Opłatę pocztową uiszczono gotówką.

Рік XII. Львів, четвер, 1 липня 1937. Ч. 48 (1048)

НОВА ЗОРЯ

Виходить 2 рази тижнево: в четвер на 8 ст. під неділю на 8 ст.

АДРЕСА: Нова Зоря, Львів, ул. Ґродзіцких ч. 2. І. п. - Тел. 105-72.

Передплата в краю: чверть-річно 6 зол., місячно 2 зол., Закордон. чверть-річно 9 золотих ЦІНА ЧИСЛА 20 СОТ. Конто П.Щ.Львів 505.796

КОНҐРЕС ХРИСТА ЦАРЯ В ПОЗНАНІ

В Познані відбувся Міжнародній Конґрес в честь Христа Царя. Участь у ньому взяло, крім численного краєвого духовенства, 12 кардиналів, архиепископів та епископів з заграници з архиеп. Парижа кардиналом Вердіє на чолі. Прибули також Преосв. Няраді, гр.-катол. епископ з Югославії, Преосв. Лятишевський, епископ помічник Станиславівський, і Преосв. Чарнецький з Ковля на Волині. Папським леґатом на Конґрес іменований кардинал примас Гльонд. В перший день Конґресу відбулося торжественне введення папського леґата до познанської катедри та віддання йому поклону зібраним духовенством і вірними. По полудні тогож дня в салі познанського університету відбулося велике інавґураційне зібрання. О. прал. Пронздзиньский відчитав лист Св. Отця звернений до Конґресу Христа Царя. Лист кінчиться уділенням апостольського благословенства кард. Гльондові, всім іншим кардиналам, епископам та вірним, що прибули на Конґрес. Опісля промовляли кардинал Гльонд і мін. освіти.

Будучність авторитарної держави.

„Нае Ціріхер Цайтунґ" в ч. 1412 принесла невеличкий та дуже замітний фейлетон п. з. „Держава й одиниці". В нім доказує, що переборщений спорт се не припадкова поява, але плянова підготовка до великих воєн в будуччині. Мистецтво, поезія, лучшого сорта література очевидно не можуть розвиватися на ґрунті авторитарних держав. Свобідна наука також ні. Людяність може існувати в таких державах, але тільки в відношенні до власних коннаціоналів. Така держава стремить до того, щоб її населення таксамо дивилося на те, що було, є і має бути. Отже історію минувшини вона перемінює на міт. І спонукує вірити в той міт. Навіть релігійне наставлення терпить така держава лиш остільки, оскільки воно підпорядкується їй. За зречення особовости дає вона своїм коннаціоналам почуття збільшеної національної гордости і самозвеличання та вигляди на побідні лаври в будуччині. Для людей з маси не представляє се ніякої жертви, бо вони й так не мали ніякої індивідуальности. Трагізм такого „розвитку" полягає на тім, що змонотонізування народного життя мусить довести до скорого самознищення державних форм і орґанізацій. Такі держави не перетрівають навіть одного покоління, бо слідуюче покоління якраз через вихованнє в сліпім послусі не може вже бути здібне до вдержання держави. Кромвель, вкорінений в минувшині, міг опанувати свій Рідний Край і навіть короля вислати на шафот. Син, що виріс уже в авторитарній атмосфері, скінчив по короткім часі. Се не одинична поява, але льоґічний наслідок.

Добошиньский увільнений.

З Кракова звідомляють: 26. VI. с. р. оповіщено вердикт у процесі інж. Адама Добошиньского, обвинуваченого за зорґанізування наїзду на Мисьленіце, здемолювання постерунку поліції і помешкання старости і т. д. На всі 10 питань поставлених суддям присяглим була за кождим разом одноголосна відповідь: не винен. На два додаткові питання поставлені суддям присяглим відповідь також: не винен. Трибунал систував вердикт присяглих. Відбудеться нова розправа перед іншим судом присяглих. Ся справа дуже характеристична.

Таємнича справа.

Заступника шефа політичної поліції у Варшаві Броґовского перенесено до Кремянця, хоч він енерґійно розправлявся з ОНР і нелеґальною „Штафетою". Кажуть, що причиною перенесення є вислід процесу проти провідника ОНР адв. Росьцішевского. Він був обвинуваченний за шукання нелеґальних звязків з поліцією. Суд увільнив його, отже тим самим обтяжив за той контакт противну сторону. Інакше кажучи, суд доглянув у тім поступованні спробу провокації. Хтось мусів за те заплатити і скропилося на ком. Броґовскім. („Вєк Н.", ч. 18.823).

Лист Тухачевського до Ворошилова.

Шведський часопис „Афтенпостен" помістив сензаційний лист Тухачевського до Ворошилова. Цей лист написав Тухачевський перед своїм увязненням і копію його вислав одному зі своїх приятелів, щоб він оповістив. В листі Тухачевський в острих словах закидає Ворошилову зраду спільної справи рятування Росії та російської армії. „Дванацять нас — пише Тухачевський — плянувало визволити Росію зпід панування збожеволілого Ґориля. Кількож із нас піде в найближчих днях перед суд? Слабий Ґамарнік застрілився. А ти, Климе, зрадив нас! Сим ти покищо врятував свою голову, та не знати, чи надовго. Зпоміж ленінської еліти лишився тільки ти та цей Грузин. Всіх інших він вимордував. Невже надієшся, що він тебе пощадить? Ні! Або ти його знищиш, або він тебе!"

Ґітлер зневірився до міжнародної співпраці.

На окружнім зїзді нац.-соц. партії у Вірцбурґу канцлер Ґітлер виголосив промову. В ній заявив м. ін., що має підставу сумніватися в успішність міжнародних обіцянок. На доказ того навів, що большевики бомбардували німецький корабель „Ляйпціґ", а коли Німеччина зажадала спільної демонстрації перед Валенціею, то і ця скромна вимога показалася невикональною. Льондон може бути певний, що сей найновіший досвід буде для Німеччини наукою, якої вона ніколи не забуде. Лише дурень може робити два рази таку саму помилку. Отже Німці не повірять своєї долі невикональним договорам. Вкінці обговорив справу виховання молоді й заявив, що не дасть її в руки „розбивачів єдности".

Найбільша історія.

Найбільша історія щодо змісту і вложеного в неї часу праці буде безперечно та, що її пишуть бельґійські монахи у Брукселі. Зміст: цілковита історія всіх святих від початку християнства. Перші випуски тої історії появилися ще в р. 1630. Предвиджують, що працьовиті монахи скінчать ту історію щойно в р. 2140. Редактори тої величезної історії працюють 17 годин денно.

Нова унія гряде?

Вісь Букарешт — Варшава.

Відколи повстала нова повоєнна Польща, не мала вона ще таких парад як ті, що відбуваються від хвилі приїзду сюди ромунського короля Карла II і його сина та престолонаслідника кн. Михайла.

Наперед змінилося обличча польської преси. З неї зникли на той час нарікання, биття на тривогу і ширення паніки, що Українці орґанізаційно перемагають Поляків у їх власній державі. Потому резолюції проти краківського митрополита Сапіги усунено на задні сторінки, а статті проти нього і проти католицького духовенства також позникали. Ромунського короля і його сина витали з запалом від самої границі аж до Варшави включно. В суботу вечером на замку в тоастах, які виголосили президент РП і король Карло, заповіджено м. і. піднесення до ранґи амбасад польського посольства в Букарешті й ромунського в Варшаві. Булаб се перша ромунська амбасада взагалі, коли Польща має їх досі 8: у Франції, Анґлії, Італії (при Квіриналі і при Ватикані), в Німеччині, в СССР, в Півн. Америці і в Японії. В неділю відбулася перед ромунським королем на Мокотівськім полі велика дефіляда польського війська всіх родів зброї з перелетом 300 военних літаків. Коштовна се річ, бо одна година літання тяжкої машини коштує 500 зл. Розуміється, креування й удержування нової амбасади ще коштовніше. Ріжниться амбасада від посольства тим, що амбасадор має безпосередний доступ до голови держави, а посол тільки через міністерство заграничних справ. Тогож дня по полудні ромунський король поїхав на Богослуженнє до православної церкви на Празі, передмістю Варшави. Митр. Діонізій витав його промовою, в якій м. і. сказав, що „побіда польського війська і закони польської держави запевнили православній релігії свобідний розвиток у сприяючій атмосфері західної культури." Вечером уряджено парадний обід в палаті міністерства заграничних справ, а по обіді баль, що тревав до пізної ночі. Велику ревію військ трансмітовано радієм до Букарешту. Там на вулицях уставлено голосники, перед якими громадилися товпи народа. В понеділок досвіта ромунський король з сином в оточенні найвисших достойників Польщі й Ромунії виїхав спеціяльним поїздом до Бедруска в Познанщині. На переді льокомотиви уміщено великий герб ромунський поруч польського. Там в часі військових вправ король став шефом 57 полку, що найбільше визначився в часі боїв з большевиками.

З приводу всіх тих торжеств появилися ріжні поголоски, м. і., що Польща й Ромунія мають заключити державну унію та що ромунський престолонаслідник уже вчиться польської мови. „Курер Поранни" приніс цікаві дані про стан ромунської армії, а саме такі: Її воєнний стан оцінюють Німці на 1,600.000 людей, а мирний стан виносить 16.000 офіцирів і 120.000 жовнірів, 2.000 гармат, 12.000 летунів і 800 літаків. Маринарка воєнна складається з одного старого кружляка, двох контрторпедовців, двох підводних суден, трьох старих торпедовців, чотирох малих канонірок і ряду помічних кораблів. Крім того має Ромунія найсильнішу в Европі річну фльотилю на Ду-

наю: 7 моніторів, 6 пливаючих батерій і ряд узброєних моторових суден.

Найбільший англійський щоденник „Таймс" приніс вже прихильну депешу про ревію війська у Варшаві, підчеркнув високий степень його боєвої підготівки і зазначив з того приводу, що Чорне море набирає для Польщі рівно великого значіння, як має Балтійське море. „Морнінґ Пост" написав, що вісь Варшава—Букарешт стає найважнішою політичною віссю у східній Европі. А „Наєс Вінер Журналь" вже без обиняків заявив, що Польща і Ромунія заключили союз проти Сходу, розуміється оборонний.

Щож думати про всю ту замітну імпрезу?

Вона пригадує давне польсько-литовське братання — аж до подробиць. І трудно не признати, що се мабуть одинока спроба виходу з ситуації, в яку попала польська держава. Ні з одним з сусідів не має вона добрих взаємин, крім сусіда ромунського, з яким лучить її посідання українських етнографічних територій і перспективи в деяких напрямах. Наближення до монархістичної Ромунії може бути для Польщі пожадане також задля внутрішнього невеселого положення, яке власне тепер ярко освітлюють такі дві замітні події, як увільнення Добошиньского в процесі за напад на Мисьлєніце і промова ген. Ґалиці у Станиславові, в якій признано, що найважніша національна справа в Польщі не належить до полагоджених. З тої промови видно, що на полагодження її нема виглядів. Отже льоґічно виходилоб, що Польща дійсно потребує спертя і то на Ромунію, бо іншого сусіда-союзника — просто нема.

Рефлєксії насуваються з того приводу самі собою на підставі історичного досвіду. Подібно льоґічно зачиналося також творення польсько-литовської унії. Воно зразу дійсно скріпило Польщу. Та згодом вмотало її у справи Сходу, відки покотилися в Польщу внутрішні ферменти і зовнішні трудности, які раз-у-раз більшали. Як се скінчилося, загально відомо. Сегодня Литва належить до противників, яких трудно буде позискати. А коли зачиналося польсько-литовське порозуміння, то внутрішні польські відносини були значно лучше наладнані ніж тепер.

Нас Українців при всій тій справі так поминено, якби нас взагалі не було. Отже не остає нам нічо інше як спокійно виждати на дальший хід історії. Одно тут зовсім ясне: що новий політичний посув може бути початком далекосяглих подій, яких предвидіти не можна, бо міжнародна політика ще більше чутка, ніж внутрішна. Значить: кожда акція викликає контракцію, тільки не можна згори знати, яка вона буде. А. Ч.

ОЗН і Українці

Зміст промови ген. Ґаліци.

В неділю 27. VI. відбувся зїзд сільської орґанізації проурядового ОЗН (Обозу Зєдноченя Народовеґо) в Станиславові. По Богослуженні уформувався похід з около 1.500 делеґатів з поодиноких повітів Станиславівської землі. На чолі йшли сенатор ґенерал Андрій Ґаліца як голова сільської орґанізації ОЗН президент Станиславова мр Котлярчук як голова міської орґанізації та інж. Ян Лисак, голова президії округа станиславівської сільської орґанізації. Біля плити незнаного жовніра зложили вінці. Зїзд відбувся в театрі Монюшки. Головну промову виголосив ген. Ґаліца. Зміст тих місць, що відносилися до нас, такий: Живучи тут, де кожда пядь польського стану посідання се фортеця польської держави, розумієте добре, що клич оборони значить тут в першім ряді конечність найтіснішого зединення з собою всіх Поляків. Ми повинні все мати перед очима, що границі сеї землі визначила польська зброя. Ми тут ніколи не були ні наїздниками, ні окупантами. Польський нарід все відзначався змаганням до укладання між населенням ріжної народности взаємин обопільного зрозуміння і довіря. Не можемо собі в тім нічого закинути. Нікого не хочемо винародовлювати, нічого чужого нікому тут відбирати, знаю тільки, що як господарі не дозволимо нарушити цілости свого господарства, ані не згодимося ніколи на зменшення своїх прав до рішання про хід публичного життя. Як табор змагаємо до збудування нової демократичної Польщі, якою має управляти згідна й одностайна воля. Вона мусить бути і буде така сильна, що потрафить з успіхом протиставитися кождому змаганню, яке не вмілоб оцінити й пошанувати добродійств, що випливають з приналежности до польської держави. З того повинна собі здавати справу суспільність польська й українська. Наш табор у властивім часі знайде належне розвязання для української справи. Одначе сама тільки моральна концентрація польського елєменту тут не вистарчить, бо дух кождої спільноти хочби найбільше суцільний і активний заломлюється, коли не спертий на матеріяльних підставах. Тут дотикаю найбільш естественної сторони проблєми взаємин польсько-українських на Станиславівській землі. Говорю про справу всего польського господарського стану посідання. Тут не поможе само биття на тривогу, тут нема часу на нарікання, а ще менше на сіяння переполоху. Міра і спроба вартости й витревалости народу се в рівнім степені його відпорність духова, як і його активність і тугість господарська. Ось друге завдання в вашім діланню. Будити серед Поляків надію і віру у власні господарські сили, формувати збірну польську волю для творення і скріплювання польських конкуренційно трівких господарських станиць праці та кермування тої волі з дотеперішньої підстави тільки оборонної до підстави активної. Поля до того достарчить вам напевно програма ОЗН, що якраз в области господарській хоче зединювати і скріплювати ініціятиву всіх національних одиниць для добра держави. — Потому промовляли ще інсп. шкільний Пікульский, рільник з Товмаччини Якубович і нотар др Стефан Полльо з Коломийщини. Відтак ґен. Ґаліца оповістив президію станисл. сільської орґанізації ОЗН, іменовану полк. Коцом, а інж. Лисак оголосив склад окружних рад.

Збори Ремісничої Бурси

В неділю 27 м. м. відбулися в домівці „Зорі" Загальні Збори Ремісничо-Промислової Бурси. Збори відкрив голова Т-ва о. Александер Бучацький. В промові зазначив, що Рем.-Пром. Бурса у Львові постійно розвивається і що матеріяльна сторінка Т-ва вдоволяюча. Секретар п. Цьонь відчитав протокол попередніх З. З., скарбник п. Кебуз представив фінансовий стан Т-ва. З нього довідалися присутні, що Рем.-Пром. Бурса має 120 питомців (в обох бурсах: на Пасічній і Бартосівної). Кошт удержання дійсно невеликий, бо всего 25—30 зл. місячно від особи. Та Бурси поміщують богато питомців даром. Членів має Т-во 266. Найважніша подія минулого року це справа купна реальности при вул. Бартосівної. Туди перенесо Бурсу з вул. Ходорівського. Відтак здав звіт управитель бурси о. Годунько, що в вичерпуючій промові вказав на працю і велике завдання Т-ва. Заразом звернув увагу, що суспільність не все ставиться з виразумінням до культурно-освітньої праці, яку веде Т-во. Свою промову закінчив о. Годунько апелюючи до громадянства приходити з підмогою Бурсі. Після звіту Контр. Комісії й уділення абсолюторії уступаючій Управі переведено вибір голови і трьох, згл. чотирьох членів Ради. Головою вибрано через аклямацію о. А. Бачинського, а до Ради ввійшли пп. Др Цимбалістий, Стефанівський, Галібей і Дуфанець. Ширшою дискусією в справі розбудови бурси закінчилися ті діловиті збори. Одного треба жалувати, а саме слабого зацікавлення Зборами, на які прибуло всего кільканацять осіб.

Маніфестації й ексцеси

в Варшаві і Кракові.

В звязку з перенесенням домовини маршалка Пілсудского до іншої крипти відбулися численні маніфестації в Варшаві. По маніфестаціях ґрупи молоді вибили вікна в адміністрації франціщканського „Малого Дзєнніка" і в адміністрації „Курієра Поранного". Ендецький „Варшавскі Дзєннік Народови" і „Мали Дзєннік" в суботу 26.VI. були сконфіскувані. Наклади сих часописів забрали з друкарень. Також консервативний „Час" того дня не вийшов. В Кракові замкнули хідник перед палатою митроп. Сапіги і поліційні постерунки скермовують пішоходів на другу сторону. Причина та, що в митрополичій палаті вибито шиби. В звязку з тим поліція придержала жінку одного краківського лікаря.

З Німеччини

Польська преса звідомляє, що німецького вязничного священика о. Брунона Шуберта, завізвали до переслухання в президії поліції в Берліні та що він там нагло розстався з життям, хоч мав всего 55 літ і був здоров. Влада видала трупа родині й повідомила її, що пок. о. Шуберт скінчив самовбийством. Але ніхто в се не вірить і церковна влада зарядила церковний похорон. Рівночасно краєва шкільна рада б. князівства Ольденбурґ спротивилася візитації катол. шкіл, яку старим звичаєм хотів виконати Епископ Ординарій Преосв. Август Ґаллен. Такого спротиву не було навіть за влади соціялістів. В Баварії й Віртемберґії розвязують оставші ще катол. школи. Сего року німецьке військо навіть в столиці не взяло участи в процесії Божого Тіла, як се було що року, а в Берхтесґадені, де майже постійно живе канцлєр Ґітлєр, вже по уставленні традиційних вівтарів влада заборонила всяку процесію в часі свята Божого Тіла, подаючи за причину „технічні трудноші руху". В Монахії увязнили популярного проповідника Чина Т. І. о. Руперта Маєра, що колись разом з Ґітлєром промовляв на протикомуністичних вічах. Кард. Фавльгабер наказав у всіх церквах відчитати протест про те увязнення, що й виконано. Словом боротьба проти Церкви в повнім ході.

РЕДАКЦІЯ РУКОПИСІВ НЕ ЗВЕРТАЄ і з того приводу в переписку не входить.

Через свою високу якість здобули паперці і тутки (повноватки) „КАЛИНА" СОТНІ ТИСЯЧ ВІДБОРЦІВ

ОГЛЯД ПРЕСИ

Невміння чи свідоме відокремлення?

Під повищим заголовком „Мета" в ч. 23 пише м. ін.:

Автор статті під повищим заголовком („Мета" ч. 20) зачіпив одну з дуже важних для нас справ. Це „відокремлення", цей брак заінтересування „низами" — це наша трагедія. Душа народу — інтелігенція, особливо міська, — це наче чуже тіло у народньому організмі. Не брак у нас щоправда рефератів, сходин, відчитів, дискусій, але ефект з цего дуже малий. Багато говориться й пишеться про працю для народу — однак це все кінчиться на теорії, а „віра без діл мертва єсть". Зближення „верхів" з „низами", особливо цих міських „верхів", не видати, і то в часах коли це конечне, в часах коли нас у цій праці масово виручують сусіди.—Рік-річно підчас ферій розїздиться багато нашої інтелігенції, особливо молоді по селах на відпочинок, особливо по гірських околицях. Відпочинок! По праці в мурах міста слід людині спочати на лоні природи, подихати свіжим воздухом, привести до порядку нерви і набрати сил до дальшої праці. Та думаю, що обовязок супроти народу ніколи не кінчиться. Чи підчас вакаційного відпочинку не можемо без шкоди для здоровля посвятити і якусь годинку на зближення (не кажу: працю) до народу? На се час повинен і мусить бути. Зимові реферати повинні підготовити нас до цего великого обовязку супроти народу, щоби пізнати його, коли живемо між ним. Звичайно приїздимо на село на те, щоб весь день (на соблазнь селу) лежати на пляжі тай — тільки. Який хосен з цего селу? Такий, як з усіх літників, які галасливими товпами ходять і ніякого їм діла до села. Хоч — чужиці, хоч би і з далеких околиць, все таки більше стараються зблизитися і пізнати наш нарід. Ось приклад. У 1935 р. у своїй осінній мандрівці по Гуцульщині я вступала майже до всіх стрічних хат. Помимо сего, що я витала їх і вони відповідали на привіт по українськи — розмову починали по польськи. Здивована питаю, чому. Кажуть: „Усі, що до нас заходять, говорять тільки по польськи". А де наші? Чи так може повинно бути? Але зате по повороті з літництва ми з болем серця нарікаємо на здеморалізоване село, на ріжні його хиби. Тоді стаємо вимовні і не щадимо слів обурення. Але чи ми зробили щось, щоб зарадити лихові? Чи може нас щось звільнило від цего обовязку? — Зближаються вакації. Сотки нас поїде на село спочивати, — а хто зробить за нас працю, яка є нашим обовязком? Це справа дуже великої ваги. Поцікавитися народом, з якого кости-крови походимо, народом, якого душею ми, інтелігенти! Чи це маловажна річ? — Може хтось подумає, що зблизитися до народу це значить виголошувати промови, вести вчені балачки? Боже борони! Зайдіть тільки в хату і поцікавтеся буденним життям селян, їх способом думання, їх мистецтвом. Вислухайте терпеливо їх буденних турбот (село любить ділитися з другими) і киньте одне добре слово. Це вже багато зробите. А скільки незнаного, цікавого відкриєте в цій, як вам здається, прозі селянського життя.

О. О. Дучимінська.

Цікаве інтервю

про міжнародне положення.

Інтервю значить просто розмова. Звичайно так називають розмови з політиками, призначені до оповішення.

Отже на днях принесла жидівська щоденна газета „Хвіля" інтервю дра Ф. Фінкельштайна з б. амбасадором старої Австро-Угорської Монархії в Америці, теперішним президентом „Австр. Ліги Союзу Народів" і „Австр. Т-ва для заграничної політики", дром Константином фон Думбою. Кождому, хто памятає стару Австрію, звідомо, що вона не висилала когонебудь на становище амбасадора: мусів се бути чоловік розумний і з досвідом. Отже вже се дає запоруку, що такий чоловік дурниць не говорить. Тимбільше, що Думба се автор великого твору про конференції з Вилсоном, який становить важне жерело до пізнання передвоєнних і післявоєнних подій. Отже се не лише цікаво, але й важно довідатися, що про теперішню ситуацію говорить такий чоловік.

Фон Думба сказав м. і.: В Европі так довго не буде спокою, аж поки Італія знов не знайдеться в Женеві, то значить не верне до Союза Народів. А на те треба признати їй Абісинію, що була колись членом Союза Народів. Можна здобуття її Італією уважати повним безправством, але се факт, що Італійці здобули той край, а політика мусить рахуватися з фактами. Хто не має реальної сили, той не має держави. Негус не має реальної влади, отже... Дальше мир в Европі може вратувати віднова льокарненського договору (Льокарно се мале швайцарське містечко, коло 6.000 душ, там в 1925 р. підписано договір між державами Антанти і Німеччиною у справах забезпечення французько-німецької границі та вступу Німеччини до Союза Народів. Відколи Німеччина покинула Союз Народів, той договір фактично перестав істнувати). Розуміється, каже Думба, я певний того, що теперішна Німеччина не згодиться на те, щоб дати забезпечення для СССР і Чехословаччини, а знов демократичні західні держави не згодяться на випущення чеської держави з договору, хоч та держава не була забезпечена договором в Льокарні, тільки виміною нот. В тій неможливости віднови льокарненського договору бачу найбільш небезпечне огнище будучих можливих непорозумінь... Щодо взаємин між Англією й Італією то в найдразливішім для Англії пункті, на Середземнім Морі, істнує між ними порозуміння на підставі „статус кво". Боротьба, яка дальше ведеться між тими державами, се радше наслідок двох противних собі ідеольогій. Одначе постійні тертя між ними дають богато до думання. В р. 1914 був я оптимістом. Я й сегодня переконаний, що Америка не булаби взяла участи в війні, якби не божевілля Людендорфа з його помислом блькади і війни підводними лодками. То через Людендорфа Німеччина програла велику війну. А сегодня я вже песиміст. Думаю, що війна Італії проти Абісинії була просто диверзійною виправою, то значить: для відвернення уваги італійського народу від внутрішного незадоволення. Бож десятки літ минуть заки Італія матиме якийсь хосен з Абісинії. А на завоювання її треба було виложити страшні суми. Та з краями авторитативного режіму все повторяється тасама історія: внутрі національне розбурхання, будова доріг, нові міста, — але все тяжкий стан фінансів, бо ніхто їх в таких державах не може направду контролювати. Гнет податковий, брак зарібку може таку державу легко пхнути на шлях диверзійної війни, бо се одинокий вентиль для неї з внутрішних клопотів. На тім полягає й велика небезпека зі сторони Німеччини. Крах марки може легко стати початком трагедії. Щодо Австрії, то вона тільки тоді збереже свою незалежність, коли Англія і Франція будуть сильні. Зрештою Відень се не Мінхен. Відень ніколи (добровільно) не піддасться Прусакам, з ними правдивий Віденчук так зноситься як огень з водою. Щодо мене особисто, то скажу Вам щиро: Волю бути жебраком за границею, ніж жити під владою деяких заграничних автократів, що їх називати не хочу. Одначе я певний, що ви знаєте, кого маю на думці. — Повний дивних і неспокійних думок опустив я сальон славного дипльомата, кінчить свій звіт жидівський публіцист.

Вияснення митроп. Сапіги

У звязку з перенесенням домовини пок. марш. Пілсудского з крипти св. Леонарда до крипти під Срібними Дзвонами крак. митр. Сапіга оповістив у катол. пресі таке вияснення: Як господар катедри, даючи свою згоду на похоронення тіла марш. Пілсудского, переняв я рівночасно відповідальний обовязок запевнення, згідно з духом Церкви, належної пошани тліннім останкам першого маршала Польщі і зложення їх на гіднім місці вічного супочинку. Місце в підземеллях катедри св. Вячеслава, вибране Комітетом для вшанування памяти марш. Пілсудского, готове. Той факт стверджує ухвала Виконного Комітету з 6. IV. с. р. у відповідь на лист краківського воєводи з 11. III. с. р., в якім воєвода поставив внесок перенести домовину марш. Пілсудского до крипти під Срібними Дзвонами. Більш як дволітня тимчасовість і брак означеного терміну для остаточного уміщення тліннх останків марш. Пілсудского та щораз нові проекти навіть щодо місця, де домовина має бути зложена, змусили мене до остаточного поладнання справи. Дальшою причиною перенесення домовини було те, що тліннї останки марш. Пілсудского, зложені у вогкій крипті св. Леонарда, мимо її віднови, були дальше наражені на небезпеку. Вкінці як епископ і сторож „святая святих" Польщі, зобовязаний до береження святости місця катол. катедри, я не міг байдужно дивитися, як через катедру пересувалися товпи людей, нераз чужих нашій вірі, що приходили зложити поклін марш. Пілсудскому, та рівночасно заколочували спокій навіть в часі богослужень. Глибоко перенятий тими зглядами перевів я з виконним комітетом листування, вияснюючи своє становище в тій справі. Мотиви, якими я руководився, представив я президентові Польщі. Нажаль комітет поминув мовчанкою представлені мною мотиви. Супроти того мені не оставало ніщо інше, як повідомити комітет про час перенесення домовини марш. Пілсудского до крипти під Срібними Дзвонами. Домовину перенесено з належною пошаною в присутности представника краківської капітули і делегата комітету.

Поліційні картотеки для священиків

Католицька Аґенція Пресова (К. А. П.) подає, що один зі старостів у центральній Польщі вислав до команд поліції обіжник такого змісту: „Повітове староство прохає Панів поінформувати, якою опінією тішаться на повіреному Панам терені настоятелі парохіяльних урядів (оо. парохи, сотрудники, пастори, префекти, рабіни, підрабіни і т. д.) під оглядом моральним і політичним, узгляднюючи партійну приналежність та діяльність і напрям. Поіменний список духовних ПП. Команданти Постерунків дістануть від Панів Бурмистрів і Війтів." — К. А. П. від себе додає: „Видно, повстає нова картотека, присвячена зокрема духовенству, причому опінію про моральність і політичні переконання духовників мають видавати команданти постерунків, найчастіше в практиці старші постерункові. Головним чином це віруючі люди і обіжник поставить їх в дражливе положення, не кажучи вже про те, що не мають вони ніяких кваліфікацій на цензорів. — Зрештою, як бачимо, в старості процвитає правничe знання, бо до числа „настоятелів урядів парохіяльних" референт зачисляє не тільки сотрудників, а й оо. префектів. Довідуємося теж про уряди парохіяльні, кермовані рабінами і підрабінами. Не вважає теж п. референт нетактом вичислювання католицького духовенства поруч рабінів і підрабінів, які не є духовенством. Можна догадуватися, що дані в картотеці відносно моральности і політичних переконань священиків будуть вдержані на рівні обіжника староства."

Запроданці зі „Звйонзку шляхецкєго"

Під таким заголовком „Український Бескид" в ч. 24 пише:

В січні ц. р. приїхали до села Добра шляхоцька, пов. Сянік, один „ксьондз капелян", редактор „Побудкі" і адвокат Добряньский, оба з Перемишля. Добряньский, родом з Доброї Шляхоцької, а його діди й прадіди були Українцями, та він забув про це й перейшов на польське, щоб придбати собі всі „гонори шляхціца". Отже оба вони скликали до громадського дому селян і почали їм торочити ріжні чудеса. Дуже ревно промовляв „ксьондз капелян", критикував усе, що українське, висповідався, що не любить Українців, що українськими часописами хіба хліб завивати, або дитині обтерти ..... Таке промовляв „ксьондз капелян", чим дав нам якнайкращий доказ про моральний рівень своєї душі. І ще ріжні небелиці плів цей „ксьондз". Опісля Добряньский завізвав присутніх, щоб вони вписалися до „звйонзку шляхецкєго", а за те дістануть ріжні „права". Збаламучені селяни повірили, хоча вже не раз ошвабилися на ріжних обіцянках, і около 120 таких затуманених і несвідомих людей вписалося до „звйонзку". Але прийде ще час, коли і вони прозріють і почують на власній шкірі всі ці шляхетські „права" й обіцянки.

Звідки ОЗН бере гроші

„Гонец Варшавскі" пише, що на пресовій конференції ОЗН в Торуні питали пресового референта ОЗН п. Остою, „звідки ОЗОН черпає фонди?" (4 міліони афішів, сотки тисяч летючок, брошур, наліплених і розкинених 21 лютого с. р. і пізніше, мусіло преціньь богато коштувати). Остоя відповів, що кільканацять працівників ОЗОН-у працює безінтересовно, а афіші і друки покредитувала одна фірма до часу, аж члени ОЗН зачнуть платити вкладки. Та заява була ревеляцією для численно зібраних журналістів". („Глос Народу", ч. 170).

Лікарський фейлетоник.

Новий спосіб діягнози хоріб

Професор біольогії й директор шпиталю імени Пірсона у Відні, Е. Фрайнд, зі своєю асистенткою др-ю Камінер відкрили новий спосіб діягнози хоріб. Вони доказали, що моч людини розпускає екстракт з кождого органу (жолудка, печінки, легких і т. д.), але тільки тоді, коли той орган здоровий. Так можна напевно ствердити всяку недугу від рака і сухіт почавши.

ОСИП НАЗАРУК 4)

ХАРАКТЕРИСТИКА Д. ПАЛІЄВА

Роздумування на тлі полішання понять диктатури й тиранії в деяких краях Европи й появи ФНЄ або т. зв. „творчого" націоналізму в нас.

Коли ми вище згадали Гітлєра, то треба пригадати, як він виринав на політичнім обрію свого народу. Зразу неконче леґально, брав навіть участь в замаху на державну владу і сидів за те в тюрмі. Але потому пішов леґальним шляхом і здобував свій вплив устною аґітацією, пресою, сяк-так обробленою теорією, спертою головно на творах Густона Стеварта Чемберлєна, особливо на однім з них, що називається „Підстави 19-го століття". Цікаво, що сей твір Чемберлєна був улюбленим твором німецького цісаря Вільгельма II. Той цісар своїм приватним коштом ще перед війною зафундував ту двотомову книгу всім бібліотекам в Німеччині. Отже перед нами така поява, що останній представник леґальної монархічної влади в Німеччині любив ту саму книжку, що й новий представник небувалої німецької диктатури.

А що любило УНДО і що любить Паліїв? Про УНДО не можна навіть поставити такого питання, бо УНДО не партія, не орґанізація, а табор, от приблизно такий, який ми мали під Берестечком, коли перекуплені Поляками Татари хитрістю схопили в полон свого союзника, гетьмана Богдана Хмельницького: лишилася маса черні, дещо козацтва і козацька старшина, серед якої трохи не кождий був кандидатом на „самостійного отамана". Розуміється, основний погром такого табора був неминучий, хоч були в нім також ідеалісти і люди, що розумілися на стратеґії і тактиці, ба навіть виховувані за границею. Точно таксамо мусів довести до погрому табор УНДА, який не мав у собі традиційної системи політичногоо думання, не мав хребта — під ніяким оглядом.[14])

Дмитро Паліїв був такий самий ундист як інші ундисти, тільки більше рухливий від пересічних ундівських діячів, більше спритний у слові, пері й комбінації, більше відважний, може просто тому, що був молодший в клюбі. Се були безперечно його прикмети. Вони добрі, але не лише таких прикмет потребує провідник нації. Йому треба передовсім трьох сильних прикмет: 1) непоколибимої моралі, 2) ідеольоґії, якою бувби перенятий (все одно, своєї чи іншим придуманої, але він мусить в неї вірити), 3) послідовности. Першої з тих основних прикмет не беремося оцінювати, на те ще час. Та хоч вона важніша від другої і взагалі від усіх інших, то нам вистарчить розгляд другої і третьої.

Яку ідеольоґію мав п. Дмитро Паліїв у хвилі, коли виступив з УНДА?

Ундівську. То значить, ніяку, бо в Унді ніякої виразно означеної ідеольоґії не було і нема. Се табор, в якім були і є люди ріжних поглядів — від радикальних терористів аж до таких опортуністів включно, що коли вони скінчать свою „карієру", то наша будуча політична історія поставить їх низше від Ількова, а покійного Твердохліба представить в порівнанні з ними як відважного національного патріота. Паліїв опустив той табор УНДА задля ріжниць в поглядах на тактику між ним і рішаючими в УНДІ людьми, а не задля ріжниць програмових: бо УНДО як таке не змінило своєї програми від часу, як в Унді був Паліїв, тільки змінило основно свою тактику і свої звязки. Таким чином провідник ФНЄ п. Дмитро Паліїв розпочав творити нову орґанізацію ФНЄ як ундист, що не годився на тактику рішаючих в Унді людей.

Інакшими словами кажучи, ФНЄ, о-скільки його творив п. Паліїв, був програмово тільки одною з відног УНДА.

На се можна зробити дві уваги:

1) У п. Д. Паліева, в його особистих публичних виступах і в його статтях, можна завважати зміну, еволюцію, розвиток. Він очевидно інакше пише тепер, ніж писав, коли ще був редактором „Нового Часу".

2) Крім п. Д. Паліева є у верхівці ФНЄ, так у Львові як і в краю, инші замітні або бодай голосні люди. Отже після них треба також оцінювати ФНЄ як орґанізацію.[15])

Оба ті заміти мають підставу.

Розгляньмо наперед перший.

У виступах п. Паліева дійсно можна вже завважати поважнішу форму. Нема в них давної непотрібної задиркуватости. Що більше, видно в них навіть змагання, щоб не виступати до полеміки безпідставно. Правда, не можна сего сказати щодо матеріялу, який взагалі появляється в орґанах п. Паліева (ФНЄ). І так на нашу думку уважний редактор не принявби був до друку голосних свого часу заяв пп. Шкрумеляка і Анатоля Курдидика, а відіславби їх був наперед на дорогу громадянського суду. Та добра й та еволюція, яку можна завважити в прилюдних виступах самого п. Д. Паліева. Під якимже впливом вона могла наступити?

а) Тут ділав очевидно час. Відколи п. Д. Паліїв був у „Новім Часі", минуло вже кілька літ. Він просто споважнів, як се діється з бігом часу до певної міри з кождим чоловіком.

б) За той час він очевидно мусів також щось читати й думати. Як провідник з претенсіями на провід української нації, чи хоч би одного з її політичних таборів, він з природи річи мусів звернути увагу м. ін. на українську політичну літературу. В ній на першім місци стоїть політична система Вячеслава Липинського. Нема сумніву, що Паліїв мусів читати бодай деякі праці Липинського і думати над ними. І гадаємо, що вплив тої системи показався в його виступах, але тільки щодо форми, бо змісту її не видно ні в програмі, ні в ідеольоґії ФНЄ, ні в виступах самого п. Паліева.

Все те, що сказано під а) і б), тісно вяжеться з собою, а саме вяжеться в спосіб, якого не можна назвати щасливим для п. Д. Паліева як провідника. Бо провідник на більшу міру не виступає як провідник в часі, коли він ліниться, себто замітно зміняється, тільки тоді, коли в нім вже наступила основна зміна і тверде устійнення. Се може наступити або під впливом якогось життєвого перелому, або з упливом довшого часу, коли кристалізація трівких поглядів повстає на підставі довгого життєвого досвіду і його перетравлення в думках. Типом першого провідника можна вважати Муссолінія. Він був соціяліст і пацифіст. Воєнні переживання і потрясення змінили нутро його духа і думки продовж розмірно короткого часу. Він покинув соціялізм і пацифізм а став націоналістом і воєнним імперіялістом. З його давного соціялізму лишилося йому тільки дуже потрібне провідникови заінтересування соціяльними (суспільними) справами. Подібний тип провідника, що скоро кристалізувався на основі душевного перелому, се між іншими Кемаль Паша.

Зате тип національного провідника, що кристалізувався без перелому, а що так скажу ціле своє життя працював в однім напрямі, був Суніатзен (наголос на останнім складі).[16]) Подібний щодо форми й одностайности кристалізування Ленін (розуміється, зміст їх нутра був зовсім інакший). Є ще инші провідники того рода, та трудно їх ще безсторонно оцінювати. Та друга ґрупа провідників розвивається немов одною лінією, що йде все в однім напрямі, все з одною ціллю в душі, серці й перед очима. Вона не знає внутрішньої ломки.

Ні до одної, ні до другої групи п. Дмитра Паліева зарахувати не можна — навіть на сірім кінци. Внутрішньої ломки він не переходив, бо яку? З чого її видно? А розвитку свого він ще до сеї пори навіть в головнім не відбув, бо нічого виразного в його думках не видно. Де хоч одна його основна стаття про те, що діється в якійнебудь области нашого життя?

В нашім освітнім русі?
В культурнім розвитку взагалі?
В ріжноманітній церковній области?
В нашій кооперації?
В нашій політиці?
В нашім підпольнім русі?
Не видно ніде і нічого.

Він на всіх тих областях очевидно лявіруе. І пливае поверха ріжними викрутасами. Преціньтихого порозуміння з д-ром Бриком у „Просвіті" не можна назвати якимсь становищем п. Д. Паліева в освітній справі. В церковно-релігійній области п. Паліїв робить на нас враження ліберала і то ще більше гнучкого, ніж типові ундисти; бо ундисти доволі виразно кажуть, що в Галичині признають католицьку Церкву, а за сокальським кордоном православну. Се під оглядом релігійним становище невистарчаюче ні для католиків, ні для православних, але воно виразне бодай ґеоґрафічно і під формальним оглядом. А в офіціяльних програмових заявах ґрупи п. Д. Паліева говориться тільки „взагалі" про християнську релігію.[17]) (Д. б.).

---

[14]) Характеристику УНДА написав я в брошурі „Ерема кай аноніма" в розділі „Пурана пітьми, пристрасти й дурноти" на ст. 70—96 та в брошурі „Ґоги і Магоги" в розділі „Антонів огонь" на ст. 3—43 і далі.

[15]) Біля п. Д. Паліева ґуртуються одиниці зі всіх шістьох ґруп, які колись створили УНДО і крім того ще люди з двох таких струй, яких УНДО в собі бодай тепер не має, а саме: б. виразні комуністи та виразні монархісти (гетьманці). Гл. брошуру „Ґоги і Магоги", ст. 48.

[16]) Суніатзен, китайський революціонер, основник орґанізації Куоміntанґ, пробудник Китаю до національної самосвідомости супроти Европи й Америки. * 12. VIII. 1866 у Црейґенґ'у, в провінції Квантуиґ, помер 12. III. 1925 в Пекіні. Був лікарем. В 36 р. життя втік з Китаю і 6 літ аґітував й орґанізував Китайців в Англії й Америці проти чужої їм династії Манджу. В ґрудні 1911 став президентом китайської республики, потому був кілька разів на чолі одного з кит. правительств (у Кантоні). Приняв навіть християнство, але поверховно. Ідеалом його був аґрарний соціялізм на радянськім тлі, але з задержанням сильної родини та роду по традиції його народу. Раз в молодости захопившись тим, ішов в однім напрямі аж до смерти.

[17]) Гл. „Наші тези" в органі ФНЄ „Перемога", Рік І. ч. 1. з 1. XI. 1933. Там у точці 5 написано: „За основу нації визнаємо сімю, оперту на единотрівких засновках християнської релігії. Релігію вважаємо скарбом Нації й визнаємо конечність релігійного зединення всіх Українців." — Тут відразу виринає ряд запитів: Про яку саме „християнську релігію" мова? Атже е ріжні релігії, що називають себе християнськими. І мають вони ріжні погляди на сему і подружжа. Є й такі християнські релігії, що допускають розривність подружжа навіть що пів року. Ба, є й такі християни-сектярі, що „практикують" многоженство, покликуючись на старозавітних патріярхів, „які мали нараз по кілька жінок" і т. п. За те в Америці й проганяли з ріжних „стейтів" таких „практикуючих християн."

Сірники подешевіли

Акційна Спілка для експльоатації Державного Сірникового Монополю в Польщі

подає до відома, що з днем **1 липня б. р.** ціни сірників будуть обнижені о 20%, отже **в подрібній продажі** коробку сірників замість по 10 ґрошів продаватимуть **по 8 грошів,** а коробку сірників так зв. „кресових" замість по 5 ґрошів продаватимуть **по 4 гроші.**

З НАШИХ УСТАНОВ

Збори Ревізійного Союза Українських Кооператив.

24 і 25 червня с. р. відбулися у Львові 24-і Загальні Збори РСУК (Ревізійного Союзу Українських Кооператив). Наради відбувалися конґресовим способом, на пленумі і в комісіях. Перше пленарне засідання відбулося 24. VI. о год. 10 в салі Лисенка. На сцені виднів прапор РСУК і прапор міжнародної кооперації кольору веселки. На салі переважали інтеліґенти, було також богато селян. Декотрі з них в місцевих народних строях. Між присутними кілька священиків і кілька пань. Засідання зачалося відспіванням кооперативного гимну. Співав мішаний хор з Лагодова. Зборами проводив інж. Павликовський. Він заявив, що на салі повинні бути представники 403 кооператив. Після полагодження формальностей звязаних з відкриттям зборів дир. Луцький відчитав спис кооператив і кооперативних союзів, яким РСУК признав дипльоми за найкращі успіхи в праці. Тих кооператив є 42. Потому 2 години пояснив друкований звіт з діяльности РСУК за 1936 р. Свої виводи ілюстрував графіконами і діяґрамами. Отже 15 червня с. р. РСУК обеднував 3.194 кооператив. З того є 2.151 сільських кооператив для закупу і збуту, 595 кредитових, 182 міcько-споживчих, 137 молочарських і 32 інших. Тут є одно з слабих місць нашої кооперації: замало міських кооператив. З кінцем 1936 р. наша кооперація мала 536.508 членів, в тім 83.931 жінок. Число членів жінок постійно зростає. Перед війною наша кооперація обеднувала 180.000 членів. Торги товарових кооператив всіх типів і ступнів дійшли в 1935 р. до 89 міліонів 808 тисяч злотих. Наші села дістали в 1936 р. за збут сільсько-господарських продуктів 10 міліонів злотих прибутку. В 1936 р. кооперативи продали через Центросоюз збіжжа за 3,375.000 зл. Закупочна вірність Окружних Союзів Центросоюзови виносила пересічно 63½%. В декотрих Повітових Союзах Кооператив вірність осягала 80%. Власні фонди кооперації виносять 10 міліонів 728 тисяч злотих. Потому дир. Луцький обговорив плян праці на рр. 1937 і 1938, та резолюції, що їх предложила зборам дирекція РСУК. М. ін. в 4-ій резолюції сказано, що наша кооперація не може забути відділення кооператив на Лемківщині і на Волині, Холмщині і Поліссю від РСУК та приділення їх польським ревізійним союзам. 5-та резолюція протестує проти кольонізації наших земель польськими кольоністами. Послідна резолюція домагається справедливої винадгороди для працівників у кооперації. — Потому складав звіт дир. Филипович. Він сказав, що РСУК замкнув свій білянс на 1936 р. надвишкою 3,350.39 зл. Найбільший видаток РСУК в сім році на купно власного дому виніс 224.000 зл. — Дир. Мартюк відчитав звіт Контрольної Комісії. З него довідалися присутні, що видавництво „Кооперативна Республика" мало кілька тисяч дефіциту. Вкінці др Свістель іменем мандатової комісії заявив, що в Зборах бере участь 306 представників з 677 голосами.

З черги вибрано 9-членну Комісію-матку, до якої увійшов один священик о. Міляничз Лемківщини. О год. 1.30 інж. Павликовський закрив перше пленарне засідання. По полудні відбулися наради 5-ох Комісій. В пятницю 25. VI. відбулося друге пленарне засідання, на якім референти зложили звідомлення з нарад поодиноких комісій. Потому Заг. Збори приняли до відома звідомлення з діяльности Дирекції і Ради та уділили абсолюторію обом сим органам Т-ва. З черги Збори приняли прелімінар буджету РСУК. Після доповняючого вибору Ради РСУК інж. Павликовський закрив Збори.

Збори Взаїмної Помочі Українського Вчительства.

В суботу 26 червня в салі „Народного Дому" у Львові відбулися Збори т-ва „Взаїмної Помочі Українського Учительства". На салі коло 150 осіб делеґатів окружних відділів і членів. В тім значне число жінок. На загал переважали старші. О год. 11 голова т-ва п. Лилик відкрив збори короткою промовою. Передовсім відчитав імена й назвиська кількананцяти членів, що упокоїлися продовж року. Присутні вшанували їх память повстанням з місць і мовчанкою. Дальше подав короткий і загальний огляд діяльности т-ва. М. ін. заявив, що ніякого року не принято тілько нових членів, що в сім році, бо польська влада приняла коло 100 нових учительських сил зпоміж Українців. Дальше заявив, що були також мінуси в житті т-ва. А саме трафилися два зловживання. Вони принесли більшу шкоду моральну, ніж матеріяльну. Член управи Д. Стельмах подав пояснення до печатаного звіту. Він заявив, що т-во вимагає побільшення аґенд, але се буде коштувати богато грошей. Член управи Стевчак: Т-во має 39 повітових відділів, 5 відділів мається утворити в найблизшім часі. В 11 повітах Галичини установлено делеґатури. Крім того установлено 55 делеґатур на Волині, Поліссі, Холмщині і в корінній Польщі. Членів має т-во : в 39-ох відділах 1758, в 16-ох делеґатурах 146, в делеґатурах поза Галичиною 221. Звичайних членів 1993, рідношкільників 69, надзвичайних 5, спомагаючих 50. Разом 2.117 членів, до того 20 новоприйнятих в послідній часі. Разом всіх членів 2.137. Допомоги: З фонду закладання варстатів праці виплачено 15 підмог на суму 8.850 зл., з фонду зворотних і незворотних підмог 5.975 зл. При т-ві треба створити фонд для підмог заточенцям, практикантам. Дуже придаласяб бурса у Львові для дітей членів. Член управи Петрів: Відділ правної поради полагодив 245 справ, 217 відкликів, 482 устних справ, 402 кореспонденційних справ, відбуто 53 інтервенцій в ріжних кураторіях. — Після того промовляв пос. Великанович: На просторі львівської кураторії на 14.000 учителів ледви 1/8 Українців. 1700 учителів Українців є в корінній Польщі. — Потому п. Герасимович іменем мирового суду т-ва відчитав обширні вияснення в справі зловживань дир. Зеленого. Вони виносили 13,872.80 зл. Дир. Зелений признався до згаданих зловживань. За те мировий суд засудив його на усунення з т-ва на 5 літ і на втрату всіх членських прав. Голова т-ва п. Лилик ствердив, що дир. Зелений вибрав з „Дністра" півтора тисячі долярів і наразив т-во на втрату лише 7.950 зл. — Потому була дискусія, що тривала тільки 40 мінут. З черги Збори ухвалили абсолюторію Гол. Управи і Дирекції та перевели вибори нових орґанів т-ва. Дир. Коваль зреферував прелімінар буджету на 1937 р. Приходи 101,542.40 зл., розходи 100,750.16 зл. Збори приняли той прелімінар. Після внесків і запитів збори скінчилися о год. 7 вечером. Мимо дуже неприемної справи зловживань збори відбулися спокійно.

ПЕТРО КОВАЛІВ 5)

ПЕТРОГРАД В БЕРЕЗНІ 1917 Р.

Як зачиналася революція в Росії.

За кілька хвилин беззгучно викочувався самохід з червоним хрестом, забирав раненого й знову швиденько ховався.

Аж до самого ранку шукав я у соборі; тричі лазив я на дах, а ця найвища будівля Петрограду має яких 125 метрів! Солдати були слухняні, уважні й вели себе пристійно; шапки одягали лише на дворі й не дозволяли собі вигуків чи невідповідних жартів. Сторожа я післав за електротехніком собору, щоб він нам засвітив, але той не вертався, електрична кишенькова лямпка одного з моїх матросів вигоріла і нам обридло блукати з сірниками. Дехто порадив набрати свічок, та я заборонив, наказав вибити двері трансформатора і включив рубільники. Це була одинока шкода, яку саботаж сторожа примусив нас зробити в соборі.

Градоначальство.

Ледве почував я під собою ноги, коли повернувся до градоначальства, бож 24 години з ряду майже не присідав. Та довелося негайно їхати на Горохову вулицю, я здавав звіт і одержував нове доручення. Крім того доводилося й по дорозі „виявляти ініціятиву", втручатися в ріжні пригоди. Мав я також наказ при нагоді арештувати одягнених у солдатські шинелі втікачів з вязниць; їх затримано в Петербурзі щось понад 700, але ще більше не знайдено. Одного разу „зняв" я зі своєю стежею поліцая, що стріляв у нас з даху. Та зброї вживали ми рідко.

Моя стежа складалася з шістьох ґвардейців, з них два злягали в мальовничих позах з рушницями на поготові на крилах, самоходу, а решта — і вязні як були — сідали в середині, лише багнети не вміщалися і сторчали у віконця. Я залишався поруч з шофером тримаючи на поготові папери, щоби швидше показувати численним добровільним заставам. Документів мав я три, всі за печатками: посвідка самоходу, доручення — такому-то поїхати по такій-то адресі, зробили те-то — й особиста моя посвідка. Вона, оскільки докладно пригадую собі, значила в перекладі:

„Предявитель цього, прапорщик К., виконує розпорядження тимчасового революційного градоначальника, полковника Юренева. Його обовязком є зупиняти безчинства всякого роду. Він має право робити труси, де знайде потрібним, відбирати зброю та арештувати кождого, хто здасться йому підозрілим. В разі спротиву або непослуху, він має наказ розстріляти кождого, хто перешкоджає йому виконувати обовязок, який я йому доручив."

З самого початку праця моя була зорґанізована по військовому, отже без зайвої втрати часу, нервів та енергії, але з певним поділом компетенції та відповідальности. Над вечір трохи не послали мене вартувати у французьку амбасаду, яка прохала охорони, але я ледве стримував сон і мене залишено в спокою. Зрештою в градоначальстві вже працювало ще двох старшин для особливих доручень — штабс-капітан гарматчик з сибіряків та мій земляк з Харківщини, сотник кінноти. Прізвищ їх я, на жаль, не пригадую собі.

Спав я — чи вдень чи вночи, як був вільний час протягнути ноги — в кабінеті б. градоначальника Балка, невеличкій затишній кімнаті, де було чимало книжок, гарна канапка, що була мені за ліжко, добре крісло та величезний стіл. В одній зі столівок його знайшов я між іншими паперами листвід Распутіна. Під кривим хрестом стрібала вгорувниз лиха писанина всемогутнього володаря романовської Росії. „Это свой челавѣкъ, устрой у сібя. Гриша." (Це своя певна людина, улаштуй у себе). Між книжками було богато заборонених цензурою, не лише про політику, а головне про неморальність: пригадую артистично ілюстроване видання „Декамерона" Бокачія та „Кандід" Вольтера.

Не богато часу залишався я в цій хаті, але сюди приносили мені їжу, коли я затримувався в місті й не міг пообідати разом з усіма. За кількома винятками, інші співробітники теж мешкали у градоначальстві, а їли ми за спільним столом у великій салі. Сідали, не чекаючи старших, в залежности від того, коли хто звільнився, або кому з ким до вподоби; страву обносили два старі льокаї. (Далі буде).

Каменярі гуляють

Допис з Печеніжина.

Як всюди на світі де живе український християнський нарід, так і в Печеніжині вибралася в клечальну неділю з горішньої церкви величава церковна процесія. Попереджена двома довгими рядками гарно закосиченої і пристроєної дітвори, в супроводі співацького хору, дутої орхестри, відпоручників всіх місцевих українських установ і чималого сконовиська людей, ішла на місцеве кладовище, щоби зложити довгову заупокійну чолобитню у стіп братської могили, двигненої в память українських борців, що на народньому жертівнику принесли в офірі своє молоде життя, та відвідати і тихою молитвою спомянути тих, що від нас на віки вже відійшли. Як звичайно, як кождого року.

І як звичайно несено в процесійному поході пишні вінки від ріжних наших установ: від „Скали“ і „Просвіти“, від „Рідної Школи“ і „Сокола“, від „Союза Українок“ і всіх кооператив. Несено за волею і згодою настоятеля парохії, о. Івана Лоточинського, відповідального за внутрішній зміст і лад процесії.

Та в цьому році кинулося на народній печеніжинській нивці трійливе хабазя: „Каменярі“! Це товариство, щойно засноване минулої осені заходами відомого завзятого безбожника І. С., що притягнув до цего товариства частину Печеніжина, звану „Заплеша“, наслідує і в діло примінює ославлену тактику комсомольців: грозити, нападати, розбивати, замасковуватися, забріхуватися, провокувати, доносити, оплюгавлювати, прикидатися, щоб тільки все нищити, все розбивати, ятрити, цькувати і тим — приготовлювати терен очікуваній руїні.

Не диво, що це духом невірства пересичене товариство дише найбільшою ненавистю до католицької Церкви та що — вірне наказаній тактиці — забажало для своїх руїнницьких цілей вихіснувати також і врочисту клечальну релігійну процесію. Вислало на дві години перед процесією делегата до о. Лоточинського, щоб і „Каменярам“ дав призвіл взяти корпоративну участь в процесії з вінком від товариства. З боку людей, відомих тут загально з їх ворожого настрою до віри й релігії,—як це їх ватажко І. С. явно голосить, — з боку явних і закаптурених безбожників, бажання брати участь в релігійній процесії, інакше годі собі пояснювати, як підступним лукавством, замаскованим глузуванням з релігії в цілі задурманення хитких, не зорієнтованих народніх мас! Тому то душпастир о. Лоточинський не лиш на це не дав свого призволу, але навпаки, „Каменярам“ як товариству гостро заборонив брати корпоративну участь у процесії з вінком, по тій причині, що це товариство безбожників. „Каменярі“ взагалі, а зокрема печеніжинські, мають беззастережну „славу“ безбожників, що не перебирають в способах і середниках, щоби всякими дорогами приєднувати приклонників для безбожницької пропаганди. Коли не пішло лукавством добути призволу душпастиря, котрий з усією рішучістю заявив, що його завданням і обовязком усього життя є, здирати маску з вовків і охороняти перед ними поручену його опіці паству, тоді на „Заплешівській“ чорній раді під проводом самого ватажка вирішено, — „силою поставити на своєму“!

Маючи такі побоювання, о. Лоточинський перед процесійним походом з порога церкви зичним голосом сповістив, що заборонив „Каменярам“ як товариству нести в процесії вінок тому, що це товариство самих знаних безбожників, яке з релігією й релігійними обрядами, як поминальна клечальна процесія, не має нічого спільного; воно лиш тим способом намагається задурманити легковірних і перетягнути на свій бік. А колиб це товариство мимо заборони зважилося силою вдертися в процесію, він до такого збезчещення релігійного обряду допустити не може, хочби з огляду на віруючі маси і в такому разі процесію заверне і священичі ризи з себе здійме. Одначе на кладовище піде і молитви і панахиди по гробам відправить. Натомість всіх людей доброї віри взиває й упоминає, щоби в кождому разі зберегли рівновагу духа і спокій, памятаючи, що це діло з Богом!

„Каменярі“ на явний напад по дорозі ще не зважилися. Їх ватажок взагалі явности боїться. Змобілізував свій випробуваний вже „штаб“, з жіноцтва заплешівського, бахорні і кількох знаних суціг і видав наказ: занести вінок потайки на кладовище і ще заки прийде процесія, його на братський могилі на хресті укріпити, а жіноцтву — з відомою розвідницею і розлучницею на чолі — доручив могилу щільно обступити і — триматися тієї самої тактики, що на громадській толоці, як вийшов інжинір її на частки ділити...

Коли процесія прийшла на місце й уставилася перед могилою, священик Лоточинський заявив, що не буде правити панахиди, коли цей вінок на хресті буде видніти і блискати своїм написом „Каменярі“. І тут наші ідейні хлопці-соколи, — будь їм за це прилюдна честь і хвала — не убоялися погрожувань червоних харцизів, а миттю кинулися, — хрест має яких 5 метрів висоти, — видряпалися вверхи і вінок безбожників з хреста скинули!

Треба було чути, який в цю мить — як на замовлення — стиснене в неладі „заплешівське“ жіноцтво в подібних виступах вже досвідчене і вправлене, з своєю чорною розвідницею-проводаторкою на чолі, звело писк і крик! Серед нього відомий попихач (Тут пропускаємо — Ред.), „гідний“ син „гідного“ батька, як скажений кіт скочив на могилу і — не зважаючи на гідність місця, якої його ненавистю пережерте серце не відчувало, — кинувся на нашого сокола-юнака, що спустив вінок безбожників з Христового знамени. Намагався здрулити його з могили. Слава тобі молодий брате, — всі з ляком приглядалися,*) як ти мусів оборонятися проти харцизяки; ти оборонив свою честь і честь святого хреста! Такі як ти, з таким як він, боролися під Альказаром і побідили! Вмішалися в діло присутні члени державної поліції та не допустили до святотатної зневаги релігійної чинности і поважного посвяченого місця. Панахида — щоправда, серед незмовкного писку, а то й голосіння спанталиченого заплешівського жіноцтва (способу успішно випробуваного на громадській толоці) — відбулася з відспіванням „Вічної памяті“ поляглим героям і побожних пісень.

Та тим подія не скінчилася. Коли священики і нарід порозходилися по кладовищі на могилки, а й хор розійшовся, червоні каменярі знов кинулися при помочі розюшеного жіноцтва на хрест і вінок вдруге на ньому завісили! Серце рвалося з жалю, дивитися на одурманених дівчат, що роздратовані і розіджені підпихали своїх „героїв“, помагаючи їм лізти на хрест. Вищали... зойкали... проклинали...

Наші юнаки-соколи мали охоту, треба було тримати їх за руки і пригадувати: час, місце, обставини і те, що цеж програмова провокація... Дали спокій.

Ще опісля, пізним вже вечером червоні збиралися в місті з заміром напасти на наших хлопців і їх „провчити“, як мають обороняти „фашистів“ і „клерикалів“... Вмішалися в діло старші газди і не допустили до „розправи“.

Одне було замітне при цій події: та сама тактика, якої те саме кодло недавно вжило на громадській толоці, призначеній під аренду, коли прийшла комісія її ділити на пайки. Наперед висунено тих самих жінок з дітьми, навіть з тою самою розвідницею і розлучницею, що тут стояла в першому ряді, з наставленням рипіти, пищати, верещати, хапати за ноги, руки, то що, мовляв — „бабам нічого не зроблять...“ Самі вони в тіні, більш нічю... діють. Колиж ця тактика мала на толоці успіх, то чомуб не хватитися її й на кладовищі?

Нероздумливе жіноцтво приєднують танцями й облесливими обіцянками, а жіноцтво — відома річ — кермується більше почуванням як холодною розсудливістю; проти інших виступають зачіпно, з лайками, погрозами, а то й чинними напастями. Подібно як комуністи! Вдираються силою в кооперативи, в „Рідну Школу“, в „Просвіту“, ба вже й у „Союз Українок“ і т. д. Всюди киринять, всюди плюгавлять, всюди несуть роздори і роздвоєння, все хитрі, замасковані, лукаві, підступні, рабослужні де йде о власну забезпеку, підлі!

Печеніжинці, в котрих релігія не помело, нехай добре подумають і застановляться над тією останньою подією в Зелені Свята на кладовищі і нехай вже раз зрозуміють, що проти вовків треба й найлагіднішу руку узброїти. І треба бути все мужнім, не боягузити в таких як ось ця подіях! „Террор“ це їх одинока зброя; проти цего треба організуватися з а в ч а с у, бо не можемо знати коли й нас чекають „А л ь к а з а р и“! Адже коли так піде далі, то недалекий час, що такі червоні „спортовці“ одного гарного дня обляжуть „силою“ церкву і не допустять ні людей ні священика на богослужбу! До цього очевидно йде!

*

Додатково до повищої кореспонденції пишуть нам: Напад і викликання бійки на могилі в честь і память поляглих на кладовищі в Печеніжині, в прияві церковної процесії і великого здвигу народу, в неділю Зелених Свят, не заспокоїли печеніжинських „каменярів“, що таки на місці голосно відгрожувалися: „На цім не кінець...!“

Ще тої самої неділі засідалися вони на молодь, що гуртується коло „Сокола“, „Просвіти“ й инших, щоби „провчити фашистів!“ Одначе про це дізналися старші господарі, вмішалися в справу і не допустили до розправи. Но вже в вівторок рано на зелізничому двірці, перед відіздом поїзду до Коломиї, камінярські молодці спровокували другу драчу, сим разом — згідно зі своєю пророчистою назвою — камінням, що ним стали кидати в ненависну їм протикамінярську молодь. З неї один С., виведений тим нахабством з рівноваги, в драці навіть легко зранив одного з чільніших напасників.

Автім „камінярі“ відбули в себе „На Заплеші“ довірочне засідання під проводом свого основоположника, де вирішено „керваво - вогневу“ пімсту всім, хто лиш станув або посмівби станути на перепоні їх злочинної комуністично-протирелігійної пропаганди! І таки того самого вечора — в виконанні цього вирішення — більший їх гурток напав знечевя на домівку читальні „Просвіти“, де якраз відбувалася проба на представлення, повибивали в домівці шиби, а одного з учасників, Сметанюка, що неоглядно вийшов на двір поглянути, що діється, обпали гурманом і якимись зелізними знарядами так сильно побили, що зломили йому щоку, повибивали зуби і заломили череп. Притім відгрожувалися, що така сама відплата чекає всіх інших, що стають їм на дорозі! Побитого до затрати памяти Сметанюка відвезено до шпиталю в Коломиї.

За те „Камінярам“ не діється нічого злого. Відгрожуються і як показує о-

*) Не розуміємо, чому „всі з ляком приглядалися“, а не схопили напасника і не вивели за кладовище. — Ред.

Гумор. — Що такого? Тільки грошей жадаете за ті роги оленя? За ту суму можу винаймити ціле полювання... — То правда, та се не значить, що тоді будете мати оленя...

З РЕЛІГІЙНО-ЦЕРКОВНОГО ЖИТТЯ

Богослуження за поляглих в Бучачі. В день Зелених Свят по полудні вийшла перша процесія з церкви ОО. Василіян з пятьма священиками, до неї прилучилася на ринку процесія з церкви св. Покрови, а трета була з церкви св. Николая. Всі три процесії під проводом ОО. Василіян. По дорозі співав мужеський хор. На цвинтарі на Нагоринці при могилі поляглих зібралися всі вірні разом з українською інтеліґенціею. По відспіванню „Царю небесний" з могили стрільців мав промову ігумен ОО. Василіян б. полевий духовник Усусусів (Українських Січових Стрільців) о. М. Каровець. Він підчеркнув на вступі значіння великого свята, зіслання св. Духа на Апостолів. Скріплені силою св. Духа ті передтим слабі, невчені, нікому незнані люди пішли голосити Христове Євангеліє усьому світу. Зі слабих і немічних стали проповідниками, навчали народи, терпіли за Божу правду, стали героями, мучениками, за Ісуса. Се перші Герої, Лицарі Христові. Вони всі поклали своє життя за віру Христову, за Його науку. „І во всю землю ізийде вішаніе їх і вконци вселения глаголи їх". Той св. Дух скріпляв також св. ісповідників і мучеників і міліони їх по світі стали героями за Христа, за релігію і за св. Церкву. Тих героїв величає Церква і ставить нам за взірець до наслідування. Св. Письмо величає також инших героїв, борців за свій Рідний Край і нарід. Св. Павло згадує тих героїв, що служили вірою Богу, поконували царства (поган), змагалися в немочи, були сильні на війні і розганяли полки чужинців (Евр. 11, 33); були замучені, щоб осягнути воскресення. Інші зазнавали зневаг і биття, кайдан і вязниць, умирали вбиті мечем. Крім св. віри і Церкви, що за них ми всі обовязані також терпіти, як буде треба, бо вони є для нас найбільшим скарбом, ми повинні жити по приміру святих Героїв. якими були Самсон, Гедеон, Ефтай, що по побіді зложив Богу обіт, що як верне побідно до дому — то перше, що стріне, принесе в жертву Богу. І вступаючи до святого міста, побачив свою дорогу доню, що вийшла йому на зустріч. І її приніс він Богу на жертву. Доньку свою приніс в жертву за свій нарід на подяку Богу за побіду. Воля, самостійність, добробут — се великі добра також від Бога. І ми повинні таксамо з вірою в Бога не тратити надії на кращу будучність. І ми маємо своїх героїв, борців, що ведені вірою в Бога і надією на кращу будучність свого народу, поклали своє життя на полі слави. Ми днесь клонимо свої голови перед їх могилами, віддаємо честь їх памяти, бо се були борці-Герої за волю і щастя народу. До нас відзивається св. Ап. Павло: з терпеливістю біжім до боротьби, що нас чекає, до боротьби за св. віру, за славу Христову (Евр. 12, 2), а маємо навкруги себе хмару свідків-героїв, взнесім опущені руки й ослаблені коліна. Але й до служби своїй вітчині, свому народови, треба мати віру в Бога, серце чисте, щоб не було між вами, каже Апостол народів, розпустника, або нечестивця, безбожника, як Ісав, що за одну страву продав своє первородство (за миску сочевиці). Нехай і між нами не буде таких розпустників, нечестивців, що за будьщо зраджують свій нарід! Героями були сини нашого народу, що вмирали на полі від куль, ґранатів, від баґнетів і меча, як також від страшної хороби тифу. Героями були не лиш старшини офіцири, але й стрільці, а навіть героєм був той стрілець, що послушний своїй владі доглядав волів як своїх власних, бо се було добро держави, добро війська, добро народне. Се було в бригаді УСС, — при котрій, казав бесідник, мав я честь служити. Той старший чоловік покинув дім, родину і своє обійстя і як простий стрілець сповняв се, що йому поручила своя команда. В селі Баланівка, пов. Ольгопіль, захорував на тиф і полевий духовник висповідав його, а другого дня ми його поховали. Всі ми любили і шанували погонича волів Бригади. На похорон його пішли не тільки стрільці — але і старшини, офіцири. А до гробу везли його ті самі воли, що він їх доглядав. І то був герой, бо помер на становищі, виконуючи чесно свій обовязок. Поможім тим нашим героям, тим борцям за долю, за щастя свого народу. Відправимо панахиду за їх душі, за вічний спокій тих борців і щиро помолімся за них; може неодин з них потребує нашої помочи, наших молитов. Між ними були наші батьки, наші брати, дорогі нашому серцю, тож відвдячмося їм за їх жертви, за їх кров. Та жертва, та кров не піде на марне, але зродить нових героїв, нових борців — за щастя і волю нашого народу. Бо Христос Спаситель сказав: „Як зерно пшениці не впаде в землю і не вмре, то зостанеться одне, а як умре, то приносить богато плоду." (Йо. 12, 24). А тим овочем, тим плодом їх крови буде всіми нами так бажана свобода і щастя українського народу.

В справі приняття до Духовного Семинара в Станиславові. Абсольвенти ґімназій, які хотілиби посвятитися духовному станові і бажалиби бути приняті до тут. Духовного Семинара, мають внести до Епископського Ординаріяту найдальше до 10 вересня с. р. свої подання о приняття до Духовного Семинара, а самі мають явитися особисто на елекцію кандидатів Духовного Семинара дня 24 вересня с. р. о 10-тій год. рано. До подання мають долучити: 1) метрику хрещення і миропомазання, 2) свідоцтво зрілости ґімназійних наук, 3) перебіг життя, 4) свідоцтво горожанства польської держави, 5) декларацію, що кандидат буде платити за своє удержання. Оплата за удержання виносить 40 зл. місячно. Рівночасно взивається всі дотичні парохіяльні уряди, щоби повідомили всіх кандидатів духовного стану, що перебувають в їх місцевостях, про реченець подань і елекції і щоб переслали осібно впрост до тут. епископського Ординаріяту по совісти свідоцтво моральности кандидатів і їх родичів та подали їх маєтковий стан.

Конґрес католицької преси підготовляють в Будапешті. Вся католицька преса середньої Европи привязує до нього велику вагу. Наради будуть присвячені, поза біжучими справами, головно протибольшевицькій пропаґанді.

Папським леґатом на інавґураційні торжества костела св. Тереси від Дитяти Ісус в Лізіє у Франції іменований кардинал Пачеллі. Се торжество буде получене з національним евхаристійним конґресом Франції.

Ліґа католицьких вчителів повстає в Анґлії з ініціятиви англійського епископату. Та ліґа буде займатися виключно духовими справами англійського вчительства, не входячи в дорогу істнуючим вже професійним орґанізаціям і союзам.

Католицька преса в Злучених Державах Північної Америки розпоряджає 10 щоденниками, 150 тижневиками, 162 місячниками і 34 квартальними виданнями. Більшість з тих часописів має льокальний характер, а 12 з них знаних в цілім краю. В останнім часі за починои американського Епископату зачалася велика кампанія в користь катол. преси при помочі радія, відчитів, маніфестацій і проповідальниці.

ПОЛІТИЧНІ ВІСТИ

НА БУКОВИНІ, в м. Врапчені і Топорівці ромунська поліція увязнила кільканацять українських селян за те, що в день героїв (в часі Зелених Свят) вивісили сино-жовті прапори на церкві і сино-жовті хоруговки при дорозі. Крім того наліпили на стінах церкви картки з надписами: „Борцям за волю України". А рівночасно з високого місця лунає запевнення про прихильність для меншин...

В СТАНИСЛАВОВІ відбулася пресова конференція галицької польської преси заходом окружного відділу Озону в Станиславові. Ред. Ласковский заявив, що Озон тільки для Поляків і що Озон не хоче нікого винародовлювати. Одначе буде дбати, щоб не зменшувався польський стан посідання в Галичині.

ЗЇЗД ПОЛЬСЬКИХ ЛЮДОВЦІВ у Тарнові заявився проти ОЗН (Обозу Зєдноченя Народового).

Б. МІНІСТР ДЛЯ ГАЛИЧИНИ за австрийських часів, Владислав Длуґош, помер проживши 73 роки.

ЗАВІШЕННЯ ЧАСОПИСУ „ОДНОВА". Окружний суд у Варшаві на внесення прокуратора завісив часопис „Однову", орґан т. зв. „Фронту Морж", в котрій співробітничав м. ін. проф. Здзеховский.

В МОСКВІ мали увязнити комісара совхозів Кальмановича.

СОВІТСЬКІ ВІЙСЬКОВІ ВІДДІЛИ окупували два малі острови на ріці Амурі, що відграничує СССР від Манджурії. Манджурське правительство запротестувало проти того кажучи, що оба острови належать до Манджурії, бо вони ближше манджурського берега.

В ЮҐОСЛАВІЇ повстала орґанізація „Збор", її оснував і нею проводить Дмитро Льотіч. Ціль орґанізації поборювати всі протинаціональні сили, головно комунізм.

НІМЕЧЧИНА сконцентрувала на еспанських водах більшу часть своїх найлучших воєнних кораблів. А саме: з трьох панцирників, що їх має Німеччина, один (Дойчлянд) в направі, а два (Ляйпціґ і Адмірал Шерр) на еспанських водах. Крім того є там 4 німецькі кружляки (з усіх 6) і 8 контрторпедовців.

МІН. ҐЕББЕЛЬС виголосив промову з приводу відновлення поганського „свята" сонця в Німеччині. В промові заявив м. ін.: Ніхто в Німеччині не боронить священикам і пасторам виконувати релігійні чинности. Але держава не позволить клирови взивати помочі зовнішних чинників для розділу і посварення німецького народу.

В ПАРИЖІ ПАНУЄ ЗАНЕПОКОЄННЯ з приводу дальшої концентрації німецьких воєнних кораблів на водах Еспанії.

МУССОЛІНІ кілька разів інтервенював у Берліні, даючи телефонічні інструкції свому амбасадорові, щоб він здержав по можности німецьке правительство від занадто нагальних виступів в еспанській справі. Італія дала Німеччині до зрозуміння, що вісь Берлін — Рим не видержалаб цілковитого зірвання взаємин з Великою Британією.

БЕЛЬҐІЙСЬКИЙ ПРЕМІЄР ван Зеелянд прибув до Злучених Держав Північної Америки і відбув наради з премієром Голем. Обговорили м. ін. міжнародне політичне положення.

КОЛО 350.000 УБИТИХ коштувала горожанська війна в Еспанії за 11 місяців, в тім около 100.000 до 130.000 погибло в боях.

ПРОТИАНҐЛІЙСЬКІ ДЕМОНСТРАЦІЇ урядили арабські націоналісти в Вифлеємі підчас обходу свята Серця Ісусового. В поході несли прапори папські, італійські й арабські, як також транспаренти з протианґлійськими кличами. Підчас походу роздавали летючки, в яких взивали арабських студентів вписуватися на італійські університети.

В АНТІОХІЇ дійшло до заворушень між Арабами й Турками. 7 Арабів ранено, з того 3 тяжко.

стання з четверга подія, доволі сміливо свої погрози виконують, сіючи паніку серед протикомуністичної молоді, нищать безкарно майно, вибиваючи вже вдруге шиби в домівці „Просвіти", безперечно роззухвалені тим, що ця практика і тактика не виставляє їх на більші небезпеки.

Примітка Ред. „Н. Зорі": Такі кровавi порахунки між дітьми одного народу шкідливі і навіть страшні особливо тоді, коли нарід в такім тяжкім положенні. Тому за всяку ціну треба змагати до припинення таких нещасних вибухів. В тій ціли добре булоб скрізь основувати або де вже є, то скріпляти орґанізацію „Скали".

НОВИНКИ

Замкнені реколекції для студенток відбудуться в Підмихайлівцях в монастирі СС. Василіянок. Початок 3 VII вечером. Виїзд зі Львова 2 VII. Кошти удержання 9 зол. Зголошуватися у Ярослави Проців — Львів вул. Марка 20.

Хліб у Львові знов подорожів. Від 28 червня с. р. 1 кг. пшенично-житнього, так званого люксусового, хліба коштує 47 гр., 1 кг. т. зв. куликівського хліба коштує 50 гр.

Міністерство Освіти видало розпорядок про титули на університетах в Польщі. По думці того розпорядку деканальні власти можуть признавати титул доктора, але рішення їх підлягатимуть апробаті університетських сенатів. Комісії, що признаватимуть докторські титули на підставі наукових праць, мусять складатися з чотирох осіб з деканом на чолі. Приписи ті будуть обовязувати вже з початком нового шкільного року.

Адвокатські ради заострили формальности звязані з приймаванням аплікантів. Уведено спеціяльний формуляр для адвокатів,що стараються приняти обовязок патрона. В тих формулярах адвокати мусять подати обсяг своєї праці, висоту плачених податків, взаємини, що лучать адвоката з кандидатом на апліканта і т. п.

Новий тип платних упімнень, що їх висилатимуть вірителі безпосередно, а не через Скарбовий Уряд, увійде в життя з днем 1 липня с. р.

Др Адольф Червінський, визначний правник і довголітній президент Апеляційного Суду у Львові, помер у 85 році життя. Покійний був сином гр.-катол. священика, та під впливом окруження спольщився. Одначе робив багато добра членам народу, з котрого вийшов.

Українська фабрика косметичних виробів „Меріда" повстала у Львові, при вул. Кампіяна 15.

За крадіж листів і почтових значків увязнено у Львові почтового урядника Антона Шика.

В Таурові (Бережанщина) хтось застрілив з револьвера 36-літнього Адольфа Чубу, інструктора місцевого відділу „Звйонзку Стшелецкєго".

В Станиславові дня 28. VI. увязнено дра Лякса для відсидження кари затвердженої Найвищим Судом.

Нову автобусову лінію Тернопіль — Бучач — Станиславів урухомлюють в найближчих днях.

В Станиславові названо одну з вулиць іменем св. Володимира Великого, другу ім. Миколи Лисенка.

До церкви в Битькові пов. Надвірна вдерлися злодії, розбили кілька скринь та вкрали 2 зл.

Нову почтову аґенцію відкрито в місцевості Олеша пов. Товмач під назвою Олеша к. Товмача.

В Коршеві пов. Коломия розкопано військовий цвинтар, на якому були поховані Українці з Вел. України, що погибли підчас світової війни. Се викликало велике негодування серед місцевої української суспільности.

Градова буря перейшла над Перемищиною й наробила багато шкід особливо в місцевостях Дубецько, Дорогобичка і Коштова.

15.000 абсольвентів (-ок) здало матуру сего року в Польщі.

Літний час се для кождої ґазети найтяжший час. Тому просимо Вп. Прихильників нашого орґану особливо в тім часі правильно присилати передплату і бодай час від часу підперти ґазету хоч невеличким дописом.

Прогулька послів і сенаторів до Німеччини, зорґанізована Рільничим Союзом сойму й сенату, виїде з Польщі 5-го липня. Прогулька потриває 5 днів. Учасники її відвідають Берлін, Гамбурґ і більші осередки рільничої культури.

Гуцульщину звиділи два визначні грецькі горожани, Спірос Меляс, член грецької академії, та Папаврамідес, редактор „Мессажер д' Атенес".

Поклади зелізної руди відкрили в місцевості Лукава у Львівщині.

Ректором Українського Університету в Празі на новий академічний рік вибрано проф. Дмитра Антоновича.

Пресовим шефом ОЗН став Тадей Женціковський, давний діяч Союзу Демократичної Молоді.

Офіціяльна відзнака ОЗОН-у (Обозу Зєдноченя Народовєго) буде складатися з біло-червоної опаски, ношеної на лівім рамени. В середині опаски в колі вложені чорні букви ОЗН.

Краківський р.-кат. митрополит кн. Сапіга важко занедужав на запалення легенів.

Білоруським студентам у Вильні заборонили носити шапки і відзнаки Білоруського Студентського Союзу в Вильні.

Кардинал Парижа Вердіе уділив диспензи від посту для тих, що звиджують світову виставу, розуміється, на терені вистави.

Сталін відзначив ордерами висших офіцирів червоної армії, що дали докази вірности і привязання до кремлівського самодержця. Для одних кулі, для инших ордери.

Фінське правительство подарувало Парижеві величезний ґранітний стіл виконаний з одноцілого бльоку скали. З такої самої скали виконали плиту, що міститься в саркофаґу Наполеона в Парижі. Ґранітний стіл можна оглядати у фінському павільоні на парижській виставі, де він залишиться аж до кінця тої вистави.

Жертви: 1) о. Іван Савицький в Росохачі, п. Виноград: зол. 5.70 на укр. інвалідів (збірка підчас панахиди за поляглих), 2) о. Вігоринський в Улашківцях: зол. 4.00 на укр. інвалідів (збірка в церкві).

Гумор. — В большевії вийшов розпорядок, що кождий господар має доставляти 5 кг. масла до міста. Один старий господар сів при столі і написав відповідь до уряду: „Розпорядок прочитаний коровам — чекаю на вислід."

БІРЖА

ҐРОШІ. Доляри амер. 5.28, дол. канадійські 5.29 — 5.27.

Німецька марка 1.29—1.26, фр. франки 24.25 шв. франки 120.90—120.10, фунти стерлінги 26.14 — 25.98, австр. шілінги 97.00 — 96.00, чеські корони 18.20 — 17.60, ліри 24 — 23.

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення Редакція не відповідає.

Дяк Николай Дудлій, літ 39, диригує хором, з дуже добрими свідоцтвами, пошукує місця дяка найрадше в місті. Адреса: **Николай Дудлій, в Полівцях, п. Паушівка.** 62—1—4.

В Адміністрації „Нової Зорі"

можна дістати отсі видання

Бібліотеки Укр. Катол. Організації:

Ціни в злотих:

Ч. 1.	Основи соціольоґії	3.—
Ч. 3.	Спіритизм	2.—
Ч. 4.	Життя св. Кирила і Методія	0.80
Ч. 6.	С. Томашівський: Петро, перший уніятський митроп. України-Руси	1.50
Ч. 7.	Греко-катол. Церква (історія)	0.95
Ч. 8.	Д-р О. Назарук: Преса	3.—
Ч. 9.	Борці за Церкву. Ч. І. Св. Павло	2.—
Ч. 11.	Д-р О. Назарук: Вчасна весна в північній Альберті	0.50
Ч. 12.	о. Т. Галущинський: Найвищий Пастирський Уряд в Хр. Церкві	0.60
Ч. 13.	Зброя до оборони і наступу. Начерк проповіди про пресу (добров. даток)	
Ч. 14.	о. Т. Галущинський: Царство сатани наступає на нас	0.80
Ч. 15.	Борці за Церкву. Ч. ІІ.	2.—
Ч. 16.	Християнське виховання молоді	0.40
Ч. 17.	Еп. Гр. Хомишин: Пастирський Лист про політичне положення	0.40
Ч. 18.	О. Назарук: Галицька делеґація в Ризі 1920 р.	1.80
Ч. 19.	Борис Колодій: Галицька Соціялістична Радянська Республика	0.50
Ч. 20.	о. Т. Галущинський: Недільний Дзвін	2.—
Ч. 21.	А. Кругельський: Тилявська Схизма на Лемківщині	1.—
Ч. 22.	о. М. Карівець, ЧСВВ: Три Синодальні Архіереї	0.25
Ч. 23.	Еп. Гр. Хомишин: Про грозу духової руїни (Пастирський Лист)	0.40
Ч. 24.	А. Ч. Українська молодь Христові	0.60
Ч. 25.	о. В. Породко, Ч. Пресв. Ізб.: Хто такий був Лютер?	0.30
Ч. 26.	Осип Назарук: На спокійнім океані	0.40
Ч. 27.	„ „ Жінка і суспільність	0.50
Ч. 28.	„ „ Жіноча справа	0.40
Ч. 29.	В. Маковський: „Андрей" на засланні	0.80
Ч. 30	А. Ч.: Террор в минувшині	0.40
Ч. 31.	Еп. Гр. Хомишин: Українська Проблема	1.50
Ч. 32.	Осип Назарук: Вибір звання	0.40
Ч. 33.	о. Б. Кренціцкий: Моя розмова з дослідниками св. Письма	0.40
Ч. 34.	А. Ч.: І-ий Зїзд Молоді	0.40
Ч. 35.	о. С. Вапрович: Про Аргентину	0.40
Ч. 36.	Еп. Гр. Хомишин: Справа целібату	0.40
Ч. 37.	Т. Коструба: Радикали про Унію	0.25
Ч. 38.	О. Убиш: Танас Горлач + 10 порто.	0.30
Ч. 39.	Скала і Просвіта + 10 порто.	0.20

ІНШІ ВИДАННЯ:

Д-р О. Назарук: Гр.-катол. Церква і укр. ліберальна інтеліґенція	3.00
о. Д-р Т. Галущинський: Думка і наука Церкви в питанню літурґ. мови	0.20
Д-р С. Томашівський: Десять літ українського питання в Польщі	1.50
Д-р С. Томашівський: Наша чільна партія у власнім зеркалі. Критичні замітки	1.00
Д-р С. Томашівський: Про ідеї, героїв і політику	2.00
О. Назарук: Роксоляна (повість)	12.00
О. Н.: Ідеольоґічні основи Укр. Катол. Нар. Партії	0.50
Проф. Л. Коплер: Релігія і політика	1.80
С. Томашівський, історик, політик, публіцист	1.00
А. Ч.: На калиновім мості (Листи до молоді)	0.80
Д-р Осип Назарук: Католицький журналіст обвинуваченій за державну зраду	1.30
Станіслав Лось: За конструктивну політику на Червоній Руси	1.00
Гадяцький Договір	0.50
Осип Назарук: Націоналізм Донцова	0.60
„ „ Венеція	3.—
„ „ Ерема кай аноніма	0.50
„ „ Ґоґи і Магоґи	0.50
З історії анархії на Україні	0.80
Осип Назарук: Галичина й Велика Україна	0.50
з пересилкою	0.70
Узаєднення Скали	0.20
Пастирський лист трьох Владик	0.10
Перша Бібліотека на Україні	0.20
о. І. Братик: Останній Свят-вечір	0.20
Програма винародовлення Українців і Білорусинів в Польщі	2.00
Епопея сміху + 10 порто.	0.10
Показчик змісту „Н. Зорі"	4.—
з пересилкою	4.50

Адреса: „Нова Зоря"
Львів, ул. Ґродзіцких 2/I пов.

ЦІНИ ОГОЛОШЕНЬ

Ціни розуміються за одношпальтовий рядок (ширини 70 мм.) о висоті 1 мм. Висота шпальти 370 мм. За оголошення (кромі дрібних) в застереженому місци дочислюється 20%. Дрібні оголошення поміщуеться по вплаченні належитости готівкою або почтовими значками.

Шпальтові оголошення

В рубриці: „Оголошення"	30 сот.
В тексті і в новинках	50 „
На першій сторінці	60 „

Дрібні оголошення по 8 сот. за слово. Перше слово і товстий друк числиться подвійно. Найменше оголошення (9 слів) 80 сот.

Сторінкові оголошення

На останній сторінці: ¼ стор. 180. — зол., ½ стор. 90. — зол., ¼ стор. 45. — зол., 1/16 стор. 25.—зол. В редакційному тексті: ½ стор. 280.— зол., ¼ стор. 140. — зол., ⅛ стор. 70. — зол., 1/16 стор. 35. — зол.

При кількаразовім анонсуванні даємо значну знижку

Видає й редагує Комітет У. К. О. — З друкарні „Графія" Львів, Тиха 5. Тел. 202-83. — Відповідальний ред. Панталеймон Хитра.

Opłatę pocztową uiszczono gotówką.

Рік XII. Львів, неділя, 4 липня 1937. Ч. 49 (1049)

НОВА ЗОРЯ

Виходить 2 рази тижнево: в четвер на 8 ст. під неділю на 8 ст.

АДРЕСА: Нова Зоря, Львів, ул. Ґродзіцких ч. 2. І. п. - Тел. 105-72.

Передплата в краю: чверть-річно 6 зол., місячно 2 зол., Закордон. чверть-річно 9 золотих

ЦІНА ЧИСЛА 20 СОТ.

Конто П.Щ.Львів 505.796

СПРАВА АВТОНОМІЇ ЗАКАРПАТТЯ

Недавно відбулася в пражськім парляменті велика дебата присвячена автономії Закарпаття. А саме дискутували над законопроєктом про права ґубернатора. Пос. Ревай, Українець, референував і боронив законопроєкт по чеськи. Крім того боронили законопроєкту тільки сіоніст др Кугель і Чех др Заїц. Більше ніхто з закарпатських послів не боронив того законопроєкту. Зате проти проєкту говорили Німець Кундт, Мадяр Естергазі, комуністи Борканюк і Кліма, карпатороси: др Фенцик, Бродій і Чех, інж. Шварц.

Католики в обороні митрополита Сапіги.

До митрополичої Консисторії в Кракові напливають збірні й індивідуальні протести, листовно і телеґрафічно, проти кампанії, що її ведуть: частина польської преси, радіо і деякі орґанізації проти митрополита Сапіги. В цілім ряді місцевостей на терені краківської дієцезії відбулися протестаційні засідання католицьких товариств, на яких напятновано ту кампанію острими словами. Велике враження роблять письма визначних представників наукового і культурного світа, надсилані до Консисторії в обороні Митрополита. („Ґ. Н.", ч. 176).

Що сталося з білоруською школою?

Польська преса принесла зміст меморіялу Т-ва Білоруської Школи й Білоруського Інституту Освіти й Культури до Міністра Освіти. В ним знаходимо ось які факти: Коли Польща обняла владу на білоруських землях, функціонувало поверх 500 білоруських шкіл, приватних і державних. З них в 1922 р. лишилося тільки 47, в 1923/4 р. 29, а з початком 1924/5 також решту замкнено або перемінено на польські. 240 білоруських учителів приділено до польських шкіл переважно на терені етноґрафічно польськім, а тих, що домагалися білоруських шкіл, звільненю зі служби. Також приватне шкільництво не істнує, бо не дають йому концесій, а коли на 109 подань дали 10 концесій, то не затвердили учителів... Також позашкільну освіту Білорусинів і акцію збирання заяв за білоруськими школами зустрічають перешкоди.

Увязнення Уншліхта.

В Москві кружляють вперті поголоски, що там увязнили Уншліхта, члена ЦІК-а (Центрального Ісполнітельного Комітету) і кандидата на члена ЦК (Центрального Комітету) комуністичної партії. Уншліхт старий комуніст і революціонер, член колеґії Чеки. В 1919 р. був членом революційної ради 16 армії, заступником команданта Чеки, потому заступником комісара для морських справ СССР, заступником предсідника революційної військової ради СССР і вкінци заступником предсідника Оссоавіяхіму. Уншліхт був членом польського комуністичного правительства в 1920 р. разом з Мархлевским і Дзєржиньским. Увязнення його значить, що Сталін прекрасно винищує старих большевиків.

Ліквідація Польського Промислового Банку.

„Хвіля" звідомляє: Тому 7 літ як грім з ясного неба впала на дрібних ощадників вістка, що Польський Банк Промисловий у Стрию завісив виплати. А потому почалася праця ліквідаційної комісії, що тревала повних 7 літ. Зруйновані віритєлі надармо зверталися до ріжних чинників з замітами, що довге утримування штабу урядників мусить забрати значну часть оставшого ще маєтку. Аж тепер по 7 літах комісія оповістила звіт. З нього виходить, що віритєлі одержать 3% на вирівнання своїх претенсій. Значить, хто в тім банку зложив 100 зл., одержить 3 (три) зл., а решту з того, що остало, зїли ліквідатори.

Японський ультимат Москві.

Амбасадор Японії в Москві зложив на руки совітського правительства ультимат у справі евакуації островів Большой і Сеннуфа на ріці Амур, що їх збройно заняли совітські війська. Представник японського міністерства військових справ заявив, що вістки, немовби Японці відобрали острови збройною силою, до сеї пори не потверджені, але в найближчих днях можуть статися правдивими. Евакуація тих островів се для Японії квестія престіжу. Большевики евакували їх.

Спалили 5 міліярдів долярів.

В Вашингтоні спалили 5 міліярдів долярів. Всі банки, каси ощадности і поштові уряди Зєдинених Держав П. А. збирали вже від кількох літ всі існуючі банкноти з емісії р. 1929. Кілька днів тому зібрано вкінци приблизно всі банкноти на загальну суму 5 міліярдів долярів, бо саме стільки виносила згадана емісія. Всі ті банкноти, згідно з розпорядком Департаменту Скарбу, порішено знищити. Причина їх знищення та, що в змісті зроблено малий зате важний блуд. На кождому банкноті поміщено клявзулю про вимінність їх на... золото! З огляду на те, що закон з р. 1933 заборонив виміну банкнотів на золото, треба було їх знищити. В Америці тепер видно цікаві експерименти.

Історія „Синьої Ленти".

Як відомо, „Синю Ленту" одержує корабель, що найскорше перепливає Атлянтійський океан. Отже в р. 1840 переплив той океан корабель „Британія", 1154 тон поємности, в 14 днях 8 годинах; в р. 1851 „Пасифік", 2860 тон, в 9 днях 10 год. 26 мінутах, в р. 1873 „Балтік", 3707 тон, в 7 днях 20 год. 9 мін., в р. 1882 „Аляска", 6400 тон, в 6 днях, 22 год., в р. 1885 „Етурія", 8127 тон, в 6 днях, 5 год. 31 мін., в р. 1889 „Сіті оф Паріс", 10.560 тон, в 6 днях 29 мін., в р. 1898 „Кайзер Вільгельм", 12.950 тон, в 5 днях 4 год. 40 мін., в р. 1907 „Мавретанія", 31.938 тон, в 4 днях 22 год. 24 мін., в р. 1929 „Бремен", 51,656 тон, в 4 днях 14 год. 30 мін., в р. 1933 „Рекс", 51.062 тон, в 4 днях, 13 год. 58 мін., в р. 1935 „Нормандія", 82.779 тон, в 4 днях 3 год. 28 мін., в р. 1936 „Королева Марія" („Квін Мері"), 80.773 тон, у 3 днях 23 год. 57 мінутах.

Сталін на триніжку

„Демократична словесність увійшла в моду на сторінках совітської преси. Та значіння її не більше, як словесности комуністичної, яка також покищо в ужиттю на тих самих сторінках. Одна і друга — пусті слова. Їх уживають оскілько се потрібне самодержцеві. Власть Сталіна спирається на трьох китах: на бюрократії, армії й совітськім господарстві. Иншими словами: Сталін сидить на триніжнику. Ноги того триніжника — Молотов, Ворошилов, Орджонікідзе".

Так писав рос. еміґрантський орґан „Посл. Новости" недавно, але ще перед розстрілом 9 червоних ґенералів і перед смертю Орджонікідзе. Особливо тепер цікаве се писання, бо з нього видно, наскільки правильно предвиджено чи відчуто події в дивній червоній деспотії.

„Сталін ненавидить їх, а вони ненавидять і бояться його так, як у 16 ст. боярин ненавиділи і боялися Бориса Ґодунова. Ніхто не сміє протиставити Сталінові свою волю. Він окружений покірними виконавцями, що з собою суперничають і ненавидяться між собою. Смішно читати в ґазетах, що Сталін мусів у чімнебудь уступити, або що хтось на нього має вплив. Хто? Ні одної хоч трохи незалежної особистости Сталін коло себе не терпить. Він оточив себе пересічними людьми і підхлібниками. А вони таксамо пристрасно держаться власти як і він. І розуміють вони, що без нього обернуться в ніщо. Тому без словечка спротиву виконують його волю. ...Влада Сталіна сильніша ніж була царська. Всяка ідеольоґічна дискусія перервана. Партію перемінено в бюрократичний апарат, що виконує прикази... Думка може там працювати тільки в головах одиниць і одиноким виходом для неї може бути тільки — террористичний акт. Коли Сталін упаде жертвою заговору, то вбє його, як Кірова, тільки свій, комуніст. Тої небезпеки свідомий Сталін і свідомі близькі йому люди. І тому вони зі страху за його життя косять голови невинних людей. А небезпека не така велика: бо инша річ убити нпр. того, що збирає податки, а инша річ убити голову держави. В тій ціли потрібна д у ш е в н а рішучість, але така, що має й підпору зовні. А деж можна в совітській Росії мати таку підпору? Там нема ніяких ідейних струй ні суспільних рухів. Отже террористичний акт може бути хіба ділом попавшої в розпуку, напівбожевільної одиниці. Тому кажу: Се можливе, та неправдоподібне. Ніхто з сотрудників Сталіна не оспорює йому власти. Довкруги нього йде жорстока боротьба клік, але ні одна з них не чується в силі, перенятн владу. Се дрібна ґризня, в якій кожний хотівби мати Сталіна по своїй стороні. А Сталінові се на руку, він спеціяліст у такій ґрі. Недаром він держить при Ворошилові Тухачевського. Оба маршали ненавидяться. Армія з двома ворогуючими кліками для Сталіна не небезпечна. Значіння клік Молотова, Кагановича, Орджонікідзе—нічтожне. Сталін давно поставивби инших на місце Молотова й Літвінова, якби мав лучших. Щодо політичних процесів, то тепер Сталін ґратиме в них на п а т р і о т и з м і. Я не здивувавсяб, якби Радека приневолили „признатися", що він все життя був тайним німецьким аґентом з Ґестапо. В нинішній Москві все можливе. За другим процесом піде третій. Ніхто з совітських достойників непевний завтрішнього дня..."

„А по смерти Сталіна буде боротьба

ПРОГРАМА ЛІЦЕЇВ

Погляд на програми загально-освітних ліцеїв.

На основі нового закону про устрій шкільництва загальноосвітний ліцей має: 1) приготовити молодь до вищих студій і до самостійної праці над собою, 2) допомогти їй у впорядкуванні власних думок і переживань та в виробленні світогляду, 3) поглибити розуміння громадянських обовязків. Ті основні завдання мають виконати всі ліцеї, а зокрема кождий з них дає учням таку загальну підготовку, що дозволяє на дальші студії в кождій ділянці, себто на кождому виділі високої школи. І не для наукової спеціялізації, на яку в тім віці ще завчасно, але радше з огляду на індивідуальні замилування учнів до поодиноких предметів переведено поділ ліцею на виділи чи „типи”, як їх популярно називають.

Виділів (основних) є чотири: гуманістичний, клясичний, математично-фізичний і природничий. Крім того можуть істнувати комбіновані виділи (прим. гуманістично - природничий, клясично - математичний і т. д.); в них учні відбувають спільну науку тих предметів, що мають однакову програму і такесаме число годин, а інших предметів вчаться окремо, поділені на групи. В кождім з ліцеальних виділів кільком предметам, що становлять т. зв. дидактичну підставу даного виділу, приділено поважніше число годин і обширніший матеріял, ніж іншим предметам. І до тих підставових предметів привязується більшу вагу при оцінюванні поступів молоді в даній школі.*) Але в усіх виділах програма кождого предмету подібна і має дати потрібне мінімум знання у всіх напрямах.

Все, що ми дотепер обговорили, пригадує дотеперішні гімназії з їх поділом на ріжні типи, починаючи від IV кляси — і досі ми не виділи поважніших змін. Але вони є — і то поважні. Одною з них є введення нових предметів навчання, а другою — т. зв. рамовість і елястичність програм.

Цілком новими предметами будуть дотепер незнані: 1) проблеми сучасного життя, 2) військова підготовка і 3) спортова підготовка. Кождому з тих предметів призначено 2 години тижнево в обох клясах; а коли до військової і спортової підготовки додамо ще 2 години руханки, то буде разом 6 годин тижнево присвячених фізичному і військовому вихованню учнів — замість дотеперішних двох годин. Зазначуємо, що ми далекі від недоцінювання ваги фізичного, а зокрема військового виховання молоді. Та коли зважимо, що сталося воно коштом числа годин інших предметів, яких матеріялу не зменшено, а радше п о б і л ь ш е н о в порівнанні з давною гімназією, — то можна побоюватися, чи ученики зможуть дати раду тим всім вимогам.

Друга новина — се рамовість програм. Полягає вона на тім, що програми подають лише самі основні проблеми, з якими мусять познайомитися всі ученики в кождім ліцеї. Зате в доборі потрібного матеріялу і в визначенні його обему (скількости) залишається вчителям майже повна свобода. Відповідно до місцевих умовин, до рівня кляси і власних заінтересувань та знання — учитель визначує сам докладно, що і в якій скількости переробить він з кождою клясою в даним році чи півроці.

В практиці виглядає воно так: прим. головним предметом лектури з латинської мови в клясичнім і гуманістичнім ліцею продовж к о т р о г о н е б у д ь півріччя в к о т р і й н е б у д ь (себто в I або II) клясі мають бути твори одного прозаїка — Ціцерона або Тацита; продовж котрогонебудь іншого півріччя в тій самій або в другій клясі приходить один поет — Верґілій або Горацій. Решту часу заповнює учитель знов довільно вибраними творами інших авторів. Подібно елястичні програми мають також інші предмети, передовсім гуманістичні.**)

Такі рамові програми в засаді гарні: 1) вони дають учителеви можність добирати до опрацювання в клясі таких авторів або такі справи, з якими він сам ліпше знайомий і тимсамим ліпше потрафить їх вияснити ученикам, 2) також дають змогу з року на рік зміняти матеріял і так його добирати, щоб не лише учень, але і вчитель не мусів нудитися повторяючи механічно тесаме що року. Через те нові програми повинні ввести чинник зацікавлення працею з боку вчителя в вищім ніж дотепер степені, даючи рівночасно вчителеві змогу вчити передовсім того, що він сам найліпше знає. І то булаб дуже добра прикмета сих програм. Та на жаль є в них не лише добрі сторони; будять ті програми також поважні сумніви й побоювання.

Передовсім досі не лише не було мови про фахові ні педаґоґічні ліцеї з українською викладовою мовою, але навіть нема загальноосвітних чисто українських ліцеїв. Вже появився розпорядок шкільної влади, в якім наказано в ліцеях з українською мовою навчання вести по польськи науку отсих предметів: 1) польської мови, 2) історії, 3) ґеоґрафії, 4) проблем сучасного життя, 5) військової підготовки, 6) спортової підготовки. Тимсамим всі так звані ліцеї з українською мовою навчання стають фактично утраквістичними, бо половина предметів мусить бути викладана по польськи. А треба додати, що це зарядження відноситься не лише до державних ліцеїв, але й до приватних, що їх удержує українська суспільність без ніякої допомоги від держави. Здається не треба вияснювати, що через те учням буде багато трудніше осягнути добрі поступи хочби тому, що мусять відповідати не в матірній мові, але в чужій. А це само вже насуває труднощі і не дозволяє свобідно висловитися.

Майже цілком неможливим стає також перехід з одної школи до другої, хоч він дозволений. Щоб се останне пояснити, сягнім знов до приміру. Отже учень, що скінчив першу клясу ліцею прим. у Станиславові, мусить до другої перейти до Львова, бо туди перенесли його батька. Приходить такий — приймім, що цілком добрий учень — до львівського ліцею і застає такий стан: з латини він торік учився Ціцерона, якого тут переробляють щойно тепер у другій клясі, бо в першій читали Тацита. Вчився й Верґілія, а його тут не читали й не будуть читати, бо учитель вибрав був нпр. Горація. Вийде таке, що 1-го півроку учень буде нудитися на знаним уже матеріялі, а до того покажеться, що він цілком не знає того, що переробили тут у I клясі. Коли зважимо, що тесаме може бути з кождим предметом, то може вийти таке, що учень досі цілком добрий зробиться останнім у клясі і при евентуальній матурі впаде, бо зовсім не знає того, чого тут вчили і будуть питати. Подібні труднощі будуть також при перенесенні учителів до іншої школи або при визначуванню інших екзамінаторів до матури, яке вже фатально відбилося навіть у ґімназії, що не має таких елястичних програм.

Можна також боятися, що поважно обнижиться науковий рівень у школах. До того будуть дві причини: по перше годі сподіватися, щоб деякі вчителі не робили помилок, хочби в початкових роках своєї праці в ліцеях; а можна побоюватися, що деякі менше совісні просто використають велику свободу в доборі матеріялу — на влекшення собі праці; ще інші просто не зможуть собі дати ради з новим матеріялом. Це останнє загрожує головно вчителям слабше підготованим і віддаленим від центрів наукової праці; бо прим. навіть досвідчені педаґоґи, люди з поважним дорібком у науковій праці — на районових конференціях у Львові говорили отверто, що мусять ще багато студіювати, щоб добре вчити в ліцеї; а що сказати про пересічних учителів? До того додаймо, що й молодь мабуть не зможе дати ради ліцеальним програмам; можна сего боятися вже тому, що матеріял всіх майже предметів поважно розширено й поглиблено в порівнанні з давними VI, VII і VIII клясами ґімназії. До того треба його переробити в двох роках і при меншому числі годин, бо решту забрали введені нові спеціяльні предмети...

А при тім всім ще й учні, що приходять до ліцею, будуть напевно слабше підготовані, ніж давніші учні двох найвищих ґімназійних кляс. Докази на те може дати дотеперішний досвід з ґімназіями. А саме в IV клясі ґімназії сего року були двоякі учні: ті, що до I кляси перейшли з давної II кляси ґімназійної, і ті, що прийшли з VI кляси вселюдної (народньої) школи. І хоч вони всі ходять до школи по 10 років (4 р. в нар. школі + 2 р. в старій ґімназії + 4 р. в новій, або: 6 р. в нар. школі + 4 р. в ґімназії) — то досвід виказав, що учні, які ходять до ґімназії 6 років, без порівнання ліпше приготовані. Але таких потім не буде, лише в першім році.

Отже бачимо, що при розгляді нових програм будиться багато сумнівів і застережень. Та може найбільші побоювання насуває справа досі ще не обговорена, а саме добір лектури. Про се вже в іншій статті.

П. К.

*) Такі предмети прим. у клясичнім ліцею се латина, грека, українське, польське й історія; в ґуманістичнім ті самі предмети, лише замість греки є чужа мова (прим. німецька). Зате в природничому головні предмети: біольоґія, геоґрафія разом з мінеральоґією й ґеольоґією, математика, фізика й хемія.

**) Треба звернути увагу, що в офіціяльнім виданні ліцеальних програм цілком не узгляднено релігії, хоч вона подана в списі предметів (плян годин). Нема також програми української мови.

між кліками за владу. Крівава та мабуть коротка. Хто переможе, того преса на другий день проголосить „найґеніяльнішим з ґеніїв”. Хто побідить? Шлюсар Ворошилов? Шляхтич Тухачевський? Чиновник Молотов, котрого в партії прозивають „камяним задком”... Грузин Орджонікідзе? Жид Каганович? Не знаю. Розуміється, армія має більші шанси. А в армії знов має більші шанси Ворошилов ніж — Тухачевський. Та Тухачевський розумніший, хитріший і більше підприємчивий. Боротьбу вирішить м о с к о в с ь к и й ґарнізон. Та великого чоловіка я там не бачу. Ви думаєте, що нова особистість появиться в рішучу хвилю? Може бути...”

Се писав, як сказано, недавно — чоловік, що виїхав з СССР. Він влучно предсказав, що Ворошилов мав більші шанси ніж Тухачевський. Отже є підстава припустити, що й інші його предчуття здійсняться, а головно, що незабаром рішатиме про все московський ґарнізон. Коли Сталін похитнеться на своїм новім триніжку, зачнеться новий період історії народів СССР. Консолідація Українців під сю пору стає пекучо потрібна...

Через свою високу якість здобули папери і тутки (повноватки) „КАЛИНА” СОТНІ ТИСЯЧ ВІДБОРЦІВ

ОГЛЯД ПРЕСИ

Українці в Торонті

„Діло" принесло в ч. 140 допис п. з. „Лист з Канади". Автор листа Г. Шумливий пише в ньому м. ін.:

Передовсім треба згадати про найстарші українські установи, себто церковні організації. Отже в Торонті є дві українські греко-католицькі парохії — одна в самому місті, а друга на західному передмісті т. зв. Вест-Торонто. (Недавно зорганізовано третю на східній частині м. Торонта). Обидві мають свої власні церкви та поважну скількість членів-парохіян.

Є в Торонті і Українська Православна Церква (автокефальна), зорганізована кілька літ тому. Крім цього багато нашого брата попристановало до ріжних чужих релігійних сект, яких у Канаді тьма-тьменна. Але найповажнішу ґрупу становлять українські презвитеріяни, що навіть мають свою окрему парохію. Є в Торонті — в місті і на західному передмісті два Т-ва „Просвіта", що мають чисто культурницьке завдання і за зразок беруть „Просвіти" у Рідному Краю. Треба згадати теж про організацію, що офіціяльно зветься „Союз Українців гетьманців-державників", а фактично визнавців гетьмана П. Скоропадського. Поділені вони на два „коші". Небагато їх є, але треба признати їм слушність: всі вони солідарні члени організації. Вони єдині Українці в Канаді, що плекають військового духа і проходять військовий вишкіл у канадійській міліції. В Торонті друкується орган гетьманців на Канаду — „Український Робітник". Є в Торонті теж організація крайне націоналістичного напрямку — Українське Національне Обеднання, або в скороченню УНО, організація молодих людей, що орієнтуються на ОУН, і мають нагоду в Канаді добре викричатися, бо тут безмежна свобода слова. Уся їхня „націоналістична" революційність полягає в тому, щоб обкидати болотом старші організації за їхній „опортунізм", який полягає в тому, що старші віком українські громадяни не такі гарячі, як молодики, та й таки розсудливіше дивляться на справу. Рівночасно треба згадати організацію українських військових — Українську Стрілецьку Громаду, що фактично дала почин Українському Нац. Об-єднанню, але останніми часами розлучилася зі своєю дитиною, що є більш революційна як батьки. Осторонь стоїть Т-во „Оборона України" — організація чисто політична, ідеольогічно звязана з Українською Радикальною Партією. Організаційно вона звязана з такими самими товариствами в Злучених Державах, де є їх централя. На торонтському ґрунті ця організація поважнішої політичної акції не проявляє, зате вона має здисциплінованих жертвенних членів, що в останньому році зложили на старокраєві добродійні цілі („Самоосвіта", Український Робітничий Дім у Львові тощо) приблизно 800 дол. Є ще в Торонті відділ СУС-а (Союзу Українських Самостійників), організація з чисто політичними завданнями, закроєна на ширшу скалю (має відділи по цілій Канаді), але завдяки недоцільній тактиці останніми часами починає тратити свої давніші впливи. Головною причиною цього явища є релігійна нетерпимість, що понурим маревом нависла над цією симпатичною організацією. Члени її мусять бути членами Української Православної Церкви. Кождого, хто не є визнавцем цього віроісповідання, не вважають 100 відсотковим Українцем. Лихо в тому, що тепер Українська Православна Церква в Канаді переживає дуже затяжну крізу, що дуже пошкодила впливам та розвиткові СУС-а.

Осторонь українського життя стоять большевики, що останніми часами дуже вперто намагалися створити т. зв. „Народній фронт", але діставши від усіх доброго прочухана, замовкли. Більших впливів серед українського громадянства тепер в Торонті не мають. Вони животіють чужою допомогою, головно жидівською. Навіть їх будинок находиться вже майже в жидівських руках. Але найповажнішою, найстаршою та найбільш заслуженою українською організацією в Торонті є Т-во „Український Народний Дім", що про нього постараємося написати окрему статтю. Торговельно-економічних установ українці в Торонті мають багато. Є кооперативні та спілкові, а найбільш приватних. Українські купці навіть мають свою окрему станову організацію.

Виучують на безробітних

Кореспондент виленського „Слова" (ч.170) подає цікаву розмову двох селян на конґресі „Młodej Wsi" у Варшаві:

— „Ну, як вам, пане, подобається тут у Варшаві?

— Чи не вчили вас, що на конґресі нема панів, що кажеться „колеґо"? А дальше:

— І щож думаєте, колеґо, що тут з нами хочуть зробити?

— А що ж, безробіття поборювати і хлопа вивчити.

— На когож то хочуть вивчити хлопа?

— Відомо, на безробітного".

Кореспондент „Слова" додає від себе: „З таким „міським" сарказмом, з такою іронією говорили два селяни в регіональних строях. Видно не дуже то міцні ті внутрішні звязки організації, що нібито лучать селян зі Свенцян, Сандомира чи Ловіча".

„Час" і „Слово"

з приводу зїзду „Молодого Села".

Консервативний „Час" пише, що вправді на зїзді „Молодого Села" не видвигнено радикальних кличів, — але не можна вірити у щирість такої наглої зміни, бо донедавна Молоде Село було у своїй ідеольогії дуже радикальне. То не зміна переконань, а зміна конюнктури. І до неї провідники Молодого Села примінюють свої кличі. Під їх охороною урядили вони зїзд, якому патронувало ціле правительство, в якім взяв участь Начальний Вождь, під їх охороною НПР („направа") хоче відзискати утрачені політичні впливи, бо то вона а не хто инший кермує „Молодим Селом". Вона дальше буде провадити акцію в тім самім дусі що дотепер.

А виленське „Слово" пише: Письменниця М. Домбровска написала книжку про „Роздоріжжа". В ній вдарила майже в цілу польську історію, знівечила все, що Поляки мали гарне і велике, простувала стежки під колєктивізацію всеї продукції польського села... Які сильні масонські звязки вже не тільки з НПР, але і з дуже високими сферами лівиці давного ББ, нехай доказує факт, що та сама пані Домбровска вже по написанні книжки, що як ніяка инша розбиває можливість народної консолідації, засідала в почесній президії зїзду „Молодого Села" разом з цілою клікою з НПР...

Як то було в Ченстохові

„Роботнік" оповістив кореспонденцію з Ченстохови п. з. „Чотири дні в Ченстохові": Віджили забуті методи з римських часів. Тяжкі лавки з Алеї, яких вжито як тарани, порались з зелізними жалюзіями. В аптичному складі якогось Орловского зроблено петарди. Крамниці демольовано вправно і скоро. До чільної боївки „працюючих" в кождій ґрупі прилучалися: вуличне шумовиння, шкільна молодь і т. зв. „інтеліґенція" — переважно впрочім жінки. Найшлося й штовхнення ножем для такого Поляка і католика, що виглядом пригадував Жида. В неділю коло год. 11 в кіні „Люна" відбувалася академія для дітей вселюдних шкіл з приводу кінця шкільного року. 2.000 дітей в присутности представників міської влади виповнило салю. І тоді саме почала наступ на це кіно ендецька боївка, бючи лавками в жалюзії і двері. Не помогли просьби і благання касієрки, не помогло показування медаликів. До паніки не було далеко. До паніки, що її наслідки не легко обчислити. Декотрі жінки заховувались жахливо. Носили мущинам припаси каміння до биття шиб. Брали активну участь у нищенні крамниць. Знайшлася навіть така, що копнула в живіт вагітну Жидівку і викликала кровотечу в жертви бестіяльности. Увязнено біля 300 осіб. Цікаво, що по тих арештуваннях, частинно приїзжих, поліція забрала з одного подвіря 60 колес, що на них приїхали і до яких попривязували мішки. Увязнено зрештою переважно саме шумовиння. Організатори — чільні ендеки — безлично користуються далі свободою.

Загроза комунізму

Йосиф Домлєт, з походження Бельґієць, був в Росії поверх 30 літ. Він володіє російською мовою й основно знає Росію. Вернувшися недавно з СССР заявив м. ін.: „В Москві на Лубянці під ч. 2, де приміщене ГПУ, на 5 поверсі є кімната ч. 186. На стіні тої кімнати висить велика мапа Европи... Кождий край на малі покритий дрібними понумерованими хоругвками. З них кожда означає район праці інструктора, делеґованого Совітами. Я бачив ту мапу на власні очи і міг зрозуміти могутність тої зорґанізованої сітки, що обіймає цілу Европу, як зловіще павутиння... Я бачив персональні списки аґентів і шпигунів, що працюють під означеними числами. Мене морозило, коли я бачив, з якою інтензивністю та сітка обмотує Европу. (Пшеґльонд Католіцкі, ч. 26).

Кого наперед ратувати

ЖІНОК, ДІТЕЙ ЧИ МУЖЧИН?

Лондонський часопис „The Listener" приніс зміст цікавої дискусії, яку вели радієм письменниця Arnot Robertson і консервативний посол sir A. Wilson. Пані Р.: Розуміється, я волілаб, щоб замість мене погиб мужчина, але не розумію, чому мужчини мають так думати, що вони повинні уступати місця в ратункових човнах жінкам і дітям і не похваляю того. Се очевидно старий звичай. Тут ходить про вдержання при житті не найлучшого людського матеріялу, але матеріялу розплодового. В давних часах чоловік хотів мати передовсім поживу і силу до боротьби: тому худоба і жінка належали до найцінніших богацтв. Та навіть коли приняти, що ціль людських змагань утримати скількість, а не якість, то як ви оправдаєте уратування життя 70-літній жінці коштом життя 27-літного молодця? І чому треба наперед ратувати дітей коштом дорослих мужчин? Таж люку по дітях лекше виповнити. А щодо старців то їх взагалі не треба заступати. І нащо свідомо розгнювати у мужчин нахил до ідіотичних жестів, званих геройськими, коли вони й без того мають в собі ту слабість? — Пан В.: Ви зачали дискусію фальшиво, бо сперли її на неправдивих основах. Інстинкт самозбереження має у мушин верх над нахилом до геройства. Знаємо прецінь випадки, що в часі пожежі корабля найсильніші мущини не слухають наказу, щоб ратувати жінок і дітей, займають самі ратункові човни і відпливають на повне море навіть тоді, коли в човнах ще булоб місце для инших. Не відповідає також дійсности, немовби звичай ратувати наперед жінок і дітей походив з прадавних часів і мав родову підставу. Знаю богато племен і народів, але тільки наш, англійський нарід, витворив такий звичай. І не знаю ні одної такої книжки, в якій булоб написано, що се родовий звичай. Примітивні племена мають якраз таку саму думку як ви, пані: наперед ратувати себе, а потому свою власність, в тім дітей і жінок, але тільки тих, що чимось варті для них виратування. Нпр. вони ратують старих жінок тому, що ті вміють ткати гарні ліжники, виплітати кошики або розуміються на ліках. В небезпеці нема навіть часу уважати на виконання дарвінівських кличів: прецінь тоді нема коли скликати суд, зложений зі старших пань, щоб вирішив, котра жінка заслугує на виратування. А щодо старців, то я маю зовсім інакшу думку ніж ви, пані, бо сам знаю богато мужчин і жінок, які доперва по 60-тці входять у найвисші регіони життевої творчости. Нахил до жертвування собою для ратування других має жінка з природи (особливо коли ходить про її власних дітей), а мужчина з християнського виховання і світогляду. Притім річ зовсім не в скількости, щоб нас було більше, бо ніякий нарід не погиб досі всупереч своїй волі. Наказ ратувати наперед жінок і дітей уважаю добрим і розумним. Уважаю своїм обовязком в потребі виратувати вас, пані. І я певний того, що таксамо ваш чоловік виратувавби наперед мою жінку, а не себе. Щодо мужчин, то хочби ми не знати які розумні закони ухвалювали в парляменті, то все таки вигляд наших помешкань, якість нашої поживи і взагалі наше відношення до життя в першій мірі залежить і буде залежати від вас, жінок. — Пані Р.: Вся трудність справи в тім, що мій чоловік не мігби вибирати, чи має ратувати наперед вашу жінку, чи себе. І се мене власне обурює. На англійських кораблях не вільно мужчинам наперед ратувати себе, а котрий так хоче зробити, той дістає кулею в лоб. Не вільно також лишати жінок на потопаючих кораблях, хочби жінки того хотіли. Коли тонув корабель „Тітанік", то богато жінок хотіло погибати разом зі своїми чоловіками, але їх насильно відірвано від чоловіків і силою кинено в ратункові човни, бо такий є наказ. Отже і мій чоловік і ви м у с і л и б ратувати жінок, а самі погибати й лишати своїх жінок на нужду. Отже я домагаюся тільки того, щоб ми жінки мали право рішати, чи хочемо ратуватися коштом життя мужчин, чи не хочемо. На що мені переживати того, що дає мені удержання і що для нього я головно жию? — Пан В.: Щойно тепер отворилися мені очі. На будуче я з іще більшою готовістю уступатиму місце представникові пола, що готов мені жертвувати своє місце в ратунковім човні. Боюся, що буду недобрим і нечемним для істот, які я досі уважав такими милими, що думав, що варт їх ратувати. Тепер для мене ясне, що я мусітиму думати тільки про їх вартість для утримання раси... — П а н і Р.: Пане Арнольде, чи ви справді думаєте, що якби я хотіла перша увійти до автобуса, то ви малиб якінебудь шанси? Не забувайте, що жінки мають шпильки в капелюхах і вміють бути жорстокі! Тішуся, що ви не ужили одинокого аргументу проти мене — аргументу лицарськости. Я тоді булаб безборонна. В дійсности мало є мужчин, від котрих я радо принялаб місце в автобусі, або: з більшим жалем останне місце в ратунковім човні, ніж від вас, пане. Одначе коли ви маєте ще який сумнів щодо конечности — не повинности — ратувати наперед жінок, то спробуймо сісти до першого автобусу, який зловимо, вийшовши з радієвого студія. Я маю шпильку в капелюсі. Колись була я пластункою і мій клич іще сегодня: „Будь готова!"

РЕДАКЦІЯ РУКОПИСІВ НЕ ЗВЕРТАЄ і з того приводу в переписку не входить.

ОСИП НАЗАРУК 5)

РЕЛІҐІЯ І ФНЄ

Роздумування на тлі помішання понять диктатури й тиранії в деяких краях Европи й появи ФНЄ або т. зв. „творчого“ націоналізму в нас.

Отже його становище гірше від ундівського, бо менше виразне, значить баламутніше, обраховане на більшу спекулятивність. Се баламуцтво тим гірше ніж ундівське становище до релігійної справи, що рівночасно хаотик Іванейко як головний ідеольог ФНЄ виписує дитирамби про брилянтову вартість католицизму. Мимохіть виринає питання: Коли у головного теоретика ФНЄ католицизм має дійсно таку брилянтову вартість, то чому він не перепре вложення сего в офіціяльну програму ФНЄ, або не виступить з ФНЄ, — тільки сидить в нім, агітує за ним, поручає його, хоч ФНЄ стоїть на становищі, що баптизм, голиролизм, штунда, кальвінізм і всякі инші секти аж до відомого молоканства включно рівнозначні і рівновартні з католицизмом і православієм...

Так а не інакше муситься зрозуміти „загальне“ признавання ваги і вартости „християнської релігії“ без означення, я к о ї. Бо нема пречінь сумніву, що кожда християнська секта се також свого рода релігійна поява і то поява звязана з християнством.

Колиб хто думав, що се тільки тактика ФНЄ каже йому так поступати, — то мігби мати слушність, одначе з тим додатком, що така тактика значно менше розумна і для нації значно гірша ніж ундівська. Чому? Та з тої простої причини, що к о ж д и й, навіть найшкідливіший с е к т а р взявши в руки програмові тези ФНЄ має повне право голосити, що програма тої організації признає вартість і цінність також його секти, бо говорить тільки про вартість і цінність християнської релігії взагалі, а до тої релігії „взагалі“ належить очевидно і його секта. Збити такої аргументації ніхто не годен. І ніякі софізми тут нічого не вдіють.

Таким чином творці програмових тез ФНЄ під проводом п. Д. Паліева, що вважали свою тактику розумнішою і для нації лучшою від ундівської, в дійсности створили на области релігійній тактику значно менше розумну і морально та організаційно далеко гіршу від ундівської. Т а к а тактика їм нічого иншого дати не може крім пятна кепської спекуляції. А що ті самі творці програмових тез ФНЄ визнають підставове значіння християнської релігії, то перед нами такий образ, що вони самі ту підставу розбивають на кусні, порошкують, а н а р х і з у ю т ь. Супроти того обі ерархічні Церкви українського народу, католицька (уніятська) і православна, разом зі всіми своїми членами м у с я т ь ставитися негативно до ФНЄ, навіть тоді якби інші точки програми тої організації були приємливі для правовірних членів тих Церков.

Образово кажучи, маємо перед собою таку картину: п. Дмитро Паліїв вибравшись до бігу за першенство в проводі нації, сам себе скалічив в обидві свої ноги і сам себе зробив нездібним до того бігу. Чи може радше скалічили його такі його „теоретики“ як Іванейки, бо сам Д. Паліїв — тип більше агітаційно-організаційний і теорією своєї групи менше займався та займається.

Дурниця (в такій важній справі як релігія!), яку пальнули в „тезах“ ФНЄ його теоретики, така очевидна, що навіть вони зміркували се — і то досить скоро. Вже в два місяці опісля пробують направити ту дурницю. Та не мають цивільної відваги признатися виразно до того, що їх тези були очевидно необдумані якслід, роблені прихапцем. Отже щож роблять теоретики ФНЄ? Оповіщують в релігійній справі додатково ось такий викрутас:

„Фронт Н. Є. приняв як одну з тез конечність релігійного зєдинення Українців, виходячи з заложення, що істнування кількох церков в лоні українського народу, що себе взаїмно поборюють, є для національного організму шкідливе, а церква повинна бути одним з чинників, що духово чинять націю суцільною. В теперішну пору — в умовинах повного знищення на Східній Україні а ворожости до українських національних змагань православної церкви на північно-західних українських землях — греко-католицька Церква є о д и н о к о ю ділючою серед українського народу, церквою, що не йде в розріз зі змаганнями нації, але до них позитивно ставиться. Це, так сказатиби, монопольне становище накладає на гр.-катол. Церкву в и й м к о в і о б о в ' я з к и супроти ц і л о г о українського народу. Тому — чи це кому подобається чи ні — Фронт Н. Є. не перестане гр.-катол. Духовенству нагадувати, що воно не сміє замикатися у своїх чотирох стінах, або політично себе проявляти не по лінії змагань нації“.[15])

Розберім се „становище Фронту Національної Єдности“ (такий заголовок має та замітка в „Перемозі“):

Наперед чому в тезах, напечатаних в „Перемозі“ 2 місяці передтим, говорилося тільки про християнську релігію „взагалі“ і про релігійне зєднання всіх Українців, — причім з тих тез ще тоді не було видно, чи те зєдинення має відбуватися на підставі католицькій, чи православній, або навіть на якійсь іншій християнській підставі? Як відомо, напр. націоналістичний рух в Німеччині до сеї пори не вибрав до релігійного зєдинення своєї нації ні одного з великих християнських рухів, які застав між німецьким народом. На основі 5-ої точки тез ФНЄ не можна виключити ніякої християнської Церкви ні секти як підстави релігійного зєдинення (в головах теоретиків ФНЄ). Отже що сталося, що в 2 місяці пізніше треба було оповіщувати коментар („пояснення“) до 5-ої точки тез? Ніщо не сталося. Значить, той коментар се тільки доказ, з яким недбальством приготовлювано ідеольогію ФНЄ, як її не обдумано і як на коліні посписувано кличі звані „тезами“. Та пояснення до того баламуцтва зовсім не направило справи, тільки ще попсувало її. З отсих причин:

„В теперішну пору“ — пишуть теоретики ФНЄ в „Перемозі“ з 1. І. 1934 — „греко-католицька Церква є одинокою діючою серед українського народу церквою, що не йде в розріз зі змаганнями нації, але до них позитивно ставиться“. Отже — в теперішну пору... Ну, а в попередну пору як було? Колиж то гр.-катол. Церква на нашій землі ішла в розріз зі змаганнями нашої нації? Чи може тоді, коли наша свята Унія всіми силами опиралася московському православю, била й переслідувана рівночасно від півночі, від сходу і від заходу та й ще до того нашим власним козацтвом, яке з традиційного дуру валило головну основу нашої національної і державної сили...

Теоретики ФНЄ „вияснюють“ своє становище докладніше. Вони пишуть так, щоб перед православними Українцями і навіть перед штундистами та молоканами з Великої України могли нпр. так твердити:

„Миж виразно написали, що признаємо позитивне становище греко-католицької Церкви тільки в теперішну пору, то значить в умовинах повного знищення на Східній Україні і ворожости православної Церкви за сокальським кордоном, але все те лише під теперішну пору. І чи ми далі витягаємо з того може таку консеквенцію, що признаємо греко-католицьку Церкву як одиноко правдиву? Боронь Боже! Ми тільки пригадуємо їй її виїмкові обовязки в теперішну пору і кажемо, що не перестанемо на-

[15]) Гл. „Перемога“, рік І. ч. 5 з 1 січня 1934. стор. 12.

По розстрілі ґенералів

П о в а ж н а г у м о р е с к а.

Не треба злоби. Таке негідне почування не повинно мати місця в наших серцях в сих відповідальних моментах історії, коли Европа в звязку з подіями в Москві попадає в остовпіння, зі здивуванням глядить на Кремль і розсіяно шепче:

— Люди добрі, скажіть, що се таке?

*

Властиво кажучи, колиб ми, емігранти, трактували совітську владу поважно, як правдиву русску владу, ми також мусілиб тепер досвідчити сего потрясення, на взір західних Европейців. Адже, справді, сеж не жарт розстрілювати людей таких визначних становищем!

От напр. Якір! Адже в старім добрім часі його становище займав не хто інший, як сам ґен. М. І. Драгоміров! Як же моглоб тоді приключитися, щоб знаменитого Михайла Івановича закликали до Петербурґа, замінили на становищі командуючого військами київської воєнної округи, припустім, ґен. Куропаткіном. І зачалиб судити. Куропаткін бувби предсідником суду. Леневич, барон Каульбарс, Ванновський суддями. І всі одноду шно рішилиб: Розстріляти за взаємини з Австро-Угорщиною.

Або от Левандовский, що стоїть на черзі слідом за Якіром і Тухачевським, під деяким оглядом намісник Кавказу. Адже свого часу майже те, що великий князь Михайло Николаєвич!

Як же можна булоб припустити, що Михайла Николаєвича нагло закличуть до Петербурґа, призначать на його місце нпр. князя Барятинського, прикажуть Барятинському організувати суд, обвинити великого князя за взаємини з Турками! І вкінці видати присуд: Розстріляти.

В західній Европі всі, розуміється, наполохалисяб тоді, приблизно таксамо як тепер. Для них, тих знавців східної Европи, Якір, Драгоміров, ґен. Харков, великий князь Михайло Николаєвич — все одно. Та як булоб потрясене саме російське населення, що жило під ярмом царизму! Які зїзди зачалисяб всюди! Які філіпіки гремілиб кругом! Що сказавби в звязку з тим Толстой, що терпів на неможливість мовчати в ніяких случаях життя...

А тепер — ні ми, „русскіе люді“ тут, ні вони русскі підяремні обиватєлі там — не здивовані, не схвильовані. Для всіх нас, яке становище товариш Якір не займавби, він передовсім кравецький челядник, щойно потому вже принагідний комендант округи. Все, що відбувається між комуністами кравцями, недоученими семинаристами, бувшими металістами і вахмістрами — все те нас давно не дивує.

Та от хвилювання в західній Европі. Розгубленість... Остовпіння... Се зрозуміле. Се показує, як вони, сердеги, поважно дивилися дотепер і на совітських послів і на візити високопоставлених осіб і на заключені договори і на запевнення Кремля.

Ні, ні. Не треба бути злорадним. На що? Чиж допускаєме злорадство на вид чужого тяжкого горя?

*

Одначе, мені здається, що відтепер мимоволі зміниться відношення чужинців до совітських представників.

Взяти хочби безталанну Анґлію. Як тільки побуде в неї хтонебудь з товаришів, як полпред або військовий атташе, — обовязково чоловіка вкінці або розстріляють або посадять в тюрму. От Сокольників. Уважали його — повноцінним брилянтом в совітській короні. А тимчасом прийшов час і нагло показалося: „Смерть скаженому псові! Пролетарський меч пролетарської держави не заржавів!..“

Або Раковський в Парижі. Або Ка-

тадувати католицькому духовенству, щоб воно не сміло замикатися в своїх чотирьох стінах, або політично себе проявляти не по лінії змагань нації. А лінію змагань нації означуємо ми, теоретики ФНЄ, отже тим самим ми говоримо греко-католицькому духовенству, що воно має в політиці слухати нас і робити те, що ми йому диктуємо."

Ось властивий зміст становища ФНЄ в справах релігійних, національних і політичних. „Україна понад все", а Україну репрезентують вони і лінію змагань **нації означують вони.** Тай по тій лінії мусить іти також греко-катол. Церква і її духовенство, чи це кому подобається, чи ні.

А яка се „лінія"? Якаж вона невиразна і зигзакувата навіть продовж 2 місяців! І якаж вона в нічім, але то буквально в нічім не обдумана — до тої міри, що місцями цілковито не видно навіть спроби нарисувати якусь лінію...

Викрутас ФНЄ з 1 січня 1934 р., як не можна лучше показує наскрізь ляїцистичний спосіб думання та притім наївність і недбальство ідеольогів ФНЄ. І все те в полученні з зарозумілістю, якої на нашім політичнім овиді не проявила досі супроти катол. Церкви ніяка инша ґрупа.

Порівнаймож з тою „лінією" ФНЄ становище нової націоналістичної струї в Німеччині.

Також німецька нація релігійно розділена на дві головні части: на меншу католицьку і на більшу, протестантську. І хоч нац.-соц. табор розпочав безоглядну та дуже прикру боротьбу і з католицизмом і з протестантизмом, то становище гітлерівського табора в релігійній области може показатися на кінци менше шкідливим, ніж баламутне становище табора ФНЄ. Чому?

Бо для католицької Церкви як і для всякої іншої Церкви очевидно лучше остре поборювання націонал-соціялістів, ніж діяментово-брилянтові компліменти Іванейків у їх хаотичних статтях, а рівночасно отворення на розтвір дверей всім сектам в душу нашого народа. З виразної хочби найострішої боротьби на релігійно-церковній области вийдуть Церква і нарід кінець кінців тільки очищені і скріплені, а з розпорошення в своїй підставі нарід мусить вийти розбитий або може взагалі не вийти, тільки може сконати в розкладі. З тих причин католикам очевидно л у ч ш е мати отвертих ворогів свого світогляду ніж таких „тактиків" як Іванейки. (Далі буде).

Гумор. — У лікаря. — Часто лучається, що говорю сам до себе. — Та що се вам шкодить? — Ба, ви не знаєте, який я скучний чоловік!

менев в Римі. Які фіґури! Які особи обдарені довірям!

А прийшов речинець... Поїхали большевицькі посли відвідати батьківщину. І вийшло: „Пролетарський меч не заржавів"... „Смерть скаженим псам!". „Випекти розпеченим зелізом!"

Ясна річ, що тепер на кождого совітського посла, на кождого приїзжого червоного воєнного начальника тут, в західній Европі, будуть дивитися з журбою, з недовірям, деколи навіть зі страхом.

Зявиться новий совітський посол вручати свої увірительні грамоти. А голова держави прийме папери, зітхне і зі слезами в очах запитає зі співчуттям:

— А коли суд?

Або прибуде до Европи військова делеґація. На чолі з червоним маршалом. На двірці шеф протоколу. Представники влади. Почесна сторожа. А в генеральних штабах, у воєнних міністерствах, правдива паніка:

— Панове офіцири! Ховайте пляни і проекти!

— Ґенерали! Підміняйте гармату з 1937 року старою гарматою з девятьдесятих років!

*

Так, все те безумовно прийде. Як льогічний вислід з подій послідного року.

А. Ренніков.

ЩО ДІЄТЬСЯ В СВІТІ

Грозять пацифікацією.

В Луцьку відбулися річні збори окружного „Звйонзку Спулдзельні Рольнічих і Заробково-ґосподарчих", що обняв майже всю спадщину на Волині по РСУК. В дискусії українські делеґати висунули ряд домагань, включно до самостійного Українського Волинського Кооперативного Союзу. Українцям відповів військовий осадник з Горохова, капітан Петрулєвіч. Він м. ін. домагався, щоб виявити пошану польському народові як правному ґосподареві тих земель, щоб не треба було братися — до пацифікації... Отже на домагання свободи організації бодай в кооперативній области на землі, де живе 90% Українців, є відповідь про — пацифікацію. Колись самі Поляки будуть жалувати.

Обнижка доходового податку.

В Міністерстві Скарбу почали працювати над засадничою реформою виміру і стягання доходового податку. Переглянуть і в міру потреби змінять всі ставки податку. Евентуальну обнижку тих ставок переведуть так, щоб вона в ґльобальній сумі не нарушила рівноваги буджету. Реформу виконають новелізуючи уставу про доходовий податок. Проєкт новелі узгляднить фінансові потреби міст, яким зрештою щось припаде з цього податку. Одначе треба сумніватися, щоб участь міст в цьому податку осягнула висоту, предкладану недавно в Соймі. Доходовий податок побиратимуть від усіх громадян, отже й від державних урядників, звільнених досі від сего податку на підставі попередньої реформи про платні. Натомість скасують спеціяльний податок, якого ставки богато вищі. Тілько про це текст нотки. На жаль всі платники бояться, що весь цей комплекс реформ, переґруповань гірко відібеться на них.

Війна і мир між польськими достойниками.

Останну промову премієра в соймі на тему виборів у Варшаві спровокував посол Дух. Коли премієр Складковский відповідав, був такий збурений, а пос. Дух такий червоний, що здавалося, що прийде до острого конфлікту. Та пос. Дух не реплікував, а премієр в останній хвилі здержав свій темперамент. Після того котрогось дня оба ті Панове стрінулися в кулюарах сойму. Слідували взаїмні перепросини. Премієр нарікав на свій темперамент, пос. Дух оправдував свою критику п. Старжиньского. Вислід такий був, що оба розійшлися в найлучшій згоді, а премієр Складковский стискаючи руку пос. Духа сказав: „Хто ся любить, той ся чубить". (Виленське „Слово", ч. 161).

Масові увязнення на совітській Білорусі.

На совітській Білорусі відбуваються дальше масові увязнення „неблагонадьожних" комуністів. М. ін. увязнили Мінкіна, шефа пресового виділу центрального комітету компартії Білорусі і 24-ох редакторів районових часописів. Кількасот „ворогів народу" викрили в рільничих трестах. Усунули зі становища 140 провідників льокальних партійних комітетів і 150 директорів ріжних державних підприємств. Крім того увязнили білоруських народних комісарів рільництва й освіти. Вони призналися на допиті, що були „шкідниками і шпигунами". Увязнений начальник зелізниць Білорусі Владимірський признався, що виконав цілий ряд нападів на зелізницю. З того ясно, що хто попаде в руки ҐПУ, той признається до всего, що йому подиктують...

„Інспекція" Димітрова в Парижі й Амстердамі.

Французький часопис „Матен" звідомляє: Комінтерн постановив зміцнити свою пропаґандивну акцію в Мехіку і Злучених Державах П. А. та заострити контролю комуністичних партій в західній Европі. В звязку з тим Димітров відбув в останніх днях інспекційну подорож. Був він кілька годин в Парижі, опісля виїхав до Амстердаму, де під його проводом відбулося засідання провідників голяндської комуністичної партії. З ініціятиви Димітрова і Єжова вислано до Франції Клімова, що є тепер дійсним провідником французької ком. партії.

Як Сталін поступив зі своєю мамою.

Недавно померла мама Сталіна. Вона ходила до православної церкви в Тифлісі. Сталін написав до місцевого союзу безбожників, що він не має нічого спільного з мамою і зриває з нею всякі зносини. Та пізніше виступив з обвинуваченням союзу безбожників у Тифлісі. Сказав: „Коли там бувають такі случаї, то се знак, що орґанізація безбожників занедбує свої обовязки". В завіщанні мама Сталіна записала 9.000 рублів на церкву. Сталін телеґрафічно уневажнив тестамент, а духовних і членів церковної громади приказав увязнити.

Англійський премієр про німецьку політику.

В англійськім парляменті виголосив промову Невіль Чемберлен. В ній обговорив положення в Еспанії. Воно поважне, та не безнадійне. Нема правительства, що бажалоб европейської війни. Становище Німеччини зрозуміле, бо в даних обставинах Німеччина не могла позволити на нищення своїх воєнних кораблів. Беручи під увагу страти німецької маринарки, природне почуття обурення і співчуття, німецьке правительство, вицофуючи свої кораблі, виказало велику здержливість і се заслугує на признання. Се місце промови викликало живі оплески всего англійського парляменту.

Культ ідолів між Німцями.

Роберт де Аррокурт, знавець сучасного життя в Німеччині, помістив цікаву характеристику німецької „віри" в журналі „Ревю де де Монд". Він каже, що підвалини тої нової „віри" се „національний аскетизм", релігія крови, містика рідної скиби. Гітлерівська віра має вже цілу свою доґматику і метафізику. — Німецький автор Мартин Еронім в часописі „Фольк унд Верден" помістив текст молитви, яку молоді гітлерівці в Кольонії відмовляють на память: „О вожде мій, вожде! Опікуйся мною продовж цілого мого життя! Ти спас Німеччину! Тобі завдячую мій щоденний хліб! Ряди мною і не опускай мене! О, вожде мій, вожде! Ти моя віро і світлосте! Гайль майн Гітлер!"

Наперед збірка костей, а потому вакації.

В Берліні закінчено акцію збирання костей, що її переводили шкільні діти на річ т. зв. чотиролітного пляну. Німецька преса пише з вдоволенням, що берлінські шкільні діти зібрали продовж 5 місяців 200.278 кґ. костей з відпадків домашних господарств. По феріях заповідають нову кампанію збирання костей. Преса взиває господині, щоб підчас вакацій сушили кости і зберігали їх.

ЛІТЕРАТУРА — НАУКА — МИСТЕЦТВО

Питання без відповіди

НАРИСИ ЛІКАРКИ.

Софія Парфанович: **Ціна життя.** Нариси. Львів 1937. Накладом Пилипа Волчука. Обгортку й ілюстрації виконав М. Бутович. Друкарня Наук. Т-ва ім. Шевченка. Стор. 256, форм. 132 × 200 мм. Ціна 3 зол.

Жидівський письменник Шалом Аш написав популярну драму п. з. „Бог помсти". Представив у ній життя жидівських богачів, власників дому розпусти. Хоч самі вони грішні, то проте хотілиб виховати свою доню-одиначку далекою від тої гнилі, якою вони займалися. Та не вдається: Бог помсти карає грішників саме тим, що їх дочка падає морально і то в їх домі розпусти...

Згадана драма робить сильне враження й грають її також наші популярні театри. Особливо вдалася тому авторові сцена, в якій він представляє, як повія намовляє до гріха нечистоти дочку „хлібодавців". Намова до гріха виходить справді дуже принадна й переконлива; хоч рівночасно вдумчивий видець просто поражений діявольською жарою гріха. Щось наче бачиш оману фатаморґани й рівночасно здаєш собі справу, що пропадаєш від жару пустині. А здалека гудуть пісчані вітри погуби, летить старозавітний Бог помсти...

Богато анальоґій до представленого находжу в „Ціні життя", сумній книжці нарисів лікарки-ґінекольоґа др Софії Парфанович, б. голови „Відродження". Видання европейське, давно в нас не бачене: гарні й оригінальні ілюстрації-заставки Миколи Бутовича, гарний друк, добрий папір, симпатичний формат. 29 дрібненьких нарисів, переважно з лікарської практики й асоціяцій з нею звязаних. Вони щодо форми теж досить вдалі й навіть привабні. Мова чиста й гарна, майже не залишає побажань змінити в ній щонебудь. Описи природні й гарні, хоч не видно в них визначної оригінальности. Для приміру:

Вітрові не довподоби повільна мандрівка сніжинок. Він дунув раз-другий, сипнув жменю прудких, живих і веселих пластинок. Ці вже не пливуть злегенька стиха — вони біжать, скачуть і гуляють. Спочатку довгі, рівні повісма хитаються, мотаються, рвуться і у великому, чудному безладді женуть на землю. Сніг густішає, вихор колотить його наче бризьки піни велетенського водопаду. Мете, кидає, варить, наче в великих казанах. На хвилину стихне і тоді тихо та рівно снуються білі, густі рядна снігових завіс. То знову дуне у ґіґантичні, космічні кітли і знімає з них куряву — наче дим з пригаслої ватри. Якже скажиться — кидає клуби білого полум'я в обличча вулиць і мовчазних кам'яних домів. (Ст. 63).

Часом дочитаєшся в тих нарисах чогось схожого на відомих авторів: ось прим. нарис „Кров" (ст. 16) місцями нагадує польського автора М. Хороманьского. Зновже чи не чути легкого відгомону з бенґальського поета Р. Такура в такім моменті з „Ціни життя":

Я чула, як дерева шуміли за вікнами а пах бузка вдирався нахабно до просекторної салі. Бачила зелень і май — чари весни за великими холодними вікнами.

Я втомилася.

І повернулася в тінь мого дому, між книжки. Втома опанувала мене до краю, я забрала книжки та лягла відпочити.

Десь високо сяло сонце, десь далеко була весна і життя.

Довкола тихо й холодно. Вода скапує на камінні плити, а годинник рівно та ясно рахує час. (Ст. 84 — 85).

Будова і внутрішня рація нарисів теж назагал вдоволяють з малими виїмками: Часом авторка не конче послідовно каже, до чого йде (роздвоєність мотивів у нарисі „Кров"). То знову попадає в надто дидактично-прикладний і навіть нагодовий тон („Ґавдеамус іґітур"). Деколи пуента буває сумнівна, а то й незрозуміла („Кров", ст. 19). Дещо ускладнюють читання медичні терміни, а то й цілі уступи, зрозумілі хіба для медиків (сопор, флеґмона, фасції, дендрити, Піркетова система, чи уступ на ст. 152). Незрозуміло написаний нарис „На побоєвищі": требаби знати життя героя, щоб його зрозуміти. Є кілька „вичитаних" порівнань, аля Турянський чи Ендик: „Тоді його очі пронизували їх з гарячою пожадливістю самурая" (ст. 25); де авторка бачила такі очі?...

Та поминаючи ті хиби, можна на загал признати авторці, що вона як письменниця формою своїх нарисів переконує і приваблює. Аґітує захоплююче й дуже тонко. Наче здалека опійно пахнуть фіолетно-мрійні матіоли під ніч...

Авторка аґітує. Так. Кождий її нарис, хоч і якийби він був поетичний, се не ціль сам про себе, а хоче читача до чогось переконати, намовити. Ся намова переконлива й неспостережна рівночасно: авторка не твердить розумово, а інсинуює чуттєво. Вся намова її в ніжних натяках; а сила авторки саме в тім, що вміє переконати до них представленням, не розумовим словом. А до того натяки, чи радше „клімат" нарисів ясно невловимий: можна його в потребі відпекатися. Нагадує се дещо другу нашу авторку, О. Ржепецьку. Ржепецька в своїх оповіданнях („Вічне полумя") словом осуджує гріх, та похваляє його „кліматом оповідання".

За чим же авторка аґітує в „Ціні життя"? Бува', за гарними річами: материнством, любовю дітей, похвалою життя й природи. Та не про ті гарні річи йде головно авторці-лікарці. Кліматом нарисів і натяками авторка-ґінекольоґ аґітує за: самогубством („Рейки"), аморалізмом надлюдей („Очі" і „На побоєвищі", в обох повторний мотив хірурґа — „бльонде Бестіє"), життям на віру („За порадою"), евтаназією („Евтаназія"), „свідомим" материнством, згл. скидуванням плоду („Рішення" і „З-під права") і т. п. Авторка виходить з цікавими проблемами, але розвязує їх в дусі аґностичного матеріялізму. Коли описує грішне життя, то нема в тім описі ніякого осуду: так мусіло бути, так склалося (66). Всеодно чи се вбивство людини, чи аборт, чи проституція, чи життя на віру... Всеж залежить від праінстинкту (122), від Матери Природи чи Матери Землі (з великої букви, обовязково).

Зачинається книжка молитвою „До сонця", що нагадує єгипетські молитви до бога неба:

О, хвала тобі, ясне, ласкаве, могутне! З глибини міста-потвори несеться згук протяжний... До тебе це благання людства, скованого терпінням великим! Ти, що даєш радість і щастя життя, споюєш атоми, надаєш їм перший рух і перший віддих. Радуйся могутне, ясне, величне! (Ст. 6).

Між тим початковим а кінцевим нарисом („Ґавдеамус іґітур") маємо переважно тематику людського горя й пожадів. Любов до тіла ближнього перетворюється в авторки — згідно з рецептою масонської „гуманности" — в пересаду, в шкоду для душі того ближнього; отже евтаназія, аборти, самогубство і т. п. Божевільна любов землі („Інтермеццо") зводить від Бога до чоловіка, відбожує навіть святих: у „Матер Дольороза" авторка шанує лише материнство і хулить Провидінню:

Не знаю богів недосяжних, тільки людину знаю, страдницю й нуждаря та терпіння її велике. Все ж, ідучи щодня темними шпитальними коридорами, думаю про Тебе, о, Мати!

— — — — — — —

Ні, ні! Те око, що люди умістили над Тобою, тільки з каменя, мертве, байдуже. Йому однаково, що люди терплять і великим благальним стогоном кличуть помилування. І коли Ти плакала за своїм сином, де було воно — з каменя?! (Ст. 118).

Само собою, що коли для людини природа „богом", то нема відповіди на проблему терпіння. І хоч авторка більшість своїх нарисів присвячує проблемі терпіння, то таки тільки бється з гадками, а відповіди не дає. Ніби веселий оповідний нарис „Ґавдеамус іґітур" кінчиться сумним акордом. „...палати на піску, фатаморґана гарячих літніх полуднів" (ст. 250) усі мрії про майбутнє людини.

А проте: зі злоби й власного нещастя грішниця радить і намовляє других до гріха, стає адвокаткою гріха. Нехай убогі жінки рішаться зігнати свій плід, бо на що йому терпіти в житті („Рішення"). Нехай ідуть в „подружжя на спробу" („За порадою"). Нехай буде можна примінювати вбивання невилічимих („Евтаназія"). Бо життя — хоч яка його ціна („Ціна життя"), хоч які його пристрасті („Кімоно мандарина") — це терпіння й можна в ньому потішитися тим, що по ньому прийде одинока розрада небуття. Ось як мріє авторка про свою смерть:

Чудовий пах, колиханий хвилею синього ефіру співав тиху, тиху пісню про небуття та безтурботність... Мені було так добре! — Я чула насолоду небуття, я втратила вагу, що вязала мене з землею. Була така легка та свобідна! Мене не було. (Ст. 86).

Інакше кажучи: нема душі, тільки тіло. І чомуб не допустити до евтаназії чи самогубства, коли терпіння не має рації?... Прегарно представив ту саму проблєму, як вона відбивається в душі невіруючої жінки, католицький письменник Р. Ґ. Бензн у відомім романі „Володар світа". І в нього невіруюча жінка кінчить евтаназією. Навіть, коли вона має всі добра цього світа, то що їй по них? Усе те сприкриться, збуденніє, прийде втома й найсильніша пристрасть: не бути...

Чудово представив безвірну душу Йоганнес Єрґенсен у нарисі про павутинку Божої Матери: зухвалий павучок протяв невідомо кому потрібну ниточку, що вязала його з небом, і зараз же впав з соняшних висот на сумну чорну землю. Так і невіра, навіть у природно-добрих людей, відлучує їх від неба та скидає на землю без надії. Повстає в душі стан подібний до пекла (бо пекло се теж стан душі), де нема надії, нема Абсолюту, нема відповіди. І хоч авторка потішає себе нарисом про небуття, то зараз же другі її нариси про пристрасть жити („Ціна життя" і „Кімоно мандарина") знов руйнують нескладну бляґу-потіху „небуття" й знову ставлять страшний запит: нащо?...

Можна потішати себе ще модерним богом технізму, писати про „святу порожнечу" (ст. 98), навіть бачити вартість духа („У кедрових палатах"). А проте тойже сам голос засміється знечевя:

Мозок. Грудка глини, безсильна, липка, смердюча. Це розум. Він управляє життям. Чи це думка шалена, чи геніяльна — його це твір. Жадоба і любов. Складний біольоґічний чи може мікрохемічний процес. Перескакує з осередків на волокна, з волокон на шляхи і творить життя? Чи це можливе? — Оце тепер лежить у моїй руці мертвою, холодною масою. Хтось у цій білій грудці алябастру страждав і болів, зазнав не багатьох хвилин щастя, перейшов муку життя і жах смерти. Чи це можливе?—Який же білий, страшно мертвий і нечинний тепер оцей мозок! Ані думка, ані одна-однісінька думка не пливе тепер невронами. Нічого не залишилось з життя, його змагань і складної праці прецизної тканки. — Чому ж, чому весна кличе, мучить, манить?! Чому так жадібно-пристрасно хочеться жити? Всеодно залишиться грудка білої як алябастер тяжкої, вогко-лискучої, дивно покрученої мізкової маси! (Ст. 84).

І хоч невіруюча авторка має для читача лише таку „потіху", хоч сама вона впала в безнадійний круговорот детермінїстичного матеріялізму, то проте вона хотілаби й других бачити в тім самім домі, де сама мучиться! Як у Шалома Аша... Аґітує всею силою свого гарного слова і приваблює до зла, до гріха, до аморалізму. Неначе той запах акацій, що зпоза нього чути кров і ніч...

А спокушує так привабно, ніжно й неспостережно, що справді може переконати, особливо жіночі душі. Переконає не лише до загуби душі одиниць, але й до погуби нації, бо пропагує найстрашніший гріх Онана, гріх білої смерти. — Щиро кажу: давно не бачили ми в українській літературі аж такої небезпечної книжки. А що вона вийшла тепер саме з-

жіночих кругів і до них головно звертається, то се ще сумніше. Знак, що серед нашого інтелігентного жіноцтва нуртує грізна недуга, спомагана жіночою ліберальною пресою, недуга, яка може перекинутися й на цілу націю та довести її до повного розвалу й руїни.

Араміс.

Нові видання

Йосиф Велямин Рутський, митрополит київський й усієї Руси-України. Ювілейна збірка у тристаліття смерти 1637—1937. Перемишль 1937. Видання „Наукового Товариства Богословів Українсько-католицької Духовної Семінарії". Ст. 72. Формат: 23×15.4 цм. (На двокольоровій окладинці заголовок інакший: Атлант Зединення Митрополит Й. Рутський 1637—1937). — Видання робить гарне враження.

Записки Наукового Товариства імени Шевченка, том CLV. Праці філологічної секції за редакцією Василя Сімовича. Львів, 1937. Накладом Товариства. Сторін 368 + 2 нпг., формат 25 x 18 цм. — З м і с т: 1) Степан Смаль-Стоцький: Питання про східньо-словянську прамову. 2) К. Студинський: Карель Ербен і Яків Головацький. 3) Ф. Колесса: Формули закінчення в українських народніх думах у звязку з питанням про наверствування дум. 4) М. Тершаковець: Нові Копітаріана. 5) Іл. Свєнціцький: Мовні ознаки памяток українського письменства домонгольської доби. 6) Я. Гординський: Станислав Виспянський і Україна. 7) Аг. Артимович: Потенціяльність мови. 8) В. Сімович: Про поголоснене українське „л". 9) Л. Луців: Август Харамбашіч і Тарас Шевченко. 10) Іван Панькевич: Відношення південно-карпатських говорів української мови до всіх инших українських говорів, і передовсім до південно-карпатських. 11) Т. Пачовський: Відгуки „Животув Сьвентих" П. Скарги в „Четьїх-Минеях" Дм. Тупталенка. 12) І. Зілинський: Взаємини між українською та польською мовою. 13) Яр. Рудницький: У справі девербативів із наростками -ище, -иско у словянських мовах. 14) В. Лев: Іван Франко та польські позитивісти. Некрольоги. Бібліографія.

Проф. Іван Огієнко: **Раз добром налите серце.** Світлій пам'яті Д. Д. Огієнкової. Відбитка з кн. 5 (25) „Нашої Культури". 1937. Ст. 34. Формат: 24×16 цм.

Христо Ботєв. **Поезії.** Переклад В. Сосюри. 1934. Сторін 50, 16. — Се переспіви з творів найбільшого поета Болгарів (* 1848 † 1876), що погиб в боротьбі за національну незалежність, трафлений кулею в само серце. Він написав всего коло 20 віршів, але опрацьовував їх дуже уважно, часто переробляючи.

.....Прощай, моя нене,
Загін мій помчить наче буря,
В дорогу кріваву і славну.
І може я юним загину...
Та досить мені нагороди,
Коли говоритимуть люди,
Про мене, що вмер він за правду,
Загинув за правду і волю.

„Рідна Мова" З м і с т 6-го (54) числа: І. Огієнко: Письменник і рідна мова, як збагачувати свою мову. Мгр. Ів. Ковалик: Характеристика стилю В. Стефаника, І. Порівняння. Ів. Огієнко: Мова Мирослава Ічнянського. І. Федорович: Занедбані слова живої української мови, 5. З рідної душі, від щирого серця. Яр. Мандюкова: Початковий розвиток дитячої мови. І. Огієнко: Складня української мови. II. Частини речення пояснювальні, І. Іменникове пояснення (об'єкт). Проф. д-р Є. Грицак: Українські назви місцевин перемиської епархії 100 тому. Ів. Огієнко: Акцентні значки в наших писаних пам'ятках. С. Крилач: Гринджоли. Мова наших видань (В. Євтимович: Військо йде). Гр. Колодій: Словничок жовківської мови. † Д. Огієнкова. Уже вийшла II частина „Рідного Слова"! Від Адміністрації. — Адреса „Рідної Мови": Варшава IV, ул. Стальова 25 м. 10. Передплата річна 6 зл., піврічна 3 зл., чвертьрічна 1.60 зл.; за границею в Европі 8 зл., поза Европою 2 дол. річно. Нові передплатники, коли того бажають, дістають „Рідну Мову" від 1 числа: Річник I (без 2 і 3 чисел) 5.00 зл.; річник II, III і IV по 6.00 зл., оправлений по 7.50 зл.; в Европі по 10 зл., поза Европою по 2.35 дол. річник оправлений. Конто чекове П. К. О. ч. 27.110.

З РЕЛІГІЙНО-ЦЕРКОВНОГО ЖИТТЯ

Дальша часть притчі про сівача. По перше розважте, що є ще третий рід землі, на якій не дозріває ніякий овоч, а саме терниста земля, що також радо приймає насіння Божого слова, але не дає йому вирости й дозріти. Його заглушує буйне терня, яке є природним плодом такої землі й богато сильніше в ній закорінилося. Під тою тернистою землею розуміється тих всіх, що слухають слова Божого, або в інший спосіб дізнають його ласк і покликів, але вони такі нещасливі, що позволяють, щоб все небесне насіння було й заглушене тілесними нахилами та пристрастями, або, як наш Спаситель каже, „турботами, богацтвами й розкошами життя" — і так не принесло ніякого плоду. О, приглянься моя душе, чи се й не твоїм нещастям? Розваж, як часто на тебе спливали небесні ласки, як часто ти чула або читала Боже слово, і який плід принесло досі се Боже насіння в тобі? Щаслива ти, як воно хоч не принесло стократно плоду, але не стало цілком безплідним, ба коли воно не стало для тебе дуже погубним через терня твоїх неупорядкованих нахилів до річей сего світа, які ти більше любила, ніж Бога.

По друге розважте, що ся терниста земля ніколи не може принести дозрілого овочу, коли не вирветься передтим терня з корінням; тому, що воно сильніше від збіжжа і глибше вкорінилося в сій нещасливій землі (внаслідок прокляття, яке принесли гріхи на нашу землю I кн. Мойс. 3, 17. 18.). І, як довго воно могтиме займати землю, так довго зовсім природно буде воно переростати й заглушувати добру пшеницю. Коли ми хочемо діждатися добрих овочів, і коли насіння слова й ласки Божої не має в нас пропасти, то мусимо вжити всеї пильности, щоб винищити з корінем з наших душ терня наших неупорядкованих нахилів до марнот світа сего і до змислового вживання, бо як довго се панує в наших душах, небесне насіння ніколи не може видати плоду. Вирвання того терня се тепер властиве заняття чесноти самозаперечення, т. є. щоденних умертвлювань наших пристрастей і природних нахилів, які все склонні до злого. І коли їх не здавиться, попихають душу до всяких злочинів і заглушують всі ласки і натхнення неба. Отже се мусить бути старанням кождого християнина; се мусить бути нашою щоденною роботою,— знищити се терня, щоб воно не перемагало насіння Божого слова і Божої ласки в наших душах. І чого ми бажаємо і що любимо на шкоду любови Бога або нашого обовязку супроти Нього, все те мусимо вважати терням і прогнати з наших душ як смертельного ворога небесного насіння й нашої правдивої дочасної й вічної щасливости.

По третє розважте, що християни мусять звернути всю свою пильність на те, щоб бути добрим ґрунтом, на якім насіння Божого слова приносить стократні овочі. То значить, вони мусять старатися належати до тих, які вислухують слова Божого з добрим, ба найліпшим серцем, зберігають його і в терпеливости видають овоч. Вони мусять слухати його з добрим серцем, не з пустої цікавости, тільки для свого дійсного поучення і збудування, не щоб його критикувати, тільки допустити його до своїх душ для поправи їх життя. Так, вони мусять слухати слова Божого з найліпшим серцем, приймати його як Боже слово і Божу справедливість, що їх зіслав їм з неба Син Божий і що повинно завести їх до неба. Вони мусять задержати слово Боже, старанно зберігати його в своїм дусі і часто роздумувати над тим. Вони мусять все йти за світлом слова Божого і всі свої кроки після того кермувати. Вони мусять виплекати з того овочі, щодня вправляючись в таких чеснотих, які слово Боже поручає, і постійно робити поступи під його проводом в любові Бога і на шляху християнської досконалости. І сей плід мусить бути виданий в терпеливости, то значить з витреваліетю і постійністю, не зважаючи на всі трудности і перешкоди, яких без сумніву можна сподіватися від світа, тіла і злого духа.

Постанови собі, вичистити свою душу від усякого терня, яке не дає їй видати Богу овоч, щоб ти був добрим ґрунтом, який родить стократно.

Епп. Р. Челлонер
Апостольський Вікарій Лондону.

ПОЛІТИЧНІ ВІСТИ

У ЛЬВОВІ суд засудив Степана Трохимчука за приналежність до ОУН на 4 роки вязниці. Польська преса називає Трохимчука комендантом району ОУН в Сокальщині.

РОМУНСЬКОГО КОРОЛЯ Карла II витав на Вавелі папський Нунцій як господар катедри. На Вавельськім замку відбулося приняття для замкненого кружка осіб. По цілім ряді торжеств ромунський король відїхав до Букарешту.

ГЕН. ҐАЛІЦА виголосив на окружнім зїзді ОЗН в Тернополі подібну промову як у Станиславові.

ПРЕСОВИЙ ОРҐАН ОЗОНУ має появитися з початком липня с. р. Газета буде виходити покищо яко тижневик призначений для села.

РЕДАКЦІЯ КОНСЕРВАТИВНОГО „ЧАСУ" оповістила в 175 ч. слідуючий комунікат: „В 172 ч. нашого часопису з 25. VI. с. р. появилася вступна стаття, яку сконфісковано. Висловлюємо глибокий жаль з причини уміщення тої статті на шпальтах „Часу". Редакція стверджує, що сталося се підчас неприсутности начального редактора".

ОБОРОНЕЦЬ ДОБОШИНЬСКОГО, адв. Позовский, вніс прохання до Окружного Суду в Кракові, щоб Добошиньского випустити на волю.

В МОСКВІ увязнили директора пристані в Ленінґраді Бронштайна. Він братанич Троцького.

В ХАБАРОВСЬКУ відбувся процес проти 37 совітських урядовців обвинуваченых за троцкізм і шпигунство на річ Японії. Всіх засудили на смерть і розстріляли. Продовж червня розстріляно вже на Далекім Сході за подібні обвинувачення 131 осіб.

ПОЛЕВИЙ МАРШАЛ БЛЬОМБЕРҐ, німецький міністр війни, відвідав Будапешт і відбув наради з мадярськими провідними кругами політичними і військовими.

БЕЛЬҐІЙСЬКІ КОМБАТАНТИ урядили велику демонстрацію в Брукселі проти амнестії для зрадників. Були бійки з поліцією. Окрема делеґація домагалася від короля розвязання парляменту й уступлення правительства.

РОЗКОЛ МІЖ РЕКСИСТАМИ. Начальний редактор рексістівського орґану „Пеї Реель" в Бельґії і член центрального комітету партії Губерт Дидеваль виступив з партії. Він заявив м. ін.: Рексістівський рух підлягає впливам підозрілих особистостей. Вони не дають ніякої ґарантії ні під моральним, ні під політичним оглядом. Також більшість провідників рексизму противиться щирому порозумінню з Церквою. Дидевал се один з б. піонірів рексівського руху бельґійського націоналізму, який побачив у нім шило, що зачало вилазити з мішка.

НОВЕ ФРАНЦУЗЬКЕ ПРАВИТЕЛЬСТВО Шотана одержало від парляменту надзвичайні фінансові повновласти.

НОВІ ВІДДІЛИ ІТАЛІЙСЬКИХ ВІЙСЬК, коло 15.000 жовнірів, мали прибути до Еспанії на поміч повстанцям. Два італійські ґенерали Бетіті і Стусеї перебувають тепер зі своїми штабами на баскійськім фронті.

ІРЛЯНДСЬКІ ДОБРОВОЛЬЦІ, 636 офіцирів і жовнірів, покинули Еспанію і вернулися до Ірляндії. Вони виглядають дуже перетомлені і мають зовсім знищені одностроі.

НОВИНКИ

При участи 100.000 вірних закінчився в Познані Міжнародній Конґрес Христа Царя, що зробив велике враження.

У Пробіжній помер брат Преосв. Хомишина. У похороні взяли участь Преосв. Хомишин та 20 священиків.

Куратор львівської шкільної округи Гадомский пішов на відпустку, з якої не вернеться вже на дотеперішне становище.

Туристичні білєти на 5.000 км., що незабаром мають появитися в обігу, можна буде сплачувати в 3-ох ратах.

Міністерство комунікації опрацювало проєкт закону про оподаткування коней замість дотеперішних оплат від кінних повозів. Се має бути свого рода заохотою до моторизації, бо дотепер оподаткування самоходів було богато вище від оплат за кінні повози. Оплата має виносити пересічно около 120 зл. річно від кождого коня. В декотрих случаях та ставка може дійти до 240 зл. Коні рільників будуть звільнені від податку.

Новий костел вибудували недавно в Підгородцях (Стрийщина).

В Королівській Білці (Львівщина) глина присипала на смерть трьох робітників.

Нове літнище хотять зорганізувати в с. Беремяни в Бучаччині.

В с. Воютичі коло Самбора ошалілий внаслідок горячі бик потратував 40-літнього Адама Пшибилка.

Скількість шкільних кураторій мають збільшити з 8 на 9. Дотепер невідомо, котре місто буде осідком нової кураторії.

Комітет охорони рік перед занечищенням утворено у Львові на 4 українські воєвідства: львівське, станиславівське, тернопільське і волинське. Головою його проф. техніки др Фулінъский.

Перші загальнокраєві торги на гриби відбудуться в осени с. р. на Волині.

Закарпаттю загрожує голод. На основі тимчасових обчислень посуха знищила 45 проц. зборів.

Католицька Акція краківської архидієцезії в імені всіх катол. організацій рішучо запротестувала проти комунікатів Польського Радія з напастями на митрополита Сапігу.

В Кракові зачалася сензаційна розправа за присвоєння 956 ваґонів угля, вартости 329.000 зл. На лаві обвинувачених засіли урядники яворницьких копалень вугля, Людвик Кошовский, Ян Кусьнерчик, Владислав Бартош, Юзеф Сас та начальник зелізничої стації в Яворні Адам Хмелевский і 4 купці.

Вийшов з вязниці по 10-літнім побуті Борис Коверда, засуджений за відомий замах на совітського посла у Варшаві, Войкова.

За грошеві надужиття увязнено бурмистра м. Супрасьля, Олейнічаковского.

На шляху Познань — Душнікі розбився до дерева автобус. 9 осіб важко ранених.

На 8 місяців вязниці засуджено К. Ковальчика, б. урядника посередництва праці в Гдині, за те, що взяв 130 зл. хабару від якогось Дудка за виставлення фальшованого доводу праці.

Гумор. — Сталін переглядає лісту останніх екзекуцій і каже: Гарно! Коли так дальше піде, то пятилітний плян винищення комунізму в СССР виконаємо до року.

Релігійні настрої в Совітах зростають. В с. Горлівка в Донецькому Басейні духовні зорґанізували в місцевому „парку культури" публичне читання евангелія. За кождим разом збирається там велика маса вірних. Влада дивиться на те пасивно.

Петропавловську церкву, найстаршу й послідну з церков у Владивостоці, большевики замкнули. Ще сего року на Великдень відправляли в тій церкві богослуження. Після офіційних звідомлень церкву замкнули з приводу малої скількости вірних. Це одначе перечить відомостям совітської преси, що пише про активізацію релігійних елементів.

Литовське правительство підготовляє проєкт закону про оподаткування нежонатих у віці 35 — 50 літ, з виїмком духовенства, безробітних, хорих і т. п. З того податку мають створити фонд допомоги для вбогих матерей і дітей.

В Софії, столиці Болгарії, розглядають проєкт будови підземної зелізниці. Виготовлено докладний плян будови метра, узгляднюючи найрухливіші вулиці міста. Перший відтинок підземної зелізниці виноситиме 13 км.

„Дейли Скетч" приніс сензаційну вістку, що Папа Пій XI постановив виключити з Церкви Гітлєра (диктатор Німців, як відомо, католик). Рішення це принято після наради з церковними достойниками, що зїхалися до Риму на конференцію конґреґації для надзвичайних церковних справ.

Німецька експедиція в Гімаляї й сим разом покінчилася трагічно. На вершку гори Нанґа Парбат захопила її велика сніговія. Погибло сім членів експедиції і девять людей з обслуги. Живими остались провідник, професор ґеольоґії мінхенського університету, Карло Він і Анґлієць Сморт, що супровожав експедицію.

В м. Діжон (Франція) відбувся банкет влаштований місцевим аероклюбом. Коли префект почав вихвалювати діяльність Пера Кота, фр. міністра летунства, присутні почали демонстративно співати „Марселєзу". Кількох офіцирів, що не хотіли співати, сильно побили. Це вказує, що в комунізуючій Франції існують ще патріоти.

Офіцири червоної еспанської фльоти кап. Маргаті і ст. офіцир Аскензі віддалися до розпорядимости французьких властей безпосередно по причаленні міноносця „Сіскар" у пристані Ля Рошель. Причина та, що їх життю на покладі корабля загрожувала постійна небезпека.

В Італії оповіщено розпорядок, що кождого Італійця, який ожениться з Абісинкою, чекає вязниця до пять літ.

Незнаний жертводавець передав б. премієрові Болдвинові 250.000 фунтів стерл. на фонд зближення анґл. доміній з метрополією.

В Данії відбувся міжнародний конґрес шарадистів (тих, що розвязують шаради). Участь в ньому взяли представники сімох европейських держав. Предметом нарад була справа підшукання нових форм для умових розривок.

Коло пристані Кіль відбулися міжнародні перегони вітрильних човнів. Першу надгороду здобув голяндський човен.

Гумор. — Знаєш, болгарська рада міністрів ухвалила з приводу уродження наслідника престолу загальну амнестію та уморення податків. — Ади, нарешті той уродився, що всім догодив!

ЕКОНОМІЧНІ ВІСТИ

Зі станиславівського воєвідства вивозять за границю такі ремісничі вироби: зі Снятинщини вудженини до кораблів на Чорнім Морі, деревляні інкрустації з перловою масою, кораликами і мосяжем з Ґуцульщини до Канади й Австралії, керамічні вироби з Косівщини до голяндської Індії. Крім того задумують вивозити деревляні вироби до Голяндії.

Кілько мяса зїдає Львів? В березні с. р. забито в різниці 67 волів, 1539 коров, 852 ялівника, 5690 телят, 8691 безріг і 60 коней. Крім того перевезено до міста з провінції 85.199 кг. волового мяса, 33.170 кг. телячого, 42.675 кг. вепрового. Те все запито 6,916.467 гектолітрами води.

Міністр торговлі і промислу розвязав 5 картелів у склянім промислі. Ті картелі регулювали продукцію, умови збуту і ціни віконного скла. У всіх розвязаних картелях головну ролю відгравала бельґійська акційна спілка Полудньово-Польських Скляних Гут у Варшаві. Її заряд був у Брукселі.

„Журналь де Фінанс" звідомляє, що міністр Бонне привіз з Вашінґтону згоду американського правительства на фінансову співпрацю між Францією і Злученими Державами в ділянці контролі руху капіталів. Як відомо, Злучені Держави ведуть від довшого часу енергійну боротьбу з припливом чужих капіталів. Ся політика покривається з намаганням французького правительства здержати втечу капіталів з Франції.

Паризька біржа була замкнена задля кризи французького франка. Курсу його пару днів не нотовано.

Гумор. — В суді. — Ви чим по званню? — Кравець. — Самостійний? — Ні. Жонатий.

ЖЕРТВИ: 1) Гр.-катол. Уряд парох. в Ляцькім, п. Комарівка к. Бучача зол. 4 на укр. інвалідів, 2) о. Дмитро Валіхновський в Чорнолізцях, п. Тисьменица зол. 5.52 на укр. інвалідів (збірка).

БІРЖА

ГРОШІ. Доляри амер. 5.28, дол. канадійські 5.29 — 5.27.

Німецька марка 1.29—1.26, фр. франки 24.25 шв. франки 120.90—120.10, фунти стерлінги 26.14 — 25.98, австр. шілінги 97.00 — 96.00, чеські корони 18.20 — 17.60, ліри 24 — 23.

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення Редакція не відповідає.

ФАБРИКА ХЕМІЧНИХ ВИРОБІВ
О. ЛЕВИЦЬКА І С-ка
Львів, ул. Кордецького 51.
Тел. 63-04, ПКО. 503.881.
поручає власні вироби найкращої якости:
Пасту до взуття „Елеґант" терпент.
Пасту до підлоги „Французька маса"
Пасту до взуття „Елеґант" воскову
Віск комбінований до підлоги
Вазеліну до шкіри
Синку до білля
помадкову і коронову
Шварц до чобіт
Віск шевський
Смолу шевську
Аеп на мухи

ЦІНИ ОГОЛОШЕНЬ

Ціни розуміються за одношпальтовий рядок (ширини 70 мм.) о висоті 1 мм. Висота шпальти 370 мм. За оголошення (кромі дрібних) в застереженому місци дочислюється 20%. Дрібні оголошення поміщуються по вплаченні належитости готівкою або почтовими значками.

Шпальтові оголошення

В рубриці: „Оголошення" . . . . . 30 сот.
В тексті і в новинках . . . . . 50 „
На першій сторінці . . . . . 60 „
Дрібні оголошення по 8 сот. за слово. Перше слово і товстий друк числиться подвійно. Найменше оголошення (9 слів) 80 сот.

Сторінкові оголошення

На останній сторінці: 1/2 стор. 180. — зол., 1/4 стор. 90. — зол., 1/8 стор. 45. — зол., 1/16 стор. 25.—зол. В редакційному тексті: 1/2 стор. 280.— зол., 1/4 стор. 140. — зол., 1/8 стор. 70. — зол., 1/16 стор. 35. — зол.

При кількаразовім анонсуванні даємо значну знижку

Видає й редагує Комітет У. К. О. — В друкарні „Графія" Львів, Тиха 5. Тел. 202-83. — Відповідальний ред. Панталеймон Хитра.

Opłatę pocztową uiszczono gotówką.

Рік XII. Львів, четвер, 8 липня 1937. Ч. 50 (1050)

НОВА ЗОРЯ

Виходить 2 рази тижнево: в четвер на 8 ст. під неділю на 8 ст.

АДРЕСА: Нова Зоря, Львів, ул. Городзіцких ч. 2. І. п. - Тел. 105-72.

Передплата в краю: чвертьрічно 6 зол., місячно 2 зол., Закордон. чвертьрічно 9 золотих

ЦІНА ЧИСЛА 20 СОТ.

Конто П.Щ.Львів 505.796

СПРОБА ПОРОЗУМІННЯ НА ЗАКАРПАТТІ

Земський президент Закарпаття Мезник скликав на 29 м. м. нараду в справі угоди Українців з москвофільським напрямом. В нараді брали участь 4 політичні партії: аграрна, народно-соціялістична (заступав Чех), народно-християнська і соціял-демократична. Крім того були представники т-ва „Просвіти", т-ва ім. Духновича, „Учительської Громади" й „Учительського Товариства". Українців заступало 11 делеґатів, від москвофілів було 6 делеґатів. Українці подали річеві й докладні аргументи. Москвофіли йшли охотно на угоду. Проти компромісу і всякої угоди поставилися представники Українців Федір Ревай і др М. Бращайко. Ф. Ревай предложив резолюції: 1) Щоб була заведена до всіх шкіл Підкарпатської Руси чиста літературна українська мова й фонетичний правопис, 2) що на Підкарпатській Руси нема ніякого московського народу, а живе чисто український нарід. Сі інформації принесла ужгородська „Народня Сила" в ч. 13 з с. р. Проти мовної угоди виступили також скрайні москвофіли на чолі з дром Фенциком в часописі „Нашъ Путь". Коби тільки не заогнювано спору.

Закордонна преса про вавельський конфлікт.

„Курієр Познаньскі" пише: З закордонної преси найобширніші звіти і обговорення справи Митрополита Сапіги принесли німецькі часописи. Вони використовують той інцидент в боротьбі з катол. Церквою в Німеччині. В заголовках статтей стрічається клич: „Польщо, твоя заглада в Римі".

Чортківщина в граничній полосі.

Як відомо, розпорядок польського міністерства внутрішних справ з 22 січня с. р. про границі держави впроваджує ряд обмежень: в поясі граничної дороги (15 метрів від граничної лінії), в надграничній стрефі (від 2 до 6 км.), як також в граничнім поясі (30 км. від граничної лінії). — Чортків місто як також 18 громад того повіту підлягають також обмеженням як положені в граничнім поясі. З днем 1 липня с. р. польські горожани можуть набувати нерухомости в граничнім поясі щойно після одержання дозволу воєводи. Такого дозволу вимагають також до заключення або продовження умови винайму, уживання або заряду нерухомостей в граничнім поясі. Що з того вийде, ясно.

Як буде поділена Палестина?

Добре поінформовані жидівські круги в Лондоні подають слідуючі подробиці звіту королівської комісії для Палестини: Палестину мають поділити на 3 части. А саме: 1) Жидівська держава буде обіймати цілу горішну й долішну частину Галилеї, надбережну рівнину Ездраелону, часть полудневої округи і міста Гаїфу, Сафад, Акрон і Тиверіяду. 2) Територія британського мандату має обіймати: Єрусалим, Вифлеєм, Назарет і коридор здовж шляху Гаїфа — Єрусалим, щоб Араби мали доступ до пристані Яфа. 3) Арабська держава має обіймати решту Палестини. „Арабську державу" мають злучити з Трансйорданією. І Жиди й Араби протестують проти такого поділу Палестини.

Тухачевський хотів створити федеративну Росію.

Паризькі „Пасльоднія Новості" принесли ревеляції про дійсні причини розстрілу червоних ґенералів. Тухачевський і розстріляні з ним ґенерали задумали замах проти Сталіна і режіму. Замах мав на меті скинути диктатуру Сталіна, зліквідувати комунізм та перебудувати СССР на федеративну державу на національних основах. Тій державі мали дати історичну назву Росія. Змовники мали на меті не ослаблення воєнної сили СССР, але скріплення Росії й армії. На переходовий час мала бути встановлена військова диктатура під проводом Тухачевського. Змовники задумували відновити дрібну селянську і приватну власність. В руках держави мав остати тільки великий промисл. Змову викрив Сталін через зраду Радека й Сокольнікова, які видали Ґамарніка. Ґамарнік намагався знищити компромітуючі документи, та агенти ГПУ вбили його. На суді розстріляні призналися лише, що хотіли спасти Росію та її народи від деспота Сталіна та знищити комунізм, який і без того очевидно паде.

Анархія в червоній Еспанії.

В м. Леріда червоні засудили на смерть 4 летунів червоної еспанської армії. Вони мали провадити пропаґанду на річ ґен. Франка. В Мадриді й Барсельоні увязнення тревають дальше. Арештують головно провідників троцкістів й анархістів. У Валєнсії увязнили 100 осіб, що сприяли фашизмови. Велика маса чужинців виїзджає з Еспанії. Ліквідуються всі чужоземні партійні орґанізації.

Фіскальна курка.

Влада китайської провінції Квантунґ найшлася в трудному фінансовому положенні. Скарбові уряди надаремно ломили собі голову над тим, як заповнити порожні державні каси. Тоді один зі скарбових урядників піддав ґуберна-торові тої провінції ось яку думку. Подати мешканцям до відома, що кожда родина дістане за посередництвом скарбового уряду одно курятко, вартости коло 25 цент. Кожда родина має підгодувати те курятко й віддати в свій час скарбовому урядові. На тій трансакції заробить держава 75 центимів, бо відпродає ті курки по 1 долярові за штуку. Дотепний се плян.

Страшна спека в Америці.

В долині ріки Міссісіпі панує велика спека. Термометр показує в тіни 40 степенів горячі. Сотки осіб дістали соняшний удар. Богато з них померло. Сотні тисяч людей ночують під голим небом на березі ріки. Місто Канзас Сіті цемов завмерло. Більшість крамниць і магазинів замкнена задля спеки, служба дістала відпустку. Асфальтовані вулиці змякли до такої міри, що перервано автомобільний рух. На перехрестях вулиць пожежна сторожа обливає студеною водою тих, що того бажають. Цікаво вони потім мусять виглядати.

МІЖНАРОДНІ СПРАВИ

Шлеськ

Дня 15 липня 1937 р. кінчаться зобовязання німецько-польського договору заключеного в 1922 р. під протекторатом Союза Народів в Женеві у справі Горішнього Шлеська. Союз Народів створив тоді Мішану Комісію під проводом президента Швайцарії Кальондера та Міжнародній Розємний Трибунал під проводом Бельґійця Кекенбека. Оба ті орґани кінчать своє істнування 15. VII. 1937. І національна боротьба на Горішнім Шлеську розгориться на ново.

Властиво вона вже розгорілася. З початком сего року появився розпорядок, яким наказано вживати й на Шлеську назв місцевостей в такій формі, яку устійнено урядово. І вже в березні с. р. одержали кари ті німецькі часописи на Горішнім Шлеську, що до польських назв місцевостей додавали в клямрах німецькі назви. Проти того почала писати преса в держ. Німеччині, покликуючись на женевський договір з 1922 р. А в 134 артикулі того договору була постанова, що не вільно видати ніякого закона й ніякого розпорядку, зверненого проти свобідного уживання рідної мови в пресі та в оповіщеннях всякого рода. Далі застережено для меншин право привозити зза кордону перзонал для своїх релігійних товариств і шкіл та що кляси в школах вільно їм творити вже при 20 дітей. Всі ті права поставлено виразно під ґарантію Союза Народів.

І був час, коли ті постанови дійсно шановано. А як знов розгорілася боротьба, то по обидвох сторонах державної границі зачали одні другим робити те, що їм немиле. І там Німці на своїм Шлеську лаяли кождого, хто заговорив по польськи при роботі й за найменший спротив відправляли з роботи. А на польській стороні Шлеська, як пише німецька преса, поверх половини Німців стратило роботу і тисячі німецької молоді виростають без можливости вчитися якогось фаху. Все те почало діятися на очах Мішаної Комісії й Міжнародного Розємного Трибуналу. Можна собі уявити, що зачнеться, коли щезнуть ті міжнародні установи.

Польська преса звідомляє, що у звязку з вигасненням в липні с. р. терміну горішношлеської конвенції „ґавляйтер" і надпрезидент Шлеська Вагнер уважав за відповідне представити журналістам три слідуючі тези:

1)Шлеськ політично належав до Польщі розмірно короткий час. Шлеські землі замешкували давніше Ґермани, а від 600 літ Шлеськ становить складову частину німецької держави.

2) Населення на тій области говорить щоправда мовою зближеною до польської мови („вассерпольніше мундарт"). Одначе те населення було завсіди під німецькими культурними впливами, а тепер сим говором на німецькім Шлеську послугується ледви 20% населення.

3) Польські назвища на Шлеську повстали в той спосіб, що німецьким пришельцям, які приходили на Шлеськ додавали до їх назвищ польські закінчення і в той спосіб довершувано польонізації. Одначе населення осталося, на думку Вагнера, німецьким і довіряє безоглядно німецькій державі і німецьким властям.

Поживемо — побачимо, як буде розгнюватися дальше національна боротьба на Горішнім Шлеську.

В 40-ліття „Місіонаря”

Йому вже 40 літ. У силі, повноті віку пішов у світ, як ішов від перших днів щомісяця, щороку — вже сорок літ. Так, точно пішов у свій час в місяці травні, але не такий, як перше був — малий і молодий. Пішов дужий і поважний, бо йому вже 40 літ. Пішов зі свідомістю свойого завдання і з памятю на непрорваний ланцюг виконаної праці серед народу, що недавно ще, перед 40 літами був слабкий і темний в вірі, а сьогодні вже скрізь по селах і містах бачить світанок кращих днів. Се в великій мірі вчинив „Місіонар”. І він має право бути гордим на те. А гордість з дня, що заблис у душах народу, се не пустота й самолюбна хвалькуватість, ні. Про це сказали йому ті, що мають до цього право, що держать руку на живчику релігійного життя народу. Сказали це Владики ще тоді, як йому було 30 літ. Тих десять літ з вірою у своє високе післанництво йшов „Місіонар” між народ, ішов і біг і падав і вставав. А сьогодні повний сил пішов у світ і на чолі його стоїть — 40 літ.

Він орав і обробляв перійний переліг і засівав на ньому здорове та чільне зерно. О! скільки нив, скільки загонів торкнув його плуг і чересло! Він чистив їх з хащів і зел, за ним стелилися лани з налитим колоссям пшениці.

Нераз стрічав він на шляху і спротив і силу ворогів. Він не лякався їх, — ішов пробоєм проти них і силою мостив собі шлях, щоб ним провести народ до кращого дня.

Вороги вже нераз скалили зуби, щоби згладити „Місіонаря” з лиця землі. Він по слову Христовому: „як гонять вас в однім городі, біжіть у другий”, ішов на чужину тай там не затихав. Невтомно працював і ждав години, щоби знову вернутися між своїх. Він Божу справу боронив. Тому не погиб і той раз, коли на нього наложили зелізну руку, що підкопує життя.

Хтож не знає історії його? Він першого травня 1897 р. пішов у світ. Натхнув його нинішній Митрополит Андрій Шептицький, тоді ігумен монастиря ОО. Василіян у Львові, писав його такий визначний публіцист і полеміст як бл. п. о. П. Філяс, ЧСВВ. І пішов „Місіонар” у 10 тисячах прим. стукати до сердець людей, нести світло, пораду та потіху. На своїм шляху стрінув опір радикалізму та невпинно боровся з ним. Сьогодні, знесилений у боротьбі радикалізм вже переважно лиш у попелі тліє, а „Місіонар” все дужчий і дужчий іде поміж людей. А дальше православя — новий ворог його. І нова боротьба з ним. І знов сьогодні бачимо його перемогу. Тоді називатися католиком — було нечуване. Слово католик викликало дивне вражіння, неодному може й мурашки поза шкуру йшли, так дуже суспільність була вихована на історії з православним світоглядом. А сьогодні слово й назва католик в масах нашого народа належить вже до чести й слави. З Тертуліяном може повторити кожний з нас: „Християнин — моє імя; католик — назвисько моє”.

Він посіяв між народом любов до Христової любови, до Його Пресв. Серця, повного любови. Він високо підніс таку питому нашому обрядові честь і почитання Пресв. Богородиці. Він навчив неодного правд віри, неодному показав правдиву стежку до кращого вічного життя, що для нього виключно живемо. Преосв. Григорій Еп. Стан. сказав з приводу 30-ліття сего огрну:

„Місіонар” зачав присвічувати світлом правд Христових, та майже одинокий мусів боротися проти всяких ворожих сил, популяризувати значіння католицької Церкви й видвигати духове життя, передовсім через поширення почитання і набожества до Пресв. Серця Ісусового. Тисячі, тисячі душ „Місіонар” навернув, тисячі, тисячі хитаючихся підтримав, а стілько також утвердив в чесноті і праведнім життю.”

Преосв. Йосафат, епископ перемиський, писав:

„Головне завдання „Місіонаря”: католицьке освідомлення, плекання духа католицьких пересвідчень і привязання до Церкви через вірне придержування клича: „співчувати з Церквою”, Хвальна Редакція сповнила і в тому її велика заслуга. Місячні листки „Місіонаря” немало причинилися до поширення так сьогодні у нас принятого і любого майського набоженства і не буде се без певного значіння, що вже перше число „Місіонаря” зперед 30 літ вийшло в місяці Марії. — Редакція „Місіонаря” вміла заговорити до народу зрозумілою мовою. Популярний спосіб писання, інтересне представления актуальних справ, сила льогіки при обговорюванню актуальних питань апольогетичного змісту, влучна аргументація категоріями „простого розуму” — читалися легко, йшли до серця й полонили розум, а невпохитно давали свідоцтво правді і, що попад усе треба ще раз зазначити, стояли на гранітовому становищі католицького світогляду.”

Подібно писали й інші наші Владики:

„Трицять літ тому, здається недавно”, писав у тридцятьліття „Місіонаря” Преосвящ. Никита Будка, а які інші були часи. Релігійний світогляд був загально сумний і неозначений, кацапський і радикальний, з „руською вірою” і безвірством. Тоді виступили до роботи серед нашого народу перші по реформі Чина ОО. Василіяни Місіонарі... зі світоглядом українським і греко-католицьким. А попри голошення евангелія живим словом покликали до життя „Місіонар”, що мав нести їх місіонарські змагання широко і далеко, запрягли до місії друковане слово — в маю 1897 почав виходити „Місіонар” і до нині продовжає свою благодатну роботу через поширювання здорових наук, апостольства молитви і пропагування видавництв Чина, книжок неоціненої вартости”.

При тій самій нагоді пише Преосвящ. Діонізій Няраді еп. крижеваць-кий:

„Місіонар” завсіди голосив отверто й неустрашимо науку Христа Господа та стояв на сторожі чистоти св. катол. віри... „Місіонар” співпереживав радісні й сумні хвилі народнього життя і все та всюди знав удержатися на висоті свого завдання”.

Преосвящ. Константин Богачевський пише:

„Місіонар” многих навернув, просвітив і освятив. Виявляти те все значило би подавати до відома річ менше або більше многим відому. Вірні католики розуміють і вміють цінити великі, дуже великі заслуги „Місіонаря”.

Такі признання виявили „Місіонареві” наші Владики 1927 р. у трицятім році його існування.

Три, а радше чотири речі підчеркують як заслуги „Місіонаря”: 1) боротьбу з ворогами віри й Церкви, 2) поглиблення релігійного світогляду й закріплення побожности через поширення почитання до Пресв. Христового Серця, „Апостольство Молитви” й почитання Божої Матері, 3) привязання і любов до католицької Церкви, 4) освідомлення народу йдучи у своїй праці по щиро народній лінії.

Саме та його праця була причиною, що двічі його існування було захитане під ударом фізичної сили. Перший раз „Місіонар” перед московською православною схизмою мусів опускати край і виходив у Загребі. Другий раз 1919 р. як наші сусіди вивезли жовківську друкарню й закрили видавництво, а монахів вигнали на Домбе. Одначе „Місіонар” не впав, бо треба було дальше виконувати святу місію і нести слово правди між незрячих.

У 40 річницю „Місіонар” ні на крок не відступив від своїх завдань. Доказом цього хочби й ті признання, що прислав до редакції від Станиславівського Ординаріяту Преосв. Іван Лятишевський:

„За 40 літ свого існування жовківський „Місіонар” виконав своє завдання якнайкраще. Він поширив передовсім набоженство до Пресв. Ісусового Серця і причинився до поширення „Апостольства Молитви”, до зросту почитання Пресв. Евхаристії серед нашого народу та взагалі до піднесення побожности й релігійности серед того народу. Зокрема причинився „Місіонар” до поглиблення католицького духа в нашій Церкві, пошани та вірности для Апостольського Престола і вироблення духа посвяти для Божих справ”.

Сьогодні ми стрічаємо людей, що чують звязок з 300,000.000 католиків і знають, що в Римі живе наш Отець, що там серце цілої Церкви, всіх християн. Для того 80-літнього Старика, що держить керму католицької Церкви, вміють принести жертву й посвяту, щоб тільки Господь продовжив йому віку, додав сил до праці в управі такою великою, Божою інституцією. Ця релігійна свідомість і любов до Ап. Столиці — головно заслуга „Місіонаря”.

У 40-ліття „Місіонар” не покидає своїх завдань, але дальше з зелізною твердістю волі виконує їх, як се бачимо з його програми, що поміщена в травневім — ювілейнім числі за 1937 р.

Він „Місіонар” Пресв. Христового Серця, ширить культ того Серця, що тілько витерпіло для спасіння людей, а за це зазнає великої невдячности.

Він „Місіонар”, що заступає живого місіонаря. Тому обучує народ у християнських правдах віри, в обовязках зглядом Бога та людей, а тим, хто хоче ближче Христа йти, вказує досконалішу дорогу.

Тому крім обяснень місячних намірень „Апостольства Молитви” заслугують на особлившу увагу: 1) Катихизмова частина, де вже другий рік широко обясняється заповіді Божі. 2) „Досконале християнське життя”, де „Місіонар” показує досконалішу стежку побожного життя тим, що її шукають.

Оттими своїми науками й засобами „Місіонар” прямо перетоплює людські душі. Багато разів я мав нагоду чути з уст ріжних людей такі слова: „Я перше не знав, чого від мене вимагає Бог і як Йому служити. Відколи я купив „Місіонаря”, пізнав я свої обовязки і відтоді я поправився”. Інші знов так говорять:

„Відколи я записався до „Серця Ісусового”, відтоді всіма силами вистерігаюся гріха й може мені Бог допоможе, щоб з любови до Нього я ціле життя ніколи вже не образив Його”.

Се овочі праці „Місіонаря”. Вони повинні заохотити редакторів якнайревніше працювати дальше в тій справі, а всіх, що їм Божа слава й добро душ лежить на серці, щоб сей дуже корисний часопис якнайширше рознести, щоб не було родини, де не булоб „Місіонаря”. Дав би Бог, щоб ця хвиля прийшла, щоб „Місіонар” усіх навчав християнських обовязків і голосом доброго ангела накликував всіх вірню виконувати свої обовязки, як також, щоб усіх заохотив записатися до „Серця Христового”. Тоді не булоб зла на світі, а булоб на землі Боже Царство.

Сього ми всі повинні бажати й над сим трудитися, бо це й принесе щастя нашому обездоленому народові й нашій безталанній батьківщині. — Д. Б.

РЕДАКЦІЯ РУКОПИСІВ НЕ ЗВЕРТАЄ і з того приводу в переписку не входить.

Поліцай застрілив коменданта

Поліцаї замість іти на стежу, пішли на нічну забаву.

В Мілянівку під Варшавою погиб від кулі поліцая передовик поліції Станіслав Куземский. Подробиці тої кровавої події ось які: Куземский видав припорученння постерунковим Гічевскому і Чехові, піти на стежу (патролю). По якімсь часі передовик, командант постерунку в Мілянівку, пішов на інспекцію та ствердив, що поліцаї не виконали приказу. Супроти того зачав розшуки і довідався, що поліцаї забавляються в льокалі „Селянка” в жіночому товаристві. Куземский викликав через кельнера постерункових, повторив приказ піти на стежу і відійшов у напрямі постерунку. Тоді Гічевський стрілив трикратно з револьвера до свого зверхника та вцілив його в грудну клітку й живіт. Після того Гічевский стрілив до себе в самогубнім намірі. Одначе куля не зробила йому ніякої шкоди й обсмалила тільки чоло. Вбивника роззброєно й увязнено. В дорозі до вязниці Гічевский вирвався з ескорти й зачав утікати. Ескортуючий поліцай стрілив до втікаючого, але не поцілив його. Вкінці Гічевского зловили й посадили в тюрму.

ОГЛЯД ПРЕСИ

Незясована програма ОЗН

З приводу останніх виступів ген. Ґаліци в українській справі.

Під таким заголовком „Діло" в ч. 144 пише:

Декларація полк. Коца, формулюючи своє становище до всіх справ надзвичайно загально, коротко і неясно, про становище нової організації супроти української проблеми висловилася теж у той спосіб, що українське громадянство ніяк не могло зорієнтуватися щодо правдивого обличчя тої організації... Що ОЗН знає про існування Українців та української проблеми — ми довідалися вперше від ген. Ґаліци, голови т. зв. Сільської Організації ОЗН з його виступів у Станиславові і Тернополі: промовляти на цьому теремі і мовчати про національні взаємини — справді булоб уже неможливо. Однак ген. Ґаліца, покликавшись на слова полк. Коца, страшенно мало в чому доповнив їх, зате своєю власною заявою знову викликав дальшу низку сумнівів. Бо і ген. Ґаліца обмежився до загальників та недосказів...

Ми дістали лише заповідь, що становище ОЗН до української проблеми буде зясоване. Коби швидше, — якщо воно має у дечому нинішню дійсність змінити. Бо тимчасом саме незясований характер тієї нової польської організації, і то головно щодо її національної програми, причинюється тут, у Східній Галичині, та й на інших українських етнографічних землях, до ще більшого заогнення відносин... Від часу першої засадничої декларації полк. Коца зайшли вже деякі факти, які свідчать, що 1) спроба консолідації польського табору у рядах ОЗН не ліквідує внутрішнього польського хаосу, який істнує надалі і завжди може достарчати наведений вигідний аргумент, і 2) сам процес тієї консолідації обмежується передовсім до притягання елементів зпід знаку ендеції, приймаючи за свою її дотеперішню привичну фразеольогію про націоналізм, єдине право польського народу рішати про державні справи, про польський нарід, як єдиного господаря у державі, фрази про „видирання польському елементові його національних прав". Річ ясна, що годі вимагати від нас, щоб ми, Українці могли погодитися на тезу, що доля українського народу залежна від волі народу польського, єдиного господаря у державі, єдиного в державі рішального чинника. Поминаючи, що кожний нарід кує свою долю сам (засаднича теза, якої ніякий у світі шануючий себе нарід не може зректися), не можемо відступити від засади, що Українці це не розпорошені одиниці іншої національности та віроісповідання, але суцільний національний колєктив, якому належать з того титулу окремі, природні і справедливі права. Боротьба за ці права мала ввійти на нові шляхи т. зв. нормалізацією. На превеликий жаль, шляхи тієї нормалізації викривилися, перестали бути шляхами, а стали манівцями, та не довели досі до поправи відносин, лише до їх погіршання. Сам цей факт перестав бути дискусійний: і польська і українська і чужинецька преса в один голос стверджують це. Ми хотіліб бачити у заявах провідників ОЗН заповіди зміни на краще. Покищо дістаємо тільки обіцянку, що такі заяви колись появляться.

Подумайте, пане генерале!

З приводу виступів ген. Ґаліци в Станиславові й Тернополі „Новий Час" в ч. 146 приніс статтю п. з. „Подумайте, пане генерале!..." В її закінченні читаємо:

„Ви, пане генерале, хотіліб з цих людей (Мазурів, що осіли у Сх. Галичині) зробити лицарів на зразок сенкевичівських Володийовских. Герої Сенкевича позавертали голови польській інтелігенції. І хоч історіографія розвінчала їх, всеж по нинішній день впливають вони на польську політичну думку. Та невже Ви серіозно думаєте, що тут, у Східній Галичині, в найбільше перелюдненій країні, можливі малоземельні Володийовскі й Скшетускі? Неіже думаєте, що вистарчить побільшити тут „стан посіданя", перекидаючи сюди ще кілька тисяч польських селян, вистарчить переписати таку чи інакшу скількість метрик, посилити експерименти шляхоцький та „регіональні", поділити ту всю мужицьку масу на дві категорії: упривілеєних і громадян другої кляси, а з цього повстануть новітні Володийовскі й Скшетускі, що впораються краще з дійсністю, ніж герої Сенкевичевого роману? — Ні, пане генерале! Шахівниця національної боротьби на оттакому перенаселеному терені, в оттакий непевний час, в якому живемо, дуже небезпечна річ... Очевидно, диспонуючи силою й матеріяльними засобами, можна творити ілюзії шляхоцькі, гуцульські, лемківські й т. д. І — скажім — у якомусь там Боднарові може начальник стації в теперішній кон'юнктурі наробити багато галасу, „організуючи" шляхту. Та чи ті люди, що далися взяти на вигляди таких чи інакших користей, можуть бути тією силою, на якій можна будувати горді пляни на завтра? Чи вони можуть бути тим чинником, що держатиме за чуба середовище, в якому живуть? Чинником, який імпонує, притягає, захоплює, асимілює? Вільні жарти! — Цеж — найбільше небезпечний елемент! Розчарувавшись у своїх надіях, він вернеться до свого середовища і зробиться речником фанатичної ненависти до тих, що його завели, наражуючи на сміх і кпини. Миж бачили приклади цього роду несповна двадцять літ тому назад... На нашу думку, рецепти проф. Ґрабского й тов. — сьогодні вже повний анахронізм. Компонували ці рецепти ендецькі ідеольоги, захопившись перспективами збирання польських земель під скіптром білого царя. Як ті рецепти відбилися на польсько-українських взаєминах, не треба пригадувати. Найвища пора подумати про зовсім нові. Живемож у зовсім інакших часах! І то таких складних, непевних...

М. С.

Після Лугового зїзду

З приводу Лугового Зїзду, що відбувся 4 і 5 с. м., пишуть „Українські Вісти" в ч. 147 м. і. ось що:

Залізничі власти дали три окремі поїзди для перевозу луговиків до Львова. Так, три поїзди! З таких нпр. Копичинець білєт в обі сторони, себто до Львова й назад, коштував, тільки 7 зл.

По Сл. Божій на площі св. Юра лугові чети формуються за процесією св. Юра й машерують у ринок. Луговики в одностроях, з палицями й топірцями, луговички в народніх строях, з вінцями. Чвірка за чвіркою, чета за четою — проходить 2120 луговиків і 900 луговичок, в цьому відділ наколесників з 50 люда й три орхестри. Глядиш — хлопці здорові, з доброю волею й посвятою, матеріял на здисципліноване військо аж гай! Алеж де ті основні познаки дисципліни? Ані одна чета не держить кроку бодай у межах своєї чети. Майже всі похнюплені. Навіть відділ старшин Великого Лугу не є виїмком під цим оглядом!

В 12 год. довідуюся, як заряд буфету лугового свята „пошанував" клич „свій до свого по своє": хліб закупив цей заряд у жидівських склепах, навіть не звертаючись до українських пекарень.

Запитана, чому так ганебно знехтував заряд клич „свій до свого" відповіла одна пані, що вони вже завелись на Маслосоюзі раз і більше з українськими фірмами не хотять мати нічого спільного!...

В Луговому Городі. Початок точно в означеній порі. Масові вправи луговиків і луговичок. Брак дисципліни тут разить уже на кождому кроці. Команди „позір" падуть тут як осінні дощі, та ледви чи була хоч одна команда бодай умірковано добре виконана! Приготування до вправ, відчислювання, вирівнування і т. д., проволікалися як дні арештанта в тюрмі й коротка програма тревала „тільки" 5 годин! Чиж диво, що публика глядить на все бездушно, зрезигновано? Лише дві веселі мішані вправи нагадали публиці, що треба щось оплескувати.

Др Дашкевич зробив перегляд лугових рядів і виголосив коротку, войовничу промову, в якій заявив, що метою організації є створити армію проти Совітів і що організація має богато ворогів, які напевно „скреготали зубами", побачивши силу Лугу підчас маршу з св. Юра в ринок. — Серед публики слідне було богато більше заінтересування особою командантки жіночих чет, Мамчаківни, як особою команданта цілого Лугу. Була тема до балачки! Луговики з провінції вивідували у львовян про події серед львівської лугової старшини. — Будемо завтра на нашому зїзді питати, хто наш командант, — кажуть, — чи др Дашкевич, чи Мамчаківна?

Загально? Загальне враження таке, що приїхали луговики з цілого краю, щоб придивитися як виглядає балаґан на більшу скалю і як лугові одностроі „пасують" деяким ундівським послам...

Примітка Ред. „Нової Зорі": Зїзд Лугів у Львові свідчить про ідейність нашого народу, бо се не легка річ господарським дітям покидати на переднівку роботи і їхати на два дні до Львова, що разом з їздою займає очевидно ще більше часу. На жаль, провід Лугової Організації очевидно не дописав, що видно було у всім. До того увійшли до проводу знов ті одиниці, що зле впливають на нашу молодь. Річ ясна, що коли не буде зміни, то з тої організації не буде хісна.

Вавельський конфлікт

Проф. Здєховский у справі митрополита Сапіги.

„Глос Народу" в ч. 180 приніс отсей уривок з відчиту, що його виголосив у Вильні проф. Здзєховский: „Від 20 літ поборюю большевизм і словом і пером. Досконало усвідомляю собі, що моя праця була і є майже безхосенна і песимістично думаю про нашу відпорність супроти завзятої і вмілої большевицької пропаганди. Одначе при всім моїм песимізмі я не представляв собі, що совітські кличі вже так глибоко вкорінилися в польськім народі. Щойно тепер отворив мені очі огидний напад на достойну особу князя митрополита краківського, в якім крім непритомних парванців сектярів беруть участь також люди на високих становисках в суспільности, нпр. президент Академії Літератури — напад не лише огидний, але й бездумний, бо думка стала тут покірною слугою розшалілої безбожности. Бо чогож вони хочуть? Хочуть удержавнення Вавелю, або , кладучи кропку над і, йдім за прикладом большевиків, які удержавнили російські святині та переробили їх на музеї безбожности і клюби безбожників. Чим буде саркофаґ великого маршала в удержавненім Вавелі? Посвяченим місцем, в якім побожний прохожий зїтхне за його душу? Ні. — Буде музейним предметом для цікавої товпи. Чи таке домагання при позорах пошани для Ю. Пілсудского не є профанацією памяти чоловіка, що все і всюди підчеркував своє привязання до релігії предків і катол. Церкви? Подумаймо, з яким гнівом і погордою глянувби він, колиб нині встав з гробу, на богохульні пописи доконувані під заслоною його великого імени. Та найболючіше те, що суґґестії необчислимих навіженців і свідомих слуг сатани, які свідомо змагають до перетворення Польщі в безбожницьку державу на взір совітський, поділали також на богатьох віруючих католиків. І вони, на радість всіх масонерій, також уважали своїм обовязком дати упуст, очевидно в делікатнішій формі, почуванням жалю й обурення. Словом Польща, чого я дотепер не припускав, вже дозріла до большевицького перевороту."

Димісія куратора Ґадомского

„Век Нови" пише: В звязку з димісією п. Ґадомского зі становища куратора львівської шкільної округи одержали ми й одержуємо щоденно з ріжних сторін листи, що походять так від учителів, як і від широких кругів публики. Листи ті висказують почуття полекші, що її викликала серед суспільности димісія п. Ґадомского. Стверджують вони також, що п. Ґадомский „заробив" собі стократно на таку однодушну відемну опінію. В учительських кругах називали його „сатрапом", так неприязно, ба навіть ворожо відносився він до учительства, що підлягало йому. Був він неприступний, невирозумілий, шорсткий в поведінці, ніхто його не любив. Замість дбати про рівень і розвій шкільництва, що на нашому терені має такі гарні й славні традиції, він дбав головно про дисциплінарні справи. Виволікав навіть справи зперед літ і вже корисно полагоджені для даних осіб. В той спосіб знищено богато невинних людей. Здавалосяб навіть, що службові промахи батьків або матерей відбивалися на їх дітях, яким доступ до учительської праці ставав в цей спосіб неможливий. На тему адміністраційної системи правління куратора оповідають в учительських кругах прикрі й сумні річи. Вони досадно характеризують тих мініятурних „диктаторів", які розуміють й викопують свою владу в той спосіб, що шкодять залежним від себе людям. Отже нічого дивного, що димісія п. Ґадомского викликала загальну сатисфакцію й то не лише серед учительства, але теж в широких кругах суспільности. Кружляють поголоски, що димісія п. Ґадомского матиме ще дальші наслідки. — Примітка Ред. „Нової Зорі": Так тяжко жалується на куратора польське учительство. І не без підстави. А щож доперва сказалоб наше...

Бойкотують Жидів

„Дзєннік Польскі" в ч. 178 з дня 1. VII. б. р. приніс таку вістку: До централі жидівського союзу купців надходять з цілої Польщі алярмуючі вістки про тяжку ситуацію жидівського купецтва. Причина тої ситуації — бойкот. Жидівські купецькі організації обчислюють, що біля 50 відс. товарів, що їх замовляють провінціяльні купці, вертає назад. Купці залучують листи, в яких пишуть, що не можуть викупити товарів, бо з приводу бойкоту обороти шалено змаліли, а на східніх окраїнах не існує вже майже ніяка торговля. В Варшаві говорять, що на Налевках богато поважних жидівських гуртівень оголосило банкроцтво, або задумують його оголосити. Отже як бачимо наслідки бойкоту не дали на себе довго ждати.

Через свою високуякість здобули паперці і тутки (повноватки) „КАЛИНА" СОТНІ ТИСЯЧ ВІДБОРЦІВ

ЛЄКТУРА В ЛІЦЕЯХ

Які застереження викликує міністеріяльна ліста лєктури?

Одно з найважніших завдань ліцею — допомогти шкільній молоді в виробленні світогляду, в упорядкованні власних думок і духових переживань. Ясна річ, що побіч науки релігії в школі також при навчанню інших предметів молодь дістає багато відомостей, які в великій мірі причиняються до творення світогляду та до його розвою. Відомо, що якраз на той вік, що в ньому молоді хлопці і дівчата вчаться в середній школі, а головно на останні його роки—припадає перетворювання хлопця чи дівчини в молоду людину, з виробленими вже подекуди поглядами на світ і життя. Відомо, що якраз у тім віці молодь часто переходить глибокі внутрішні потрясення і кризи, які нераз на ціле життя рішають про її переконання і характер. І цікава річ, що дуже часто ті самі хлопці чи дівчата, що в сім переломовім віці з надмірним критицизмом і просто з упередженням ставляться до слів родичів і вчителів — рівночасно незвичайно податні на вплив друкованого слова; з погірдливим усміхом „вищости“ слухають вони науки старших, але зате безумовно приймають всі псевдофільософічні погляди знайдені в книжках, коли ті погляди подані лише в привабливому для молодого ума „сосі“ матеріялізму або „наукової“ обєктивности.

Тому велику вагу для вироблення релігійно-морального світогляду має лєктура. З тої ваги здає собі справу кождий виховник; слідкує за лєктурою також католицька Церква, яка для перестороги вірних видає спеціяльні списки заборонених книжок, так звані „індекси“. Всіма силами повинні здержувати молодь від читання шкідливих книжок всі ті, що мають змогу це робити; природна річ, що в першу чергу повинні того перестерігати люди, що укладають програми лєктури для шкільної молоді.

Нажаль не завсіди так буває. Часом якраз ті, що повинні запобігати шкідливим впливам лєктури на шкільну молодь, самі підсувають їй невідповідні книжки.

Такі думки насуваються, коли переглядаємо лісту шкільної лєктури, долучену до програм навчання в ліцеях. Покищо нема програм української мови, отже пригляньмося лісті лєктур польської мови.

Складається вона з двох частин: в одній подані твори польських авторів, у другій спис важніших творів всесвітнього письменства, що їх учні повинні пізнати в виборі. І серед тих творів, які Міністерство Віроісповідань і Освіти поручає на лєктуру для шкільної молоді, знаходимо багато таких, що мусять мати дуже злий вплив на формування світогляду дозріваючої молоді.

Ще відносно мало їх серед писань польських авторів. Але й тут зі здивуванням запитуємо: чому з творів Красіцкого учень повинен пізнати якраз „Монахомахію“? Вона свого часу була викликала таке обурення, що аж сам автор в іншім творі мусів спростовувати її вислови чи ціле наставлення твору. Чому треба читати Товіянского, хоч його „Бесяда“ поміщена в індексі заборонених книжок, а всі його писання баламутні і позбавленні більшого значіння з фільософічного боку. Чи молодь не моглаб обійтися без творів Пшибишевского, повних нездорового еротизму і перепоєних поганським світоглядом... Чи дуже вказані для шкільної молоді занадто натуралістичні повісті Запольської або навіть „Мужики“ Реймонта (їх дотепер не було в спису лєктури для гімназій).

Богато гірше з лєктурою з неполького письменства. Тут поручено на лєктуру авторів, виразно заборонених Церквою або з інших мотивів рішуче не вказаних на лєктуру для шкільної молоді. І так знаходимо тут такі позиції: одна повість Бальзака (на індексі „Omnes fabulae amatoriae“); Фльоберта „Madame Bovary“ (на індексі); Золі „Жерміналь“ (на індексі всі його твори); Франса „Злочин Сильвестра Боннара“ (на індексі всі його твори); Метерлінка „Сліпці“ (на індексі всі його твори). Стрічаємо теж інші позиції, ніби замасковані, але цілком недвозначні. Так прим. приписаний вибір писань поборників раціоналізму*); до них як відомо належать: Льок, Монтескіє, Руссо, котрих найважніші твори заборонені Церквою, та голосний Вольтер, що його твори індекс вичисляє на трьох сторінках! Подібно з вибором писань теоретиків позитивізму; якраз „курс фільософії“ творця позитивізму Конта вміщений на індексі.

Поважні застереження насувають також Мопасан, Ніцше, Тургенєв, Достоєвський; лєктура їх творів певно принесе більше шкоди як пожитку. Решта — майже все твори байдужі з католицької точки погляду. Авторів, яких направду можна поручити, бачимо тут дуже мало: Данте, Честертен, Сельма Лягерлєф і — мабуть ніхто більше.

*) Wybór pism szermierzy oświecenia.

В закінченні лісти лєктур сказано, що крім вичислених у ній творів, прийде ще вибір творів „найвизначніших сучасних письменників, польських і чужих, поміщених у списі книжок дозволених для ліцеальних бібліотек, оголошуваному в Урядовім Дневнику Міністерства Р. В. і П. О.“ Хто знає, яким духом надихана сучасна, особливо польська, література, на тім вже згори шкіра терпне на думку, якими то ще „благодатями“ обдарують нашу молодь дальше оголошувані ліста лєктури з найновішого письменства.

Невеселі перспективи під виховним оглядом відкриває так зложена програма лєктури. І коли ще вчителями української та польської мови будуть віруючі католики, тоді свобода в доборі матеріялу і в виборі лєктури позволить їм обминати шкідливі твори. Та коли вчителями будуть люди з так зв. „поступовими“, соціялістичними, масонськими або просто нігілістичними симпатіями (а таких у Польщі між учительством не мало!), то чи буде тоді школа відповідно виховувати серця й душі молоді? Чи буде вона протиділати зіпсуттю. А й для авторітету школи і вчителя цілком небажане, щоб один учитель поручав і наказував те, що другий (приміром о. катихит) забороняє.

Не знаємо, чи такі лєктури поручено тенденційно, чи тільки через недогляд. Але характерестичне світло на ту справу кидає осьтакий випадок: як нас інформують, в одному більшому місті відбулася конференція вчителів середних шкіл у справі програм науки в ліцеях. На конференції був і представник міністерства, до якого присутні вчителі зверталися з усякими запитами. Між іншим один з учителів, віруючий католик, звернувся до нього з сумнівами, які викликує ліста лєктури — з католицької точки погляду. Та делеґат міністерства, відповідаючи всім інтерпелянтам, про цю саме справу — не сказав ані слова...

Думаємо, що в цій справі заберуть голос компетентні чинники: духовна Єрархія, учительські й батьківські орґанізації та що будуть старатися, щоби шкільна влада змінила програми в відповідному напрямі. А покищо всі вчителі, котрим справді на серці лежить виховання нашої молоді в релігійно-моральному дусі, повинні дбати, щоб якнайменше отруї вливалося в душі їх учнів хоч у школі. В першу чергу повинні забирати в тій справі голос оо. катихити в кождій школі і впливати на товаришів-професорів, щоб не казали дітям читати шкідливі книжки.

П. К.

ПЕТРО КОВАЛІВ 6)

ПЕТРОҐРАД В БЕРЕЗНІ 1917 Р.

Як зачиналася революція в Росії.

За столом балакали не довго. Мене здебільша чекала праця та й інші старшини і цивільні, які урядували в канцелярії градоначальника, завжди мали неполагоджені справи, дарма що число співробітників усе збільшувалося. Коли мене память не зраджує, було нас при кінці з двацятеро. Солдатів годували десь в іншій хаті, але з нами часом їли чужі люди, які затримувалися по справах підчас обіду. Від них довідувалися ми й новинок.

В перші дні революція обмежувалася столицею. Не лише на фронті, але скрізь навколо міста були „вірні старому режимові“ війська, які слухали своїх старшин. З хвилини на хвилину міг на нас напасти ґен. Іванов, який чекав у Царськім селі на цілий корпус, що його мали зняти з позиції на північнім фронті. В Петербурзі було повно завзятих бойців, сміливість їх спостерігав я богато разів щодня. Та чи були військові частини, здібні виконати певний тактичний плян оборони?

Сумніви мої розвіялися, коли, вернувшися з якогось з завдань, побачив я біля воріт вартових, а у вікнах льоху й нижнього поверху — скорострільні. За кілька днів, коли небезпека минула, кулеметчики й частина нашої варти вернулися у свої казарми, але взвод (60 людей) л. гвард. Фінляндського полку й надалі залишився в нас. Перші часи вартові уважали обовязковим сидіти на стільці не випускаючи циґар з рота. Згодом це минуло й люди несли варту не користаючись стільцями, які всеж залишилися біля дверей. І не пригадую собі, щоби зловживали цигарками на посту.

Поза охороною входу нашій варті припало доглядати за вязнями. Хоч арештовані в нас не довго затримувалися, але весь час прибували нові. Крім того чимало поліцаїв самі зголошувалися, побоюючись вертатися до дому і шукаючи в нас захисту, доки мине горячий час. „Фінляндці“ пильнували й валки возів повних фляшок, які звозили до градоначальства. Та всеж часом хтось з натовпу, який збивався навколо тих возів, як чайки до зграй оселедців, шуликою кидався, хапав фляшку й тікав.

Як відомо, в Росії з самого початку війни було заборононе продавати алькогольні напої; їх заперто й запечатано окремо по крамницях й тепер юрба збивала печатки та починала грабунок і пияцтво. Фляшки, що їх врятовано з розбитих крамниць та звезено до нас на подвіря, солдати торощили прикладами й вино та лікери всуміш з горілкою збігали струмочками каналізацією до Неви... Щоби в дорозі розкрадали як найменше — бож не не стріляти за це в юрбу! — намагалися ми виїздити вантажним автом, маючи яко мога більше людей з собою.

Крім горілок звозили ми до градоначальства й запаси „спекулянтів“, коли нарід знаходив їх і починав грабунок. Ріжні консерви та борошно передавали ми до якогось шпиталю або приюту, іноді частину використовували на наш спільний стіл. Завжди робився опис усього майна, що ми забирали і то в присутности господаря, коли можливо, або свідків-сусідів. Тимчасову росписку, яку я видавав, треба було міняти на документи інституції, яка майно одержала і мала за нього заплатити. Найбільше вразили мене аж дві хати великого помешкання геть повні поштових посилок з Одеси, з ковбасами та шинкою. Така даремна витрата праці та грошей мусіла відбитися на продажній ціні ковбас; і все лише тому, що залізниці не могли забезпечити нормальний перевіз! В май-

Нездорові відносини

В ЛУГОВІЙ ОРГАНІЗАЦІЇ.

„Українські Вісти" принесли виїмки з протоколярних зізнань б. луговиків про нездорові відносини в тій організації. М. ін. є в тих виїмках також згадка про зорганізований напад на редактора „Нової Зорі". Такий напад дійсно відбувся тому пару літ. Коли редактор „Н. З." вертався до дому перед 10 год. вечером, два осібняки були зачаєні за дверми в камяниці й оден кинувся на нього. Розуміється, редактор боронився палицею і гнав за втікаючим аж до рога Руської вулиці. Хто урядив той замах, не можна було додуматися. Припускалося всілякі теорії, але того, щоб організація замаху вийшла з Головної Старшини Лугової Організації — ніхто не припускав. Якеж було здивування редактора, коли недавно прийшов до нього оден з замаховців зі свідком і заявив, що приходить перепросити за напад. Оповів, як його обманено, наклонюючи до нападу тим, що мовляв редактор „Нової Зорі" образив луговиків, кажучи, що вони „ходять з макогонами" і т. п. Щойно потому довідалися ті люди, що все те неправда і що редактор „Нової Зорі" якраз боронив Лугову Організацію та її основника в часі, коли майже вся суспільність виступала проти них. На питання, чи годиться все те зізнати на письмі при свідку й підписати, відповів, що так. З ним списано відповідний протокол. Потому слідував цілий ряд протоколів. Згаданий учасник нападу оповів докладно, хто з Головної Старшини „Лугової Організації" наймав його до виконання замаху, кілько заплатив, як поучував, щоб ідучи на замах не брати з собою лугової виказки і т. п. Ми оповістимо ті цікаві протоколи складані переважно нашими робітниками. Та ждемо, може ті, що так деморалізують нашу молодь, самі зміркують, що лучше уступити. Подібний напад спробувано організувати також на редактора „Українських Вістей" дра Ів. Гладиловича. Цікаво, що й деякі наші наддніпрянські емігранти, коли хотіли полагодити рахунки з немилим для них дискутантом, ішли до львівського „Лугу" вербувати замаховців. З того ясно, до якої міри нездорові відносини в „Лузі". Коли в проводі якоїсь організації є люди, які наймають замаховців (і то на прихильників своєї організації), то від такої організації не можна сподіватися добра. Пишемо се не з пімсти, а для публичного добра.

ЩО ДІЄТЬСЯ В СВІТІ

Віроісповідання в Польщі.

Генрик Сьвятковский видав перший том своєї праці п. з. „Визнаня і звйонзкі релігійне" в „Правничій бібліотеці" у Варшаві. В ній устійнює ріжницю між віроісповіданнями признаними і непризнаними. Признані ділить на такі, що мають устійнене відношення держави до них і на такі, що їх відношення неурегульоване. До перших зачисляє катол. Церкву, Еванг.-авґсбурґське віроісп., старообрядців, Мойсеєве віроісп., мусулманське і караїмське, — до других — православну Церкву, еванг.-реформоване віроісп., маріявітів і т. д. Крім того згадує віроісповідання признані „де факто", як т. зв. „Косцьол Народови" і методистів. Вкінці обговорює віроісповідання непризнані, що існують в Польщі тільки на підставі толеранційних приписів конституції, як також справу безвіроісповідних. Автор вичисляє також централі поодиноких віроісповідань. Друга часть праці має обговорювати взаємини між віроісповіданнями. Цікаво, що таку працю написав — соціяліст з ППС.

Відзнака для журналістів.

Міністр внутрішних справ дозволив членам Союза Польських Журналістів носити журналістичну відзнаку. Се округлий щит проміру 2.5 цм. Середину щита займає округла блискуча площа з державними барвами. Та білочервона площа перетята згори додолу легко скісним гусячим пером сталевої барви. На краю відзнаки є надпис „Звйонзек Дзеннікаржи РП", а долом мала прямокутна тришпальтова ґазета, на яку паде кінець гусячого пера. З другої сторони відзнаки є назва міста і реєстраційне число відзнаки, згл. члена синдикату.

12-годинна промова Добошиньского.

Обвинувачений Добошиньский показав себе на розправі небудьяким бесідником. Він промовляв 12 годин з малою перервою. Декотрі судді присяглі плакали під впливом тої промови. З усіх промов оборонців найбільше вражіння зробила промова адв. Стипулковского. Він скінчив свою промову молитвою, що її уложив Добошиньский.

„Амнестія" для учнів

З приводу народин болгарського престолонаслідника Симеона видало болгарське міністерство освіти розпорядок, щоб у всіх школах підвисшити учням ноти о один степень. Завдяки тому родичі й діти можуть спокійно глядіти в майбутнє. Бо навіть гімназійний учень, що все ще не вміє латинської граматики, не знає дати битви під Ватерльо чи під Єною і має муроване недостаточне з кількох предметів, не сміє залишитися ще один рік в тій самій клясі. Держава має наслідника престола і має цего року радуватися. Ніхто не може сумувати і бути невдоволений. Отже на приказ міністра злі учні стануть середняками, середняки добрими, добрі відзначаючими. У школах не видко сумних облич. Рішення болгарського міністра увільнило від турбот тисячі учнів й учениць.

Найбільша фотографія в світі.

На летунській виставі в Празі показували величезну фотографію пражського аеродрому, зроблену згори. Фотографія має розмір 11 метрів × 17 метрів. Ту фотографію зробили яко побільшення з малої знимки розміру 13 × 18 цм. Побільшували в ночі, бо в день не було такої великої затемненої кімнати. Купали сю побільшену знимку в великім купальнім басейні. На виставі та фотографія займала майже цілу стіну великого виставового павільону.

Таємниця культури Маїв

Доцент барцельонського університету др Вернер Вольф виголосив у Цириху виклад про таємницю культури Маїв. Як відомо, це племя, що живе ще тепер в середній Америці в напів здичілім стані, мало колись великі міста з широкими вулицями, викладаними мальованою порцеляною, прегарні святині, піраміди подібні до єгипетських і т. д. Отже др Вольф відцифрував нарешті письмо того таємничого народу. Тоді удалося відчитати всі його давні писання. А рівночасно проф. Рек відчитав письмо Тольтеків. Тепер вже нема сумніву, що культура згаданих американських племен має свій початок в передній Азії. Вона мусіла дістатися до Америки з Єгипту й семітських країв через цілу Азію. Астрономічні досліди старої Халдеї відомі були тим племенам в Америці.

бутню війну залізничникам Кагановича ще важче буде виконувати свій обовязок, безладдя прийде ще швидче...

По бензину!

Згадаю докладніше свою подорож до Волкової деревні, яка досить характерна для умов праці тих днів. Було це в суботу 17-го. За тиждень революції майже цілий запас бензини в столиці витрачено і треба було забезпечити наші самоходи. Я одержав „предписаніє", дістати бензину за містом, де побудовано склади. Поїхав я вантажним автом з шофером та двома „Фінляндцями" нашої сторожі.

Десь на Загородному проспекті, коли шофер розпитувався як проїхати, до мене звернувся солдат л. гвард. Московського полку, прохаючи підвезти. Я відповів, що їду саме все далі від його казарми. „Мені до них байдуже, каже, — там тепер не розбереш, що твориться, а зі старшиною я знаю що не загину"... „Багато ти знаєш, — жартую,— а як в нас стрілятимуть?"

Та подивився я йому пильно в очі й забрав з собою.

За містом почалася вузенька дорога, геть чисто у снігу, лише по середині було твердо, де витолочили санки на одну коняку, як звичайно їздять в Росії. Не лише вантажні, а й звичайні самоходи давно вже тут не проїздили. Хоч посувалися ми вперед дуже обережно та всеж, саме коли минули Волкову деревню, автомобіль наш потрапив переднім колесом в рівчак. Я лишив людей витягнути його й повернути, наказав, коли впораються, двом прийти до складів — які видко було недалеко біля залізниці — або бігти до мене, коли почують постріли, й пішов, щоби все приготувати.

Незабаром побачив я в полі двох солдатів, що бігли мені навперейми. Я продовжував йти, але уважно стежив за їх рухами і тримався на поготові. Вони вибігли з глибокого снігу на дорогу й чекали на мене. Наблизившися я гукнув привітно: „Здорово, братці!" — „Здравжелам, Вашбродь!" — вигукнули вони, хоч були геть захикалися. — „Ви що, вартує тут, чи що?" — питаю. — „Ні, так. На ворон полюємо з-нечевя. Зайшли Бог зна куди й їсти нема що".

Закликав я їх з собою йти і, як закурили мої цигарки, розповіли вони мені, що як пішли в понеділок з казарми то й досі не верталися. В місті, кажуть, по ріжних реставраціях, а часом і просто на перехрестях, пані з якогось комітету дають усім, хто в солдатській шинелі, шмат хліба з мясом чи шинкою, гарячого чаю та ще й пару цигарок на дорогу. Але вони з вечора вийшли подивитися, що за містом робиться, натомилися й добре виголодалися.

Управитель складу згодився відпустити мені під розписку градоначальства, яку я мав на поготові в кишені, потрібну кількість бензини і навіть дав мені „ходю" (китайця) з санками й конякою, щоб перевезти барило до самоходу. Поки все готували, управитель тремтячи поскаржився мені, що кілька день тому пожарні Воткової деревні розбили запечатану горілку, перепилися і прийшли вимагати сто рублів, щоб нічого не чіпати на складі. Але цим ранком знову загрожували, що підпалять цистерни, коли не дасть іще грошей.

Я потелефонував до градоначальства, звідки обіцяли на ранок прислати варту, а доти пропонував залишити моїх нових знайомих. Ті страшенно зраділи, коли довідалися, що їх нагодують, а коли вночи стежитимуть по черзі, як прийде варта, дадуть їм і по „зеленькій" (папірець у три рублі). Для певности я позаписував собі їх прізвища і пішов слідом за „ходею". Назустріч мені вже йшли мої люди.

(Далі буде).

Червоні і їх „рай"

Прекрасний опис з „раю"...

Офіціяльний орган совітів „Ізвестія" так описує канцелярії фінансового відділу в Ленінграді: Начальства постійно нема і люди надармо ждуть на нього. Справи залягають до смішности. Нпр. оден бідний кустар покинув свою роботу, а вимірений йому податок наріс за 9 літ до 300.000 рублів! Представники районів, що приїзджають у ріжних справах, тижнями волочуться по місті і кажуть, що вони „согласовивають буджети". В канцеляріях нема на чім сісти. Тільки в однім місци прибита таблиця „Мѣсто для отдыха" — але там є тільки брудна урна для недокурків... Словом, „прекрасно" виглядають уряди в соціялістичнім „раю".

Пекло в СССР.

Лондонська преса звідомляє, що в цілій совітській Росії відбуваються масові арешти та розстріли. По всій тій великій країні вибухають страйки й бунти. В червоній армії скоро ширится моральний розклад, започаткований розстрілом 8 ґенералів. Кождого робітника і селянина силують шпигувати своїх сусідів і близьких знакомих. Батьки мусять доносити на синів, сини на батьків. ГПУ кинуло клич: „Винищити ворогів Сталіна до останнього!" В копальнях і фабриках повне безладдя. Чужим туристам візд до СССР абсолютно заборонений.

Троцкісти зрадники і вороги народу...

В СССР відбуваються дальше увязнення ріжних большевицьких достойників. В Мінську увязнили комісаря мінської ширякової (летунської) школи Журольского. Йому закидують, що він окружився білогвардейцями та шпигунами. Крім того увязнили Несторова, комісара політвихованнв в кавалерійській школі, начальника штабу тої школи Ченкевича й агронома Сімкіна. В Узбекістані усунули предсідника народних комісарів Файсула Ходзаєва і його брата, комісара торговлі. Другий брат Файсула Ходзаєва застрілився. Білоруські письменники Чарот, Зарецкий, Жиловіч, Сташевский і ин. оголошені „ворогами пролетаріяту"...

„Товариші" крадуть.

Совітська преса звідомляє, що в ленінґрадськім відділі „Оссоавіяхіму" ділала найзлосливіша шайка ворогів народу під проводом самого предсідника ради відділу Авербаха. Його увязнили. В ленінґрадськім відділі панує такий хаос, що ніхто не знає, кілько членів має той відділ. На папері є 95.000 членів. Фінансові справи відділу в непорядку. Члени окружної ради ленінґрадського відділу розкрадали державні фонди. Справа тим сумніша, пишуть совітські ґазети, що по здемаскуванні ворогів народу ситуація не поправилася. Крім того увязнено начальників окружних відділів „Оссоавіяхім"-у в Пскові і Слуцьку.

Жидівські кольонії в СССР.

Рада народніх комісарів СССР затвердила плян оселення в 1937 р. на Кримі 500 жидівських родин, в Азербейджані 1.044 і на Кавказі 700 родин. Нові кольоністи походитимуть: 350 родин з України, 50 з Білорусі, 20 з Росії, решта з інших країв. На кримську кольонізацію призначено пів міл. рублів, в Азербейджані і на Кавказі по 1 міл. рублів.

Сила троцкістів в Польщі.

„Курєр Варшавскі" приніс ряд цікавих інформацій про силу троцкістів в Польщі. Вони ведуть подвійну конспірацію: перед польськими властями і перед комуністами-сталінівцями. У Варшаві відкрито їх орґанізацію в середних школах „Комуністичний Союз незаможної шкільної молоді". Вони уважають сталінізм зрадою інтересів пролетаріяту і змагають до світової революції, наперед до революції на заході, а потому до повалення сталінського комінтерну. На терені Польщі коло 20 проц. комуністів має бути троцкістами, а в Варшаві сприяє їм до 70 проц. Є між ними Поляки, Українці, Білорусини й Жиди.

Дух большевицького виховання.

В Брукселі відбувається вистава рисунків, виконаних шкільними дітьми. В виставі беруть участь також большевицькі школи. Рисунки дітей з большевицьких шкіл тим характеристичні, що в них нема ні одного релігійного мотиву. Не видно також рисунків з родинного життя. Зате є там рисунки бомбардових літаків, легкопадів, танків, воєнних кораблів, фабрик, портрети Леніна і Сталіна. Обожання матеріяльних сил, машин ,фабрик, мілітарної потуги і комуністичних діячів — се виховні ідеали большевицької шкільної молоді. (КАП).

Лікарський фейлетоник.

МІҐРЕНА

(„Гемікранія").

До Львова наспіла з України перша в українській мові монографія проф. О. Геймановича п. з. „Міґрена" (сторін 64). Він пише м. і.: „Під міґреною розуміють гострі напади болів, що повстають більш-менш раптово в одній половині голови. У звязку з частістю таких половинних, однобічних болів, міґрену здавна називають також гемікранія. Характерне явище при міґрені — нудота а іноді блювота; буває також наче якийсь тягар у голові, людина почуває себе мов розбитою. Крім того супутна ознака міґрени — болі в орбіті." Далі представляє цікаво історію дослідження тої недуги, почавши від Аретея з Каппадокії в II столітті і Ґалена з тогож часу, що перші описали міґрену. Та недуга властивіша жінкам ніж мужчинам, у жінок приблизно тричі частіша, мають її і діти. Причин міґрени багато: спадковість, порушення психічної рівноваги, сифіліс, невчасне споживання їжі, відчування голоду, втома, недостатній сон і т. д. Лічать міґрену всіляко, передовсім молочно-рослинною дієтою. Лучше їсти менше а частіше, бо відчування голоду провокує міґрену. До лічення інекціями треба розуміється лікаря. Заживають як ліку також брому з кодеїною, белядоною, арсеном, фосфор, залізо і т. д. Йонеску в 1900 р. радить хірурґічне лікування міґрени. Підчас нападу міґрени найлучше спокійно лежати, затемнивши кімнату. Профіляктика: уникати перевтоми, урегулювати своє емоціональне життя, в свій час спати і їсти. Зрештою в одного викликає міґрену за висока для нього температура, в другого за низька. В літі все накривати голову, щоб уникнути перегрівання сонцем. Хибно приписують міґрену тільки розумовій праці, бо міґрена часта й у фізичних робітників, особливо серед жінок на селі.

Україніка

„Slovanský Přehled", річн. XXIX, 1937, ч. 6. за червень приніс часть вступної статті Аркадія Животка п. з. „Українська література послідної доби поза СССР". В тій частині статті автор обговорив коротко поетичну творчість Спірідіона Черкасенка, Ол. Олеся, У. Кравченко, Богдана Лепкого, Василя Пачовського, Б. Лисянського, В. Лящeнка, М. Обідного, Б. Гомзина, Е. Маланюка, Л. Мосендза, Ю. Липи, О. Стефановича й Ол. Бабія. З молодших автор згадав Б. Антонича, Ю. Косача, Ольжича, С. Гординського, Яр. Дригинича, Б. Кравціва, Левицьку-Холодну, Волощака й инших. Дальше автор згадує коротко сучасних українських поетів на Закарпатті. А іменно: В. Ґренджу-Донського, М. Божуківну, Зореслава та Боршоша-Кулятського. З українських поетів в Югославії згадує зі старших Ґабора Костельника і з молодших Матвія Гиная. Представник наймолодших се Янко Фейса. Вкінці згадує українських поетів заокеанської еміґрації. Се є: П. Карманський, В. Курдяк, В. Тиливітер, Т. Федик, П. Чайковський, О. Івах, С. Ковбель, П. Крам, Й. Ясенчук і ин. Вони містять свої твори в ріжних часописах і канадійських збірниках. Вони заступлені також у збірці ріжних народів Канади „Canadian Overtures", що її видав канадійський поет проф. Watson Kirkconnell. В тексті статтей А. Животка поміщено портрети Е. Маланюка і Й. Косача.

В ч. 5 (за 1937 р.) „Слованского Пшеґляду" в огляді часописів є коротка рецензія на український фільольоґічний журнал „Слово", що виходить у Львові. Рецензія підписана криптонімом А. Ф. В тім самім числі в рубриці „Ze slovanské přítomnosti" В. Х. обговорює статті І. Кедрина, печатані в „Бюлетені польсько-українськім" п. з. „Російський комплекс в Українців".

„Слявія", журнал для словянської фільольоґії, що виходить у Празі, приніс в ч. 1 — 2 за рр. 1935—6, ст. 58 — 70, статтю І. Огієнка п. з. „Недокладності в видаванні кирилівських памяток. Критичний палеоґрафічно-методологічний нарис". Стаття напечатана по українськи. На ст. 164 — 165 того самого числа Ф. Колесса зреферував свою обширну розвідку „Формули закінчення в українських народніх думах у звязку з питанням про наверствування дум". В рубриці „Критики і реферати" поміщені на ст. 265 — 270 рецензії Ф. Колесси 1) на книжку Бодуена де Кутене Еренкрайца: „Ze studjów nad obrzędami weselnemi ludu polskiego" і 2) на працю Е. Гофман-Краєра: „Individuelle Triebkräfte im Volksleben", стор. 275 — 276. Обі рецензії написані по українськи.

Лондонський журнал **„The Slavonic and East European Review"**, том XV, ч. 44, січень 1937. приніс на ст. 328 — 343 статтю якогось „Pragmaticus-a" п. з. „The Lessons of Brest Litovsk" (Лекція Берестя Литовського). В ній обговорено значіння для Німеччини мира, заключеного 1918 р. в Бересті між Україною й Німеччиною та Росією й Німеччиною. В тімсамім числі „Сл. Р." в рубриці „Rewiews" поміщена рецензія R. W. Seton-Watson'a на книжку: „René Martel: La Ruthénie Subcarpathique" (Підкарпатська Русь). Рецензія написана в тоні прихильному для нас.

Подружжа в Англії поправляється

Оповіщено урядову статистику про рух населення в Англії й Валії за 1935 рік. Воно подвоїлося від 1850 р. і виносить 40.645.000 душ. Число уродин дещо збільшилося в порівнанні з р. 1933, коли було найнище. В Англії вільно женитися вже 16-літним хлопцям і дівчатам. Отже в тім році скористало з того 19 хлопців і 814 дівчат. 809 дівчат вийшло заміж за мужчин, що сміло могліб бути їх батьками. Розводи числом меншають. Словом, подружжа поправилися.

Нові видання

Jaroslaus Jassenoviensis Bilenkyj: **De principiis metaphysicae** (fundamentales theses sanae philosophiae). Stanislaopolis 1937. Сторін 131 + 1 нпг., формат 25×17 цм.

О. Маркіян Марисюк ЧСВВ: **Куди йде світ без Бога?** Видавництво ЧСВВ у Жовкві. Книжка 211. Бібліотека рел. освіти ч. 15. Друкарня ОО. Василіян у Жовкві — 1937. Ст. 32. Форм. 17 х 12 цм.

о. Юрій Кікта: **З історії ярославських церков.** Ярослав 1937. Сторін 31 + 1 нпг., формат 11.3 × 14.3 цм. Ціна 30 сот. В тексті 12 ілюстрацій.

Ukrainian Youth Vol. IV. Nr. 5. May, 1937. Сторін 32, формат 23·6х15·6 цм. Се офіційний орган Української Католицької Ліги Молоді в Злуч. Державах Півн. Америки. Статті писані англійською мовою. Тільки один огляд преси поміщено в українській мові.

Великий співаник „Червоної Калини“. Збірник пісень стрілецьких, історичних (козацьких), побутових, обрядових, жартівливих в опрацьованні для хорів — мішаного, мужеського й жіночого „à капелля“ за редакцією дра З. Лиська. Видавнича кооператива „Червона Калина“. Львів 1937. Наклад 3.000 примірників. Сторін 319 нот і XXII. тексту пісень, формат 33.5×24 цм.

Хлопціж бо то, хлопці, як соколи! (Співаник). Бібліотека для молоді „Ранок“, ч. 6, червень, 1937. Львів, Видавець Іван Тиктор. Сторін 32, формат 16.8 × 12.3 цм.

Г. Квітка-Основяненко. **Вибрані твори** в одному томі. Передмова Мик. Новицького. Державне Літературне Видавництво. Київ 1937. Сторін 36 + 767. Ціна 5 крб. 75 коп. Оправа 1 крб. 25 коп. Тираж 15.000 прим. — В сім виданні перепечатані: Салдатський патрет, Маруся, Конотопська відьма, Козирдівка, Сердешна Оксана, Сватання на Гончарівці, Пан Халявський. — Передмова займає 36 сторін.

Ів. Нечуй-Левицький. **Вибрані твори.** Том перший. За редакцією і з передмовою М. К. Новицького. Державне Літературне Видавництво. Київ 1937. Сторін XXIX + 410. Зміст: Дві Московки, Микола Джеря, Кайдашева сімя, і Баба Параска та баба Палажка. Ціна 3 карб. 50 коп. Оправа 1 карб. 25 коп. Тираж 15.000 прим. — Таким чином большевики зачинають передруковувати старих українських (і російських) клясиків, хоч недавно писали про них, що їх треба викинути на сміття. З того ясно, що вертають до ще одного „буржуазного забобону“. — А. Ч.

Микола Гец: **Столиця Гербуртів.** (Нариси з минулого й сучасного Добромиля). Накладом Кружка „Рідної Школи“ в Добромилі. 1937. Сторін 68, формат: 17 × 12 цм.

Інж. Василь Баричко: **Годівля кріликів.** Бібліотека „Народної Справи“, „Рідне Слово“, ч. 5. травень 1937. Львів. Видавець Іван Тиктор. Сторін 32, формат 17 × 12.2 цм.

Звідомлення дирекції 3-літньої Коедукаційної торговельної школи т-ва „Рідна Школа“ у Львові за 1936/37 шкільний рік (за 26 рік існування школи). Львів 1937. Сторін 24, формат 17 х 24 цм.

Хроніка Музичної Накладні „Торбан“. Львів, у квітні 1937 р. Сторін 1, формат 21×29 цм.

Український Інвалід чвертьрічник Українського Товариства Допомоги Інвалідам у Львові, рік I, ч. 1. Львів, червень 1937. Сторін 16, формат 20.5 × 27.2 цм.

Генрик Сенкевич був татарського походження. Незбиті докази на се наводить Станислав Дзядулєвіч у II томі „Рочніка Татарскєго“ на стороні 395.

—o—

Оповіщення заголовка якогонебудь видання в сій рубриці ще не означає, що ми се видання поручаємо.

З РЕЛІГІЙНО-ЦЕРКОВНОГО ЖИТТЯ

Торжество Пресвятої Евхаристії у Львові. В минулу неділю при гарній, соняшній погоді відбувся торжественний обхід свята Божого Тіла. В традиційних процесіях з усіх львівських церков, що на довго перед самим богослуженням зібралися в Ринку, взяли участь непроглядні маси народу і понад 3.000 членів організації „Великий Луг“. При чотирьох вівтарях, уставлених довкруги Ринку, відправив богослуження о. мітрат др Сліпий в супроводі численного духовенства. По відправі всі процесії рушили в сторону Преображенської церкви, де відбулося кінцеве богослуження.

В неділю 6 червня с. р. в Бучачі в салі міщанського брацтва відбулася заходом СС. Служебниць Н. З. Пр. Д. М. Академія в честь Божої Матери. Свято се розпочав о. Мельничук вступним словом. Співи і деклямації приготовила с. Амброзія. З цего завдання вивязалася дуже добре. Маленькі захоронярські діточки своїми голосочками прекрасно прославляли свою небесну Неньку. Музику в часі свята обняла п. Ілевичівна, що много часу потребувала, щоби тих маленьких приготовити як належить. В часі перерви приграваля тамбур. орхестра Марійської Дружини нашої гімназії. Публики було досить, одначе пані з Марійської Дружини та інтеліґенція чомусь не дописали. — Складаю прилюдно подяку своїм парохіянам за віддання мене в опіку Матері Божій Зарваницькій. Як подяку за виздоровлення з тяжкої недуги добрі парохіяни зложили срібну руку („вотум“) Матінці Божій. Щире спасибіг ще раз складаю добрим парохіянам і дай Боже, щоб і їх Матінка Божа мала в своїй опіці. — о. Петро Мельничук.

В Бучачі відбулися замкнені реколекції для жонатих священиків з деканатів Бучач, Чортків і Скала. Тревали від 28 червня до 2 липня. Священиків було 22. Потому відбулися реколекції для дяків з тих самих деканатів. Учасників було 18.

Снятин. (Замкнені реколекції для Пань). Стараннем Впр. о. декана Сімовича та при чинній допомозі Марійського Кружка Пань відбулися в Снятині в днях 21—25 червня с. р. замкнені реколекції для Пань снятинського деканату. Реколекціями проводив Впр. о. Войтович ЧСВВ, що своїми життевими, спокійно голошеними, науками сталив душі Паньреколектанток, щоб у майбутньому стали першими пропаґаторками реколекційного руху та піонірками Католицької Акції в нашому деканаті. Харч і приміщення найшли Пані в домівці бурси Рідної Школи, а Богослужень і реколекційних наук вислухували в малій, прекрасній та чистенькій церковці Вознесення Господа Нашого Ісуса Христа, прибраній живими квітами та народніми вишивками. Церковця та, се якби бурсацька каплиця, бо міститься напроти домівки бурси, та задля того дуже добре надається до реколекційних цілей. Сьогорічні реколекції це вже другі з ряду для Пань снятинського деканату. Перші замкнені реколекції відбулися м. р. в місяці липні під проводом Впр. о. Др. Йосафата Маркевича ЧСВВ. Реколекції відбувало загалом 23 Пань, 15 місцевих, 8 замісцевих, в цьому: 7 жінок та дочок священиків, одна жінка ветеринарійного лікаря, 1 жінка аґронома, 7 жінок та дочок підурядників, 2 жінки урядовців, 1 жінка будівельного підприємця, 3 уряднички, 1 учителька. Помалу але постійно реколекції охоплюють щораз то нові верстви нашого жіноцтва, що починає розуміти вартість замкнених реколекцій у життю християнсько-католицької жінки. Давби то добрий Ісус, щоб у будучности можна було урядити такі реколекції ще для мущин.

В Будапешті відбулося засідання постійної міжнародньої комісії видавців і директорів католицьких часописів.

ПОЛІТИЧНІ ВІСТИ

АРЕШТУВАННЯ УКРАЇНЦІВ У ЛЬВОВІ. Львівська поліція перевела низку трусів у богатьох українських громадян у Львові. Внаслідок цих трусів арештовано м. ін.: Шухевича Романа, Мітрінґу Івана, Стахуру Ярослава, Арсенича Степана й Миколу, Головківну Мирославу, Левицького Святослава, Дуль Катрю, Зацерковного Романа, Цюшку Осипа, мґр. Боднарука Юліяна, Атаманюка Миколу й Турковського В. — Деяких з них увільнено.

В ХУСТІ, на Закарпатті, має відбутися 11 с. м. II зїзд „Української Селянської Партії“. Під закликом підписана письменниця Ірина Невицька за голову і Михайло Тулєр яко секретар. Перший зїзд відбувся 29. IV. 1935 р.

В КРАКОВІ, на Вавельськім Замку, міністри закордонних справ Польщі і Ромунії підписали протокол про піднесення посольства Ромунії в Варшаві і посольства Польщі в Букарешті до гідности амбасад. Протокол списаний і підписаний в двох примірниках і має дату 30 червня 1937 р. Се перший міждержавний акт підписаний на Вавельськім Замку від 16 століття.

ШЕФ ПОЛЬСЬКОГО ҐЕНЕРАЛЬНОГО ШТАБУ, ґен. Вацлав Стахевіч, відвідав Букарешт і відбув наради з ромунським шефом ґенерального штабу.

ПРОТИЖИДІВСЬКІ ЗАВОРУШЕННЯ відбулися дальше в Жорках, варшавського повіту; в Цикарові, Лібзі й Камику, ченстоховського повіту. Крім того були протижидівські виступи в Мостові й Ольшині.

ПРАВИТЕЛЬСТВО СССР розписало внутрішну позичку у висоті 4 міліярдів рублів на дозброєння червоної армії.

В МОСКВІ мали викрити змовників, що приготовляли замах на голову Комінтерну Димітрова. Провідник заговору болгарський комуніст Павлов мав одержати після вбивства Димітрова пашпорт з візою від одної з сусідних держав. Такі вісти принесла французька преса.

ВИДАЛИЛИ З СССР довголітного кореспондента „Нає Фрає Прессе“ й инших закордонних часописів інж. Миколу Бассехеса, Жида, австрійського горожанина. Причина видалення „злобна, очорнююча кампанія, що її провадив Бассехес проти СССР в пресі чеській, естонській і инших“. Бассехес працював у Москві 15 літ.

ПРЕДСТАВНИКИ НІМЕЧЧИНИ Й ІТАЛІЇ зголосили внесок в комітеті неінтервенції в Лондоні, щоб признати право воюючих сторін повстанцям і червоним. Проти того рішуче виступили представники Анґлії та Франції. Предложення Німеччини й Італії передано всім членам комітету на письмі до перестудіювання.

ЛОНДОН І ПАРИЖ уважають загроженими свої середземноморські інтереси політикою Німеччини й Італії та рішені боронити тих інтересів всіми середниками.

В ІРЛЯНДІЇ відбулися вибори до парляменту. Сторонники премієра де Валєри здобули 56 мандатів, сторонники провідника опозиції Косґрева 31, незалежні 7 і члени Лейбур Партії 12.

85 ТИСЯЧ ІТАЛІЙСЬКИХ ЖОВНІРІВ бється в Еспанії по стороні повстанців.

ПІСЛЯ ЗАНЯТТЯ КРАЮ БАСКІВ ґен. Франко має під своєю владою 62% території Еспанії, на якій жие 14 міліонів населення.

ЧЕРВОНІ В ЕСПАНІЇ зачали уживати в боях трійливих ґазів.

КРУЖЛЯК ПОВСТАНЦІВ „Альміранте Цервера“ придержав на еспанських водах совітський корабель „Кубань“, який віз червоним Еспанцям два літаки, 44 танки, 1000 скорострілів, 2 міліони набоїв і 4.000 тон иншого воєнного матеріялу.

НОВИНКИ

В слідуючім числі „Нової Зорі" зачнемо печатати більшу цікаву статтю, присланy нам з кругів духовенства, у справі напастей в „Українських Вістях" на „Скалу". Тому на якийсь час перервемо редакційні статті на ту тему.

Державний секретар кард. Пачеллі виїде до Франції 8-го липня. В Парижі, де буде гостем кард. Вердіє, задержиться 2 дні. В тім часі зложить візиту през. Лєбренові. З Парижа виїде до Лізіє на відкриття церкви св. Тереси від Дитятка Ісуса.

Міністерство справедливости видало розпорядок, що харчеві посилки, призначені для вязнів, не можуть важити більше як 5 кг.

Скарбові Палати оповістили розпорядок про здержання екзекуційних чинностей і ліцитацій в часі жнив. Той розпорядок увійде в життя 15 с. м.

Мін. Сьвєнтославский був у Львові на зїзді польських лікарів і природників.

Новим президентом апеляційного суду у Львові має стати прокуратор львівського апеляційного суду Дембіцкий.

На Закарпаттю білєти для окружної їзди будуть друковані в двох мовах, чеській і українській. Міністр Бехіне заявив притім, що первісно не було відомо, як публика поставиться до двомовних білєтів. Тепер коли показалося, що публика радо з них користає, поодинокі заряди залізниць одержали вже від міністерства залізниць відповідні прикази.

Протест проти заведення московських учебників до української горожанської школи в Ужгороді. Дня 22 червня ц. р. відбулися збори Кружка Родичів держ. горож. школи в Ужгороді при участи біля 200 родичів. Збори рішуче запротестовали проти рішення професорського збору, що впровадив московські учебники до горож. школи.

В Мукачеві відкрили промислову школу. На відкритті були присутні всі представники влади на чолі з ґубернатором Конст. Грабарем.

В цілій Польщі запротестовано в маю 145.300 векслів на загальну суму 17 міл. 400 тис. зл. В тому самому періоді м. р. запротестовано 133.200 векслів, на загальну суму 18 міл. 300 тис. зл. Найбільше протестів було в Варшаві, найменше в Тернополі.

Начальником суспільно - політичного виділу в міністерстві внутрішних справ іменований Мєчислав Скальский, дотеперішний шеф загального виділу дирекції державного спіртового монополю.

Союз банків у Польщі обнизив з днем 1 с. м. процентову стопу від грошевих вкладок. Тепер банки платитимуть замість 6 проц. 5 і пів проц. від вкладів з 6-міс. виповідженням.

У Варшаві Б. Кендзєрский купив в цукорні пів кґ. тісточок з ягодами і 10 штук з яблоками. Дві години по спожитті тісточок ціла родина, зложена з 5 осіб, занедужала з сильними проявами затроєння. Поліція сконфіскувала решту тісточок і переслала їх до інституту досліду харчів.

Банк Польський повідомляє, що старі 10 зл. банкноти з емісії рр. 1926 і 1929 прийматиме до виміни тільки до 31 грудня 1937. Се треба скрізь оголосити нашому народови.

Мандрівка перуна. В часі бурі, що перейшла над Познанем, ударив перун в антену директора познанського радія дра Косідовского. Перун перескочив по антені до помешкання, впав на канапу, на якій лежав синок Косідовского і не зробивши дитині ніякої шкоди, впав з великим гуком і блеском до лазнички, де був якраз Косідовский. Не поранивши нікого, перун вилетів через вікно.

„Польська Аґенція Аґрарна" подає, що др Адам Мамак, визначний діяч „Стронництва Людового" з лиманівського повіту, обходить оригінальний ювилей: За ріжні політичні провини він мав уже 100 актів обвинувачення за час польської влади... Тепер дістав стоперший акт обвинувачення. Се наука для тих Українців, що нераз дуже нарікають за неприємности і гоненія, які мають у публичних справах.

Новий проєкт реформи адвокатури прибирає щораз остріші форми. З ліст мають скреслити всіх тих аплікантів, що не мають за собою 3 роки стажу.

На зїзд жидівських вчителів середнього й вселюднього шкільництва, що мав відбутися у Вильні, зїхалися численні делеґації з цілої Польщі. Та виленське староство в останній хвилі не дало дозволу і зїзд не відбувся.

Надужиття на суму 35.000 зл. стверджено в „Будівельній кооперативі державних урядників в Познані."

Німецька влада зарядила, що адоптувати можна тільки дітей чисто арійської крови. При адоптації муситься підписати заяву, що ті діти будуть виховані в нац.-соціялістичному дусі.

Німецький аероклюб домагається уневажнення сегорічних змагань за чашу Ґордона—Беннета. Причина та, що в перелеті через Чехословаччину змушено німецьких пільотів осісти. Всі інші бальони, учасники тих змагань, теж перелітали через Чехословаччину, та ніодного з них не приневолено осісти.

Німці й Італійці відкликали всіх своїх обсерваторів з морської контролі на еспанських водах. Кожда з тих держав мала в Комітеті Неінтервенції по 37 обсерваторів.

Канцлєр Гітлєр за заслуги на полі італійсько-німецького зближення відзначив великим хрестом німецького орла італійських офіцирів: марш. Бадолія, ґен. Баріяні і Валлє, адм. Караніярі, мін. ґр. Вольпі і держ. секр. Ріочі. Крім цього одержали хрест заслуги зі звіздою: ґен. див. Вілля Санта, бувш. мін. др Піреллі, ґуберн. Корні і шеф фаш. промислової орґ. Чіянетті.

Визначний сучасний фільософ Бергсон, з походження Жид, перейшов на католицьку віру. Цього можна було сподіватися вже від кількох літ, бо останні наукові твори Бергсона цілковито погоджувалися з наукою Церкви.

Лет довкруги світа славної американської летунки Амелії Іґарт не вдався. Літак її впав у море між Новою Ґвінею і Гонолюлю. Він так збудований, що може досить довго держатися на воді. З Гонолюлю вистартувало 11 гидроплянів, щоб шукати на морі слідів її літака.

В найблищому часі припадає 200-ліття уродин славного італійського фізика Люіджі Ґальванія. З того приводу відбудеться в Больонії міжнародній конґрес фізики, радіольоґії й біольоґії.

Гумор. — Що таке страта часу? — Коли лисому оповідається історії, від яких волосся стає дуба.

Літний час се для кождої ґазети найтяжший час. Тому просимо Вп. Прихильників нашого органу особливо в тім часі правильно присилати передплату і бодай час від часу підперти ґазету хоч невеличким дописом.

До Ню-Йорку вернулися пан і пані Стровт. Стровт професор політехніки, зрезиґнував в 1934 р. зі свого становища та вибрався в товаристві жінки в подорож довкола світа. Вони переїхали Океани: Спокійний й Індийський, обїхали довкруги Африку, вкінці переїхали Океан Атлянтійський. Довжина їх водної подорожі виносить 56.000 км.

Син президента Рузвелта, Франклін Деляно, вженився з панною Ґтель Діпонт, донькою одного з найбогатших людей П. А. і завзятого противника през. Рузвелта. Шлюб цей викликав в Зєдинених Державах велике заінтересування.

На острові Тенерифі, в канарійському архіпелягу, лежить гора Ель Тітон висока на 4.000 м. Ця гора при сході й заході сонця кидає тінь на 300 км. Це безперечно найдовша тінь на світі.

На цілій земній кулі є вже 34 міст, що мають більше як міліон мешканців. З того на Европу припадає 14 таких міст: Лондон, Берлін, Париж, Москва, Ленінґрад, Відень, Рим, Барцельона, Гамбурґ, Ґлезґов, Медіолян, Будапешт, Бірмінґем і Варшава. В Азії є таких міст 9: Токіо, Осака, Шанґгай, Калькута, Бомбай, Кіото, Нагоя, Тентсін. Америка має теж 9 міст, що мають понад міліон мешканців: Ню-Йорк, Чікаґо, Буенос-Айрес, Філядельфія, Ріо де Жанейро, Детройт, Льос Анджельос, Мексик і Сан Павльо. В Африці: Каїро. В Австралії: Сідней.

В Латвії рішили перевести основну реформу шкільництва. Шкільні власти дійшли до переконання, що коедукаційні школи не відповіли їх завданню. З новим шкільним роком перемінять їх на школи виключно хлопячі або дівочі.

З Петровська на Камчатці звідомляють, що після довшої перерви, Ключівський вулкан знов дає знати про себе.

Місійні часописи. Всіх часописів, виданих для пропаганди катол. віри, є тепер 539. Вони виходять в ріжних мовах в накладі 104 міл. примірників. Перше місце під оглядом скількости місійних часописів займає Британська Індія, опісля Китай та Голяндська Індія. В Африці виходить 59 місійних часописів.

Гумор. — В школі. — Чому земля округла? — Щоб по кутах не було пороху.

Гумор. — Новочасні освідчини. — Знаєш, він освідчився мені в авті, коли ми їхали зі скорістю 100 км. на годину. — І ти зараз йому відповіла? — Ні, аж в каретці ратункового поготівля.

БІРЖА

ҐРОШІ. Доляри амер. 5.28, дол. канадійські 5.29 — 5.27.

Німецька марка 1.29—1.26, фр. франки 24.25 шв. франки 120.90—120.10, фунти стерлінги 26.14 — 25.98, австр. шілінги 97.00 — 96.00, чеські корони 18.20 — 17.60, ліри 24 — 23.

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення Редакція не відповідає.

Дяк Николай Дудлій, літ 39, диригує хором, з дуже добрими свідоцтвами, пошукує місця дяка найрадше в місті. Адреса: **Николай Дудлій, в Полівцях, п. Паушівка.** 62—1—4.

ЦІНИ ОГОЛОШЕНЬ

Ціни розуміються за одношпальтовий рядок (ширини 70 мм.) о висоті 1 мм. Висота шпальти 370 мм. За оголошення (кромі дрібних) в застереженому місци дочислюється 20%. Дрібні оголошення поміщуеться по вплаченні належитости готівкою або почтовими значками.

Шпальтові оголошення

В рубриці: „Оголошення" . . . . . 30 сот.
В тексті і в новинках . . . . . 50 „
На перший сторінці . . . . . 60 „
Дрібні оголошення по 8 сот. за слово. Перше слово і товстий друк числиться подвійно. Найменше оголошення (9 слів) 80 сот.

Сторінкові оголошення

На останній сторінці: 1/1 стор. 180. — зол., 1/2 стор. 90. — зол., 1/4 стор. 45. — зол., 1/8 стор. 25.—зол. В редакційному тексті: 1/2 стор. 280.— зол., 1/4 стор. 140. — зол., 1/8 стор. 70. — зол., 1/16 стор. 35. — зол.

При кількаразовім анонсуванні даємо значну знижку

Видає й редагує Комітет У. К. О. — З друкарні „Графія" Львів, Тиха 5. Тел. 202-83. — Відповідальний ред. Панталеймон Хитра.

Opłatę pocztową uiszczono gotówką.

Рік XII. Львів, неділя, 11 липня 1937. Ч. 51 (1051)

НОВА ЗОРЯ

Виходить 2 рази тижнево: в четвер на 8 ст. під неділю на 8 ст.

АДРЕСА: Нова Зоря, Львів, ул. Ґродзіцких ч. 2. І. п. - Тел. 105-72.

Передплата в краю: чверть-річно 6 зол., місячно 2 зол., Закордон. чверть-річно 9 золотих

ЦІНА ЧИСЛА 20 СОТ.

Конто П.Щ.Львів 505.796

НОВИЙ УКРАЇНСЬКИЙ МОНАСТИР

В неділю на Зелені Свята у Висоцьку Нижнім, пов. Турка, відбулося торжественне посвячення і канонічне заложення нового монастиря для Сестер ЧСВВ. Акту посвячення та оснування монастиря довершив Преосв. Йосафат.

Повстання на Україні і Донщині?

Віденська преса пише, що на Україні і над Доном мало вибухнути селянське повстання під проводом якогось батька Махна. До цього ватажка мало пристати 5.000 селян. Причина повстання мала бути та, що совітські власти розстріляли богато урядових осіб селянського походження. Совітські власти вислали проти повстанців військо. Англійська преса пише, що в звязку з неспокоями на Україні Ромунія скріпила свої військові відділи над Дністром. — Згадані вісти про повстання можуть бути большевицькою провокацією.

„Третя віра" в Німеччині.

Новопоганський рух німецької віри („Дайтше Ґлявбенсбевеґунґ"), або т. зв. „третя віра" у відріжненні від католицизму і протестантизму, оповістив свою програму: 1) „Дайтше Ґлявбенсбевеґунґ" (ДГ) стверджує, що особа Ісуса Христа не може бути дальше взором для світа, бо Ісус Христос поминув у Своїй науці рішаючі в житті чинники як раса, кров і честь (!). 2) ДГ уважає своїм обовязком направити шкоди, що їх заподіяло християнство германській душі. 3) В тій цілі треба створити нову релігію, яка виходилаб з сути нордійської раси. 4) Належить увільнити Німеччину від усіх християнських віроісповідань через а) позбавлення церков державної допомоги, б) відсунення віроісповідань від впливу на школи, в) скасування теольоґічних факультетів, г) увільнення горожан від обовязку хрещення. 5) розділ Церкви від держави. — Ось до чого дійшла в своїй консеквенції націоналістична єресь. Напрям тої єресі всюди однаковий.

Над чим буде радити надзвичайна сесія сойму і сенату?

Польський посол Стажак зложив іменем кількох посольських ґруп на руки маршалків сойму і сенату внески на скликання надзвичайної сесії законодатних палат. Маршалки зложили ті внески в канцелярії Президента РП. Президент скличе сесію сойму і сенату на половину липня с. р. Говорять, що сойм і сенат займуться справою скасування автономії Шлеська і справою т. зв. вавельського непорозуміння. Покищо провідні політичні чинники розважують всякого рода можливости полагодження того непорозуміння. Висказувані погляди на ту справу такі суперечні, що годі передбачити, як остаточно зліквідують непорозуміння. Католицька і консервативна преса домагаються, щоб сойм і сенат осудили кампанію безбожничих кругів проти Митрополита Сапіги.

Бої на совітсько - манджурській границі.

На днях відділ совітських військ, 150 жовнірів з машиновими крісами і гарматами, перейшов манджурську границю на полудне від м. Мішан і заатакував манджурську граничну сторожу. Манджурська гранична сторожа відперла наступ. Було кілька вбитих і ранених. Большевики наступали ще два рази, але безуспішно. Японська преса пише, що совітський відділ мав 1550 жовнірів, богато машинових крісів і 3 гармати. В инших знову місцях атакують Манджури.

Як Поляки розбудовують торговлю і промисл на східних окраїнах.

Делеґація познанських купців відвідала Берестя і провірила можливости заложення там польських торговельних підприємств. Та Жиди не хотіли винаймити льокалів. Тоді вирішено вибудувати окрему торгову галю для польських купців. На днях приїхало до Берестя кілька купців з Познанщини і заложили там дві конфекційні крамниці, одну крамницю готових одягів і одно різницько-вудженарське заведення. Послідне заведення повстало в звязку з тим, що комендант твердині в Бересті написав до Бидґощі до цеху різників, щоб прислали різника Поляка, бо різники Жиди не будуть більше доставляти мяса і вудженин до твердині. В м. Ліді на Виленщині повстала польська фабрика мила. Ґроші зібрали між собою місцеві офіцири і позичили їх на те одному з мешканців Ліди.

Сталін в царській армії.

На основі оповідання робітника Аллілуєва (батька жінки Сталіна, що скінчила самогубством) „Красная Звезда" подає маловідомий епізод з життя совітського диктатора. В часі вибуху світової війни Сталін був на засланні. В осени 1916 р. його мобілізували. Сталін не ухилився від повинности. Та підчас лікарського досліду виявилося, що у Сталіна кепсько функціонує ліва рука, яку він вивихнув ще в молодих літах. Тому Джуґашвілі'я признали неспосібним до чинної служби у війську і відставили до Ачінська, де він виконував свою військову повинність працюючи у військовій адміністрації.

Літаки з паровими машинами.

„Красная Звезда" звідомляє, що Німці роблять уліпшення при парових моторах у літаках. Саму ідею взяли вони від американських інжинірів. Парові мотори в літаках з трох причин лучші ніж інші. Вони працюють без великого шуму, що особливо важне для воєнних літаків, вони коштують дешевше і що найважніше: для парових двигунів не треба магнетів, яких роботу можна в воздусі параліжувати окремими лучами і тим унешкідливлювати літаки.

Вже зачинаються жнива.

З ріжних сторін краю приходять вісти, що зачинаються жнива. Рівночасно появилися алярмуючі вісти про загрозу неврожаю. Одначе фаховці хлібороби твердять, що вісти про неврожай перебільшені і що сегорічний збір буде приблизно тільки 5 до 8 проц. менший як збір минулорічний.

ОЦІНКА ВАРТОСТИ ОБЕЗПЕЧЕННЯ мешкальних й господарських будинків є тепер така низька, що не виносить навіть половини дійсної вартости будинків. Тому НЕОБХІДНИМ ДОПОВНЕННЯМ цього обезпечення є асекурація господарських знарядів, хатньої обстанови, паші й збіжжя, що її під найкориснішими умовинами переводить

Т-ВО ВЗАЇМНИХ ОБЕЗПЕЧЕНЬ

„ДНІСТЕР"

ЛЬВІВ, УЛИЦЯ РУСЬКА Ч. 20.

Телефон: 205-47.

По виставі в Ватикані

Розумна критика католицької преси.

Рік тревала велика вистава католицької преси в Ватикані. З приводу замкнення її появилося в католицькій пресі богато статтей. Вибираємо з них критичну статтю німецького обсерватора, д-ра Гайнріха Ремера з Відня. Він пише в журналі „Шенере Цукунфт" з 4. VII. с. р. за швайцарським обсерватором м. ін. ось що:

Які хосенні науки повинні ми витягнути з великого перегляду преси в Ватикані? Про се можна буде докладно говорити щойно тоді, коли вийде збірний твір про ту виставу, який приготовляють. Та вже тепер можна ствердити два певні помічення, які мусів зробити мабуть кождий, що оглядав ту виставу.

Перше помічення се те, що істнує вже католицька світова преса.

Друге помічення, що між католицькими пресовими органами є великі ріжниці щодо їх вартости.

З першого помічення католики можуть бути горді, бо воно доказує, що вже не можна говорити про якусь меншевартність католиків в области преси. Особливо коли возьмемо під увагу, як розмірно пізно взялися католики до праці над розвитком своєї преси, то се, що вони осягнули, варт похвали.

А тепер кілька слів про великі браки й недостачі католицької преси в богатьох краях. Се вже тому треба ствердити, бо ватиканська вистава не мала на цілі успокоїти католиків щодо їх осягів, а навпаки: ціль її була, дати спонуку до обрахунку совісти в тій области. Отже булоб пожалування достойним, якби ініціятива Св. Отця, що дала католикам такий великий вгляд в апостолят преси, не довела до перегляду також наших занедбань.

В засаді ходить про те, чого в католицькій пресі забогато і чого замало, як слушно запримітив Лео Голь у червневім числі журналу „Швайцеріше Рундшав". Тут передаю зміст його виводів.

Нема сумніву, що є забогато католицьких пресових органиків, які самі ледве животіють і иншим, більшим та сильнішим католицьким пресовим органам, не дають порядно розвинутися. „Кождий чин, ба кожде місійне товариство має свій власний пресовий орган, журнал та необхідний календар." До то-

го долучіть ще т. зв. „фахову пресу" поодиноких занять і станів. І перед вами праліс ґазет, який можнаб подивляти, якби так бачилося тільки ту многоту ґазет... Ясно, що добрих дві третини того рода появ самі не мають претенсії, бути пресою в добрім того слова значінні. Вони повинні називатися хіба орґанами подяк і просьб. Та перед нами виринає питання, чи не надатиб їм іншої форми, нпр. легко зредаґованих річних звітів — розуміється з доданим до кождого чеком. Те, що такі видання прибирають собі форму преси, шкодить правдивій католицькій пресі. Річ в тім, що забогато запечатаного паперу насилається католикам і вони думають, що виконали свій обовязок, коли заабонували... Се просто неекономічно удержувати таку, даруйте за слово, „жебрацьку пресу" („Беттельпрессе"). А декуди знов маємо забогато льокальної преси, тижневиків і щоденників. З того самого кантону одержуєте два, три орґани того самого напрямку. (Тут автор описує очевидно швайцарські відносини, бо у нас годі говорити, що маємо забогато католицької преси). Правда, треба й льокальних орґанів і вони не повинні зовсім щезнути, але нехай їх не буде аж тілько, щоб вони шкодили універзальному католицькому ідеалові преси.

Якіж аргументи наводять на істнування тих забогатьох льокальних орґаників? „Технічні трудности", льокальний „патріотизм", ну і що робилиб провінціональні редактори, якби так скасувати льокальну пресу? Тимчасом технічні трудности можна усунути і то легко, льокальний патріотизм можна заспокоїти додатками окремих карток до більших католицьких пресових органів, а льокальних редакторів можна прецінь перенести до більших ґазет і включити їх у редакційні штаби, де вони моглиб зробити щось більше ніж у своїх орґаниках можуть робити.

Нема сумніву, що таке получення сил булоб добре і для якости і для скількости католицької преси. З ґазеток повсталиб ґазети, повставби голос часу, до якого всі мусілиб прислухуватися.

А тепер про те, чого католики мають замало. Се відноситься до католицьких журналів, які мають рішаюче значіння в духовім провідництві. І тих журналів подекуди є досить, але вони так мало розходяться, що се просто застановляє. І не можна сказати, щоб вони були зле редаґовані, з виїмком може ілюстрованих журналів, котрих якість оставляє неодно до бажання: вони виглядають часом як збірки куріозів і релігійних несмачностей. Щось подібне можна сказати і про католицькі календарі: вони сегодня се часто збірки вже в ґазетах виварених звітів про світову політику та всякі спізнені „історійки" з давно застарілим ілюстраційним матеріялом.

Річ ясна, що такі критичні погляди на католицьку пресу дуже пожадані особливо у звязку з пресовою виставою. Бо вони переносять католицьку пресову справу з области нарікань на читачів в область економічної орґанізації та редакційно-журналістичної здібности.

Читаючи ті зрештою розумні уваги, трудно увільнитися від вражіння, як католицькі редактори навіть на заході несміло беруться до критики католицької преси, як оден покликається на другого, щоб тільки не від нього та критика виходила і т. п. А без справедливої і смілої критики очевидно неможлива поправа.

РЕДАКЦІЯ РУКОПИСІВ НЕ ЗВЕРТАЄ і з того приводу в переписку не входить.

БУДОВА ЦЕРКВИ

при монастирі СС. Василіянок розпочалася.

Комітет будови церкви при монастирі СС. Василіянок у Львові, при вул. Потоцького 95 ділиться з українським громадянством радісною вісткою, що врешті після поборення всіх трудношів будова так потрібного храму на передмісті Вулька-Кульпарків вже розпочалася. На розписаний конкурс на будову храму вплинули три оферти: Комітет приняв оферту Кооперативи Інжинірських Робіт як найкориснішу з матеріяльного, технічного та громадянського боку. Після списання відповідної умови будова розпочалася негайно по Зелених Святах. Плянується ще в сім році виконати т. зв. сиру будову, себто мури та вивести їх під дах. Булаби це згідно з кошторисом більша частина будови.

Плян церкви СС. Василіянок у Львові при монастирі св. Мокрини, вул. Потоцького 95. Провект інж. Р. Грицая, затвердженій Комітетом будови церкви і магістратом після чотиролітньої тяганини. Будова вже зачалася.

А матеріяльна сторінка — спитаєте? Комітет призбирав досі в грошах та в будівельних матеріялах біля 50.000 зол.; до виконання першої частини роботи треба 100.000 зл., себто вдруге стільки. Значить, що в сім році мусимо ще зібрати і то в короткім часі других 50.000 зол. Тому тепер слово за українським громадянством Галицької Землі, зокрема города Львова.

Громадяни! У нас — зовсім слушно — так часто говориться приватно й публично про некучу потребу церков по наших містах; говориться, що брак церков се причина винародовлення нашого міського елемету. Так часто — й тут уже менше слушно — вину за ті занедбання скидається на ріжні чинники, тільки себе ніхто не винує. Кождий з дивним спокоєм думає, що це має зробити хтось другий і невідомо хто, тільки не я. В нас нема добродіїв-фундаторів, великих меценатів, не вибудує нашого храму управа міста, неможлива нині ні на селі, ні в місті примусова конкуренція на будову церкви. Церкву мусимо збудувати ми самі й то добровільними жертвами, і кождий з нас мусить здобутися на значнішу жертву, не тільки одноразову.

Чи це не лицемірство для середньо заможної людини вважати, що її обовязок сповнений два-, три- чи пять-золотовим датком на таку важну ціль, бо прямо історичного значіння тоді, коли за один вечір в приємнім товаристві пускається в каварні чи ресторані втроє або й учетверо стільки? Чи не гризе сумління тих заможних міщан Львова Українців та синів Рідньої Церкви, що досі й малої одробини свого значного майна не дали на здвигнення храму Господнього? Дотеперішня збіркова праця навчила нас, що все ще таки найжертвенніші, найбільше чулі на потреби нації та Церкви бідніші верстви. Вдовина лепта й нині вможливила нам почати ту монументальну будівлю, що стане гордістю українського Львова.

Тому ще раз кличемо до громадянського та християнського сумління Українців Землі Данила й Льва: Шліть негайно жертви на будову нашого храму! Тоді, коли неодин з нас відпочиватиме на вакаціях, нехай має ту свідомість, що й його лепта причинилася до зросту церковних мурів. Не допустім до того, щоб будова спинилася серед літа з браку фондів. Поможім якнайскорше здвигнути храм.

Гроші проситься слати на рахунок „Комітету будови церкви при монастирі СС. Василіянок" чеком Почтової Каси Ощадности ч. 431.341. Чистий блянкет чековий можна дістати в кождім почтовім уряді.

Рівночасно подається до відома, що торжество посвячення та вмурования угольного каменя, пляноване первісно на день 13 червня с. р., відложив Комітет зі слушних причин на день 5 вересня с. р.

ЗА КОМІТЕТ БУДОВИ ЦЕРКВИ:

О. Юліян Дзерович голова. *Гр. Гануляк секретар.*

М. Віра Слободян ЧСВВ, ігуменя.

Помер Богдан Ігор Антонич

6 с. м. помер у Львові найвизначніший з українських молодих поетів, Богдан Ігор Антонич, у 28 р. життя після запалення олегочної, що прийшло по операції сліпої кишки в половині червня с. р. Богдан Ігор Антонич родився в с. Новичці, пов. Горлиці, де його батько був священиком. Народню школу скінчив у Липівці, пов. Сянік, до ґімназії ходив у Сяноці, університет (фільософію) скінчив у Львові. Свою поетичну творчість зачав від ліричних поезій. Видав три збірки поезій, а саме: „Привитання життя", „Три перстені" та „Книга Лева". Дві його останні збірки були надгороджені на літературних конкурсах. Крім того друкував він свої поезії в ріжних журналах; в рукописах залишив богато поезій. Оцінку бл. п. Антонича як поета печатали ми нераз в „Новій Зорі". Смерть молодого поета викликала у Львові велике вражіння.

Як господарять товариші

В головній управі Державного Харчевого Заведення в Москві викрили кількох „ворогів народу". А саме: начального директора Уряду Ольского, директора московської харчівні Гітіса, дир. тресту харчівень в Москві Фрунзе-Снопа, начальника сільської секції харчівень Мєрезіна й фінансового управителя московської харчівні Харковского. „Рабочая Москва" пише, що в харчевих складах у Москві псулися харчеві продукти, а ще більше ріжні товариші розкрадали. Продовж одного тільки року 1935 харчівні в Москві стратили 13½ міліона рублів вслідок недбальства адміністрації. Тому большевицька ґазета взиває власти ГПУ перевести основну чистку в апровізаційних заведеннях в Москві.

Через свою високуякість здобули паперці і тутки (повноватки) „КАЛИНА" СОТНІ ТИСЯЧ ВІДБОРЦІВ

ОГЛЯД ПРЕСИ

Що з „Народним Зїздом"?

„Українські Вісти" в ч. 145 пишуть з приводу „Народнього Зїзду" Унда, що мав відбутися в червні с. р., таке:

Ундівська „Свобода" гучно заповідала на червень, чи як і п. Мудрий писав — „на всякий випадок перед жнивами" — скликання „Народнього Зїзду" УНДО, який в житті тої партії відкрие нову славну сторінку. І пішла в краю підготовка до „Нар. Зїзду". Ожили на мить Повіт. Комітети, зробився вітер. По ріжних повітах вибирали делеґатів, які на Зїзді мали висловити волю народу чи там Повіт. Комітетів. Минув травень, а отсе минув і червень. Жнива вже за вуглом, а „Народнього Зїзду" нема: Що сталося? А сталася найчудніша історія, якої під українським сонцем ще не бувало. Вибрані на зїзд делеґати почали один за другим шукати... центру опозиції, до якої вони могливби прилучитися. Сталося таке диво, що делеґати, навіть ті мурованні, яких вибрано під оком панів послів і сенаторів, майже всі вони — опозиційно настроєні до Парляментарної Репрезентації і хотіливб у проводі УНДА бачити когось іншого. Вийшло таке, що партійний провід є проводом, але без делеґатів, а делеґати всі опозиція, але без проводу. Делеґати свого проводу таки не створили, там всі лише хочуть слухати, але приказувати ніхто не хоче. Зате нагнали страху проводові й п. Мудрий з п. Целевичом рішили зїзд відложити. Таким чином нова карта в історії України ще не почалася і невідомо, коли почнеться. Булоб весело, якщо не булоб так трагічно. Вище описаний стан виявляе цілковитий розклад ундівської організації. Її провід завис у воздусі, а ундівські низи нездібні вилонити нового проводу. Перед кількома місяцями одна нова звізда УНДА вербувала на місті людей до опозиції. — Будемо — каже — опозицію творити. — А звідки візьмемо грошей? питає вербований. — Та УНДО дасть. — Якто? — не розуміе вербований. — Та то так „ніби" опозиція. Бо, бачите, треба числитися з тим, що теперішний провід скрахуе зі своєю політикою. А тоді ми, опозиція, вскочимо і врятуемо ситуацію. — Але навіть і та махльойка не вдалася... тепер сядь і плач. Зрештою, що то богато дивуватися провінціяльним делеґатам, що вони опозиція. На зборах Центросоюзу голова Надз. Ради Остап Луцький як зачав лаяти політику сенатора Луцького! Добрих 10 мінут критикував. А він хіба найліпше знае, що куда. — То Остап Луцький теж опозиція? — То так: Як кооператор він — опозиція. Але як політик — „жондовець". Найгірше, як два засідання одного дня. Їх позиція!...

Характеристична еволюція

Чому Жиди змінили погляд на переслідування Жидів в Німеччині.

„Діло" в ч. 144 принесло статтю такого змісту:

...Треба було щойно погромів Жидів у Пшитику, Мінську Мазовецькім, Бересті н. Б., Ченстохові та інших місцевостях і присуду смерти на Жида Хаскелевича з мотивом засади збірної відповідальности усіх Жидів за цей вчинок, щоби жидівська преса змінила свое становище до Німеччини. Клясичним зразком еволюції поглядів Жидів супроти нинішньої Німеччини є передова стаття „Хвілі" ч. 6566, органу галицьких сіоністів п. н. „Непорівнальні міркування", з якої подаемо хід думок і суттеві місця у буквальному перекладі. Автор згаданої статті пригадуе, що дня 1 квітня 1933 р. оголошено офіційний протижидівський бойкот у Німеччині. При кожній жидівській крамниці стояли гітлерівські стійки вважаючи, щоб ніодин Німець не купував у Жидів. На другий день у „Франкфуртер Цайтунґ" появилася коротенька замітка, що у Франкфурті н. М. не стало квітів, не подаючи причин. Щойно пізніше виявилося, що німецьке населення входило потайки заднимн дверми до помешкань жидівських купців з китицями квітів, щоб таким чином виявити свою приязнь і співчуття. А ось другий характеристичний випадок.

„В Гамбургу мешкала одна Жидівка, польська громадянка, яка діставала підмогу від держави з „зимової допомоги". В однім польськім містечку жила її донька у крайній нужді. Тому мама рішила послати своїй доньці по 5 марок місячно з допомоги 25 марок. Одначе німецька влада впала на слід пересилки грошей „з бідної на девізи Німеччини" до Польщі та ще до того Жидівки. Одної днини в помешканні матері в Гамбургу зявилися гітлерівці з „Вінтергільфе" домагаючися вияснень. Чесна старушка розплакалася на вістку, що може втратити допомогу. Тому показала гітлерівцям листи доньки, яка благала допомоги в нужді. Гітлерівці пішли на нараду і після того заявили: згідно з постановами „Вінтергільфе" ви повинні жити з 25 марок місячно. Але, що ви мусите посилати своїй доньці 5 марок місячно, не залишається нам нічого іншого, як додати вам цих 5 марок, щоби на ваші потреби по відтягненні грошей на допомогу доньці, залишилося 25 марок згідно з регуляміном „Вінтергільдфе". „Орднунґ мус зайн".

Німецькі студенти були першими, що захоплювалися гітлерівською ідеольогією. Одначе чи у високих німецьких школах був бодай один протижидівський погром в якімнебудь німецькім місті або містечку? Трапляється напевно часто, що якийсь жидівський психопат або бандит убе чесного Німця або теж німецького бандита. Чи з цього приводу доходить колинебудь до актів самосуду над жидівським населенням цілого міста? Або ось у Швайцарії жидівський молодець Давид Франкфуртер убив визначного гітлерівського достойника Густльофа, щоби задемонструвати — як заявив убивник — проти переслідування Жидів у Німеччині. Після цього вбивства німецький уряд наказав жалобу, зорганізував величавий похорон з промовами найвищих державних достойників, які присягали пімстити „мученичу кров" Густльофа і т. д. Одначе чи тоді або підчас судової розправи проти Франкфуртера в м. Хур спав бодай один волос хочби одному Жидові у Німеччині, або чи вибухла десь там якась „збірна відповідальність"?

„А ось недавно гітлерівець застрілив на вулиці Жида. Не знаемо, чи застрілив його тому, що був Жидом. Досить, що німецький уряд засудив гітлерівця на кару смерти і присуд виконано. Коли Німець хоче позбутися Жида, видае з цією метою закон. Ніодному Німцеві не прийде на думку хапатися подвійної мірки: щоб одним шляхом бігла конституція, що запевняе Жидам повні громадянські права, а другим практика щоденного життя, з відбиранням Жидам усяких прав, з відмовлюванням їм фактично права до заробітку, з потуранням вибриків у високих школах, з неінґерованням у випадках самосуду здичавілої юрби, з необереганням жидівських громадян у випадках погрому, признаванням навіть у судових присудах засади збірної відповідальности і каранням інакше за вбивство Жида, а інакше за вбивство, що його виконав Жид".

Автор вірить, що в Німеччині вернеться дух демократії і громадянських свобід для Жидів.

І хоч як воно буде у майбутньому, мусимо вже нині, на тлі випадків в інших краях, ствердити льояльно, що засади правности в Німеччині не потоптано.

Розуміемо це в тому змислі, що закони, введені гітлерівським режімом були справді найгірші, які лише людська думка може собі уявити, але пошанування для цих злих законів обовязувало точно в цілому краю. З двох лих, зі злих законів, але точного їх зберігання, або теж з добрих законів, але зовсім не шанованих ні населенням, ні владою і сусідами — якщо вже ми мусіливб вибирати між випадками виключно злими — вибралиби ми радше пошанування злих законів, ніж пекло навіть при найкращих законах. І навіть не хочеться нам вірити, що велитенська більшість цивілізованого світа живе і розцвітае на основі добрих, людяних та справедливих прав і що адміністраційній та судовій владі навіть на думку не прийде, щоби тим правам можна було виявляти хочби найдрібніше навіть непошанування.

Як завинила курка

„Новий Час" в ч. 146 приніс в рубриці „З дороги життя" отсей фейлетоник:

Денник „Темпо Дня" приніс був вістку, що селянин з Ляцької Волі (повіт Мостиська) Ст. Рабій дістав з тамошнього староства карний наказ ось-якого змісту: „Карний наказ з дня 29. І. 1937. 3385/К. Письмом з дня... Повітовий дороговий надзір в Мостиськах повідомив, що Ст. Рабій в Ляцькій Волі ч. 273 допустився провини з § 8 розпорядку Міністерства Публичних Робіт тим, що його курка знищила придорожний рів. Приймаючи це за доказане, засуджуеться вище названого на основі дотичного артикулу наведеного розпорядку на кару 2 зл. і т. д." Читаю й очам своїм не вірю. Десять років прослужив я в дороговім виділі найбільшої колись установи і не чув про щось таке. Який-же це був придорожній рів і яка це була курка? Тай, чи це була курка? Може когут, або курій? І чому це зробила? Чи з курячої сліпоти, чи з глупоти, чи просто саботаж? Одно певне, що сарака Рабій візьме під паху три курки, понесе до Мостиськ і продасть, щоби заплатити кару за одну курку в висоті 2 зл. і 30 гр. за доручення наказу. Хлоп почіхається в потилицю, а на всі його курки впаде жах...

Тиберій Горобець.

Гумор. — Кажуть, що ПІМ (Поль. Інститут Метеорольґічний) має заанґажувати спеціяльних ревматиків, які будуть предсказувати погоду. (Врубле).

Гумор. — Підоаріле. — Лікар: Отже забороняю вам пити, курити і ночами в карти грати. — Пане докторе, чи тут часом не була моя жінка передо мною?

Телефони на села

Цікаві і сумні замітки виленського „Слова".

Виленське „Слово" в ч. 179 наводить слідуючу нотатку з „Курієра Варшавского":

„Територіяльне самоврядування розважуе проект покриття сіл в Польщі телефонічною сіткою. Проект передбачуе заінсталювання телефонічного апарату в кождій сільській громаді, отже майже в кождім селі. — Перешкоду, що полягае на браку фондів, малосяб усунути вставленням до буджету кождої громади 1000 — 3000 зл. В буджеті повітового самоврядного союзу треба щороку передбачити 5.000 — 10.000 зл. на розширення телефонічної сітки в повіті. Держава також заінтересована в розширенні телефонічної сітки. — Після устійнення коштів підприняття повітові виділи опрацюють пляни розбудови сітки, кошториси, якакож пляни сфінансування будови".

Тілько нотатка, пише „Слово". І додае від себе:

„Громад маемо в Польщі, як відомо, 3.138. Кожда пересічно по 2.000 зл., то будемо мати 6 міл. 267 тисяч зл. Повітів, або гарно кажучи „Самоврядних Союзів" є 264. Знову беручи пересічно по 7.500 зл. то майже 2 міліони. Разом смішна сума 8 і чверть міліона. Геніяльний Жолзікевич бувби розвязав всі буджетові болячки Польщі. Коли тільки десь комусь треба грошей вистарчить... вставити відповідну суму до буджету громади. Що такі проекти часом повстають, то на те ми, Поляки, один з менше господарних народів на світі. Але що беруть їх поважно — тепер, по кількалітній страшній кризі, яка струтила наші села на дно нужди, по небувалім заломанні самоврядних фінансів, які дотепер не знати як виздоровити — того вже забогато"...

Яка властиво лінія ОЗН?

„Роботнік" в ч. 183 наводить голос газети АБЦ на сю тему слідуючого змісту: Часті персональні пересунення доказують, що властива політична лінія ОЗН ще не скристалізована. Над устійненням її працює Бюро плянів ОЗН (не мішати з БОА!) під кермою віцеміністра Пясецкого. На першій скрипці грае тут б. мін. Фільояр-Райхман і донедавна нікому незнаний майор Галінат з Вильна. Знайшов тут притулок також нефортунний начальник БОА п. Здзіслав Грабский. Бюро Плянів мае дуже численний персонал, щось до 100 осіб, з того можна міркувати, які великі завдання мае воно виконати. — До того додае ред. „Роботніка" від себе: Мабуть озоністи все ще міркують („гловйовсєи") над устійненням властивої політичної лінії. Зїзд Молодого Села — після преси — мае свідчити про деяке пересунення в сторону НПР. „Сектори" організуеться, а „лінії" ще нема...

Цікава розмова

Підчас приняття в американській амбасаді в Варшаві італійський військовий аташе спитав совітського амбасадора: „Чи ви не думаете, пане амбасадоре, що оскільки події в совітській Росії будуть розвиватися в тім темпі, що дотепер, то вкінці забракне ґенералів у совітській армії й остануться тільки жовніри?" Оповідають, що совітський амбасадор почервонів як трускавка і відповів: „Так. Не будемо мати ґенералів, але зате позбудемося зрадників".

Новий король Циганів

У Варшаві відбулася на днях небуденна подія: вибір і коронація нового циганського короля. З того приводу прибуло до Варшави богато Циганів з ріжних сторін Европи. Для них створено великий табор на стадіоні польського війська. Вибору нового короля доконало 30 циганських сенаторів, що репрезентували поодинокі циганські середовища з Польщі, Ромунії, Литви, Франції та Португалії. Кандидатів на короля було 5; всі вони належали до родини помершого короля Матея Квека. Новим королем вибрано Януша Квека, кандидата з Польщі. По виборі король одержав корону, жезл і плащ з горностаїв. Золотисту корону вложив на голову помазанця православний протоєрей Теодорович. В тій хвилі залунало 21 почесних вистрілів з... петард. В розмові з журналістами новий циганський король заявив, що в найближчих днях звернеться до Союзу Народів, щоб він приділив Циганам якийсь край на циганську державу...

Клеветникам „Скали”

Під розвагу Редакторам і Дописувачам „Українських Вістей“ та всім нашим націоналістам „також католикам“.)*

Ніяка справа не стрічається у нас з такою острою критикою, як справа якоїнебудь католицької організації. Вона заледви в завязку, ба в проекті, а вже заздалегідь накопичується довкруги неї під адресою її ініціяторів та сподіваних діячів і прихильників гори підозрінь, наклепів, преріжних закидів та інтриг. В такій кампанії заєдно у колісце голоситься одно, а саме: Насувають чорні хмари клерикалізму (або зі сторони „амбітних одиниць”), грозить „небезпека для народної справи” і народних установ, для робучого люду і цілого народу, для його поступу і просвіти: зачинається акція для розбиття народної єдности на руку ворогам, може навіть за їх намовою...

Того рода теревені знаходять легко послух у нашого загалу, що глибше не входить у важну справу поширення і поглиблення католицького світогляду, а в методах боротьби лівих проти Церкви не орієнтується. Знана річ, що наше сучасне покоління в національних справах хоробливо перечулене. Його суто національні пересвідчення не мають ясного ідеольогічного підкладу. Тимто ціхує його поверховність думання, демагогічно-деструктивний напрям, хаос найріжнородніших звідних кличів і брак консеквенції. Наслідок того — безнастанна змінчивість у поглядах і змаганнях, цілковита безпрограмовість у діланнях і дезорієнтація. Межи безліччю ріжних партій і груп, у тім справді „широкім діяпазоні” від націоналізму „також католиків” до комунізму, нема у нас властиво типових груп. У нас католик залюбки пописується своїм лібералізмом у поглядах на справи віри й обичаїв, індиферентизмом та поступовістю, націоналіст „також католик” своєю нехіттю до свого Єрарха і священика та непримиримою враждою до якоїнебудь католицької організації, а компромісовістю супроти всіх лівих. Радикал, соціяліст і ліберал пописується ходженням до Церкви і жаданням церковних Богослужень при своїх імпрезах „для більшої паради” і маніфестацій. А комуніст інтернаціоналіст пописується горячими національними почуваннями.

Неперебірчива у способах, а дуже інтензивна і криклива пропаганда радикальних кличів прикрашених синьо-жовтою лентою витворила у нас психозу, в наслідок якої щиро чи нещиро умірковані, праві, католики пописуються нехітю до всього, що католицьке, а ліві привязанням до обряду, до церковного співу та до церковних маніфестацій. Але як перші не роблять того для якоїсь засади і консеквенції, не з безвірства і з безбожности, так другі далекі від того, щоб робити се з віри і побожности. Так одні як і другі роблять се „так собі”, для моди.

Наслідком того у нас у прилюднім народнім життю: 1) панує „хаос і замішання, словом кромішня тьма, серед котрої просперує духовий конкубінат правди і фалшу, добра і зла”. (Паст. Лист Епис. Хомишина: Національна чи обявлена віра, стор. 18), 2) ми справді „служимо Христу і Ваалови, хочемо погодити Христа з Ваалом” (Тамже, ст. 19).

Це стан дуже небезпечний та грізний для народного життя. Витворила його у нас головно ліберальна нар. демократична преса. Від кількох десяток літ вона одиноко і виключно впливала на ідеольогію нашого загалу і формувала публичну опінію, не стрічаючи ні звідки найменшої противаги. Католицької преси, що поглиблювалаб і поширювалаб здорову і ясну ідеольогію католицьку, націховану безоглядною консеквентністю і програмовістю, у нас донедавна майже зовсім не було. Перший католицький тижневик „Нова Зоря”, що почав насвітлювати все публичне життя до політики й літератури включно, появився доперва 12 років тому. Ще пізніше появилася „Правда” і инші. А католицького щоденника дотепер у нас на жаль нема. Десятками літ одиноким духовим кормом нашої світської й духовної інтеліґенції та широких мас простолюддя була виключно преса ліберальна й радикальна з найбільше почитним щоденником „Ділом” на чолі. Вона справді по майстерськи була підправлювана заєдно національно-патріотичним сосом, отже уважали її довгі літа за формальну народню святощ, якої нарушити, або недай Боже скритикувати її і протиставитися їй — не годилося. Зі шпальт тої всезнаючої і непомильної преси не вгавали шумні фрази: „Поступ — свобода слова — народ понад все — народні справи святі — національні почування найсвятіші — в народ! з народом! для народа! — чорні хмари, що над ним нависли з боку клерикалізму — клерикальна мафія — клерикалізм се найбільший ворог нашого народу — се замах на його свободу, замах на щастя й освіту народа — се польська інтриґа обчислена на розбиття народних сил і його винародовлення — се зрада найсвятішої народньої справи” і т. п.

Рівночасно під назву так страшно змальованого клерикалізму підтягалося кождий прояв католицьких поглядів і християнського життя, ба нераз навіть чисто церковні справи, як реформа Василіян, целібат (безженність) духовенства і чисто церковні зарядження Духовних Властей.

Нічого дивного, що того рода фрази з синьо-жовтими обвідками безнастанно в ріжних формах повторювані десятками літ на стовпцях народньої, всім дорогої преси, увійшли у пересвідчення всіх читачів безогляду на їх станову приналежність. І тепер ділають не своїм значінням, не переконуючою силою, бо такої сили вони ніколи не мали і не мають, — але ділають радше так сказатиб м а ґ і ч н о. Звідти походить, що як лише хто у нас заговорить по католицьки, виступить в обороні нехтованих католицьких засад, стане ясно і рішучо на католицькім ґрунті, забереться до якоїнебудь праці в дусі католицькім, так сейчас підноситься страшний крик: „Насувають чорні хмари! Клерикальна мафія готує замах на народні установи! Зрада найсвятішої народньої справи! Угодовість! Хрунівство. Боронімся!...”

Многі наші люди, напугані тим і збентежені, воліють піти в розріз зі своєю совістю і своїм справжнім пересвідченням, воліють спроневіритися своєму високому званню і стати проти своїх духовних наставників, — ніж наразитися ліберальним і радикальним народним верховодам. Тай думають, що в той спосіб служать „святій” — народній справі, що сего вимагає народне добро, що хто інакше думає, той помиляється, не виключаючи навіть і духовних Єрархів. В їх думках не помиляються лише само-

*) За ввесь час істнування „Скали” найостріші напади на неї появилися в „Українських Вістях”, органі ФНЄ. Притім тих, що виступили в обороні „Скали”, сам головний редактор „Укр. Вістей” п. Др Іван Гладилович „власноручно” назвав хорими. Не дивота, що все те звернуло увагу також у краю і викликало відгомін. Один з доказів того відгомону се стаття з кругів духовенства, яку отсим зачинаємо печатати. Звертаємо увагу особливо на дуже добру і цікаву характеристику нашої хорої суспільности, подану в сій статті. На тім тлі лекше можна зрозуміти ті хоробливі типи, що так завзято виступають проти католицької організації і притім самі себе уважають католиками... — Ред. „Нової Зорі”.

М. ЙОКАЙ

Пригода моєї грушки

Мав я щеплену грушку. Вона знаменито принялася на моїй землі. Купив я її від приятеля ботаніка в Пешті. Мушу признатися з покорою, що донині не знаю, до якого роду грушок належали овочі тої щепи.

Щепа росла гарно й дуже визначалася поміж своїми посестрами. Звернув я на неї увагу й був особливо ласкав для неї. Я казав її щороку старанно обтинати.

Я мігби подати докладніший життепис деревини, якби се комусь так подобалося як мені. Оповів би я, як вона зразу мала тільки чотири галузки і як зачала покриватися листям. Дальше описавби я страшну бурю, що одну галузку зломила, але на те місце виросла инша; як я відкрив при корі малу скручену завертку і т. д., і т. д. Та се не обходилоб нікого.

Зачну аж від того, коли при осіннім обтинанні замітив я овочеві завязки на галузках. Якаж то була радість! Таку радість може собі уявити лиш огородник-любитель, що бачить деревину, ним засаджену, покриту многонадійними пупянками.

Почислив я їх якнайдокладніше. Було їх якраз сто. Числив я ще раз і при тім полою сурдута обірвав один кільчак! Ой якже я його жалував... Я думав, чи не можна його яким способом приклеїти. Бо що то за шкода! В такім однім кільчаку міститься ціла грушка і то не лиш одна, а найменше шість. Всі, без сумніву, булиб запашні, сочисті, солодкі і мягкі як масло. А так на дереві лишилося лише 99 овочевих завязків.

Весною оглянув я щепу наново: мала 99 цвітних підокружків, котрі пічняві, набирали форми, вкінці почали пукати. Одного ранку з полудневої сторони всі цвіти отворили свої чашки. В ночі настав морозний вихор і заморозив всі цвіти щодо одного! Лишилися тільки ті, що терпеливо ждали на тепліші дні. А було їх на цілій деревині 50.

Їх стеріг я як треба.

Я вів справдішні бої з ворогами, що громадилися довкола деревини. А було їх немало. Наперед прийшов волок, яблочник. Сей ненаситний хрущик має звичай влазити в цвітну чашку й підгризати овочеві кільчаки. Хоч як я його переслідував, а таки богато моїх цвітів пропало.

Коли минула його пора, прийшов довгоносик. Я не можу зрозуміти, що за приємність мав той лобур в обтинанню овочевого бадила. І він знівечив богато мого цвіту. А вже найбільше поважання мав я до його старшої сестри, крилатої завертки, бо ледви кравець - довгоносик пішов собі до лиха, вона вступила в його сліди. Довгим рильцем наче сверликом переверчувала овочі до нутра і складала там яйця, не дбаючи зовсім про те, чи овоч вийде добре на сій операції чи ні. І знов великий процент моїх грушок пішов на марне.

Коли я добре числив, то вже лиш 25 грушок трималося деревини, але зате росли прекрасно. А я спозираючи на них думав собі: дві з них пішлю приятелеви ботанікови, дві редакторови „Недільного часопису”, дві знакомим і т. д.

Нараз зірвалася буря — і 12 моїх грушок стрясла з дерева! Лишилося тільки 13. Зловіще число!

Жаль сказати: для завертки шкірка осінних грушок була вже загруба — та не була такою для гризуна-риляка. Добродійна природа дала всім сотворінням преріжні знаряди, щоб коли одна звірина втомиться, міг її зараз заступити другий робітник. Тому що в природі такий лад, на моїй щепі лишилося тільки шість грушок.

З цілої сотки тільки шість, се справді нечуваний відсоток!

Червонілися гарно, росли щодня більші. Дійсна роскіш була дивитися на

званчі верховоди, бо вони „народні", мають патент патріотизму, і лише вони його мають і можуть ним до вподоби шафувати, наділюючи ним, кого їм угодно. Лише вони нарід люблять, дбають про його добро, знають, як і куди той нарід провадити. А хто не з ними, хто критично дивиться на їх діяльність і важиться осудити їх шкідливі промахи та протиставитися злу, сей клерикал, народний шкідник, з народом не тримає, з народом не йде, словом киринник, запроданець і хрунь...

Такими пустими теревенями ввесь час переповнена була вся наша народно-демократична преса. Коли у 1904 р. появилася „Нива", становий орган духовенства, почала недвозначно стояти на чисто католицькім становищі, ставляючись критично до шкідних починань ліберальо-радикальних верховодів. Відомо, як поставилося „Діло" до католицької діяльности Ексцеленції Митрополита у знаній статті „Ад майорем Польоніє ґльоріям". Так вся ліберальна преса без уговку обкидувала і не перестає обкидувати болотом витревалі й неустрашимі змагання Станиславівського Епископа в ціли поширення католицького світогляду й обнови повірених собі вірних в Христі. Подібно виступила ліберальна преса проти справді імпозантного віча священиків Станиславівської Епархії в 1912 р. і повзятих на нім цінних і далекосяглих резолюцій. Тимсамим способом поборювано целібат духовенства і зміну календаря. Такий самий крик счинила та преса проти „Нової Зорі" й опісля „Правди". Таким саміським способом стала поборювати й ідею парохіяльних читалень і чисто католицької організації „Скали".

Від першої хвилі появи „Скали" вся наша ліберальна преса, навіть деяка т. зв. католицька, переповнена брехливими сплетнями і напастями на „Скалу", — її Покровителя і прихильників. Робиться се ніби з т. зв. „дневникарського обовязку, щоб, мовляв, подавати читачам, ласим на новости і сензацію, всякого рода можливі і неможливі, вірні і невірні відомости, розуміється, все тенденційно спрепаровані. В дійсности се не „дневникарський обовязок", а простісенька злобна інтриґа, звичайна нечесна підпольна боротьба, що увійшла в систему всіх лібералів після знаної рецепти „калюмніяре авдактер". Се звичайний бандитизм пера, свідомий своєї ціли, а його причин і жерела треба глядіти глибше.

(Далі буде).

Сільський священик.

Полька про „С. Українок"

„Ґазета Польска" принесла в 186 ч. статтю п. з. „Союз Українок". В ній автор під криптонімом С. М. реферує польську книжку пані Ц. Мікуловскої п. з. „Українські рух кобєци", що появилася недавно у Львові накладом видавництва „Ксьонжніца Атляс". „Появу сеї брошури, пише автор, належить признати яко прояв стремління до річевого познакомлення польської суспільности з ділянкою українського життя, дотепер майже невідомою Полякам". Дальше йде переповідження змісту книжки і таке закінчення: „Як виходить з повищого (переповідження змісту) відношення українського жіночого руху, зорганізованого в „Союзі", до польської суспільности і до ідеї польсько-української співпраці негативне, скажім навіть щиро і без завивання, дотепер непримириме. Авторка цитованої публікації, п. Мікуловска, численними фактами ілюструє образ тих кільчастих дротів, якими обєднаний український жіночий рух відмежовується від польськости". Авторка називає Українців Русинами, а прикметник український в наголовку книжки в знаках наведення. Під статтею „Ґазети Польскої" вміщена кліша з підписом: „Українські дівчата в народних строях".

В справі зїзду Лугів

Помічення очевидця.

Від одного з наших дуже поважних громадян, що їхав в однім зі спеціяльних поїздів на зїзд Лугової Орґанізації, одержали ми слідуючі замітки:

Не можна признати, щоб орґанізація зїзду відзначалася великою справністю. Чи та орґанізація була спізнена, чи спочивала в руках невправних або недбалих людей, досить, що по дальших повітах не було певности, коли саме точно буде надзвичайний поїзд як се було в пов. Городенка і в близшім повіті Бучач. Зїзд був мішаний: Луговики і Луговички. Нічна подорож з дальших повітів в мішанім товаристві не все виходить на лад, що мавби показати в добрім світлі нашу орґанізаційну і моральну сторону. А такі зїзди повинні показати нашу організованість молоді передівсім мужеської. Така цілонічна подорож, як з Копичинець, Борщева, Городенки — в поїзді хлопців і дівчат — може деморалізувати одних і других. Було видно по коридорах хлопців і дівчат в завеликих зближеннях, при надході старших осіб пари віддалялися й опускали від себе руки. Видно було, що вони самі соромляться когось старшого. Притім одиниці ніжнішої совісти тратили свою молодечу ніжність, бо така подорож всуміш хлопців і дівчат 18-20 літних заохочувала і їх до того, щоби користати зі свободи. Дівчина в дома під доглядом матери й батька, а в такій спільній подорожі нема ніякої контролі. Відома річ, що в таких обставинах молодь тратить богато на характері і невинности. Примір виховання в Спарті, де молодь жіноча була здалека від мужеської, дуже придавсяб і „Лугови".

„Iuvenis effeminatus — non est aptus ad opera heroica". — На стації Перзенківка чути було голосні нарікання — де йти, котрими вулицями, б о н і х т о з л ь в і в с ь к о г о „Л у г у" не вийшов на с т р і ч у, а не всі провідники з провінції знали дорогу і напрям з Перзенківки до міста.

В часі процесії з Найсв. Тайнами Луговики йшли в шапках. Де тут пошана для Ісуса Христа? Чи Луговики мали на собі кріси і давні військові чака, які тяжко було здіймати?... Луговики в шапках при процесії з Найсв. Тайнами, де й священики без накриття голови, робили прикре враження. Над сим требаби призадуматися. Маємо враження, що сам провід без релігійної орґанізації і се відбилося й на всіх Луговиках. Як у „Лугах" справа релігії і моралі не буде скристалізована, то „Луг" не стане ніколи на висоті військових орґанізацій.

Також прикре враження робили дві львівські орхестри, що в часі богослужень і процесійного та Евхаристійного походу йшли в шапках.

Що каже проф. Бартель

ПРО ОЗН І НАЦІОНАЛЬНІ МЕНШИНИ.

На шпальтах нового польського тижневика „Чорне на білім" появилося інтервю проф. Бартля на тему актульних політичних справ. Того інтервю, мимо первісних донесень, не сконфісковано і його передрукували варшавські часописи. В тім інтервю проф. Бартель зазначив, що від часу як покинув державні становища, не привик давати інтервю з тої простої причини, що розпрощався з політикою і не є „в курсі". Одначе з огляду на спеціяльний сентимент до журналіста згодився дати відповідь на 7 питань, не більше. — Пане професоре, чи задумуєте в найблищім часі видати свої спомини? — Споминів покищо не пишу. Правда, маю дуже богато милих і злих споминів, але тепер пишу наукові твори, що появляться в половині липня. Крім того належу до людей, що довго жиють, отже мої спомини появляться за менше більше 20 літ. — Пане професоре, як відноситеся до ОЗН? — Не богато про него знаю. Ні заява не була надто ясна, ні пізніші відомости не богато до неї додають, ба навіть вони суперечні. Кілька тижнів тому прибули до мого помешкання пан президент міста Варшави Старжиньский і п. проф. Колянковский, діячі того ОЗН й оставили свої візитівки. Певно ті два панове хотіли мене поінформувати про ОЗН. Одначе мене не застали вдома. — А яке ваше відношення до академічного закону, пане професоре? — Дуже реакційне! Тут п. проф. Бартель зазначує, що на політехніці нема корпорацій і на комерси не ходить. Слідуюче питання відноситься до виборчої ординації. Проф. Бартель: Пан редактор знає, що я ні посол, ні сенатор РП, а міг я бути. Се повинно вам богато вияснити. Ординацію вважаю за злу. Тепер про се не хочу говорити. Стверджую тільки, що зовсім не вирікаюся повороту до політики, та вернуся тоді, коли буду думати, що буду придатний і тоді, коли сего буде вимагати добро РП. — Послідне питання присвячене жидівській справі і справі національних меншин. Проф. Бартель ляконічний і відповідає: Коли комусь здається, що палкою розвязується якінебудь справи, т о с е ч о л о в і к т у п и й і д у р н и й. Легким коштом не можна полагоджувати скомплікованих праць! А такі справи національних меншин у Польщі. Інтервю скінчене.

Примітка Ред. „Нов. Зорі": По оповіщенні того інтервю проф. Бартель оповістив в „Ґоньцу", що се інтервю перекручене і що тим перфідним способом хотіли його втягнути в якісь політичні полеміки. За перекручення позиває він до суду.

Міжнародне положення

Преміер полуднево-африканської Унії Герцог заявив про міжнародне політичне положення м. ін.: Я не завважив стремління до війни між европейськими народами, бо всі бажають вдержання мира, зброяться тільки для оборони.

них. Аж ось одного ранку оси обсіли їх роєм. Закоштувавши запашних солодощів, зручно добулися до середини і вибрали з трох грушок все дочиста.

О, вже тих трох грушок не дам нікому рушити. Над кождою зробив я з тюлю накривку і причіпив кожду до дерева так, щоб уже ані буря, ані град, ані ніякий розбишака-хрущ не міг до неї дістатися.

Одного дня придивляюся деревині — і лихо мені! З трох накривок лиш одна розіпнята так як треба. І в тій хвилині жовна, мала зеленаво-жовта пташина, пересунулася коло галузей і затріпотіла радісно крильцями. Дві найбільші грушки зїла собі на снідання!

Так отже тільки одна осталася. Якже мені тепер стерегти її?

Надумавшися, постановив я обвести грушку грубим дротом так, щоб вже ніяка птиця до неї не діпхалася.

Незабаром вже зірву її. За три дні мої іменини. Тоді я розкраю її на тілько куснів, кілько осіб прийде складати мені бажання. Кождий мусить скоштувати того присмаку. О, так мусить бути!

— — — — — — — —

Мою останну грушку разом з дротяною кліткою вкрав в ночі якийсь чесний чоловік. Про такого червака я ніколи навіть не подумав.

ЛІТЕРАТУРА — НАУКА — МИСТЕЦТВО

Нова українська католицька драма

Кирило Студинський: **Дві зорі.** Драматичні картини з поч. XVII століття в 4 діях і 6 відслонах. Львів 1937. Накладом автора. Ст. 61.8⁰. Обгортка С. Гординського. Друковано в графічних заведеннях „Вікторія“. Ціна 1.50 зл. *)

Післявоєнна думка людства звертається щораз більше в обсяг духового, зокрема релігійного життя, не вважаючи на посилений наступ матеріялізму. Світова війна розбила — здавалось — найбільші людські цінності на землі й тому не дивно, що людина, глядячи на страшну руїну своїх земних мрій, зрозуміла, що тут, на землі, немає нічого сталого та почала шукати непохитних і непорушних ідеалів поза видимим світом, понад землею. В тому розпачливому шуканні прийшла людству з допомогою християнська, католицька фільософія, що власне в післявоєнній порі переживає нове відродження.

Разом з тим і на Україні позначується елєментарний зворот до релігійного життя — туга за надземними цінностями зростає ще під впливом жорстоких большевицьких спроб залити також й Україну плитким матеріялістичним намулом. Усе те спричинило свіжий зрив католицького духа передовсім на західньоукраїнських землях, де народній розвиток переймається щораз більше католицьким світоглядом. Цей католицький світогляд зростається щораз органічніше з західньоукраїнським життям на ріжних ділянках. Розвивається зорганізована українськими католиками своя суспільна праця, своя преса, своя література, своя критика й под.

Не міг відтягнутись від того католицького впливу й західньоукраїнський театр. Проявилося гаряче бажання й виразна воля створити новітню християнську, католицьку драму — і то драму в великому стилі, гідну великої сцени. Ці зусилля — дуже замітні й характеристичні — скінчилися покищо на спробах. Зокрема українська католицька драма в Галичині обмежується найчастіше такими популярними писаннями, що вони не можуть поставити українського католицького театру на вищий ступінь. Ширші овиди католицькому театрові пробував отворити тільки Григорій Меріям-Лужницький, хоч і він щойно в стадії шукань, показуючи своїми цікавими експериментами, що веде важку боротьбу між темою й сценічним оформленням. Поза Лужницьким інші мало завдають собі праці з того боку. Вони вдоволяються тим, що мають готову прегарну тему з високими християнськими ідеями — й беруть цю тему, не пробуючи її відповідно опрацювати. Тенденція християнська, католицька повинна бути в такій драмі виразна, але цю тенденцію треба оформити, бо щойно так може повстати мистецька річ. Мистецька... бо католицька драма повинна бути й мусить бути високо мистецька. Велика ідея мусить прибрати й велику форму, а то виходить прикра суперечність між високими гадками й низькою формою, що тим самим може принести й ідеї велику шкоду. Те, що така книжка деколи йде між масами, не сміє бути приводом до творення такої... макулятури. З такого виходить опісля аж за часто неоправдане легковажне відношення до католицької літератури. Пора дбати про те, щоб велика католицька ідея творила й на Україні велике, монументальне мистецтво! А це може статися тільки тоді, як до католицьких ідей підійти зі справжніми мистецькими засобами, що вміють знайти мистецьке відношення між ідеєю й формою.

Що таке можна осягнути, се показує щойно видана драма Кирила Студинського „Дві зорі“. Це перша монументальна католицька драма на Україні, що перевищає всі досьогочасні українські католицькі драми й силою у вислові ідеї й її мистецьким оформленням і є загалом одною з найзамітніших появ в українській (і словянській) драматичній літературі.

Ідея тієї драми висловлена в самому титулі: „Дві зорі“ — дві основні постаті. Перша — це головний герой драми: Максим Мелетій-Смотрицький, відомий знаменитий письменник поч. XVII ст. Він є представником тодішньої української незєдиненої Церкви, що загрожена у своїх основах, пробувала власне відродитися. Смотрицький — се блискучий борець за ту Церкву. Хоч він ще молодий, то вже вся українська суспільність іде за ним, бо він умів захопити її своєю обороною Східньої Церкви. Тому, коли він вибирається на студії до Німеччини, пращають його відпоручники ріжних суспільних верств — прегарний образок високої культури тодішньої України. Щасливий їде Максим на чужину, полишаючи свою кохану наречену Алісію Гулевичівну на опіку своїх батьків (I, 1—10). Та в цю хвилину стрічає його ненадійне горе: авантурний відступник від свого народу, кн. Януш Заславський, змовився з Алісиним легкодушним братом Ремігієм і пірвав силою Алісію, нападаючи на дім Смотрицьких (I, 11—13). У тріюмфі, витаний дзвонами, духовенством і козацтвом, вертається Максим до батьківського дому. Тут ждуть на нього вже примірники його голосного Плачу Східньої Церкви, що розворушив душі незєдинених і викликав тривогу та гнів між латинниками (II, 1—3). Але серед такої радости дізнається Максим про втрату Алісії. Ця вістка потрясає ним до глибини — він ломиться (II, 4). З Максима стає він ченцем Мелетієм, щоб віднайти рівновагу духа. Але спокою для нього немає. Патріярх Теофан став висвячувати православних епископів і Мелетія хочуть висвятити. Та він почуває себе зломаним і не хоче приймити епископської мітри. Тоді в його келії зявляється Алісія з 10-літнім синком, Максимом Заславським, і намовляє Мелетія, щоб став епископом. Також уніятський архиепископ Йосафат Кунцевич переконує свого колишнього товариша, щоб він став архиепископом у Полоцьку, хоч це принесе смерть йому, Йосафатові (III, 1—5). І Мелетій виголошує у братській церкві боєву проповідь перед патріярхом та гетьманом (III, 6). Минуло вісім літ. — Йосафат упав під ударами вітебських міщан. Мелетій був свідком його мученичої смерти; на нього вказували, як на виновника: „Як докір сумління привиджується мені його мученича смерть і пятий рік нема в мене спокою. Шукав я його в Царгороді і Святій Землі...“ (IV, 1). Мелетій приймив унію й друкує на свою оборону „Апологію“. Київський собор судить його за те. Народ і козацтво відгрожуються йому — вимагають, щоб він вирікся католицьких гадок у своїй книжці. Товпа вдирається в монастир, а тут ще й Алісія жертвує йому архимандрію в Дермані (IV, 1—8). Мелетій подається. У київській церкві він підписує акт відречення (IV, 9), разом із митрополитом Йовом Борецьким дре й топче свою „Апологію“ (IV, 10). Але, полишившись сам у келії, він відзискує свою силу: „Це останній мій поклін Царгородові!... Під загрозою смерти вимусили на мені відречення... Але свого сумління я таки не стопчу і піду шляхом, що за нього дав життя приятель із молодих літ (Йосафат Кунцевич)!“

Отака українська Східня Церква з поч. XVII ст.: вона рветься до науки, за нею патріярх, гетьман, козацтво, міщани, народ, — але вона вже підірвана в своїх основах, бо жде помочі від протестантів, шляхта покидає її, а найкращі сини хитаються. Вони шукають правди і знаходять її... в Римі.

Туди подався без вагання Іван-Йосафат Кунцевич — друга зоря в драмі, представник українського католицького, уніятського світа. Він являється ледви двічі: раз приходить поклонитись українській науці, ректорові Острожської Академії Герасимові Смотрицькому, й провести його сина Максима, свого товариша з виленської школи, в дорогу до Німеччини (I, 3); другий раз намовляє він Мелетія, щоб приймив архиепископську мітру, не вважаючи на те, що це йому самому принесе смерть (III, 4). Як скромно виступає цей український католицизм! А всежтаки Йосафатів дух вітає над цілою драмою — і Йосафат, а не Мелетій є справжнім героєм у драмі. ***В тому й лежить високе мистецтво тієї драми, що католицька ідея не виступає тут в агітаційних*** (і звичайно нудних) ***тирадах, але вона перемінена в живий чин: без великих слів святкує вона повну перемогу.*** Найбільший учений тодішньої України, геніяльний Мелетій Смотрицький, іде за скромним Йосафатом. Чому? Бо бачить у ньому непохитну віру, незломний характер — словом, ту сильну організацію, що її міг дати українській Церкві тільки Рим. Щось надземне переймає драму в особі Йосафата Кунцевича; і то не тільки тому, що вже сліпий дідусь Степан бачив пророчо криваву зорю над його головою (I, 8), але ще більше завдяки тій скромній величі, що бє від колишнього купця. А його розмова з Мелетієм у келії (III, 4) має всі признаки того християнського героїзму, що зворушує глибоко й разом з тим веде до його перемоги:

Йосафат: Я прийшов до тебе з проханням. Знаю, що тебе хочуть висвятити на архиепископа в Полоцьку, де тепер моя влада. — Мелетій: Хочеш дораджувати мені, щоб я не приняв мітри? Й.: В Полоцьку ходять такі вісті, що ти не хочеш стати владикою, — я приїхав, щоб тебе переконати, що ти свячення повинен приняти. М.: Та чи знаєш, що як стану архиепископом, то письмом і словом буду йти проти тебе? Й.: Знаю. І те мені відомо, що твоїм талановитим пером... ти накличеш на мене зневагу й ненависть і лють і переслідування і смерть!... М.: Кажеш, що через мене впадуть зневага... і смерть, а я нічиєї смерти не бажаю. Й.: Одначе, коли моя смерть принесе тобі обновлення, то й не жаль мені буде мого життя.

Так може говорити тільки святий. І чиж дивно, що учений Мелетій не може в диспуті устоятись супроти такої безмежної віри й душевного гарту? Так, дух Йосафата, дух католицизму вітає над цілою драмою. Подібно колись, у XVII ст., вмів Еспанець Кальдерон представити чудотворну силу св. Патрикія, що його поганський король потоптав і убив, а всежтаки весь край покорився Патрикієвій науці.

Це дуже сильна сцена в нашій драмі. Силою великого ефекту підходить до неї попередня ява (III, 3), коли Алісія намовляє Мелетія до мітри. Алісія Гулевич — прегарна жіноча постать, що оживляє драматичну акцію, хоч її волю зломили насильним подружжям, її душа полишається чиста й ненарушена. Вона велика українська громадянка, що вірить у духову силу все коханого, хоч недосяжного Мелетія. З жіночою ніжністю вміє вона простити особисту страшну кривду і зявляється при Мелетію в найважчих хвилинах його життя, щоб

*) Містимо сю оцінку Пана Проф. Дра Ярослава Гординського просто задля поважаної особи критика, бо на обговорюваний твір маємо інакший погляд ніж п. др Гординський. Статтю сю уважаємо дискусійною. — Ред. „Н. Зорі“.

його піддержати в імя дальшої праці для рідного народу.

Обік тих найважніших постатей виступають на дальшому пляні й інші: Максимів батько Герасим, тип давнього українського шляхтича, що високо цінує свою шляхотську честь; його жінка Анна, що виховує свого сина на громадянина й ін. Замітне, що патріярх Теофан і гетьман Сагайдачний не говорять нічого, але те, що гетьман і козаки вимають шаблі після огненної Мелетієвої проповіді — говорить більше, ніж слова. Зате говорять: митрополит Йов Борецький та архимандрит Петро Могила.

Автор умів дуже добре розкласти сценічний матеріял. Контраст між спокоєм родинного життя в першій частині І дії й бурливим пірванням у дальших частинах; глибоко зворушливе викликання „Апології“ при кінці драми й под. — вказують на вправного майстра. Та найпоетичніші дві згадані яви ІІІ дії.

Твір названий скромно „драматичними картинами“. В дійсності це велика трагедія не тільки Мелетія Смотрицького, але загалом української Церкви. Даючи виразну перевагу католицизмові, автор відноситься з належною повагою до неєдиненої Церкви. Це підкреслює значіння драми, що хоче допомогти до здійснення ідеалу, висловленого Мелетієм: „І не буде сварки і незгоди між дітьми нашого народу в справах віри, бо настане час, що сповняться Божі слова і буде одна Церква і один Пастир“ (IV, 7). Автор — відомий учений, що над українською полемічною літературою працює 40 років. Тому тло драми — релігійна боротьба на Україні з поч. XVII ст. вийшло дуже вірно; особливою заслугою автора, що драму можна читати без пояснень. Браки історичних документів доповнила поетична фантазія: Анна Острожська, Алісія Гулевич, козак Не-Питай — це видумані постаті.

Ідейний, історичний та мистецький бік драми лучиться у майстерній будові. До високого патосу підібрана й гарна мова, стилізована декуди під лад Мелетієвих творів. Книжка видана дбайливо: гарними черенками на доброму папері; прикрашують її два портрети: св. Йосафата Кунцевича й Мелетія Смотрицького. Ціна такої книжки: 1.50 зл. — хіба не велика.

Др Ярослав Гординський.

Нові видання

Друг ч. 2 (9). **Papieskie Seminarium Wschodnie. Dubno, 1937, Iun. Ann. IV. Сторін 32, формат 14·7×20 цм. Зміст: Redactio: Mgr. Philippus Cortessi. Redactio: W nowej szacie. Alumn V kursu M. Jacewicz: Święcenia. V. Moroz: Unijnaja placówka u Zastauji. Юліян Габрусевич: З життя Т-ва ім. св. Йосафата. З діяльности „Братньої Помочі“. В. Кибальчич: Его благодатный звон. Quid ad nos scribunt? Л. Порендовський: Розмова з О. Герматюком. J. Wawrzyniak: Kronika. Redaktor i wydawca Józef Wawrzyniak.**

О. Подільський: **Правда биличя.** І. Ревнули гармати. Будителям і Будівничим у 100-ліття Русалки Дністрової. Ст. 42. Формат: 15×11.5 цм.

Рідна Мова. Зміст 7-8-го (55-56) числа: І. Огієнко: Людина обовязку, світлій памяті Д. Д. Огієнкової. Памяті незабутньої нашої Співробітниці Доміники Огієнкової. Мгр. І. Коровицький: Чужомовні запозичення. І. Огієнко: Складня української мови. ІІ. Частини речення пояснювальні. 2. Пояснення прикметникове (атрибут). Проф. П. Кривоносюк: Недуги мови, 4. Мовний безлад. Ів. Огієнко: Лайка українського народу, роман Улаєа Самчука „Кулак“. Сава Крилач: До термінології курців. Ст. Олійник: Говірка с. Сушно Радехівського повіту. Інж. М. Кириченко: Закарпатські загадки. Стилістично-граматичні замітки. Від Редакції. — Адреса „Рідної Мови“: Warszawa IV, ul. Stalowa 25 m. 10. Передплата річна 6 зл., піврічна 3 зл., чвертьрічна 1.60 зл.; за границею в Европі 8 зл., поза Европою 2 дол. річно. Нові передплатники, коли того бажають, дістають „Рідну Мову“ від 1 числа: Річник І (без 2 і 3 чисел) 5 зл.; річник ІІ, ІІІ і IV по 6.00 зл., оправлений по 7.50 зл.; в Европі по 10 зл., поза Европою по 2.35 дол. річник оправлений. Конто чекове П. К. О. ч. 27.110.

ПОЛІТИЧНІ ВІСТИ

УНДІВСЬКА ПРЕСА принесла комунікат УНДА такого змісту: 3 липня відбулася у Львові краєва нарада УНДА. На ній було 101 учасників. Голова УНДА В. Мудрий дві години доказував, що він провадить добру політику і що таку політику треба провадити далі. В дискусії взяло участь 24 промовців. З них 21 признало рацію Мудрому. З оцінкою тої наради треба виждати.

ІНТЕРВЮ З МОСКВОФІЛСЬКИМ АДВОКАТОМ дром Александром Хиляком у Жовкві приніс краківський шовіністичний ІКЦ як передовицю. Др Хиляк жалується, що москвофіли мають уже в нашім народі не більше як 5% інтеліґентів в порівнанні з 95% української інтеліґенції. ІКЦ накликає польські рішаючі круги, щоби вернулися до політичних взірців польської політики за Австрії.

МОСКВОФІЛСЬКИЙ „НАШЪ ПУТЬ“ печатає в 240 ч. дальший виказ 19 сіл на Закарпатті, що їх громадяни підписали меморандум за скликанням закарпатського сойму і визначенням правдивих границь Закарпаття. Меморандум уложив москвофіл др Ст. Фенцик.

ПРЕМІЄР СКЛАДКОВСКИЙ заборонив суспільним установам і поодиноким особам продавати в державних урядах книжки, альбоми, часописи і всякі інші видання.

50 ПОЛЬСЬКИХ ПОСЛІВ І СЕНАТОРІВ виїхало до Німеччини. Їх приймали в Берліні з парадою.

СТАРА БОЛЬШЕВИЧКА Роза Залкінд має перевести контролю управи соловецьких таборів на припоручення централі ГПУ. Причина контролі та, що відносини в соловецьких таборах просто жахливі і що в управі мали викрити троцкістів.

В ЗВЯЗКУ ЗІ СПРАВОЮ ЯҐОДИ совітські власти увязнили поверх 200 чекістів, в тім кількох достойників ГПУ.

В ХАБАРОВСЬКУ власти ГПУ увязнили ґен. Петрова, коменданта артилерії сибірської армії, і шефа політичного відділу тоїж армії Поляньского. Обох увязнених вислано до Москви.

МАДЯРСЬКИЙ ПАРЛЯМЕНТ ухвалив закон про поширення влади реґента. Закон має 8 параґрафів. Цікавий другий параґраф, на основі якого реґент може припоручити парляментови трох своїх наслідників. Шестий параґраф каже, що прав короля Мадярщини сим законом не нарушується. Семий, що парлямент не може потягнути реґента до відповідальности.

АВСТРІЙСЬКИЙ КАНЦЛЄР Шушніґ виїхав до м. Ґрадо в Італії, де перебуває його син як виздоровець. Віденська преса пише, що канцлєр скористає з побуту в Ґраді і відбуде наради з представниками італійського правительства.

КОМУНІСТИЧНА ПАРТІЯ ФРАНЦІЇ запросила на час міжнародної вистави в Парижі совітський театр ім. Ґоркого і хор Червоної Армії.

ВІРДЖІНІО ҐАЙДА, чоловий італ. журналіст, застановляється в „Джіорналє д'Італія“ над справою відкликання добровольців з Еспанії і пише ось що: Ініціятива в тій справі вийшла від Італії й Німеччини ще 8 січня. Предложення те не викликало спочатку ніякого спротиву. А нині оба інтернаціонали наробили стільки крику довкола тієї справи тай навіть анґ. правительство висказалося за відкликанням добровольців. Супроти того треба ствердити, що нову ініціятиву французько-британську висунено в моменті, коли побіда ґен. Франка не робить ніяких сумнівів. Ясна річ — пише далі Ґайда — що в тім випадку йде тільки про відкликання добровольців з повстанчого, а не червоного табору. З другого боку нема нікого, хто мігби дати гарантію, що чужинці раз відкликані з червоного табору не повернуть туди іншою дорогою.

В АНҐЛІЙСЬКІМ ПАРЛЯМЕНТІ зголошено інтерпеляцію в справі італійської пропаґанди в Палестині й Арабії. Мін. Іден відповів, що анґлійське правительство має поважні застереження проти того рода пропаґанди, і що воно вже інтервеніювало в італійського правительства. Після тих інтервенцій тон італійських радієвих трансмісій дещо поправився.

АНҐЛІЙСЬКЕ МІНІСТЕРСТВО ВІЙНИ збільшило число місць у військовій академії з 1000 на 2200 осіб.

ВІЙСЬКА ЕСПАНСЬКИХ ПОВСТАНЦІВ продовжують офензиву на баскійському фронті і заняли ряд місцевостей.

В ЛІСБОНІ виконано замах на диктатора Португалії Салазара. Премієр Салазар вийшов ціло.

АРҐЕНТИНСЬКІ ВЛАСТИ замкнули 11 жидівських шкіл, бо в них стверджено виховання дітей в дусі комуністичнім. Підчас ревізії знайдено богато комуністичної бібули.

НОВИНКИ

Нова церква у Львові. На другій стороні сего числа „Нової Зорі“ помістили ми відозву в справі збірки добровільних жертв на будову нової церкви у Львові. Нема сумніву, що церква в тій дільниці пекучо потрібна. Отже треба всіми силами старатися, щоб її можна було як найскорше здвигнути. Закликаємо всіх до жертв на ту ціль. Одначе пригадуємо, що самі заклики не вистарчають, а треба на кождій вулиці Львова і всіх його передмість зорґанізувати невеликі збіркові комітети серед усіх станів нашої суспільности.

Преосв. Будку відвідали підчас канонічної візитації в Настасові тернопільський воевода мґр. Томаш Маліцкі й нач. вид. безпеки Вл. Клімчак.

На Святоспаський відпуст до Судової Вишні прибуде ц. р. Ексцеленція Кир Йосафат, Еп. Перемиський. Науки при Хрестній Дорозі відбудуться 18 серпня попол.

Довідуємося, що дня 12 червня ц. р. у львівськім університеті промувався з відличним поступом на доктора права канонічного Петро Саноцький, родом з Тартакова, п. Сокаль.

В Шешорах пов. Косів відбулося в присутности станисл. воєводи ґен. Паславского посвячення римо-катол. костела та заложення угольного каменя під будинок ТІШЛ.

Міністерство скарбу дозволило польським горожанам, що їдуть до Ґданська, на вивіз 500 зл. місячно без окремого дозволу.

Міністерство комунікації признало знижки від оплат за білєти для осіб, що їдуть у східні Карпати як туристи або літники. Особи, що від 1 липня їдуть бодай на 7-дневний побут у сх. Карпати, матимуть 75 проц. зелізничу знижку, але тільки на поворотну подорож. Знижки дістають тільки члени „Ліґи Попераня Туристикі“ і то коли їдуть більше як 250 кільометрів.

Стару православну церкву біля Минська Мазовецького продали за 750 зл. Мали її перероблювати на будинок повітового виділу. В перерібку вложено 30 тис. зл. Підприємець, що так дешево „купив“ напів перероблену церкву, відпродав її змісця з зиском. Новий набувець зробив теж знаменитий інтерес на продажі матеріялу з розбірки. За саму цеглу взяв кілька тисяч злотих. Коли все те правда, то справа пахне скандалом і криміналом...

Великий зїзд ОЗН у Львові відбудеться 18 липня. Зїзд попередить пресова конференція дня 13-го липня, в якій візьмуть участь м. ін. делеґати з централі ОЗН з Варшави.

У голосному процесі Рудрофа, б. директора акційної спілки „Броди“, за укривання і фальшиві податкові зізнання, засудили Рудрофа на 6 місяців вязниці і 5 міліонів зл. гривни.

В Рівнім увязнено за надужиття б. начальника фінансового виділу міського заряду, в останнім часі начальника рахуби міської електрівні, Люціяна Богдашевского.

В Гродні засуджено за 20 надужить в ККО (Комунальній Касі Ощадности) її директора Юзефа Наймана на 5 літ, б. старосту Зиґмунта Робакевича на рік і б. урядників ККО Юлієна та Смольца також на рік. 8 інших увільнено. Наймана полишено на свободі за кавцію 10.000 злотих.

Нові оплати від упімнень. Від 1 липня с. р. обовязують в цілій Польщі нові оплати від упімнень: 25 сот. до 5 зл.; 50 сот. до 30 зл.; 75 сот. від 30—50 зл.; 1 зл. від 50—300 зл.; 1.50 зл. від 300—600 зл.; 3 зл. від 600—1000 зл.

У Варшаві відбулося по скарбових урядах стемплювання запальничок. На 100.000 запальничок, яких повинно бути у Варшаві на підставі статистики, у 12 скарбових урядах зголошено всего 21 запальничок.

Скарбові власти пригадують заборону привозити з заграниці льотерійні льоси. Привіз чужих льосів уважається карно-скарбовим проступком.

Б. бурмистра Гнезна Ратайчика, завішеного від 2 літ в урядуванні під закидом поважних надужить, увязнено й уміщено у слідчій вязниці в Бидґощі.

Центральний Екзекутивний Комітет і Рада народніх комісарів СССР ухвалили затягнути на 20 літ внутрішню державну позичку в висоті 4 міліярдів рублів. Позичка малаб бути призначена на скріплення обороннности СССР. Відсотки виноситимуть 4% річно.

Вдова по Тухачевськім збожеволіла, а її 12-літня донька мала скінчити самогубством. Таке пише віденська преса.

Ромунський король Карло II призначив 10 тисяч зл. для убогих Варшави й Кракова.

Ґенерал Людендорф зареєстрував в суді нову секту „Бунд фір дойтше Ґоттеркентніс“. В липні й серпні відбудеться в Дуцінґу (Баварія) зїзд тої нової секти.

У Фрідрісгафені в Німеччині будують новий повітреплав „ЛьЗ 130“. Будову цього велитня, що заступить „Ґінденбурґа“, мають покінчити в половині вересня. Нове чудо німецької техніки знов лучитиме Европу з Америкою. Скорість його буде виносити 135 км. на годину.

Місто Ваймар в Німеччині пращалося 30 м. м. зі своїми трамваями. Автобуси показалися практичніші і вони заступлять трамваї.

Місто Дісельдорф у Німеччині мало минулого року 2 міл. марок буджетової надвижки. З того приводу міська Рада рішила обнизити податки.

Німецька політична поліція (Ґестапо) відобрала краківському ІКЦ дебіт в Німеччині.

Знана французька артистка Зузанна Дельорм зложила в тих днях монаші обіти. Вона оснувала свого часу „Католицький Театр“.

Поспішний поїзд Остенда—Брукселя вилетів з рейок. 12 осіб тяжко ранених.

В Венеції вкрали цінний оловяний дах з „Мосту зітхань“, що положений біля палати дожів. Вкрадений дах важить 20 тон.

Політичний гумор. — На зборах „Молодого Села“ хтось крикнув: „Млода Весь нех жие!“ — Голос: „Та з чого?“ — (Врублє на даху, ч. 27).

Англійський премієр Чемберлен заявив, що головне завдання його правління — дозброєння Великої Британії.

В копальні вугля в м. Брімбо Честертоні (Англія) повстала пожежа, получена з вибухом земних газів. В катастрофі погибло 27 людей.

Гидроплян „Каледонія“, що летів з Англії до Америки через Атлянтійський Океан, завернув з дороги задля дефекту в моторі.

Новий світовий рекорд висоти здобув анґ. летун Адамс. Літак його осягнув висоту 16.450 м. Попередній рекорд в тій ділянці виносив 15.654 м. і належав до італійського летуна Маріо Піцці.

Літак невідомого походження обкидав бомбами англійські кружляки з морської контролі берегів Еспанії. Бомби не вцілили.

В змаганнях за чашу Ґордона-Беннета перше місце здобув бельґійський бальон з пільотом Демойтер-ом (1396 км), друге місце польський бальон з кап. Янушем (1364 км.).

З Ню-Йорку виїхала наукова експедиція на Індійській Океан на полудне від австралійського стейту Вікторія. В тому місці появляється що кілька літ маленький остров і по якомусь часі знов зникає в морі. Явище те завважали перший раз в 1928 р. Від того часу малий острівчик вже три рази появлявся і зникав. Експедиція має занятися студіями над причиною того дивного явища.

Буджетовий дефіцит Злучених Держав Північної Америки за р. 1936/37 виносить 2 міліярди 811 мілїонів долярів (коло 14 міліярдів злотих). Запас золота Зл. Держав виносить 12 міліярдів долярів (около 60 міліярдів злотих). Суспільний дохід в Злуч. Державах виносить 70 міліярдів долярів.

В день національного свята 4 б. м. погибло в Злуч. Державах П. А. 300 осіб, з того 200 в автомобільних катастрофах, 70 в часі купелі, а 30 в ріжних інших випадках.

„Амерікен Віклі“ звідомляє, що на пасовиськах коло Дітройту переведено 250 досвідів над тим, який вплив має радіо на корови. Стверджено, що коли корови слухають ґрімкоговорителів, то дають на третину більше молока. Хто хоче, може вірити...

Канадійське правительство замовило 11 нових бомбових літаків. Вони коштуватимуть без моторів 660.000 долярів.

Фільмова вирібня Парамаунт накрутила першу й одиноку фільму, сперту на трагічних подіях в Еспанії. Фільма називається: „Останній поїзд з Мадриду“

Магараджа Барбганґа купив в Лондоні за 950.000 франків діямантовий нашийник, що був колись власністю королевої Марії Антоніни.

Великий голод навістив китайську провінцію Генан. 40 повітів остало без середників до життя. Богато повітів цілком опустіло, бо населення вимігрувало з них.

Провінцію Кіянґсі в Китаю навістила страшна повінь. Вода залила поверхню 1500 км. Понад міліон людей остало без даху над головою.

Праця пчоли. Щоб зібрати 1 фунт меду, пчола мусить зробити 37.000 летів. З кождого лету пчола приносить приблизно півтора ґрама меду.

Політичний гумор. — Кажуть, що на ундівській нараді на 24 дискутантів, аж 21 заявилося за політикою Мудрого, а тільки 3 було розумних.

Літний час се для кождої ґазети найтяжший час. Тому просимо Вп. Прихильників нашого органу особливо в тім часі правильно присилати передплату і бодай час від часу підперти ґазету хоч невеличким дописом.

Політичний гумор. — На регіональнім зїзді говорить Гуцул з „Ґуралєм“: **„A pan radca gdzie daje szyć swoje kostjumy regjonalne?“** (Врублє, ч. 27).

Політичний гумор. — Здається, що на регіональні зїзди будуть запрошувати також хлопів. — Та по що? — Аби побачили, як треба одягатися. (Врублє).

Жертви. Гр. катол. Уряд парох. в Хмелевій, п. Дрогичівка зол. 25 на уър. інвалідів (збірка в церкві).

Оповістка

ДЛЯ ТОВМАЧЧИНИ І СУМЕЖНИХ ПОВІТІВ.

В каплиці фатімської Матери Божої в Сел. Бурсі Шашкевича в Товмачі відбудуться сего року реколекції в такім порядку і часі:

I. Реколекції для священиків. Початок понеділок 26 липня вечер, конець пятн. 30 липня рано.

II. Реколекції для старшої ґімназ. молоді, з рамени Мар. Тов. Молоді у Львові. Початок пятниця 30 липня вечер, конець вівторок 3-го серпня рано.

III. Реколекції для пань і Мар. Дружин старших дівчат з рамени Мар. Тов. Мол. у Львові. Початок середа 4 серпня вечер, конець неділя 8 серпня рано.

IV. Реколекції для дяків. Початок понеділок 9 серпня вечер, конець пятниця 13 серпня рано.

V. Реколекції для сестриць і ревнительок Ап. Молитви. Початок субота 14 серпня вечер, конець середа 18 серпня рано.

VI. Реколекції для братів церковних брацтв. Початок середа 18 серпня вечер, конець неділя 22 серпня рано.

Дві серії для мужеського дорасту проектовані на грудень. Богоугодне діло Католицької Акції сповнимо, коли повищу оповістку використаємо так для нашого власного блага, як і поручимо і допильнуємо її для добра тих, що такої духової обнови потребують.

БІРЖА

ҐРОШІ. Доляри амер. 5.28, дол. канадійські 5.29 — 5.27.

Німецька марка 1.29—1.26, фр. франки 24.25 шв. франки 120.90—120.10, фунти стерлінги 26.14 — 25.98, австр. шілінги 97.00 — 96.00, чеські корони 18.20 — 17.60, ліри 24 — 23.

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення Редакція не відповідає.

ФАБРИКА ХЕМІЧНИХ ВИРОБІВ
О. ЛЕВИЦЬКА І С-ка
Львів, ул. Кордецького 51.
Тел. 60-04. ПКО. 503.881.
поручає власні вироби найкращої якости:
Пасту до взуття „Елегант“ терпент.
Пасту до підлоги „Французька маса“
Пасту до взуття „Елегант“ воскову
Віск комбінований до підлоги
Вазеліну до шкіри
Синку до білля
помадкову і коронову
Шварц до чобіт
Віденську
Смолу шевську
Аеп на мухи

ЦІНИ ОГОЛОШЕНЬ

Ціни розуміються за одношпальтовий рядок (ширини 70 мм.) о висоті 1 мм. Висота шпальти 370 мм. За оголошення (кромі дрібних) в застереженому місци дочислюється 20%. Дрібні оголошення поміщується по вплаченні належитости готівкою або почтовими значками.

Шпальтові оголошення

В рубриці: „Оголошення“ . . . . 30 сот.
В тексті і в новинках . . . . . 50 „
На першій сторінці . . . . . 60 „
Дрібні оголошення по 8 сот. за слово. Перше слово і товстий друк числиться подвійно. Найменше оголошення (9 слів) 80 сот.

Сторінкові оголошення

На останній сторінці: 1/8 стор. 180. — зол., 1/4 стор. 90. — зол., 1/8 стор. 45. — зол., 1/16 стор. 25.—зол. В редакційному тексті: ½ стор. 280.— зол., 1/4 стор. 140. — зол., 1/8 стор. 70. — зол., 1/16 стор. 35. — зол.

При кількаразовім анонсуванні даємо значну знижку

Видає й редагує Комітет У. К. О. — В друкарні „Графія“ Львів, Тиха 5. Тел. 202-83. — Відповідальний ред. Панталеймон Хитра.

Opłatę pocztową uiszczono gotówką.

Рік XII. Львів, четвер, 15 липня 1937. Ч. 52 (1052)

НОВА ЗОРЯ

Виходить 2 рази тижнево: в четвер на 8 ст. під неділю на 8 ст.

АДРЕСА: Нова Зоря, Львів, ул. Гродзіцких ч. 2. І. п. - Тел. 105-72.

Передплата в краю: чверть-річно 6 зол., місячно 2 зол., Закордон. чверть-річно 9 золотих

ЦІНА ЧИСЛА 20 СОТ.

Конто П.Щ.Львів 505.796

ЩО ДІЄТЬСЯ В СВІТІ

Волинські Українці у віцеміністра Пацьорковского.

„Волинське Слово" в ч. 22 звідомляє: Віцеміністр внутрішних справ Юрій Пацьорковский приняв на послуханні делегацію Української Парл. Репрезентації Волині, а саме послів Тимошенка, о. М. Волкова, Буру і сенатора М. Маслова. В довгій розмові українські посли порушили актуальні питання, що за останний рік стали на чергу українського життя Волині. Зокрема посли обговорили справу кооперації на Волині. Вони висунули тезу, що лише повноправний Волинський Ревізійний Союз мігби уздоровити відносини в волинській кооперації та причинитися до її розвитку. Далі посли представили ріжні церковні справи і справу затруднення української інтелігенції. Щодо тої справи то міністр Пацьорковский заявив, що треба її якнайшвидше унормувати та що місцева влада вирішить цілий комплекс волинських справ, бо має на те апробату правительства. По закінченні авдієнції делегати зложили на руки міністра писемний меморіял в національно-культурних і господарських справах Волині.

Націоналістичний рух в СССР.

Делегат України на сесію центрального виконного комітету Хацкевич ствердив активізацію націоналістичних елементів в ряді республик: на Україні, Білорусі, в Грузії, Азербейджані, Вірменії, Казакстані, Татарії й Монголії. Ті елементи мають співпрацювати з „ворогами народу" — троцкістами і бухарінцями.

Українське радіо „неблагонадьожне".

Спеціяльний кореспондент московської „Правди" доносить з Киева, що у всеукраїнськім радіевім комітеті і в локальних радієвих комітетах загніздилися ріжні „вороги народу". Кореспондент подає слідуючі факти: В серпні м. р. після надання присуду на Каменєва, Зіновєва і тов. київська радієва стація надала — жалібний марш. Таксамо поступила харківська радієва стація після присуду на Пятакова і тов. Київська радієва стація трансмітуючи промову прок. Вишиньского проти Пятакова пропустила місця, де була мова про звязки Пятакова з Гестапо. А проголошуючи присуд на Тухачевського київська радієва стація перервала авдицію нібито внаслідок технічних перешкод. (Чи се правда, чи провокація, щоб мати новий претекст до винищування людей, трудно сказати).

„Комбатанти безбожництва".

До СССР приїхало кілька аґітаторів безбожництва, що працювали довший час за границею. Совітське правительство признало їм за їх „заслуги" постійну платню в сумі 6.000 рублів річно та дало кождому з них по 5.000 рублів надгороди. „Комбатанти безбожництва" дістали також право користати безплатно з усіх державних живців, санаторій та інших благодатей.

Редаґував щоденник з вязниці.

По 250 днях вийшов з вязниці на волю відомий французький публіцист і провідник монархістів Шарль Мора. Його засудили були за моральну спонуку до замаху на б. преміера Л. Блюма. Шарль Мора редаґував з вязниці щоденник „Аксіон Франсез". Публика уладила йому бурхливу овацію.

Сприт і клопіт Англії в Палестині.

В часі великої війни Англія приреклa палестинським Арабам незалежність, а Жидам державу в Палестині. З того був тільки оден можливий вихід: поділити той край і Англія зробила се. Тепер німецький спец від заграничної політики Альфред Розенберґ оповістив у „Фелькішер Беобахтер" статтю, в якій іронічно пише, що Англія творить жидівську державу, бо видно не боїться небезпеки панарабської, панїслямітської. Вона при помочи світового жидівства й Туреччини ризикує протиарабську політику, порозумівшися з Америкою.

Окремі зелізничі ваґони для пасажирів Жидів.

Жидівська преса звідомляє зі Шлеська: Зелізнича дирекція в Катовицях призначила два спеціяльні зелізничі ваґони для жидівських пасажирів. Зелізничі власти мали силою усувати Жидів пасажирів, які боронилися перед таким відокремленням.—Жидівська преса протестує проти такого зарядження.

Війна на Далекому Сході.

З Токія звідомляють: Між військами японським і китайським знов дійшло до боїв. Зелізнича лінія Пекін—Мукден перервана. Маршал Чанґ-Кай-Шек зарядив мобілізацію всего летунства і марш 4 дивізій у північнім напрямку. На захід від міста Люкушіяо відбувся великий бій. Японці виперли Китайців з їх становищ.

Японці загрожують Бразилії.

В бразилійськім соймі відбулася велика дебата над справою японської експанзії в Бразилії. Один з послів говорив, що японське правительство заборонило японським еміґрантам у Бразилії заключувати мішані подружжа з Бразилійками. В м. Сао Павльо вибудовано окремий великий шпиталь за гроші, що їх дало японське правительство. Шпиталь призначений виключно для Японців еміґрантів. Велике обурення в Бразилії викликала заява японського делеґата на міжнародній конференції праці, що Японія застерігає собі право до отвертих дверей в таких краях, які посідають невикористані поклади сирівців. Бразилійці переконані, що японський делеґат мав на думці Бразилію.

Страшна буря над Келеччиною.

На днях перейшла над келецьким воєвідством нагальна буря з градом і перунами. Підчас бурі в кількох селах впав град величини голубиного яйця і знищив збори майже на 50 проц. В селі Крайно ураґан перевернув кілька будинків.

Притча про лявіну

Сучасне міжнародне положення в Европі.

Голова правительства Великої Британії сказав у лондонськім парляменті отсі важкі слова:

„Я читав, що в високих горах бувають услівя, серед яких оден необережний рух, ба навіть наглий голосний оклик може викликати рух лявіни. Се точно положення, в якім ми тепер є. Та хоч сніги небезпечно накопичені, то я думаю, що рух їх іще не почався. І коли ми всі будемо в силі зберегти осторожність, терпеливість і самопанування, то се зробилоб нас здібними, врятувати мир Европи."

Нема сумніву, що се представлення міжнародної ситуації рівно цікаве, як гарне і правдиве. Та найцікавішого не сказав керманич анґлійської політики. Може не хотів про те говорити, а може просто не знав, як про се оповісти представникам свого народу.

Річ в тім, що треба було вияснити, яким чином консервативне правительство Анґлії підпирає червоний уряд в Еспанії. Той сам, що має також допомогу большевицької Москви. Та може й не треба було пояснювати се Анґлійцям, бо вони здавна привикли, в заграничній політиці не рахуватися з внутрішними відносинами поза своїм краєм. Анґлійські консерватисти напевно погодилисяб з ґен. Франком, якби він був самостійним правителем Еспанії. Та не можуть погодитися з ґен. Франком, коли над ним розточують свій протекторат Німці й Італійці. Еспанія під італійсько - німецьким протекторатом се для всіх Анґлійців поява, якої вони стравити не всилі. Чемберлен був готов відкупити від Німців їх інтерес в Еспанії, щоб ізолювати Італію, але Ґітлер не хотів продати того інтересу. Анґлія довго не могла рішитися, що робити. Бо гра йде не лише за те, що буде в Еспанії, але й за владу над Середземним Морем і вслід за тим за перевагу в Европі.

Колиж вибє година, в якій остаточно зірветься та боротьба за ґеґемонію в Европі? Та година напевно вибє тоді, колиб Німеччина напала на Францію або на Бельґію. Майже напевно, колиб напала на Чехословаччину. Та що зробилаб Анґлія, якби Німеччина з Італією таки всадовилися в Еспанії, сего сказати ще не можна, бо над тим в Анґлії ще дискутують. Не легко рішитися, як розвязати помотану еспанську справу. В ній тільки одно ясне: що червоні в Еспанії не всилі опертися білим, коли тим білим помагатимуть Італія й Німеччина, а червоним тільки СССР. Червоні встоялиб там тільки тоді, колиб їм на поміч отверто прийшли ще Анґлія і Франція. Се й заявив виразно Лойд Джордж. Ба, але тоді се значилоб заризикувати — війну. І тому в Анґлії так вагаються. Подібно, як вагалися в абісинській справі.

Чи еспанська справа скінчиться подібно як абісинська, чи викличе европейську війну, — трудно сказати. А там є та ситуація, серед якої навіть оден сильніший відгомін голосу — може зірвати лявіну дуже кривавої війни...

Німці й Італійці забралися з комісії неінтервенції, Франція від 13 с. м. перепускає через свою сухопутну границю всякі транспорти зброї й амуніції для червоного правительства в Еспанії. Розуміється, це дуже скріпить червоних. Війна стає щораз більше затяжна. Коли Німеччина й Італія схочуть зрівноважити сили білих супроти червоних, то мусітимуть скріпити допомогу для ґенерала Франка. Річ ясна, що з того можуть виходити щораз остріші противенства і комплікації.

Клеветникам „Скали"

Під розвагу Редакторам і Дописувачам „Українських Вістей" та всім нашим націоналістам „також католикам".

2) Для людей, що в католицькій діяльности від довшого часу беруть живу участь, що за нею з увагою слідкують, зовсім зрозуміле занепокоєння і негодування всіх лібералів з розвитку катол. праці та її несподіваних успіхів. Се їм не на руку, що наша суспільність помалу зачинає приходити до розуму та отверезіння й отрясатися з псевдопатріотичного дурману, що ним як сліпа давала себе воловодити ліберально-радикальним верховодам. Сим вони справді занепокоєні. Одні тремтять за свої впливи в народі та евентуальну втрату посольських мандатів, инші за свої посади в загально-народних установах, инші за дохід з „народних" підприємств, а ще инші за той юдин гріш, що за него запродалися інтернаціональним ворогам Церкви, щоб у своїм народі поборювати всьо, що в нім добре і для нього хосенне.

Лише сим дасться пояснити той дивний прояв, що хоч справді, як се вірно сконстатували „Укр. Вісти", „страшенно широкий є діяпазон від націоналізму до комунізму", хоч ріжниці і тертя межи численними групами в тім діяпазоні дуже великі, то одначе, коли ходить о їх становиско і відносини до „Скали", на сім вони всі з собою годяться. І всі точно одним і тимсаміським способом, одними і тими самими закидами, одною і тою самою методою поборюють її. Ні одна група до тої кампанії не внесла нічого нового, хіба ріжницю в заїлости. У всіх та сама лайка, ті самі підозріння, ті самі сплетні та інсинуації. Неначе в колісце торочиться заєдно все одно і те саме, лише иншими словами аж до знудження й обридження.

Початок третього року істнування „Скали" зазначився свого рода успокоєнням. Здавалося, що горяча нагінка на „Скалу" вже ослабла, що місце пристрасти, невмісної боротьби і тактичних та не все тактовних і щасливих посунень зачинає помалу займати спокійна оцінка ситуації. Здавалося, що вплинув на се факт, що мимо великих зусиль не вдалося „Скали" розбити. Вона стоїть непохитно, розвивається, росте та виказує щораз більшу життєздатність, а загал пізнає, що „вовк не такий страшний, як його малюють" та що не всьо правда, що про „Скалу" і її прихильників пишуть і говорять противники. Помалу люди доходять до погляду, що „Скала" не криє в собі ніякої небезпеки для існуючих народних установ, навіть для „Просвіти", а навпаки, що се установа наскрізь народна і для народу не лиш потрібна, але супроти щораз більшої нахабности ворогів Церкви таки конечна. Здавалося, що нарешті всі зачинають годитися з фактом істнування „Скали" і привикати до неї.

На жаль так лише здавалося. На ділі не було се отверезіння, бож противникам католицького світогляду до нього дуже далеко. Се була радше т. зв. „передишка" в цілі підготовки нового наступу при найблизшій нагоді. Дали ту нагоду другі загальні збори „Скали", що виказали надсподіваний розвиток і життєздатність Товариства. Се на всіх противників „Скали" подіяло, як червона плахта на розюшеного вола. Се випровадило їх зовсім з рівноваги.

Свідомі своїх високих і благородних завдань діячі „Скали" спокійно очікували свіжого нападу. Були тільки цікаві, з котрого боку він наступить. Прийшов той напад зі сторони найменше сподіваної, але зате був дуже напрасний, справді як завважала „Нова Зоря" — був скажений. І викликав справдішне вдоволення і так сказатиб „телячий восторг" у всіх групах широкого діяпазону від націоналістів „також католиків" почавши, на комуністах скінчивши. „А то їх пришпилив", „а то їм доїхав" — неслося з уст до уст всіх противників „Скали", що з насолодою читали нельогічні статті і злобні та хаотичні дописи в „Укр. Вістях". У многих ще якслід у тактиці ворогів незоріентованих членів і прихильників „Скали" викликав напад в „Українських Вістях", огірчення і констернацію та неспокій, що з того буде.

На ділі нема у тих сильних напозір виступах ані нічого нового, ні тим більше нічого грізного, що справді моглоб захитати „Скалою". Напади в „Українських Вістях" се звичайна собі саламаха, спрепарована після знаної рецепти лібералів з ріжного рода теревень, недоговорень, сплетень і клевет. Все те свідчить хіба лише про дуже низенький інтелектуально-моральний рівень авторів тих статтей. Виступ такий, хоч справді в лютости „скажений", не лише не пошкодить „Скалі", але овшім, принесе не малий хосен і то аж троякий:

І. „Укр. Вісти" показали нарешті своє правдиве обличча, а саме, що так голосно ними реклямована засада, що вони „українську католицьку Церкву вважають великим скарбом нації", та що коли провід нації опиниться в їх руках „католики не потребуватимуть відгороджуватися від зарази (безбожництва), бо її не буде", се лише пуста фраза, се звичайний собі шелом, яким вони закривають свою правдиву, наскрізь поганську засаду, а саме, що в них „нація понад все", а Церква і релігія се у них скарб, але лишень оскільки служить нації, як вони ту націю розуміють, і підчиняється її світському непевному проводові. На ділі Церква й у них винята зпід права, не має права до нічого, не не сміє мати впливу на народню освіту та виховання, не сміє основувати своїх чисто католицьких установ та організацій, бо се у них називається „відмежування від загального життя, утеча у вузький закуток Церкви" („Укр. Вісти" ч. 109).

Справжним католикам добре се знати і се на завше собі затямити, бо досі многі з нас були справді в блуді. А по такім яснім і рішучім висказі вже двох гадок про католицизм „Укр. Вістей" бути не може. І се перший хосен з їх виступу проти „Скали".

ІІ. Є ще хосен другий. Се цінні для „Скали" признання Редакції „У. Вістей", а саме:

1) що „Скала" це факт, який комусь може не подобатися, але з ним треба числитися як з реальною дійсністю" („У. В." ч. 107);

2) що „українські маси політично закативізовані почали й ідеольогічно ріжничкуватися, а „Просвіта", як безідеольогічна загально народна установа „вже не може всіх вдоволити" („У. В." ч. 107);

3) що повстання „Скали" зрозуміле „як своєрідна конечність серед сьогоднішного партійного хаосу, котрий підчинив собі і виховноосвітню ділянку" („У. В." ч. 120);

4) що „повстання „Скали" оправдане як добре право католицьких кол відмежуватися від установ, які на їх слушну, чи неслушну гадку — безнадійно зрадикалізувалися, чи збольшевичилися" („У. В." ч. 120);

5) що завдання і „цілі „Скали" високі і благородні" („У. В." ч. 108);

6) що ідея „Скали" „є природним явищем „нині" а „ідеольогія „Скали" гідна і зрозуміла сьогодні" („У. В." ч. 120);

Такі признання з уст противника для „Скали" на початку заледви третього року її істнування се справді щось дуже ціннє. Се свідоцтво життєздатности тої свіжої молодої організації. І се другий хосен з нападів на „Скалу" в „Українських Вістях".

ІІІ. Є ще й третій пожиток. Він заключається в тих „але", що ними „У. Вісти" хочуть ослабити і знівечити свої цінні і справедливі признання для „Скали" і ними її розторощити. Та се їм не удалося. Всі ті „але" як „аномалії", „негідна практика", „примусові засоби", „недостойна поведінка" „сучасні методи", „умови Станиславівської дієцезії", „якенебудь рим. катол. свято і гремяльна участь всіх", „такі й тим подібні річи", що „не сидять (!), скоро розносяться по окрузі й вони певно не створюють відповідної атмосфери для праці", се всьо лише банальні теревені. Се справдішна саламаха, зладжена точно після знаного ліберально-радикального припису з невірних, видуманих, або тенденційно натягнених „фактів", самих загальникових тверджень, невиразних, нарочно затемнених висловів, недоговорень, неясних здогадів і нельогічних висновків. Всьо підправлене острим сосом злоби і прикрашене синьожовтими красками. Докладну аналізу тої саламахи перевела вже „Нова Зоря". Тому тими „але" докладніше займатися вже не треба. Зверну лиш увагу на них, оскільки і вони приносять хосен „Скалі".

(Кінець буде).

Сільський священик.

Католицькі торжества у Франції

Як приймали папського легата в Парижі.

Папський легат кардинал-секретар Пачеллі прибув недавно до Парижа в переїзді на Евхаристійний Конгрес до міста Лізіє. Французи витали папського легата дуже торжественно. Коли потяг заїхав на стацію, зібрані маси народу зачали плескати в долоні і підносити оклики: „Нехай живе Св. Отець, нехай живе кардинал". Окремий представник президента Франції привитав кардинала. Потому витали достойного гостя представники міста і найвисші французькі церковні достойники. З черги привитав кардинала міністр закордонних справ Франції Дельбо. Орхестра республиканської гвардії відіграла папський гимн і Марселезу. Потому кардинал перейшов перед фронтом почесної сотні. Перед двірцем зібралися непроглядні маси народу, які витали легата з захопленням. Папського легата приймали у Франції так, як звичайно приймають голову чужої держави.

Величаві торжества в м. Лізіє.

В неділю 11 с. м. відбулося в м. Лізіє у Франції закінчення краєвого Евхаристійного Конгресу і посвячення нової базиліки св. Тереси від Дитятка Ісус. Місто було ілюміноване цілу ніч з суботи на неділю. Кавярні, готелі й ресторани були отворені цілу ніч. Від півночі 80 священиків відправляло Служби Божі і причащало вірних. Рано прибув до м. Лізіє папський легат кард. Пачеллі. Його витало на двірці 75 епископів і богато священиків. Прибули також військові відділи з прапорами. Коли поїзд заїхав на двірець, вдарили дзвони у всіх костелах. Посвячення катедри довершив кард. Пачеллі в сослуженні 3 кардиналів, богатьох епископів і численного духовенства. Підчас посвячення кард. Пачеллі виголосив проповідь. Потому відправна торжественну Службу Божу. По Сл. Божій св. Отець уділив зібраним апостольського благословення радіем. З черги монс. Тартіні відчитав папський лист у справі відпусту для зібраних вірних в Лізіє.

РЕДАКЦІЯ РУКОПИСІВ НЕ ЗВЕРТАЄ і з того приводу в переписку не входить.

ОГЛЯД ПРЕСИ

Резолюції УНДО

„Діло" в ч. 148 оповістило отсей комунікат:

Краєва Нарада УНДО з дня 3 липня 1937 р., зложена з представників партійних організацій у краю, членів Центрального Комітету й Української Парляментарної Репрезентації, *познайомившись всесторонньо з теперішнім положенням* українського народу в Польщі, приняла такі постанови:

1) За час від 1935 р. по нинішній день стоїть українська політична репрезентація разом із більшістю українського громадянства на становищі наладнання польсько - українських взаємин, щоби у відносинах повного правопорядку забезпечити обом народам на етнографічних українських землях у Польщі свобідний культурний та господарський розвиток і створити якнайсприятливіші умовини мирної праці. Передумовою для створення такого стану мало бути між іншими: *заспокоєння покищо мінімальних* українських домагань, висунених до уряду в напрямку *зміни важкого* адміністративного режиму у відношенні до українських громадян і їх організацій, заспокоєння слушних домагань українського населення у ділянці шкільництва; підтримка українських культурних змагань на відтинку науки, культурно - освітньої діяльности, суспільної опіки та фізичної культури; признання корисної праці українських господарських установ та справедливого приділу державних кредитів для них; припинення кольонізації призначених до парцеляції ґрунтів великої земельної власности *позамісцевим елементом*, а зате справедливої парцеляції тих ґрунтів між місцеве *рільниче малоземельне* і *безземельне населення* без огляду на його віру та народність; припинення штучної підтримки москвофільства, особливо на Лемківщині; уніфікації національної політики для всього українського населення як однородної, органічної цілости не тільки в політичному, але й правному відношенні; упорядкування мовних справ і національної української номенклятури; допущення Українців відповідно до їх числа в характері співгосподарів і рівновартних громадян до всіх органів самоуправи, ревізії дотеперішніх самоуправних виборів і накінець рівновартного та рівноправного трактування всіх українських кандидатів *до державно - публичних* урядів та судівництва.

2) Не вважаючи на найкращу волю української політичної репрезентації й більшости українського громадянства витрвати на своїх позиціях праці для нормалізації відносин, не вважаючи на важні факти далекосяглої політичної ваги, виконані нашою партією і Парляментарною Репрезентацією для уґрунтування такої політики та для унагляднення якнайблагороднїших своїх мотивів і намірів для неї так на краєвому як і на парляментарному терені, — з вичислених вище українських мінімальних домагань виконано так мало, *що це не стоїть у ніякому відношенні до* потреб українського національного життя. А саме: *на відтинку народнього шкільництва не привернено ні в одній утраквістичній чи спольонізованій школі* української мови навчання; в ділянці середнього шкільництва не відновлено навіть одинокої на Поділлі державної гімназії з українською мовою навчання в Тернополі, розв'язаної в часі пацифікації 1930 р.; в ділянці високого шкільництва креовано вправді одну катедру української літератури на львівському університеті, але досі її не обсаджено; при приниманні учительських сил до народніх шкіл для українських кандидатів признано непропорціонально малий відсоток у відношенні до числа *українського населення і новокреованих етатів*; для українських наукових, культурно - освітніх і гуманітарних установ не проявили компетентні чинники належного зрозуміння і не причинилися поважніше до підтримки їхньої праці; на господарському відтинку, за виїмком дрібних кредитів для фінансових установ, державні чинники не проявили належного і річевого обективізму в заспокоюванні потреб українських господарських організацій. Колиж проаналізувати положення кооперації, культурно - освітніх і спортових організацій на місцях, то державна адміністрація в останньому році нерідко послугувалася супроти них адміністративними *засобами*, щоб таким чином гальмувати їх діяльність.

Про однородну суцільну національну політику супроти всього українського народу в Польщі нема мови. Кожде воєвідство і навіть кожде староство веде її інакше. Крім того істнує заєдничa інша політика у відношенні до Українців на Волині, інша на теренах Східної Галичини, а ще інша на Лемківщині, де сильно піддержується москвофільство, а робиться перешкоди і переслідується українську органічну працю. Справи мовні з погляду забезпеки прав української мови, загарантованих конституцією й окремими законами, не впорядковані. Таксамо не полагнана справа національної української номенклятури.

Парцеляцію переводиться у кольонізаційних цілях. *Українським селянам, що хочуть набути* землю з парцеляції, радять перейти на римо-кат. *обряд і зміну народности*, а з правила до участи в парцеляції не допускають.

На відтинку консолідаційних змагань українського народу *роблять* різні польські чинники розкладову роботу, як наприклад намагаються винародовлювати українську культурою, походженням і вірою шляхту. Справу Інституту „Народній Дім", величезної культурної фондації українського народу, полагоджено так, що господарем установи став репрезентант Банку Господарства Краєвого, *польської народности*, а члени т. зв. Виділу „Народнього Дому" мають у *справах санації* відносин та господарки майном тільки дорадчий голос.

На відтинку самоуправи не змінилось за останні два роки нічого, а навпаки положення останнього погіршилось, що унагляднюється між іншим у звільнюванні і так мінімального числа Українців з праці в самоуправних органах. Дуже мало посунулась і справа принимания Українців до державних урядів, а в судівництві навіть погіршилась.

3) Усі вичислені факти причинюються до того, *що в українському громадянстві росте* розчарування до політики нормалізації та *поглиблюється недовіря до добрих інтенцій* і намірів відповідальних державних чинників щодо поправи польсько - українських відносин. Такий стан настроїв серед українського громадянства оправданий також і тим, що польське громадянство Східної Галичини у величезній своїй більшості, подекуди навіть за участю місцевих урядових і військових чинників, ставиться зовсім негативно до самої ідеї нормалізації, що унаглядилось у численних ухвалах усяких зборів і зїздів на терені Східної Галичини, на яких *мобілізує свої сили з недвозначним* наміром і під гаслами перекреслити нормалізацію та повести *супроти українського населення політику гнету* й поборювання усіх українських національнотворчих змагань.

4) У таких відносинах легко може витворюватись серед населення психольогічне підложжя, пригоже для розкладової роботи всяких посторонніх агентур і можуть у маловироблених та недосвідчених середовищах родитись жалюгідні акти розпуки чи реакції на невідрадну дійсність.

Краєва Нарада УНДО, занепокоєна та стрівожена вістками з краю про хвилю неспокоїв на терені *деяких місцевостей*, які проявились актами саботажів, підпалів і навіть убивств, *якнайрішучіше всі ці акти та їх спричинників* осуджує.

5) Виходячи з незрушного переконання, що всякі акти саботажів на українських етнографічних землях вимірені в першій мірі проти найжиотніших інтересів українського народу, його консолідаційних зусиль і конструктивної праці та ображані на користь усіх ворогів українського народу, Краєва Нарада УНДО вважає, що *обовязком* усіх свідомих українських національних чинників є активно протиставитись і розкладовій роботі всяких ворожих нам чинників і тимбільше всяким актам саботажів та насильства.

6) Одночасно Нарада рішуче протестує проти стосування засади збірної відповідальности до українського населення за невідповідальні вчинки одиниць.

7) В імя спільного добра, в імя спокою та мирної праці на всіх етнографічних українських землях у Польщі Краєва Нарада УНДО закликає *відповідальні польські державні чинники* до заспокоєння висунених Українською Парляментарною Репрезентацією мінімальних потреб українського народу, а УПР до безперервної боротьби за реалізацію українських національних постулятів у Польщі.

8) Краєва Нарада УНДО вважає, що нехтування українських навіть мінімальних постулятів польськими державними чинниками і непримирне відношення більшости польського громадянства до українських національних змагань у теперішніх незвичайно важких і скомплікованих внутрішніх і міжнародніх відносинах може бути *джерелом поважного лиха й шкоди* не тільки для обох народів, але й для польської держави, а це при непотрібному напружуванні та загострюванні польсько - українських відносин може вийти на користь тільки комусь третьому.

9) Краєва Нарада УНДО стверджує, що тільки всесторонна розбудова нашої власної сильної національної організованости на всіх ділянках суспільного життя створить єдину передумову для успішної легальної боротьби за повноту наших прав у польській державі. Тому Краєва Нарада *УНДО* закликає українську суспільність до якнайбільшої активізації своїх *різноманітних творчих організаційних зусиль*. Зокрема Краєва Нарада УНДО закликає так Централю партії, як і всі Повітові Народні Комітети УНДО у цілому краю якнайбільш інтенсивно пожвавити свою партійну організаційну працю, бо тільки спільна політична зорганізованість громадянства створює підложжя для здорового розвитку нашого національного життя у всіх його ділянках.

Примітка: Ред. „Нової Зорі": До сих великих резолюцій Унда можна сказати ось що: Не все говорить богато той, що має що сказати. Буває, що богато говорить той, що не має що сказати. І тут є сей другий випадок. Ввесь зміст сих великих резолюцій Унда міститься в отсих словах: Унро не може виказатися ні одним поважним політичним здобутком для своєї нації, а навпаки в останних двох літах його політики ситуація нашого народу значно погіршилася. І мимо того провід Унда не витягає консеквенцій. Такого стану політичних справ ми ще не мали відколи істнує українська політика...

Познанщина гряде на нас

„Новий Час" в ч. 150 приніс цікавий репортаж з Познанщини пера Романа Гучвановича. Наводимо з нього один уступ:

Познанщина живе тепер небуденним життям, готовиться до чогось, готовиться до... *походу на нас. Щодня приходять сюди листи з* далекої Волині, з „гайдамацької" Галичини, з болотнистого Полісся, листи від тих, *що вже давніше* поїхали туди „творити нове життя, будувати велику, потужну Польщу". Тутешнє купецтво читає ті листи мов біблію, носиться з ними, відчитує на зборах, відкладає гроші на виїзд на „креси".—Нема товариства, нема установи, ні шануючого себе пана презеса, щоб не задекларував кількох тисяч золотих на будову напр. купецького дому в Бересті, чи ткальні в Рівному. Познань і Познанщина живе й хвилюється немовби там, на сході, на Волині відкрито нові скарби, золото, дорогоцінности, діямянти. Люди творять цілі легенди про ці „креси", не знають, як витати малих Поліщуків, яких до них вагонами привозять. Але горді Познаняки забувають, що у тих селах, звідкіля привозять поліську дітвору, *шаліє голод, нужда, шгунла. Для них* не байдуже. Найважніше, що в Рівному, чи в Олиці можна заложити безконкуренційну оліярню, а на сукні можна заробляти по 2 зл. на метрі. І Познанщина хвилюється ціла у нездоровій експанзивній, нервовій психіці, по її містах і селах лунає одно гасло: Польща кличе на схід, — по золото! Познань стежить за подіями на сході!

Внутрішне положення Польщі

Польський часопис „Політика" приніс в ч. 14 з 25. VI. 1937 р. статтю п. з. „Біле і чорне". В ній так характеризує внутрішне положення Польщі: Все держиться інерцією. Всі авторитети девалюуються. Слабість одних се одинока сила других. Маразм бере верх над політичною ситуацією. „Ніщо не діється." Ніхто не знає, чого хоче, ніхто не знає, що буде. Кождий може мати свої власні погляди, бо всі „урядово" плинні і *неустійнені. Всюди знаки питання. Режім? Знак* питання. Конституція? Знак питання. Теперішний *сойм і сенат? Знак питання. Сильне правління?* Знак питання. Солідаризм? Знак питання. Господарська політика? Знак питання.Політика внутрішна, освітна. Детто. Детто. Властиво з цілої спадщини Пілсудского лишилася тільки закордонна політика. Вона одинока ще не підлягла урядовому заквестіонуванню. Ну, і власть цензури... Ще гірше з ОЗН. Треба признати, що апатичність табора викликає між його симпатиками почуття правдивого жаху. Бо ніби що? Добрячий Ґаліца виголошує чесні промови і Старжиньский їздить в ролі проконзуля. Льокальні Озони не знають, що мають робити. Власти в Озоні постійно тимчасові, в штабі забогато індивідів з давного ББ і направяцких агентів. Факт, що табор не має дотепер свого пресового органу, се унікат в історії. Гірше те, що Озон не потрафив дотепер підпорядкувати собі цілого правительственного табору. Поодинокі міністри роблять собі на боці кождий що інше. „Направячі" роблять свою „консолідацію", що очевидно тільки компромітує думку порозуміння людей чесних і поважних. Кождий клюбик і кожде бюро уважає себе покликаним до „консолідування" на власну руку — і з того всего виходить тільки балаган.

Нове летунство Франції

Найважніші центри нового летунського промислу Франції основують в околицях віддалених від терену будучої війни. І так один центр буде під Піренеями, другий коло м. Бордо (Рошфор); дальші коло м.м. Марсилія, Кан, Бурж, Клєрмон - Ферран, Нант, Ст. Лазар, Мельт, Кодбек. Також фабрики моторів мають перенести з околиць Парижа аж під Піренеї. Всі летунські фабрики будуть получені в одно підприємство „Нац. Т-во будови літаків". Дві третини акцій того т-ва матиме держава, решту власники дотеперішних фабрик літаків. Нова спілка вироблятиме і приватні літаки.

В пошукуванні „глибшої правди”

У відповідь о. Г. Костельникові на тлі дискусії про стиґматизацію й інших справ.

Вірте або не вірте, але на мою далеку і глуху провінцію не заходить такий гість як „Нива”. Як попереднього разу (ч. 3), так і тепер дістав я її случайно. Сим разом привіз її хтось недавно зі Львова. Тепер, коли беру до рук перо, уважаючи, що справа не тратить на актуальності, не маю наміру боронити себе, але правду, що нею так немилосердно торгує о. Г. К. Зазначую також, що в сій статті не буду трактувати про суть стиґматизації взагалі, чи про становище до Насті Волошин. Про те писав я в „Н. Зорі” з 1. IV. 1937 р. Тепер хочу тільки показати, як думає, пише і полемізує „автор численних теольоґічних і фільософічних праць (інша річ, що багато з них помандрувало до „інквізиції”. Ред. К.), призвичаєний до найтяжчих полемік” (пор. статтю о. Г. К. в „Ділі” ч. 327 з 1935 р.). Перед нами якраз одна така дійсно „тяжка”, дарма що невеличка, полемічна стаття о. Г. К., але тяжка до чогось доброго і розумного, поміщена в „Ниві” ч. 5 з 1937 р. п. з.: „І далі плутають”. Пригляньмося їй.

На вступі позволю собі завважити, що в о. Г. К. слідний поступ: що крок, то „ліпше”. Автор, відповідаючи на мою статтю, поміщену в „Н. Зорі” з 1 квітня с. р. п. з. „Становище „Місіонаря” до стиґматизації Насті Волошин”, наперід старається удекорувати мене таким титулом як „старий ґадула” і т. п. Потім закидає мені наївність, поплутання основних понять, виверчення цілого спору з „Місіонарем”, утечу від фактів, софістерію; а накінець ніби демаскує „властиву” причину тої здержливости „Місіонаря” і мойого „мудрування” (ненависть до „візантійців”) та остерігає „Міс.”, мене і наших однодумців (читай: противників „візантинізму”), щоб та наша політика не прожерла й нашої віри, як ржа зелізо. Дійшовши такою крутою і безлюдною стежкою до віри о. Г. К. легітимується тим, що він („візантієць”) ні разу не мав клопоту з „римським комісарем”, зате деякі з тих, що їх — „візантійців” — хочуть навчати респекту перед Римом, „якось десь” мали якісь неприємности. Цікаво булоб знати: хто, защо, як і коли. Розберім ту статейку, а побачимо, чому вона така „тяжка”.

В ч. 5 „Ниви” з 1937 р. на ст. 189 в нотці, що відноситься до заголовку, читаємо: „У своїй статті „Становище Міс. до стиґматизації Н. Волошин” в 3 ч. „Ниви”, — мав я на думці виключно тільки (підчеркнення моє) автора статті в „Місіонарі” (...) (!) *)

В тім самім числі „Ниви” і в тій самій статті, тільки на другій сторінці, читаємо таку реасумпцію цілої статті з ч. 3 „Ниви”: ...„а про те (мені йшло), що „Місіонар” зовсім інакше віднісся до стиґматизаційних фактів нашої Насті, ніж був віднісся перед кількома роками до анальоґічних фактів Тереси Найман”.

Якжеж погодити одне з другим? Хто інакше віднісся? о. Г. К. закидає комусь неконсеквенцію. Отже кому? „Місіонареві”? Ні! Бож заявляє, що мав на думці не „Місіонаря”, а виключно тільки (дві ексклюзії!) автора статті. Авторові? А то як? Чейже не може сказати, що один автор писав одне і друге, зн. і колись про Тересу Найман і тепер про Настю Волошин. о. Г. К. уважає, що послідна стаття в „Міс.” була редакційна — і гадаю, слушно. Чомуж не подивився, хто був редактором „перед кількома роками” і хто писав тоді про Тересу Найман? (Чи й остаточно чому „Міс.” інакше віднісся, требаб писати осібно). Таж один міг писати так, другий інакше. Один від другого незалежний і за другого зовсім не відповідальний. Якже отже, Отче Г. К., погодити ті два Ваші вискази? Чейже ясно, що те, що Ви „мали на думці” (ст. 189), зовсім не годиться з тим, про що Вам „йшло” (ст. 190). Чи не в льоґіці В а ш і й неконсеквенція?! Колиж хочете оминути закид льоґічної неконсеквенції, то признайтеся, що одне з двох (коли не обоє) вище наведених Ваших тверджень неправдиве. Навіть не дуже подивуються Вам люди, бо знають, що Ви „в житті завсіди шукали глибшої правди” (Н. Волошин ч. І. ст. 2); отже про ту пересічну правду не дуже дбаєте.

Доходимо до місця найважнішого і заразом найтрагічнішого для о. Г. К. В „Н. Зорі” з 1. IV. с. р. написав я таке: „Справжня стиґматизація без сумніву належить до явищ надприродних... Хіба, що автор під справжньою стиґматизацією розуміє сам голий факт зранення чи інші явища без огляду на їх природну чи надприродну ґенезу, характер і ціль”.

о. Г. К. на це так відповідає: „Думаю, що багатьох милить вираз „правдива стиґматизація”, бо собі уявляють, що в тому вже включується поняття надприродности стиґматизації. Ред. К. так і пише виразними словами: „Справжня стиґматизація без сумніву належить до явищ надприродних”.

Отче Костельник! Чи Ваша „глибша” фільософія потрафить збагнути таку сіреньку фільософічну правду, як ось та: Інша річ, чи в висказі „справжня стиґматизація” включується поняття надприродности стиґматизації, а зовсім інша, чи справжня стиґматизація фактично надприродна. Це дві з о в с і м інші річі, яких мішати не вільно. Я сказав тільки, що справжня стиґматизація „де факто” надприродна. Чи я тим сказав, що у виразі „справжня стиґматизація” вже включується поняття надприродности стиґматизації? А Ви пречінь виразно мені се приписуєте. Якжеж?! Цеж ігнорація найпримітивніших фільософічних правд, або в найлучшому разі — безличність!

Та йдім дальше, до найвисшої точки у виводах о. Г. К. На моє висше наведене твердження, що справжня стиґматизація належить до явищ надприродних, відповідає: „А се зовсім не так! Правдива стиґматизація се така, що виступає самочинно, на тлі глибокої побожности, вільна від усякого ошуканьства та симуляції... А чи стиґматизація взагалі щось надприродне, чи природне... се щойно проблєма, яку зовсім нелегко вирішити.” Тілько в „Ниві”, ст. 190.

Про ту саму справу в книжці о. Г. К. „Настя Волошин” ч. І. вид. 1936 р. читаємо таке: „...для людини, яка наскрізь перенята „чуттям буденности”, чудесні факти з життя Насті Волошин будуть наче неймовірна казка... бо це дійсно неприродне, щоб рана на тілі якоїсь людини наслідувала рани розпятого Христа”. (ст. 130). Дальше:

„Я всіми способами старався пояснити собі стиґматизацію „природно”, але чого інші не могли доконати, і я не міг. Скільки разів я зачав від „природи”, завсіди льоґікою фактів був приневолений доходити аж до „надприроди”. Медіюмізм тут також безрадний, хіба щоб приняти якийсь окремий „релиґійний медіюмізм”, котрому, послідовно, требаби приписати всі релиґійні пророцтва і чуда... я прийшов до переконання, що причина с п р а в ж н ь о ї стиґматизації м у с и т ь б у т и надприрод-

*) Не входжу в те, чи о. Г. К. не написав цього під натиском „Ниви”, що хотіла в той спосіб обмити руки з того, що помістила такі безосновні і злобні напади на католицький часопис. Ред. К.

ПЕТРО КОВАЛІВ 7)

ПЕТРОГРАД В БЕРЕЗНІ 1917 Р.

Як зачиналася революція в Росії.

Тимчасом почав падати сніг і раптом зовсім стемніло. Ліхтарі нашого самоходу відмовилися світити, добре що брудну дорогу ще видко було між горбами снігу. Та коли ми доїхали до Волкової деревні, виявилося, що нас там чекають: велика юрба геть загатила одиноку вулицю... „Дозвольте, Вашброде, пустимо машину повним ходом, наволоч розбіжиться”, — вимовив шофер, що, як і богато солдатів-техніків, не дивлячися на революційність півінтеліґента, ставився до народу з глибоким призирством.

Як тільки я наказав загальмувати, юрба миттю кинулася на самохід. По команді мої люди взяли рушниці на поготову, а шофер навіть вдарив у зуби дядька, що почав дряпатися до нас. „Забериться на чотирі кроки, бо стрілятиму!” — крикнув я. „Хто ви й чого вам треба?” — гукають. „Давайте двох представників, — відповідаю. — З натовпом балакати не буду.”

Відійшли, пораялися. Підходять до нас два. Один низенький солдат з рушницею і шаблею, другий учень землемірної школи з револьвером, обидва з повязками на ліктю. Була така хуртовина, що нічогісенько не було видко й навіть сірника неможливо було витерти. Вирішили, що юрба чекатиме, а ми зайдемо в якийсь будинок. Зліз я з самоходу, „представники” оточили мене, один у лівій руці рушницю біля ноги несе, а другою шаблею на мене замахнувся; товариш його мені у лівий висок револьвера суне. Посковзнеться, думаю, в темряві на снігу хтось з них та лиха накоїть.

„Фінляндець!” — гукаю. Скочив один з моїх, витягнувся й прикладом об землю як гупне. „Слухаю, Вашброде!” — „Ітимеш за мною у двох кроках, і коли один з сих с.... синів, — кажу, — щось мені ненароком зробить, ти йому заженеш багнет з рушницею низче спини аж по самий затвор. Зрозумів? Повтори!” Повторив мій „Фінляндець” усе до слова, а конвойні вже руки опустили. Тоді ще голосніше наказав я іншим увесь час пильнувати й стріляти, коли хтось підійде близче ніж на два кроки. „А я, — закінчив, — на постріли зразу прийду і коли будь хто вже влізе на самохід, я спершу у вас стрілятиму а потім в його.”

І пішов я разом зі сторожею на вогник. За рогом вулиці потрапив просто на „трактир” та було вже пізно. Увійшов я в корчму руки в кишенях, а за спиною конвойні... Відразу побачили мене, дарма що низенька хата була повна тютюневого диму та пари. Всі як один скочили з місць і кинулися штовхаючися до дверей з вигуками: „Впіймали!” — „Більше не будеш тут лазить!” — „Провчимо тебе!”

Мої конвойні протиснулися межи мною та „волковцями”. „Чекайте, товариші, розглянемо папери. Прапорщик працює для революції.” Люди втихомирилися й уважно вислухали мою посвідку.

„От і добре, — каже найхитріший, — що ви з нами. Але не знаємо ми, що на світі робиться, часописів нема, до міста далеко й година лиха. Перепочиньте в нас неділю, а ми на вашій машині поїдемо й пороздивимося. В понеділок зранку ви на працю вернетеся.” — „Е, ні — відповідаю, — маю доручення привезти до вечора бензини. Коли в осмій годині не прийду, сотня козаків ще до півночи прискаче мене у вас шукати.” — „То хоч чаю попийте з нами й розкажіть як що.”

Сів я біля дверей спиною до кутка, а „Фінляндця” з учнем-землеміром післав, щоб юрба розійшлася й самохід близче підїхав. Коротко розповів я про зміну уряду й зречення царя, про завдання, які перед нами, та про можливости майбутнього. Потім вийшов я до самоходу і післав своїх людей з шофером

на. (Підчерки. моє). Отже також причина Настиної стиґматизації мусить бути надприродна". (ст. 132).

Тут о. Г. К. додає, що не всі явища стиґматизації мусять бути надприродні, бо „надприродна причина стиґматизації розвязує ріжні таємні сили людської душі..." Хоч можнаб під тим підписатися, одначе для ясности треба додати, що це правда тільки тоді, коли автор хоче сказати, що ті явища не є надприродні з огляду на свою безпосередну причину, або що не є надприродні своєю суттю, тільки ґенезою. Бож сподіюся, що навіть о. Г. К. не заперечить принціпу, що яка причина такий і вислід,*) бодай під оглядом причиновости. А що після о. Г. К. „причина справжньої стиґматизації мусить бути надприродна", отже й сама стиґматизація мусить така бути. Впрочім дальше на ст. 133 говорить: „...Це взагалі відноситься до всіх надприродних чинників, отже також до стиґматизаційних явищ".

Ясно, що тут о. Г. К. справжню стиґматизацію уважає надприродною.

Порівнаймо тепер ті два зовсім противні погляди чи вискази одної людини, в одній і тій самій справі, під тим самим оглядом і приблизно в тім самім часі (1936 — 1937). А саме: В одному місці о. Костельник твердить, що стиґматизаційні явища без сумніву чудесні і надприродні, а в другому місці на те саме моє твердження каже: „А це зовсім не так" і т. д. Як се назвати? Чи се не зміна платформи відповідно до потреби; торгування правдою?! Чи се не „медвежий танець" на горячій блясі?!

Отче Костельник! Ви битий у всяких медіюмізмах (за такого бодай себе маєте). Можеб Ви попри „релігійний" винайшли ще якийсь „льогічний медіюмізм" для пояснення деяких дивних явищ у льогіці Вашій та Вам подібних. Потрудіться, може якраз зробите переворот і зачнете нову еру.

В „Н. Зорі" написав я, що рішення в справі правдивости і надприродности стиґматизації о. Г. К. уважає за дуже легеньку справу. На се о. Г. К. обрушився і каже: „я так немудро ніде й ніколи не писав"... Коли так, то треба показати, де й коли. Отче Костельник! Висше наведені слова з книжки: „Настя Волошин" (пізнаєте їх?) ясно і виразно висказують Ваше переконання, впрочім сим разом розумне та обосноване, що правдива стиґматизація мусить бути надприродна. А що в даному конкретному случаю правдивість стиґматизації по Вашій думці так легенько пізнати, як те, що „Місіонар" виходить в Жовкві і т. п. („Нива", ч. 3. 1937), — тож і надприродність правдивої стиґматизації таксамо легко пізнати. І то якраз тому, що правдива стиґматизація мусить бути надприродна. Ясне чейже, що той консеквенс сам випливає з обох Ваших преміс; тим самим він Ваш.

Отже бачите, що Ви дійсно так немудро написали! І то Вам не першина... І не молодик Ви вже. Бачите також, куди Ви зайшли в пошукуванні „глибшої правди", — в яку сліпу вулицю! І гадаєте, що вийдете з неї, як іще раз назвете мене „старим ґадулою" або вже яким новим ордером удекоруєте? О, ні! Зовсім не туди! Тут хитро-мудро не викрутитеся, звалюючи всю вину на мою „балакучість" чи наївність, бо мабуть ніхто не повірить Вам, так як ледви чи хто вірить, щоб „Місіонар" або „ті круги" означали те саме, що автор статті в „Місіонарі". Чи гадаєте, що вдасться Вам з вітру виплести шнур на нас?

Здогади Ваші про причини здержливости „Місіонаря" і моєї відповіді на фоні нестійности Ваших виводів і плиткости їх зовсім не відбивають. Щож тичиться того „римського комісаря", то не образіться, отче Костельник, що скажу Вам правду. А саме: Не думайте собі, що Ви така велика і важна фігура, щоб аж Папський Візитатор, що приїхав звізитувати нашу Церковну Провінцію, мусів на Вас пошпортатися. Впрочім, коли згадував я про „комісаря", то виразно чейже додав: „ад гок" значить спеціяльно до даної справи чи особи. Чи Ви того не бачили? Отже хто зміняє предмет і скаче як „вуйко" на горячій блясі?

Кажете, що „сипалося піря" з декого в антивизантійських кругах. Гм. Правда то чи неправда, але малоб воно означати, що „византійці" з ліпшої глини ліплені, як ми. Отче Костельник! А чи Ви не знаєте, чи вже забули, з кого то і без спеціяльного „комісаря" не піря, а дрантя вже нераз посипалося? Чейже не потребую притім додавати, так як Ви: „якось десь", бо всі дуже добре знаємо, як і де.

Коли порушуєте справу своєї віри, то мушу спростувати Ваше мильне, а може й свідомо натягнене розуміння моїх слів. З тенору Вашого писання, з того, що підсуваєте „Місіонареві" і мені інтенції антивизантійські в річах звязаних з вірою, вкінці з того, що стало опонуєте нам себе яко „византійця", виходить, що й під своєю вірою тут розуміете „византійство", а бодай синтезу віри і „византійства". Колиж я говорив, що декого під тим оглядом (католицтва) і папський комісар „ад гок" мабуть нелегко збагнувби, то не мав і не міг мати на думці якраз „візантійства" (бож „візантійство" саме собою не є „оппозітум" до католицтва), тільки інші дечиї „зделки". Які саме, запитаєте. Відповідаю: Коли хтось католика зве еретиком, а його католицькі погляди єресю, і то публично в часописах, що виступають проти католицьких Епископів, то з ним щось неясно, бо якраз так роблять еретики. Тоді такий або забувся або... Чейже не забулося ще паплюження целібату й осіб з тим звязаних. Або коли хтось задалеко заїде з такою справою як „епіклеза", то чи не слушно і чи не вказано призадуматися над таким чоловіком?!

А щоб наша віра не заржавіла, не бійтеся, Отче Костельник! Скорше чия інша заржавіє, бо заблизько до ржі присувається. Наша віра впродовж віків не ржавіла ніколи, а ржавіла — і то нераз чия інша... І... „утінам фальзус ватес сім!"

Й. К.

*) „Qualis causa, talis effectus."

Важний розпорядок

Часто лучається, що урядники в воєвідських урядах і староствах виконуючи свої урядові чинности побирають від сторін спеціяльні датки на цілі суспільні і гуманітарні та навіть узалежнюють виконання тих чинностей від предложення доказу зложення оплати на ті цілі. Незалежно від побирання таких датків в готівці практикується також продажу значків на ріжні цілі суспільні й гуманітарні. Є також случаї, що урядники, ліквідуючи належности, потручують такі додаткові оплати з тих належностей при виплаті. Тому що таке поступування не лише суперечить обовязуючим приписам, але підриває повагу урядів, бо витворює в кругах інтересентів переконання, що приспішення залагодження подання або одержання прихильного рішення можна дістати зложивши осібний даток, міністр внутрішних справ Складковский видав воєводам і староствам розпорядок. В нім забороняє урядникам загальної адміністрації побирати на якінебудь цілі від інтересентів у звязку з виконуванням урядових чинностей якінебудь оплати, не сперті на обовязуючі приписи, особливо приймати якінебудь датки в готівці, чи при помочі купна значків або датків складаних до пушок.

в корчму погрітися чаєм.

Та пригоди на тому не скінчилися. Молоденький солдат, той що піднимав шаблю над моєю головою, виявляв до мене надзвичайну увагу. Він став з мого дозволу на підніжку авта й нарікав мені стиха на пожарних, що пиячать й забрали в його рушницю. „В мене чужа вінтовка, — казав він, — а як я в казарму повернувся,коли число не моє на ній?"

За чверть години мої люди вийшли з корчми підбадьорені. Я наказав солдатові показати нам крамницю, яку пограбовано. Наш самохід зупинився на пішоході, так, що між ним і будинком ледве можна було протиснутися. Та поки я роздивляв великий замок, що висів на дверах, юрба, як почула, що самохід знову став, вже нас оточила. Я викликав господаря й попрохав зняти замок; він відповів, що то не його, а брандмейстера. Але командант пожарних не схотів відперти. Я покликав „Фінляндця" і наказав йому відбити замок прикладом, але дав пожарному пів хвилини на мірkування. В останній момент він таки відпер і навіть попрохав дозволу увійти з нами. Закликав я й господаря з ліхтарем.

Обдивившися, що лишилося лише кілька ящиків з пляшками, я заявив господареві, що заберу їх, а йому видам в місті поквітування. Той зрадів в надії продати хоч решту вина, але пожарний грубо кинув: „А я покличу людей і не дам!" — „Стань в куток! — гримнув я на його. — А ти, — звернувся я до одного з своїх, — будеш його вартувати. Як рухнеться, або крикне, коли його в гладке пузо багнетом!"

Ніхто нам не перешкодив навантажити вина на самохід і я по дорозі облишив горілку разом з господарем у першім шпиталю, що схотів узяти цінні напої.

Червоний Петроград.

Протягом богатьох днів градоначальство було чи не одиноким осередком ладу й справедливости. Поліція була цілком знищена, військові частини здезорґанізовані. Треба було деякого часу — в одному полку більше, в іншім менше — щоби співпраця старшин з солдатами була налагоджена. Ось два факти того часу:

Після революції солдатські сходини л. ґвард. московського полку „затвердили" лише полковника й по одному старшині на сотню. Мій знайомий підпоручник С. молодший старшина був обраний сотником і залишився аж до вечера в казармах, тоді як „незатверджені" вільно пішли до дому. Другого дня зустрів він по дорозі до казарми одного з відданих йому солдатів своєї сотні. „Я все вас чекаю, — каже ґвардеєць — уночі прийшли до нас якісь штатські (цивільні), скликали людей і умовили, що нам сімнацятьох старшин на полк забогато. Вас наново не обрано, отож поручника, що його вчора як і вас були затвердили, як прийшов, викинули у вікно, він так покалічився, що вмер, ідіть краще до дому, щоб вам лихо не трапилося."

Кілька днів пізніше, коли вже все ніби вгамувалося й цар зрікся, вбито командира 3-ої сотні л. ґв. Фінляндського полку. Цей сотник, якому каліцтво не дозволяло вернутися в Дієву Армію, викликав свою сотню і сказав промову: „Революція вже скінчена, а війна ще ні, отже від завтра почнемо знову вправи і вчення." В той момент іззаду підійшов солдат, схопив рушницю з стійки і прикладом по голові вбив старшину примовляючи: „Тобі гарно казати, як тебе вже на фронт не візьмуть!"

Може це була особиста пімста, але подібні випадки не збільшували взаїмного довіря. Зрештою старшини цього полку, лишаючись з початку заворушень у казармах, мусіли завзято боронитися, коли їх обстрілювала з кулеметів юрба солдатів чужих полків. Врятували їх з облоги майбутні підстаршини з „учебної команди", саме в мент, — коли двері „офіцирського собранія" підпалювано соломою з ґасом (нафтою). (К. б.).

З життя Теребовельщини

З Теребовлі пишуть нам:

Союз Українських Кооператив купив у пані Д. кусень площі і добудовує на ній будинок на магазини. Крім того заложив склад дерева на городі коло о. Весоловського. О. декан Мохнацький зачав малювати церкву. Малює артист маляр Борачок. Стиль східний. Рівночасно управа музею ім. князя Василька зафундувала відновлення чудового образу Матери Божої за престолом. Відновляє п. Борачок. Збираємо фонди на віднову. Дотепер зібрано 130 зл. Катехитом для всіх шкіл в Теребовлі є тепер о. др. Сидорів. Він вчить в обох народних школах даром, а в гімназії за 35 зл. Добре булоб, якби Теребовля одержала ще одного катехита. Бо тепер катехит одинокий учитель Українець, що стоїть у звязку з учениками греко-католиками. О. Сидорів тепер адмініструє парохією в Залавю, бо і на феріях треба з чогось жити. З посвяченням прапору Марійської Дружини учеників мав о. С. клопіт. Присутна на Богослуженні в церкві учителька ненашої народности донесла директорові гімназії, що о. Назарко мав в церкві „ворожу проповідь“. Треба було виясняти.

Десять сіл теребовельського повіту зголосилося, що хочуть мати дитячі садки, та повітове староство не дає дозволу і мабуть не дасть так, як тамтого року. Творять польські. Сими днями відбувся в Теребовлі курс для провідниць польських діточих садків при жіночій школі. А в нас нема кому походити за сею справою. До гімназії здавало сего року тридцять кілька учеників. З того принято 13, не принято 18. Між непринятими знайшлися діти свідоміщих теребовельських міщан. Декотрі з сільських хлопців, що здали до гімназії, зголосилися до польської гімназії (до тої, де мали бути паралельні відділи польські й українські), а два хлопці наших селян, що їх принято в Теребовлі, написали на вписових картах обряд греко-катол., а національність польську. А може таких є й більше? Наші селяни (бо то селянські хлопці записували національність польську) пускаються на хитрість сумнівної вартости. В перший день Зелених Свят відбувся в Теребовлі український фестин у власнім саді. Дохід на сплачення ціни купна. Фестин вдався. От і всі новини з Теребовлі.

Монографія про Самбірщину

В червні с. р. вийшов II том монографії п. з. Самбірщина, пера п. Александра Кучери, апеляційного судді і віцепрезидента Окружного Суду в Самборі. Праця має коло 500 сторін друку і богато ілюстрацій. Автор описує живо поодинокі фрагменти суспільного життя Самбірщини і на східних окраїнах в часах передрозборових і пізніших австрійських. („Всхуд“).

Три летунські катастрофи

„Хвіля“ пише: Якесь страшне право серії затяжіло над львівським летунським світом. В ночи з 8 на 9 відбувалися як звичайно вправи військових літаків зі Скнилова. Оден з літаків дістався в сферу бурі і вдарений перуном упав на полях Миклашева та цілком розбився. Офіцир Дзержава та плютоновий Фукса погибли. В годину потому зовсім розбився другий військовий літак, схоплений бурею в напрямі Золочева. Обслуга його вратувалася. В день по тій катастрофальній ночі на цивільнім летнищі у Львові літак, що мав сідати на землю, зачепив авто посла Козіцкого. Шофер і пані Козіцка ранені.

Жінка Літвінова на засланні

Московське радіо звідомляє, що жінка наркоміндела Літвінова заслана до міста Свердловска (Єкатеринбурґа) за те, що остро й отверто критикувала послідні масові розстріли в Совітах і за те, що кілька разів висловила бажання вернутися до Англії. Вона з роду Англійка. Літвінов офіціяльно вирікся своєї жінки кажучи, що не має з нею ніякого контакту. Крім того написав вірнопідданчу заяву Сталінови, в якій грубими й різкими словами осудив поступування своєї жінки. В звязку з тим в Москві говорять, що становище Літвінова непевне.

Зїзд босих і безштанків

Німецька преса в Чехословаччині описує зїзд німецької рільничої молоді, що відбувся недавно в м. Міс в Чехії. Чеські власти заборонили учасникам носити чоботи з холявами і виступати в брунатних блюзках і штанах, як також в зелених сорочках. Багато учасників зїзду стало до походу тільки в скарпетках. Комісар поліції, що прибув на зїзд з 26 жандармами, приказав тим учасникам взути чоботи. Повстало замішання, бо інші жандарми, не знаючи приказу комісаря, казали учасникам скидати чоботи. Подібні сцени відбувалися з убиранням і скиданням зелених сорочок. При касі побіч площі вправ стояли і сиділи півнагі члени союзу німецької рільничої молоді, що їм приказано поздіймати зелені сорочки.

Помер Джон Ундервуд

В Массачусетсі помер Джон Ундервуд, винахідник першої машини до писання з видимим шрифтом і власник фабрики знаних машин „Ундервуд“. Він уродився в Лондоні. Батько його був учеником знаменитого ученого Фарадея і спеціялізувався в уліпшуванні чорнил до копіювання. Джон Ундервуд використав схему створену в 1874 р. компанією Ремінґтон, що перша пустила в світ машину до писання, але уліпшив її так, що на його машині можна було відразу читати написане в міру того як букви появлялися на папері. Винахідник одержав за те золоті медалі в ріжних краях й доробився величезного майна. На кілька літ перед смертю зложив обовязки головного директора своєї фірми і поселився в роскішнім замку в стейті Массачусетс, де й помер по працьовитім життю.

Як Росія зайшла над Амур

В звязку з постійними конфліктами між Совітами та Манджурією і Японією варт подати жерело тих непорозумінь, що можуть довести до війни за далекосхідні терени Росії. Коли перші козаки стрінулися з манджурськими станицями над Амуром (17 ст.), цісарські посілости манджурської родини обіймали не лише територію, якою володіє тепер її потомок цісар Кганг Те, але також величезні простори гористого і лісистого краю, слабо замешканого Тунгузами, посвяченими з Манджурами. Той край простирався від кореанської границі до гірських ланцюгів на північ і захід від Амуру. Була це природна берегова лінія від устя ріки Тюмен, коло Владивостоку, аж до Охотського Моря. Манджурська династія домагалася також північної тундри, та на підставі договору в Нерчинську (1689) Росія перефорсувала собі границю здовж ріки Аргун та гір Яблонових і Станових, здобуваючи через той поділ цілу Сибір на північ від тої лінії і на північ від границі Північної Монголії. Той договір не дозволяв на російську кольонізацію в долині Амуру близько 200 літ. Від підписання договору в Нерчинську аж до хвилі, коли гр. Муравйов став генерал-губернатором Східної Сибірі (1847), Росія була вдоволена з факту, що монгольські тундри лежать облогом. Одначе Муравйов скоро зорієнтувався в користях, що їх далоб посіданя надамурських теренів. Він заінтересувався ними в хвилі, коли кримська війна замкнула Чорне Море для російської торговлі. Росіяни мали богато лекший доступ до тодішньої столиці в Пекіні і лекше могли ангажуватися в торговельні взаємини з Китаєм як західні держави. Отже коли повстало непорозуміння між Англією і Францією та Китаєм в справі привілеїв торговельних і дипльоматичних на полудні, Росії вистарчила тільки демонстрація в надамурськім краю і предложення „добрих послуг“ в Пекіні, щоби здобути те, чого Китай відмовляв іншим державам. В 1857 р. козаки Муравйова та його кольоністи опанували долину Амуру і зачали будувати укріплені оселі, а російські дипльомати виторгували для Росії в 1858 р. на основі договору в Айґуні відступлення цілої території на лівім березі Амуру, від Аргуну до моря. Пізніше устійнено, що те, що тепер творить надморську провінцію — Приморський Край — з Владивостоком як метрополією, має бути спільним тереном володіння. В 1860 р., коли французько-англійські відділи посувалися на Пекін, Росія склонила Пекін до негайного відступлення надморського краю на полудне від Амуру. Се дало Росії доступ до Японського Моря, чого вона так дуже хотіла. Завдяки тому вдалося Росії визначити границю з Манджурією майже цілком здовж внутрішніх водних шляхів (найдовша водна границя на світі) і відтяти Манджурію від моря. Історія російської експанзії на Далекому Сході завела СССР як переємника царського імперіялізму над береги Амуру й Тихого Океану, де нині повстають конфлікти з новою силою Японії, а завтрішній день може принести навіть збройний зудар.

Лікарський фейлетоник.

Їдь гадини ліком на катар

Дотепер медицина не знала успішного ліку на катар. На днях одному віденському лікареві вдалося зладити препарат з їди гадин, що радикально усуває катар. Вистарчить натерти тим препаратом горішну часть рамени хорого, щоб по кількох хвилинах катар зовсім уступив. Винахід віденського лікаря викликав зацікавлення між лікарями.

Через свою високуякість здобули паперці і тутки (повноватки) „КАЛИНА“ СОТНІ ТИСЯЧ ВІДБОРЦІВ

З РЕЛІГІЙНО-ЦЕРКОВНОГО ЖИТТЯ

Деканальний Соборчик у Снятині. Дня 28 червня с. р. відбувся в Снятині в церкві Вознесення Г. Н. І. Хр. собор снятинського деканату. Прибули майже всі Отці з деканату. Собор відкрив Впр. о. декан А. Сімович молитвою до св. Духа та коротенькою промовою. В ній звернув увагу кондеканальних отців на небезпеку, що загрожує їх парохіянам зорганізованим наступом активного атеїзму. Обовязком священика всіми доступними йому способами протиставитися тому наступови. До цього конче треба втягнути і світські особи, підготовивши їх якслід наперід. На цю тему відчитає один з отців реферат. З черги забрав голос духовник снятинського деканату Впр. о. Л. Білинський та реферував з моральної трактат про реституцію. По тім представив о. декан кондеканальним Отцям Впр. о. В. Микитюка, містоголову Головного Виділу товариства „Скала“. О. Микитюк забрав голос та заявив, що користаючи з собору, він як урядуючий містоголова Товариства „Скала“ приїхав, щоб познакомитися з Впр. Отцями снятинського деканату, навязати з ними контакт, почути на місци звіти про стан парохіяльних читалень в деканаті та поділитися своїми поміченнями, які йому як містоголові насунулися в злуці з труднощами в основуванні парохіяльних читалень. Свої помічення зібрав у рефераті під заголовком: „Католицька Акція і духовенство“. Сей свій реферат обширно та дуже цікаво підготований відчитав з таким ходом думок: Теперішний стан людства. Хто в силі здержати руїну? Як реагує католицька Церква на ту загрозу та небезпеку? Суть Католицької Акції. Роля духовенства в Католицькій Акції. Організаційна форма Католицької Акції. Хто може належати до Католицької Акції? Який цензус внутрішнього християнського життя вимаганий, щоб допустити когось до роботи в Католицькій Акції? Стан Католицької Акції в нашій дієцезії. — По рефераті забрав голос о. декан Сімович, подякував за реферат, заявив, що реферат так всесторонно оброблений, що трудно буде забирати голос у дискусії та порадив віддати реферат до друку. — Відтак о. декан ділиться з кондеканальними отцями своїми спостереженнями з деканальної візитації, потім уділяє голосу Впр. о. М. Пастушенкови. О. Пастушенко відчитує свій реферат. В нім представив конечність співпраці світських осіб з духовенством у парохії, вслід за цим і конечність підшукати відповідних до тої пр ці людей та підготовити їх місіями, реколекціями чи проповідями. — По рефераті о. Пастушенка розвинулася жива та річева дискусія, у якій забирали голос майже всі отці. По дискусії забирає голос Впр. о. декан та ще раз дякує Впр Отцям В. Микитюкови і М. Пастушенкови за реферати, відтак уділяє голосу поодиноким кондеканальним отцям, що з черги інформують містоголову „Скали“ о. В. Микицюка про стан парохіяльних читалень та про підготовку там де ще їх нема. На цьому вичерпано денний порядок собора. Собор закінчено посіщенням Евхаристійного Ісуса, спільною молитвою всіх кондеканальних Отців, благанням о благословення в душпастирській праці та піснею: „Тебе Бога хвалим...“

Слідуючий Конґрес Христа-Царя відбудеться в Медіоляні. В звязку з 5-им Конґресом Христа-Царя, що відбувся в Познані в днях 25—29 червня с. р., відбулося теж засідання постійного міжнародного комітету тих конґресів під проводом еп. Шайвілера з Сен-Ґален'у (Швайцарія). На тому засіданні принято організаційний статут конґресів і вибрано виконуючий комітет. До нього належать: еп. Шайвілер як предсідник, о. кан. Мак (Люксембург) як його заступник, др. Мецґер з Майтінґену (Німеччина) як ген. секретар, о. радн. Калян з Любляни (Югославія) як його заступник і ин.

ПОЛІТИЧНІ ВІСТИ

ПРЕЗИДІЯ УНДА та Української Парляментарної Репрезентації оповіщує, що відповідальні чинники Унда ніяких переговорів на тему українсько-жидівської співпраці не вели й не ведуть.

ПОЛЬСЬКЕ ПРАВИТЕЛЬСТВО інтервеніювало знову в Ватикані, бо лист митрополита Сапіги до Президента РП був невистарчаючий для полагодження т. зв. вавельського непорозуміння.

У ВАРШАВІ зачав виходити новий політичний часопис „Чорне на білім“. Перші два числа були сконфісковані. В третім передовицю написав полк. Ґрендзіньский, б. легіоніст.

У ВЛАДИВОСТОЦІ ҐПУ мало увязнити 1000 совітських офіцирів.

РОМУНСЬКИЙ КОРОЛЬ Карло виїхав закордон. А саме наперед до Білгороду, звідти через Відень виїхав до Парижа, де огляне світову виставу. Потому поїде до Анґлії. Ціла подорож має тревати приблизно місяць. Король Карло подорожує інкогніто.

АВСТРІЙСЬКИЙ ПАРЛЯМЕНТ ухвалив закон, на основі якого включено всі піввійськові австрійські організації до регулярної армії. Австрійська преса розписується тепер про нову австрійську армію й її творця ґен. Ценера.

СІОНІСТИЧНА ОРҐАНІЗАЦІЯ австрійських Жидів запротестувала проти поділу Палестини.

МУССОЛІНІ написав письмо до британського правительства. В нім м. ін. висловлює бажання поліпшити італійсько-англійські взаємини. Крім того Муссоліні поінформував британське правительство, що видасть приказ, аби італійська радієва стація в м. Барі не критикувала рапорту англійської королівської комісії в справі поділу Палестини.

МАНЕВРИ ІТАЛІЙСЬКОЇ АРМІЇ при співучасти летунства і фльоти відбудуться в половині серпня на Сицилії. Італійська преса пише, що ті маневри мають виказати стан приготувань до оборони морського шляху з Італії до африканських посілостей.

БЕЛЬҐІЙСЬКИЙ КОРОЛЬ Леопольд III приняв делеґацію комбатантів і заявив, що не можна цофнути амнестії для тих Бельґійців, Фляманів, які співпрацювали з Німцями підчас окупації Бельгії.

В БРУКСЕЛІ карний трибунал засудив провідника рексистів Деґреля на 4 місяці вязниці з завішенням на 5 літ і 700 фр. гривни за очорнення бувшого премієра Жаспара. Так лагідно карають там політичні провини.

ФРАНЦУЗЬКЕ ПРАВИТЕЛЬСТВО повідомило комітет неінтервенції в Еспанії, що переривае міжнародну контролю на французько-еспанській границі від 13-го липня починаючи.

РОМЕН РОЛЯН, відомий французький письменник і симпатик совітів, зложив у головній бібліотеці Швайцарії свій щоденник з правом оповістити його по 20 літах. Копії щоденника на тих самих правах зложив в інших публичних бібліотеках. З тих обережностей вносять, що в його щоденнику будуть важні політичні відомости.

ВІЙСЬКА ЕСПАНСЬКИХ ПОВСТАНЦІВ знову атакували сильно на фронті під Мадридом. Обі сторони мали великі страти.

ҐЕН. ФРАНКО заборонив поодиноким особам віздити на територію, занятy його військами так довго, доки „положення не стане нормальним“.

НАЦІОНАЛЬНА ЕСПАНІЯ обіймає тепер 34 провінцій, всі африканські посілости, Мароко, Ґвінею, Фернандо По, Іфні і Ріо де Оро. Червоні мають ще 16 провінцій.

АРМІЯ ЕСПАНСЬКИХ ПОВСТАНЦІВ числить 400 тисяч жовнірів, армія червоних 500 тисяч.

ЧОТИРИ МУСУЛМАНСЬКІ ДЕРЖАВИ, Туреччина, Афґаністан, Ірак та Іран підписали договір про ненапад.

ПРАВИТЕЛЬСТВО ІРАКУ запротестувало проти поділу Палестини і обіцяло підмогу палестинським Арабам.

ПРОТИ ПОДІЛУ ПАЛЕСТИНИ виступили представники найбільших політичних партій Сирії. Вони оповістили меморіял, в якім твердять, що поділ Палестини суперечний з правом самоозначення народів. Меморіял взиває всіх Арабів поставитися негативно до британських рішень в справі поділу Палестини.

ЦІСАР ЯПОНІЇ іменував ґен. Кіоші Катсукі начальним командантом японських ґарнізонів у північнім Китаю.

КОМАНДА ЯПОНСЬКОЇ АРМІЇ В ПІВНІЧНІМ КИТАЮ вислала 20 потягів війська на південь від великого китайського муру.

ДЕРЖАВНИЙ ДОВҐ Злучених Держав Північної Америки вже перевисшив небувалу суму 36 міліярдів долярів, себто 281 дол. на душу.

НОВИНКИ

Редактор „Нової Зорі“ др Осип Назарук виїхав на відпустку. Супроти того проситься листи призначені для редакції не адресувати на імя редактора, бо в такім разі мусіліб ждати нерозпечатані аж до його повороту або мандрувати за ним, а одно і друге викликалоб опізнення в полагодженні справ.

Полеміка довкруги „Скали“. По одержанні статті Сільського Священика зі станиславівської дієцезії п. з. Клеветникам „Скали“ одержали ми ще одну знаменито написану статтю Священика з Перемищини. Помістимо її в 54 ч. „Нової Зорі“, коли скінчимо печатати перше прислану статтю.

Міністерство Освіти видало дальші розпорядки щодо середнього й ліцеального шкільництва. М. ін. устійнено оплату за перехід з ґімназії до ліцею на 20 зл. Від нового шкільного року обмежують відчинювання фахових ґімназій. Обовязок шкільних одностроїв вдержиться й у ліцеях. Загально в школах заведуть науку корабельного і летунського моделярства.

Новий шкільний рік у школах народніх і середніх зачнеться 1 вересня богослуженням.

Куратори шкільних округ дістали нові вказівки в справі матуральних тем. Вони будуть доступні тільки кураторови і 2 інспекторам.

Новим куратором львівської шкільної округи іменували Н. Купчиньского, що був візитатором у краківській кураторії, опісля начальником персонального виділу шлеської кураторії.

Зелізничі знижки для дітей від 13-23 липня с. р. признало мін. шляхів на місце давних безплатних переїздів. Тепер кождий дорослий пасажир має право взяти з собою найбільше 5 дітей у віці до 14 літ, купуючи для них білєти 8 разів дешевші від нормальних.

Президія Ради Міністрів ухвалила новий розпорядок про уреґулювання продукції та збуту заліза. З того приводу всі роди заліза подорожіють правдоподібно о 10%.

Віцеміністр освіти проф. Уейский помер у Варшаві в 54 р. життя.

В Станиславові усунув хтось поверх 400 вінців з могил поляглих українських героїв. Ті вінці зложено на гробах підчас Зелених Свят.

О. Василь Сивак, експозит в Горохолині Горішній, поблагословив одноповерховий дім місцевої кооперативи „Любов“ на просьбу члена Надзірної Ради п. Андрія Бабинця дня 27. VI. 1937 р. в неділю Всіх Святих, в приявности своїх парохіян і замісцевих.

В Бобулинцях під Бучачем вибухла пожежа, що знищила 3 хати і 6 господарських будинків.

Гумор. — Історична правда в фільмі. — Режісер: Пане директоре, того не можна фільмувати. Він виставляє машинові кріси проти Турків під Віднем. — Директор: Ви не маєте більшого клопоту?

На Святоспаський відпуст до Судової Вишні прибуде ц. р. Ексцеленція Кир Йосафат, Еп. Перемиський. Науки при Хрестній Дорозі відбудуться 18 серпня пополудні.

З вязниці у Ряшеві втікло 11 вязнів, засуджених на довголітні кари.

В Рівному на Волині з приводу „Сьвєнта Моржа" відправлено в православному соборі богослуження в польській мові. Один зі священиків виголосив проповідь по польськи про значіння моря, а хор відспівав „Боже цось Польскен".

Б. дубенський староста Єжи Бонковіч-Зіттавер стане в вересні перед окружним судом в Рівнім за ріжні надужиття і незвичайні трансакції. Разом з ним будуть обвинувачені урядники дубенського староства Чеслав Бадовский і Константин Будзеєвский. Справа голосна на всю Волинь.

В справу б. старости Бонковіча вмотані ріжні війти на Волині, як Мальскі з Княгинина, Середніцкі з Верби, Боровскі з Млинова, Кутиба з Ярославич. Інспектор Шумелєвич повідомляв старосту про надужиття тих війтів але староста не зарядив проти них ніяких доходжень.

В Кракові засудили коморника Яна Попєлявского на 4 роки вязниці за спроневірення 18.000 зл. на шкоду інтересентів. Свідки ствердили, що впертим віряелям, які зголошувалися до коморника по гроші, Попєлявский грозив, що їх застрілить.

Над Рибником обірвалася хмара й заподіяла ряд шкід. М. і. перун вдарив у дім Христини Підставової й поразив тяжко її 5-літню доньку. В місцевій школі перун знищив електричну інсталяцію. У Хваловичах перун ушкодив будинок пожарної сторожі й вибив всі шиби.

Комісаря поліції з Остроленки Мазовецької, Яна Горнунґа, засудив окружний суд в Ломжі на 2 роки тюрми за 8 злочинів. Розправа тревала 16 днів, переслухано 177 свідків.

Головний Статистичний Уряд подає, що від 1 жовтня 1935 до 1 жовтня 1936 наложено в Польщі 1,056.224 адміністраційних кар. 861.038 осіб покарано гривною до 10 зл., 109.682 осіб гривною від 10 до 50 зл., а 10.210 осіб заплатило поверх 50 зл. гривни. Увязненням до 7 днів покарано 63.337 осіб, а понад 7 днів 10.984 осіб.

Лодзь, найбільше промислове місто Польщі, має всего 15 таксівок.

В м. Королівщина розбиває бандит перебраний за жінку.

Московська „Правда" пише, що Москва (тепер майже 4 міліонове місто) має всего 540 таксівок, з того 300 стоїть постійно в ґаражах.

В часі бурі, що перейшла над м. Клюй (Ромунія), погибла від удару грому ціла родина.

Гумор. — Річ зглядна. — Татку питає малий Ромцьо — чи 100 зл. то богато грошей? — То залежить. Коли їх видасть мама, се дрібниця, колиж я їх пущу, тоді се буде величезна сума.

400-ліття Тридентського Собору припадає в 1942 р. З того приводу зорганізовано комітет, який має уладити виставу памяток по тім Соборі. Крім того комітет підготовить студію про значіння Тридентського Собору.

У Відні повстав новий союз журналістів-легітимістів. Завдання того союзу — розвивати сильну акцію пропаґандивну й публіцистичну в хосен Габсбургів.

З приводу імянин архикнязя Оттона Габсбурґа відбулися в богатьох місцевостях Австрії торжественні богослуження, в яких взяли участь великі маси народу.

Канцлер Гітлєр відкрив нову автостраду Дрезден — Меране, довжини 101 кільометрів.

Університет в Ґетінґені відсвяткував цими днями 200-ліття свого істнування. В ювілейному обході взяли участь представники університетів: Риму, Больонії, Ґенуї, Турина, Фльоренції й Токія. Міністр освіти Руст у промові, що її виголосив з того приводу, підкреслив, що між молодим нац.-соціялістичним рухом та німецькими науковими колами істнує як найтісніша співпраця.

В Німеччині відібрали дебіт трьом ромунським часописам: „Адеверуль", „Дімінеата" і „Люпта".

Берлінська тайна поліція увязнила пастора „віроісповідної церкви" Німеллера, колишнього команданта підводного судна, відзначеного найвисшими орденами, за постійні та нагальні виступи у проповідях проти нац.-соціялізму.

Шведка Овертонса летіла літаком зі Стокгольму до своєї мами коло фінської границі. По дорозі вродила в літаку здорову дівчинку, але над якою саме місцевістю, не можна сказати. Правники ломлять собі голови, як означити місце уродження тої дитини.

На двірці в м. Ле Ман зударилися два поїзди. 9 осіб убитих, около 30 ранених.

Бувший наслідник еспанського престола гр. Кавадонґа вженився з п. Мартою Рокафор. У весіллю, що відбулося в Гавані на Кубі, взяли участь президент Куби й шеф штабу.

Гумор. — Має „рай". — Знаєте, мій дім то рай. — Та чому? — Бо я називаюся Адам, моя жінка Єва, а жінчина мама то правдивий змій.

Гумор. — Господиня пенсіонату питає гостя: Ви чому поставили чай на крісло, хоч маєте стіл? — Бо той чай такий слабий, що випадало заофірувати йому крісло.

Гумор. — Осторога. — Коло одної електрівні є такий надпис: „Діткнення дротів се негайна смерть. Хто не повинується сій пересторозі, буде строго покараний".

ЖЕРТВИ:

Адміністрація „Нової Зорі" потверджує отсим, що Впр. о. Ректор Бойчук переслав 150 зл. переданих о. Процьком з Бразилії на фонд „Нової Зорі".

В Адміністрації „Нової Зорі"

можна дістати отсі видання

Бібліотеки Укр. Катол. Організації:

Ціни в злотих:

Ч. 1.	Основи соціольоґії	3.—
Ч. 3.	Спіритизм	2.—
Ч. 4.	Життя св. Кирила і Методія	0.80
Ч. 6.	С. Томашівський: Петро, перший уніятський митроп. України-Руси	1.50
Ч. 7.	Ґреко-катол. Церква (історія)	0.95
Ч. 8.	Д-р О. Назарук: Преса	3.—
Ч. 9.	Борці за Церкву. Ч. І. Св. Павло	2.—
Ч. 11.	Д-р О. Назарук: Вчасна весна в північній Альберті	0.50
Ч. 12.	о. Т. Галущинський: Найвищий Пастирський Уряд в Хр. Церкві	0.60
Ч. 13.	Зброя до оборони і наступу. Начерк проповіди про пресу (добров. даток)	
Ч. 14.	о. Т. Галущинський: Царство сатани наступає на нас	0.80
Ч. 15.	Борці за Церкву. Ч. ІІ.	2.—
Ч. 16.	Християнське виховання молоді	0.40
Ч. 17.	Еп. Гр. Хомишин: Пастирський Лист про політичне положення	0.40
Ч. 18.	О. Назарук: Галицька делеґація в Ризі 1920 р.	1.80
Ч. 19.	Борис Колодій: Галицька Соціялістична Радянська Республика	0.50
Ч. 20.	о. Т. Галущинський: Неділький Дзвін	2.—
Ч. 21.	А. Кругельський: Тилявська Схизма на Лемківщині	1.—
Ч. 22.	о. М. Карівець, ЧСВВ: Три Синодальні Архіереї	0.25
Ч. 23.	Еп. Гр. Хомишин: Про грозу духової руїни (Пастирський Лист)	0.40
Ч. 24.	А. Ч. Українська молодь Христові	0.60
Ч. 25.	о. В. Породко, Ч. Пресв. Із6.: Хто такий був Лютер?	0.50
Ч. 26.	Осип Назарук: На спокійнім океані	0.40
Ч. 27.	„ „ Жінка і суспільність	0.50
Ч. 28.	„ „ Жіноча справа	0.40
Ч. 29.	В. Маковський: „Андрей" на заславні	0.80
Ч. 30	А. Ч.: Террор в минувшині	0.40
Ч. 31.	Еп. Гр. Хомишин: Українська Проблема	1.50
Ч. 32.	Осип Назарук: Вибір звання	0.40
Ч. 33.	о. Б. Кренціцкий: Моя розмова з дослідниками св. Письма	0.40
Ч. 34.	А. Ч.: І-ий Зїзд Молоді	0.40
Ч. 35.	о. С. Вапрович: Про Аргентину	0.40
Ч. 36.	Еп. Гр. Хомишин: Справа целібату	0.40
Ч. 37.	Т. Коструба: Радикали про Унію	0.25
Ч. 38.	О. Убиш: Танас Горлач + 10 порто.	0.30
Ч. 39.	Скала і Просвіта + 10 порто.	0.20

ІНШІ ВИДАННЯ:

Д-р О. Назарук:	Гр.-катол. Церква і укр. ліберальна інтелігенція	3.00
о. Д-р Т. Галущинський:	Думка і наука Церкви в питанню літург. мови	0.20
Д-р С. Томашівський:	Десять літ українського питання в Польщі	1.50
Д-р С. Томашівський:	Наша чільна партія у власнім зеркалі. Критичні замітки	1.00
Д-р С. Томашівський:	Про ідеї, героїв і політику	2.00
О. Назарук:	Роксоляна (повість)	12.00
О. Н.:	Ідеольоґічні основи Укр. Катол. Нар. Партії	0.50
Проф. Л. Коплєр:	Релігія і політика	1.80
С. Томашівський,	історик, політик, публіцист	1.00
А. Ч.:	На калиновім мості (Листи до молоді)	0.80
Д-р Осип Назарук:	Католицький журналіст обвинуваченій за державну зраду	1.30
Станіслав Лось:	За конструктивну політику на Червоній Руси	1.00
Гадяцький Договір		0.50
Осип Назарук:	Націоналізм Донцова	0.60
„ „	Венеція	3.—
„ „	Ерема кай аноніма	0.50
„ „	Ґоґи і Магоґи	0.50
З історії анархії на Україні		0.80
Осип Назарук:	Галичина й Велика Україна	0.50
	з пересилкою	0.70
Узасаднення Скали		0.20
Пастирський лист трьох Владик		0.10
Перша Бібліотека на Україні		0.20
о. І. Братик:	Останній Свят-вечір	0.20
Програма винародовлення Українців і Білорусинів в Польщі		2.00
Епопея сміху + 10 порто.		0.10
Показчик змісту „Н. Зорі"		4.—
	з пересилкою	4.50

Адреса: „Нова Зоря"
Львів, ул. Ґродзіцких 2/1 пов.

ПАНСІОН Сестер Служебниць в Микуличині

ОТВОРЕНИЙ ЦІЛИЙ РІК

Гарно відновлений, має водотяги, елєктрику, радіо і дуже добру кухню. Положений близько ліса, близько води, близько стації і близько почти. В будинку є прекрасна дійсно артистично виконана каплиця. ЦІНИ ПРИСТУПНІ!

ЦІНИ ОГОЛОШЕНЬ

Ціни розуміються за одношпальтовий рядок (ширини 70 мм.) о висоті 1 мм. Висота шпальти 370 мм. За оголошення (кромі дрібних) в застереженому місци дочислюється 20%. Дрібні оголошення поміщуеться по вплаченні належитости готівкою або почтовими значками.

Шпальтові оголошення

В рубриці: „Оголошення"	30 сот.
В тексті і в новинках	50 „
На першій сторінці	60 „

Дрібні оголошення по 8 сот. за слово. Перше слово і товстий друк числиться подвійно. Найменше оголошення (9 слів) 80 сот.

Сторінкові оголошення

На останній сторінці: ¹/₈ стор. 180. — зол., ¹/₄ стор. 90. — зол., ¹/₈ стор. 45. — зол., ¹/₁₆ стор. 25.—зол. В редакційному тексті: ½ стор. 280.— зол., ¹/₄ стор. 140. — зол., ¹/₈ стор. 70. — зол., ¹/₁₆ стор. 35. — зол.

При кількаразовім анонсуванні даємо значну знижку

Видає й редагує Комітет У. К. О. — З друкарні „Графія" Львів, Тиха 5. Тел. 202-83. — Відповідальний ред. Панталеймон Хитра.

Opłatę pocztową uiszczono gotówką.

Рік XII. Львів, неділя, 18 липня 1937. Ч. 53 (1053)

НОВА ЗОРЯ

Виходить 2 рази тижнево: в четвер на 8 ст. під неділю на 8 ст.

АДРЕСА: Нова Зоря, Львів, ул. Ґродзіцких ч. 2. І. п. - Тел. 105-72.

Передплата в краю: чверть-річно 6 зол., місячно 2 зол., Закордон. чверть-річно 9 золотих.

ЦІНА ЧИСЛА 20 СОТ.

Конто П.Щ.Львів 505.796

ЩО ДІЄТЬСЯ В СВІТІ

Український фармерський конґрес в Канаді.

У Вайті (провінція Манітоба) відбувся в червні с. р. перший український фармерський конґрес, зорганізований манітобською секцією БУК-а (Брацтво Українців Католиків). На конґрес прибуло 3.000 українських фармерів. Ціллю конґресу було заохотити українських фармерів здобувати свої права через свої станові організації та стреміти до того, щоб фармерство було повновартісною і повноправною клясою в суспільности. Промовляли о. др Кушнір, о. ігумен В. Каменецький ЧСВВ, о. В. Чорний, Д. М. Ільчишин, Д. Микитюк і інші. Подібний провінціяльний конґрес відбувся також в Канорі, в провінції Саскачеван.

Дві політичні струї в легіоновім таборі.

У звязку з недалеким скликанням сойму і сенату на надзвичайну сесію польська преса пише про внутрішні тертя в польськім легіоновім таборі. Одна ґрупа, т. зв. ревізіоністи, бажає створення ширшої бази спертя для правительства. З сеї ґрупи походять приклонники угоди з ОНР і зі Сторонництвом Народовим. Друга ґрупа се т. зв. непримиримі на чолі з полк. Славеком і Єнджеєвичем. Вона тої думки, щоб потравневий табор задержав владу в державі, і ставиться критично до акції, започаткованої полковником Коцом.

В СССР знову розстріляли 61 осіб.

Колеґія найвищого військового суду в СССР розглядала на виїздній сесії в м. Свободний на Далекому Сході справу 61 осіб, які — як каже акт обвинувачення — мали бути членами троцьківсько-японсько-німецької террористично-диверсійної орґанізації. Члени тої організації мали інформувати чужу розвідку, підготовляти террористичні акції проти представників влади, орґанізувати зелізничі катастрофи, вести диверсійну акцію, щоб ослабити оборонну силу СССР і т. п. Всіх 61 обвинувачених засудили на смерть. Присуд виконано.

Політичні й воєнні пляни Німеччини.

Відомий польський ґенерал Вл. Сікорский оповістив статтю в „Курєрі Варшавскім" про політичні й воєнні пляни Німеччини. Він пише м. ін.: Німецький ґенеральний штаб перемінить в скорім часі Німеччину на укріплений табор. Витревалі стремління гітлерівської Німеччини, щоб мати вільну руку на сході, дуже характеристичні і заслугують на увагу Польщі. На початок Німеччині моглаб вистарчити офензива на Чехословаччину. Та се булаб тільки ґенеральна проба пізнішого удару Німеччини на схід. Тепер експанзія Німеччини звернена нібито проти Росії, та на случай війни може легко звернутися проти Польщі. Евентуальний союз Німеччини з Польщею уважає Німеччина за тимчасову комбінацію, яка повстає внаслідок неповоджень на інших теренах.

Французький ґенерал про союз Франції з СССР.

Французький ґенерал Турн оповістив статтю про небезпеку союзу Франції з Совітами. Він пише м. ін.: Військовий союз Франції з совітською Росією робивби враження окруження Німеччини й вимагавби порозуміння ґенеральних штабів вже підчас мира. Оба штаби мусілиб комунікувати собі взаїмно бодай частинно свої мобілізаційні пляни. З огляду на недавні розстріли совітських ґенералів французький ґенеральний штаб не може мати певности, що ті важні пляни не дісталисяб до рук німецького штабу. На случай війни Франції з Німеччиною ввесь тягар тої війни впавби на Францію, *бо вона має 700 км. границі* з Німеччиною, а Совіти взагалі не мають спільної границі з Німеччиною. Отже не моглиб прийти Франції зі значною допомогою.

Національна Еспанія відвертається від Італії й Німеччини?

Обсерватори життя в Еспанії під владою ґен. Франка, які прибувають до Парижа, заявляють, що між італійськими добровольцями і корінно - еспанським військом зростає напруження. Конфлікти лучаються щораз частіше. Говорять навіть, що після здобуття Більбао повстала стрілянина між Італійцями й Еспанцями. Подібні настрої ширяться також супроти другого опікуна національної Еспанії. Обсерватори, які вертаються з Сарагосси, впевняють, що свастика, така модна донедавна в еспанських містах, тепер помалу зникає.

Італія протекторкою Арабів.

Аґенція Гаваса звідомляє: Начальний комітет палестинських Арабів вислав меморіял в справі поділу Палестини до італійського правительства. Воно відповіло на меморіял і заявилося против рапорту англійської королівської комісії в справі поділу Палестини. Італійське правительство стверджує свою солідарність зі становищем палестинських Арабів і готовість співпраці з ними.

Мусулманське духовенство в справі Палестини.

150 мусулманських духовних зложило спільну заяву в справі поділу Палестини. Вони заявляють, що кождий ісповідник Магомеда, який висловить згоду на поділ Палестини, буде виклятий разом з родиною. Заяву видано за почином великого муфтія в Єрусалимі. Він заповів акцію також на міжнароднім терені. В тій ціли вибирається до Женеви і до Лондону та до інших европейських столиць, передовсім до Риму. Великий муфті хоче зорґанізувати бойкот Анґлії на землях заселених Арабами від Середземного моря аж до Індії. Кождий мусулманський купець, що торгувавби англійськими товарами, буде виклятий.

Найвисший ґірський шлях в Европі.

В Сабавдії відбулося недавно відкриття найвисшого ґірського шляху в Европі при участи президента Франції Лебрена. Шлях веде з просмику Ізерану до відомого французького живця Е ле Бен. Шлях йде місцями на висоті 3.500 м.

МОЖЕТЕ СПОКІЙНО ЗАЛИШИТИ БЕЗ ОПІКИ СВОЄ МЕШКАННЯ, якщо Ви обезпечили домашне уряджения від крадежі-влому в

Т-ВІ ВЗАЇМНИХ ОБЕЗПЕЧЕНЬ

„ДНІСТЕР"

ЛЬВІВ, УЛИЦЯ РУСЬКА Ч. 20.

Світова коаліція

Проти кого вона твориться?

У протигітлерівській пресі за кордоном видно тепер велике оживлення і неукривану радість. Та преса твердить, що твориться світова коаліція держав проти Гітлера. З особлившим притиском підчеркує се „Наєр Форвертс", орґан німецької соціялдемократії, що з Берліна схоронився до Карльсбаду в Чехословаччині і там виходить як тижневик.

Той орґан в ч. 213 наводить промову американського посла в Лондоні, виголошену з приводу річниці американської незалежности. А саме м. ін. отсі місця: „Ми довго та безуспішно давали приклад правдивої любови мира. Сегодня Злучені Держави Північної Америки видають на зброєння більше ніж коли небудь досі видавали в мирних часах. Таксамо Анґлія. Обі ті держави роблять се не з власної волі й охоти, тільки примушені. Бо маємо діло з народами, які не хочуть слухати голосу розуму, але говорять про кров і честь і вчать того вже малих дітей. Отже коли не узнається ніякого аргументу крім сили, то й ми мусимо рішитися на такий аргумент... Перегони вже розпочалися — й Анґлійці та Американці мусять ті перегони необхідно виграти. Сподіваємося, що аґенти війни ще вчас спамятаються, щоб світови преціньзаощадити такої катастрофи, що ледви чи вистарчає їх уяви на те, щоб її собі представити..."

Отся промова виразно звернена проти Німеччини й Італії, хоч не названо їх.

Ще виразніше говорив по нім ректор колюмбійського університету Моррей Батлер, хоч також не назвав по імени тих, проти котрих промовляв. Він сказав м. і.: „В історії все були деспоти і все поступ побивав їх. Бо деспот любить тільки себе і свою силу, а хто любить свободу, той любить всіх людей — і се робить непобідимо сильним."

Вкінці „Форвертс" наводить висказ німецького письменника Томаса Мана, який предсказує погром Німеччини під режімом диктатури. „Німецький нарід буде побитий і то так, що вже не піднесеться."

Тілько „Форвертс", знаний соціялістичний ворог гітлеризму.

Та не лише він, але також симпатики гітлерівського руху висказують подібні погляди щодо небезпеки, в якій може опинитися Третя Німеччина. В разі колиб вона вмоталася у війну не приготовивши собі заздалегідь зовсім певних союзників, доля її моглаб бути жахлива. Побідники не зналивб ніякого милосердя. Велика німецька нація булаб практоподібно так тяжко знищена і може навіть розібрана, що ледви чи вже потому моглаб піднестися до значіння первоpядного чинника. Розуміється, в разі її погрому, большевизм перейшовби по цілій Европі і культурне людство попалоб на довгі десятиліття в такий жах, у якім тепер живуть люди в СССР і Еспанії.

Суспільна деморалізація

ЯК БОРОТИСЯ З НЕЮ?

Новинкарський відділ у часописах часто й у великій мірі заповнений вістками про вбивства, самовбивства, грабежі, дефравдації й т. п. прояви морального упадку суспільности. Діється се так часто, новини того рода так швидко наступають одна по другій, що не можна їх приписати якимсь спеціяльним, індивідуальним обставинам. Явища того роду стають типовими для наших часів, роблятся „знаком часу“, в якім доводиться нам жити. Вони вказують, що се суспільна деморалізація, до якої докотилася сучасна нам суспільність.

Бо й справді, що означають оті зачасті вістки нпр. про дефравдації, що сягають високих степенів адміністраційної й судової влади, бувших старостів, суддів і т. д.? Виясняти їх нуждою — годі, бо крадуть звичайно люди заможні, що ніяк не можуть відчувати недостатку. Вкрадені гроші не йдуть на заспокоєння дійсних життєвих потреб своїх, чи родини, але на гулянки, на карти, на балі. Байдуже, що в той спосіб кривдиться нераз сотки родин, забираючи їхощадности, чи вплачені гроші; вимога свого неситого самолюбства пожирає за день такі суми, що іншій родині сталоб того на життя на кілька місяців або й на роки.

Того роду масові явища вказують на моральний упадок верстви, що повинна б світити приміром для других. „Приміри“ ділають: отже починають „дефравдувати“ солтиси, почтові урядовці, листоноші й т. п. Мовляв: можна вищим панам, то можна й нам. Так деморалізація проникає до найнижчих верств суспільности, стає загальна. Самолюбство на звірячий спосіб опановує членів суспільности. „Carpe diem“ („Вживай світа“, дослівно: вживай дня, в котрім живеш), фільософія часів упадку Римської Імперії опановує уми сьогоднішньої суспільности — віщуючи очевидно й її вже недалекий упадок, коли не вдасться спинити сей розклад.

Ліки, за які хапає сучасна держава в обороні перед недугою, се її звичайні способи: кара вязниці. Пан дефравдант дістається до Іванової хати, пересидить там свій час і може після того буде вже берегтися, щоби знову туди не попасти. Буває так, буває й інакше. Та в усякому разі це спосіб лише на даного осібняка, до того вже зловленого. Кількож уміє затерти сліди за собою, або зложити вину на других, нераз мало винних, або й цілком невинних! Тому вязниця не може зліквідувати дефравдації, так як не зліквідувала крадежей і вломів. Страх перед вязницею може хіба спонукати до більшої обережности, але ніколи до закинення злочину, так як індивідуальне лічення не може спинити епідемії.

Епідемічна недуга має свій бакциль — і треба усунути той бакцись, відібрати йому спроможність розвою, щоби спинити заразу. Треба провітрити мешкання, перебирати чисту одежу, давати масові профіляктичні застрики. Таксамо мусить бути й зі суспільною заразою деморалізації. Треба усунути можливість годівлі того страшного бакциля. Словом, треба положити натиск на піднесення моральности в громадянстві, треба нищити ті сили, що доводять до упадку етики в суспільнім житті. Належить се, очевидно, й до держави. Церква сама всього не зробить. На проповіди можна не ходити, на катехизм є зброя в злих книжках, пресі й фільмі. Ось шляхи, якими дістається до людських душ деморалізація, кермована вправною рукою. Церковні засоби трафлять до делікатніших душ, або до тих, які не затроювані злою пресою, огидними фільмами й поганими книжками. Проєкти подружих законів з розводами, конфіскати політичних часописів, протижидівські виступи й т. п. се не способи піднесення суспільної моральности. Лише тоді, коли держава рішуче візьметься за викорінення зла, за основне у-сунення його панування в суспільнім житті, коли разом з Церквою працюватиме над вічним і дочасним добром, — лише тоді матиме добрих, моральних горожан.

Бо „коли Господь не збудує дому, даремне трудяться будівничі“. Отся свята засада важна й у ділянці суспільного життя. Співпраця держави з Церквою видає все якнайкращі овочі. Церква й на суспільнім відтинку уморальнює людей. Вона ставить засаду, що власть має Божий авторитет; обовязок бути послушним владі подає вона як Божу заповідь. В той спосіб перекладає Церква громадянський обовязок з области фізичного примусу в совість. Обовязок жовніра віддати життя в обороні батьківщини Церква вважає релігійним і Богом наказаним. За чесне сповнювання праці для суспільности Церква обіцяє надгороду в Царстві Небеснім. Зате за злочин, що навіть висмикнувся з караючої руки світської влади, Церква грозить гнівом Божим. Лише релігія може виховати праведних, чесних і відвічальних учителів, виховників молодого покоління. Лише Церква може виховати чесних і справедливих суддів. Вона виховує правдивих лицарів, оборонців батьківщини перед ворогом і вчить їх, що нема більшої любови як у того, хто душу свою віддає за других. І врешті Церква виховує громадянина, урядника, що чесно сповнятиме свій обовязок, щоб удостоїтися заплати від Бога — й так учить других.

Се одинокий спосіб, щоб морально відродити суспільність, щоб довести до ліквідації неморальности, яка так сильно загніздилася в суспільнім житті. Сьогоднішня держава несе на собі прокляття часів, коли вона повірила в доброту людини без релігії. Згубний лібералізм у ділянці моралі був лише вправним потягненням досвідченої руки, що бажала скинути з себе обмеження, щоб деморалізувати людей. Деморалізація поплила через книжки, пресу й фільм, через погубний вплив у школі. Ніби-то „свобідна“ від „середньовічних оков“ людина попала в найгіршу неволю — неволю пристрасти й химер. „Освіта“ без Бога, без релігії, почала заразливо ширитися. За нею пішла така сама „моральність“.

Сьогодні держава робить розпучливі зусилля, щоб викорінити деморалізацію, але успіхи її роботи дуже слабі. Модерне виховання, що вказує лише земні цілі й ідеали, нехай і високі (держава, батьківщина) не може виховати дійсно лицарських, шляхотних громадян. До того їм загрожують ті три вище названі шляхи зла: неморальна книжка, преса й фільм. Як довго в державі не знайдеться відповідна моральна контроля тих могутніх чинників формування суспільної психіки, так довго навіть найблагороднііші заклики повиснуть у воздусі й не дійдуть до серць молодого покоління. Воно все знайде доступ до джерела зла й деморалізації, коли зло буде лежати на його шляху.

Потягнення проти деморалізації напевно знайдуть похвалу в нездеморалізованій частині суспільности й піднесуть моральний престіж держави. Стисла контроля моральної вартости літератури, преси й фільму причиниться до оздоровлення суспільности, доведе її до рівноваги. Очевидно не йде тут про примітивне виконування контролі, нпр. звороті, сторінок, окремих сцен, але про ідею даного твору, про його вплив на публіку. До сього треба, очевидно, ставитися незвичайно обережно й розумно, щоб непотрібно не осмішувати пожиточної для суспільности установи. Розважити справу треба фахово і всесторонно, осуджуючи лише річи, які напевно можуть мати злий вплив. Розумним потягненням ніхто розумний не буде противитися. Лише треба боротися з деморалізацією розумною тактикою та не дозволяти несовісним спекулянтам збивати маєтків жируванням на найнижчих інстинктах людини.

Не вільно дозволяти на цинічне „ведення на покусу“, бо найчастіше тоді наступає упадок. Радше треба охороняти перед можливістю упадку. Крик, що його счинять спекулянти й їх підголоски, не повинен бентежити, хочби вони й заслонювалися високопарними фразами „свободи мистецтва“ й т. п. Якраз такий крик у XVIII-XIX ст., що сильно був поділав, довів до того сумного стану, що нині европейські суспільности котяться в пропасть. Останній час спинити грядучу руїну — але тюрми на се не помогуть. — Т. К.

З Закарпаття

Конґрес Української Селянської Партії.

В неділю 11 с. м. відбувся в Хусті на Закарпатті II-ий конґрес „Української Селянської Партії“. Присутних було 97 делегатів з 12 закарпатських округ, в тім кілька жінок та дівчат. Були також гості і представники преси. Зїзд був діловий. Ухвалено, що партія буде називатися „Українська Національна Селянсько - Робітнича Партія в Чехословаччині“. Головою вибраний Іван Гриць, шкільний інспектор з Берегова. До проводу ввійшли інтелігенти, селяни і робітники.

Український музей в Мукачеві.

20 червня ц. р. відбулося в Мукачеві на Закарпатті торжественне відкриття українського етнографічного музею. На відкриття прибули: Губернатор К. Грабар, мін. радник Шронек, шеф шкільного реферату Хмелярж, інсп. Шпала та богато інших визначних осіб. Першого дня відвідало музей коло 1.000 осіб. Працю при влаштуванні музею виконано безплатно. Фінансові видатки покрито з жертв української суспільности. Також річи до музею напливали переважно даром. Музей ще неповний, але творить добру основу для дальшої розбудови. Головні відділи музею: будівництво, господарські знаряди, одяг, вишивки, писанки, килими. (Ужгородська „Свобода“ ч. 24).

Президент Чехословаччини прибуде на Закарпаття.

На довший побут на Закарпатті прибуде в вересні сего року президент Чехословаччини др Едвард Бенеш. Він буде гостем губернатора о. К. Грабара. Для президента вже приготовляють помешкання в Краєвім Уряді.

Головні цілі американської політики

Новий американський державний підсекретар Суннер Віліс заявив, що американська політика має тепер чотири головні цілі: 1) відродження міжнародного морального кодексу, 2) відбудова міжнародньої торговлі, 3) обмеження, евентуально зменшення зброєнь, 4) часті контакти між представниками поодиноких країв та вільні взаємини між народами. Коли европейські народи будуть старатися вирівнати повоєнну несправедливість, що опізнює заключення міжнародніх договорів про роззброєння економічне й мілітарне, то думаю, сказав Віліс, що американська опінія булаб схильна до співпраці економічної й фінансової, яку запевнивби уряд Злучених Держав.

ОГЛЯД ПРЕСИ

Католицький Конгрес

в честь Христа-Царя в Познані.

„Мета" в 25 ч. принесла звіт свого висланника на Міжнародний Католицький Конгрес в честь Христа-Царя. В тім звіті сказано м. ін.:

Отже, найперше, про загальний характер Конгресу. Крім незвичайно богато і незвичайно сильних, але зрештою на міжнародніх Конгресах звичних, комплементів як проявів міжнародньої куртуазії, було на цьому Конгресі також чимало цікавіших моментів.

Провідні нотки конгресу — се незвичайно сильне підкреслення моментів християнської активности в боротьбі з безбожництвом та сильний натиск на розвязку соціяльних питань у правдиво християнському дусі. Слова з кінцевої промови еп. Шайвілєра: Machen wir Ernst mit „Rerum Novarum" — се сконденсований вияв того основного моменту, що його видвигнув цей конгрес як успішний засіб боротьби проти комуністичної й соціялістичної пропаганди. Назагал виклади були цікаві, опрацьовані визначними теольогами-спеціялістами з ріжних країв, вони давали перегляд поглядів католицької еліти на важні життеві проблєми. — Але, хоч незвичайно цікавий — все таки в цілості цей конгрес мав переважно репрезентативний характер. Корисно відбивало від усіх кінцевих конгресових похвальних промов критичне становище Кард. Гльонда, який у своїй кінцевій промові підкреслив, що на майбутнє такі конгреси слідби організувати дещо інакше — бо дискусії в середовищі, де масово сходяться люди ріжного духового рівня, згори засуджені на безплідність. Резолюцій не ухвалено. А чейжеж співпраця вибраних, фахово кваліфікованих учасників — не суттєва риса всіх конгресів.

Шкода, що на конгресі майже зовсім не порушувано унійних моментів, на нашу думку дуже важних також у звязку зі справою поборювання большевицького безбожництва на Сході. Одиноκий конкретний голос у цій справі — се були короткі слова польського діяча Католицької Акції Старовейского про те, щоб конгрес звернувся до інших християньких віроісповідань, щоб вони повернули на лоно католицької Церкви і таким чином зединилися до боротьби проти воюючого безбожництва. Також зі сторони греко-католиків не було на конгресі ніяких голосів, крім привіту представника гр.-катол. капітули в Орадеа Маре в Ромунії. — Українці на конгресі, на жаль, не дійшли до голосу. Коли напр. Словаки мали окремо від Чехів призначений осібний костел на свої щоденні Богослуження, — то ми дочекалися в офіційній програмі лише костелу для греко-католиків, але про Українців не згадано ні словом. Коли словацький епископ, привітавши конгрес одним реченням від Чехословаччини і від кард. Кашпара, цілу решту своєї промови присвятив виключно Словакам — то українського промовця на конгресі взагалі не було. Безперечно, є в цьому теж трохи вини українських католицьких організацій, що не подумали заздалегідь про численне офіційне представництво на конгресі та не взяли під увагу, що при таких нагодах ми все стрічаємося зі строго примінюваними вимогами формального характеру. Факт залишився фактом: Поза участю представників українського Епископату і поза справоздавчою ролею українських журналістів — український організований католицький світ на Конгресі не був заступлений. Це повинно послужити наукою на майбутнє, що нам все і всюди при таких нагодах треба виступати дуже сильно зорганізовано й енергійно, щоб осягнути бодай ці мінімальні права, які представникам державних націй дістаються без ніяких заходів. — Накінець — те, що все таки давало українським учасникам конгресу сатисфакцію: незвичайне зацікавлення міжнародніх католицьких кол нашим обрядом і взагалі нашими справами. Приватні розмови з ріжними людьми про це переконували таксамо, як і щодня переповнена церква, призначена для нашого обряду. Учасники конгресу масово і з незвичайним зацікавленням слідкували за нашими відправами, виведеними з правдивим блеском. Інформувати, пояснювати й розмовляти з представниками ріжних націй — зпстарчилоб весь час роботи і для кількадесятьох Українців. Поле до праці дуже вдячне. — Зокремаж численно заступлений український Епископат уже самою своєю приявністю та зустрічю з представниками Єрархії інших народів — робив дуже богато. Участь наших Епископів у конгресі на кождому кроці пригадувала всім учасникам конгресу засади християнської любови й справедливости, не все, на жаль, примінювані у відношенні до українського католицизму. — Окремо треба ще згадати про те, що при нагоді конгресу український Епископат відвідав українських студентів у Познані, які широ витали наших Владик кількома промовами. Промовляла теж одна пані зід живучих у Познані придніпрянських Українців. Українські студенти висловлювали нераз уже повторюване прохання, щоб мати в Познані свого духовника. На те дістали запевнення Преосв. Івана (Бучка) від ВПреосв. Митрополита, що Митрополичий Ординаріят робить старання в цій справі і є надія, що в найближчому часі справа буде успішно полагоджена, при безсумнівній добрій волі Кард. Гльонда. — А накінець ще одно: коли було дивитися, як у центрі великого міста, серед гуркоту й гамору автомобілів і трамваїв, весь день клячать маси народу й інтелігенції на ступнях величезного памятника Найсв. Христовому Серцю в Познані — огортав душу величній настрій і виринала свідомість, якою дорогою треба йти нашій інтелігенції, щоб відповідно зарепрезентувати перед світом безсумнівно великі релігійні цінности української душі.

Українське народне вчительство в Польщі

„Діло" в ч. 140 принесло статтю під заг. „Після зборів ВПУВ. Учительські посади в народних державних школах і вимоги українського народу". В ній пише м. ін.:

В часі вакацій треба буде обсадити в державних народніх школах Польщі 4000—4500 учительських посад новими кандидатами. Всього народнього вчительства в цілій Польщі буде 80.000 і на одного вчителя буде припадати пересічно коло 60 дітей.

Звичайна це справа шкільної адміністрації, але у нас набирає вона принципового національного значіння. Число українського народнього вчительства маліє у нас з року на рік. Старше покоління цього вчительства або відходить у стан спочинку, або мусить працювати далеко від нас, або вимирає.

Скільки є українського народнього вчительства в цілій державі, зокрема в Східній Галичині — того ніхто напевно не скаже. Офіціяльні джерела не подають національної статистики народнього вчительства. Автім якщо навіть і подавалиб, то з такої статистики практична користь булаб невелика. В цій справі мусимо користати з побічних джерел і витягати деякі практичні висновки.

Перед двома тижнями появилося звідомлення з діяльности в 1936 році професійної організації українського народнього вчительства ВПУВ. З цього звідомлення ми довідуємося, що в дні 31 грудня 1936 р. мало Товариство 1935 членів, а саме: 1917 звичайних, 4 надзвичайних і 14 спомагаючих. Вчислено тут тільки таких членів, що в дні 31 грудня 1936 не залягали з вплатами членських вкладок довше ніж 3 місяці. Отже приймім, що Товариство має поза цим рахунком ще 150 зареєстрованих членів, що в кождій хвилині можуть поповнити свої членські вкладки та стати повноправними статутовими членами. Додаймо до цього також 127 членів, що від 1 січня по 30 травня 1937 стали новими членами Товариства, то разом матимемо зареєстрованих у ВПУВ українських народніх учителів (ок) 2212 душ. У тому числі є 12 членів з Волині та 189 членів із західних повітів держави. Виходилоби з того, що на території Східної Галичини має нині ВПУВ 2.011 членів.

В довоєнних часах нараховувано в Східній Галичині коло 4.000 українського народнього вчительства; в повоєнних роках, у часі 1920—1930 рр., у реєстрах ВПУВ можна було ще подибати коло 3.000 членів, а нині вже тільки 2011, чи навіть 1.734 членів.

В рр. 1925—1930 виказувало це Товариство 72 відділів; нині має їх вже тільки 37. У деяких повітах нашого краю так змаліло число членів, що в них по закону нема вже підстав (15 членів) до втримання окремого Відділу ВПУВ. Приклади: Броди — 10 членів, Болехів — 7, Бучач — 9, Коршів — 5, Буськ — 8, Городок — 6, Грибів — 5, Долина — 7, Заліщики 6, Журавно — 10, Жидачів — 13, Камінка — 8, Лісько — 7, Мостиська — 7, Сянік — 11, Скалат — 4, Товмач — 12, Чортків — 9. Товариство примушене творити на місце дотеперішніх повітових відділів обводові, що покриватисямуть з територіями шкільних інспекторатів.

Мала скількість Відділів ВПУВ і стан членства цього Товариства вказують нам посередньо на дуже скоре поменшування чисельного стану українського народнього вчительства в нашім краю. Цифра 2011 членів ВПУВ з території Східної Галичини має тільки формальне значіння. Не забуваймо, що в тому числі є певно 45—50% учителів (ок) у стані спочинку, емеритів (ок). Отже не мають вони вже ніякого впливу на стан виховання й освіти українських дітей, на розвиток шкільництва. Можемо сміло твердити, що нині ми не маємо в нашому краю вже навіть 1000 українських народніх учителів (учительок).

Якщо приймемо скромно 18.75% українського населення в Польщі, то народнього нашого вчительства в порівнанні з усім народнім учительством у цілій державі маємо не більше як 1.59%. Менше це ніж мало!

Такий чисельний стан українського народнього вчительства в чинній службі в нашім краю ми повинні назвати тяжкою суспільно-національною недугою, просто катастрофою. Адже школа має не лише вчити, але також виховувати. Виховувати з успіхом може тільки учитель тої самої національности й віри, що шкільні діти. Хтож має виховувати чверть міліона українських дітей у державних народніх школах, як ми не маємо навіть і 1000 українського народнього вчительства?!

Пригадуємо цю важну справу нашим відповідальним чинникам та чинникам державної шкільної адміністрації саме тепер, коли шкільні кураторії мають поповнити й обновити кадри чинного народнього вчительства. Якщо приняти 18.75% українського населення в цілій державі, то зовсім справедливо й оправдано булоб, щоб і скількість новопринятого українського народнього вчительства до чинної служби в державних народніх школах відповідала тій самій процентовій стопі. Та як до того далеко!

Ми повинні на всякий випадок дістати коло 1000 нових народніх українських учителів у державних народніх школах, з того найменше 500 на території Львівської Шкільної Округи. Резерви українських учительських кандидатів мусять бути поважні, якщо зважити, що в самій тільки ВПУВ зареєстровано по нині аж 332 кандидатів (ок).

Чи наші оправдані національні сподівання будуть здійснені і слушні домагання задоволь-нені, покажуть найближчі два місяці.

РЕДАКЦІЯ РУКОПИСІВ НЕ ЗВЕРТАЄ і з того приводу в переписку не входить.

Консерватисти про ОЗН

Консервативний „Час" в ч. 187 твердить, що в усіх польських партіях панує „декомпозиція". Щодо ОЗН, то „Час" пише: „Писали про нього богато. Початкове захоплення перемінялося помалу в щораз острішу критику. Місце надії займає чимраз частіше сумнів. Це треба ствердити з цілою обективністю. Та стверджуючи се, треба додати, що так як початкове захоплення і початкові надії були пересадні, таксамо груба пересада ціхує теперішні критики й теперішній сумнів. ОЗН дотепер не посунув наперед діла національної консолідації. Не допровадив навіть до упорядкування відносин внутрі давнього потравневого табору. Одначе булоб річю і передвчасною і легкодушною ставити хрестик на тій акції, спертій на здоровій і єдино слушній програмі."

Чи й се не большевизм?

Паризькі „Послєднія Новости" в ч. 5944 в статті п. з. „Большевизм" пишуть м. і. таке: „Коли фашистівські борці з большевизмом і мали сильно ділаючу ідеольогічну зброю, то вона містилася в показуванні на „сатанічну" війну з релігією, притому большевизмові. В чому, як не в тій „нагінці на Бога" проявлявся сатанічний, апокаліптичний характер большевицької революції? І де, як не в сій точці, можна було „ударно" і переконуючо, — бодай для богатьох простодушних людей, звязати „безбожний" большевизм з релігійно байдужною світською демократією, твердити, що перший це „закінчений продукт" другої? І ось показалося, що „борці з большевизмом" саме в тій точці зрівнялися зі своїми противниками! Тепер расистівська Німеччина переживає в найострішій формі ту стадію війни з християнством, що вже давно минула в СССР. Той процес зачинався свого часу і в фашистівській Італії. Та його в останній хвилині здержав Муссоліні, проявивши в сім, як і в численних інших справах, значну перевагу державного розуму над своїми „колєгами" на престолах тоталіних диктатур. Йому відразу вдалося створити якийсь синкретизм „релігії" вождизму з католицькою релігією. В Німеччині, де стихія тоталітарного ідолопоклонства була богато більше „нутряна" і примітивна, де вона, крім вождизму, проявлялася ще в культі „крови і грунту", там зудар з вищими духовними формами релігійної свідомости був таксамо різкий, як і там, де той зудар викликало ідолопоклонство „кляси" й „революції". Правда, вихідні точки були неначе зовсім ріжні. Вірніше, ріжні були причини боротьби. Комунізм протиставляв християнству „науково-матеріялістичний" світогляд, якому він, зі своїм бузувірством, був в дійсности таксамо чужий як і всякому взагалі науковому світоглядові. Поважніше практичне значіння мало обвинувачення Церкви в контрреволюції. Та переслідування продовжалося й тоді, коли та небезпека явно відпала. В Німеччині розкол в лютерській церкві, що довів тепер до прямого поліційного переслідування справжнього протестантизму, викликала з початку справа примінення „арійського параграфу" в церкві, що не знає „Єллінів і Юдеїв". Та сю причину тепер ледви чи не забули обі сторони. Другою причиною боротьби і з протестантизмом і ще більше з католицизмом була справа жидівського елєменту в християнстві, справа, що торкала вже основ християнської догматики. Але й ся справа відійшла тепер на задній плян. Остала суттєва справа обожання якогось земного колєктиву, все одно, чи називається він „кляса", чи „раса", справа вимагання стопроцентового, тотального присвячення душі чоловіка тому земному богу — справа, сегодня точно сформульована папою. Так стоїть та справа „наверха". „Внизу", в практиці боротьби, діло звелося до тих поліцейських переслідувань і до тої „пропаганди", що міститься в тім плиткім і брудним „опоганюванні" релігії й Церкви. Коли „девізові" процеси проти священників і монастирів нагадували совітське „изъятіе цѣнностей", то обвинуваченія католицького духовенства і католицької школи в неприродних пороках (расистівські „боєві" органи скрізь пишуть: „Римський союз мужчин") стоять уже вповні на рівні совітського „досліду мощей"...

Клеветникам „Скали”

Під розвагу Редакторам і Дописувачам „Українських Вістей“ та всім нашим націоналістам „також католикам“.

3) Зазначу згори, що всі свідомі прихильники „Скали” від її Основателя і Покровителя почавши, а на звичайнім члені на селі скінчивши, здають собі справу з того, що хоч в основу „Скали” лягла Велика Ідея, то одначе сама „Скала”, як установа людська, не є і не може бути совершенна. Як кожде людське діло має свої світла, але і тіни, так не обійдеться без „аномалій” і в „Скалі”. Головно в початках, в перших літах існування, коли ще всі справи не можуть бути відразу як слід наладнані, в кождій організації виходять наверх ріжні браки. Не може бути інакше також в „Скалі” та парохіяльних читальнях взагалі, тим більше, що тут попри звичайні загальні причини є до того ще особливші, спеціяльні, а саме:

1. „Скала” се установа у нас зовсім така нова, що навіть подібної досі у нас не було. Тому її діячі не мають на чім взоруватися. Мимовільне нераз взорування на инших світських установах доводить до аномалій, нераз навіть дуже разячих.

2. Наш загал так духовної як і світської інтелігенції, що з нього рекрутуються куратори та урядовці „Скали”, кормився і виховувався лише і то виключно на ліберальній пресі, підшитій гурра-патріотизмом. Отже той загал перенятий ідеольогією ліберально - національною. Католицької ідеольогії як слід ще не розуміє, а радше фальшиво собі її толкує. Зовсім не вміє думати і відчувати по католицьки. Жиє категоріями ліберальними, що заєдно похилені на ліво, а до всього, що католицьке, як до чогось осоружного, „клерикального”, загал не лише упереджений, але просто ворожо настроєний. Тимсамим духа кат. орґанізації не розбирає і в її діяльности не може відразу орієнтуватися як слід. Отже не дивно, що тут і там до парохіяльних читалень можуть закрастися деякі аномалії, може навіть не конче зі злої волі, але просто з несвідомости, що і як робити та навіть, як думати про ріжні справи.

3. Розпорядок Епископського Ординаріяту про Кат. Акцію в дієцезії та що вона має спиратися на „Скалі” і парохіяльних читальнях з найбільшим вдоволенням повитали ті священики просвітянці, що їм читальня „Просвіти”, котру заснували і довгі літа провадили, нарешті таки вирвалася з рук й опинилася в руках для них ворожих. Священика, основника і добродія „Просвіти”, просто копнули і викинули, бо їм „попа” вже до проводу не треба. Священики ті досвідчили на собі, що співпраця з ліберальною „Просвітою” неможлива і шкідлива. Тому вони узнали, що „Скала” се явище зовсім природне, зрозуміле, просто конечне. Тимто богато з них без надуми і без попереднього приготування ґрунту поспішилося сейчас у себе оснувати „Скалу”, не перестудіювавши навіть як слід статута. Їм зовсім не ходило про організацію католицьку, але просто про читальню, в якій малиб можність дальше працювати для народа і народньої справи. Тому заложили „Скалу” на взір „Просвіти” і провадили в дусі просвітянських поглядів, якими й вони і їх парохіяни наскрізь перенятi. Щоб виказатися якнайбільшим числом членів, пустили в рух просвітянські притягаючі середники, що ділають на низші інстинкти як музики, танці, фестини і вистави з питомим горячим народним діячам криком-шумом, з перехвалками та переборщеннями. Нічо дивного, що зі сторони такого колишнього просвітянського діяча міг до Гол. Виділу „Скали” попасти неодин невірний просто фальшивий звіт, і звідти аномалії.

4. Ще гірше на браки в парохіяльних читальнях вплинула та обставина, що з заснуванням „Скали” поспішилися деякі священики просвітянці, що читальню „Просвіти” ще тримають у своїх руках та думають, що її ніколи зі своїх рук не випустять. Вони „Скали” не лиш не розуміють, але й не узнають її потреби й узасаднення, а її появу уважають в душі шкідливою. І тому неприхильно і ворожо до неї настроєні. Однак вони думають, що як священики зарядження духовної Власти знехтувати не можуть і не сміють. І тому й вони, як перші, не приготовивши ґрунту, не перечитавши навіть статуту, поспішилися і заложили у себе „Скалу”, але як то кажуть так, щоб „вовк був ситий і коза ціла”. Один заложив „Скалу” і влучив її до „Просвіти”, другий членів „Просвіти” поділив на дві ґрупи: молодших, активніших, призначив до ґрупи „Просвіти”, старших, поважніших до ґрупи „Скали”. І в одній читальні має дві: „Просвіту” і „Скалу”. Ще инший склеїв з членів „Просвіти” Виділ „Скали” і заснував її, але лише на папері. На сі шкідливі аномалії звернено увагу в циклю статтей „Війна чи мир” („Скала” і „Просвіта” ст. 26 і дд.).

Незвичайне таке дволичне поступування деяких „ідейних”, але занадто дивуватися нема чого. Для кого цілими десятками літ „Діло” було другим евангелієм, той його згубною ідеольогією так наскрізь пересяк, що інакше думати і поступати не годен: все буде кривити душею, аж колись зрадикалізовані і збольшевичені у „Просвіті” його власні вихованки навчуть його розуму.

З тих всіх причин може лучитися, що денеде „Скала” справді лише на папері, денеде не проявляє правильної діяльности, або виказує браки чи аномалії. Та чи се ослаблює вартість „Скали” як установи? Зовсім ні! Се свідчить лише про людську неміч, декуди може і злобу деяких людей, що залюбки називають себе „ідейними патріотами” і сидять на двох стільцях, але сего не можна класти на рахунок ані самій високій ідеї парохіяльних читалень „Скали”, ані наміченим нею справді цілям, ані її Проводови. Тимбільше, що зріст парохіяльних читалень такий скорий, що справді Головний Виділ у такім короткім часі не міг у всіх справах як слід зоріентуватися, все всюди провірити і наладнати. Наразі мусів створити лиш організаційний апарат. Він, як виказує звіт, зі свого завдання й обовязку вивязався надсподівано добре.

Контрольного апарату, що переводивби люстрації читалень, не було ще часу ні можности створити. Проте нічо дивного, якби в деяких случаях при вище пояснених відносинах Гол. Виділ впав жертвою неточних або навіть несовісних і невірних звітів. Робити з тої обставини, хочби навіть правдивої, такі висновки, як се зробили дописувачі і Редакція „У. Вістей”, се справді злоба, коли не щось гірше. І то тимбільше, що високодостойний Основатель „Скали” над нею чувае і зовсім не замикае очей на її промахи і браки та їх не покриває. Але свідомий тих труднощів і невідрадних відносин, серед яких повстає та нова установа, сейчас справді по батьківськи звертає на них увагу і подає влучні вказівки та напрямні в цілі їх усунення. Свідчать про се: Відозва до оо. Кураторів парохіяльних читалень „Скала” з дня 8 березня 1937 ч. 1853/IV та Головні напрямні для Товариства „Скала” і парохіяльних читалень з дня 13 травня 1937 ч. 15/Орд.

ПЕТРО КОВАЛІВ 8)

ПЕТРОГРАД В БЕРЕЗНІ 1917 Р.

Як зачиналася революція в Росії.

Розбурхане революцією життя столиці налагоджувалося дуже помалу. Щоправда, з робітників лише найловкіші пустилися в політику, решта вернулася до майстерень заробляти на хліб. На солдатів, що мені помагали, я не можу нарікати: вони уважно й рішучо виконували всі накази, навіть підкреслювали свою слухняність. Вони відчували, що я не вагався загрожувати зброею саме, щоби уникнути необхідности її ужити.

Припускаю, що в казармах ці слухняні хлопці, таксамо як і інші, не виявилиби бажання знову робити нудні вправи „старого режіму”. Солдати були не лише уважними слухачами ріжних „мітюжків”, але їх видко було скрізь, де збивали двоголових орлів з вивісок „поставщиків його імператорського величества”, вониж закутували червоним ганчірям герби, які збити було надто важко. Вони зупиняли старшин, здебільша ранених, питаючи як пройти кудись, і то аби вимовити „ґасподін ґенерал” замісць „Ваше Превосходітельство”. Часом просили вони „прикурити”, навмисно пускаючи дим у вічі.

Їм припало до серця грати ролю „червоної залоги столиці”. Дійсно незабаром дістали вони дозвіл податися у відпустку додому і обіцянку, що вояки, які перебували в часі революції в Петрограді, залишаться назавжди охороняти „здобутки” її в запіллю й не можуть бути відіслані на фронт.

Для мене повітря „червоного Петрограду” було занадто огидне. Користаючи з того, що інші установи потрохи перебирали у градоначальства функції, які ми мусіли виконувати під гарячий час, і моя присутність була тут вже менше потрібна, вирішив я шукати щастя деінде. Тому я відмовився не лише від предложення затвердити мене старшиною особливих доручень градоначальника, але навіть ухилився від вступу на курси бездротного телеґрафу, що мені пропоновано яко студенту фізико-математичного факультету. Ніби чудові умови мене не приваблювали, бо заки післалиб мене кудись у штаб корпусу Дієвої Армії, треба було вчитися вісім місяців біля самої червоної столиці.

Краще подалі звідти! Здається 23-го облишив я градоначальство, хоч мій земляк умовляв мене поїхати з ним уночі по одному секретному цікавому завданню. Коли, напередодні відїзду до Фінляндії, зайшов я привітатися востанне з колеґами по градоначальству, довідався я, що вночі домовину Распутіна перевезено до Лісного, трупа спалено, попіл розвіяно... Бачив я й залишки срібної домовини, та колега нарікав, що люди розхапували срібло „на спогад”.

Ще не вмерла Україна!

На щастя останній день нашого побуту в „червоній столиці” залишив чудове, незабутнє враження. В Казанськім соборі відслужено панахиду по Шевченкові. Зійшлося більше двацяти тисяч люду, отже навіть величезний собор не міг всіх вмістити.

Опісля Українці поставали у лави, богато з жовто - блакитними стрічками в петельках. Кожен загін солдатів ріжних полків залоги виступав під окремим жовто - блакитним прапором. Попереду їхали на конях наші Кубанці з конвоя б. царя в мальовничих жупанах з прапорами та бунчуками часів Гетьманщини XVII і XVIII ст., які переховано в музеях.

Величавий похід в чудовому ладі пішов до Таврійського палацу, висловити тимчасовому урядові домагання Українців. В ті часи ще не всім було ясно, що зі зреченням Романових скінчилася персональна унія України з Москвою, яку предки наші — хмельничани — висловили „волїем під царя східного, православного.” Вимоги обмежувалися національно - територіяльною автономією України у федеративній Росії та негайним полекшенням існування Галичан і Буковинців. Отже арештованих та засланих „австріяків” — на чолі

Тому шумно заповіджені Редакцією „Укр. Вістей" „дописи з місць", що в них люди, які „на місцях зустрічаються зі „Скалою", мали описати „як виглядає практика" та ствердити „що гідній і зрозумілій сьогодні ідеольогії „Скали" відповідає негідна практика" („У.В." ч. 120), з заповідженою цілю зовсім минулися з отсих причин:

У своїх хаотичних, неясних дописах воюють вони самими загальниками, як „недостойна поведінка", „негідна практика", „примусові засоби" і т. п. не навівши ні одного ясного, певного і вірного факту. Хто, де, коли, в чім, кому, як, — про се в тих дописах не пишеться. Там кидається лише загально злобні підозріння на всіх і на всьо, без наведення якогонебудь конкретного факту, без названия якоїнебудь особи, місця та близших обставин. В таких закидах нема що збивати, ні що спростовувати, се собі звичайні злобні сплетні і теревені наших ліберальів, обчислені на незрячість та дезорієнтацію читачів.

Одначе не зле сталося, що з ними висипались „У. Вісти". Се замість шкоди принесе „Скалі" хосен: 1) Така злоба її противників, їх нарочні недоговорення, кидані ними підозріння і наклепи спонукають Провід кураторів і діяльніших членів „Скали" до більшої уваги, до інтензивнішої праці, дбайливішої контролі та вистерігання блудів і промахів. 2) Такий шалений виступ „У. В." проти „Скали" причиниться також до опамятання хоч деяких священиків „просвітянців патріотів" і поучить їх, що „Скала" се не звичайна собі читальня, але католицька організація, що в дусі просвітянських категорій не дасться провадити. 3) Накінець закид про „Паперові цитаделі" се справжній поличник тим „ідейним", що сидять на двох стільцях і хоч засліплені у „Просвіті", а противні „Скалі", закладають парохіяльні читальні лише „для ока", а заняті у „Просвіті" не займаються „Скалою", або для святого спокою влучили читальню „Скали" до „Просвіти". Тепер по тім скаженім нападі в „Укр. В." пізнають і вони, що така дволична тактика довго не дасться вдержати в тайні і мусить остаточно вийти на яв та принести сором, але не „Скалі", не її Проводови, лише таким незрячим і негідним людям.

Коли над тим усім холоднокровно роздумати, то тиснеться на думку пословиця: „Кого Пан Біг хоче покарати, тому розум відбирає". Се тепер справді стрінуло Редакцію „У. В.". Хотіла вона за одним замахом стерти з лиця землі ненависну „Скалу" і знівечити її. Однак показалося, що „Скала" зовсім не „паперова цитаделя", але таки справжня сильна скала, що стоїть на сильнім ґрунті. Буря, що її счинили „У. В.", не лиш не захитала „Скалою", не лиш не ушкодила її, але принесла їй навіть хосен.

Хоч противникам „Скали" і сим разом не удався шалений наступ на неї, вони ненависної „Скали" не полишать в спокою. „Від напасти не пропасти" і напасти ще не раз і не два стрінуть „Скалу", її Провід і діячів.

Тепер по других загальних зборах „Скали", по ухвалених на них дійсно важних резолюціях, одинокою гідною відповідю напасникам і клеветникам „Скали" нехай будуть ясно спрецизовані цілі і програма „Скали", її відношення до ріжного рода справ та її ясна ідеольогія, основана на католицьких засадах.

Сільський священик.

з Митрополитом А. Шептицьким — мусіли звільнити як найшвидче, а на окупованих частинах українських земель Австрії мали уможливити нормальне національне життя.

Петроградські часописи зі здивуванням і захопленням описували цю маніфестацію як прояв дисципліни та орґанізаційних здібностей Українців. Не лише богато з „малоросів", які ще з часів Петра І складали поважну частину „чіновників міністерств", але й російське громадянство зрозуміли, що Україна не зникла остаточно з мапи Европи, відчули, що вона воскресне.

Богато українських демонстрацій пощастило мені бачити з того часу. Можливо, що траплялися маніфестації й численніші, але ніде не було такого ладу. Ця подія надає мені віри в орґанізаційний хист найкращих синів України. Вірю я й доси, хоч за ці двацять років не богато було випадків підсилити те переконання.

Шевченко, найбільший співець нашої славетної минувшини, не уявляв собі відродження Батьківщини без військової сили під керуванням Гетьмана. Всупереч побоюванням його в мент зневіри я непохитно вірю:

Ще воскресне Батьківщина
І встануть Гетьмани,
Ще покриють Україну
Козацькі жупани!

Полагодження вавельського конфлікту

Краківський митрополит кн. Адам Сапіга звернувся за посередництвом апостольського нунція до Президента Польщі з листом, в якім сказано м. ін.: „Предкладаючи Пану Президентови мої мотиви перенесення тлінних останків пок. марш. Йосифа Пілсудского я не мав і не міг мати наміру образити чимнебудь ні достойної особи, ні гідности Пана Президента так з уваги на його високий уряд як голови держави як і задля почувань, що їх маю до його особи. Коли стало публичним фактом, що се моє становище поясняли як образу особи й авторитету Пана Президента і коли я довідався, що Пан Президент чується діткненим, болію над сим і як епископ та горожанин почуваюся до обовязку заявити і запевнити Пана Президента про моє належне і незмінне віддання."—Лист датований з Кракова 11 с. м. Президент РП приняв до відома заяву краківського митрополита, зложену йому мін. закордонних справ Беком на спеціяльній авдієнції в Юраті. Супроти повищих фактів правительство уважає справу полагодженою. (ПАТ).

Французи про совітський „рай"

Відомий французький письменник Андре Жід, що вернувся недавно з подорожі по Совітах, видав на днях нову книжку п. з. „Ретуші". В ній описує совітський „рай". Автор пише м. ін.: „Закидаю Совітам, що завертали нам голови представляючи положення робітника в СССР як гідне заздрости, а французьким комуністам закидаю, що обманювали робітників свідомо чи несвідомо. Совітський робітник, пише Жід, привязаний до фабрики так, як рільний робітник привязаний до свого колхозу чи совхозу. Робітник в Совітах не може змінити фабрики, не може мешкати там, де хоче, не може думати так, як хоче. Хто пробує думати свобідно, того скоро висилають на Сибір." Жід осуджує дуже гостро доношництво, що сильно шириться в Совітах. Воно признане там горожанською чеснотою. Незабаром, пише Жід, російський нарід стане народом, зложеним тільки з тих, що жиють коштом інших. — Рівночасно з книжкою Жіда появилася брошура Петра Гербарта, що враз з Жідом відбував подорож по Совітах. Гербарт заявляє, що неможливо боронити тепер Совітів не говорячи неправди і не здаючи собі справи з того, що говориться неправду. Гербарт підчеркує, що в Совітах витворилася свого рода аристократія, яка рядить усім і все пожирає. Бюрократія се одинока задоволена кляса в Совітах, що зискала на революції. Маси населення жиють в нечуваним гнеті.

Німеччина шукає зеліза

Французькі технічні журнали принесли цікаві вісти про „зелізний голод" в Німеччині. Він в значній мірі определив німецьку політику в еспанській справі. Мимо того, що попит на зелізну руду в Німеччині значно зріс у звязку з активним зброєнням, скількість ввоженої руди в останніх літах упала. В 1934 р. Німеччина ввозила місячно 110.000 тон, тепер тільки 40.000. Поясняють се тим, що французьке правительство обмежило вивіз льотаринґської руди в саарську область. — Два роки тому Круп вложив величезний капітал у шведське підприємство Бефорс в надії, що Німеччина дістане монополь на скандинавську руду, дуже богату в зелізо (62 проц.). Та Англійці випередили Німців заплативши готівкою за ті терени, де є зелізна руда. А Німеччина предкладала тільки виробу свого промислу... Тоді Німеччина звернула свою увагу на Югославію, де Круп побудував, в заміну за харчеві продукти, ряд металюрґічних фабрик. Німецькі промисловці надіялися, що їм вдасться наладнати ввіз югославянської руди в заміну за німецькі фабрикати. Це їм справді вдалося і якийсь час відбувалася правильна виміна. Та по якімсь часі Югославія домагалася грошей... У висліді Німеччина, що шукає головно змоги платити за руду не готівкою, а своїми промисловими продуктами, вчепилася перспективи, що повстала в звязку з еспанською війною: астурійські копальні — одні з найбогатших в Европі... І кораблі, що привозили з Гамбурґа зброю для ґен. Франка, нераз верталися назад нагружені зелізом.

Сталін з малої букви

Провінціяльні ґазети в СССР зачинають печатати імена осіб з малої букви і то навіть імена представників найвищих урядів. „Сєверокавказкая Ґазета" вияснила причину того явища ось як: Задля браку потрібної скількости букви великого „С" даємо в іменах власних мале „с". „Оренбурґская Ґазета" жалується, що для печатання ріжних статистичних таблиць не стає цифрових знаків у друкарнях. Їх мусять замінювати буквами. І так цифру 7 друкарня „Оренбурґської Ґазети" заміює буквою „С". А коли треба букви „С", тоді її нема в кашті. Московська „Правда" признає, що „поліґрафічна база" в совітській батьківщині покищо бідна. Одначе запитує зі здивуванням, чому якраз недостає в совітських друкарнях великої букви „С" так, що печатають назвище Сталін малою буквою.

Коверта, що варт 1.000 долярів

Підчас пожежі воздухоплава „Гінденбурґ" пожар знищив велику більшість почти і пакунків. З 200 тисяч листів вратовано тільки 80. Між ними був лист одного німецького хлопця, що він його написав на імянини своїй мамі, яка перебуває в Америці. Підчас пожежі огонь ушкодив коверту. Американська почта запакувала лист з ушкодженою ковертою до цельофанової коверти і доручила мамі того хлопця. На частинно спаленій коверті збереглися три значки летунської почти. Американські збирачі значків заплатили 1.000 долярів за ту коверту і значки на ній.

ЛІТЕРАТУРА — НАУКА — МИСТЕЦТВО

СОЛЬО В ТИШІ

Лірики справжнього поета Володимира Гаврилюка.

Володимир Гаврилюк: **Сольо в тиші.** Поезії. Львів 1935. Видавництво „Смолоскипи". Стор. 32, форм. 127 ×193 мм. Ціна?

Нема на світі „чистого" мистецтва, ні навіть „чисто-мистецьких" вражінь. Сексуальну сензацію бере дехто за „мистецькі" враження; дехто знов ідеольогічну проповідь пробує називати поезією — і т. п. Богато наших молодих поетів іде старим шляхом французьких парнасців та сповнює рямки своїх віршів псевдоклясичною тематикою й героями. Справедливе домагання „чисто-поетичного слова", — слова, яке булоб „свіже", незманероване та ще й мало силу собою самим викликувати поетичні образи й враження, — деякі молоді поети заступають безліччю... чужих, незрозумілих слів і термінів. Мнящеся службу приносити поезії, такі поети приносять службу... енцикльопедіям. Нема врешті точного відосібнення ріжних родів мистецтва; прим. буває в сих часах мальована різьба, музична поезія й навіть поетична „фільософія", як от у Ніцшого.

Особливо часта комбінація маляря й поета в одній особі. У таких мистців часом перемагає один рід мистецтва й вони закидають практикувати друге мистецтво, як от прим. відомий католицький англійський поет і повістяр пок. Д. К. Честертен, що вчасно майже зовсім закинув свої пластичні праці. Зновже деякі з таких мистецьких „біметалівців" усе своє життя не покидають праці в обох родах мистецтв (Шевченко, Виспянський). До того другого рода мистців-біметалістів належать у нас тепер прим. графік і повістяр В. Масютин та поети й малярі Святослав Гординський і Володимир Гаврилюк.

Коли порівняти поетичні твори Гординського й Гаврилюка, то перше всього впадає в очі розумована панськість Гординського, повна чужих слів й екзотичної тематики. Натомісць у Гаврилюка, хоч він теж наскрізь новочасний і сказатиб навіть модерніший від Гординського, поезія випливає якось самочинно підсвідомо, а не волево бажано. Гаврилюк, сміливий шукач нової розумованої виповіди в малярстві, в поезії простіший, проте більше „малярський", ніж Гординський. Гординський виповідається в поезії складними образами, Гаврилюк радше описами. А проте тим описам не бракує динаміки й чистої поезії. Строфи Гординського, довгі та пишні, більше звертаються на зверхнє й тому поет-інтелектуал звичайно додає їм при кінці пуенту-заключення, то розумове, то чуттєве. Натомісць Гаврилюк іде — сказатиб — у саму глибину, в праліс лірики: заключення чи враження має вже витягнути сам читач. Гординського можнаб назвати рафінованим, Гаврилюка примітивним. Гординський живе по панськи, їздить за границю „смоктати мунштуки пахучих янтарів Чужих Сторін" і через те в нього — попри богатство й ріжнородність мотивів та образів — почування досить неглибоке й навіть до деякої міри зманероване на моду, на попит. Гаврилюк голодує, сидить в Галичині й „смарує" свої незрозумілі образи на пакунковім папері. Зате з поезією має він безпосередну стичність, незманеровану, непродажну. В поезіях Гаврилюка читач нераз зовсім не бачить автора, хоч се лірика, не бачить суцільного розумового „змісту" чи навіть „сенсу"? Зате в лірикаx Гаврилюка ступаємо вслід за „чистою" поезією, мистецтвом самого слова в його чуттєвім а не розумовім значінні:

І дні будуть коротші,
І видовшають ночі,
лиш тіні над полями
сльота заплямить.
Тектиме наче золото
загусла осені вода,
і багрянітиме на сонці рінь
руда
І до червоних квітів
Прихилить дівчина уста,
і багром соняшним засвітить
землі широкий став. (Ст. 19).

В цім малюнку, видержанім наскрізь у барвах осені (маляр!) і наскрізь „незмістовім", чуємо правдиву осінь (а не догадуємося її), чуємо без розумовань і заключень. Часто навіть поодинокі стрічки Гаврилюка криють в собі богато „чистої" поезії. Бо Гаврилюк — щира дитина поезії, „без докторату". І маляр він:

Червоні овочі і квіття,
в тарілці гусне свіжий мід,
метелики на крильцях літа
цілують ранку ярий цвіт.
Тріпоче радість опяніла,
мов птаха біла хмарка мчить,
і йде чиясь душа доспіла
в шум колосіння, в далечінь. (Ст. 16).

Хоч у тім поетичнім натюр-морті всі барви й лінії творять удалу композицію, то проте й кожда з них сама для себе теж поезія, теж цілість.

Коли читаю Гаврилюка, будиться в мені безліч літературних стріч: бачу Германа Гессе і Павла Тичину з „Золотого Гомону" і Богдана Лепкого... і Шевченка і Гайне. Вчувається мені якийсь далекий гомін Йоганнеса Шляфа, то знову Казимира Вержиньского, то Ввота Ввітмена... Нагадується колишня моя власна творчість: від образу баченого до повної гармонії з почуванням у природі:

Синього ранку млин
вдарив колесами вітру.
Сонце за греблями злив
на золотому крилі
перетинало повітря.
Мряки спливли по землі
фатаморганами сяєв.
Хвацький мельник сплюнув.
Крилами диму махає
люлька далекого сну...
Волохатими міхами хмар
день навантажує обрій,...
аж закурився пожар
меливом цвіту цинобри. (Ст. 17).

В сім малюнку здається: нема поета. А проте він скрився в тій „люльці далекого сну", в тій гармонії-злиттю з природою. Таку лірику можнаб назвати „обективною".

Та буває в Гаврилюка й зовсім противне. Тоді він нагадує і Семенка і Гессе й інших, що їх я згадав... і модерного маляра Гаврилюка:

I.

Вночі гудуть сирени.
Уранці гудуть сирени.
Осінь.
Приходять спогади до мене
мов знайомі гості.
Я не частую папіросами
нікого з них, бо в мене
тютюну нема.
Осінь.

II.

На вул. Набеляка
Під тридцятьдевятим:
я,
Малюца,
Павлось,
Гавриляк. [1])

III.

І там поля, і скрізь поля,
і треба йти принести молоко.
Думки болять
у сутерині,
як мріяти широкий виднокіл.
І ніч гуляє в моїм серці
смокче з мене кров,
лиш теміні цій не роздерти
мою ясну любов. (Ст. 9).

А проте: з усіх тих ремінісценцій і подібностей („впливів": Шевченко „І там поля, і скрізь поля", Лепкий „Приходять спомини до мене", Тичина „Вночі гудуть сирени. Уранці гудуть сирени" і т. д.) Гаврилюк складає своє особисто, вповні незалежно. Комбінація поетичного чуттєвого з прозаїчним буденним переконує нас саме через ту свою мниму карикатурність. І виходить з таких контрастів несподіване закінчення, теж чуттєве, не розумове. Взагалі в Гаврилюка важний у поезії не „зміст" чи „сенс", а чуттєві враження. Якийсь дивно чистий „чуттєвий обективізм". Справді: Гаврилюк се „поеми ліричної вязень" (14). Обективна лірика виповіді настрою, без усякої волі розумувати.

Гаврилюк — Українець (з Галичини), а проте в його віршах та зманерована в инших батькотарасівськими культами й обходами „ненька Україна" виходить як юний ранок, як давне й заєдно свіже нове кохання. Виходить: і Гаврилюк складає суспільну подать, але той дарунок іще більше невловимого „змісту", ніж навіть його субективні річи:

Йдуть гарні, юні, міднелиці
із хмар вичитують знаки,
високі гасла їм курличуть,
бють дум потужні вітряки.
Далінь в зелених квітне шумах,
кохають землю і людей,
їм пашіє світла струмінь
у радісну глибінь очей.
Десь моя дружинників шоломи
знялися хмари до вершин
і пісні невгомонний гомін
летить нестримно в далечінь.
Куди ж це? І з якого світу?
Яких вам треба берегів?
Прямують і батьки і діти
співаючи величній гимн.
За ними межі і безмежність.
Шляхи стеліться їм крізь ніч,
аж досвіт ранній помережить
обрус розгойданих пшениць.
Аж вітер молодий просвище,
аж задзвенить у полі рать.
Вони розкриють таємницю
На чолах їм вогні горять. (24).

Нема в цім вірші слова „Україна", а проте інтелігентний Українець відчує його сильніше, ніж з усяких „ще не вмерла".

Поезії Гаврилюка нагадують мені старовіцькі мініятури та заставки ілюмінованих пергаменів:

Желятиною шиби заклеює день
Вже вечір старим єзуїтом стоїть,
позирає в німий календарик пісень
і тремтить непрозорий ліричний петіт.
Розлилася емульсія тиші густа,
гострі вістря думок в мури стін треба вбить.
Все замарав туман, і ненадійно в такт
проряхтіли вогнем електричні лампи.
Забарвна постать ночі на брук виходжа,
мов ява із бронзових старезних ікон,
де захоплених уст рудувата іржа
в решето замінила обличчя Мадон.
Решетом, де старих повно латок і дір,
сіє ніч спорохнявілих мудрощів мак
і тече серед випарів сонних сузір
літургічне вино наших захватних мряк. (25).

Не треба тут шукати „розумового змісту"... Зате, вчуваючися в настрій, асоційований образами з церковної тематики, ввійдемо якраз у присінок тої „чистої поезії", яку єзуїт о. Бремон виводив саме з молитовного настрою.

В кождім вірші Гаврилюка аж густо від чистої поезії, від безлічі свіжих і дуже ріжних образів. Через те, хоч збірка Гаврилюка має всього 26 сторінок тексту, то проте треба її вважати за дуже повну, „набиту". Сконденсованість і чистота поезії в збірці Гаврилюка робить сю збірку доступного лише для вибранців, які шукають у поезії не змісту розумового а чуттєвого. Гаврилюк схоплює лише сам чуттєвий зміст — і це доказ, що він справжній поет-лірик.

При тім всім його обективна лірика виповіді настрою наскрізь позитивне явище. Своїм чуттєвим змістом вона дуже чиста й поза одиноким легким spleen'ом [2]) не має ніяких модних сьогодні струй: еротоманства, вольового імперіялізму чи мнимо-пролетарського світовідчування. Вагання поетового серця від нудьги й перевтоми (буває й голоду...) через елегійний смуток любовного спомину до суспільного зацікавлення і зриву — все те хіба щиро людське й годі його християнинові відмовити. В нинішних часах забріхання, моди й манери, Гаврилюкова збірка — справді „Сольо в тиші". І то сольо дуже вдатне. Воно дає надію на найкращого співака.—Арамік.

[1]) Молоді малярі-Українці. (Ар.).

[2]) = нудьга.

Нові видання

Осип Назарук. **Roma Aeterna. Вічний Рим — Апостольська Столиця.** Львів, 1937. Накладом Української Католицької Орґанізації. Сторін 242. Ціна 1 зл., з почтовою пересилкою 1.25, з порученою пересилкою 1.40. — Се перша спроба опису Вічного Міста, виконана в чистій українській мові. Автор підчеркує на вступі, що ніколи ще не мав аж таких трудностей в описі, як сим разом, при описі Риму. Признає, що ся тема була затяжка для нього, але оправдує се, що взявся до неї, тим, що ніхто у нас з цілого ряду поколінь не хотів піднятися того тягару. Отже він спробував підняти той дійсно великий тягар. Чи дав він собі з тим тягарем раду, про се має нагоду виробити собі свій погляд кождий інтеліґентний і клясично освічений читач. Книжка має пять ілюстрацій, з них одну з часів поганського Риму, 4 з часів християнського Риму, а саме з церкви св. Петра, найбільшої святині християнства.

Йоган Фрай: **За душу дитини,** практичні виховні вказівки. За дозволом видавництва Бенціґер & Ко. А. Ґ. Айнзідельн переклав з німецької мови мґр Ярослав Чума. Книгозбірня Католицької Акції ч. 1. Львів 1937. Накладом Ґенер. Інституту Католицької Акції. Сторін 72, формат 12 × 18.2 цм.

М-р Микола Тополь ницький: **Торгівля,** її суть, значіння й орґанізація. Бібліотека „Народної Справи“, „Рідне Слово“. Ч. 6, червень 1937. Львів. Видавець Іван Тиктор. Сторін 32, формат 12.1 × 17 цм.

П. Н. Савицкий: **Гибель и воссоздание неоценимых сокровищ.** (Разгром русского зодческого наследия и необходимость его восстановления). Издание Евразийцев. Прага 1937. Сторін 38 + 2 нпг., формат 12.5 × 19. 5 цм.

Степова культура

Evel Gasparini: La Cultura delle Steppe. Morfologia della civilta russa. З 4 картами. Cr. 215

Ґаспаріні, автор сеї цікавої і для нас праці, був колись лектором у варшавськім університеті. Він уважає наше Полісся властивою прабатьківщиною Словян, а степ їх вітчиною і його дух — їх духом. Килимове ткацтво й орнаментику вважає він доказом сильних звязків Словян з Азією. Між Словянами й Германами бачить засадничу й велику ріжницю. Ґерман уважає він ще передарійським населенням, яке тільки під впливом Кельтів під оглядом мови засимілювалося до ґрупи Арійців (Індоґерман). Виводи його доволі переконуючі. Та є в його праці й очевидно хибні висновки. Він пр. виводить імя Варягів від хозарського „вармак“, іти. Таксамо хибно виводити слово „боярин“ від турецького „баюр“ або „Київ“ від „кіі—ев“ (водне місто). Зате влучне його помічення про російське сектанство і про таку дивну появу як творчість Достоєвського. Ґаспаріні пише, що Росія показала себе більше іранською в 19 ст. ніж у 18. Праця заслуґує на докладну оцінку нашими ученими.

Совітська ґеоґрафія...

Совітський офіціоз „Правда“ звертає увагу на фатальні помилки в совітській мапі Европи й Азії. Нпр. в місци, де є Мінськ, зазначено Варшаву, Ленінґрад „пересунено“ десь в околицю озера Онеґи. Те саме зроблено з Берліном, що на совітській мапі лежить в центрі Польщі. Атенам призначено місце в Туреччині, Париж замандрував до полудневої Німеччини. Словом, товариші світ „переганяють“ в науці...

З РЕЛІҐІЙНО-ЦЕРКОВНОГО ЖИТТЯ

Проти проволоки покути. По перше розважте, що з усіх підступів сатани, якими він зводить нещасні душі до їх вічного упадку, нема звичайнішого й більше небезпечною як той, яким він їх намовляє відкладати з дня на день їх покуту і навернення до Бога, доки не буде вже запізно. Ах, тисячі й міліони нещасних душ скинено в той спосіб до бездонної пропасти ніколи неустаючого болю, де черв ніколи не гине й пекучий огонь не гасне: бо вони так мало про те думали, що самі себе засудять або помруть у своїх ґріхах. Тільки через те, що вони відкладали свою покуту, визивали вони Божу справедливість так довго, доки не пірвав їх справедливий Божий суд, коли вони того найменше сподівалися. А що вони були мертві в своїм житті, отже слушно засуджено їх і на ту другу, вічну смерть. Нещасливі! Вони не хотіли вірити справедливому судді, який так часто їх упоминав і перестерігав, щоб були сторожкі і дав їм запевнення, що прийде несподівано як злодій в ночі, коли будуть його найменше сподіватися. Ах, які страшні та які звичайні такі суди!

По друге розважте невиносимий опір, що його ґрішники ставлять Божій величі, коли вони (хоч їх небесні ласки запрошують до поєднання з Богом) відкладають се на інший час. Вони затикають свої вуха перед приятельськими упімненнями Бога і відмовляють йому входу до їх серця, перед яким Він стоїть і стукає. Ах, коли Бог відійде, вони на віки страчені! І як можуть вони відважитися, так дуже легковажити Бога. Чи се не безконечна Його доброта, що Він так довго зносив їх у їх ґріхах, що Він здержав меч Своєї справедливости над їх винуватою головою? Що він так довго охороняв їх перед пеклом, над якого бездонною пропастю вони ввесь час знаходяться. І задержані тільки на слабій нитці марного життя, що його Бог має у Своїй руці! Чи се не невимовне пониження Його божеської величі признавати їм по їх повторюваній зраді взагалі якунебудь передумовину мира й поєднання? Та ще прикликувати їх, коли вони втікають перед Богом і так щиро на них налягати, щоб вони вернулися до Бога, хоч Він їх зовсім не потребує, а хоче тільки щастя для них! Та чоґож не мають вони боятися Його справедливости, коли вони дальше не приймають Його милосердних предложень та не доцінюють Його ласк і закликів! Чи може бути завелика яканебудь кара за таку пиху, за таку впертість і за таку невдячність?! О, коби вони послухали погроз, які Бог висказує устами мудрця! „Тому що я вас кликав, а ви не хотіли прийти, я витягав свою руку і ніхто з вас не звертав на неї уваги, тому що ви погордили моєю радою, і мої картаючі слова пускали з вітром, — отже тепер і я також буду сміятися при вашій загибелі і насміхатися, коли вас стріне те, чого ви боїтеся. Тоді мене будуть взивати, та я не буду слухати.“ (Пров. 1,24 і д.).

По третє розважте величезну зухвалість, якої допускається ґрішник, коли він уповаючи на своє майбутне навернення свідомо живе в ґріхах. Нещасливий! Якже він хоче розпоряджати будучим часом, коли він не є паном ані одної хвилини? Або з якою правдоподібністю може він обіцювати собі пізніші більші ласки, коли сих ласк тепер надуживає? Чи він не знає того, що Бог сам жерело часу й ласки і що Він не обіцяв ні часу, ні ласки для правдивого навернення в будучині нікому з тих, що тепер відкладають свою покуту? Він такий далекий від того, що нераз вказував таким зухвалим ґрішникам, що вони не повинні дістати ні часу, ні ласки, що їх вони собі обіцяли, тільки що вони будуть заскочені і помруть у своїх ґріхах. Нпр. „Не зволікай навернутися до Бога та не відкладай сего з одного дня на другий: бо нагло приходить його ґнів і знищить тебе, коли прийде час пімсти.“ (Екл. 5, 8, 9).

Постанови собі, ніколи не виставляти на смерть у твоїх ґріхах твоєї безсмертної душі через якунебудь проволоку страшної небезпеки, але коли тільки маєш підставу боятися, що ти через ґріх стратив ласку Божу, доложи всіх старань, щоб ти якнайскорше знов поєднався з Ним. Це щось страшне, бути ворогом Бога, хочби лиш на одну ніч! Та ніч може бути для тебе останньою. Отже ніколи не відважся лягати спати з виною смертельного ґріха.

Епп. Р. Челлонер
Апостольський Вікарій Лондону.

ПОЛІТИЧНІ ВІСТИ

КОНҐРЕС ЗОРҐАНІЗОВАНИХ НАЦІОНАЛЬНОСТЕЙ Европи відбувся в днях від 13 до 16 ц. м. в Лондоні. В нім взяли участь від Українців у Польщі пос. В. Мудрий і пос. З. Пеленський, від Українців на Буковині др В. Залозецький.

У ЛЬВОВІ відбулася пресова конференція польських львівських і провінціяльних орґанів. Конференцію зорґанізував львівський провід ОЗН.

ПРОВІДНИК СЛОВАЦЬКОЇ ЛЮДОВОЇ ПАРТІЇ о. Ґлінка заявив, що Словаки домагаються влучення пітсбурґської умови з 1918 р. до чехословацької конституції. Чехи повинні бути панами в Чехії, а Словаки в Словаччині.

ШЕФ ЮҐОСЛАВЯНСЬКОҐО ҐЕН. ШТАБУ ґен. Недіч прибув до Парижа і відбув наради з представниками французького ґенерального штабу.

ПОЛК. ДЕ ЛЯ РОК купив ґазету „Ле Пті Журнал“ для французької суспільної партії.

ШВЕДСЬКИЙ МІНІСТР закордонних справ відвідав Москву і відбув наради з ком. Літвіновом. Мін. Зандлер відповідаючи на промову Літвінова не згадав ні словом про договір взаїмної допомоги, про збірну безпеку і т. п. справи, що їх висунув Літвінов у своїй привітальній промові.

ҐЕН. ФРАНКО одержав 4 міліони фунтів стерлінґів (коло 100 міл. злотих) позички від одної анґлійської приватної фінансової спілки.

ВЕЛИКИЙ ВОЗДУШНИЙ БІЙ відбувся на днях на фронті коло Мадриду. В нім взяло участь 200 літаків. Червоні знищили 4 літаки, повстанці 14.

ШЕФ МІЖНАРОДНОЇ КОНТРОЛІ на французько - еспанській ґраниці полк. Люнд видав приказ, щоб невтральні обсерватори покинули свої дотеперішні становища на французько - еспанськім кордоні і вернулися до визначених місцевостей.

КИТАЙСЬКИЙ МАРШАЛ Чанґ-Кай-Шек випрацював плян прогнання Японців з північного Китаю. Він хоче видати Японцям рішальний бій на рівнинах китайської провінції Го Пей. Коли сей маневр не вдавсяб, маршал Чанґ-Кай-Шек вицофає китайські війська на південь від Жовтої ріки.

КИТАЙСЬКЕ ПРАВИТЕЛЬСТВО в Нанкіні оповістило загальну мобілізацію.

ЯПОНСЬКЕ ПРАВИТЕЛЬСТВО рішило перевести військову акцію в північнім Китаю. В ній має взяти участь кілька дивізій війська, спеціяльно висланих з Японії.

Через свою високуякість здобули паперці і тутки (повноватки) „КАЛИНА“ СОТНІ ТИСЯЧ ВІДБОРЦІВ

НОВИНКИ

2.000 нових учительських етатів установлять з новим шкільним роком. В р. 1938/39 мають установити около 4.000 етатів. Цікаво, кілько з них дістануть Українці?

Заведення Суспільних Обезпечень оповістило правильник праці домашніх лікарів. Лікарі обовязані приймати хорих два рази денно, рано й пополудні. Домашнім лікарям не вільно побирати винадгороди від хорих, очевидно поза обовязуючими оплатами.

В Станиславівщині переводять увязнення серед наших селян у звязку зі шкільним плебісцитом, що його організувала „Рідна Школа” в грудні 1936 р.

В Пасічній коло Станиславова до помешкання Ізаака Барона вліз через комин злодій і вкрав з шафи 500 зл.

На дім гр.-кат. пароха в Голині (Калущина) напали бандити, але сполошені службою втікли забираючи тільки золотий годинник.

В Любіжній під Делятином увязнили 4 польських студентів. Як причину подають часописи протижидівські виступи тих студентів.

Пошесть червінки шириться в селі Старий Угринів калуського повіту.

Градова буря перейшла над камянецьким повітом. Вона знищила цілком збори в двох громадах, перевернула кільканацять будинків та перервала телєфонічне получення.

Вязницю на 200 осіб будують в Ярославі.

В Горлицях відкрили виставу п. з. „Горлиці в часі війни”.

В Холмі звільнили зі служби директора державної ремісничої школи Юзефа Якубовіча, що уживав безправно титулу інжиніра.

„Базар Людови” відкриють незабаром в Пинську. Він буде скуповувати вироби поліського населення.

300.000 зл. зібрали Жиди в Польщі продовж 2 місяців на допомогу жертвам погрому в Бересті.

Протижидівські виступи в Сосновці почалися від сварки між б. офіциром Демарским і Жидом Кіршенфельдом. Вечером на периферіях товпа почала бити шиби в жидівських помешканнях і крамницях. Потому ексцеси перенеслися і на інші вулиці.

За спроневірення 60.000 зл. засуджено в Познані б. скарбника окружного суду Маріяна Ридлєвского на 6 літ вязниці.

Консулят Аргентини у Варшаві впровадив дальші заострення при виїзді еміґрантів з Польщі. Перед одержанням аргентинської візи еміґранти мусять предложити свідоцтво щеплення віспи, потверджене лікарем синдикату.

250 долярів заплатив один варшавський міліонер лікареві з Ню-Йорку за телєфонічну лікарську пораду.

До Польщі приїхав представник бельгійського вуглевого промислу. Ціль його — рекрутація польських робітників на роботи до Бельгії.

50.000 зол. спроневірив б. начальник книговодства в міській елєктрівні в Бидгощі, Хенціньский.

Гумор. — На комісаріяті поліції. — Постерунковий: Голошу слухняно, що підчас моєї служби не зайшло ніщо, тільки я бачив богато голих людей на вулиці. — Комісар: І ви не придержали їх? — Постерунковий: Пане комісаре, вони виходили з... податкової каси.

В Катовицях відбудеться в вересні великий карний процес за міліонові надужиття і спроневірення на головній торговиці в Мисловицях. Процес той потреває 6 тижнів.

В Познанщині вибух страйк у фірмі „Штандарт Нобель”. Не працює 100 бензинових стацій.

Польський яхт „Воєвода Поморскі”, що брав участь в регатах біля острова Ґотлянд, зник безслідно. По кількаденній блуканині яхт вернувся до пристані.

Білянс заграничної торговлі Польщі виказує за місяць червень 17,546.000 зл. дефіциту.

Міністерство комунікації спровадить з Німеччини спеціяльні машини до скорого печатання зелізничих білєтів. Машини ті будуть поміщені в білєтових касах і пасажир діставатиме білєт від касіера просто зпід праси. Перший транспорт біля 60 машин приїде вже в найблищих двох місяцях. Їх урухомлять щойно в жовтні. Машини призначені для більших міст.

У Відні помер на удар серця Карло Габіґ, один з найбогатших фабрикантів капелюхів в Европі.

В німецькій пристані Бремен працює 14.000 осіб при будові кораблів і підводних суден. Перед війною, в часі найбільшого розвою німецької воєнної маринарки, працювало там тільки 12.000 осіб.

В Німеччині є тепер 649 тисяч безробітних. В тім самім часі м. р. мала Німеччина 1.035 тисяч безробітних.

В м. Тегель під Берліном згоріло кількадесять тисяч тон збіжжа. 10 відділів вогневої сторожі не вспіло перешкодити розшалілій стихії. Шкоди виносять кілька міліонів марок.

На озері Пейпус в Естонії появилася невідома епідемія риб. Ціле озеро вкрите мертвими рибами.

В Брукселі вибудували підземний автомобільний парк. Він може помістити 100 до 150 автомобілів. Приміщення в тому парку перших 24 години безплатне. Щойно за дальші години побирають мінімальну оплату.

В Софії охрестили князя наслідника престола. Його назвали Симеоном.

На парижській виставі вибухла пожежа в Павільоні Мира. Робітники злокалізували вогонь.

Англ. премієра Чемберлєна іменували почесним членом лонд. цеху шевців. Причина та, що Чемберлєн походить з родини шевців.

В Анґлії було в дні 21. VI. ц. с. 1,356.598 безробітних.

В королівській дентистичній клініці в Лондоні переведено ряд експериментів щодо примінення гіпнози підчас зубних операцій.

Виставу карт до гри відкрито в Лондоні. Показують 7000 колод з ріжних сторін світа. Найстарша колода з 1640 р.

Італійські часописи можуть виходити тільки в обємі меншім як 8 сторін. Так зарядило італійське міністерство національної культури з уваги на брак целюльози.

Рим має 1,228.000 постійних мешканців.

Гумор. — Лучший спосіб. — До совітського уряду прийшов кліент і зачинає говорити півголосом з урядником: Товаришу, говоримо в 4 очи. Маєте 100 рублів і полагодьте мені справу. Обіцяю, що ніхто про се не довідається. — Ні, товаришу. Ліпше дайте 10.000 рублів і потому можете оповідати всім.

З Ґенуї відплив до Ню-Йорку трансатлянтійський корабель „Рекс”. Всі пасажири того корабля завдяки спеціяльній інсталяції можуть порозумівати ся телєфонічно через цілий час подорожі з кождим телєфонічним абонентом на континенті й навпаки.

В Толєді в Еспанії невідомі справники вкрали 4-томову біблію. Її написали монахи ще в 12 ст. Вартість біблії означують на 75 міл. пезетів.

Перші світлини „Люзитанії”, яку незабаром мають видобути з морських глибин, вдалися гарно. Найбільшу трудність представляла справа освітлення корабля під водою. До того збудовано спеціяльні апарати, що зносять тиснення 10 кг. на 1 цм² і мають силу 5.000 ватів. Кап. Крег вдоволений зі світлин, але нерішений ще в справі накручування фільми під водою.

Американської летунки Амелії Іргарт, що впала в море біля Гонолюлю, досі не знайшли. Пошукують ії 62 літаки й богато кораблів.

В Монтреалі (Канада) трапилася жахлива катастрофа. В однім з більших пятиповерхових гаражів вибухла газоліна. Почалося від малого вибуху, який вогнева сторожа зовсім легко зліквідувала. Тоді несподівано наступила друга експльозія. Її сила була така велика, що на фронті будинку зробила вирву на 50 стіп глибоку і на 40 стіп широку. Три трамваєві, які під цю пору переїздили, важко ранені. Також коло 60 глядачів і поліцаїв ранених.

Гумор. — Професор Т., що недавно став батьком, сидить у своїм кабінеті. Входить пані професорова. — Порадь, що робити! Дитинка не хоче спати. — Нехай рахує до 1.000!...

Жертви: 1) Т-во „Скала” в Станиславові, зл. 12 на катол. пресу (збірка на Товмацькім Декан. Соборі), 2) о. М. Могильняк в Москалівці, п. Косів к. Кол., зл. 30 на укр. інвалідів. 3) О. Антін Швець, Новоселиця, п. Джурів, зл. 2.50 для хорого Івана Заремби.

БІРЖА

ГРОШІ. Долари амер. 5.30, дол. канадійські 5.29—5.26.

Німецька марка 1.29—1.26, фр. франки 24.25 шв. франки 120.90—120.10, фунти стерлінги 26.14 — 25.98, австр. шілінги 97.00 — 96.00, чеські корони 18.20 — 17.60, ліри 24 — 23.

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення Редакція не відповідає.

ФАБРИКА
ХЕМІЧНИХ ВИРОБІВ
О. ЛЕВИЦЬКА і С-ка
Львів, ул. Корденьского 51.
Тел. 260.04. ПКО. 503.881.
поручає власні вироби найкращої якости:
Пасту до взуття „Елеґант” терпент.
Пасту до підлоги, Французька маса,
Пасту до взуття „Елеґант” воскову
Віск комбінований до підлоги
Васеліну до шкіри

Синку до білля

помадкову і коронову
Шварц до чобіт
Віск шевський
Смолу шевську
Л е п на мухи

ЦІНИ ОГОЛОШЕНЬ

Ціни розуміються за одношпальтовий рядок (шприни 70 мм.) о висоті 1 мм. Висота шпальти 370 мм. За оголошення (кромі дрібних) в застереженому місци дочислюється 20%. Дрібні оголошення поміщується по вплаченні належитости готівкою або почтовими значками.

Шпальтові оголошення

В рубриці: „Оголошення” . . . . 30 сот.
В тексті і в новинках . . . . . 50 „
На першій сторінці . . . . . 60 „
Дрібні оголошення по 8 сот. за слово. Перше слово і товстий друк числиться подвійно. **Найменше оголошення** (9 слів) 80 сот.

Сторінкові оголошення

На останній сторінці: ¹/₈ стор. 180. — зол., ¹/₄ стор. 90. — зол., ¹/₈ стор. 45. — зол., ¹/₁₆ стор. 25.—зол. В редакційному тексті: ½ стор. 280.— зол., ¹/₄ стор. 140. — зол., ¹/₈ стор. 70. — зол., ¹/₁₆ стор. 35. — зол.

При кількаразовім анонсуванні даємо значну знижку

Видає й редагує Комітет У. К. О. — З друкарні „Графія” Львів, Тиха 5. Тел. 202-83. — Відповідальний ред. Панталеймон Хитра

Opłatę pocztową uiszczono gotówką.

Рік XII. Львів, четвер, 22 липня 1937. Ч. 54 (1054)

НОВА ЗОРЯ

Виходить 2 рази тижнево: в четвер на 8 ст. під неділю на 8 ст.

АДРЕСА: Нова Зоря, Львів, ул. Гродзіцких ч. 2. І. п. - Тел. 105-72.

Передплата в краю: чверть-річно 6 зол., місячно 2 зол., Закордон. чверть-річно 9 золотих

ЦІНА ЧИСЛА 20 СОТ.

Конто П.Щ.Львів 505.796

ЩО ДІЄТЬСЯ В СВІТІ

Замах на полк. Коца.

В неділю 18 с. м. в год. 22.15 в ночі в Малих Сьвідрах під Варшавою невідомий справник хотів виконати бомбовий замах на полк. Адама Коца, шефа „Обозу Зедноченя Народовеґо", що перебував у своїй віллі. Одначе бомба вибухла передвчасно в руках замаховця і він погиб в брамі віллі полк. Коца. Замаховець цілком змасакрований. На місце випадку виїхали поліційні й судово-слідчі власти. Прибув також віцеміністр внутрішніх справ Єжи Пацьорковский.

Сталін все ще думає про світову революцію.

Інж. М. Бассехес, б. кореспондент „Нає Фрає Прессе" в Москві, видалений звідти перед двома тижнями, подав в розмові з журналістами такі міркування про політику Сталіна: Всупереч поширеній у світі опінії, немовби Сталін махнув уже рукою на комуністичну революцію в цілому світі, сов. диктатор далі вперто держиться тої ідеї, та інакше собі її уявляє, як уявляв собі Ленін. Ленін числив на революційний зрив пролетаріяту всіх країв, який мавби розторощити капіталістичний лад і завести комуністичний. Сталін бачить головну світово - революційну силу в совітській червоній армії. Вона має стати тараном, що розвалить капіталістичні чи фашистівські держави. Революційні рухи пролетаріяту мають завдання ослабити силу тих держав. — Гітлер, на думку Сталіна, значно приспішить комуністичну революцію в Німеччині. За 5—6 років, комбінує Сталін, в Німеччині настане кріза важча як була в рр. 1929—1934. Ця кріза поширить-ся на ввесь світ. Тоді вибе година для червоної армії.

Совітські дипльомати мусять бути безбожниками.

Совітський комісар закорд. справ Літвінов видав розпорядок, що всі члени совітських дипльоматичних місій мусять бути безбожниками. Розпорядок відноситься до всіх від амбасадора почавши на портієрі скінчивши. Хто з дипльоматичної служби відмовився б належати до союзу безбожників, той стратить своє становище. Внаслідок того заряджения 6.700 членів дипльоматичної служби зголосило своє приступлення до союзу безбожників і зобовязалося платити 1 проц. платні на згаданий союз. Платити мають заграничною валютою.

Чи Франція забезпечена?

На днях вийшла книжка ґен. Вейґана, б. шефа французького ґенерального штабу, п. з. „Чи Франція забезпечена?" Ґен. Вейґан переконаний, що матеріяльний і моральний стан збройних сил Франції дає їм можність виконати завдання вложене на них батьківщиною. Кадри офіцирів і підофіцирів такі, яких можуть позавидувати Франції інші армії. Воєнний вишкіл, дух, дисципліна, тресура, все те в найлучшім стані. Правительство, нарід і приятелі Франції можуть бути спокійні, бо сучасна французька армія се найкраща забезпека европейського миру. Проте треба ще дещо доповнити і то в найкоротшім часі. Чому в найкоротшім часі? Чи тому, що Ґітлер бажає війни? Чи тому, що війна недалеко? Трудно відповісти на сі питання. Та одно ясне: виконавши все те, чого вимагає безпека, Франція скріпиться рівночасно морально і матеріяльно. Скріплення французьких збройних сил потрібне, хоч політ. горизонт хвилями прояснюється.

Новий плян неінтервенції в Еспанії.

Анґлійський представник в комітеті неінтервенції предложив новий плян невстрявання: 1) Зачати переговори з правительствами червоних і повстанців у справі контролі пристаней, аеродромів і звільнення чужих добровольців. 2) Зорґанізувати негайно контролю сухопутних границь (французько-еспанської й еспансько-португальської). 3) Призначити дві міжнародні комісії в Бургосі й Валенсії. Вони малиб наглядати за звільненням чужих добровольців. 4) Признати повстанцям і червоним права воюючих сторін. — Переведення сего пляну залежить від переговорів з обома воюючими сторонами в Еспанії.

Чого хоче Японія.

Кореспондент Аваса звідомляє з Токія про цілі Японії в північнім Китаю: 1) Японія домагається стратеґічної контролі в північнім Китаю аж по Жовту Ріку з огляду на безпеку Манджукуо на случай конфлікту з Совітами; 2) Японія бажає осягнути в північнім Китаю максімум господарських впливів. Вона не змагає ні до заняття північного Китаю, ні до утворення нової автономічної держави на взір Манджукуо. Китайці не хочуть згодитися на сі домагання.

400.000 творів про світову війну.

Б. президент Злучених Держав Півн. Америки Г. Гувер має величезну бібліотеку, зложену виключно з творів про світову війну. Є там повісти, спогади й документи з часів 1914—1918 в усіх мовах світу. По довгих розшуках Гувер зібрав понад 400.000 праць і скомплетував найбільшу сего рода книгозбірню. В завіщанні записав свою бібліотеку університетові в м. Ліленд Стемфорді.

Павук, що ловить риби, щурі і птиці.

Директор американського природничого музею др Е. Ґудґер оповістив цікаву студію про павуків. Він описує м. ін. один рід павука, що жиє в горячих околицях Африки в прибережних шуварах. Той павук будує під водою лійковаті гнізда і ловить в них риби. Інші павуки, що жиють в Бразилійських лісах, нападають на ропухи, ящірки і навіть на вужів. На острові Мадагаскар жиє рід павука, що будує правдиві „сіти" на птиці. Нитки тих сітей досить грубі й покриті масою, яка зліплює крила зловленої птиці й унеможливлює їй всяку свободу рухів. Істнує також павук, що його улюблена присмака кров молоденьких пташенят. Ся „потвора" жиє на деревах. Найпожиточнішого павука має Індія. Він винищує щурів, висисаючи з них під час сну кров.

Відповідальність ІНТЕЛІҐЕНТІВ.

На останнім засіданні зїзду світової орґанізації письменників і журналістів (т. зв. Пенклюбів) італійський історик і письменник Ферреро виголосив промову такого змісту: Европейські письменники й журналісти або переможуть небезпеку, яка їм загрожує, або — перестануть істнувати. Та небезпека йде від правителів, яких страх за свою власть доводить до дійсного безумства. Ті люди дусять свобідне слово. Вони вимагають від письменника, щоби славословив убийників, оправдував злочини і доказував, що Бог се діявол, а діявол — Бог! На письменниках тих країв, де ще можна свобідно дихати, лежить святий обовязок, — разом виступати проти тої небезпеки. Пора перестати займатися особистими інтересами й писати на потіху товпі. Треба голосно кричати про свободу, яку душать, треба упереджувати народи про долю, яка їх жде і з якою вони зачинають миритися! — Промову Феррера принято бурею оплесків і в кінцевій резолюції ухвалено м. і. протест проти здавлення прав національних меншин.

А майже рівночасно з описами зїзду „Пенклюбів" розійшлася по світі така вістка: В бельґійській столиці відкрили щось таке, що історія злочинів не знає досі нічого подібного. А саме відкрили, що професор медицини Daels, покликуваний судами як знавець у найтяжших справах, свідомо давав фальшиві експертизи проти обвинуваченых у карних процесах. Нема вже ніякого сумніву, що на підставі тих свідомо фальшивих експертиз засуджено цілий ряд невинних людей за отроєння. Не покарано їх карою смерти тільки тому, що в Бельґії нема такої кари, але невинно засуджені десятки літ томилися в тюрмах. Тепер наступають взновлення тих процесів, один за другим.

Якраз потрясає світом опис карного процесу невинно засудженого офіцира Генрика де Мазіерес'а. Він уже відсидів 14 літ в тюрмі на підставі фальшивої експертизи п. професора — задля мнимого отроєння своєї жінки — і має тепер 58 літ. Його освободження вже не приверне йому ні здоровля, ні літ утрачених в тяжкій вязниці.

Як такий злочинний тип як той професор міг дійти незаприміченый аж так високо? Прецінь трудно припустити, що він уже передтим не виявив своїх злочинних нахилів. Отже яким способом його так довго не могли приловити?

В тім то й річ, що його могли не раз приловити, тільки не приловили. З ріжних причин, які доказують загнивання інтелігенції. І тут сей прояв вяжеться з тим, що про нього говорив Ферреро. Інтеліґенція в богатьох краях культурного світа не виконує як слід своїх обовязків, кермується протекційною системою, потурає очевидним злочинам, ба сама свідомо виконує ріжні злочини. Те, що робив проф. Даельс, тільки більше впадає в очі. Та є ще гірші злочини високо поставлених інтеліґентів, до яких уже привикли цілі суспільности. Нпр. чи не гірші злочини тих інтеліґентів, що оправдують „кругову поруку" супроти невинних людей, масакру безборонних за те, чого вони не зробили і чого навіть не знають? Чи не гірші злочини виконують ті інтеліґенти, до професорів університетів включно, що ціле життя своє затроюють шовінізмом цілі суспільности? Чи не гірші злочини виконують ті, що без уговку цькують і підбурюють, брешуть на вели-

Перелюднення і безробіття

В ГАЛИЦЬКОМУ СЕЛІ ПО ВІЙНІ.

З приводу назрілого у нас питання дільби (парцеляції) дідичівських фільварків і кольонізаційних плянів нашої землі говориться і пишеться у нас богато про перелюднення і безробіття в нашому селі.

Наші ундо-політики і публіцисти виголошують на вічах та виписують в публіцистиці богато фраз, але не кажуть, чи можна бодай частинно власними силами народу, його самодіяльністю полагодити ті дві справи. Вони вдоволяються ухвалюванням протестуючих резолюцій на вічах і писанням протестуючих статтей. Та не кажуть, як справді знайти способи заради тому суспільному загрозливому лихови.

Протести, устні і писемні, потрібні, але лише тоді, коли побіч них і мимо них шукається доріг і способів полагодити пекучі справи відповідним чином. Коли не вказується народови доріг і способів усунення суспільного лиха самодіяльністю і зорганізованим ділом, тоді нарід легко попадає в зневіру, безнадійність або й розпуку та легко повірить підшептам агітаторів, які підсувають йому фантастичні, нездійсними та для інтересів народу шкідливі способи. Відносно полагоди справи малоземелля і безробіття серед нашого мало- і безземельного селянства починають вже комуністичні агітатори, як відомо майже виключно Жиди, поширювати поголоски, що от коби лиш почалася війна і тоді комуністична Росія займе наш край та настане кінець терпінням селянства, бо за Збручем є аж надто богато зайвої землі, яка дістанеться в руки наших мало- і безземельних селян.

Такий спосіб агітації між селянством видається немислимим, бо чейже наші часописи докладно вже змалювали долю зазбручанського селянства. На жаль треба ствердити, що нині на селі маємо вже понад 50 відсотків неграмотних селян, які довідуються про події зі слуху, а не з читання. Власне між найбіднішими, малоземельними і безземельними, селянами є найбільше неграмотних. Вони радніше дають віру підшептам агітаторів, що стикаються з ними по сільських хатах та на маломісточкових торгах і ярмарках. Колиж такому неграмотному бідакови трафиться послухати в читальні, що пишуть наші часописи, то він недовірчиво похитує головою та каже: „Або то правда, що пише „казета“? „Казета є на те, щоби брехати та дурити бідний нарід“.

Такий дійсний стан настроїв значної частини убогого селянства. Воно тут не надіється корисної для себе полагоди справи безробіття і малоземелля власною самоорганізацією і самодіяльністю. Не має воно надії на се тим більше, що на власні очі бачить щораз сильнішу струю кольонізації чужими двірської землі.

Не можна допустити, щоб широкі круги нашого селянства попадали в безнадійність, бо такий настрій мусить ослабити моральну відпорність народу в часі теперішнього лихоліття. Провідні круги народу, його інтелігенти, обовязані занятися розробленням і розслідженням тих двох важливих справ: перелюднення і безробіття в нашому селі та вказати способи їх розвязки, бо годі представити собі таке положення народу і таке суспільно-господарське питання, яке не моглоби мати корисної розвязки.

Ми типовий, дрібноземельний селянський нарід, бо неменше як 85 відсотків нашого народу се дрібноземельні хліборобби, зпоміж яких 80 відсотків господарює на господарствах низше 5 га, отже се нсамовистарчальні хлібороби.

На просторі 1 км² жиє у нас аж 50 селянських душ! Се вже таки справжня „хінська“ (китайська) густота сільського населення. Вона стане перед нами в повній яскравости, коли зазначимо, що нинішна пересічна густота сільського населення в середній і західній Европі виносить 25—50 душ на 1 км². Отже там, де в Европі працює одна пара робучих селянських рук, у нас працює їх дві пари, або три і навіть чотири пари рук! Моглоб здаватися, що такий надмір робучих рук на наших селянських нивах спричинює у нас високу хліборобську культуру і високу видайність, урожайність селянських нив. Моглоб здаватися, що наші селянські ниви се справжні огородничі, високовидайні культури. На жаль так не є. Культура нашого селянського господарства дуже низька, а видайність, урожайність селянських нив доходить ледви до половини урожайности нив европейського селянина. Маємо отже два і навіть три рази більше робучих селянських рук, а мимо того на половину низшу видайність нив.

Причину такого стану знаємо: б р а к загальної і фахової рільничої о с в і т и серед нашого селянства. Вправді наслідком широко поставленої праці нашого „Сільського Господаря“ і „Маслосоюзу“ тут і там підноситься техніка і культура селянського господарства, але поступ дуже незначний і захоплює лиш нечисленні селянські господарства.

Надмірна густота сільського населення побільшується щороку на яких 50.000 душ (в самій Галичині, без Волині). В сучасних політичних умовах нема найменшої можливости переселювання (еміграції), ні кольоніяльного, ні заробкового. Нема також найменших виглядів, щоби в найблизшім часі отворилися можливости одної або другої еміграції.

Знаємо також, що нема виглядів для н а ш о г о селянства на ширшу внутрішню кольонізацію.

Більшаюча густота сільського населення поглиблює нужду і злидні селянства. Вираз і познака того — щораз більша смертність дітей, щораз більше миршавіння і карловатіння сільської молоді, вкінці щораз більшаючі крадіжі, розбої та всякі інші проступки, які звичайно товаришать людським злидням.

В сучасних обставинах маємо лиш два способи, як двигнути з упадку наше селянство: 1) Навчити наших селян ліпше, видатніше працювати на своїм хліборобськім варстаті. Наша земля вже з природи урожайна, загалом богато урожайніша як земля в середній і західній Европі. Нема сумніву, що наша земля давалаби ще два рази більший урожай, колиб її загосподаровувати способами новочасної хліборобської техніки. Отже треба підпирати і підпомагати всі заходи, змагання і працю Сільського Господаря, які він так широко тепер розгорнув по цілім краю при помочи своїх повітових філій та повітових аґрономів. Піднесення видайности і технічної справности селянського господарства це справа загально народна, а не лише селянського стану. Длятого наш загал повинен живо інтересуватися працею над піднесенням селянського господарства. Такий обовязок повинні особливо добре розуміти наші сільські інтелігенти, особливож сільське духовенство, і співпрацювати на тій важній области народньої роботи.

2) Другий спосіб двигнення з упадку нашого селянства се дати працю перелюдненому селови поза сільським господарством. Се з а с а д н и ч а с п р а в а нашої будучности. Від її скорої і доцільної розвязки залежить просто питання життя і смерти цілого нашого народу. Аж 85 відсотків Українців се дрібні селяни хлібороби. Вони виробляють (продукують) виключно лише хліборобські сирівці, але перерібка тих сирівців на готові вироби (фабрикати) як також весь торговельний оборот сирівцями і виробами ще й доси виключно в руках чужих нам людей.

Всьо, чого наш нарід потрібує поза звичайними сільськими харчами в щоденнім житті, виробляють і продають йому чужі люди! Між нами і з нашої праці жиє ще й доси понад мілюн чужинців. Осьтак ми типовий к о л ь о н і я л ь н и й н а р о д. Відомо, що кольоніяльні народи мусять жити в нуждї та злидиях на низькім щаблі культури.

На щастя вже почалася у нас будити свідомість нашого сумного кольоніяльного положення. Щораз голосніше лунає у нас клич: Свій до свого! Наше спільництво та наше українське, дуже ще нечисленне і молоде, купецтво зачинають щораз більше поширятися та займати щораз то нові галузи торговлі. Маємо вже навіть початки дрібного промислу. І наші нечисленні ремісники зачинають рухатися й організуватися.

Треба памятати, що дотеперішні висліди тих наших змагань на жаль дуже і дуже ще малі й незначні.

Ось так недавно читали ми зіставлення торговельних оборотів всеї кооперації в Польщі. Весь торговельний оборот усьої кооперації в Польщі т. є польської, української, німецької і жидівської, виносить ледви один відсоток цілого торговельного обороту в Польщі, а наша кооперація в тім обороті займає лише не цілих д е в я т ь в і д с о т к і в з того одного відсотка! Такий дуже незначний оборот нашої кооперації.

Подібно є також з торговельним оборотом поодиноких українських купців. Їх начисляємо на всіх українських землях около 5.000. Вони провадять майже виключно дрібні крамнички предметів (артикулів) першої потреби.

Наш промисл, кооперативний і приватний, ставить щойно перші кроки, бореться з великими трудношами, головно задля браку кредиту.

Особливож слабенький у нас домашний, селянський промисл, радше можна сказати, що він не істнує яко з а р і б к о в а галузь в селянських роднинах.

Наш ремісничий і промисловий стан також дуже слабенький, особливо не маємо кваліфікованих фабричних робітників. Але вершок нашої господарської слабости — брак капіталів. Вся наша кредитова кооперація (т. є Центробанк, Двістер, 109 повітових Українбанків та 549 кооператив) уділила в р. 1935 всього 10½ міліонів зол. позичок, а ощадностей зібрала всього лиш 7 міліонів золотих! Такими грошевими оборотами може похвалитися одна перша ліпша галицька міська каса ощадности. Ось так львівська міська каса ощадности мала у своїй шадниці 60,000.000 зол., а станиславівська міська каса 11 міліонів зол.!

(Кінець буде).

кі маси співгорожан, а рівночасно підписують протести проти переслідування меншин...

Стан такий страшний, що нема вже такого паскудства, такої брехні, такого масового злочину, якого „науково“ не виправдалиб, ба не поручилиб інтеліґенти...

„Виарґументувати“, що Гуцули — се Ґоти або Авари? — Як стій знайдеться такий інтеліґент. „Виарґументувати“, що Бойки се Баски? — Зараз. „Виарґументувати“, що чиє назвисько кінчиться на „ский“, той Поляк? — Сейчас, навіть таку дурницю напише і підпише інтеліґент, хоч у всіх словянських народів без виїмку приходять назвиська на „ский“, „скі“, „скій“. Словом, при такім поведенні інтеліґентів, часто і з титулами, зачинає вкорінюватися погляд, що ввесь той „стан“ заслугує на те, щоб перестати істнувати, як йому й предсказує Ферреро.

Не хочемо описувати припущення про те, як виглядавби час, коли перестаслаб істнувати інтеліґенція. Просто тому, що се занадто жахливе — не тільки для інтеліґентів. Та слова Феррера здійсняться, коли інтеліґенція дальше буде потопати в своїх злочинах. Вона щезне, а з нею завалиться й культура та цивілізація людства. — А. Ч.

ОГЛЯД ПРЕСИ

Про нормалізацію

„Діло" урядило анкету про дволітні висліди т. зв. нормалізації. В 150 ч. „Діла" появилася на ту тему стаття дра Дмитра Левицького, б. голови УНДА й УПР. В ній сказано м. ін.:

Вже з самих початків нормалізації можна було запримітити, що заходить велике непорозуміння щодо поняття „нормалізації" в українських і польських контрагентів. У. П. Р., яка іменем У. Н. Д. О. заініціювала нормалізаційну тактику, сподівалася, що польський уряд, при допомозі польського громадянства, дасть українському легальному світові, як рівнорядним громадянам польської держави, змогу повного політичного, культурного і господарського розвитку. Польська сторона гадала, що нормалізація є на те, щоб український світ власними руками здавив не тільки нелегальні прояви нашого життя, але що найважніше, щоб український провід занехав і спонукав своє громадянство занехати всякі хочби і легальні засоби боротьби за національні права, щоб апробував згори всі кроки уряду в українській справі і свою політику пристосував до волі й тактики політичних та адміністраційних чинників. Українська сторона сподівалася, що Українці разом з Поляками підуть у майбутньому визволювати Київ від нашого спільного ворога, московських большевиків, і тому нам потрібна сильна польська армія та що тому повинні творитись завязки українських кадрів для майбутнього українського протисовітського війська. Польська сторона розуміла, що нормалізація вимагає від Українців зректися всіх заходів для здійснення наших визвольних змагань, бо виключне право рішати про справи, з якими вяжеться закордонна політика, має міністерство закордонних справ і польське громадянство. Це інакше розуміння нормалізації українсько-польських відносин, яке з кождим днем щораз виразніше виявлялося, мусіло довести вже до конфліктів і — коли буде й надалі проявлятися — мусить доводити до дальших конфліктів. Боюся, що вже нині дальше від справжньої нормалізації, як перед весною 1935 р.—Гороскопи наші невеселі. Спроби нормалізації з 1935 р. уважав наш нарід за політичний опортунізм, а політика опортунізму завжди мусить мати реальні наслідки. Колиж тих наслідків нема, народні маси такої політичної тактики не апробують і починають шукати інших шляхів... Нарід стає невдоволений і з легальної і з нелегальної політики зорганізованих українських проводів і через те маси починають опинюватись у сліпому кутику. А політика сліпого кута — се звичайно політика катастроф. Починають доходити вісти з краю про зріст комунізму. Колиб він тепер почав знову наростати під впливом невдоволення мас з теперішньої нашої української дійсности, то булаб це одна з найбільших катастроф, яка може стрінути нашу націю в теперішнім часі її політичної і культурної кристалізації. Бо комунізм невдоволених у нас мас — се не оплачуваний комунізм, се навіть не соціяльний комунізм, а се може й ідейна політика розпуки, це політичний русофілізм, який стає впоперек змаганню нації до визволення зпід московської окупації України та який наше змагання бути співчинником західної культури хоче звернути до співпраці з культурою нинішньої азійської Московщини.

Щодо завдань, які стоять перед українським політичним проводом, др Д. Левицький пише: Ми мусимо, як це зробив маршал Йосиф Пілсудский, „усамостійнитись" і нашу силу і наші симпатії пристосувати до інтересів нації. У нашій політиці внутрі польської держави ми хотіли і хочемо працювати в згоді з державою і польським громадянством, хочемо виконувати всі обовязки, які вкладає кожда держава на своїх громадян, але хочемо мати і всі права, які мусить мати кожда нація для свого розвитку. Треба скликати всіх людей з національного табору доброї волі, яким інтерес нації лежить на серці, без огляду на партійну приналежність, та устійнити найбільш підхожі в теперішню хвилину норми української легальної політики. Треба також за всяку ціну приспішити скликання Всеукраїнського Національного Конгресу, який устійнивби напрямні нашої політики для осягнення нашої окончної мети.

На ту саму тему пише в 152 ч. „Діла" заступник голови УНДА пос. Гр. Тершаковець:

Невдача політичної тактики прийшла через те, що наш політичний провід саме забогато клав на свою віру, задовольняючись першими обітницями. У своїй парляментарній тактиці наш провід був уступчивий і нерішучий, не користаючи зовсім з добрих нагод виявити своє становище (буджет). Складано забогато заяв та роблено забогато конференцій, які не дали нічого, крім демобілізації по нашому боці та мобілізації по стороні польській. Найпоганіше відбилися два моменти: брак критичного погляду на власні помилки у президії УПР та брак контрольного і вирішного чинника через сполуку обох функцій — проводу УНДО і УПР — і через відсутність надрядного українського чинника. Перед нами стоїть життєва конечність консолідації. Мусимо створити Міжпартійну Раду, як у 1920 році, одночасно мусимо перти до Національного Конгресу. Внутрі нашої партії треба конче відділити провід УНДО від проводу УПР, при чому у проводі партії не повинні стояти члени УПР, таксамо не повинні вони належати до Центрального Комітету. Я був і є за нормалізацією національних відносин, але тільки на засаді „рівний з рівним". Хочемо, щоб нас усі трактували як політичний підмет, а не предмет. Обіцянками сьогодні трудно й дітей задовольнити, не то свідомий нарід. Тому слід нам змінити тактику, не напрямні, та посилити політичну нашу організацію вгорі і внизу.

Що діється в „Просвіті"?

Радикали опановують одну Філію по другій і Гол. Виділ мусить їх розвязувати.

„Українські Вісти" в 155 ч. п. з. „Обережности й такту!" пишуть м. ін.:

„Гром. Голос" доносить, що Гол. Виділ „Просвіти" розвязав Філію „Просвіти" в Рогатині. Це дійсно відповідає правді. Після розвязання самбірської Філії, Гол. Виділ витягнув найдальше йдучі консеквенції і супроти рогатинської. — Розвязання Філії Просвіти — небуденна подія. А тому постараємося зовсім обєктивно розяснити причини того й наслідки. — Просвіта — одно з товариств кермоване Виділом, вибираним демократичними способами на Заг. Зборах. А Заг. Збори — типове віче. Приїзджають припадкові люди, що підпадають під вплив демагогів, або люди, що від своїх партійних штабів мають готову директиву на кого голосувати. Бо суттєва точка З. Зб. завжди — вибір Виділу. — Проте не диво, що на Зборах Просвіти, як на кождому вічу, можливі всякі несподіванки. — Колись Виділ Просвіти був в ундівських руках. Але коли Просвіта опинилась над берегом матеріяльної пропасти, до Виділу вибрали кількох радикалів. Треба признати, що радикальні члени Виділу причинилися до фінанс. санації Просвіти, бо усунули безпляновість, їзза якої Просвіта попала у великанські довги. — Між ундистами й радикалами запанувала ідилля. Гол. Виділ крізь пальці дивився на ідеол. працю Філій, що були в радик. руках, а радикали були дуже чемними членами Виділу. Та ідилля тривала до мин. року. — На зборах мин. року знов прийшла під голосування магістрацька ліста — ундо-радикальна. Але тоді саме радикали — абстрагуємо від того, слушно чи неслушно — зашлапалися нагуєвицькою історією і Заг. Збори не вибрали радикалів до Гол. Виділу. На їх місце увійшли до Виділу молоді ундисти зпід знаку Кравціва.

Радикали мали може слушні претенсії: Як Просвіта стояла над пропастю, то ви нас просили до Виділу. А тепер викидаєте — говорили вони. Але разом з тим вони поповнили засадничу помилку. Радикали—демократи. А для демократів — голос народу — голос Божий. Раз більшість не вибрала їх, то демократи повинні були з тим помиритися і приготовити свою більшість на наступні збори. Але радикали пішли іншим шляхом. Вони випали з рівноваги і почали війну з Гол. Виділом, ангажуючи в те низи. Рад. читальні почали відмовляти послух Гол. Виділові, а „Гром. Голос" почав немилосердно атакувати Виділ за його господарку, себто плював у гніздо, у якому сам донедавна сидів. — Словом: витворився стан війни і поглиблювання роздору. Именно роздору. Бо не можна сказати, щоби Просвіта стала ідеольогічно іншою, як передше. Якою була за радикалів такою залишилася й без них, себто ідеольогічно неозначеною централею для збирання вкладок і розпродажі книжок. — Накинену радикалами війну Канцелярія „Просвіти" приняла і її консеквентно переводить. При тому вона у кращій ситуації, бо має можливість розвязувати читальні і Філії. А такі засоби ще більше роздратовують радикалів і кінця війні — не видно. — Останньо справа стоїть у такій більш-менш площині: „Мене чорт візьме, але й ти не будеш жити". Найоригінальніше, що бються між собою демократи на словах і рівночасно до решти дискредитують ту демократію, вживаючи „тріків", стосованих хіба тільки демократами. Таке було і в Рогатині.

Постерунковий люструє читальні

„Український Бескид" в ч. 27 приніс отсю вістку: Минулого тижня постерунковий польської поліції переглядав катальоги читальняних бібліотек в Дудинцях та Пельні, сяніцького повіту, та заявив, що котра читальня не буде мати 500 книжок бодай по 1.50 зл. вартости за один том, то село одержить бібліотеку від самоурядування, але за це мусітиме заплатити. — Може бодай ця, вже мабуть остання, осторога зверне увагу байдужих виділів наших українських товариств по селах на грізну і близьку небезпеку. Щож поможе закладання наших товариств по селах, коли мусітимуть всі „просвічатись" з чужих книжок. Час подумати над доповненням бібліотек по селах українськими добрими книжками. — А. Г.

Поляк про сучасну Польщу

В „Дзенніку Пораннім" появилася стаття пана З. Хмелевского п. з. „Филя ненависти підмиває Польщу". Він пише: Маємо автократичний устрій з позірною самоуправою, замітний недовірям до суспільного руху, устрій, що кладе тяжку, а переважно нездарну руку на кооперацію і, що найбільше болить, відсуває в далеку даль хлопа, робітника й умового працьовника. Маємо жахливо велике безробіття, особливо на селі. Віроісповідні меншини підносять жалі, часто слушні. Розпутаний антисемітизм став наркотиком, що відвертає увагу від справ дійсно важних. І став шляхом, що веде до влади. Наставлення до національних меншин се повне противенство Ягайлонської ідеї, що колись зробила Польщу великою. Замах на правительство Моравенского, убиття президента Нарутовича, безоглядна й уперта боротьба деяких кругів проти Пілсудского, що не вигасає навіть по його смерти — ось головні акти. А серед них правдиво трагічні сцени: „останній заїзд" Добошиньского, погроми, напади, робітничі походи і т. д. А мотор їх — ненависть... Чому так діється? Тому, бо заливає нас море колтунства і хамства, що становить добру поживу для ненависти, яка заливає людські душі. І не висхне те трясовиско без сонячного проміння великої, творчої державної ідеї, якої Польщі все ще бракує. Та заки вона вродиться, не можна опускати рук. Треба здобувати хоч скромне але витревале виховання. Треба виполювати ненависть, ширити радість з незалежности, відповідальність за її трівкість і вартість творчих чинників духа, що змагають до освободження з почуття насильства.

Примітка Ред. „Н. Зорі": Отсей цікавий голос Поляка передали ми за „Новим Дзенніком" ч. 157. Так тяжко чується в Польші Поляк. А що він сказавби якби так загляпув у душі не-Поляків?

Бассехес про своє видалення

Відомий австрійський журналіст Микола Бассехес описує в „Часі" ч. 192, як його видалено зі столиці СССР по 15-літнім побуті. Наводимо декотрі місця: „В год. 10 ми рушили на двірець. Наперед їхав мій самохід, за ним три поліційні самоходи, — вкінці самохід австрійського посла, також в окруженні поліційних самоходів... На двірці застали ми хмару тайних агентів. Прийшли мої приятелі й численні дипльомати. Персонал австрійського посольства в комплєті. Поліційні агенти поводилися провокаційно. Коли тільки котрийсь з дипльоматів зблизився до мене, зараз ставав побіч нас один з тих панів. Я ввійшов до вагону, там також були агенти. Стояли довгим рядом в коридорі спального вагону. Один з них дістав припоручення, щоб заняв місце в моїм переділі... Пекло зачалося на границі. Митні власти занесли мої річи до спеціяльної кімнати. Все докладно зревідовано. Розібрали навіть годинник. Кусень сира, що його взяв я з собою, проколювали в кількох місцях. В якімсь пуделку знайдено стару золоту монету вартости 4 і пів американських долярів. Її сконфіскували. Та сама доля стрінула фотографії. Мої протести були безуспішні, хоч я покликувався на обовязуючі правні приписи. Відповіли мені, що в данім випадку ті приписи не обовязують. Сконфіскували таксамо всі папери, м. і. старе запрошення на якесь приняття до латвійського посольства. З черги казали мені розібратися. Я протестував, та се очевидно не помогло. Зачалося списування протоколу, в котрім узгляднено мої протести. Мимо того я не підписав його. Митний урядник казав мені вкінці, щоб я спакував річи розкинені підчас ревізії. Я відмовився. Тоді закликали носіїв, що тим занялися. Я мав з собою трохи російських грошей. Зажадали, щоб я їх видав, предкладаючи мені купно папіросів. Запас моєї терпеливости був вичерпаний. Я з люттю кинув гроші їм під ноги і відвернувся на пяті. Мою жінку і дочку також ревідували, причому поводилися супроти них в спосіб виразно провокаційний."

Королі долярів

Як виказали американські статистики, в Злучених Державах є 58 родин, що їх річний дохід виносить більше як 5 міл. долярів, 36.000 родин має річний дохід понад 350.000 долярів, 600.000 родин має дохід понад 50.000 долярів, до 25.000 дол. річно заробляє 2 міл. родин, а 20 міл. родин заробляє менше як 13.000 долярів.

ОДНА ПОЛЕМІКА

Замітки про боротьбу „Мошка - героя" з „Новою Зорею".

Тяжко брати перо в руки в такий горячий час, ще й до того сірій, посторонній людині з провінції, непривиклій до газетних баталій столиці. Та відчуваю, що треба. Як сталий передплатник і читач „Нової Зорі", позволю собі на кілька заміток і рефлексій з приводу пожиточної (і конечної) полеміки Хв. часопису „Нова Зоря" з головним органом ФНЄ „Українські Вісти", які я теж передплачую і читаю — з більшою чи меншою „приємністю". Треба в хаті щоденника, та в нас що один — то кращий! Хіба подякуй і зрезигнуй з цілої нашої „галицької трійці".

Маю перед собою сім чисел „Нової Зорі" та девять ч. „Укр. Вістей", в яких поміщені статті, написані в звязку з сьогорічними Загальними Зборами католицького Т-ва „Скала" у Станиславові. Довкруги тих Зборів (і справоздання з них) почалася на сторінках обох згаданих органів дуже повчаюча (хоч квантитативно нерівна) полеміка. У великім спокою щераз уважно перечитую все „тут" і „там" сказане, тай врешті приходжу до деяких заключень і уваг, якими хотівби я поділитися з читачами „Нової Зорі" ну — і „Укр. Вістям" (і проводови цілого ФНЄ) подати се до відома. Може жмінка вражінь, з яких повстала ся стаття, *знадобиться нашим людям.*

1. Перші три статті в „Укр. Вістях" ч. 107, 108 і 109 під загол. Т-во „Скала", „Скала" і „Просвіта" та „Освітні аномалії" — це сказатиб — „патрулі". Їх цілю (фатальною!) було: виманити „противника" в отверте поле до бою у відповідний час і місце, як здавалося. Після наради генерального штабу (редакції „У. В.") зроблено „вискок". Роботу сю повірено на жаль безіменному капралеві (а може й чоловікові вищої ранґи) з ґрупи ФНЄ, славному і безсмертному „теоретикові". І сей блискучий отаман пера — прославив свою ґрупу ФНЄ — від зворів Бескиду по Буг, Сян і Збруч і ще дальше... А маскував він свій „весняний похід" зовсім не ворожими, ба навіть „прихильними" намірами щодо свого *противника.* Хитрий малорос! А чи мудрий, покажеться дальше.

Загальні Збори Т-ва „Скала"! Така прекрасна і вдячна „оказія" до побід і слави „теоретика" знад Полтви. Чомуж не пописатися своїм стратеґічним куншотом? Чому не „примусити" ворога („приятеля") до слова, а притім — збудити сонних читачів свого гол. орґану чимось боєвим?!... Після „підготовки" теоретика, широкою розстрільною пішла в поле „інфантерія" під проводом слихом слиханого, видом виданого „практика" з ФНЄ „ніякого" М. Якименка. („Скала" у практиці, гл. „Укр. Вісти" ч. 112). Йому в допомогу доскочив другий „практик", резерва з терену, що підписався як „практикуючий католик"; (а де практикує? В „Маслосоюзі" чи при зелізниці? Бо з його писання не видно, щоб прикметник „практикуючий" можна віднести в буквальнім значінні до іменника „католик". Се „Паперові цитаделі", в „У. Вістях" ч. 114).

І визов принято. (В лиху для них годину). Перший, другий і третий „ударник" з ФНЄ дістали солену „відправу" (се по їхньому!) на сторінках „Нової Зорі" в чч. 40—43. По сій відправі застрягли в болоті зі своїм паперовим „загоном" ще краще, як Москалі в часі великої війни на Мазурських болотах за старого Гінденбурга... Се були величаві статті в „Новій Зорі" п. заг. „Скала" у практиці — ФНЄ у практиці": „Резолюції „Скали"; „Прояв хронічного бандитизму" й „Оборона" Церкви. Мов дужий подув вітру на марну лоївку... Ось, гадаю, найкраща характеристика цього словесного бою між обома органами! Або ще краще представлено се „посрамленіє" в 22 і 25 ч. „Комаря".

2. Скандалічним продовженням статтей-нападів в „Укр. Вістях" (і ФНЄ) на „Нову Зорю" (і „Скалу") були дві незвичайно „культурницькі" (до речі: панічні) статті в 120 і 128 ч. „У. В." п. з. „Наступ Гамаксойки" і „Апокаліпса від „Нової Зорі". Не буду їх розбирати з полемічно-ідеольоґічного чи „наукового" боку, бо се задалеко запровадилоб і надто поширилоб сю статтю — рефлексію. Зверну увагу тільки на методи полеміки „Укр. В.", правдиво „бандитські", непристойні і досі невидані. Згадані статті в „У. В." підписала якась „шишка" з ФНЄ, що вперто криється під псевдонімом М. Іванейка. Отже особа незнана нам (на провінції) блище по виду і подобію, хіба зза плота... Дивний се і дуже невихований оказ. З мудрагельством, питомим безсовісним (і плитким) всезнайкам, що „гладко пишуть по папері", не думаючи над тим — що пишуть — бє як з турецької гармати той імярек з „У. В." по авторові згаданих статтей у „Новій Зорі". А кулі ідуть тимчасом — „Богові у вікна", як кажуть воєнні. Раз-по-раз непристойно (і без шкоди — крім для себе) гукає, що автор статтей у „Н. Зорі" се людина вузька, хаотик, без льоґіки і системи, своєрідної „фільософії" і т. и. А деж ти, братіку, набрався того „любомудрія", якого недостачу в сей спосіб другим закидаєш? Деж те любомудріє видно в Тебе і в Твоїх однодумців? Невжеж сама Сорбона п. Іванейком обдарувала нашу націю — і тому всі ми „в кут"? Думаю, що цілої своєї льоґіки (і фільософії), якої недостачу глупо закидає другим — набрався він „найвище" на шкільній лавці в VII-VIII клясі гімн. і то зі скриптів свого товариша, бо з книжки в голову не лізло... (як тепер видно). — Признаюся, що я пару літ студіював фільософію (стислу Томи, Аристотеля), і думаю, що хоч дрібку орієнтуюся в усіх її „закамарках". Але я на таку критику і відсуджування другого від розуму, розумного думання і писання так скоро і самопевно не зважився б. Ніяк не знаходжу в сих статтях „Нової Зорі" таких абсурдів, нельоґічностей і фільософічних дивовиж, як се слідує з Вашого „Откровенія", пане Іванейку! Пристрасти і гордости, а не правди і справедливости серце Ваше повне. Я і всі без Вашої жовчі з великою насолодою ума слідимо незвичайну стисліеть у писанні, клясичний хід думок і фільософічну будову аргументів-виводів у кождій з названих статтей „Нової Зорі". Се й без університетського образування та без ерудиції інстинктовно можна відчути — і відчувається і не тільки в сих статтях... Тільки умовий дальтонік з „Укр. Вістей" скрізь у „Н. Зорі" добачує хаос і абсурди... Щож — вольному воля!... Хто не годиться з ідеольоґією „Скали", з лінією „Нової Зорі", зі статтями її редакторів і співробітників, може провадити з ними полеміку, але вмовляти раз-у-раз у своїй ґазеті, що редактор той чи сей (назвавши його по імені) неук, плиткий софіст і т. п., *не доказавши того, не розібравши ні одного речення* в статті Х чи У може: або дитина, або людина хора, або вкрай засліплена і горда, яка знає, що все одно знайде покупців на свій товар (хлам). В кождім більшім місті побіч солідних склепів з ґалянтерією тощо — є ще й „лавки" з найгіршою тандитою... Те саме сказати можна і про „Укр. Вісти" і їх редакторів... Спіть (чи пак — торгуйте собі) спокійно панове з „Укр. Вістей", а льоґікою у „Новій Зорі" не журіться. Її більше в однім реченні неодної в ній статті, як у Вас в цілім числі, а то й голові... Даруйте за терпкі слова, та — difficile satiram non scribere. А по наськи буде: годі сказати: пахне, коли „не пахне"...

3. Написав я тілько невеселого тай думав вже слати у Редакцію. А тут почта принесла свіжий ґістерично-сухітничий

П. ЧААДАЄВ

Фільософічні листи

*до Пані * * **

Другий лист. *)

Можна запитати, яким способом серед тілько потрясень, міжусобиць, заговорів, злочинів і безумств існувало в Італії й отже в інших християнських краях тілько людей, що плекали мистецтва хосенні і мистецтва приємні. Словом, було те, чого не бачимо під панованням Турків.

Вольтер „Трактат про права".

Пані, ви бачили в моїх попередних письмах, як важко добре зрозуміти розвиток думки продовж віків. Та ви повинні були знайти в тих письмах ще й другу думку: раз присвоївши собі ту основну ідею, що в людськім розумі є тільки одна правда, вложена рукою самого Бога, коли він творив його з нічого, то розглядати рух віків з тої точки погляду, що його придержується звичайна історія — зовсім неможливо. Тоді стає зрозумілим, що провидіння або абсолютна мудрість не тільки кермує бігом подій, але й виказує безпосередний і вічний імпульс на людського духа. Справді, коли згодитися, що поступ людського розуму обусловлений первоначальним імпульсом, чужим його особистій природі, і що його перші ідеї й пізнання ніщо інше як чудесне натхнінння висшого розуму, — то звідси заключення, що та формуюча його сила продовжає безупинно впливати на його розвиток як і в ту хвилю, коли дала йому його перший рух.

Впрочім спосіб розуміти історичне життя і поступ розумної творчости повинен стати для вас зовсім привичним, коли ви гарно присвоїли собі ті ідеї, що ми їх признали безумовно справедливими.

Ви бачили, що чисто метафізичне розумування точно доказує безперервність зовнішного впливу на людський ум. Та в данім случаю не треба було навіть удаватися до метафізики. Висновок незаперечний сам по собі і заперечувати його, значить перечити ті передпосилки (підстави), з котрих він випливає: бо відносно самого способу безперервного діяння божеського розуму в духовнім світі знаходять, що воно повинно не тільки все згоджуватися зі своїм первісним імпульсом, але повинно довершуватися в такий спосіб, щоб людський розум міг оставатися безумовно свобідним і проявляти всю свою діяльність.

Виходить, нема нічого дивного, що існував нарід, в якого існуванні збереглося передання перших божеських натхнень чистіше, ніж між іншими народами. І що від часу до часу появлялися люди, що на них неначе обновлявся первісний моральний імпульс. Коли оставити на боці той нарід і тих вибранців, — то всетаки мусите признати, що у всіх народів у всіх епохах людської історії і в кождім чоловіці зокрема божеська думка проявлялася в однаковім степені повно і живо. Се значилоб знищити всяку особистість, свободу в інтелектуальнім світі, словом, всі дані.

Очевидно, що особистість і свобода існують лише в такій мірі, кілько того вимагає ріжноманітність умів, ріжнородність моральних і інтелектуальних сил. А приписуючи декотрим особистостям одної нації, декотрим окремим інтелектам, призначеним зберігати ту скарбницю — незвичайну міру послуху первоначальним натхненням і особливу воспріімчивість в відношенні до правди, первісно вложеної в людського духа — ми тим самим стверджуємо духовний факт, подібний до того, що вічно повторяється перед нашими очима, а саме: існування цілих націй і окремих осіб, володіючих відомими пізнаннями, яких позбавлені інші нації й інші особи.

В останній частині людства ті великі

*) Гл. „Н. З." чч. 21—28 с. р.

напад нашого друга, п. Іванейка в „Укр. Вістях" в ч. 143 під „надійним" у такт і розум заголовком: „Бельфер з бумерангом". І знову перо в руки, бо годі мовчати. Нехай по однім і другім боці словесного бою знають, що думає і як реагує на такі прояви пересічний читач-обсерватор, ще до того священик, отже людина з уряду свого й образування привикла до ясного думання і справедливого суду.

При читанні найновіщої статті в „У. Вістях" пригадалася мені живо сміховинка старого Руданського про Мошка-героя, що бився з нашим мужиком і вийшов „побідно", розуміється, у своїх очах і в очах таких як він... „Ану скажи, Жиде, як воно було!" — „О, страшно було!" Іван мене буком геп, геп, аж кости мені тріщали, а я його за то маймуркою по плечах раз-два, раз-два, я аж зіпрів так бив Івана... А подекуди додає наш нарід до тої сміховинки: „Якби я не втік, набравби він був порядно!" Між сею сміховинкою і найновіщим „еляборатом" п. Іванейка анальогія велика. Фурор, лайка і самопевність своєї „вищости" заступає в ній здоровий розсудок і всяку правду та почуття дійсности, а в спокійного і зрівноваженого читача — аж ратунку просить — над автором сеї статті... Ані одного рядка солідности й поважного тону. Купа „учоних" фраз і горда поза — річи не заступлять! Хіба в Руданського.

Сміх і стид бере, коли читати сю статтю, в якій запозичаючися цілими реченнями з інкримінованих статтей у „Н. З." — бє п. Іванейко тими реченнями в автора сих статтей у „Н. З." — зовсім так успішно і „моцно", як у Руданського Жид Мошко нашого мужика... Се має бути „бумеранг", що бє в автора статтей в „Н. З.", названого „бельфером". Ні — се тростинка, а радше бук в руках „бельфера" з „Н. Зорі", перед яким хоч-не-хоч має він респект і страх називаючи його своїм „бельфером". Та є в школі і такі діти, яким і бук не поможе. Особливо у великій школі життя...

Варт бачити 22 ч. „Комаря" з 6. VI. с. р., де на цілій першій сторінці представлено дуже добре і дотепно, як п. Паліїв в ролі малого „цуцика" ломить собі зуби в газетній боротьбі проти „Скали". Така сама доля, як головного отамана ФНЄ — жде і Ваші зуби, п. Іванейку. Не жаль Вам їх буде? Кажучи мимоходом, тою удатною карикатурою в „Комарі" богато сказано! Се унаглядненння всеї кампанії ріжних органів нашої преси, ріжних угрупувань в Галичині проти поглядів та ідей „Нової Зорі" і її провідників та однодумців, за весь час її існування! Зправила єдиною зброєю всіх контрновозорянців була зброя слабих: брехня, сміх і лайка. Свідомі своєї нищети і нездарности — не знаходили (і знайти не могли) в своїм редакційнім арсеналі інакшої зброї — проти граніту і сталі „Н. Зорі" ті „Мошко-герої"... Автор величавих статтей у „Н. Зорі" (в обороні „Скали") перевищає своїх ворогів-„цуциків" на ввесь ріст. Їх місце, як подано в „Комарі" — коло його стіп.

Признаюся, що від ряду літ звертаю спеціяльну увагу на сей спосіб боротьби з „Новою Зорею". Се знак, які слабі голови сидять за редакційними бюрками деяких противних їй орґанів. Та в редакції „Укр. Вістей", судячи по архитвореніях" п. Іванейка і його друзів, такі типи бють рекорд вздовж і вширш... Радуйся, Галицька Земле і ти Льва-граде!

Ще одно підчеркну. Дрібне, але вимовне. Ото всю духову бідноту і маленькість автора статті „Бельфер з бумерангом" видно особливо по однім його „закиді", що його ставить авторові статтей у „Н. З.", а саме, що десь — там — колись не відповів він йому на один його запит у „Перемозі" в справі націоналізму. Тим „Мошко-герой" знову крепко кладе його „на лопатки" і ликує як мала дитина, мовляв: не дістав відповіди, отже я горою! А я скажу йому: деколи і мовчанка є відповідю, особливо, коли з такими дискутується. Впрочім, нераз і не всилі одна людина всім на все відповісти. Мій пане! Дайте за п я т ь л і т тілько, як автор сих „марних" після Вас статтей публікує у „Н. Зорі" за один р і к, то тоді будете мати бодай якесь „право" щось таке писати.

На сім покищо кінець. Сим разом пишу се до „Нової Зорі". Колиж іще раз побачу в „Укр. Вістях" подібну мазанину, як сю, яку я по своїм силам представив і освітлив, то напишу, щоб не висилали мені того щоденника. Взагалі — його рівень від першого дня його „уродин" такий плитонько-глупий, що радше понижує нашу пресу, як їй служить. Не читаю „Нового Часу", тому не можу про нього щось конкретне сказати. „Старого грішника" — „Діло" — знаю „із дітска". Але скажу без пересади, що воліємо мати в Галичині всього один, чи два щоденники, та хоч трохи поважні, як два плюс т а к и й третий. Зазначую, що се не відокремлена моя думка. А про „свистання" з читачів „Нової Зорі" скажу: її скрізь пильно читають, свої і чужі, а до її гол. редактора за його солідність у писанні, красу і глибину думки — навіть чесні вороги відносяться з великим узнанням і пошаною. Оттут „бумеранг"! Та ще й з „маймуркою". — Інакше виглядалоб національно-релігійне обличча в Галичині, якби ми мали „Н. Зорю" хоч 10 літ раньше, її посів приймали добровільно хоч 5 літ скорше, а таких п. Іванейків — мали хоч 50% менше...

С в я щ е н и к з П е р е м и щ и н и.

З краю

З Ласковець, пов. Теребовля, пишуть нам:

В нас тепер жнива, час найбільшого змагання хлібороба. Праця в товариствах перервана. Всякий рух зачнеться щойно в осені. Тепер тільки в неділю і свята відбуваються засідання ріжних виділів і часом сходини членів поодиноких товариств. Спори між священиком і парохіянами перестали. Він успокоївся, також парохіяни устаткувалися. Через наше село переходять тепер тисячі і тисячі українських прочан до Зарваниці на відпуст. Західний кінець нашого села хоче поліквідувати свої паперові читальні (ч. II і III) і годиться, щоб була одна сильна читальня серед села. Зате громадяни західного кінця села хочуть будувати дім Сільського Господаря. Той дім має коштувати коло 15 тисяч злотих. В нім мають міститися філія головної читальні, кружок Рідної Школи і кружок Сільського Господаря. Латинники перестали будувати костел, бо не мають грошей. Покищо збирають гроші по панах і обіцяють, що на другий рік будуть продовжати будову. Крім того латинники звозять камінь і задумують будувати „стшелецкий дім". Наша кооператива збирає фонди на будову власного дому. Але зачне її тоді, коли збудують дім Сільського Господаря. Наш Луг збирався до Львова на здвиг, та не поїхав. З нашого села є кілька монахів Василіян. В минулому році повстало в нас нове товариство кружок „Союзу Українок". Він має тепер 180 членів. Вже дав одно представлення „Бабський бунт" і один концерт.

Зїзд української молоді в Америці

В м. Буфало в Злучених Державах Півн. Америки відбувся недавно окружний зїзд української католицької молоді. Зїхалося 400 делегатів з 25 місцевостей Злуч. Держав і Канади. Зїзд зорґанізувала „Ліґа Української Католицької Молоді". На зїзді були присутні Преосв. Богачевський, український посол до нюйорського парляменту Степан Ярема, голова Ліґи Української Католицької Молоді Ева Піддубчишин і инші українські діячі. Присутні вислухали рефератів: п. Турули „Що ми повинні знати про себе"; п. Цвайкуса „Супружжа"; п. Маслякa „Яку ролю маємо грати в американському житті?"

РЕДАКЦІЯ РУКОПИСІВ НЕ ЗВЕРТАЄ і з того приводу в переписку не входить.

традиції збереглися більше або менше непорушні згідно з тим положенням, що його займають народи. І чоловік йшов призначеним шляхом тільки при яркім світлі могутних правд, зроджених в його мозку иншим, висшим розумом. Та на землі існує тільки одно джерело освіти. Правда, те огнище світла не блистіло як людські світильники знання, те огнище не розливало далеко кругом себе злудного блиску; зосереджене в однім осередку, ясніюче і рівночасно невидиме, як і всі тайни світа, палаюче, але скрите як полумінь життя.

Все освічувалося тим таєним світлом і все тяготіло до того спільного огнища світла, хоч на погляд все випускало свій власний блиск і стреміло до найбільше протилежних цілей.[1])

Та коли прийшла хвиля великої катастрофи в інтелектуальнім світі, всі створені людським умом марні зусилля вмить щезли в спільнім полуміні. І збереглася тільки святая-святих вічної правди.

Лише таким способом можна збагнути релігійну єдність історії і лише з такої точки погляду те поняття вивисшається до правдивої фільософії історії, де розумна істота підчинена загальному законови, як і всі инші сотворіння.

Я дуже бажавби, пані, щоб ви присвоїли собі сей абстрактний і глибокий спосіб розуміти історію: бо ніщо так не підносить нашої думки і не очищує нашої душі, як се поняття про провидіння, що вічно панує над людством і провадить його до остаточної цілі.

Та спершу постараємося створити собі фільософію історії, яка моглаб розлити світло на всю величезну область людської памяти, світло, яке послужило їй для нас зорею живої ясности дня. Се попереджуюче вивчення історії буде для нас тим хосенніше, що дає повну систему, що може нас зовсім вдоволити своєю строгістю в тім случаї, коли щонебудь зупинилоб нас в нашім дальшім поступі.

Зрештою, будьте ласкаві пригадати собі, пані, що я передаю вам сі роздумування не з висоти катедри і що ті письма тільки продовження наших перерваних розмов, продовж котрих я перевів тільки приємних хвиль і котрі, я люблю се повторяти, були для мене правдивою потіхою, якої я деколи дуже потребував.

Значить, не ждіть, що я буду сим разом більше дидактичним, ніж передтим. І ви самі, пані, потрудіться, як звичайно, доповнити вашими власними силами пропуски в моїм огляді.

Розуміється, ви завважили, пані, що сучасний людський ум силою свого напряму надає всякому родови пізнання історичну форму. Роздумуючи над фільософічними основами історичної думки, не можна не прийти до того висновку, що їй суджено тепер досягнути висшого значіння як те, що вона його мала дотепер.

Можна сказати, що ум в даний час вдоволяється тільки в области історії. Він безнастанно покликується на минуле, кріпшає і черпає свої сили з минулого, підсумовуючи їх на основі своїх споминів, на основі розуміння перейденого шляху, на основі вивчення чинників, що кермували його поступом у минулих століттях. У всім тім і видно добродійний напрям, принятий наукою. Час признатися, що людський розум не вдоволяється тільки силами, зачерпненими з тісної сучасности, але в нім є инша сила, що обєднуючи в одній думці часи минулі й сучасні становить його правдиве призначення і підносить в бажану сферу його діяльности.

(Далі буде).

[1]) Надармо будуть шукати означеного місця на землі, де був той сіяючий осередок, та безсумнівне те, в чім згоджуються всі передання народів світа, що колиска першого знання людства є в одній і тій самій области земної кулі.

З червоного „раю"

Невдачі безбожництва в СССР.

Большевицька газета „Ізвестія" пише, що союз безбожників в СССР стратив в останнім часі богато членів внаслідок внутрішних сварів і непорозумінь. Ще донедавна він хвалився, що має 5 міліонів членів, а тепер має несповна півтора міліона. В богатьох околицях СССР, зокрема на Сибірі і на Далекому Сході, безбожницький рух перестав практично істнувати. Особливо загрозливе байдуже або просто неприхильне становище Комсомолу до безбожничого руху. З другої сторони в цілім СССР проявляється сильне релігійне пробудження. Зростає діяльність духовенства ріжних віроісповідань. Крім того повстають нові секти. Нпр. недавно в ріжних околицях СССР увязнено богато агітаторів невідомої дотепер секти т. зв. піхоти Ісуса. Члени тої секти мандрують піхотою (звідси їх назва) від села до села, виступають отверто проти безбожництва і навіть проти совітського правительства, організують читання св. Письма і накликають до покути. Недалеко м. Вятки появилася секта „мандрівників". Вони легітимуються „паштортами" зі знаком хреста. Подібно як „піхота Ісуса" проповідують „мандрівники" скорий прихід Страшного Суду, а совітське правительство називають владою Антихриста.

Сталін боїться замаху.

Лондонська преса звідомляє, що Сталін дуже боїться за своє життя. Він замкнувся в Кремлі та окружився найвірнішими відділами війська зпоміж козаків і Монголів. Сим страхом пояснюють факт, що Сталін відмовив особистої стрічі Тухачевському і не прийшов на його процес.

В СССР увязнили визначного професора.

В Москві ГПУ увязнило проф. Пашуканіса віцепрезидента комуністичної академії. Він уродився 1890 р. В р. 1928 появився перший том його праці „Імперіялізм і політика імперіяльна". Крім того проф. Пашуканіс написав твір: „Загальна теорія права й марксизму", що його совітські офіціяльні наукові круги уважали цінним вкладом до марксівської науки про право. Після тої теорії закон се зброя в руках пануючої кляси. Супроти того совітський суддя не був вязаний буквою закона. Він мав рішати справи на основі того, що Ленін називав „революційним правопізнанням". Та при кінці минулого року якийсь критик і професійний суперник Пашуканіса знайшов в його теорії повну суперечність зі сталінізмом! Тепер ГПУ проголосило Пашуканіса „ворогом народу", увязнило його і його твори попали тим самим на індекс.

ГПУ за кордоном.

„Фелькішер Беобахтер" звідомляє з Відня: Сталін рішив зреорганізувати ГПУ за кордоном. Між закордонними агентами ГПУ переводять чистку. Крім того вислано з Москви за кордон 500 свіжих агентів вишколених на спеціяльних курсах пропаганди. Ті агенти вирушили в світ при кінци червня ріжними шляхами. Провідником всеї роботи ГПУ за кордоном іменований Евген Анатолєвич Суботін. Він дотепер наглядав за верхами комуністичної партії і за членами совітського правительства. Суботін матиме свій осідок у Франції. Нова інструкція для закордонних агентів ГПУ передбачує скріплення їх роботи. Передовсім мають наглядати за троцкістами, контрреволюціонерами і совітськими дипльоматами. Крім того мають слідити еміґрантів з б. Росії, особливо вважати, чи не мають вони звязків з чужинцями. Окремі агенти мають наглядати над комуністичними закордонними партіями. Совітська шпіонажа зорганізована окремо. Вона має свої осередки в Стокгольмі і Карльсбаді. Агенти - шпіони мають строгий приказ пересилати звіти до Москви тільки окремими курієрами. Німецька газета називає по імени кількох визначних закордонних агентів ГПУ. М. ін. б. ротмистра царських жандармів Вячеслава Наймана, б. полковника московської охрани Миколу Шувалова і якогось Остапчука.

Яка чистота в Совітах.

Робітники фабрик „Октябр" і „Пролєтаріят" затроїлися ковбасою з новоросійської мясарні. Слідство виказало, що в мясарні був страшний бруд, машин і столів ніколи не мили, в ледівні не було леду, кітлів до варення ковбас ніколи не чистили. „Ізвестія" пишуть, що все те діялося на очах властей публичного здоровля, державної санітарної інспекції і відділу міліції. Всі ті уряди містилися в однім подвірю з мясарнею. Власти твердять, що всему винні „вороги народу". Словом, порядок в „раю" прекрасний.

Лікарський фейлєтоник.

Коліровий хліб

Можливо, що небавом будемо їсти коліровий... хліб. Очевидно не йде тут про фарбований хліб. Але може знайтися на наших столах хліб, в якому до муки будуть домішувати замість води сік з помідорів, моркви, шпінаку, гарбуза. Покищо впроваджено ту новість в Америці, де вона здобула собі велике признання. Коліровий хліб поза оригінальним виглядом і смаком має бути надзвичайно поживний, бо містить в собі богато вітамін. Щож говорять про той хліб лікарі - спеціялісти? В дійсности требаби сказати: Пощо маємо їсти помідоровий хліб, коли богато простіше накласти помідори на звичайний хліб? — каже один зі знаних лікарів - дієтетиків. Та не в тому річ, бо помідорів їмо замало. Те саме можна сказати про інші ярини як: шпінак, морква і т. д. Може яринний хліб скорше притягавби людей. У нас споживають дуже мало ярин. Богато менше чим вимагає наш організм. В інтеліґентних кругах розуміють вагу ярин для здоровля і спожиття тут ще досить велике, але серед робітників і ремісників а особливо серед селян консумція рішучо невистарчаюча. Селянин живиться майже виключно капустою, буряками і бараболею. Якраз ті ярини найменш заосмотрені в вітаміни. Селяни з погордою називають „зіллям" всі зелені ярини: шпінак, фасолю, калярепу і ін. Тисячі мешканців міст не знають смаку редькви, а вона якраз найбогатша в відживну вартість й вітаміни. Ті послідні відграють в нашому житті велику ролю. Коли отже споживаємо так мало ярин в природньому стані, то може вдалосяб увести їх на наші столи окружньою дорогою, а саме через яринний хліб. Можливо, що незабаром будемо мати зелений хліб шпінаковий, червонавий з моркви, жовтий з гарбуза, цеглястий з помідорів. Найбільше відживний бувби хліб з моркви, бо вона має три найконечніші нашому орґанізмові вітаміни Б, Ц і Д. Екстракт моркви знаменито ділає на переміну матерії. Для осіб хорих на анемію і сухоти знаменитою поживою бувби хліб зі шпінаку, бо він богатий у хльорофіль, з якою організм витворює кров.

Нетакт учительки

До села Цінева в Долинщині приїхала шкільна кольонія дітей з учительками. Сільська 13-літня дівчина Павлина Данилів переходила коло учительки і сказала по українськи: „Слава Ісусу Христу". На те учителька крикнула сердито: „Поведз то псу!" Обурені селяни повідомили про се поліцію. Поліція замість потягнути вчительку до відповідальности за богохульство і зневагу національних почувань Українців закинула селянам, що вони відносяться неприхильно до польської кольонії.

Господарка державних заведень

Агенція „Ехо" звідомляє: Цешинські Державні Промислові Заведення (горівки, пива, овочевих соків) виказують від кількох літ дефіцит. В останнім часі 30 тисячам літрів малинового соку загрожує зіпсуття. Державні заведення заоферували той сік по 10 сот. за 1 літру. Тому що одна літра соку коштує фабрику около 60 сот., дефіцит Промисл. Заведень винесе около 50 сотиків на літрі. Тимчасом 10-та часть літри малинового соку коштує в деталі 50 сот. Де хіба виясняє все, крім калькуляції Промислових Заведень.

Скарбові уряди занедбуються

Віцеміністр скарбу Світальский перевів інспекцію скарбових урядів в Гарволіні і Раві Руській. Він цікавився працею екзекуційних відділів і працями над виміром ґрунтового податку на основі нового закону. Інспекція ствердила в Гарволіні спізнення вимірових праць і значне занедбання в зовнішній службі. В Раві Руській віцеміністр видав на місци зарядження, щоб приспішити й усправнити вимір ґрунтового податку.

Жиди ремісники у Варшаві

Жидівська Головна Рада Фахових Союзів у Варшаві оповістила звіт за два останні роки. З нього довідуємося, що Жиди мають у Варшаві 7.000 ремісників в одяговій бранжі, 3.000 у скіряній бранжі, 2.258 в металевій, 1.500 у фризіерській, 1.000 в пекарській, 1.000 в друкарській; хемічних працівників є 900, малярів 495, цукорників 485, різників 300 і фотографів 220.

Проект нумерації горожан

Кілька радних міста Варшави предложило властям оригінальний проект, щоб заложити загально - польський реєстр мешканців. Кожда дитина зараз по народженні дісталаб число. Те число малоб бути вписане до реєстру і раз на все утревалене на нозі новородка. В той спосіб устійниться тотожність даної особи, яку буде дуже легко ствердити. Сіоністична „Хвіля", що принесла сю оригінальну вістку, додає від себе: Цей проект се властиво повторення подібного виступу в Совітах, де також хотіли нумерувати горожан як нпр. коней у війську.

Комуністична пропаганда

у французьких кольоніях.

Французький посол де Керіліс звертає увагу на комуністичну агітацію в Альжирі. Комуністичні агітатори пропагують між туземцями утворення незалежної арабської держави й голосять, що ту арабську державу можна буде створити при помочі збройної революції на случай війни Франції з сусідами. Пос. Керіліс пригадує, що 1/3 французької армії перебуває підчас мира в північній Африці. На случай війни ту армію требаб перевезти до Франції. Евентуальне повстання туземців унеможливилоб се. Комуністична пропаганда в північній Африці загрожує поважно цілій кольоніяльній французькій імперії.

Цікава традиція

На днях на французько-еспанській границі відбудеться торжественна церемонія, що повторяється щороку вже поверх 1300 літ: мешканці пригранічних французьких осель передадуть своїм еспанським сусідам три корови як данину за помилку, що її зробили їх далекі предки. В 628 р. населення території, де тепер є нинішні пригранічні французькі оселі, нерозважно вмішалося в боротьбу між Цимбрами і мешканцями Наварри. Еспанці побідили і наложили данину на своїх сусідів: побіджені зобовязалися щороку доставляти на границю три корови і склонити спис перед побідниками. Сю умову скріплено писемним договором. І до сих часів потомки свято зберігають „пакт“ предків. У Франції змінялися режіми, але королі, республика, імператори — всі з пошаною відносилися до старого звичаю. Тільки один раз Наполеон III хотів змінити ту церемонію, та його замір викликав таке сильне негодування на всій пригранічній области, що імператор був змушений покинути свою думку. Сего року виринула перешкода іншого рода: територія, на якій живуть „побідники“ з 628 року, тепер під владою ген. Франка. Виходить, що Франція заплатить данину непризнаному нею „вождові“... Місцеві французькі власти звернулися в тій справі з запитом аж до Парижа. Звідти відповіли, що нема ніяких перешкод виконати традиційну церемонію. Стріча Французів з Еспанцями відбудеться в пригранічній місцевості Герназ, після ритуалу, освяченого століттями. Французька делегація складається з 15 осіб, еспанська з 7. Еспанці приходять під проводом алькада, Французи під проводом мера. Всі делегати мають старинні списи. Еспанці, підійшовши до границі, голосно предкладають Французам мир. Ті годяться і складають на землю списи. Еспанці також складають зброю, але так, щоб їх списи були звернені вістрям в сторону Еспанії. Опісля обі делегації відступають три кроки взад і голосно заявляють: „Мир від нині!“ Опісля переводять через границю три корови доставлені французькою делегацією. Вони прикрашені стяжками і квітами. Еспанський ветеринар оглядає корови й видає Французам посвідку, потверджену присутнім нотарем. На сім церемонія кінчиться.

Чорний Змій на Далекому Сході

Большевицька „Правда“ подає цікаві подробиці про японську організацію „Чорний Змій“. Та організація називається по японськи „Кукурюкай“. Організація „Кукурюкай“ повстала в 1901 році. Вона відограла важну ролю підчас російсько-японської війни, працюючи в тіснім контакті з японським генеральним штабом. Одним з агентів „Кукурюкай“ був відомий провокатор Азеф. Після 1905 р. „Чорний Змій“ зорганізував цілу сітку шкіл, курсів, інститутів для вишколу своїх агентів. З сучасних японських діячів перейшли школу „Чорного Змія“ бувший премієр Гірота, мін. закордонних справ в кабінеті Гірота Аріта, Мусякодзи, японський амбасадор в Німеччині, Ота, бувший амбасадор в Москві та богато інших. Одним з учеників провідника „Чорного Змія“ Мицура Тояма є також генерал Ксенідзе Донхара, що відграє важну ролю в Манджурії. Агенти „Чорного Змія“ часто появляються на совітськім Далекім Сході і займаються шпіонажею на річ Японії.

Воєнна добича еспан. повстанців

Від початку війни в Еспанії повстанці здобули 220 гармат, 276 моздірів, 671 машинових крісів, 38.000 крісів, 120.000 бомб, 18 міліонів 300 тисяч крісових набоїв, 25 танків, 47.000 гранатів до моздірів, 59.000 артилерійських гранатів і 8.336 мушкетів. Крім того повстанці струтили коло 400 ворожих літаків.

З РЕЛІГІЙНО-ЦЕРКОВНОГО ЖИТТЯ

В день св. Ап. Петра й Павла відбувся в парохіяльній церкві у Львові на Личакові величавий празник при участи кількох тисяч народу зі Львова й околиці. В навечеря празника відправлено вечірню, всеночне й молебен. Проповідь про Христову Церкву виголосив о. Годунько. В день празника вже від 6 год. ранку правлено що пів години читані Служби Божі, а кільканацять священиків сповідало вірних. Перед співаною Службою Божою о. парох. Е. Дуткевич посвятив нову срібну чашу. Торжественну Службу Божу відправив під місійним хрестом о. прал. Куницький в асисті о. др Липського й о. Годунька. Проповідь виголосив о. др Липський. До св. Причастія приступило кілька тисяч вірних. По Службі Божій відбулося водосвяття й обхід довкруги церкви.

Священики кудринецького деканату на деканальнім соборі порішили відпразнувати урочисто 50-літний ювилей впровадження у нас культу Найсв. Серця Ісусового в монастирі ОО. Василіян в Михайлівці. Торжество розпочалося в суботу 10 с. м. Літією, Набоженством до Найсв. Серця, наукою і слуханням св. сповідей, тревало через неділю, а закінчилося в понеділок на св. Петра і Павла по співаній Службі Божій. На торжество прибуло 7 процесій з околичних сіл, понад 10.000 народа і 24 священиків, в тім 10 монахів. Виголошено 6 проповідей. Проповідували 2 оо. Василіяни, о. Ігумен Лучинський та о. Ковалюк і о. Чорнодоля. До св. Причастя в неділю приступило понад 500 душ, а в понеділок понад 2.000. Завершенням торжества була проповідь, що закінчилася відновленням вірно-підданчих обітів на вірність І. Христу Царю — актом посвяти Найсв. Серцю Ісуса і благословенням Найсв. Тайнами.

Посвячення угольного каменя під розбудову церкви відбулося дня 4. липня в Кудринцях пов. Борщівського. Акту посвячення довершив Впр. о. Крилошанин і декан Александер Капустинський в асисті 7 священиків і великого здвигу народа. Пригнагідну проповідь виголосив о. Стек з Пановець. Промовляли також о. декан і місцевий о. парох. Підйом у присутних був великий, торжество випало величаво. Ся на границі двох світів маніфестація католицьких почувань не без великого значіння. Церква будується з добровільних датків парохіян і коляторів, СС. Василіянок. Пляни виготовила і технічний провід будови переняла К. І. Р. у Львові. Тяжкі часи, населення убоге, знищене війною й евакуацією, але побожне, до Церкви привязане, від уст собі відіймає, а на будову дому Божого жертвує. Великому богоугодному ділу Господь Бог помагає і благословить. І ми чесним, побожним парохіянам Кудринець бажаємо щасливо того діла довершити. Щасть Боже.

Учасник.

Кардинал Каковський, архиепископ варшавський, оповістив Пастирський Лист до духовенства і вірних своєї архидієцезії в справі боротьби з алькоголізмом.

Конгрес католицької робітничої молоді відбувся на днях в Парижі. Участь у ньому взяло 60.000 молодих робітників і робітниць з Франції та 12.000 з заграниці, в тім 5.000 з Бельгії.

Паризька „Ля Ві Католік“ (Католицьке Життя) подає отсі дані про розвиток католицької організації французької робітничої молоді „Жок“: мужеський відділ мав у 1927 р. 35 секцій, тепер 734; жіночий відділ мав у 1928 р. 15 секцій, тепер 650. Наклад прес. органу муж. відділу піднісся з 7000 примірників у 1927 р. до 110.000 в 1937 р. Наклад органу жіночого відділу зріс з 1200 в 1928 р. до 100.000 в 1937 р.

Сто першу церкву зачали будувати у Франції заходами паризького кардинала-архиепископа Вердія.

ПОЛІТИЧНІ ВІСТИ

НАДЗВИЧАЙНА СЕСІЯ СОЙМУ відбулася в Варшаві 20 с. м. На порядку нарад була т. зв. вавельська справа.

КРАКІВСЬКИЙ ІКЦ приніс в ч. 189 передовицю під такими заголовками: **Smutna rzeczywistość Kresów Wschodnich. Od koncesyj politycznych i gospodarczych do własnej armji; „Diło“ żąda oddziałów wojskowych pod własną komendą!..** І так день-у-день, хоч розуміється нема буквально ніяких концесій ні політичних, ні господарських, нема навіть виконання польських законів про університет і автономію, нема ніяких „оддзяґуф войскових“, словом нема нічого крім засліплення й ненависти, яку утревалюють шовіністи.

НА ЗАКАРПАТТЯ прибув з Праги чеський міністр хліборобства др Задіна, щоб оглянути катастрофальні наслідки сегорічної посухи. „Нашъ Путь“, подаючи в 245 ч. сю вістку, пише, що без земельної реформи й автономії не можна вирішити господарсько-політичної проблеми Підкарпатської Руси.

ГЕН. ГАЛІЦА виголосив промову на окружнім зїзді сільської організації ОЗН у Львові. В ній підкреслив, що ОЗН стремить до сцементування польського елементу в полуднево-східних землях. Той елемент має створити реальні вартости і тим уможливити державі устійнення тревалої політики щодо Українців. Конче треба перевести мобілізацію польських господарських сил. В інтересі польської держави треба скріпляти польський стан посідання, зокрема на селах.

ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ ВОЄВОДА Маліцкий перевів люстрацію м. Золочева і золочівського повіту. В с. Почапах воєвода вступив до місцевої української читальні і кооперативи та цікавився їх діяльністю.

В МОСКВІ увязнили Бекмана, директора „Бюрозіна“ (бюро обслуги чужинців при комісаріяті закордонних справ).

450 „ШПІОНІВ“ увязнили совітські власти на західній границі СССР від початку червня дотепер.

ЧЕХОСЛОВАЦЬКИЙ ПРЕМІЄР др Мілян Годжа зголосив уступлення правительства. Президент республики др Бенеш приняв димісію і припоручив др Годжі утворення нового правительства. Причина димісії непорозуміння між аграрниками і соціялістами щодо цін хліборобських продуктів.

НОВИМ ПОСЛОМ ЮГОСЛАВІЇ у Варшаві іменований В. Мартіняц, дотеперішний заступник міністра закордонних справ Югославії.

МАДЯРСЬКИЙ МІНІСТР закордонних справ Каня заявив, що Мадярщина бажає рівноправности зброєнь і думає осягнути її переговорами. Мадярщина остане вірна своїм приятелям Австрії й Італії. З Німеччиною буде вдержувати приязні взаємини з огляду на спільні інтереси.

МІЖ НІМЕЧЧИНОЮ Й АВСТРІЄЮ заключено умову, щоб преса обох держав здержувалася від різких виступів проти себе. Австрійські власти дозволили Австрійцям читати Гітлерову книжку „Моя боротьба“ з застереженням, щоб її не уживати до пропаганди.

АВСТРІЙСЬКА ПОЛІЦІЯ в Зальцбургу увязнила 25 націонал-соціялістів за те, що провадили націонал-соціялістичну пропаганду.

СІОНІСТИЧНИЙ КОНҐРЕС має відбутися в Ціріху в перших днях серпня с. р. Головний предмет нарад — справа поділу Палестини. В конґресі візьме участь около 500 делегатів з 50 держав. З Польщі має виїхати на конґрес 60 делегатів.

ГЕН. ФРАНКО видав декрет, що день 13 липня буде національним святом в Еспанії. Як відомо, 13 липня м. р. замордовано в Мадриді Кальва Сотеля, провідника правих. Цей морд був безпосереднім товчком до вибуху повстання в Еспанії.

Через свою високу якість здобули паперці і тутки (повноватки) „КАЛИНА” СОТНІ ТИСЯЧ ВІДБОРЦІВ

НОВИНКИ

Підчас розкопів на терені княжого Галича др Пастернак відкрив камяний саркофаґ, виконаний з великого бльоку. В саркофаґу були кости мужчини. В таких саркофаґах ховали звичайно в Києві пануючих князів. Побіч саркофаґу був гріб жінки, що її кістяк знайдено з діядемом на чолі. Діядем гаптований золотими нитками.

Помер Др Теофіль Окуневський, український суспільний і політичний діяч, адвокат, колишній посол до австрійського парляменту і галицького сойму, член Української Національної Ради й комісар Городенщини за української влади, дня 19 с. м. в Городенці в 79 році життя.

Львів відвідала прогулька 12 українських гр.-катол. дітей з Ковля на Волині під проводом о. Володимира Стернюка, редемпториста.

Надужиття на суму 2.377 зл. допустився скарбовий урядник у Львові Францішок Залуский. Його засудили за те на 2 роки вязниці з завішенням виконання кари на 5 літ.

Нову скарбову аферу викрили у Львові. В звязку з тим арештовано скарбового урядника Казимира Косіньского. Подробиці афери держать покищо в тайні.

Міністр внутрішних справ зарядив, що при видаванні пашпортів не вільно побирати ніяких додаткових оплат крім стемплевої оплати і належитости за пашпорт. Як відомо, ті додаткові оплати виносили 10 зл.

Сірниковий монополь задумує випустити на ринок дешеві монополеві запальнички, вже остемпльовані, в ціні 4 зл.

В Станиславові завішено діяльність філії Т-ва „Відродження”, під замітом, немовби на терені Т-ва істнувала нелеґальна орґанізація.

На 6 місяців вязниці засудили в Станиславові б. постерункового Владислава Руссака, який натягнув ряд осіб, обіцяючи їм виробити посади в поліції.

Кілька випадків червінки ствердили в Станиславові. Санітарні власти видали відповідні охоронні зарядження.

Коломию причислили до місцевостей, що лежать в прикордонній полосі.

В Дрогобичі увязнено б. адвокатського соліцитатора Кутку під замітом безправного відбирання депозитів з Сирітської Каси городського суду та під замітом фальшувань і крадежей судових актів. В справу вмішані один адвокат та один судовий урядник.

Тернопільський воєвода Маліцкий перевів інспекцію перемишлянського повіту.

За надужиття урядової влади увязнено в Сколім судового урядника Мечислава Ґерчака.

До ланцутського замку приїде незабаром брат англійського короля кн. Кенту в гостину до гр. Альфреда Потоцького.

Гумор. — Іспит з техніки. — Професор: Без чого не обійдеться ніякий міст. — Студент: Без діри.

Академія „Рим та Орієнт” в Зальцбургу. Віденська „Райхспост” повідомляє, що з кінцем липня с. р. відбудеться в Зальцбургу академія „Рим та Орієнт”, що її уладжує австрійське т-во для мистецтва і науки під протекторатом архиепископа Зальцбурга. З Українців запрошені на виклади о. мітр. Сліпий, о. проф. Скрутень та др Залозецький.

ОО. Василіяни в Мукачеві заснували монастирський музей.

Головна команда поліції в Польщі наказала усунути з поліційного корпусу поліцаїв-алькоголіків.

Міністр освіти зарядив, що додатковий іспит з латини при вступі до ліцеїв клясичних і гуманістичних не може тривати довше як пів години.

Скарбові власти викрили в Катовицях великі податкові надужиття, яких допускалися від довшого часу власники „Горішньо - Шлеської Централі Скір”. Льокаль фірми опечатано, торговельні книги перевезено до скарбового уряду. Страт державного скарбу покищо не устійнено, одначе вони сягатимуть сотоk тисяч злотих, бо фірма мала мільонові обороти.

Митні власти на польсько - німецькій границі викрили хабарницьку аферу, в яку вмішані два митні урядники, Станислав Пацула і Кароль Ґжеґож. За хабарі влекшували вони пачкарам перехід через границю. Ґжеґожа увязнили.

Міністерство комунікації подає отсі дані про стан моторизації в дні 1 червня с. р. (числа в скобках виказують скількість повозів зареєстрованих у травні с. р.): Загальна скількість механічних повозів 40.523 (1.068), в тім: особових самоходів і таксівок 22.034 (594), вантажних самоходів 5.896 (140), автобусів 1.609 (58), мотоциклів і спеціяльних 10.984 (276).

Міжнародній Жіночий Конґрес відбудеться в серпні с. р. в Будапешті. Він триватиме цілий тиждень.

З Відня випустили на волю 30.000 поштових голубів, що їх привезено сюди з північної Німеччини. Вони мають перелетіти 700 км., щоб вернутися до своїх голубників.

В Берліні помер в 75 році життя Вальтер Сімонс, б. предсідник трибуналу та міністр заграничних справ.

В Ерфурті (Німеччина) стануло перед надзвичайним судом 31 членів орґанізації т. зв. „Поважних дослідників св. Письма”.

Над м. Фрібургом в Німеччині перейшла велика буря. Град знищив майже всі засіви.

Французьке правительство призначило 10 міл. фр. на допомогу для втікачів з Еспанії.

Паризьку виставу звиділо дотепер 5 міліонів осіб.

Гумор. — Спільник. — Бернард Шов дістав виповнити „зізнання про доходовий податок”. В рубриці: „Хто спільник вашого підприємства” Шов написав: Податковий уряд.

Гумор. — В суді. — Суддя до обвинуваченого: Адже ви знали, що не маєте грошей. Чомуж ви так богато пили? — З гризоти, що не буду мати чим заплатити.

Між Італією й Німеччиною дійшло до порозуміння в справі спільної експльоатації декотрих околиць Абісинії. Німеччина дістане ряд концесій та широкі торговельні управнення головно в полудневій части краю. В заміну за те Німеччина має вести ґеольоґічні досліди, будувати шляхи і т. п.

В Тірані (столиця Альбанії) розстріляли 4 головних провідників травневого повстання.

З Національної Бібліотеки в Мадриді пропали два одинокі примірники першого видання „Дон Кіхота”.

Коло Мадриду відбувся найбільший воздушний бій від початку домашньої війни. В ньому взяло участь 160 літаків.

Японському годинникареві вдалося сконструувати кишеневий годинник, що за одним накрученням може ходити 400 годин. Годинник дуже прецизійний. Відхилення від нормального часу виносить на ньому за цілий рік ледви 6 мінут. Японські часописи подають, що повстав спеціяльний концерн, який займеться експльоатацією того винаходу.

В Каліфорнії відбулися змагання за мистецтво... жаб. Побідником з них зийшла жаба, що скочила 5.23 м.

В зелізничій катастрофі коло Патни (Індія) погибло 100 осіб, 200 ранених.

Друкарські похибки. В 53 ч. „Нової Зорі” на ст. 6, шп. 3, стрічка 22 здолу напечатано „доступного”, має бути „доступною”. На ст. 7, шп. 2, у стрічці 5 згори напечатано „небезпечною”, має бути „небезпечного”.

ПОСМЕРТНА ЗГАДКА

† о. Михайло Гаврилюк, б. парох Стільська, вислужений декан Миколаївський, сов. Митр. Консисторії, помер у 82 р. життя в Мізуні Старім.

БІРЖА

ГРОШІ. Доляри амер. 5.29, дол. канадійські 5.29—5.26.

Німецька марка 1.42—1.39, фр. франки 20.05 шв. франки 120.90—120.10, фунти стерлінги 26.37 — 26.61, австр. шілінги 99.00—98.00, чеські корони 18.20 — 17.60, ліри 24 — 23.

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення Редакція не відповідає.

РІК ОСНУВАННЯ **1878.**

На літній сезон

КАПЕЛЮХИ ШАПКИ

поручає

Фірма **АНТІН КАФКА**

Львів, ул. Галицька ч. 4.

Ціни знижені! З-? Вибір великий!

ЦІНИ ОГОЛОШЕНЬ

Ціни розуміються за одношпальтовий рядок (ширини 70 мм.) о висоті 1 мм. Висота шпальти 370 мм. За оголошення (кромі дрібних) в застереженому місци дочислюється 20%. Дрібні оголошення поміщуються по вплаченні належитости готівкою або почтовими значками.

Шпальтові оголошення

В рубриці: „Оголошення” . . . . . 30 сот.
В тексті і в новинках . . . . . 50 „
На першій сторінці . . . . . 60 „
Дрібні оголошення по 8 сот. за слово. Перше слово і товстий друк числиться подвійно. **Найменше оголошення (9 слів) 80 сот.**

Сторінкові оголошення

На останній сторінці: 1/1 стор. 180. — зол., 1/2 стор. 90. — зол., 1/4 стор. 45. — зол., 1/16 стор. 25.—зол. В редакційному тексті: 1/2 стор. 280.— зол., 1/4 стор. 140. — зол., 1/8 стор. 70. — зол., 1/16 стор. 35. — зол.

При кількаразовім анонсуванні даємо значну знижку

Видає й редагує Комітет У. К. О. — З друкарні „Графія” Львів, Тиха 5. Тел. 202-83. — Відповідальний ред. Панталеймон Хитра.

Opłatę pocztową uiszczono gotówką.

Рік XII. Львів, неділя, 25 липня 1937. Ч. 55 (1055)

НОВА ЗОРЯ

Виходить 2 рази тижнево: в четвер на 8 ст. під неділю на 8 ст.

АДРЕСА: Нова Зоря, Львів, ул. Гродзіцких ч. 2. І. п. - Тел. 105-72.

Передплата в краю: чверть-річно 6 зол., місячно 2 зол., Закордон. чверть-річно 9 золотих

ЦІНА ЧИСЛА 20 СОТ.

Конто П.Щ.Львів 505.796

ЩО ДІЄТЬСЯ В СВІТІ

Конференція 96 сект в Оксфорді.

В Оксфорді зїхалося 800 делегатів 96 сект на т. зв. „Конференцію християнських церков." Взяли в ній участь також представники православної Церкви. На другім засіданні замість кентерберійського архиепископа президіював митрополит Германос, екзарх всіх православних Церков в Европі з виїмком російської. Перший реферат виголосив в англійській мові Швед Брунестам, професор богословії в упсальським університеті, про небезпеки, які загрожують християнству. Головні його думки були отсі: Нове поганство відродили не тільки Сталін, Гітлер і Муссоліні, але причинилися до того й ми самі, головно тим, що чоловік обезцінив сам себе, піддаючись без опору зовнішній силі, без огляду на те, яка та сила. Отсе й породило диктаторів. Для боротьби з тим треба відродити справжнє християнське чувство, яке стоялоб вище національного духа. — Річ ясна, що тим референт ударив протестантизм, бож то якраз він піддався зовнішній силі, не дивлячись ні на те, яка вона, ні що з того вийде. — По нім промовляли богослови Ольдгем з Англії, Шонфельд зі Швайцарії, Ван Дузен і Кібур з Америки. Від православних з Парижа приїхали на ту конференцію о. С. Булгаков, о. Флоровский і професори А. Карташев, В. Зінківський, Г. Федотов і Б. Вишеславцев. Католики в тій конференції участи не взяли.

Як відбулася надзвичайна сесія польського сойму.

Надзвичайна сесія польського сойму, присвячена т. зв. вавельській справі, відбулася дуже торжественно. На засідання прибув марш. Ридз-Сьмігли і був на нім до кінця. Галерії були переповнені публикою. Після полагодження формальностей віцемаршал сойму Шецель виголосив реферат про заслуги марш. Пілсудского. Коли референт згадав назвисько Пілсудского всі присутні встали з місць. Найважніше місце промови віцемарш. Шецеля те, в якім він заявив, що мимотого, що правительство і президент одержали сатисфакцію від митроп. Сапіги, вавельська справа ще не зовсім полагоджена. Не було ніяких інтерпеляцій, демонстрацій, окликів, ні оплесків. Сесія тревала 20 мінут.

Після замаху на плк. Коца.

Слідство в справі замаху на плк. Коца посувається скоро наперед. Веде його апеляційний суддя Скуржиньский, який вів слідство у справі вбивства посла Голувка. Дотепер удалося вже устійнити ідентичність замаховця та середовище, з якого він вийшов. Сего покищо не подають до публичного відома з огляду на добро слідства. Варшавський АБЦ твердить, що замаховець не походив з національних меншин. Влада переводить масові увязнення у Варшаві і на провінції. Увязнених на провінції відвозять літаками до Варшави.

Православні Югославії проти конкордату з Апостольською Столицею.

З Білгороду звідомляють: Собор православної Церкви ухвалив примінити параграф 210 церковної конституції, або екскомуніку супроти всіх тих, що в якийнебудь спосіб причиняться до ратифікації конкордату Югославії з Апостольською Столицею. Ся постанова викликала сильне вражіння в югославянській суспільности. Настрої в Білгороді сильно піднесені. В православних церквах безнастанно бють у дзвони, на церковних будинках вивішено чорні прапори на знак жалоби, зарядженої православними церковними властями з приводу нарад парляменту над конкордатом. Підчас вуличної демонстрації потурбовано одного православного епископа і кількох священиків.

Черга і на Ворошилова?

Німецька преса звідомляє, що на Кремлі ведеться гостра боротьба між шефом ГПУ Єжовом і марш. Ворошиловом за те, хто найважніша особа по Сталіні. В тій боротьбі мав побідити Єжов. Факт, що на отворенні каналу Москва—Волга не було Ворошилова в Москві, широко коментують. Уважають, що Єжов намагається збудити в Сталіні недовіря до Ворошилова, вказуючи на те, що Ворошилов боронив маршала Тухачевського.

Русвелт не хоче бути диктатором.

Відомий німецький письменник Еміль Людвіг вернувся недавно з Вашингтону, де продовж 2 тижнів відбув богато розмов з Русвелтом і хоче тепер написати книжку про нього. Людвіг оповідає, що Русвелт правдивий джентельмен. В поведенні він дуже простий, все веселий і життерадісний. Він не усміхається, а просто регочеться... Се його характеристична черта. Русвелт піднявся тяжкого завдання, та він його виконає. Русвелт поступає тепер більш рішуче як передтим. Проте він заявляє, що не є і не хоче бути диктатором.

„Квартира только на одну семью"!...

Такий клич видвигнули большевики в будівельній области. Делегати зі всіх сторін отверто заявили, що скрізь населення волить помешкання на одну родину, навіть коли ті помешкання далеко гірші від спільних кватир. Приняття нового клича свідчить, що комуністичний туман помалу виживається.

Бенкет у клітці львів.

Власник найбільшого цирку в Мельбурні запросив 100 визначних осіб на обід, що відбувся в великій клітці пари львів. Гості засіли до стола, а звірята посаджено здалека. Погромець весь час пильнував звірят, щоб були чемні. Мимотого обід відбувся в нервовім настрої. Коли фільмові оператори прийшли до клітки і хотіли зробити знимку того незвичайного приняття, лев не видержав і з ревом кинувся до стола. Погромець ледви відігнав його. Частина гостей втікла в панічнім страху не чекаючи на смачний десер.

Наслідки посухи

Брак паші і що загрожує 70 процентам господарств.

Безоглядне винищення лісів вже начинає відбиватися. Сегорічна посуха, як стверджує обїздова комісія Львівської Рільничої Палати, довела до того, що в трьох східно - галицьких воєвідствах або взагалі не було покосів, або вони дали всего 25 до 45% того, що давали в нормальних літах. Наслідком того мусить бути надзвичайне подорожіння паші для худоби. А що селянство і без того пригноблене всякими тягарами та примусовими асекураціями, отже грошей на дорогу пашу не має. Значить, мусітиме масово продавати худібку, бо держати її буде не під силу. А що господарства мали сякий - такий пожиток і прибуток з тої худібки, отже по випродажі (тай ще до того за безцін) живого інвентаря малоземельні господарства — стануть перед руїною. Таких господарств є в нашім краю коло 70%, а наше селянство майже всьо малоземельне.

Якаж на те рада? Львівська Рільнича Палата висуває шість проєктів такого змісту:

I. В области політики цін живини треба, каже, 1) здержати продажу худібки через відповідний кредит під застав господарських звірят; 2) піднести ціни молока і масла.

II. В области політики цін паші: 1) Допустити ввіз паші ззаграниці без цла. 2) Обмежити вивіз паші. 3) Обнизити ціни отрубів через підпирання вивозу висших гатунків муки. 4) Уділити 50% знижки на привіз зелізницями паші до повітів, де була посуха.

III. В области кредитовій: 1) Збільшити кредити під застав збіжжа. 2) Уділяти кредитів на закупно паші рільникам поодиноко і через молочарські та кредитові кооперативи.

IV. Палата звертається до хліборобських орґанізацій, щоб приготували свій торговельний апарат для розпродажі дешевшої паші, бо тим способом можна буде уникнути і лихви цін і підсування кепської паші.

V. В области податковій: 1) Признати пільги в ґрунтовім податку для теренів навіщених посухою та сейчас здержати екзекуції. 2) Устійнити в поодиноких повітах висоту страт через посуху і в тій пропорції відписати податки. 3) Домагатися такої зміни 123 артикулу § 2 податкової ординації (Дн. Д. З. ч. 14 поз. 134 з р. 1937), щоб міністр скарбу мав обовязок зарядити уморення деякої податкової належитости в разі живлового нещастя, а не щоб се залежало від його свобідної оцінки (що в практиці зводиться до оцінки скарбових властей І інстанції, бо як ті низші власти звідомляють, так міністри рішають). 4) Рівночасно господарські орґанізації повинні звертатися до мін. скарбу з урґенсами, щоб приспішено полагоду подань з давніших літ щодо податкових пільг задля живлових нещасть як посуха, повінь, пожари і т. п.

VI. Призначити більші суми на публичні роботи в тих околицях, де була посуха і дати роботу передовсім хліборобському населенню.

Перше услівя, щоб бодай деякі з тих плянів були здійснені, се — с к о р і с т ь зорґанізованої акції. Отже треба якнайскорше ствердити висоту шкід заподіяних посухою і на всі боки старатися зарадити нещастю, — все лишаючи у себе в і д п и с и всяких подань,

Мішані подружжя

Під пильну розвагу молодим Українцям і Українкам.

Великі трагічні постаті, які знаємо з драм Айсхіля („Скований Прометей"), Софокля („Антигона", „Цар Едип"), Шекспіра („Макбет") і ін., се ще не цілий зміст життєвого трагізму. Драми з суспільного життя („Ворог народу" Ібзена) чи родинного („Король Лір" Шекспіра) не менше трагічні, сі трагедії в житті не менше настирливі й докучливі. Замість трагедії моменту, хвилини, —маємо тут щоденні трагедії цілого життя; одну родинну трагедію можна розложити на сто, двісті „великих" трагедій...

По Божому намірові родина мала бути (й дійсно є, оскільки перенята Божими правдами та зберігає заповіді) Богом благословенною злукою і спілкою, піднесеною до стану св. Тайни, з ціллю взаїмної піддержки подругів і виховання дітей, що в свою чергу мають бути підпорою для старих родичів. Як багато говорить декальог, що на сім заповідей, посвячених відношенням між людьми, 3 посвячено родині: 4-та — зараз після тих, що відносяться до богопочитання, про пошану й любов родичів; 6-та — про зберігання подружої вірности й ціль подружжя; 9-та — про моральну, навіть у душі, бажаннях, обовязуючу нерозривність подружжя! Бо родина — се основна клітина суспільного життя й від неї залежить здоровля або кволість цілої суспільности й культури і її релігійности. Мати при вихованні дитини впоює їй засади релігійности, любови до свого народу і його культури. Батько піддержує родину матеріяльно й морально. З такої родини виходять добрі люди, характерні громадяни.

Очевидно, що сю Божу ціль виповнять лише ті родини, в яких панує гармонія: згода і взаїмне розуміння, себто правдива любов (не переминаюча лише змисловість, як то часто розуміють любов). Та щоб ся гармонія запанувала, мусить бути між подругами, чоловіком і жінкою, згода щодо основних поглядів на життя, його завдання, суспільно-політичні справи й т. п. Інакше витворюється в хаті стан, що його звичайно коротко й звязко називається одним словом: „пекло". Чоловік тягне в один бік, жінка в другий, вони постійно сперечаються й денервуються, замість себе піддержувати. Діти прислухуються тому, „беруть сторону" батька або матери, й так родина ділиться; батько перед дітьми нарікає на маму, мама на батька — це все деморалізує дітей, що нераз мають досить такого родинного „раю" і сходять на манівці. Родинний дім для них незносний, шукають розривки поза ним, а що найгірше — виносять з дому дуже погане уявлення про подруже життя...

Очевидно мова тут не про дрібні суперечки, які можна вигладити хочби взаїмним привязанням до себе, чи які просто вирішує час. Не про се йде нам тут, а про такі непорозуміння й суперечки, які коріняться глибоко і яких ніякий час не згладить, а саме — суперечки на тлі переконань релігійних, національних або суспільних.

Візьмім на увагу перший примір — релігійні ріжниці. Католицька Церква не годиться на подружжя з іновірцями (нехристіянами, схизматиками, єретиками) й хіба виїмково дає дозвіл, коли некатолицька сторона зобовязується виховувати всіх дітей в католицькій релігії. Йде тут у першу чергу про душі дітей, про їх спасення. Та досить часто буває так, що в такому подружжі таки з часом вибухають суперечки. Обоє подруги практикують окремо в своїх святинях, у своїх окремих сповідників ріжних конфесій і т. д., або хтось з них чи обоє занедбуються взагалі в релігійних справах, байдужніють для них. Або знов хтось буде слабший, а хтось сильніший (морально), більше агресивний: тоді починається боротьба, особливо за вплив на дітей, на їх виховання. Уявіть собі подружжя католицької сторони з сектантською, або жидівською, хоч часом, для інтересу переважно, й вихрещеною. Обоє подругів зеднало фізичне привязання, при чім не вважалося на величезні ріжниці в культурі, традиції, уподобаниях або в релігійних переконаннях. Вони стрінулися, познакомилися й полюбилися. Здавалося — їх взаїмне привязання поборе ті суперечності, що є між ними. Та се рідко коли буває. Частіше вибухають спори, що нераз доходять до глибокого трагізму, до розпиячення, до нарушення подружої вірности, ба навіть до самовбийств або скритоубийств. А що терплять діти в такім подружжю! Як вони деправуються, або які жахливі трагедії переходять вони в житті і тим самим загрожують майбутнім своїм родинам — годі описати. Се треба видіти й чути. Тому голос Церкви, отсеї досвідченої і святої Матері нашої, остерігає перед такими мішаними подружжями. Й тут сповнюється трагізм нашої старої пословиці, записаної вже в Початковім літописі: „Аще кто матере не слушаеть, в бѣду впадаеть".

Подібне буває і з суспільними переконаннями. Нпр. можливе подружжя націоналіста з комуністкою, чи комуніста з націоналісткою. Оскільки обі сторони фанатично привязані до своїх політичних доктрин, то з деякою зміною повторяється вище описане п е к л о. Ворожнеча між чоловіком і жінкою на політичнім полі, знакомство одного й другого зі „своєю партією", зачитування ідеольогічною літературою й пресою свого напрямку — доводить до поглиблення пропасти між подругами, до поганого впливу на дітей, до втрати їх на користь комунізму й т. д.

На територіях національно-мішаних (а таких українські землі внаслідок історичної своєї долі мають досить богато) виступає ще й третя загроза для цілости й спокою родини та доброго виховання дітей: се національні тертя між подругами. Тут особливо грізна боротьба за дитину, перед якою нема ніякої забезпеки. Хтось комусь звичайно мусить уступити, а найчастіше уступають чоловіки перед жінками. Жінка силою факту має перевагу в вихованні дітей яко мати й істота, що перебуває постійно з дітьми, підчас коли батько занятий при праці поза домом (в бюрі, у крамниці, в полі й т. п.). Дитина або переймається впливом матери, або виступає проти неї в опозиції. В нинішні часи розпаленого націоналізму компромісу в такої дитини не буде. Нераз політичні переконання скривають під плащиком іншого обряду, чи віри, але вони все істнують і все вони незвичайно грізні. І тут ділають впливи з боку (школа, лектура, учителі, духовний провідник і т. д.), що доводять справу до висліду корисного для сильнішої (переважно політично) сторони. Можемо пригадати собі з часів наших визвольних змагань, як часто ставав по обох сторонах барикади д о с л і в н о б р а т п р о т и р і д н о г о б р а т а. Оскільки більша загроза висить над нами нині, в часи розпаленого до білости націоналізму, який не шанує ні Церкви, ні родини! Яка моральна тортура або й упадок загрожує такій молоді, що вже в родиннім домі вчиться ненависти до рідного батька, матери, брата чи сестри! Що за потвори вийдуть з такої молоді!

Адже родина — по Божій думці — се підстава суспільного життя. Коли в наслідок мішаних подруж у ній зазначується розвал, ненависть, нераз чинно виявлювані, то де тоді здоровля суспільности, нації? Така родина не буде байдужна до себе, але буде наставлена негативно, знаходячи „освячення (!)", санкцію такого стану в національнім ідеалі... І на се тоді, коли такий стан у родині заістнував, для даної родини звичайно нема ради. Люди людьми, вони більше схильні до недосконалости і з тим треба числитися.

Та на все те є загальна рада. Молоді Українці й Українки повинні здавати собі справу з наслідків мішаних подруж. Поки Ти, молодий друже, чи Ти українська дівчино, ще не звязана церковною присягою, розваж добре свій крок. Думай про себе і про своїх дітей. Чи матимеш силу встоятися в тяжкій щоденній боротьбі в обороні своїй, своєї релігії, обряду й национальности, а таксамо своїх дітей? Чи не затяжить колись на тобі тяжка відвічальність за їх душі? Чи не краще Тобі вести боротьбу на відтинку матеріяльнім дуже тяжку боротьбу за насущний хліб, ніж нехай, може, й у кращих матеріяльних відносинах, провадити ціле життя тяжку моральну боротьбу за дітей? Невже такий стан дасть Тобі подруже щастя, як ти в літах молодости через рожеві шкла не вище як 20 літнього віку собі уявляєш? Ти готовиш собі тяжкий хрест терпіння й відповідальности перед Богом і нацією за душі та серця своїх дітей...

Подумай: бо „золоті кайдани", якими, як солодкими обіймами думаєш себе скувати, тяжчі від зелізних, бо зелізні поневолюють тіло, а золоті сковують і душу. В ту рішаючу хвилину в Твоєму житті п о д у м а й, бо се крок на ціле життя; вважай, бо йдеш вузенькою кладкою над небезпечною пропастю; але чи знайдеш там опору, не знаю.

Зате знаю, що знайдеш спокій, правдиву любов і щастя в домі подруга чи подруги, що будуть Тобі близькі вірою й національністю. Дітей своїх виховаєш в гармонійній єдности з товаришем, чи товаришкою Твого життя. З ясним обличчям станеш колись перед Богом і нацією й могтимеш сказати: Ось я виконав (ла) труд, що Ти вложив на мене, Боже. Не відступив (-ла) я від Тебе й тих, що Ти їм казав любити.

Розваж се добре!

Т е о ф і л ь К о с т р у б а.

які вноситься до властей. І то треба виготовити для себе бодай два відписи, бо інакше виходить замішання в цифрах і пізніших домаганнях.

В усіх тих плянах є не одна слушна і добра річ, яку треба здійснювати всіми способами. Та не вільно забувати, що все те урядовщина, яка кінчиться так як всяка урядовщина: здійсненням тільки незначної частини плянів і то часто здійсненням їх там, де того менше треба.

Отже не занедбуючи заходів у всіх тих напрямах, треба на більшу міру розвинути передовсім зорганізовану самопоміч, оцінити в кождім селі шкоду й небезпеку та спільними силами давати собі раду, спільно придумавши плян ратунку перед руїною. А при тій нагоді ширити скрізь свідомість значіння пошани ліса і поодиноких дерев для цілого краю. Бо в нерозважнім винищуванні живого дерева — властиве жерело щастя посухи...

А. Ч.

Чужинці в СССР

Совітське правительство звернулося до Німеччини, Польщі і Японії з предложенням, щоб вони звинули свої конзуляти в Одесі і Владивостоці. Як причину подають Совіти те, що згадані держави не вдержують морських взаємин з пристанями тих міст і не мають в них кольоній. В СССР постійно обвинувачують Німеччину, Польщу й Японію, що ті держави мають свої шпигунські організації на совітській території. Совітські власти строго провірюють всі дозволи на побут в СССР, видані чужинцям. Чужинці мусять відновляти дозволи на побут щомісяця. Декотрі спеціялісти обовязані робити се щодня. Щоденні зголошення на поліції так докучили тим чужинцям, що богато з них рішило виїхати з СССР. Також видано постанову, що передплатники закордонних часописів мусять підписувати на почті посвідку відбору кождого числа.

ОГЛЯД ПРЕСИ

Пропаганда ощадности

„Діло" в 153 ч. принесло статтю п. з. „Чи вміємо вести пропаганду?" В ній пише м. ін.:

Дрібна, поголовна ощадність — це той стрижінь-нерв усього господарського життя, це та біохемічна вітаміна, від якої залежить розмір і темпо господарського розвитку нації. Збірна масова ощадність — це підстава існування власної економіки, бож тільки завдяки збірній банковій ощадности можна розпоряджати власними засобами фінансування рідних підприємств, бо тільки завдяки банковій ощадности можна черпати з грошевих засобів, що випливають зі справді суспільного всенародного джерела, з живого громадянського резервуару. Тому, що засадою кооперації є її прилюдність і масовість то й очевидно та сама засада мусить бути застосована й до питання найширшої суспільної ощадности: дрібна ощадність, хай навіть найдрібніша, хай навіть сотикова, зате масова, поголовна й постійна, яка доходилаб до найдальших закутин краю і обхоплювала всі верстви народу, всі стани, всіх членів нації, багатих і бідних, виконавців вільних професій і службовиків, усіх хто тільки хоче причинитися бодай мінімальним зусиллям до господарського піднесення свого народу. Якеж зусилля може бути менше й легше, як те, щоб відкладати свій власний гріш для власного вжитку, на старість, на лиху годину, — та вже тим самим робити надзвичайно позитивне громадянське діло!

— Як надзвичайно відрадний факт треба записати те явище, що його стверджували всі промовці (на Заг. Зборах т-ва „Ощадність" у Львові), що коли взагалі таку пропаганду добре вести — то вона находить у народі дуже податливий грунт і дає світлі наслідки. Були наведені просто зворушливі приклади, як найбідніші одиниці з простолюддя тямлять, що занести до каси у відповідному терміні маленький гріш велить їм їх внутрішній інстинктовний наказ, який вони тямлять, як свій примітивний обовязок. І саме тому ніяково, а навіть прикро було слухати, що не всі установи покликані до цього, стоять під оглядом пропаґандової діяльности на висоті свого завдання. — В наших умовинах найбільшу ролю мусить мати все ще, у тій, що тепер, стадії — устна пропаганда саме тої нашої інтеліґенції, — треба тільки вміти цю пропаганду переорганізувати, оживити її та надати масовий, суцільний напрямок. — Для цієї справи має теж бути скликана анкета, яка напевне дасть богатий матеріял для будучої праці та винайде нові, влучні засоби для зорганізування пропаганди ощадности. — Д-р Юліян Гірняк.

Примітка Ред. „Нової Зорі". Це справа дійсно перворядної ваги. Треба її всюди оповіщувати і заздалегідь подавати до прилюдного відома проєкти способів пропаганди за ощадністю і наслідки, які та пропаганда викликує серед мущин, жінок і молоді зокрема.

Останні події на Холмщині

„Українські Вісти" в 154 ч. під повисшим заголовком пишуть м. ін.:

Село Гостинне належало продовж кількадесятьох років до найсвідоміших сіл Холмщини. Тепер село — в повній моральній руїні. Минулої осені голосні були події в тому селі й околиці в звязку з перенесенням владою місцевого довголітнього пароха Українця о. У. Которовича. Після виїзду того духовника з села, місцеве свідоме населення довго клопотало за його поворот, а коли того відмовили — за призначення священика — Українця. Духовна влада просьби людей знехтувала, а грубешівський декан О. Метюк (таки хлопський син, „хитрий малорос") у відповідь на просьби людей, що цілували його ноги(!?) відповів... адміністраційними карами.

В Гостиннім прийшло до анархії. Призначений священик по національности „тутешній — нетутешній" підпав всеціло під необмежений вплив місцевої комуни та кількох польських псевдо-патріотів, які на зледанню „попа" хочуть зробити асиміляційний інтерес. Не було виходу. Спрагнене релігійної обслуги населення потяглось до унії. Дотепер в Гостиннім і Добромиричах визнало унію поверх 60 осіб. „Отец благочинний" счинив алярм, консисторія негайно перевела о. Стаховського, призначивши на його місце о. Волкославського з Долобичева, в останню неділю приїхав навіть у Гостинне сам епископ Симон, але щож, ті частинні заходи не укоють зла.

Примітка Ред. „Нової Зорі". Чи се тільки незручно стилізований допис, чи справді дописувач і редакція „Українських Вістей" уважають унію злом.

Як боротися з соціялізмом і комунізмом

„Пшеґльонд Католіцкі" в 28 ч. пише п. з. „Як боротися з комунізмом" м. ін.:

Декотрі душпастирі в праці над поборюванням марксизму обмежуються тільки до кидання перунів на соціялістів і комуністів. Така метода боротьби, хочби навіть получена з дійсним витиканням фальшів, минається з ціллю. Що більше, може викликати більше огірчення робітника і виробити в нім переконання, що священик се ворог працюючої кляси. Робітник часто переконаний, що поза соціялістичними клясовими союзами нема нікого, хто мігби влекшити його недолю. Тому разом з освідомлюванням мас треба основувати фахові союзи, щоб робітник знав, що дейнде може доходити своїх прав в слушний і більше успішний спосіб. — Безінтересовна поміч діткненим нуждою се могутна зброя в боротьбі з марксизмом. Архиепископський комітет допомоги бідним у Кракові видав м. р. поверх 179.000 безплатних обідів. Наслідок сеї добродійної акції такий, що після опінії поучних свідків участь робітників в поході на 1 травня була менша як в минулих роках мимо скріпленої соціялістично-комуністичної пропаганди. Бо передоcім ті, що користали з безплатної кухні, стратили охоту дефілювати під червоним прапором. Вони зрозуміли, що червоні агітатори богато обіцяють, та нічого не дають. Зате християнське милосердя менше обіцяє, а більше дає. Правда, харитативна акція не розвязує проблеми нужди, але покищо з браку християнського суспільного устрою зеднує серця огірчених і вириває з рук червоних проводирів найсильніші атути в боротьбі з католицизмом. Бо діло сильніше переконує ніж всякі демагогічні і брехливі фрази, неначе католицька Церква се ворог робітників або що вона нічого не робить для поправи їх життя.

Корупція в Польщі

Краківський „Глос Народу" в 190 ч. пише під заголовком „Язва корупції в Польщі" м. ін.:

„Крадуть в Польщі направо і наліво! Де рушитися — злодійства! Дефравдації в інституціях державних і самоврядних, в суспільних організаціях, в приватних підприємствах належать до буденних явищ... Поминаємо вже дефравдації, яких допускаються нуждарі, чи кепсько платні люди. Більшість тих, що допускаються надужить, се головним чином люди на поважніших становищах і... добре ситуовані. Вистарчить пригадати голосний процес Кшиштофорского, чи широковідомі процеси поморських старостів, яких ланцюх зовсім не перервався. А справа Парилевичевої і Фляйшерової!... Причин корупції кілька: обниження морального рівня деяких кол суспільности, низький вимір кари, слабий надзір контрольних властей, а радше факт, що вони дивляться крізь пальці на дрібні надужиття."

„Перш усього справа надужить в яворницьких копальнях!... Надужиття тривали кілька літ... Вивезено 50 (!) поїздів вугля! Судова розправа виказала, що управа копальні докладно знала про надужиття вже в листопаді 1935 р., а прокураторові донесла про се щойно 14 січня 1936 р.!

А афера в Центральній Торговиці в Мисловицях! Звідомлення з судової розправи читається як казку з 1001 ночі!... — Просто не хочеться вірити, щоби директор Торговиці 6 літ провадив ріжні махінації, а бурмистр міста 6 літ сі махінації скривав, не будучи його спільником. Щоби замикав очі, коли директор повною пригорщею черпав з каси Торговиці мілионові суми на свої власні інтереси і на гулянки.

Майже кождий день доказує, що Польщу навістила язва корупції, одна з найтяжчих, з найбільш болючих язв і нещасть!"

Події на Далекому Сході

„Фігаро" пише: Не треба закривати поваги положення. Анальогія між нападом Японців на Лякушіяо і подіями, що попередили манджурські операції, впадає в очі. Спосіб ділання Японців свідчить про істнування точного пляну: японське правительство задумує методично продовжати захоплення китайських територій... Щодо хоробрости, то китайські війська не уступають японським, та їх воєнна підготова значно низша. Крім того між китайськими генералами істнують постійні непорозуміння.

„Маріянне" (Рене Давін) застановляється над тим, чого шукає Японія в північнім Китаю: Провінції північного Китаю богаті в бавовну і вуголь (35—90% всеї китайської продукції). Бавовна се якраз той сирівець, що потрібний Японії так як воздух. Тепер Японія купує бавовну в Англії та Америці. Захоплення 5 китайських провінцій забезпечилоби Японії потрібну скількість бавовни... Не менша привада для Японії се китайський вуголь. Його поклади обчисляють на 348 міліярдів тон. З того 54 проц. припадає на північні китайські провінції. Китайське правительство не помиляється кажучи, що страта північних провінцій зруйнувалаб народне господарство Китаю.

Совіти ізолюються

„Газета Польска" принесла в 190 ч. статтю „Совіти після сталінської революції" пера Отмара. В тій статті сказано м. ін.: Нема сумніву, що потрясення, яке тепер переживають Совіти, направду дуже глибоке, помимо просто парадоксального спокою втомлених людських мас. — Що так воно є, про се свідчить аж занадто виразно те, що совітські власти поквапно позбуваються всяких закордонних обсерваторів і цілковито ізолюють від окруження тих, яких негодні позбутися, обридкуючи їм життя. — Безпосередний контакт чужинця з совітськими горожанами ніколи не належав до легких річей, але тепер цей навіть той круг „туземців", з якими контакт уважали легальним і був під зоркою опікою совітських властей. — Цей отже з дипльоматичних сальонів і мабуть навіть з сего світа „лучник" між чоловими чужинцями і московським мистецьким світом — барон Штайгер. Увязнено начальника закордонного відділу комісаріяту оборони і „пільота" військових аташе ген. Кекера, розігнано цілий пресовий відділ комісаріяту закордонних справ. З окруження чужинців пощезали навіть такі необхідні люди як лікарі, перекладчики, учителі російської мови і т. п. — Місцева преса, що виходить „нормально" мимо увязнення майже всіх визначніших журналістів — ширить нечувану ксенофобію.*) Вона присвячує цілі шпальти „методам шпигунської праці". Отже нічого дивного, що після перечитання кількох таких статтей совітський горожанин на вид чоловіка з закордонним обличчам переходить на другу сторону вулиці, щоб не обтертися до шпіона.

*) Ненависть до чужинців.

Там, де ніхто нікому не вірить

„Ню-Йорк Таймс" оповістив кореспонденцію свого спеціяльного кореспондента в Москві Гарольда Денні. Редакція підкреслює, що кореспонденція Г. Денні не перейшла через совітську цензуру. Американський журналіст ось як описує життя в Совітах:

Ніхто тут не знає, хто буде черговий (увязнений і розстріляний). Всі живуть як підчас чуми, коли то кождий очікує, що завтра страшна недуга може його повалити... На наших звичайних дипльоматичних зібраннях, що на них приходили високі совітські особистости, ми деколи завважували брак тої або іншої особистости. Про них звичайно не розпитували, тільки казали: „Виїхав з міста...". Совітські горожани по двох або трох сходилися разом і про щось шептали собі. Про що говорили? Тепер в Совітах ніхто нікому не вірить і всі бояться один другого... Декотрі професори опинилися в тюрмі. Інші перервали свої виклади, бо не знають, що можна викладати, а чого не можна. Вони бояться, що якенебудь їх твердження на донос котрогонебудь слухача може показатися єресю. Декотрі професори взагалі відмовляються викладати з підручників, бо не певні, чи ті підручники „благонадьожні". Тільки Марксові твори викладають, бо їх ще не осуджено. Захиталися в своїх переконаннях навіть найбільше досвідчені большевики. — Невдоволення і тривога, що обхопили робітників, службовців та інжинірів, спричинили тяжке положення совітського промислу. Се привело до упадку продукції і се творить найбільшу небезпеку для совітського режиму.

З Закарпаття

Домагання Української Селянської Партії.

Другий зїзд Української Селянської Партії Закарпаття ухвалив 14 резолюцій. В першій резолюції зїзд домагається правдивої автономії для Закарпаття і виборів до закарпатського сойму. В другій домагається, щоб усі посади на Закарпатті одержали місцеві Українці, а урядники не-Українці повинні скласти іспит з української мови. В третій резолюції зїзд домагається негайного переведення земельної реформи і зниження податків за полонини, в 4-тій віддовження селянства, в 5-тій припинення екзекуцій за податки з огляду на катастрофу посухи, в 10-тій щоб у підприємствах Закарпаття працювали тільки робітники Українці. Чотирнацята резолюція сконфісікована. („Народня Сила", ч. 14).

Найдовший шлях у світі

В Америці кінчать будову битого шляху, що буде найдовшим у світі. Він називається „Міжнародний шлях Пацифіку" і тягнеться від м. Фербенкс на Алясці аж до м. Буенос Айрес здовж західного берега Спокійного Океану. Шлях довгий 21.000 кільометрів. Дотепер збудовано 16.000 км.

Перелюднення і безробіття

В ГАЛИЦЬКОМУ СЕЛІ ПО ВІЙНІ.

2) З представлених фактів ясно, що наш нарід лиш тоді зможе двигнутися з теперішнього господарського лихоліття, коли потрафить перевести достаточно глибоку суспільну, станову перебудову, т. є, коли значніший відсоток селянства покине хліборобство і возьметься до зарібкового домашнього промислу, до ремесла, до торговлі і до більшого промислу.

Як сказано, між нами і з нас жие понад міліон чужих людей, якраз з промислу, торговлі і ремесла. Значиться, наш нарід, т. є наше селянство мусить конечно і безумовно, під загрозою фізичного знидіння, заняти місце того міліона чужинців. Ми мусимо перестати бути предметом кольоніяльного визиску. Перед нашим народом стає величезне, дуже трудне завдання, відтяжити наш хліборобський, селянський стан. Бодай 20—25 відсотків селян повинно а радше мусить стати ремісниками, купцями, промисловцями. В додатку все наше селянство мусить навчитися виконувати ріжні галузи домашнього промислу і то не лише для власного домашнього ужитку, але й задля зарібку, професійно. Чим скорше і повніше потрафить наш нарід перевести таку основну станово-фахову перебудову, тим скорше буде у нас полагоджена справа перелюднення села і безробіття не лише селянства, але також безробіття інтелігенції, бо нові розбудовані селянські, домашні промисли, ремісничі варстати, промислові „заводи“ та купецькі (приватні і кооперативні) установи дадуть заробіток також безробітній інтелігенції.

Як перевести таке суспільне перевертвення? Чи взагалі ми можемо нашими власними силами і власною самодіяльністю, як недержавна нація, виконати таке тяжке завдання? Чи і що доси зроблено у нас в тій преважній справі?

Треба згори сказати, що доси зроблено у нас в тій справі дуже мало. Вправді щораз голосніше підносяться у нас голоси: давайте сільську молодь на науку ремесла, торговлі і промислу, але ті кличі не знаходять плянового здійснювання серед нашої суспільности на области цілого краю, в кождім повіті, в кождім селі.

Вправді „Рідна Школа“ починає уладжувати курси для ремісників, вправді заложено 2—3 бурси для ремісників, але кождому мусить бути ясно, що такими способами і таким повільним кроком не зможемо скоро і основно перебудувати наш нарід. Тими способами ми лише частинно підсилюємо і прискорюємо самочинний рух сільської молоді до ремесла, торговлі та промислу. Ми мусимо ужити організованих способів, щоб не лише прискорити і поглибити той самочинний рух сільської молоді, але мусимо зробити його загальним, живловим, обіймаючим кожде село, кожду селянську родину.

Суспільна перебудова, перелюднення, народу се зовсім звичайне явище в історії народів в 19 століттю. Західно - европейські народи, перебудовувалися наслідком розвою капіталістичного способу продукції. Корисні умови зарібку в західно - европейських фабричних містах і фабричних оселях приваблювали селян. Вони урбанізувалися (ставали міщанами) і зривали звязь з селом. Та зміна відбувалася дуже скоро, навіть за життя одного покоління так, що вже в другій половині 19 віку більшість населення західно-европейських країв була міщанами.

У нас таких обставин в минувшім століттю не було й тепер їх нема. Ми можемо учитися суспільно - станової перебудови народу на примірі народів, де не розвивався капіталістичний фабричний промисл, але де мимотого провідники народу знайшли способи для його перебудови. Возьму на примір Болгарію. Відомо, що Болгарія була дрібноселянським краєм ще в 70-тих роках минувшого віку. Нині Болгари мають власний ремісничий стан, сильно розвинений зарібковий домашний промисл, власну торговлю, добре поставлені деякі галузи фабричного промислу та сільське господарство на високім степені культури, особливо огородництво і садівництво.

Ту перебудову болгарського народу започаткував перший болгарський князь Олександер Батенберг. Він особисто їздив по болгарських селах, казав збирати сільських хлопців, вдавався з ними в розмову. Котрі хлопці йому вподобалися, брав їх до столиці Софії. Там їх дещо підучували і висилали на науку ремесла і промислу за границю, найбільше до Відня. Автор сих стрічок мав нагоду перед самою війною пізнати Болгарина, провідника болгарської огородничої спілки, яка видержавлювала поле під управу ярин коло одного нашого більшого міста. Болгарин говорив плавно по німецьки. На здивоване питання де він навчився німецької мови, оповів, що його разом з іншими вислав князь Батенберг до Німеччини, до Ерфурту, де вони були 4 роки на науці городництва. Котрий хлопець був убогий, то діставав стипендію на виїзд, але мусів її звернути в догідних сплатах, коли заложив собі самостійне господарство. Ремісники і купці діставали позички на довгоречинцеві сплати. Нинішні болгарські ремісники, купці і промисловці се в більшости такі стипендісти, колишні сільські діти.

Ось так подбала болгарська влада про суспільну перебудову свого народу.

Вважаю потрібним подати примір, як перебудовували свій нарід в передвоєнних часах галицькі Поляки. Вони перед війною були, так сказати, „підержавним“ народом, бо вправді входили в склад австрійської монархії, але у себе в краю користувалися культурною і господарською самоуправою, отже могли вповні користуватися засобами краєвих буджетів.

Поляки не чекали з заложеними руками заки самосівно не виросте верства купців, промисловців та ремісників з їх сільського люду. Вони свідомо і пляново виховували грішми з краєвих буджетів протягом цілої автономічної ери т. є. від 60-тих років минувшого віку аж до самої війни цілі покоління своїх ремісників і промисловців. Мало того! Можемо стверднти, що у Поляків були також громадянські організації і приватні добродії-меценати, які значними засобами грошево причинилися до витворювання польських ремісничих і промислових верств. Майже в кождім повітовім місті колишньої Галичини була польська реміснича бурса. Міські управи і повітові виділи установлювали осібні стипендії на науку для ремісничої і промислової молоді. Особливу заслугу здобуло собі в тім ви-

Про часописи, котрі даром розсилають, повинност думати й говорити як про заразу: бо такі часописи повстають очевидно на службі ворогів і затроюють душу народа. („Преса“, ст. 57).

Прогулька на Бесарабію

Гурток нас Українців з сімох осіб вибрався ві второк по св. Петрі на прогульку до Ромунії. Пять з нас Галичани, один з Закарпаття, один з Югославії. До пограничної полоси треба мати „зезволенє на побит“, яке не так легко дістати, бо в старостві дуже випитують, куди їдеться і пощо, кажуть, що в даній місцевости нема нічого цікавого і т. п. Та на внесене подання дали врешті пропуск і ми вибралися.

На станиці поліції в Окопах нас записують. Один з нас провідник прогульки і його вписують першого: він ручить за нас всіх. По візиті в цлового урядника і заяві, кілько хто має грошей, а можна взяти з собою лиш 10 зл., нас задержує знов в дорозі жовнір і провідник зголошує нас на військовій станиці. Ми врешті йдемо селом Окопи (Козачівка) в долину Дністра. Тут ще раз задержують нас акцизні урядники і кличуть „харона“ (перевізника), нашого чоловіка. За перевіз від особи складаємо по 40 грошів і широка лодка відчалює від берега. По другій стороні Дністра чекають на нас Румуни. Вони оглядають спис осіб, а поліцай відводить нас до військової станиці. Ми всіли на два візки, ніби фіякри. Везе нас один хлопець 14-літний, другий візок під кермою старого дядька Андрія. Оба візники Українці — поліцай Українець, говорить з хлопцем і з нами по українськи.

За фірманку до Хотина платимо по 1 зл. від особи, або по 30 левів — бо 1 зл. = 30 левів. Зразу їдемо догори. Згори видимо по другій стороні (лівій) Дністра містечко Жванець; костельну вежу вже розбирають. Хоч у всіх трьох державах (Польща, СССР і Ромунія) тут всюда Українці, компактне населення і в більшости до 95%, та вони ніде не мають самоуправи.

В Окопах видно вивіску синьо-жовтими буквами, на кооперативі. По румунській стороні не видно нічого українського в вивісках, але є живий нарід український, бо се повіт виключно український; по лівій стороні Дністра все мов заклятий край, населення мов по страшній чумі мовчить. Не видно навіть в селі і по дорозі людей, хіба десь не десь ідe хтось, та дивиться чи далеко погранична сторожа. Там ніби „українська“ республика і робітничо - селянська власть, але вона в руках чужих зайдів, бродяг, а наш Українець, то лише харон, перевізник, погонич, як і в Румунії. Він невільник Москви. Візники говорять по українськи, хлопчина каже: „Ми тут всі Русини — і по руськи говоримо. В школі учать нас лиш по ромунськи“. Знає дещо по ромунськи: як „буна домінаца, буна діе, буна сера“ (добрий ранок, день, вечер). При стрічі поздоровлюються по українськи: Добрий день.

Як оком глянеш, поля. Збіжжа дуже марні, далеко гірше виглядають як у нас, бо там посуха — ще від вел. Пятниці не було дощу. Господарське приладдя дуже ще примітивне, деревляні старосвітські плуги. У нас лиш кілька метрів за Дністром далеко все гарніше, поступове.

Візджаємо в місто Хотин, старий український город, яким управляли тивуни - бояри Галицьких Князів Володимирка і Ярослава Осьмомисла, а потім нашого короля Данила. Туди втікав ізгой Іван Берладник. Тамтуди їздив до Галича і вертався грецький цісаревич Андронік, опісля цісар Андронік II., а галицький епископ з двома грецькими митрополитами, що приїхали по Андроніка, відпроваджував грецького князя, що знайшов захист у князя Ярослава Осьмомисла. Хотин був і в руках князів, господарів молдавських і в руках Поляків і Турків. Під ним билися і Поляки і Турки, билися й наші козаки бездомні, непомнящі свого роду.

Особлившої культури не видно в Хотині. Дороги заросли травами — місцями велике каміння, слідн Росії. Чим ближче до міста — видно гарні сади, дерева вгинаються від овочів. Міщани Українці. В місті перевага Жидів. Є й українські крамниці, та вивіски ромунські. Поліцаї говорять з нами по українськи. Місто дуже широко розложене. Є тут католицький костел і парохія, — надпись на пароxіяльнім домі також польська. Церкви православні, на московський лад. На дверах православної парохії лиш ромунська надпись. Видно ті православні

ховне заведення для ремісничої молоді в Дрогобижі коло Миколаєва, фундоване ґрафом Скарбком. Я мав нагоду оглядати те заведення в р. 1900 яко ґість управителя дра Степка. В тім часі в заведенні було 600 дітей, у віці від 8—18 літ. Заведення мало народну і виділову школу, 8 ріжнородних ремісничих варстатів та величезне огородниче заведення. З того заведення виходили вивчені польські ремісники і огородники, практикували ще якийсь час у майстрів і коли закладали власні варстати діставали від фундації позички на заложення власного підприємства. Те пожиточне заведення є ще й донині.

Окрім того заведення мають Поляки ще в Мейсцу Пястовем під Краковом велике виховне заведення як також в Курніках коло Закопаного, там для самих дівчат.

Насувається питання, чи роблено у нас перед війною які заходи в цілі виховування ремісників та промисловців? Не можна сказати, що у нас ніхто не звернув уваги на потребу виховування ремісничої молоді.

Знаємо двох меценатів: бл. п. о. Залуцького, пароха Теребовлі і бл. п. о. Токара з Підгаєць, які оснували стипендії для ремісничої молоді. Обі фундації були в завідуванню тов. „Просвіта".

Заходами бл. п. Бачинського, емеритов. австр. офіцера, основано у Львові ремісничу бурсу. По війні поширено бурсу завдяки щедрому даткови Ексцеленції Митрополита Шептицького. В послідних літах перед війною засновано за почином бл. п. Евгена Олесницького осібний краєвий комітет, який занявся був висиланням сільських хлопців на науку ріжних галузей ремесла до Відня.

В Станиславові закупив був бл. п. др Володимир Янович зі складок велику камяницю, в якій перед війною містилася бурса для хлопців, що вчилися ремесла у місцевих майстрів-ремісників. На жаль, по війні, обернено той будинок в части на бурсу для ґімназійної молоді, а в части на льокалі для жіночої ґімназії! От і цілий наш дорібок на тій области. В повоєнних часах не прибула нам ні одна бурса. Зачувати, що монастир ОО. Студитів в Уневі і в Дорі має кілька ремісничих варстатів і приймає на науку ремесла селянських хлопців. В повоєнних літах щораз більше сільської молоді, без аґітації чи намови, йде до міста на науку ремесла. На жаль значний відсоток тої молоді в чужім окруженню винародовлюється, жениться з чужинками і пропадає для народу.

Таксамо можна ствердити щораз більший наплив молоді до купецтва. Одні вчаться на ріжних торговельних курсах, інші відбувають купецьку практику і закладають власні купецькі підприємства, звичайно маленькі, споживні, сільські або маломістечкові крамнички. Оттак на наших очах, за послідних 10 літ повстав у нас осібний стан дрібних купців, який має вже 5.000 душ.

Рівночасно починає у нас розвиватися промисл, кооперативний і приватний. Розуміється, він покищо слабонький, ще слабший як наше купецтво. Промисловці обединалися з купцями в один союз купців і промисловців.

Зрозуміло, що ми моглиби нині тішитися богато красшими здобутками в тій області народного життя, колиб наш купецький, промисловий і ремісничий стан виростав був на підставі дбайливо уложеного пляну і при дбайливій, орґанізованій помочи суспільности. На жаль мусимо признати, що у нас та область народної орґанізації була майже цілком занедбана. Треба за всяку ціну те занедбання чим скорше направити. Нині та праця буде остільки лекша, що наші молоді купці і промисловці, як сказано, зєднані в краєвий союз, з відділами в краю.

А тепер хочу начеркнути в загальних лініях плян станової перебудови нашого народу, що в практиці у нас виходить на відтяження нашого села з теперішнього надміру робучих рук.

Поставлю два заложення:

1) Треба бодай $^1/_5$ теперішньої сільської молоді вишколити на купців, промисловців і ремісників і то в можливо короткім часі, за час одного-двох поколінь.

2) В тій праці можемо рахувати виключно лише на власні моральні і матеріяльні сили. Щонайбільше можемо рахувати на малу матеріяльну поміч з буджетів деяких наших сільських громад.

Хтож, яка громадянська установа малаб занятися тою роботою? Люди з ґуртовані в теперішних наших культурних та господарських установах.

Повинні повстати три комітети, по одному в кождій нашій дієцезії. В склад тих трьох комітетів увійшлиб висланники наших культурних і господарських установ. Булиб се ініціятивні комітети. Вони мусіліб виділити зпоміж своїх членів ділові комітети, зложені з невеликого числа членів, 3-5 людей. Ті ініціятивні комітети далиб почин до зорґанізования повітових комітетів, а вони знов постаралисяб про завязання комітетів в кождім селі свого повіту.

Так дієцезальні комітети, як повітові та сільські, малиб два відділи (референти), орґанізаційний і господарський.

Орґанізаційні відділи провадилиб статистику сільської молоді, спосібної до науки чи ремесла, купецтва чи промислу, переговорювалиб з родичами й опікунами хлопців і дівчат, а господарські відділи дбалиб про фінансово-господарську сторінку побуту молоді в часі її науки.

Хто мавби дати почин до завязання таких дієцезальних і відтак повітових та сільських комітетів? Установи і громадяни, які розуміють не лише велику вагу, але й конечність такої орґанізації. З огляду на те, що тут йде про сільську молодь, то наше духовенство повинно в тій орґанізації мати визначну участь, особливо в повітових та сільських комітетах. При укладі статутів і правильників комітетів духовенство мусілоб забезпечити їх перед можливістю участи в них людей ворожих нашій Церкві і нашому народови.

В якийже спосіб дати нашій сільській молоді можливість науки ремесла, купецтва і промислу?

Доси у нас був утертий погляд, що конечно мусить сільська молодь йти на науку до міста і що треба її там удержувати в бурсах. Значить, треба вперід купити чи збудувати більший будинок і в нім держати молодь під доглядом осібного настоятеля, часто чоловіка з родиною. Певно, що без бурс не можна обійтися, але сам спосіб ведення бурси мусить бути пристосований до платничої спроможности батьків й опікунів сільської молоді, звичайно убогих, дрібноземельних селян. Так як тепер провадиться у нас бурси для селян, то кошти удержання бурсака обчисляється після міських цін і то засадничо в грошах. Міським людям не виглядає воно богато, коли тепер жадають за удержання бурсака 35-40 зл. місячно. Колиж дрібноземельний селянин скаржиться, що не в силі платити готовими грішми тих 35-40 зл. місячно, вони дивуються і з тяжким торгом годяться, щоб селянин платив частину означеної грошевої суми натуралїями з власного господарства, але числять вартість доставлюваних продуктів після кождочасних міських ринкових цін. В таких умовах може давати свого сина на науку до міста лише богатший селянин, „середняк". Наші селянські бурси повинні бути основувані і ведені на інших основах. То мусять бути справжні селянські бурси. При співучасти членів орґанізаційного відділу згаданого комітету умовляється 10 чи там 20 або більше селян, батьків чи опікунів молоді, що будуть спільно удержувати хлопців в місті в часі їх науки. Вони винаймають в місті хату, або навіть будують її власним матеріялом і власною роботою на купленій будівельній площі, що цілком можливе на передмістях наших повітових міст. Внутрішне уладження селянської хати-бурси цілком сільське. Господарство, кухню, провадить сільська ґаздиня, може навіть мати одного з бурсаків, або часом може всі матері бурсаків по черзі, що дуже можливе зимою. А харчі доносять з села селяни, після умови, чергою. Приносять навіть мясо, яке узискують з провадженої на селі кріликарні. Нема ніякого осібного пана настоятеля в бурсі, який мусить мати осібну кімнату і міський харч. Дозір над поведенням бурсаків ведуть члени місцевого комітету. На таких умовах зможе удержати в бурсі свого сина навіть бідніший сільський халупник.

В подібний спосіб перед війною були ведені дві бурси: т. зв. балинецька бурса, заложена о. Войнаровським і заліщицька бурса, ведена місцевим кружком Рідної Школи. В тих бурсах удержували своїх дітей навіть сільські вдовиці-зарібниці. І виховали дітей на визначних громадян.

І. Л.

всюди однакові. В церкві правлять по ромунськи і по українськи. Тримаються вже нового календаря, хоч примусово, але привикають. І у нас до того прийде, бо нас треба аж примусити бути Европейцями.

Загально всі говорять ще по російськи (маю на думці інтелігенцію) і російська мова тут „панівна", бо навіть, як говорять з нами по українськи — то богато слів російських, навіть в Українців. Говорять також по французьки і дещо по німецьки, — інтелігенти, як не говорять добре, то бодай розуміють. Я розпитував, чи є тут які архіви, бібліотеки. Відповів мені один з інтелігентів, мабуть адвокат,що були цінні документи, але оригінали забрали Французи а копії полишили в Хотині і ті копії переслали здається до Букарешту.

З Українцями в Хотині я говорив. Вони не мають тих прав, що Українці на Буковині. Видно що Австрія дала Українцям більшу культуру і свідомість, як Росія. Бесарабські Українці немовби завидували буковинським їх більшої національної свідомости, хоч і буковинським Українцям відбирають Ромуни помалу але послідовно всі національні права, навіть в Церкві.

Польського священика навіть були усунули Ромуни з Хотина, але за ним постояв нунцій і його привернено.

До найцікавіших памяток Хотина належить оборонний замок великанських розмірів. Замок окружений валом, — се велика бувша твердиня, з великим подвірям. В подвірю є турецький мінарет і церква. Під Хотином боролися 1620 р. наші козаки — і вони спричинили велику побіду Польщі над Турками. Католики молилися до Матери Божої Ченстоховської і віднесли велику побіду. Ся побіда над Турками увійшла навіть в церковне правило — і становить правило officium de victoria Chocimensi.

Воювали на сій землі і Турки і Поляки, панували молдавські господарі, Турки, Москалі, тепер Ромуни, а наш нарід остав, але без національної свідомости, без рідних шкіл, без своєї влади. Хотин лежить тепер біля границі трох держав, одна з них бажалаб відібрати нам навіть достоїнство людське, а зробити людину машиною без душі. Та Боже Провидіння чувае над народами. Воно вимірить справедливість всім...

Сонце вже хилилося до заходу, як ми сходили з бесарабської, хотинської гори. Воно відбивалося в зеркалі спокійного Дністра. Пригадалися слова мадярської народньої пісні: Марос візет полиек цсендесем, — Марош котить филі вод помалу, до Дунаю. Так і Дністер котить свої филі повільно але певно, так і наша доля мов ті филі котиться помалу — але як Дністер часом збере і розілле свої води, широко і високо, так і доля народу зміниться — з сумної на веселу — бо на світі все зміняється — і вийде з вузьких камінних чужих берегів — у широке море — волі і свободи.

М. К.

ЛІТЕРАТУРА — НАУКА — МИСТЕЦТВО

КОМЕДІЯ ПОМИЛОК

Драматичні картини „Дві зорі" пера проф. Кирила Студинського.[1])

Кирило Студинський. **Дві зорі.** Драматичні картини з поч. XVII століття в 4 діях і 6 відслонах. Львів 1937. Накладом автора. Стор. 62 + 2 + 2 ілюстрац. вклади; форм. 144 × 207 мм.

Один співробітник „Нової Зорі" писав якось: „Католицьким письменником можна назвати лише таку людину, що має інтегрально-католицький світогляд, вироблений старанною працею над собою (не лише в ділянці розуму, але й волі), і що в своїх творах переломлює життєві події якраз крізь призму отсього світогляду. Якщо в письменника цей світогляд гармонійний, без дисонансів, то він не лише приймає світ і його явища покатолицьки, але й так само писатиме. Захоплюватимуть такого письменника лише ті теми, що можуть бути опрацьовані згідно з його світоглядом". Хоч назагал годжуся з тими поглядами, проте вважаю, що вони добрі на означення католицького письменника, але завузькі на означення, що таке католицький твір. Бо католицький твір се не лише продукт з духа католика, але й дещо більше. Католицький твір красного письменства 1) мусить бути справжнім твором красного письменства, 2) і в ділянні своїм на читачів мусить впливати так, щоб викликувати в них католицькі погляди. Колиж твір, хоч і походить від католика, та проте не мистецький і до того ділає не покатолицьки, то хочби автор його був не знати яким інтегральним католиком, сам твір годі католицьким називати. Можна тоді хіба пригадати латинську пословицю: „Хоч нема сил, та проте треба похвалити добру волю." [2])

Учений історик українського письменства і б. професор університету др Кирило Студинський відомий донедавна як прихильник радянофільства й загорілий „оборонець" нашої Церкви перед целібатом та „латинізацією". Аж ось той самий чоловік написав і власним накладом видав „католицьку драму" про св. Йосафата й Мелетія Смотрицького. Гарна й потішаюча новина, п. проф. Студинський знов навернувся. Йде тільки про вислід, про те, чи вистарчило сил до виконання побожного наміру.

Похвальна, навіть кадильна рецензія п. проф. дра Ярослава Гординського, поміщена (хоч і з застереженнями Редакції) в 51 ч. „Нової Зорі", трохи мене здивувала. Бо саме коротко перед нею прочитав я „драматичні картини" проф. Студинського й виніс з того читання зовсім інше враження. А тут п. Гординський порівнує проф. Студинського з... Кальдероном та подає його „драму" як зразок... усім Словянам!...

Постараюсь відповісти тільки на два запити: 1) чи драматичні картини проф. Студинського справді таке красне мистецтво, щоб його ставити на зразок усім Словянам; 2) чи вплив тих картин на читача буде дійсно католицький, як думає п. проф. Яр. Гординський.

Сам автор назвав свій твір не драмою, а „драматичними картинами". І справедливо, бо на драму „Дві зорі" не виглядають. Їх частини, хоч місцями драматичні, то проте так недоладно зібрані й поставлені побіч себе, що нагадують радше модні тепер хаотичні повісти Джойса чи Дос Пассоса, та ніяк правильну драму. Ось прим. мало не 18 (на всіх 62) сторінок книжки займає нудний опис пращання Мелетія. Зараз потім наступає величезний зворот: надзвичайна, просто кульмінаційна точка. Опісля знов маємо картини без динаміки, малощо не до самого кінця. Аж при кінці є живіша сцена, якою одначе автор ледви чи кого переконає, крім переконаного п. проф. Яр. Гординського. Закінчення (одинадцята ява) психольогічно й драматично таки вже зовсім не переконує, а радше нагадує славетне „деус екс махіна" з Шевченкового Назаря Стодолі. Деякі лучші сцени так поставлені, що чергові слабі яви зовсім затирають своїм змістом і дією саме ті лучші місця; отже прим. гарну сцену (на 46 ст.) зі св. Йосафатом затирає слаба зате грубо-патетична сцена з проповіддю (на 49 ст.). Автор — як видно з тексту — драматург на старий лад: уживає ще прим. монольогу (ст. 48), чи таких комічних одноразових „викладників" змісту, як прим. роля (на 32 ст.) слуги:

(Вбігає слуга).

Слуга. — Ігумен і братія виходять у ризах пана Максима. А він поцілував хрест і потім ігумена в руку... Ростанне так князя Острозького зустрічали... Вже близько нас! Біжу привітати свого доброго пароха! (Вибігає).

Такі побігайки роблять комічне враження, а не „викладають" подію...

Психольогія персонажів драми зовсім не переконлива. Видно вправді, що автор уподобав собі Мелетія — може як тип, близький авторовій психіці — та навіть і той улюблений герой автора виходить не живим чоловіком, а манекіном. Прим. сцена лякання Мелетія смертю моглаб викликати враження хіба грою якогось надзвичайного актора; але при читанні трудно розуміти, чому Мелетій відрікся своїх поглядів. А вже зовсім нікого не переконає кінцева сцена мнимого розкаяння Мелетія. Гумористична для сучасної людини сцена „сердешних" поцілунків Мелетія й Алісії; в такий „ерос" повірять ще може читачі „Рідної Мови", та не люди XX століття. Все в драмі шите на канві грубенького вигідного патосу, зовсім так як у популярних „драмах" Луцика й інших подібних „драматургів" минулого століття. Патос у XX столітті небезпечна зброя й часто вертається до свойого власника назад як бумеранг смішности. Така прим. „дванадцята ява" (ст. 21 — 22) своїми короткими „казаннями" і психольогічними скоками, вся підлита по вуха патосом, робить визначно комічне враження; сцена наче живцем винята з нашої старої патетичної „Куми Марти" чи іншого „Гриця". Навіть коли розмовляють з собою чоловік і жінка, у „Двох зорях", то і тоді мова їх сам солоденько-нудкуватий патос. Уявіть собі, чи можливе, щоб жінка говорила в буденнім житті до свойого рідного чоловіка і до того про відомі йому справи ось-так:

Анна. — І в його трудящому, молодечому житті станула в дорозі Алісія, красна обличчям і душею, дівчина шляхотського роду. І полюбив він її цілою душею, всім серцем, вона ж відплачувалась йому такою ж самою любов'ю, ясною, як сонце. І розуміла вона його працю і гляділа на нього з подивом, а я вірила, що буде йому помічницею, що своїм веселим поглядом, своїм ясним усміхом зжене нераз журбу з його чола. (Ст. 26).

Стиль наче зі старої польської біблії Вуйка, комічний в устах щоденного життя. І при всій тій патетичности — вода многоглаголимости: адже не лише чоловік, до якого Анна говорить, знає те все, але навіть знають вже се всі читачі. По польськи називають таку драму „піла".

Автор — як видно зі вступу — хоче, щоб його твір виставили навіть на „великій сцені" (ст. 3); миж гадаємо, що виставити ті „драматичні картини" можна лише на великій сцені, бо 20 осіб (крім статистів), нагла зміна декорацій підчас гри (ст. 98) і т. п. не дадуться перевести на малій популярній сцені. Ба, але знов велика сцена має звичайно вимагаючих видців, а тут сам твір аж відгонить 60 — 70 роками минулого століття...

Так виглядають мистецькі й драматичні „вальори" твору п. проф. Студинського. Здається нам, що „Кальдерон і зразок для всіх Словян" вийшли в п. дра Гординського хіба з доброго серця.

В „драм. картинах" є й деякі гарні місця, прим. сцена (ст. 46) зі св. Йосафатом. В ній видно католицьку інтенцію. Та головний герой Мелетій Смотрицький займає властиво своєю особою цілий твір, а св. Йосафат се лише епізод; тому навіть титул „Дві зорі" невмісний. І хоч св. Йосафат, а з ним і католицизм в одному місці виступає гарно, то проте вже самою кількістю своїх виступів особа Смотрицького прибиває постать св. Йосафата. Таксамо кількість і насиченість сцен з похвалою православія й козацького націоналізму така велика, що при ній католицькі моменти никнуть і звичайний читач мусить набрати враження, що автор таки за православіям. І хоч Смотрицький в кінцевій 11-тій яві заявляється за католицизмом, то сама ця словесна ява мабуть нікого не переконає: цеж пів сторінки на 61 сторінок іншого тексту. Якогож генія треба булоб, щоб півсторінкою переконав нас про противне, ніж говорив на 60 сторінках!

Та що гірше: ха; актер Мелетія — може всуперіч намірам автора — вийшов не як у „зорі", а як у звичайного бабія. Все чим жив Мелетій се була Алісія, й коли він її стратив, то зломився на все життя. Ціла драма перенята його немужеським ляментом на всі лади: я зломаний (ст. 37, 39, 50, 57 і т. д.). Видно так і брали його козаки, коли в найважніших справах, що вимагали важного рішення, посилали до нього Алісію і Мелетій-чернець (!) робив для неї все, чого вона хотіла... Словом, гарний чернець... Ба, Алісія навіть на власну руку відповідає в імені єпископа (!) Мелетія, хоч він сам іще не рішився (ст. 56). Гадаю, що тут проф. Студинський загнався вже таки задалеко і що ні публиці, ні особливо молоді просто не вільно на сцені показувати такого єпископа, що в кождій важній справі, навіть релігійній, повинується жінці, яку любив!... Гадаю, що не всі Словяни візьмуть собі такий твір „за взір"... Се не драма і не трагедія, а хіба комедія помилок, коли п. проф. Студинський, а за ним і п. проф. Гординський гадають, що такий твір може послужити до виховування католицької суспільности, або до виховування взагалі.

Мелетій-бабій і немужчина заховується відповідно до такої безхарактерности: се свого рода хитрий Малорос, щось наче характер Якова Головацького, з яким проф. Студинський часто стрічався в своїх писаннях. Мелетій се „козак зза плота" і перед (ст. 28) і по своїм зломанні (ст. 53), а в важних подіях фізичний і духовий трус (ст. 59 — 60). Добре схарактеризував такий характер сам автор словами запорожця Соленика (ст. 56: „Махлюйте, махлюйте, отче владико!..."[3]) Якаж це „Зоря"? Адже „герой" так представлений осмішує не лише католиків, не лише православних, але священство взагалі. Скаже на те автор: так було. Може. Та мистець має право перетворити історичну дійсність на твір краси, в якім з мистецької форми виросталаби на ввесь ріст величня ідея. Можна було представити гріх Смотрицького, але не так ярко і не продовж цілої драми; зате експіяції треба було присвятити більшу частину драми, не пів сторінки! А так вийшла не католицька драма, а якась малощо не антиклерикальна карикатура.

Незрозуміння духа жертви й геройства в автора таке велике, що він вкладає в уста Алісії якусь дивну апольогію пацифістичної трусости: буде вже жертви св. Йосафата, а ти, Мелетіе, пощади себе, бо шкода тебе, ти потрібний Цер-

---

[1]) В 51 числі „Нової Зорі" помістили ми дуже прихильну оцінку сього твору проф. Студинського, написану проф. Я. Гординським. Тут містимо критику сього твору, вважаючи її теж дискусійною. — Ред.

[*]) Ut desint vires, tamen est laudanda voluntas.

[3]) Правдоподібно від слова „махльойка", що означає дрібне крутійство.

кві (ст. 57). Чи се має бути зразок для католицького драматурга згл. видця-католика?

Здається, що в світлі тих фактів справа вартости „драматичних картин" проф. Студинського вийде інакше, ніж її представив проф. Я. Гординський. Твір „Дві зорі" в висліді дає якраз враження противне тому, ніж собі його автор уявляв. І тому сей твір не надається на сцену, а особливо не надається на сцену призначену для видців з народа; сей твір за архаїчно-наївний своїм духом для великої сцени, а й при читанні буде він впливати не додатно, а відемно.

Адам Куновський.

Нові видання

Епископ Р. Челлонер, Апостольський Вікарій Лондону. **Розважування над правдами й обовязками християнства на кождий день в році.** Бібліотека УКО. Сторін 96. Формат 12.5×18 цм. Ціна 50 сотиків. — Се відбитка з тих невеличких статейок, що печатаються в „Новій Зорі", в рубриці „З релігійно-церковного життя". В сій книжечці є 31 розважувань на місяць січень. До кількох літ вийде з дальших відбиток весь монументальний твір сего катол. Епископа, що виховав цілі покоління добрих католиків Англійців. До того в значній мірі причинився також сей його релігійний твір, переложений на ріжні европейські мови. Ся книжка дуже надається не лише до читання й розважування одинцем, але й до коротеньких 5-мінутових проповідей, які по містах виголошують священики кождого дня на ранішних богослуженнях.

Меріям Лужницький: **Голгота,** муки й смерть Г. Н. Ісуса Христа на 6 картин. З режісерськими завваґами В. Блавацького. Бібліотека релігійної драми, ч. 14. Видавництво Чина Св. Василія В. у Жовкві. Книжка 202. Сторін 43, формат 14×20. Ціна 60 сот.

Запорожець, місячник, орган Товариства Запорожців, ч. 11 — 12. Париж, 1 липня 1937. II. рік видання. Сторін 30, формат 21×31.3 цм. Зміст: 1)Сотник А. Тарнавський: Світлої памяти полковника Петра Болбочана. 2) Підполковник М. Россіневич: Короткий нарис про початки творення української збройної сили з особливим узглядненням на відновлене військо запорожське. 3) П. Ковалів: II Український Військовий Зїзд. 4) Полк. І. Дубовий: Якою має бути українська армія? 5) Підполк. В. Євтимович: Ідея носиться в повітрі. 6) Др інж. П. Ковалів: Чи велика боєва вартість совітської армії? 7) Французький ґенерал про польсько-большевицьку війну та участь в ній Української Армії (під командою ґен. М. Омеляновича-Павленка). 8)Ю. Л.: Міжнародна хроніка. 9) З життя Запорожців. 10) 25 річний ювилей проф. В. Ємця. 11) Лист до Редакції Т-ва Укр. Вояків в Бельгії. 12) Повідомлення Редакції. 13) Лист до Редакції п. Е. Яковенка. 14) Поправка п. ґен. Сварики. 15) Українська політична еміґрація в Польщі. 16) Відповідь на запитання одного нашого передплатника. 17) Виказ жертв на пресовий фонд „Запорожця". 18) Оголошення. 19) Листування Редакції. — Журнал редагований цікаво. Напрям його правий, розважний. Передплата за рік: у Франції 18 франків, в Бельгії 27 франків, в Чехословаччині 27 корон, в Польщі 6 зл., в Америці 1.50 америк. дол. Передплату надсилати на адресу: **Monsieur Victor Bo'oban, Bd. de Belfort, 33 bis. Montreuil s/Bois. (Seine). France.**

Звідомлення управи приватної коед. ґімназії ім. кн. Володимира Великого Т-ва „Рідна Школа" в Рогатині за шк. рік 1936/37. Рогатин 1937. Сторін 46, формат 15.3×22.5 цм.

Веляскез (1599 — 1660). Державне видавництво „Мистецтво". Київ, 1936. Сторін 28 тексту С. Ґілярова і 40 репродукцій творів Веляскеза.

РЕДАКЦІЯ РУКОПИСІВ НЕ ЗВЕРТАЄ і з того приводу в переписку не входить.

З РЕЛІГІЙНО-ЦЕРКОВНОГО ЖИТТЯ

Як нерозумно відкладати наш поворот до Бога. По перше розважте, як нерозумно поступає грішник, коли найліпший Батько його кличе, запрошує й упоминає вернутися до Нього, а він воліє оставати невільником сатани, годувати його свині. Воліє помиї, які його ніколи не в силі задоволити, ніж стіл свойого Батька та чудову свободу дітей Божих. Ах, бідний нещасливче! Відчини свої очі й дивися, як злобно ти зведений. Твій Бог дає тобі Своє милосердя, Свою ласку, Свою прихильність і честь бути Його дитиною, Його обручницею, Його святинею. Він дає тобі частину Своїх небесних скарбів, Свій спокій, Свої потіхи, Своє Царство, Свій святий дух, словом — Самого Себе і все добро. А ти такий сліпий та шалений, що хочеш, щоб Бог задержав всі Свої ознаки прихильности на інший час, і що ти вибираєш собі тепер найбільше нещастя, коли Він дозволяє тобі ще якийсь час жити як нещасливому невільникові сатани, ґріха і пекла під страшною виною смертельного ґріха. Чи можна з сим порівнати якенебудь инше божевілля?

По друге розважте, які марні і нерозумні позори, якими грішники даються руководити, коли вони відкладають своє навернення до Бога, а саме задля мнимих трудностей в підприняттї. Вони сейчас всі зникліб, колиб грішники хоч раз могли приложити сміло руку до діла. Але найзвичайніша омана та, що вони мають в собі пусту зарозумілість, немовби вони іншим разом могли се лекше зробити.

В суті річи страшна се омана! Бо й розум і щоденний досвід очевидно доказують, що се діло тим тяжче виконати, чим довше його відкладаємо. Та й якже може бути інакше, коли через такі відкладання і через те, що вони дальше нагромаджують ґріх на ґріх, їх ґрішні привички щодня більше беруть перевагу над ними та внаслідок того тяжче їх знищити, бо могутність діявола стає через них щодня більша. А Всемогутний Бог, розгніваний постійним надужиттям, яке роблять вони над Його ласками, та через неготовість таких грішників до покути чимраз більше відтягається від них і допускає до того, що вони постепенно падуть у таку сліпоту і затверділіть серця, яку найтяжче вилічити зі всіх нещасть.

По третє розважте нерозум тих, що занедбують своє навернення до Бога зі страху перед сповіддю з їх ґріхів і радше зносять якийсь час гризучого червака сумління обтяженого виною зі всіми іншими лихами, які все товаришать смертельному ґріхові. Вони радше постійно виставляють себе на небезпеку смерти і пекла та всіх судів ображеного Бога, ніж піддадуться невеликому стидові, що триває тільки одну хвилинку та по якій наступить негайно невимовна потіха і потому зараз відпущення, згода, мир і ласка. Чи цілий світ не буде обвинувачувати в глупоті й нерозумі того, що лежачи на найболючішу й найнебезпечнішу недугу насліпо відкине легкий, певний та в найвисшій мірі успішний лік тільки тому, що той лік лише в тій хвилині, коли його приймається, бувби неприємний для піднебіння? Та якже далеко більше невідповідальна глупота й нерозум грішника, що зі страху перед таким малим упокоренням, яким є сповідь власних ґріхів, що їх він зізнає перед слугою Божим, який божими і людськими законами зобовязаний до вічної мовчанки, погорджує всіми лікарствами неба у смертельній недузі. А та недуга веде його напевно до вічної смерти. Тимчасом ґрішник радше виставляє на вічну небезпеку все своє, заки відкриє своє нещастя свому лікареві.

Постанови собі не датися ошукати ворогові ніякою небезпечною проволокою, якою він хоче приманити тебе ґратися дальше над берегом пропасти, коли меч Божий висить над твоєю головою. Ніяка розумна людина не буде отягатися, негайно погодитися з чоловіком, якого вона образила та який має силу засудити її за ту образу на жахливу смерть. Якже далеко менше ґрішник не повинен відкладати згоди з ображеним Богом, який в одній хвилині може скинути його тіло і його душу до пекла та який розгніваний до найвисшої міри через неготовість ґрішника до покути.

Епп. Р. Челлонер
Апостольський Вікарій Лондону.

ПОЛІТИЧНІ ВІСТИ

НАДЗВИЧАЙНА СЕСІЯ СОЙМУ І СЕНАТУ в справі Шлеська зібралася 23 с. м. по полудні.

В КАТОВИЦЯХ відбулася велика маніфестація в обороні автономії Шлеська. В маніфестації взяло участь поверх 10 тисяч осіб. Було богато промов. Після них зібрані ухвалили резолюцію, в якій домагаються вдержання автономії Шлеська, бо вона становить підставу добробуту Шлеська.

У ВИЛЬНІ суд засудив редактора жидівського часопису „Цайт" Бурштайна на рік вязниці за вихвалювання совітського устрою.

КОНҐРЕС ЖИДІВСЬКОЇ СІОНІСТИЧНОЇ ОРҐАНІЗАЦІЇ Жаботиньского відбувся на днях в Ужгороді. Взяло в нім участь коло 300 делеґатів з Польщі, Румунії, Франції й Палестини.

ПІД МАДРИДОМ розгорівся кровавий і завзятий бій за м. Вілля Нова, Брунете й ин., заняті недавно червоними. Повстанці провадять сильну контрофензиву. Червоні бороняться завзято. Ураґанний огонь артилерії знищив до тла ряд місцевостей.

ЗА РІК ЕСПАНСЬКОЇ ВІЙНИ полягло на фронтах 300 тисяч жовнірів. Тут не вчислено тисячів цивільного населення, що погибло підчас бомбардування міст літаками.

МІН. ІДЕН заявив, що англійське правительство бажає мирного полагодження китайсько - японського конфлікту.

В АНҐЛІЙСЬКІМ ПАРЛЯМЕНТІ посол Лейбур Партії Кеннеди запитав мін. Ідена, чи англійське правительство звернуло увагу на те, що Німці мали укріпити прибережну лінію коло Ґібральтару. Ґармати з сеї лінії можуть знищити укріплення Ґібральтару. Мін. Іден відповів, що ґен. Франко дійсно укріпив прибережну лінію, але укріплення і монтування ґармат не робили Німці.

ВІЙСЬКОВИЙ БУДЖЕТ Злучених Держав Півн. Америки виносить 603 міл. долярів. Се найвисший дотепер військовий буджет Злуч. Держав в часі мира.

„НЮ-ЙОРК-ТАЙМС" з 11 червня с.р. приніс велику статтю про словянські меншости в Польщі. Написав її Otto D. Tollschus. Дата надання її подана Львів, 10 VI.

КОМІТЕТ ХРИСТІЯНСЬКИХ АРАБІВ в Палестині запротестував проти поділу св. Землі.

НАЧАЛЬНИЙ АРАБСЬКИЙ КОМІТЕТ в Палестині рішив скликати конференцію арабських нотаблів з цілої Палестини. Радитимуть над справою поділу Палестини. На нараду запросили також представників Сирії й Іраку.

В ЄРУСАЛИМІ відбулася жидівська маніфестація з приводу роковин збурення Єрусалиму.

В ПОВСТАННІ КУРДІВ проти Туреччини бере участь 100.000 мущин. Турки вислали проти повстанців 30.000 війська. Та воно не може здавити повстання.

В ЦІЛІЙ ЯПОНІЇ відбуваються масові віча політичних партій і инших організацій. На тих вічах ухвалюють резолюції, в яких одобрують становище японського правительства супроти Китаю. Навіть японські соціялісти заявили, що підіпруть правительство в його політиці щодо Китаю.

ЕСКАДРА ЯПОНСЬКИХ ЛІТАКІВ бомбардувала китайські військові відділи недалеко м. Нан-Нан.

Через свою високуякість здобули **паперці і тутки (повноватки) „КАЛИНА"** СОТНІ ТИСЯЧ ВІДБОРЦІВ

НОВИНКИ

Преосв. Григорій, Епископ Станиславівський, вернувся 23 с. м. з місійної праці в дієцезії.

Відсоток студентів гр.-кат. в Польщі впав з 4.4% в р. 1922 до 3% тепер, відсоток студентів правосл. піднісся з 1.3% в р. 1922 до 2.7% тепер. Відсоток студ. Жидів упав з 24.6% в р. 1922 до 13.2% тепер. Відсоток студентів римо-кат. піднісся з 69.5% в р. 1922 до 77.9% тепер.

В Станиславові увязнено урядників „Рідної Школи" мґра Олександра Ясеницького і П. Рогатинського.

Новим підпрокуратором окр. суду в Станиславові іменований Станислав Філяра, дотеперішній асесор прокуратури.

В Станиславові увязнили нафтяра Маркуса Раґера під закидом обману, якого він мав допуститися при купні нафтових теренів у Пасічній.

Гуцульщину звидів проф. університету в м. Огайо (З.Д.П.А.) др Ван Кліф з жінкою.

До Тернополя прилучено нову дільницю, т. зв. „Новий світ".

Надужиття на кілька тисяч зл. викрили при будові школи в Мельничнім коло Турки над Стрием. Прокуратор окружного суду в Самборі зачав слідство в цій справі.

В Сокалі в день відпусту св. Петра і Павла дійшло до авантур, спричинених тим, що якісь несвідомі парубки перевернули кілька жидівських і польських будок з девоціоналіями. Міське шумовиння використало се як добру нагоду погуляти собі коштом Українців. Тепер прийшли численні арешти серед Українців у Сокалі та заборони діяльности ріжних культурно-освітніх установ, включно до заборони дитячих садків.

На Поліссі перебуває прогулька кількацятьох Анґлійців.

З Київа звідомляють: В союзі совітських письменників України викрито нову численну ґрупу „троцківських аґентів". В звязку з тим увязнено отсих українських письменників: Чупурного, Гудиму, Агола, Кілерога, Коваленка, Голованівського, Чигирина й інших. Всім їм закидають пропаґування „дрібнобуржуазного націоналізму".

Міністерство промислу і торговлі розвязало картель продуцентів папи.

Банк Краєвого Господарства у Варшаві призначив 100.000 зл. кредиту для поморських і познанських купців та ремісників, що хочуть вести підприемства на „кресах всходніх".

Банкнотів у Польщі було в 1933 р. 75%, більону 25%, а тепер є 69 : 31.

Секретар скарбового уряду в Познані Горош спроневірив 150.000 зл. Акт обвинувачення вже йому доручено.

Гумор. — Між міліонерами. — Що я бачу, ти знову маєш нове авто?—Ах так. Зайшов я до склепу, щоб потелефонувати до приятеля і якось не випадало вийти з порожними руками.

Гумор. — На кораблі. — Чи то правда, пане капітане, що в разі катастрофи мусите остати до послідної хвилі на палубі корабля? — Не завсіди, прошу пані. Коли лучився б вибух, то мені вільно вилетіти в воздух разом з пасажирами.

Морський епископ р.-кат. обряду Оконевский іменував парохом Ґдині кс. М. Сенкевича, що приїхав з Америки, де був 15 літ.

Центральне Фільмове Бюро подає, що в 1936 р. було в цілій Польщі 741 кін, в тому 703 звукові. Всі вони мали 264.271 місць. В порівнанні з 1935 р. прибуло 21 кінематографів. Найбільше кін було в Варшаві, 65. З інших міст найбільше кін припадає на Лодзь 33, Львів 23, відтак Краків і Познань по 13, Катовиці 11 і Вильно 9. Кромі того є ще 47 мандрівних кін.

Реферат Статистики при Кооперативній Раді обчислив, що до ревізійних союзів у Польщі з кінцем 1936 р. належало 12.068 кооператив. В порівнанні зі станом на початку 1936 р. число кооператив зросло о 593, то зн. о 5,2 проц. Найбільший приріст виказують споживні кооперативи 156, каси Стефчика 151, молочарські кооп. 105, сільсько-споживні 58, рільничо-торговельні 45, кооп. щадничо-кредитові працівників 38, мешканеві 24. Територіяльно найбільший приріст був у воєвідстві люблинськім (111), дальше у львівськім (69), тернопільськім (52), келецькім і волинськім (по 49). Польські кооперативні союзи виказують приріст 539 кооператив. Союзи нац. меншин виказали менший приріст. Найбільший відносно приріст між меншостевими кооперациями виказує українська кооперація. Їй прибуло 67 кооператив. Найгустіша сітка кооператив є в полуднево-східніх воєвідствах завдяки українським кооперативам.

612 церков замкнено в Совітах в першій половині сего року.

Совітське правительство постановило випустити на волю 55.000 вязнів, що працювали при будові каналу Волга — Москва за „працю повну енергії".

Єжов, наслідник Ягоди, відзначений орденом Леніна.

В Чехословаччині занотували т. зв. заячу чуму. Всіх заяців мають вибити. Чума переноситься і на людей.

Комісія, що досліджувала причину катастрофи „Ґінденбурґа", закінчила свою працю і ствердила, що причина катастрофи невідома.

В Парижі виходить японський щоденник „Нічіфутсу-Фусін", себто „Французько-японські вісти". Тому що в Парижі нема японських черенок і є мало. Японців, його відбивають ручно. Щоденник має 80 передплатників і коштує річно 600 франків.

Помер Ґілєльмо Марконі, славний італійський винахідник. Марконі уродився 25. IV. 1874 р. у м. Ґріффоне коло Больонії. Він перший збудував радіостацію. Від 1918 р. був італійським сенатором. В 1909 р. дістав надгороду Нобля.

Італійське радіо заборонило всім висильним італійським стаціям передавати в програмі реклямові комунікати.

Гумор. — В школі. — Якби ти, сину, знав бодай сотну частину того, що я знаю! — То не штука, пане професоре, як хто сидить 30 літ в тій самій клясі.

Гумор. — Математика. — Шаламайський! Кілько є половина з одної третої. — Так докладно не можу сказати, пану професорови. Та в усякому разі не богато.

125.000 осіб працює в Італії при будові шляхів.

Землетрус навістив полуднево-східну Італію. У м. Сан Севера 7 осіб вбитих, кількадесять ранених.

Швайцарський годинникарський промисл підвищив 10 с. м. ціни на всі свої вироби о 25%.

50 літ не було самовбивства в Альбанії, аж на днях утопився там мусульманин мужик з розпуки, що заборонено многоженство.

Американський історик Джон Юлі твердить, що Ню-Порк осиновали Французи в 1524 р.

Світовий педагогічний конгрес відбудеться в Токію в днях 2—4 серпня с. р.

У світовій продукції золота перше місце займає Трансваль — 340 тон, дальше йдуть: СССР — 88,5 тон, Канада — 84 тон, Злучені Держави П. А. — 78 тон.

Статистичний річник Союзу Народів подає, що на світі є 2,100 міліонів людей

Гумор. — В Союзі Народів висувають проєкт відновлення великого китайського муру, щоб запобігти японсько-китайській війні...

Гумор. — Агент тайної поліції в ресторані: Маєте нового кельнера. — Звідки знаєте? — Я пізнав по відтисках пальців на тарелі.

ЖЕРТВИ:

Впр. о. М. Каровець, Бучач, п. в місци: зл 3.— для хорого Івана Заремби.

БІРЖА

ҐРОШІ. Долари амер. 5.29, дол. канадійські 5.29—5.26.

Німецька марка 1.42—1.39, фр. франки 20.05 шв. франки 120.90—120.10, фунти стерлінги 26.57 — 26.61, австр. шілінги 99.00—98.00, чеські корони 18.20 — 17.60, ліри 24 — 23.

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення Редакція не відповідає.

КІНА

АТЛЯНТИК: Забуті обличча.
КАСИНО: Ніч в опері.
КОПЕРНИК: Р. 107 взиває помочі.
ПАЛЯС: Малий Чародій.
СТИЛЕВЕ: Шампанський вальць.

ФАБРИКА ХЕМІЧНИХ ВИРОБІВ О. ЛЕВИЦЬКА і С-ка
Львів, ул. Кордецького 51.
Тел. 260.04. ПКО. 503.881.
поручає власні вироби найкращої якости:
Пасту до взуття „Елеґант" терпент.
Пасту до підлоги, Французька маса,
Пасту до взуття „Елеґант" воскову
Віск комбінований до підлоги
Васеліну до шкіри
Синку до білля
помадкову і коронову
Шварц до чобіт
Віск шевський
Смолу шевську
Л е п на мухи

ЦІНИ ОГОЛОШЕНЬ

Ціни розуміються за одношпальтовий рядок (ширини 70 мм.) о висоті 1 мм. Висота шпальти 370 мм. За оголошення (кромі дрібних) в застереженому місци дочислюється 20%. Дрібні оголошення поміщуються по вплаченні належитости готівкою або почтовими значками.

Шпальтові оголошення

В рубриці: „Оголошення" . . . . . 30 сот.
В тексті і в новинках . . . . . 50 „
На першій сторінці . . . . . 60 „
Дрібні оголошення по 8 сот. за слово. Перше слово і товстий друк числиться подвійно. Найменше оголошення (9 слів) 80 сот.

Сторінкові оголошення

На останній сторінці: 1/1 стор. 180. — зол., 1/2 стор. 90. — зол., 1/4 стор. 45. — зол., 1/8 стор. 25.—зол. В редакційному тексті: 1/1 стор. 280.— зол., 1/2 стор. 140. — зол., 1/4 стор. 70. — зол., 1/8 стор. 35. — зол.

При кількаразовім анонсуванні даємо значну знижку

Видає й редагує Комітет У. К. О. — З друкарні „Графія" Львів, Тиха 5. Тел. 202-83. — Відповідальний ред. Панталеймон Хитра.

Opłatę pocztową uiszczono gotówką.

Рік XII. Львів, четвер, 29 липня 1937. Ч. 56 (1056)

НОВА ЗОРЯ

Виходить 2 рази тижнево: в четвер на 8 ст. під неділю на 8 ст.

АДРЕСА: Нова Зоря, Львів, ул. Гродзіцких ч. 2. І. п. - Тел. 105-72.

Передплата в краю: чверть-річно 6 зол., місячно 2 зол., Закордон. чверть-річно 9 золотих ЦІНА ЧИСЛА 20 СОТ. Конто П.Щ.Львів 505.796

КАТОЛИЦЬКИЙ ЗЇЗД „ПАКС РОМАНА"

Міжнародній Зїзд католицької академічної молоді відбувається тепер у Парижі від 28 липня до 2 серпня с. р. На сьому Зїзді намічена між ін. Служба Божа в нашому обряді в дні 31 с. м. в год. 8½ і спільне св. Причастя для учасників Зїзду в парижській катедральній церкві. З Українців на цей Зїзд виїхали о. др І. Гриньох душпастир академічної молоді у Львові, о. Гаврилюк з Глинян, проф. др М. Чубатий зі Львова, мгр. Д. Фіголь, ред. Глібовицький, студ. Б. Лончина й студ. Ю. Тершаковець, як делєгати української академічної молоді, згуртованої в католицькій студентській організації „Обнова". — Зазначимо тут, що нею почали цікавитися заграницею; напр. голяндський місячник „Де Дійк" (V, 1937, ч. 9 за травень) помістив велику статтю в німецькій мові п. з. „Аус дер ноестен Арбайт дес українішен Студентен—Фербандес „Обнова". — Подібну статтю про „Обнову" подав також місячник „Пэкс Романа".

Нові арешти на Україні.

Московський кореспондент „Тану" звідомляє з Харкова, що там увязнили Рекіса, комісара фінансів радянської України, його заступника Косьора і ряд висших урядників комісаріяту фінансів. Їм закидають троцкізм. Совітська преса розписується широко про звязки Косьора з Пятаковом, розстріляним віцекомісаром тяжкого промислу. Чистку переводять також в проводі комсомолу, де увязнили Панкраєва, Климкова та Зелізного. Московська „Правда" пише, що масові арешти в Східній Україні стоять у звязку з останним луговим зїздом і виголошеними на ньому войовничими заявами. („У. В.", ч. 163).

Зазив до українських купців і промисловців закордоном.

„Торговля і Пром." в ч. 14 пише: Союз Українських Купців у Львові, бажаючи мати в евіденції всіх українських підприємців, де вони не булиб, та мати з ними звязок, просить всіх українських купців і промисловців по всіх краях у світі подати свої адреси та інформації: чим хто торгує, чи пак, що виробляє (продукує). Бажане булоб теж дістати від них короткий огляд їх фахової праці, інформації про технічне ведення підприємства, заробіткову стопу, місцеві можливости і конюнктуру, тощо. Коли можна булоб поділитися своїм досвідом, або представити, як працює чуже купецтво і чужий промисл — то булаб се цінна лєктура. Просимо взагалі всіх Українців - громадян, де вони не перебувалиб, подати адреси наших купців і промисловців, бо може бути, що наша преса не кождого віднайде, чи не кождий зверне увагу на наш заклик. Всю українську пресу в краю і закордоном просимо ввічливо в імя розвою нашого господарського життя — передрукувати цей наш заклик. — Союз Українських Купців і Промисловців у Львові, вул. Ґродзіцьких ч. 1/І. пов.

Хоробливий стан шовіністів.

В 204 ч. краківського ІКЦ появився на 6 ст. допис з Луцька на Волині, в якім польський шовініст перестрашений академією в память Тараса пише м. і. так: Рецитації бухали повною ненавистю до Польщі і Поляків... Оден з рецитаторів зявився на сцені як „дух" Шевченка і взивав до витревалої боротьби з польскістю і до відбудови України від Дону аж по Вислу. Розагітована авдиторія хотіла (!) відспівати „Ще не вмерла", але вийт запобіг дальшим демонстраціям... Розпочалися карні доходження... Отже навіть не відспівали свого гимну — і вже є карні доходження... А ІКЦ кричить перестрашено, хоробливо.

Нові концентраційні табори в СССР.

В Совітах орґанізують тепер три роди нових концентраційних таборів, призначених для троцкістів. В таборах першої катеґорії примістять бувших народних комісарів (міністрів), б. совітських дипльоматів закордоном і високих особистостей з Комінтерну. В таборах другої катеґорії посадять письменників, учених, мистців, інжинірів і державних урядників. Третий рід таборів призначений для б. офіцирів і жовнірів Червоної Армії, обвинуваченых за змову з Тухачевським. З увязненими будуть поводитися як зі звичайними злочинцями.

Японці бомбардують Пекін.

Дня 26 липня с. р. по полудні японські війська підійшли на два км. до західної брами старої столиці Китаю Пекін, укріпилися там і вже того самого дня о год. 7.30 вечером почали бомбардувати Пекін артилєрією тяжкою й полевою та острілювати його з машинових крісів. Рівночасно головний вожд Японців в Китаю ґенерал Катсукі оповістив, що японське військо висказує свій найвисший жаль, що дійшло до такого інциденту, і ставить китайським військам ультимат, щоб забралися за ріку Юнґ-Тінґ-Го, на її правий беріг.

Розводовий закон в Анґлії.

Анґлійська палата послів ухвалила новий закон про розводи, що передбачує ряд удогіднень в розвязуванні супруж. В палаті льордів архиепископ Кентербері здержався від голосування, зате інші анґліканські епископи голосували за законом. Католицькі посли і льорди голосували розуміється проти того закону. Той закон передбачує, що не вільно зачати розводового поступования скорше, як три роки по заключенні подружжя. Допускаємі докази до розводу такі: чужоложство, дезерція, жорстокість і невилічиме божевілля.

Боротьба бузьків з пчолами.

В м. Столовичі коло Баранович занотовано незвичайний випадок. Рій пчіл осів на дереві, на якім гніздилися бузьки. Птахи кинулися на пчіл, та пожалені втекли і схоронилися до гнізда. Тоді пчоли зачали офензиву, кинулися на гніздо і змусили старих бузьків до втечі, а молоденьких пожалили на смерть.

ГОРЯТЬ В ЧАСІ ПОЖЕЖІ не тільки будинки, але й дорогі господарські знаряди, хатня обстанова і т. п., тому обезпечуйте від огню свій мертвий і живий інвентар в

Т - ВІ ВЗАЇМНИХ ОБЕЗПЕЧЕНЬ

„ДНІСТЕР"

ЛЬВІВ, УЛИЦЯ РУСЬКА Ч. 20.

Телєфон: 205-47.

МІЖНАРОДНІ СПРАВИ

З таємниць Сходу

Основна зміна в положенні українського народу може наступити тільки по новій великій війні. Тому не диво, що всіх нас так інтересують міжнародні справи.

Найдивніші „образки" міжнародніх справ бачимо на Далекому Сході. Особливо замітні вони в сім році. І так в січні Японці зробили спробу просто захопити зелізницю, що веде до Владивостока. Потому наступив ряд конфліктів на границі між Манджурією, союзницею Японії, та Монгольською республикою, союзницею СССР. Опісля почалася дивна гра на великій ріці Амур, що становить границю між Манджурією й СССР. Та гра скінчилася остаточним захопленням Манджурами амурських островів, які на підставі договорів належали до Росії. Тепер Японці укріпляють ті острови, в додатку затопивши совітську канонірку.

Кождий такий „інцидент" бувби давніше довів до війни. А тепер не доводить. Навпаки, по кождім з них наступають переговори і — за кождим разом проголошується, що „відносини між Японією й СССР поліпшилися." Так „поліпшуються" ті відносини без уговку, — а на посторонніх видців робить се „поліпшування" таке враження, якби мали перед собою видовище перед пожаром дому, коли огненні язики то вибухають зпід стріхи, то знов на хвилю зникають.

Що властиво значать ті своєрідні „образки" на Далекому Сході? Чи ті вибухи конфліктів наступають немов самі собою, задля напружених взаємин, чи се пляново ведена робота?

Довгий час публична думка Европи була того погляду, що ті вибухи наступають немов самі собою. Значить, европейські публіцисти й політики, що обсервують Далекий Схід, думали, що напруження тамошних взаємин між СССР і Японією дійшло до тої міри, що воно „проривається" час до часу немов автоматично — і коли виладується, знов на якийсь час наступає спокій. І т. д. і т. д.

Тепер наступила зміна в поглядах на ту справу. А саме зачинають писати, що всі ті інциденти викликають Японці зовсім свідомо і пляново. Вони в той спосіб раз-у-раз пробують, як далеко посунувся розклад орґанізму давної Росії під владою большевиків. По кождім такім непорозумінні приглядаються, як на те реаґує червоне військо, яким тоном говорить і що робить червона дипльоматія, як все те відбивається в пресі й опінії політичних кругів великих держав.

Щойно тепер европейські обсерватори здають собі справу з того, що сю тактику Японці вже в практиці випро-

З НАШИХ ЛІТНИЩ

ПОРІВНАННЯ

НА РЕЛІГІЙНО-СУСПІЛЬНІМ ТЛІ.

Сиджу в однім з літниш на нашій землі. Наших людей (гостей) майже нема: довкруги виключно чужа мова і мається враження чужини. Нарочно не подаю імени того літнища, бо хочу перевести одно порівнання: костела і церкви, а не хочу нікого діткнути. Зрештою думаю, що менше більше подібно виглядалоб порівнання в кождій купелевій місцевости.

Річ ясна, що не можна вимагати, щоб реліґійне життя в церквах своєю інтензивністю дорівнувало в літнищах реліґійному життю в костелах. З богатьох причин не можна. Передовсім р. катол. духовенства в літнищах богато, нашого приїздить дуже мало — просто тому, що нашого духовенства в порівнанні з польським далеко менше в Польщі тай оскільки воно жонате, то його матеріяльне положення таке тяжке, що воно тільки в виїмкових випадках може собі позволити на виїзд до купелів. Наслідок того такий, що в костелах від вчасного ранка правиться Служба Божа одна по другій або й рівночасно по дві і по три, — а в нас або зовсім не правиться, коли парох нпр. виїде, або одна. Тай польської публики в літнищах без порівнання більше ніж нашої, отже мають вони і для кого правити. А нашої, як сказано, майже нема. До урядів наших людей не допускають, старі емерити вимирають, купецький стан щойно в початках тай він платить такі податки, що ледви чи вспіє так розвинутися, щоб мав за що їздити до купелів. Отже хто має їздити?

Навіть в неділю нашого місцевого населення в церквах у купелевих місцевостях дуже мало. Причина того в тім, що молодь обслугує літників, а старші мусять пильнувати домів. В часі сезону наїздять до купелевих місцевостей не лише порядні гості, а й такі, що хотілиб тут погріти руки, отже треба пильнувати домів. Тай тому в наших церквах навіть в неділю і місцевих людей мало.

Не можна за те робити закиду ні парохам, ні людям: такі невеселі життєві обставини нашої суспільности, так вона під сю пору пригноблена, що так воно є, як є. Може згодом буде лучше.

Та є чотири річи, які навіть в наших теперішних тяжких обставинах моглиб виглядати лучше ніж виглядають. І про ті чотири справи хочу тут оповісти: може се вплине на поправу.

Входжу до польського костела — й очам моїм представився вид, якого я тут не бачив минувшого року (бо був я тут на ліченні й мин. року тай заглядав до обидвох святинь): всі, але то дійсно всі, лавки заложені ріжними виданнями. Очевидно вони призначені на те, щоб їх публика переглядала або й читала. Отже сідаю в одну з лавок і зачинаю переглядати, яку лектуру дає польське духовенство в костелах своїм вірним.

„Echo z Afryki“, № 7, Rok 45. Wydaje Generalne Kierownictwo Sodalicji im. św. Piotra Klawera w Rzymie, Roma (123), Via dell‘ Olmata 16 — w różnych językach. Се ілюстрований місячник, коштує річно 60 ам. центів, отже приблизно 3 зл. В ч. за липень 1937 на ст. 103—106 читаю цікаву статтю про основницю Кляверіянської Содаліції, Марію Тересу Леґуховську, про її велику й жертвенну працю серед одного з найбідніших муринських племен в Овамбо (Африка). Стаття з портретом: одушевлене, справді побожне обличча делікатної аристократки, що уважала вказаним присвятити своє життя найбільш опущеним. Щось близьке віє з того обличча: в старім роді Леґуховських є й наша кров... Кілько таких родів з нашою кровю в жилах працює жертвенно серед чужих, хоч у нас так дуже придалосяб їх праця...

Переглядаю дальше.

„Murzynek“, місячник малесенького формату, 16,16⁰. Ілюстрований. Річна передплата 1.20 зл. Видає та сама Содаліція. Печатають його в Коросні, у львівськім воєвідстві, але зазначене, що видається в ріжних мовах. Цікаво, чому ні першого, ні другого видавництва нема в українській мові, коли є в ріжних мовах. Преціньь Українців, католиків буде коло 6 міліонів, а таке видавництво для дітей, раз на місяць, мусить коштувати дуже мало.

„Posłaniec Serca Jezusowego“, Rocznik 65. Ілюстрований місячник. Коштує 1 зл. 80 сот. річно. Адреса: Краків, ул. Коперника 26. Подібний до нашого „Місіонаря“, але виходить вже 65 літ, 15 літ довше. В числі за липень знаходжу на ст. 255—260 цікаву статтю про „Згромадження Шкільних Братів“. Се такий монаший Чин, що займається виключно шкільництвом, члени його монахи та не священики. І працює той катол. Чин серед ріжних народів, а між нашим народом нема, хоч як дуже він придавсяб нам! Зі статті довідуюся, що той Чин вже в 1910 р. побудував для своїх цілей камяницю („гмах“) у Львові, при вул. Лелєвеля 9. А я постійно живу у Львові і навіть не чув про се, а не можу сказати, щоб я належав до зовсім байдужих людей, які нічим не цікавляться, що довкруги діється. І дивно мені, що я не пригадую собі ні одної розмови про Шкільних Братів у наших кругах. Їх новіціят у Ченстохові при вул. Пулавського 27.

Значить, не оре на нашім перелозі згадане висше катол. видавництво, хоч воно оре на ґрунті ріжних народів, — не управляє нашої ріллі також Чин Шкільних Братів. Велике се огнище саможертви, розпалене на ґрунті шкільництва. Чому нема його у нас? Нпр. на Лемківщині, на Гуцульщині, на Бойківщині (там є околиці, де живуть люди чи не більше опущені ніж в Овамбо...), на Закарпатті, на Волині... Господи Боже! Якже скрізь там придалисяб нашому народови школи такого Чина! Хто, де, як мавби старатися, щоб той Чин засадив свою вітку і на нашій землі? *)

Переглядаю дальше.

„Katolicka Propaganda Misyjna“.

Виходить раз на 2 місяці на 4 сторінках журнального формату і коштує річно за 3 (три) примірники 1 зл. Адреса як під 1. Тут мігби хтось подумати: „І що таке видавництво варт? Раз на два місяці і 4 ст.! Таж люди забудуть, що таке було і є, заки прийде слідуюче число — на 4 сторінки!...“ Тимчасом річ ось у чім: Навіть коли якусь ідею пропаґується раз на 2 місяці на 4 сторінках або й рідше, але правильно, то дуже невеличким коштом виробляються ось які важні річи: Наперед вправляється по літах редакція, яка виробляє свій метод праці в даній области, збирає потрібні їй спеціяльні матеріяли й видання, навязує взаємини з одиницями, що мають зацікавлення якраз до тої справи. Дальше виробляється гурток людей, яких думки зосереджуються на тій справі, якій присвячене таке видавництво. Хочби той гурток був дуже малий числом, то він має велике значіння, бо се центр заінтересування даною справою, є до кого в тій справі звернутися, є початок, від якого можна зачати щось робити. А найважніше в тім всім звязки між людьми, які згодом витворює такий редакційний центр, хочби він репрезентував такий невеличкий орґаник як сей, що виходить раз на два місяці на 4 ст. друку. І се одна з тих дуже важних справ, яких ніяким чином не можуть зрозуміти Українці: бо якби розуміли се, то вже давно малиб закордонне видавництво в ч у ж і й м о в і, нпр. таке мале, що виходилоб раз на 3 місяці по 16 або й по 8 ст. друку. Його моглаб собі зафундувати ґрупка з 10 людей, навіть убогих. Ходить лише про витревалість. А по літах такий орґаник своїми звязками заваживби на долі всеї нації... Та ба! Ану переконайте наших максималістів денебудь про вагу такого маленького орґанику: висміють вас. Ні думки, ні ініціятиви, ні витревалости, — лиш зарозумілість: в нас всьо мусить бути „велике“, бо нас 40 міліонів... І не маємо навіть найменшого там, де воно найпотрібніше... Переглядаю дальше.

„Święty Józef Patron Kościoła Powszechnego. List pasterski Arcybiskupa Józefa Bilczewskiego. Kraków, 1921. — Цікаво написане послання. Ба, тай ми маємо не оден цікаво написаний Пастирський Лист не одного з наших Владик. Мимохіть пригадуються дуже цікаві Пастирські Листи нпр. Преосвященого Ґригорія Хомишина, Епископа Станиславівського. Ой, якже цікаво і поучаюче булоб для нашої сиромудрої „поступової“ інтелігенції перечитати собі т е п е р Посланіє того Владики нпр. про політичне положення нашого народу під Польщею! І порівнати з достоїнством висказувані думки про конечність зміни наставлення супроти держави, в якій живемо, — порівнати з тим, до чого дійшло в своїм упадку УНДО, в якого орґанах тоді сухої нитки не оставляли на Владиці за Його провіденційні і власне в свій час висказувані думки, — висказувані без ніякого упокорення... А що тепер? Та хто памятає, що тоді писав той Владика? Або Його „Українську Проблєму“, або Пастирський Лист про ґрозу духової руїни... Не вміємо кольпортувати того, що треба. Зате всякі шкідливі річи — о, якже далеко і глибоко доходять вони. — Переглядаю дальше.

„Prawda Boża“. Ulotka 37-a. Rok IV. 18 lipca 1937.

Се малесенька летючка формату 16-тки на 4 сторінках друку. І хтось четвертий рік витревало видає се і вже видав 37 таких летючок. Хто? „Реколекційний Дім Ісусового Серця“ в Скшешевах, почта Жихлін. Друк у Варшаві. Читаю, бо не богато часу треба, щоб перечитати. Се лекція на підставі листа св. Павла до Коринтян (10. 6 — 13), цитат і коментар до нього, все на 2 сторінках. А далі 6-те продовження Енцикліки Св. Вітця Пія XI про безбожний большевизм.

А далі цілий ряд кольорових відозв, нпр. п. з. „Апостольство доброї книжки се в теперішних часах обовязок“. Видання якоїсь содаліції. На 2 сторінках.

Далі відозва і цілі статути „Związku Mszalnego na rzecz misji afryk.“ (адреса як під 1), — все на 4 сторінках. Членство в тім союзі коштує 1 зл. — на ціле життя.

Світський обсерватор. (К. б.)

бували на Китайцях: бють їх і переговорюють з ними, властивої війни не виповідають їм, навіть коли забирають Китаєви величезні провінції. І за кождою такою операцією все оповіщують світови, що взаємини „поліпшилися“. І так ті взаємини „поліпшилися“, коли Японці відорвали від Китаю землі величини давної Австро-Угорщини та створили з них окрему Манджурську державу. І так ті відносини „поліпшуються“ тепер, коли Японці домагаються від республиканського Китаю, щоб дав автономію дальшим пятьом провінціям.

Ту тактику японський міністр Ґірота отверто означив як комбінацію „конкретних посувів“ і дипльоматичних переговорів. Називають її також комбінацією „зелізної руки“ з „шовковою рукавичкою.“

Найцікавіше в тім всім не так японська хитрість і система (бо її нераз можна обсервувати і в Европі), а те, що европейські обсерватори так помалу орієнтуються, в чім річ. Двацять літ дивляться на ту японську практику в Китаю й аж тепер додумалися, що таку саму ґру зачинають Японці і з Совітами..

*) Шкільні Брати працюють між нашим народом, оскільки нам відомо, тільки в Канаді. Одначе їх там мало і здається не становлять окремої української вітки в своїй організації. Здається Українців між ними взагалі нема.

ОГЛЯД ПРЕСИ

Волинське село

„Новий Час" в ч. 159 приніс цікавий репортаж про волинське село пера Г. Хорольського. Наводимо з нього деякі місця:

„Властиво, треба булоб замінити назву „село" на „хутір". Величезна більшість волинських сіл скомасована і тому в таких селах важко відріжнити одну місцевість від другої. Чужому мандрівникові скажуть про це лише запитані люди, або граничні стовпи з табличками на границі кождого села. Є місцевості на Волині, що можна їхати десятки кільометрів і все буде село над шляхом. В розумінні галицькому — „село" на Волині майже не істнує як одна скупчена місцевість. Колиж де і лишилося ще нескомасоване село, то вже пораховані йому дні: або вже робиться комасація, або чекає черги в земському уряді. — Населення волинського села в абсолютній більшості українське. Урядова статистика подає відсоток польського населення на Волині всього 16 проц., але то загально, разом з містами; на селі той відсоток спадає до цифри 1, а місцями 0. Отже, якби не твердили наші приятелі зпоміж сусідських шовіністів про неістнування українського народу на Волині, то всі ті твердження се лише або хора уява, або свідома напасть. — В середньому волинське село живе недостатньо. Т. зв. „Волинське Полісся" і північнозахідня частина Волині терпить нужду. Та й звідки можуть бути достатки, коли середньо припадає ледви 1 гектар землі на душу (у кращих випадках 1,5 до 2). Заробітків нема ніяких. У місті тимбільше нема заробітків, бо число робучих рук у далекому перевищає саму роботу й заплату за неї. — Як по соціяльній структурі, таксамо і по національній свідомости можна поділити волинські села на три частини: 1) свідомі національно, 2) такі, що розуміють свою національну приналежність і 3) такі, що не розуміють гаразд, хто вони. Останніх у ніякім випадку не можна зараховувати до „тутейших", як це залюбки робить сусідська преса, бо є це лише люди, що не розуміють своєї національної приналежности через свою темноту. У найбільш глухім волинськім селі, якщо є один-два письменні, свідомі люди — у півець розлітається та несвідомість. — Сьогодні маємо по волинських селах 80 до 90 відс. неписьменних. Чи можемо інакше говорити? Малиб право говорити інакше, колиб по волинських селах досі велася освітня робота, колиб по селах розїздили освітні інструктори, колиб по селах красувалися читальні... Мали ми нагоду довідатися на останньому процесі в Луцьку, що на Волині було 630 „Просвіт". — Сьогодні, вправді, також істнують по селах „Просвітянські хати", але се відділи політичної організації. А селові на Волині треба вперше показати світло, а тоді показувати двері, куди має іти. Темних людей найлекше завести у глухий кут. Про це знають комуністи й тому вони збирали такі богаті жнива по волинських селах. Сьогодні для комуністів настала дощева година. І не тому, що були відомі події, а тому, що українське село на Волині, мимо всяких недостатків морального й матеріяльного характеру, прийшло до повної національної свідомости. Сьогодні з комуни не лишилося місцями й сліду; місцями ще проявляється комуна, але то ще або не отверезіло село, або просто в тому селі є платний большевицький агент. — Як в одних відсталих селах гуляла комуна, так у других — росло сектантство. Й одно і друге жирувало на людській темноті. Сьогодні таксамо сектантський рух сильно підупав. Лишилися тільки заломані релігійно люди, що визнають правдивою вірою ту чи іншу секту. Є ще такі села, де всевладно панує секта суботників (с. Пожарки в Луччині й околичні села). Люди заломані релігійно втратили правдиву віру в Бога і поклоняються чужим богам: у неділю побачите такого суботника з плугом на полі, а в суботу він сидить і палить свічки як Жид. І ніби визнає Христа і не шанує Його імени, як Сина Божого. В інших місцевостях (с. Цминне й околиці) сильно розпаношилися пятидесятники, що в своїому релігійному екстазі доходять до божевілля. В інших селах (Осниця та інших) гуляють шгундисти. Все переважно в таких селах, де нема ніякої не тільки організації, а часто школи. Все в тих місцевостях, де нема правдивого світла, а де до сьогодні панує всевладно московський батюшка. Йому безапеляційно помагають сусідські шовіністи. Однак все це не в силі спинити пориву нашого народу на Волині до правдивого світла, до великої мети — національного освідомлення."

Коновалець в Ковні?

Краківський ІКЦ в ч. 203 приніс допис з Вильна п. з. „Убийник мін. Перацкого заложив свою головну кватиру в Ковні". В ній м. і. пише: Взаїмне відношення між Польщею й Литвою загально означують як „найгірше", бо ті держави „в війні без війни" — вже 17 літ. Далі ІКЦ „прекрасно" описує, до якого кінця доведено ягайлонську ідею — і закидає правительству Литви, що підпирає Евгена Коновальця, голову ОУН (Організації Українських Націоналістів), якого тепер мали бачити в Ковні в товаристві дра Юшки, визначного литовського діяча, презеса „Союза визволення Вильна", основаного з ініціятиви голови литовської держави, президента Сметони. Коновалець має також співпрацювати з новоосновайним „Союзом Вильнян", в якім організуються особи видалені з Польщі за протидержавну діяльність. До Ковна приїхав і співробітник Коновальця Ярий. ІКЦ пише, що українська преса в Канаді принесла вісти, що тамошна наша еміграція збирає фонди на видавання в Ковні органу ОУН в українській мові і що Коновалець вже одержав з Канади на ту ціль першу посилку в висоті 600 долярів. ІКЦ в острих словах закидає правительству Литви співпрацю з Евгеном Коновальцем і пише, що підставою тої співпраці має бути узгіднений між ними погляд, що незабаром мусить прийти до війни на території Польщі. Без огляду на те, хто з ким буде воювати, чи Росія з Німеччиною, чи Польща з одною з тих держав, — Литва й Українці Коновальця вдарять на Польщу, щоб відірвати від неї Вильно для Литви а Львів для України. (Тут ІКЦ дає два окличники) і пише далі: „Так отже Коновалець з дром Юшкою плянують четвертий розбір Польщі"...

По замаху на плк. Коца

Що кажуть Жиди.

Сіоністична „Хвіля" в ч. 894 принесла цікаві замітки на тему замаху на плк. Коца пера визначного жидівського публіциста Реґніса. Він пише м. ін.: Вся преса рішучо осудила замах. В легіонових кругах замах викликав спеціяльне обурення не лише тому, що загрожене було життя їх провідника й товариша, але також тому, що замах унаглядню є, що в краю можливий ґрунт під індивідуальні чи масові акти непочитальности. — Таємничий той замах, бо ніхто не може здати собі справи з того, хто направду був заінтересований в замордуванні полк. Коца. Півофіціяльна преса вицофується вже безоглядно зі становища, що се міг зробити комуніст. Праві часописи, особливо АБЦ і „Вечур Варшавскі", звертають увагу на те, що „партії не панують над масами" — і тому замах може бути ділом одиниці, яка була членом партії. Сторонництво Народове відхрещується від злочину і зі здивуванням слідить за пресовою тактикою б. партійних товаришів, що є тепер в ОНР („Обуз Народово - Радикальни"). Здається, що вся та подія не матиме ніякого впливу на лінію ОЗОН-у. Сего вчить нас досвід з історії. По убитті першого президента Польщі бл. п. Нарутовича, тодішне урядниче правительство Сікорского шукало контакту з правицею, що з її рядів походив убийник, а Вітос з блоку лівиці скоро перекинувся на сторону правиці. — Якраз тоді, коли Добошиньский ділав у Мисьленіцах, коли преміер виповів війну моральним юдам, рівночасно монтовано флірт з правицею. — Шалений замах в теперішній атмосфері утруднив на короткий час працю, що її заповів плк. Ковалевский, утруднив наради з політичними угрупованнями. Одначе їх будуть пізніше продовжувати.

Виленське „Слово" про замах на плк. Коца.

Кет - Мацкевич в 200 ч. „Слова" пише: „В політичнім убийстві не все йде про фізичну смерть жертви. Таке вбийство се передовсім політичний посув, обчислений на викликання такої або інакшої реакції публичної опінії. В історії маємо часом діло з убийством, доконаним тільки тому, щоб викликати обурення проти спричинників убийства. Тоді вміло висувається чоловіка з іншого середовища, щоб виконав убийство і щоб через те стягнув обурення на себе і на своїх. Буває, що якась одна тайна організація доконує акту террору тільки тому, щоб обвинити за той акт якусь іншу організацію... — Чи замах на плк. Коца міг бути в інтересі польської правиці? Ендеції, чи котроїсь з ендецьких груп? Очевидно, що ні. Чи був в інтересі лівиці, якихсь лівих міжнародніх організацій? Очевидно, що так, з тим застереженням, щоб відповідальність за нього впала на ендецію. — В Польщі постійно ведеться боротьба за ідеольогію марш. Пілсудского. Такі люди як Славек, Пристор, з одного покоління, як Коц, Матушевский, з іншого покоління, стверджують, що маршал був передовсім патріотом, великим польським державним мужем, великим вождом народу як Болеслав Хоробрий, як Володислав IV, як Жолкевский. Одначе є інші люди, що висувають на перший плян революційну добу маршала з часів неволі і допускаються нісенітних анахронізмів з науково - історичної точки погляду. Лучать його велике імя з нинішними лівими напрямами, які звернені передовсім проти Польщі. Для тих людей ідеольогічний напрямок плк. Коца занадто національний, правий і реакційний. Чудовою нагодою відіграння був для них вавельський інцидент. Зробили тоді спробу, щоб викрасти домовину маршала і зробити з неї лівий прапор. Намагалися втягнути лівих Пілсудчиків до співпраці з автентичною міжнародньою лівицею і то під символом тлінних останків великого маршала. Нажаль мусимо тут признати, що краківський епископ уможливив саме повстання такого пляну. Та плян не вдався... В хвилині, коли вже було очевидне, що вавельський інцидент не дасть того овочу, що його деякі сили хотіли з нього зібрати, вибухає бомба під дімком плк. Коца. Плк. Коц се особистість, що зменшує значіння лівиці в Польщі. Вороги плк. Коца — на лівиці."

Відповідь „Роботніка".

У відповідь на вище наведену статтю виленського „Слова" б. посол Недзялковский пише в „Роботніку": „П. Кет (Ст. Мацкевич) позволить, що схоплю натяки його статті в форму ясну і звязку: 1) Польська лівиця, під знаком „інтернаціоналів", зробила спробу бомбового замаху на плк. Адама Коца, а відповідальність хотіла скинути на... „ендецію"; 2) зробила се тому, що плк. Коц хотів посунути систему правління „на право"; 3) передтим пробувала „викрасти" домовину Пілсудского — очевидно до спілки з Союзом Легіоністів, — а коли той діявольський проект „уможливлений", як „безсторонно" твердить п. Кет (Ст. Мацкевич), митрополитом Сяніґою, — на щастя не вдався..., тоді підложено бомбу. Я зясував статтю п. Кета, маю враження, цілком докладно. Висновки зі статті, що їх я сформулював, се висновки, які витягне кождий читач „Слова", що вміє льогічно думати. П. Кета вважають за „анфан терріболь" санаційного табору і за свавільного Дизя!... В сім случаю це не злагіднюча обставина. Бо коли „свавільний Дизьо" прибиває бабці кальоші до підлоги малими цвяшками, — то бабця може бути люта, жарт може бути дурний, та — кінець кінців — світ не завалиться. Та коли „свавільний Дизьо" бере на себе функції „слідчого судді" і зачинає публично, „між віршами", обвинувачувати за... бомбові замахи, то се занадто вже переходить границі толерованих вибриків. Світ також не завалиться. Але метода „між віршами" найгірша, яку я в житті стрічав. Очевидно не буду „полемізувати" з дурницями, що їх написав п. Кет (Ст. Мацкевич). Форма „посереднього обвинувачення" виключає полеміку. Йде мені про ствердження, що таких способів „політичної боротьби" не вільно нікому вживати. І нехайже зрозуміє при нагоді „Газета Польска", що ми не потребуємо торжественно осуджувати політичного террору у внутрішнім житті Польщі — навіть по замаху на плк. Коца. Методи політичного террору в незалежній Польщі зліквідували ми 11 листопада 1918 р. Від того дня ми нікому в Польщі не грозили... „ломанням костей".

Хорий клімат.

Під таким наголовком приніс „Век Нови" статтю в 10.852 ч. В ній пише м. і.: Коли в якімсь краю інструментом політ. боротьби стають бомби, а господарської — петарди, діягноза мусить звучати: хорий клімат... Є моральна слабість, є глибока деморалізація, є може також свідомість безцільности легальної боротьби, що викликує детермінацію. Бо щож вона може принести? Поводження в самоурядних виборах, яке кінчиться розвязанням вибраних органів і комісарем?... Велике віче, заборонене або розвязане... В процесі деморалізації суспільности гріхи не обтяжують лишень опозицію. Замало зроблено, щоби випити в маси культ правопразности, а неодно зроблено, щоб підважити його... Час в Польщі не працює на річ поправи і відпруження. Тому і гра на зволікання не буде ліком...

Примітка Ред. „Нової Зорі": Нема що казати, розумні се погляди. Тільки цікаво, що в тім самім органі преси постійно цькується проти більшости населення сего краю й витворюється тим способом нездорову атмосферу, в якій прецінь не може розвиватися почуття правоправности. Без справедливости для українського народу не матиме здоровля і польський нарід, се ясне.

Страйки в Польщі в 1936 р.

Головний Статистичний Уряд обчислив, що в 1936 р. було в Польщі 2.040 страйків. Вони обняли 22.550 заведень праці. Число страйкуючих винесло 662.081 осіб, число страчених робочих днів 3.919.427. З загального числа страйків припадає на рільництво 119, на гірництво 63, на гутництво 11, на мінеральний промисл 274, металевий 183, волоконний 290, деревний 206 і т. д. Найбільша скількість заведень праці обнятих страйками припадає на одежевий промисл, а саме 4.081 заведень, найбільша скількість страйкуючих на волоконний промисл — 172.218 осіб, найбільша скількість страчених робочих днів також на волоконний промисл — 1,586.565.

Сумне на весело

Як ми в Перемищині дивимося на боротьбу проти „Скали“ і „Нової Зорі“. До статті „Одна полеміка“ та про заповіджену „полеміку“ з нею, тощо.

Жаль і прикро мені стало, коли я дізнався з 160 числа „Українських Вістей", що своєю статтею - рефлексією в 54 ч. „Нової Зорі" перервав я таємничому старшині ґенерального штабу і філярові цілого ФНЄ, п. Іванейкові, солодкий і так „важко" запрацьований відпочинок — десь в далекім, „глухім куті" вужчої нашої Батьківщини (гл. „У. В." рубрика „Ґазета ґазет", 2 стор.). Щож — сталося і не відстанеться.

Ото в часі його відсутности — редакцію „Укр. Вістей" і цілу львівську централю ФНЄ навістило чимале горе: хижий вовк - сіроманець з „Нової Зорі" напав на мирне стадо львівських єдинофронтовців і на їх високого „товариша" і великого друга по перу п. Іванейка... І не білими зубами, а пером дрібним і болючою .та спасенною правдою на білім папері заатакував його... Плач і трепет огорнув ягнят неповинних і всіх козлів винних із вул. Чарнецького ч. 8...

Рада в раду, і сейчас на другий день після появи нового ненадійного „ворога" у „Новій Зорі" — обездолена і безборонна отара — редакція „Укр. Вістей" бере і пише чемного і льояльного листа до навісного пан - отця з Перемищини, повідомляє його, що так і так і каже приблизно ось таке:

„Казали наші тато вам сказати, що їх нема дома; і казали вам ще сказати, що вони пішли далеко у глухий кут, в глибоку нору сховалися. Та щоб ви не були на нас такі гнівні, то ми їм ваше письмо і ваші щирі слова вишлем, а від тої неділі за тиждень — сподійтеся татової відповіди — і бувайте здорові!"

А тим читачам „Нової Зорі", що не читають „Укр. Вістей", поясню, що сейчас на другий день після появи моєї статті в „Н. Зорі", п. загол. „Одна полеміка", появилася в „Укр. Вістях" злобна і як все плитка замітка - лист до мене, де на кінці подано, що „Тов. Іванейко тепер на відпочинку у глухому селі". І що статтю з „Н. Зорі" „пішлемо тов. Іванейкові, а він вам відпише. Ая". (По тім „ая" варт булоб іще показати авторові сеї статті і язик, бо се аж проситься до цілости і тону цього речення!). А відтак слідує ще одно речення: „Міркуємо, що від цеї неділі за тиждень (відповідь) буде." — А я, панове, що інше міркую! А саме те, що сказав я повище: „казали наші тато вам сказати..." і т. д. Та Бог з вами!

Як солодко і любо читалося діточкам з „Укр. Вістей" сю статтю, пізнати можна з немалих блудів і перекручень, яких наробили у своїм „Листі" до мене. Його заголовок в „У. В." звучить: Лист до „священника з Перемишля". Треба було бути добре розсіяним, чи перестрашеним, щоб таке написати. Тут аж два блуди ортоґрафічні, а один суттевий. „С" повинноб бути велике, слово священик має одно „н", а врешті — підпис автора не був „Священик з Перемишля", але „Священик з Перемищини"! І так аж тричі мильно повторено. Чи ви в подібний спосіб препаруєте всі свої статті, панове з „Укр. Вістей"?... Таж прим. п. Паліїв — се не одне і те саме, що т.зв. паліївщина, якої ані не обіймеш оком, ані не зміриш своїм умом...

Ще кілька ортоґрафічних блудів зробив сей нещасний раб Божий, що то береться всіх учити, а сам без блудів навіть не перепише з друку кілька рядків... Та нехай там! Він не п. Іванейко — кваліфікований фільософ, політик, стратегік і проче і проче... Не всім однаково і дано. Одному — в голові нерозум а в руках перо, а другому в руках перо, а в голові — місце на розум...

Також мило мені почути і подякувати на сім місци Шан. Сезоновому Редакторові „Укр. Вістей" і авторові отвертого (в наївність і блуди) листа до мене — за його цінне „признання" для мене. Щиро радію, що стаття моя в „Н. З." ч. 54 „рішуче дорівнує тамтим" (пера гол. редактора „Нової Зорі"). Так дуже, що „якби не підпис „Священик з Перемишля" (!), булиб думали, що це сам редактор „Нової Зорі" написав її". — Отже впевняю Вас ще раз, що се не редакційна стаття, а таки моя власна, написана щиро, правдиво й самочинно-відрухово, бо стерпіти я не міг вже того, що Ви там виписуєте в своїм щоденнику. До часописів ніколи не писав я, у Львові раз на рік буваю, гол. редактора „Н. Зорі" ще з роду не видав, а годжуся з ним і з його думками та похваляю лінію „Н. Зорі", бо щораз більше переконуюся в слушности її постулятів та що богато з того, за що її відсуджувано від чести (бл. пам. проф. Томашівський і автономія, Преосв. Епископ Григорій Хомишин і справа целібату, нормалізації, календаря, далі ред. Назарук і справи молоді, націоналізму, блуди нашої політики і її верховодів у Галичині і т. д.) — тепер, по літах, стає вже усвідомленим постулятом життя, усвідомленою альтернативою нашого бути — чи не-бути тут в Галичині! І таких священиків в моїй дієцезії, що так думають і так говорять, є вже богато. А вже вершок порушених і передискутованих справ у „Н. Зорі" (а відтак з вел. пожитком для Церкви і народу — у життя переведених!) се проблема католицьких Читалень, заведених в межах станиславівської епархії. Тій пекучій справі присвячено в „Н. Зорі" досі добру сотку шпальт — і не без пожитку для нас священиків. Жадно ловимо і пильно у „Н. Зорі" читаємо кожду вістку з терену зорґанізованого католицького життя станиславівської епархії. Читаємо уважно і передумуємо кожду поміщену там статтю на теми „Скали" — і ждемо тої хвилі, коли я і інші мої собрати-священики, які мають отверті очі і бачуть в чім і чому ми — як католицька спільнота — такі слабі і хромі — зможемо одноцільно, статутово й офіціяльно (з обовязку) працювати над поширенням суто і безкомпромісово католицьких Читалень. І тому забрав я голос на сторінках „Н. З." в полеміці „У. Вістей" проти таких конечних нам усім „Скал"! Забрав я голос — здавалосяб у внутрішних справах станисл. епархії і пожиточних заряджень у ній. Та Т-во „Скала" з неоціненими вартостями ідеольоґічно-організаційними, які потенціяльно крие у собі, а на деяких областях нашого краю вже провляє навні — се вже власність всего нашого народу і цілої нашої церковної провінції, се спільне наше добро! Вірю кріпко, що незабаром буде се Т-во або в цілости перещіплене на інші терени, або стане взором до анальоґічного освітньо-католицького руху, а тим самим і кристалізації чисто католицької думки — і в інших наших епархіях. Господи подай! — А сю огненну пробу-атаку, якої ми тепер учасниками і свідками, се цінне й надійне Т-во перенесе побідно! Треба було врешті, щоб добре зерно віддїлилося від посліду, чи полови — а вона, щоб з вітром полетіла... Так тепер і сталося. Тому — горі іміем серца!

Се, що я думаю (і пишу), думає майже кождий священик тої околиці, що освободився вже з партійно-національного сервілізму і сентиментального підтупцювання за ліберально-демаґоґічним возом наших сліпців-вожак. Кождий глупий і невмісний виступ репрезентантів і „батьків" нашого політично-суспільного світа проти бастіонів нашого католицького конструктивізму ранить і ображує мої католицькі і громадянські почування, бо вірю в слушність і вагу св. справи! А зокрема і спеціяльно недавний, непочитальний виступ „Укр. Вістей" (і ФНЄ) проти катол. Т-ва „Скала" і проти укр. катол. преси та її заслужених людей мене обурив. Тому мої рядки може надто різкі вийшли, та бачу і знаю, що спокійний підхід до тих превеликої ваги справ та звичайний тон — деяких людей і ґруп не переконує і їм не відповідає. Тимбільше, коли в них бачу такий

П. ЧААДАЄВ 2)

Фільософічні листи

*до Пані * * **

Та чи не бачите ви, пані, що оповідання про історію з конечности неповні, бо історія обіймає в собі лиш те, що зберігається в людській памяті. А память задержує не все, що сталося. Значить, без сумніву, істнуюча історична точка погляду не в силі вдоволити розум. Мимо плодотворних праць критики, мимо помочі, що дають їй природні науки, вона, як бачите, не могла ще осягнути ні тої єдности, ні тої високої степені морального навчання, що суттєво випливають з ясного зображіння про загальний закон поступу віків. Людський ум, вглибляючись у змисл минулих віків, завсіди стремів до того великого висліду. Та недостаточні пізнання, добувані з такого рода історичних даних, ті науки банальної фільософії, ті приміри декотрих добродійств, — так неначеб добродійство виставлялося на показ на великій світовій арені — ті тривіяльні історичні моральні поучення, що з нікого не зробили чесного чоловіка, тільки породили юрбу безумців і переступників, що служать для безчисленних відмін жалюгідної світової комедії — все те приневолило розум відвернутися від тих правдивих пізнань, котрі він повинен був придбати собі з людської традиції.

Коли дух христіянства переважав в науці, то одна глибока, хоч і невдачно висловлена думка поширювала на ту вітку знання щось в роді святого натхнення, що її зродило. Та в тій епосі історична критика була так мало розвинена, і тілько подій, зокрема ранного періоду, збереглося в людській памяти в такім зіпсутім виді, що все світло релігії не було всилі розвіяти тої глибокої пітьми. І вивчення історії, хоч і осяяне висшим світлом, все таки поступало напомацьки.

В теперішнім часі розумовий спосіб аналізи історичного матеріялу давби без порівнання більше пригожий вислід. Розум сего століття занятий зовсім новою фільософією історії, тою фільософією, що таксамо мало подібна до сучасної, як і наука аналізи астрономії наших часів мало подібна до первісних ґномонічних обсерваций Ґіппарха й инших старинних астрономів. Тільки слід завважити, що тому, щоб все обяснити — ніколи не буде досить фактів і що їх більше як досить, щоби ще в часах Мойсея і Ґеродота все прочувати. Яка велика не булаб сукупність тих фактів, та вона ніколи не приведе до повної достовірности, якої поява обусловлена тільки способом їх ґрупування, розуміння і розпределення. Так нпр., щоб відкрити загальний закон природи, Кеплерови не вистарчав столітний досвід, що навчив його законів руху небесних тіл, тільки як відомо се відкриття сталося завдяки надприродному просвіченню побожного роздумування.

Та передовсім скажіть, нащо ті порівнання віків і народів, що їх накопичує пуста ерудиція? До чого всі ті ґенеальоґії мов, народів і ідей? Хіба сліпа і вперта фільософія не зуміє відкараскатися від всего того, напроваджуючи свій старий аргумент про загальну одноковість людської природи. Невже не поясніть тої незвичайної поплутаности часів своєю улюбленою теорією природного розвитку людського духа, без найменшого натяку на провидіння, духа спонукуваного виключно власною динамічною силою природи. З точки погляду сеї теорії людський ум, як відомо, лише

вереск і затрату розуму та всякого достоїнства свого — і других. Тому — нехай вибачать.

Після такої дигресії повернім знову у „терен бою" чи пак „полеміки" — у Львів, на вул. Чарнецького 8, поміж редакційну братію „Укр. Вістей" (і живчик-зіницю цілого ФНЄ) та поговорімо собі з нею ще трохи „по свому", бо інакше годі. До інакшої „відправи" і муштри вони не звикли. Отож сердеги-фронтовики — прочитавши першу мою статтю в 54 ч. „Н. Зорі" — зробили великі очі тай по свому обичаю звернули свою жовч на... редактора „Н. Зорі" і в своїй рубриці (смітнику) „Газета газет" — йому сю статтю „пришпилили", під дещо зміненою адресою... Отже мої панове, се я, автентичний священик знад Сяну, її автор. Не бійтеся! Я не підписався повним іменем, бо ще час. Аво — я не знаю „з імени" Вашого п. Іванейка, а балакаємо собі від „першого дня" так щиро, мов рідні брати... Коли він, така велика ранга у Вашім ФНЄ, може скриватися під прибраним іменем, то можу і я, звич. собі „смертельник", не пхатися на свічник; я навіть не „совітник", як того хочете. А як ним вже й буду, то Вас і Вашого органу так скоро не забуду, коли вже раз з Вами запізнався... А що стиль мій наводить на Вас деякі сумніви, то вірте — се чиста фантазія і „упередження" перед тим, на якім один Ваш „бриско" поломав собі зуби, а другий ніби не тее... А що моє перо, як кажете, трохи подібне до пера редактора „Нової Зорі", а не скажім — до Вашого „товариша" п. Іванейка, то я хіба радію з того. Ви теж, як бачу... Буде нас більше, ну і веселіше буде. Щераз дякую за признання і „комплімент" і їх взаімно Вам усім бажаю (тоді краще буде Ваш орган стояти), а п. Іванейкові — найпаче того желаю.

Признаюся, що якби не „Укр. Вісти" і п. Іванейко в них, то я і пера до рук не бравби. Нема часу при своїх обовязках, ну тай запізно вже трохи, четвертий хрестик іде... А Ви всі тим, що тут і попередно я написав — не зражуйтеся — бо в усім Божа воля, ну й палець Божий. Нема зла, що на добре не вийшлоб. Всякое диханіе хай славить Господа — ділом, словом, чи пером. (Но не гнівить).

Написав я се безпосередно після прочитання „Укр. Вістей" 160 ч., а в них отвертого „Листа" до мене. Хотів засвіжа подякувати за нього, що отсим і роблю. Оттак — з куртуазії. Не тратьте куме сили! — А тепер жду на обіцяну Вами відповідь п. Іванейка — і знову відповім по своїм силам — що, кому і як. Та чи поможе? В кождім разі згори скажу: Sapienti (et volenti) sat! І се докину, що: „Дурному (і впертому) вічная память". Ая. — Той сам.

Хто провокує?

Посол Жиборский зголосив у соймі інтерпеляцію до предсідника ради міністрів і міністра внутрішніх справ у справі терористичної акції на терені підгаєцького повіту. Інтерпеляція каже, що в останніх місяцях в тім повіті виявилася агресивність українського населення супроти польської суспільности, причому та агресивність зростає з кождим днем. Видимі знаки се організування актів террору українських боївок, особливо в тих місцевостях, де польське населення в меншости. Інтерпеляція наводить отсі характеристичні події: знищення державного гербу в школі в Юстинівці, з Мужилові, знищення портретів марш. Пілсудского і президента Польщі, державного прапору, убиття 9. VI. в с. Стаднини польського кольоніста Яна Томасіка, тому що не хотів продати своєї землі Українцям, 23 червня в Дрищеві виконано замах на коменданта постерунку, в Таврові замордовано коменданта „Звйонзку Стшелєцкего". — Інтерпелянт питає, чи відома предсідникові ради міністрів отся відозва:

„Український народе — на твоїй землі ворог! Збройні орди Москалів, Ляхів, Чехів і Ромунів гуляють безкарно, рабуючи твої скарби. Та мало того. Вони хочуть видерти тобі прадідівську землю. Хочуть зробити тебе дідом; на українських землях хочуть поселити мазурську голоту. Український Народе! Не давай землі Мазурам, вступай до орґанізації „ряди борців", за українську землю, за українську владу! Знаєш, що тобі ніщо не поможе. Ні комуністи — бо вони за совітською Росією, ні соціялісти — бо вони за соціялістичною Росією. А ти ставай за Україну. Справедливий лад на Україні створить тільки українська національна революція, зміцниться українська влада. Господарем на Україні буде тоді український нарід, коли твої сини стануть в рядах українського війська під українським державним прапором. Українці, спішіть всі на маніфестацію, що відбудеться в 12 год. перед представництвом польської влади — староством." — Підписані: УНДО, Українська Парляментарна Репрезентація, Українська Соціялістична Партія, Українська Народна Однова (?) та Комітет Оборони Української Землі. — Посол Жиборский питає, які консеквенції задумує витягнути предсідник ради міністрів супроти організацій, підписаних під тою відозвою, що їх підбурююча акція на терені польської держави у своїм висліді вводить події, вище наведені.

Примітка: Президія УНДА і УПР оповістила в „Ділі" ч. 161 з 25. VII. 1937 комунікат. В нім пише, що ні такої, ні подібної відозви УНДО не видавало і каже, що приписування тої відозви українським політичним чинникам виглядає на звичайну провокацію. Ми від себе додамо, що нашій організації також невідома була аж до сеї хвилі відозва того змісту.

„Католицьке поготівля" в соймі і сенаті

На терені польських законодатних палат повстало нове угруповання послів і сенаторів т. зв. „католицьке поготівля". Ся організація подібна до регіональних чи фахових груп, істнуючих на терені сойму і сенату. Організація має ціль сторожити над вдержанням добрих взаємин між Церквою і державою. Члени тої групи не скривають того, що до її повстання причинився т. зв. вавельський інцидент. До „католицького поготівля" вступають переважно посли з західної Галичини і з західних дільниць Польщі. Представники групи рішили зложити візити обом польським кардиналам і папському нунціеви. („Гл. Н.", ч. 200).

Руїна літнища Гель

„Курєр Познаньскі" звідомляє: Через два місяці в році відвідувало досі Гель коло 200.000 людей, а сего року Гель порожний. Богато крамниць позамикано, на инших видно надписи: „З причини ліквідації ціни значно низші." В половині липня було на Гелю всего 800 літників. Літники налякалися формальностей звязаних з тим, що Гель оповіщено як „скріплений терен", хоч перепустки можна дістати без труду. Польські гості масово поїхали до німецького Сопоту і ґданські політикери мають підставу не тільки радуватися, але й подивляти польську наївність. До Сопоту прибуло тепер яких 15.000 літників, з того 99% Поляки, між ними видно й людей визначних. Так поплили польські грошi в руки Німців, а численні кіоски в Гелю позабивані дошками, мабуть на завше. А в ґданських купелевих місцевостях є кількадесять тисяч літників з Польщі. Родина зложена з чоловіка, жінки і двоє дітей має право вивезти туди 2.000 зл., отже можна собі уявити, кілько грошей туди поплило. А в домі гри в Сопоті Поляки сполокуються до нитки і потому кінчать самовбийством. Німецькі поліційні хроніки мовчать про се, але скрізь люди говорять, що діеться. А рівночасно Німці не дають заробити навіть поль. зелізниці, тільки кораблями їдуть туди.

грудка снігу, що котиться і більшає при своїм русі — от і все.

Зрештою та теорія або бачить всюди природний поступ і досконалення властиве, по її ствердженню, природі чоловіка, або знаходить тільки сам рух без причини і змислу. На основі неоднакових якостей свого ума — песимістичного або оптимістичного, — фільософи бачать або що чоловік безцільно метушиться як мушка на сонці — або що він постепенно підіймається силою своеї високої природи. Та у всіх случаях для них се чоловік і ніщо більше. Добровільно призначивши себе на незнання — фільософія уявляе собі, що знає фізичний світ, з якого черпає не наукові відомости, тільки вдоволювання своеї пустої цікавости ума й почувань. Велике світло, що безперервно заливає сей світ, не доходить до тої фільософії. І коли вона вкінці і рішиться признати в бігу річей пляновість і змисл, то для неї немислимо підчинити їм людський ум і приняти всі консеквенції, випливаючі з того, відносно всемірного морального порядку.

Значить, непотрібно як установляти звязок між часами, так і вічно працювати над матеріялом фактів. Треба старатися установити моральне обличча великих епох історії. Строго означити характеристичні риси кождого віку на основі законів практичного розуму.

Зрештою, коли добре вглибитися в те все, то прийдеш до заключення, що історичний матеріял майже весь вичерпаний, що народні перекази приблизно всі вже оповіджені та що коли далекі епохи і представиться колинебудь в лучшім освітленні (тільки не тою критикою, що вміє тільки розкопувати давний порох народу, але якиминебудь чисто-льогічними способами), то подій у властивім значінні того слова — нівідки більше взяти; вкінці, що історії тепер не лишається ніщо більше робити, як фільософувати.

Коли се припустимо, то історія займає своє належне місце в загальній системі фільософії і станеться її складовою частиною. Тоді, розуміється, богато з історії відпалоб і зробилосяб область повістярів і поетів, але також богато іншого виділилосяб з тої мряки, що засуває її дотепер, щоб заняти найвидніше місце в новій системі.

Тоді не сама тільки хроніка наложить на ті річи печать правди, але й моральна рефлексія, подібно як аксіоми природничої фільософії відкриті досвідом і обсерваціею представляється формулками і рівняннями, завдяки геометричному розумови.

Така нпр. так іще мало зрозуміла на наш погляд епоха (з недостачі не памятників і даних, а ідей), куди сходяться всі часи, де все кінчається і все зачинається; про котру свобідно можна сказати, що все минуле людства зчіплюється в ній з його будучим — я говорю про перші часи христіянської ери.

Прийде той час, і я не сумніваюся в тім, коли величаве видовище упадку давних ідеалів людства і близький розцвіт будучих — зачарує історичні роздумування.

Такий самий характер має довгий період, що слідував за тою епохою і продовжав обновлення людського єства, — період, що про нього забобон і фільософічний фанатизм дали таке ложне уявління. Коли тут за непроникливою занавісою скривалося так богато живих світил, зберігалося і виховувалося серед мнимої неподвижности умів тілько ріжнородних сил! Період, що його зачали розуміти від того часу, коли історична наука приняла свій новий напрям.

(Далі буде).

З червоного „раю"

Віруючі комуністи і профсоюзи.

Здобути середники і видати кадри для оживлення діяльности союзу безбожників вложено тепер на професійні союзи. Часопис „Труд", ч. 137, описує, які трудноші стоять перед совіт. профсоюзами на тім полі. Після приняття нової конституції зачалися зїзди делеґатів леґально істнуючих релігійних орґанізацій для обговорення справ нової тактики. Крім малих районових конференцій уряджують і дуже обширні зїзди. Так нпр. у Вичузі відбувся зїзд делеґатів віруючих трох областей: Іванівської, Ярославської і Тверської. — Нову тактику переводять в життя. Не лише священики, але й архиереї розвивають в проповідях ту думку, що „совітська влада — наша влада, і до її орґанів треба вибирати гідних людей". Рівнобіжно з перевиборами комітетів, орґанізованими партією, комсомолом і профсоюзами, релігійні орґанізації переводять вибори церковних рад. В одній з резолюцій церковників, відомих „Трудови", сказано просто: „В звязку з недалекими виборами до сільської ради істнуючий провід не зможе забезпечити ту важну політичну кампанію"... Релігійні орґанізації намічують завчасу своїх кандидатів. Положення ускладнюється тим, що релігійні люди є не тільки в профсоюзах (де віруючих навіть досить богато), але і в рядах партії. Недавно висліджено і тепер увязнено якусь комуністку Виноградову. Яко членка партії вона стояла близько до місцевого парткому і мала становище профорґа (профсоюзного орґанізатора). Про всі політичні заходи, пляновані або обговорювані в парткомі і фабкомі, вона негайно повідомляла провідників церковної ради. В м. Іваново Вознесеньск один з спископів правильно діставав звіти про заходи, приготовлювані партією, від якогось Савінкова. Його уважали большевиком а рівночасно був він тайним церковником. Знає „Труд" і відворотні приклади: інструкції й побажання церковників профорґи передають зараз робітникам на фабрики і заведення. З віруючих повстав актив для матеріяльної й культурної помочі населенню. Здобула широку популярність нпр. якась православна жінка Сіданова. Її часто можна бачити в парткомі, в завкомі, в директора фабрики. Сіданова вічно старається про робітників, які чимнебудь скривджені і терплять нужду. Вона безплатна заступниця покривджених і нещасних. Діяльність її зовсім льояльна і леґалька. Відомі також три старушки — вони зорґанізували щось в роді безпроцентової позичкової каси. Коли комукебудь з робітників треба позичити до платні 5 — 10 рублів, ідуть до старушок. Старушки прегарно знають життя кождого робітника. Коли в кого з них поважна нужда, вони роздобувають грошей. Часто не ждуть на просьбу, самі приходять до потребуючого і предкладають поміч. В послідній часі замітно скріплюється вплив священиків на школярів. Вплив спирається також на співчуваючім відношенні духовенства до потреб і інтересів дітей. Особливо притягають школярів оповідання священиків про життя Христа. Діти робітників тим цікавляться. А наслухавшись оповідань про життя Христа, школярі зачинають ходити до церков і виконувати обряди.

Товариші продають колхози разом з людьми.

Московська „Правда" звідомляє з Вороніжа: Провідник одного з місцевих колхозів продав його в 1935 р. без порозуміння з членами колхозу разом з усіми рухомостями і людьми якійсь кооперативі. По місяцеви кооператива продала колхоз фабриці „Червоний жовтень". Фабрика по році продала колхоз іншій установі. В той спосіб товариші торгували селянами - членами колхозу. Продані селяни ходили два роки по ріжних урядах в Вороніжі. Всюди вислухували їх з обуренням і відсилали з нічим. Щойно тепер зацікавилися справою центральні власти в Москві. Та се властиво консеквенції тоталізму.

Катедри безбожництва.

Совітське правительство одобрило предложення Ворошилова створити „катедри безбожництва" при всіх военних академіях в СССР. Програма навчання нового „предмету" ось яка: 1) історія безбожництва та його розвиток в СССР і в інших краях, 2) теорії Леніна і Сталіна як доктрини, що побіджають релігію, 3) роля Церкви, як ворога комунізму, 4) релігійне положення за границею та значіння безбожницького виховання широких мас в обличчі світової революції.

Корабель для пропаґанди безбожництва за границею.

Кілька безбожницьких орґанізацій в Москві постановило вибудувати спеціяльний корабель, якого уживалиб виключно до пропаґанди безбожництва за границею. Корабель буде називатися „Атеїст". Залога буде складатися з осіб, що належать до безбожницьких орґанізацій і говорять чужими мовами. На кораблі буде уряджена постійна вистава безбожницької літератури. Кошти будови корабля винесуть 1,800.000 рублів.

Троцький про розстріляних совітських ґенералів.

Лев Троцький заявив жидівському журналістови Я. Патови м. ін.: Обвинувачення Тухачевського, Якіра й инших, що вони були аґентами Німеччини, глупе і безличне. Вони були совітськими патріотами. Сталін боїться армії, боїться бюрократії і тому так часто зміняє своїх співробітників. Червона армія одержала страшний удар. Стратила найлучших своїх командантів. Се для неї також моральний удар. Інтерес оборони краю підпорядковано інтересам самооборони Сталіна. Він винищив стару ґвардію большевиків, що боролися ще з царатом. Тепер взявся винищувати тих, що винищили стару ґвардію.

„Відступне" за помешкання в Москві.

Большевицький орґан „Правда" нарікає, що в Москві широко практикується „відступне" за помешкання, що його беруть власники від льокаторів. Декотрі властителі камяниць кажуть собі платити чинш навіть на кілька років наперед. „Відступне" виносить до 5.000 рублів. Льокатори бояться скаржити несовісних властителів, бо власник зараз викинувби з помешкання. А причин до викинення можна придумати кілько вгодно.

Воєнні замітки

Німці відновляють твердині.

Упадок Ліежа, Намура і Мобежа, здобуття Перемишля й Ерзерума російськими військами викликали вже підчас великої війни різко критичне відношення до твердинь старого типу. Основна ідея такої твердині була в тім, щоби противник, підійшовши до колової лінії фортів, не міг нищити артилерійським вогнем того важного пункту в центрі того круга, що для його охорони й побудований пояс фортів. Під тим оглядом, як приклад невдоволяючого рішення проблеми, можна вказати на Порт Артур. Японці підійшовши до фортів зачали відразу бити артилерійським огнем на пристань Порт Артура і в той спосіб знищили значну часть російських кораблів і ріжних важних забудовань ще заки взяли твердиню.

В той спосіб віддалення фортів від „важного осередка" означується далекострільністю вистрілу сучасних обложних гармат. Сучасна обложна гармата може стріляти на 30 — 35 км. Коли взяти ті числа за луч колового поясу фортів, то дістанемо твердиню з обводом 200 — 300 км. Для оборони 300 км., себто майже половини всего французького фронту з часів світової війни, треба такої скількости військ, що збудування кругової твердині тратить всякий практичний змисл. Такі технічні умовини, що при них на зміну твердинь появилися „лінії". Типічний приклад таких ліній се „лінія Мажіно". Та що робити зі старими твердинями?... Як відомо, Сухомлінов вхопився дуже радикального способу перед світовою війною, коли зачалася перший раз критика твердинь. Він просто руйнував свої твердині, розброюючи форти і висаджуючи укріплення. Одначе теперішний німецький ґенеральний штаб послуґується іншими методами. Старі німецькі твердині і на західній і на східній границі не лише не висаджує, але навпаки — будує, відбудовує і заосмотрює новішим узброєнням. Німці думають, що ті кріпости в богатьох случаях ще зможуть відіграти дуже поважну ролю. В минулій війні Ліеж, хоч і впав, та заслонив мобілізацію бельґійської армії і розгорнення французьких військ. Намур притягнув на себе 6 німецьких дивізій і дав можливість відійти 5-ій французькій армії. Антверпія спасла бельґійську армію, прислонивши її відворот і, що важніше, притягнула на себе три німецькі корпуси, позбавивши їх можливости взяти участь у битві над Марною. Мало кому відомо, яку важну ролю відіграла нужденна стара французька твердиня Ляфер, що мала всего три форти. Як пише ґен. фон Беренд в „Мілітер Вохенблят", та маленька твердиня „перевернула всі пляни" штабу 2 німецької армії при наступі Німців на Париж у вересні 1914 р. Відступаюча 5-та французька армія несподівано обернулася і спираючись лівим крилом на твердиньку Ляфер, атакувала 2-у німецьку армію Більова. Праве крило німецької 2 армії опинилося в небезпечній близькости, всего 3 км. від твердині, а 14 німецька дивізія показалася не менше небезпечно висунена вперед на ріку Сому. Негайно приказано 14 дивізії відступити, кавалєрійському корпусови відтяти твердиню і тяжкій артилерії приготовити штурм. На все те пішло немало часу. Колиж вислана німецька стежа підійшла до фортів, вони показалися без війська. Се була одна з причин, чому ґен. Більов відорвався від ґен. Клюка. З того й повстав голосний „розрив", що дав почин до німецького відступу на Марні.

Через свою високуякість здобули паперці і тутки (повноватки) „КАЛИНА" СОТНІ ТИСЯЧ ВІДБОРЦІВ

Небувалий карний процес

На тлі справи Павла Міхальского, б. віцедиректора податкового департ. в Мін. скарбу, б. скарбовий урядник Антін Любовідзкий оповістив у санаційних і соціялістичних органах („Зачин“, „Паньство Праци“, „Тигоднік Роботніка“) ряд статтей. В них виступив проти кількох високих урядників скарбу, закидаючи їм корупцію. І так виступив проти дир. скарбової палати в Кракові Ржадкевіча, що провадив дисц. слідство проти Міхальского, але не витягнув з того консеквенцій. З його актів вирізав хтось найважніші документи. Віцедиректорови персонального бюра Серадскому закинув, що докладно знав про надужиття Міхальского, а зволікав з видачею потрібних доказів, тільки замість них післав слідчому судді безвартісну макулятуру. Далі зачіплено в тих органах віцеміністра скарбу Ф. Сьвітальского, дир. Артура Алянда й инших. Перші статті про те перейшли без відгомону. Доперва, коли Любовідзкий написав виразно, що жадає, аби його заскаржили до суду, прокураторія і 8 знеславлених урядників внесли проти нього скарги. Небувалий того рода процес у справі таких високих урядників зачнеться 23 серпня. До актів долучено вирок у справі голосного дефравданта, б. начальника скарбового уряду в Радомю, Кшиштофорского, засудженого на 15 літ. Нового процесу очікують в цілій державі з великим зацікавленням.

Сегорічний урожай

„Цодзенна Газета Гандльова“ пише, що збір жита скінчений, а збір пшениці і ячменю на укінченні. Урожай назагал гірший, як передбачувано. У варшавськім воєвідстві сегорічний збір пшениці менший на 40 — 50% як в минулім році. Страти в житі дещо менші. Сподіються, що також збір вівса випаде значно слабше, ніж в минулім році. Найгірший збір ячменю, бо аж 10% менший. На Волині врожай лучший ніж середний. В Галичині збори середні. Назагал в цілій Польщі сегорічний збір буде коло 1 — 2 міліони тон менший як в 1936 р.

На случай вибуху війни

Анґлійська адміраліція оповістила зарядження, що офіциpи торговельної маринарки будуть брати участь у військових курсах, щоб познакомитися з обовязками, які будуть виконувати в разі евентуального вибуху війни. В тій цілі в Лондоні і Савтемптоні створять спеціяльні інструкторські осередки під проводом офіцирів воєнної фльоти.

Військовий податок в Німеччині

В Німеччині оповістили закон про введення військового податку. Для звільнених від військової служби податок дуже високий, бо виносить 50 проц. дохо-дового податку продовж двох літ, коли відбувається нормальна військова служба, а пізніше виноситиме 5 проц. дохо-дового податку доки не мине обовязок військової служби.

Лікарський фейлетоник.

Затроєння грибами

В теперішній порі дуже часті випадки затроєння грибами. Коли завважимо в когось прояви затроєння, які пізнається по сильних болях жолудка, судорогах, бігунці і нервових відрухах, треба негайно дати хорому середник на викиди і на прочищення. По прочищенні належить подавати таніну (на склянку води всипати столову ложочку таніни). Подавати що 15 — 20 хвилин одну столову ложочку. Можна подавати також випар з чаю, або відвар з дубової кори. Конечно треба закликати лікаря. Зберегти викиди хорого, щоб лікар міг скоро зорієнтуватися.

З РЕЛІҐІЙНО-ЦЕРКОВНОГО ЖИТТЯ

В церкві ОО. Василіян в Бучачі відправлялася девятниця до Пресв. Серця Христового, а в неділю 11. VII. Торжество Пресв. Серця Христового. Прибуло богато людей з ріжних сторін, були навіть з повітів підгаєцького, товмацького, чортківського і снятинського. По всеночнім в суботу була проповідь, потім свята година і цілонічна адорація. Служби Божі відправлялися вже від 3 год. рано і на кождій Службі Божій причащалися вірні, на деяких приступало більше як 200 людей. Великі користи для душ приносить се почитання до Пресв. Серця Ісусового і з нього спливають великі ласки для вірних, тому так радо спішить нарід з дальших навіть околиць з двох дієцезій, станиславівської і львівської, щоб користати з тих божих ласк Пресв. Серця Ісусового в монастирській церкві і приступати до св. Тайн.

В Михайлівці, борщівського повіту, обходжено 50-ліття культу божественного Серця Христового у нас Українців. Торжество назначено на день і Празник св. Петра. В неділю прийшло вже богато народу з околиці — як: Кудринці, Кривче, Мельниця, Нівра, Боришківці, Іване Пусте і богато інших місцевостей. І вже в неділю були відповідні проповіди. В сам день св. Петра прибуло богато священиків — з околиці з процесіями. Проповідей було в сам день торжества три, на останній відновлено посвячення Пресв. Серцю Христовому. Було 24 священиків, з того 10 монахів, 14 світських. До св. Тайн приступили 2000 вірних.

Костел католицьких фільмовців. В м. Жоенвіль ле Пон у Франції відбудеться незабаром торжество заложення угольного каменя під будову нової святині. Вона повстає з ініціятиви французьких католицьких фільмовців. Фонди на будову нового костела здобудеться частинно з міжнародніх жертв, частинно з експльоатації фільми: „Париж — світло світа“, в якій виступить особисто кардинал Вердіє. Назвиска жертводавців оголосять у спеціяльній „золотій книзі“, до якої вступ написав кард. Вердіє.

Міністр для церковних справ у Німеччині видав розпорядок відносно німецької церкви. Перша точка того розпорядку — утворення фінансових виділів при адміністраціях нім. еванг. церкви. Ті виділи будуть адмініструвати буджетом церкви (т. зн. сумами, що їх передає держава церкві) і власними засобами тої церкви. До компетенцій фінансових виділів належатиме крім того нагляд над церковними податками й адміністрація майном церкви і церк. союзів. Вони теж будуть визначувати висоту платень пасторів і церк. служби. Церковний податок і його висота мусять бути апробовані виділами. Друга точка розпорядку відноситься до скликання ґенерального конституційного синоду і вяжеться безпосередно з декретом канц. Гітлєра. Декрет сей рішуче забороняє видавати й розповсюднювати виборчі летючки, аж до хвилі проголошення речинця виборів. Високі грошеві кари, ба навіть вязниця ждуть за переступлення тих приписів. Постанови мін. церковних справ унеможливляють противникам режіму всяку публичну акцію.

Місійна преса в числах. Для 3,860.000 католиків в англійській Індії виходить 176 католицьких місійних часописів; в Китаю для 2,218.000 — 113; у французькім Індокитаю для 1,441.000 католиків 24; в голяндській Індії для 445.000 — 45 часописів. В Африці є 59 місійних часописів. Загальна скількість місійних часописів на цілім світі виносить 539, їх наклад перевисшає 104,000.000 примірників. Порівнаймо з тим число наших католицьких газет відповідно до скількости населення...

РЕДАКЦІЯ РУКОПИСІВ НЕ ЗВЕРТАЄ і з того приводу в переписку не входить.

ПОЛІТИЧНІ ВІСТИ

ПОЛІТИЧНИЙ ВЯЗЕНЬ Гриць Барабаш, що відсиджує кару в тюрмі в Тарнові, написав письмо до міністерства почт і телеґрафів. В нім жалується, що йому й иншим вязням пропадають листи на почті.

ПОЛЬСЬКЕ ПРАВИТЕЛЬСТВО інтервеніювало в анґлійськім правительстві, щоб Жиди дістали цілу Палестину і великі еміґраційні можливости.

ВАРШАВСЬКА ПОЛІЦІЯ увязнила 62 комуністичних провідників і агітаторів на терені Варшави під замітом підготовки т. зв. противоєнного дня.

14 МІЛІОНІВ ВЯЗНІВ є тепер в концентраційних таборах і вязницях СССР. Вістка просто неймовірна...

МОСКОВСЬКА „ПРАВДА“ принесла статтю, в якій оспорює суверенність Ромунії над Бесарабією. Стоїть се очевидно в звязку з останними візитами ромунського короля.

СОВІТИ обіцяли прислати Китаєви воєнні літаки на случай війни Китаю з Японією. Такі вісти принесла японська преса.

ЮҐОСЛАВЯНСЬКИЙ СОЙМ (скупщіна) ратифікував конкордат з Апостольською Столицею. За ратифікуванням голосувало 167, проти 129 послів. Ухвалений соймом законопроєкт відіслано до сенату.

НОВИЙ АМБАСАДОР СОВІТІВ у Німеччині Юренєв зложив візиту Гітлєрови в його літній резиденції. Канцлєр Гітлєр приняв його дуже сердечно. Преса пише, що Гітлєрови залежить на розірванні французько-совітського порозуміння.

ПРУСЬКИЙ ПРЕМІЄР Ґерінґ, уповажнений Гітлєра до виконання чотиролітного пляну, оповістив декрет про використовування копальняних богацтв у Німеччині. Воно може відбуватися тільки в рамцях директив правительства. Преса пише, що се фактична етатизація копальняного промислу.

НІМЕЦЬКИЙ АМБАСАДОР В ЯПОНІЇ відбув нараду з японським міністром закордонних справ Ґіротою в справі положення в Китаю. Він мав заявити, що війна Японії з Китаєм суперечить духови японсько-німецького протикомуністичного договору. Зате Німеччина не має нічого проти того, щоб Японія допровадила до демілітаризації північного Китаю і скріпила там свої господарські інтереси.

РОМУНСЬКИЙ КОРОЛЬ Карло II відвідав Лондон і зложив візиту анґлійському королеви Юріеви VI. Премієр Чемберлен і мін. Іден зложили королеви Карлови візиту в готелі.

ФРАНЦУЗЬКА ПРЕСА признає, що воєнна фльота Італії вже сильніша від французької взагалі, а особливо щодо підводних суден.

ОРҐАН МУССОЛІНІЯ „Пополь д'Італія“ критикує Союз Народів. Каже м. ін., що засада рівноваги всіх членів Союзу Народів се фікція. Бо в дійсности цілою машинерією кермують три великі держави: Анґлія, Франція й Росія.

ЕСПАНСЬКІ ПОВСТАНЦІ взяли в послідних боях під Мадридом 2000 червоних у полон. Крім того знищили 8 танків, 200 авт і здобули богато иншого воєнного матеріялу.

АНҐЛІЙСЬКИЙ МІНІСТР ВІЙНИ Даф Купер заявив, що у взаєминах з Італією треба забути минувшину і старатися привернути добрі відносини між Італією й Анґлією.

В ТРАНСЙОРДАНІЇ в ріжних місцевостях вибухли протестаційні страйки і демонстрації Арабів.

КИТАЙЦІ ЗВЕРТАЮТЬСЯ ДО ВЕЛИКИХ ДЕРЖАВ. Китайське Товариство приятелів Союза Народів звернулося до великих держав з заявою, що Японія знов напала на Китай. Воно домагається примінення санкцій супроти Японії.

ЯПОНСЬКІ СТРАТИ в недавних боях з Китайцями виносять 25 убитих і 55 ранених, в тім 23 тяжко.

НОВИНКИ

Від 15 серпня туристи і літники, що схочуть бути в долині Черемоша і взагалі в прикордонних смугах станиславівського воєвідства, мусять виказатися спеціяльним дозволом староства. Як се відібється на літниках, не треба богато говорити.

Міністерство комунікації признало учасникам сегорічних Східних Торгів у Львові в часі від 2 до 18 вересня 75-проц. зелізничу знижку в поворотній дорозі. Зі знижок можна буде користати на основі індивідуальних карт учасництва, що їх можна буде дістати безплатно в бюрах подорожі та при касах на важніших зелізничих стаціях.

На пошану гетьмана Ів. Мазепи. Сего року минає 250 літ, як Іван Мазепа обняв гетьманську булаву (25 липня ст. ст. 1687 року). З тої нагоди Українська Бібліотека в Парижі (41, Rue de la Tour d'Auvergne) влаштувала виставу присвячену памяті І. Мазепи. Значна частина вистави торкається союзу Мазепи з Карлом XII. На виставі зібрано колекцію світлин портретів гетьмана, літературу про нього в мовах українській і чужих, гравюри й картини ріжних малярів, музичні твори і т. п. Вистава триватиме до жовтня с. р. Для відвідин вистави Бібліотека відкрита щодня, крім понеділка, від год. 2-ої до 8 веч. Одганізації вистави допомогли українські наукові інституції та окремі особи. Впорядчик вистави — артист - маляр Л. Перфецький. Підчас вистави буде кілька відчитів. — Між Українцями гетьман заслугує на пошану щойно тоді, коли вмре. За життя кождого гетьмана мішали з болотом і проклинали. Навіть про Богдана є співанка „Бодай Хмеля Хмельницького перша куля не минула“. Відповідно до тої „пошани“ виглядає й доля Українців.

За одну добу привезено до шпиталю у Львові аж сім осіб, що або самі хотіли скінчити самогубством, або впали жертвами кривавих замахів.

У Львові до помешкання Пінкаса Зака при вул. Кушевіча 12 вломилися злодії і вкрали ріжні річи вартости 1000 зл.

У львівській скарбовій палаті референт емер. фонду К. Косіньский стягав гроші для себе і настягав коло 10.000. Його увязнено.

В Станиславівщині увязнено 20 Українців у звязку зі шкільним плебісцитом.

Перед трибуналом станиславівського суду відбулася розправа проти Владислава Бодзьоха, возьного воєвідського уряду. Бодзьох фальшував почтову книжку і в той спосіб спроневірив державні гроші. Його засудили на 6 місяців вязниці з завішенням.

Станиславівський воєвода ґен. Паславский виїхав на відпочинок до своєї жовнірської осади під Вильном.

В товмацькому повіті є 36 літних півкольоній та садків для шкільної і передшкільної дітвори, зорганізованих ТШЛ. — Українцям не дозволяють орґанізувати діточі садки мимо численних заходів...

Гумор. — Чи пан директор є? — Нема! — А коли вернеться? — Не знаю. Присуд мають оголосити пополудні.

Гумор. — В суді. — Коли пацієнт вийшов, оповідає окрадений дентист, я завважив брак 50 зубів. — Заспаний суддя протирає очи і каже: Пригадую свідкови відповідальність за фальшиві зізнання. Бо чоловік має тільки 32 зуби.

Міністерство почт і телеґрафів зарядило, що листоноші продаватимуть крім почтових марок також стемплі та векслеві блянкети.

Нові почтово - телекомунікаційні агенції урухомлено: в Тишківцях пов. Городенка, в Залучу над Черемошем пов. Снятин, в Олеші пов. Товмач. Рівночасно звинено почтові агенції в Тисьменичанах і в Негівцях к. Калуша.

До церкви в Берлогах калуського повіту вломилися злодії і вкрали з захристії 250 зл., розбивши вогнетревалу касу.

Володимир Білас, брат засудженого на смерть перед кількома роками члена ОУН Василя Біласа, намагався в неділю застрілити Миколу Мотику, що недавно вийшов з тюрми. Він сильно обтяжив підсудних у процесі в справі вбивства Голувка і нападу на почту в Городку. Револьвер Біласа затявся і се вратувало Мотику. Білас утік і скривається.

Страйки рільних робітників. В Пукеничах пов. Стрий застрайкували рільні робітники спроваджені з долинського повіту на час жнив. Вони домагаються підвишки платень. — На тім самім тлі вибух також страйк рільних робітників в Голобутові на фільварку Візенберґа.

В Дрогобичі помер у 62 році життя Раймунд Ярош, президент міста, співвласник Трускавця і голова союзу власників живців у Польщі.

В Бориславі вкрали у фірми „Ґаліція“ 7.000 л. ґазоліни. Обвинувачені Мечислав Ґузікевич і Ян Немец.

В Бродах увязнено кільканацять осіб, підозрілих в комуністичній діяльности.

В Поріччі Задвірнім к. Комарна перун убив 2 корови Степана Харпачили.

Варти при жидівських домах. В с. Тарловичах пов. Сарни хтось вибив шиби в жидівських домах. Місцевий староста наложив на мешканців села збірну кару в виді варт при жидівських домах. При кождому жидівському домі поставили трьох селян, що вартують щоночі аж до відкликання...

6.000 зл. вкрали невідомі справники з молочарської кооперативи в Явірнику Польським під Ряшевом.

Б. суддю і б. секретара магістрату в Ярославі, тепер покутного писаря, Феліціяна Папару, засудили на 4 міс. вязниці за те, що взяв 100 зл. від одного селянина за виготовлення касаційної скарги до Найвисшого Суду. Тої скарги Папара не вніс.

Демонстрація селян у скарбовім уряді. В Пщині, в будинку скарбового уряду, відбувалося засідання Повіт. Клясифікаційної Комісії, що мала склясифікувати ґрунти с. Павловиці. Підчас засідання приїхало з Павловиць до Пщини 170 селян. Вони окупували будинок скарбового уряду, вдерлися до салі нарад і домагалися справедливої оцінки їх ґрунтів.

Великий політ. щоденник ОЗОН-у має повстати в осені с. р. у Варшаві. Він вимагатиме значних фондів.

Літний час се для кождої газети найтяжший час. Тому просимо Вп. Прихильників нашого органу особливо в тім часі правильно присилати передплату і бодай час від часу підперти газету хоч невеличким дописом.

Редактора виленського „Слова“ Кета - Мацкевича засудили на два місяці арешту за образливий репортаж про православного епископа Антонія, якому він закинув відомий гріх.

Міністеріяльний радник і б. пресовий референт президії ради міністрів у Варшаві Фелікс Фелькель повісився в Кракові в 49 р. життя. Він був м. і. співробітником „Часу“.

В Білгороді помер старий православний патріярх Варнава.

Бельґійський король Леопольд III виїхав до Парижа, щоб звидіти світову виставу.

Комісара совітського павільону на світовій виставі в Парижі відкликали до Москви й увязнили за те, що держав на виставі знимки Тухачевського й інших розстріляних.

Міжнародній конгрес народнього навчання відбувся в Парижі. Участь у ньому взяли 3000 осіб.

Мама президента Рузвелта подорожує по Европі.

Архикняжна Аделяйда, донька б. австрійського цісаря Карла, осягнула титул доктора суспільних наук у бруксельському університеті. Промоція відбулася в присутности її брата архикнязя Оттона та б. цісаревої Зити.

В похороні Марконія взяло участь 500.000 осіб. В кондоленційних альбумах, виставлених в будинку Академії, вписалося 225.000 осіб. Листу отвирає підпис Муссолінія. Всі радіофонії світа зорґанізували 25 с. м. спеціяльні авдиції в честь творця радіофонії.

Надгороду ім. Марконія в висоті 150 тисяч лірів установлено в Італії. Її признаватимуть за винаходи й уліпшення в области радіофізики.

У Відні помер нагло Карло Чуппік, відомий автор життєписів Франца Йосифа, Марії Терези, королевої Єлисавети й ін.

Новий світовий рекорд в ході здобув Джон Мікельсон. Він перейшов 3.000 м. в 12 мінутах і 24 сек.

Друкарська похибка: В 54 ч. „Нової Зорі“ на стороні 4, у шп. 2, у стрічці 4, замість „ніякого“ п. Якименка, має бути „нікого“ п. Якименка.

Жертви: о. Ізидор Скорохід в Коропці, п. в місци: зол. 3 (три зол.) для українських інвалідів (збірка).

Гумор. — Оскільки мені відомо, то ваш муж консуль, високоповажана пані. — Перепрошую, то цісар Наполеон був консулем. Мій муж ґенеральний консуль.

Гумор. — Призвичаєння. — Як ви можете писати підчас їзди, коли автобус так страшно трясе? — Се, прошу пані, справа призвичаєння. Коли я вдома маю написати лист, то жінка мусить термосити столом, бо інакше все вийшлоб нечитке.

ПАНСІОН Сестер Служебниць в Микуличині

ОТВОРЕНИЙ ЦІЛИЙ РІК

Гарно відновлений, має водотяги, елєктрику, радіо і дуже добру кухню. Положений близько ліса, близько води, близько стації і близько почти. В будинку є прекрасна дійсно артистично виконана каплиця. ЦІНИ ПРИСТУПНІ!

ЦІНИ ОГОЛОШЕНЬ

Ціни розуміються за одношпальтовий рядок (ширини 70 мм.) о висоті 1 мм. Висота шпальти 370 мм. За оголошення (кромі дрібних) в застереженому місци дочислюється 20%. Дрібні оголошення поміщується по вплаченні належитости готівкою або почтовими значками.

Шпальтові оголошення

В рубриці: „Оголошення“ . . . . . 30 сот.
В тексті і в новинках . . . . . 50 „
На першій сторінці . . . . . 60 „
Дрібні оголошення по 8 сот. за слово. Перше слово і товстий друк числиться подвійно. Найменше оголошення (9 слів) 80 сот.

Сторінкові оголошення

На останній сторінці: ¼ стор. 180. — зол., ½ стор. 90. — зол., ¼ стор. 45. — зол., 1/16 стор. 25.—зол. В редакційному тексті: ½ стор. 280.— зол., ¼ стор. 140. — зол., ⅛ стор. 70. — зол., 1/16 стор. 35. — зол.

При кількаразовім анонсуванні даємо значну знижку

Видає й редагує Комітет У. К. О. — В друкарні „Графія“ Львів, Тиха 5. Тел. 202-83. — Відповідальний ред. Панталеймон Хитра.

Opłatę pocztową uiszczono gotówką.

Рік XII. Львів, неділя, 1 серпня 1937. Ч. 57 (1057)

НОВА ЗОРЯ

Виходить 2 рази тижнево: в четвер на 8 ст. під неділю на 8 ст.

АДРЕСА: Нова Зоря, Львів, ул. Гродзіцких ч. 2. І. п. - Тел. 105-72.

Передплата в краю: чверть-річно 6 зол., місячно 2 зол., Закордон. чверть-річно 9 золотих ЦІНА ЧИСЛА 20 СОТ. Конто П.Щ.Львів 505.796

ЩО ДІЄТЬСЯ В СВІТІ

Замах на полк. Коца виконав Войтіх Бєганек.

ПАТ оповістив такий комунікат: Бомбовий замах на плк. Коца виконав Войтіх Бєганек, мешканець с. Ружополє пов. Кротошин, людина з кримінальною минувшиною. Войтіх Бєганек приїхав до Варшави, звідти до Сьвідрів Малих, де при закопуванні бомби під віздовою брамою віллі плк. Коца погиб від вибуху. Сила вибуху бомби відкинула змасакроване тіло В. Бєганека на кількасот метрів від місця вибуху. Разом з Войтіхом Бєганеком брав участь у замаху його брат Ян Бєганек, якого слідчий суддя увязнив слідуючого дня по замаху. При замаховцеві знайдено військову книжечку видану на імя Войтіха Бєганека. Тотожність особи справджена й устійнена. Слідство ввійшло в фазу подрібних і всесторонніх розслідів доказового матеріялу і вимагає ряду чинностей, щоб устійнити всі обставини, які попередили виконання замаху.

Чи в Польщі вільно провадити монархістичну пропаганду?

Польські монархісти хотіли заложити т-во „Звйонзек Монархістуф". Та польські власти відмовили затвердження такого товариства. Відмову мотивували тим, що повстання такого товариства не відповідалоб публичним інтересам. Ширення монархістичної ідеї противиться демократичному устроєві польської держави. Ідею монархізму можна толерувати як особисті погляди деяких осіб, але без права пропаганди тої ідеї. Редактор Сас Вислоцкий вніс відклик до мін. внутрішних справ. В нім доказує, що конституція не передбачує обмежень при повставанні орґанізацій, які не загрожують публичному порядкови.

Сталін погодиться з Гітлєром?

Французька преса розписується про положення в Совітах. Візиту совітського амбасадора Юренєва у канцлєра Гітлєра поясняє вона як подію першорядної ваги. Один парижський часопис пише, що як довго Сталін матиме певність, що Франція й Анґлія досить сильні, щоб вязати свободу рухів Німеччини, совітська Росія не змінить своєї дотеперішної політики щодо Франції. Колиж Сталін переконається, що Анґлія й Франція готові зробити уступки Гітлєрові в своїй політиці на Сході, то Сталін перший погодиться з Гітлєром.

Німецькі селяни мусять віддавати збіжжя державі.

Німецький міністр прохарчування і краєвого господарства Дарре оповістив розпорядок, на основі якого кождий продуцент краєвого збіжжя зобовязаний віддати сегорічний збір жита і пшениці урядам постачання хліба з виїмком запасу, потрібного йому до особистого ужитку. Крім того заборонено уживати збіжжя на пашу. В заміну за те міністерство зобовязалося продовж цілого року забезпечувати рільників у пашу краєву і заграничну.

„Зліквідували" прокуратора Криленка.

Аґенція Аваса приносить з Москви вістку про уступлення всесоюзного прокуратора Криленка. Його уступлення поясняють у Москві як нову побіду комісаріяту внутрішних справ в боротьбі з прокураторією СССР. В Москві кружляють вісти, що Криленко стратив ласку Сталіна і вже увязнений.

Канал Волга — Дон без води.

Недавно вибудували Совіти канал Волга — Дон. Та вже показалося, що в нім замало води і кораблі не можуть перепливати ним! Совітські власти увязнили богато інжинірів, закидаючи їм саботаж при будові каналу, що тревала 4 роки. При роботах працювало 50.000 робітників. Кошти будови виносили 15 міліонів рублів. Між увязненими є також геольоґи і хеміки, що працювали при укладанні пляну будови каналу. Їм також закидають саботаж.

Виключення міністрів з православної Церкви.

З Білгороду звідомляють: Патріярх Дозитей, що управляє тепер білгородською дієцезією, постановив виключити з православної Церкви премієра Стоядіновича, міністрів його кабінету та предсідника югославянської Скупштіни за те, що вони заявилися за конкордатом Югославії з Апостольською Столицею. Православні священики не пускають до катедри міністрів і послів, що голосували за конкордатом. В політичних кругах сподіються, що югославянська опозиція використає релігійну боротьбу проти теперішнього режиму.

Війна на Далекому Сході розгорілася.

Китайський ґенерал Сунґ-Че-Ян відкинув ультимат Японії забратися за ріку Юнґ-Тінґ-Го та оповістив загальну мобілізацію. — В околиці Пекіну ведуться завзяті бої, дотепер зі змінним щастям. Обі сторони мають богато вбитих і ранених. — ТАСС звідомляє, що до Владивостоку приплила ескадра воєнної фльоти Злучених Держав у складі одного кружляка і 4 контрторпедовців.

Тигр пасажиром поїзду.

З Калькути наспіла вістка про несамовиту пригоду пасажирів поїзду, що їхав з м. Аллягабад. Пасажири одного з переділів III кляси почули якесь дряпання чи стукання до дверей. Думаючи, що якийсь подорожній хоче ввійти до переділу і не може отворити дверей, один з пасажирів встав і натиснув клямку. Та якийже був його перестрах, коли він завидів подорожного побачив тигра! Звір увійшов до переділу і розглянувся спокійно довкруги, не думаючи на нікого нападати. Щойно панічні крики подорожних вивели тигра з рівноваги. Він приготовився до скоку, перевернув двох пасажирів і вискочив крізь відчинене вікно. В який спосіб тигр дістався до поїзду, не знати.

Українці в ЧСР

На сторінках „Нової Зорі" нераз зверталося увагу нашій еміґрації, що до її завдань належить ширити пропаґанду української справи між чужими і тим підготовляти опінію і ґрунт для майбутніх подій. Праця еміґрації, ведена в поважний спосіб, не лиш корисно впливає на опінію чеського, переважно русофільського загалу, але й приєднує вона і скріпляє звязки з автохтонними підкарпатськими Українцями, додаючи їм самопевности і почуття моральної цінности як конструктивного чинника в державі. Спільні прилюдні виступи затирають ріжниці в поняттях: Русин, Карпаторос, Українець з одного боку, а з другого впливають переконуючо на тих, що твердять, буцімто „Рус а Українець то єдно" (Москаль і Українець це одно).

З повним вдоволенням читаємо в чеській пресі про достойний виступ нашої еміґрації, особливо тої зорґанізованої в „Центральнім союзі українських орґанізацій в ЧСР", яка враз з Підкарпатцями взяла участь у зборівських святах і в католицькому зїзді в Чехії в липні с. р. в Мл. Болеславі. Приємно довідатися, що ціле місто було окрім державних і міських декороване й українськими жовто - синіми прапорами і що українським представникам віддавано особливі почести.

„Ческе Лісти" під наголовком: „Українці і зїзд католиків" пишуть:

„Не дасться заперечити, що корпоративна участь значного числа Українців з їх Ексц. дром Гойдичом, Епископом пряшівським, та його духовенством надала зїздови вседержавного характеру тому, що були тут гості з Моравії, Словаччини і Підкарпатської Руси. Окрім цього були й Українці з Галичини, Буковини й Вел. України. Тим зїзд вийшов поза рямки краєвого свята і стався визначним універзальним конґресом, особливо з огляду на те, що ця значна своїм числом еміґрація була репрезентована своїми головними представниками: ґенералом М. О. Павленком, б. командантом всіх збройних українських сил, та інж. А. Галькою, головою „Центрального союзу українських орґанізацій в ЧСР" та іншими визначними людьми.

Вже в суботу 3 липня оба представники, які приїхали разом з пряшівським Епископом дром Гойдичом, були на двірці достойно привітані, а то заступниками літомерицького Епископа Й. Е. др Вебера: каноніками Варгуліком і Вітваром, Болеславським деканом Шевчіком, поміщиком князем Ф. Шварценберґом, поміщиком Г. Вейром, дром Г. Масиком і п. Д. Брончишином, якого донечка вручила Епископови китицю з жовто - синіми лентами.

Українці взяли участь у військових Зборівських святах під своїм прапором, а інж. А. Галька передав бриґадному ґенералові Фасатому артистично випрацьовану грамоту для міністра війни Махніка, з поздоровленням для Президента і влади Чсл. Республики, за що п. ґенерал Фасаті короткою промовою зложив подяку. У ревії дефілюючого війська взяли участь теж оба представники української еміґрації.

Відтак військо і всі чеські корпораційї віддали під памятником шану полеглим в часі світової війни, а ґен. Павленко і інж. Галька поклали вінець з жовтосиніми лентами і написом „Українці Зборівським героям!" По промовах бриг. ґенерала Фасатого і полк. Полянського

виголосив інж. Галька промову, в якій між іншим підкреслив, що Зборів, під яким чеський нарід викупив своєю кровю самостійність своєї держави, лежить на українській землі. На українських землях в славнім Києві формувалися чеські легіони, а в боях проти мадярських большевиків, що заняли Словаччину і Підкарпаття, впало 380 Українців в обороні Чехословацької Республики.

Вечером влаштували Українці академію зі співами і деклямаціями при співучасти орхестри укр. т-ва „Самоміч". Академію відвідали оваційно вітані: Ґвардіян Марашек, князь Ф. Шварценберґ, полк. Полянски голова катол. легіонерів, др Кольман голова катол. студентів, др Рінеш голова Союзу чеської молоді, др Ружічка і секретар Зїзду п. Є. Ведраль. Особливо оваційно витали Українці п. п. поміщика Г. Вейра і др Г. Масика, яких заслугою було, що Українців приймали скрізь з повними почестями. Між іншими на академії промовляли ґен. Павленко й інж. Галька, а особливо ґарну промову виголосив о. Севастіян Сабол ЧСВВ. з Ужгороду (відомий укр. письменник під псевд. Зореслав — Ред.) та доц. др Фрищин.

В неділю 4 липня відвідав українську секцію Й. Е. рим.-катол. літомерицький епископ др Вебер й уділив архиерейського благословення.

Українська секція катол. зїзду відбувала свої засідання під проводом Ексц. Епископа пряшівського дра П. Гойдича, який у вступнім слові промовив до зібраних на тему „Значіння гр.-кат. Церкви для українського народу". О. Ів. Чесарик гр.-кат. парох з Праги читав доклад на тему: „Історія гр.-кат. Церкви і її роля на сході Европи". О. С. Сабол ЧСВВ з Ужгороду виголосив доклад на тему: „Роля Василіян у відродженні укр. народу особливо на Підкарпатті". О. проф. Авг. Волошин з Ужгороду на тему: „Роля підкарпатських Українців в поширенні унії". Студ. прав п. Хмеляк на тему: „Гр.-катол. Церква — виховниця української молоді". Окрім головних докладчиків промовляли: інж. Галька, др Ватран, о. кан. Гопко з Пряшева, о. др. Ладимірський зі Штрасбурґа (Франція), др. В. Фрищин з Праги, мін. рад. др. А. Фукс з Праги, др. Кольман і полк. Полянски, гол. чес. легіонерів.

Українська секція однодушно постановила вислати привітні телеґрами п. Президентові і владі Чсл. Республики, Папі Римському, Митрополитові Шептицькому, кардиналові Кашпарові, нунціятурі в Празі і проф. о. А. Волошинові в Ужгороді".

„Ческе Лісти" пишуть далі: „У святочній академії в міськім театрі брав участь під орудою інж. Б. Левицького „Український хор" з Праги, який своїм бездоганним і прецизним виконанням зєднав собі всіх слухачів. Мистецьке виконання, народні одяги і українські мельодії викликали незабутнє враження так, що „Укр. хор" довготревалими оплесками був кілька разів викликаний і був приневолений надпрограмово добавляти дальші пісні. Особливу пошану віддано Українцям тим способом, що грекокат. архиерейську Службу Божу служив Епископ др Гойдич на Староміській площі при асисті рим.-катол. Епископа дра Вебера і церковних достойників. Співав „Укр. хор" під орудою інж. Б. Левицького. Співана Служба Божа задокументувала всю красу словянської літургії і східнього обряду. Обставина, що гр. кат. Епископ вперше на чеській землі правив богослуження на площі при полевім престолі, буде мати важливе значіння при кладенні основ взаємовідносин католиків в масштабі, який переступає границі нашої Республики (ЧСР — Примітка Редакції).

В понеділок 5 липня після промов міністра публ. роб. інж. Достальока, віцепрезидента парляменту Кошка, ректора Карл. унів. дра Драховського і ґвардіяна Урбана промовив до 20.000 учасників зїзду теж за Українців інж. А. Галька та вручив міністрові Достальокові пропамятну грамоту від Українців подібну змістом і щодо мистецької сторінки до грамоти для міністра війни.

Слід підкреслити, що місто Млада Болеслава з п. др Павльоуском на чолі привітало заступників української еміґрації в історичній салі ратуша в присутности інших членів міської ради і була їм подана пропамятна книга, до якої окрім французького конзуля де Лякроа вписали свої імена Епископ др. Гойдич, ґенерал Павленко й інж. Галька. Оба представники української еміґрації стали осередком уваги і сердечного привітання між студенством, іменем яких промовив др Кольман.

Весь час зїзду фунґувала санітарна служба під керуванням лікаря Українця дра Г. Масика.

Не можемо закрити радости всіх Українців, які горді на свої повіваючі у місті прапори почувалися весь час зїзду як між своїми рідними братами, свідомі собі усіх почестей віддаваних не лиш їхнім представникам але й усій українській еміґрації та їхньому пряшівському епископові Й. Е. др. Гойдичові, що приїхав між своїх земляків зі словами потіхи і підбадьорення".

Тілько „Ческе Лісти". Пражські щоденники: „Народні Політіка", „Ческе Слово" а особливо „Лідове Лісти" не криються з тим, що Українці зробили сильне враження. „Лідове Лісти" між іншим пишуть:

„Значна і добре зорганізована участь Українців наповняє нас радістю і ми з вдоволенням почули від них, що словянська гр.-кат. віра була перед московським ярмом їх народньою вірою... Українці взяли участь в поході зі своїм прапором, в народніх одягах і з жовтосиніми хоругвками в руках. Біля полевого престола була поставлена трибуна для визначних гостей і духовенства, а над нею прапори: державний, папський, міський і український. На почесній трибуні засіли гості, між ними: французький посол в Празі де Лякроа з дружиною, віцепрезидент парляменту Кошек, ґенерал Фасаті, сенатор Новак, княгині Турн-Таксісова і Льобковіцова, секц. шеф. Кульґави, полк. Полянски, арх. Вейр, окружний начальник др. Шпале, заст. міста др Павльоусек, предст. Українців ґен. Павленко і інж. Галька, заступники ґарнізону, народніх ґард, стрілецьких організацій" і т. д.

У звязку з тим пишуть нам з Праги:

До звеличання тієї маніфестації, першої, за весь час існування української еміґрації в Чехії, причинилися чимало члени бувш. У. Г. Армії, які працюють там словом і ділом для української справи. Є це Мл. Болеславська „Укр. Самоміч" зі своїм головою Д. Бронічишином і секр. І. Белзецьким, „Укр. Доп. Т-во" в Ліберці зі своїм енерґійним головою А. Савчуком і Федитником, а особливо „Чеськоукраїнське Т-во" в Мл. Болеславі з головою інж. Г. Вейром, містоґол. Г. Масиком і секр. Ст. Кляйном. Отсі організації порозумівшися перед роком з іншими організаціями в Чехії й Моравії та з укр. організаціями в Празі („Т-во укр. інжинірів" і Т-во „Єдність") утворили: „Центральний союз українських організацій в ЧСР", який поширився на всю територію ЧСР. В червні цього року відбувся величавий зїзд ЦСУО в Подебрадах, на якому обрано головою інж. А. Гальку, містоґол. дра В. Меринду і інж. П. Стецькова а до управи дра В. Фришина, дра М. Дольницького, суддю дра Яворського, проф. Любинецького, дра Г. Масика, інж. Плешкана, проф. С. Шелухіна, доц. В. Доманицького, п. Косинського і інж. М. Яремина. На тому зїзді постановлено підтримати акцію пропаганди і доручити своїм членам брати участь у всіх маніфестаціях, корисних для української справи і для української еміґрації.

Булоб бажаним, щоб усі еміґраційні ґуртки, на які поза Ц.С.У.О. розбита укр. еміґрація, пішли тими слідами і почали працю у сфері своїх можливостей партійних і ідеольоґічних. А тоді напевно скінчиласяб несамовита ґризня, яка обезцінює нас і взагалі укр. справу перед чужими.

В чеській пресі не були поміщені всі подробиці зїзду, тому слід їх доповнити. І так: епископ Гойдич, якого загальна опінія підозрівала в русофільстві, показав себе справжнім Українцем. Одначе його незавидне положення серед москвофільських „деканів з гір" і московсько-мадяронської капітули вяже йому руки. На рецепції влаштованій містом М. Болеслава у відповідь на привітання промовляв він іменем Українців і українською мовою. Також представник міста др Павльоусек, нар. демократ зпід стягу Крамаржа, в особах Еп. Гойдича, ґен. Павленка і інж. Гальки витав Українців і складав побажання для українського (не русского або русинського) народу.

Французький посол де Лякроа зацікавився українським питанням і просив дати йому всякі інформації.

Греко-катол. архиерейську Службу Божу передавано мікрофоном. „Український хор" співав в рямках богослуження молитви: на початку „Боже великий єдиний", при кінці „Ще не вмерла", відтак чехословацький гимн, який під такт українського хору співало десять тисяч присутних учасників на Староміській площі.

Українців, які брали участь у маніфестаційному поході та йшли по військовому дисциплінованно з жовто-синіми хоругвками в руках під проводом п. А. Савчука, витало весь час населення грімкими окликами: „Нехай живуть наші брати Українці", „Нехай живе Україна!"

Участь Українців у військовому святі двацятьліття боїв чеських легій під Зборовом, а відтак у зїзді католиків має переломове значіння у житті укр. еміґрації в ЧСР й у відношенні чеської опінії до українського питання.

Пражський.

Життєпис кс. Стояловского

У Львові появився в польській мові перший том великої праці Фр. Концкого п. з. „Кс. Станіслав Стояловский і його суспільно - політична діяльність". Сей том представляє життя і ліяльність о. Стояловского від 1845 р. до 1890 (о. Ст. помер в 1911). Стояловский при всіх своїх хибах належав до дуже визначних діячів Галичини. Автор твердить, що був се чоловік образований і що підставі того образування виробив собі за 12 літ свого побуту в чині Єзуїтів. В 218 ч. соціялістичного „Роботніка" появилася рецензія Альфреда Крігера на ту працю Концкого. Рецензент заперечує твердження Концкого про образованість Стояловского і пише так: „Тільки браком образування а може й надміру політичного темпераменту можна вияснити хаотичність його політично - господарської акції." Він признає, що Стояловский мав великий вплив на польське селянство і що він був цікавий чоловік, але задля браку характеру, чи радше задля заломання характеру не міг стати діячем справді великої міри. Признає, що Концкий зібрав величезний матеріял і старанно його згрупував, але язик його сухий, без полету, форма його літературної праці бліда, без сили і виразу, не має ніякої пластики. Тому цікавої постаті Стояловского не відтворив, а дав тільки дуже совісний реєстр його діяльности. — Додамо від себе, що такі життєписи се дуже поучаючі праці, а особливо поучаючі тоді, коли публіці дається їх не запізно. Без сеї праці не можна буде оцінювати селянського руху в Галичині.

ОГЛЯД ПРЕСИ

Література й наука в УСРР

„Новий Час" в ч. 151 приніс статтю п. з.. „Нове ставлення до українських клясиків на Радянській Україні". В ній пише м. ін.:

По розгромі 1929—30 рр. совітська влада на Україні припинила друк творів (навіть уже розпочатих) старших українських письменників. Тільки від недавнього часу Державне Видавництво почало випускати „Вибрані твори" Франка, Лесі Українки та інших. В останнім часі вийшов вибір творів навіть таких проскрибованих „февдально-шовіністичних", „буржуазно-націоналістичних" письменників, як Квітка-Основяненко, якого оповіщено вже „викинутим на смітник історії" (так!) або Ів. Нечуя-Левицького. А оце приносить радянська преса вістку, що, мовляв, „цього року вперше (!) Держлітвидав починає видавати повну збірку творів українських клясиків. Будуть видані Марко Вовчок, Коцюбинський, Леся Українка, Іван Франко, Карпенко-Карий" („Молодняк", 1937, кн. 2, стор. 165). Ця раптовна зміна літературної політики українського Держвидаву знаходить собі пояснення в зміні поглядів у самому центрі — у Москві, де вже не дивляться зизим оком на народню творчість загалом — в області мистецтва, фольклору й зокрема на передвоєнну українську літературу. Навпаки, навіть кажуть гордитися культурними скарбами „совітської країни". Рік тому, підчас обговорення „демократичної Сталінської конституції" московська „Правда" помістила вступну статтю „Литература украинского народа" (1936, з 15. VII), в якій високо піднесла українську літературу як одну з передових національних літератур Союзу. В частині про дореволюційну літературу центральний орган Компартії відзначив, що „дореволюційна українська література пройшла великий і багатий шлях розвитку всупереч диким переслідуванням царату, які доходили до прямої заборони друкування книг українською мовою. Вона залишила багату спадщину, яка була надійною базою для розвитку української радянської літератури й варт уважного, глибокого вивчення й за межами України". Стаття підкреслює, що „зневага до української клясичної літератури є шкідливою антибольшевицькою нісенітницею", бо вона штовхає „на розрив з великим історичним минулим українського народу", яке заповнене віковічною боротьбою трудящого народу проти утискувачів. „Правда" чомусь соромливо замовчує проскрипційні списки „вилученої" літератури, про які була в нас недавно згадка. Мовчить і про цілковиту заборону найдрібнішого нарису історії „великого минулого" українського народу... Та цей милостивий кивок центру, розуміється, не міг не відгукнутися на Україні. Отже раптом Держвидав згадав про „клясиків" та береться їх видавати, а прислужні перА пояснюють попередню політику — шкідництвом буржуазних націоналістів і троцкістів.

Тепер навіть ті, що так ще недавно писали, бо такі були настанови, отже й „мус" писати, кидаються на других за це. Раптом зрозуміли й побачили, що й старі письменники щось варті й чомусь їх люблять „трудящі соціялістичної України, робітники, колхозники й службовики". Рівночасно з усіх цих взаїмних рекримінацій довідуємося, як препарувалися й самі видавані тексти: викреслювалися цілі уступи, цілі десятки сторінок підряд, викидалися цілі епізоди, сцени, події, без яких не можна розглядати твору як композиційної цілости.

(Та) нема чого так тішитися, а це як візьмемо під увагу, що згаданий вище „лібералізм" на ділі дуже вузенький і торкається тільки наших клясиків, яких чейже годі цілком ігнорувати. Зате не розтягається він на клясиків західньо-европейських, бож це значилоб поширити межі української літератури, значилоб розвивати українську літературну мову, а саме цього Москва не хоче, змагаючи за всяку ціну зросійщити нашу мову. Це називається „не відділяти українського пролетаріяту від російського". Тому в останніх часах нема ніяких перекладів з европейських літератур. Поручається зате перекладати російських письменників, навіть найдрібніших, або з літератур братніх совітських народів, зокрема з грузинської. Західньо-европейську літературу мусять хахли читати в російських перекладах. Таксамо й досі цілком спинений розвиток українознавчих наук. Історію мови, літератури, історію свого минулого, свій побут — можуть студіювати тільки Москалі. Російська Академія Наук чито пак тепер Всесоюзна Академія СССР та „Государственна Академія історії матеріяльної культури" дуже енергійно розроблюють національно-російську науку не тільки в ділянці наук математично-природничих, спеціяльно протегованих, але й у ділянці наук суспільно-економічних, куди віднесено й студії над історією й мовою. І от, як і колись появляються російські студії з історії київської держави, про „Правду Руську" та інші наші памятки, як про минуле й памятки суто російські. Навіть у совітській пресі українською мовою читаємо вістки про нові видання Російської Академії, напр. „Руської Правди", як про видання памятки — „російського права"! Що більше, можна (і вказано!) й нашим ученим займатися російською наукою, тільки не українською. От напр. недавно появилася книжка проф. Л. Булаховського „Исторический комментарий к литературному русскому языку" і то накладом Державного Видавництва України (Харків, 1937, ст. 320+2 непаг.), а цей самий Булаховський підпав був нагінці за свої праці над українською мовою, подібно Олені Куриловій, Голоскевичеві, Дорошкевичеві, Филиповичеві й богатьом іншим. Бачите, російська наука то, мовляв, зовсім інша пара кальош! Отже всебічний розвиток української літератури, науки й культури, можливий тільки в своїй державі.

Вол. Дорошенко.

Поляк про українську справу

Виленське „Слово" принесло в 205 ч. передовицю пера начального редактора Кета п. з. „Чи премієр має програму в капітальних справах для Польщі?" В ній сказано між ін.: Українська проблема се найтяща справа для Польщі. Вона вже раз причинилася до упадку Польщі. В тій найтящій і найтруднішій справі нема програми в Польщі. Живемо в якійсь дивній провізорії. Поляки в Східній Галичині і на Волині говорять: „Так дальше не може бути"... Але програми не мають, концепції не мають, виходу вказати не вміють. Польська політична думка в українській справі вагалася між двома бігунами. Один бігун то Володислав IV — другий бігун Станислав Грабский. Перша програма зродилася в хвилях сильної держави. Була се програма дальшої офензиви. Друга програма повстала в хвилях упадку, дефетизму, дефензиви. Польський премієр мусить випрацювати собі програму в тій справі. Неконче мусить нам її сказати. Але мусить сам знати, чого хоче в українській справі, куди провадить Польщу в тій ділянці. Чи п. премієр Складковський здає собі справу з того?

Мішані подружжя на Волині

Варшавський „Курієр Поранни" ч. 204 описує, як польські кольоністи женяться на Волині. Ось декотрі місця з тої статті.:

Я вже добре запізнався з місцевим населенням, танцював з усіми дівчатами, в куми мене часто просили. Переглянув усі дівчата. — Аж тут Бомбік і колеги в голову кладуть: не женися, драню один, з православною, бо ти не по те сюди приїхав, щоб Іванів плодити, здержуй себе брате, бо покоління собі попсуеш. — Я здержувався, але мав уже свій плян. Дівчина, одна православна, так мені підходила, що аж!.. То з нею горівку попивав і потихенько навчав катехизму, бо перед тим мала перейти на католицизм. Але що ж... я скорий, вона побоялася тієї скорости, бо побачила раз, що я справ сестру на вечірці за те, що завдається з поліцаями. Але це тільки здається був такий викрут, а головне — її налякали, як прийдуть „руські". Досить, що перед самими заповідями віддала мені всі гроші, що я їх видав на горівку. — Що тут діяти — тільки ходжу і виглядаю дівчат. Була в селі бувала жінка Квиницька, по дворах служила, вчена в поведінці. Вона нараяла мені мою теперішню жінку: — Дам вам добру дівку... — Всі вони добрі — говорю, беру горівку й йду на село, думаючи про дві православні й одну шляхтянку. Так пішло, що тамтих у дома не було; а до шляхтянки самому не можна йти — свата післати треба. Я попросив Петкевича, що від нього зичив січкарню, але трапив зле, бо мій сват сам для свого сина цю дівку комбінував... Ще люди хотіли попсути, грошей від мене жадали, але моя жінка спитала просто: Владек, це правда, що з іншими ходиш? — Ходжу — говорю — бо хочу женитися; якщо на тебе можу числити, то за іншими не буду ходити. — То тоді ми зговорилися остаточно. Прийняла католицизм і шлюб відбувся.

Відгомін ексцесів

„Час" пише: ПАТ приніс з Америки, що жидівська конференція скликана до Вашингтону Америкен - Джувіш - Конгресом вислала делегацію, яка предложила державному секретареви Голлови меморіял зі скаргами на польське правительство за мнимe толерування протижидівських ексцесів. Меморіял домагається інтервенції на річ Жидів у Польщі. Ту вістку вся польська опінія мусіла узнати за спробу викликання втручування чужих чинників у внутрішні справи Польщі і вона не могла не викликати загального обурення Поляків.—На те цікаво відповідає жидівський „Нови Дзеннік": Після кождих протижидівських виступів повторяється те саме явище: закордонна преса оповіщує обширні звідомлення про випадки. Закордонні Жиди протестують і стараються облекшити долю своїх братів у Польщі. Коли Гітлер зачав боротьбу з католицькою Церквою в Німеччині, зявилася в державного секретара в Вашингтоні п. Голла делегація найвизначніших католицьких особистостей з протестом проти тих переслідувань і з просьбою о інтервенцію. Нераз підчас переслідувань Поляків перед повстанням Польщі дипльоматичні канцелярії одержували меморіяли, протести, заяви проти переслідувань і проти кривди, робленої тій чи іншій части населення. Так вже є в світі, що крик кривджених знаходить відгомін без огляду на те, чи се комусь подобається, чи ні. Ніколи не вважали таких інтервенцій за спроби „втручування чужих чинників до внутрішних справ даної держави", а радше признавали се за нормальний відрух проти кривди. Інтервенція Американського Жидівського Конґресу в п. Голла викликала в пресі проурядовій і ендецькій справжню повінь злобних коментарів, переплітаних погрозами. А інтервенцію в справі положення польських Жидів пятнують як „обурюючі протипольські цькування Жидів". Замість заперечити факти подані делегацією, замість відперти ті закиди дійсними аргументами і виказати блуди, преса проурядова й ендецька повна обурення і погроз. В меморіялі американського конгресу наведено страшну статистику. Показується, що продовж 5 місяців у протижидівських заворушеннях вбито 22 Жидів, зранено 426. Не вистарчить додати в комунікаті до тої статистики слівце „мнимо", щоб її ослабити. Та статистика на жаль — факт, якого дотепер ніхто не заперечив. На тлі такої статистики обурення і погрози виглядають трохи ніяково. Адже треба собі узмисловити факт, що та статистика відноситься не до часу якихсь нагальних неспокоїв в державі, тільки до часу нормального життя держави, що на її чолі стоїть авторитативне, сильне правительство. Чиж в таких умовинах протест незрозумілий? Радше незрозуміле становище заняте п. амбасадором Потоцким, який ствердив, що: виступи того роду... можуть вплинути тільки на заострення жидівського положення в Польщі. З того виходить ясно, що й п. амбасадор Потоцкий визнає засаду „збірної відповідальности." Признаємо інтервенцію за нормальний відрух, але скидання відповідальности за неї на польських Жидів се очевидний нонсенс. Жиди не винні, що американсько - жидівський конгрес інтервеніював у мін. Голла, подібно як Жиди не винні, що деякі сцени з берестейських випадків дістались до американських кін. Обвинувачувати треба хуліганерію і тих, що допускають до розпаношення хуліганерії. Обвинувачувати треба часописи, що юдять і агітують проти Жидів, а які за границею становлять досконалий пропагандовий матеріял проти Польщі. Вкінці треба обвинувачувати ті чинники, що байдужно приглядаються здичінню деяких елементів у Польщі й асистують при переводженні бойкоту. Вашингтонська інтервенція викликана відомими фактами. Коли не буде тих фактів, то не буде інтервенції. А ініціятори протестів повинні собі затямити, що погрози, висувані з приводу інтервенції під адресою польських Жидів, минаються з ціллю. Вони творять щонайвисше ще один документ, який вказує на тяжке положення Жидів у Польщі.

Примітка Ред. „Нової Зорі". Отсю полеміку Жидів з Поляками повинні уважно перестудіювати і запамятати собі всі представники і політики гноблених народів.

60-годинна проповідь

Один американський пастор в м. Лос Анджелос завважив, що вірні чимраз рідше приходять до церкви. Тому рішився одної неділі говорити проповідь без перерви 60 годин, щоб таким чином притягнути до церкви байдужих і недовірків. І дійсно пастор виголошував проповідь від год. 11 в неділю аж до вівтірка по півночі, перериваючи її лише на кілька хвилин. Наслідок був такий, що вірні виповнили церкву по береги, щоб почути оригінальну проповідь.

Через свою високуякість здобули паперці і тутки (повноватки) „КАЛИНА" СОТНІ ТИСЯЧ ВІДБОРЦІВ

З НАШИХ ЛІТНИЩ

ПОРІВНАННЯ

НА РЕЛІГІЙНО-СУСПІЛЬНІМ ТЛІ.

2) Чи вже далі всьо такі дрібниці? О, ні. Є й поважніші видання.

„Wiara i życie“. Rok 17.

Се апольогетичний, двоаркушевий місячник, видаваний ОО. Єзуїтами в Варшаві, вул. Раковєцка 61. Зміст 5 ч. такий: 1) Суд Ватикану над Червоною Москвою. 2) Кс. Урбана „Від звірят чи від Бога?“ 3) Сенатора Родавского: При жерелах корпоративної ідеї. 4) Кс. Войціка: „Жід між Авґустином і Гокслеєм“. 5) Каменьского: „Ще про містику комунізму“. 6) М. Туліє і Ст. Ваврин (наше назвище!) „Католицизм супроти суспільних справ.“ 7) Що і як пишуть. 8) З книгарських полиць (рецензії).

Переглядаю передовсім статтю старенького редактора „Орієнсу“, о. Урбана. Що за дотеп в аргументуванні поважної справи! Яка живість писання! Нехай сховається не оден молодий. І при тім яка велика освіта. Взагалі се видавництво добірного змісту. Пишуть до нього люди, що читають очевидно систематично. Нпр. на ст. 139 знаходжу таке: Проти чисто матеріялістичної психіки звертається в останніх часах навіть урядова фільософія большевиків. Від 1934 р. механічне розуміння чинностей людини, її психіки, особливо актів волі — се „ухил“ від матеріяліст. діялєктики Маркса, се єресь, шкідлива для революційного пролетаріяту — се видумка буржуазних умів! Большевики зривають з детермінізмом волі, підчеркують здібність людини до ініціятиви. Тому й осуджені т а к і матеріялісти як Тімірязев, Бехтярев, Бухарін (автор голосної „Азбуки комунізму“). Істнування душі ще заперечується, бо в послідовності требаби признати істнування Бога, але зміна є і то велика...

Вже півтора години з дійсною цікавістю переглядаю ріжні видання розкинені по лавках у польськім костелі і з тямки не сходить питання: Чому в наших церквах не видно релігійних видань.

Дивлюся довкруги: переглядають їх ріжні люди, старі й молоді, навіть діти, бо і для них є відповідні видання, з образочками, в кольорових окладинках.

Тай зачитався я! Треба вже йти. Свічки вже засвічують на вечірню. При всіх вівтарях світять. Кинув я оком ще на якісь книжечки і на шафу з ґазетами: на долі скарбонка, призначена на гроші від тих, що купують ґазети.

Словом, дбають наші сусіди про поширення свого печатаного слова, перенятого церковним духом.

Тай ми вже маємо з чим показатися між людьми правих поглядів. Хочби згадати тих кількадесять книжок, виданих коштом нашого „Товариства безженних священиків“ у Станиславові відбитками з „Нової Зорі“ і „Правди“. Якже непомітно назбиралося того вже ціла бібліотечка. Деякі з тих видань аж просяться, щоб їх так розкинути по церковних лавах, нпр. Пастирські Листи Преосв. Григорія, такі актуальні й живі своїми темами і способом обговорювання, далі Життя св. Кирила і Методія, Історія гр.-катол. Церкви (чи не перша популярна історія у нас?), Борці за Церкву, Найвищий Пастирський Уряд у Хр. Церкві, Зброя до оборони й наступу, Царство сатани наступає на нас, Недільний Дзвін, Тилявська схизма, Українська молодь Христові, Хто такий був Лютер, Вибір звання (якраз під розвагу молоді в часі ферій), Розмова з дослідниками св. Письма, Радикали про Унію, Пастир. Лист трьох Владик і Розважування над правдами й обовязками християнства й ин.

А який гарний вибір маємо в виданнях ОО. Василіян!

Та чи бачив хто в наших церквах розложені на лавках релігійні видання? А прецінь за границею роблять се здавна, вже богато десяток літ. Чомуж не перенятися від инших народів того звичаю.

Особливо нам се потрібне, бо наша молодь з народа, що виходить з чужих шкіл, просто відвикає від свого письма. Таким чином, коли не зробимо зусилля, щоб її до того письма призвичаювати, наступить розрив між нашим народом і тою релігійною та національною культурою, яку нам передали попередні покоління. А те зусилля зовсім не булоб тяжке. Вистарчить раз на рік, але все в тім самім часі (найлучше в грудні), пригадати народові значіння своєї релігійної книжки, своєї католицької преси і піти з тацою на ту ціль. Раз на рік. І післати передплату на „Місіонаря“, на катол. пресу, закупити хоч кілька релігійних брошур і старатися, щоб вони були нпр. в церковнім передсінку, щоб наші люди освоювалися бодай з виглядом своєї книжки. Згодом все те увійде в потребу і звичай. Буде се хосенний звичай.

А й за тих, що через наше загальне недбальство вже зовсім відвикли від нашого письма, також пора подбати. Пора видати для них молитвослов і якісь релігійні книжки латинською азбукою з нашим виговором і наголосом. Коли сего завчасу не зробимо, то стратимо безповоротно великі маси нашого народу, цілі полоси нашого краю на заході.

На другий день по моїм побуті в костелі зустрів я пароха нашої церковці. Оповідаю йому, що я бачив в костелі й питаю, чи не можнаб у нашій церкві поставити на лавках бодай два-три наші релігійні видання. Відповідає:

„Вони й нашу церкву засипають час до часу польськими релігійними виданнями. Щож, я цілий день сидіти в церкві не можу. А наші видання хіба на свій кошт спроваджувати. Під церквою в неділю продається тижневий орґанік для народа „Христос наша сила“. Поляки мають богатих дідичів тай уряд їм певно дає гроші на ті цілі.“

— Їх дідичі, відповідаю, тепер так притиснені податками і крізою, що ледви дихають. Минулося їх давне богацтво. Вони з довгів не вилазять. А польський уряд також не спішиться давати гроші на релігійну катол. літературу. Се, що бачимо, повстає очевидно заходами і жертвами рим.-катол. духовенства і польської суспільности...

І ще одну новину бачив я в костелі, заки вийшов з нього: на одній з лавок прибита мосяжна бляшка з надписом, чие се місце. Такий звичай також не новий на заході. І знов треба підчеркнути, що він придавсяб і в наших церквах. Особливо тепер, коли будову й направу церков трудно вже переводити під примусом. Отже церковна громада в порозумінні зі священиком і розуміється за дозволом висшої духовної Влади моглаб — відповідно до місцевих умовин — визначити річну жертву на потреби церкви для тих, що хотіліб мати постійні місця в лавках для себе і своєї родини.

По якімсь часі переїздив я через иншу купелеву місцевість на нашій території і спинився в ній на пару днів. Настала неділя. Раненько зустрічаю на вулиці знакомого пароха й питаю його, коли буде Служба Божа в нашій церкві. Відповідає, що він виїжджає до помочи

П. ЧААДАЄВ 3)

Фільософічні листи

*до Пані * * **

Потому виступлять з окружаючої їх пітьми велитні, затерті в данім моменті в товпі історичних осіб, а слава богатьох инших, що їм люди так довго віддавали злочинне і глупе пошанування — згасне назавсіди. Такій новій участи піддадуться богато осіб з Біблії, невідомі і погорджувані дотепер людським умом, і декотрі поганські мудрці, окружені прибільшеною славою; возьмім для приміру Мойсея і Сократа, Давида і Марка Аврелія. Колись погодяться на тім, що Мойсей показав людям правдивого Бога, тоді як Сократ прищепив їм тільки малодушний сумнів; що Давид взірець найсвятішого героїзму, тимчасом Аврелій — в дійсности тільки цікавий оказ ложної величности і чваньковатої добродійности.

Також Катона, роздираючого свої внутренности, згадають тільки тому, щоб гідно оцінити фільософію, що вмовляла несамовиту лицарськість і жалюгідне величчя, які він проявив. Між славними поганами, я думаю, імя Е п і к у р а очиститься від упередження, що його пятнує, і память про него збудить нове зацікавлення ним. Таксамо переміниться участь й инших знаменитих імен. Імя Стаґірита (Аристотеля) будуть висказувати з деякою нехітю, імя Магомеда з глибоким поважанням. На першого будуть дивитися як на духа пітьми, що продовж богатьох століть пригнітав всі сили добра в людей; на другого, як на добродійного чоловіка, одного з вибраних спомагати виконання пляну, уложеного божою мудрістю для спасення людства. Вкінці рішаюся сказати: може бути і велике імя Г о м е р а заплямиться безчестям. Присуд, котрий силою своїх релігійних переконань проголосив Плятон над тим зводителем і спокусником людей, буде вважатися не утопійною бистроумністю, а одною з подивугідних прочуттям і вичаруванням будучих думок. Треба, щоб вибила година, коли сам спомин про того злочинного спокусника, що понизив таким страшним способом людську природу — викликавби краску сорому; коли люди будуть каятися, що кадили перед тим потакайлом їх найнизших пристрастей. Щоб догодити їм, він збещестив святе передання правди і наповнив їх серця грязюкою.

Всі ті ідеї, що дотепер тільки поверховно зачіпали людську думку, або що найбільше безплідно лежали під покришкою в небогатьох незалежних умах, відтепер безповоротно займуть своє місце в моральнім почуванні людства і переродяться в аксіому здорового змислу.

Та одно з найважніших завдань історії, розгляданої з сеї точки погляду, повинно полягати на тім, щоб в споминах людського ума дати належне місце народам, що зійшли зі світової сцени, і на тім, щоб істнуючі народи перенялися пізнанням свого обовязку, який вони покликані здійснити. Кождий нарід, вивчившись основно ріжних епох свого минулого життя, зрозумівби і сучасне своє життя у всій його повноті і зумівби до деякої міри передбачити й той шлях, що йому призначено перейти в будучині.

Таким способом у всіх народів зложиласяб правдива національна свідомість — з означеного числа сталих ідей, очевидних правд, випроваджених зі споминів і з глибоких переконань, більше чи менше пануючих над усіми умами і спонукуючих їх до тої самої ціли. Тоді національности, що дотепер тільки ділили людей, проэріють і відречуться своїх блудів та пристрастей і злучаться всі разом, щоби створити всемірну гармонійну цілість, — і ми побачилиб може народи стискаючі руки один другому в правдивім пізнанні спільного добра людства, яке булоб також справедливо зрозумілим добром кождого народу зокрема.

Я знаю, що наші мудраки предсказують подібне духове злиття в фільософії і поступі освіти взагалі. Та коли взяти під увагу, що народи, хоч і є сукупністю одиниць, то в дійсности вони такі самі моральні величини, як і поодинокі

в сусідстві на празнику, але Богослуження матиме инший священик, о год. 9.30. Приходжу точно — а то вже половина Служби Божої минула. І другої не було. Ніякої оповістки на дверах нема.

Така неточність, особливо в містах, абсолютно недопустима в сих часах. Вона зражує людей до церкви і просто жене їх до чужих святинь, де вони й привикають.

Се тепер конечна річ, точно виходити на відправу Богослужень і заповідати їх оповістками на дверах. Вже в суботу рано такі оповістки повинні бути на церковних дверах або біля них, на виднім місци. Це не маловажні справи!

Вкінці четверта замітка. Чому деякі наші церкви такі опущені?

Не маю на думці ніяких коштовних прикрас. Розумію й те, що може не бути грошей навіть на направу даху. Але на пару квітів біля церкви можна все здобутися. Але на очищення цвинтаря від буряну і кропиви хіба не треба богато грошей. Тут діло тільки у пригадці, в добрім примірі.

А як богато значить естетичний вигляд церкви і церковного подвіря! Ба вже сама добра воля, щоб довести до того...

Подбаймож про ті чотири справи! Вони надзвичайно важні для скріплення релігійного життя нашої суспільности.

Вкінці слово до наших світських людей, які розуміють вагу порушених тут справ.Не осуджуймо зараз всего духовенства нашого, коли бачимо занедбання в церкві й коло церкви, неточність, невідзивчість на потреби часу. І між духовними є прецінь люди хорі, знемочілі, життям розбиті. Є ріжні натури. Є й непокликані до того великого звання, що тільки мучаться на тім становищі. Отже всюди, де прийдемо, пробуймо ми, світські люди, добрим словом і головно прикладом — направити браки. Наші жінки й донечки можуть прецінь заінтересуватися очищенням і прикрасою церков, розуміється не обминаючи священика. А ми можемо здобутися на куплення заздалегідь якоїсь, хочби й не дорогої, релігійної книжки, щоб оставити її незамітно в церковній лавці, коли не маємо сміливости явно жертвувати для церкви.

Такі дрібні зусилля наші, але систематично повторювані, можуть стати тим добрим насінням, з якого може згодом вирости велике добро.

Липень 1937.

Світський обсерватор.

людські одиниці і що наслідком того один і тойсамий закон панує над умовим життям, як тих так і сих — то думаю, що діяльність великих людських спільнот залежить вповні від того особистого почування, що спонукує їх уважати себе відокремленими від решти людства, і такими, що мають власне істнування і свій особистий інтерес. Те почування се необхідний елемент всемірного пізнання і становить, що так скажу, „Я" колєктивного людського істнування; в наших надіях на будуче щастя і вічне доскоиаленя ми не маємо права вилучити, як ті колєктивні людські єства так і менші, з яких перші складаються. Значить, треба рішуче приняти їх за прінціпи і середники призначені для осягнення більше совершенного стану.

Та покищо космополітична будучність фільософії тільки химера. Наперед народам треба створити їх домашну мораль, що відріжняласяб від їх політичної моралі, необхідно, щоб вони наперед навчилися пізнавати й оцінювати себе як окремі особистости; щоб вони пізнавали свої пороки і свої чесноти; щоб навчилися каятися за свої зроблені проступки; направляти заподіяне ними зло і твердо обстоювати добро, до котрого як до ціли вони стремлять. Ось на мій погляд перші кроки на правдивім шляху до усовершення мас, зовсім таксамо як і поодиноких особистостей.

(Далі буде).

Бюрократизм

Кілько документів треба, аби спровадити оден старий пантофель з Німеччини до Польщі, про те так пише польська преса: Одна пані з Німеччини приїхала в гості до свояків у Польщі і вертаючись через помилку запакувала оден старий пантофель господині. Отже відіслала його. Одначе польський почтово-митний уряд зажадав „розрахункового свідоцтва", виданого торг.-пром. палатою в Познані, як також дозволу на ввіз того пантофля, виданого мін-вом промислу і торговлі. На відповідне подання внесок відійшов до Польського Інституту Розрахункового, а той Інститут прислав 4 формулярі до виповнення і зажадав за них 1 зл. 10 сот. Крім того Центральна Комісія для привозу при мін-ві пром. і торговлі прислала ще оден формуляр з жаданням стемплевої оплати 5 зл. Тоді властителька пантофля заявила, що зрікається всего разом з пантофлем, нехай його забере собі, хто хоче... Хто памятає давну свободу торговлі за влади монархів, тому бюрократизм в республиках просто незрозумілий.

Дві противні струї в ОЗН

Варшавська преса пише, що в ОЗН є дві політичні струї. В проводі ОЗН переважають прихильники ерархічного устрою. На доказ наводять факт, що головний провід іменує членів низших проводів. Зате більшість учасників на організаційних конференціях настроєна демократично. М. ін. випрацьовано внутрішний правильник, який передбачує впровадження виборів, ухвал і голосування в ОЗН.

Католицьке шкільництво у Франції

Орган французьких католиків „Ля Круа" подає цікаві дані про розвій католицького шкільництва у Франції. Вищі школи т. зв. Католицькі Інститути є в Парижі, Ліоні, Ліль, Анжері й Тулюзі. В них учить 410 професорів. Студентів є 4219. Дальше є 909 середних шкіл зі 160.000 учеників, згл. учениць. Народних шкіл мають французькі католики 2198 для хлопців і 7590 для дівчат. В них вчиться 1,061.000 дітей. Вкінці мають католики 39 ріжних фахових шкіл.

Родовід Гітлєра

Журнал „Предки визначних Німців" напечатав родовід канцлера Гітлера. Зібрано документи про 260 предків Адольфа Гітлєра з архівів м. Бравнав і сусідних місцевостей. В документах знайдено згадку про якогось Ганса Гітлєра з 1435 р. Можна припускати, що се один з предків теперішного німецького канцлєра. Та напевно сего твердити не можна. Перший безсумнівний предок канцлєра Гітлєра се Матей Гітлєр, що жив 1568 р. яко підданий панів Вейтрів. Всі 260 предків Гітлєра жили яко селяни в однім і тімсамім районі.

Гете і 30.000 людей з його роду

Німці вміють уперто й основно працювати. І так відколи помер Гете появляється пересічно кождого року 30 книжок, присвячених описам його життя або його творчости. А сего року появився великий твір, 2.000 сторін друку, присвячений родоводові найбільшого письменника Німців. Написав його Теодор Гете, недавно померший урядник у Відні. Він у вільних від заняття годинах 30 літ працював над тим твором. В часі ферій їздив по архівах трохи не всеї Европи й Америки, де також відкрив членів роду, з котрого вийшов Гете, між ними навіть одного міліонера в Ню-Йорку. На загал Теодор Гете устійнив коло 30.000 людей того роду і прослідив його долю до 779 року. Найцікавіше в тім величезнім реєстрі осіб те, що на 30.000 людей (крім Йогана Вольфґанґа Гете) Теодор Гете взявся за перо — і то лише тому, що хотів на папері устійнити родовід свого великого предка.

Торговля мінеральними водами

Вже здавна люди торгують мінеральними водами. У Франції одна тільки лічнича місцевість Віші розсилає на рік пересічно 40 до 50 міліонів фляшок своєї води. Коли приняти 45 міліонів, то розсилає на день по 200.000, на годину 25.000, на мінуту 400. Вода Віші йде аж до Китаю, де її продають під китайськими етикетами, до Аргентини і т. д. В Італії продають її тільки в бутельках з темно-зеленого скла. Так там привикли до неї. Подібно розходяться инші французькі мінеральні води, як Евіян, Вітель і инші. Тай наші українські мінеральні води бувають дуже замітні під лічничим оглядом і при тім смачні, як прим. Буркут, але треба ще вложити богато капіталу в рекляму і спосіб їх розсилки, щоби світ засмакував у них.

Пожежа, що триває 53 роки

В програмі робіт, призначеній для боротьби з безробіттям і затвердженій на днях през. Америки Русвелтом, є така цікава точка: гашення „штучного вулькану" в околиці міста Паррей (стейт Огайо). Се гора з величезними покладами камяного вугля, що його вже давно зачали були добувати. Але в 1884 р. в копальні вибухла підземна пожежа, з якою годі було боротися. Шахти покинено і від того часу, поверх 50 літ, гора помалу горить унутрі. Дим, що виходить з отворів шахт, стелиться по околиці й безнастанно покриває її на просторі 25 кв. км. В богатьох місцях видобуваються на поверхню язики полуміни, видні в ночі здалека. Населення околиці давно вже старається про те, щоб погасити „штучний вулькан", який затроює йому життя. Та щойно тепер рішено приступити до робіт, що триватимуть 2 роки. Всі отвори в горі будуть щільно замуровані, щоб не допустити воздуху до середини. Інжиніри надіються, що в той спосіб можна буде згасити вогонь. Пожежу спричинив звільнений з праці робітник. Він облив нафтою візок з вуглям і підпалив його.

Шнури й сіти з жіночого волосся

Один англійський подорожник оповідає, що в Австралії жінки Муринів дуже поневолені. Вони виконують найтяжчу працю, а мужчини займаються ловами та воюють з іншими племенами. Мужчини обтинають своїм жінкам коси та роблять з них шнури і сіти. Це дуже неприємна й болюча річ, бо волосся обтинають гострими каменями.

ЛІТЕРАТУРА — НАУКА — МИСТЕЦТВО

Незвичайна праця

Перша критична оцінка просвітного руху в Галичині за ввесь час його існування.

Просвітний рух в Галичині. Який досвід винесло з нього греко-католицьке духовенство? Львів 1937. Накладом Головного Виділу „Скали". Ст. 132. Формат 18 × 13.5 цм. Відбитка з „Нової Зорі". Ціна 30 сот. (з пересилкою 45 сот.).

Неімовірне, але правдиве: вже майже 90 літ існує в Галичині організований просвітній рух, — бо зачався він в 1848 р., — але до сеї пори ніхто не спромігся написати оцінку того руху! Автор відомої праці п. з. „Читальні", провідник радикалів Михайло Павлик, перед пів століттям не мав іще потрібного матеріялу з области зорганізованого просвітнього життя, щоб дати докладнішу оцінку його. А крім нього здається ніхто й не брався до докладнішого роздумання тої дуже важної справи. Появлялися тільки невеличкі принагідні статті.

А отсе перед нами перша дійсно цінна оцінка всего нашого просвітнього організованого руху на Галицькій землі. Написав її тойсам священик станиславівської дієцезії, що недавно дав нам першу фільософію просвітнього народнього руху під скромним заголовком „Скала" і „Просвіта". *) Рецензія на ту працю була оповіщена в 1020 ч. „Нової Зорі".

Тепер тойсам автор дав нам вже значно більшу працю, яка становить немов фундамент і підмурівку до висновків попередної його праці. Ся нова праця складається з 8 частей.

В першій части переводить автор аналізу понять значіння статута для орґанізації, т. зв. духа часу і проводу. Хто уважно перечитає ту частину, той назавше зрозуміє пустоту таких зворотів як „опанувати читальні Просвіти", „не випускати їх з рук", „держати в руках" і т. д.

В другій части праці п. з. „Справжня новість в організаційнім житті" сильно виаргументовано, чому в „Скалі" може бути правдивий провід і чому в читальні „Просвіти" статутово виключена можливість правдивого проводу.

В третій частині п. з. „Гляньмо правді в очи" цікаво розвязана загадка, чому в головнім т-ві „Просвіта" віє інший дух ніж в кождій її філії і в кождій читальні, хоч вони основані на тих самих статутах. В сій частині праці автор цікавими прикладами з життя виказує, чому в нас мусіло наступити занархізування всего публичного життя. Головна причина того в споневірянні авторитету духовенства, до чого те духовенство в першій мірі само довгий час причинялося. Се та сама причина занепаду, яку знаменитий сучасний італійський історик Ферреро виказує як головну причину упадку сили старого Риму: споневіряння авторитету сенату. В великім діється те саме, що в малім з тим, що воно з малого переноситься на велике і навпаки. В сій частині праці автор робить далеко більші закиди духовенству ніж „Просвіті" за те, що воно вчас не зрозуміло, де криється головне жерело анархії. Далі знаменито представлено надзвичайне релігійне і національне значіння церковної Єрархії у нас.

Четверта частина праці п. з. „Досвід духовенства" може найліпша частина цілої тої знаменитої праці. По перечитанні її мається враження, що слідуючі молоді покоління наших священиків мають уже з чим іти в народ і розпочинати працю, бо тут дано їм підставу до орієнтації на тій области. Тут представлено, як на неуправленім полі нашого просвітнього руху відбувалася затроєна боротьба між народовцями і москвофілами і як та боротьба переходила ріжні стадії та форми, причім наше греко-католицьке духовенство ввесь час було знаряддям в руках політичних партій і ріжних мегальоманів, амбітників та демагогів. Тут автор в пух і прах розбиває самообман тих наших духовних і світських діячів, які думали і думають, що головуванням у світській читальні можна її тримати в руках. Автор незбито доказує, що так думаючі діячі подібні до людей, які твердо заснули в горіючім домі. Якби ся його праця була появилася бодай 10 літ скорше, булаб заощадила здібним до думання людям не одної великої прикрости, а нашій суспільности страшного стану розбиття і пострації в самих основах. Тай тепер ще та праця дуже цінна тим, що вона знаменито вчить: не пхатися в нутро обнятого вогнем будинку, коли хочемо загасити зловіщий пожар.

В пятій части праці п. з. „Велика ідея" виказано, що в наших обставинах лише парохіяльні читальні можуть бути одиноким способом рятування нашого народу перед руїною й анархією. По Росії, Мексику та Еспанії наша суспільність начерзі, щоб так сказати, до здобуття її розвалом. Тут виказано, чому і як до сего дійшло, як осередки народньої освіти на нашім грунті стали відразу осередками глибокого народнього розбиття і пристрасної ворожнечі та як наше духовенство задля своєї станової незорганізованости та браку здорової орієнтації само ввесь час доливало оливи до страшного вогню, борні всіх проти всіх. Тут інтересно нарисовані картини з недавної історії бурливої діяльности нашого духовенства—на шкоду власному народові хоч і без злої волі. І яскраво намальовано, як се впливало на вірних та як страшний розвал довів по читальнях під проводом духовних навіть до ширення культу атеїста Франка та апостата Наумовича. Слідує майстерний опис помешкання типового священика „патріота" з часу найстрашнішого розвалу... Є такі психічні пошести - недуги, що вже само усвідомлення їх хорому лічить того хорого. Думаємо, що тут перед нами такий випадок і можливість такого лічення: бо хто з увагою перечитає й роздумає сю дійсно першорядну працю про наш просвітній рух, тому напевно стане ясна вся ненормальність і шкідливість того, що в нім дійсно було ненормальне і шкідливе. Бо чейже ніхто не скаже, що се нормальна річ, коли катол. священик укладає гидкий пашквіль на Папу як голову Церкви, на Унію, на своїх Епископів і своїх товаришів-священиків, вчить того пашквілю свого власного парохіянина і каже йому той пашквіль виголосити на могилі апостата, — думаючи, що робить тим патріотичне діло... По перечитанні тих описів вже немов самі розвязуються перед нашими очима такі таємничі загадки нашого публичного життя як пр. те, чому в нас можуть спокійно розвиватися радикальні „Каменярі", „Самоосвіти" та взагалі всякі безбожні установи, — а як появиться правдиво католицька організація, то проти неї счиняють неімовірний крик. І кричать всі, від найлівіших до найправіших... Слідує найцікавіше місце цілої праці, де сказано, що супроти того всего повинно бути властиво ще гірше ніж є і вияснено, чому ми не знайшлися в ще гіршому положенні...

Тут автор праці переходить, що так скажу, від критики до позитивного способу вияснювання ситуації і показує нам, як на горизонті тих страшних подій виринає велика постать діяча, що одинокий в тій суспільности вже літ тому 30 зорієнтувався, до чого все те мусить довести. І вже тоді почав свою тяжку працю в страшенно занечищеній і полумінню зіпсуття обнятій великій стайні Авґія. Діячем тим був станиславівський Владика, Преосв. Ґригорій Хомишин. Його тяжка праця довго виглядала на правдиву працю Данаїд, значить на таку роботу, яка засуджена на повну безуспішність. Автор на ст. 76 78 зібрав 14 цікавих висказів станиславівського Владики з ріжних часів його діяльности (властиво перед читанням цілої праці „Просвітній рух в Галичині" добре булоб перечитати ті вискази). Ся частина праці кінчиться вияснінням мотивів, що спонукали станиславівського Владику до завзятої боротьби на области просвітнього руху.

Слідує шеста частина п. з. „Історія „Скали". Та улюблена духова дитина станиславівського Владики знаменито представлена в огні неімовірних трудностей і небезпек, цькувань і руїни. І коротко та влучно представлена місія тої дитини: збудувати міст між ворожими непримиримими таборами в нашій власній суспільности. Від того справді культурного діла зачинається основне викорчовування недовіря одних до других, а всіх разом до духовної Влади серед суспільности, в якій закидали Епископові, що через нього „марно згине нарід." Драматичність малюнку доходить верха в описі, як нещасний священик у пянім стані виконує замах на свого Епископа (розуміється, під шалений аплявз всіх руйників!). А опісля ізза того кульмінаційного верха, про який можна було думати, що вже гіршого не буде, виринає все небезпечніший „верх", з якого все, що захоплене руїною, а нею захоплена була майже вся суспільність, нестримно мусіло сунутися в пропасть. Той другий кульмінаційний „верх" виринає в хвилі, коли велика ідея парохіяльних читалень при помочі Католицької Акції діждалася свого оконечного оформлення - воплочення в „Скалі"; якраз тоді наші т. зв. „народні діячі" проголосили присуд смерти над „Скалою"... І розпочався танець Мамаїв, завершений облудним виттям тих, що закричали, що „брилянт католицизм", але лише тоді, коли не буде організувати ніякої катол. організації..

В семій части праці подано кілька добре уаргументованих доповнень 9-ох духових користей, які в рефераті на першім Загальнім Зїзді делегатів читалень „Скали" 23. IV. 1936 р. представив др Осип Назарук. Коли тепер читати ті доповнення, то мається враження, якби богато літ минуло від часу проголошення перших 9-ох сподіваних духових користей для нашого народу від „Скали". А тимчасом минув ледви рік. Се знак, якою боротьбою заповнений був той час і яка важна річ вложена була в тім короткім часі в основу дальшого розвитку нашої нації.

Осьма й остання частина обговорюваної праці таксамо поважна як всі инші. Та є в ній поруч великої поваги рівно великий і правдивий гумор, а саме в представленні довголітньої кампанії за ратування „Просвіти" перед комуністами і взагалі перед лівими. Автор правдиво пише, що була се дуже сильна кампанія, що тривала кілька літ „і все кінчилася успіхом" — в уяві прихильників „Просвіти". Але той успіх кінчився тим, що навіть т. зв. свідомі націоналісти й католики, в боротьбі з лівими на терені „Просвіти", ближче познакомлювалися з тими лівими і їх ідеями, згодом захоплювалися ними і втікали за Збруч, щоби звідтам ратувати Галицьку Землю. Навіть сам автор виховав раз таких „відпоручників"... І се власне вершок гіркого та здорового гумору цілої тої праці і заразом найяркіша пересторога перед маняцтвом мішання води з оливою, перед примирюванням того, що примири-

*) Гл. брошуру „Скала" і „Просвіта". Які ріжниці між ними ідеольоґічні, статутові й орґанізаційні. Львів 1937. Накладом Головного Виділу „Скали". Відбитка з „Нової Зорі". Сторін 50. Формат 17.8 × 13 цм. Ціна 20., з пересилкою 30 сот.

ти не дасться. Автор виказує дуже ясно, що думка про опанування „Просвіти" католиками то фікція неможлива до здійснення та що тільки ідея парохіяльних читалень влучно розвязує замотану справу народньої освіти на нашій ниві. Вже по двох літах істнування „Скали" дається виразно відчувати, що се одинока з українських народніх орґанізацій, яка в маси нашого народу з успіхом вносить католицизм. Вона рівночасно забезпечує наш духовний стан перед неможливою ситуацією в світських читальнях, де духовенство раз-у-раз зустрічається з двома противними собі кличами: 1) „Чому священика не видно в народній читальні при роботі?" і 2) „Попа маємо досить в церкві!"... До найбільше вдатних аргументацій сеї праці належить легка, але дуже вдумчива полеміка зі священиком б. УСС, який заявився проти „Скали", кажучи: „Ми молоді ідеалісти, б. старшини УСС, уступати з поля бою не вміємо! У мене є читальня „Просвіти" така як найліпша „Скала"... (і тому розуміється „Скали" не треба). Автор праці величаво представляє нам наслідки такого хибного погляду.

Такий богатий зміст тої книжечки. Без неї не зможе обійтися набудуче ніякий солідний працьовник на ниві нашого просвітнього руху, без огляду на те, до якого табора він належавби. Тому Головний Виділ „Скали" має справді заслугу, що видав сю працю окремою відбиткою.

Ми цікаві, чи в противнім таборі здобудеться хтось на критику й оцінку сеї праці. Критика булаб дуже пожадана з ріжних точок погляду. *) — А. Ч.

*) Уважаємо вказаним запримітити ось що: Хоч автор вже другого циклю статтей в „Новій Зорі" на тему „Скали" ніколи не підписувався під тими статтями, в редакції „Н. Зорі" зявляються часті писемні й устні рекримінації на автора. Та мимо всіх закидів редакція стоїть на становищі, що ті статті знаменні та що на них можна взоруватися, як треба вдумуватися в народно-освітні справи. Оба циклі статтей того автора, видані окремими відбитками Головним Виділом „Скали", заслугують на пильне і многократне читання. — Ред. „Нової Зорі".

Нова книжка про візантинізм

N. Jorga: Byzance après Byzance. Continuation de l'„Histoire de la vie byzantine". Ст. 272 і 22 табл.

Знаний ромунський шовініст і ворог Українців проф. Йорґа оповістив нову цікаву працю про візантинізм. В ній доказує, що візантійська культура не тільки ни не зникла з упадком Візантії по здобутті її Турками, але ще опанувала велику турецьку державу. Турецька адміністрація була продовженням візантійської, а вплив візантійських урядничих родів („архонтів") у Туреччині був такий великий, що одного з них, Михайла Кантакузеноса, обвинувачено, що змагав до турецького трону. Навіть грецької мови уживано в турецькій державі як урядової. Розсадниками візантійської культури в Туреччині були дальше великі монастирі: Афон, Патмос, Синай, Саббас і патріярхат. Ролю візантійського цісаря продовжав патріярх. За султанів мав патріярх навіть більшу владу ніж за цісарів. В 17 ст. повстали цвитучі грецькі школи в Царгороді під опікою патріярха, в Падуї, в Букарешті і в Яссах. В ширенні візантійської культури підчеркує Йорґа значіння ромунських князівств. Його праця се перша суцільна історія візантійської культури під турецьким панованням. Німецький рецензент тої праці в „Jahrbücher für Geschichte Osteuropas" (річник І. 1), Георґ Штадтмілер, пише, що міць життєвої сили Візантії на всіх областях просто незрозуміла і що будучий історик повинен представити турецьку державу як другу Візантію і третій Рим (а не, значить, російську державу).

РЕДАКЦІЯ РУКОПИСІВ НЕ ЗВЕРТАЄ І з того приводу в переписку не входить.

З РЕЛІҐІЙНО-ЦЕРКОВНОГО ЖИТТЯ

Навернення на смертельнім ложі. По перше розважте, що, коли се таке велике зло, взагалі відсувати навернення до Бога і помирення з ним, то мусить бути без порівнання більше зло його умисно відкладати аж на кінець життя в довірю покаяння на смертельнім ложі. Бо в сім случаї є без порівнання більша небезпека, зарозумілість, безумність і образа. Се вже дуже богато, коли один на тисячу з таких, які в той спосіб задумують обманути Божу справедливість, що ціле життя грішать і щойно тоді хочуть помиритися з Богом, коли вже не можуть більше грішити, — є такий щасливий, щоб виконати важну сповідь на смертельнім ложі, не беручи під увагу ласки правдивого навернення. О, такі грішники довідаються на своє нещастя, що „Бог не допустить до шуткування з себе". (Ґал. 6, 7). Загальне правило є: „Що чоловік сіє, се він буде також збирати". І як він жие, так і вмре. Се правило таке загальне, що маємо в св. Письмі тільки один приклад щасливої смерти по злім життю, а саме доброго розбійника. І той приклад такий одинокий у всіх своїх обставинах, що він не може дати навіть найменшої уснованої потіхи грішникам, які заміряють втечи від Божої справедливости наверненням на смертельнім ложі.

Подруге розважте, як дуже мало грішник може зробити для свого навернення на своїм смертельнім ложі. Бо тупість ума й оспалість, що їх йому спричиняють недуга, або ділання ліків, болі і трівога перед смертю, що він їх відчуває на тілі й на душі, роблять його зовсім нездібним молитися, або уважати на відчитування або в якийнебудь иншій спосіб поважно скермувати свої думки на найважнішу справу душі. Коли нас вже малий біль голови, або яканебудь инша мала недиспозиція здержує від поважних розважань і від молитви в скупленні та побожності, то як далеко менше будемо могти молитися з неподіленою увагою або щонебудь інше зробити для нашого спасення, коли нас нападуть смертельна недуга і жах перед смертю. О, християни, не обманюйте отже самі себе пустими уроєннями правдивого акту розкаяння і любови до Бога, що ви їх виконаєте на вашім смертельнім ложі. Вони вам тоді прийдуться надзвичайно тяжко, майже неможливо. І ви ще могліб тоді говорити про щастя, коли будете здібні хочби до доброї думки. Тисячі таких, що схлібляли собі думкою зробити спасенне діло на своїм смертельнім ложі, смерть схопила нагло. Тисячі стратили свої змисли ще заки могли зрозуміти свою небезпеку. Тисячам схлібляло їх окруження злудою, що вони ще не близькі смерти, а вони вже були близькі їй. І, що дуже часто буває, тисячі забув Бог підчас смерти за кару тому, що вони забували Бога в житті. І так майже все заміри на смертельнім ложі стають димом і ведуть до пекла.

Потретє розважте, що навернення налогового грішника повсякчасно дуже тяжка справа і вимагає великої ласки, такої ласки, яка розмягчує і зміняє серце і відвертає його дійсно від нахилу до гріха, а привертає до любови Бога так, що серце те, що йому від довгого часу силою злого призвичаєння стало другою природою, тепер до крайности ненавидить і цілою душею се любить і сего держиться, чого дотепер боялося і чим погорджувало. Коли отже се діло завсіди було дуже тяжке і рідко можна його виконати без довгих і поважних розважань і богато молитов, якже сумно мусить бути тоді з тими грішниками, що ту справу з розмислом відкладають на час, в якім вони неспосібні ні до розважування, ні до молитви, і який найбільше непригожий, бо Бог відсунувся від них за кару задля їх впертої неготовости до розкаяння і задля їх нестерпної зарозумілости. О, бідний грішнику, ти схлібляєш собі у своїх гріхах, що повсякчасно (хоч як пізно) буде тобі легко поєднатися з Богом й уникнути пекла, бо ти чув, що Бог окаже милосердя грішникови в кождім часі, в якім він до Бога не звернувсяб. Та діявол затаїв перед твоїми очима, що правдиве навернення до Бога, а саме на смертельній постелі, се тільки овоч надзвичайної ласки Божої, якої Бог не обіцяв ніякому чоловікови. Се може бути овоч дуже великого чуда ласки, що її Бог рідко уділяє для таких, які були досить зухвалі, щоб висмівати Бога продовж цілого їх життя.

Постанови собі, ніколи не вірити в навернення налогових грішників на смертельнім ложі, ні, навіть тоді ні, колиб вони мали пролити струї сліз. Вони витиснені часто далеко більше боязню перед смертю ніж любовю до Бога. Тому дбай якнайусильніше, щоб ти все так жив, як бажаєш умерти. І напоминай також всіх своїх близьких, щоб забезпечили спасення своїх душ в той самий спосіб. Він одинокий, що веде до цілі.

Епп. Р. Челлонер
Апостольський Вікорій Лондону.

ПОЛІТИЧНІ ВІСТИ

ПРЕДСТАВНИКИ УКРАЇНСЬКОЇ ПАРЛЯМЕНТАРНОЇ РЕПРЕЗЕНТАЦІЇ посли Мудрий і Целевич та сен. Луцький були на послуханні у премієра Складковского. В звязку з тою конференціею має відбутися у Львові нарада українського парляментарного клюбу. На тій нараді мають вирішити становище Української Парляментарної Репрезентації до актуальних справ. („Хвіля", ч. 6593).

НА ЗАСІДАННІ СОЙМУ пос. Біляк заявив, що відозва згадана в інтерпеляції пос. Жиборского чисто провокаційна і видумана. Такої відозви не підписали і не могли підписати ні УПР, ні УНДО. Сойм приняв ту заяву оплесками.

НА УКРАЇНІ ГПУ увязнило провідників комсомолу Андреєва, Татарникова й ин. Крім того увязнено Лищинера, директора державного видавництва, і ред. Осипова, його співробітника. Лищинерови й Осипову закидають, що вони написали життєпис „гітлерівського шпіона Тухачевського."

В КИЇВСЬКІМ РАДІЮ якийсь діяч з комсомолу отверто закидав Ворошилову, що він був у змові з розстріляними ґенералами. Се знак, що Ворошилов попав у неласку Сталіна.

ДО ПРОВОДУ ЗВЇОНЗКУ МЛОДЕЙ ПОЛЬСКІ увійшли майже самі члени найрадикальнішої ґрупи польської націоналістичної молоді т. зв. Фалянґи.

СОВІТСЬКИЙ ҐЕНЕРАЛ Левандовский, увязнений в м. році за недбале переслідування Кавказців, утік з вязниці в Тифлісі за границю.

АМБАСАДОР ФРАНЦІЇ В БЕРЛІНІ зложив протест в німецькім мін. закорд. справ проти поширювання німецькою пресою поголосок, неначе Франція вислала відділ Чужинецької Легії на фронт до Еспанії.

У ФРАНЦІЇ в м. Шамон увязнено німецького шпіона І. Селіера. В його помешканні поліція знайшла летунські знимки французьких границь з ріжними примітками. Крім того знайшли в Селіера богато адрес висших німецьких офіцирів летунства.

ҐЕН. ФРАНКО приказав усунути тяжкі батерії, що загрожували Ґібральтарови, бо їх уставлення під англійською ґібральтарською твердинею викликало в Анґлії велике обурення.

АНҐЛІЙСЬКИЙ ПАРЛЯМЕНТ ухвалив закон про кредити на національну оборону. За тим законом голосували також анґлійські соціялісти.

В ЄРУСАЛИМІ англійські власти рішили увязнити великого муфтія. Він скрився до святині. Анґлійці пошанували право азилю і не пішли туди за муфтієм.

НОВИНКИ

Традиційне торжество в честь Маркіяна Шашкевича відбудеться в неділю 1 серпня с. р. на Білій Горі коло Підлися без огляду на погоду.

Перестають курити. Від січня до мая с. р. зужито в Польщі 4.987 тон тютюну супроти 5.054 в тих місяцях минулого року, хоч населення збільшається постійно.

Мін-во скарбу дозволило приймати державні цінні папери при сплаті ґрунтового податку.

Станиславівський воєвода поручив повітовим виділам відмовляти затвердження рішень громадських рад у справі безплатного позбування громадських ґрунтів.

Рим.-катол. парохом у Станиславові іменовано кс. пралата К. Більчевского, дотепер декана в Городку коло Львова.

За спроневірення судових депозитів придержано в Станиславові урядника городського суду в Товмачі Леона Шпунда.

На терені станиславівського воєвідства була міжнародна ґеоботанічна прогулька, зорґанізована ґеоботанічною станцією „Сігма” в м. Монпеліє у Франції.

В Камені Довбуша коло Яремча посвячено нововибудований „косьцюлек”. Він коштував 8000 зл.

В Чехові коло Монастирськ на церковнім подвірю малі хлопці бавилися ґранатою з часів війни. Ґраната вибухла й одного хлопця розірвала, другого тяжко ранила.

В Синевідську Нижнім згоріли три морґи лісної культури. Пожар повстав з огнища, яке лишив пастух у лісі.

Мандрівка перуна. В Старім Самборі до помешкання адв. Дуркота впав підчас бурі кулистий перун. Він перебіг кілька кімнат, відлупив тинк у кількох місцях, спалив електричну інсталяцію і через комин влетів до поблизької стайні. Звідти перебіг кілька вулиць і зник в околиці зелізничого двірця. Адвокатському аплікантові Онишкевичеві перун обсмалив руку, а сестру адв. Дуркота звалила на землю струя воздуха.

На Волинь прибуде в найближчих днях прогулька Німців зі Східної Прусії.

Фірма „Хлєболяс” у Рівнім пустила в обіг чеки без покриття на суму 130.000 зл. У звязку з тим увязнили книговода фірми Е. Бухбінґера та власників фірми М. Ґронфіля, Д. Ґальміца і М. Фельдмана.

„Поліський ярмарок” відбудеться в Пинську в днях 22 до 31 серпня с. р. Зелізнича знижка виносить 66 прц.

В Киеві большевики мають поставити ґранітовий обеліск на памятку відвороту польських військ з Киева в 1920 р.

На відновлення Вавелю призначено 120.000 зл. річно.

В Татрах коло Морського Ока забився чеський прокуратор з Братислави др Вітак.

В Клєцку згоріло 50 домів і костел, а деревляного хреста з портретом Спасителя пожежа не діткнула. Маси народа йдуть оглядати той хрест.

58 комуністів увязнено в Варшаві.

Гумор. — Посередний податок. — Учитель: Бувають податки посередні і безпосередні. Задорожний, дай приклад на посередний податок. — Оплата за пси. — Що? То се має бути посередний податок? — Так! Бо пес не платить, тільки чоловік.

Платні латинського клиру в Польщі. На основі конкордату Польща платить що року римо-катол. Церкві 19,845.000 зл. З того 17,465.499 зл. припадає на платні для клиру. Кардинали дістають місячно по 1825 зл., архиепископи по 1420 зл., члени капітули по 246 зл., парохи по 110 зл., сотрудники по 80 зл., клерики по 52 зл.

Міністр рільництва розвязав Рільничу Палату в Білостоці й іменував комісара. Се перший випадок того рода в Польщі. Причина розвязання та, що власти Палати присвячували головну увагу персональним справам, замість рільничим.

В суспільній обезпечальні в Сосновці викрито надужиття. Вони полягали на вписуванні фальшивих позицій за дентистичні поради і пльомби. Ріжниці між квітом і пібраною сумою мандрували до кишені касієра.

Тайний дім гри викрила поліція в Сосновці. До нього заходили переважно урядники з Сосновця, Домброви і Бендзіна та заможніші купці. Льокаль опечатано.

В Люблині засуджено на півтора року вязниці поручника Тадея Каю, коменданта місцевого відділу фізичного вишколу, за спроневірення 4.000 зл. на шкоду держави.

В червні виеміґрувало з Польщі 2630 осіб, в тім до полудневої Америки 2025, до північної Америки 388, до Палестини всего 146 осіб.

Поліція увязнила у Варшаві одного з касієрів баґажової каси на головнім двірці за те, що він уможливив одному зі своїх помічників спроневірити 25.000 зл. Дефравдант утік.

III Міжнародні Футряні Торги відкрито у Вильні. Виставлені товари мають вартість 5 міл. зл.

Зелізничі катастрофи. На лінії Влоцлавек—Кутно вискочив з шин мішаний поїзд. Ваґони перевернулися і впали до рова. 4 особи ранені. — Також на стації в Медзишині вискочив з рейок особовий поїзд, зложений з 6 ваґонів. Льокомотива і один ваґон перевернулися. Жертв у людях не було.

В Чеховіцах коло Бельска зударився мотоцикль з автом. Оден з ранених помер від ран, другий конає. Кілька подібних нещасть сталося в инших місцевостях задля скорої й необережної їзди.

В Польщі є поверх міліон жінок більше як мужчин.

Грізні прояви. Появилася фахова праця пполк. дра Фр. Ваґи про „Стан здоровля поборових.” Він виказує, що в Великопольщі аж 12% поборових хорих на серце і 12% на сухоти. Найгірші прояви є потому на Поморю і на Виленщині. З того виходилоб, що хлопці з наших околиць здоровіші. До сего дуже причиняється успішна пропаґанда проти алькоголю й тютюну, що ослаблюють людський орґанізм і роблять його невідпорним на всякі недуги.

В Москві викрили тайну друкарню протисталінських летючок.

Язва мотилів навістила околиці Відня. Вони хмарами літають над полями.

Літний час се для кождої ґазети найтяжший час. Тому просимо Вп. Прихильників нашого орґану особливо в тім часі правильно присилати передплату і бодай час від часу підперти ґазету хоч невеличким дописом.

Гумор. — Моя жінка вчиться ґрати на скрипці, а дочка на фортепяні. — А ви? — Я вчуся терпеливости.

Ромунський король Карло купив для себе 1.500-тоновий яхт „Наглін”, на якім кн. Віндсору відбув м. р. подорож по Адрійськім морі.

Фабрика тютюневих виробів згоріла в м. Горенс в Данії. З **дымом** пішли 4 міл. папіросок. Шкоди є 6 міл. зл. 450 робітників остало без праці.

Священика Маєра Т. І. засудив німецький суд на 6 місяців за те, що назвав боротьбу німецької держави з Апост. Столицею обманом зі сторони держави.

Німецький міністр освіти оповістив розпорядок, щоб у всіх висших школах підчас науки вивішувано державні прапори зі свастикою.

Визначний учений Марконі лишив маєток вартости 5 міл. фунтів стерл. Більшу часть з нього дістане на основі завіщання вченого його донька Електра.

В м. Страґарі під Крагуєвацем в Югославії (осередок югославянського военного промислу) вилетів у воздух магазин стрільного пороху. Кілька осіб ранених.

Сенатська військова комісія З. Д. П. А. ухвалила проект закону про продажу гелія за ґраницю до ужитку воздухоплавів.

В панамськім каналі мають вибудувати величезний памятник в честь ґен. Ґетальса, інжиніра, що будував той канал. Памятник коштуватиме 160 тисяч дол. Се буде велика морська ліхтарня, видна з обох океанів для кораблів і літаків.

Гумор. — До вченого тата влетів у кімнату малий синок з плачем. — Ти чого так плачеш? — Бо я проковтнув шпильку. — Чи варт аж так ревіти задля такої дрібниці? На маєш другу і не плач.

БІРЖА

ҐРОШІ. Доляри амер. 5.29, дол. канадійські 5.29—5.26.

Німецька марка 1.42—1.39, фр. франки 20.05 шв. франки 120.90—120.10, фунти стерлінги 26.37 — 26.61, австр. шілінги 99.00—98.00, чеські корони 18.20 — 17.60, ліри 24 — 23.

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення Редакція не відповідає.

КІНА

АТЛЯНТИК: Забуті обличчя.
КАСИНО: Ніч в опері.
КОПЕРНИК: Р. 107 взиває помочі.
ПАЛЯС: Малий Чародій.
СТИЛЕВЕ: Шампанський валець.

ФАБРИКА
ХЕМІЧНИХ ВИРОБІВ
О. ЛЕВИЦЬКА і С-ка
Львів, ул. Кордецького 51.
Тел. 260.04. ПКО. 503.881.

поручає власні вироби найкращої якости:
Пасту до взуття „Елеґант” терпент.
Пасту до підлоги, Французька маса,
Пасту до взуття „Елеґант” воскову
Віск комбінований до підлоги
Васеліну до шкіри

Синку до білля
помадкову і коронову
Шварц до чобіт
Віск шевський
Смолу шевську
Л е п на мухи

ЦІНИ ОГОЛОШЕНЬ

Ціни розуміються за одношпальтовий рядок (ширини 70 мм.) о висоті 1 мм. Висота шпальти 370 мм. За оголошення (кромі дрібних) в застереженому місци дочислюється 20%. Дрібні оголошення поміщується по вплаченні належитости готівкою або почтовими значками.

Шпальтові оголошення

В рубриці: „Оголошення” . . . . . 30 сот.
В тексті і в новинках . . . . . 50 „
На першій сторінці . . . . . 60 „
Дрібні оголошення по 8 сот. за слово. Перше слово і товстий друк числиться подвійно. Найменше оголошення (9 слів) 80 сот.

Сторінкові оголошення

На останній сторінці: 1/1 стор. 180. — зол., 1/2 стор. 90. — зол., 1/4 стор. 45. — зол., 1/8 стор. 25.—зол. В редакційному тексті: 1/2 стор. 280.— зол., 1/4 стор. 140. — зол., 1/8 стор. 70. — зол., 1/16 стор. 35. — зол.

При кількаразовім анонсуванні даємо значну знижку

Видає й редагує Комітет У. К. О. — З друкарні „Графія” Львів, Тиха 5. Тел. 202-83. — Відповідальний ред. Панталеймон Хитра.

Opłatę pocztową uiszczono gotówką.

Рік XII. Львів, четвер, 5 серпня 1937. Ч. 58 (1058)

НОВА ЗОРЯ

Виходить 2 рази тижнево: в четвер на 8 ст. під неділю на 8 ст.

АДРЕСА: Нова Зоря, Львів, ул. Гродзіцких ч. 2. І. п. - Тел. 105-72.

Передплата в краю: чверть-річно 6 зол., місячно 2 зол., Закордон. чверть-річно 9 золотих

ЦІНА ЧИСЛА 20 СОТ.

Конто П.Щ.Львів 505.796

ЩО ДІЄТЬСЯ В СВІТІ

Торжество в честь Маркіяна Шашкевича на Білій Горі.

В неділю 1 с. м. на Білій Горі коло Підлисся відбулося традиційне торжество в честь Маркіяна Шашкевича, пробудителя Галицької Землі. Прибули прогульки зі Львова, Тернополя, Перемишля, Збаража, Зборова, Бібрки, Миколаєва і велика маса народу з Олесьчини, Брідщини і Золочівщини. Окрема спільна прогулька, 1350 людей, прибула з Камінеччини, Радехівщини і Сокальщини. Крім того з Сокальщини прибуло 50 наколесників. На торжество прибув Преосв. Никита Будка зі Львова. При вході на гору привитав Преосв. Никиту о. дек. Левицький від олеського та золочівського духовенства і др Ваньо від комітету торжества. Зчерги Преосв. Никита відслужив торжественну Службу Божу в асисті численного духовенства. Співав хор теольогів. По св. Євангелію парох Сасова о. Лисько виголосив святочну проповідь. В ній пояснив велич і значіння торжества в Підлиссю. По Службі Божій Преосв. Никита виголосив коротке слово до зібраних. В нім підкреслив значіння священичого авторитету в житті народу. Зараз потому Преосв. Никита відправив в асисті духовенства панахиду на могилі невідомого стрільця. О год. 2-ій пополудні зачалася світська частина торжества. Др Ваньо виголосив промову про Маркіяна Шашкевича. По сій промові злучені хори читалень, коло 250 членів, відспівали м. ін. „Цьвітка дрібная". Орхестра золочівського „Сокола" відграла „Вечерниці" Ніщинського. Золочівське староство заборонило частину програми, а саме вмурування пропамятної таблиці в честь Маркіяна Шашкевича та пописи „Соколів" і „Лугів".

Шораз близше до соціялістичного ідеалу.

„Тиґоднік Ілюстровани" приніс статтю про розвій етатизму в Польщі. В ній подає цифри щодо участи держави в поодиноких ґалузях промислу. А саме: В ґутничім (зелізнім) промислі до держави належить поверх 80% цілої продукції в Польщі. В металюрґічнім промислі до держави належить 50% продукції. В нафтовім промислі обороти державних підприємств становлять 17% загальних оборотів. У вуглевім промислі продукція державних копалень виносить 30%. В хемічнім промислі (штучні навози) держава посідає 80% капіталів, уміщених в тім промислі. В тартаковім промислі держава посідає 20% продукції. У льняній продукції держава має 60% уділів. В державних каміноломах працює 50% загалу робітників каміноломів, в державних салінах 99%. Живці (купелеві місцевости) належать до держави в 70 процентах. Польська торговельна фльота належить до держави в 90 процентах, корабельне маклерство в 40%. Консервативний „Час" навівши ті цифри додає: Господарське життя в Польщі зближається щораз більше до соціялістичного ідеалу.

Всеросійський православний конґрес під патронатом Совітів.

Віденська „Райхспост" звідомляє з Москви, що там має відбутися незабаром всеросійський конґрес православної Церкви під проводом митроп. Сергія. Червоні володарі Кремля згодилися на відбуття конґресу, щоб показати немовбито в СССР істнує реліґійна свобода. Що се черґовий підступ большевицької пропаґанди, свідчить факт, що на тім „конґресі" мають вибрати делеґацію, яка має обїхати православні осередки на еміґрації і позискати їх для Совітів.

Большевицький маршал Бліхер увязнений?

Японські ґазети принесли ряд статтей і замітоk під заголовком: „Де маршал Бліхер?" Вони вказують, що на основі большевицьких джерел Бліхер виїхав з Москви на Далекий Схід ще 16 червня. Одначе не прибув він ні до Хабаровська, ні до Владивостоку. Цікаво, що Бліхер не появився на Далекім Сході навіть в часі інцидентів на Амурі і коло озера Ганка. Всіми справами окремої далекосхідної армії за той час кермував ґен. Чернишев. Японська преса наводить сі факти і здогадується, що марш. Бліхер вже давно увязнений та що очевидно він зовсім з Москви не виїхав. — Анґлійська преса пише, що марш. Бліхер виїхав до Китаю як дорадник китайського штабу проти Японців.

Чеська армія буде мати маршала.

Найвисша рада національної оборони чехословацької республики рішила перевести широко закроєний плян укріплення границь Чехословаччини. Крім того мають перевести важні адміністративні реформи в чехословацькій армії. М. ін. мають впровадити в армії четверту ґенеральську ранґу і ранґу маршала. Маршалом Чехословаччини мавби стати ґен. Сірові, теперішний ґенеральний інспектор чехословацької армії. („Лідове Лісти", з 18. VII. с. р.).

Анґлія скріпляє ґібральтарську твердиню.

Анґлійське правительство рішило скріпити оборонну силу Ґібральтару. Потрібні роботи розложено на 3 роки. На найвисших шпилях Ґібральтару мають уставити батерії протилетунських ґармат. В скалах Ґібральтару збудують нові великі маґазини амуніції. „Дейли Експрес" пишучи про скріплення ґібральтарської твердині підкреслює, що вона вже тепер майже готова до війни.

Вкушення ґадини вилікувало з ревматизму.

У м. Сварожин 45-літня Кунеґунда Патросік збирала в лісі ріща. Підчас того вкусила її ґадина в обі ноги. Вони зараз почервоніли і сильно опухли. Бідна зарібниця терпіла вже 15 літ на ревматизм, який повикручував її ноги. Вона вернулася до дому і нікому нічого не говорила про укушення. В ночі дістала сильні дрощі і горячку. Рано почулася здоровою. Страшні ревматичні болі зовсім щезли. Патросік, завсіди скулена, випростувалася і почувається зовсім добре. Опухлина на ногах також зовсім щезла.

МІЖНАРОДНІ СПРАВИ

Три змови в СССР

По засудах і розстрілах найвизначніших діячів большевизму й найвисших військових зачинає помалу показуватися, що були якісь підстави до того. Розуміється, обвинувачення в „запродансті", „шпіонажі" на користь Німеччині або Японії — цілком безпідставні. А підстава до увязнень і засудів була в заговорах, змовах, таємних порозуміннях засуджених.

Були, як зачинає показуватися, аж три такі таємні змови в СССР. І булоб дивно, якби їх не було, бо де нема ніякої свободи слова і совісти, там все доходить до таємних порозумінь проти влади. Отже дійшло до таких таємних порозумінь і в СССР.

Перший з центрів змови старих большевиків проти влади Сталіна називають „злученим". В тім центрі були Каменев, Зиновєв, Радек. Другий центр змови проти влади Сталіна називають „правим". В нім головні особи були: визначний ідеольог большевизму Бухарін і б. голова народних комісарів Риков (оба вони тепер увязнені). Третій центр змови проти влади Сталіна становили червоні ґенерали під проводом маршала Тухачевського. Їх уже розстріляно і то здається без ніякого суду: пишуть, що Сталін аж по розстрілі виміг на Ворошилові й инших, щоб оповіщено, що був якийсь суд.

Дві перші змови урядили політичні діячі, третю змову зробили військові.

І програми і звязки всіх трьох ценрів змови ще неясні. Вони булиб може виявнені, якби Сталін допустив до явного процесу Рикова — Бухаріна, а не розстріляв їх за замкненими дверми. Покищо можна ствердити за російською пресою тільки деякі програмові тези змовників. І так по програмах „правого" центра і ґенералів видно, що вони хотіли вернутися до капіталізму, зразу в формі ослаблення або знищення колективізації. Значить, хотіли привернути дрібні приватні господарства. Рахували, що коли се проголосять, то дістануть підпертя і від населення і від капіталістичних держав, яким вигідно буде вести торговлю з так перебудованим СССР. Тільки ґенерали хотіли лишити великий промисл під управою держави, а політики готові були і той промисл віддати приватним людям. Дальша ріжниця в їх програмах була та, що ґенерали говорили про національну справу й федерацію, а політики мовчали про те. Цікаво, що ні в одній, ні в другій програмі не було мови про політичні уступки населенню, тільки про економічні.

На яких саме капіталістичних державах думали спертися учасники тих заговорів, трудно додуматися. Розстріляний Корк, шеф ґенерального штабу червоної армії, був Естонцем демократичних поглядів. З того можнаб міркувати, що ґенерали волілиб бути в союзі з демократичними державами (Францією й Анґлією), ніж з Німеччиною й Італією. Та розуміється, годі виключити, що колиб переворот був удався, то не прийшлоб до зміни становища СССР і супроти Німеччини і супроти Японії. Фактом є, що до Москви приїздив естонський міністр заграничних справ, як також фінляндський та що Естонія й Фінляндія зі страху перед скріпленням Німеччини на Балтійськім морі наближаються до спілки демократичних держав.

ОСИП НАЗАРУК

Культура публичного виступу

Добрий вислів і гармонія і відповідний ритм залежать від простоти душі, — від простоти не в розумінні глупоти, яку закриваємо назвою простодушности, тільки від правдивого та дійсно гарного характеру... Чи отже се не ті прикмети, які молоді люди мусять всюди в собі виробляти, коли хочуть виконати своє завдання в суспільности?... А недостача краси в поведенні, брак ритму і негармонійність це сестри злого вислову і недоброго характеру, таксамо як їх противенства це свояки противенств тих хиб: розумного й доброго обичаю, свояки й немов відбитки. (Платон, „Держава“, книга III).

Від якости публичного життя залежить, чи те життя сильне, приємне і притягаюче, чи слабе, немиле й відпихаюче. Річ ясна, що коли публичне життя не добре, тоді нарід як організована спільнота мусить ослабати. Тому культура публичного життя се головна передумова сили нації, зовсім таксамо як культура поля, огороду, саду се головна передумова їх доброго стану і добрих плодів з них.

Публичне життя кождої людської спільноти можливе тільки тоді, коли появляються організатори того публичного життя і люди, що в нім добровільно хочуть брати участь. Ніяка нація не має забогато ні перших, ні других. Велика маса людей серед кождої нації байдужна для публичного життя. Широкий загал тільки в деякій хвилі проявляє заінтересування публичним життям під ріжними впливами. Одначе в його байдужности є ріжні степені, що видно на кождих зборах і навіть менших сходинах. Як відомо, на кождім зібранні є люди, що беруть участь в дискусії нераз аж забогато, а знов інші дають вислів своїм поглядам тільки оплесками, окликами, або притакуванням головою. А є й такі, що зовсім мовчать. І не можна по них пізнати, що вони думають. Пасивне поведення тих останніх не все полягає на байдужности: бо часом промовець торочить такі дурниці, а буває, що й дискутанти плетуть такі нісенітниці, що тоді зовсім мовчать якраз найрозумніші люди, що зміркували всю безнадійність вмішування в наради чи суперечки такої компанії. Розуміється, такі появи виїмкові.

Назагал ті, що вперто мовчать на всяких сходинах, се люди байдужні, яких звичайно не обходить те, що говориться. Очевидно, коли мовчить молодий чоловік супроти старших, то се діється неконче з байдужности, а звичайно з несмілости. Зрештою зацікавлення слухачів у великій мірі залежить від референта, від головного промовця.

По чімже пізнати доброго промовця, себто найпотрібніший тип для зорганізування здорового публичного життя. Як людська рука, призначена до схоплювання предметів, має 5 пальців і долоню, що лучить тих 5 пальців, так і добрий промовець має 5 передумов і має те, що їх лучить.

Перша передумова доброго промовця се підготовка. Є тільки три роди „промовців“, які не підготовляються: 1) Несовісні. 2) Дурні. 3) Зарозумілі. Не кажу злі, бо демагоги нераз підготовляються до своїх публичних виступів дуже докладно.

Навіть старий практик не повинен виголошувати промови без підготовки і то на письмі, хочби тільки виготовивши коротенький начерк пляну, себто т. зв. диспозицію. Розуміється, дуже досвідчений промовець вміє виготовити собі диспозицію в голові, але і для нього безпечніше, мати при собі диспозицію бодай з кількох слів на письмі. Особливо вказано мати устійнений кінцевий акорд промови, в якім повинен бути висновок. Хто того не має, той звичайно не годен скінчити промови.

Друга передумова доброго промовця се визначення собі самому часу до говорення. Притім треба памятати, що увага навіть здібних і вправлених у слуханні людей не триває в повній силі довше як годину. Розуміється в надзвичайних случаях можна говорити довше: нпр., коли залежить на тім, щоб робити опозицію, втомити противника і т. п., але все те случаї виїмкові.

Трета передумова доброго промовця се виразний, немонотонний і образовий спосіб говорення, не заскорий і не заповільний. Особливо важно не проковтувати кінцевих слів речення, або кінцевих складів слова, бо тоді цікавіші слухачі зачинають шепотом, або й голосно питати „що? що?“. Се розриває увагу всего загалу і тимсамим в корені нищить враження промови навіть найлучшого бесідника.

Четверта передумова доброго промовця полягає на тім, щоб він нікого не ображував: не тільки присутних, але й неприсутних. Тих останних справді добрий промовець не буде ображувати ще уважніше ніж присутних, а саме з двох причин: 1) з причини моральної (бо неприсутний не має змоги боронитися) і 2) тому що якраз на найрозумніших слухачів обиди кидані особливо на неприсутних людей ніколи не роблять доброго враження. Се тільки люди невихо-вані до публичного життя говорять по такій промові з признанням: „А то 'му всипав!“ А на признанні таких типів не може залежати справжньому виховникові народу, яким повинен бути кождий добрий промовець. Є без образи богато способів, щоб побити противника: добра аргументація, гумор, узасаднена іронія і т. д. Також тими пожаданими або дозволеними способами можна здобути признання і більше і навіть менше вироблених людських умів.

Пята і найважніша передумова доброго промовця се мораль. Без неї навіть дуже здібний з природи промовець, який ту свою природну здібність ще скріпив працею над собою, вкінці мусить скотитися до ролі демагога і шкідника. Мораль доброго промовця полягає на тім, 1) що він говорить дійсно лише те, в що сам вірить, що воно правдиве і добре; 2) що він ніколи свідомо не перекручує думок і слів того, з ким провадить боротьбу, ні навіть не натискає правдиво-наведеного вислову противника в тім місці, де натиску очевидно не хотів класти противник. Сконтролювати мораль розумного промовця надзвичайно трудно. І тому публичні закиди щодо неморальности можна робити тільки тоді, коли мається очевидну підставу до того, бо інакше такі закиди розшастують і забагнюють публичне життя.

А тепер приходимо до тої долоні, що лучить немов пальці 5 вичислених передумов доброго промовця як організатора публичного життя, як чоловіка, що говорить не на те лише, аби говорити й евентуально заблистіти перед слухачами, але на те, щоб зі сходин викресати збірне зусилля ума і волі присутних для загального добра.

Отже: організатор публичного життя, що виступає як промовець, має на те лиш один спосіб. Той спосіб: записування того, що говорять дискутанти. Се потрібне з трьох причин.

1) Добрий організатор публичного життя повинен записувати те, що говорять по його промові дискутанти, передовсім в тій ціли, щоб мати певну підставу до відповідей по порядку. Се потрібне наперед йому самому, бо се одинокий спосіб призвичаїти себе самого до упорядкованого реагування на публично висказану думку інших членів суспільности. Тимсамим до скорого порядкування своїх власних думок в дискусії і тимсамим до скріплювання своєї власної вартости як промовця, дискутанта й організатора публичної думки.

2) Ще важніше записування того, що говорять дискутанти, тим, що тільки воно дає п е в н у можливість усувати за собою евентуальні неясности своєї власної думки. Сіяння таких мимовільних неясностей нераз зрівноважує або й перевисшає своєю шкодою той пожиток, який був би з реферату, якби в тім рефераті не було неясностей, або якби його люди зле не зрозуміли.

3) Лише старанне записування відзивів дискутантів таки зараз на місці дає можливість опісля (навіть по літах) контролювати своє власне вироблення і спосіб думання та поступ в думанні загалу суспільности. Ніякий промовець не повинен себе дурити, що він, мовляв, „буде памятати“ те, що говорилося, або що собі „в дома запише“: бо сучасне життя приносить з собою в скорім темпі все нові враження, воно перетяжене подіями, отже не можна спускатися ні на свою память, ні на те, що буде час записати собі щось „по зборах“. Найпрактичніше зробити се зараз, зробити читко, чорнилом, з докладною датою дня, місяця й року. Такі записки цінні і для особистого розвитку і для публичного життя тай нераз можуть стати в пригоді.

Тільки щодо обовязків людини, яка виступає як публичний промовець, а не хоче даром або й зі шкодою забирати час собі й людям, але бажає для себе і для них якогось позитивного і трівкішого висліду.

Таким чином перед нами перші спроби внутрішних зусиль, щоб освободитися від теперішного режіму в СССР. Нема сумніву, що за тими спробами наступлять инші, бо тиранія вже самим своїм істнуванням викликає заговори. Кінець кінців на Сході мусять наступити зміни. Тоді полекшає також усему українському народові.

Будучність католицизму в Злуч. Державах

Лондонська англіканська газ. „Черч Таймс“ пише, що всі дані вказують на те, що католицька Церква в Злучених Державах Півн. Америки має перед собою часи небувалого розвитку. Католицька Церква вже тепер висунулася там на чоло всіх віроісповідань. Вона має 20 міл. 735 тис. 189 вірних. Американська суспільність переживає тепер велику духову крізу. Люди шукають там синтези, котра далаб ясний і виразний шлях духової й економічної поправи. Зі всіх доктрин тільки католицизм покликаний до упорядкування внутрішнього й економічного життя тої мішанини рас і народів. За католицизмом промовляють отсі аргументи: 1) Католицизм має прикмети універсалізму в такій сильній мірі, як ніодно інше віроісповідання. Отже католицизм се могутність, що найсильніше лучить людей без огляду на їх походження, расу і національність. 2) Католицизм підкреслює сильно потребу суспільної направи й устами свого найвисшого зверхника дає вказівки, як змінити суспільний устрій. На се вже звернув увагу президент Русвелт. Крім того ще два факти свідчать на користь католицизму. Перший факт той, що католицькі народи в Злучених Державах, як нпр. Ірляндці, Італійці, Поляки визначаються великою плідністю. Другий факт, се велике число навернень особливо в кругах інтеліґенції. В 1936 р. скількість католиків у Злучених Державах збільшилася о 212.136, в тім 63.454 конвертитів, переважно інтеліґентів. Вони втомлені новочасним хаосом шукають внутрішнього успокоєння. А се може їм дати тільки католицька віра.

ОГЛЯД ПРЕСИ

Шириться дефетизм і дезорієнтація

„Діло" в ч. 164 принесло отсі думки дра В. Старосольського про „нормалізацію":

„Ви пишете про основу „національно-політичної тактики, яка прийшла два року тому" і очевидно маєте на думці політику УНДО-ня. Не може бути сумніву, що основою тієї зміни є повний „політичний імпас". На терені інтернаціональному він проявився формально здачею усіх позицій супроти „Ліги Націй", меншиневих міжнародніх організацій, тощо. На терені Польської Республики не висунено у звязку зі „зміною тактики" ні одного домагання, що малоби політичний характер. Ті домагання, які поставлено та яких майбутне задоволення лянсовано як успіх, як зміну курсу політики уряду супроти Українців, в ніякому разі не були і не могли бути визнані за дійсно політичні постуляти Українців. Саме зі становища „реальної" та „угодової" політики (тільки з такого становища можна розглядати справу) і справа термінольогії і справа Народнього Дому не могли бути предметом політичних переговорів у звязку зі „зміною нац.-політичної тактики". Ця розвязка (розуміється, не така, яка дійсно мала місце) мусілаби бути конечним і самозрозумілим наслідком зміни взаємин поміж обома сторонами. В ніякому разі не може сама тільки розвязка цих двох справ означати засадничої зміни відношення *польської сторони до української*. Видвигнення цих власне справ як домагання з українського боку, звязаного із засадничою зміною „нац.-політичної тактики", це не що інше, як повний „політичний імпас". — Природним і конечним наслідком *тієї політики імпасу було „капітіс демінуціо"* — обезвартіснення — українського питання в Польщі, його деградація як великої та серіозної політичної проблеми. Для польської сторони українське питання перестало істнувати. Проречистим доказом цього є з формального боку ті енунціяції та заяви програмового порядку, які за два останні роки ми чули з уст керманичів правлячої в Польщі групи. Яке мале місце, навіть порівнуючи з попередніми роками, займала в цих енунціяціях українська справа і як дуже змінився на її шкоду спосіб підходу до неї! Матеріяльним же доказом деградації є усе те, про що стільки пишеться, або пробується писати в українській пресі. До загострення ситуації причинилася немало також внутрішня політична боротьба серед польського громадянства. Польська сторона стала психічно і своїм розумінням ситуації менше схильна йти у відношенні до Українців на якінебудь уступки, ніж була раньше, перед „зміною української політ. тактики". Навіть ті домагання Українців, що їх раньше Поляки вважали за природні, сьогодні стали в очах великої більшости польського суспільства чимось „нечуваним" і просто революційним. — Треба писати не про наслідки „нормалізації" у внутрішніх українських справах. Хоч яке те слово загадкове, то можна розуміти під „нормалізацією" тільки зовнішню, правно-політ. ситуацію, яка склалася у звязку зі „зміною української політ. тактики". Вплив тієї ситуації на внутрішні українські справи є тільки посередній. Безпосередній вплив на ті справи має не „нормалізація", тільки сама „зміна української політичної тактики". Цей вплив є відємний. Шириться дефетизм, дезорієнтація, відворот від політики. Це явища очевидно переходові, але вони небезпечніші, ніж повинні бути через те, що серед молодого українського покоління в Польщі панує і без того аполітичний настрій!

Що з ОЗОН-ом?

Консервативний „Час" в ч. 204 в статті п. з. „Політичний календар" пише: Коли йде про *теперішну фазу праці* ОЗОН-у, то все вказує на те, що він виходить вже з підготовчої стадії і що приступить до живішої діяльности в створених вже рямцях. Загально говорять, що в осені ОЗН розвине живу діяльність. Серпневий зїзд легіоністів буде *правдоподібно вступом до* тої діяльности, буде закликом до неї. Отже треба сподіватися, що незабаром по зїзді, т. зн. правдоподібно найпізніше в початках вересня будемо свідками оживленої діяльности ОЗН. — Тактична ціль ОЗН-у, *незалежно від його ідеольогічних* цілей, виявлених в заяві плк. Коца, се усунення стану політичної декомпозиції, в якому ми є, створення виразного осередка, довкола якого могливби кристалізуватися політичні справи... Дотепер праця над створенням табору йшла помалу. Та була се підготовча праця, було се повільне кристалізування засад його праці, сондування *його можливостей*, врешті творення організаційних рам... Невиключена річ, що ті кілька місяців, які ділять політичні „огірки" від буджетової сесії, принесуть нам усунення дотеперішньої „декомпозиції" та що ввійдемо в час буджетової *дебати політично зорганізовані*.

Політична географія Польщі

„Політика", орган молодих польських консерватистів, принесла статтю п. з. „Вавель і Добошиньский". В ній пише м. ін.:

„Невже се припадок, що саме на терені Галичини вибухає більшість труднощів, з якими мусять поратися урядові чинники? — Краківсько-львівські заворушення були тією краплею, що переповнила чашу похибок Косцялковского і рішила про його упадок. Опісля прийшли Новосельце, що були безсумнівно поважним ударом для авторитету режіму. Відтак Мисьленіце, відтак заворушення в Переворщині, вкінці вавельський інцидент. Як пояснити собі, що саме в одній дільниці фермент умів показувався постійно найсильніший? — Вяжеться воно з дуже цікавим питанням, а саме політичною географією Польщі. Досі впливають на неї сліди тридільницевости, навіть чотиродільницевости, коли взяти під увагу, що життя „зем забраних" і давної Конґресівки йшло іншими шляхами. — І так головний політ. центр у Польщі, тобто Варшава фашистівська. З кількох причин. По перше, як великий центр, сильніше звязаний з міжнароднім життям, лекше піддається подувам світової „моди" — а ся постійно радше тоталістична (*чи ще довго так буде, се інша справа*). По друге, з природи річей, Варшава як столиця „заробляє" на централізмі, етатизмі, пляновості — а все те звязане з „фашистівськими" поняттями про сильний уряд і сильну владу. Ті, що *на тоталізмі вискочили*в, сидять головним чином у варшавських урядах. По трете, у Варшаві згуртувалися майже всі полковники — тут їх ментальність запустила коріння найглибше. Тому Варшава се домена боротьби трьох квазі-фашистівських течій: санаційної, *репрезентованої полковниками*, ендецької, в дійсности репрезентованої фашизуючою народовою молодю ріжних угрупувань, вкінці могутня течія ліво-фашистівська, що рекрутується з радикальних кол, які під оглядом *устроєвої думки* і політичної системи ще більше тоталістичні від полковницьких, а тільки ту саму печеню хочуть підлити сосом суспільного радикалізму. Антифашистівські течії роблять у Варшаві враження чогось блідого й архаїчного. — Якщо у Варшаві вільноб зробити „вільні" вибори, при старій ординації і залеґалізуванні всіх партій, то по пару мурованих мандатів матиме „Фалянга" і комуністи.

Зовсім інакше в решті Королівства. Вона потульна, послушна, покірна і бездумна. Тут ідеальний терен для старостинського правління. Сей терен, політично невироблений, виживається в жидівських погромах. — Познанщина. Ось провінція, яка в дійсності досі „націонаь-ліберальна". Вона найбільше буржуазна з усіх дільниць Польщі. Є се чи не єдина дільниця, що в ній владу над душами не виконує здеклясована інтелігенція, в якій не беруть фразн, обчислені на інтеліґентську консумцію. — Шлеськ. Дуже цікава дільниця. Зуміла витворити два безсумнівні центри політичної думки: хадецький Корфантого і направяцький Ґражиньского.

Вкінці Галичина. В дійсності можна написати цілу *історію повоєнної Польщі під заг.*: „Боротьба Варшави з Галичиною". Фактично у великій мірі питання устрою Польщі зводиться до того, чи Польща буде більше „російська", чи „австрійська". Галичина накинула цілій Польщі суспільне *наверствування: з неї виводиться* правляча кляса здеклясованої інтелігенції, з неї виріс хлопський рух, з неї антипромислове наставлення суспільства, з неї пішов загально-польський гін до урядів, до емеритального світогляду, навіть до зроблення з каварні *єдиного національного* санктуарія. Галичина в дійсності досі вірна демо-ліберальному устроєві. Тільки тут він запустив коріння глибоко. Вірні йому і соціялісти й ендеки і людовці і консерватисти і навіть еміґранти з Галичини. — Се не припадок, що в Кракові відбувся конґрес центроліву і що там відбувся єдиний на велику скалю берестейський процес. Се не припадок, що база Вітоса, Сікорского, Фронту Морж в дійсності тільки Галичина. — І чиж Галичину не характеризують найкраще слова одного з галицьких політиків, висловлені з деякою мелянхолією до автора цих заміток: Перед війною був я австрійським горожанином, сьогодні я польський підданий.

Галичина пробувала накинути Польщі свою концепцію устрою Польщі кількакратно. В передтравневому періоді. Таж обичаї соймовладства були копією відносин у віденському парляменті. Не вдалося. Період „бартльованння" був спробою правління, достроєного до галицької психольогії. — Треба зрозуміти глибину опозиційних течій в Кракові, щоби пояснити, що саме там могли мати місце такі інциденти як вавельський і Добошиньскі."

Наслідки тоталізму

І. К. Ц. приніс в 205 ч. статтю п. з. „До чого провадить тоталізм?" В ній пише м. ін.: Тоталізм загрожує цілій Европі... Виступив проти него Ватикан. Зробив се отверто, безкомпромісово, твердо. Осудив тотальну державу так зліва як і зправа; оповістив урбі ет орбі, що та система нівечить все, що людське. Ствердив, що тоталізм нищить особовість, нищить те, що чоловіка уподібняє до Бога...

Господарський тоталізм се господарська неволя одиниці (чоловіка) і фінансова катастрофа держави. Держава се головний продуцент. Продукує *мило, повила, малиновий сік, пончохи*, авта й голки. З розмахом, з пляном. Як се виглядає в практиці — вистарчить заглянути до рубрики депеш з Совітів. — Авта не їздять, повилами можна смарувати чоботи, сік імітує фарбу до *малювання*. Трудно, *в таких умовинах* підприємства дефіцитові. Одначе держава тим не журиться. Держава має гроші. Коли не має їх, то буде мати. „Скарб" дасть. Витисне їх з сухітничої кишені горожан. Колиж не вдається одна спроба, то *потішає горожан* маревом іншої. І так в коло. — Приватна ініціятива не істнує. Нашо? Хочеш мати власне підприємство — коли буде вільно — то май, але плати. І то плати подвійно, за себе і за недобори державних підприємств. *Горожанин мусить покрити* і той зіпсутий сік і трактори, що не хочуть їздити. Все! — А коли не видержить конкуренції з державними підприємствами, які не платять податків і користають з кредитів, то нехай банкротує („пляйтує"). Фільософія господарського тоталіста каже тоді, що господарка приватного підприємця нездорова. Так господарський тоталізм нищить варстати, вбиває ініціятиву одиниці. Та система втинає горожанинови руки, лишає йому тільки голову. *Вільно горожанинови думати, мати ініціятиву*, та не можна її виконати. В той спосіб горожанин помалу стається господарським предметом і тільки тяглювою силою, а держава й її бюрократія з кождим днем убожіють. — Одначе та система *не спиняється на господарській стороні горожан*. Ні. Се її не вистарчилоб. Та система нищить господарські одиниці. Одначе не можна забути, що економічна незалежність се підстава політичної незалежности. А власне та незалежність найбільше суперечить *основній засаді тотальної держави*. Свобода одиниці, її незалежність, забезпечена правом, і тоталізм — се вогонь і вода. Взаїмно не терплять себе. Бо тоталізм се перевага держави в кождій ділянці, доведена до остаточної границі. Та система вяже горожанина, унерухомлює його до послідного тузика. — Держава все, горожанин ніщо — се головний клич тої системи. Але хто репрезентує ту державу? Дрібна група доходить до влади. Обсаджує передовсім всі уряди своїми людьми. Ґруна й її ідеольоґія, а передовсім її інтереси признані офіційно за рівнозначні з інтересами держави. Горожанин, пригноблений величезним тягарем тих інтересів, погибає роздавлений. Перепрошую, ще жие, але *як невільник. Горожанин має свою думку*, свою ідею — але не в тотальній системі. Там того нема. Є тільки одна і виключна ідея та, що її голосить правляча група. Все інше суперечить тій ідеї, його уважають просто ворожим державі... — *До стереження горожанина тотальна держава* удержує величезну бюрократію. Стережуть горожанина на кождім кроці, заглядають до кухні, до спальні. Се вимагає великого урядничого апарату... Бюрократія займається всім тільки не тим, чим повинна. З *горожанами поводяться*, як з чимсь гіршим... Бюрократія се пан, але лихий пан. Тотальна бюрократія злобна, а що найгірше дурна, завсіди тупа і бездушна. Не влекшує горожанам життя, тільки їм утруднює його. — Тотальна система *творить дві категорії горожан*. Тих, що належать до правлячої групи і тих парій, невільників. Перші приказують, другі мусять слухати. Право істнує тільки для першої групи. Для горожанина не істнує, хіба на те, щоб його „навчити розуму". Колиж горожанин протестує — тоді ділає проти держави. Колиж покликується на свободу, на свої права, дає докази на те, що се його держава, що є також співгосподарем держави, то тоді знайдуть і на се спосіб. Вистарчить оглянути Дахав у Німеччині, Соловки в Совітах. Ідеал тої системи се єдність. Вона тим і борониться. Всі мусять вірити в ідеали, репрезентовані правлячою групою. Женяться на приказ, варять після правительственного спису страв, розмножуються після державного пляну. Думати не вільно, критикувати не вільно, молитися не вільно. Зрештою воза релігія се власне держава, репрезентована бюрократією. Гине наука і мистецтво. Гине вспка чесність, етичні засади, всякий авторитет науки і фахової — і все те, що може істнувати в свободі, упорядкованій правом. Ідеалом стають величезні казарми, повні манекінів, безвільних, стережених юрбою бюрократії. На око се єдність, могутність і сила. Сила там позірна і поверховна. Се бочка пороху зовні гладка, що при першім потрясенні розлітається. Для стереження „благонадвожности" горожан твориться систему шпіонів і провокаторів. Їх густа сітка покривае край. Система боїться постійно, щоб не стратила влади і тому затісняє очка тої сітки. Занік свободи, пошанування права, звязання одиниці кільчастим дротом приписів, зниження всякої ініціятиви — се злудна могутність. Поліційна система найгіршого роду ломить горожан під оглядом господарським і моральним.

Др І. Кл.

ЧИ У ВАС ВЖЕ Є КАТОЛИЦЬКА БІБЛІОТЕКА?

КИТАЙ

Під оглядом державним, культурним і національним.

Щораз чорніші хмари збираються на Далекім Сході. Зловіщий гук гармат і воєнні оклики заповідають, що там зачинається розвій подій, які можуть мати дуже великий вплив не лиш на державно політичні переміни в середній Азії, але можуть відбитися також на Європі. Не диво, що всіх увага звернена тепер на китайсько - японський конфлікт, котрий з кождим днем заостроюється. Тому вважаємо вказаним, подати читачам найважніші дані про сю велику країну, головно про її державні традиції, властивости їх культури й етнічний та національний характер.

I.

Територіяльно Китай займає сему часть поверхні земної кулі, а населення його становить шесту часть всіх мешканців землі. Культура сеї країни дуже давна з дуже старинним державним устроєм. Впродовж останних 25 століть Китай мав 300 династій, які слідували по собі безперервно. Останні династії були: Кінґ, Сунґ, Джінґісхани (XI — XIII ст.) з осідком у м. Кагнбалік (Камбалюк), де опісля повстав „город півночи" Пекін; Мінґи (XIV — XVII ст.); остання Манчу, яка панувала 277 літ від 1644 — 1911, в котрім то році революція, викликана суперництвом великих европейських держав і Америки, на місци монархії створила республику.

Великий вплив у змаганні до державної єдности Китаю мав конфуціянізм. Його творець се Кунґ-фу-тсе. Більше основні вісти про нього подали доперва католицькі місіонарі й упрощено назвали його европеїзованим іменем Конфуцій.

Конфуціянізм се не релігія у властивім значінні; найвисше можнаб її назвати релігійною системою. Се властиво морально - державний кодекс, який устійнює правила етичної й державної єдности Китаю. Конфуцій надав родині характер святости; а культ предків розтягнув на монарха як „батька всіх Китайців". Головний принцип його теорії такий: „Шануйте монарха та будьте йому вірні; надівсе любіть батька й матір і слухайте їх". Конфуціянізм се культ родової традиції і монарха; словом, абсолютний авторитет батька в родині і монарха в державі; сьому відповідає безоглядний послух дітей для родичів і безоглядне підданство монархови.

Звідси конфуціянізм не є нетерпимий ані ексклюзивний; він досить легко годиться з іншими релігійними віруваннями, як приміром з таотизмом і буддизмом; ходить йому лише про се, щоб вони не руйнували й не усували його моральної і державної системи. Звідси то в китайських храмах можна побачити всуміш подоби Конфуція, Ляотсе й Будди. Сей культ родової традиції і предків зосереджений довкруги особи монарха продовж 25 століть був моральним лучником всіх Китайців і держав у єдности той великий, многоміліоновий нарід та витворив поняття вічної імперії. Конфуціянізм, ся так сказати „пів-релігія" впоїла у Китайців таке сильно почуття злуки між підданими та сувереном, що тепер воно становить найсильнішу перепону між масами в приняттю республіканської форми правління. Китайці чуються тепер по усуненню пануючої династії як сироти без „батька народу"; президент республики, се у них лиш тимчасовий суверен, та він „смертний" і через се не має такої поваги, яку мав монарх.

Крім названого вірнопідданчого державного впливу конфуціянізму, рівночасно творився рівнобіжно з першим другий напрям, т. зв. бюрократний, „літератів", зглядно письменної верстви. Вони з часом скристалізувалися в осібну суспільну клясу, яка захопила в свої руки цілу адміністрацію в державі. Адміністрація вимагала знання письма, що з огляду на питоменність китайського письма дуже важке. Тому знавці сеї „найтяжшої штуки" мали велику пошану серед населення, яке вважало їх „мудрцями". Саме ті „мудрці" творили найстаршу в світі „бюрократію". Доступ до тої кляси був вільний для всіх Китайців без ріжниці на родове походження. Хто лиш видержав державний вступний іспит, того приймали до державної школи писання. В Китайців була просто ідеальна одностайність научних підручників та научної методи так, що хоч Китай се країна дуже велика, панувала найбільша й найточніша тотожність всіх шкільних заведень. Се також сильний лучник у єдности кілька сот міліонового населення. Ученики тих шкіл становили державну бюрократію, яка держала в адміністративній лучности цілий край з адміністративним осередком у Пекіні. Монарх іменував для кождої провінції віцекоро-

РЕДАКЦІЯ РУКОПИСІВ НЕ ЗВЕРТАЄ і з того приводу в переписку не входить.

ля, губернатора, суддю і скарбника. Менші области обсаджував своїм представником, який мав назву: „урядовий тато й мама"; він обеднював у собі власть: судейську, адміністративну і скарбову. Тим чином організація держави мала початок на селах, переходила до міст, більших округів, вкінці через провінції централізувалася в Пекіні в одну адміністративну цілість. Велика маса неграмотних, віддана управі ріллі, зосередничена довкруги родинного й сільського огнища, не займалася державними справами, полишаючи се „літератам"; а релігійний сентимент підданства лучив всіх нерозривно з монархом.

Третий чинник, що духово обеднював великанську китайську державу, се одностайне письмо помимо великих діялектичних ріжниць. Як відомо, китайське письмо не знає азбуки. Ідеї виражені образками, які творять т. зв. ідеографічне письмо. Ся система була там заедно в ужиттю аж до останних часів. Китай має 8 мов, які ріжняться між собою так як прим. поодинокі романські мови: італійська, еспанська, португальська; або як поодинокі словянські мови. Тому радше треба говорити про 8 китайських мов як говорів. Якраз ідеографічне письмо могли читати й розуміти всі без ріжниці на виговір; бо письменний знак виражував не звук а ідею. Тим чином слова писані ідеографічними знаками, можна було проголошувати вісьмома мовами. Так єдність письма витворила єдність китайської думки. Надто се письмо має за собою дуже давну традицію. Китайці вже в 105 р. перед Христом мали папір, а в IX ст. по Хр. мали друк. Єдність письма се дуже поважний, обеднюючий чинник ріжнородного населення Китаю.

Побіч сих користей ідеографічного письма має воно також уємні сторони. Вперід мало хто знав письмо, бо до вивчення його треба дійсно надзвичайної памяти; кожде слово або радше кожде поняття має осібний письменний знак. Друга відемна риса се неможливість віддання абстрактних форм. Тому й поточна мова Китайців поодинча, практична й коротка,позбавлена майже граматичних форм і легка до вивчення. Сі відемні риси ідеографічного письма дали спонуку витворити друге письмо т. н. „клясичне", яким дається віддати процес думки й почувань, тому називають його „поетичним" або „літературним". Сему письмові відповідає осібна мова т. зв. „мандариньский діялект", гарна формою та глибока висловами; се спроба створення спільної китайської літературної мови; се змагання останнього століття.

Згадане „клясичне" письмо значно

П. ЧААДАЄВ 4)

Фільософічні листи

*до Пані * * **

Саме оглядаючись на минуле життя сі й ті навчаться виконувати своє призначення; тільки в яснім розумінні свого минулого вони зачерпнуть сили впливати на своє будуче.

Ви бачите, що при такім погляді на річи історична критика не знизиться до вдоволення тільки пустої цікавости, але що вона піднесеться до ролі найсправедливішого з суддів; вона переведе безпристрасний суд над тим, що було славою й гордістю всіх віків. Вона піддасть добросовісній переоцінці всі голосні імена; всяку славу; історична критика віддасть, що належиться всякому мареву й історичному престіжеви; вона буде тільки валити невірні зображення, якими завалена память людей тому, щоб вони бачучи минуле в правдивім світлі, могли поробити з него якінебудь вірні заключення щодо сучасности і з певністю перенести свої мисленні очи на безконечні области будучого, що розтягаються перед їх поглядом.

Я думаю, що велика слава Греції померклаби майже зовсім і що прийде день, коли моральне думання з почуттям глибокої печалі спиниться на тій країні згіршення і блудів, звідки ґеній обману ширив на всю землю омани і лож. Тоді немислимо буде бачити чисту душу Фенельона, що впивався любасними видумками, зродженими жахливим зіпсуттям, якому колинебудь піддавалося людське єство, і могутні уми, що піддалися очаруванням чутливими нашіптуваннями Плятона.

Зате майже забуті старі думки релігійних умів, деяких з тих могутних мислителів, правдивих героїв думки, що на світанку нової суспільности, одною рукою вказували шлях, яким та суспільність мала йти, а другою боролися зі здихаючою гидрою політеїзму і з забобонними поняттями тих мудрців, котрим Бог припоручив зберігати заповіди проголошені голосно всякому сотворінню, — тоді знайдуть примінення таке дивне, як і неочікуване. І як без сумніву в окремих передбачуваннях будуччини, якими були обдарені деякі визначні уми, побачать тоді зокрема вислів близького пізнання абсолютного звязку часів, то зрозуміють, що ті предсказання в дійсности не відносяться ні до одної означеної епохи, тільки се вказівки, що відносяться без розбору до всіх часів. Щобільше, треба тільки приглянутися окруженню, щоби впевнитися, що вони постійно здійснюються в послідовних фазах людської суспільности, як щоденні сліпучі прояви вічного закона, що управляє моральним світом так, що факти пророцтва будуть для нас настілько чутні, як і самі факти біжучих подій. [1])

Ось вкінці та найважніша наука, що її нам дає, на мій погляд, історія в той спосіб зрозуміла. В нашій системі та наука показує нам світове життя розумної істоти, в котрій тільки й міститься рішення людської загадки і яке тільки згортає докупи всю вікову фільософію історії. Ми довідалисяб, що замість того, щоб обмежитися до бездумної системи механічного досконалення так очевидно запереченої завдяки досвідови всіх віків, зданий сам на себе чоловік йшовби все шляхом певного упадку і

[1]) Не будуть вже шукати, як колись, великого Вавилону по всій земній кулі, тільки почуються живчими при грюкоті його упадку, себто признають, що натхнений історик будучого, що оповів нам про ту жахливу руїну, не мав на оці упадку якоїнебудь держави, тільки упадок матеріяльної суспільности взагалі.

упрощує ідеографію і надає вже азбучну основу, зложену з 40 знаків. Се письмо легче до вивчення і більше відповідне до віддання ріжних висловів та почувань. Тепер у повоєнних часах розвинено сильну пропаґанду за сим письмом. Так клясичне письмо як і „мандаринський діялект" дістали назву „пейчуа". Богато молодих письменників пише виключно в „пейчуа". Вони працюють над тим, щоб устійнити його і надати йому всенародний характер. Се головно пропаґують молоді студенти, які кінчили студії в Европі або Америці. Університет у Пекіні зложив осібну комісію, яка займається справою управильнення письма й мови. Справа тепер стоїть так, що з дуже малими виїмками журнали й періодики печатається лиш у „пейчуа", як також переклади европейських творів.

Так культ родової традиції й монарха і централізація адміністрації витворила в Китаю суспільно - державну єдність, а давне ідеографічне письмо й модерне „пейчуа" створили ідеольоґічну єдність. Тому у Китайців слідне велике замилування до студій над своєю історією, а державний сентимент виражений в тисячних леґендах та народних піснях на величезнім просторі цілого Китаю.

Сему постепенному етнічному й державному зєдиненню Китаю сприяють також ґеографічні умовини: З заходу на схід перепливає Китай довжезна ріка Янґ-тсе, яка сіттю своїх допливів обеднює великанські простори центрального Китаю і тим спомагає рікоплавний рух в напрямі океану до Шанґаю. Шанґай се осередок торговельної єдности китайської імперії.

А матеріяльний і чисто зовнішний знак єдности Китаю се голосний „Великий мур". Сей мур довгі століття забезпечував Китайську імперію від влізливих кочовиків, передовсім з „Країни зелені" — Монґолії. Мало-хто знає, що сей мур рішив про долю нашої держави над Дніпром. Не булоб того муру, то всі азійські кочовничі племена цілу свою силу булиб звернули на Китай, шукаючи там для себе добичі й пасовиск для своїх стад; та коли Китайці відгородилися величезним і на той час дуже кріпким муром, непроглядні племена диких кочовиків передерлися через Урал і заливали українські степи. Під їх напором розвалилася також і київська держава. Будову „Великого муру" зачав монарх Че Гоунґ Ті 210 р. перед Хр. Сей мур довгий на 3930 км. тягнеться від океану аж по пустиню Ґобі. Се овоч муравлиної і впертої вдачі Китайців; се одинокий твір людських рук, який можнаб побачити з місяця, як ми при помочі телескопу бачимо на місяці канали Марса. Надто треба знати, що Китайці вміли засимілювати всіх своїх наїзників, що просто потопали серед кількасот - міліонового китайського населення.

II.

Се головні моменти, які склонюють приняти, що Китай зможе сконсолідуватися також під оглядом національним. Та Китай в дійсності далекий від того, щоб можна вважати його за цілість і єдність також під оглядом національним. Китай ще дотепер не дав доказу стихійного прояву національної єдности й окремішности. Зрештою се не легко 350 міліонів ріжномовного населення звести до одного національного знаменника.

Можна найти деякі спільні черти всім Китайцям, а саме: підданчість аж до сервілізму, подиву гідна терпеливість, вірність традиційним формам, простота в життю аж до примітивности, нахил до мрій, повний брак захоплення ідеалами, зате надмірна жажда зиску, шукання власної користи понад усе, що дає їм великий купецький хист. Притім Китаєць хитрун і мистець у робленню двозначних умов, щоб завсігди витягнути для себе матеріяльний зиск.

Китаєць се часто типовий брехун й симулянт. Ось який випадок оповідає европейський подорожний Балє у книжці: „Чого домагається Японець, а чого Китаєць?" В перших днях побуту в Шанґаю автор рішився оглянути місто на двоколесниці, тягненій кремезним Китайцем. Коли прийшло до заплати, Балє дає йому більше понад умовлену суму. Тоді Китаєць кинувся на землю, крутився у поросі та оплювував одержані гроші. Балє докинув ще одну монету. Та Китаєць не лиш не вспокоївся, лиш ще лучше грав комедію, кидався мов в епілепсії. Та надійшов другий Европеєць, котрий вже довший час проживав у Шанґаю; довідавшися в чім річ, копнув сильно Китайця, сей скоренько піднявся, позбирав гроші й підспівуючи весело, потягнув свою колесницю. Він хотів як найбільше грошей „витиснути" від чужинця. Впрочім удавання се наслідок конфуціянізму, котрий голосить таку засаду: Той сильний чоловік, що закриває свою думку.

Китаєць любить спокій і щиро дбає, щоб „спасти своє лице", т. зн. не наразитися на яку неприємність. Думає виключно про безпосередну дійсність; він матеріяліст неспроможний підпорядкувати власну користь якійсь висшій ідеї. Жорстокі кари й тяжкі тюрми давного режіму та звірства революційної доби роблять його скритим і замкненим у собі. Він витревалий, практичний промисловець; як еміґрант найкрасший кольонізатор. Китаєць сильно привязаний до родинного життя; в родині замикається весь його виднокруг. Китаєць все оцінює лише з точки своєї користи. Державні функціонарі дбали головно про стягнення податків і вдержання населення у вірнопідданчім настрою; про якесь старання о загальне добро й бесіди не було.

Ніхто не старався там забезпечити населення перед голодовою смертю; епідемії, а ще більше виливи рік забирали річно тисячі жертв, та сим ніхто не журився. Тому Китаєць відмежений від справ загалу, інтересувався хіба подіями й справами свого „клян'у", себто села. Додаймо тиранську власть батька родини, жінку понижену до ролі невільниці, великі забобони наслідком поганських культів, скрайний матеріялізм, одурююче й незвичайно шкідливе вживання опіюму, повний брак знання европейського західного світа, а гордість на свою старинну культуру; все те робить, що Китаєць ще далекий від того, щоб можна було говорити про його національну свідомість у нашому розумінні. Ось що оповідає один католицький місіонар, котрий довший час жив між Китайцями. Коли раз якось спитав в одній місцевости людей, що вони думають про теперішне державне положення, одержав ось таку відповідь: На се є мандарини, щоб видавали осуд про державні й політичні справи, ми до того не мішаємося і се нас не обходить.

Китаєць думає головно категоріями свого „клян'у". Поняття держави або нації в нашому розумінні для нього не істнують. Китай задержує державну й колєктивну єдність але не національну. Саме тому Китайці відпорні на всякі спроби чужих держав звести їх до повної національної єдности. Таксамо і всякі напади, війни та втручування в справи Китаю не викликали ні разу реакції всього населення, як вислід національного освідомлення. Треба знати гордість Китайця на власну старинну культуру та його погорду для інших народів, передовсім Европейців. Европеєць в очах Китайця се очевидний варвар. Вправді останні події в Китаю трохи присмирили гордість „небесної держави" і дали Европейцям доволі широкі впливи.

На жаль, таки самі Европейці роздули невдоволення до династії „Манчу", що спричинило її упадок і заведення республики. Сим сильно захиталася державна адміністрація великанської країни, яка тепер при недостачі національної єдности представляє повний хаос, над яким висить прапор атаманщини та анархії. Останні події на Далекім Сході змусили Китайців знов до обеднання бодай під оглядом мілітарно - державним. Впрочім беручи під увагу історію Китаю, Китай можна назвати одною державою, а ніколи одною нацією. Китай як державна цілість має за собою вікову традицію, та хоч та єдність в останніх часах захитана, всетаки можна твердити, що се часове хвилювання традиційного державного плеса. Се хвилювання наступило під ударом трох камінчиків, а саме: під впливом упадку монархії; III російського інтернаціоналу і територіяльної експанзії японського муравлища, яке старається в широкій Манджурії мати прихожий терен до кольонізації.

Чи се плесо успокоїться, чи се хвилювання не перейде в страшну бурю, яка розколише 400-міліонове населення до самого споду й викличе далеко йдучі зміни в середній Азії, се покажеться у дальшім розвою китайсько - японського конфлікту, за яким стоять великі европейські держави, совітська Росія й капіталістична Америка. (Н).

коли часом і мало людство епохи поступу, мінути прояснення світового життя чоловіка, високі пориви його ума, чудові зусилля його природи, що не підлягає сумніву, то ніщо не вказує на продовження і постійність поступу взагалі. І в дійсности лише в тій суспільности, що створена не людськими руками і членами котрої ми є — видно правдивий поступ вгору, видно реальну засаду постійного поступу.

Ми, розуміється, взяли се, що ум старинних знайшов ранше від нас, використали се для себе, якби лучили звено довгого ланцюха віків, розбите варварською рукою. Та звідси в ніякім разі не виходить, що народи осягнулиб сей стан, в котрім вони тепер є, коли не булоб історичного феномену, що відділяє старинний світ від нового, що стоїть поза всякою залежністю від всего, що було передтим, зовні всякого перенимання людських ідей в суспільности і всякого необхідного зчеплювання річей.

Тоді, пані, коли погляд мудрого чоловіка звернеться до минулого, світ, після нового напряму, наданого йому надприродною силою, покажеться його уяві в своїм правдивім світлі: грішнім, кровавім і брехливім.

(Далі буде).

Відзначення ґенералів-близнюків

В Парижі відбулася незвичайна декорація хрестом почесної легії двох французьких ґенералів Теодора і Фелікса Бре. Оба ці ґенерали, брати-близнюки, одночасно покінчили ґімназію і військову школу, в тім самім часі почали військову службу, того самого дня іменовано їх капітанами, а минулого року майже одночасно одержали номінацію на ґенералів. В часі світової війни оба брати відбували службу на ріжних відтинках фронту. Одначе так якось склалося, що довший час перед війною і якийсь час по війні служили рівночасно в міністерстві війни. Тому що оба брати ґенерали дуже до себе подібні, трафлялися нераз ріжні непорозуміння та помилки. Тепер знову обох ґенералів Теодора і Фелікса Бре відзначено того самого дня хрестом почесної легії.

Кошти війни в Еспанії

Еспанська ґазета „Ель Соль" подає зіставлення, кілько коштує дотепер горожанська війна в Еспанії. А саме кошти воєнних ділань, узброєння, амуніції, воєнного знаряддя і фльоти виносить по стороні червоних коло 39 міліярдів злотих. Воєнні кошти ґен. Франка обчисляють на 20 міліярдів злотих. Руїну краю, застій у промислі і т. п. обчисляють на круглу суму 52 міліярдів злотих. Отже загальна сума страт Еспанії в горожанській війні виносить дотепер поверх 110 міліярдів злотих. Тут не враховано страт, що повстали внаслідок знищення творів мистецтва, музеїв, бібліотек і т. п.

Справа політичних вязнів

Недавно відбулася конференція у міністра справедливости Ґрабовского у Варшаві в справі теперішного положення українських політичних вязнів. Від Українців взяли в ній участь о. прал. Л. Куницький і др С. Баран. О. прал. Куницький предложив мін. Ґрабовскому писемний меморіял зі слідуючими домаганнями: 1) Щоб замість 1 кг. помідорів і 1 кг. яблок можна було пересилати вязням 2 кг. товщів та щоб до ваги не вчислювати опакування. 2) Щоб на прохання вязнів перенесли їх з тих вязниць, де вони приміщені по 1 чи по двох до інших вязниць, де є більше українських політичних вязнів та щоб їх держали окремо від комуністичних і звичайних вязнів. 3) Щоб вязні могли діставати українські часописи і книжки. 4) Щоб стосували ліберально перерву (відпустку) для порятування здоровля щодо тих вязнів, у котрих лікар ствердить поважний поступ недуги та щоб ті прохання полагоджували скоро. 5) Щоб вязничні лікарі після ствердження недуги, або ослаблення вязнів приписували їм доживлювання і ліки та призначували їх до лічниць. Над поодинокими точками відбулася дискусія. Після неї заявив міністер Ґрабовский, що предложені побажання розгляне і потому видасть відповідні розпорядки.

Брак паперу в Німеччині

В Німеччині видано зарядження про ощаджування паперу в звязку з переводженням т. зв. чотиролітного пляну. До звичайних видань не можна уживати ліпшого паперу. Друки мають печататися на деревнім папері. Відбитки мають бути печатані можливо найменшим письмом. Між поодинокими віршами мають бути як найменші відступи. Маргінес не може бути більший як 2 цм. Для кількох слів або віршів не можна зачинати нового аркуша. В бюрах і в листуванні належить писати на обох сторонах.

700-ліття Берліна

Від 14 до 22 серпня с. р. столиця Німеччини буде обходити 700-ліття свого істнування. Програма торжеств ріжнородна. М. ін. 14 серпня відкриють виставу п. з. „700 літ Берліна“. З европейських столиць Берлін належить до наймолодших. Початок нинішній столиці Німеччини дали дві рибацькі оселі, Кельн і Берлін. На початку XIII століття ті місцевости стали бранденбургським містом. В XIV стол. Берлін вступив в ганзейський союз. За короля Фридриха II Берлін став уже більшим містом. В 1707 р. мав 55.000 мешканців, в 1800 р. 172.000. — Накінець торжеств виставлять історичну пєсу „700 літ Берліна“ в Олімпійськім Саді.

Родовід німецьких селян

Між націонал-соціялістичним союзом учителів і станом кормителів (селянами) Німеччини заключено умову в справі оброблення всіх джерел, потрібних до зладження родової евіденції всего німецького народу. Кінцевим вислідом праць має бути видання книги родоводів сільського населення, родинної книги і збірки генеальогічних таблиць.

Як стережуть Русвелта

В Білім Домі построїли нову удосконалену сигналізацію для охорони президента Русвелта. Та система подібна до тої, що її мають великі американські банки. Кождий член штабу президента получений безпосередно з поліційною охороною, що розміщена на партері в західній частині палати. Русвелта постійно стереже 12 найздібніших детективів федеральної поліції і 60 мундурованих поліцаїв. Старший детектив Томас Култерс все перебуває близько президента. Другий детектив дижурить під дверима працівні Русвелта, коли він працює. Решта 10 детективів і 60 поліцаїв роблять службу по 8 годин на три зміни. Хоч більша часть Білого Дому і парку коло него доступні для публики, то мимо того ніхто не може дістатися до помешкання президента Русвелта без дозволу поліційної охорони.

Оригінальний тестамент фабриканта

По смерти фабриканта взуття Алістера в Детройті в Злучених Державах Півн. Америки знайшли його завіщання, в якім він записав свою фабрику державі, а крамницю, в якій було 80.000 пар ріжного взуття своїм двом синам. Син Едвард має дістати всі ліві черевики і мешти, а син Роберт всі праві. Причина сего оригінального завіщання та, що батько бачив за життя, як його сини жиють в незгоді і болів дуже над тим. Отже в завіщанні хотів змусити їх до постійної співпраці.

Санаторія для хорих на нудьгу

Ріжні є в світі хороби і ріжні санаторії для хорих. Недуга, звана нудьгою, істнувала вже в старинних часах. Нудився богатий цар Крез, нудилися римські богачі, нудився страшний цісар Неврон, нудяться тепер численні американські магнати і магнатки, що їм докучають міліони і брак все нових розривок. Для таких то „хорих“ видумав санаторію один американський лікар в м. Денвері (в стейті Колорадо, в Злучених Державах Півн. Америки). Та санаторія подобалася американським нудьгуючим і всі місця в ній замовлені на півроку наперед. Лікування в санаторії дуже просте. Отже нема дня, що в нім не булоб у санаторії крадіжи, замаху, влому, вловлення злодія. Все те очевидно сфінговане, але відтворене з цілковитим реалізмом. Крім того в санаторії бушують щодня духи, зяви, страхи, ба навіть бігають дикі звірі по коритарах (очевидно освоєні і тресовані, але „хорі“ про се не знають). Колиб і то ще не вистарчило, то помисловий „лікар“ наймає ґанґстерів і ті схоплюють спеціяльно нудьгуючих „пацієнтів“, а потому за розмірно невеликий окуп звертають назад. До санаторії зголошується особливо богато жінок. Денна оплата за „лікування“ в санаторії коштує 100 долярів: як на великих панів навіть дуже дешево.

Як будуть кваліфікувати

державних урядників.

Польська рада міністрів ухвалила розпорядок про кваліфікацію державних урядників. Розпорядок каже, що кваліфікаційної оцінки не зладжується для урядників на провідних становищах як також для емеритів. Кваліфікаційну оцінку устійнюють на основі опінії безпосереднього службового зверхника і на основі другої опінії посереднього зверхника. Про фахове знання видає ще фахову опінію урядовець, який має відповідну фахову освіту і з припоручення зверхної влади виконує нагляд над кваліфікованим у справах звязаних з його спеціяльністю. Відповідна начальна влада видає відділам державної управи розпорядки, які устійнюють подрібно права видавати опінії після згаданих засад. Ті розпорядки подають до відома урядникам і практикантам. Ступні кваліфікаційної оцінки: 1) добрий; 2) достаточний, коли урядовець відповідає на загал вимогам служби, але не вибивається понад пересічну міру; 3) недостаточний, коли урядовець не відповідає вимогам служби. Коли видані опінії ріжняться щодо ступня кваліфікаційної оцінки, тоді про її ступінь рішає опінія урядовця, що виконує посередний нагляд. Особи, що видають кваліфікаційні оцінки, мають се робити совісно і безсторонно. Кваліфікаційна ліста і всі документи та ділання, звязані з кваліфікацією, мають довірочний характер. Про недостаточну оцінку службова влада повідомляє писемно кваліфікованого. Повідомлений урядовець може внести службово відклик проти тої оцінки до відповідної начальної влади. Те право мають також урядовці начальної влади. Керманич начальної влади визначує комісію для вирішування відкликів. Вона складається з предсідника і двох членів зпоміж урядовців, підлеглих керманичеви. Предсідником ні членом комісії не може бути урядовець, що видав недостаточну оцінку, ні також ніодин з підлеглих йому урядовців. В міністерстві військових справ можуть бути офіцири предсідниками і членами комісій. Урядовця з недостаточною оцінкою повинносся перенести на інше службове становище, що є під наглядом інших зверхників, коли внесе прохання про перенесення. Коли підчас року дійде з якихнебудь причин до зміни осіб, які виконують безпосередний або посередний нагляд над кваліфікованим, то до видання опінії покликані ті особи, які в даному році виконували над ним нагляд бодай 6 місяців. Знов ті особи, що виконували службовий нагляд коротше ніж 6 місяців, а довше як 3 місяці, на домагання повинні видати т. зв. коротку опінію з ділянок, в яких кваліфікований дався пізнати.

З листів до редакції

В другій частині мого допису п. з. „З наших Літниш. Порівнання на релігійно-суспільнім тлі“ написав я: „Та чи бачив хто в наших церквах розложені на лавках релігійні видання?...“ В короткий час по написанні того допису мав я нагоду побачити в однім з наших літниш на Гуцульщині розложені на лавках у нашій церкві релігійні видання, м. і. добру книжечку про сповідь о. Породка Чина Пресв. Ізб. і про Лютра.

В серпні, 1937.

Світський обсерватор.

Гумор. — Докладно знає. — Пане провідник, відки тут в горах взялося таке велике каміння? — Ледівці принесли. — А деж поділися ті ледівці? — Посунули по нове каміння.

Через свою високу якість здобули паперці і тутки (повноватки) „КАЛИНА“ СОТНІ ТИСЯЧ ВІДБОРЦІВ

З РЕЛІГІЙНО-ЦЕРКОВНОГО ЖИТТЯ

З Ромунії. *(Наслідки праці і заходів Методія Терлецького. — по думці великого митрополита Рутського — Новий монастир ОО. Василіян в Ромунії).* Ромунська уніятська Церква в Ромунії, що має до 5,000.000 вірних, а між ними й наших Українців греко-католиків понад 30 тисяч, має немало противників. Вона переживає тепер невеселі часи. Одначе серед численних журб і смутків мають Ромуни католики нашого обряду деколи і піднесні, веселі дні. До таких підбадьорюючих хвиль і переживань серед православних, неприхильних як всюди св. Зєдиненню, належить день 24 червня с. р. Тоді Ромуни католики переживали радість з приводу великого церковно-педагогічного торжества.

В травні 1737 р., отже якраз двісті літ тому, прибув до своєї столиці в Блязендорфі (ромунське Бляй) ревний єпископ Іннокентій Кляйн (по ромунськи Міку). Унія між Волохами зачалася від нашого київського славного ученого і передівсім знаного з великої праведности митрополита Рутського, який леліяв далекосяглі пляни щодо унії. Він вислав ученого монаха Терлецького до Волохів. Той апостольський проповідник (такий титул надав йому папа Урбан VIII) виїздив за порозумінням Рутського з цісарем Фердинандом II на місійну апостольську працю на Балкан і був між семигородськими Волохами.[1]) І з того часу зачинається розвивати унія між Ромунами в Семигороді.[2])

В Блязендорфі єпископ Кляйн задумав оснувати висшу школу під проводом ОО. Василіян. Високий плян єпископа Кляйна вимагав великих жертв. Він у 1747 р. приймив Василіян до новоосновaного ним монастиря. Приїхали вони з Риму й осіли при школі. Одначе властиве отворення того важного заведення мало місце щойно за наступника Іннокентія, котрим був єпископ Аарон ЧСВВ, бо Іннокентія засуджено на вигнання.[3])

В дні 24 червня с. р. обходили Ромуни-уніяти в Блязендорфі се велике торжество 200-ліття семинарії. Колишні учні тої семинарії в Блязендорфі зійшлися на той день, щоб почтити те заведення. Зїхалося біля двох тисяч учнів того заведення, з котрого по словам великого ромунського фільольога Еліяде Радулєску: „зійшло сонце для Ромунів“, бо уніятська висша школа ОО. Василіян у Блязендорфі дала почин відродженню ромунської народности. Король і правительство вислали на се торжество своїх заступників. Прибуло на день торжества богато бувших учнів з далеких сторін заграниці. Уніятські епископи Блязендорфу подавали ромунській молоді католиків не лиш науку і знання в тій висшій школі, але у великій мірі також щоденний хліб в дослівнім значінні.

Всі знаючі ромунську історію пригадали собі тоді, що по словам ученого Секстилія Пушкаріу „через стичність Блязендорфу з динамізмом римської Церкви наступило чудо воскресення народу Ромунів“. А се воскресення Ромунів спричинили уніятські Василіяни.

По торжественній архиерейській Сл. Божій, яку відправив уніятський ромунський митрополит Нікулєску в асисті уніятських епископів з Клявзенбургу і Мараморошу, наступило торжественне засідання і зворушлива дефіляда учнів Блязендорфської Семинарії перед митрополитом і його високими гостями. З річника 1875 було ще 5 учасників, бо з 1872 р. прибув на торжество вже лиш одинокий 93-літний уніятський священик Бодрог. Його бурливо витали видці-учасники зїзду. Саме торжество відбулося в день Рождества св. Йоана, уніятські Ромуни уживають вже нового календаря. В тиждень пізніше, якби на закінчення празника, 30-го червня, в день Собора св. Апостолів, була друга радість уніятів Ромунів. Після постанови консисторського засідання того дня передав Високопреосвящений уніятський митрополит для василіянської ромунської провінції положений коло Блязендорфу замок Обрежа **(Obreja),** де той Чин має отворити свій новіціят, реколекційний дім і при тім сиротинець для хлопців. Так ОО. Василіяни вертаються назад до свого давнього дому, де їх славні брати по чину Шінкай, Майор і Самуіл Кляйн заснували нову ромунську літературу. Як не воювали вороги унії в Ромунії з католицькою уніятською Церквою, торжество в Блязендорфі виказало наглядно, як глибоко вкорінена католицька віра в серцях уніятів. Вона основа будучности через створення нового василіянського монастиря.

Подав о. М. К. ЧСВВ.

В Гнезні рішили вибудувати дієцезальний музей. Будинок буде просторий та міститиме обширну салю принять, виставову салю й архів. Кромі цього буде в ньому приміщена наукова читальня. Музей призначений для численних дорогих памяток, що часто наражені на зникнення. Роботи при будові фінансує капітула в Гнезні.

Берлінський католицький єпископ Прайсінг обходить с. р. 25-ліття священства. Преосв. др Конрад гр. Прайсінг студіював права і присвятився дипльоматичній службі. Щойно пізніше рішився піти слідами своїх двох братів та висвятився на священика. В 1932 р. став єпископом в м. Айхсталь, а 1935 р. Св. Отець іменував його єпископом в Берліні.

Новим примасом Франції став ліонський архиепископ Пер Жерліє. Новий примас вродився 1860 р. в м. Верзай і посвятився спочатку адвокатурі. На священика висвятився в 41 році життя, а вісім літ пізніше іменовано його єпископом в Люрді. Архиепископ Жерліє відзначається небуденним бесідницьким талантом і відграє велику ролю у французькому Епископаті. Минулого року був теперішній примас Франції у Польщі і тут виголосив ряд відчитів на тему католицького життя у сучасній Франції.

Мексиканська влада віддала якійсь протестантській секті костел св. Катерини Сієненської, що посідає чудесну статую Богоматері. Костел цей замкнула влада кілька літ тому. Католицькі організації внесли протест проти того рішення.

В каплиці Апостольської Делєгатури в Пекіні охрестив архиепископ Занін китайського дипльомата Гсін Сун-Ші, що має тепер 62 роки.

[1]) Гл. „Reichspost“, Відень, ч. 36 з 5 II 1937.

[2]) Гл. мою статтю Atlas Unionis в „Der Christliche Orient“, München, зшиток 3 ст. 69.

[3]) Аарон Петро Павло родом з Бистриці в Семигороді, уніятський єпископ ромунської народности скінчивши студії в Римі вступив до Василіян (на початку XVIII ст.). Зразу від 1742 р. був генеральним вікарієм єпископа Іннокентія Кляйна. 1752 р. став помічн.-єпископом. Довершив заснования дієцезальної Семинарії. Помер в славі святости. Був також письменником. Написав 1762 року: **Definitio et exordium S. oecumenicae synodi Florentinae; в 1764: Institutiones doctrinae christianae, Balasfalva 1764. — о. М. К. ЧСВВ.**

Лікарський фейлетоник.

Рака можна вилічити

Сензаційне відкриття данського фізика.

З Копенгаги звідомляють: Відомий данський учений Ернест Карльзен, що вже 25 літ займається дослідами рака, виголосив у Копенгазі реферат про поборювання рака. Одинокий рад має лікувальну силу на рака. Одначе з огляду на високі кошти раду треба було вдоволятися лучами Рентгена напруги 400 тисяч вольт. Висліди не все були вдоволяючі. В останньому часі вдалося данському фізикові Карлові Лявріценові сконструювати апарат Рентгена напруги 5 міл. вольт. Той апарат може заступити, а навіть і перевисшити своїм діланням рад. Отже вже незабаром людство матиме успішний середник до боротьби зі страшною недугою.

ПОЛІТИЧНІ ВІСТИ

В КИЄВІ й инших містах України відбудеться незабаром ряд політичних процесів проти „троцкістів і ворогів народу“, яких є поверх 200. Їм закидають саботажі і диверзійну акцію. Між обвинуваченими є офіцири червоної армії, партійні діячі й урядовці міських та сільських рад.

В КРАКОВІ відбудеться 8 серпня с. р. зїзд польських легіоністів з цілої держави. На зїзді має виголосити промову марш. Ридз-Сьмігли. Польська преса пише, що промова маршала започаткує новий етап в розвитку політичного положення Польщі в звязку з діяльністю ОЗН.

В ҐДАНСЬКУ президент поліції заборонив на 6 місяців передплачування і кольпортування щоденника „Прагер Прессе“, що виходить у Празі.

ЮГОСЛАВЯНСЬКЕ ПРАВИТЕЛЬСТВО рішило відрочити вибір патріярха з огляду на недавні заворушення. В своїй заяві зазначує, що не думає ділати під впливом вулиці.

В НІМЕЧЧИНІ політична поліція заборонила якінебудь прощі до Риму. Вона повідомила про се всіх епископів і католицькі організації.

НІМЕЦЬКА ЕСКАДРА ВОЄННИХ КОРАБЛІВ, панцирник „Адмірал Шеер“, кружляк „Кельн“ і друга фльотилля торпедовців, виплила на еспанські води.

ШВАЙЦАРСЬКИЙ ПРЕЗИДЕНТ Мотта виголосив промову. В ній заявив, що Швайцарія з огляду на сучасне міжнародне положення мусить скріпити свої збройні сили. Одначе Швайцарія мусить зберегти невтральність навіть супроти Союзу Народів.

В ЛАТВІЇ поліція увязнила 20 соціялістичних діячів. Між увязненими є провідник латвійських соціялістів Рудевич.

В ПАРИЖІ відбувся конґрес суспільної політики при участи кілька сот делєґатів з 20 держав.

ВЕЛИКІ МАНЕВРИ ФРАНЦУЗЬКОЇ АРМІЇ відбудуться від 6 до 19 с. м. в горішній Сабавдії. Вони мають ціль випробувати можливости оборони французької території на случай, колиб ворог заатакував Францію через гори Юра і долиною горішного Родану.

ҐЕН. ФРАНКО заповів, що відновить монархію в Еспанії і посадить на еспанському престолі королевича Хаїме. Італійська преса пише, що ґен. Франко переговорює в тій справі з Анґлією й Італією та що обі держави годяться на відновлення монархії в Еспанії.

ВІЙСЬКА ҐЕН. ФРАНКА здобули 6 місцевостей у провінціях Теруель і Куенка та взяли до неволі 1000 червоних. Зате червоні здобули становища повстанців коло Вілля Франка дель Кордоба. Німецька газета „Берсен Цайтунґ“ пише, що військові операції в Еспанії відбуваються в повільнім темпі та що війна може затягнутися на зиму.

АНҐЛІЙСЬКИЙ ПРЕМІЄР ЧЕМБЕРЛЄН вручив італ. амбасадорові Ґрандієві окремого листа для Муссолінія.

КОРОЛЬ ЄҐИПТУ Фарук I обняв офіціяльно владу і присягнув на конституцію.

АНҐЛІЯ позичила Китаєви 7 міліонів фунтів стерлінґів (коло 175 міл. зл.) на розбудову зелізниць.

КИТАЙСЬКІ ЖАНДАРМИ вимордували в м. Тунґ Шо 300 Японців.

В ПЕКІНІ Японці розброїли 3.000 китайських жовнірів.

ЯПОНСЬКІ ВІЙСЬКА в Тієнтсіні розброїли французький відділ, що не хотів перепустити Японців через т. зв. міжнародний міст.

ЯПОНСЬКЕ ПРАВИТЕЛЬСТВО призначило на воєнні потреби звязані з подіями в північному Китаю 400 міл. єнів.

ЯПОНСЬКІ ҐАРНІЗОНИ в північнім Китаю мали в хвилі вибуху теперішнього китайсько-японського конфлікту 6.000 жовнірів. Тепер Японія має в Китаю 25 тисяч війська і висилає дальші транспорти.

НОВИНКИ

Торжество на стрілецьких могилах на Маківці відбудеться сего року в неділю 8 серпня. Початок Служби Божої в год. 10.30. Після того проповідь і панахида.

Англійська княжа пара, князь і княжна Кенту приїхали до Польщі. Вони задержалися спершу в Катовицях. Звідти поїхали до Ланьцута, де їх приймив в своїх добрах гр. Альфред Потоцький. З Польщі виїде англійська княжа пара до Югославії.

Новий розпорядок Ради міністрів забороняє від 1 серпня с. р. на цілий рік вивозити з Польщі пшеницю, жито, продукти їх перемелення, овес й отруби.

Міністр внутрішних справ видав розпорядок воєводам, староствам і президентам міст у справі нагляду над цінами найважніших харчевих продуктів. По думці того розпорядку будуть визначувати з уряду ціни на хліб, мясо, вудженину, солонину і т. п. Крім того міністр внутрішніх справ приказав місцевим властям усувати ріжниці цін тих самих продуктів у місцевостях близько себе положених, бо се баламутить населення та владу.

Міністерство військових справ видало розпорядок про наукові заведення й іспити, що управляють до скороченої військової служби.

Найвищі границі процентів від щадничих вкладок і інших грошевих льокат у комунальних касах ощадности і кооперативах унормовує новий розпорядок міністра скарбу важний від 1 серпня. Максимальну процентову стопу устійнено на 5%, а на 5½% лише тоді, коли комунальні каси розпоряджають вкладами, що не перевищують пів міліона зл.

До Львова приїхала прогулька німецької організації „Гітлєрюґенд" в числі 36 осіб. Поява сеї прогульки викликала у Львові немалу сензацію. М. ін. товпа народу зібралася на вул. Академічній, щоби приглянутися рідким гостям.

У Блищиводах пов. Жовква згоріло 280 кіп жита, 200 кіп вівса і 1.500 квінталів сіна. Крім того пішли з димом 2 стирти соломи і господарські будинки вартости 20 тисяч зл.

В поїзді між Стриєм а Моршином хтось украв о. Леонідові Лужницькому зі Львова портфель з 250 зл. в готівці, дві щадничі книжечки на 2.120 зл і 38 долярів та ріжні записки.

В Топільниці, турчанського повіту, поліція арештувала голову місцевого „Лугу" Сеньківського і 9 луговиків на донос Юзя Матківского місцевого члена „Звйонзку Шляхти Заґродовей".

Перед окружним судом в Перемишлі відбудеться на днях розправа проти б. старости Ярослава Вонса. Йому закидують спроневірення 57 тис. зл. з фондів літньої кольонії. Кромі того допустився він інших зловживань в звязку з фальшивим веденням книговодства.

Над надвірнянським повітом перейшла сильна буря з перунами. Один перун ударив у хату Івана Бошелюка в Космачі і спалив її.

За богохульство засудили в Коломиї на 7 місяців вязниці Миколу Савчука з с. Ліски.

Поклади базальту відкрито на Волині на терені костопільського повіту коло села Бутейки.

Літний час се для кождої газети найтяжший час. Тому просимо Вп. Прихильників нашого органу особливо в тім часі правильно присилати передплату і бодай час від часу підперти газету хоч невеличким дописом.

Президент Мосьціцкий помилував Сергія Пясецкого, вязня у Св. Кшижу, що написав у вязниці кілька повістей, м. ними „Коханек Велькей Недзьведзіци". Пясецкий відсиджував досмертну кару за грабункові напади обнижену до 15 літ. Він сидів уже 10 літ.

Головний командант польської поліції ген. Кордіян Заморский наказав, щоб поліцаї поводилися з інтересентами якнайчемніше і якнайтактовніше.

У всіх копальнях вугля в Польщі працює під цю пору 71.600 гірників, з того 47.000 в горішньо-шлеському басейні, 18.000 в домбровському, а 6.600 в краківському.

Нелєґальна польська організація ОНР вислала до преси комунікат, в якому заповідає знищення міста Пшитика, оскільки всі Жиди з нього не заберуться.

В Польщі відібрали дебіт еспанським червоним часописам: Інформаціонес, Ля Баталля Обрера, Требаль, Ля Ванґардія і часописові „Домбровщак", що виходить в Еспанії у польській мові.

29-ий міжнародній конґрес есперантистів відбудеться 8 б. м. в Варшаві.

Сегорічні жнива в Совітах випали значно гірше як минулого року. Збір менший півтора міліона пудів. По пекарнях і склепах нема муки.

В СССР щораз частіше пишуть про підпали стирт збіжжа. Преса пише, що се робота „саботажистів" й „ворогів народу".

У Старій Сербії підпалили противники конкордату 3 католицькі костели.

У Відні найшли підчас каналізаційних робіт останки римських касарень зі старинної Віндобони.

Капітан австро-угорської армії Ґабріель Шакатс, винахідник вогнеметів підчас світової війни, помер недавно в шпиталі св. Роха в Будапешті у скрайній нужді.

Управа міста Ватикану задумує видати значки летунської почти для воздушньої комунікації в краю і з заграницею.

Італійське міністерство освіти постановило вибудувати 2.000 нових шкіл. Спеціяльно будуть узгляднювати типи: гуманістичний, технічний, промисловий, торговельний і хліборобський.

В централі німецької кримінальної поліції створено спеціяльний відділ для проступків проти нірнберґських расових постанов.

Друкарська помилка. В ч. 57 „Нової Зорі" на ст. 5, у шп. 1, в стрічці 40 замість „знемочілі" має бути „знемощілі" й у шп. 3, в новинці про Ґетого, в 3 стрічці ззаду перед словами „Теодор Ґете" пропущено слова: „з роду Ґете тільки одинокий"; на ст. 6, у шп. 3, у стрічці 8 перед словом „втікали" пропущено слова: „бувало часом і таке, що..."

Гумор. — Не шкодить... — Моряк вернувся з далекої подорожі і каже до своєї жінки: Знаєш я хотів привезти тобі малпу, та капітан не хотів приняти на корабель. — Не шкодить, мій дорогий. Вистарчить мені, що маю тебе...

Гумор. — До СССР приїхав закордонний журналіст. Совітський редактор питає його нетерпеливо: Скажіть вже нарешті, що чувати в Совітах? — Адже ви приїхали з заграниці...

В Адміністрації „Нової Зорі"

можна дістати отсі видання

Бібліотеки Укр. Катол. Організації:

Ціни в злотих:

Ч. 1.	Основи соціольоґії	3.—
Ч. 3.	Спіритизм	2.—
Ч. 4.	Життя св. Кирила і Методія	0.80
Ч. 6.	С. Томашівський: Петро, перший уніятський митроп. України-Руси	1.50
Ч. 7.	Греко-катол. Церква (історія)	0.95
Ч. 8.	Д-р О. Назарук: Преса	3.—
Ч. 9.	Борці за Церкву. Ч. І. Св. Павло	2.—
Ч. 11.	Д-р О. Назарук: Вчасна весна в північній Альберті	0.50
Ч. 12.	о. Т. Галущинський: Найвищий Пастирський Уряд в Хр. Церкві	0.60
Ч. 13.	Зброя до оборони і наступу. Начерк проповіди про пресу (добров. даток)	
Ч. 14.	о. Т. Галущинський: Царство сатани наступає на нас	0.80
Ч. 15.	Борці за Церкву. Ч. ІІ.	2.—
Ч. 16.	Християнське виховання молоді	0.40
Ч. 17.	Еп. Гр. Хомишин: Пастирський Лист про політичне положення	0.40
Ч. 18.	О. Назарук: Галицька делеґація в Ризі 1920 р.	1.80
Ч. 19.	Борис Колодій: Галицька Соціялістична Радянська Республика	0.50
Ч. 20.	о. Т. Галущинський: Недільний Дзвін	2.—
Ч. 21.	А. Кругельський: Тилявська Схизма на Лемківщині	1.—
Ч. 22.	о. М. Каровець, ЧСВВ: Три Синодальні Архієреї	0.25
Ч. 23.	Еп. Гр. Хомишин: Про грозу духової руїни (Пастирський Лист)	0.40
Ч. 24.	А. Ч. Українська молодь Христові	0.60
Ч. 25.	о. В. Породко. Ч. Пресв. Ізб.: Хто такий був Лютер?	0.30
Ч. 26.	Осип Назарук: На спокійнім океані	0.40
Ч. 27.	„ „ Жінка і суспільність	0.50
Ч. 28.	„ „ Жіноча справа	0.40
Ч. 29.	В. Маковський: „Андрей" на засланні	0.80
Ч. 30	А. Ч.: Террор в минувшині	0.40
Ч. 31.	Еп. Гр. Хомишин: Українська Проблема	1.50
Ч. 32.	Осип Назарук: Вибір звання	0.40
Ч. 33.	о. Б. Кренціцкий: Моя розмова з дослідниками св. Письма	0.40
Ч. 34.	А. Ч.: І-ий Зїзд Молоді	0.40
Ч. 35.	о. С. Вапрович: Про Аргентину	0.40
Ч. 36.	Еп. Гр. Хомишин: Справа целібату	0.40
Ч. 37.	Т. Коструба: Радикали про Унію	0.25
Ч. 38.	О. Убиш: Танас Горлач	0.30
Ч. 39.	Скала і Просвіта	0.20

ІНШІ ВИДАННЯ:

Д-р О. Назарук:	Гр.-катол. Церква і укр. ліберальна інтеліґенція	3.00
о. Д-р Т. Галущинський:	Думка і наука Церкви в питанню літург. мови	0.20
Д-р С. Томашівський:	Десять літ українського питання в Польщі	1.50
Д-р С. Томашівський:	Наша чільна партія у власнім зеркалі. Критичні замітки	1.00
Д-р С. Томашівський:	Про ідеї, героїв і політику	2.00
О. Назарук:	Роксоляна (повість)	12.00
О. Н.:	Ідеольоґічні основи Укр. Катол. Нар. Партії	0.50
Проф. Л. Коплер:	Релїґія і політика	1.80
С. Томашівський,	історик, політик, публіцист	1.06
А. Ч.:	На калиновім мості (Листи до молоді)	0.80
Д-р Осип Назарук:	Католицький журналіст обвинуваченій за державну зраду	1.30
Станіслав Лось:	За конструктивну політику на Червоній Руси	1.00
Галицький Договір		0.50
Осип Назарук:	Націоналізм Донцова	0.60
„ „	Венеція	3.—
„ „	Ерема кай анонїма	0.50
„ „	Ґоґи і Магоґи	0.50
З історії анархії на Україні		0.80
Осип Назарук:	Галичина й Велика Україна	0.50
	з пересилкою	0.70
Узасаднення Скали		0.20
Пастирський лист трьох Владик		0.10
Перша Бібліотека на Україні		0.20
о. І. Братик:	Останній Свят-вечір	0.20
Програма викородовлення Українців і Білорусинів в Польщі		2.00
Епопея сміху		0.10
	+ 10 порто.	
Показчик змісту „Н. Зорі"		4.—
Еп. Р. Челлонер:	Розважування над правдами й обовязками християнства	0.50
Осип. Назарук:	Рома Етерна. Вічний Рим — Апостольська Столиця	1.—
Про книгу голубину		0.50

ЦІНИ ОГОЛОШЕНЬ

Ціни розуміються за одношпальтовий рядок (ширини 70 мм.) о висоті 1 мм. Висота шпальти 370 мм. За оголошення (кромі дрібних) в застереженому місци дочислюється 20%. Дрібні оголошення поміщуеться по вплаченні належитости готівкою або почтовими значками.

Шпальтові оголошення

В рубриці: „Оголошення" . . . . 30 сот.
В тексті і в новинках . . . . . 50 „
На першій сторінці . . . . . 60 „
Дрібні оголошення по 8 сот. за слово. Перше слово і товстий друк числиться подвійно. Найменше оголошення (9 слів) 80 сот.

Сторінкові оголошення

На останній сторінці: ¹/₁ стор. 180. — зол., ¹/₂ стор. 90. — зол., ¹/₄ стор. 45. — зол., ¹/₈ стор. 25.—зол. В редакційному тексті: ½ стор. 280.— зол., ¹/₄ стор. 140. — зол., ¹/₈ стор. 70. — зол., ¹/₁₆ стор. 35. — зол.

При кількаразовім анонсуванні даємо значну знижку

Видає й редагує Комітет У. К. О. — З друкарні „Графія" Львів, Тиха 5. Тел. 202-83. — Відповідальний ред. Панталеймон Хитра

Opłatę pocztową uiszczono gotówką.

Рік XII. Львів, неділя, 8 серпня 1937. Ч. 59 (1059)

НОВА ЗОРЯ

Виходить 2 рази тижнево: в четвер на 8 ст. під неділю на 8 ст.

АДРЕСА: Нова Зоря, Львів, ул. Ґродзіцких ч. 2. І. п. - Тел. 105-72.

Передплата в краю: чверть-річно 6 зол., місячно 2 зол., Закордон. чверть-річно 9 золотих

ЦІНА ЧИСЛА 20 СОТ.

Конто П.Щ.Львів 505.796

ЩО ДІЄТЬСЯ В СВІТІ

Відкрили фундаменти і решткн мурів митрополичої катедри в княжім Галичі.

Розкопи, що їх провадить др Пастернак на терені княжого Галича, увінчалися гарним успіхом. Йому вдалося віднайти митрополичу катедру княжого Галича (тепер Крилоса), побудовану князем Ярославом Осмомислом у половині 12-го століття. Се була величезна будівля, 32.5 метрів широка і 37.5 м. довга. Вона дорівнувала своїми розмірами катедрі св. Софії в Києві. Митрополича катедра в Галичі мала три апсиди, ціла була розмальована фресками та крита грубою оловяною бляхою. Збереглася в однім місци долішня частина фронтового муру з величезних бльоків білого тесаного каменя. Катедра була висока: внизу була церква, а над нею, на її склепіннях, твердиня, останнє прибіжище в разі крайної небезпеки. З черги др Пастернак приступив до відкопування вівтарної частини храму. Відкриття митрополичої катедри княжого Галича набрало розголосу в найширшій околиці Крилоса. На місце розкопок прибувають прогульки.

В ліцеях будуть учити з журналів і газет.

Над уложенням ліцеальних програм навчання працювало в Польщі 2.000 спеціялістів. При опрацюванні тих програм у фахових ліцеях міністерство освіти взорувалося на програмах 29 держав. Вже випрацювано програми для ліцеїв механічних, електричних, дорогових, будівельних, мірничих, торговельних, адміністративних, летунських і автомобілевих. Се для хлопців. А для дівчат, для ліцеїв: господарських, сільських господинь і кравецьких. Щодо підручників, то у фахових ліцеях ученики будуть учитися переважно з брошур, журналів і часописів. Шкільні власти узасаднюють се тим, що підручники нпр. радіо-техніки булиб задорогі і по році моглиб вже бути перестарілі. Тільки загально образуючих предметів (мови, математики) будуть учити з підручників. Учительські круги не дуже захоплюються перспективами навчання з журналів і газет.

Загальний шпитальний податок у Польщі?

Самоврядна Пресова Аґенція звідомляє, що декотрі самоврядні союзи висувають проєкт реформи самоврядного шпитальництва. Йде про те, щоб удогіднити лікування в шпиталях всему населенню Польщі. Щоб се виконати, ініціятори висувають проєкт впровадити загальний шпитальний податок, що його платилоб все населення держави. „Варшавский Дзєннік Народови" подаючи сю вістку додає: Забогато в Польщі перекидають на уряди, що працюють дороще ніж приватні харитативні установи. Їм брак фондів, бо публичні тягарі більші як давніше і жертводавці здержуються з жертвами.

Кровавий террор в СССР дальше шаліє. — Уступлення Ворошилова.

Аґенція Аваса звідомляє з Москви, що ГПУ увязнило предсідника Центрального Виконного Комітету радянської України Петровського. Його сина ґен. Юрія Петровського розстріляли. В Москві кружляють вперті поголоски про увязнення адмірала Орлова, заступника комісаря оборони СССР марш. Ворошилова, адм. Вікторовчева, команданта большевицької ескадри на Спокійнім Океані. Крім того мали ще увязнити ґен. Каширіна, б. команданта північно - кавказької військової округи. — Французький часопис „Матен" пише, що марш. Ворошилов уступив з т. зв. ради трох, яка переводить чистку в червоній армії. Остали в тій раді Андреєв і Єжов. Внаслідок чистки в армії увязнили ще двох комендантів військових округ, 5 комендантів корпусів, 12 ґенералів бриґади, поверх 100 полковників і коло 2.000 низших офіцирів.

Великі маневри совітської армії.

В липні с. р. відбулися в околиці Ленінґраду великі маневри совітських військ. Маневри мали ціль оборону Ленінґраду перед нападом. В них взяло участь крім військ кілька тисяч робітників і техніків. Совітський штаб переконаний, що на случай війни Ленінґрад буде найбільше загроженим містом на західній границі. Тому большевицькі військові круги плянують будову потрійної оборонної лінії здовж морського побережжа від совітсько - фінської до совітсько - естонської границі. Чи се забезпечить СССР — не знати.

Школа шпіонів і провокаторів.

Французька преса оповістила текст анкетного листка, що його розіслала компартія Франції своїм членам. В нім є ряд питань нпр. чи член має в своїй родині військових, поліцаїв або урядників служби безпеки, чи вдержує або вдержував приязні взаємини з „троцкістами" або з членами інших опозиційних партій. Зміст анкетного листка вказує на те, пише французька преса, що партійні власти французьких комуністів мають якісь таємничі наміри. Можливо, що приготовляються до державного замаху у Франції.

Величезні скарби Антарктиди.

Англійський учений сер Дуґляс Мевсон, дослідник околиць полудневого бігуна, заявив недавно на науковім конґресі в м. Мельбурні в Австралії, що довкруги полудневого бігуна тягнеться високорівня, покрита вічними ледами. Поверхня високорівні обіймає коло 10 міліонів квадратових км. Ґеольоґічні досліди виказали, що на тім просторі є величезні мінеральні богацтва. Поклади вугля лежать там зараз під ледом. Натрафили там також на золото. Підбігунове море має велику масу риб і морських звірят.

300.000 км. пішки.

Італійський сільський листонош 70-літній Маттіолі вже 43 роки служить в почтовім уряді в гірськім містечку Ліцано. За той час вспів він установити цікавий рекорд. Щодня переходив він пішки 20 км. по ріжних гірських доріжках. За весь час своєї служби перейшов він поверх 300.000 км. Ця віддаль рівнається майже 8-кратній подорожі довкруги земної кулі по лінії рівника.

ПОДБАЙТЕ НЕГАЙНО про обезпечення Вашого збіжжа і паші від огню, яке заключите під найкориснішими умовами в

Т-ВІ ВЗАЇМНИХ ОБЕЗПЕЧЕНЬ

„ДНІСТЕР"

ЛЬВІВ, УЛИЦЯ РУСЬКА Ч. 20.

Телєфон: 205-47.

З Холмщини

Посвячення церкви в Городлі над Бугом.

В м. Городло над Бугом 20 червня с. р. відбулося урочисте посвячення недавно збудованої греко - катол. церкви во імя св. Чудотворця Николая. Стара церква з невідомих причин згоріла в р. 1930, а завдяки енергії і праці тодішнього настоятеля о. Йосафата Федорика ЧСВВ та жертвенности Святішого Отця Папи Римського Пія XI., Митр. Андрея Шептицького, Епископа Люблинського Преосв. Маріяна Фульмана і всіх наших Владик і духовних та світських жертвовців, вдалося о. Федорикові до року часу збудувати на томуж самому місці ще кращу і більшу церкву. Отже на Зелені Свята с. р. призначено було посвячення її. На це торжество прибули: Владика Николай Чарнецький з діяконом о. Ковальчуком з Ковля, рим.-катол. пралат і декан о. Юсціньскі з Грубешова, римокатол. ксьондз Орент з Устилуча, римокатол. ксьондз Стисло зі Стенжарич, о. Доротей Сироїд ЧСВВ з дяком Ів. Васильовим і з хором з Грабовця і о. Петро Шивага ЧСВВ з Кристинополя. Бракувало лише головного спричинника нинішньої урочистости о. Йосафата Федорика, нині ігумена монастиря ОО. Василіян у Лаврові, якому вислано було депешу слід. змісту: „Парафіяни запрошують Вас, незабутній і дорогий о. Йосафате, на посвячення 20 червня дорогої Вашому серцю Городельської церкви". У відповідь на це о. Йосафат делеґував на своє місце о. Петра Шивагу ЧСВВ.

Вечером, напередодні Зелених Свят, відбулася урочиста архієрейська вечірня й утреня. Співав гарно зорганізований місцевий хор під орудою молодого, а здібного дяка Ів. Мельника, а о. Петро Шивага виголосив гарну проповідь на тему нинішньої урочистости, провівши анальоґію між посвяченням Соломонового храму та посвяченням завтра Городельської церкви, і про значіння тої події для Городельської округи.

Дня 20. VI. о 10 годині відбулася процесія з уніятської церкви до місцевого костела по образ Матери Божої „Невсипущої Помочи", подарований Св. Отцем Папою Римським спеціяльно для Городельської церкви. Той образ несли о. діякон Ковальчук і о. Петро Шивага, за ними йшли ОО. Василіяни о. Доротей і нинішній настоятель Город. церкви о. Модест Дацишин, дальше рим.-катол. ксьондзи о. Стисло і о. Орент, а за ними Еп. Николай Чарнецький і кс. пралат о. Юсціньскі. На паперті перед церквою стрінув Владику промовою місцевий уніятський діяч Ів. Малімон. „Від імени парафіян Городельських прошу Владику передати сердечну подяку Св. Отцеві Папі Римському за щедрі дари для Городельської церкви — за 7.000 лір італ. на будову її як також за цінний образ

Матери Божої з Папським благословенням для Городельської парафії. Ще думка наша, казав Малімон, звертається нині до Лаврова, до Ігумена о. Йосафата Федорика, який так дуже попрацював над збудуванням храму сего. Всі ми, без винятку, болюче відчуваємо брак цього досвідченого місіонаря для Холмщини і для нас. Отже просимо Вас, Владико, передати йому від нас подяку і що ми не тратимо надії ще його побачити серед нас"...

Після чина посвячення церкви відбулася літургія і вечірня з участю духовенства обох обрядів, греко-катол. і римо-катол., в часі якої співав гарно мішаний хор Городельської і Грабовецької церкви під орудою дяка Ів. Васильова. Нова церква дуже акустична. Через те в часі Служби Божої приємно розлягається задушевний і милозвучний баритон Преосв. Еп. Николая Чарнецького і, як контраст до нього, мельодійний тенор о. Петра Шиваги. Після євангелія промовляв до присутніх Владика. Розяснивши сенс і значіння довершеного чину посвячення церкви, Владика вияснив значіння новопосвяченої святині як для уніятів, так і для римо-католиків. „Нині час найвищий обєднатися всім християнам під главенством Вселенського Архиерея Папи Римського, до пастви якого належить і ця церква і всі ми. Памятайте, говорив Владика, що щастя на світі трівкого вдоволення не дає: не дають його ні почести, ні богацтво, ні посади, ні приятелі, ні кохання, ні семя. Тільки Бог і Церков католицька устами своїх пастирів указує на шлях до щастя як тут на землі, так і за гробом. І в цьому все значіння новопосвяченої святині для всіх, шукаючих правди і щастя людей доброї волі. Приходітьже сюди всі труждаючіся і обремененнії і тут знайдете полекшу, заспокоення і щастя"... Ці думки християнської фільософії були так переконуюче аргументовані Владикою прикладами зі Старого і Нового Завіту і з живого життя, що зробили велике враження на присутніх уніятів, римо-католиків і православних, вщерть заповнивших храм і паперть.

При кінці Служби Божої місцевий священик о. Модест Дацишин дякував всім присутнім за участь в нинішній урочистости і за зложені жертви на дзвін, ваги 140 кг., що його парохія набула в останніх днях перед посвяченням церкви.

Погода стояла гарна і сприяла урочистости. Владика вночі виїхав до Варшави і Познаня, щоби взяти участь в Евхаристичному конгресі.

Присутній.

Примітка Ред. „Нової Зорі": Наш Вп. Дописувач повідомляє нас, що вислав нам опис того свята ще 24. VI. і залучив до нього знимку. Та все те до нас не дійшло.

Не пускають з совітського „раю"

Французький часопис „Ентрансіжан" пише, що на парижській виставі не чути розмов російською мовою. Величезна совітська держава виставила великий репрезентаційний павільон над берегами Секвани, але не прислала на виставу ні одного відвідувача. Над фронтоном павільону стоять подоби жниварки і совіт. робітника. Та крім тих металевих фігур ніодин живий совітський робітник не прибуває якось з совітського „раю", щоб побачити виставу.

„Французи, отсе війна!"

Відомий французький публіцист де Керілліс видав недавно брошуру під повисшим заголовком. Автор твердить, що війна не тільки висить на волоску, але вже навіть неминуча, коли Франція попаде під контролю Москви, особливо, коли покине могутну союзницю Велику Британію. Відвічний історичний ворог Франції Німеччина тільки чекає на зовнішну ізоляцію Франції, на нелад і анархію в її нутрі. Не буде незалежної французької політики аж до дня, в якім комуністична партія буде заборонена, розвязана, виключена поза скобки права.

Суспільність і священик

Обовязки суспільности супроти священика. [1])

Вимоги, що їх ставить суспільність супроти священика, високі. Священик, згідно з тими вимогами, повинен світити приміром високої моральности, жертвенности, поваги й навіть святости. Кожда плямка, спостережена на сніжно-білій, ідеальній постаті слуги престола Бога Вишнього, зараз відбивається голосним відгомоном у суспільності, що голосно ремствує на се: як міг священик зробити таке то, коли воно не відповідає його гідності й становищу?

Чи має слушність суспільність, коли так строго осуджує Божого слугу? Чи має, далі, просто право ставити такі високі вимоги до священика, свого таки рідного сина, кість від кости й кров від крови тої суспільности? Постараємося відповісти на сі питання, наболілі питання, що відбиваються щоденним відгомоном у нашім житті.

„Каже св. Тома з Аквіну, що святість священика повинна бути вища, ніж святість монаха. Св. Тома говорить се про тих, що зголошуються до свячень. Він каже, що заки вони стануть священиками, вже повинні бути святими. Різниця ж між священиком і монахом полягає на тім, що в монастирі душа очищується з блудів, а хто хоче бути священиком, повинен перше очиститися через життя Богу угодне. На іншому місці каже той же Святий, що святість повинна попереджати свячення, щоби священик міг достойно сповняти свій уряд, а той, що має висвячуватися, щоб удостоївся причислення до слуг Ісуса Христа."

Отсі слова св. Альфонса Лігорія, [2]) на перший погляд, оправдують ідеальні вимоги суспільности від священика. Кажемо „на перший погляд" не тому, щоб ми не ставили високих вимог до священика, о, ні! Навпаки, наш культ Евхаристійного Ісуса, якого в жертву Небесному Вітцеві приносить священик, вимагає чистого й достойного слуги вівтаря Божого, вищого над щоденні наші недомагання, увільненого — через заслуги Ісуса Христа — від підлягань зіпсованій природі, злим нахилам. Каже св. Тома Кемпійський, що гідність священика така висока, бо він дістав власть, якої й ангели не мають!

О, якже інакше можемо уявити собі сього „другого Христа", як називаємо священика, — як не в ангельській подобі, як не того, що оставив усе земне і приземне й пішов за Христом услід?

Так, має слушність суспільність, коли каже, що священик повинен світити як провідна зоря, як світильник серед темряви гріха й упадку. Ми цілком таксамо думаємо й так хочемо йти за проводом таких наших священиків. Але тут доходимо до другого питання, поставленого вище: чи має право суспільність ставити такі вимоги, або радше — чи має моральне право осуджувати кожду плямочку, кожду помічену недосконаліть у священика?

Під тим оглядом у суспільності (не кажу лише про нашу, але наша нас найбільше болить) є правдиві майстри. Люди дуже скорі вишукувати слабу точку в священика, чи його прогріх, або й упадок (що в інших людей не лише бачать, але й дуже легко вибачають їм, себто собі й своїм знайомим). Не тямлять вони чи не хочуть тямити того, що священик — отець духовний своєї пастви. Мав-же кождий із тих, що судять священика, свого батька, що його обовязаний був любити — й певно любив. Чомуж не любить священика, духовного батька? Коли супроти рідного батька зобовязаний за народження фізичне й за виховання, за добродійства світські, за любов до себе — сина, чи дочки, — то чи не зобовязаний супроти священика, що родив його в Христі, що дав йому не хліб земний, але Хліб Небесний, той Хліб, що Його ангели й архангели зі страхом видіти бажають? Коли любить батька, що захоронює й рятує його перед небезпекою на світі, в хоробі, в безсиллю фізичнім, то чому не любить священика, що хоронить його перед діяволом, що лічить у св. Сповіді його душу від вічної погибелі, що кождого дня молиться за нього перед престолом?

Направду, любови до священика немає! — ось у чім горе. Скаже хтось: а як я можу його любити, коли він не такий, як — на мою думку — повинен бути? Чомуж тоді не дасть собі відповіді: а чи молюся я за нього, щоб Господь поміг йому ідеально перейти ціле життя? І чи не бачиш і своєї провини тут, віруюча душе?

Так, вдарся в груди, скажи: правда, замало в нас любови до священика, замало молитви за нього. Але то ще не все. Щоб видати відповідних кандидатів на таких ідеальних священиків, яких собі бажаємо, требаж і нам працювати над ними! Бог покликує священиків з-посеред тої суспільности, для якої вони призначені. А знаємо, що верба грушок не вродить: суспільність буде мати таких священиків, яких вона варт, яких вона сама приготовить. Не посилає Бог ангелів на землю, щоби служили при Його вівтарі, але вимагає, щоб суспільність приготовила сама священиків. Нехай же вона подивиться на своїх рідних синів-священиків, то побачить у них, як у зеркалі, свої хиби й недомагання. А тоді нехай судить передовсім себе, а не священика, щоб не сповнилися на ній евангельські слова: Бачиш скалочку в оці брата твого — а ось поліно в оці твоїм! Лицеміре, вийми спершу полино з ока свого...

Так, лицеміром буде кождий, хто буде вимагати, а від себе не буде давати нічого. Матиме право судити священика така суспільність, яка все зробить, щоб дати ідеальних кандидатів на священиків. Буде се тоді, коли священичий стан у нас уважатимуть за найвищий, що вимагає святости кандидатів, коли він буде люблений сердешно й шанований глибоко в суспільності, — а не буде трактований як „посада"; коли до нього будуть призначені найкращі сини суспільности, моральні, розумні, чесні, достойні такої гідности — а не ті бідні хлопці, що вже не можуть нікуди втиснутися, отже йдуть на теольогію; коли буде щира моральна лучність між ерархією й вірними — а не антагонізм і вічні непорозуміння, ба й напади та лайки. Коли, кажемо, суспільність переоцінить свої старі ліберальні погляди й поставиться до священика з глибокою пошаною: не, як ставляться ліберали, до „зайвої людини", що — мовляв — управляє непотрібні й незрозумілі обряди й „марнується при церкві", — але як правдиві вірні Христової Церкви до свого провідника, духовного вожда, того, що собою, своєю молитвою і життям-жертвою у злуці з терпіннями Сина Божого примирює їх з Небесним Отцем.

Такий стан може бути тільки в суспільності, перенятій правдивим ідеалістичним світоглядом, але тим здоровим світоглядом, що його подає католицька Церква. Треба припасти спрагненими устами до животворного джерела Церкви й у ньому знаходити заспокоення. Треба розпалювати в синах своїх тугу за Богом, за Його правдою, за здійсненням Його ідеалу — Царства Божого на землі. Треба кормити дітей своїх не лише хлібом і стравою, але й Божим Словом, наукою Євангелії і примірами героїв Церкви в боротьбі зі злом. Бо достойних кандидатів не одержується даром: треба плекати, треба виховувати їх, треба ширити й учити цінити ідеали, що їх Церква ставить перед очі.

Тоді і лише тоді вийде з суспільности достаточне число кандидатів достойних священичого стану. — Католик.

Примітка Ред. „Нової Зорі": Підчеркуємо, що обидві статті на тему про священичі покликання писав молодий світський інтелігент. Така поява у нас ще досить незвичайна, тому й зазначуємо се.

[1]) Гл. статтю „Про священичі покликання" в 23 ч. „Нової Зорі".

[2]) Як любити Ісуса, стор. 128—129.

ОГЛЯД ПРЕСИ

Крилос — наша слава

„Українські Вісти" в 164 ч. пишуть під повисшим заголовком:

Звідки їдете? — запитує знайомий, що сів на одній стації між Ходоровом і Львовом. — З Крилоса. — А, чув, там щось копають. — Щось? Таж там розкопуються наші найбільші цінноші. Ярослав Осмомисл, Катедра, наша слава... Варто вам це побачити — докидую. — Е, нема на що дивитися, махнув рукою і вже не хотів більше на ту тему розмовляти. — Так, це був типовий представник тої частини нашого громадянства, яка міряє кожду справу кількістю банкнотів. Можна заробити на якійсь справі — поїде і в пекло. Але ідеальні вартости не представляють для нього нічого. — Та, зматеріялізована частина нашого громадянства, нас не читає і не до неї це пишемо. — Пишемо до тих, що для них саркофаг Ярослава Осмомисла варт більше як 100 вагонів яєць, беконів, як каменіця і посади. До тих, які на вістку про розкопання отих безцінних памяток нашої могутньости дрожать з радощів. — Повних 70 літ шукали ріжні археольоги місця Ярославової катедри у Крилосі і безуспішно. Щойно др Пастернак мав щастя натрапити на мури катедри, що — як виявляється — розмірами така сама, як київська Софія. — Нічого дивного. У столиці Галицько-Володимирської, на той час одної з наймогутніших, держави, не могла стояти якабудь катедра. Вона мусіла дорівнувати київській.

Те, що досі др Пастернак відкопав, це тільки початки. Ще невідомо, які національні скарби зберігає нутро княжої катедри. — Розкопи веде др Пастернак вже третій рік. Скільки літ прийдеться ще працювати, щоби вирвати землі крилоській усі ті скарби, невідомо. На всякий випадок на це треба довгих літ. — І зразу виринають два питання: 1) Хто фінансуватиме дальші роботи? — 2) Як зберегти скарби вирвані землі? — Досі фінансував працю по 1000 зл. річно митроп. Шептицький. Чи фінансуватиме і в наступних роках — невідомо. Та як не булоби, українські громадяни — особисто і через свої фінансові установи мусять зібрати такі фонди, щоби забезпечити тяглість праці. Це є обовязок громадянства і від нього ніхто не сміє відказатися. — Якщо йде про збереження памяток минувшини, то тут зразу треба поставити справу ясно: коли громадянство не зібралоби відповідних фондів, щоби забезпечити тривале збереження цінноців, то краще хай вони спочивалиби в землі, як досі!

Є такі можливости: 1) Збірним зусиллям усеї української нації відбудовується катедру Ярослава Осмомисла у первісному її виді. — 2) Фундаменти катедри забезпечується муром, а на місці притвору будується церкву-мавзолей, у якій складається тлінні останки Ярослава Осмомисла й ев. інших князів, що їх відкопають. — 3) Запереставться всякі праці, бо не буде фондів. — Третю можливість, очевидно, виключаємо. — Але ту справу треба вже нині поставити ясно, щоби не дожити скандалу, що наша єдина покищо княжа памятка в Галичині — розсиплеться у пісок.

Др Пастернак, він має на це право, повинен дати ініціятиву для створення комітету, який зібравби гроші на продовжування праці і виступив перед суспільність з конкретним пляном. — Дає нам Пан Біг, нам нещасному народові, якого навіть могили розриті, дорогоцінний скарб і то саме у 750-у річницю смерти одного з найбільших наших монархів — Ярослава Осмомисла. Будьмо вже ми інші, як наші предки Не змарнуймо легкодушно того скарбу!

Від Ред. „Н. Зорі": Тій справі присвятимо згодом більше уваги.

Священики про нормалізацію

„Діло" в 167 ч. принесло дальші голоси про „нормалізацію". О. Ст. Онишкевич з Куновича пише про сю справу м. ін.:

Я вважав зміну тактики з опозиційної на „нормалізацію" потрібною і корисною. „Підйом духа" опозицією, а то й повною негацією нас дуже дорого коштував... Мусіла наступити нормалізація польсько - українських відносин. Ми не даємо Полякам ніяких приречень, а від Поляків також не жадаємо якихось концесій. Нам вистарчить, коли нас, Українців, будуть трактувати як рівнорядних громадян польської держави. Нехай нам не відбирають прав, які нам належаться та нехай нам не боронять розвивзтися національно на всіх ділянках життя, у легальних, законом дозволених рямцях. Як то часто ми бачили в історії Польщі, Поляки не зуміли довго йти раз розпочатою дорогою... Переміг у Поляків погляд, що як Українці зміцняться, то підуть проти Польщі. А дехто й думає, що Українців можна „регіонально" трактувати. Отже йде „регіональна" політика за сокальським кордоном, на Лемківщині, Гуцульщині, навіть в тернопільськім воєвідстві, вже не згадувати Холмщину, Підляшя і Полісся... В наслідку найбільше ріжно поступають ріжні воєводи, навіть ріжні старости супроти Українців. На мою думку в останнім році наш провід повинен був виразніше замаркувати своє невдоволення (отже невдоволення загалу) зі становища уряду та поведінки польської суспільности. Ці малі, здебільша особисті, користи, які посли добувають для ріжних людей від уряду, дуже малі в порівнанні з тим, що ми Полякам вже дали. Замість скаржитись перед цілим світом, ми ухвалюємо польському урядові довіря і буджет. Давніше Союз Народів, Конгрес нац. меншин і інші міжнародні установи мали богато роботи з нашими скаргами. Чужі народи цікавилися, співчували, чи навіть боронили нас. Тепер ми вдоволені! Навіть у деяких Поляків, дійсно прихильних нам, ся поведінка нашого проводу викликує здивування. Це замало сказати якусь промову, чи внести інтерпеляцію про надужиття. Провід повинен твердше зазначити невдоволення має з теперішньої політики уряду. Бо вже вибухають пристрасти, як Бережани, Золочів і ін., які годі буде погасити промовами послів на вічах. Але й провід і посли нічого не вдіють, коли доли будуть пасивні... То не досить на вічу ухвалити резолюції, треба їх виконати, посилати їх до парляменту, міністерства, воєвідств і т. д. Треба виборoти собі права української мови (і їх виконувати) в радах громадських, волосних, повітових, а де вже такі права маємо, як у судівництві, треба їх виконувати. Треба домагатися підмог від тих установ на наші народні цілі: культурні, господарські і т. п. Не треба зражуватися відмовами, а треба в таких разах скликати збори громадян, робити рух.

О. Ю. Татомир з Горішного Лужка пише м. ін.:

Очевидно, безглуздям булоби в засаді та згори протиставитися нормалізації! І тому, не скриваючи своїх побоювань... загал підчинився директивам політ. проводу, заспокоюючись заявою, що колиби найближча будучність не виявила доброї волі другої сторони — провід залишить започатковану тактику. — Курс „нормалізації" був переведений з української сторони, бо з польської нічого в тім напрямі не зроблено. І через те він погіршив, замість направити польсько - українські відносини, бо друга сторона перестала нас поважно трактувати, стала нас легковажити, а в слід за цим скріпився протиукраїнський курс практичної політики супроти нас. — „Нормалізаційна" тактика продовжувана політ. проводом в безконечність, зродила серед громадянства огірчення до проводу та викликала апатію в організованім житті. Якщо нічого не добути, то бодай зберегти честь нації, її достоїнство! — Парляментарна Репрезентація, яка на жаль рівночасно репрезентує і провід УНДО, поробила цілу низку похибок, розпочинаючи їх незрозумілою для пересічного громадянина заявою на міжнародній арені. Тактику проводу характеризувала горячковість, не зрівноваження. Се був похід до Каносси... Провід дав з себе більше, ніж це відповідало його достоїнству та ще й тоді, коли нічого ще й не добув. І це був промах тактично невибачний. — Завданням національного табору булоби довести до злагіднення міжпартійних суперечок і до консолідації сил. Слідби витворити між- чи надпартійну верхівку, якій у загально українській політиці мусілиби підпорядкуватися національно-партійні угрупування. Тактика повиннаби спиратися на легалізмі і на вимозі, щоб супроти українського народу була зберігана правовість.

Язви і хороби нашого села

„Новий Час" приніс в 172 ч. репортаж з Городенщини. В нім читаємо м. ін.:

Перше моє враження про село — що воно хоре село. В селі є двацять і кілька осіб тяжко хорих на туберкульозу, кілька осіб на рака, на запалення суставів, скрофули, запалення легенів і т. д. — Причини: гігієнічні умовини й нужда. Село цілий рік не доїдає — це дійсність. Мясо видять люди лише на Великдень і на Різдво. Молоко йде до молочарні. Передновок зачинається від Різдва, а в найкращому разі від Великодня. — Зрештою, яке здоровля городенського села, скажуть городенські лікарі й повітова порадня лікарська, яка вічно переповнена. — Є ще щось, що впадає в очі. Велика кількість подруж живе в сепарації. Кількацять молодих подруж розійшлося. Колись — це був скандал, стид, ганьба. Сьогодні ніхто не звертає на це уваги. Мораль села грубне. — Популяційні справи також дуже кепські. Коли молоде подружжя має рік по шлюбі дитину — висміюють їх. Ніхто не хоче мати більше як двоє дітей. Богато лишається при одній дитині. Несовісні лікарі й „баби" заробляють добре. З тих причин смертність молодих мужаток дуже велика. Як не смертність, то неплідність. Коли та одинока дитина вмре, подружжя бездітне.

Домагання волинських Українців

„Волинське Слово", орган „Волинського Українського Обєднання", пише в 23 ч. в статті п.з. „Націполітика в Річпосполитій" м. ін.:

Наші постуляти є слідуючі: 1) У звязку з закінченням праці Мішаної Комісії по скликанню Помістного Собору православної Церкви, вважаємо за конечне як найскоршу реалізацію сеї справи по думці Грамоти Президента Річпосполитої з 1930 р. Одночасно підкреслюємо наше бажання, щоб усунено всі штучні перешкоди в процесі розмосковлення православної Церкви, що відбувається органічним шляхом на Волині й що лежить в інтересі як православної церковної влади (наближення її до віруючих, до найширших народніх мас), так держави (психічна рівновага населення, як найкращий елемент оборонної здібности краю) і населення (усунення з його духового світогляду чужих ідей). — 2) Стан української кооперації на Волині, з огляду на її росподіл поміж кілька Ревізійних Союзів, остільки господарчо ускладнений, що найпильнішою справою являється його негайне впорядкування. Єдине розвязання ми бачимо в створенні Волинського Ревізійного Союзу, як ідейного центру кооперативної праці. — 3) Якнайскорше впорядкування шкільної справи взагалі, а зокрема — підтримка українського приватного шкільництва й уможливлення його поширення. — 4) Всебічне затруднення української працюючої інтелігенції й безробітних Українців взагалі у всіх державних, самоврядних і приватних установах на Волині. Особливо негайною є потреба обсадження Українцями гмінних урядів з огляду на їх безпосередню близкість до населення, що лежить передовсім в інтересах державної політики та збільшення оборонности нашого краю. — 5) Матеріяльна допомога з боку державного скарбу українським громадським організаціям, що провадять культурно-освітню працю як у місті, так і на селі. — Задоволення сих мінімальних вимог українського громадянства буде оправданням його віри в добрі інтенції влади, як рівнож вирівнанням обовязків, що сумлінно виконує наше населення, правами, які йому на підставі обовязуючої конституції в Річпосполитій прислугують.

Свобода преси в Польщі

„Роботнік" пише в статті „Свобода преси" м. ін.:

„Ті, котрі душать людську думку, створюють найбільшу небезпеку, створюють умовини, що можуть допровадити до неминучого вибуху. — Доказ правдивости тої тези теперішні совітські умовини, в яких скорше чи пізніше має наступити вибух при збільшенні тиску й переслідування людської думки й людської свободи. Але те, що відноситься до Совітів, в однакій мірі відноситься до цілого світу й до Польщі. — У Польщі 15 років обовязує без зміни „тимчасовий" пресовий декрет, який говорить, що „преса є свобідна" й що „свобода преси підлягає тільки обмеженням, передбаченим у карному кодексі або зясованим у законах". — Отже думка в Польщі дістала запевнення, що вона вільна й свобідно може „буяти", оскільки не заатакує права й не стане в колізії з існуючими законами. Преса в Польщі свобідна й може підлягати конфіскаті тільки в такому случаї, коли людина допуститься в ній образи права. — Але це тільки в теорії. В практиці бачимо щось інше. Преса й свобідне слово обмежені не тільки карним кодексом, а також самоволею й страхом. Коли булаб змога, я навівби богато неймовірних випадків, в яких ні один цензор і ні один прокуратор не можуть довести, в чім добачили образу права в конфіскованих ними словах. Тимчасом та образа права се єдина умовина, що управнює конфіскату й спричинює таким чином звязання вільної людської думки. Конфіскують у нас раз-у-раз речі не ті, що суперечні з правом і карним кодексом, але ті, що невигідні, що компромітують окремих впливових людей і можуть нагадувати прикрі факти, хоч вони й зовсім правдиві. А коли хтось мав відвагу виконати вчинок, якого стидається, вчинок шкідливий, то не можна його заслонювати конфіскатою, а навпаки, треба його виявити й створити змогу до відповідальности за нього. — Від кільканацяти літ обовязує в Польщі розпорядок, що вразі конфіскати за образу права цензор рівночасно звертається до прокуратора, вимагаючи переведення слідства. Але від кільканацяти літ я не знаю ні одного випадку, щоб потягнено до відповідальности й виточено комусь процес за той проступок, що містився в сконфіскованому уступі. Тимчасом польське право не лагідне й не любить потурати. Отже коли до цього часу не покарано нікого за проступки, довершені в сконфіскованій статті, то очевидно єдино тому, що образи права в тому, що написано, не було. — А коли так, то чому конфіскують? Обнявши владу, ген. Складковский заявив, що „хоче знати, як люди думають і відчувають", заповів, що видав заборону масових конфіскат, розуміючи, що вони є єдиним доказом страху, а його уряд не боїться нічого, що про нього пишуть."

Гумор. — Мамусю, чому молода в білій сукні? — На знак радости, що виходить заміж. — Ну, а чому молодий в чорнім одязі? — Еее, дай мені спокій з дурними питаннями!...

ОСИП НАЗАРУК.

ПРО ДИСКУТАНТІВ

Культура публичного виступу.

Мабуть по нічім іншім не можна так влучно оцінити якости публичного життя кождої спільноти як по дискутантах і всім, що вяжеться з їх виступами. Навіть по референтах не можна так скоро і докладно оцінити висоту й вартість людської спільноти, як по дискутантах, — а се з тої причини, що референти звичайно підготовляються до рефератів. А хто підготовляється, тому не дуже тяжко закрити своє недостаточне знання, ба навіть свої браки в бистроті розуму, в такті і взагалі в поведенні: всі ті браки можна по підготовці сяк-так залатати. Отже тому треба довго приглядатися людській спільноті, коли хочеться оцінити її вартість на підставі її офіціяльних референтів та взагалі промовців.

Далеко скорше і притім глибше та докладніше можна оцінити людську спільноту по її дискутантах. Розуміється, тільки тоді, коли вони не приготовані до дискутування на означену тему: бо бувають і такі дускутанти, що підготовляються до дискусії — тай навіть не можна взяти їм сего за зле, бо се можуть бути якраз найсолідніші люди, про що дальше. Та я хочу тут застановитися передовсім над дискутантами, які дискутують без підготовки. Се можна пізнати з дискусії. Що за цікава і ріжноманітна галерія таких дискутантів пригадується мабуть кождому діячеві з його життевої практики! Від дуже делікатних і чесних почавши, на брутальних, без найменшої причини напрасних і неморальних скінчивши. Яка величезна драбина зі щеблями, ріжних, преріжних кольорів!

І при тім якже цікаво перехрещуються властивости, прикмети і блуди тих ріжних щеблів сего рода драбини з іншого рода драбинами, — перехрещуються в душах, серцях і умах тих самих людей!

Якаж велика і ріжноманітна скаля дискутантів, почавши від глибоко або широко освічених, скінчивши на цілковитих неуках, які нераз тимбільше вперто „обстоюють становище”, що його очевидно ні не розуміють, ні навіть не можуть розуміти.

Яка цікава і дуже ріжнородна скаля сприту, почавши від дуже зручного поставлення справи, скінчивши на таких неуклюжих і неповоротних типах, що по кількох словах роззявивши рота довший час не можуть його замкнути, тільки повторюють а, а, а. Коли хто думає, що й таких типів Українці не висилають в депутації в найважніших справах, то грубо помиляється.

Розуміється, требаб цілої і то не малої книжки, щоб бодай сяк-так описати ріжні типи дискутантів з дуже численими комбінаціями їх прикмет і блудів. Сего в статті навіть найкоротше зробити не можна, отже обмежуся тільки до деяких заміток про дискутантів, бо це справа дуже важна для культури публичного життя.

Всю масу дискутантів можна представити в одній картині, коли ходить про їх вік і прикмети кождого віку в дискусії.

В тій цілі уявім собі високу гору, яка має з одного боку вихід дуже лагідний, а з другого схід дуже стрімкий. І уявім собі, що на ту гору виходить богато людей, а зачинають вони йти вже в своїй молодости. Вони зразу бувають звичайно дуже несмілі, всьо їх цікавить і майже всьо їх дивує. Кругозір їх зразу маленький, вони самі ще слабенькі, хоч нераз цвірінькають голосно або празливо. Та з бігом часу вони все висше й висше підходять на ту гору, кріпшають, кругозір їх стає все ширший і більший, в їх очах видно все більще змісту, їх обличча стають спокійніші, в них можна бачити все більше духової ситости і все менше давнішої цікавости (хоч не у всіх) та все менше проявів здивування. І чим далі вгору, чим ближче до верха, тим вони дальше дивляться і тим більше бачать. Аж нарешті осягають сам верх гори, найвисший шпиль: осягають не всі в однім віці: дехто в 30-ці, дехто в 40-вих роках, у 50-х, 60-х і навіть у ще висших. І побут їх на найвисшім верху не в кождого тріває таксамо довго (чи коротко). Оден скоро скочується в низ по другім боці гори, другий помалу, витревало опираючись на кождім кроці спадові вниз, —аж поки майже всі не опиняться з другого боку гори: покалічені життям, розбиті, одні роздражнені, другі тихі і смирні, своєю несмілістю на перший погляд подібні до тих, що зачинали похід в гору. Але тільки на перший погляд...

РЕДАКЦІЯ РУКОПИСІВ НЕ ЗВЕРТАЄ і з того приводу в переписку не входить.

А бувають і такі, що взагалі не скочуються вниз, тільки до глибокої старости тай навіть до самої смерти стоять або сидять на найвисшім верху і мають найбільший кругозір та найбільше розуміння того людського муравлища, що карабкається під гору з найріжнішим змістом серця, ума і душі своєї, з найріжнішими цілями й перешкодами, або й зовсім безцільно.

Чи тих людей, що так до пізна задержуються на найвисшім шпилі свого розвитку, можна назвати щасливими?

Трудно відповісти на се питання. Та й не се ціль отсих заміток.

Отже вернімся до головних рисів найбільше в очи впадаючих типів того людського муравлища.

І. Найбільше між дискутантами обманців. І то таких обманців, що хочуть ошукувати в живі очі, при свідках, нераз навіть при дуже інтелігентних свідках. А по чім же пізнати, що вони обманці?

На се не треба великого зусилля ума, бо обманці-дискутанти передовсім фальшиво наводять думки референтів, з якими хочуть полемізувати. Я виключаю тих, що кепсько наводять думки противника з незрозуміння, яке корініться або в їх хвилевій неувазі, або в тяжкім пониманні і т. п. Таких добросовісних „фальшівників” не можна називати обманцями. Їх відріжните від дійсних обманців по тім, що вони вже більше не реагують і не впираються при своїм, коли референт виложить їм щераз свою думку і викаже, на чім полягало непорозуміння.

Та до свідомих і безсоромних обманців треба зачислити тих дискутантів, що всупереч усяким пояснюванням референта впирають в нього, немовби він сказав не се, що він дійсно сказав, але те, що їм потрібне, щоб вони могли його лекше компромітувати. Притім діються нераз просто неймовірні річи. Такий обманець-дискутант зачинає направду гніватися, коли референт не хоче признати піддаваної йому з лукавства чужої думки за свою власну. Знаю таких дискутантів, що аж порскають з гніву, коли референт не дає в себе вмовити того, що їм хочеться.

Яка ціль таких дискутантів? Ціль їх — дешевим коштом, без праці і при нагоді використання праці другого, — вивисшити себе або бодай понизити другого, пошкодити йому, пімститися на нім, коли мають за що, або й без пімсти докучити. Се типи, які звичайно самі не працюють в суспільнім житті, не

ВІДЕНСЬКА ГУМОРЕСКА

Як я не міг жити без себе самого.

О, ви й не прочуваєте, як я раз був безгранично нещасливий! Я не міг без себе довше жити! Благав себе, просив, абим себе сам вислухав... заклинав я себе, мати над собою милосердя...

Як до того прийшло?

Білявий купчик любив чорняву швачку. Білявий купчик називався Франц, мешкав в дільниці Маріягільф і був моїм приятелем. Чорнява швачка називалася Каті, мешкала в дільниці Віден і була дочкою моєї господині.

Обі ті віденські дільниці лучить міст, але серця обох молодих ділила непрохідна пропасть. Вони обоє були занадто боязливі!

Франц сидів нераз цілими годинами в моїй кімнаті на софі і здержуючи віддих прислухувався веселому щебетанню дівчини, що тихо і приглушено доносився з сусідної кімнати. Колиж відтак виходив від мене, стояла Каті заєдно коло вікна і гляділа довго, довго за ним... аж щез їй з очей на закруті вулиці. Та коли обоє зійшлися, то раз-у-раз червоніли, спускали очи і не знали що з собою говорити. Ні, я бувби ніколи не гадав, що любов може зробити людей такими дурними.

Одного дня стрінув я Франца в кавярні. Він був якийсь змарнілий, дивився сумно довкола себе і спустив голову.

— Що тобі таке?

— Люблю Каті!

— То ти мені то кажеш? Я се й без тебе знаю. Скажи то їй самій.

— Не смію.

— Іди, а хтож буде такий боязливий! Нічого, лише охоти й охоти! Ти знаєш, що Ґете казав: „Господь що сотворив хлопців і дівчат... Ну, отже...”

— А щож я маю робити?

— Твоє серце не знає, що робити, коли лише побачиш її... Твої нерви танцюють козака... Покинь ту боязливість! Постався на ноги, будь мущиною.

— Але диви...

— Тут нема на що дивитися! Мені здається, що у тебе любов замість на серце, влізла на мозок.

— Може бути, що то правда, але я їй того не можу сказати.

— То напиши їй!

— На-пи-са-ти?... То добра гадка!... Ну, ну я їй напишу, що її люблю... Я їй напишу, що моє серце належить до неї!... Я їй напи... Але диви, мені якраз впало на гадку: я дуже добрий купчик і купецькі листи пишу знаменито... взагалі все, що належить до купецтва... Але знаєш — любовний лист... такий лист, аби їй сказав все, що відчуваю і як я її люблю — такого листа я не напишу!

— Ну, ради Бога, алеж я не можу тобі листа...

— Так... правда... я знаю... то есть... чому?

— Чому?! Тому, що я вже з моїми справами маю досить до роботи й тепер, а щож буде дальше?

— То правда, але раз... один одинокий раз!... Я справді не можу. Ти то так добре вмієш... тобі се не робить трудности... Ну, то зробиш мені ту прислугу?... Тож то...

— Нехай буде що хоче; зроблю все, щоб лиш мати спокій від тебе!

Я видер кілька листків з мого нотесу і зараз в кавярні написав горячий любовний лист. Коли я так скоро писав, Франц дивився на папір зпоза моїх плечей. Він ледви міг встояти з нетерпеливости, переступав з ноги на ногу, вимахував руками, був зворушений, одушевлений. Не богато бракувало і він бувби перед усіми людьми кинувся мені на шию.

Він підписав зараз лист і післав його до Каті.

Його лице було червоне як жар, очи блистіли з радости. Коли ми розходилися, він був ще такий зворушений, що ледви встиг мені подякувати. Трохи не роздусив мені руки. Але й пішов того дня веселий і вдоволений, що зробив добре діло.

Шість годин пізніше — сидів я якраз у своїй кімнаті і писав статтю, коли

виступають з ніякими рефератами, часто живуть з ласки своїх жінок або родин... І мабуть се власне накопичує в них злість на інших, яку вони хотіли б на кімсь зігнати.

Бувають між ними й такі звихнені люди, що служать в чужій шпіонажі. Вони звичайно нездібні до виготовлення самостійного реферату, але їм треба предложити своїм шефам якісь докази, що вони „грають ролю" в тій спільноті, яку мають шпіонувати. Отже їм лишається одинокий на те спосіб: виріжнитися в дискусії, вкусити референта так, щоб його випровадити з рівноваги. І — коли се чоловік з темпераментом —довести до такого реагування, щоб про цілу аферу „заговорили люди": бо тоді се донесеться до шефів тих, що провокують. А на все те нема лучшого способу, як спробувати вмовити в референта не те, що він сказав, тільки щось зовсім інше. Тоді успіх майже певний.

Ну добре, подумає читач, але на щож рахують такі провокатори? Чи присутні при тім свідки глухі і дурні?

В тім то й річ! І тому ми власне написали, що по нічім не можна пізнати так добре кожду спільноту і якість її публичного життя, як по дискутантах і всім, що вяжеться з їх виступами. В спільноті виробленій духово і етично все знайдуться люди, що виступлять в обороні референта. А в спільноті невиробленій можна обсервувати в такій хвилі цікавий двобій ложі з правдою, злочинця з суспільним діячем. В тім другім разі публика дивиться на те видовище або зовсім безучасно, або навіть з задоволенням, злорадно підсміхаючись, бо має „забездурно" видовище. Річ ясна, що по такій практиці референти делікатніші, слабші, менше загартовані, уникають опісля публичних виступів. І згодом взагалі відходять від публичного життя.

З наведених причин при кождім неузасадненім нападі на референта не лише призидія, але й присутні свідки мають суспільний обовязок, дати свідоцтво правді, а не сидіти безучасно і любуватися „боротьбою". Бо в такій безучасній спільноті провокатори зачинають щораз більше роззухвалюватися, порозуміваються між собою й уряджують собі формальні лови. Вони тоді легко можуть викликати нещастя і для того, що його нападають, і для такої безучасної президії та безучасної публики. Отже зараз треба реагувати! І на місці треба боронити правду, а не аж по виході з льокалю здвигати раменами і говорити до свого знакомого: „Не розумію, чого той чи сей властиво хотів від референта?"

Та з другої знов сторони треба вважати, щоб на тій точці не попасти в манію переслідування і в кождім критику не бачити „провокатора", бо тоді знов зниклаб не лише всяка критика, але всяке публичне реферування та життя. Найлучший лік проти манії переслідування — памятати про те, що провокатори і шпіони всетаки виїмки в кождій спільноті, а не правило.

ІІ. Другий рід дискутантів се люди в засаді незлобні, але які доконче хочуть щось сказати, а не мають що сказати. Отже говорять щонебудь. Їх найчастіший „аргумент": „Того (чи сего) не можна порівняти" (розуміється з тим, з чим порівнував референт). Тимчасом, як відомо, без порівнання майже неможливо думати, бо нема двох таких річей, які не стоялиб у якімсь відношенні до себе. На тій підставі сміло можна сказати, що можна порівнувати навіть кукурудзу з зелізом, діямант з водою, жирафу з собакою і т. д.: першу „пару" нпр. під оглядом їх здібности до транспорту, другу пару під оглядом їх прозрачности, третю пару під оглядом їх скорости і т. д. Тому се звичайно нісенітниця, закидати комусь, що він порівнав дві річи, яких порівнати не можна, бо вся суть справи в тім, як він се порівнання зробив і в якій ціли, а не чи він зробив якесь порівнання! Тут знов входимо в такі нетри людського думання і взаїмовідносин між людьми, що є в них тільки один спосіб, щоб не впасти в калюжу: етичне відношення до того, що чується і до чоловіка взагалі. Се необхідне і дискутантові й судді й прокураторові і військовому командантові і взагалі кождій людині та кождій спільноті.

Інший закид, який залюбки підносять ті, що не мають що сказати, а доконче хочуть говорити, полягає на джонглюванні такими неозначеними поняттями як „народ", „маса", „дух часу", „час взагалі" і т. п.

Про се иншим разом.

Чи лікар відповідає за операцію

Найвищий Суд вирішив недавно засадничу справу про відповідальність лікаря за виконану операцію. Оречення Найв. Суду каже, що лікареви не вистарчить згода пацієнта на виконання операції. Він обовязаний освідомити хорого про наслідки і комплікації, що можуть настати по операції. Се оречення викликало велике невдоволення в лікарських кругах. Лікарські орґанізації утворили спеціяльну комісію з найвизначніших хірургів у Польщі, яка має занятися сею справою.

Як живуть англійські новобранці

Військові власти в Англії видали розпорядок, що новобранці мають діставати харч 5 разів денно, а не як дотепер 3 рази. Збільшено порції мяса, молока, кави й какао. Перед полуднем підчас вправ заведено перерву. Тоді жовніри дістають друге снідання. Його видають жовнірам з кухні, урядженої на площі вправ. Крім того англійські новобранці перших 5 місяців ходять на вправи без наплечників тільки з крісами і набійницями. Щоб заохотити жовнірів до ревного виконування обовязків роздають їм ріжні надгороди. Тільки щодо дисципліни ніщо не змінилося в англійській армії. Жовнірам дають добрий харч і помешкання, але вимагають за те безоглядного послуху і дисципліни.

На бігуні брак... снігу

Совітські часописи принесли опис літа на північному бігуні на підставі оповідання Кренкеля, учасника совітської виправи на бігун. Літо на бігуні, оповідає він, се вічна мряка, дрібний дощ, вогкий сніг, калюжі. Температура доходить ледви до зера. Наше шатро стояло на сніговім горбку. Щоб вдержати той горбок, ми обкладали його постійно снігом. Запаси снігу в околиці шатра вичерпувалися. Отже ми звозили сніг саньми з дальших околиць. Мій товариш Папапін копав рів, щоб відпровадити воду від нашого шатра. Се були перші меліораційні праці на бігуні. З того каналу черпали ми воду до нашої кухні. Життя на ледяній кризі клопітливе. Через залиті місця перекинули ми дошки. Одиноке сухе місце було нутро нашого шатра.

Через свою високуякість здобули паперці і тутки (повноватки) „КАЛИНА" СОТНІ ТИСЯЧ ВІДБОРЦІВ

до моїх дверей хтось легко застукав.

На моє остре „прошу!" всунулася Каті до кімнати. Її обличча було бліде, очи заплакані.

Вона зачала говорити щось незрозуміле. Я попросив її сідати. Немов соромлячись сіла вона на краю стільця і почала знов плакати.

— Йдіть, не будьте такі нудні! Скажіть мені, що вам сталося?

Вона витягнула лист з кишені і подала мені через стіл. Я кинув оком на папір і моє серце скорше забилося. То був мій лист!

— Той лист написав до мене Франц. Дуже красний лист... Я його вже з 50 разів перечитала. Бідний хлопець... Як він мене мусить любити. І як він то гарно говорить... Так ніжно, з чуттям... О... я... Що я тепер зроблю?

Вона зайшлася знов плачем і не могла говорити.

Що маєте говорити?... Алеж панно Каті, хтож так робить! Чиж ваше серце не каже вам нічого, що маєте зробити? Відповісти і то зараз!

— О... я... на такий чудесний лист... я дурна дівчина... що я маю писати?... Я мусілаб під землю сховатися зі стиду, колиб він читав мій глупий лист...

Новий плач перервав їй знов бесіду.

— Панно Каті... будьтеж розумні... я ж не можу вам листа...

Вона встала, приступила до мене близько і положила свою малу, білу ручку мені на плече.

— Прошу вас... дивіться... любий пане Ернесте, прошу вас дуже, дуже красно, будьте такі добрі... лише раз, останний раз... Ви пишете такі гарні річи, що їх відтак друкують. Ви моглиби так красно сказати Францові, як я його люблю... добре?

Вона подивилася на мене благаючо своїми великими, ясними, синіми очима.

Я зітхаючи сів за стіл, вийняв картку чистого паперу і став писати Францові відповідь. Я заклинав його, щоб не брав легко мого листу, запевнив його про любов і закінчив лист незвичайно поетично.

Коли я відчитав Каті лист, вона розпливалася в слезах. Потому перечитала лист раз і другий та почала сміятися і плакати з радости, та заєдно цілувала письмо від Франца. Мені самому зробилося горячо коло серця на той вид. Потому Каті переписала мою відповідь Францові і післала ще тоїсамої години на почту.

На другий день прибіг Франц до каварні з криком радости. Лист від Каті заголомшив його. Він просив мене, благав, поводився так дивно, що мені здавалося, що колиб я був відмовив, він певно зійшовби з розуму, або допустивсяб самогубства. Отже я написав йому другий лист.

Але що Каті виправляла!

Для мене зачалося нужденне життя. Залюблені чатували на мене на кождім кроці. Виганяли мене з постелі о 5 годині рано, переслідували в трамваю, в каварні, в гостинниці, навіть на проходах. А все їм пиши, пиши й пиши!

Залюблені потовстіли, стали веселіші і тішилися життям, а я з дня на день виглядав гірше. Я зблід, очи мені запалися і посоловіли. Я цілий змарнів. Куди я прийшов, люди милосердилися наді мною, бо гадали, що я нещасливо залюблений.

Вічне писання до себе самого зробило мене дуже нервовим. Нині тішився я в листі Франца, завтра мусів я сумувати в листі Каті, або благати приятеля про яку дрібницю.

Вкінці я вже справді не знав, хто сильніший. Я чи я? Остаточно була то для мене річ чести любов довести до ладу.

Я писав листи, в котрих заявляв і клявся, що не можу довше без себе жити, просив себе не покидати мене, а вислухати, мати наді мною милосердя...

І то всьо за двоє!

Та на щастя Франц відважився одного дня і попросив вкінці о руку Каті. Тоді й вийшла на верх ціла історія.

То був вже найвисший час. Бо я вже чув, що колиб написав ще таких кілька листів, то моє серце тріслоби з розпуки.

Е. Бергер.

ЛІТЕРАТУРА — НАУКА — МИСТЕЦТВО

Спомини Софії Русової

Софія Русова: **Мої спомини.** Львів — Видавнича Кооператива „Хортиця" — 1937. Стор. 4 нпг. + 280 + 4 нпг., форм. 151 × 227 мм. В тексті 29 світлин.

Спомини Софії Русової вводять читача „в атмосферу громадського й приватного життя на східній Україні в часі від визволення селян із кріпацтва (1861) аж до українського визвольного зриву (1917 — 1920) та останньої доби пореволюційних часів (включно з еміграцією до р. 1930—20). Перед читачем розкривається довгий тернистий шлях, яким ішло життя родини Русових, а в цім житті маємо відзеркалення життя й діяльности української інтеліґенції за останні 3/4 віку. Як у калейдоскопі проходить перед нами безліч подій і осіб, обрисованих, правда, похапцем, але дуже яскраво, — подій, що складалися на український визвольний процес, — осіб, які брали активну участь у тому процесі чи тільки творили близьке до українства громадське середовище". [1])

Коли в книжці „Без коріння", споминах Наталі Королевої, описано частинку життя дівчини з чужого аристократичного роду, як у неї пробуджувалися перші прояви української стихії, то в споминах Русової, теж з чужинецького роду (мати Француженка, батько Швед), подано не лише сам процес початків пробуду українськости в душі одиниці, але і в душах людей з її окруження. Маємо тут досить ясно означену переміну інтернаціонально - революційної душі нашої інтелігенції на СУЗ (Сх. Укр. Землях) в сучасну душу українського інтеліґента-націоналіста. А се переродження ще й тому цікаве що бачимо його не лише в описах душі авторки, але і в описі душ інших людей, в описі часу і подій, як вони розвивалися і як до деякої міри „детермінували" такий а не інший розвиток психіки українських інтеліґентів. Спомини Русової — як ніякі інші спомини, що досі в нас вийшли — описують дуже ярко й цікаво розвиток світогляду української інтеліґенції СУЗ і то майже від Шевченківських часів аж до наших. Маю враження, що авторка не мала на гадці дати опис розвитку того світогляду; та він вийшов зпід її пера немов сам собою, може підсвідомо, при описі великого числа подій і осіб. І саме тому її опис такий цікавий і правдивий. „Спомини писала авторка, як видно, похапцем, наворотами в умовах еміграційного бурлацького життя... Тому хід оповідання не скрізь рівний, не скрізь додержана хронольогія й пропорція в описі подій та характеристиці осіб, часто бракує зазначення часу, до якого відноситься та чи інша подія". [1]) А проте якраз ті хиби споминів Русової дають її книжці печать нефальшованого спомину, горячого, живого життя, а не висліду прочитаних історичних джерел. Цікаві врешті ті спомини ще й тим, що писала їх старенька жінка: є в них і жіноча тепла безпосередність і рівночасно спокійна велич розважної старости.

„В історії життя й праці родини Русових може найкраще відбивається історія української інтеліґенції за останні 3/4 віку, що характеризується повільним пробудженням в ній почуття культурного звязку з народом, серед якого вона жила, й бажанням праці для нього. Економічна й культурна убогість національно несвідомої української народньої маси — з одного боку та залежність українського визвольного процесу від загальномосковського визвольного руху з другого — накладають свою печать на світогляд української інтеліґенції й визначають характер її громадської діяльности. В споминах С. Русової ми виразно бачимо вузьку культурницьку працю одних (О. Русов), балянсування між українством і загальномосковським визвольним рухом та роздвоєння політичної думки й громадської праці в других (С. Русова) й, нарешті, відосібнення від московських впливів молодшого покоління та створення цілком своєрідного національного руху з домаганням політичної самостійности українського народу (М. Русов). Ця остання течія захоплює вкінці також старшу генерацію, але Самостійна Україна з великим запізненням стала постулятом практичної її політики — і цим у значній мірі треба пояснити той сумний факт, що маси свідомого українського громадянства поневіряються тепер на чужині." [1])

Так обяснює спомини Русової їх непідписаний редактор. Та подібно як і сама Русова, так і непідписаний редактор її споминів, іще й досі не прийшли до розуміння, що поза працею для народу чи людства є вищі цілі, до яких змагає все людство: се релігійні цілі. І саме понехання тих цілей, забуття правдивої релігії й її напрямних довело нашу інтеліґентну верхівку до того світоглядового хаосу, що його описує Русова, і спричинило той брак духового коріння й морального стрижня: характери, які довели сю інтеліґенцію аж до нещасного еміґраційного скитальства. Потверджують правду тих слів не лише спомини Русової, але хочби „Без коріння" Н. Королевої чи ще яркіше „Нотатник" Ю. Липи, де занотовано жахливе „без берегів" української інтеліґенції на СУЗ.

„Не можете без мене створити нічого" — ці слова Христа тяжко справдилися саме на інтеліґенції СУЗ. Відречення від св. Духа в прав. Церкві й схизма довели сю Церкву до ролі рабині держави. Знов же злочинства й хамство московського абсолютизму, не звязані ніяким вищим моральним первнем, довели загал тамошньої інтеліґенції до безрелігійного революціонізму й то серед морально-гнилої атмосфери. Що другий інтеліґент у споминах Русової або розвідник або недужий. І то звичайно недужий на „прогресивний параліж": як відомо наслідок сифілісу. Можнаб, жартуючи сказати, що тодішну прогресивну інтеліґенцію характеризував прогресивний параліж. А коли не параліж, то туберкульоза (ст. 77, 115, 173). Гнилу атмосферу „вільної любови" й розводів (ст. 28, 29, 36, 40, 53, 56) скріплювали очевидно ще більше приставання з усякими лівими „ізмами", дружба з Жидами (103, 149, 187), повний брак пошани для авторитету (навіть родичів: страйки дітей у школах, 147, 170). Натомість якимсь богом навіть для невіруючих у нього великих землевласників, була протидержавницька діяльність: землевласники рятували й спомагали соціялістів, яких аґітація йшла якраз на знищення богатого стану (ст. 95)! Хаос у світогляді був страшний: адже сама Русова на старости літ прекрасно „єднає" такі річи як драгоманівство, як соціялізм, „вільна любов", революція й навіть террор... з кураторством над церквою (123), захопленням над евангелією (107), християнським мучеництвом (253) і навіть симпатіями до уніятського священства (231)... Адже й інакше як хаосом годі назвати захоплення драгоманівством (130) і фашизмом (267), фільосемітизмом (103, 187, 149) і рівночасно опису злочинств, які Жиди робили на Україні (235, 237, 242, 253). Та чому дивуватися Русовій, коли й Петлюра хвалив Болбачана (217), якого опісля пустив на розстріл... А властиво чи можна їх уповні за той хаос винувати, бож так їх виховали й „консервативні" родичі й „православна" Церква... Дух масонського енцикльопедизму з його надмірною пошаною до „освіти" (тепер „культура"...), яким жила тоді вся російська отже й українська інтеліґенція, допускав у своїм лібералізмі до обоження „освіти" з усіми її прибутнями; особливою „побожністю" до книжки відзначалися пошевченківські інтеліґенти-пани. З їх бібліотек ішла ідололятрія „освіти", а лиха лектура (ст.31) в дусі енцикльопедизму й лібералізму виховала саме таких морально безхребетних інтелігентів, як їх описує Русова.

Ідололятрія „освіти й культурництва" довела врешті до виховання адержавних типів: навіть підчас остаточної боротьби за державність України молоді (!) інтеліґенти не вважають за відповідне вступити до українського війська, а просто виїзджають собі за кордон на студії (219) чи в найкращім разі йдуть у санітети (223)...

Подвійна етика інтеліґенції, якої фарисейство зрозумів Лев Толстой, довела також у консеквенції до якогось фарисейства й у державнім житті: гарно говорили про „неньку Україну", та до війська майже ніхто з них не хотів іти. Сама Русова дивується:

„...большевики знову оточили Київ з усіх боків. І знов, як і за Центральної Ради, бракувало тепер війська. Я ніколи не мо ла цього факту зрозуміти; та ж ми два місяці тому вітали силу воїнів, які бадьоро входили з Петлюрою до Києва, де ж було те військо тепер?" (218).

Відомо: сиділо вдома або займалося „освітою". Битися йшли вони лише тоді, коли треба було валити свого Гетьмана, за якого тільки й бачили ми правдиву державу... Цікаво, що саме промови Винниченка й Русової (212 — 213) рішили про повстання проти Гетьмана. Цікаво, що відомий прихильник соціялістичної злуки з Москвою — Винниченко — виступив дуже різко проти Гетьмана за те, що Гетьман „провадить переговори про федерацію з Росією — страшне слово для того часу"(212). Така „льогіка"... А що Винниченко хіба не зовсім дурний, то трудно не приняти, що він був уже тоді звичайний большевицький саботажник, перенятий їх поглядами. Така думка приходить підчас читання споминів Русової.

Скрізь тоді большевики мали своїх людей: навіть кухарка Русової була справжнім большевицьким шпигункою (ст. 218)...

Гнила моральна атмосфера, винесена з дому й виплекана ліберальною лектурою, мусіла мати свій вплив і на державне життя: „А в Директорії справи теж не йшли як слід. Один із членів піячив на всі заставки, другий робив прогульки автом, третій суетився на всі боки"(220). А навіть і морально чисті одиниці поразила ліберальна сліпота: замість усі сили відлати на оборону держави... творено діточі салки й ішли виклади про нову трудову школу... Правдиві „сліпі володарі", без найменшого зрозуміння духа жертви, бо без релігії. Не диво, що навіть національний могутній підйом 1917 — 1920 рр. не вистарчив на довго й уже зараз зпочатку большевицької влади прийшло нове моральне заломання й упідлення до ревної служби большевикам (242). А дальше: нова сліпота лібералізму й розпусти на еміграції (271).

Русова напевно не мала на гадці давати моральні науки інтеліґенції СУЗ, до якої й сама досьогодні духом належить. Та хто вміє застановитися над історією життя, той читаючи спомини сеї жінки, що богато напрацювалася, жінки безсумніву доброї волі хоч і до останка своїх літ ліберальної, мусить прийти до пізнання, який страшний для одиниці і для нації гріх: забути Бога. Галузка, відтята від кореня, мусить всохнути: суспільність без берегів релігійного світогляду — ніколи не може осягнути ніякої державної форми. І тим цінні спомини Русової, що вчать нас без моралів, а на прикладах тої великої правди: Не можна без Бога нічого створити.

Арамік.

Правдивий поет як жінка: його любиш і не знаєш за що (Тібод'є).

* * *

Властиве звання Француза — математика. Та вже Питагор сказав, що математика се висша поезія. (Тібод'є).

[1]) „Мої спомини", ст. 3 і 4 нпг.

Нові видання

Марко Черемшина: **Твори,** том II. Повне видання за редакцією Евгена Юліяна Пеленського. Видавництво „Ізмараґд". Коштом кооперативи Будучність в Тернополі. Львів 1937. Сторін 245 + 1 нпґ., формат 19 × 13 цм. В тексті 2 портрети М. Черемшини. Колірова окладинка Миколи Бутовича.

Мирон Заклинський: **Пізнай свій рідний край.** Опис мандрівки по Карпатах. Бібліотека для молоді „Ранок", ч. 7—8, липень — серпень 1937. Львів. Видавець Іван Тиктор. Сторін 64, формат 12 × 16.8 цм.

Геродот із Галікарнасу: **Опис Скитії** (Мельпомена 1—142). Найстарший опис України з V ст. пер. Хр. З грецької мови переклав і пояснив Теофіль Коструба. Вступ написав Ол. Домбровський. Українська Культурна Скарбниця під ред. Ол. Бабія, ч. 9. Видавець: В-во „Батьківщина" мр М. Дзьоба. Сторін 104, формат 12.5 × 17.5 цм.

Oswalda Balzera przemówienia wygłoszone w Towarzystwie Naukowem we Lwowie w latach 1921—1932. Wydał Przemysław Dąbkowski. We Lwowie 1937. Nakładem Towarzystwa Naukowego we Lwowie. Сторін 116 + XIV + 4 нпґ. Формат 24 ×16 цм. Видання робить дуже старанне вражіння, рецензію на нього подамо пізніше.

—o—

Оповіщення заголовка якогонебудь видання в сій рубриці ще не означає, що ми се видання поручаємо.

Найбільш поширена книга

Біблійне Т-во звідомляє, що від часу свого оснування, т. є від 1804 р., випустило воно на продажу 476 міліонів примірників біблії. Вона переложена вже на 705 язиків і все прибувають нові переклади. В часі італійсько - абісинської війни евангеліє Матея переведено на діялект племени Ґедейла. Недавно Діянія Апостолів переложено на мову моравських циганів і на нарічя одного з племен Півн. Родезії. Перший словар того язика видав м. р. місіонар, що пережив в Родезії 25 літ.

Цікава книжка про монашество

„Найтихіший мистець нової російської літератури", Борис Зайцев, оповістив дуже цікавий твір п. з. „Валаам". Се імя одного з островів на півночі в Росії, де є чи радше були монастирські скити. Отож Зайцев описує естетику монашого життя на тім острові, що вироблялася віками. Й описує тип монахів тихих, покірних, „примирившихся", — в противенстві до войовничих монахів Костантина Леонтьева, що кидають анатеми, прокляття. Зайцев прикидається зразу інтеліґентом скептиком і ніби вільнодумцем, щоб опісля, здобувши собі довіря читачів такого рода, показати їм всю величаву панораму монашого стилю і життя, його мудрости й тиші. Над сею його книжкою можнаб написати як мотто дивні слова Блока:

„Славой золотѣетъ заревою
Монастирскій крестъ издалека.
Не свернуть ли къ вѣчному покою?
Да и что за жизнь без клобука!?"

Книжка про незнаного чоловіка

В німецькім перекладі появилася книжка проф. біольоґії в Ню-Йорку Алєкс. Каррелса п. з. „Чоловік, незнане сотворіння". В ній той визначний учений, що одержав надгороду Нобля, доказує, що всі крізи походять відти, що людство тільки дуже кепсько знає себе і свою натуру. Через те великий поступ техніки поширює пропасть між людською натурою й цивілізацією, що може довести до знищення людської культури. Тому треба перевести основну критику нашої цивілізації й потому ревізію всіх людських установ. Се становище подібне до католицького, але з інакшої точки погляду.

З РЕЛІҐІЙНО-ЦЕРКОВНОГО ЖИТТЯ

Якими способами ми повинні служити Богу. Поперше розважте дуже уважно отсі спова мудрця (Екл. 2, 1): „Мій сину, коли хочеш вступити на службу Богу, то держися справедливости і страху Господнього і будь приготований на покусу". З тих приписів св. Духа вчіться вступати на службу Бога з непоколибимим заміром не датися знеохотити ніякими перешкодами, що їх вам кластимуть в дорогу світ, тіло і діявол. І в тій духовій боротьбі вчіться держатися як хоробрі воїни, одіті в зброю християнської справедливости і боязні Бога згідно зі словами апостола (Ефез. 6, 13 і сл.): „Хапайте Божу зброю, щоб ви встоялися в люте время і могли вдержатися неушкоджені у всім. Отже стійте, опоясавши бедра ваші правдою (то значить щирістю ваших замірів супроти Бога) й озброєні панциром справедливости (то значить християнської чесноти з непоколибимою рішучістю остати вірними Богу в усіх обставинах). Передовсім хапайте щит віри, яким ви можете згасити всі огнені стріли злого духа (живою думкою про Бога і вічність). І візьміть шолом спасення (то значить покірне довіря до Бога) і меч духа, що ним є Боже слово (то значить частим слуханням, читанням і оглядданням Божої правди)". Будьте так приготовані до боротьби, тоді певно побідите.

Подруге розважте, що мудрець дальше приписує тим, які хочуть бути щасливі в тім прекраснім підпринятті, що нас повинно завести до Бога і вічного життя. „Будь покірний серцем", каже він, „і терпи (то значить здавлюй всі непорядні почування твоєї гордости і твоєї пристрасти, що хочуть протиставитися твойому підприняттю). Неси, що на тебе Бог вкладає, лучися з Богом і витривай, щоб твоє життя побільшалося. Все, що тебе стріне, приймай. Видержуй біль, і будь терпеливий в покорі. Бо золото і срібло випробовують огнем, а любимців Бога в печі упокорення". Прекрасні се науки, не тільки для початкуючих, але також для всіх, що є в дорозі до неба. Бо хрест, терпіння й упокорення се призначення всіх Божих слуг. Терпеливість і відвага в противностях, упокорення під Божу руку і цілковите піддання себе під його святу волю роблять нам всі журби легкими і безконечно хосенними для наших душ. О, які щасливі ті, що навчилися, що значить злучитися з Богом у всім, що мають терпіти! О, яким щасливим почувається чоловік, коли терпить спільно з ним і в повній одностійности з його святою волею! О, як дуже наше життя через те вкінці збогатиться — доданням щасливої вічности!

Потретє розважте, що найлучша прикмета, яка уздібнює до осягнення всего доброго і найуспішніший середник добре зачати в ущасливляючій службі Бога, щоденно робити поступи і видержати аж до кінця — полягає на тім, щоб витворити і піддержувати у своїй душі високе поважання до чесного і побожного життя. Треба поважного бажання, бути добрим, треба голоду і спраги християнської справедливости, словом, треба горячої любови до правдивої мудрости, що полягає одиноко й виключно на знанню, любові і службі Богу. „Тому просив я", каже мудрець (Мудр. 7, 7), „і дано мені розум: я кликав і дух мудрости прийшов до мене. І я волів її як царства і престоли і я вважав богацтво за ніщо в порівнанні з мудрістю. Я любив її більше як здоровля і красу. Тоді прийшло до мене все добро разом з нею прийшли безчисленні почести через її руку. Бо мудрість невичерпаний скарб для чоловіка: хто ним користується, має участь у приязні Бога". О, які величаві річи висказані про ту божеську мудрість тут і на инших богатьох місцях святого Письма! О, який любий, який бажаний сей скарб, ся ціна перла чесноти і щасливости в Бозі. Се найправдивіша мудрість! Хто не віддавби всего іншого, щоби здобути такий безцінний брилянт? Одначе дивіться, наймудріший з людей, ба через нього Божий дух впевняє нас, що маємо його тільки бажати, його тільки шукати і його тільки з цілого серця любити, а той скарб буде до нас належати.

Постанови собі, держатися всіх тих божеських наук, а вони заведуть тебе непомильно до Бога. Він бажає поважно зробити тебе щасливим тим, що робить тебе своїм правдивим слугою. Коли ти того самого бажаєш, то як можеш блудити, коли твоє бажання сердечне і постійне.

Епп. Р. Челлонер
Апостольський Вікарій Лондону.

ПОЛІТИЧНІ ВІСТИ

В КИЄВІ міська рада ухвалила привернути головній вулиці столиці України стародавну назву Хрещатик, яку спочатку большевицької інвазії перезвали на вул. Вороновського, московського большевика вбитого в Льозанні.

НА УКРАЇНІ виключили з комсомолу 26 членів головної управи тої організації.

МІНІСТР БЕК відвідав англійську княжу пару в Ланьцуті. Здогадуються, що він відбув важні політичні наради з кн. Кенту. До Ланьцута приїхав також львівський воєвода др Білик та анґл. посол в Варшаві. Орган польських монархістів „Глос Монархістуф" пише, що кн. Кенту мавби стати польським королем.

ПОЛЬСЬКЕ ЛЮДОВЕ СТОРОННИЦТВО приготовляє на 15 серпня великі обходи в цілім краю з приводу прогнання большевиків зпід Варшави в 1920 р.

ЦЕНЗУРОВАНИЙ ПЛЯТОН. В Німеччині вийшло нове видання твору грецького фільософа Плятона п. з. „Держава". Цензура скреслила всі місця, в яких говориться про демократію, правління тиранів і ин.

МАДЯРСЬКИЙ ПРЕМІЄР Дарані виїхав до Австрії, де має відбути наради з канцлєром Шушніґом і австрійським міністром закорд. справ Шмідтом.

В ЦІРІХУ, в Швайцарії, відбувається 20 сіоністичний конґрес при участи кількасот делеґатів.

В МАДРИДІ начальний інспектор вязниць оповістив розпорядок, що політичні вязні можуть одержати звільнення, оскільки зобовяжуться піти на фронт.

В ГРЕЦІЇ обходили дуже торжественно роковини привернення монархії.

ІТАЛІЙСЬКИЙ АМБАСАДОР в Лондоні Ґранді передав відповідь Муссоліня на письмо англійського премієра Чемберлєна. Відповідь написана в сердечнім тоні.

АНҐЛІЙСЬКИЙ ПРЕМІЄР Чемберлен виїхав на 6 тижневу відпустку. В звязку з тим англійська преса пише, що міжнародне положення не грізне.

ІРЛЯНДСЬКИЙ ПРЕЗИДЕНТ ДЕ ВАЛЄРА приняв першого італійського посла при ірляндськім правительстві. При тій нагоді Де Валєра заявив, що Ірляндія вишле незабаром свого посла до Риму.

ПРЕЗИДЕНТ РУСВЕЛТ підписав законопроєкт про будову 6 воєнних кораблів для американської фльоти. Кошти будови винесуть 50 міліонів долярів.

У ВАШИҐТОНІ сенатська комісія ствердила, що американська поліція поводилася брутально підчас недавних заворушень в Чікаґу.

ЄҐИПЕТСЬКИЙ КОРОЛЬ затвердив нове правительство. Премієр Нагас Паша. Він також міністер внутрішних справ. Всі міністри належать до націоналістичної партії Вефт.

НА СОВІТСЬКИЙ КОНЗУЛЯТ В ТІЄНТСІНІ напала ґрупа російських білоґвардейців з Японцями. Вони знищили урядження конзуляту та вивезли документи й акти вантажними автами.

НОВИНКИ

Філія Т-ва Охорони воєнних могил у Сколім оповістила, що заповіджене на 8 с. м. торжество на Маківці не відбудеться, бо місцеве староство не дало дозволу.

Дирекція державних зелізниць продовжила від 5-го до 15-го с. м. знижкові білєти для дітей. Кожда повнолітня особа має право забрати з собою 5 дітей в віці до 14 літ на звичайний або знижковий білєт. Платить за дітей тільки 1/8 нормального білєту. Знижку будуть примінювати в той спосіб, що за переїзд в одну сторону зелізнича каса буде побирати оплату 25% звичайного білєту, а поворот на тій самій лінії буде безплатний.

Начальна команда польської держ. поліції вводить дальші зміни в умундируванню офіцирів та рядовиків поліції. Зимою с. р. одержать поліцаї спеціяльні зимові шапки т. зв. лещатарські, темно-синього кольору. На шапках буде державний емблєм і службові відзнаки. Рівночасно заборонять поліцаям вживати зимових ковнірів і вовняних шапок.

Міністерство суспільної опіки подає до відома заінтересованим, що всякі поголоски про можливість еміґрації до італійських кольоніяльних посілостей не мають ніякої підстави.

З днем 15-ого серпня ц. р. зміняють на основі розпорядку мін-ва почт і телеґрафів назви слідуючих почтових станиць: Баранів коло Тарнобжеґу на Баранів Сандомирський, Бариш коло Монастириськ на Бариш, Буськ коло Львова на Буськ, Янів коло Львова на Янів Львівський, Косів коло Коломиї на Косів Гуцульський, Мельниця над Дністром на Мельниця Подільська, Немирів на Немирів Львівський, Оттинія на Отинія, Сассів на Сасів, Скала над Збручем на Скала Подільська і Соколів коло Рящева на Соколів Малопольський.

Слідство в справі надужить, що їх допустилися б. віцедиректор податкового департаменту в мін. скарбу Міхальский і б. посол Ідзіковский, вже на укінченні. Розправа відбудеться в осені с. р.

Емеритованого суддю Ґустава Кумора засудили на два тижні арешту за крадіж на шкоду зелізничих бараків у Новім Санчі. Виконання кари завішено на 2 роки.

Б. директора банку в Перемишлі і прокурента банку у Львові, Йосифа Антона Метцґера, засудили в Кракові на 2 роки вязниці за обман.

Міжнародній конґрес сліпих відбудеться у Варшаві в днях 7 — 15 с. м.

У Варшаві увязнено 60 осіб, підозрілих в комуністичній діяльности.

Ціни помідорів в Заліщиках впали до 5 ґр. за 1 кґ. Щоденно вивозять звідтам кільканадцять ваґонів помідорів на захід.

Виноград на Поділлі так зародив, що зможе покрити запотребування всеї Польщі.

Гидробіольоґічну стацію збудовано в Пинську на Поліссі.

За сповідь грозить в СССР кара 4 літ вязниці. Такий останній розпорядок Ґ. П. У.

Гумор. — Правдива жінка. — Корабель тоне. Капітан корабля скоро роздає пасажирам ратункові кола. Якась елеґантна пані хвилю оглядає своє і каже до капітана: „А не маєте ви на оден нумер меншого кола?“

В цілій архидієцезії Падерборн (Німеччина) німецькі власти розвязали католицькі союзи молоді. Маєток цих союзів сконфісковано.

В Кеніґсберґу засудив апеляційний суд священика Губерта Ґросса на 8 місяців вязниці за мниме підбурювання проти ґітлєрівського режіму.

Помер Ганс фон Розенберґ, бувший міністр закордонних справ Німеччини з часів ваймарської республики.

Білянс німецької заграничної торговлі за червень с. р. замкнено, перший раз від довшого часу, дефіцитом в сумі 23 міліонів марок. Причина та, що Німеччина ввозить останніми часами величезні скількости харчевих продуктів. Заграничні обороти Німеччини виносять 20 міліярдів зл. річно. Польська заграничная торговля має річно нецілі 2 міліярди зл. обороту.

В Німеччині покарали смертю трьох людей з саарського басейну. Їм закидували державну зраду.

Німецький гидроплян з лінії Німеччина-Полуднева Америка мусів осісти на океані з причини дефекту мотора. Осідання відбулося щасливо. На місце прибув візваний рятунковий корабель „Остмарк“. Після направи ушкодження гидроплян відлетів дальше.

В Німеччині викінчили новий тип повітряного велитня. Це літак довгий на 26 м., розпняті крила мають 36 м., а висота його поверх 7 м. Літак має 4 мотори і робить 380 км. на годину.

Державний Банк Франції обнизив процентову стопу з 5% на 4%. Се вказувалоб на поправу фінансового положення Франції.

Місто Нант у Франції буде обходити незабаром 75-ліття появи першого твору славного фр. письменника Жіля Верне, що там уродився. З того приводу рішила міська влада вибудувати музей в честь того, що предсказав богато винаходів. В тім музеї примістять всі його рукописи, перші видання його творів і листи. Крім того примістять там технічні моделі описані в його творах і тепер здійснені.

Французький вчений Валюа дійшов до висновку, що пересічний вік передісторичної людини не виносив більше ніж 50 літ.

Під Вільнеф Сен Жорж біля Парижа трапилася жахлива зелізнича катастрофа, в якій погибло 32 особи і поверх 50 віднесло тяжкі рани. Тим поїздом вертали прочани з Лізіє, де відбулося величаве посвячення базиліки в честь св. Тереси від Дитятка Ісуса.

Французький трансатлянтійський корабель „Нормандія“ переплив з Гавру до Ню-Йорку в рекордовому часі 95 годин і 2 мін. „Нормандія“ плила зі скорістю 65—70 км. на годину.

В Штрасбурґу, у Франції, збунтувалося в одній санаторії 77 божевільних. Вони знищили урядження заведення та намагалися підпалити цілий будинок. Пожежна сторожа і жандармерія привернули порядок.

На світовій виставі в Парижі відкрили на днях дальших 12 павільонів.

Фабрика тектури згоріла в м. Бордо у Франції. Страти перевисшають три міл. франків.

Гумор. — Знаєте, чому перед входом до польського павільону на паризькій виставі розтягнено бальдахім? — На випадок, якби той, що його проектував, хотів скочити з нього, щоби скінчити самогубством. („Врублє“, ч. 26).

Італійська рада міністрів видала розпорядок про уділювання надзвичайних платних відпусток урядникам всіх державних і приватних установ, військовим і робітникам всіх категорій, що рішили оженитися. „Супружі відпустки“ тривatимуть від 15 до 30 днів, залежно від становища жениха.

Бувша еспанська королева виїхала з Німеччини до Доорну (Голяндія), де має відвідати б. німецького цісаря Вільгельма.

В Дебліні (Ірляндія) увязнили 12 провідників ірляндських республиканських боївок. Їх підозрівають у співучасти в терористичній акції, підчас недавного побуту англійського короля в північній Ірляндії в пров. Ульстері. Між ін. увязнено одного урядовця поліції, що був одночасно офіциром т. зв. Ірляндської Республиканської Армії (IPA) і мав бути в тісному звязку з замаховцями.

В Антверпії відбувається робітнича олімпіяда. В ній бере участь 21.000 легкоатлетів, з того 13.000 Бельґійців.

В Буенос Айрес відбувся другий Панамериканський Історичний Конґрес. В ньому взяло участь 190 делеґатів, що репрезентували всі держави північної, середущої і полудневої Америки. Темами нарад конґресу були ділянки історії політичної, адміністративної, конституційної, судової, економічної, фільософічної, наукової, літературної, мистецької, релігійної, військової, морської і суспільної.

Жертви: П. Петро Кухар у Львові, для хорого Івана Заремби зол. 1.

Гумор. — Модерне мистецтво. — Провідник пояснює: Сей образ представляє корову на пасовиську.. — А деж корова? — Відійшла, бо вже напаслася. — Ну, а деж бодай трава? — Та спасла корова.

БІРЖА

ҐРОШІ. Доляри амер. 5.29, дол. канадійські 5.29—5.26.

Німецька марка 1.42—1.39, фр. франки 20.05 шв. франки 120.90—120.10, фунти сте рлінги 26.28 — 26.44, австр. шілінги 99.20—98.50, чеські корони 18.00 — 17.20, ліри 24 — 23.

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення Редакція не відповідає.

КІНА

АТЛЯНТИК: Замок тайн.
КАСИНО: Острів у вогні.
КОПЕРНИК: Рожа.
ПАЛЯС: Неможлива дівчина.
СТИЛЕВЕ: Ескапада.

ФАБРИКА ХЕМІЧНИХ ВИРОБІВ О. ЛЕВИЦЬКА і С-ка
Львів, ул. Кордецького 51.
Тел. 260.04. ПКО. 503.881.
поручає власні вироби найкращої якости:
Пасту до взуття „Елеґант“ терпент.
Пасту до підлоги, Французька маса,
Пасту до взуття „Елеґант“ воскову
Віск комбінований до підлоги
Васелїну до шкіри
Синку до білля
помадкову і коронову
Шварц до чобіт
Віск шевський
Смолу шевську
Леп на мухи

ЦІНИ ОГОЛОШЕНЬ

Ціни розуміються за одношпальтовий рядок (ширини 70 мм.) о висоті 1 мм. Висота шпальти 370 мм. За оголошення (кромі дрібних) в застереженому місци дочислюється 20%. Дрібні оголошення поміщується по вплаченні належитости готівкою або почтовими значками.

Шпальтові оголошення

В рубриці: „Оголошення“ . . . . . 30 сот.
В тексті і в новинках . . . . . 50 „
На першій сторінці . . . . . 60 „
Дрібні оголошення по 8 сот. за слово. Перше слово і товстий друк числяться подвійно. Найменше оголошення (9 слів) 80 сот.

Сторінкові оголошення

На останній сторінці: 1/1 стор. 180. — зол., 1/2 стор. 90. — зол., 1/4 стор. 45. — зол., 1/16 стор. 25.—зол. В редакційному тексті: ½ стор. 280.— зол., 1/4 стор. 140. — зол., 1/8 стор. 70. — зол., 1/16 стор. 35. — зол.

При кількаразовім анонсуванні даємо значну знижку

Видає й редагує Комітет У. К. О. — В друкарні „Графія“ Львів, Тиха 5. Тел. 202-83. — Відповідальний ред. Панталеймон Хитра.

Opłatę pocztową uiszczono gotówką.

Рік XII. Львів, четвер, 12 серпня 1937. Ч. 60 (1060)

НОВА ЗОРЯ

Виходить 2 рази тижнево: в четвер на 8 ст. під неділю на 8 ст.

АДРЕСА: Нова Зоря, Львів, ул. Гродзіцких ч. 2. І. п. - Тел. 105-72.

Передплата в краю: чверть-річно 6 зол., місячно 2 зол., Закордон. чверть-річно 9 золотих

ЦІНА ЧИСЛА 20 СОТ.

Конто П.Щ.Львів 505.796

ЩО ДІЄТЬСЯ В СВІТІ

Ювілейні торжества в Гошеві.

З приводу 200-ліття побуту чудотворної Ікони Божої Матері в василіянській церкві на Ясній Горі в Гошеві відбудуться величаві ювілейні святочні торжества в днях 16 — 19 ц. м. Щодня вечером гошівські оо. Василіяни будуть відправляти Молебен Пречистій Діві Марії; після нього буде проповідь і благальна пісня. В середу 18 ц. м. прибуде зі Львова Преосв. Владика Іван Бучко, що відправить того дня Молебен перед чудотворним образом Преч. Діви Марії. Потому буде проповідь і обхід з Пресв. Тайнами. В четвер 19 ц. м., в день Господнього Преображення в годині 10-ій Преосв. Іван Бучко відправить архиерейську Службу Божу. По архиерейській Службі Божій буде Молебен і водосвятя. Цими ювілейними торжествами, що потривають до 19 серпня 1938 р., ОО. Василіяни в Гошеві започатковують приготування коронації чудотворного образу Гошівської Божої Матері, Цариці Карпат і всеї Галицької Землі.

Зруйнували 20.000 костелів.

Еспанський Епископат видав збірний пастирський лист до католицьких епископів цілого світа. Той лист підписали 2 кардинали, 6 архиепископів і 35 ґенеральних вікаріїв. В нім змальовує еспанський Епископат всі причини домашньої війни в Еспанії і закликає цілий світ до боротьби з комунізмом. Пастирський лист стверджує далі, що вибух революції приготовили чужі висланники. Підчас домашньої війни червоні знищили поверх 20 тисяч католицьких костелів, біля 80% священиків мусіло покинути свої парохії. Крім того червоні вимордували коло 300.000 католиків. Еспанська революція се протикатолицька революція. Вкінці пастирський лист еспанських епископів подає, що там, де правлять повстанці, католицьке життя процвитає.

Що сказав марш. Сьміґли-Ридз на краківському Зїзді Леґіоністів.

В неділю 8 с. м. відбувся в Кракові 14 Зїзд польських Леґіоністів. На ньому виголосив марш. Сьміґли-Ридз промову. В ній сказав між іншим: Світ переживає проймаючі дрощі. Зроджується глибокий неспокій за майбутнє і рівночасно всі стараються, щоби йти в те майбутнє в якнайкращій поставі й формі. Кожда держава робить се на свій лад. Польща має до роботи десять разів більше. Мусимо піднести загал польського життя на інший, вищий рівень. Мусимо ствердити, що мимо величезного дорібку наших повоєнних часів, ми все ще в богатьох ділянках примітив. З того примітиву мусимо вийти, оскільки Польща має бути дійсно великодержавою. А як вийти? 1) Польща мусить мати сильну і добру армію, яка булаб запорукою зовнішнього миру. 2) Зелізною, твердою, безоглядною рукою треба вдержати лад, порядок, певність завтра і безпеку в польському внутрішньому житті. 3) Маючи зовнішний і внутрішний мир треба сконсолідувати ідейні й карні ряди тих людей, що вже мають досить крутих і нездорових доріг власних найріжнородніших ґет. Або тих, що яко молоді входять в життя і бажають працювати для Польщі та яким на Польщі залежить. Вірю, що такі люди знайдуться. Життя в Польщі треба сперти на правді.

150.000 „підозрілих" в СССР.

Увязнення і розстріли в СССР тривають дальше. На кого ҐПУ має хочби найменше підозріння того висилає негайно до таборів примусової праці, положених в найдальших закутинах держави. Продовж липня вислало ҐПУ в сей спосіб 40.000 осіб до ріжних таборів на Далекий Схід. Число осіб, що проти них ҐПУ веде слідство виносить 150.000 осіб. Богато з них вже увязнено.

Канцлер Ґітлер про війну в Еспанії.

Приймаючи новоіменованого посла правительства ґен. Франка канцлер Ґітлер виголосив промову. В ній сказав м. ін.: Німецький нарід глядить з найбільшою симпатією на геройську боротьбу еспанського народу і на його зусилля в розбудові держави. Найгорячіше бажання німецького народу і моє те, щоб армії ґен. Франка вдалося якнайскорше вибороти свободу для еспанського народу і тимсамим перемогти комуністичну небезпеку. Спільна ціль оборони перед комунізмом лучить якнайтісніше народи німецький і еспанський.

5 червоних китайських дивізій машерує проти Японців.

Аґенція Домеї звідомляє з Тієнтсіну: 53 тисячі жовнірів червоної китайської армії вирушило з провінції Кан Су на північ проти Японців. Команданти тих військ мали порозумітися з китайським правительством в Нанкіні. Червоні дивізії добре узброєні і випосажені в модерний воєнний виряд.

Риба, що любить дітей.

На виставі в Парижі задержуємося перед басейном. За його зеркальною шибою бавляться сіро - фіолетні риби, які виводяться коло берегів Бразилії. В тім басейні відбувається драма, що продовжається вже 15 днів... Звичайно думають, що риби позбавлені материнського інстинкту і пожирають своїх маленьких. Та ось подивіться! У глибині, коло скель самець і самиця два тижні день і ніч охороняють своїх маленьких від апетиту товаришів з басейну... Придивляюся і бачу, як у глибині збившися в куті, пливають два або три десятки дрібнесеньких рибочок, ледви замітних для людського ока — на один — два центиметри довгі. Се їх маленькі. Перед ними кидаються великі риби. Кождий раз, коли одна з тих риб занадто близько приближається до маленьких, „батько" або „мати" кидаються вперед, кусають проступника і негайно проганяють його. Та пара не знає дослівно ні мінути спокою, обороняючи своїх дітей. На жаль басейн дуже великий, а новородки риб дуже малі, щоб В. Н. Бенар міг їх зараз відділити. Як тільки вони підростуть, він се зробить.

МІЖНАРОДНІ СПРАВИ

Консеквенція

На шляху до „Саввативського Скита..."

Паризька преса принесла отсі важні вісти:

ЦК (Центральний Комітет) комуністичної партії вручив АК (Адміністративній Комісії) соціялістів конкретні предложення в справі злиття обидвох партій. Ось ті предложення:

1. ЦК комуністів і АК соціялістів мають відбувати спільні засідання, разом обмірковувати політичне положення, ухвалювати спільні рішення й обезпечувати переведення їх в життя. Таксамо мають поступати бюра соціялістичних федерацій і комуністичних районів як також орґани місцевих секцій обидвох партій.

2. Посли і радні обидвох партій мають ділати спільно. Парляментарні ґрупи в палаті послів і в сенаті як також представництва в кантональних і муніципальних радах мають засідати разом, спільно радитися над всіми актуальними справами і спільно ділати.

3. Твориться спільну пропаґанду на цілу державу.

4. Услівя співробітництва соціялістів в головнім орґані комуністів „Юманіте" і комуністів у головнім орґані соціялістів „Попюлер", як також у провінціональній пресі обох партій, мають бути установлені під спільною контролею пресових комісій обидвох партій.

5. До часу остаточного злиття члени обидвох партій платитимуть членські вкладки кождий до своєї партії.

На місцях і в центрі мають бути створені контрольні комісії, що підготовлять скликання обєднуючого конґресу обидвох партій.

Отсі вісти важні не тільки для оцінки політичної ситуації в самій Франції: бо се, що ті вісти означають, буде згодом взірцем для соціялістичних і комуністичних рухів у всіх краях світа.

Коли?

Як тільки поведеться перша спроба злиття тих двох партій чи струй у Франції, або ще й передтим.

А чи се може повестися?

Чи комунізм не пригадує одної з численних сект соціялізму? Чи секти взагалі зливаються?

Що сучасний комунізм се одна з сект соціялізму чи радше марксизму, се правда. Та з того, що релиґійні секти не зливаються (але трохи не за кождою спробою злиття ще більше чисельно розбиваються) — не виходить, що таксамо мусить бути з соціялістичними сектами. Остання (ненумерована) точка предложень комуністів говорить уже про підготовку спільного конґресу, який має злити обидві партії в одну. З того ясно, що вступні праці в тім напрямі посунені вже далеко.

Не можна напевно сказати, чи справді дійде у Франції до злиття обидвох партій навіть тоді, коли удасться їм відбути спільний конґрес й ухвалити таке злиття. Та більше даних промовляє за тим, що колиб се відразу і не вдалося, то згодом та перша спроба буде повторювана разу-раз аж поки не доведе до злиття лівих в оден великий табор. Зрештою, в боротьбі лівих проти правих брак повного злиття між лівими не перешкоджує їм завзято боротися проти правих. Бачимо се нпр. тепер в Еспанії. Бачили ми се тому близько 20 літ в б. Росії, де всі ліві

З НАШИХ ЛІТНИЩ

В КОСОВІ

На присілку Москалівка в день св. Іллі.

В неділю 1 серпня 1937 р. заповів тут місцевий священик на проповіді, що на другий день, в понеділок, о год. 8 рано, на св. Ілії, відбудеться соборна Служба Божа і по ній буде обід для убогих під церквою.

Приходжу. Вже здалека видно дві ґрупки людей на зеленім, церковнім подвірю між деревами. Недалеко від брами горить огонь. Біля нього якась старша жінка з малою дівчинкою і великі глиняні баньки коло вогню.

На церковнім ґанку якийсь старший чоловік, одягнений по міському, мабуть дяк,розділює зовсім малим дітям по 5 примірників друків до розпродажі по 2 сотики. Купую оден. Се „Промінчик сонця любови, щомісячний листок для всіх, хто лиш шукає Божої волі на землі”. Ч. 8 (17). Серпень 1937. Рік II. 4 сторінки великої вісімки. Наклад і друк Св.-Усп. Лаври Студ. Уставу в Уневі, почта Перемишляни. Відп. Редактор Бр. Михайло Стек.

Восьма година вже минула. Богослуження не зачинається, бо — як каже мені оден газда — спізнився оден священик. Отже читаю докладно ту періодичну летючку. Вона складається з 6 частей. Передовиця найбільша. Має наголовок: „Жиймо в Божому страсі — а Бог буде з нами!” Зміст: Історія ґнету над ізраїльським племенем в Єгипті і про те, як воно могутніло під тим ґнетом, бо Бог був з ним. До того додано потішення, що „звичайно чим більші благословення Господь хоче на когось зіслати, тим більші передтим зсилає на нього досвіди”... „В найбільших досвідах з певністю не впадемо на дусі, коли вже відтепер будемо жити в Божому страсі, тобто в тому страсі, який каже нам, що над нами чуває та на нас ґлядить безнастанно Господь Бог. Він тішиться кождим нашим добрим ділом, словом, гадкою...” Стаття написана добре і зрозуміло.

Слідуюча — „Голос Нашого Архипастиря”. Се розважування на тему: „Що сталосяб зі мною, коли Христос Спаситель не зійшовби з неба на землю”. Виїмок з Пастирського Листа Митр. Андрея з 1900 р.

Третя — поезія, релиґійно-патріотичного змісту п. з. „Голос української душі”. Ритміка амбічна, будова строфічна. Строфи величиною ріжні: 9 + 11 + 4 + 11. Для приміру ось одна:

О Боже милий, жах проймає,
Забути ж нам — вже сил немає:
Чому то там, де панували
Колись ті славні гетьмани —
Сьогодні лиш руїна, тьма,
І досі проблиску нема?
Твій ворог, Христе, все руйнує,
Храми святії зневажає —
В ніщо їх, в порох обертає.
Чи Твоє Серце вже не чує?...

Остання стрічка особливо в поезії призначеній для народа мабуть не конче надається. Взагалі до церковної поезії прикладають у нас замало ваги. Вона майже все неошліфована, нових релиґійних пісень появляється розмірно мало, або й дуже мало. А прецінь релиґійна поезія й релиґійна пісня без порівнання важніша ніж світська. Сего хіба сліпі не бачать. Чомуж у нас так мало уваги звертається на те, що таке важне?

Не хочу, щоб невідомий мені автор релиґійної поезії „Голос української душі” подумав, що моя ціль діткнути його за ту поему. Ні. Я втішився, коли побачив ту поезію. І перечитав її пару разів.

Слідує „Подяка унівській Божій Матері”. Цікава, поучаюча й дуже потрібна. Се Марія Гарасимяк з Унева оповідає, як два її рідні брати жили в ненависти й безнастанній сварці з жінками; дійшло до того, що оден уже покинув свою жінку, а другий казав, що не видержить того пекла і скінчить самогубством. Тоді підписана звернулася з глибокою вірою до Матери Божої, якої чудотворна ікона сіяє в місцевій монастирській церкві і слізно просила милосердя. І від великого посту в обидвох родинах настала найліпша згода.

В пятій частині — опис мук св. свящ Климентія.

В шестій короткий заклик до св. сповіди.

Загальне враження з летючки зовсім не зле.

Надійшов третій священик.

Входжу до церкви.

Людей, як на буддень, доволі богато. Сильно переважає жіноцтво середнього віку, але є й кількадесять поважних газдів, є й молодь обох полів, особливо миле враження робить ряд хлопчиків праворуч від царських врат і далі ряд маленьких дівчат. З інтелиґенції запримітив я всего три або 4 пані: одну старшу, поважну, одну молоду, в елеґантнім чорнім одязі, одну ґімназистку з числом своєї ґімназії (навіть хоругов держала) і мабуть ще одну. А в Косові нашої інтелиґенції під сю пору напевно десятки родин! Хочби для прикладу заглянути до своєї церкви — в такий тяжкий час. Хочби тоді, коли вже „втерлася” Служба Божа, як говорять на долах (значить, коли її вже правлять якийсь час).

Міркуючи по такім відношенні загалу інтелиґенції до своєї Церкви, треба припускати, що вона ще довго буде в тяжких руках чужинців — аж поки та наша провідна верства у величезній своїй більшости не згуртується щиро під покров своєї Церкви. Або та верства зробить се всім серцем своїм, або її не стане: її зважиться на вазі і покажеться, що вона як порох на шляхах, як мряка на горах...

Коли Служба Божа вже добре „втерлася”, простого народа прибувало щораз більше — і так в половині Богослуження було його тут мабуть не менше як в неділю на співаній Службі Божій.

Настрій в народі очевидно релиґійний: так і чути се в атмосфері, в співі, видно в поведенні. Церква прибрана старанно в гарні вишивки. Ті вишивки видно на білих хоругвах, на рушниках над образами, на обрусі на проповідниці і т. д. Особливо сильно відчувається релиґійність — я сказавби навіть культивовану релиґійність—народа сеї парохії тоді, коли він збірно співає, а рівночасно доноситься знадвору звук дзвона. Оба ті звуки разом з очним враженням покірного похилення в молитві того народа — творять цілість і викликають враження дуже великої й доброї сили, яка не дасться так легко зломати...

По Богослуженні застали ми на церковнім подвірю застелений довгий стіл. На почесних місцях посаджено священиків і чужих гостей. Потому в два ряди засіли поважні газди й ґаздині, далі убогі. Для деяких не стало місць, отже вони сиділи недалеко на мураві. По короткій молитві почалося приняття. Страви подавали в такім порядку: для священиків наперед чай, бо вони правили Богослуження натщо, потому для всіх голубці з рижом, опісля борщ, по нім теляча печеня, потому чай. І торт був. Все добре приготоване.

Питаю старшу сестрицю п. Параскевію С. (приняття урядило сестрицтво при церкві), на кілько осіб урядили вони приняття і кілько їх коштувало.

— На яких 100 осіб, каже, а не коштувало нас нічого, бо то всьо люди зложили, то хлібом, то чим хто мав, то ґрішми. Все те варт коло 80 зл.

— А на яку памятку робите таке торжество?

— В нас була велика зараза, тиф, і дуже мерли люди. Тай ми прирекли Богу, що як мине нас той допуст, то рік річно будемо дякувати Богу окремим Богослуженням на св. Ілії тай обідом для убогих. І так робимо.

Обід відбувся під синім небом без дощу, хоч тут від Мокрини вже кілька днів сильні дощі.

При обіді ріжні розмови. Говорять м. і. про завзяту агітацію комуністів. Оден з присутних каже, що зза Збруча передістаються сюди також листи, в яких люди, що відси повтікали, пишуть, як вони там тяжко бідують. Одначе ті комуністи, що тут дістають такі листи, виймають з коверт те, що там було, пишуть листи з похвалами, вкладають у ті самі ковертн і так показують їх, диви, мовляв, яка коверта з печаткою і пишуть відтак, що там добре жити...

А другий докидає:

— Але є й інакші дива. Раз прийшов відтам хлопчик і ми гадали, що він нічого не буде знати ні про Бога, ні про молитву. А він наших дітей закасував, так вам знав молитви!

— Та відки?

— Видко мама навчила.

Ще довго ґуторили при столі.

Вставши, йдемо до виходу з церковного цвинтаря. Оден з присутних показує стрілецьку могилу.

Нема сумніву. Такі спільні приняття, що мають якусь глибшу ідею, дуже пожиточні.

Косів, 7. VIII. 1937.

Літник.

разом боролися проти правих поти, аж їх зломали, а щойно потому одна з лівих ґруп взяла все в свої руки й зачала основно винищувати приклонників всіх инших лівих ґруп (а потому її террор не міг уже спинити розгону і щодо своїх старих працьовників).

Як відомо, для соціялістів призначили большевики т. зв. „Савватєвський Скит” у глибині одного з Соловецьких островів. Там урядили їм тюрму, коли можливо, ще страшнішу ніж всі тюрми для буржуїв. Кожде нове зближення соціялістів з комуністами в Европі наближає соціялістів до „Савватєвського Скита”. Та се консеквенція їх спільного духового батьківства, від якої вони ледви чи годні вратуватися...

Чи праві у Франції матимуть потрібну силу, щоб не допустити до здійснення замірів комуністів? Бо нема сумніву, що в разі злиття соціялістів з комуністами верх возьмуть комуністи. Все залежить від вироблення й організованости правих. Вони у Франції стоять доволі високо, та чи вспіють з успіхом протиставитися лівим? Не знати. Ліві струї щораз сильніше підмивають силу правих. До того в правих таборах щораз частіше показуються ліві способи поведення і то до тої міри, що нераз трудно сказати, який рух перед нами, коли брати під увагу саму тактику його. Під ідеольоґічним оглядом праві обози звичайно значно слабше вироблені, ніж ліві, оперують загальниками, які не можуть потягнути мас за собою. Словом, можна поважно побоюватися, що колиб комуністам удалося опанувати Францію, то в решті Европи вже не дуже довго ждалиб на побіду.

Тим більший обовязок тих, що розуміють небезпеку, працювати скрізь над ідеольоґічним й організаційним скріпленням правих організацій. А. Ч.

Протияпонські демонстрації

В ріжних містах СССР відбуваються тепер протияпонські віча і демонстрації з приводу „японського нападу” на совітський консулят в Тієнтсіні. Промовці остро критикують японську політику і запевняють, що „провокації в Тієнтсіні не пустять Японцям плазом”. Протияпонські віча й демонстрації відбуваються у фабриках, колхозах і т. д. На тих вічах ухвалюють зібрані резолюції про „безграничну відданість” Сталінови.

ОГЛЯД ПРЕСИ

Біля джерел Галицької Держави

В 175 ч. „Нового Часу" появився репортаж з Крилоса, в якому спеціяльний висланник „Н. Часу" пише м. ін. ось що:

З пояснень дра Я. Пастернака довідуємося, що перший перевів тут розкопи, 40 літ тому, др О. Чоловскі, але нічого не найшов, бо копав і не глибоко, й не далеко. Пізніше копав тут др Й. Пеленський. Він також не найшов катедри, очевидно з тих самих причин. Не зважаючи на попередників всеж таки др Я. Пастернак заризикував покопати в цих місцях сам. Розкопи свої почав др Я. Пастернак у минулому році. Він прокопав кілька ровів і одним з них докопався до якогось грубелезного муру. Що то був за мур — тяжко було сказати. Зі страхом і надією почав свої розкопи др Я. Пастернак у липні ц. р. Почав з розкопів найденого торік муру. — Копав я, — каже доктор, — в обидва боки. Прокопали 17 метрів — кінця нема. Що за диво? Церква Пантелеймона в Галичі, що її вважали за катедру, має з фронту всього 17 метрів. Тут, значить, щось більше! Прокопали 27 метрів — кінця все не видно. Таж св. Софія в Києві має 30 метрів з чола! Невже таки катедра? Щойно на 32 і пів метрах завиднілися роги. Коли вже я мав перед собою фасад, — продовжував др Я. Пастернак, — почав я копати просто з середини фронту. Трохи прокопав і попав ось на сей саркофаг. Зроблений він з одного камяного бльоку, як і всі інші відомі князівські гробівці. Видно з усього, що це саркофаг світської, не духовної особи, а саме князя-володаря: дашкувата форма віка, характеристична для княжих гробівців. Хто міг бути цей князь? Єпатієвський літопис виразно каже, що князь Ярослав Осмомисл, фундатор цієї катедри, в 1187 році був похований у ній. Коли в цілій катедрі при дальших розкопах не найдеться інший саркофаг, то з великою правдоподібністю можна твердити, що це саркофаг Ярослава. Саркофаг зроблений з вапняка, точно на взір київських. Віко його з одного боку розбите. В середині його др Я. Пастернак найшов скелет мужчини віку літ понад 50. Нічого, крім кісток, у ньому не було. Видно з усього, що саркофаг був обграбований, бо череп, замість на захід, лежав на східньому боці, а кістки рук і ніг були перемішані й порозкидані. При тому треба думати, що ограбований він був десь за татарських часів. В рові за саркофагом, лежав скелет молодої дівчини, літ 18—20. Лежав він у дерев'яній трумні, яка цілком зітліла. На черепі дівчини, здовж чола знайдена вузька, гаптована золотими нитками стяжка. Ці чільця відомі зі знахідок старих, знатних могил. Матерія її зітліла, але орнамент, зроблений з золотих дротів, лишився. Хто могла бути ця дівчина, похована в безпосередній близькости до князівського саркофагу? Очевидно, якась князівна. За головою князівни, стояла невеличка скляночка з якимось напитком, або пахощами — залишки поганського звичаю. Проходимо здовж розкопаних мурів катедри. Др Я. Пастернак звертає увагу на її кольосальні розміри. Має вона форму квадрату 32.5×32.5 метри. Це найбільша з усіх княжих церков! Вона на півтора метра ширша від київської св. Софії й тричі більша від галицької церкви св. Пантелеймона. Катедра мала, здається, 5 нав. Фундаменти 2.15 метрів завгрубшки (вдвоє грубші від мурів київської Десятинної церкви) й сидять дуже глибоко в землі: 2.80 метрів від цокола. — Чи ви уявляєте тепер собі, — каже др Пастернак, — якою величавою будовою була ця катедра? — Були тут недавно, — каже він, — прогульковці з Черча. Серед них кілька священиків. Треба було бачити, з якою побожністю ці священики зійшли на дно рова, щоб постояти на тому місці в головній апсиді, де було горне сідалище старих наших митрополитів.

Легкодушні погрози

„Українскі Вісти" в 165 ч. пишуть під повисшим заголовком:

Ми це передбачували: Погрози Лашкевичів, Целевичів і Пеленських про „похід на Київ" використала Москва дуже зручно. Ми згадували вже про моск. „Правду". Вона просто пише, що останні масові арешти в Україні стоять у звязку з Лугами. — Це ясно: Хто кричить про воєнний похід, той мусить бути приготований на реакцію тих, на яких походом вибирається. Можливі дві реакції: коли Москва зналаб, що за тим криком про похід стоїть сила, яка їй справді загрожує, тоді можна припустити, що Москва моглаби йти на деякі уступки супроти українського населення, щоби його прихилити на свою сторону. — Але коли крик про похід піднимає кілька партійних банкротів, використовуючи для того кілька тисяч добрих, але безпомічних хлопців, тоді реакція Москви мусить бути зовсім інша: використати нагоду, щоби кровавo розправитися з пару сот, чи пару тисячами свідомого українського громадянства. — У нашому випадку можливий тільки той другий випадок. — Ми не знаємо кілько Українців у царстві Сталіна заплатило життям за божевільно-легкодушні заяви лугових і ундівських вождів. Але знаємо, що богато. І знаємо, що зі становища всеукраїнського інтересу — така політика —злочинна. Бо вона провокує Москву до репресій супроти українського населення, дає їй моральне право їх переводити. — Дивне диво. Ті самі люди, що так талановито й переконуючо доказують шкідливість провокування противника — тут, забувають про ту розумну засаду, коли йде про Східну Україну. Коли ми не бралиб того тільки на карб легкодушности і безвідповідальности, можна булоб підозрівати, що якась чужа агентура спричинює оті всі „воєнні" виступи, щоби постійно засилювати Москву новими й новими аргументами, що виправдують террор в Україні. Хто справді приготовляє воєнний похід, той про те мовчить, відпекується того навіть тоді, коли його ловлять на підготовці. Про походи горлають тільки ті, які поважно про те не думають, для яких сильні слова служать тільки заслоною їхньої порожнечі, останнім рятунковим поясом для вдержання їхніх скрахованих позицій. — Чи ундівська і лугова політика — всеукраїнська політика? Ні! Це політика подібна до тої, що її ведуть еміґранти. Але по стократ вона гірша, бо ж ведуть її не еміґранти, а люди привязані до рідної землі. — Тому це вузько галицька політика, замаскована грімкими всеукраїнськими фразами. — В одних це — примітивізм, політичний недорозвій, психольогія нетлі, що летить до світла на свою згубу. Але не всіх вільно нам вважати тільки примітивістами! Ті, що інспірують той божевільний крик, вони не політичні примітивісти, ні! (ор)

Від комінярів до листоношів

„Діло" принесло в 169 ч. замітку під повисшим заголовком. В ній пише:

Здалека дуже гарно і наскрізь „по европейськи" виглядає нова інституція — сільські листоноші. А коли ще до того що кілька днів читаєте у пресі, що „для вигоди публики" поручено їм ще те і те та ще тамте, здається вам, що чогось кращого й придумати не можна. По правді воно далеко не так. На наші села до передвоєнних „здекуцників" та повоєнних комінярів впала нова язва — сільські листоноші. У таких панів листоношів, що рекрутуються переважно із... інших подібних „дзялачи", звичайно не докупишся не то векля ні стемплів, а навіть звичайного почтового значка чи картки. Зате все можете бути певні, що зревідують вашу почту, навіть до листів заглянуть, а що їм не подобається — спрячуть... Але лишім це все. То напевно „спорадичні випадки, неминучі в початках, що не дійшли ще до відома компетентних чинників"... Послухайте щось цікавіше: віддає дядько такому листоношеві порученого листа і платить не тільки 55 сот. оплати, але ще й 10 сот. „доплати", разом 65 сот. Таке саме із всім іншим. Надає гроші, пакунок тощо, все платить надпрограмово і жадною тарифою не обнятих 10 сот. За те все дістане на рецепісі значок перебитий стампілею „доплата", або і без тої „доплати". Дістає пакунок, хочби лише книжечку за 20 сот., також платить, але вже 30 сот... Тепер вже самі подумайте та й осудіть: чи не нові благодати та наступ на пусту кишеню нашого села? Дійсно довго і глибоко треба думати, щоби щось таке „практичне" придумати. Але все пусте, добре, що для заграниці рекляма є, а головне, що воно таке „европейське", а може аж „американське"...

Публична безпека

В 219 ч. „І. К. Ц." відомий публіцист Зигмунт Новаковский помістив отвертий лист до премієра Складковского п. з. „Пане Премієре!" В тім листі пише м. ін.:

Лісков — Лісковом, але придалосяб урядити якусь виставу сільської нужди, або відвідати взірцеве село біди. Нпр. в самім серці Польщі „Ц" є присілки, що пригадують живцем оселі прокажених, є жахливі осідки голоду, де селянин живе в умовинах, що просто не дадуться описати. Оповідань про ті села просто неможливо слухати спокійно. — Безпека в тих сторонах се абсолютна фікція, а приватна власність істнує тільки умовно. Оскільки селянин сторожить цілу ніч в полі, може бути до деякої міри певний, що звезе жито до стодоли. Одначе в послідним часі траплялися крадежі снопів в білий день, а поліції про се ніхто не повідомляє. Нащо? Не виплачується. Шкода ніг. Адже найстарші люди не памятають, щоби колинебудь вдалося викрити справника крадіжи. Колиж на злодія покаже пальцем сам пошкодований, власти завішують кари ад лібітум і то кількакратно. Або, що там говориться зовсім отверто про те, щоб перестати платити податки. Горожанин за свій кровавий гріш не має навіть мінімум безпеки. Власти тільки беруть, а нічого не дають. Отже лучше взагалі не платити податків, а коморник і так не прийде, бо знає, що не мавби що взяти.

Консервативний „Час" приніс в ч. 216 замітку п. з. „ В Познані небезпечно. Треба конче скріпити постерунки." В тій замітці пише м. ін.:

В послідним часі щораз частіше чуємо про напади і бійки на вулицях Познаня... Вуличне шумовиння таке нахабне, що... навіть вчасно вечером в самім центрі міста викликує найріжніші і майже все безкарні авантури. В ніякім з тих випадків мимо взивання прохожих і нічних сторожів ніхто з поліції не показався так, що тільки завдяки помочі жовнірів з головної команди міста вдалося привернути лад та врятувати жертви від смерти. — Се нечуваний факт, аби вночі, в самім центрі міста не було поліційних стійок. Се викликає велике невдоволення спокійних мешканців, які бояться просто виходити вечером на місто.

Диктатора не можна виховати

Проф. Роман Рибарский пише в „Курієрі Познаньским" про диктатуру м. ін.:

Диктатура се не загальна політична система, тільки індивідуальний історичний факт. Хтось родиться диктатором, натрафляє на корисні передумовини передовсім в психіці конкретного національного середовища й обіймає владу. Заге неможливо виховати диктатора, зорганізувати диктаторську систему, хочби хтось розпоряджав всіма середниками влади, хочби розвинулося нечувану диктаторську пропаганду. Ще трудніше впровадити наслідство в диктатурі; по смерти одного зробити когось іншого диктатором, коли той інший не вродився на диктатора. Якийсь час машина може йти давним розмахом, та звільняє по якімсь часі і щораз більше тріщить. Наслідство тим трудніше, що диктатура вже не має чару новости. Затирається память про тяжкі часи, що зродили першу диктатуру, а даються відчувати її блуди і недомагання. Люди час-до-часу бажають зміни. Ідеалізують ту систему, що її немають. І тоді стають вражливі на ріжні браки системи, якої вже зазнали. (Гл. Н. ч.211).

Резолюція зїзду в Оксфорді

Про зїзд 96 сект в Оксфорді (в котрім взяла участь також православна Церква) ми вже писали в „Новій Зорі". Тут подаємо ухвалену тим зїздом резолюцію, предложену Шведом Ейденом: „Представники християнських Церков, що взяли участь в конференції (під кличем) „Церква, суспільність і держава", висказують чувство глибокої скорби задля тяжких страждань, які терплять їх брати в Росії від початку большевицької революції. Про ті страждання все памятають і моляться члени всіх секцій екуменічного руху. Конференція висказує також глибоку вдячність православним Церквам, влучаючи в те і російську Церкву на вигнанні, за їх роботу в екуменічнім русі, очікуючи того часу, коли мученицька російська Церква зможе сама взяти діяльну й живу участь у спільній роботі. Конференція взиває всіх до безперервної молитви за наших братів в Росії. Вона видає всі зусилля, щоб дати їм допомогу та висказує переконання і старання всіх Церков на світі про конечність свободи навчання, проповідування й голошення церковного благовістя шляхом устного і печатаного слова".

Читайте і поширюйте католицький часопис „П Р А В Д У"! Адреса: „Правда", Львів, ул. Гродзіцких 2. І. п.

Епопея католицького слова

Величавий розвиток католицької преси у Франції.

Зміст: Початок преси у Франції сходиться з початком католицької преси. — Наслідки французької революції. — Преса в добі Реставрації. — Оснування щоденника „Ля Круа“. — Чому сей часопис так гарно розвинувся і поширився. — Католицький концерн „Добра Преса“. — Католицька преса в Ельзасі. — Про міжнародній Союз Католицької Преси. — Післявоєнна катол. преса у Франції. — Характеристика католицької сучасної преси. — Регіоналізм. — Католицькі журнали. — Журналісти — володарі слова. — Епопея католицького друкованого слова.

Закінчення Світової Вистави Католицької Преси в Римі дало нагоду ріжним католицьким народам до підсумків їх діяльности на ниві католицького друкованого слова. Такий підсумок зробив недавно і Француз, Впр. о. Фонтнель, каноні́к церкви св. Петра в Римі, в відчиті виголошеному в Римі. Ось важніші думки того цікавого і для нас повчаючого реферату.

Перший часопис у Франції під назвою „Gazette de France“ оснував у 1680 році Теофраст Ренодо. Ця газета стала не тільки прототипом часописів в Европі, але належала до найбільше довговічних. Вона виходила більше як 200 літ, бо майже до самого кінця XIX-го століття. Цей перший французький часопис був рівночасно щодо напряму першим католицьким часописом в Европі. Побіч нього продовж XVIII-го століття появляються у Франції нові органи католицької думки, як видаваний ОО.Єзуїтами „Journal de Trévoux“ й „Les Nouvelles Ecclésiastiques“. Особливе значіння мали видавані коло половини того століття, під покровительством побожної королеви Марії Лещинської насамперед „Le Journal Chrétien“, а потім „Le Journal Ecclésiastique“. Ті часописи поборювали пропаґанду т. зв. енцикльопедистів і видержали перші атаки французької революції 1789 р. проти Церкви. Революційна буря швидко змела з лиця французької землі ті перші паростки католицької преси. Великого впливу на тодішну суспільність вони не могли мати, бо були се тижневики або щонайбільше півтижневики.

Щойно часи реставрації монархії у Франції, особливо пізніші, стали більше пригожі для розвитку католицької преси. За часів цісаря Наполеона I-го положення преси було взагалі непевне. Священичий часопис „Le Journal des curés“, що появився в 1808 році вже в 1811 р. внаслідок шикан адміністрації перестав виходити. З відновленням монархії Бурбонів у 1815 р. настають знову ліпші часи для католицької журналістики. Після вступлення на престол Людвика XVIII-го появився католицький часопис „церковний, політичний і літературний“ п. н. „L'ami de la religion et du roi“ (Приятель релігії й короля). Як сам наголовок вказує, був се часопис католицький і монархістичний. Зразу виходив що другий день, а від 1849 р. як щоденник. Якийсь час був він більше монархістичний ніж католицький, тож звали його жартом „L'Ami de la religion du roi“. (Приятель релігії короля). Та се не тривало довго. В 1830 р. змінено його наголовок на „L'Ami de la religion“ Виходив він до 1862 року й мав для католицької справи у Франції велике значіння. Крім нього було у Франції в першій половині XIX ст. велике число менших католицьких часописів та журналів, як наприм. Le Journal des villes et des campagnes, La Chronique religieuse, Les Tablettes du Clergé, Le Mémorial catholique, La Sentinelle de la religion, La France catholique, L'Athlète du Christianisme і інші.

В 1883 р. основано в Парижі католицький часопис La Croix (Ля Круа = Хрест) — „щоденник за одного су“ (quotidien à un sou). Оснував його о. Вінкентій Байї (P. Vincent Paul de Bailly) Чина Асомсіоністів, що перед тим покінчив високу технічну школу. До кількох тижнів мав „Ля Круа“ 5 тисяч передплатників. Був напрямку виразно католицького й помірковано монархістичного. За те стягнув на себе закиди навіть крайних монархістів. Та з часом він стає чим раз більше часописом у дусі Католицької Акції, згідно з дефініцією Св. Отця Пія XI бути „поза й понад політичними партіями“.

Не всім католикам подобалося також те, що біля наголовка на часописі поміщено рисунок Розпяття з підписом „Adveniat regnum tuum“ (Да прийдет царствіе Твоє). Казали, що це профанація. В 1884 р. церковна влада казала усунути з часопису знак св. Хреста. Зараз після того число його передплатників почало сильно падати й наклад часопису впав з 30 тисяч прим. на 14 тис. Тоді церковна влада знов дозволила на поміщення знаку св. Хреста й дуже скоро наклад осягнув цифру 30 тисяч прим., а згодом дійшов до 200 тисяч прим.

Яка була причина такого зросту? Один з найвизначніших сучасних католицьких публіцистів і співробітників „Ля Круа“ Пер Ль'Ерміт (о. шамб. Люті́ль) пояснив сю загадку одному з тих, що були проти знаку св Хреста на часописі, таким приміром: „Ви пригадуєте мені одного сотрудника в парохії Гро-Кайю. Раз кликали його до одного недужого робітника, ворога священиків та казали йому поводитися з ним дуже обережно... Сотрудник іде до нього один раз, другий раз, говорить з ним про се і те, про дощ і про погоду, нічого не згадуючи про ціль своїх відвідин. Коли прийшов третій раз і знову зачав про погоду, тоді знетерпеливлений робітник шорстко перервав йому такими словами: „Та чого Ви зволікаєте й не сповідаєте мене?“ Отже такий як сей хорий, є нарід. Нарід не любить прапорів ношених у кишені! Часопис „Ля Круа“ осягнув великі успіхи й поширився навіть у масах тому, бо отверто підніс прапор Відкуплення“.

І ось той самий „Ля Круа“ виходить уже 58-ий рік. Сьогодні се найбільше поширений французький католицький щоденник, що має 280 тисяч читачів, а його недільне число має звичайно пів міліона накладу. Є він власністю концерну „Добра Преса“. (Адреса: Bonne Presse, 5, rue Bayard, Paris VIII. France), що видає кількадесять ріжного рода католицьких часописів і журналів. Одні з них призначені для дітей, інші для хлопців, для дівчат, для селян, робітників, студентів, семинаристів, священиків, світських працівників Католицької Акції й т. д.*), а зокрема ціла низка провінціяльних „Ля Круа“, — се філії головного органу в Парижі. Тижневий наклад усіх тих часописів є понад 3 міліони примірників. Заслуги видавництва „Добра Преса“ підніс Св. Отець на минулорічній авдієнції, уділеній редакторам, та сказав, що Його бажанням є, щоб не тільки Франція, але й кождий край, великий чи малий, мав свою Добру Пресу, щоб усі Добрі Преси створили великий міжнародній Союз доброї католицької преси. „Був би се, — сказав Св Отець, — могутній середник правдивого братерства народів для здійснення правдивого мира“.

*) Важнімі з них: le Pélerin, la Documentation catholique, le Noël, la Maison, A la Page, le Fascinateur, le Sanctuaire, Bernadette, l'Eucharistie, Rome Jérusalem, l'Unite de l'Eglise, la Revue des Saints, Prêtre et Apôtre, la Croix des Jeunes, la Croix du Dimanche і ін.

П. ЧААДАЄВ 5)

Філософічні листи

до Пані * * *

Він побачить, що той поступ народів і їх поколінь, що так його вражав, привів ті народи в дійсности тільки до варварства безконечно низшого, ніж варварство народів, котрі ми називаємо дикими. І тоді — що ясно доказує недосконалість цивілізації старинного світа — він зрозуміє, що в них не було ніякого складника постійности і міцности. Глибока мудрість Єгипту, чарівна краса Йонії, суворі чесноти Риму, осліплюючий блиск Олександрії, — що сталося з вами? спитає він в душі. Як ви могли щезнути, блискучі цивілізації, старі як самий світ, випещені всіми силами землі, співучасниці всякої слави, всякої величі і всіх світських панувань і вкінці найбільшої влади, що колинебудь тяжила над землею? [1])

Чи до того провадив весь той віковий труд, всі ті гордовиті зусилля розумної природи, щоб нові народи, що вийшли Бог знає звідки і не брали в тих зусиллях ніякої участи, мали зчасом знищити все те, збурити ту величну будівлю і перевести плуг по його розвалинах. Хіба на те будував чоловік, щоб побачити опісля свій твір повалений в порох!

На те він хіба так богато накопичив, щоб одного прегарного дня все стратити?

Вкінці, чи на те він піднісся так високо, щоб так низько упасти?

Не помиляйтеся, пані, не варвари зруйнували старинний світ! То був вже зотлілий труп і вони тільки розвіяли його порох по вітру.

Чиж не нападали й раніш ті варвари на старинні суспільности, тільки не були всилі захитати ними. Життевий принціп, що піддержував до того часу людську суспільність, був весь вичерпаний, матеріяльний, або як хочете, реальний інтерес, що одинокий рішав про соціяльний рух, що так скажу, виконав своє завдання і скінчив попереджуюче навчання людського роду.

Людський розум хочби не знати як рвався вийти за области свого земського осередку, міг тільки зрідка підійматися в висші сфери, де перебуває правдивий принцип суспільного буття. Значить, він не всилі вилити суспільність у викінчену форму.

Вікамн встановилася привичка бачити в світі окремі держави: тому то й сталося, що величезної переваги нової суспільности над старинною не піддавалося дотепер справедливій оцінці. Не звернули уваги на те, що продовж кількох століть та суспільність становила федеральну систему, яку знищила аж реформація; що народи Европи гляділи на себе до тої сумної події як на частини єдиного суспільного тіла, хоч і розділеного географічно на окремі держави, та цілого в духовім значінні; що довгий час вони не мали іншого публичного права, крім церковних декретів; що на війни дивилися тоді як на міжусобиці; вкінці, що весь той світ жив одним спільним інтересом і поступав уперед силою одного загального стремління.

Історія середних віків се буквально історія одного народу — християнського. Вся її основа полягає на розвитку моральної ідеї; політичні події відсунені в ній на задний плян — що особливо ярко доказано війнами задля ідеї, якої так жахалася фільософія минулого віку. Вольтер зовсім вірно запримічує, що ідея бувала причиною війни, тільки у християн. Та не треба було обмежуватися тільки тим запримічанням, а треба було дошукатися причини того виключного явища. Очевидно, панування ідеї могло вкорінитися в світі тільки шляхом віддання самій засаді думки всеї своєї реальности; і в нашім часі, оскільки по-

[1]) Олександер, Селевкиди, Марко Аврелій, Юліян, Лагіди й инші.

Зі старших католицьких часописів у Франції нині крім „Ля Круа" нема вже ні одного. Зате після війни повстали у Франції нові католицькі періодичні видавництва. Та повоєнна католицька преса знайшлася там у дуже змінених обставинах. Правда, ліберальна французька преса, т. зв. інформаційна, осягнула там астрономічні цифри накладу. Такий „Petit Parisien" або „Paris-Soir" бють кождого дня по півтора міліона примірників. Але треба признати, що колишні невтральні й протикатолицькі часописи вже не з такою заїлістю нападають на Церкву й релігію. Що більше, іноді вони пишуть про католицизм з пошаною, ба навіть деколи й прихильно, особливо коли йде про Ап. Столицю. Се наслідок патріотичного поведення французького духовенства в часі війни, наслідок віднови дипльоматичних взаємин Франції з Ап. Столицею, як також наслідок французької Католицької Акції, на чолі котрої стоїть парижський Архиепископ кардинал Верділє. Всі ті умови сприяють розвиткові преси виразно католицької. І тим власне найбільше ріжниться сучасна французька католицька преса від довоєнної. Тепер кличі католиків виразні й ясні, що не признають ніяких „літеплих" чи „наполовину" католиків.

Що в особливий спосіб ціхує розвиток сучасної французької католицької преси, се її обласний (регіональний) характер. У французькому павільоні на Світовій Виставі Катол. Преси в Ватикані кидалася в очі незвичайно богата катол. провінціяльна преса, ріжні часописи діецезальні й навіть парохіяльні. Між тими часописами є 56 щоденників, 242 тижневиків, 220 журналів, 90 епархіяльних вістників (бюлетенів), 6431 парохіяльних вістників, 646 бюлетенів інших (харитативних установ, освітних, суспільних, професійних і т. п.).**) Деякі з тих часописів належать до організації т. зв. регіональної преси; вона обеднує 10 щоденників і 30 тижневиків. Ось наклади деяких часописів: „Ві Спірітюель" і „Апостоля де ля Пріер" по 250.000 прим., „Пті Бюлетен" — 300 тисяч, „Амі дю Клєрже" — 25 тисяч. Преса Католицької Акції має 120 часописів.

Окремо треба згадати богату католицьку пресу в Альзації. Є там 18 католицьких щоденників і 12 тижневиків. Більшість з них редагована в німецькій мові. Католицькі французькі журнали теж дуже численні.***) У Франції є католицька вища Журналістична Школа при католицькім університеті в місті Ліль. Директор тої школи п. Вершав є головою французького комітету на виставі католицької преси в Ватикані.

Коли недавно французькі журналісти були на послуханні у св. Отця, тоді він назвав їх „володарями слова" (les seigneurs de la parole). Ту думку так розвинув редактор „Ля Круа" о. Мерклян: На вступі Євангелія св. Йоана читаємо: „На початку було Слово..." Отсе Слово створило світ. Воно далося чути Адамові в земному раю та навчило його Божої правди. Та після первородного гріха Адам став глухий. „Адаме, Адаме, де ти?" Та Адам не відповідав на заклик Божий. І з покоління в покоління світ ставав чимраз більше глухий. Щоб навчати його правди, Бог посилає йому патріярхів; люди не слухають їх і висміюють. Бог посилає їм пророків: Жиди не слухають їх. Щоб спасти світ, Бог рішив післати своє власне Слово. Воно сталося тілом і вийшло з уст Дитини. В страшних днях Страстей Воно бичоване замовкло. Потім воскресло, а вкінці вернулося на небо. Але тільки на те, щоб вернутися знову в виді вогненних язиків над головами Апостолів. Ось така то величава епопея католицького слова. „Ми не можемо не говорити" — казали Апостоли і йшли за те на муки. „Ми не можемо мовчати" — казали Мученики і проливали свою кров як вірні свідки Божої Правди. Євангелисти пишуть „добру вість"; Отці Церкви боронять Правду перед її ворогами; місіонарі перепливають моря, переходять пустині та йдуть на край світа, щоб і там люди пізнали Христа Спасителя. І католицьким журналістам, слугам і володарям слова дісталася велика честь продовжати й розвивати се величаве й божественне Післанництво по віщим словам царя Псальмопівця Давида: Во всю землю изиде віщаніе їх, і в конци вселенния глаголи їх.

Подав Р. Гайдук.

**) Важніші щоденники Католицької Акції у Франції отсі: La Croix du Nord, la Dépêche de Lille, le Journal de Roubaix, le Courrier du Pas-de-Calais, le Bien public de Dijon, l'Eclair de l'Est, le Lorrain, l'Eclair Comtois, le Nouvelliste, le Nouveau journal de Lyon, la République de l'Isère, le Mémorial de la Loire і ін.

***) Згадати хочби найважніші з них: la Vie catholique, Sept, Choisir, les Etudes, le Correspondant. la Vie intellectuelle, la Vie spirituelle, la Revue des Jeunes, l'Ami du Clergé, la Revue Apologétique, les Dosssiers de l'Action populaire, la Chronique sociale de France, l'Union des oeuvres, la Revue des Lectures і ін.

РЕДАКЦІЯ РУКОПИСІВ НЕ ЗВЕРТАЄ і з того приводу в переписку не входить.

Важне для дівчат

Державна Фахова Жіноча Школа у Львові при вул. Зеленій 8 (телєфон 234-37) уділяє інформацій щодо умов і коштів науки від год. 10—12. В тій школі відбуваються також річні курси моднярства, трикотарства, емаліерства, шкіряної галянтерії та виробу квітів. Тою справою повинні в нас зацікавитися якнайбільше. Вписи до тої школи в днях 28 і 30 серпня, від год. 10 до 13.

Надужиття куратора Гадомского

Міністерство освіти зарядило дисциплінарне слідство проти б. львівського шкільного куратора Гадомского. Йому закидають м. ін., що уживав службового авта для особистих справ і що побирав надмірні дієти за службові поїздки. Гадомский переслідував учителів дисциплінарними доходженнями часто з смішних причин. Нпр. одного разу виточив дисциплінарку одному директорови школи за те, що він дав в шкіру свому синови за злу ноту! Гадомский закинув тому директорови „нарушення публичного добра".

Хлібний монополь в Німеччині

Як ми вже згадували в „Новій Зорі" міністр хліборобства в Німеччині др Дарре оповістив повний текст декрету про хлібний монополь. Декрет складається з трьох частей. Перша зобовязує кождого продуцента хлібного зерна давати державі всьо, що у нього зародить, крім того, що йому потрібне для прокормлення себе і родини, для обсіяння поля і для заплати в натурі власникови поля або б. власникови. Кілько зерна можна задержати і коли доставляти державі решту, рішає міністр хліборобства. Друга часть декрету забороняє давати худобі всякі вжитки, з яких можна робити хліб і забороняє приватну торговлю зерном. Третя часть декрету установляє острі кари за нарушення хлібного монополю. Се кари тюрми і грошеві до 100.000 марок. За надзвичайно злобні нарушення монополю вільно судом засудити винних і на кари, не приписані в декреті, нпр. на примусові роботи, або на кари висші ніж їх приписує декрет. Сей декрет важний не так своїм змістом, як тим, що він оповіщений не на якийсь час, а на постійно. Таким чином Німеччина вступила вже виразно на шлях соціялізації під правлінням Гітлєра. Який се матиме наслідок для підприємчивости Німців на будуче, не знати.

ложення річей і змінилося, то ся переміна се тільки наслідок розколу, який нарушаючи єдиномисліє нарушив і єдність суспільности; та суть тих справ, безумовно, все тасама, що й передтим, і Европа все ще християнська, що вона не робилаб і що вона не говорилаб. Без сумніву, вона не вернеться вже до того стану, що в нім вона була в часі своєї молодости і розцвіту, та нема сумніву в те, що зчасом знову щезнуть границі, які розділяють християнські народи і що первісний принціп сучасної суспільности зявиться знову під іншим видом і з більше скріпленою енергією ніж колинебудь дотепер.

Для християнина це справа віри; йому не вільно сумніватися в той погляд, як і в те минуле, що служить за основу його віри; та для вченого ума це справа доказана. Як відомо, може бути, що сей день близше, ніж припускають? Якась таємна релігійна робота відбувається тепер в умах; довершується регрес в науці, висшій силі віку, настрій душ торжественний і скупчений. Як знати, чи се не знаки якихсь великих соціяльних перемін, що тягнуть за собою якийсь загальний рух в розумній природі, що замінить правдивими виводами здорового змислу те, що тепер тільки сподівання віри. Богу дякувати, реформація ще не все зруйнувала! Богу дякувати, суспільність була основно зорганізована для вічного життя, коли те нещастя постигло християнський світ.

На такій то великій суспільности, що становить европейську семю, і належить студіювати характер нової суспільности, а не на тій чи иншій окремій країні. Той характер має в собі правдивий елемент поступу і стійкости, що служить до відріжнення нового світа від старинного; нова суспільність втягнула в себе всю велику освіту історії. Нпр. ми бачимо, що мимо всіх революцій, які потрясали новою суспільністю, вона не тільки зовсім не втратила своєї живучости, але щоденно скріпляється на силах і з кождим днем її могутність зростає. Ми бачимо нпр., що Араби, Татари і Турки не тільки не всилі були її знищити, але навпаки, лише зміцнили її. Слід завважити, що Араби і Татари нападали на европейську суспільність перед винаходом пороху, отже не пальна зброя охороняла її від знищення. І в тім самім часі один з тих двох народів завоював дві старі суспільности, що збереглися ще й донині. [1])

[1]) Богато поучаючого дають нам Індія і Китай. Завдяки тим двом суспільностям — ми сучасники того світа, що з нього зберігся тільки порох. На їх прикладі можемо довідатися, що сталосяб з иншою людською суспільністю без нового імпульсу, уділеного їй Всемогучим. Завважте, що Китай від непамятних часів користувався трома великими знарядами, що, як кажуть, спомагали в нас скорий розвиток людського ума: компасом, друкарським варстатом і стрільним порохом. Одначе до чого все те послужило йому? Чи довершили Китайці подорожі довкруги світа? Чи відкрили нові краї? Чи обширніша їх література від нашої, якою була до винаходу печатання книг? Чи вславилися в них як у нас Фридрихи, Наполеони в страшнім мистецтві вбивати? Щодо Індостану, то жалюгідний стан, в який кинуло його поневолення монгольське, потому англійське, се яркий приклад, здається мені, того безсилля і принціпу умирання, що властиві кождій суспільности, яка не спирається на правду, що безпосередно виходить від Високого Розуму. На мою думку се незвичайне пониження народа, що є скарбницею давнішої природної освіти і зародком всіх людських пізнань, має в собі, крім сего виводу, ще свого рода окрему науку. Чи не можна применити до колєктивного розуму народів закон, що його діяння часто обсервуємо на окремих особах, а саме, що ум з якоїнебудь причини, не придбавши нічого з маси ідей поширених між людством, самозадоволений, відокремлений від людства, замкнутий, неминуче піддається тимбільшому упадкові, чим більше незалежне було його діяння. Ніколи ні один нарід не дійшов до такого пониження, щоб стати здобутком не іншого народу, тільки малої купки кількох торговців, що — піддані в своїй державі — тут самодержавні володарі! Зрештою крім тої нечуваної ганьби Індусів, того висліду завоювання — постепенний упадок індийської суспільности зачинається значно раніше, як се вже відомо. Література, фільософія і навіть сама мова, якою вони писані — належать тепер до неістнуючого вже від давних часів порядку річей. (Далі буде).

Нам треба ремісників

В обаві, щоби важні справи обговорені в „Новій Зорі"*) не прогомоніли так безслідно, як се часто діється у нас з многими іншими важними справами, хочу висказати ще деякі завваги і доповнити думки, порушені в наведених статтях. Сподіюся, що Хв. Редакція не відмовить місця для моїх завваг в найблищих числах „Нової Зорі", поки ще може бути бодай у частини читачів заінтересування питаннями обговореними в згаданих статтях.

I.

Автор статтей взяв за підставу своїх виводів неоспоримі і наявні факти нашого народно-господарського (економічного) життя. Він пригадав, що наше село перелюднено на „хінський" лад. Не маємо ремісничого стану, не маємо власного купецького стану ні промисловців. Побіч селян маємо лише жмінку т. зв. інтеліґенції, побіч духовенства майже виключно низших урядовців. А рівночасно і сучасно жиє на нашій землі кругло міліон чужих нам людей, які якраз жиють з ремесла, з торговлі і промислу. Отже ми справжній кольоніяльний нарід.

Історія вчить, що кождий кольоніяльний нарід жие в моральних і господарських злиднях, а вкінці стає погноєм для інших.

Очевидно, що й наш нарід не становивби винятку, що й він загинувби, колиб не зміг видобутися з кольоніяльної неволі.

Конечною умовою скинення ярма кольоніяльности є суспільно-станове переверствування, станова перебудова народу. Нині маємо на селі зайвих, безробітних рук щонайменше 25 — 30%!

Отже найблизшим, конечним і невідкличним завданням нашої народньої праці є зайві, безробітні селянські руки навчити ремесла, купецтва та промислу.

Ту роботу мусимо зробити власними силами, бо в тім ніхто постороннний нам не лише не поможе, але... та лучше не писати про се. Автор згаданих статтей зазначує, що до виконання тої роботи треба покликати осібні установикомітети, які давалиб почин до основування селянських ремісничих бурс і подає спосіб засновування і ведення таких бурс.

Таке злиденне селянство як наше не зможе без селянських бурс виховати свою молодь на ремісників, чи купців і промисловців. Отже нам треба і то конечно треба закладати селянські ремісничі бурси.

II.

Та є ще й інші, може лише помічні чи доповнюючі способи. Недавно в „Новім Селі" якийсь розумний чоловік радив селянам асекурувати своїх дітей зараз по уродженню з тою умовою, щоб заасекурований капітал асекураційна установа виплачувала місячними ратами в часі, коли заасекурована селянська дитина пічне ходити до міської школи, чи працювати в ремісничім варстаті. Гадка знаменита. Її повинна взяти до основного оброблення наша асекураційна установа „Карпатія"! Можеби можна скомбінувати асекурацію з фінансованням побуту селянської дитини в ремісничій бурсі. Побажано булоб, щоб управа „Карпатії" негайно, бодай загально, висказалася відносно такого предложення (проєкту). Але насувається ось така гадка. В деяких випадках, для вивчення деяких родів ремесла чи (домашнього) промислу не конечно треба посилати селянських дітей на науку до міських ремісників-майстрів. Чейже можна спровадити міського майстра на село, щоб він там, виконуючи своє ремесло, рівночасно приучував селянських дітей у своему варстаті.

Наведу хочби кошикарський промисл. Знаю, що на ліпші кошикарські вироби є жвавий попит не лише в краю. Є можливість корисно вивозити вироби за границю. Кошикарська лоза не росте в місті, але на селі. Чи не лекше спровадити одного майстра-кошикаря на село, замісць посилати з села десятки хлопців до міста на науку кошикарства?

Або возьмім ще один корисний і важний промисл: ткацтво. Лен і коноплі ростуть на селі. Чи не розумніше спровадити доброго ткача на село, щоби при нім вчилася сільська молодь ткацтва?

Таких примірів можнаби напровадити більше. Зі сказаного виходить, що при розумно поведеній орґанізації наш нарід може цілком певно власними силами створити свій власний ремісничий і промисловий стан і з ними рівночасно також стан купецький.

Ходить лише про те, щоб наші передові люди, інтеліґенти та селяни, зрозуміли величезну вагу сеї справи і поширили свідомість того серед найширших селянських кругів.

Треба конечно розвести як найширшу освідомляючу роботу в тій справі не лише письмом, але (що важніше) живим словом, не лише на публичних зібраннях в таких орґанізаціях як „Скала" і т. д., але й на приватних сходинах, на торгах, ярмарках, весіллях і т. д.

У проводі такої освідомлюючої роботи повинно стати наше сільське духовенство, бо воно на власні очи, в щоденнім життю, бачить загрозливі наслідки господарського перелюднення села і найліпше розуміє та відчуває конечність відтяження села з надміру зайвих робучих рук. Длятого наше духовенство повинно, неначе обовязково, зорґанізувати й енергійно попровадити роботу навчання ремесла і промислу по наших селах. Якраз тепер час починати розмови з селянами в тій справі, щоб осінню можна було вже практично започаткувати науку ремесла і промислу. Котра громада перша зробить щось конкретне в тій справі, нехай повідомить інші через пресу для заохоти. Пишіть також „Карпатії", займіться тими практичними справами, — бо час не жде, діти підростають, а поля не прибуває. І. Б.

*) Гл. ч. 1055.

Віднова катедри св. Юра

В липні почалася за благословенням Високопреосв. Митрополита Кир Андрея внутрішня обнова храму св. Юра у Львові. Ще у половині березня 1933 року зібралася була в митрополичій палаті та під проводом Й. Е. Митрополича капітула й дієцезальна консерваторська Комісія, щоби призадуматися над обновою катедри. Високоартистична будівельна памятка вимагала глибокої застанови, щоби при обнові не затратити нічого з праці минулого, а видвигнути на перший плян чудову архитектоніку. —На останньому засіданні дня 8. VI. 1937, яке також відбулося в митрополичій палаті й під проводом О. Митрополита. Митрополит, вислухавши думку митрополичої капітули, дієцезальної консерваторської Комісії, як також спеціяльно запрошеного державного консерватора п. Горіунґа, рішив перевести обнову катедри. — Мулярські роботи переводить К.І.Р., електричну інсталяцію відданo „Е-Комп", камінярські роботи віддано п. Квіятюкові, обнову іконостасу доручено артистові п. Коверкові, малювання церкви піднявся проф. Михайло Осінчук, обнову образів віддано Національному Музеєві. — Консерваторсько-технічний нагляд над усіми працями взяли пп. д-р Іл. Свенціцький, архітект А. Лушпинський й д-р Вол. Залозецький. Небавом буде розписаний ще конкурс на внутрішнє уладження церкви, як престолів, кивота, митрополичого престолу, крилошанських сталь й т. п. Закінчення робіт передбачене на осінь 1938 року.

Порядок богослужень в часі віднови катедри.

Підчас згаданого ремонту святоюрського храму кождої неділі й свята всі Богослуження відбуватимуться в церкві. У будні дні всі Богослуження відправлятимуться в Капітульній каплиці й каплиці збудованій на подвірі коло церкви. — Коло св. Покрови будуть припинені всі роботи на зиму — аж до травня — і в тому осінньому й зимовому часі всі Богослуження будуть відправлятися в церкві. — При цій нагоді Архикатедральний Парохіяльний Уряд пригадує, що підчас ферій, себто до кінця вересня в неділі й свята, Служби Божі відбуваються в год. 6-ій, 7-ій, 8-ій, 9-ій читані та в 10-ій співана. Вечірню правиться в год. 4-ій пополудні. — У будні дні Служби Божі в год. 6, 7 й 8-ій рано та в год. 8.15 співана Служба Божа. Вечірню правиться в год. 6-ій. о. Л. Куницький, парох.

Нові костели у Міляні

В Міляні відчувається брак костелів, бо місто постійно розбудовується. Супроти того духовні власти на чолі з кард. Шустером рішили приступити до будови 14 нових костелів. Комітет будови оповістив відозву, в якій закликає до складання жертв. Вони вже напливають обильно від поодиноких вірних і від ріжних установ.

З діяльности Пром-Банку

Найновіше звідомлення з акції збирання дрібної ощадности, що його видав Пром - Банк у Львові з приводу перших роковин свого істнування, виказує дальший безперервний поступ. Вистарчить сказати, що в другому півроці дрібна ощадність збільшилася на 300 відсотків. Сотики шістьох тисяч щадників дали квоту 63.265 зл., яка підсилила кредитом богато наших молодих купців, ремісників і промисловців. Ощадности пливуть уже не тільки зі Львова і з 20 галицьких міст, де повстали збірниці, але також з Волині, з корінної Польщі від заточенців та з Франції від наших еміґрантів. Липень приніс дальший зріст оборотових фондів, дарма, що се час літнього відпочинку. Уділи зросли вже до 25.000, а зап. фонд до 10.000. Безготівкові обороти на біжучих рахунках далеко більші, як касові. Білянсова сума сирого білянсу на 31 липня с. р. виказує квоту 276.888.45 зл. супроти 238.786.13 на 30 червня. Все те виказує, що Пром-Банк у Львові іде швидким кроком до світлого розвитку.

Через свою високуякість здобули паперці і тутки (повноватки) „КАЛИНА" СОТНІ ТИСЯЧ ВІДБОРЦІВ

Папа Пій XI яко будівничий

Католицький місячник „Гохлянд" в липневім числі пише про нові костели в Італії і Римі, збудовані за понтифікату теперішнього папи Пія XI. Від часів ренесансу і барока ніодин папа не підпирав церковного будівництва так, як теперішний Св. Отець. Дотепер збудовано за почином Пія XI 1202 будівель (костелів, парохіяльних домів, семинарів і т. д.). В самім тільки Римі збудовано 63 костелів і каплиць. Але Пій XI будує не тільки костели. У Ватиканській Державі збудовано за послідних 16 літ безчисленну скількість ріжних будинків, як нпр. шкіл, інститутів. Рівночасно відновлено цілий ряд старих будівель, що їм загрожувала руїна.

Свято молоді в Крехові

Цього року відпуст св. Пасива, призначений передовсім для молоді й дітей, відбудеться в середу 18 серпня (день перед Спасом). Порядок Богослужень буде такий: Вже 17 серпня ввечері торжественне перенесення мощів св. Пасива з монастирської каплиці до церкви й Всеночне (Литія) святому Пасивові. Проповідь, суплікація, сповідь дітей і молоді. — Дня 18 серпня рано в год. 7.30 Служба Божа з виставленням Пресв. Тайн, проповідь і спільне св. Причастя молоді і дітей. В год. 9.30 похід з мощами св. Пасива, полева тиха Архиєрейська Служба Божа, на ній проповідь, відновлення обітниць св. хрещення й торжественна посвята Христові Цареві. Пополудні в год. 2.30 спільна Хрестна Дорога молоді.

Нові струї в СССР

„Комсомольська Правда" в 172 ч. пише про ріжні нові струї в СССР. Діти богатьох колхозників присвоїли собі забуту привичку хреститися перед їдженням. В колхозних селах ведуть завзяту агітацію за отворенням церков. Якісь чужі сліпці на базарах і ярмарках голосять, що до ріжних совітів треба вибирати людей, які вірять в Бога і шанують Христову науку. Якісь „прохожі" навчають комсомольську молодь протисовітських забав і пісень. Низові комуністи жалуються, що їх діти бігають на совітські діточі площі, а там їх хтось вчить Богу молитися. Родичі дітей пробували жалуватися секретарям райкомів, та секретарі відмахуються і кажуть, що їм тепер не до того.

Кари за розвязання колхозів

Агенція Аваса звідомляє з Москви, що совітські власти засудили на 10 літ тюрми 7 провідників колхозів в Данилівській окрузі недалеко Ярославля за те, що вони розвязали три колхози та поділили землю, худобу і господарські знаряди між членів колхозів.

Лікарський фейлетоник.

Діточий параліж

Проф. університету др Адольф Ф. Гехт оповістив у 26.156 числі „Нае Фрае Прессе" свої завваги про діточий параліж. Зміст: Коли вчасно поставиться влучну діягнозу і вчасно переведеться лічення, то діточого параліжу не треба боятися. Найлучша охорона перед тою недугою — скріплення нервової системи дітей. В тій ціли треба пильнувати, щоб діти богато рухалися на свіжім воздусі, мали сонце і купелі. Розуміється, при тім треба бути обережним. Не перетомлювати дітей задовгим ходженням на проходи й уважати, щоб не перемокли. Давати їм їсти богато овочів і свіжої ярини. Дуже добре робить дітям основне чищення устної ями, горла і носа. Превентивні інекції охороняють перед тою заразливою недугою, але не на довго. Тай раз-у-раз не вільно давати такі інекції.

З РЕЛІГІЙНО-ЦЕРКОВНОГО ЖИТТЯ

Величаве богомілля прочан з Жовкви й околиці до Гошева відбулося окремим поїздом в днях 7 і 8 с. м. Його зорганізували жовківські ОО. Василіяни.

В Чернівцях папський нунцій Андрій Касуллъо відвідав недавно українську гр.-катол. церкву при вул. Романа. О год. 10-тій зібралося перед церквою велике число вірних, хоч був се будень. Парох церкви о. Ярослав Злепко привитав Нунція латинською промовою та передав йому хліб-сіл і церковні ключі. Після нього промовив до нунція по українськи др Володимир Гузар.

В Моравській Остраві в Чехословаччині вибудували церкву зі сталі. Церква дуже велика, бо в середній наві легко може зміститися 2.000 людей в лавках. Металева дзвінниця поміщує дзвін, що важить 3 тони. Першу сталеву церкву збудували шість літ тому в Ессені.

В м. Клєрмон - Ферран у Франції відбувся недавно „Суспільний Тиждень". Участь в ньому взяли найкращі французькі соціольоґи, в тім богато визначних професорів університету. Наради відбулися під кличем „людина в небезпеці". Резолюції, що їх ухвалено на тих нарадах, відбилися голосним відгомоном у французькій пресі. Порушують вони дуже актуальне тепер засадниче питання, що право кождої людини щодо здобування особистої культури — суттєве право людської натури і що воно вище від права влади. Чоловік тільки тоді дійсно розвиває свою індивідуальність, коли підпорядковується Божій волі, що проявляється і в нім самім і в світі, що його окружає. Тільки на тій дорозі може людина гідно відповісти свому особистому покликанню. Людина повинна мати право свобідного вибору у здійсненні свойого покликання. Під тим оглядом слід протиставитися всім тотальним системам, що нищать індивідуальність й нагинають її до шабльону згори визначеного. До господарського життя треба впровадити духовий первень. Коли числимося з фактом, що фізичні правила й технічні сили мають вплив на господарське життя, то мусимо також тямити, що якраз людська індивідуальність ціль господарки, яка повинна мати на оці перш за все спільне добро всіх людських одиниць. Ті засади противляться кличам, що їх поширюють прихильники крайнього тоталізму. Для таких політичних устроїв як гітлеризм або комунізм людська одиниця не істнує. Поганські тоталісти стараються знищити найбільший скарб, який має людська істота: свідомість своєї окремішности. Працю над досконаленням себе самого називають тоталісти егоїзмом...

Жінка секретаря японської амбасади в Лондоні п. Терасакі перейшла разом з дітьми на католицизм. Святіший Отець переслав з того приводу п. Терасакі телеґрафічно своє благословення.

Число конвертитів серед російської еміґрації за час від 1916 до 1936 р. виносить 17.000 осіб. Вони походять переважно з кругів вищої інтелігенції. В північному Китаю існує навіть окреме епископство для російських еміґрантів-католиків.

Республика Куба має 9,000.000 населення, а всего 500 священиків. На 18.000 людей припадає один священик.

О. Леонард Твінем, від 23-ох літ духовник епископальної Церкви, а від 1927 р. ректор англіканської Церкви св. Івана у Флюшін (Злуч. Держ. П. А.), перейшов на католицьку віру. Навернений каже, що своє навернення завдячує в першу чергу радієвим промовам відомого в Америці о. Куліна. Крім того великий вплив мали на нього твори кард. Нюмана, письменника Честертона і о. Жілліса з „Католицького Світа".

Євангелицьке зєдинене віроісповідання в Польщі має 291.000 вірних, 400 парохій, 185 пасторів, 10 помічних пасторів, 34 діяконів і 21 сотрудників.

ПОЛІТИЧНІ ВІСТИ

МІНІСТЕРСТВО ДЛЯ СПРАВ САМОВРЯДУВАННЯ має повстати в Польщі. Консервативний „Час" (ч.215) подаючи сю вістку додає: „...Варт підкреслити, що дбалість про розвій самоврядування повинна проявлятися не тільки створенням нового міністерства. Лучше булоб здержати руйнуючі кроки декотрих істнуючих ресортів щодо самоврядування".

НОВИЙ ПОЛЬСЬКИЙ ДВОТИЖНЕВИК „Воля і чин" почав виходити у Львові з початком с. м. Видає Управа окружного Союзу Польських Легіоністів у Львові.

В ПРАВОСЛАВНИХ ЦЕРКВАХ ЮГОСЛАВІЇ відчитали рішення православного Синоду Югославії, яким наложено клятву на 9 міністрів разом з премієром Стоядіновичем та на 20 послів за те, що причинилися до ухвалення конкордату з Апостольською Столицею.

ЧЕРГОВИЙ ЗЇЗД ГІТЛЄРІВСЬКОЇ ПАРТІЇ т. зв. „Партайтаґ" відбудеться сего року від 6 до 13 вересня в Нірнберґу. Преси англійська і французька звідомляють, що в тім зїзді візмуть перший раз участь амбасадори Англії та Франції. Се має означати поправу взаємин між Німеччиною з одної сторони й Англією та Францією з другої.

КАНЦЛЄР ГІТЛЄР приняв на авдієнції Маркіза де Магаза новоіменованого амбасадора правительства ґенерала Франка.

НІМЕЦЬКЕ ПРАВИТЕЛЬСТВО рішило відкликати з Китаю військових інструкторів.

ДО АВСТРІЇ прибули німецький міністр закордонних справ Нойрат, мадярські міністри Каня і Гоман. Незабаром ще має прибути чехословацький премієр Годжа. Крім того в Австрії перебуває югославянський князь - реґент Павло.

ФРАНЦУЗЬКИЙ ПРЕМІЄР Шотан відбув нараду з італійським амбасадором в Парижі Черуттім. Радили, в який спосіб осягнути зближення між Італією й Францією.

ФРАНЦУЗЬКЕ ПРАВИТЕЛЬСТВО вислало ноту англійському правительству в справі Палестини. Франція висунула поважні застереження і домагається, щоб у всіх плянах щодо поділу Палестини забезпечено інтереси французького духовенства в Палестині.

АНҐЛІЙСЬКЕ ПРАВИТЕЛЬСТВО згодилося на предложення Італії відбути в Римі англійсько-італійські переговори. На них мають обговорити актуальні справи, що обходять Англію й Італію.

АНҐЛІЙСЬКЕ МІНІСТЕРСТВО внутрішних справ відмовило дозволу на побут тром німецьким журналістам. Англійська преса пише, що вони мали займатися шпіонажею.

ДИПЛЬОМАТИЧНІ ВАКАЦІЇ В ШКОЦІЇ. Французька преса звертає увагу, що до Шкоції виїхали на вакації англ. міністр закордонних справ Іден та німецький амбасадор в Лондоні Ріббентроп. Незабаром має туди прибути ще італійський мін. закорд. справ Чіяно.

ВІЙСЬКА ЕСПАНСЬКИХ ПОВСТАНЦІВ здобули гірські становища червоних недалеко від м. Вальде - Куенка.

В БАРСЕЛЬОНІ катальонска поліція увязнила 50 анархістів. В Картаґіні й Аліканте поліція закрила всі анархістичні часописи, більшість їх співробітників увязнено.

182 АМЕРИКАНСЬКИХ ЛЕТУНІВ добровольців вибирається до Китаю на поміч китайським військам. Кождий летун матиме до розпорядимости 2 літаки

В ЦІЛІМ КИТАЮ зростає бойкот японських товарів. Він спричиняє величезні страти японським купцям.

В ТІЄНТСІНІ російські „білогвардейці" зорганізували міліцію на території б. російської концесії. Совітський консулят в Тієнтсіні замкнений. Його персонал в англійській концесії.

НОВИНКИ

Від ВП. Автора „Одної полеміки" одержали ми дуже цікаву статтю п. з. Про чад XX-го століття (Шляхом зіпсуття й упадку). Зачнемо її містити незабаром.

У Львові перевела немундурова поліція ревізію в домівці Українського Спортового Союзу при вул. Підвалля ч. 7., забрала всі документи, записки і блянкети УСС, опечатала домівку та повідомила члена Спортової Ради м-ра С. Рожанківського про розвязання УСС. В мотивах подано, що діяльність УСС „загрожує безпеці й нарушує спокій і публичний лад". Кромі того розвязано Український Студентський Спортовий Клюб (УССК). Як причину подано те, що Т-во не було відповідно зареєстроване.

Міністерство почти в Варшаві вияснює, що пачки призначені до данціґських почтових урядів вважатиме закордонними пачками. Тільки пачки, звернені до польської почти, можна пересилати на основі внутрішних почтових приписів.

44 педаґоґічні ліцеї відкриють в Польщі з початком шк. року 1937/38. А саме: в Бялій, Білостоці, Березові, Холмі, Цешині, Городні, Грудзьондзу, Іновроцлаві, Кракові, Коросні, Лешні, Львові (один мужеський і один жіночий), Ломжі, Ловічі, Новому Санчі, Пйотркові, Пщині, Ряшеві, Самборі, Сандомирі, Седльцях, Соснівці, два в Станиславові, Старому Санчі, Стрию, Щуціні, Тернополі, Тарнові, Тарнівських Горах, Троках, Варшаві, Вонґровці, Згежі, Катовицях, Кельцях, держ. педаґоґію у Львові й педаґоґію в Лодзі, Торуні й Вильні.

Урядникам у бюрах не вільно збирати ніяких датків від клієнтів на добродійні цілі. Так зарядив мін. Складковский.

Торговля тютюном знов зреґляментована. Продавці тютюну поділені на 4 категорії: 1) Гуртівні з обовязком також дрібної продажі. 2) Самостійні крамниці дрібної продажі. 3) Вулична продажа. 4) Мішана продажа (разом з иншими артикулами). Мінімум місячного обороту для гуртівні 40.000 зл., для самостійної дрібної продажі 5.000 зл. Віддаль крамниці від гуртівні 100 м., інші точки продажі від крамниці з тютюном 50 м. Рабат для гуртівні 10%, для крамниці 8% і для вуличної продажі 8%, для мішаної крамниці 6%. Розуміється, Українці повинні купувати тютюн тільки у своїх.

283 закордонні дипльоми нострифікували в Польщі за останні два роки, в тому 167 дипльомів докторів медицини.

В Бориславі в фірмі „Ґазоліна" наступив вибух в машиновій галі. Внаслідок вибуху погибли два машиністи. Втрати виносять 100 тис. зл.

В Познані засудили за зловживання б. скарбового урядника Валентина Галяша на 13 і пів літ вязниці. Його жінку засудили за співучасть на 6 тижнів вязниці.

Місто Луцьк має на основі найновішої статистики 41.033 мешканців. В 1931 р. мало воно 32.000.

Гумор. — Видно поступ. — Чи завважуєш, що наші діти роблять щодня поступи в співі. — Очевидно! Спочатку нарікали тільки сусіди, тепер нарікає вже ціла дільниця.

Новим консулем СССР на просторі львівського, тернопільського, станиславівського, волинського, краківського і люблинського воєвідства іменували большевики Анатоля Яковлевича Клімова.

З Закарпаття виїхали вже два транспорти наших селян на сезонову еміґрацію до бельґійських копалень.

В Ужгороді будують торговельну академію й асфальтують надбережжя ріки Уж. В міському парку ставлять купальню коштом 700.000 чк.

Совіти замовили у Злучених Державах П. А. 3 панцирники, що коштуватимуть біля 150 міл. долярів. Вону будуть узброєні в 42 цм. гармати.

Совітський амбасадор у Вашинґтоні заключив вступну умову з правительством Злуч. Держав в справі наладнання постійної пасажирської летунської комунікації на лінії Москва—Північний Бігун—Сан Франціско.

В Білгороді кружляли поголоски про неприродну смерть патріярха Варнави, якого мали буцімто отруїти. Лікарська комісія виказала безпідставність тих поголосок і оповістила, що причиною смерти патріярха було запалення легенів получене з ослабленням серця.

„Пушкін у Сербів" так називається книжка, що її видав сербський професор Петро Митрофан.

Чехословаччина має тепер 248.199 зареєстрованих безробітних.

Під Прагою трапилася жахлива автомобільна катастрофа. Військове тягарове авто повне жовнірів вивернулося на закруті. В катастрофі погибло 6 жовнірів, 6 важко ранених.

Чехословацькі власти відмовили дозволу на вакаційний виїзд групи дітей судетських Німців до Німеччини. Німецька преса виступає остро проти тої заборони.

В Німеччині є тепер 800 католицьких кінематоґрафів, що насвітлюють релиґійні фільми.

Бувший німецький канцлер Лютер прибув на довший побут до Австралії.

В міжнародніх шахових змаганнях в м. Ґарміш Партенкірхен здобув перше місце Голяндець Евве.

В Ґастфурті в Німеччині, рій бжіл пожалив цілу родину, зложену з пятеро осіб, та домові звірята. Власник загороди помер від пожалення. Згинули теж два коні.

Бурмистр Магдебурґа др Меркман подарував Польщі будинок магдебурґської цитаделі, що в ньому перебував підчас світової війни увязнений маршал Пілсудский.

В Берліні відбувається міжнародній зїзд бувших фронтових жовнірів. Участь в ньому беруть представники 14 держав та поверх 100 тис. б. німецьких комбатантів.

В Німеччині видали для сліпих книжку Гітлера „Моя боротьба". Книжка має 6 томів.

В Антверпії згоріли величезні магазини фірми „Бон Марше". Вони займали простір до 10 тис. квадрат. метрів. Шкоду обчисляють на кілька міліонів франків.

В катастрофі голяндського літака „Флямінґо" під м. Галь у Бельґії погибло 15 осіб, з того один Голяндець, пять Бельґійців, три Німці і один Мексиканець. Залога в числі 5 осіб була голяндська.

На Атлянтійському океані згорів пасажирський корабель „Сіті оф Бальтімор". 40 осіб врятували, 16 погибло.

Англійське правительство закупило більшість акцій фабрики военних виробів Вікерса і Армстронґа та стало в цей спосіб фактичним власником одного з найбільших амуніційних підприємств у світі.

В день приїзду англійської королівської пари до Бельфасту (північна Ірляндія), завалився нагло мур, що на ньому сиділи діти і очікували королівської пари. Богато ранених дітей відвезено до шпиталів.

В Аргентині сильно обнизилася температура. Мороз знищив засіви.

Культура публичного виступу. В статті під сим заголовком у 58 ч. „Н. Зорі", на ст. 2, у шп. 3-тій, по словах „публичне життя" пропущено отсей уступ:

Розуміється, мораль промовця і публичного діяча взагалі мусить бути сперта на обективній, висшій моралі, що випливає з правдивої релиґії. Без того всяка, лиш на субективних мотивах сперта „мораль" — скорше чи пізніше сходить на манівці.

Гумор. — Прикро. — Я такий субтельний, що завсіди знаю, що люди про мене думають: — Але то мусить бути дуже прикро для Вас.

БІРЖА

ҐРОШІ. Доляри амер. 5.29, дол. канадійські 5.29—5.26.

Німецька марка 1.37 — 1.33, фр. франки 19.92, шв. франки 121.90 — 121.10, фунти стерлінги 26.28 — 26.44, австр. шілінги 99.20—98.50, чеські корони 17.80 — 17.20, ліри 25 — 23.

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення Редакція не відповідає.

Зараз потрібний дяк. Зголошення: До Адміністрації „Нової Зорі" під „Дяк". 71-1—1

Дяк, диригент хору й орхестри, з добрим теноровим голосом, шукає посади від зараз. Ласкаві зголошення слати: Емануїл Козловський, Львів 15, вул. Любенська 27. 70-1—1

Зараз потрібна женщина до ведення кухні на селі у священика. Зголошення: До Адміністрації „Нової Зорі" під „Зараз". 72-1—1

КІНА

АТЛЯНТИК: Замок тайн.
КАСИНО: Королева танку.
КОПЕРНИК: Рожа.
ПАЛЯС: Фякер ч. 13.
СТИЛЕВЕ: Жовтий скарб.

РІК ОСНУВАННЯ **1878.**

На літний сезон

КАПЕЛЮХИ ШАПКИ

поручає

Фірма **АНТІН КАФКА**

Львів, ул. Галицька ч. 4.

Ціни знижені! 3-? Вибір великий!

ЦІНИ ОГОЛОШЕНЬ

Ціни розуміються за одношпальтовий рядок (ширини 70 мм.) о висоті 1 мм. Висота шпальти 370 мм. За оголошення (кромі дрібних) в застереженому місци дочислюється 20%. Дрібні оголошення поміщується по вплаченні належитости готівкою або почтовими значками.

Шпальтові оголошення

В рубриці: „Оголошення"	30 сот.
В тексті і в новинках	50 „
На першій сторінці	60 „

Дрібні оголошення по 8 сот. за слово. Перше слово і товстий друк числиться подвійно. Найменше оголошення (9 слів) 80 сот.

Сторінкові оголошення

На останній сторінці: ½ стор. 180. — зол., ¼ стор. 90. — зол., ⅛ стор. 45. — зол., 1/16 стор. 25.—зол. В редакційному тексті: ½ стор. 280.— зол., ¼ стор. 140. — зол., ⅛ стор. 70. — зол., 1/16 стор. 35. — зол.

При кількаразовім анонсуванні даємо значну знижку

Видає й редагує Комітет У. К. О. — З друкарні „Ґрафія" Львів, Тиха 5. Тел. 202-83. — Відповідальний ред. Панталеймон Хитра.

Opłatę pocztową uiszczono gotówką.

Рік XII. Львів, неділя, 15 серпня 1937. Ч. 61 (1061)

НОВА ЗОРЯ

Виходить 2 рази тижнево: в четвер на 8 ст. під неділю на 8 ст.

АДРЕСА: Нова Зоря, Львів, ул. Ґродзіцких ч. 2. І. п. - Тел. 105-72.

Передплата в краю: чверть-річно 6 зол., місячно 2 зол., Закордон. чверть-річно 9 золотих

ЦІНА ЧИСЛА 20 СОТ.

Конто П.Щ.Львів 505.796

ЩО ДІЄТЬСЯ В СВІТІ

Консервація замку князя Любарта в Луцьку.

Архітектурний відділ магістрату в Луцьку зачав консерваторські праці на замку князя Любарта в Луцьку. Замок побудований кн. Любартом в 14 ст. Він тепер сильно занедбаний. Воєвідство призначило 2.000 зл. на відновлення замку. Разом з грошевою підмогою магістрату се вистарчить на виконання найпотрібніших консерваторських робіт, щоб зберегти цінну історичну будівлю.

Офензива Комінтерну на Польщу.

Антикомуністична Аґенція звідомляє з Парижа: Комінтерн призначив великі грошеві суми на переворотну діяльність в Польщі. Ті суми значно перевишшають всі европейські видатки Комінтерну з виїмком видатків звязаних з комуністичною акцією в Еспанії. Комінтерн призначив 7 друкарень в Парижі на печатання нелеґальної літератури, призначеної до кольпортажі на терені Польщі. В м. Ст. Дені зорґанізовано окремий вишкіл комуністичних аґітаторів. Технічне опрацювання пляну пропаґандивної акції на терені Польщі припоручив Комінтерн В. Мінцберґови. Він має бути спецом у веденні підпольної роботи.

Примус затруднювати учасників воєн за незалежність Польщі.

„Денник Законів" з 6. с. м. оповіщує закон з 2 липня с. р., ухвалений соймом і сенатом, про запевнення праці учасникам боротьби за незалежність Польщі. Закон постановляє, що всі підприємства державні, самоврядні і приватні обовязані затруднювати на кождих 33 працівників бодай одного учасника воєн за незалежність Польщі. Підприємці, які не приноровляться до того закона, будуть карані адміністративно арештом до 6 тижнів або гривною від 200 до 2.000 зл.

Молоді большевики бойкотують безбожників.

На конференції союзу безбожників в Москві нарікали, що комсомольці замість помагати, перешкоджують пропаґанді безбожництва: бойкотують протирелігійні виступи в клюбах, уряджують бурливі демонстрації підчас безбожницьких промов у клюбах і т. п. Дальше бесідники вказували на факт, що підчас протирелігійних викладів половина слухачів покидає салю, а ті, що залишаються, відносяться ворожо до прелеґентів. Представники книгарень ствердили на конференції, що від 3 літ майже ніхто не купує безбожницької літератури. А коли книгарі самі предкладають її покупцям, то се викликує неприємности.

Сталін береться до Комінтерну.

Французька преса звідомляє, що Сталін зарядив чистку в Комінтерні. Начальник ГПУ Єжов припоручив переведення чистки політбюру російської комуністичної партії. Покищо завісили в членських правах богато визначних членів Комінтерну, м. ін. основника Профінтерну Мануїльського. Чистку мають перевести також в аґентурах Комінтерну в Празі, Парижі й Амстердамі. Має наступити також зміна орґанізаційної структури Комінтерну: його „тайну секцію" мають назвати „секцією для спеціяльних завдань".

Чистка музеїв в Німеччині.

Німецька преса широко обговорює новий декрет преміера Ґерінґа, яким він уповажнив мін. освіти Руста перевести основний перегляд мистецьких зборів у всіх німецьких музеях. Чистку мають перевести згідно з директивами, що їх сформулював канцлер Ґітлер в недавній промові на „Днях Штуки" в Мінхені. Міністр Руст має очистити всі музеї з творів, що не погоджуються з сучасним німецьким політичним світоглядом і не заслугують на назву мистецьких.

Чому не вдалася офензива червоних під Мадридом.

Французька преса приносить цікаві інформації про те, чому не вдалася недавна офензива червоних еспанських військ на м. Брунете під Мадридом. Ту офензиву рішив перевести самовільно ґен. Лістер, командант центрального відтинка мадридського фронту. Він хотів тою офензивою відтягнути війська повстанців з північного фронту і не допустити до упадку м. Сантандер. Офензива, зачата без відома головної команди червоних, перемінилася в поразку. Війська червоних стратили 20.000 жовнірів. Правительство у Валенсії зажадало вияснень від ґен. Міая. Потому його вислали на фронт під Теруель, а команду над мадридським фронтом обняв полк. Ортеґа. Ґен. Лістер остався на своїм місци.

Тільки літра молока і склянка чаю денно.

В місті Корби, в Анґлії, живе Анґлійка Мабель Ашворт, жінка робітника металівця, яка вже 11 літ живе лише тим, що випиває денно літру молока і склянку чаю. Се її одинока пожива. Мимо того почувається вона добре і виконує нормально всі свої родинні і домашні обовязки. Перед 11 літами Мабель Ашворт скалічила собі кормовий провід рибячою кісткою і від того часу так призвичаїлася до плинних харчів, що не може проковтнути навіть куска хліба. Лікарі дуже цікавляться тим случаєм. До п. Ашворт приїзджають часто лікарі-спеціялісти з Лондону, щоб провірити стан здоровля людини, яка відживляється такий довгий час тільки літрою молока і склянкою чаю.

Найбільший театр на світі.

Велика парижська опера, після переведеної перерібки, показалася найбільшим театром світа. Ось деякі цифри, що про те переконуть: Сцена в тому театрі має 26 м. ширини, 52 м. довжини й 60 м. висоти. В часі ремонту помальовано й покрито боазеріями 200.000 кв. м. стін. На це зужили 50 тон фарби. В опері поміщено 120 пожежних помп. Збірники безпеки містять 420 кубічних м. води. До прикрашення мотивів зужили 4 кґ. золота. (Боазерії се різьба в дереві).

„Чеказе"

Цікаві інформації про адвокатів в СССР.

Наперед скажемо, що таке „Чеказе". Отже „Чеказе" се большевицька скорочена назва адвоката. Вповні звучить вона ЧКЗ (Член Колеґії Защитників, себто оборонців). Офіціяльний орґан совітів „Ізвестія" в ч. 170 звідомляє, що в СССР є тепер около 6.000 (шість тисяч) „Чеказе". Як на поверх півтора сотки міліонів населення — „Чеказе" дуже мало. Та не се найгірше для того стану і для права, а ось що: „Ізвестія" пишуть, що з тих 6.000 „Чеказе" тільки 1.800 мають дореволюційну правничу освіту. Се головно б. помічники „присяжних поверенних" (адвокатів). З оставших 4.200 около 1.100 вчилися в совітських правничих „вузах", 922 мають лише короткі правничі курси, а решта не має взагалі ніякої правничої освіти! Богато між ними людей просто відправлених з ҐПУ (з чрезвичайки) і з міліції, а відправлених за дисциплінарні проступки.

Російська ґазета пише:

„Увольняемые из этих вѣдомств за дисциплинарные проступки обыкновенно выражают желаніе стать членами коллегіи защитников; отказа в этом уволенным работникам наркомвнудѣла не бывает."

Інакшими словами кажучи: Хто не надається навіть до чрезвичайки і до поліції, той в СССР йде тепер до адвокатури... А правничої освіти зовсім до того не треба...

Так низько впав тепер адвокатський стан на землях б. Росії. А він іще так недавно належав і там до найбільш поважаних станів суспільности...

Довідуємося дальше, що на 6.000 „чеказе" в СССР є всего 350 комуністів. Всі инші безпартійні.

Відношення совітських суддів і прокураторів до „Чеказе" — „возмутительное", як пише російська ґазета. Просто тому, що на адвокатів дивляться в совітських судах як на „буржуазный предразсудок" (забобон). Як тільки „Чеказе" відважиться обороняти перед судом свою точку погляду, його зараз пятнують як політичного противника совітської влади. І доля його вирішена. Навіть в самій назві „Чеказе" бачать там щось понижаюче, щось малпяче, що пригадує „шимпанзе". Се, так пишуть „Ізвестія", відгомін тих часів, коли педаґоґів прозивали „шкрабами", а інжинірів і техніків „ітеерами" (з останніми роблять се й тепер). Такого відношення до адвокатури забогато навіть большевицьким „Ізвестіям". І та ґазета домаґається знесення безмисного словечка „Чеказе" та заступлення його давною назвою „адвокат" або „повіренний". Дальше домаґаються „Ізвестія", щоб установити обовязок висшої правничої освіти для адвокатів і знов завести звання „помічника адвоката" з обовязком бодай однорічної або дволітної практики під проводом досвідчених правників.

Останні домагання большевицької преси свідчилиби про те, що в головах большевиків зачинає світати розуміння значіння адвокатського стану для культури і взагалі можливости упорядкованого суспільного життя. Досвід тисячеліть уже твердо доказав, що з упадком освіти й незалежности адвокатського стану все йде в парі упадок цілих суспільностей: бо здоровий адвокатський стан це озброєна в освіту совість спертого на законах суспільного порядку. Такої совісти урядово настановити не можна: вона мусить бути незалежна, або вона ще-

Поганський націоналізм

(Стаття надіслана).

„Зібрали отже первосвященики й фарисеї раду й говорили: Що зробимо, бо сей чоловік творить много чудес? Коли його так лишимо, всі в нього увірять і прийдуть Римляни й заберуть і наше місце й нарід. Один же з них, на імя Каяфа, що був на той рік первосвящеником, сказав їм: Ви нічого не знаєте. Не думаєте, що краще для вас, щоб один чоловік умер за нарід, а не весь нарід загинув... Від того отже дня постановили вбити його.“ (Йоан. XI, 47-53).

В „Українських Вістях“ появився був запит, звернений на адресу „Нової Зорі“, чи наш часопис уважає кождий націоналізм за поганський, чи лише декотрі націоналізми, а інші вважає за можливе узгіднити з християнською релігією. Очевидно, що того рода запит щонайменше непорозуміння, коли не просте поминення загально знаних фактів. „Нова Зоря“ не голосить якоїсь нової віри, щоб її питати про те, що знане навіть зі шкільних підручників.[1]) „Н. Зоря“ освітлює політичні й суспільні справи з католицького становища. Думаємо, що „практикуючі католики“ повинні знати, як учить католицька Церква; та щоб дати відповідь на звернене до „Нової Зорі“ питання, займуся згаданою справою. В отсій статті розгляну питання: 1) що таке поганство в своїй суті і 2) який націоналізм поганський. Питанням християнського націоналізму займуся в слідуючій статті.

Щож таке поганство?

Кождий, хто читав Біблію, навіть шкільну, знає, що погани п о ч и т а л и і д о л і в, себто, що вони були ідолопоклонники. Очевидно не можна розуміти ідолопоклонства примітивно, себто, що поганські народи почитали те дерево, чи той мармур, що зображував божка. Вони знали добре, що подобу Зевса виконав нпр. Фідій, але Фідій не був „творцем бога“; він лише дав його зображення: е й д о л ь о н, грецьке слово, що перероблене в церк.-слов. на „ідол“, якраз означає „зображення, образ“. А почитали вони Зевса, що — на їх думку — управляв світом, кидав громи й т. д. Отже поганство полягає не на почитанні з о б р а ж е н н я богів, але на почитанні б о г і в, а не одного, правдивого Бога. Ідолопоклонство (ейдольолятрія) дістало свою назву серед Жидів, що не знали зображення Бога; їм було чуже віддавання почести зображенню Бога; тому й досі жидівствуючі секти (нпр. дослідники, адвентисти й ін.) називають почитання ікон правдивого Бога та святих „ідолопоклонством“. Як бачимо, суть поганства не в ідолах, а в віддаванні почести божкам.

Хтож такі ті божки? Відповідь на се знаходимо в кождій книжці, де мова про поганську релігію. Поганські божки — се уосіблення сил природи, або просто сотворених річей (нпр. вітер, сонце, місяць, небо, земля й т. д.). Тому поганство полягає на відверненні думки і душі від Бога, Творця світа й усього, що в ньому є, і звернення, привязання душі до сотворіння. „Бо пізнавши Бога, не як Бога прославляли, або дякували, але знікчемніли в своїх думках і затьмилося їх нерозумне серце. Бо запевняючи, що вони мудрі, сталися дурними. І заміняли славу нетлінного Бога на подобу образа тлінного чоловіка і птиць, і чотироногих, і повзунів“ (Рим. I, 21-24). Отсі слова св. Павла до Римлян вказують на суть ідолопоклонства. Воно пояснене ще ширше в іншім листі св. Павла (Єфес. V, 5): „Бо се знайте, розуміючи, що ніякий розпустник, або нечистий або лакомий, що є ідолопоклонством, не має наслідства в царстві Христовім і Божім“. Отже всяке привязання до світа, получене з відверненням від Бога, себто ставлення земних, дочасних справ як найвищий закон, з поминенням Божого закона — ось поганство, ідолопоклонство. „Хто любить батька або матір більше як Мене, не є Мене достойний; а хто любить сина або дочку більше як Мене, не є Мене достойний“ (Мат. X, 37), — так поясняє се сам Христос Господь.

Ба, що більше: погани позбавлені Бога („без Бога на сім світі“, Єфес. II, 12), натомість у власті діявола. Псальми виразно називають поганських божків демонами: „Всі боги поганські — демони“ (Пс. 95,5); св. Павло каже, що погани приносять жертви чортам (1 Кор. X, 19-20). Так виразно вчить і св. Августин (початкові книги твору „Про Царство Боже“). Не диво отже, що ідолопоклонники допускаються найогидніших річей в культі навіть таких як релігійна проституція в Мезопотамії, чи криваві людські жертви. Що вже й говорити про етику!

Коли примінимо отсе поняття поганства до кличів новітнього, або й давнішого націоналізму, то побачимо п о г а н с ь к и й н а ц і о н а л і з м. „Нація понад все!“ „Добро нації найвищий наказ!“ — ось два цілком поганські кличі. Бо коли нація „понад все“, то значить, що й понад Бога й Його закон. Коли добро нації найвищий наказ — то значить, що вищим наказом не є й Божі заповіді. Поганські ті кличі в засаді, поганські й у виконанні. Що таке „добро нації“ і хто покликаний виясняти, що добре для тої нації? Очевидно ріжного покрою націоналісти й національні вожди, що їх нераз (як нпр. у нас) є кілька. Для одних буде „добро нації“ те, що для других „зло нації“, нпр. терористична підпольна боротьба. Хто тоді може вирішити, котре дійсно добро для тої нещасної нації? Внаслідок ріжного понимання „добра нації“ приходить до бійки й навіть до убийств таки між націоналістами — і нація в імя „добра“ лише терпить нещастя від своїх „добродіїв“... А що „добро нації найвищий наказ“, то тому „найвищому“ наказові треба підпорядкувати всі „нижчі накази“. Ось примір: „добро нації“ в розумінні одного „вожда“ вимагає застрілення людини. А що се „найвищий наказ“, то йому підпорядковує він інший наказ: „Не убий“ — як „нижчий“... Відразу видко, що такий націоналізм заперечує Бога й Його закон ніби-то для добра нації, хоч навіть інші націоналісти мають інший погляд на ту саму справу.

Отже відкидається Бога, переступається Його закон, бо він у данім разі „нації“ заваджає в розумінні націоналіста. Маємо тут очевидне поганство. Божком робиться в данім випадку нація, чи радше своєрідний твір уяви й емоції людей, що ідентифікують свій твір з нацією, себто реальною скупиною людською. „Хто любить батька чи матір більше від Мене, не є Мене достойний“, каже Ісус Христос, значить: такий не може бути Його учеником (Лук. XIV, 26). Любов до своєї нації без Бога веде на манівці таксамо, як надмірна любов родичів до дітей. Родичі, що надмірно люблять своїх дітей, дивляться через пальці навіть на переступства своїх дітей, стараються їх оправдати, покривати. Таким способом доходить до зневаги Бога. Чому? Бо родичі люблять дітей більше як Бога. Отсе й є ідолопоклонство. Таке саме ідолопоклонство є й тоді, коли націоналісти зсліплені в своїй нації, а злочини, гріхи, виконані „для добра нації“, знаходять признання. Не хочуть признати засади Христової Церкви: „Нон сунт фаціенда маля, ут евеніят бонум“ („Не вільно робити зла, щоб вийшло добро“). Зі зла ніколи не виходить добро, а на поганськім почині не спочиває Боже благословення.

До чого направду доводить ідолопоклонний націоналізм, бачимо на прикладі Жидів з часів земного життя Христа Господа. І між ними були тоді такі націоналісти, що казали „добро нації понад все“. Це були фарисеї й садукеї, особливо ті перші. Вони бачили чуда Ісуса Христа, чули Його божеську науку, а проте — вбили Його. Чому? Бо Він виступив проти їх пустого націоналізму без Бога і попрікав їх за формалізм. Відповідь на те була така, що Жиди вирішили вбити Ісуса Христа й перевели свій намір в діло. Так „націоналісти“ стали вбивниками й то боговбивниками! Такий був плід їх клича: „Нація понад все“. „Прийдуть Римляни й заберуть і наше місце й нарід“. Якеж се подібне до новіх націоналізмів з їх явним поганством!

Такі були наслідки поганського націоналізму. Фарисеї хотіли охоронити свій край від Римлян і тому вбили Ісуса Христа. Вислід того злочину був якраз протилежний їх намірам. Наперед зневажив і образив національні почування Жидів Пилат, коли написав на шибениці-хресті: „Се цар жидівський“. Жиди хотіли зміни напису („він казав: я цар...“), але коли Пилат не уступив, то вони погодилися на сю зневагу. До того вони ще й „схрунули“, кажучи: „Не маємо царя, лише цезаря“. Се другий плід їх „націоналізму“. Третій — се приняття на себе кари Божої за невинну кров: „Кров його на нас і на наших дітях“. Врешті четвертий наслідок: руїна єрусалимської святині, прогнання Жидів з Палестини і — прийшли Римляни й узяли їх край... Сталося якраз те, перед чим вони хотіли рятувати край. Пімста не дала на себе довго чекати.

Так виглядає поганський націоналізм. Така його теорія і практика. Проти такого націоналізму „Нова Зоря“ як католицький часопис виступала й буде виступати. — К а т о л и к.

[1]) Пор. нпр. о. проф. Л. Лужницький, Християнсько-католицька етика. Учебник для середних шкіл. Видавництво Чина св. Василія В. в Жовкві. (Жовква, 1927), стор. 123—124.

зає в жахливім упокоренні й пониженні.

До якої міри дійшло в СССР пониження тої суспільної совісти, про те свідчить не тільки голос „Ізвестій“, але й те, що при такім стані большевики таки стидалися брати участь в недавнім міжнароднім зїзді правників у Парижі. Про се в окремій інформативній статейці.

Подав А. Ч.

Арештували священика

Дня 8 липня с. р. приїхала поліційна стежа з Яслиськ до Волі Нижної в сяніцькім повіті і перевела ревізію в місцевім греко-катол. приходстві. Ревізія була остра і дуже докладна: поліція перешукала не тільки помешкання, але також подвіря, будинки, сумежні закутини, сховки і площі. За чим шукали, невідомо. Не знайшли нічого. Після ревізії увязнили місцевого завідателя парохії о. Володимира Худика та його служницю. Увязнених відвезено під поліційною ескортою до суду в Риманові через Волю Нижну, Яслинську Посаду, Дальову, Коралик Волоський і Польський, Дошно, Риманів-Живець і Риманівську Посаду. Численно зібрані люди приглядалися відвоженню увязнених м. ін. також робітники, що працювали тоді коло будови дороги в Волі Нижній. З Риманова після переслухання випущено о. Худика на волю. Арештування священика, разом зі служницею, викликало сильне вражіння в цілій околиці. Причина арештування невідомі. („Н. Ч.“, 173).

Неграмотність совітських лікарів

„Ізвестія“ (з 4. VIII.) пишуть, що в їх редакції є ціла збірка лікарських рецепт, які свідчать про страшне неуцтво совітських лікарів в Москві. Так нпр. в одній рецепті хорому приписано зажити 0.2 грамів морфіни. Лікар зле знав десяткові дроби, бо замість 0.02 гр., написав 0.2 гр. Отже приписав хорому смертельну давку морфіни. Подібні помилки лучаються з приписуванням інших лікарств. В аптиках часто завважують неправильні приписування і не видають лікарств на сумнівні рецепти. Одначе й аптикарі не все вистарчаючо грамотні. Большевицька газета взиває комісаріят здоровля видати розпорядки проти того суспільного лиха.

ОГЛЯД ПРЕСИ

Моральне відродження нації

В 170 ч. принесло „Діло" чергову статтю про „нормалізацію" пера п. Антона Чернецького. Він пише м. ін.:

Висліди „нормалізації" — мізерні. Тут і там віднова читальні чи (щораз рідший) дозвіл на імпрезу, якийсь малий кредит для фінансової установи, більш чим скромна підмога харитативно-філянтропійній українській установі, — а далі відомі резолюції та заяви навіть проти нашого обряду, протиукраїнський курс не тільки націоналістично-шовіністично настроєного польського громадянства, але й людей, які повинні бути обєктивні з титулу свого урядового становища. — Те, про що пишеться прилюдно в пресі, це слаба відбитка того, що діється в терені, головно по селах, де кождий функціонар поліції надає собі право нагляду не тільки над кождою українською інституцією, але й кождим Українцем, головно інтелігентом, який неначе є політично „підозрілий" з самого титулу своєї національности! Одночасно починається вже й вишукування та поотегування всіляких одиниць типу колишніх „хліборобів". Психічного підходу польської суспільности до українського національного відродження та його розвитку досі ще не переборено і це не так легко та скоро станеться. Досі нема навіть спроб в тому напрямі зі сторони міродайних польських кол, навпаки, є спроби нової протиукраїнської мобілізації. Польська сторона, чи може не урядові сфери, а саме польське громадянство, у своїй подавляючій більшости, зрозуміла зміну тактики в українській політиці, як ознаку нашого безсилля, а в слід за тим як капітуляцію з основних наших змагань. Серед польського громадянства віджила стара думка спробувати повести серед нашого дефетизму новий наступ на нас вже не як на союзника, а на невигідного противника. Богато у нас зрозуміло нормалізацію трохи наївно, добросердно. Дехто думав, що посли принесуть безробітним посади, признання української мови, підмоги нашим установам, ба, що більше, деякі навіть думали, що „угода" з Поляками дасть нам автономію. Не хотіли ми знати цієї відвічної правди, що всі життєві, людські, а тимбільше національні добра, не приходять легко. А національне добро здобуває нація перш усього моральними вартостями внутрі свого власного національного організму, заки офіційно санкціонують їх міжнародні договори та трактати. Внутрі нашого громадського життя існує й далі сокальський кордон. Факт існування серед українського громадянства поза Галичиною „репрезентантів", що в розріз із цілою конаціональною громадою в польській державі, поважуються на свій лад заступати свої відрубні групові інтереси, це таке політичне явище, що його польська сторона мусіла скапіталізувати проти нас. А факт існування москвофілства, чи не дає жиру для всяких брукових органів польської преси? А брак консолідації внутрі нашого громадянства? Іде у нас боротьба за дрібниці, нераз за старі, заплісніли та пережиті звички, до яких люди привикли, як до „традиції". А на низах: нарікання, жебранина за посадами або вичікування манни з неба. Чому так є? Ріжні є причини, але найважнішою на мою думку, є брак самопошани у нас самих, наш примітивізм, який каже нам або бунтуватись або упідлюватись, замість, консеквентно, гідно та послідовно, зорганізовано обстоювати наші права. Щож робити, чи змінювати тактику та ставати знову в опозицію до польської держави? Одиноким засобом нашої оборони в сучасній дійсности — се пристосовлюючись до реальних життєвих умовин, зібрати та сконсолідувати, а відтак скріпити та сцементувати наші власні національні сили і ними протиставитись протиукраїнським хвилям у польській державі. Вікового польсько-українського спору не вирішимо з нині на завтра. — Не можемо мати оман, що самим тільки поприченням офіційних польських кругів, дістанемо пошанування та заспокоєння наших прав. Не зневірюватись нам, а чесно й одностайно обороняти наші національні інтереси внутрі польської держави та заставити й польську суспільність респектувати нас як вартного та цінного майбутнього союзника.

А. Чернецький.

Після розвязання УСС

„Новий Час" в 176 ч. приніс статтю п. з. З приводу розвязання УСС. В ній пише м. ін.:

Українське суспільство стоїть сьогодні під враженням розпорядку Львівського Воєвідського Уряду, яким розвязано Український Спортовий Союз, установу, що своєю 13-літньою діяльністю здобула собі велику популярність за пропаганду спорту, за обєднання в своїх організаційних клітинах тисячів молоді, за надавання напрямку спортовій діяльності підчинених йому клюбів. — Що долило оливи до вогню, що було останньою причиною, яка спонукала адміністраційну владу другої інстанції рішитися на цей радикальний крок власне тепер, у серпні 1937 р.? — Подана вона в 13-тій точці письма (Львівського Воєвідства), в якій пишеться: „УСС під покривою спортово-руханкової діяльности ширив політичні кличі, забарвлені націоналістично-сепаратистично, чого доказом є: а) виелімінування із свого гурту товариств, що не стояли на площині повного зірвання контакту з організаціями, згуртованими в загально державних союзах, та б) відкинення на Звичайних Загальних Зборах, в дні 28 березня 1937 р., внесення про усунення зі статуту постанови про зірвання контакту з загально-польським спортом". — Отже конкретно йде тут про факт, що Заг. Збори 28 березня ц. р., вирішили не піддавати УСС під контролю державного уряду фізичного виховання. Чи така ухвала Загальних Зборів УСС була протизаконна? Ні! Підкреслюємо: Загальні Збори не вирішували зовсім справи зірвання контакту з загальнопольським спортом, тільки не згодилися піддати УСС під контролю державного уряду фізичного виховання. І перед Заг. Зборами й опісля Спортова Рада УСС робила всі можливі заходи, щоб зберегти легальні форми праці установи. — Старалася примінитися до вимог нового закону про товариства, відповідно редагуючи зміну статуту, робила заходи в справі затвердження нового статуту, в цих заходах стрічалася навіть з обіцянками, що справа буде поладнана позитивно. — І ось несподіванка, яка заскакує й наші провідні спортові кола й все суспільство: розвязання УСС. — Справа для українського суспільства незвичайно прикра. Йде ж тут про тисячі молоді, що, згуртована в спортових клюбах, займалася спортом під кермою УСС. Сьогодні ця молодь стає на роздоріжжі. УСС по 13-літній діяльности рішенням влади розвязаний, а тимсамим усі його члени тратять свою організаційну базу. Полишені самопас, без керми й пляну праці, будуть наражені на ріжні небезпеки. Не маючи змоги виладувати своєї енергії у спорті, можуть спрямувати цю енергію в небажаному напрямі. — Таким чином і так ускладнений у нас відтинок молоді, ще більше ускладнюється. Чи це ускладнення лежить в інтересі держави? Думаємо, що ні! — Як довідуємося, Спортова Рада УСС вносить рекурс до Міністерства, в якому дасть основну відповідь на всі точки письма Воєвідського Уряду з 4 ц. м.

Нерозвязана проблєма

„Волинське Слово" принесло в 24 ч. статтю п. з. „Програма є конечністю". В ній пише м. ін.:

Українська проблема має два розгалуження: одне виходить далеко поза межі Речипосполитої, маючи в собі елемент світового характеру; друге — входить глибоко у внутрішне життя польської держави. Колиб українська проблема не мала в собі цих світових елементів, — її питомий тягар у внутрішній політиці Польщі не мавби тільки трагічного напруження. — Власне, в українську проблему входять ті елементи, що скристалізувалися в боротьбі народів за своє визволення під час світової війни. Під згуки гармат і переможної пісні революції зродилася молода українська держава. Для пересічних людей — це було несподівано, це було незрозуміло; але це був історичний факт, що затяжив над дальшими шляхами світової політики. Українська проблема не може вже зійти з терену світової політики. Якщо комуністичні форми державности не вважати за цивілізаційний набуток, тоді українське питання треба віднести до числа нерозвязаних, але таких, що на своє розвязання чекають з невблаганою конечністю.

Нема повороту вліво

„Наш Пшеґльонд" пише в статті п. з. „Побіда Озону" м. ін.:

„Промова маршала Ридза-Сьміглого була коротка. Тривала вона тільки 12 хвилин. Ґенеральний інспектор збройних сил не входив у подробиці озонової програми, не згадував про неї взагалі. Порушував справу армії й внутрішньої консолідації, але, відповідаючи тим, що бокують, кривляться, вражені новими посуненнями, маршал висловив довіря головному командантові Союзу Легіоністів Коцові, якому повірив спеціяльну політичну місію, дав підтримку Озонові й дав доказ, що дальша діяльність тої організації, так, як і попередня, провадиться при постійній апробаті рішального чинника.

Промова, виголошена 8-го серпня в Кракові, є доказом, що т. зв. консолідаційна акція не переривається, а всякі зміни й переміни, чи то в уряді, чи на інших відтинках, відбуватимуться під озоновий колір. Рік тому полишив рішальний чинник вільну руку легіоністам. А вчора упав наказ: нема вже вагань і відмов, нема повороту вліво."

Нема вже чим палити

„Український Бескид" в 31 ч. приніс замітку п. з. „Народ не має вже чим палити". В ній пише:

Дивно якось звучать ці слова — та на жаль вони правдиві. Колись Турчанщина була богата в ліси, в яких спокійно вуйко-медвідь мешкав, а нині лис — зайчик тут і там покажеться, бо не має де захиститися. Чому? Бо ліси тереблять, якби до загину, чого свідком пусті — обголені з них гори. Дійшло до того, що наш „Бойко" вже пняки з давніх дерев корчує, щоби чим запалити, бо ліса нема, а як ще де є, то нема що в нім рубати. Тимто в турчанських горах, здається неінакше є і з других, клімат дуже змінчивий, бо як посухи, то все вигорить, а як дощ, то все сполоче і остається сам камінь. Як були ліси, то і посуха не була тут страшна і злива не робила такої шкоди, бо ліси стримували одно і друге. Чиж направду нема нікого, щоб звернув на це увагу і не допустив, щоб наші гори стали пустими скелями, а народ пішов з торбами або таки вигинув голодовою смертю? Замість насаджувати штучно там православя, замість кривити душу українського шляхтича, займіться, панове, поправою лісного дровостану, а тоді буде вас народ благословити, бо за теперішну роботу хіба тільки проклинає вас і гріх бере на душу. — Обсерватор.

Берлін порозуміється з Москвою?

„Век Нови" (ч. 10867) в статті п. з. „Берлін—Москва" пише м. ін.:

Совіти не почуваються безпечно, бо мають проти себе двох ворогів. Ще більше ніж зовнішних ворогів Совіти бояться внутрішних. Непевні себе, вони уникають і будуть уникати війни за всяку ціну. Але війна неминуча. Експанзія Японії і систематичний підбій Далекого Сходу скорше чи пізніше мусять довести до збройної розправи. Совіти може не боялисяб війни з Японією, коли булиб певні, що їх рівночасно не нападе ніхто в Европі. Війна з Японією булаб може навіть популярна, бо в російській суспільности ще живе охота пімстити програну з 1905 р. Забезпечення в Европі скріпилоб вигляди Совітів в Азії. Звідти стремління до порозуміння з Німеччиною, хочби навіть з гітлєрівською... Німеччина не може числити на переведення своїх плянів при теперішній констеляції в Европі. Отже з браку іншого виходу готова вона шукати порозуміння навіть зі Совітами. Тому що дійсна вартість французько-совітського союзу доволі проблематична в сучасних відносинах, а одинока загроза СССР в Европі се Німеччина, то хто знає, чи ті дві держави не засядуть колись до спільного стола.... У всякому разі не треба забувати, що вже існувало Рапалльо і що воно може повторитися в значно ширших розмірах. На тлі тих можливостей візита совітського посла Юренева в канцлера Гітлера доволі знаменна. Коли до неї дійшло, то певно не на те, щоб поглиблювати ріжниці між обома державами, тільки, щоб обговорити спільні інтереси. А се вже богато...

Селяни не дають збіжжя

В колхозах Дніпропетровської округи вимолочене зерно лежить купами на полях. Скількість того незвезеного зерна обчисляють на 15 міліонів пудів. „Ізвестія" остро атакують партійні організації, як також директорів совхозів і колхозів за те, що вимолочене зерно марнується на купах в полі. Управителі совхозів і колхозів оправдуються тим, що не було чим звезти вимолоченого зерна. Тягарові авта попсуті і вчас не направлені. А коней в колхозах нема. В богатьох районах селяни не хочуть віддавати збіжжя.

Чемна почта в Данії

Майже в усіх европейських краях почта впровадила карні оплати за недостаточне офранкування листів. В Данії не так. Данська почта отримавши недостаточно оплачену пересилку, доліплює потрібну скількість значків і доставляє посилку на місце призначення. Потому висилає лист до надавця слідуючого змісту: Виходячи з заложення, що ви не хотіли наразити адресата на додаткові кошти, ми доповнили скількість значків, бракуючу на вашій пересилці, на суму таку-то і доручили пересилку на вказану адресу. Супроти того просимо наліпити значок на залученій картці на вказану суму і прислати ту картку до почтового уряду в ..."

РЕДАКЦІЯ РУКОПИСІВ НЕ ЗВЕРТАЄ і з того приводу в переписку не входить.

ОСИП НАЗАРУК

Формальні вимоги

Культура публичного виступу.

Хто приходить на якусь лекцію, реферат, виклад чи промову, а вміє думати про те, що робить, той передовсім мусить додуматися до того, щоби з ужитого часу мати якнайбільше хісна.

Тільки виїмкові промовці, дуже загартовані життям і вправою та здорові з природи витримують невідповідне поведення слухачів так, що се їх не виводить з рівноваги і не впливає кепсько на хід їх думок та на їх аргументацію (а деяких навіть побуджує до бистрішого думання та дотепнішого реаґування).

1) Отже перший обовязок слухачів, якого виконування також їм принесе хосен, це: поводитися прилично. Се значить молодому прелеґентові взагалі не перебивати (бо він ще не має вправи, щоб якстій добре відгризтися). А старшому і вправному прелеґентові можна і часом навіть добре перебити його промову якимсь окликом. Але се можна робити а) тільки тоді, коли слухач дійсно має що сказати в оклику, б) тай тоді робити се по можности рідко. Перебивання прелеґентові дурними й частими окликами детонує молодого прелеґента нераз до тої міри, що він взагалі перестає набудуче думати про публичні виступи. Коли се людина совісна і позитивна, то ясна кождому шкода з відстрашення такої людини від публичного життя. А перебивання старшого і вправного прелеґента пустими й дурними окликами й увагами має звичайно той наслідок, що прелеґент виробляє собі погляд на слухачів як на людей, які нічого розумнішого від тих окликів не годні з себе добути. В консеквенції прелеґент звичайно обнижує якість змісту того, що має сказати. А се, розуміється, зовсім не виходить на хосен ні слухачам ні публичній справі.

2) Ну, добре, мігби хтось подумати, але яка на те рада? Таж дурнів з дурними окликами й увагами не сіють і спеціяльно не плекають. Вони самі родяться й виростають... — Отже є на те рада і виконування її се другий обовязок всіх слухачів. Коли завважиться, а) що хтось перебиває молодому і ще недосвідченому прелеґентові, б) що хтось робить навіть досвідченому прелеґентові дурні оклики, в) що хтось робить вправді незлі оклики, але занадто часто, — тоді треба мати відвагу збірно виступити з домаганням до президії, щоб зробила кінець таким перериванням. А коли предсідатель зборів митка і не має енергії тай не годен собі дати ради зі шкідниками, тоді присутні мають обовязок реаґувати безпосередно в обороні прелеґента, навіть, колиб се мало довести до розбиття сходин. Хосен і з розбиття сходин буде такий, що молодий думаючий прелеґент не дістане відрази до публичного життя, бо буде бачити, що є й розумні та тактовні люди, які беруть в оборону того, що працює для публики. А старший досвідчений прелеґент по такім реаґуванні не обнизить на другий раз якости своєї промови. Розуміється, счиняти бучу задля одного, двох чи трьох окликів — нема сенсу. А счиняти бучу задля дотепного оклику навіть глупо і шкідливо.

3) Більше нервозним прелеґентам майже таксамо (як часті або дурні оклики) докучають несвідомі перериванння. Вони полягають на тім, що „слухачі“ перешіптуються між собою, часом навіть і півголосом говорять — і то про зовсім инші справи ніж ті, які порушує промовець. Правдою є, що промовець, який говорить інтересно, звичайно не дає винати таким балачкам. Одначе початкуючий промовець ще не вміє відразу схопити уваги слухачів і прикувати її до себе. А й старший досвідчений промовець, що вміє се зробити, нераз має перед собою таких глухманів, що може себе потішати хіба відомим віршом з Лиса Микити:

Став Микита тай балака,
Та найстарший пан осляка
Вже пять років як оглух...

Трудно сказати, чого властиво такі глухмани приходять на реферати. Отже супроти них і супроти инших „приватних розмовників“ мають серіозні слухачі той сам обовязок, що під 2.

4) Майже таксамо, а часом і більше перешкоджують слухачі промовцеві куренням тютюну. Сей некультурний звичай в часі промови став у нас вже такий звичайний, що люди навіть не застановляються над тим, в яке положення ставлять вони прелеґента, коли димом наповнять всю кімнату. Особливо прикро відчуває се такий старший прелеґент, що колись курив, а потому нпр. задля задухи мусів перестати курити. Він відчуває прикрість в далеко більшій мірі ніж ті, що ніколи не курили і не курять. Річ ясна, що се (залежно від нервовости чоловіка) впливає на такого референта навіть так сильно, що перешкоджує йому в скупленні думок: на тім терпить вся авдиторія. І такий чоловік просто з фізичних причин усуваеться передвчасно з публичного життя, бо не переконае-ж він розпертих у кріслах молодиків чи навіть старших тупаків, що курення не належить до нормальних станів людини.

Отже ті, що хочуть курити на лекціях і взагалі публичних імпрезах, могліб се робити щонайвисше тоді, якби просили на те дозволу і якби між присутними не спротивилася ні одна людина: бо коли спротивиласяб хоч одна особа, тоді вона має рацію, бо відсутність нікотини в кімнаті це нормальний стан кімнати, особливож тоді, коли в тій кімнаті має хтось працювати своїми грудьми для публичного добра.

Коли до того взяти ще під увагу всю ту нехар, яку викликають курці своїми недокурками, киданими просто на долівку, і нераз ще розтирану підошвами, — то треба признати, що великий крок до уздоровлення нашого публичного життя зробилиб ті виділи наших товариств, що перевелиб тактовну, але вперту боротьбу з куренням в часі лекцій, викладів і дискусій. Прецінь хто не має в собі вже настілько сили волі, щоб бодай годину - дві видержати без затроювання себе і других нікотиною, той може вийти за двері і там закурити. Приписи в тій справі добре булоб прибити на входових дверах до кождого нашого льокалю і додати до них коротеньку аргументацію в трьох напрямах: а) про потребу приличного поведення курців з огляду на прелеґента, б) про шкідливість курення для здоровля взагалі, в) про незамітне але дуже сильне підривання економічної сили нації курцями: вониж кождого року видають на шкідливий дим сотки міліонів грошей. (Котрий виділ не має часу на уложення оригінального відзиву в тій справі, той може прибити на дверях льокалю хочби отсю замітку, переписавши її або вирізавши з ґазети: аргументація раз-у-раз відновлювана нарешті таки матиме успіх).

5) До сильних перешкод референтові, хоч инакшого рода, належить також спізнювання. Воно буває двояке: а) Президія опізнює отворення сходин, б) люди спізнюються з приходом навіть на те спізнене отворення і приходять вже в часі виголошування реферату.

ЗІ СПОМИНІВ КУРОПАТВИ

(З французького — Альфонса Доде).

Знаєте, що куропатви живуть гуртом і гніздяться разом в борознах загонів. Вони за найменшим звуком зриваються вгору і розсипаються як жмінка сіна киненого на землю. Наш гурток, численний і веселий, містився на краю ліса, маючи з одного боку поживу, а з другого потрібний захист. Відколи я поросла в піря та навчилася сама літати й живитися, чуюся дуже щаслива на землі. Одно лише непокоїть мене трохи, именно ті славні лови, про які наші мами зачинають говорити нишком між собою. Один з найстарших наших товаришів сказав до мене:

— Не бійся, мала! Вже я возьму тебе того дня під свою опіку і ніщо тобі не станеться.

Був се старий когут, незвичайно бистрий та жвавий, хоч на пірю і на грудях мав сліди куль. Ще як молодий дістав шротом у крило. Се зробило його трохи потяжким. Тому він розглядався уважно кругом себе, заки пірвався до лету. Часто забирав мене з собою на край ліса. Стояв там дивний, малий дімок, укритий в тіни каштанів і майже все замкнений

— Придивися добре тому дімкові, говорив старий. Як побачиш з комина дим, двері й вікна отворені, тоді зле буде з нами.

І справді, одного дня вранці почула я з борозни придавлене кликання. Кликав мене старий когут. Його очі горіли дивним блеском.

— Ходи сюди швидко і роби те, що я!

На пів спляча побігла я до нього, не піднимаючи крил, не скачучи навіть, але пересуваючись тихо поміж груди землі як миш. Ми побігли в сторону ліса. З комина малого дімка підіймався дим. Вікна його були поотвирані. Перед отвореними дверми стояли стрільці, окружені псами, що скакали догори. Коли ми переходили попри них, один стрілець сказав:

— Ходім тепер в поле, а по сніданні підемо в ліс.

Я зрозуміла, чому мій старий товариш вів мене під дерева. Серце в мені билося сильно, особливо на думку про моїх бідних товаришок.

Нараз, заки ми вспіли дістатися до ліса, пси кинулися в нашу сторону!

— Присядь, присядь! крикнув старий когут, присідаючи.

Рівночасно, яких десять кроків від нас, піднеслася громада наляканих перепелиць і кинулася до лету. Роздався страшний гук — і нас засипав білий пил, досить горячий, хоч сонце ледви зійшло на небо. Я так перестрашилася, що ледви могла рушитися з місця. На щастя ліс був близько. Мій товариш сховався під малим дубом, я присіла коло нього. І так сховані дивилися ми обоє крізь листя.

В полі була страшна канонада. За кождим вистрілом я заминала очі, зовсім оглушена. Коли я відважилася подивитися, бачила перед собою велику рівнину, а на ній бігали пси, вітрячи між травою та збіжжям. Стрільці накликували на них і вилискували до сонця рушницями. І знов роздався гук. В воздусі почали літати якісь листки, хоч близько не було дерева. Мій товариш пояснив мені, що то піря. Та й дійсно. Яких сто кроків від нас упала на землю гарна, сіра куропатва з закровавленою головкою...

Коли сонце піднеслося високо і стало припікати, канонада притихла на хвилю. Стрільці верталися з рушницями на раменах до малого дімка. Коло них воліклися втомлені пси, звісивши довгі язики!

— Будуть тепер їсти, сказав мій товариш — і ми зробім те саме.

Ми зійшли на поле, зараз під лісом,

Ті два роди спізнювання се два шкідливі раки, що точать наше публичне життя. Про шкідливість тих двох раків можна богато писати. Та вистане згадати головне. Отже спізнювання з отворенням сходин се некультурність і неприличність передовсім з огляду на прелеґента. Чим старший якийсь прелеґент, або чим більший життєвий досвід він посідає, тим він звичайно більше занятий і має упорядкований день тай вечір, має відповідно розложений час на працю і сходини з ріжними людьми. І чим такий чоловік вартніший під оглядом суспільним (або як у нас кепсько говорять „громадянським"), тимбільше цінить він точність і для себе самого і для людей, яким він щось прирік зробити, чи сказати, чи порадити в означеній порі. Отже коли такий чоловік зобовязався виголосити реферат нпр. від год. 7—8 вечером, нпр. з тим, що його впевнили, що дискусії не буде, тоді він звичайно на год. 8.30 має вже нераз замовлені зустрічі з іншими людьми. Отже, коли він не може зачати реферату о год.7, бо сходини, заповіджені на сему, зачинаються в год. 8 або й пів до девятої, тоді перед тим чоловіком стає така ділема: або о год. 8 забратися не виголосивши реферату, або не дотримати слова нераз цілому рядові людей, з якими мав умовлені сходини від год. 8.30 і далі. Як він зробить, так буде зле, бо в обидвох випадках наступає тоді дезорґанізація публичного життя. В першім випадку наступає та дезорґанізація тому, бо наші люди привичні до спізнювань мабуть від початку існування нашого племени, просто не можуть зрозуміти, „як референт може бути таким гоноровим", щоб взагалі не виголосити заповідженого реферату тільки тому, що вони „трохи" спізнилися. Тай тим вони знеохочуються до публичного життя (а знеохочування се одиноке мистецтво, яке наші люди опановують легко, гарно й основно). Колиж референт не дотримає слова тим, що обіцяв з ними зійтися по рефераті, тоді вчить він неточности інших, себто ясніше кажучи деморалізує їх. І себе позбавляє підстави боротися успішно з неточністю в суспільности. Се не арґумент, сказати на те все: „то нехай не визначує собі розмов по рефераті". А не арґумент тому, бо нераз й о м у визначують розмови, а не він визначує, і то визначують нпр. листовно так, що порозумітися нема часу. Се зустрічає особливо часто людей в більших міських центрах. Коли ті люди діяльні, то мають богато знакомих. Ті знакомі з краю пишуть листи і визначують сходини в такійто порі і в такімто місці. Правда, можна потому написати їм, з якої причини не прийшлося, але се не направить вже шкоди, яка повстає з необговорення справи, що її нераз тільки устно можна було відповідно обробити...

Та є ще інші важні арґументи, щоб отвирати сходини в тім часі, коли отворення заповіджено. До головних належить те, що кождий чоловік має тільки якийсь засіб, що так скажу, наелектризування себе в ціли виконання означеної публичної праці. Коли мине пора, на яку референт наставив своє „наелектризування", а він його не може виладувати, тоді те психічне „наелектризування" зачинає в нім вітріти. Прояви того вітріння — ріжні в ріжних людях, отже мають ріжні наслідки. Думаю, що се вітрення одна з головних причин того, чому в нашій суспільности такі рідкі визначні промовці, орґанізатори, дискутанти і навіть поети та письменники.

Та се масове, що так скажу, опізнювання можна бодай зрозуміти, коли не можна його оправдати: воно у нас споконвічне, бо ми нарід переважно хліборобський, у якого година, чи дві не має значіння. Зате другий рід спізнювання вже навіть зрозуміти трудно: такий він дурний, поганий і шкідливий. Коли по спізненім приблизно на годину отворенні сходин, прелеґент знервований очікуванням нарешті зачне промовляти, — аж тут двері рип - скрип! Входить достойник, голосно відсапне і розглядається. А з боків лунають голоси: „А прошу, пане меценасе, пане директоре, пане раднику, є ще місце!" І зачинається вставання і сування кріслами... Достойник сів, знов голосно відсапнув. Зібрані помалу втихомирюються.

Все те відбивається на напруженій увазі референта зовсім не інакше як удари бука по шкірі живої людини. Щойно референт збере до купи свої думки, — знов рип - скрип: входить „дама", не проти ночі кажучи. Розуміється, зачинається ще більша розруха, шаркання ніг з окликами: „А прошу пані добродійки, а тут, а там, а вступися, а посунься!" І знов центром уваги стає не те, що говорить і має говорити прелеґент, але та „дама", що замість інших виховувати до точности, ще сама руйнує порядок. І так напереміну йде нераз до самого кінця: то достойник входить, то достойниця. І ні референтові не дають спокою ні людям. Се звичайно типи неімовірно пусті і зарозумілі, які нарочно спізняються, бо думають, що таке спізнювання і входження на очах всіх підносить їх повагу: диви, мовляв, який занятий чоловік, а таки ще прийшов бодай при кінці, щоб пошанувати (!) прелеґента своєю особою... А він його тим способом не шанує, тільки денервує і провокує, показуючи свою безсоромність.

Яка на те все рада? Є тільки одна: отвирати сходини точно в тій годині, на яку заповіджено, хочби на салі були три слухачі. Розумний прелеґент тим не образиться, а навпаки матиме з того сатисфакцію, що вчить лінюхів і недбальців не лише тим, що має сказати, але самим фактом точного початку свого виступу. Коли се введеться раз, 2-й, 3-й, 10-й, то нарешті точність мусить увійти в життєву практику.

Наслідки того для піднесення вартости суспільности обчислити не дадуться. Але ті наслідки будуть згодом дуже значні і в публичнім і в приватнім житті наших людей.

Ну, а як боротися з тими достойниками і достойницями, що прецінь і тоді будуть спізнятися... З ними можна дуже добре боротися — звичайним ключем від дверей. Прецінь у найкультурніших містах великого світа не пускають до опер і театрів спізнених панів і пань, навіть коли вони заплатили високі ціни вступу і мають на те посвідки. Мусять чекати під дверми аж до скінчення акту і перерви. А в наших обставинах боротьба моглаб виглядати приблизно так: коли реферат заповіджений на 7, зачати сходини точно о 7, як тільки є 3 слухачі. Двері замкнути на ключ від середини в пів години опісля, на другий раз пять мінут перед пів, на третий раз десять мінут перед пів. І так приблизно до року можна вже замикати двері пять хвилин по семій. Нема сумніву, що при такім витревалім поведенні можна вилічити навіть найбільше занархізовану публику: тільки раз замкнувши двері на ключ не вільно їх отворити, хочби стукав не знати який достойник і не знати як голосно. Чим він голосніше буде авантуруватися під дверми, тим основніше осмішиться. Розуміється, початок курації треба шановній публиці оповістити. Значить, треба виразно написати на дверах льокалю, що реферат зачнеться точно і що потому двері будуть на ключ замкнені та нікого більше не пуститься — аж на павзі (яку теж треба точно означити).

Та всі дотеперішні заміти про слухачів і дискутантів — переважно формальної натури. Треба ще застановитися бодай над деякими вимогами до дискутантів і до публики — натури мериторичної, змістової і навіть, я сказавби, суттєвої.

глядаючи в збіжжі зерна. Були тут два гарні бажанти з брунатно - червоним пірям, що крилися з переляку. Не були вже такі гордовиті як звичайно. Їдячи, ми оповідали собі враження, випитувалися взаїмно... Тимчасом снідання стрільців, доси тихе та спокійне, почало ставати чимраз голосніше. Ми чули брязкіт склянок, стріляння корків з бутельок. Старий когут заявив, що вже пора шукати захисту.

І ми шурнули назад до ліса та присіли на горбку, зарослім травою. Я хотіла втікати дальше, та мій товариш сказав, що тут буде ліпше, бо все будемо бачити довкола. Ледви ми сховалися, як стрільці ввійшли до ліса. Ох, ніколи не забуду того першого вистрілу в лісі, що як град подіравив листя дерев і пообдирав кору. Заяць помчав поперек дороги, вириваючи траву своїми витягненими скоками. З галузей упала вивірка, стрясаючи кілька каштанів. Два чи три великі бажанти зірвалися тяжко до лету. В гущавині дерев зробився шелест і неспокій, сухе листя, порушене струєю воздуха, зашелестіло долом, все, що жило, піднеслося налякане. Пільна миш сховалася до своєї діри. Втікаючий олень пристанув у корчах, де ми були сховалися, і непорушно напружив свої гарні очи, тремтячи зі страху. А потім пчоли, мотилі зароїлися довкола, — аж до найменшої мушки з іржавими крилами, що сховалася таки коло мого дзюба, а котрої я, перепуджена, навіть не сміла вхопити.

Мій старий товариш був, як звичайно, спокійний. Цілу свою увагу звертав на собак і вистріли стрільців. Коли зближалися занадто, давав мені знак і ми посувалися трохи дальше, сховані між листям. Раз я гадала, що ми пропали. Місце, куди ми мусіли переходити, було з кождої сторони обставлене стрільцями. З одної сторони стояв великий чоловік з бокобородами, з другої сторони малий старушок, що спершися на дерево, курив спокійно люльку й очи прижмурював немов до сну. Сей не був для мене грізний, я боялася того великого...

— Не видиш нічого, мала? — сказав до мене товариш, сміючись. І без найменшого страху розложивши крила, полетів майже під самі ноги страшного стрільця з бокобородами. І справді той чоловік був такий занятий слідженням ловів, що заки вхопив свою рушницю, ми були вже далеко. Ах, коби ті стрільці знали, кілько малих очей слідить їх рухи з корчів, кілько малих дзьобків здержує сміх з приводу їх незручности.

Ми йшли чимраз дальше. По дорозі стрінули серну, що гнала на своїх тоненьких ніжках, відтак саджавку, посеред котрої густі корчі творили остров. На тім острові ми сховалися. Тут вже пси не моглиб нас вислідити. Ми сиділи хвилю, коли до води приволікся великий козел, на трьох ногах, лишаючи на моху сліди крови. Я не могла дивитися з жалю і сховала голову в листю, однак чула, як зранений пив воду з саджавки, віддихаючи тяжко з горяча...

День кінчився. Гуки вистрілів віддалялися і були чимраз рідші. Потім все замовкло. То був кінець. Тихцем вернулися ми на рівнину, щоб дізнатися новин від наших товаришок. Переходячи коло малого дімка, побачили ми страшну річ! Серни й заяці лежали на березі рова одні на других без життя... Дальше лежали сірі куропатви зі шротом у грудях; деякі були молоденькі як я, ще з пухом під крилами... Нема нічого сумнішого як убита птиця... Великий козел немов спав, малий, рожевий явик мав висунений якби до лизання.

А стрільці, похилені над тою різнею, числячи, підносили вгору звірину за окровавлені ноги, за роздерті крила, без ніякої пошани для свіжої смерти.

По дорозі ми стрічали бідних, нещасливих звірят, зранених припадково і полишених муравлям; пільні миші з писочками повними пороху; сороки, ластівки убиті в леті, що лежали ніжками догори... А понад тим усім швидко западала осінна, ясна, студена, вогка ніч.

ЛІТЕРАТУРА — НАУКА — МИСТЕЦТВО

Стрілецькі спомини

М. Михайлик. **За стрілецьку славу.** Спомин з рр. 1919—20. З передмовою Е. Яворівського. „Українська Бібліотека" ч. 46. Львів 1936. Стор. 128.

Василь Бояринич: **Кривавий шлях.** 19. XII 1918 — 15. V. 1919. пять місяців боїв III куреня 24 п. п. ім. гетьм. П. Дорошенка за Львів. З передмовою Л. Нигрицького. „Українська Бібліотека" ч. 41. Львів 1936. Ст. 128. Ціна обох книжок по 0.95 зол.

Мирон Заклинський. **„А ми тую стрілецькую славу збережемо".** Спомини з визвольної війни. Частина II. Накл. В-ва „Всесвіт", Львів 1936. Стор. 112. Ціна 1.60 зол.

Формат усіх 3 книжок 12.8 × 17.9 цм.

В передмові до книжки М. Михайлика „За стрілецьку славу" ред. Евген Яворівський пише:

„Блискавкою летить час. Минають роки за роками. І не оглянешся, а ти вже старець! І не зчуєшся, а вже молодість проминула, ціле життя проминуло... — Таке й з нашим геройським недавнім минулим. Проминуло — прогуло, вже й забувається... — На вагу золота цінимо документи, спомини, мистецькі твори про цей час. Бємо в дзвін за власниками документів, за авторами споминів, за мистцями - письменниками. Публікуйте — оголошуйте, пишіть — видавайте, творіть — малюйте! Найвищий час, уже — уже! — Небогато цих документів нашого недавнього минулого! Здебільша вони пропали, щезли. Небогато споминів! Вояцькі руки за тяжкі до пера. Зрештою й цих вояків щораз менше. Помітно ріднуть останні їх ряди". (Ст. 3).

Справді потрібне діло роблять ті, що пишуть чи видають друком такі спомини. Їх праця пером не менше цінна тепер, ніж боротьба гостряком була колись на фронті. Бо вони — одинокі виховники старих і молодих у яснім світлі традиції визвольних змагань.

„А з мистцями — письменниками — морока. Не можуть дати геніяльного твору про згаданий час — Великий Час — мовляв: За близько ще дійсність, заблизько ще факти, заблизько ще осьтак трапилися події, а не інакше! Ще нема сили зєднати дійсність з уявою; ще дійсне вбиває уяву". (Цит. місце ст. 3).

Спробою такої злуки дійсних споминів з уявою, свого рода „[illegible] Dichtung", є саме „спомин з рр. 1919—20" п. з. "За стрілецьку славу" М. Михайлика. Ось як представляє нам ред. Яворівський автора й його „спомин":

„Перед нами спроба... твору між дійсністю і уявою. На геніяльність він не має претенсій. Зате він оригінальний і цінний тим, що його автор не офіцер генерального штабу, ані не старшина взагалі, а підстаршина, людина вояцьких низів, вояк з першої лінії фронту. — Не стрінемо тут ні описів воєнних планів, ні політичних ситуацій, ні кабінетних тайн політиків чи військових командантів. Зате будемо свідками переживань стрілецького фронту, цього німого, слухняного, карного виконавця задумів вождів, цього борця з дійсністю за нову дійсність, цього творця нового життя. (Цит. м. ст. 4).

Автор поділив свій „спомин" на 6 розділів: 1) В обіймах тифу. 2) Було колись дівчино... 3) На службі у ворогів. 4) У підпольній роботі. 5) Останній тан. 6) Закінчення. Кождий з тих розділів творить для себе деяку оповідацьку цілість. Прим. перший розділ се оповідання про страшні переживання наших стрільців підчас тифу. Михайлик дав у тому розділі такий знаменитий опис того жаху, як іще ніякий досі автор, навіть пок. Бородієвич („У чотирокутнику смерти"). Сцени голоду (ст. 15—16, 25, 29) та звірячої жадоби зісти нагадують Гамсуна „Голод". Цікава теж прим. проста сцена „песячої вдячности" (ст. 23). Такої щирости й простоти не осягнувби вже переінтелєктуалізований інтелігент; і тут саме користь з підстаршинської психіки Михайлика. Видно з неї вроджений талант белєтриста. Михайлик не повинен уже кидати легкодушно пера: поважна праця над собою може зробити з нього справжнього письменника. Талант видно хочби з такого опису:

„Прояснюється. Зпоміж густих хмар починає виглядати сонце, кидаючи час до часу слабе, майже немічне проміння. Зимно. Ген далеко над великим дубом, на краю дороги, кружляють гурмою чорні круки". (Ст. 9).

Правда, є в цім описі стилістичні огріхи, та всетаки чуємо в ньому живчик правдивого белєтриста. У Михайлика є також наївности:

„Командантом... був четар... Жид з походження, однак щирий Українець та патріот". (Ст. 8).

Або: „Га! Як така Божа воля, то і з большевиками підемо. Коб лиш Україну дали!" (Сторінка 37).

Наївна прим. любовна сцена (ст. 64—66) з патріотичними міркуваннями при тім. Зовсім простеньке, чисто чуттєве релігійне становище автора; всетаки воно цінне ствердженням природної релігійности стрільців.

Дуже цінна книжка Михайлика через свою протибольшевицьку тенденцію, до якої автор доходить зовсім природно; вона розвивається в міру переконуючих подій з реального життя й через ту свою еволютивність має велику переконуючу силу. Таксамо цінні спомини Михайлика своїм жовнярським привязанням і вірністю, що автор часто зазначує й підчеркує:

„Написати спомини з визвольних змагань спонукала мене шира приязнь та любов до бувшого мойого, першого та останнього, команданта, бл. п. четаря Льва Гачкевича, що згинув підчас наступу галицьких частин на Винницю та повстання проти большевиків 23. IV. 1920 р. від шабель большевицької кінноти." (Ст. 5).

Справді годі собі уявити кращий памятник стрілецької вірности й відданости від щирого „спомину" Михайлика. Повинен отже знайтися в кождій українській хаті. І повинні на нього глядіти наші письменники - епіки: може хто з них врешті догляне правдиво гомерівську велич 1918—1919 рр., може зуміє її гідно зобразити.

Книжка частинно сконфіскована...

Інтелігент Василь Бояринич (псевдонім) не знає зпочатку, як „розігнатися" до своїх споминів про „Кривавий шлях" боротьби нашого війська за Львів. Пробує їх писати на нещастя способом Думіна з усякими політичними й фільософічними міркуваннями. Через те ці спомини спершу досить нудні. Але добре, що автор дальше забуває про свої інтелігентсько - проповідничі заміри й дає волю дійсному життю, правдивим споминам. А має що згадувати: бої за Львів це жива невичерпана скарбниця цікавих і фасцинуючих пригод і подій.

На жаль Бояринич писав свої печатані спомини мабуть таки з якоюсь тенденційно-розумовою ціллю й через те вони — як твір на-пів белєтристичний — стратили на вартости. Розумовість убила в них правду життя, переконливість моменту. З цитатів автора бачимо, що він мав якийсь воєнний записник і на його основі написав свої друковані спомини. Коли порівняємо цитати з того записника з теперішними споминами, бачимо, як богато втратив автор, відскакуючи від тих пережитих споминів до вирозумованих спогадів. Се, очевидно, говорю тільки про літературну вартість „Кривавого шляху".

Натомість спомини Бояринича мають значну виховну вартість, саме через свої міркування. Бо в них автор не лише згадує пережите, але й оглядаючи його через побільшаюче скло холодного міркування, доходить до розумних заключень про причини й наслідки. Справедливо зазначує Л. Нигрицький у передмові до споминів Бояринича:

„Пізнати себе — це половина перемоги, усвідомити собі свою силу й свої помилки — це перемогти. — Саме таке пізнання своєї сили й усвідомлювання собі своїх помилок — це ціль споминів, які не тільки гартують душу, кристалізують світогляд, але й навчають сучасність, а то й майбутнє, про це величне чи трагічне минуле, на якому росте нове й сильне. — І з оцих споминів (Бояринича) неначе доходять до наших ух слова: нераз ми помилялися, нераз ми падали на тому широкому шляху, що ним ми йшли, ідучи до Ціли, нераз ми блудили й шукали надаремно дороги, але всім нам присвічував найвищий наказ. — Ви знаєте, чому ми блудили, ви знаєте, чому ми не дійшли до Ціли. Ми цього не знали, бо нас наші батьки не навчили. Але ми вам показуємо всі наші радощі й всі наші смутки, наші всі рожі й терня й тому вам легше буде дійти, куди нам не пощастилось." (Ст. 6—7).

І не лише тими міркуваннями цінні спомини Бояринича; їх значна вартість ще й у тому, що в них автор подав велике число назвищ і подій. Отже спомини „Кривавого шляху" мати-муть поважне значіння й вартість для історика боїв за Львів. І ще мабуть не то кождий учасник тих боїв, а навіть кождий львівський „цивільний" міщух з цікавістю прочитає спомини про ті недавні великі часи й події. Видно з них ясно, хто будував а хто руйнував наші бої за Львів.

Про перший томик споминів М. Заклинського була вже рецензія в „Новій Зорі" (ч. 922, „Стрілецькі спомини"). Другий томик споминів цього автора ділиться на 2 частині. В першій автор оповідає про свої переживання на Вел. Україні („Перший раз у Східній Україні"), в другій про „Листопад 1918 року."

Перша частина другого тому подає цікаві вісті про атмосферу в Східній Україні 1917—1918 рр., про ролю австрійської армії й УСС на Україні, про бої з большевиками, гетьманський переворот, карні експедиції й под. В другій частині автор розказує про бої в 1918 р. у Львові, про оборону казарми Фердинанда, перемиря, відступ зі Львова, врешті про ролю Вітовського.

Значна вартість споминів М. Заклинського це заключена в них правда моменту та гарний стиль автора.

„Рух у ратуші серед наших відділів від самого ранку. Спершу стежі. Відходять вони під проводом старшин, або відїздять товаровими автами. Кріси наїжені, скорострільна на поготові. Був це місяць листопад і день був перший.

— — — — — — — — — — — — —

Післанець із наказом від Головної Команди до поручника Мартинця, команданта запасних відділів у ратуші: Поляки наступають на головний залізничий двірець, вислати одну чету на поміч". (Ст. 82—84).

Хто був тоді в ратуші й бачив того молодого та рішучого Мартинця, хто переходив тоді вулицями Львова а прочитає те місце зі споминів Заклинського, в того оживе знову цей „перший день"!.

Сила Заклинського в тому, що його спомини не писані ех post на гурт", а як сам пише в першім томі (I, ст. 4): „На цю книжку зложилися нариси писані принагідно, впродовж двайцяти років (1915—1934)." З безпосередности пережитого виходить і безпосередня переконливість написаного. Рідко в якихнебудь споминах інтелігента найдемо таку переконуючу силу, як у Заклинського.

Та з тоїж безпосередности виходить і слабість книжки Заклинського. Він думає в ній ще ліберальними категоріями українського стрільця з довоєнних часів, що вийшов з драгоманівських анархо-соціялістичних теорій і не дійшов до правдиво державницького способу думання. Через те в споминах Заклинського повно громів на Гетьмана Скоропадського (ст. 49, 111), захоплення князем Василем Вишиваним і подібні наївности. Коли можемо ще зрозуміти такі комплекси в автора, то годі їх дарувати видавництву „Всесвіт", яке хвалиться державницькою маркою. Видавати освідомлюючі державницькі твори й рівночасно не знати та навіть не старатися пізнати дійсну правду, так ясно вже виказану хочби другим томом Д. Дорошенка історії Гетьманської Держави, се направду межує з гешефтярським цинізмом та ніяк не свідчить добре про редакторів видавництва. Бо і як читач має вірити в їх націоналістичну правду, коли вони провинено допускають неправду в своїх виданнях? Адже тим вони наново руйнують позитивну працю для нашої Батьківщини.

Н. Мухв.

Пушкін і шахи

Знаний історик гри в шахи в Росії, М. С. Коган, оповістив статтю про відношення Пушкіна до гри в шахи. Пушкін навчився грати в шахи в ліцеї, де та гра була така популярна, що уложено навіть окрему „шахову пісню". Вийшовши з ліцею, не переставав грати. Автор називає місцевости, в котрих Пушкін грав у шахи — все своє життя. В 4-ій главі „Евгенія Онегіна" пише про гру в шахи між Ленським і Ольгою. В р. 1832 пише в листі до жінки: „Дякую тобі, моя душенько, що вчишся грати в шахи. Се необхідно потрібне в кождій добре уряженій родині. Докажу се потому." В 1833 р. зачинає казку так: „Царь увидѣлъ предъ собою — столикъ съ шахматной доскою." В бібліотеці Пушкіна були книжки про гру в шахи Філідора, Петрова (в 2 прим. з надписом автора) і кілька чисел шахового журнала, та не всі розрізані.

Німецькі укріпленя на Балтику

Берлінські щоденники приносять описи місцевостей над Північним Морем з точки погляду їх мілітарної оборонности. В купелевих місцевостях на островах Гельґолянд і Сильд Німці так урядилися, що ті місцевости стали базами для німецької воздушної фльоти. Один з німецьких щоденників пише, що остров Гельґолянд це ідеальна база для німецьких підводних суден та гидроплянів. Цілий ланцюг фризійських островів тепер укріплено і він представляє панцир сильніший як перед війною. На просторі 800 км. німецьке морське побережжа знаменито забезпечене.

Бюро Французької мови

В Парижі утворено недавно „Оффіс де ля лянґ Франсез" під проводом Поля Валері і Фердинанда Брунота. Ціль установи — охорона французької мови перед занечищенням й опіка над її дальшим розвитком. Та установа буде удержувати спеціяльне бюро порад для заінтересованих. Можна буде дістати інформації щодо мови зі всіх ділянок життя, а саме мистецтва, винаходів, техніки, промислу і т. д. Дальше бюро має опрацювати словар і граматику французької мови для ужитку загалу.

Як витали Японців в Пекіні

На днях японські війська обсадили Пекін. Їх витало японське населення з захопленням. Китайське населення, ворожо настроєне до Японців, не виходило з домів. Порядку на вулицях пильнувала розброєна китайська поліція. Японські полки машерували без музики. Виряд і вигляд японських жовнірів вказував на довше перебування на фронті. Японські літаки літали над містом і розкидали відозви до населення. В них сказано, що Японці заняли Пекін, щоб завести порядок в місті.

Найдорощий радіоприймач

Магараджа Патіялі казав собі вибудувати найдорощий в світі радіоприймач. Індійський князь висказав побажання, щоб його апарат був далеко кращий і вартісніший від золотого мікрофону англійського короля. В тій ціли запросив до своєї палати одного з найлучших індійських архітектів і докладно обговорив з ним спосіб інсталяції й саму будову радіоприймача. Апарат сей має наймодерніше технічне урядження й ловить без найменшого тріскоту всі стації світа. Радіоприймач поміщено в скрині, що своїм зверхнім виглядом в нічім не псує прекрасної гармонії палатної обстановки. Скриню збудовано з найшляхотніших родів дерева й прикрашено величавою орнаментикою. Ґузики до зміни стацій, виконані зі слоневої кости, інкрустовано дорогоцінними камінями. Кілька інжинірів, що їх богатий магараджа приняв виключно до обслуги тої цяцьки, дбає безупинно за те, щоб апарат ділав бездоганно.

З РЕЛІҐІЙНО-ЦЕРКОВНОГО ЖИТТЯ

Про правдиву блаженність в Бозі. Розважте по перше, що богоугодне життя се в дійсности найщасливіше життя і найпевніший шлях до вічного життя. Бо правдива блаженність в Бозі се чейже совершенна любов; вона цариця чеснот. Одначе бережися, душе моя, блуду тих фальшивих „блаженних в Бозі", що вся їх „блаженність в Бозі" полягає на деяких зовнішних вправах, в яких нема внутрішнього духа. Такі шепчуть богато молитов, богато постять, умертвлюються, носять волосінниці, дають милостиню і часто приступають до св. Тайн, вони прикладаються ще і до інших релігійних вправ, що саме відповідають їх нахилам. Та вони при тім всім залишаються все таки неумертвлені у своїх пристрастях, повні самолюбства і позбавлені всякої правдивої любови до Бога і ближніх. Бо пречінь правдива блаженність в Бозі не може існувати, коли не виконується всіх заповідей, а в першу чергу дві з них: Люби Бога понад все і ближнього твого, як себе самого.

Розважте по друге, що правдивий блаженний в Бозі мусить віддатися Богу всеціло і вповні; бо блаженність в Бозі це ніщо інше, як цілковита посвята Богу. Правдива блаженність в Бозі полягає отже в тім, що все шукається Бога і завжди до Нього прямується, підчас коли у всему виконується Його святу волю і вічно любиться Його святий закон і після нього поступається. Хто се робить, той правдиво блаженний в Бозі: а хто того не виконує і хто не любить волі Божої більше ніж всі свої чахили, сей не є блаженний в Бозі, навіть тоді, колиб він цілими днями молився і струї сліз проливав. Кождий отже, що є невільником хочби одної зі своїх пристрастей, що має в собі ненависть до когонебудь зі своїх ближніх, що більше віддає своє серце світові і його марноті ніж Богу, не може ніколи стати дійсно блаженним в Бозі, бо він не має суті справжньої блаженности в Бозі, якою є любов Бога понад все. Всі прочі вгорі згадані річи се вправді часто товариші справжньої блаженности в Бозі, або її наслідки, але вона не полягає в ніякій з них. Їх можна стрінути часто й у такого, який немає ніякої правдивої побожности, ніякої правдивої любови, ба навіть справжньої віри, а без неї неможливо сподобатися Богу.

Розважте по третє, що правдива блаженність в Бозі, правдива побожність не все дається відчути. І не полягає вона на солодкости, що її відчувається і яку деякі люди знаходять у молитві, підчас коли інші, які в очах Бога може богато лучші християни, довгий час відчувають тільки осхлість і безнадійність. Деякі особи є лагідної і делікатної вдачі. Вони легко зворушуються аж до сліз; та вони притім пречінь дуже поверховні в любові Бога. Вони скоро забувають свої добрі заміри служити Богу, вони легко упадають в часі покуси, заломлюються кождим хрестом і ніколи не доходять до ніякої трівкої чесноти. Що отже маємо сказати про їх побожність, коли вона миттю висихає, подібно як їх сльози і не видає ніяких овочів? Якже далеко побожніший той християнин, що витревало продовжає молитву, хоч не знаходить в ній ніякої потіхи; який молиться не тому, щоби в тому знаходити власне вдовілля, але тому, щоб подобатися свому Богу і його прославляти; який радо бере на себе хрест і помагає нести хрест свому Спасителеві, підчас коли він з любови до нього зносить осхлість і безнадійність, що їх відчуває, і мимо того не покидає своєї побожної вправи. Словом, його молитва полягає на погодженню своєї волі з волею Бога. Так, це справжня побожність; а відчувана потіха без того погодження волі не заслугує на назву побожности.

Постанови собі, не вдоволятися ніякою побожністю, в якій не панує любов, покірність і згідність з волею Божою, — а будеш певний, що тебе не зведе фальшивий блеск побожности, який вже тілько людей довів до небезпеки втрати їх душі.

Епп. Р. Челлонер
Апостольський Вікарій Лондону.

ПОЛІТИЧНІ ВІСТИ

В ЯВОРОВІ поліція перевела ревізії в кількох членів Лугової Орґанізації. Підчас ревізії шукали за листуванням з розвязаним Українським Спортовим Союзом у Львові.

ЧИСЛО УВЯЗНЕНИХ КОМУНІСТІВ НА УКРАЇНІ постійно зростає. М. ін. звільнено з посад і увязнено більшість членів воєнної судової колеґії в Києві. В київській і харківській воєнній окрузі усунули зі служби 108 офіцирів і політичних комісарів. Увязнено також команданта полку повзів Борисенка. В неласку Сталіна попали два члени політбюра України Хатаєвич і Шехелєс.

У ВАРШАВІ вийшло перше число тижневика ОЗН п. з. „Весь Польска". Тижневик призначений для сільських орґанізацій і членів ОЗН.

ЗАМАХ НА МАРШ. ВОРОШИЛОВА мали недавно виконати невідомі справники в м. Тула. Ворошилов легко ранений. Совітські власти стараються не розголошувати сеї справи. Таку вістку принесла фінляндська преса.

РОМУНСЬКИЙ КОРОЛЬ КАРЛО вернувся до Букарешту з подорожі, яку відбув інкоґніто до Франції, Англії, Бельґії, Швайцарії й Югославії.

КАНЦЛЄР ҐІТЛЄР відбув нараду з амбасадором Ріббентропом. На нараді обговорили справу англійсько-італійського зближення.

НІМЕЦЬКЕ ПРАВИТЕЛЬСТВО запротестувало проти видалення трох німецьких журналістів з Лондону і постановило відібрати право побуту кореспондентови „Таймса" в Берліні ред. Норманови Ебетови.

В БЕРЛІНІ преса домагається, щоб для Жидів призначити окремі зелізничі вагони. При білетових касах малиб питатися подорожного, хто він — Жид чи ні? Контрольори поїздів будуть пильнувати, щоб Жиди не їздили разом з Арійцями.

В БУДАПЕШТІ відбувся зїзд польських леґіоністів мадярської національности.

МАНЕВРИ АВСТРІЙСЬКОЇ АРМІЇ відбудуться від 28 серпня до 4 вересня в північно-західній частині горішної Австрії. В маневрах візьме участь кільканацять тисяч жовнірів ріжних родів зброї.

ПРЕМІЄР ЧЕРВОНОГО ЕСПАНСЬКОГО ПРАВИТЕЛЬСТВА Негрін відвідав Барсельону і відбув нараду з президентом Катальонії Компанісом.

АНҐЛІЙСЬКИЙ МІНІСТР війни оповістив, що англійська армія має тепер 112.000 жовнірів менше як перед війною. До кінця с. р. треба звербувати 47.000 добровольців. В Англії нема примусу військової служби.

ПРАВИТЕЛЬСТВО ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ Півн. Америки відкликало візиту чотирох американських воєнних кораблів в японських пристанях. Їх мають вислати на китайські води, берегти інтересів американських горожан в Китаю.

НА ДАЛЕКІМ СХОДІ в большевицьких містах помітний величезний зріст протижидівських настроїв. Мали бути навіть жидівські погроми в Хабаровську, Ворошиловську, Чіті й инших містах.

1000 КИТАЙСЬКИХ СТУДЕНТІВ погибло недавно в боях з Японцями коло м. Нанюан.

КИТАЙСЬКІ ВІЙСЬКА стратили дотепер в боях з Японцями в північнім Китаю 5.500 жовнірів.

Через свою високу якість здобули паперці і тутки (повноватки) „КАЛИНА” СОТНІ ТИСЯЧ ВІДБОРЦІВ

НОВИНКИ

У Львові розвязали Український Ремісничий Спортовий Клюб (УРСК). Немундурована поліція перевела ревізію в помешканні голови клюбу п. Михайла Щуровського, забираючи з собою всі книги. Після ревізії доручила йому письмо. В нім сказано, що причина розвязання та, що УРСК не зареєстрований і його істнування не має правних підстав. Проти того рішення Городського Староства внесено відклик до Воєвідства.

В Морянцях (Яворівщина) висипав хтось 2-го серпня с. р. на луці могилу. Поліція арештувала Олекса Хрому, Петра Рожака, Івана Бика і Дмитра Мисика. Арештуваних відставлено до Шутової.

В Коломиї поліція перевела ревізії в домівці т-ва „Сокіл”, читальні ім. Сковороди та в мешканнях кількох осіб. Ревізії стоять у звязку з розвязанням Українського Спортового Союзу.

Сокальське староство закрило читальні „Просвіти” в 6-ти селах белзького повіту, що межують з Холмщиною, а саме: у Ліскові, Осердові, Перемислові, Переводові, Хлопятині і Костяшині. Рівночасно почалися у Сокальщині масові арешти серед Українців. Арештували урядовця Рідньої Школи п. Башука, м-ра І. Іванчука, Р. Гринька, А. Тимошківну, В. Сидора й інших. По селах арештують головно молодь. Садки майже всі розвязані. Староство відмовляє дозволу на всякі імпрези і припиняє працю українських місцевих товариств.

У Луцьку відбувається великий процес проти 48 молодих Українців, обвинувачених у приналежности до ОУН і у протидержавній акції на терені Володимирщини і Луччини. Підсудних боронять др В. Старосольський і др С. Шухевич зі Львова та др Підгірський з Ковля.

В Городищі, самбірського повіту, власти розвязали діточий садок. Причина та, що лікар Драгокупіль ствердив істнування в селі якоїсь заразливої недуги і волосний уряд заказав вести садок. В дійсности заразливої хороби в селі нема і згаданий лікар зовсім не прослідкував дітей.

М-во освіти в Варшаві повідомляє, що шкільні заняття зачнуться 3-го вересня цього року в державних і вселюдних публичних школах, середніх загальнообразуючих школах, в заведеннях для вчителів та в професійних школах.

Коло Зимної Води трапилася катастрофа військового літака внаслідок вибуху збірника бензини. Оба летуни врятувалися при помочі легкопадів. Літак розбився.

Над Городенщиною перейшла сильна буря з градом. Буревій наробив шкід в садах, позривав дахи і повибивав шиби в домах.

Жнива в Зборівщині вийшли сего року слабо. Озимина ще сяк-так. Ярина дуже слабонька, бо найбільший морґ не дав більше як 3—4 копи ячменю чи вівса. Сегорічний збір назагал богато менший як минулорічний. Найгірше зі всіх родів збіжжя випав ячмінь. Селяни в Зборівщині кормлять худобу переважно соломою, якої сего року дуже мало. Тому селяни будуть мусіли випродувати худобу, бо не буде чим перезимувати.

У Кракові померла в 60-тому році життя Олександра з Лепких Лепкова, дружина відомого письменника проф. Богдана Лепкого.

Брак дрібного більону, що його відчували в останньому часі в Польщі, буде усунений. Мін-во скарбу в порозумінні з Банком Польським рішило піднести емісію більону з 470 міл. зол. до 471 міл., при чому будуть бити тільки 1, 2 і 5-сотикові монети.

Міністерство скарбу в Польщі винно лікарям 11міл. 800 тисяч зл. за ріжні поради й лічення державних урядників. Лікарська Палата робить відповідні заходи, щоби ту квоту якнайскорше одержати.

Не вільно брати відступного за крамницю. У спорі з причини відступного, взятого за наєм крамниць, Найвищий Суд рішив, що вправді закон згадує про відступне з обовязком закупити домове уладження, та всетаки невільно брати відступне за торговельний льокаль. Притім річ байдужа, чи наємець находиться в примусовім положенні та чи ініціятива заплати відступного виходить від нього.

128.566 дітей переїхало польськими державними зелізницями за перші чотири дні важности пільгових білєтів для дітей.

Міжнародний есперантський зїзд відбувся у Варшаві при участи 1.100 людей з цілого світа. На зїзді було теж 9 Українців.

Берлін обходитиме в тих днях 700-ліття свого істнування. З того приводу, подає берлінська преса цікаві дані про се велике місто. Простір міста виносить 88.000 га, з чого на парки припадає 2.180 га, себто 2.5 відс. Берлін має сьогодні 4,227.200 мешканців, 1,4 міл. мешкань, 4.419 км. вулиць, 91 тис. газових ліхтарень, 22 тис. електричних ліхтарень, 172 тис. авт, з чого 81.700 особових, 3000 таксівок і 44 фіякрів, 10.000 ґаражів, 13.440 ресторанів, 1 міл. радіослухачів, 30 театрів, 400 кін і т. д.

Німецькі металюрґічні фабрики Круппа отворили філію в Єгипті. Анґлійські й французькі воєнні фабрики так заняті продукцією для власних країв, що Крупп одержить правдоподібно всі єгипетські замовлення. Незабаром має відчинити Крупп філію в британській Індії.

Німецькі дентисти уживають до роблення штучних зубів замість золота — мішанини срібла і паллядіюму з незначною домішкою золота. Се заощаджує річно 5.000 кґ. золота вартости 14 міліонів марок.

В Німеччині заборонено всім не-арійцям оголошувати рецензії на твори німецьких авторів.

В ромунській місцевости Братіяну вибухла велика пожежа, що знищила 200 ваґонів пшениці.

В торговельній дільниці Букарешту вибухла пожежа, що знищила склад телефонічних матеріялів. Страти виносять поверх 2 міліони леїв.

В Ізмірі (давніше Смирна) в Туреччині вибухло кілька збірників нафти. Пожежа знищила забудування турецького нафтового товариства. В катастрофі погибло 21 осіб. Шкоди великі.

Гумор. — Тату, а се що? — Дике вино. — А є і дика горівка?

АКТУАЛЬНА БРОШУРА!

Важне для матуристів!

ВИБІР ЗВАННЯ

Написав д-р ОСИП НАЗАРУК

Порадник для молоді, що виходить у світ шукати хліба й долі.

— **Ціна 40 сотиків.** —

Набути можна в Адміністрації „Нової Зорі”, Львів, ул. Ґродзіцких 2, І. пов. і в книгарнях.

Копенгага не має майже цілком жебраків. На останньому засіданні міської ради, присвяченому буджетові міста, заявив бурмистр данської столиці, що сего року місто не потребує видати ні одної корони на боротьбу з жебрацтвом.

Анґлія розбудовує свою воздушню фльоту в дуже скорому темпі. Британське летунство має тепер 123 ескадри, т. зн. 117% більше як в 1935 р. Загальне число літаків виносить 1542. Заанґажовано 3500 летунів. Найбільший натиск кладеться на боєву вартість англ. летунства. Нові британські боєві літаки осягають скорість понад 500 км. на годину.

В Лондоні відбулося 13 с. м. вінчання сестрінки б. еспанського короля Альфонса XIII., княжни Дольорес де Бурбон, з кн. Августином Чарторисским.

На президента Каталюнії Компаніса невідомий справник виконав замах. Поліційний аґент, що стеріг президента, важко ранений, а Компаніс тільки легко скалічений в рамя.

В Китаю впроваджено загальний обовязок військової служби.

БІРЖА

ҐРОШІ. Доляри амер. 5.29, дол. канадійські 5.29—5.26.

Німецька марка 1.38 — 1.34, фр. франки 19.92, шв. франки 121.80 — 121.00, фунти стерлінги 26.29 — 26.45, австр. шілінги 99.20—98.50, чеські корони 17.80 — 17.00, ліри 25 — 23.50.

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення Редакція не відповідає.

ФАБРИКА
ХЕМІЧНИХ ВИРОБІВ
О. ЛЕВИЦЬКА і С-ка
Львів, ул. Кордецького 51.
Тел. 260.04. ПКО. 503.881.

поручає власні вироби найкращої якости:

Пасту до взуття „Елеґант” терпент.
Пасту до підлоги, Французька маса,
Пасту до взуття „Елеґант” воскову
Віск комбінований до підлоги
Васеліну до шкіри

Синку до білля
помадкову і коронову
Шварц до чобіт
Віск шевський
Смолу шевську
Л е п на мухи

ЦІНИ ОГОЛОШЕНЬ

Ціни розуміються за одношпальтовий рядок (ширини 70 мм.) о висоті 1 мм. Висота шпальти 370 мм. За оголошення (кромі дрібних) в застереженому місци дочислюється 20%. Дрібні оголошення поміщується по вплаченні належитости готівкою або почтовими значками.

Шпальтові оголошення

В рубриці: „Оголошення” . . . . 30 сот.
В тексті і в новинках . . . . . 50 „
На першій сторінці . . . . . 60 „
Дрібні оголошення по 8 сот. за слово. Перше слово і товстий друк числиться подвійно. Найменше оголошення (9 слів) 80 сот.

Сторінкові оголошення

На останній сторінці: ¹/₁ стор. 180. — зол., ¹/₂ стор. 90. — зол., ¹/₄ стор. 45. — зол., ¹/₈ стор. 25.—зол. В редакційному тексті: ½ стор. 280.— зол., ¹/₄ стор. 140. — зол., ¹/₈ стор. 70. — зол., ¹/₁₆ стор. 35. — зол.

При кількаразовім анонсуванні даємо значну знижку

Видає й редагує Комітет У. К. О. — З друкарні „Графія” Львів, Тиха 5. Тел. 202-83. — Відповідальний ред. Панталеймон Хитра.

Opłatę pocztową uiszczono gotówką.

Рік XII. Львів, четвер, 19 серпня 1937. Ч. 62 (1062)

НОВА ЗОРЯ

Виходить 2 рази тижнево: в четвер на 8 ст. під неділю на 8 ст.

АДРЕСА: Нова Зоря, Львів, ул. Ґродзіцких ч. 2. І. п. - Тел. 105-72.

Передплата в краю: чверть-річно 6 зол., місячно 2 зол., Закордон. чверть-річно 9 золотих

ЦІНА ЧИСЛА 20 СОТ.

Конто П.Щ.Львів 505.796

ЩО ДІЄТЬСЯ В СВІТІ

Страшна смертність дітей на Закарпатті.

Словацький часопис „Новості" подає алярмуючу вістку про велику смертність дітей на Закарпатті. На основі статистики за перших три місяці 1937 року на загальне число померших припадає аж 31.7% дітей до одного року життя. В Чехії відношення числа померших дітей до числа всіх померших виносить 11.7%, на Моравії 13.7% і на Словаччині 24.6%. Причина такої великої смертности дітей на Закарпатті се на думку словацького часопису недостаточне відживлювання і брак належної лікарської опіки.

„ОЗН заслабий, щоб обняти владу".

У Вильні відбулася пресова конференція ОЗН. Реферат виголосив Остоя-Овсяний. Він сказав м. ін., що ОЗН не хоче робити собі реклями, бо за него працює час. В Польщі замало ентузіязму. ОЗН закидають головно надто повільне темпо праці. ОЗН потребує людей терпеливих і часу до будови устрою від основ. Клич полк. Коца національної консолідації має стати площиною, на якій стрінеться вся польська правиця, а господарський реалізм має притягнути лівицю. Після реферату присутні ставили референтові запити. Між ін. один присутний питався, чи ОЗН підпирає правительство, чи ні. Відповідь: Покищо ОЗН ще не зорґанізований якслід, щоб взяти владу в свої руки. На дальше питання, в якій формі може наступити зміна правительства, Остоя-Овсяний відповів, що на його думку полк. Коц стане премієром і добере собі людей. Вкінці на питання, коли се станеться, референт не відповів нічого.

Совіти розбудовують воєнне летунство.

Совітський союз безбожників висунув предложення створити нову летунську ескадру і назвати її „Безбожник". Та ескадра має складатися з 24 літаків-бомбовозів найновішого типу. Кождий літак дістане назву котрогось з визначних совітських або закордонних вільнодумців. Ескадра буде коштувати 36 міліонів рублів. Міжнародний союз безбожників жертвував на ту ціль 6 міліонів рублів. Ескадру мають передати червоній армії спочатком 1938 р.

„Чому Росія не платить старих довгів"?...

Большевицька „Правда" принесла кілька цитатів з „Книги вражінь", що їх вписують відвідувачі совітського павільону на парижській виставі. „Правда" признає, що декотрі відвідувачі вистави вписують до „Книги вражінь" ворожі напади проти совітського союзу. Є в книзі й критичні голоси про павільон. Нпр. „Павільон СССР — дим і обман", або: „Се не вистава мистецтва і техніки, тільки пропаґанда". Богато Французів ніяк не може забути про давні царські довги у Франції. Тому вписують до „Книги вражінь" нпр.: „Росія другий край щодо скількости добуваного золота. Чому вона не платить своїх старих довгів?".

Чи Німеччина думає про війну?

„Дейли Геральд" оповістив розмову свого кореспондента Віктора Шіфа, яку він відбув з одним німецьким промисловцем в Парижі. Той промисловець заявив, що Німеччина не думає тепер про ніяку війну. Зміну становища викликав прикрий досвід з німецьким військовим вирядом і воєнним матеріялом в еспанській війні. Військові проти союзу з Муссолінім, бо вони не довіряють Італії ще від 1915 р. Великою несподіванкою для Ґітлера було оповіщення анґлійської програми зброєнь. В Німеччині вже думали, що Анґлія не буде вмішуватися до евентуальної війни між Німеччиною і Францією. Заповідження анґлійської програми зброєнь показало ясно, що Німеччина моглаб програти.

Бельґія хоче мати воєнну фльоту.

Бельґійська преса розвинула ожившлену пропаґанду за створенням бельґійської воєнної фльоти, яка малаб берегти торговельних кораблів. Се справді парадокс, що Бельґія не має дотепер воєнної фльоти, хоч має кольонії і велику пристань Антверпію. Преса домагається, щоб бельґійське правительство замовило кілька кружляків, контрторпедовців, торпедовців і підводних суден.

Японці знищили кількадесять китайських літаків.

Аґенція Домеї звідомляє, що японські летунські ескадри знищили в Шанґаю 70 китайських воєнних літаків. Крім того японські літаки заатакували китайські летовища в м. Енчаяо і Кванґ-Те і знищили там 12 літаків. Ескадра японських літаків скинула ще бомби на китайські летовища в м. Чіяо-Тсу-Чен і на передмістю Шанґаю Тунґ-Вао. Внаслідок сего бомбардування згоріло богато китайських літаків. Китайці твердять, що зістрілили 11 японських літаків.

Загіпнотизований вломник.

Парижська поліція від довшого часу пошукувала одного відомого вломника, та всякі її зусилля були даремні. Аж ось на днях вдалося поліції увязнити його і то в дуже дивних обставинах. Вломник цей дістався в ночі до якоїсь віллі, де хотів доконати чергової крадежі. Та склалося так, що вілля була власністю славного гіпнотизера Делятура. Хоч злодюга заховувався дуже обережно, Делятур завважив відразу його присутність і забажав виконати цікаву спробу. Він загіпнотизував вломника приказуючи йому одночасно візвати телефонічно поліцію. За кільканацять хвилин явилися поліцаї й арештували вломника, що все ще був під впливом гіпнози. Притомність відзискав він щойно у вязничій келії. Коли йому розказали, в який спосіб він попав в руки поліції, не хотів вірити. Делятурові, що виступає в одному з парижських ревієвих театриків, зробив цей випадок шумну рекляму. Саля театру щодня повна видців.

ПАШУ І ЗБІЖЖА, висліди Вашої цілорічної праці й головні засоби на життя, обезпечіть негайно від огню в

Т-ВІ ВЗАЇМНИХ ОБЕЗПЕЧЕНЬ

„ДНІСТЕР"

ЛЬВІВ, УЛИЦЯ РУСЬКА Ч. 20.

Телєфон: 205-47.

МІЖНАРОДНІ СПРАВИ

Фронти на Пацифіку

Якби так Японія перед великою війною відважилася була заняти стару столицю Китаю Пекін, то напевно виповіліб їй війну Анґлія й Америка, Росія і Франція тай инші держави, що мали і мають в Китаю великий ринок збуту. А тепер Японці заняли й обсадили Пекін — і війни нема. Але газард є. Він власне розпочався тим заняттям Пекіну.

Та початок тої газардової гри очевидно не в Азії, а в Европі. Японці грають дуже уважно. Вони розпочали свою газардову гру, бачучи чотири сприяючі їм передумови: 1) Трівке напруження між Німеччиною й Анґлією та Францією, 2) довготреваючий пожар в Еспанії, 3) ще не полагоджене напруження між Анґлією й Італією задля усадовлення Італії в Абесинії, 4) маючи в руках договір з Німеччиною. Який зміст того договору, ніхто напевно не знає. Офіціяльно проголошено, що сей договір формулує порозуміння між Японією й Німеччиною в ціли оборони проти наступаючого комунізму. Є припущення, що він формулує також инші річи. Та як не булоб, Японія має достаточні підстави, припускати, що европейські держави занадто заняті невирівнаними рахунками між собою, щоб могли згідно видирати їй китайську добичу. Тому Японія відважилася тепер заняти Пекін.

Від сторони Америки Японія чується забезпечена своєю воєнною фльотою: вона готова до бою і в очевидно лучшій стратеґічній позиції ніж американська, що заки допливе до Японії через найбільший океан, може сильно потерпіти. Анґлія має тепер на китайських водах всего шість кружляків, одну авіоматку, оден міновий кружляк, девять нищителів і 15 підводних суден. Такої сили Японія до тої міри не боїться, що японська цензура пустила недавно книжку, в якій отверто представлений плян японського нападу на анґлійські позиції в Азії: По занятті Японцями Гонконгу роблять вони пролом через північне Борнео, японська воздушна фльота нападає на австралійську оборонну позицію в Порті Дарвіна. Потому японська морська фльота спихає анґлійську ескадру в напрямі на Сінґапор. Японці облягають і здобувають ту анґлійську кріпость і їх морська сила випливає на Індійський Океан, щоб загрозити найбогатшу анґлійську домінію Індію. Автор тої книжки — офіцир японської маринарки Тота Ішімаро. Він підчеркує, що теперішне напруження між Анґлією й Японією пригадує напруження між Анґлією й Німеччиною перед 1914 р.

І так воно дійсно виглядає: Німецький публіцист Макс Вернер, за котрим подаємо сі дані, пише, що Анґлія оглядається за союзниками на Спокійнім Океані. Вона заключила вже поро-

зуміння з Голяндією, бо та дрожить за свої прекрасні кольонії під боком Японії. Має в Азії свої кольонії і Франція, отже і з нею Анґлії легко порозумітися проти Японії. Про англо - американське оборонне порозуміння вже виразно говориться. Анґлія підпирає Китай фінансово і політично.

Може найбільше ніяково консервативному правительству монархічної Анґлії еднатися з большевиками до спільної боротьби проти Японії. Та мабуть і до того прийде: бо на Далекому Сході большевики мають таку силу, що англійський ґенерал Ґровес, перший авторитет в области воєнного летунства, писав про се ще в 1935 р. ось що:

„Японія вже не має диктаторського становища на азійськім континенті, бо вона загрожена могутною російською воздушною фльотою. Се факт, що кожде японське велике місто, кожда японська пристань на континенті, кождий японський центр в Кореї й Манджуко лежить в обсязі російських воздушних атаків. У воздушній війні Японія сильно потерпілаб, бо можливість ранити совітсько - російське приморя незначна, коли порівнати її з можливістю ранення густо заселеної островної держави, її просторих міст, її центрів правління й управи, арсеналів та зброївень.“

Вернер додає від себе, що таксамо певна технічна і стратеґічна перевага червоної армії на Далекому Сході. Тому й Америка рахується з силою совітів. Перелети Чакова і Громова понад бігун вже тому викликають таке одушевлення в Злучених Державах Півн. Америки (ЗДПА), бо се знак, що в разі війни буде пряме воздушне получення Америки з Москвою.

Чи гітлєрівці не бачать небезпек, яким на зустріч іде Японія? В Токію сидить як кореспондент їх головного органу „Фелькішер Беобахтер“ — князь Урбах. Він лучше знає справи Сх. Азії ніж сам міністр заграничних справ Німеччини, барон фон Найрат. І знаючи се, так горячо поводиться як Кассандра, що мається вражіння, немовби він хотів сторпедувати німецько - японський союз. Він пише:

„Чи Японія може собі позволити на нову величезну фльоту? Америка грозить, що на кождий новий японський воєнний корабель відповіст будовою трьох боєвих кружляків. Японія не може собі позволити на таке.“

Дає виразно пізнати, що Японії загрожує банкроцтво та що Японія запізно зорієнтувалася, що Китай стає силою. З англо - китайського наближення може вийти правильний союз. Словом, довкруги Спокійного Океану твориться могутня спілка проти Японії. Згаданий нац.-соц. князь бере поважно й совітську фльоту на Спокійнім Океані. Він перестерігає Японію й пише, що в разі війни (проти совітів) Японія дістане удар з флянки від ворожого їй Китаю. Той обережний нац.-соц. журналіст покладав надії не на зачіпку, а на здержливу політику японського міністра загр. справ Сата. Тимчасом Сато уступив, а Ґірота пустився на нові авантури.

Не лише князь Урбах мав такі погляди. „Берлінер Берзенцайтунґ“ принесла в маю 5-шпальтову статтю про фронти на Пацифіку. А треба знати, що та ґазета стоїть близько німецького мін-ва війни і загр. уряду. Ось її пессимістична оцінка перспектив Японії:

„Де колись був мілітарно порожний простір, в який сильна держава могла посунутися по своїй волі, не знаходячи опору, там сегодня бачимо перстень держав, які енергійно зброяться і розбудовують свої позиції. А всі ті держави лучить спільний інтерес збереження свого стану посідання і своїх сфер впливу.“

І тут висказувано надію, що Сато зробить все, щоб відпружити взаємини Японії з Китаєм і Совітами.

Та сталося зовсім інакше. І мимо того „Фелькішер Беобахтер“ висказався похвально про японський атак на Пекін. Та більше далекоглядні журналісти й політики нац.-соціялістів противні союзові Німеччини з Японією. Довели до того союзу Гавсгофер, Гесс і Райхенав. Зрештою й вони отверто говорили, що Німеччина не може очікувати ефективної допомоги від Японії, бо Японія стоїть перед непоборимими труднощами й великими небезпеками.

Нація й релігія

(Надіслана стаття).

„Єрусалиме, Єрусалиме, що вбиваєш пророків і каменуєш тих, що післані до тебе! Скільки разів хотів я зібрати твої діти, як збирає птиця свої писклята під крила, а ви не хотіли.“ (Мат. XXIII, 37).

„Великий маю смуток і безнастанний біль у моїм серці. Бо я сам бажав бути відлученим від Христа за моїх братів, рідних мені по тілу, що є Ізраїльтянами, котрих усиновлення і слава і завіти і законодавство і богослуження і обітниці; котрих вітці і з котрих Христос по тілу.“ (Рим. IX. 2-5).

В попередній статті була мова про поганський націоналізм, себто про негативний бік справи. В сій статті дам відповідь на питання: Яке має бути відношення католика до своєї нації й яке відношення до сьогоднішнього націоналізму?

Перше питання вирішила практика католицької Церкви. Ніде й ніколи Церква не виступала проти національного почуття, любови до своєї нації. Навпаки, дуже часто устами своїх високих достойників, як от Кард. Мерсіє, та численні польські й ін. Єрархи, як також українські католицькі Епископи осуджувала брак любови до своєї нації. Таксамо осудила Церква космополітичну доктрину, що хоче заперечити рацію істнування націй взагалі. Церква стоїть на становищі, що нації як природний (себто не штучний) твір походять посередно (через природу) від Бога й мають реалізувати якусь частину Божого пляну. „Бо Писання говорить фараонові: Якраз на се підняв я тебе, щоб на тобі показати мою силу і щоб Моє Імя було проповідане по всій землі“ (Ісх. IX, 16; Рим. IX, 17). Аттилю з його Гунами вважали бичем Божим на християн за їх ґріхи; ту ідею знаємо зі св. Письма Старого Завіта. Про Жидів не треба окремо казати; кождий знає, яку задачу Бог призначив їм був виповнити. Всі Божі твори мають сповнити свою задачу в Божім пляні творення й управлювання світа, отже мають свою задачу й нації, кожда зокрема.

Роздумуючи про націю, доходимо таки до заключення, що основа нації кровне споріднення, походження від спільних предків. Навіть як пізніше входять чужі елєменти, то вони асимілюються з автохтонами; впрочім таку чужу домішку слушно порівнується з подружжям двоїх неспоріднених людей, але діти вже рідні з кревними батьківської й материнської лінії.[1]) Основа нації, расова, фізіольоґічна, себто та, що вибиває своє знамя на психіці людей і нації, як виявляють антропольоґічні досліди — майже незнищима. Чужі елєменти, що домішуються до нації згодом, затирають свою індивідуальність. Дуже повчаюче під тим оглядом повстання европейських націй. На стару, часто неіндоевропейську основу, налягає індоевропейська верства. Нпр. у Словянщині Москалі накрили й язиково засимілювали фінську основу, а зате фінський тип лишив сліди в фонетиці й ментальности Москалів, не кажучи про фізичний антропольоґічний тип. Українська нація творилася в той спосіб, що словянська верства налягла на прадавну основу іранську з численними східними домішками; але вже іранський елємент у нас наляг на старший, що його можемо означити лише як динарський антропольоґічний тип (мішанець арменоїдного й нордійського типу), бо не знаємо історичної його назви, чи мовної приналежности (яфетична або азіятська?). Болгари-словяни налягли на стару тракійську основу Балканського півострова, а до того дістали ще елємент болгарський тюркського походження. Ще інакша ґенеза нації чеської, польської й інших. Не можна отже сказати, що з приходом Словян пропала нпр. фінська нація (чи радше етнічний елємент) на північнім сході Европи, бо вона живе далі в московській нації. Своєрідність еспанської нації, по мові романської, пояснюється асиміляцією старої іберійської основи, а партикуляризм Італії також мішаниною ріжних елєментів (від етруського починаючи аж до Норманів включно). Заключення з того таке, що нації не пропадають, бо не пропадає раса, кров, хоч політично й язиково засимільована. Тут, здається, найважніша причина політичного відродження поневолених націй.

З сього виходить, що нація — се поширена родина. Звідси випливають два висновки. По-перше: ми відчуваємо більшу і ближчу симпатію до своєї нації, чим до інших, а то тому, що се природний нахил, отже посередно Божий твір; по-друге: маємо обовязок більше дбати про свою націю, більше любити її, працювати для неї й т. д., як для інших. Таким способом можна підтягнути сповнювання національних обовязків під четверту заповідь Божу.

Приміри на любов до своєї нації дають нам нпр. старозавітні пророки, особливо Єремія зі своїм Плачем над упадком Єрусалиму, а далі Псальми. Тай у Новім Завіті маємо примір у самого Божественного Спасителя й св. Павла. Ісус Христос говорить про своє післанництво до овець дому Ізраїлевого, плаче над упадком Єрусалиму, бажає спеціяльно Жидів зібрати коло себе, під свою опіку. Св. Павло подає ще й мотиви свого особливого привязання до Жидів: вони рідні йому по тілу, отже кровне споріднення; їх вітці — його предки; врешті його нація удостоїлася слави, завіту й того, що з неї вийшов Ісус Христос по тілу. Рівночасно бачимо на тих самих примірах, як поводяться Святі й сам Син Божий супроти свого народу. Вони люблять його, працюють для нього, радіють його славою, а сумують з приводу нещасть. Отсе зразок справжнього християнського патріотизму, любови до своєї нації. Разом з тим бачимо, що всі Святі сповнюють Божу волю, моляться за свій нарід, але не роблять нічого, що противиться Божій волі — для „добра нації“...

Як бачимо, християнська релігія позитивно ставиться до нації й у своїх найкращих представниках вказує тип активного християнина-патріота. Натомість Церква вимагає одного: християнин-патріот не сміє переступати Божого закону. Справа ясна як сонце навіть для „практикуючих“: по-перше, ґріх колідує з християнськими засадами, отже ніякий правдивий християнин не зробить ґріха навіть для найвищих, як моглоб здаватися, земних цілей; по-друге: ґріх спроваджує кару Божу на того, хто ґрішить, отже ніякого успіху з такої роботи „для добра нації“ не буде, бо „коли Господь не збудує дому, даремно трудяться будівничі“.

При кінці ще кілька слів про методи поступування деяких католиків. Йде про таке часте в нас явище відділювання особи Епископа від Церкви й критику Епископа „для добра Церкви“. Кождий католик повинен знати, що навіть про свого ближнього, не духовного, а тим менше Епископа, не ялося говорити зле, хоч ближній на те навіть заслугувавби. Тим більше про Епископа! Як св. Павла казав первосвященик несправедливо вдарити в лице, обурений Апостол загрозив йому Божою карою як облудникові. Тоді один з присутних звернув йому увагу, що не вільно зле говорити про первосвященика. На те св. Павло заявив, що не знав, що се первосвященик, бо написано: Не будеш злорічити провідникові Божого народу (Діян. XXIII, 2-5). Так поступав Апостол Ісуса Христа і думаю, що хіба ученикам Апостолів, християнам-католикам, слід поступати таксамо. Несправедливо вдарений св. Павло відкли-

[1]) Точніше сі справи обговорені в статті о. В. Василика, Ідея національности в світлі християнства. „Альманах Українських Богословів, зібрав Василь Мельник“. Львів, 1923, стор. 31—43.

ОГЛЯД ПРЕСИ

Створім галицький Акрополь

„Діло" в 179 ч. пише під повищим наголовком м. ін.:

Відкриття катедри кн. Ярослава Осьмомисла в Крилосі настільки важне для нашої землі, що виринає питання, в якій формі зуміємо зберегти знайдене. — Треба уповні використати велике значіння розкопів. Доводилось у цій справі читати та слухати про ріжні найдивоглядніші пляни, напр. такі, як відбудова старої катедри — план справді утопійний з огляду на потрібні міліонові кошти і з мистецького боку безцільний, бо про саму будову, окрім підвалин та деяких архітектурних фрагментів нічого конкретного не знаємо. Зате створити на місці розкопів якусь іншу тривалу памятку — булоб найдоцільніше. — Справа в тому, щоб з місця розкопів створити історичний заповідник. Булоб зле, колиб усе знайдене вивезено до львівських музеїв, підвалини далі засипано, або ж засипали їх дощі, і відвідувачі знаходили лише руїну руїни. Отож наша гадка така, щоб усі розкопи законсервувати, викопану землю вивезти десь подальше і висипати так, щоб нівчому не змінять топографічного вигляду горба, де треба — уміцнити підмурівкою береги, що можуть осипатися на вкінці улаштувати якесь відводнення підвалин, що дуже легко, зваживши саме положення горба. Це перша, найважніша річ. — Потім треба збудувати хоч малий будинок — мініятурний музей, кудиб пішло все викопане, з винятком хіба якихось надзвичайно цінних знаходів, які можна буде взяти до Львова. Такий музей мавби свого постійного доглядача, який пильнувавби і стану збереження розкопів і бувби водночас інформатором для відвідувачів. При відповідній організації їх булоб завсіди повно і з відвідин музею, що побиравби якісь оплати чи добровільні датки, можнаб мати все якусь суму на покриття видатків, звязаних з істнуванням того музею. — В тому музею, що може складатися всього з 1—2 кімнат, найкраще в малій, стилевій, обовязково камяній будові, зібраноб не лиш усе те, що буде знайдене, але й цікаві для відвідувачів пляни старого Галича, деякі книжки, реконструкції катедри, в малюнках чи гіпсових відлцвах, тощо...

Створити такий український Акрополь булоб дуже вдячною справою і малоб величезне виховне значіння. Крім того сам Галич лежить серед незвичайно мальовничої околиці, на великих туристичних лініях — зелізничих у Карпати і каякових у долині Дністра. — С. Гординський.

Авангарди розкладу

„Українські Вісти" в 177 ч. під повишим заголовком пишуть м. ін.:

Попала у наші руки газетка, що їй на імя „Авангард". Виходить у Коломиї, видає її якийсь Жураківський. Поза тим ані одного призвища, невідоме й середовище, у якому родиться та газетка. Побіч наївно-дітвацьких статтей — атака на всі українські політичні табори... І взагалі „Авангард", як газетка не заслугує на увагу. Але над „Авангардом", як суспільним явищем до денного порядку перейти годі. — Справа стоїть аж надто ясно: Час від часу появляються на нашому терені скоропроминаючі газетки, які — невідомо хто видає, хто за них відповідає і, прибираючи позу моралізаторів і спасителів народу, розбивають на папері все в пух і прах. Спеціально коломийський клімат пригідний для таких ефемерид дуже підозрілого походження. Мало не кождого місяця родиться там якась газета, то релігійно-сектанська, то комуністична, то знов „націоналістична". Не виключене, що всі ті „газети" видають ті самі люди, бо всі вони анонімові, законспіровані і огидні. І всі вони — дивним дивом — знаходять збут не лише в Коломийщині, але по всьому краю, видно, що люди мають услужних кольпортерів по всьому краю. — „Авангард" — в противенстві до „Голосу Покуття", який плив на комуністичних филях — пливе на націоналістичній струї. Цього не пізнати зі статтей, бо вони надто баламутні, щоби з них визнатися про напрям цієї ефемериди, але з... оголошень. „Авангард" оголошує „Вістник" Донцова і „Самоосвітник". В такий спосіб він, оголошуючи відомі націоналістичні видання, стає з ними за пан-брат і авансує теж на націоналістичну газету. Цікаво булоби знати. Чи др Донцов і п. Паладійчук справді дали оголошення до „Авангарду", чи це тільки спритне посунення анонімів, які у той спосіб хочуть вкрутитися у довіря суспільности?

Справа не маловажна. Бо „Авангард" це вже „робота", шита надто грубими нитками, щоби мати ще якінебудь сумніви щодо його призначення. Говоримо це не лиш на підставі друкованого у „Авангарді" матеріялу, але й на підставі зібраних нами фактів. — Таких авангардів розкладу національної спільноти було вже доволі й немало їх ще буде. Бо надто богато є сил, яким залежить на тому, щоби українська нація погружувалася у чимраз більшому хаосі. Але не вдіють вони ніякої шкоди, коли українське громадянство займе здецидоване становище супроти тих загонів. І то без огляду на те, під якою ідеольогічною фірмою вони не виступалиб. Ми вважаємо нашим обовязком остерегти громадянство перед загоном, що тепер зветься „Авангард".

З Волині

Під заголовком „Державна кооперативна гімназія на Волині" приніс „Новий Час" в 174 ч. отсю замітку:

В оголошеному в „Жицю Кшеменецкім" проспекті науки й умовин прийняття до державної гімназії кооперації (коедукаційної) в Кремянці, що її мають урухомити при кремянецькому ліцеї з початком 1937/38 шк. р., в числі предметів, що їх обіймає програма науки, нема й тіні української мови, коли водночас з спеціяльними предметами, подиктованими характером цеї гімназії, бачимо польську мову й інші загально-освітні предмети. Тож гадаємо, що на рівні з цими останніми знання української мови малоб також причинитися до „улатвеня млодзежи здобиця незбендних в їх пшишлим заводзе умеентносьці", а то з огляду на терен, на якому збираються працювати.

Словом, тепер ясніше стає, чому то відібрали нагляд Р. С. У. К. над кооперативами Волині й як на практиці має виглядати теорія п. Волошиновського і товаришів про т. зв. утраквістичну чи пак регіональну кооперацію. А коли це до цього додати діловодство в польській мові й той факт, що в гуртівні „Сполем" нема ніяких виробів українських фабрик, то треба сказати, що навіть не помалу, а цілком вже яскраво вилазить шило з мішка — правдивий сенс виділення бувших українських (бо тепер їх такими назвати не можемо) кооператив на Волині зпід впливів Р. С. У. К. у Львові. — Кооператор.

Годинник, що ходить 548 літ

Хто відвідує світову виставу в Парижі не може поминути столиці Нормандії Руану, „міста сто дзвінниць", що віддалена від Парижа 20 мін. їзди. Та найбільше інтересне в Руані не ті сто дзвінниць, а радше славний величезний годинник, що ходить без направи 548 літ. Та найцікавіше не те, що той годинник такий старий, але його подивугідна точність, з якою він вказує час. Найстарший годинник світа се твір французького механіка Жана де Фелєн і походить з 1389 р. Де Фелєна давно забули, требаб одначе вимовляти його назвище з пошаною. Конструкція найстаршого годинника цілковито ріжнилася від тодішних взорів. Одначе се такий архитвір, що хоч ходить 548 літ, ще ні разу не був у направі. На цій-же вежі є ще другий старосвітський годинник з чотирьома щитами, зверненими в чотири сторони світа. Кождий щит зроблений зі золоченого олова і прикрашений богатою орнаментикою. Цікаво, що кождий з них має тільки одну вказівку. Побіч цифр є на щиті преріжні фіґурки, що представляють дні тижня і поодинокі фази місяця. Катедра в м. Руан має кромі того великий середньовічний карільон. Це цілий комплєкс дзвонів, на яких спеціяльні мистці дають майже щодня прегарні концерти.

кає свої слова обурення, шануючи маєстат первосвященика. А якже поступають наші „практикуючі" публіцисти? Вони — „відділяють" Епископа від Церкви. Чи відділяв і св. Павло? Чи толкував свій острий вислів тим, що первосвященик поступив неправильно? Чи „для добра синагоги" ганьбив його прилюдно, чи евентуально писав проти нього публіцистичні трактати?

Думаю, що коли справді „практикуючі" не знали сього, то повинні над сими справами призадуматися. Воно, правда, таке ясне й виразне, що аж ніяково про те все писати. Та наша дійсність того вимагає. — Католик.

По конґресі в Оксфорді

Реаґування гітлєрівської Німеччини.

Конґрес 96 християнських сект і православної Церкви, що недавно відбувся в Оксфорді, постановив вислати до Німеччини спеціяльну делєґацію. Вона малаб передати привіт „Німецькій Евангелицькій Церкві" та познакомити її представників з вислідом праць конґресу. М. і. та делєґація привезлаб до Німеччини таку резолюцію: „Тоталітарної держави, що не визнає над собою ніякого вищого порядку, а в собі самій бачить найвищий лад, Церква не може визнати, бо така держава ставить себе на місце Бога." Се викликало обурення в гітлєрівських кругах Німеччини. Преса в Німеччині заговорила про „зухвале вмішування в німецьке церковне життя" і порівнала згадану делєґацію оксфордського конґресу з міжнародною контрольною комісією, яка по війні мала контролювати Німеччину. А що в Оксфорді ухвалено також оснувати „Світову Раду Церков", то в Берліні називають ту раду „церковним Союзом Народів, в якім домінують групи англіканська й американська." Всім німецьким церквам заборонено „грати ролю секції в міжнародній церкві, яка одержує свої прикази з якогось заграничного місця." Таким чином гітлєрівська Німеччина станула на воєнну стопу також супроти протестантських релїг. організацій цілого світа.

Що на те протигітлєрівський табор?

Орган протигітлєрівського табору „Шавбігне" приніс у 31 ч. редакційну передовицю п. з. „Мимовільні борці". В ній з радістю стверджує, що гітл. Німеччина по Оксфордськім конґресі попала в стан війни зі всіми протестантськими сектами, а історію взаємин між католиками і ІІІ Німеччиною представляє тепер як слідує: Від літа 1932 р. політики (катол. політ. орґ.) Центра старалися порозумітися з Гітлєром. Католик Папен промостив шлях Гітлєрові. Весною 1933 Центр згодився на закон про уповноваження. Потому Центр під натиском сам розвязався. В літі 1933 р. Ватикан заключив конкордат з Третьою Німеччиною. Епископи Тріеру і Шпаєру здобули для націоналсоціялізму країну Саар, а тепер їх зате обвинувачують у кривоприсязі і державній зраді. Ще тому рік поважні католицькі політики сподівалися згоди з режімом. Та тепер є вже певні докази, що погасли вже бодай ті ілюзії (хоч іше не всі)... Нема вже сумніву, що минули часи кат. невтральности супроти нац. соціялізму. Терпеливість катол. Церкви, якої ми не подивляли, була всетаки подиву гідна. Зношено переслідування режіму й острий роздор у власних рядах, щоб не замикати собі шляху до порозуміння з власть імущим. Те, що Церкві і всім віруючим виробляли в останніх місяцях, стало невиносимим; крім того вже виразно видно ціль нац. соціялістів: оснувати Німецьку Національну Церкву. Та не можна ще побачити нової мети, до якої змагає катол. рух... Зєднює клич свободи, а ціль — панування здорового людського розуму... Тимчасом процеси проти катол. духовенства відбуваються дальше... Не можна сказати, щоб ті процеси й інші переслідування не мали наслідків. Одержуємо з Німеччини згідні інформації, що церкви повніші ніж були колинебудь передтим. Старі робітники-марксісти, випробувані вільнодумці йдуть в неділю на проповідь, а на Боже Тіло стають до процесій. Останньої неділі в червні в горішно-шлеському промисловім окрузі відбувалася проща до Анна-бергу — і тоді йшло 150.000 (стопятьдесять тисяч) людей, разом йшли соціялдемократи, комуністи і католицькі робітники. Громада переслідуваних наближається до себе. Старі вільнодумці, що тепер ходять до церкви, толкують собі зразу кожде релігійне слово — політично, свобода віри се для них свобода взагалі, кожде слово за Христом се для них слово проти Гітлєра. Але не дурімся: їх захоплює й поза те, вони відкривають посвоячення християнської етики й соціялістичної солідарности, вони пізнають світ почувань, перед яким до того часу замикалися... Німецькі націоналісти, що передтим хилилися до антисемітизму, купують у Жидів. Марксісти ходять до церкви. За те священик боронить переслідуваного комуніста і йде за те до тюрми. Появляються передумовини політики порозуміння для опозиції... Але політика се ще не є...

Примітка Ред. „Н. Зорі": Так пише орган дуже лівий, навіть большевизуючий. Нема сумніву, що в наближуванні комуністів до католиків може бути велика небезпека для католиків і кат. Церкви. Та з другої сторони йде та небезпека і від „Німецької Національної Церкви".

Коц чи Понятовський?

Виленське „Слово" принесло в 220 ч. статтю пера ред. Кета п. з. „Сучасну польську дійсність формує полк. Коц, а робить мін. Понятовский". В ній пише м. ін.: Хто п. Понятовский, як не рішучий приклонник лівиці. Які часописи його підпирають, як не ліві і жидівські. А хто має більший вплив на правительство, на господарську політику в Польщі, на різьблення польської долі і польської майбутности: Коц чи Понятовский? Досить жартів панове! Очевидно, що Понятовский. Пан Коц укладає відозви і редагує статті, п. Понятовский робить дійсність. Нинішну польську дійсність фірмує полк. Коц, а переводить мін. Понятовский. Ґен. Складковский пильнує своїх зелених парканів, мін. Квятковский править Польщею під господарським оглядом. Колиж скінчиться той дивний дуалізм, се противенство ідеї й практики, теорії й дійсности...

ЧАД XX-го ВІКУ

Шляхом зіпсуття й упадку. *)

ЗМІСТ: — І. Про нову моду в головнім органі ФНЄ і про галицьке видання німецького Розенберга. — Боротьба за примат між націоналістами. — Про гусяче ґеґання і про дримбу та їх походження. — Про ослика, що робить шум своїм хвостиком... — Як він ратував головного ідеольога ФНЄ з умових клопотів... — Про нову емблему для ідеольогів ФНЄ під проводом п. Іванейка. — Про значіння „Комаря” в области фільософії п. Іванейка. — ІІ. По гуморі одна поважна справа. — Оден ґіркий причинок до пізнання наших занедбань на катол. фронті. — Закид про пляму, кинену на все духовенство діецезії, чи засуд на власну організацію? — Рефлєксії про наші занедбання і клопоти на просвітній области. — Оден дезідерат. — ІІІ. Погляд на ФНЄ на тлі обиди духовенства в „У. Вістях”. — Який родовід має ФНЄ. — Чи має він властиву назву? — Яке його „посланництво”? — Міт чи чад XX-го століття в Німеччині і його відбитка у нас. — Про свистання на Самарян і симпатиків. — Про „гниле партійництво” й один „котьолок”... — Про поганський націоналізм і російський большевизм. — Про дві останні енцикліки Св. Отця Пія XI. — Як оден рух стає ґротескою... — Два припущення.

Пішла мода на листи в „Укр. Вістях”. Се легко і вигідно, а що найважніше — здається безпечно. Та чи „успішно”, се вже інша справа. На мою статтю-рефлексію в 54 ч. „Нової Зорі” — в „У. В.” лист, на статтю в 56 ч. „Н. З.” також лист (вже без блудів!), а відтак за тиждень, на ту саму статтю в 168 ч. „У. В.” — тоже лист. Пера „самого” п. Іванейка, головного теоретика фронтівського руху в цілій Галичині й Льодомерії (галицьке видання Розенберґа, головн. теоретика нім. націонал-соціялізму, менше більше і неудатно на укр. мову перелицьоване, людем посполитим ко чтенію, а всім вообще — во веселіе...). А писаний сей лист на адресу близького друга п. Іванейка по перу з вул. Чарнецького 8, незнаного нам блище достойника ФНЄ. Се так — для більшої поваги своїх рядків, бо інакше треба булоб се слати: або до ред. „Комаря”, або до коша... А так, по „знакомству” — писаніе з „глухого села” приняли, друкарі зложили, а папір не відмовив, ну й все „в порядку”. І вовк ситий і коза... дурна.

Лист сей, повний нарікань і скарг — на мене й на невідомого мені автора з львівського „Голосу”, орґану молодих укр. націоналістів (О, іроніе — і заплато!...), який теж на пункті льоґіки закидає п. Іванейкові „малі недотягнення”... Весело булоб знати, за що там саме йдуть порахунки, бо судячи з Листу п. Іванейка, то там, в „Голосі”, розмова йде також „фер” (і „моцно”!). Се мабуть — боротьба за примат (і монополь) „чистого” націоналізму у нас. І п. Іванейко вправною рукою, за одним махом „майморки”, кладе два зайці трупом... А як? Послухаймо! „Голосові” і всім во нем — закидає „гидке фарисейство” й „бездушне гусяче ґеґання” (вплив благодатей „глухого села”), а мені — буквально каже, що „захоплююся — грою на дримбі... (також невідлучні атрибути дошками забитого села) та що своїми статтями... „кидаю тінь” — а знаєте на що? — на всю перемиську діецезію!... (Картина також з гір взята, де барани блеючи, кидають довгу тінь — на склони полонин та про сю „тінь” — окремо!).

Після того листа — ґірської візії п. Іванейка, вже вірю, що він таки потяг у „у гори” і відкликую все попереднє „про доли”. Про се також свідчить суворий, „ґірський” клімат листа і численні епітети та звороти, взяті живцем з уст синів дикої полонини, пастухів... Оттим то Лист сей замітний не тільки з погляду льоґіки й журналістики, але й психольоґії та укр. фолькльору... — Серед таких незвичайних обставин в часі і просторі повстав сей лист — меч обоюдний... Сам безсмертний Верґілій, творець чудових „Екльоґ” і „Буколік”, позавидувавби п. Ів-ві тла до його натхнінь творчих!... Прим. у Верґілія написано: „Tityre tu patulae recubans sub tegmine fogi” і т.д., а в п. Іванейка також те є: „Живу й працюю в саді. Час від часу яблоко, падаючи з гилки (!) перериває задуму спілого літа. Легкий вітрець ворухне листям... Недалеко ґрається мала доня. Вона накручує свого ґумового ослика й тоді та смішна тварина обертається й робить шум, вимахуючи хвостиком”. Далі в тій ідиллі — вступі до Листа, стоїть таксамо „романтично”, — як автор його діставши оберемок свіжих ґазет, прочитує ревно під грушею „Н. Зорю” і „Голос”, а в них знаходить колючий терен - правду, якої ні конем не обїдеш, ні зайцем не перескочиш... А „усмішку в душі зганяє” те, що друг з „У. В.” заповів його відповідь! „Як трудно — каже! „Адже в мене не має того особливого щастя, що в моїх „приятелів”, редакторів „Нової Зорі” і „Голосу”... („У. В.” ч. 168, стор. 3. Про „приятелів”). Свята правда, і ніколи не сумнівалися ми в неї. Та відповідь треба дати! — І в тім одчаю, зажурене око поета (ще одна нова перфекція!) спочило на... ослячім хвостику (серйозно!), що ним любо бавилася його потіха — і ситуація вратована! З цього саме хвоста сплило в сю мить на чуле серце й бистре перо „поета” — віще і вище натхніння, і далі вийшов з того хвоста цілий лист аж до останку...

Після сеї „буколіки” слідує вже „проза”, надихана реалізмом і простотою (чи радше простацтвом) „глухого села”. Не буду її аналізувати в цілости, якби треба було, щоб не побільшувати тим клопоту, як стилізаторові цього листа, так і адресатові з вул. Чарнецького 8. Вониж, бідняги, негодні собі вже ради дати на всі боки, так рвуть їх сюди й туди, й вічно всім дорікають, що забогато інтересуються ними, тай то за „дві слові” (хоч немудрі). Не знають того, що нераз за слово-два розвезеної дитини беруть різку в руки і „навчають”... Безнадійні під тим оглядом діти з великоміської вулиці. Та обовязок свій сповнити треба. Отже коротко скажу, що ввесь сей Лист (поза вступом, не тут однак прищитим), повен прикмет - „чеснот” того милого звіряти, що на його хвості спочило зажурене око п. Іванейка, тай таким чином став він „спіритус (азінус) мовенс” цілого Листа — скарги. Тому пропоную се „історичне” звірятко (особливо деякі части його „костюму”) взяти з вдячности за емблему-символ для ідеольогів ФНЄ! Такі переломові моменти в житті і в критичних його хвилинах не слід маловажити. В крайнім разі — бувби се добрий „екслібріс” для п. Іванейка до „всіх” підручників фільософії, що їх має у себе і читає...

Щодо фільософії і закидів мені зроблених скажу: до Ваших статтей, пане Ів., цілком не треба йти зі „Суммою” св. Томи з Аквіну, як того ви хочете конечно, бо в них нема ані одного „цента” з тої „суми...”, яка там, у св. Томи є. Таки краще буде з „Комарем” — так всі люди скрізь кажуть! Дайте „фільософію” своєї ґрупи, чи навіть своєї особи, напишіть хоч одну справжню статтю, значить після засад систематичного думання, сперту на взірцях здорової ан-

*) Містимо й сю довшу статтю про способи, історію й наслідки роботи ФНЄ, бо се дуже характеристичний погляд з краю. Впевняємо, що ми ні безпосередно ні посередно не впливали на Вп. Автора статті, щоб писав так як він пише, (або щоби взагалі писав) та що ми його зовсім не знаємо і ніколи не бачили. Більше місця присвячуємо тій справі тому, що з краю нераз одержували ми листи, щоб вияснити, що таке ФНЄ, бо ми тій появі присвятин були тільки побіжну увагу. Від того часу назбиралося вже трохи матеріялу пригожого для оцінки тої появи, отже даємо на се більше місця тай самі час до часу висказуємо наші погляди. — Ред. „Н. Зорі”.

П. ЧААДАЄВ 6)

Фільософічні листи

*до Пані * * **

Упадок римської імперії поясняють розпустністю обичаїв і походячим відти деспотизмом. Та в тім світовім перевороті справа не в самій тільки державі Риму. Рим не погиб, погибла вся його цивілізація. Єгипет за Фараонів, Ґреція за часів Перікля, другий Єгипет епохи Лагідів, ціла Ґреція Александра, що простягалася аж за Інд, вкінці й Жидівство з доби своєї геленізації — все те злилося в спільну масу і творило одну римську суспільність, що була представницею всіх попередних поколінь, від самого початку річей і обіймала в собі всі моральні та інтелектуальні сили, які розвинулися в людській природі з тої епохи. Значить, в хвилі перевороту впала не римська імперія, тільки людська суспільність, і знов, як фенікс, відродилася в тімсамім дні.

Від того часу Европа неначе покрила собою всю земну кулю; вона неначе знов створила новий світ, що піднявся з океану. Вона поневолила інші народи під свою владу настілько, що вони вповні залежні від її самоволі. Тепер не тяжко зрозуміти, що діялося на землі, коли валилася стара будівля, і на її місци дивним способом здвигалася нова: тоді духовий елемент природи діставав тут новий закон і нову орґанізацію.

Безсумнівно, матеріяли старинного світа були використані при будуванні нової суспільности, бо Висший Розум не міг знищити твору своїх рук і матеріяльна основа морального порядку повинна силою річей оставатися на завсіди тою самою. Провидіння післало ще й инші людські матеріяли, зовсім нові, яких не діткнула старинна цивілізація. Дівичі і скриті сили Півночі зедналися з експанзивними силами Полудня і Сходу. Всі духові сили всего світа злучилися, що так скажу, того дня, щоб породити ряди ідей, що їх початки до того часу скривалися в тайниках людського серця.

Та ні плян будови, ні цемент, що звязали ті ріжні матеріяли, не були твором людських рук — то було ділом ідеї правди. Ось що необхідно збаґнути. Ось те найбільше явище, якого не годно зрозуміти й переняти історичне думання навіть уживаючи ріжного рода способів, щоби вдоволити людський ум; ось та вісь, що на ній обертається весь круг історії; ось те, вкінці, чим поясняється факт виховання людського роду.

Вже сама велич того явища і його тісний, необхідний звязок з тим, що його попереджувало і що по нім наступило — ставлять те явище поза звичайний біг людських справ, що все залежні від якоїсь самоволі і примхи. Та безпосередний вплив того явища на думання, ті сили, що ними воно несподівано обдарувало його, ті нові вимоги, що їх воно відразу створило йому і зі всім тим подивугідне зрівнання умів по волі Того, завдяки котрому чоловік став жадний правди і здібним її приймити — ось що надає тому історичному моментові характер Провидіння і висшого розуму.

Зауважте, хоч як часто від того часу людський розум повертався до неістнуючих більше, до річей, що не могли і не повинні були істнувати — в дійсности він завсіди повертав до того моменту. Гляньте, невже свідомість висшого розуму не вкорінилася цілком в новий моральний порядок, і невже та частина всемірного ума, що воліче за собою всю остаючу масу його, не повстала дійсно в першім дні нашої ери?

Не знаю, можливо, що границя, яка відділяє нас від старинного світа, не для всіх видна, та розуміється вона чутна для всякого ума, котрого моральне чуття навчило в якійсь мірі розуміти те, що розділяє елементи думаючої природи, а що їх обеднує.

Прийде час, запевняю вас, коли довершене в XV столітті щось в роді повороту до поганства і дуже несправедливо називане відродженням наук, збе-

тичної фільософії, тоді поговоримо собі поважно. Та чоловікові, що нахлепався свого „любомудрія" зі збакерованих псевдофільософів XX-го стол. („сучасна теорія пізнання", „У. В." ч. 168, ст. 3), не легко собі дати раду навіть у власнім хаосі. До речі, бесіда в мене була про звичайніську льогіку, абетку стислих наук, якої ви відмовляєте тим, що її мають. Тому й не лізу за плотичкою на глибокі води. Зрештою, се була р е ф л е к с і я — над Вами...

II. А тепер, після сих спостережень, завваг і дрібних „відповідей" перейду до н а й в а ж н і ш о г о в сій статті. Зверну увагу Шан. Читачів і Прихильників „Нової Зорі" на смілий і вкрай каригідний „ляпсус", що вкрався і ненароком до сего Листу п. Іванейка. Се шлях, яким ціле ФНЄ котиться з зіпсуття до упадку. Тим фатальним „ляпсусом" п. Ів. се його ніби — „апель" до духовенства перемиської епархії, щоб воно стало в обороні „покривдженого" й „невинно нападеного" гол. старшини ФНЄ, п. Іванейка. Се на мою думку, квінтесенція цілої полеміки, не тільки моєї, але й попередної полеміки „Н. Зорі" в обороні „Скали" проти „Укр. Вістей" і ФНЄ. А заразом се „звіреня", яке зараз розберу, се гіркий причинок до пізнання і освідомлення наших занедбань на катол. фронті. Нехай сей вигук ліберала з рядів ФНЄ отворить нам, священикам, очі на наші великі занедбання і приспішить нашу скоординовану акцію. Бо до такої нахабности, нетакту й образи нашого укр. духовенства не посунувся, здається мені, вже давно ніякий діяч чи редактор.

Образа ся міститься в двох реченнях „Листу" незнаного нам блище п. Іванейка. Мабуть в подразненні, ну й почутті своєї „вищости" (в стилю Руданського) п. Іванейко допустився її. А саме на стор. 3. „Укр. В." (168 ч.), в колюмні третій стоїть дивне речення - запит, звернений у сторону духовенства перемиської епархії. *) Се знаменне речення „Листу" виглядає так: „Хтось розумний (!) прочитавши „Н. Зорю" ч. 54 і зустрінувши когось із перемиських священиків (!!), мігби мовчки сверлити зором цілком невинну (!...) людину й питати в душі: Невжеж це ти чоловіче... — автор статті в 54 ч. „Н. Зорі"? Останні слова в „оригіналі" трохи „кращі", тому з пошани до тих читачів „Н. Зорі", що не читають „У. Вістей", гол. органу ФНЄ, і тому до його лексикону не звикли, — пропускаю їх. Я, і редактори „Н. Зорі" на такі епітети в заміну ніяк спромогтися не хочемо, бо не все, що „до лиця" (требаж його мати!) буковикові і його філярам, личить нам і „Н. Зорі". А перед тим дивовижним реченням, стоїть іще одно „фортіссіме": „мій псевдонім (то є п. Ів-ка) нікому не шкодить (і не тільки псевдонім! С. з П.), тоді, як його (мій)... к и д а є т і н ь н а д у х о в н и к і в у с і є ї д і є ц е з і ї". Автентичне!

Що се? Що думає собі ся людина з пером в руці, яка сі слова писала? За когож вона себе саму має, свій орган, де се пише, і своїх однодумців, для яких се пише? А за кого ся людина „з пером в руці" має нас всіх священиків, без огляду на територіяльну й юридичну приналежність і свої власні переконання на біжучі справи?...

Мій пане! Ще 10—15 літ тому таке речення пішлоб безгомонно й цілком безкарно всякому письмаці з будьякої політичної калабані. Але тепер, в добі оживлення катол. думки, катол. активізму в усіх царинах суспільного життя — скрізь, і в нас, над таким „еффатум" годі перейти до порядку денного! Що се, такі слова, що вийшли зпід пера головного ідеольога цього табору? Наївність чи глупота?... Тверджу, що ні! Апелювати 1) в руїнницькім органі, 2) до католицького духовенства цілої епархії, 3) і то начальному киринникові одного національного табора, 4) проти священика, що з конечности і з обовязку забрав голос в заслуженім катол. органі, 5) в обороні католицької справи та її людей — і твердити, що се 6) тінь, пляма, кинена на все духовенство дієцезії, нині тої, завтра іншої...

Що се? Як се назвати? Неймовірне, але правдиве! Думаю, що навіть автор цего, скажу делікатно, — куріозу, бачить, що задалеко заїхав... А як сего не бачить, то повторю йому останне речення-провідку із попередної моєї статті в 56 ч. „Н. Зорі", яке навіть „Укр. Вісти" передрукували в 167 ч. у свій альбом — і на сім зроблю кінець! Бо вповні свідомо, після короткої навіть застанови, таке говорити — й обстоювати, се вершок одної з найкращих „чеснот", притомих тому звіряті, яке п. Іванейкові піддало натхнення до написання того „Листа" і таких речень у нім... Се — бачити дійсність у світлі власних сугестій і мрій, правду — у своїм засліпленні, авреолю геройства й „побіду" — у своїм великім пониженні й обсміянні... Се — тінь, чорна і до того вонюча пляма, кинена в „добрій вірі" на цілу свою орґанізацію. Се — засуд смерти на неї...

— „Хулу сказав сей чоловік" — і роздер жидівський архієрей свої ризи у великім обективнім безправстві, а субективній закаменілости і гордости свого серця. Те саме робить перед „соборищем" своїх людей і сей „архієрей" укр. націоналізму, з табора ФНЄ.

Стоп! — п. Іванейку! Так далеко не можна! Є хвилі і справи, де Божа рука поклала точно означені межі, для всіх, поза які нікому вийти не вільно. Се справи Божого Царства на землі, і добро дочасне і вічне душ людських, в яких „кесареве" не сміє мішатися з „Божим" і де слуги „кесаря" доступу і голосу не мають. *) Тому і в нас, і на нашім розсваренім і біднім загумінку, ми, Божі слуги, маємо справи такої ваги й такої святости, які без огляду на особи і на територію, не сміють нас ділити і не ділять. До тих справ, які нам, священикам, і всім світським доброї волі й незіпсутого серця, є в рівній мірі спільні і дорогі, се к а т о л и ц и з м нашого народу і конечне освідомлення в нім, його оживлення й розгалуження на все наше життя, як приватне так громадянське, публичне. Се головне завдання нинішної хвилі, яке лежить особливо на нас священиках і його зречися ніяк і перед ніким, нічим не можемо! А до осягнення тої мети, крім орудників церк.-релігійного змісту, конечні під сю хвилю м. ін. освітно-організаційні католицькі клітини-товариства. І т у т н а ш і з а н е д б а н н я н а й б і л ь ш і. В межах станиславівської епархії найбільш плянову і здисципліновану працю в тім згляді веде катол.-освітне Т-во „Скала". Про конечність інтензивного поширення подібного руху скрізь у нас та про очікування тої хвилини духовенством інших епархій згадав я в моїй попередній статті в „Н. Зорі". Колись окремо й більше про се напишу. А тут, при сій нагоді — замічу, що в часі від появи двох перших моїх статтей у „Н. Зорі" на тему останніх зборів Т-ва „Скали" і полеміки, що довкруги них розгоріла, балакав я з кількома поблизькими священиками, і вони однозгідно признали повну слушність моїм твердженням і заміткам, хоч я не розкрив їм, хто автор сих статтей, бо ще час на те. А таких, як вони — богато. Що другий з них має чимало неприємностей і терпінь на тлі просвітянськім у нас. Нема в нас такого повітового міста, де пани-ліберали з філій „Просвіти" не кидалиб нам під ноги колод, скрито або явно — в намірених працях щодо парох. читалень і взагалі впливу релігії та священика в наших товариствах.

Пожаданим булоб, щоб і другі священики з тої частини нашої Батьківщини, забрали голос в тій справі, або на сторінках „Н. Зорі", як я, або в других катол. органах, і щоб подали свої спостереження з терену і пляни щодо реалізації парох. читалень, та поборювання труднощів, що їх маємо від „патріотів". Вже крайна пора очистити авгієву стайню українського суспільно-освітнього життя! Освідомлюючу місію в тім ділі веде поширений в нас тижневик „Український Бескид", орган перемиської Землі. — Т. С. (Кінець буде).

*) В „оригіналі" — до „перемиських священиків." Мабуть п. Ів. немав іще тоді під грушкою, біля ослика, „Нової Зорі", де я точно і по буквам спростував розсіяного автора Листа ч. 1. Повторення сеї ошибки „самим" п. Ів. свідчить про одностайну тресуру й „одну лінію" (навіть у блудах) ріжних лицарів з ФНЄ. А може се, скажім легко — „провокація"? А тоді „інакше"!...

*) Їх голос тільки „до половини" сягає, до проблемів дочасних, чисто людських і земських, а вище, з волі й установи Божої, устає їх сила, ум і рада, згл. критика. А навпаки „слуги Божі" як діти народу і члени даної спільноти, як співборці за долю народу, у богатьох случаях мають і мусять забрати голос, чинними бути: у справах дочасної культури, сили, добробуту і н е б е з п е к народу. Бож для нього є поставлені пастирями.

Протестанти і зєдинення

Друга їх світова конференція.

В Единбурґу 2 с. м. почалася друга світова конференція протестантських сект і православних Церков, присвячена справі зєдинення. Як відомо, перша така конференція відбулася в Льозанні в 1937. Ні на одну, ні на другу катол. Церква не прислала своїх делеґатів. До Единбурґа не приїхали також делеґати протест. сект з Німеччини, бо не могли. Та прибуло коло 500 представників богатьох инших сект, як англіканської, старокатолицької, лютеранських, реформатських, баптистів, методистів і т. д. Прислали своїх представників також східні правосл. патріярхи і національні православні Церкви. Від царгородського патріярха приїхав митрополит Ґерманос. На чолі російської західно-европейської делеґації стоїть Евлогій, з ним приїхали о. Булгаков, о. Флоровський, о. Кассіян (Безобразов) і Л. А. Зандер. Перший день зїзду присвячено виборові президії (предс. вибраний арх. Іорський, др Темпль) і промовам про катастрофальний стан сучасного світа та положення в нім христ. Церков, безсильних задля розєднання. Другого дня на пленумі обговорювано програму зїзду. Предложено розробити в секціях слідуючі теми: 1) Благодать. 2) Церква і слово Боже. 3) Єдність Церкви, священство і св. Тайни. 4) Єдність Церкви в житті і культі. Зїзд у Льозанні переводив на пленумі дискусії над основними рефератами, а сей зїзд вирішив перенести дискусії на секції, де й відбудеться властива робота зїзду. Як видно з висше поданих основних тем, по трьох з них будуть дискусії над самим поняттям „Церкви"...

З вистави в Парижі

Один Поляк, що оглянув паризьку виставу, так описує свої враження в польській пресі:

Паризька вистава ледви напів викінчена. На першім пляні видно павільони: совітський, німецький і японський. Вони звертають увагу величезними розмірами. Внутрі тих павільонів значно гірше. Всюди пропаґанда і то шита грубими нитками. В італійськім павільоні пропаґанда богато зручніша і тому лекше осягає свою ціль. Польський павільон в знаменитім положенні. Стоїть близько входу. Та завдяки польським комітетам такий скритий за деревами, що більшість відвідувачів не має про него найменшого поняття. Поляк, що шукає передовсім польського павільону, пізнає його по прапорі, який лопоче над павільоном. Нічого більше здалека не видно. Одначе хто знає, чи не сталося добре, що польський павільон укрито зовсім за деревами: бо нема чим хвалитися. Один з поважних польських публіцистів назвав його „піссуар польоне" (польський виходок). Після звидження се показується на жаль слушним. Навіть трудно описати, що є в польськім павільоні. Урядження поодиноких павільонів збуджує поважні застереження, а часом просто незрозуміле. При тім є річи прикрі. Нпр. в польськім павільоні можна дістати тільки три роди польських папіросів, бо Франція позволила тільки привіз трох родів всім державам. Коли ми стали перед польським кіоском, побачили ми картку з надписом: „замкнено". Варшавянка, що продавала в кіоску, заявила нам, що папіросів не продає, бо вже минув час її дижуру. Товаришка, що має її заступити, мимоходом кажучи також варшавянка, спізняється і доки наслідниця не прийде, карточка „замкнено" буде висіти. Її час урядування скінчився, отже папіросів не продає. Зрештою, заявила, папіроси інших держав лучші...

З польських фірм виставляє ще Ведель. Він продає цукорки зрештою досить дорого. Якась фабрика лімоняди з Варшави продає свої вироби. Можна дістати досконалу воду, але по 3 франки за фляшку. Виставляє ще Лещків. На жаль він дістав досить нещасливе місце для своїх експонатів. Тло до гарних суконь тої фабрики се ложки, вилки і тарелі ресторану. Щодо ресторану, то трудно не ужити назви скандал. В польськім ресторані не можна з ніким порозумітися по польськи. Кельнери говорять тільки по французьки. Один одинокий Йосиф, що знає польську мову, тоді як ми там були десь подівся і не можна його було відшукати. За обід зажадали від нас по 30 фр., хоч в Парижі можна дістати обіди вже за 7 і пів фр. Чорна кава, за якою ми питали, не істнує в польськім ресторані. При столиках застали ми щось трох гостей. Розчаровані пішли ми до австрійського павільону, де ми легко порозумілися по німецьки і де дістали знамениту чорну каву і тісточка. З особливостей польського павільону треба згадати пластичну мапу Польщі. Видно на ній Вислу, Черемош, Гуцулів і Гуцулок в народних строях. Та передовсім кидається в очи надмірна скількість нагих жінок, що купаються. Враження тої наготи як репрезентаційного мотиву польського краєвиду просто пригноблююче. В іншій части павільону видно знову переполовлену гармату і переполовлений набій, а на стіні розвішені якісь фільми. Що се значить, ні я, ні ґрупа, з якою разом я оглядав павільон, не могли ствердити.

Описувати польський павільон дуже трудно. Бо його збудували так штудерно, тілько в нім закамарків, східків і коридорів, що легко можна зблудити при огляданні. Прикро вдаряє факт, що фреквенція в польськім павільоні ані не вмилася до фреквенції в инших павільонах. Се тому, бо провідники знають вартість поодиноких павільонів так, що глядач старається оглянути тільки найцікавіші.

Щодо самого Парижа то здивував нас безжурний настрій, радість життя і сміх. Всі тішаться, ніхто не зааферований і нічим не переймається. В крамницях можна торгуватися. За картки Лювру, на яких виписана ціна 10 фр., я заплатив по 5 сотиків. Взагалі ціни назагал низші ніж у Польщі, тільки харчі дорожші. За готель на Монтмартрі платили ми по 12.50 фр. денно, себто 2.50 зл. Французькі папіроси фатальні, та всюди можна дістати папіроси англійські й американські. Зате вино добре і дешеве.

Японська преса

Супроти живого заінтересування справами Далекого Сходу не від річи буде сказати дещо укр. читачам про японські часописи.

І так щодо накладу японської преси, то два японські денники: „Осака Асагі" і „Осака Маїніші" випускають понад міліон чисел денно. Наклад орґану „Токіо Нішініші" виносить 730—780 тисяч. Дальше йдуть „Токіо Асагі" (630-680 тисяч), „Уоміюра-Токіо" (500-580 тисяч), „Гоші-Токіо" (320-380 тисяч), „Уїї-Токіо" (240-280 тисяч), „Шін-Аіші" (230-270 тисяч), вкінці „Фукуока Нішініші" (180-220 тис.).

Японська преса в руках концернів фінансово-промислових або приватних одиниць. Два з них, що розпоряджають чотирма найбільшими денниками, заслугують на назву могутних. Се промисловий концерн „Маїніші" і концерн „Асагі", власність родини „Мучауата" і „Иуепо". Доходи обох концернів, мимо кризи, удержуються на високому рівні. Доходи „Маїніші" виносили в другій половині 1933 р. нетто 620 тисяч єн, доходи „Асагі" виносили в тім самім часі 730 тисяч. Інші денники боряться з великими фінансовими труднощами. Ще виїмок між ними під тим оглядом становить, хоча слабий накладом, „Міяко Шімбун", власність презеса біржі в Йокагамі, п. Еісуке Фукуда.

Політичне значіння й впливи японської щоденної преси невеликі.

Японська преса за час свойого недовгого істнування перейшла богато сумних досвідів. Перший денник п. з. „Маїніші-Шімбун" заложено 1870 р. в Йокогамі. Та вже по 5 літах появилося на цілім просторі краю, при участи англійських і американських фінансістів і денникарів, кількадесять пресових органів. Всі вони репрезентували ліберально-демократичну ідеольогію й боролися за конституційний устрій. В р. 1875 уряд заборонив співробітничати й давати заняття чужоземцям в японській пресі. Небавком зачалися острі переслідування преси, що тревали до 1887 р. Тоді, ще перед наданням конституції, появився декрет про свободу преси. Його опісля влучено до конституційної устави. Японські денники мали від того часу ряд літ політичний характер і репрезентували се, що Французи називають „пресс д'опініон". В р. 1890 появилося перше письмо чисто інформаційне, популярного змісту: „Кокумін Шімбун". Успіх видавництва був імпонуючий. Воно скоро осягнуло кількадесять тисяч чисел накладу. Водночас політичні й партійні денники в катастрофальний спосіб тратили своїх передплатників.

Часом найкращого розвитку японської преси були часи війни з Росією, т. є літа 1904 і 1905. Тоді вже зачалася остра конкуренційна борба між свіжо повсталими концернами „Маїніші" і „Асагі". По скінченні війни преса, відзеркалюючи настрої суспільности, розвела нагальну боротьбу правительства з приводу надто лагідних, на її думку, умовин мира в Портсмуті. Послідував сильно революційний настрій, якого наслідком було здобуття приступом і знищення будинку денника „Кокумін Шімбун", який не хотів прилучитися до акції опозиційних видавництв. Закипіли кріваві боротьби на улицях Токія. Уряд скоренько опанував ситуацію оповістивши стан облоги. Потім послідували сильні репресії в пресовій області. З того часу до нині всі денники, якогонебудь напрямку стало займають здецидовано прихильне становище в відношенні до кождого правительства.

Загально нинішня японська преса представляється під оглядом характеру так: Денники крім кількох провінціональних органів, що з трудом удержуються при житті, назагал аполітичні й чисто інформаційні. Великі денники видавані в Токіо й м. Осака розходяться по цілім краю. Мимо ріжних спроб не удалося покликати до життя соціялістичної преси й то не лиш з приводу урядової протиакції, але також тому, що у японського робітника соціялізм ніколи не міг знайти послуху. Та сего не можна сказати про комунізм. — Подав Вчк.

Літвінов спасається з червоного „раю"?

У Відні був совітський комісар закордонних справ Літвінов. Ціль його приїзду засягнути лікарської поради у відомого віденського інтерніста дра Еппінґера, що лікував колись Сталіна. Літвінов вже довший час нездужає на печінку і загальне ослаблення. Останні події в СССР мали ще погіршити стан здоровля большевицького достойника. Кружляють поголоски, що причина виїзду Літвінова з СССР не недуга, тільки політика. А саме Літвінов вспів чудом вирватися з Москви. Він задумує перебувати закордоном так довго, доки положення в СССР не зміниться. Не бракує й таких поголосок, що Літвінов взагалі не думає більше вертатися до СССР. У Відні заїхав Літвінов до совітського посольства і не показувався на вулицях. Посольства берегли скріплені стійки поліції. До Літвінова нікого недопускали. Він вже виїхав до Карльсбаду.

Концентрація — шестий змисл

Оден каліфорнійський лікар оповістив, що „відкрив" 13-літного хлопця, який бачить завязаними очима. А тепер в Лондоні відкрили 30-літного мужчину, що називається Гаррі Бравн і також бачить завязаними очима. Ту дивну появу розслідила окрема комісія. Бравнови наліпили на очі великі шматки тіста і 6-кратно обвязали цілу голову міцними бандажами з густо ткаиої вовняної матерії так докладно, що остали свобідні тільки носові дірки, щоб міг дихати. Мимо того він легко відчитував предложений йому лист, виходив з дому і вертався, їхав на ровері, грав у білярд. Та ще дивніше ніж ті появи те, як він дійшов до такого стану. Бравн оповідає, що він осягнув ту свою здібність концентрацією. Він завязав собі очі і годинами сидів перед запаленою свічкою з заміром, побачити її. Так сидів 14 днів і не бачив свічки. Аж 14-го дня взрів якийсь слабий відблиск світла. Зразу уважав се привидом, але не уставав у своїй концентрації. Минуло ще кілька днів. Відблиск світла ставав все виразніший. По якімсь часі вправи не тільки виразно бачив світло свічки завязаними очима, але й кімнату. Минув ще якийсь час і він силою концентрації допровадив до того, що читає і пише з замкненими очима. Тільки скорих рухів не може бачити...

Збіжеві саботажі в Німеччині

Премієр Ґерінґ видав вже другий розпорядок про охорону збіжжя на полях перед саботажами. В Німеччині трапляються чимраз частіше підпалювання збіжжя на полях. В м. Ґроссмонрунґен увязнено одного селянина, якого схоплено на горячому вчинку підпалювання збіжжя. З огляду на часті підпали збіжжя німецьке правительство видало приказ збирати збіжжя з поля якнайскорше. До Східної Прусії вислано 5.500 членів „служби праці“ (Арбайтсдінст), щоб помагали селянам покінчити жнива.

Причини звільнення зі служби

Пруський Адміністраційний Трибунал видав недавно оречення в справі дисциплінарної відповідальности урядників, які з розмислом не хочуть знати основних засад націонал-соціялістичного правління. А саме один з німецьких урядників стратив недавно посаду тому, що від ряду літ не передплачував часописів, не знав про введення обовязкової військової служби в Німеччині, як також, яке офіціяльне становище Німеччини в жидівській справі. Той урядник зробив відклик до Пруського Адміністраційного Трибуналу. Одначе трибунал признав слушність тим, що урядника звільники.

Летунський бій над Нанкіном

В китайській столиці Нанкіні проголошено воєнний стан. На днях появилася над містом ескадра японських літаків і почала його бомбардувати. 27 китайських літаків вистартувало до бою. Битва відбулася над рухливою дільницею і тривала цілу годину. Китайці струтили 6 японських літаків, а не стратили ні одного. З того приводу панує в Китаю піднеслий настрій. Тимбільше, що і на північнім фронті коло м. Ганкав китайські війська відбили наступ Японців здобуваючи при тім 6 японських танків. В Шанґаю відбуваються дуже криваві бої між Китайцями і Японцями. Японці безперервно наступають, Китайці боронятся дуже завзято.

Рекорд лінчу

Сумний рекорд належить до стейту Міссісіпі (ЗДПА). Американська преса пише про лінч, що його виконано в Вайноні, в стейті Міссісіпі, на двох мурінах. З приводу того пригадують статистики, що саме до цього стейту належить рекорд в ділянці лінчів. На 4.600 випадків, занотованих на цілій території Зединених Держав (48 стейтів) за останніх 50 літ, припадає на стейт Міссісіпі аж 469 випадків, себто поверх 10%.

Лікарський фейлетоник.

Про червінку

В осені лучаються часті случаї занедужання на червінку. Від зараження до перших проявів триває 3 до 8 днів. По коротких і незначних забуреннях в жолудку і кишках приходить в супроводі горячки і вонітів, розвільнення і пливкі екскременти, що мають в собі кров і ропу. Хорий на червінку відчуває болюче тиснення, брак апетиту і сильну спрагу. Кроваве розвільнення триває від 2 до 8 днів. Щоб уникнути зараження треба вдержувати чистоту, не їсти сирих овочів, не уживати води з відкритих джерел, уникати хорих на червінку і винищувати мухи. Червінка переноситься тільки устною дорогою, бо се заразлива недуга кормового проводу. Треба вдержувати чистоту в кльозетах, часто мити руки, словом, дбати про гігієну. Лікують червінку підшкірними інієкціями та заживанням таблеток. Коли хто занедужає на червінку треба обовязково покликати лікаря, бо своєчасний застрик скорочує час недуги і зменшує терпіння.

З РЕЛІҐІЙНО-ЦЕРКОВНОГО ЖИТТЯ

Святіший Отець не вернеться в найблищому часі до Ватикану і перебуде цілу зиму в Кастель Ґандольфі. З тою можливістю числяться в церковних кругах тому, що Св. Отець почувається в Кастель Ґандольфі богато краще ніж в Римі. Таку вістку приносить римська „Трібуна“.

1800 осіб на послуханні приняв недавно Святіший Отець. Папа Пій XI поблагословив прочан і виголосив до них коротку промову. В ній м. ін. підкреслив велике післанництво Католицької Акції. Окремо промовив Папа до новоженців, звертаючи їм увагу на обовязки родичів виховувати дітей в католицькому дусі і в атмосфері діяльности Католицької Акції, що має бути природним наслідком християнського життя.

Конґреґація св. Офіцію помістила на індексі заборонених книжок твір Джулія Коні п. з. „Іль Рассізмо“. Книжка ця появилася с. р. рівночасно в Медіоляні й Парижі.

Триденні реколекції з приводу 900-ліття проголошення Пресв. Богородиці Царицею Руси-України відбулися в селі Домажирі, коло Львова. Реколекційні науки говорив о. Ір. Назарко ЧСВВ. В середу 18 с. м. відбулася св. Сповідь, до якої приступило богато вірних.

В Познані відбудеться в найблищому часі посвячення угольного каменя під будову нового костела. Рівночасно повстав комітет, що займеться збіркою фондів на будову другого костела в дільниці Ратай. На ту ціль зложено досі 50.000 зл. Комітет дістав апробату кард. примаса Гльонда.

Будапешт має, на загальне число коло міліона мешканців, 644.512 католиків, римо-католицького обряду і 10.141 унійного обряду. Число протестантів доходить до 200.000 (130.957 реформованих, 51.966 авґсбурського віроісповідання і 13.370 зєдиненого). Число греко-католиків в Будапешті виносить 3.720. Місто поділене на 43 парохії, що мають 41 костелів (з того 19 побудованих в останніх 12 літах) і 74 каплиць. Клир складається з 384 світських священиків і 542 монахів, що належать до 22 ріжних Чинів. Жіночих монастирів і осель є 76, в них живе 1970 монахинь. Крім того має Будапешт 180 світських учителів (льок) релігії.

В Німеччині костели повні вірних. Один англійський католицький священик, що недавно вернувся з Німеччини подає в англ. часописі „Те Юніверз“ цікаві завваги про теперішню релігійність у Німців. На його думку німецькі катол. костели ще ніколи не були так переповнені як тепер, мимо того, що влада робить всі можливі зусилля, щоби молодь відтягнути від Церкви і від релігійних практик. На перший погляд все виглядає нормально і зовсім не видно релігійних переслідувань, про які стільки пишуть заграницею. Але ті переслідування істнують. Що неділі діти й молодь відходять до „таборів“, до яких мусять належати. Хто не належить до таборів не може навіть мріяти про посаду. Перше питання, що його ставлять молодій людині, яка старається за якесь місце се те, до якої орґанізації вона належить. Католицьке і протестантське духовенство постійно окружене сіткою шпіонів, що пильно стережуть кождого кроку священика.

Німецький Епископат збереться цього року на конференцію в днях 23—27 с. м. в м. Фульді. Ціль конференції — звернутися до голови німецької держави з закликом заперестати теперішні неприязні відносини між Церквою й світськими властями.

Закінчено на днях віднову величавої катедри в м. Ренс (Франція), що сильно потерпіла в часі світової війни. Віднова тривала 19 літ. Фінансував її недавно померший американський міліярдер Рокфеллер.

ПОЛІТИЧНІ ВІСТИ

ПОЛІТИЧНИЙ ПРОЦЕС в Луцьку проти 48 молодих Українців відложили.

ПО МІСТАХ ПОЛЬЩІ відбулися 15 с. м. патріотичні імпрези під назвою „сьвенто жолнєжа“ в 17-ті роковини побіди над большевиками. У Львові відбувся того дня загально польський зїзд добровольців з 1920 р.

СОВІТСЬКЕ ПРАВИТЕЛЬСТВО приказало відновити шведську могилу на місци полтавського бою 1709 р. Рівночасно приказало упорядкувати братську могилу і відновити надписи на памятниках Москалів і Шведів, поляглих в бою під Полтавою 1709 р.

В ЛЕНІНҐРАДІ увязнили 9 визначних німецьких горожан. Загальне число увязнених Німців в СССР зросло в послідніх часі до 223 осіб.

ЮҐОСЛАВЯНСЬКИЙ ПРЕМІЄР Стоядінович заявив, що боротьба з конкордатом у Югославії се в дійсности боротьба з теперішним правительством. Бо дотепер підписано в Югославії 6 конкордатів і проти них ніхто не виступав.

РОМУНСЬКИЙ МІНІСТР внутрішних справ заборонив співати і грати в Ромунії „третий інтернаціонал“. Крім того заборонив орґанізувати політичні віча, походи і збірні прогульки без попереднього дозволу міністерства.

В БЕСАРАБІЇ ромунська поліція викрила комуністичну орґанізацію в м. Будахі. Увязнено кількадесять осіб в віці від 15 до 30 літ.

ЗАКОРДОННІ ЖУРНАЛІСТИ В БЕРЛІНІ оповістили отвертий лист до редакції німецького часопису „Анґріф“. В тім листі протестують проти закидів „Анґріфу“, а саме проти закиду неначеб вони вели тайну контрреволюційну діяльність проти німецького правительства.

ПРОВІДНИКИ ФРАНЦУЗЬКИХ СОЦІЯЛІСТІВ Леба і Півер заявилися проти получення партій комуністичної і соціялістичної у Франції, бо соціялістична партія булаб підпорядкована третому інтернаціоналови.

В ПОЛУДНЕВІЙ ФРАНЦІЇ відбудуться великі летунські маневри. Маневрами командуватиме шеф летунства ген. Фекант.

МУСОЛІНІ виголосив промову в Сиракузах на Сицилії до 20.000 публики. В тій промові підкреслив, що альпейських границь Італії береже 100.000-на італійська армія.

ВЕЛИКІ МАНЕВРИ ІТАЛІЙСЬКОЇ АРМІЇ відбулися на Сицилії. В них взяло участь 50.000 жовнірів ріжних родів зброї.

ФІНЛЯНДСЬКИЙ МІНІСТР закордонних справ Гольсті відвідав Талін, столицю Естонії, і відбув наради з провідними політиками Естонії.

У ВАЛЄНСІЇ анархісти напали на палату президента Азані. Пробоєва ґвардія відбила напад. Притім один анархіст погиб, одного ранили. Анархісти хотіли в той спосіб запротестувати проти масового увязнювання членів анархістичної орґанізації.

ЛІТАКИ ПОВСТАНЦІВ затопили данський транспортовий корабель „Едіт“. Данське правительство зарядило строге слідство і приготовляє протест, що його внесе до комітету неінтервенції.

В КАТАЛЬОНІЇ червоні перевели ряд ревізій у кореспондентів закордонних часописів. Увязнили 6 журналістів. Їм закидають шпіонажу.

АНҐЛІЙСЬКІ ВЛАСТИ В ҐІБРАЛЬТАРІ замкнули консулят правительства ґен. Франка за те, що видавав пашпорти, хоч не мав на се права.

КИТАЙСЬКІ ЛІТАКИ В ШАНҐГАЮ збомбардували міжнародну дільницю. Погибло 495 осіб і 600 ранених.

60 ПОЇЗДІВ ЯПОНСЬКОГО ВІЙСЬКА і воєнних знарядів прибуло на днях до північного Китаю з Кореї і Манджурії.

КИТАЙСЬКИЙ КУОМІНТАНҐ ухвалив, що його члени мусять підпорядкуватися приказам військових властей підчас війни з Японією.

Через свою високу якість здобули паперці і тутки (повноватки) „КАЛИНА” СОТНІ ТИСЯЧ ВІДБОРЦІВ

НОВИНКИ

Торжество на Маківці відбудеться невідклично в неділю 22 серпня с. р. В год. 10.30 буде полева Служба Божа, підчас якої буде виголошена проповідь. По Службі Божій відправиться панахида за поляглих на Маківці Січових Стрільців.

В Станиславові розвязали філію Українського Спортового Союзу у Львові.

В Топільниці (пов. Турка) розвязали рух.-спорт. т-во „Луг”. В мотивах подано, що т-во не сповняє статутових обовязків і поширює ворожу діяльність супроти місцевого „кола шляхти заґродовей”. Луговики, що їх арештували в Топільниці, сидять далі у вязниці в Самборі. Слідство проти них ще не розпочалося.

В Тернополі і в селах тернопільського та сумежних повітів переведено останніми днями масові ревізії й увязнення серед молоді вищих кляс і абітуріентів тернопільської ґімназії Рідної Школи. Всіх арештованих (між ними богато 15- до 18-літних ґімназистів) відставлено до тернопільського слідчого виділу. Причина увязнень невідома.

Тернопільський воєвода м-р Тома Маліцкий перевів в часі від 5 до 10 ц. м. люстрацію радехівського повіту. М. ін. відвідав поодинокі села, їх культурно-освітні установи, українські та польські, і зустрівшися особисто з населенням довідувався про його потреби.

Нові польські Людові Доми в Теребовельщині. Дідич Юзеф Козєбродзкі жертвував площу під будову Людового Дому в Малові. Той самий дідич дав 50 зл. на польську півкольонію в Семенові й 40 стосів каміння на будову Людового Дому тамже.

Овочі зародили у Східній Галичині дуже обильно. Наслідком цього ціни на них в декотрих місцевостях дуже низькі. В Бродах за 100 кґ. сливок платили недавно 2 зл., за 100 кґ. яблок 2 зл., за 100 кґ. грушок 3 зл., а найвищу ціну осягнули помідори, бо за 100 кґ. платили 10 зл. У Львові ті самі овочі коштують у посередників 10—15 разів більше ніж у продуцента.

Познанський воєвідський уряд устійнив континґент робітників анґажованих до бельґійських копалень на 651 осіб. З того призначено на яроцінський повіт 150 місць, а зголосилося 1389 кандидатів.

З Польщі вивезено в липні б. р. (в тонах) пшениці 368, жита 861, ячменю 231, вівса 71, пшеничної муки 1 тону, житної муки 156 тон. Як бачимо експорт збіжжя і муки був в липні дійсно мінімальний.

Зелізничі власти видали розпорядок, щоби білєтові зелізничі каси в літницях видавали на бажання публики білєти антидатовані один день. Їх можна буде купити один день скорше. Стоїть се в звязку зі сподіваним натовпом публики при недалекім повороті з літниц і живців.

Гумор. — Призвичаєння. — Один з радієвих спікерів стає як свідок перед судом. — Який Ваш вік? — питає суддя. — З ударом гонґу, каже свідок дивлячися на годинник, матиму 34 роки, 11 місяців, 2 тижні, 5 днів, 17 годин, 56 мінут і 18 секунд.

Совітський летун Левоневський, що вистартував з Москви до лету через північний бігун до Америки, пропав безслідно. Побоюються, що літак, який перелетів вже бігун, мусів осісти на кризі з причини обмерзнення крил. Всі совітські та американські радіостації стараються зловити сиґнали, надавані Левоневським.

В Болгарії відбудуться у вересні великі маневри, перші від часу світової війни. На них мають випробувати нові літаки й повзи, спроваджені з Німеччини.

В Білгороді відбулася велика протигітлерівська демонстрація. Вибили шиби в льокалі німецького бюра подорожі.

В Австрії позволили недавно продавати і виставляти за виставою програмову книжку Гітлера „Майн Кампф”. В Ґрацу вибухли з того приводу публичні заворушення, в часі яких здемольовано декотрі книгарні. Німецький посол у Відні запротестував проти того.

В Ромунії випродуковано с. р. 8 міл. гектолітрів вина. Наслідком такої надпродукції літра вина коштує всего... 4 сотики.

Дім маґдебурґської цитаделі, де вязнили марш. Пілсудского, розберуть, завантажать на корабель і морем та Вислою перевезуть до Варшави. Тут знов його побудують так, як стояв у Маґдебурзі.

В Німеччині відкрили новий ґаз, який має ту прикмету, що може спинити на віддаль ділання моторів. Німецьке хемічне т-во Фарбеніндустрі в м. Люнаверк - Бітерфельдт зайнялося продукцією того ґазу. Він матиме в майбутній війні величезне значіння, особливо проти літаків, панцирних авт і повзів.

Німецьку кліматичну місцевість Макарт, біля Берліна, навістила велика пожежа. 4 людей погибло, в тім два пожарники.

Німецькі студентські власти видали розпорядок в справі студій гітлерівської молоді за границею. Студії в Данціґу не підлягатимуть ніяким обмеженням, а девізові приписи остають ті самі. Зате німецькі студенти, що бажалиб студіювати в Льозанні і в Женеві, а не мають на це засобів, дістануть відповідну підмогу. Те саме відноситься до студентів, що вибираються на студії до надбалтійських держав, під умовою, що за весь час їх побуту за границею вдержуватимуть вони тісні взаємини з Німеччиною.

Два еспанські кораблі, зареєстровані у бельґійських пристанях, з залогами по 20 людей, пропали без сліду. Кораблі мали виїхати до м. Вілфорд в Анґлії, але там не причалили.

Польські Жиди хочуть воювати за червону Еспанію. Видно се з того, що шлеська поліція переловила вже кількакратно ґрупи Жидів, що з тою ціллю вибиралися за кордон.

Канадійське правительство видало перший раз в своїй історії двомовні банкноти в англійській і французькій мові. Передтим друковано їх в англійській мові для західної Канади і у французькій для провінції Квібек на сході Канади.

Департамент торговлі у Вашинґтоні позволив летунові Джемсові Матернові перелетіти зі Злучених Держав до Москви через північний бігун. Позволення видано під умовою, що Матерн виконає перелет щойно на другий рік. В міжчасі доложать всіх зусиль, щоби запевнити летунові якнайбільшу безпеку в тій трудній виправі.

В Бруклині (ЗДПА) дійшло до бійки між штрайкуючими робітниками й поліцією. 45 осіб ранених.

Летунська катастрофа трапилася коло м. Ріо Парана в Аргентині. Між раненими є князь Альбрехт Габсбурґ, що вибирався до Параґваю.

В Арекіпа Пару (Аргентина) завалився міст на ріці в часі, коли переходило ним 80 ґірників. 30 ґірників потонуло.

70.000 бразилійських Німців переслало німецькому послови в Ріо де Жанейро меморіял в обороні католицької Церкви, переслідуваної в Німеччині.

В Токію помер вождь японської шовіністичної організації „Чорний змий” князь Ушіда.

Справлення похибок. В 60 ч. „Нової Зорі” в дописі п. з. „В Косові” у стрічці 12 напечатано „баньки”, має бути: баняки, у ст. 15 здолу замість „Ритміка амбічна” має бути: Ритміка ямбічна, у шп. 3, у стр. 17 з кінця замість „відтак” має бути: відтам.

Гумор. — Старинний замок. — Турист: Що, тільки одну гармату мав давний пан замку? — Провідник: Так, але вона мала десятькратний відгомін.

БІРЖА

ҐРОШІ. Доляри амер. 5.29, дол. канадійські 5.29—5.26.

Німецька марка 1.38 — 1.34, фр. франки 19.92, шв. франки 121.80 — 121.00, фунти стерлінги 26.29 — 26.45, австр. шілінги 99.20—98.50, чеські корони 17.80 — 17.00, ліри 25 — 23.50.

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення Редакція не відповідає.

Дяк - дириґент пошукує посади. Ласкаві зголошення: Дмитро Ґутковський в Петрові, п. Незвиська. 73-1—1

КІНА

АТЛЯНТИК: Тайний план Р. 8.
КАСИНО: Стрінулися в Парижі
КОПЕРНИК: Північ кличе.
ПАЛЯС: Фякер ч. 13.
СТИЛЕВЕ: Жовтий скарб.

ПАНСІОН Сестер Служебниць в Микуличині

ОТВОРЕНИЙ ЦІЛИЙ РІК

Гарно відновлений, має водотяги, елєктрику, радіо і дуже добру кухню. Положений близько ліса, близько води, близько стації і близько почти. В будинку є прекрасна дійсно артистично виконана каплиця. ЦІНИ ПРИСТУПНІ!

ЦІНИ ОГОЛОШЕНЬ

Ціни розуміються за одношпальтовий рядок (ширини 70 мм.) о висоті 1 мм. Висота шпальти 370 мм. За оголошення (кромі дрібних) в застереженому місци дочислюється 20%. Дрібні оголошення поміщуеться по вплаченні належитости готівкою або почтовими значками.

Шпальтові оголошення

В рубриці: „Оголошення” . . . . . 30 сот.
В тексті і в новинках . . . . . 50 „
На першій сторінці . . . . . 60 „
Дрібні оголошення по 8 сот. за слово. Перше слово і товстий друк числиться подвійно. Найменше оголошення (9 слів) 80 сот.

Сторінкові оголошення

На останній сторінці: 1/2 стор. 180. — зол., 1/4 стор. 90. — зол., 1/8 стор. 45. — зол., 1/16 стор. 25.—зол. В редакційному тексті: ½ стор. 280.— зол., 1/4 стор. 140. — зол., 1/8 стор. 70. — зол., 1/16 стор. 35. — зол.

При кількаразовім анонсуванні даємо значну знижку

Видає й редагує Комітет У. К. О. — З друкарні „Графія” Львів. Тиха 5. Тел. 202-83. — Відповідальний ред. Панталеймон Хитра.

Opłatę pocztową uiszczono gotówką.

Рік XII. Львів, неділя, 22 серпня 1937. Ч. 63 (1063)

НОВА ЗОРЯ

Виходить 2 рази тижнево: в четвер на 8 ст. під неділю на 8 ст.

АДРЕСА: Нова Зоря, Львів, ул. Гродзіцких ч. 2. І. п. - Тел. 105-72.

Передплата в краю: чверть-річно 6 зол., місячно 2 зол., Закордон. чверть-річно 9 золотих

ЦІНА ЧИСЛА 20 СОТ.

Конто П.Щ.Львів 505.796

ЩО ДІЄТЬСЯ В СВІТІ

Спори внутрі ОЗОН-у. Чи створять робітничий сектор?

Справа утворення робітничого сектора в ОЗН ще не вирішена. В тій справі йде спір між елементами поміркованими і лівими. М. ін. консерватисти стараються взагалі не допустити до створення робітничого сектора в ОЗН, бо побоюються, що евентуальна програма робітничого сектора моглаб дати привід лівим елементам в ОЗН пропагувати ліві суспільні кличі. Тому провідні круги ОЗН, відомі зі своєї здержливости, не спішаться з організацією робітничого сектора.

Реорганізація Комінтерну в европейських краях.

В послідній часі переводиться чистку і реорганізацію в закордонних відділах Комінтерну. Передовсім зменшено чисельний стан аґентури Комінтерну в Копенгазі, бо зменшилося зацікавлення скандинавськими краями. Зате скріплено аґентуру Комінтерну в Амстердамі. Туди виїхала головна співробітниця Комінтерну в Празі Гелєна Райнерт. Голяндська централя буде відтепер кермувати комуністичною роботою в Голяндії, Бельгії, Англії і Злучених Державах Півн. Америки. Крім того мають створити в Голяндії окремий відділ для комуністичної пропаґанди в Німеччині. Паризька аґентура буде кермувати справами в Еспанії, Італії, Швайцарії і в балканських краях. Переводиться також реорганізацію фінансової сітки Комінтерну в Европі. Її переводять Ізаак Грінборн, А. Шварцкопф та К. Бредіс. Та акція має скінчитися в жовтні с. р. і тоді зачнеться нова офензива Комінтерну в европейських краях.

Два покоління комуністів.

Московський кореспондент „Соціялістіческого Вєстніка" характеризує старих і молодих комуністів у СССР ось як: Старі комуністи пережили в послідній часі величезну катастрофу. Ще донедавна кождий комуніст уважав себе вищою істотою, призначеною творити нове життя, закріплювати соціялізм. Тепер кождий старий большевик бачить, що його стріне доля Пятакова і Тухачевського або Томського і Гамарніка. Страшна для старих комуністів смерть, але ще страшніша свідомість, що в надгороду за літа революційної діяльности їх чекає смерть з пятном зрадника. Недавні будівничі соціялізму, проповідники нового життя ходять тепер зі зломаним хребтом. А совітська молодь зовсім не переймається тою трагедією старих большевиків. Вона цікавиться технікою, винаходами, далекими подорожами і т. п. А справами політичними і суспільними совітська молодь цікавиться тільки в необхідних случаях.

Мін. Ґебельс „найгідніший громадянин міста Берліна".

З приводу 700-ліття Берліна створено нову почесну відзнаку п. з. „почесний щит міста Берліна". Він срібний і прикрашений гербами міста. Почесний щит можна надати тільки раз за час одного покоління „найгіднішому громадянинові Берліна". Перший дістав ту відзнаку мін. Ґебельс на спеціяльнім торжественнім засіданні ради міста Берліна. На відзнаці є надпис: „Завойовникови Берліна". Підчас вручення промовив мін. Ґебельс і заявив м. ін. „Ми зробили Берлін правдиво німецьким містом з найбільше червоного міста Европи по Москві".

Армія червоних в Еспанії під командою совітського штабу.

Французька преса звідомляє, що Сталін прийняв на послуханні еспанського амбасадора в Москві Марцеліна Паскуа і формально зобовязався дати як найсильнішу поміч правительству червоних в боротьбі з ґен. Франком. В звязку з тим совітська дипльоматія одержала припорученя ужити всіх впливів, щоб ґен. Франкові не признали прав воюючої сторони. Зате правительство еспанських червоних має піддатися під контролю нового військового аташе Совітів і совітських офіцирів. Вони мають право наглядати над всіми військовими операціями червоних. Совітський ґен. Логінов і його помічник капітан Чорносєков накинули ґенеральним штабам у Валєнсії і Барсельоні тактику опрацьовану комісією 15 совітських обсерваторів, які перебувають в Еспанії від червня с. р. Водночас вислали транспорт зброї й амуніції трома кораблями. Також вислано совітських летунів та офіцирів артилєрії й піхоти, що мають вишколити катальонську армію. Вкінці Совіти не забули вислати до Еспанії ряд випробуваних аґентів ГПУ, які мають поборювати анархістів.

Загальна мобілізація в Китаю. — Чужинці покидають Китай.

Китайське правительство оповістило загальну мобілізацію. В цілім Китаю зростають воєнні настрої. Китайці приготовляються горячково до воєнних ділань. Японці покидають поспішно китайські міста. М. ін. з Шанґаю виїхало на днях 4.000 Японців. Також Англійці, Американці, Французи й инші Европейці вивозять жінок і дітей з загрожених міст.

Страшні бурі з перунами в Польщі, Австрії і Швайцарії.

На днях перейшла сильна буря з перунами над рибницьким повітом і наробила богато шкід. Перун убив одну жінку і поразив хлопця. В громаді Любомля буря повалила 30 телеграфічних стовпів, позривала дахи, повивертала дерева в лісах і садах. Злива ушкодила мости. Буря, що перейшла над браславським повітом, спричинила кілька пожеж. В м. Панцелейкі перун убив трьох людей. Над Ґевонтом коло Закопаного шаліла буря з перунами. Перун убив трьох людей і кількох поразив. В Тиролі спричинила буря зі зливою вискочення поїзду з рейок. Кілька осіб було ранених. У Відні й околиці сильний ураґан зі зливним дощем спричинив великі шкоди в городах і садах. В Італії в провінції Ріміні перейшла сильна воздушна труба над м. Борґо й Ірєа Маріна. Вона знищила кілька домів, 4 особи вбиті, 60 осіб ранених.

З Австрії

Виклади „Австрійської Академії" Rom und Orient в Сальцбурзі від 26 до 31 VII. 1937.

(Від нашого заграничного кореспондента).

На взір Сальцбурґських „Hochschulwochen" („Високошкільних тижнів") уряджує „Австрійське Товариство для науки й мистецтва" час до часу серії викладів під назвою „Австрійська Академія". Вони мають на меті плекати науку й мистецтво з узглядненням традиційної австрійської державної ідеольоґії та співділати до створення катол. австрійського університету в Сальцбурзі.

Цьогорічна „Австрійська Академія" тим для нас цікава, що стояла під кличем „Ром унд Орієнт" та що деякі виклади мали також Українці: проф. др Володимир Залозецький і о. Т. Галущинський ЧСВВ.

У склад тої „Австрійської Академії" входили: 1. Богослуженя; 2. Виклади; 3. Концерти.

1. Кождого дня о год. 8 рано в церкві великої Аббатії св. Петра ОО. Венедиктинів були Служби Божі то латинського то східного обряду. І так 26 липня була лат. Сл. Б. рецитована („Місса рецітата") за призвання помочі св. Духа. Особливша риса тої Сл. Б. в тім, що приявні разом голосно відповідають літуґізуючому священикові. У второк 27 була знов Сл. Б. лат. обряду співана після напіву, званого „Палєстріна місса". Співав хор Сальцбурґського Моцартеуму під управою проф. дра В. Паумґартнера. Третього дня, т. є. 28 липня, була наша співана гр. катол. Сл. Божа. Правив о. Т. Галущинський ЧСВВ, діяконував о. проф. Сапрун з Дрогобича, асистували Венедиктинці клирики, співав хор Віденської опери під управою п. А. Ґнатишина, дирігента при нашій церкві св. Варвари в Відні. Загалом наша Сл. Божа зробила на приявних велике враженя. Подібно як у Римі так і тут стрінувся я з тим самим спостереженням у чужинців, що наша Сл. Б. якраз тим подобається, що не має вже пересадної символики й розтяглости других орієнтальних обрядів, а мимо того визначається великою мягкістю та пластичністю форм у протиставленні до більше штивних форм лат. обряду. На нашій Сл. Б. церква була заповнена вірними, до св. Причастія в часі Сл. Б. приступило яких 54 осіб.

Дня 29. VII. в четвер Сл. Б. правили оо. Мельхитаристи з Відня у вірменськім обряді з їх питомим вірменським напівом під проводом о. М. Срабіяна, Мельхитариста. У пятницю 30. VII. знов лат. Сл. Б. Хор питомців Віденського духовного семинаря відповідав у клясичнім григорянськім напіві під управою проф. др Ф. Коша. Дня 31. VII. в суботу правив Еспанець Венедиктинець з Медіоляну о. Ґ. Суньоль у медіолянськім обряді. По медіолянським взірцям співав знова хор питомців Віденського дух. семинаря. В неділю 1 серпня на закінчення „Австрійської Академії" відправив у катедрі понтифікальну Сл. Б. князь-архиепископ др. Вайц. Один з найлучших австрійських хорів відспівав Сл. Б. Моцарта Д-дур під управою дирігента Сальцбурґської катедри проф. др Й. Месснера.

2. Виклади відбувалися кождого дня від понеділка до суботи рано від год. 10 — 12; по полудні від год. 16 — 18. З огляду на зміст ділилися на три категорії. Перша обіймала виклади про взаємини між заходом і сходом в догматиці,

літургії й фільософії. І так Венедиктинець проф. др Тома Міхельс мав два виклади на тему Рим і Орієнт; один про грецьку літургію. Проф. др В. Залозецький мав двогодинний виклад на тему: „Цур Ґеістесґешіхте Остеуропас". Належить зазначити, що проф. В. Залозецький своїми основними й стисло науковими працями на полі візантольогії виробив собі вже ім'я в науковім світі. Оба його виклади визначалися науковою стислістю і викликали в слухачів бурю оплесків. Про фільософію й містику в східній Церкві, головно з обсягу еклезіольогії дуже цікаво викладав о. Вернард Шульце Т. І., професор Папського Орієнтального Інституту в Римі.

Друга серія обіймала музикально-літургічні студії. На особлившу увагу заслугують виклади проф. Віденського університету дра Єґона Веллеша, спеціяліста в візантійськім літургічнім співі; дальше виклади проф. Академії дра Ф. Коша, про григорянський літургічний спів та про його школу в Солем'і, (Solesmes). Також до тої категорії належить вчислити виклад Венедиктинця Г. Суньоля про медіолянську школу літургічних співів та про медіолянський обряд і Мельхитариста о. Вагана Інглісіяна про вірменську літургію.

Третя категорія викладів, історична, мала слідуючі теми: Др. В. Пллехль, доцент Віденського університету викладав про унійну ідею на Фльоретійськім Соборі; о. проф. з Любляни др. Ф. Грівец про св. Кирила і Методія як проповідників церковного зединення; др. К. Гайліґ на тему: Австрія і церковна єдність; о. Т. Галущинський ЧСВВ про св. Свящ. Йосафата, апостола Унії. — Кінцевий виклад мав проф. Віденського університету й Дир. Лятеранського Музею др В. Шмідт зі Згромадження Божого Слова (S. V. D.), що своїми студіями на полі етнольогії належить до учених світової слави.

Четвертого дня викладів архиеп. др Вайц прочитав телеґраму, що наспіла до нього від Емін. кард. Пачелія, в якій в імени Св. Отця похваляє добір тем та уділяє Президії й учасникам Апостольське Благословення.

3. Для уріжноманітнення учасники „Австрійської Академії" мали нагоду бути на спеціяльних концертах. І так 29-го VII. всі мали безплатний вступ на концерт на органах у Сальцбурґській катедрі. Сей концерт виконав сам дириґент катедрального хору др Й. Месснер. Треба признати, що цей концерт робив незвичайно сильне враження. Слідуючого дня вже з рамени самої Академії уряджено концерт вірменських літургічних і народних пісень, як також деяких клясичних уступів григорянського церк. напіву.

Торжественне закінчення цеї „Австрійської Академії" відбулося дня 31 липня о год. 7-ій в палаті архиепископа дра Вайца з слідуючою програмою: По промові Президента того Товариства проф. університету др Н. К. барона Цесснера-Шпіценберґа барон Андріян-Вербург мав реферат про ціль та завдання „Австрійського Тов. для науки й мистецтва". По рефераті проголошено святочно князя - архиепископа Вайца почесним членом Товариства.

Всі виклади були основно опрацьовані і так інтересно проголошувані, що майже не відчувалося коли минали години. Не дивно, що простора викладова саля була все виповнена слухачами. Постійно являлися також Високодостойні члени Президії Академії. На першім місці належить згадати Високодостойну особу Архикнязя Ґотфрида, Преосв. Еп. Зайдля, барона Цесснера-Шпіценберґа, барона Андріяна-Вербурґа, ґрафа Лєдоховського й пр.

Загалом відчувалося цілковито духа давньої Наддунайської Монархії, що у своїм культурно-релігійнім післанництві вміла виховувати приналежні до неї народи, даючи їм спромогу й засоби в рамах тої великої держави розвивати їх релігійні й національні цінности — (Н).

Ювілейне богомілля

з Жовківщини до Гошева.

Як відомо, в днях 7 і 8. VIII. відбувся поклін прочан із Жовківщини Пречистій Діві Марії на Ясній Горі в Гошеві з приводу її 200-літнього ювілею. На заклик жовківських ОО. Василіян, передовсім організатора цього ювілейного богомілля, о. Віталія Байрака ЧСВВ, зібралося 1500 путників-прочан із Жовкви й околиці, а саме з Воянця, Волі Висоцької, Вільки Куницької, Вишенки Великої, Вязови, Глинська, Дворець, Замочка, Зашкова, Крехова, Куликова, Кушелева, Липини, Мацошина, Мервич, Мокротина, Оплітної, Скваряви Нової й Старої, Смерекова, Сопошина, Туринки і з подальших місцевостей: Мостів Великих, Потилича, Кристинополя, Завишня, Рожджалова, Холоєва й ін. з своїми отцями парохами. З священиків згадаємо о. декана Я. Мухнацького з Мокротина, о. декана М. Павлюка з Боянця, о. М. Долошицького з Куницина, о. О. Гоцького з Дворець, далі о. С. Крута, о. І. Мака, о. І. Кобата, о. А. Поточняка й ін. Крім цих їхали ще ОО. Василіяни з Жовкви й Крехова. З Жовкви взяли участь ще церковний хор, орхестра Апостольства Молитви, інтеліґенція, передовсім жіноча, й Молода Просвіта з Жовкви й жовківської округи. Богато людей відійшло з плачем; це тому, що не було місця й тому ще, що наші люди як звичайно пізно зголошувалися на прощу. — Вже в пятницю 6 ц. м. від год. 16 до пізної ночі тривала св. Сповідь у василіянській церкві в Жовкві. Наступного дня в суботу вже зранку прочани заповнили згадану церкву. По відправлених Службах Божих провідник прощі о. Байрак подав уваги й вказівки для путників і перед 7 годиною великий процесійний похід людей вийшов із церкви на залізничий двірець у Жовкві. Гомонять церковні співи при звуках орхестри Апостольства Молитви. В 8 год. відїзджає великий поїзд зложений з 26 ваґонів. У Львові долучуються прочани з Винник і Львова з о. д-ром В. Богонюком і о. Р. Луканем ЧСВВ. Перед год. 14-ою ми були вже в Болехові. Тут на стації укладається похід на Ясну Гору. Хоч дощ паде, прочани йдуть бадьоро, бо свідомі, що спішать до своєї Небесної Матері. Перед церквою на Ясній Горі вітає прочан о. ігумен М. Шипітка ЧСВВ. Після короткого привітання всі входимо до церкви. Не пізнаємо її. Все в ній змінилося від минулого року. Вся церква ясніє й блистить; передовсім чудесна Ікона Божої Матері, відновлена цього року. Відправляються богослуження, проповідає знаний усім о. С. Соколовський ЧСВВ., прочани сповідаються в церкві й надворі. Нажаль богатьох пригноблює зливний дощ, що падає від год. 15 до пізної ночі. Народ і сповідники відчувають брак більше піддаш, де народ мігби перебути дощеву пору й свобідно відбувати сповідь. Зате тихіша й щиріша молитва пливе з сердець прочан. — Наступного дня небо прояснилося. Від вчасного ранку священики відправляють Служби Божі й сповідають. Побожних богомільців зібралося тут богато: крім нашого жовківського богомілля, прибули сюди ще вчора прочани з Галича й околиці під проводом о. декана Яновича. Сьогодні прийшли ще прочани з Жидачівщини, Стрийщини та з околиць Ясної Гори. В год. 8 т. зв. „примарію" відправляє надворі о. Байрак ЧСВВ. Підчас неї грає жовківська орхестра. В год. 10 співана Служба Божа також надворі. Відправляє о. декан Мухнацький з діяконами. Співає жовківський хор під пров. бр. Й. Рогатинського ЧСВВ. Проповідає о. К. Полішко ЧСВВ. До св. Тайн приступило того дня 2805 осіб. Після Служби Божої відбулася святочна академія в честь Божої Матері. На програму академії склалися точки жовківського хору й обидвох жовківських орхестр: духової й смичкової, далі дві деклямації Ст. Канторівної й П. Осиховської. На особливу увагу заслуґує святочна промова п. інж. В. Татомира, пронизана великою й глибокою вірою в заступництво Божої Матери, передовсім для українського народу, і проказана дуже гарно. Цю промову напечатає в цілості часопис „Правда". — Після обіду відбулася спільна знимка жовківських прочан. Опісля пращання чудесної Божої Матери. При звуках пісні „За всіх молишися" відслонено чудесний образ Гошівської Богородиці. Священик поблагословив прочан Пресв. Тайнами. З уст провідника прощі о. Байрака поплили пращальні слова в церкві. Після виходу прочан із церкви попращав усіх ще о. ігумен М. Шипітка ЧСВВ. Плакали всі, що вже мусять полишати Небесну Матір. По год. 16 зелізничий дворець в Болехові зароївся путниками з Жовківщини. На обличчах всіх видно радість і втіху. Всі певні заступництва й опіки Божої Матери; всі переконані, що з ними Марія. В год. 21 були ми вже у Львові. Відси відходять прочани львівські й винницькі. В год. 22 закінчується проща в Жовкві в церкві ОО. Василіян благословенням Пресв. Тайн, полишаючи в прочан якнайкращі спогади про наш ювілейний поклін могутній Цариці Підкарпаття й всієї Галицької України. Не можемо не згадати одного сумного факту, що стався на головному двірці у Львові. Без огляду на заборону й упімнення священиків і впорядників, що їх по 2 або 3 мав кождий ваґон, неслухняні прочани на кождій стації виходили з поїзду, щоб набрати собі води, не звертаючи уваги на небезпеки. У Львові один молодий прочанин із Боянця, переходячи через зелізничий тор, впав під поїзд, що приїхав з Коломиї, і помер зараз. Своєю неслухняністю завинив сам собі. Це буде на довгі роки наука для інших. — Львівський.

Найбільше поширена недуга в Канаді

Лікарі університету Мек Ґіль в Монтреалі, в Канаді, устійнили на основі статистики, що ревматизм се найбільше поширена недуга в Канаді. В самім Монтреалі поверх 40.000 осіб нездібних до праці внаслідок ревматизму. Обчислили, що 75% промислових робітників в Монтреалі терпить на ревматизм. Подібне положення в цілій Канаді. Канадійські лікарі переконані, що ревматизм спричинює суспільності більші страти ніж хороби рака, туберкульози і серця взяті разом. Для поборювання сеї найбільше поширеної недуги створено окреме товариство. Воно звернулося з закликом до всіх студентів медицини в Канаді, щоб спеціялізувалися в лікуванні ревматизму.

„Клюб стокілевих"

В Парижі істнує „Клюб стокілевих". Се оригінальне товариство обходило недавно 50-ліття свого істнування. Сама назва клюбу вказує, що його членами можуть бути тільки ті особи, які важать щонайменше 100 кґ. Теперішній голова товариства Пер Діваль пильно береже цеї найважнішої постанови статута. Всі члени клюбу важаться обовязково раз на тиждень, а хто з них не має вимаганої сотки кільоґрамів тратить членські права аж до відзискання „повної ваги". З приводу 50-ліття влаштував клюб баль. Кромі членів клюбу, що прийшли в комплеті, прийшло на салю богато цікавих, які хотіли приглянутися оригінальній забаві. Баль почався відгуляннем традиційного польонеза, що його поважні члени ледви змогли скінчити.

ОГЛЯД ПРЕСИ

Ремісник про нормалізацію

„Діло" в 173 ч. принесло черговий голос про нормалізацію. Український ремісник і міщанський діяч у Львові М. Галібей пише м. ін.:

Як ремісник і дрібний промисловець я вже з титулу своєї професії був завсіди противником гострої української політики, через яку обидва громадянства жилиб окремо за китайськими мурами. Одним зі способів, стосованих проти нас, це безробіття фізичних і умових робітників. Я видів найчастіше нужду серед робітників і серед ремісників, які терпіли через те, що вони — Українці. І тому я був і є за таким порозумінням, яке вможливилоб українським робочим рукам дістати змогу чесно працювати і чесно заробити на життя. Тому теж я погоджувався зі зміною нашої політичної тактики і далі стою на тім, що треба триматися засадн, що порозуміння між обома народами, між нами і Поляками, потрібне. Але у Польщі від самого початку почали стосувати супроти наших людей льокавти і рахуватися з метрикою навіть там, де це виходить державі на шкоду. Знаю неодин випадок наприклад з львівської дирекції зелізниць, коли усунули Українця а взяли Поляка — з далеко гіршими кваліфікаціями і гіршими наслідками для самої праці. Гадалося, що „нормалізація" зрівняє в правах до праці всіх громадян без огляду на національність і віроісповідання, особливо тут, на нашій землі. — Тимчасом не стало ліпше, а стало гірше. Перед нормалізацією було богато наших людей зайнятих при будовах, чи зелізничих лініях, варстатах і т.д. „Нормалізація" звернула більшу увагу працедавців на Українців, але не на те, щоб їм більше довіряти і затруднювати, тільки, щоб їх усувати з праці! В цій справі була навіть інтерпеляція в сеймі про тайний обіжник інж. Кікевича, начальника І. відділу львівської дирекції зелізниць, який наказував не приймати українських робітників... — Персональні уступки деморалізують людей і ціле громадянство, яке хоче зміни режіму, зміни засадничого відношення до українських петентів і кандидатів, а не посади для пана того чи тамтого! Тимчасом нині бачимо таке, що коли Українець внесе на роботу навіть нижчу оферту і гарантує навіть солідніше виконання, то все одно його оферту відкинуть! Перед двома роками український робітник, ремісник чи дрібний промисловець, мав більші можливости заробити серед Поляків, ніж тепер. — Наші сусіди стали взагалі ставитись до нас більше ворожо від часу, як ми почали заявляти їм охоту до співжиття і співпраці. Пішла проти нас нагінка за нашу розбудову на господарському полі, хоч давніше чули ми від Поляків, щоби власне братися до господарки, а політики не рухати! Якаж це злагода, коли навіть господарська ділянка видається польській стороні тереном, на якому Українці є „небезпечні"?! Рівні господарські установи й організації дістають державні субвенції. Наша реміснича бурса діставала раніш допомогу з міністерства суспільної опіки, тепер її не дістає. Доля студентів таксамо не поправилася, таксамо трудно дістати українському студентові допомогу чи стипендію, хоч усі студенти складають на ті фонди спеціяльні оплати. На Лемківщині може й ше гірше, ніж було, бо навіть Львівський Народній Дім не є ще в руках Українців і невідомо ще, в чиїх руках опиниться. В самоуправі ми не тільки не маємо солтисів та платних секретарів (на пальцях можна їх вичислити!), але навіть сільські листарі в українських селах мусять бути Поляками! Навіть українську мову більше шанували, бо не накидувались на неї так як тепер. — Я не політик... Тому мені тяжко давати ради, що робити. Але мені здається, що найперше треба всіми можливими способами старатися, щоби усунути теперішнє наше внутрішне розбиття між партіями і рівними українськими групами. — М. Галібей.

Видавничий рух

в сучасній Німеччині.

Як перед війною мали ми у Львові в кождій лучшій кавярні прекрасні німецькі журнали, з яких могли черпати солідні інформації про всі области німецького життя, так тепер про те цікаве і для нас життя довідуємося майже виключно з органів ярко ворожих Німеччині, бо инших трудно роздобути. І так Курт Керстен пише в „Шавбігне", що навіть „Берзенблят фір ден Дайтшен Бухгандель" приносить інформації про великий упадок німецького видавничого руху. З офіціяльних даних видно, що половина всіх нових літературних видань в Німеччині не осягає навіть 1000 (тисячки) примірників... Хоч там є 20 міліонів таких людей, що можуть купувати книжки!... Видання з области красного письменства виказують пересічно 3.000 (три тисячі) накладу. Цифри про фахові видання з области музики, театру, танцю далеко низші. Тільки четвертина видань красного письменства появляється в 10.000 прим. Воєнно-наукові видання появляються пересічно в 5.000 прим., але не мало з них і в 10.000. Звертають увагу малі цифри накладів правничих видань, ледви поверх половина їх переходить цифру 1.000... Таксамо постійно паде цифра накладу газет...

Пересічний наклад повістей виносить 3.000 прим. Гонорар 10% від ціни продажі. Отже письменники не можуть удержатися виключно з писання повістей, а мусять заробляти пером в газетах і журналах. Богато з біди мусіло осісти на селах або в малих місточках: в тім причина звуження й маленькости їх світоглядів. Тай того, що там бачать, не вільно свобідно описувати. Одна з форм висказатися се втеча в область анекдоти й історії, але й проти того способу вже виступають...

Тільки книжки, які примусово розходяться, мають великі наклади.

Чи аж такий упадок видавничого руху в Німеччині, трудно тут оцінити.

Пропадають посилки на почті

„Українські Вісти" в 182 ч. принесли замітку п. з. „Що на те дирекція пошт? Крадіж долярів з листів у Ямниці". Подаємо її в цілости.

Нам пишуть з сёла Ямниця, пошта Станиславів: Відколи до села приходить новий листонош (від 1 липня), поштова обслуга якби перестала існувати. Людям пропадають ріжні посилки. Часописів не одержують передплатники вже по кілька тижнів. Коли село й має яку поштову обслугу то на жаль — злодійську. — Ось недавно новий листонош у Ямниці вибрав з листа 20 долярів, прочитав його й там, де була згадка про те, що в листі є 20 дол., вирадирував число 20, а на його місце написав число 1 і доручив лист з одним дол. Жінка, яка одержала той лист, знала, що повинно бути більше грошей, пішла з листом на поліцію, поліція викрила крадіж при помочі пересвітлення листа й повідомила про це станиславівську пошту. Справою занявся поштовий інспектор і відібрав від листонопа поштову теку, але зараз-же звернув йому її, бо листонош обіцяв сплатити пошкодований украдені гроші ратами й на рати вплатив — 3 зл. — Громадяне села Ямниці питають дирекцію пошт: чи поштова дирекція гарантує їм таємність листів? Чи держатиме дальше листоноша,якому доказали крадіж? Чи сплачування вкрадених 20 дол. 3-злотовими ратами вважає за повну сатисфакцію для покривдженої?! Чи думає толерувати дальше існуючі обставини в Ямниці? — Громада чекає відповіди дирекції пошт у цій справі. Чи дочекається?

Київські несподіванки

„Курієр Варшавскі" пише під повищим заголовком м. ін.:

Поміж численними несподіванками, що їх майже щодня приносять здивованій опінії світа нові інформації про зміни і репресії в СССР, одною з найбільших несподіванок були чутки про великі зміни на провідних совітських становищах у Киеві. — Ледви проминули відгомони заслання совітського „віцекороля" над Дніпром, Постишева, до одного з надволзьких міст і заступлення його одним з провідних членів української партійної організації, Мендлем Хатаевичем, а вже сьогодні ми є свідками не тільки відсунення Хатаевича від всяких впливів і становищ, а й навіть чуток про арештування його та атаків совітської преси проти Ц. К. української компартії та її генерального секретаря, Станислава Косіора, якого вплив у Киеві видавався ненарушний. — Ледви два тижні тому парадував Косіор підчас великої спортової ревії в Москві на трибуні „вождів" у найближчому сусідстві Сталіна, а тепер довідуємося, що попирав „ворогів народу", а оцінюючи ситуацію на основі відомих прикладів, довідаємося за кілька чи кільканацять днів, що й належав до цих „ворогів народу".

Атаки совітської преси на Хатаевича, Косіора і т. д. роблять тим дивніше враження, що закиди, яких причиною є ці атаки походять з періоду, коли владу на Україні репрезентував ще Постишев, інші закиди роблять майже гумористичне враження. — Підставою обвинувачення є факт надачі висильною радіевою стацією в Киеві і в Сталіні (давніше Юзівці) жалібних маршів після оповіщення комунікатів про розстріл Пятакова та інших „троцькіських бандитів". Ці марші були передбачені як частина програми, устійненої ще перед процесом Пятакова, і властива вина керманичів радіевих стацій полягала в тому, що не зоріентувалися у вражінні, яке може викликати получення вістей про присуд смерти на „ворогів народу" зі звуками жалібного маршу, одначе навіть тоді ніхто не робив їм з цього приводу надто великих закидів...

Тепер, коли у Москві запало рішення зачислити Хатаевича і Косіора до „ворогів народу", витягнено на денне світло справу жалібних маршів і, як звичайно буває в цього роду випадках у СССР, заатаковано всю організацію радіевих стацій на Україні, усунено зі становища не тільки піяністку Кусільманову, що відіграла жалібний марш у Киеві, але й її чоловіка, головного редактора „Пролетарської Правди" і разом з ним кільканацять співробітників цеї газети, димісіовано не тільки теперішнього директора радіевого комітету Грекуна, але й бувшого директора цього комітету, Кулика, зі становища директора партійного видавництва. — В цій ситуації навіть найбільш досвідні обсерватори совітського життя зачинають губитися в здогадах про причини цього роду поведінки Сталіна та його окружения. Бо коли тлом того всього, що тепер діється в Росії, не є переслідча манія, якою кермуються теперішні „вожди", то відбувається доцільне усування з поверхні життя всіх тих, що відіграли в большевицькій революції якунебудь чинну ролю. — Обі евентуальности приготовляють дальші, ще більші несподіванки.

Музей золота

В Москві відкрили при інституті геольогічних дослідів музей золота. В музеї зібрано богато кристалів, грудок, проб і жил золота. Крім того є в музеї богата збірка мінералів, що мають ціхи подібні до золота. Спеціяльну увагу звертають збірки проб телюричного золота з копалень в окрузі Красний на Сибірі, відломки кристалічного золота з копалень на Уралі, дуже рідкі окази правильних золотих кристалів з копалень в Маріентайзі і збірка маленьких кристаликів золота з Паміру, знайдених на висоті 3000 м.

Перша карта і перший ґльоб

Перша печатана карта світа находиться в музею в Любеці (Німеччина) і походить з 1475 року. Се найдавніше картографічне представлення світа спертe на поглядах Аристотеля. Воно представляє нашу землю вже у формі кулі. Та на тім й кінчиться вся „науковість" тої мапи. В ній повно найбільш фантастичних припущень щодо будови нашої планети. Горішну півкулю займає Азія. Серед неї бачимо рай з чотирома „райськими ріками", що з нього випливають і зрошують землю. Низша півкуля представляє Европу й Африку, цілковито невірно представлену. На карті нема ні Америки ні Австралії, бо оба ті континенти були тоді ще невідкриті. Перший ґльоб зробив в 1492 р. нірнберґський ґеоґраф Мартин Бегайм і продав його своєму князеві. Князь в свою чергу передав ґльоб еспанському королеві. Земля на цьому ґльобі також невірно представлена та неподібна вона до карти з Любеки. На ґльобі нема ні Америки ні Австралії. Цей ґльоб був в однім з мадридських музеїв, та невідомо чи та незвичайна рідкість не пропаде у воєнній суматосі еспанської війни.

Нещасний Американець

61-літній Джемс Ґілен, по званню друкар - лінотипіст, — дійсно „пеховий" чоловік. За останніх 35 літ мав він точно 210 ріжних більше або менше нещасливих випадків. І так авто переїхало Джемса Ґілена 14 разів, 18 разів зломили йому ногу, кільканацять разів перейшов ріжні зелізничі й мотоциклеві катастрофи, ба навіть дві летунські. В останніх часах Джемс постановив собі рішуче вистерігатися всяких середників льокомоції. Тоді те дивне фатум, що постійно його переслідує, покарало його в інший спосіб. Підчас його професійної праці впала йому частина лінотипу на руки і зробила його на довгий час нездібним до виконування звання. Американське радіо віднайшло славного „пеховця" і перевело з ним інтервю перед мікрофоном. Американська публика має ніжне серце і друкар одержує відтоді майже щоденно щедрі жертви на удержання... аж до слідуючого випадку. Як бачимо в Америці навіть „пех" може бути деколи причиною щастя.

РЕДАКЦІЯ РУКОПИСІВ НЕ ЗВЕРТАЄ і з того приводу в переписку не входить.

Про чад XX-го століття

Шляхом зіпсуття й упадку.

III. Реасумуючи сказане досі, щераз повторю і напятную висказ злочинного „оборонця“ нашої Церкви і дієцезії, мовляв — моя постава, тобто — оборона католицької справи і осіб, що посвятили їй своє здоровля й нерви — се „тінь“ на всю дієцезію і на все духовенство в ній!... Ні, це велика о б р а з а всего нашого укр. духовенства, без огляду на територію, бо територія річ зглядна і другорядна. А тінь се — на таку організацію, чи ґрупу, в нашім случаю, на ціле ФНЄ, де такі людкове верховодять і якого ідеольогію аж так роздроблюють-творять і пропаґують! Тому істнування в нас такої ґрупи (ФНЄ) — се велика небезпека для нашого народу, розуміється — на випадок її поширення в краю; та до того далеко, і як так далі піде, то ніколи й не дійде.

Бо що се таке — теперішне ФНЄ? Який родовід його і які „заслуги“? (поза Сокальщиною...). Отже ФНЄ се первородне дитя повоєнного нашого хаосу й політичної нужди. Батьком його — непослух (УНДО-ві), а матірю гордість і „своя думка“ у п. Палієва. Коли вже достаточно „сферментувала“ ся мала ґрупа мальконтентів з УНД-а, мов на глум прибрала собі назву: Фронту Національної Єдности (ФНЄ)... Судячи по пару літах її животіння (Львів, Чарнецького 8, се одна сторона медалі ФНЄ, Сокальщина і „проче в ній“ — се відворотна сторінка сеї ґрупи, її негатив...), се радше — „Фронт Національного Розбиття“. Докази? Трохи не кожде число гол. органу ФНЄ! Нема в Галичині такої ґрупи, органу, чи впливового товариства, з яким жилоби в згоді ФНЄ, згл. його преса. З особливою насолодою, з вірою у своє велике „посланництво“ все в собі „обновити“ — бє ФНЄ на ліво і на право в усе те, що клигає ще в нас зорґанізоване, лихом недобите, поза ФНЄ. Першу скрипку в тім єрихонськім крику грає, самособою, відомий нам п. Іванейко. Се по їхньому називається „стремління до зріжничкування“ національно - політичного життя.

І не диво: зродилося ФНЄ з н е ґ а ц і ї і нею конечно жити мусить. Тому там, при джерелі, найкраще пізнати сю річку... — І з тим тавром бунту і „всекритики“ — перейде ФНЄ до історії, поруч Махна, Безпалка, Вітика і др., з почесною згадкою про його „пупіля“, — „Укр. Вісти“, де плодить і „викручує“ лінію для цілого ФНЄ головний його ідеольоґ п. Іванейко, галицький Розенберґ. Сей останний, як відомо, написав „Міт XX століття“, євангеліє німецького расизму. А наш малий Розенберґ пише покищо поодинокі „глави“ своєї теорії — в органах ФНЄ. Радимо колись повязати се все докупи — і пустити між народ хрещений, під заголовком: „Чад XX століття“. Се булоб вірно і повно!

Сміх сміхом, а хто не вірить, що все тут написане є болюча правда, се дійсність, нехай стане хоч на оден місяць передплатником „Укр. Вістей“; нехай приложить руку до живчика преси ФНЄ і побачить, чого вона повна, а вслід за тим чого хоче і з нею ціле ФНЄ. Побачить там небувале, як на нас, Українців — розперізання і громо - биття буквально на всіх, що не з ними, на все, що не їх! А коли знайдеться хто „доброго серця“ і щиро на вухо їм скаже, по приятельськи: Панове, трохи тихше, не всі разом і не на всіх гудіть, бо се нерозумно і без ніякого хісна для себе — то вони скажуть йому просто у вічі, що мають таку вже „кепську натуру“ („У. В.“ ч. 148, стор. 2) — і кінець! А в додатку таким „милосердним самарянам“ присвятять окрему передовицю під загол. „Відповідь тихим симпатикам“, де скажуть, що на всіх свищуть і нікого не бояться!

Та хочби пресу ФНЄ читало і мале число людей, а решта і далі здвигала раменами, то однак се деправація і того малого гуртка людей.

Чого ще хоче ФНЄ? Якнайбільшого збалканізування нашого суспільно - політичного й релігійного *) життя, щоб так на руїнах „гнилого“ — мовляв — партійницького світа защіпити нове, щасливе і радісне життя, по рецепті п. Іванейка... Один провід, одна партія, один приказ і фронт! Іще треба додати і „адін катьолок“, як казали і чим зеднували собі наших — банди Муравйова, ідучи на Україну. Та без сміху — між одними і другими „спасителями України“ аналогія несогірша! Щоб не бути голословним, поведу паралелю між бігунами обох (позірно) собі протилежних і ворожих державно - соціяльних концепцій (утопій): націоналізму і большевизму.

Нічим необмежений, поганський націоналізм розенберґівської марки (до якого зітхають раз-у-раз і який зрештою невдатно імітують „товариші“ з ФНЄ) і російський большевизм мають богато чимало спільних рис, не тільки в тактиці, але і в програмі. І так: боротьба з християнізмом і обезцінювання надприродних цінностей, вальорів — однакова тут — і там. Партійно - соціяльна, а на днях — і хліборобсько - продуктивна уніфікація, подібна тут і там. Автоматизація особовости людини, обмеження (неволя) свободи думки, як індивідуальної, так збірної, однаковіське тут і там.

Здушення організаційно - професійного життя в тісні рямці державного імперіялізму — національного тут, інтернаціонального там — подібнісенькі тут і там! Авторитативного і всебічного обоснування та вияснення вище поданих подібностей, паралель (а затим — осудження обоїх „позірних“ екстрем) діждався катол. світ в біжучім році, а саме — в останніх двох енцикліках найвищого Сторожа правди і справедливости на землі, римського Архиєрея, Святішого Вітця Папи Пія XI. Се енцикліка про переслідування катол. Церкви в Німеччині (тотальний націоналізм) та енцикліка про комунізм (інтернаціональний тоталізм).

Думаю, що досить (з приводу полеміки про „Скалу“) сказано про шкідливу ролю і роботу ФНЄ та його органів у нас та про прототипів цього руху: дальшого — на Сході, а ближчого — на Заході. На сім і кінчу моє, що хотів і мусів сказати. Колись, при збірнім іспиті - суді з цілого нашого століття історія запише, що і „Нова Зоря“ та її духовні і світські прихильники жертвували богато доброї волі, часу й нервів, щоб хоч в части спинити одну грізну пошесть, яка в 30—40 роках XX століття точила наш хорий національний організм, а якій на імя було: Фронт Національної Єдности з осідком у Львові... Така гарна назва була цього „руху“, а який понурий зміст закривала... І не закрила! Не поможе йому і десять таких отаманів, яким був і є п. Іванейко. Бо дійність — невмолимо перечеркує світ уяви й зіпсуття, а з цілого такого руху, як сей — робить гротеску. Та коби тільки гротеску...

Каже один католицький письменник Заходу, що колиб в нинішних часах жив св. Павло, апостол народів, то він

*) Пор. захвалювання п. Ів. Гладиловичем сектанства на Волині!

П. ЧААДАЄВ 7)

Філософічні листи

*до Пані * „ **

Такий круг всемогутнього ділання правди, то відсуваючи народи, то притягаючи у своє оточення, не зупиняючись, поширюється і зближає нас до обітованих часів.

Дивно з якою рівнодушністю гляділи довгі часи на сучасну цивілізацію. Одначе ви бачите, що як тільки зрозумієте її, зараз вирішиться ціла соціяльна проблема. Тому розглядаючи фільософію історії в найширших і найзагальніших рисах, треба хоч-не-хоч звертатися до тої цивілізації. Справді, чи не обіймає вона висліду всіх минулих віків і чи не будуть будучі віки тільки вислідом тої цивілізації? Адже моральне життя се ніщо інше, як тільки продукт віків і віки повинні закінчити його усовершення. Ніколи маса ідей поширених по всім світі не була так сконцентрована, як у сучасній суспільности, В ніякій епосі людського життя одна думка не могла так добре обняти всеї діяльности його природи, як в наші дні. Передовсім ми безумовно одержали в наслідстві все, що колинебудь люди сказали або зробили; дальше нема ні одного місця, куди не проникавби вплив наших ідей. Вкінці в цілім світі істнує тільки одна умова могутність і також всі основні питання моральної фільософії силою конечности зібрані в єдинім питанні новішої цивілізації. Та коли виголошують грімкі слова про людське досконалення, про поступ людського ума, то думають, що тим все сказали, все пояснили, неначе чоловік споконвіку йшов наперед, не зупиняючись, ні не відступаючи назад, що в розвитку розумної природи ніколи не було ні впину, ні ходу взад, тільки були розвиток і поступ.

Коли се була правда, то чому народи, про які я тільки що згадував, не поступають вперед за той час, що ми їх знаємо? Чому народи Азії стали непорушні? Щоб не впасти в сей інертний стан, в якім вони тепер є, вони повинні були робити те, що робимо тепер ми: шукати, видумувати, відкривати. Чомуж дійшовши до відомої границі вони не всилі були вже видумувати нічого нового?[1])

Вияснення дуже просте. Поступ людської природи в ніякім разі не безграничний, як се принято думати. І для него покладено межу, якої він ніколи не переступить. Ось чому цивілізація старинного світа не завсіди йшла вперед. З тої самої причини і Єгипет, від часу коли його відвідав Геродот до грецького панування включно не зробив і кроку вперед. Томуто величний і тою величю осліплюючий римський світ, осередок всякої освіти, яка тільки істнувала від стовпів Геракля аж до Гангу, в хвилі коли нова ідея освітила людський ум, впав в той стан непорушности, який стає конечним апотеозом всякого людського поступу.

Якби глибше вдуматися в той момент, настільки вагітний в наслідки, то можна булоб побачити, що крім надзвичайної розбещености обичаїв тої епохи, крім утрати всякого почуття моральности, свободи, патріотизму, крім упадку декотрих галузей людського знания, дався завважити повний застій в богатьох інших справах. Уми дійшли були до того, що почали вертітися тільки в тіснім, означенім крузі, а за ним попадали в тупе безладдя. Коли матеріяльний інтерес задоволяє, чоловік не йде вперед. Його щастя, коли він тоді не йде назад. Не дурім себе: В Греції так само як і в Гіндостані, в Римі як і в Китаю вся умова праця, яка вона не булаб або не моглаб бути висока, — завсіди зводилася і зводиться до одного: до поезії, до фільософії, до мистецтва. Та там всі ті предмети мали ціль вдоволити фізичне почування чоловіка.

Все що величне в науках і духових привичках Сходу зовсім не суперечить тому загальному фактові, тільки навпа-

[1]) Коли говорять про цивілізовану націю, що вона в застою, то слід додати, від якого часу вона впала в такий стан, інакше той вираз тратить значіння.

геть закинувби свої далекі апостольські мандрівки морем, а замешкавби в великім місті — і ставби там редактором впливового щоденника. Дуже мудро і богато сказано.

А другий автор каже, що якби так Син Божий жив і ділав тепер, то Він у хвилі св. обурення, не йшовби в передсінки святині з бичем в руках, щоб гіршителів скартати, а пішовби простісько до редакційного льокалю ліберального щоденника, бо звідтам іде найбільша соблазнь і руїна наших днів. Ся актуальна парафраза насувається на думку і на папір проситься, коли кінчу сю „трильогію", присвячену „Укр. Вістям" і спричинену ними... Що діялосяб тоді в редакції „Укр. Вістей"?... Т. С.

Японці бомбардують Шанґгай

В Шанґгаю ведуться завзяті летунські бої між Китайцями й Японцями. Численні японські летунські ескадри збомбардували всі важніші стратеґічні становища Китайців у Шанґгаю. Японські літаки висадили у воздух міст на зелізничій лінії Шанґгай — Ганґ-Чев 40 км. на південний захід від Шанґгаю. Крім того бомбардують головно південні дільниці Шанґгаю. Китайські летунські ескадри пробували бомбардувати японські воєнні кораблі в Шанґгаю і японські військові обєкти. Одначе японська протилетунська артилерія приневолила Китайців до відвороту. Кореспонденти закордонної преси звідомляють, що Японці мають своїми літаками рішучу перевагу над Китайцями і є панами положення в воздусі.

Милосердний злодій

В Шеґедині на Мадярщині вкрав злодій на вулиці інкасентови Перлєсови портфель з документами і 170 пенґами. Перлєс, що заробляв небогато, зголосився у шефа фірми, де служив, і заявив, що зверне вкрадені гроші ратами. На третий день після того випадку Перлєс одержав почтою всі свої документи і 200 пенґо. В листі залученім до посилки і підписанім буквами Н. Н. стояло: „З документів, що їх я знайшов у вашім портфелі довідуюся, що ви маєте хорого на сухоти сина в лічниці. Співчуваю вам, бо я маю тяжко хорого брата. Дуже мені прикро, що я вас обікрав. Отже звертаю вкрадені гроші і долучаю 30 пенґів на лікування сина." Перлєс зараз звернув шефови 170 пенґів, а 30 зложив на поліції.

З правничих справ

Чому на міжнароднім зїзді правників у Парижі не було ні одного правника з СССР?

В Парижі з приводу світової вистави відбувся т. зв. „Міжнародний тиждень права". Прибули на нього правники не лише з ріжних країв Европи, але також з Азії, з Америки й Африки. Представник Інституту юридичних наук Ватикану сидів поруч мусулманських правників, представники латин. правничого світа сиділи поруч англо-саських юристів.

Не було тільки представників совітського „права". На світовім зїзді правників не мала представництва одна величезна держава, в якій живе понад 150 міліонів населення! Се тим більше впадало в очі, що зїзд відбувався в столиці Франції, отже держави заприязненої з СССР. Прибули на зїзд численні делеґації правників навіть з держав, яких не можна назвати приязними у взаєминах з Францією, отже з Італії, Німеччини і Японії. А з СССР не приїхав ніхто.

Отсю на перший погляд непрояснимо таємницю береться пояснити А. Ступницький у „Пос. Новостях". І пояснює се ось як:

Причину неприсутности совітських правників на зїзді не можна пояснити тим, що справи, над якими радив конґрес, були чужі й неінтересні з точки погляду совітської правничої доктрини. Навпаки! Там радили над справами дуже актуальними і для СССР. Совітські правники могліб були предложити конґресові цікавий матеріял, нпр. про те, як в СССР вирішують маєткові справи між подругами, або дуже пекучу справу, покидання родинних обовязків. Для учасників правничого зїзду булоб дуже цікаво довідатися докладніше про широкі права совітських суддів щодо зміни приватно-правних договорів, коли ті договори противні інтересам і цілям „пролетарської держави" і т. д.

Та совітські правники не приїхали на зїзд, бо кілька місяців тому наступив в СССР повний розгром дотеперішної совітської правничої доктрини. Офіціяльну правничу школу, що гуртувалася коло „Інституту совітського права", оповіщено небезпечно еретичною. Правничі підручники, видані тим Інститутом, винято з обороту, не уважаючи на те, що в тих підручниках покликувалися на Сталіна як на висший правничий авторитет. Студенти в СССР не знають тепер ні з яких підручників учитися права, ні в кого здавати іспити. В совітських газетах і журналах совітський прокурор обвинувачує в ріжних „заблужденіях" самого народного комісаря справедливости, — і той мусить прилюдно каятися... Совітські учені і практикуючі правники не сміють виступати зі своїми поглядами ні на зборах, ні в газетах, бо бояться, щоб і їх не посудили за єресь „троцкізму". А „троцкізм" се поняття невловиме. Ніхто не може точно сказати, де в науці права зачинається „троцкізм" і на чім він полягає...

Річ ясна, що при такім „смятенії" умів в СССР ні совітська влада, ні совітські правники не були заінтересовані в тім, щоб той хаос показався на світовім конґресі правників. Се і тільки се пояснює той прикрий факт, що велика держава совітів цілком не взяла участи в загальнім світовім русі, що змагає в напрямі міжнародних правових звязків...

Тілько Росіянин.

Та нам здається, що він не подав властивих причин неприсутности совітських правників на міжнароднім конґресі права. Преціньв широкім світі люди, що цікавляться подіями в СССР, зовсім незле поінформовані про хаос, який в совітах панує в области права, і про те, що „Інститут совітського права" признано еретичним і про виняття з обігу дотеперішних правничих підручників і про „будуюче" обвинувачення народного комісаря справедливости і про богато инших цікавих появ. Преціньв численних чужих посольствах і консулятах ріжних держав зовсім не бракує правників, які цікавляться спеціяльно подіями в области права і звідомляють про те кождий своїй батьківщині. Преціньі совітська преса доходить за кордон. Тому в столицях всіх держав мають докладні інформації про те, що діється в СССР на области права. Сего закрити просто не годен.

З другої сторони не було чейже такого совітського ученого чи практикуючого правника, який з великою охотою не поїхавби за кордон. Колиж совітська влада не пустила на зїзд ні одного совітського правника, то зробила се очевидно тому, щоб совітські правники не бачили, як живуть люди в „буржуазній" Европі, яка свобода слова і совісти панує у Франції та з поворотом не ширили того, що побачилиб в Европі. — А. Ч.

ки, навіть потверджує його. Тому що кождий бачить, що всі безладні водоспади думки, які там стрічаємо, поясніюються тільки ілюзіями і самообманом чуттевого чоловіка. Та з того не виходить, що сей земний інтерес, вічний імпульс всякої людської діяльности, обмежується тільки чуттевими жадобами. Се просто загальна потреба добробуту, що проявляється в усяких можливих видах, залежно від більшого або меншого розвитку суспільности, від ріжних місцевих причин найріжнородніших форм, та ніколи не вивисшається до рівня чисто духових потреб.

Тільки христіянська суспільність дійсно одушевлена тим ідейним інтересом. Тимто й пояснюється здібність сучасних народів до досконалення, в тім то інтересі й міститься вся тайна їх цивілізації. Якби не проявлявся в тій суспільности інший інтерес, ви побачите, що він завсіди підлеглий тій могутній силі, що опановує всі душевні свійства, що підчиняє собі всі здібности ума і чуття і сильно веде чоловіка до виконання його призначення. Ось той інтерес, очевидно, ніколи не може вдоволитися: він безграничний по своїй природі.

Значить христіянські народи на основі того незадоволення вічно йдуть вперед. І хоч ціль, що до неї вони стремлять, не має нічого спільного з единою ціллю, яку в стані представити собі нехристіянські народи, себто з земським добробутом, та вони і це по дорозі знайдуть і витягнуть свою користь. Земські радости, що їх шукають інші народи, дістануться і їм, христіянським народам, по словам Спасителя: Шукайте передовсім царства Божого і його правди, а все інше дасться вам.[2])

Величезний розвиток всіх умових сил, обусловлений спонукою пануючої ідеї, дає їм можність користуватися й світськими добрами як і духовними. Без сумніву, нас ніколи не спіткає ні китайський застій, ні грецький упадок. Знищення всеї нашої цивілізації ще менше правдоподібне. Слід тільки оглянутися, щоб переконатися про се. Щоб зруйнувати сучасну цивілізацію, требаб потрясення всеї земної кулі згори додолу і повторення тої революції, що в хвилі сотворення світа надала їй теперішну форму.

Без другої всесвітної потопи немислимо представити собі повну загибіль нашої культури. Колиб одна півкуля нпр. зовсім щезла під водою, то проте того, що збереглосяб з нашої культури на другій півкулі, вповні вистарчилоб для обновлення людського духа. Ніколи, ніколи ідея, якій суджено завоювати вселенну, не спиниться і не погибне, коли не обезвладнить її згори осібна воля Того, хто вложив ту ідею в людську душу.

Сей вивід з фільософічного роздумування над історією, на мій погляд, більше позитивний і поучаючий ніж всі ті, що їх банальна історія по свому виводить з образу віків покликаючись на дані: ґрунт, клімат, раси і т. д. і головно на теорію необхідного удосконалювання (поступу).

Одначе треба признатися, що оскільки впливу христіянства на суспільність, на поступ людського ума і на сучасну культуру ще достаточно не оцінено, то вина того тяжить головно на протестантах. Знаєте, що вони в усіх пятнацятьох століттях, які попередили реформацію або бодай в тій епосі, коли на їх думку щезло христіянство — бачать тільки папізм. Тому їх ні трохи не цікавило слідкувати за розвитком христіянства в середних віках. Для них се — прогалина в історії. Після того якже їм можливо зясувати собі досконалення сучасних народів? Ніщо так не сприяло перекрученню образу сучасної історії, як упередження протестантизму. Йому подобалося надавати більшого значіння відродженню наук, якого, правду кажучи, ніколи й не було, тому що науки ніколи не гинуть до останку. То протестантизм припустив богато причин поступу, які в дійсности були тільки другорядними або цілком випливали з головної причини. На щастя, безсторонна фільософія і з висшим поглядом розглянувши минуле, поправила наше зображення про ту цікаву епоху.

(Далі буде).

[2]) Мат. VI, 33.

ЛІТЕРАТУРА — НАУКА — МИСТЕЦТВО

Відвідуймо і пізнаваймо музеї

4. Музей ім. кн. Любомірських при Національнім Закладі ім. Оссолінських.*)

Се один з найдавніших музеїв на нашій землі загалом, але не лише в нас; він старший навіть від польських зборів у Кракові й Варшаві. Вже в 1823 р. на основі порозуміння між фундатором Заведення ім. Оссолінських і кн. Генрихом Любомірським музейні збори сего останнього мали бути втілені як частина до того Заведення. Передано збори трохи пізніше й у 1841 році відкрито їх для публики, але остаточно зорганізовано музей щойно в 1870 р. Міститься він тепер в однім крилі Закладу ім. Оссолінських при вул. Оссолінських. Всіх експонатів має цей музей коло 65 тисяч, у тому:

32 - 33 тисячі ритовин і рисунків,
23 " монет і медалів,
1700 образів (м. ін. голяндської школи),
3500 археольоґічних предметів,
500 різьб.

Крім того має сей музей підручну бібліотеку, зложену з сколо 3.000 творів. Серед них поважне число становлять старі ґрафічні публікації.

Очевидно, як у кождім музею, так і тут всі експонати не можуть бути виставлені. Музей займає тепер вестибуль у партері й на першім поверсі і крім того 10 саль — 5 у партері, 5 на поверсі і прибудівку в головнім корпусі.

З подвіря входиться до сіней. Тут бачимо вмуровану в стіну стару колюмну й герби: орел, над ним лев, з 1561 р. Звідси входиться до вестибулю. В ньому розміщений в кількох осклених шафах і шафках археольоґічний матеріял. Звертає на себе увагу найперше т. зв. Світовид, ґіпсовий відлив, котрого оригінал у Польській Академії Наук у Кракові, видобутий у середині минулого століття зі Збруча коло Городниці. Се камяна постать у стіжковатім капелюсі з чотирма обличчями , з усіх сторін покрита в нижчих частинах різьбами. В шафах ріжнородний матеріял. В одній маємо бронзовий скарб з Заршина в Сяніччині, далі маємо тут матеріял з Золочівщини, Стрийщини й із-поза Галичини зі Семигороду. Побіч сеї шафи стоїть ґабльотка з памятками бронзової культури, далі шафа з металевими памятками і дві з керамікою. Тут маємо також памятки зі старинного світа, а саме єгипетські й індійські. В одній шафі бачимо дві голови мумій, руки з мумії й мумію кота. Крім того є тут камінь з гіероґліфічним написом, єгипетські фігурки й б. ін. В іншій оскленій шафці маємо староіндійські памятки, — постаті богів, звій папірусу, написи в мові санскриту, є тут дві молитви сінґалеські, тощо. Крім того доповнюють образ вестибулю бюсти, дві старі гармати й моздір.

Звідси наліво входиться до першої салі, невеличкої, де гості лишають одежу і вписуються в книгу. Маємо тут знову 5 бюстів і портрети основників та перших працівників Закладу, як Максиміліян Оссолінський (1748 — 1826), кн. Генрих і Юрій Оссолінський (Генрих 1777 — 1850), а з менших о. Фр. Сярчинський (1758 — 1829), один із перших ґалицьких археольоґів і істориків і управитель Закладу. Спеціяльну увагу притягає до себе вид Львова з XIX ст. з Закладом Оссолінських на першім пляні. Друга саля, що до неї входиться з першої, звертає на себе увагу в першу чергу великою кількістю (38) портретів XVI — XVIII століть. Спеціяльно звертають увагу українського глядача портрети султанші Роксоляни, Гетьманів Богдана Хмельницького й Івана Скоропадського як ктиторів Печерської Лаври (як у Народнім Домі) [1]) й Івана Щасного Гербурта — портрет мальований на дереві, походить із хорів костела в Добромилі. Крім тих є тут м. ін. ще такі портрети: Королева Варвара Радивиллівна (в короні), Григорій з Сянока (1406 — 1477), Криштоф Варшевицький, Вартоломій Зіморович, Петро Скарга, Кромер, Длуґош, Старовольський, зокрема цікаві під костюмовим оглядом портрети Ходкевичів, Сангушка й Корнякта (убраний з - угорська) і ін. Крім портретів бачимо в сій салі ґабльотки: одну з королівськими кубками, ножами й прикрасами зі слоневої кости (одна має дату: 1796), як також коробками. В другій ґабльотці скло й порцеляна, між нею тарілка з 1687 р. з гербом Валленштайна.

В третій салі маємо памятки по королеві Іванові III Собіським. Се в першу чергу портрети з замків у Жовкві й Олеську, всіх 19; між ними портрети королів Зиґмунта III, Володислава VI, Івана III й Марії Казимири. Крім них бачимо менший, пластичний портрет Стефана Баторія. Маємо тут і турецький портрет Магомета II й образ — пир короля Івана III в Яворові 1684 року. Крім картин маємо тут іще нпр. підручну аптичку турецьку, є турецька касетка, кілька булав і т. зв. „буздиганів" з XVI століття, старий годинник з XVII ст.,двері з замку в Олеську з каплиці. Крім того тут є половина турецького шатра, здобутого в віденській кампанії; друга половина шатра міститься в четвертій салі. В шатрі бачимо дальматику, даровану королем до костела в Жовкві.

Четверта саля — довжезна — присвячена нумізматиці. Посередині салі стоять дві довгі ґабльотки з ріжнородними монетами й медалями, польськими й чужими. Їх виставлено тут добре коло двох тисяч, але, очевидно, се лише маленька частина монет музею ім. Любомірських; як інформує п. кустос музею, др Мечислав Ґембарович, се один з найбогатших і найстарших нумізматичних зборів у Польській Державі. Се впрочім видко, як лише навіть поверховно приглянутися згаданим ґабльоткам: коротко сказати, маємо тут польські монети, починаючи від Мешка I (960—992), дальше від польських королів і князів, між ними „руські монети" Казимира Вел., Володислава Опольського й Людвика Угорського з львом, чеські середньовічні монети й інших сусідніх держав, як Росії, Угорщини, Семигороду, Німеччини(починаючи з IX століття!) й ін. Друга ґабльота містить у собі знов монети, але з античного й середньовічного світа як наслідника старинного. Маємо тут атенські монети починаючи від V ст. перед Хр. З середньовіччя особливо цікава збірка візантійських монет, далі монети французькі, починаючи від Карла Вел. Тут є також монети й медалі: італійські (медалі від XV ст., монети від XIII ст.), англійські, німецькі, шведські, нідерляндські й австрійські. Дуже поважна збірка польських медалів, починаючи від перших десятиліть XVI ст. Між медалями замітніші для українського глядача медаль з приводу берестецької побіди (1652), з приводу мира з Москвою 1686 (з написом: „Пакс фундата кум Мосхіс"), заснування університету у Львові 1783 р., переслідування уніятів 1874. Зокрема дивний хрестик, вироблений 1863 р., з гербами: орлом, поґонею й св. Михайлом. Довкола надпис: Польща — Литва — Русь, а на раменах: Свобода — вѣрность — независимость. Побіч нього бачимо медаль з Христом і надписом: „Спаси Господи люди Твоя" — також з 1863 року. Замітний іще медаль (робота Коссака) з приводу переслідування уніятів. На стінах порозвішувані за склом паперові ґроші з XVII — XX ст., а саме з часів французької революції, з Австрії 1784 — 1819 рр., Угорщини 1848-9, Чехії з того самого часу, як також польські з часів повстання Костюшка, Королівства Польського, Князівства Варшавського, Галичини 1848 — 1849 і ін., врешті з часів війни й особливо гарна збірка паперових ґрошей, друкованих для Польщі в часах війни. Дальше на стінах маємо портрети королів і історичних діячів, як також медаліони-портрети польських історичних діячів (кількадесят примірників). Врешті в ґабльотках маємо збірку польських печаток від XIV ст. починаючи (між печатками булля[2]) Папи Ґригорія XII 1406 — 1409), як також хрести й ордери з XVIII — XIX століть.

Салі пята і шеста наповнені зброєю, одягом, образами вояків ріжної зброї. Особливо багато шабель і мечів.

Переходжу на поверх. У сходовій клітці цілий ряд портретів, переважно родин Любомірських і Оссолінських. В вестибулю звертає на себе особливу увагу досить великий модель костела в Городенці з XVIII ст., виконаний з дерева, далі церковна латинська штука, м. ін. різьба Богородиці з Дитятем.

Звідси входиться до першої салі. Тут маємо релігійне мистецтво латинське і східне. На однім образі змальовані святі уніятські і латинсько-польські, в ґлибині Львів XVII ст. Інший образ — смерть св. Єфрема Сирина, вотивний образ з 1450 р. з Мхова, розпяття (образ), що стояло над ґробом львівської міщанки (Афендикова), 1701 р. [3]) З інших памяток церковного мистецтва треба відмітити „царські врата" й пару намістних образів з Успенської церкви у Львові з XVII ст., далі двері з паперової маси — копія оригіналу XII ст. в Ґнезні, на яких у 18 картинах представлено життя й муку св. Войтіха, дальше церковні плоскорізьби й латинські та східні девоціоналії. Сі останні, виконані у Львові і Звенигороді, походять з середньовіччя. Цікавий ще стіл з мозайковою мапою св. Землі, є це італійська робота з XVI ст.

Друга (т.зв. середна) саля містить головно памятки з часів короля Станіслава Августа. Маємо тут 49 портретів — короля й діячів XVIII століття; зокрема вибивається величезний у весь ріст портрет цісаря Франца I. З образів маємо особливо інтересний один, де змальовано строї й ґерби всіх польських воєвідств перед розборами в XVIII ст. (рід кравецького журналу). З інших предметів треба назвати меблі, лямпи, годинники, мініятури, перстені (т. зв. „сиґнети"), різьби зі слоневої кости, збірку порцеляни й табакерок. Є тут також один ґобелін.

В третій салі уміщено памятки повстання Костюшка (портрети і бюсти), памятки по діячах XIX ст. (м. ін. по Словацькім, Міцкевічі); є тут портрет Мокрини Мечиславської. Дальше йдуть сибірські памятки, як вироби вязнів з арештанського хліба, така рідка й незвичайна памятка — як плян міста Кракова, що його вишив на білій хусточці власним волоссям заслапець Фр. Волянський. Маємо тут також старі карти до ґри, печатки й т. п.

Четверта саля відведена для історії штуки. Є тут образи голяндської школи

*) Гл. „Нова Зоря" 1936, чч. 29, 34, 35.

[1]) Копія, оригінал у Печерській Лаврі.

[2]) Назва оловяної печатки, що її привішувано до дипльомів, звідти назви документів „буллі".

[3]) Про Афендикову пор. M. Gębarowicz: Młodość i pierwsze prace Jerzego Eleutera Szymonowicza - Siemiginowskiego. Львів, 1925 р., ст. 13—14. (Відбитка з „Księgi pamiątkowej ku czci Oswalda Balcera").

XVI — XVII ст. Знаходиться тут годинник у формі воєнного старинного двоколісного воза, дальше мініятури і т. п.

Врешті у пятій салі розвішані головно картини Коссака (коні). Крім них бачимо тут два моделі єгипетських обелісків з гієрогліфічними написами, чорний обеліск з Люблина на памятку люблинської унії (1569) і памятник Зигмунта III в Варшаві, а з чужих — модель памятника Марка Аврелія. Тут маємо також старші меблі, м. ін. одна шафа з портретами королів і гербами.

Як уже згадано на початку сеї статті, крім властивого крила, де приміщені музейні збори, є ще в головнім корпусі (де міститься бібліотека ім. Оссолінських) галєрія штуки. Входиться туди з коридора. Вже на долині бачимо гіпсові копії античної штуки, проєкти памятників конституції 3 травня й проєкти памятників Костюшка й повстання 1831 р. Проєкти сі (невиконані) походять від скульптора Тадея Баронча. Крім того маємо тут портрети й автопортрети польських малярів XIX ст. Є плякети, головно Пельчарського. В сходовій клітці, при виході на поверх, до головної галєрії, бачимо цілу низку образів французьких, італійських і польських малярів XVIII — XIX ст. (хоч бувають і старші).

Саля на поверсі або головна галєрія штуки має річи незвичайно високої вартости. На стіні просто входових дверей бачимо великий образ Матейка „Люблинська унія“ й того самого автора портрет К. Г. Старовольського. Далі бачимо Сінлєра (портрет Подгорського), Франсуа Жерара, Йосифа Брандта (молитва в степу), Машковського (портрет теперішнього куратора Закладу), Котоського (Малецький) і ін. Поступаючи на право (в напрямі входу) бачимо картини італійських малярів, як Зуччі, Ґуерчіано, Пассано, картини шкіл венецької, больонської й медіолянської. Побіч них — правдивий скарб музею: шкіц портрету короля Івана Доброго, що походить XIV — XV ст. і з погляду історії мистецтва представляє велику цінність. Коло самих дверей бачимо Вознесення італійської роботи й французькі портретики з XVI — XVIII ст.

По другій стороні входу (поступаючи знов на право) бачимо картини й краєвиди XVII — XVIII ст. — французькі й німецькі, далі шкіци й рисунки польських малярів: Норбліна, Орловського, Міхаловського, Ґроттґера, Тепи й Андрія Ґрабовского. Дальше нпр. Кроделя „Розпяття“ (1535), дальше дві сальонові сцени XVII ст., картини Пуссяна, Фюґера, еспанський вид Ескуріялю XVII ст. й ін. Врешті на останній стіні картини малярів польських і чужинців, що працювали в Польщі — з часів Августів і Станислава Августа (**Canaletto, Bacciarelli, Silvestre, Miris. Смуґлевіч і ін.**).

Очевидно всіх експонатів музей не міг розмістити в галєрії. В теках лежить багатий збір штихів малярів польських, англійських, французьких, італійських від XVI століття починаючи. З рисунків є м. ін. рисунки Дюрера й Рембрандта. Вони доступні в робітні музею. [4])

Назагал Музей ім. Любомірських крім свого національно-польського обличчя (згідно з волею фундаторів) має ширше значіння зогляду на чужі памятки, що їх має в своїх зборах. Треба зазначити, що вибір експонатів, так як їх бачимо в салях, зладжений пляново і прозоро, дає виразний перегляд зборів.

Т. Коструба.

[4]) **Пор. м. ін. M. Gębarowicz i K. Tyszkowski, Zakład narodowy im. Ossolińskich we Lwowie. Львів, 1926, стор. 19—20 (при кінці книжечки світлини музейних експонатів).**

Гумор. — Упертий народ! — Дозорець публичного парку каже: „Аби я не знати як кричав і трубів, то коли маю замикати город, все хтось остатний мусить останний вийти! І роби з ними що хочеш, не помагає.“

З РЕЛІҐІЙНО-ЦЕРКОВНОГО ЖИТТЯ

Противенство між світом і Євангелієм. По перше розважте, що Божий Син в Євангелію не даром заявляється так часто проти світа і називає його головним ворогом своїм і всіх, що до нього належать; бо світло і темрява не противляться собі більше, ніж світ і Євангеліє. Засади та звичаї одного цілковито противляться другому. Світ постійно поручає те, що Євангеліє відкидає, а відкидає те, що Євангеліє поручає. Світ повний гордости, честилюбивости і жадоби слави. Євангеліє проповідує тільки покору і погорджування самим собою; воно упоминає нас, займати все найнижче місце і поводитися як дитина та впевняє нас, що в противному випадку нема для нас неба. Світ дає людям жадібного духа, любов до мамони і привязання до світових марнот. Євангеліє вщіплює нам в серце конечність погорджувати всіми тими річами і бути готовими покинути все, щоб піти слідами Ісуса Христа. Світ — невільник змислових утіх та у вдоволенню на всі лади своїх примх і нахилів покладає цілу свою щасливість. Євангеліє жадає від справжнього учня Ісуса Христа як першої й найконечнішої прикмети, щоб ми відреклися себе самих, зненавиділи наші примхи і нахили, взяли свій хрест та йшли за ним. Світ нерозумно вважає щасливими тих, що найбільше опливають у світові почести, богацтва, втіхи та розривки та яким ніхто не противиться. Євангеліє навпаки, узнає щасливими тих, що на сему світі вбогі, що покірно зносять зневаги і несправедливість, плачуть й сумують, і яких люди плюгавлять і переслідують. Словом, життя світового чоловіка — постійне противенство з Євангелієм Ісуса Христа, а життя Ісуса Христа і всіх правдивих дітей Євангелія се постійна нагана світові і його засадам. Застановися, душе моя, за ким ти більше повинна слідувати, за світом чи за Євангелієм, широкою чи вузькою дорогою, шляхом погибелі, чи шляхом життя.

По друге розважте, що християнство ніколи не мало небезпечнішого ворога як світ. Та воно ні половини з того не витерпіло за часів всіх поганських переслідувань від початку, як терпить постійно від тих фальшивих братів, що під Христовим іменем без уговку підкопують Євангеліє і приспішують панування сатани. Поганські переслідування видали незчисленних святих і в великій мірі причинилися до очищення Церкви і поширення панування Христа; а війна, що її постійно провадять злі християни проти моралі і догм Євангелія, забирає Ісусові Христові незлічимі душі і псує невинність навіть найкращих, робить їх невільниками сатани і гріха та кидає їх пеклу на поталу. О, маймося на обережности перед тими смертельними ворогами нашого спасення, перед струєю світових обичаїв, перед погубними засадами обманеного й обманчивого світа.

По третє розважте, яка велика ріжниця — саме в теперішніх часах — між правдивим духом християнства і поведінкою синів сего світа. Церква вважає особливо сей час часом побожности і покаяння. І хоче, щоб сей час через ряд приготувань допровадив до врочистого великого посту; тому вона прибирається тепер в одяг посту, взиває своїх дітей, піддержувати гадки про покаяння, виректися злих шляхів і признатися до своїх гріхів, щоб діти Церкви через віддалення всіх перешкод сталися гідними приняти милосердя і ласку в сім часі близькім милосердя і ласки. Наші старі предки зверталися до Бога цілим серцем в своїм часі через покірну сповідь і покаяння. Як сумно, що дух світа обернув цей побожний звичай і час побожности й покаяння, в час шумних розривок і гріха, ба навіть змінив його в таку розпусту і звиродніння, що здається, немовби повернулися поганські часи. А з приготувань до часу покаяння й посту і слід не залишився!

Бережися, душе моя, попасти хочби в одну з розпуст світа сего в сім часі. Держися від того ворога Бога і твойого спасення так далеко, як тільки можеш, щоб ти не наразилася на небезпеку погубити себе і стратити Бога на цілу вічність.

Постанови собі, затямити собі добре упімнення св. Письма: „Не люби світа сего і всього, що в ньому. Коли хто полюбив світ, то нема в ньому любови Отця“. (1. Ів. 2, 15). „Приязнь сего світа се ворог Бога. Хто отже хоче бути приятелем сего світа, стане ворогом Бога“. (Як. 4, 41). А що Боже слово так виразно каже, що неможливо бути рівночасно приятелем Бога і світа сего, то-ж не залишай у твойому серці місця для любови світа. І не слухай його засад і звичаїв, щоб ти не зробив собі ворога з Бога.

Епп. Р. Челлонер
Апостольський Вікарій Лондону.

ПОЛІТИЧНІ ВІСТИ

ҐУБЕРНАТОР ПІДКАРПАТСЬКОЇ РУСИ Грабар святкував 15 с. м. 60-ліття. З того приводу дістав він привіт від президента республики дра Бенеша, премієра ЧСР дра Годжі, як також богато привітів від громадянства, зокрема від мешканців Ужгороду.

ПОЛЬСЬКЕ ПРАВИТЕЛЬСТВО після довгих переговорів з правительством СССР рішило скасувати ґенеральні консуляти в Харкові і в Тифлісі.

КОМІСАРЯ ФІНАНСІВ СССР Гринька усунули, а на його місце призначили Чубаря.

У ВЛАДИВОСТОЦІ ҐПУ увязнило голову владивостоцького окружного виконкому Петрова та двох членів місцевого комітету комуністичної партії.

СЛОВАЦЬКИЙ ПРОВІДНИК о. Андрей Глінка відвідав в товаристві кількох словацьких діячів Криницю, Новий Санч і Закопане. Поляки витали Словаків з парадою.

АВСТРІЙСЬКЕ ПРАВИТЕЛЬСТВО видало декрет про охорону публичного порядку.

НІМЕЦЬКЕ ПРАВИТЕЛЬСТВО розписало нову внутрішну позичку на суму 700 міліонів марок. Се вже третя позичка с. р. Перші дві винесли 1½ міліярда мрк.

СТРІЧА ҐІТЛЄРА З МУССОЛІНІЄМ назначена на 15 вересня с. р. Муссоліні прибуде літаком до Берхтесґадену, літної резиденції Ґітлєра.

ЕСТОНСЬКИЙ ПАРЛЯМЕНТ ухвалив нову конституцію.

ЕСПАНСЬКІ ПОВСТАНЦІ здобули кілька місцевостей на фронті коло Сантандер. Підчас того взяли в полон 1400 червоних і здобули 11 танків, 18 гармат та богато воєнного матеріялу.

В ЛОНДОНІ ніхто не сумнівається, що Японія зачала війну на велику скалю. Назагал лондонські політичні круги переконані, що Китай буде переможений, але війна зруйнує Японію. Всякі спроби посередництва уважають в Лондоні безцільними.

ПОЗИЧАЮТЬ ВОЄННІ КОРАБЛІ. Правительство Злучених Держав Півн. Америки рішило визичити Бразилії 6 контрторпедовців з фльоти Злучених Держав. Подібні „позички“ мають одержати також інші полуднево американські держави.

В ПАЛЕСТИНІ террор не устає. В м. Тульгарем невідомі справники замордували Араба, землевласника, а в м. Бейсан і Анкарем по одному поліцаєви.

В МОСУЛІ, Ірак, жовнір застрілив ґен. Бекіра Сідка Пашу шефа іракського ґенерального штабу, і ґен. Магомеда Алі Джевада, шефа іракського летунства.

В ШАНҐАЮ на терені французької концесії живе пів міліона людей. В тім тільки 2.600 Французів. Їх мають евакувати.

ЯПОНСЬКИЙ ПОСОЛ В НАНКІНІ Ґірака опустив столицю Китаю разом з персоналом.

Через свою високуякість здобули паперці і тутки (повноватки) „КАЛИНА” СОТНІ ТИСЯЧ ВІДБОРЦІВ

НОВИНКИ

Гошівські ОО. Василіяни повідомляють, що ювилейні торжества на Ясній Горі в Гошеві, які мали відбутися 19 с. м., відкликані з причини зливного дощу. Згадані торжества відбудуться на Успення Божої Матери дня 28 с. м.

В Раві Руській відбудеться 12 вересня с. р. торжественне посвячення новорозмальованої і відновленої парохіяльної церкви св. Юрія. Акту посвячення довершить Преосв. Йосафат Коциловський, Епископ Перемиський. Крім того буде Архієрейська Служба Божа, проповідь і благословення Пресв. Тайнами.

Президія Ради Міністрів у Варшаві видала обіжник про реактивування емеритів у державній адміністрації. Мають реактивувати таких емеритів, що можуть ще працювати. До служби не покличуть тих, що покінчили 60 літ життя, що нездатні до праці й вкінці тих, що були судово карані.

Найвищий суд оповістив рішення у справі затруднювання умових працівників на пробу довше ніж 3 місяці. Умових працівників вільно анґажувати на пробу тільки на три місяці, опісля праця перемінюється автоматично на постійну. В даному випадку працедавець після одного місяця проби заанґажував працівника на дальших 6 пробних місяців. Найвищий Суд рішив, що друга умова мала пробний характер тільки 2 місяці, опісля мала характер умови на означений час з наслідками звичайного виповідження.

Не вільно ліцитувати предметів, знятих у хліборобів, на покриття скарбових належитостей та інших вірительностей аж до кінця серпня.

Крилос відвідало в неділю 15 с. м. 5000 осіб. Були прогульки з Рогатинщини, Стрийщини, Калущини, Станиславова й Львова.

Станиславівське староство надіслало греко-католицькому парохіяльному урядові в Боднарові службовою дорогою список 109 душ, з відомою метою: перетягнути їх у метрикальні книги римо-католицької парохії у Станиславові. В списку тім подані люди, які не бажають собі зміни свого прадідного обряду ні за що в світі.

В Стрию розвязали філію Українського Спортового Союзу у Львові.

В звязку з подіями в сокальському повіті, численними арештуваннями, ревізіями, забороною всяких імпрез, розвязанням усіх діточих садків, припиненням діяльности 6-ти читалень „Просвіти”, інтервеніювала у сокальського старости делеґація зорганізованого українського громадянства Сокальщини.

Гумор. — Звідки береться міністр? — Ґубернатор американського стейту Пенсильвенія відвідав Польщу і зацікавився її устроєм. Отже спитав: Звідки береться солтис? — Війт каже його вибрати. — А звідки війт? — Староста каже його вибрати. — А староста? — Воєвода його іменує.—А воєвода? — Міністр внутрішних справ його призначує. — А звідки береться міністр? — Дістає приказ і стає міністром. (АБЦ).

В Тартакові, пов. Сокаль, арештували Андрія Глушку й Ігоря Чайковського з Сільця.

В Бобятині, сокальського повіту, невідомі люди пострілили вартівника Демка Харчука. В звязку з тим арештували кількох вартівників, старих людей: Радівця, Марчука, Підмоклого та Кацьму. Їх відставили до поліційних арештів.

У Ворохті Поляки мають відкрити новий реґіональний музей Ґуцульщини. Бувби се по Станиславові й Жабю третій сего рода музей.

В Борщеві заснувало Кулко Рольніче кооперативну пекарню. Се вже друга економічна станиця в Борщівщині, побіч крамниці - ґуртівні, що її отворило згадане Кулко.

Про Поділля накручено велику фільму (поверх 2.500 м.). В ній представлено поодинокі повіти тернопільського воєвідства, історичні памятки і місцеві культурні та економічні станиці. Фільма частинно звукова. Незабаром будуть її висвітлювати у всіх кінах Польщі та навіть закордоном, особливо в Америці.

В Ясені, сяніцького повіту, появилися стада вовків, що поривають вівці господарям особливо в Стецеві, Деркачеві й Стебницькому.

5000 тон сіна спровадять сего року з Угорщини до Польщі. Причина — брак паші внутрі краю.

Над Ланьцутом перейшла велика буря, що тривала пять годин. Телефонічні проводи ушкоджені.

10 тисяч золотих відшкодування домагається п. К. Вельц від польських державних зелізниць. Причина та, що поспішний поїзд, яким їхав Вельц зі Львова до Варшави спізнився так сильно, що він не вспів приїхати до Варшави в означеній годині і тому мав велику страту.

На Виленщині на торгах продають копу огірків по 5 ґр. Непроданий товар селяни скидають з возів, бо не хотять везти додому.

В Брошневі хотів застрілитися Степан Кестліх, директор складу опалового дерева в державному тартаку. Одначе тільки ранив себе. Причина — деякі недокладности у веденні підприемства. Кестліх впевняє в листах до родини, що він невинний.

Совіти матимуть в сім році 800.000 новобранців. Стоїть се в звязку з повнішими військовими річниками 1915 і 1916, що їх покликано сего року до активної служби.

У Відні проф. др Ґерлях, славний австрійський бактеріольоґ, мав викрити у 700 випадках рака одні й ті самі заразки. Висліди проф. Ґерляха можуть мати велике значіння при лікуванню рака.

Літний час се для кождої ґазети найтяжший час. Тому просимо Вп. Прихильників нашого орґану особливо в тім часі правильно присилати передплату і бодай час від часу підперти ґазету хоч невеличким дописом.

Гумор. — Точна відповідь. — У старій церкві є по мистецьки виконана ґалерія. — Дуже ґарна, признають пан і пані, що оглядають її. А кілько людей може зміститися на ній? — Ключник: То залежить: кравців до 200, а різників не більше як 100.

Коло Берліна згоріло на автостраді авто французького промисловця Вайдлера. Згоріла ціла ґотівка і всі документи. 2 особи тяжко ранені.

Німеччина купила в Єгипті 50.000 тон пшениці за ґотівку.

Муссоліні сказав у своїй промові в Катанії на Сицилії, що коли нарід не хоче носити власної зброї, буде змушений носити чужу. Народи, що не мають військового духа живуть або в нужді, або в неволі.

Французьке міністерство внутрішних справ відкриє незабаром спеціяльний відділ пропаганди.

В Англії за рік 1936 на 41 міліонів поручених (рекомандованих) листів пропало 689.

Англійська урядова ститистика подає, що в липні с. р. погибло в автомобільних катастрофах 607 осіб, тяжко ранених було 2278.

В Бруклині (ЗДПА) відкрила поліція банду злодіїв, що в одному тільки минулому році вкрали 20.000 автомобілів. Злодії мали навіть власну фабрику в Ню-Джерсі, в якій вкрадені авта перемальовували й змінювали не до пізнання. Фабрика ця відповідала вимогам найновішої техніки.

Гумор. — В крамниці взуття. — Пані Ікс перекинула цілий склад шукаючи відповідного мешта. Вкінці ствердила поденервована: Алеж то все висортовані річи. Чи ви взагалі не маєте мого числа мештів? — Ні, ласкава пані, тільки... не маємо таких мештів, які внутрі малиб ч. 41, а зовні 38.

БІРЖА

ҐРОШІ. Доляри амер. 5.29, дол. канадійські 5.29—5.26.

Німецька марка 1.37—1.33, фр. франки 19.92, шв. франки 121.90 — 121.10, фунти стерлінги 26.33 — 26.49, австр. шілінги 99.00—98.50, чеські корони 17.50 — 16.80, ліри 24.30 — 23.60.

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення Редакція не відповідає.

КІНА

АТЛЯНТИК: Тайний плян Р. 8.
КАСИНО: Стрінулися в Парижі.
КОПЕРНИК: Північ кличе.
ПАЛЯС: Фякер ч. 13.
СТИЛЕВЕ: Жовтий скарб.

ФАБРИКА ХЕМІЧНИХ ВИРОБІВ О. ЛЕВИЦЬКА і С-ка
Львів, ул. Кордецького 51.
Тел. 260.04. ПКО. 503.881.
поручає власні вироби найкращої якости:
Пасту до взуття „Елеґант” терпент.
Пасту до підлоги, Французьку масу.
Пасту до взуття „Елеґант” воскову
Віск комбінований до підлоги
Вазеліну до шкіри
Синку до білля
помадкову й коронову
Шварц до чобіт
Віск шевський
Смолу шевську
Лєп на мухи

ЦІНИ ОГОЛОШЕНЬ

Ціни розуміються за одношпальтовий рядок (ширини 70 мм.) о висоті 1 мм. Висота шпальти 370 мм. За оголошення (кромі дрібних) в застереженому місци дочислюється 20%. Дрібні оголошення поміщуються по вплаченні належитости ґотівкою або почтовими значками.

Шпальтові оголошення

В рубриці: „Оголошення” . . . . 30 сот.
В тексті і в новинках . . . . . 50 „
На першій сторінці . . . . . 60 „
Дрібні оголошення по 8 сот. за слово. Перше слово і товстий друк числиться подвійно. Найменше оголошення (9 слів) 80 сот.

Сторінкові оголошення

На останній сторінці: 1/1 стор. 180. — зол., 1/2 стор. 90. — зол., 1/4 стор. 45. — зол., 1/16 стор. 25.—зол. В редакційному тексті: ½ стор. 280.— зол., 1/4 стор. 140. — зол., 1/8 стор. 70. — зол., 1/16 стор. 35. — зол.

При кількаразовім анонсуванні даємо значну знижку

Видає й редагує Комітет У. К. О. — З друкарні „Ґрафія” Львів, Тиха 5. Тел. 202-83. — Відповідальний ред. Панталеймон Хитра.

Opłatę pocztową uiszczono gotówką.

Рік XII. Львів, четвер, 26 серпня 1937. Ч. 64 (1064)

НОВА ЗОРЯ

Виходить 2 рази тижнево: в четвер на 8 ст. під неділю на 8 ст.

АДРЕСА: Нова Зоря, Львів, ул. Ґродзіцких ч. 2. І. п. - Тел. 105-72.

Передплата в краю: чверть-річно 6 зол., місячно 2 зол., Закордон. чверть-річно 9 золотих

ЦІНА ЧИСЛА 20 СОТ.

Конто П.Щ.Львів 505.796

ЩО ДІЄТЬСЯ В СВІТІ

Сіть костелів на передмістях Львова.

КАП звідомляє: З ініціятиви Й. Е. О. Архиеп. Митроп. Дра Твардовского львівські передмістя, що все розростаються, одержали в останніх літах кілька нових костелів. І так в р. 1923 збудовано костел на Левандівці. В р. 1930 ОО. Капуцини поставили костел на Замарстинові, рівночасно будуючи „Дом Католіцкі". В тім самім році Збоїска одержали велику каплицю. Незабаром потім ОО. Салєтини піднялися будови костела на Знесінні. Рівночасно викінчено величаву монументальну святиню на Личакові. З тих, що тепер будуються, треба назвати 1) костел св. Вінкентія а Павльо при вул. Дверніцкого, 2) костел на Сигнівці і 3) каплицю на Баторівці. В полудневій части передмість Львова незабаром заповниться люка будовою 4) костела і монастиря ОО. Кармелітів Босих на Персенківці. Буде се одна з величавіших святинь, бо матиме 40 м. довжини, 20 м. ширини, 14 м. висоти. ОО. Кармеліти вкладають в будову того костела богато фінансових засобів (досить сказати, що мусіли заплатити містові 82.000 зл. за площу) й особистої праці. На рушт овані при будові можна бачити нпр. одного з братчиків, з походження Еспанця, що від ранка до ночі працює над будовою мурів святині й монастиря, в якім монахи хочуть заложити новіціят на 50 осіб. На чолі нової пляцівки стоїть О. Болеслав від МБ Садовський. — Отся будівельна праця наших сусідів повинна й наш загал заохотити до найобильніших жертв на ціли будови церкви Сестер Василіянок при вул. Потоцького. Жертви посилати на адресу: Монастир СС. Василіянок у Львові чеком ч. 431.341.

Господарська Рада Галичини.

У Львові відбулося вже друге засідання організаційного комітету т. зв. Господарської Ради Галичини (в ориг. Малопольські Всходней). при участи львівського воєводи Білика, тернопільського віцевоєводи Непокойчицкого, представників промислових властей II інстанції й ін. Обговорено подробиці організації Ради. Вона обійме 3 галицькі воєвідства (львівське, станиславівське і тернопільське) та стане добровільною організацією представників господарського самоврядування, союзів, стоваришень, зібрань („зжешень"), кооператив і господарських станиць („пляцувек") територіяльного самоврядування. М. ін. ухвалено, щоб поодинокі господарські організації не зачинали самовільно безпосередної праці. (Газета Польска, ч. 230). Ся остання постанова звертає увагу.

Сензаційна афера Парилєвичевої перед судом.

В Кракові відбувається карний процес в голосній афері жінки б. президента Апеляційного Суду, сестри пок. мін. Перацкого, Ванди Парилєвичевої. Як відомо, вона померла в часі слідства, не відзискавши свободи. Експертиза професорів медицини ствердила свого часу, що смерть її не була наслідком отроєння. Розправа відбувається в великій салі для присяглих, заповненій публикою буквально до останного місця. Судять 9 спільників і спільничок пок. Парилєвичевої. За уваги з приводу того процесу сконфісковано всю краківську пресу. Короткий зміст акту обвинувачення подаємо в середині сего числа „Нової Зорі".

Без золота можна обійтися — без кольоній ні.

Сер Генри Детердінґ, бувший директор нафтового концерну Шелл і один з нафтових диктаторів світа, оповістив статтю, присвячену проблемі золота. В ній твердить, що золото не становить основного богацтва народів. Колиб Німеччина мала подостатком сирівців, то моглаб обійтися без золота. Німеччина повинна одержати бодай часть своїх давних кольоній. Бо нарід може обійтися без золота, але без кольоній не може обійтися. Детердінґ вже кілька разів виступав в обороні німецьких господарських інтересів.

Горить Шанґгай, найбогатше місто Азії.

З французької концесії можна докладно обсервувати, як горить Шанґгай, найбогатше місто Азії. Його величава вулиця Бродвей, котру бомбардовано з обидвох сторін повних 24 годин, згоріла зовсім. На просторі около півтора км. не встоялася ні одна камениця. Великанська пожежа бухає з магазинів бавовни, що належали до анґлійської спілки. Полумінь з тих магазинів освітлює понуро европейські воєнні кораблі, що безчинно стоять у пристані. На вулицях Шанґгаю валяються тисячі трупів білих людей, Европейців і Американців, а правительства держав білих людей важаться тільки на словні протести і то дуже делікатні. Престіж білої раси вже очевидно зломаний. Большевизм щораз глибше входить у величезне муравлище Китаю. Нема сумніву, що все те — наслідок несправедливого „мира", подиктованого по великій війні... Так скінчиться кожда несправедливість. Війна в Китаю се мабуть початок того кінця.

200 міліонів фунтів на розбудову анґлійської воєнної фльоти.

Анґлійський часопис „Те Піпль" звідомляє, що сума видатків на розбудову анґлійської воєнної фльоти винесе сего року коло 200 міліонів фунтів стерлінґів (коло 5 міліярдів злотих). Програма обіймає будову: 9 нових панцирників, 5 авіоматок, 27 кружляків, 58 контрторпедовців, 24 підводних суден, 10 моторових торпедовців, 12 канонірок і богато інших помічних кораблів. Словом, Велика Британія старанно лагодиться до „вічного мира"...

Каспійське море висихає.

Начальник морської обсерваторії над Каспійським морем Михалевский пише, що в послідним часі рівень води на Каспійському морі сильно обнизився. В тім році він був низший 90-92 цм. літом, а 115 цм. зимою від рівня з 1836 р. Морська обсерваторія вже давно завважила й обсервує постійне зменшування води в Каспійськім морі. Причина того сильне парування води, якого не може вирівнати 300 більших і менших рік, що впадають до того моря.

Не туди дорога

Зі шкільних відносин у Станиславові.

В нашій пресі досить часто подибуємо замітки про станиславівські шкільні відносини. Вони представляють ці відносини в досить невідрадних красках. Зокрема часто дотинають одній з тутешніх шкіл — Жіночій Ґімназії Сестер Василіянок, як зайвій і небезпечній „конкуренції" тутешньої Жіночої Ґімназії Р. Ш. Всі ці замітки станиславівського походження як дописи або статті — одні і другі зправила непідписані, анонімові. Можнаб на них не реаґувати, бо матеріяльної шкоди тій інституції, в котру ціляють, не заподіяли вони ніякої. Занечищують лишень від часу до часу атмосферу та можуть спричинити заведенню моральну кривду передівсім у людей легковірних і мало критичних, що — мовляв — ґімназію СС. Василіянок засновано без потреби і лишень для зруйнування Ґімназії Р. Ш. і т. и. — Отже уважаю, що лежить се не так в інтересі Ґімназії СС. Василіянок як головно в інтересі загального добра, а передівсім самої „Рідної Школи", щоб цю атмосферу прояснити і відсвіжити. До цього прояснення почуваюся обовязаним не як теперішний управитель ґімназії СС. Василіянок, але як оден з тих, що у свойому часі старалися запобігти створенню другої жіночої ґімназії у Станиславові, виходячи з того заложення, що се дуже неекономічне (подвійна управа, адміністрація, кураторійна такса і ін.), а з громадянського і педаґоґічного боку може бути навіть шкідливе (що на жаль справдилося).

Виглядалоб на перший погляд, що се льокальна справа — отже і шкода на неї місця в часописі. Та здається мені, що на тій справі можна богато дечого навчитися, а передівсім пізнати, до чого може часом довести безоглядність і короткозорість відповідальних чинників та як розважно, річево й обєктивно треба трактувати всякі поважні предложення, заки скажеться на них рішаюче тверде слово. Впрочім може се й не одинока в краю того рода шкільна ситуація і може тому висновки і наука з неї ще комусь зможуть придатися.

A тепер: Audiatur et altera pars.

Весною 1932 р., коли появився шкільний закон, що касує всі дотеперішні учительські семинарії та 8-клясові ґімназії, а на їх місце вводить однородні 4-клясові ґімназії нового типу й опісля ліцеї ріжних типів, Ігуменат тут. монастиря СС. Василіянок (як власник) і Дирекція тут. жіночої учительської Семинарії заініціювали ширші сходини станиславівської Філії Учительської Громади в справі положення, витвореного тим законом. У сходинах мали взяти офіціяльно участь також представник Кружка Р. Ш. як власник тут. шкіл Р. Ш. та Дирекція жіночої ґімназії Р. Ш. І такі сходини дійсно відбулися під кінець шкільного року 1931/32. Зі сторони заведення СС. Василіянок взяли в них участь як офіціяльні його представники (Ігуменату і Дирекції): о. Др Василь Кушнір, тодішний катехит учит. семинарії (тепер у Вінніпеґу в Канаді) і Григорій Заморока, тодішній її учитель (з тої власне рації уважаю своїм обовязком подати цих кілька інформацій до загального відома, „щоб баламуцтво не ширилося").

Відпоручники Р. Ш. не принесли на ці сходини ніякого конкретного предложення, що належалоб робити у виду ліквідації дотеперішних ґімназій і семина-

рій, а представники заведення СС. Василіянок поставили слідуючу пропозицію: З огляду на се, що закон зносить дотеперішні гімназії й учит. семінарії а на їх місце вводить однородні загально-освітні 4-клясові гімназії, та щойно після них ліцеї ріжного типу, пропонуємо утворити у Станиславові одну жіночу загально-освітну гімназію, бо уважаємо, що краще мати одну чисельно сильну і добре поставлену гімназію, чим дві слабі чисельно і матеріяльно. Хто мавби ту гімназію удержувати, — СС. Василіянки чи Кружок Р. Ш., — полишаємо до вирішення Головній Управі Р. Ш. і Еп. Ординаріятові по докладнім провіренні обєктивних даних обох власників та по евентуальнім засягненні опінії шкільної Кураторії. Концесіонар нової школи — хто ним не бувби — бере однак на себе обовязок примістити учителів обох дотеперішних гімназій а в разі браку для когось з них місця в новій гімназії чи ліцею примістити його в инших школах Рідної Школи, згл. СС. Василіянок.

Повисше наше предложення представники Р. Ш. (імен не подаю, бо зовсім не маю наміру когонебудь особисто діткнути) з місця відкинули і заявили, що Кружок Р. Ш. буде безоглядно старатися о концесію на нову гімназію. І так наші руки простягнені до порозуміння зависли у воздусі. На тім покінчилися ці памятні сходини, бо Учительська Громада очевидно не була компетентна ухвалити тут якунебудь постанову; вона була лишень тим невтральним тереном, на якім зійшлися інтересовані сторони. Це факт, який готові потвердити і богато инших учасників сходин. І щож після того мали робити СС. Василіянки й учительський збір. Чи може випродати на тринітарах (це станиславівський Тенделмаркт) усі так запопадливо через 25 літ призбирані научні середники й інвентар а гарну (власне на школу поставлену) будівлю замкнути і може дати опечатати місцевому Кружкови Р. Ш.? А учительський збір мав іти на зелену травицю (це була весна!)? Над тим всім повинніб застановитися всі, що маячать про „конкуренцію і руйнування гімназії Р. Ш.“ та тенденційними наклепами стараються баламутити суспільність.

Очевидна річ, що супроти повищого становища тут. Кружка Р. Ш. і Дирекції Гімназії не було для заведення СС. Василіянок иншого виходу як: маючи відповідний будинок, вивінування і кваліфікований учительський збір, отворити й собі гімназію як підбудову під будучий педаґоґічний ліцей. Так і зробили. І от нині мимо всякої писанини і розсівання (найбільше все під конець і з початком шк. року) сплетень і баламуцтв стоїть сильно на місци давньої семінарії нова школа та гуртує щораз ширші круги молоді і родичів. На жаль не можна було лишень відкрити педаґоґічного ліцею (бо приватні педаґ. ліцеї тепер взагалі недопускаємі), тому відкрито ліцей загально-освітний. Вкінці не у гнів тому також безіменному „Батькові“, що перед кількома літами в „Ділі“ збештав нас за те, що і до права прилюдности якусь вагу привязуємо, — згадаю, що так гімназія як і ліцей має і права державних шкіл.

Що те все не виходить на здоровля тут. гімназії Р. Ш. — це очевидне. Та що в тім не вина власника чи учительського збору гімназії СС. Василіянок — се також очевидне.

Щоб не залишити нікого без відповіди, то позволю собі накінець ще кілька слів додати про ті на мою думку невластиві методи громадської праці, якими послугувалися дотепер наші опоненти в часописях, а які можуть принести лишень шкоду і то передівсім тому, кому хотілосяб помогти. Це власне на основі згаданих дописей і статтей, що попали мені припадком у руки (думаю, що мусіло їх бути більше), бо „устну словесність“, яка тут — не перебираючи в формі і змісті — буйно процвитала, лишу на боці, як щось зовсім негідне.

Беру лишень весну 1937 р. В „Новому Часі“ з дня 7. IV. 1937 анонімовий автор дописі зі Станиславова п. н. „Розбудова приватної української жіночої гімназії Р. Ш. в Станиславові“ пише м. ін. таке:

„Відповідно до останніх приписів шкільної влади, ті прив. гімназії мають право отвирати ліцеї, котрі мали до реформи шкільництва 8 повних кляс, а тепер мають ще дві останні кляси.“

Ціль сеї брехні аж надто ясна (Гімназія СС. Василіянок має лишень 4 кляси). На жаль і редакція „Н. Ч.“ мимо цього, що їй звернули увагу, що таких „приписів“ нема, не уважала за відповідне спростувати те баламуцтво.

В „Станиславівських Вістях“ з 13. VI. 1937 в статті п. н. С. О. С. пишеться м. и. таке:

„Чи коли в одному осередкові існує приватна українська гімназія — доцільним є закладати другий аналоґічний заклад і тим підривати існування першого? Чи не краще, чи не доцільніше заложити було наприклад фахову школу, що потрапилаб зібрати українську молодь, розкинену по чужих закладах і тим робом поширити засяг нашого діяння?“

Отже як такі закиди і ради не мають бути звичайною злобною фразеольоґією і пустомельством, то перше треба було засягнути віродостойних інформацій, як до заложення другої гімназії дійшло, а щойно опісля висказувати свою думку. А щодо ради „зібрати українську молодь, розкинену по чужих закладах“, то шкода, що автор не подав і вказівки, як се в практиці перевести.

А вже прямо якась несамовита стаття появилася в „Українських Вістях“ з 28 червня б. р. Її наголовок „Обєднання на рідношкільному фронті у Станиславові“. Якийсь безіменний автор попадає в розпуку і не знає, що творить. Бє всіх на право і на ліво: і СС. Василіянок і станиславівську консисторію і Преосв. Владик, ба але і Кружок Р. Ш. за його безділля і неконсеквенцію, а вкінці дісталося добре й українському громадянству взагалі за його „симпатії до Василіянської школи“. Так то виглядає у нього „обєднання“.

На піднесені в згаданій статті замітки постараюся також як найкоротше відповісти. Не тому, щоб когонебудь брати в оборону, бо ніхто її не потребує, а лише тому, щоб думаючій частині суспільности а при тім людям доброї волі (без обох тих прикмет ніхто нічого не осягне) деякі справи вияснити (бо авторові такого „обєднання“ — маю вражіння — вже нічого не поможе). Може всеж таки витягнуть з того деякі пожиточні висновки.

Отже СС. Василіянок нападають за те, що не отворили якоїсь фахової школи або захоронкарської семінарії. Залишаю вже на боці те, що ніхто не хотів з ними говорити про зобовязання відносно дотеперішнього учительського збору і відносно научних середників, з яких три четверті або й більше сталиб зайвими — а цеж труд десятків літ! Які жіночі фахові школи тепер у нас можливі? Здається, що поза кравецькими гімназіями, школами домашнього господарства, педаґоґічними ліцеями та захоронкарськими семінаріями, не богато инших типів знайдеться. Супроти численних кравецьких курсів (м. и. наша „Основа“ — також булаб конкуренція!) і практик по майстрах — знаю з обсерваций на инших того рода школах — фреквенція булаб дуже слаба. А вимоги шкільної влади щодо кваліфікації учительок і вивінування школи (машини, моделі, приладдя) наразі не до виконання. Педаґ. ліцей — як сказано — немислимий. Дораджувати комусь отворити захоронкарський семінар — се або нещирість або брак орієнтації в українських шкільних відносинах. Таку семінарію ведуть від кількох літ СС. Василіянки у Львові і мають на всіх курсах 50—60 учениць, в тім половина монахинь. А Головна Управа Р. Ш., яка постаралася також про концесію на захор. семінарію (станиславівські „автори“ кричалиб знов „конкуренція!“) навіть її не отвирала. Отже для кого на стало таку школу закладати у Станиславові, коли у Львові — в осередку краю — лежить одна животіє? Всеж таки, щоб тим дівчатам, які по скінченні гімназії не мають наміру й охоти ходити до якогонебудь ліцею, дати можність закінчити свою освіту якимсь життево-практичним курсом, рішилися СС. Василіянки на отворення (поруч загально-освітнього ліцею) однорічної школи домашнього господарства. Вже навіть поробили вступні кроки в Кураторії. Одначе цю школу можна буде правдоподібно отворити не скорше аж знайдеться на те місце по поширенні будинку й по остаточнім завершенні організації загально-освітної гімназії й ліцею.

З фахових шкіл в тутешній области під цю пору булаб, на мою думку, найбільше потрібна українська коедукаційна купецька гімназія. Одначе про заснування такої школи СС. Василіянки не можуть думати, бо їх монаші правила дозволяють їм вести лишень школи чисто жіночі, а сама жіноча купецька гімназія не малаби сенсу. І над тим вартаб направду поважно й річево застановитися.

Станиславівській консисторії закидує автор того нещасного „обєднання“, що „наказала“ спрямовувати дівчат „виключно до шкіл СС. Василіянок“. Коли і де „наказала“, цего автор не уважав за відповідне навести. Позволю собі тому поставити в сумнів цей „наказ“, бо годі припустити, щоб тут. консисторія входила в розріз з Еписк. Ординаріятом, котрий, помістивши в ч. IV—VI з 1935 р. Вістника Станиславівської Епархії відозву Батьківського Кружка СС. Василіянок у справі посилання дітей до шкіл, таке додає від себе:

„Тому поручається Вч. ОО. Парохам і катехитам широ занятися молоддю, що кінчить народні школи та доложити всіх старань, щоб талановита молодь не марнувалася безпросвітно, — лишень при допомозі родичів, а в разі потреби і инших добродіїв та інституцій могла кінчити бодай оті 4-клясові гімназії та промислові і торговельні школи; а в разі якби і це було неможливе, то спрямовувати її безпосередно до ремісничої і торговельної практики, бо це поле у нас ще майже зовсім облогом лежить. — Взагалі мимо безробіття, поля до праці у нас ще дуже богато, лишень відповідно приготованих рук і голов бракує.“

Отже про якусь „виключність“ не може бути бесіди. А що духовній Власти блище може лежати на серці школа, якою вона опікується, чим яка инша, це самозрозуміле для кождої льоґічно думаючої людини.

Щодо коляди, за котру автор негодує на Преосв. Кир Григорія, то шкода тратити слів. Пригадую лишень, що „Н. Зоря“ була помістила про взаємовідносини українських шкіл та опіку над ними і поміч громадянства обширнішу статтю (гл. „Н. З.“ з дня 9. II. 1936. ч. 10). Там можна найти вичерпуючу відповідь і на цей закид.

Як бачимо лише з тих трьох „статейок“ то в них або лож, або дитяча наївність, або вкінці хаос і облуда. Тому й не дивниця, що — як кажеться далі в „Обєднанні“ —: „Між батьками рідношкільних учениць наступила через те дезорґанізація, а далі деморалізація ба й дезерція“. Народня пословиця ті наслідки вияснилаб коротко: „У брехні короткі ноги“.

Тому як хочемо осягнути кращі висліди праці, мусимо в першу чергу основно змінити її методи. Годіж було сподіватися, що до чогось путнього доведуть анонімі, які може не більше визнаються в потребах і можливостях шкільної ділянки (а може ще й самі школи не покінчили) як гуска у льоґаритмах.

Само кидання камінців у чужий город тут рішучо не вистарчить. І якщо кому справді залежить на уздоровленні тих невідрадних відносин, то в кождім разі не осягне сего ані періодичним поширюванням сплетень, ані баламученням молоді чи батьків, ні вкінці препарованням наївно тенденційних статтей по часописах.

До того треба забратися поважніше і більш компетентним чинникам та пошукати инших способів.

Накінець ще раз зазначую, що цих

ОГЛЯД ПРЕСИ

Голос „вопіющого в пустині"

„Idziemy ku nowej chmielniczczyźnie."

„Бюлетин Польско-Український" приніс в 221 ч. статтю п. з. „Ідемо до нової хмельниччини". В ній пише м. ін.: ...З тим, що з українською політикою в Польщі зле, погоджуються всі — й україножери і україножіли. Погоджуються з тим, що з українською справою так зле, як з жидівською проблемою, так зле, як з політикою щодо молоді. Можемо піти в тих порівнаннях ще дальше і сказати, що з українською політикою так зле, як зі справою моторизації (5 разів менше самоходів як в Чехословаччині і т. д.), так зле, як зі справою рільної реформи та в ин... Ідея польсько-української співпраці звужується щораз більше до публіцистичних рамців кількох часописів, що не мають реального впливу. Мимоволі насувається питання, чи фізична ліквідація тих часописів не зліквідує вже зовсім справи польсько-українського зближення в Польщі і чи не позбавить всяких гальм скочування Польщі до перестанку під назвою хмельниччина... Українська справа в Польщі зведена до проблеми... безпеки, до проблеми персоналій. Політику зачав робити пан референт, що нащурював вуха виключно на те — хто, де, з ким, за що і пошо. Його не цікавила і не цікавить сторона політична, геополітична й історична тої справи. Він знудженим оком і вухом глядить і слухає (робить ласку!), як йому оповідати про окраїнні джерела упадку Польщі, якби доля тої Польщі його зовсім не обходила. В той спосіб українську справу в Польщі зредуковано ад абсурдум — до справи польського матеріяльного стану посідання. Він має бути джерелом польської політично-культуральної тривалости на окраїнах всупереч історії, яка найвиразніше „вчить", що сильний розвій польського матеріяльного стану посідання завсіди совпадав з політичною слабістю Польщі на окраїнах (часи безпосередно перед Хмельницьким)...

Теперішне положення на окраїнах поступає в слідуючих напрямках: 1) українські маси рішучо радикалізуються, 2) зростає безбожництво, зменшується ходження до сповіди греко-католиків, (росте) соціяльно-бунтарське сектанство серед православних, 3) зріст протипольського націоналізму, 4) згадана вже деградація політичних польсько-українських взаємин майже виключно до справ стану посідання одної і другої сторони.

Що се нам пригадує і про що свідчить?

Свідчить про обниження суспільної культури окраїн, які деградуючись політично і суспільно, автоматично і природно стають близші свого всеруського і східного правзору, стають легші до проникання східних впливів... Пересувають духову границю Росії на лінію Бугу, Сяну, навіть на західні межі Лемків, Підляшша і Холмщини. Пригадує нам се час перед Б. Хмельницьким... Мусимо ствердити, що зближаємося до нової сучасної хмельниччини, або до жахливого погрому польської державної ідеї на окраїнах. Над окраїнами станула тінь нового Хмельницького... — Вл. Бончковский.

До сих думок редактора „Польско-українського Бюлетина" п. В. Бончковского не маємо що додати, бо ми вже від ряду літ перестерігаємо і наводимо всякі можливі аргументи з минувшини і сучасности на те, що так власне розвиваються події. Та нікому навіть не сниться робити якісь поважні кроки в ціли зарадження тому, до чого очевидно котяться оба народи. Між Поляками повна байдужність, між Українцями цілковите недовіря до влекшення тут їх незавидної долі... Ясніше про те писати — не можемо. — Ред. „Н. З."

Польонізація православної Церкви

Львівський москвофільський „Русскій Голос" приніс у 816 ч. замітку п. з. Польонізація окраїн. В ній пише м. ін.: Вийшло перше число „Бібліотеки Газети Православної", видання, присвяченого польонізації православної Церкви в Польщі. По його даним в Польші є поверх пів мільона православних Поляків. Вони домагаються одноцушно богослужения в польській мові. Очевидно, скількість православних Поляків переборщено в рекордовій мірі. Зрештою не можна заперечити, що особливо в послідній часі появляється якась скількість православних „Поляків" з русских ренегатів. Вони стараються робити кар'єру на ренегатстві. І тому домагаються польонізації православної Церкви більше вперто, ніж правдиві Поляки, дуже нечисленні, які опинилися в православю, щоб одержати розводи. Правдивий Поляк, коли ходить до церкви, і не подумає домагатися польонізації богослужения, бо він привик в костелі до богослужения в латинській мові, йому незрозумілій. І він рад, що слухає богослужения в славянській мові, більше зрозумілій. Зате „Поляк" з Русичів старається „во всю." Він хоче показати себе більшим Поляком, ніж родовитий Поляк. Очевидно за таку або іншу „мзду". Се використовують польські шовіністи, щоб проникнути в православну Церкву і зробити з неї знаряддя польонізації. І вони мають більші або менші успіхи. Та за яку ціну? За ціну підготовки ґрунту для безбожництва і комунізму.

Книжка заборонена в половині Европи

Появилася цікава книжка французького публіциста Р. Доржелеса п. з. „Нехай живе свобода!" Розпродують її з лентою, на якій видно інтригуючий надпис: „Отся книжка заборонена в половині Европи". Щож се за книжка і який її зміст?

Та книжка се збір статтей, які автор оповіщував у французькім органі „Ентрансіжан". Зміст — про диктатури, „одну" і „другу", значить большевицьку і фашистівську. Загальний висновок автора: що „диктатури не люблять апетиту населення". Рецензент тої праці, М. Александров, пише про неї в „Посл. Новостях" і додає від себе, що диктатури не люблять ні фізичного, ні духового апетиту населення та що „робота" всіх „тоталітарних" диктатур полягає в першій мірі на тім, щоб обманути апетит, значить, щоб ошукати напівголодні жолудки й тугу за творчою думкою та діяльністю. Автор книжки підчеркує, що нпр. в „тотальній" державі диктатури Сталіна, в СССР, головна галузь продукції полягає на — продукованні бідних. Не бачать того, пише він, тільки круглі невіжі, які вірять дітвацьким небилицям перекладчиць з „Інтуриста", або фанатики доктрини, які стратили всяке почуття дійсности, безсердечні сноби, для яких всьо — „куріоз", або перекуплені літерати, „пожиратели рублей"...

На те каже російський рецензент і заразом критик тої цікавої книжки Доржелеса, що автор не відповідає на одно важне питання в цілій тій справі, а саме: Чому в світі є попит на ентузіязм, який викликають диктатори і диктаторщики? І відповідає на се питання так:

Хто неспосібний до того, щоб розібратися в справах, які його мучать, той знаходить потіху в тім, що десь хтось всі ті справи вже розвязав... а як і не розвязав, то розвяже... На тій підставі всі диктатори „живуть в будуччині". Всі вони оперують пустословієм на тему, як то колись б у д е гарно. Річ ясна, що такий „футуризм" доступний кождому шарлятанові. А „тотальна" диктатура ріжниться від звичайного шарлятанства тим, що її заборонено розкривати. Тут диктатура іде на стрічу потребі „обману, який нас підвисшає". Таким обманом трудно віддихати на острім вітрі свободи, що розсіває всі обмани й ілюзії.

Притім треба взяти під увагу велике число людей, яких одна диктатура вже „образила" або настрашила — і тому вони очікують спасення від диктатури нібито „противної". Диктатура вміє „розправлятися" — і се викликає вдоволення у тих людей, яким здається, що диктатура розправляється з їх ворогами. З задоволенням їх почуття пімсти нерідко вяжеться ще й надія на знищення ворожої кріпости — чужими руками. В тих справах на демократію приходиться махнути рукою, бо вона взагалі не хоче воювати, а вже найменше задля чужих внутрішних справ. Зате ідеольогічні „хрестоносні походи" се оден з улюблених товарів „тотальних" диктатур. Російські праві емігранти, віруючі в те, що Гітлер „освободить Росію від Комінтерна" (за якийсь там кусень), — можуть сміло подати руку тим большевствующим німецьким емігрантам, які здається — дійсно повірили, що Сталін над тим тільки й думає, якби їх назад повернути до літературних каварень на „Курфірстендамі" в Берліні...

Того рода „боротьба з большевизмом" або „боротьба з фашизмом" має майже однакові форми — включно до наївного гніву проти тих, що розбивають ті ілюзії. Журнал „Наес Тагебух" уперто, число за числом, підривав „совітську віру" серед німецьких емігрантів, що втекли з Німеччини перед Гітлером. Се вимагало зразу непересічної відваги. Його дехто прозивав за те навіть — большевицьким журналом. Тепер робота, яка вишить „улюблені ілюзії", вже всюди посунулася далеко вперед. І тому такі праці як Доржелеса — се знак часу.

ІКЦ і Словаки

Знаний з шовіністичного заслїплення ІКЦ приніс в ч. 230 передовицю з приводу побуту в Польщі провідника Словаків, о. Андрія Глінки. В ній пише, що Словаки, як сказав о. Глінка, домагаються приреченої їм Чехами автономії, й додає від себе: „Для Поляків справи ті не можуть бути байдужі... Польща по довгій неволі має симпатію до всіх потоптаних нац. прав... Чехословакія се твір спертий на кривді й насильстві... Не можна сили держави спирати на недодержанні умов і на знасилуванні всяких прав нац. меншостей, що знайшлися в границях держави..." — Так ІКЦ поучає Чехів, а сам накликує Поляків до остаточного здавлення Українців і Білорусинів, що заселюють третину території сучасної Польщі.

Торжество на Маківці

В неділю 22 с. м. відбулося традиційне торжество на горі Маківці, де в днях 29. 4. — 2. 5. 1915 відбувалися кровавi бої Українських Січових Стрільців з Москалями. Народу було поверх 10.000, переважно селянська молодь, обох полів. На торжество прибули процесії зі слідуючих сіл: Грабовець, Волосянка, Головецько і Тухля. Вінки принесли села: Коростів, Кальне, Лавочне, Волосянка, Ялинковате, Хащовиння, Головецько, Погар, Горожанка. Ладу берегло 70 впорядчиків. Се були соколи зі Сколього і хлопці з Гірного, Синевідська, Стинави Вижньої, Конюхова і Підгородців. Торжественну Службу Божу відправили о. Л. Юхнович з Опірця і о. О. Мудрий з Орави. Співали на переміну два мішані хори з Лавочного і з Добрян. Грала трубна орхестра з Синевідська Вижнього. По Сл. Божій о. Петро Карвацький виголосив проповідь. Потому відправили панахиду оо. С. Смачило, Карвацький, О. Мудрий, Левицький, Шкварок і Янович. По панахиді орхестра відіграла „Вічну память". Ввесь нарід відмовив клячучи 3 рази „Отче наш" і „Богородице Діво". Сегорічне торжество відбулося в зразковому порядку. Погода була чудова.

Муссоліні про політику Італії

Муссоліні виголосив велику політичну промову на закінчення маневрів на Сицилії. В ній заявив м. ін.: Сицилія становить географічний осередок італійської імперії. Італія бажає мати добрі взаємини з сусідними державами. У Франції декотрі круги забогато почитають женевських бовванів. Взаємини з Англією були навіяні великим непорозумінням. Англійці знають Італію поверховно. Вони ще не пізнали добре нової сильної Італії. Італія не домагається признання своєї імперії від женевського уряду цивільного стану. Та вже найвищий час, щоб поховати женевського трупа. Щодо оси Рим-Берлін, то не можна прийти до Риму ігноруючи Берлін або проти Берліна і навпаки. На Середземнім Морі Італія не стерпить большевизму або чогось подібного.

Чекоряда з дерева

На виставі в Діссельдорфі показують останний здобуток німецької хемії, а саме чекоряду, випродуковану з дерева. Крім того на виставі можна оглядати вовну з деревних відпадків, що на перший погляд нічим не ріжниться від звичайної вовни.

кілька інформацій і завваг подав я до публичного відома, не щоб комунебудь а зокрема тутешнім рідношкільним кругам випоминати їх похибки, а лише одиноко в тій ціли, щоб: 1) охоронити заведення СС. Василіянок у Станиславові перед дальшою моральною кривдою, яку йому стараються (а може й несвідомо це роблять) заподіяти невідповідальні чинники, поширюючи невірні вісти про тутешні шкільні відносини, і взагалі запобігти на будуче всяким тенденційним устним і газетним баламуцтвам; 2) відповідальним і тверезо думаючим одиницям і установам дати товчок до поважної застанови над потребами і можливостями у шкільній ділянці на терені Станиславова і Станиславівщини.

Вкінці прошу шановних авторів порушених тут дописей і статтей вибачити мені, коли попалося їм якесь терпке слово, але я вже таку вдачу маю, що все назву біле білим, а чорне чорним.

Г. Заморока.

ОСИП НАЗАРУК

В Княжім Крилосі

Враження, описи, рефлєксії й одна проблєма: Чи відкрита катедра князя Ярослава Осмомисла була православна чи католицька?

День 20-го серпня 1937 р. був першим погідним днем по довшій слоті. Ріки були ще широко розлиті й калюжі стояли на дорогах, але можна вже було вибратися на оглядини відкритої в Крилосі катедри князя Ярослава Осмомисла. Отже ми вибралися: Ректор станиславівської Духовної Семинарії Впр. о. Бойчук, урядник головного виділу „Скали“ п. Прідун і я. Авто за пів години завезло нас зі Станиславова до Крилоса. Ми оставили його на „цісарськім“ гостинці й точно о год. 1-ій в полудне почали сходити вниз недавно та слабо шутрованою дорогою, бо зїздити туди автом ми боялися, щоб не застрягти.

Якстій зявився селянин середного віку, заявив, що він належить до впорядчиків, які опроваджують гостей і сказав, що опровадить нас. Добре. Їдемо разом. Він з захопленням оповідає, як останньої неділі відвідало відкопану церкву князя Ярослава коло 5.000 людей, навіть з дальших околиць, як з Львівщини, Стрийщини, Рогатинщини, Калущини й розуміється Станиславівщини. Все — тільки наші люди. Були між ними й сотки наколесників, деякі села їхали богатьома возами з жінками й дітьми на возах. Словом, дуже заворушився наш український нарід на вістку, що відкрили найбільшу галицьку церкву з наших княжих часів.

З трудом сходимо тою досить стрімкою і широкою дорогою все вниз в напрямі до Мозолового потока. Наш провідник називає його „Мозоловий потік“. [1]) І пояснює нам, що той потік був колись великий, мав гаті впоперек та що над ним стояли млини, які заосмотрювали в муку ввесь старий княжий Галич. Пояснює добре й виразно та інтеліґентно відповідає на всі питання. З його відповідей ввесь час видно, що уважно прислухувався викладам наших інтеліґентів про старий Галич.

Ідемо все вниз. Праворуч акації, далі сосни. Ліворуч берези й берези.

Переходимо три великі вали, здвигнені для оборони обителі наших князів. Я літ тому двацять написав і видав велику історичну повість про Ярослава Осмомисла й оглядав я вже раз цю околицю. Та тепер, коли відкрито крилоську катедру, дивлюся на ту саму околицю немов зовсім інакшими очима. Вся вона враз з її високими і ще дуже виразними валами виглядає мені якась ще більше виразна, немов більше реальна, більше звязана з могутнім блеском нашої історії за часів Ярослава Осмомисла, тестя Ігоря Святославича, героя славного Слова о полку Ігоревім.

В природі тихо, навіть листя на деревах не шумить. Входимо поміж покриті лісом вали княжої оселі з таким почуванням як в церкву. Не дивота: йдемо-ж оглядати найбільшу з церков княжого Галича та одну з найбільших всієї княжої України. [2])

Я подвійно радуюся відкриттям дра Пастернака, бо доведеться мені побачити власними очима те, що я відчував серцем, коли писав свою історичну повість про Ярослава Осмомисла: в ній вложив я в уста його батька, Володимирка, отсю науку дану Ярославови в молодости його:

„Тепер Галич, не Київ голова всім землям нашим, бо Галич найсильніший! Йому й треба бути найсильнішим. Бо тут від западу що раз утратимо, се може бути втрачене на віки, мій сину... А там, від степів, хоч небезпека тяжка і велика, але вона минеться; там орда випихає орду, й ми ще напевно будемо знов панами города Тмутороканя. Бо там ослабиться кожда орда, що побореться з нами. Як бачиш — і Половці вже не ті, що були...“ [3])

Пишучи ті слова літ тому двацять, я відчував, що вони правдиві. А тепер маємо вже виразний доказ на те. Доказ камяний, архітектурний, який зберігла в лоні своїм наша мати земля — і виявила нам ту тайну в найтяжшій годині нашого історичного життя.

Що-ж вона нам говорить?

Вона каже, що катедральна церква князя Ярослава в Галичі на Крилосі була розміром майже така як київська св. Софія. Значить, для когось вона була потрібна в такій величі. Річ ясна, що для столиці, яка тоді була більша, людніша і сильніша від старого Киева. І тим самим мала більші обовязки від нього...

Перейшовши Мозоловий потік, вийшли ми по стрімких валах на чисте поле. Стерня вже стоїть на нім тут і там. А наш селянський провідник показує нам ліворуч горб і каже:

— „То Галичина могила“.

Пояснень до тих слів не дає ніяких. Видно не чув, що та назва є в старій літописі, але в такім таємничім значінні, що досі ніхто напевно не може сказати, що властиво значить та назва і до яких цілей служила та могила. Чи було се „пропугнакулюм“ [4]) — (місце, де стояла сторожа, з якою треба було сточити перший бій, перед самими валами кріпости, щоб добитися до тих валів). Чи тут була колись тільки сторожева башта? Чи може тут відбувалися (крім того) свого рода інтронізації нових галицьких князів, яким відси показувано символічно їх волость? Бо відси прекрасно видно широкий обрій сеї околиці, особливо в такій порі як отся, коли ріка Луква широко розлита вється мов величезна гадина поміж зелені сугорби, покриті лісом, і поміж поля.

Вдолі видніє Підгороддя, тепер невеличка ґрупа селянських хат, а колись очевидно часть міста Галича, як свідчить стара назва. А далі Четверки. Ще далі великі простори, де наші князі відбували бої з Уграми, з Поляками, з Татарами. Там і хоронено погибших — і по сей день показує наш нарід „Могилки“.

За четвертим валом княжої кріпости виринає перед нами митрополича палата. Се тепер скромний дімок де міститься малий монастир Сестер Служебниць, що ведуть тут захоронку для поверх 120 діточок. Сестри виходять і витаються з о. Ректором. Він каже, що відвідаємо їх по оглядинах відкопаної церкви. Зараз коло обителі Сестер Служебниць видніє нова церква, збудована в XVI ст. з білого тесаного каменя старої катедри князя Осмомисла. Її в часі великої війни в 1915 р. розбили гранатами австрійські війська, що випирали відси Росіян. Ще в 1920 р. стояли на престолі свічки в тій розбитій церкві, нетронуті від 1915 р. Так і застав їх тут присутній з нами о. Ректор, що о-

[1]) Народ називає його „Мозолів потік“ (у 18 ст. був селянин Мозол).

[2]) Катедра Ярослава Осмомисла всего півтора метра коротша і вужча від великої київської св. Софії: перша має 32.5×37.5 метрів, друга 34 × 39.

[3]) Гл. Князь Ярослав Осмомисл, українська історична повість з 12-го століття. В двох частях написав Осип Назарук. У Львові, 1918. Коштом і заходом Товариства „Просвіта“. На ст. 29.

[4]) Propugnaculum = Aussenwerk, Schutzwerk, Vormauer, Bollwerk, у Непоса: propugnacula imperii = фльоти і війська, також в значінні закона: lex Aelia et Fufia, propugnacula tranquillitatis; у Цицерона в значінні підстави оборони.

З НАШИХ ЛІТНИЩ

ВИЖНИЦЯ НА БУКОВИНІ

Як виглядаємо по ромунськім боці?

Дня 12. VIII. 1937 вибралося наше товариство з Косова на однодневну прогульку до Вижниці за ромунським кордоном. Було нас 7 (сім) осіб: два старші поважні священики, дві пані, з них одна учителька, одна меценасова, двоє живих дітей меценасової, хлопчик і дівчинка, тай автор сих стрічок. В Ромунії був я ще в 1919 р., значить літ тому 18. Отже цікаво мені було побачити, як там виглядає тепер. Тимбільше цікаво, що наслухався я богато про неймовірну дешевість тамошнього життя (літра вина 4 сотики і т. п.) та про безвиглядно тяжке життя національних меншин в Ромунії.

Перепустки видає староство в Косові, як кажуть, нерадо. Та ми одержали їх сейчас за старанням одного з двох висше згаданих священиків.

О год. 8.10 рано сів я в державний автобус на косівськім ринку, заплатив 1 зл. 10 сот. і за яких 30 мінут був у Кутах, де біля костела назначена була збірка. Инші члени нашої прогульки точно зібралися, що в нашім племени належить підчеркнути як незвичайну появу. В добрім гуморі дійшли ми через якусь млинівку до польської граничної комори. Молодий її начальник, чоловік тактовний і чемний, але грошей не дозволив нам взяти з собою більше як по 10 зл. — відповідно до припису. Хто має при собі більше, складає на коморі й одержує їх потому, коли вертається з ромунського боку. Щож, думаю собі, коли там так неймовірно дешево, то 10 зл. аж забогато.

Питаю ще того начальника, чи вільно звідти привезти які річи. Каже, що вільно, але за все платиться мито (цло), нпр. за 1 кґ. винограду 95 сот., за 1 літру вина, залежно від якости, навіть 18 і 20 зл.

— Самого цла? питаю.

— Так, самого цла.

Розуміється, я твердо постановив собі, не дати ніякого цла, просто тому, що воно за високе. Тай ще тому, що кілька днів тому був я під Сокільським, отже бачив добрий шмат границі. За весь час — а було се в ясну погідну днину — не бачив я ні по однім, ні по другім боці ні одного члена граничної сторожі, хоч пильно уважав, чи не побачу. Можливо, що вони були десь сховані, але я йдучи понад Черемошем набрав переконання, що нічю можна через границю перенести навіть барилу вина довільної величини та всяке инше добро.

Заплативши по 50 сотиків „копиткового“, як дотепно хтось зажартував, перейшли ми границю, себто великий міст над Черемошем, будований мабуть ще за старої мами Австрії.

Вид з того невисокого моста дійсно прекрасний, довкруги верхи гір, покриті лісом, воздух чистий як нектар, сонце світить на бистрій воді Черемоша, — словом, райський вид.

Всі веселі, а Рак сумний. Та правда, ви не знаєте Рака. Отже Рак або Рачок се наймолодший член нашої прогульки, літ коло 12. Звинний як ластівка і такий сухий як вона, звивається скрізь. Але якби він ще більше звивався, якби так мав з собою ровер, який йому справила здається його добра тітка і на якім він гордо приїхав з Косова до Кут, але в хибнім переконанні, що ровера не вільно брати на ромунський бік, лишив його у знакомих в Кутах, розуміється з болем серця. Тимчасом на митній коморі довідався Рачок від самого її начальника, що ровер вільно брати, бо він належить до туристичного знарядля. Та вже годі було вертатися. І тому Рачок не був веселий, хоч правда, не довго, бо в тім віці смуток ще довго не держиться людини, особливо як мамуся дасть винограду і султанського хліба, що незабаром наступило. Та може ви не знаєте, що таке „султанський хліб“? Пождіть, оповім про все, по порядку.

По другім боці моста стояв жовнір в новім ромунськім вже однострою, з крісом в руці. Не можна було зміркувати, чи він нащадок Сарматів, себто наш, чи ромунський мішанець з Сарматами й

повідав нам про се. Ніхто за пять літ не занявся припрятанням тої церкви. Аж опісля... Ми дивно „спокійний" нарід. [5])

Тепер та церква не задержує уваги прибувших, бо всі спішать до старої, що її відкрито, до фундаментів великої катедри Ярослава Осмомисла.

Перед нами видніє рівно посклада́не на купи червоне каміння, кругляки, що виглядають якби були перепалені вогнем. Біля нього біле каміння, також видобуте з землі, вапняк. Підходимо до місця, відки їх видобуто.

Перед нами рів на яких півтора метра глибокий, [6]) свіжо викопаний, а в нім видно фундамент старої будівлі, очевидно церкви. Каміння фундаменту оброблене і рівно-рівно поукладане та одно до другого дуже старанно пристосоване. Та старанність немов говорить до нас, що люди, які при тім працювали, робили се з пієтизму.

Каміння велике. Земля була вже високо над ними. Вона походить очевидно з руїниваленої святині та з навіяного пороху. Зразу на той вид в душі немов нічо не обзивається. Тихо і спокійно...

А потому немов з обрію підносяться в уяві картини-образки, ріжні-преріжні: як тут на сій крилоській горі похожав наш князь Ярослав Осьмомисл син Володимирка, в товаристві Епископа і майстрів, що провадили сю будівлю. Як він особисто разом з ними доглядав робіт. Як інтересувався допасовуванням великого каміння. Як виросла великоліпна величава катедра і як у блеску відбувалися в ній ріжні торжества. Тут духовенство, бояри й нарід Галича в присутности Ярослава Осмомисла присягали на вірність синові його від Настасі...

Якось дивно стає на душі супроти того, що тепер бачимо тут і довкруги. Так дивно, що треба аж перервати оглядини.

Входимо до невеличкої каплиці, збудованої на румовищі, яке покрило фундаменти величавої катедри Ярослава. З них ми оглянули покищо тільки невеличку частину.

В каплиці звертають увагу передовсім людські черепи уставлені рядом. З них видніють мертві очодоли. Відразу можна відріжнити черепи наших предків від татарських. Останні мають дуже виставучі кости під очима й низькі чола, а черепи наших предків рівні, чола їх ви-

Фундамент одної з трьох абсид нововідкритої катедральної церкви князя Ярослава Осмомисла (1153–1187) з білого як сніг каменя в Крилосі, одній з дільниць старого Галича.

сокі. Поруч ріжні предмети. Видно різьблені капітелі з катедри Ярослава. Видно малу мосяжну ложечку до св. Причастя, з хрестом на кінці. Видно скло легко зеленаве, мабуть вушко від якогось збанка. Видно шматок грубої оловяної бляхи, що вгинається в руках. Видно кусні стопленого бронзу, мабуть з дзвонів, що падали з горіючої катедри, або з дзвінниці її. Коло черепів стоять великі людські кости, голені. Видно, що оден мав зломану і зле зложену ногу: вона замітно згрубла в тім місци, де була зломана, і він так з нею жив і ходив.

А той шматок грубої оловяної бляхи се мабуть з даху величавої катедри Ярослава. Недавно в Венеції, в такім культурнім місті, за одну ніч вкрали 40 цетнарів ваги такого оловяного даху над славним Мостом Зітхань.

— „Коли таке діється тепер, в такім місті як Венеція, то нема що дивуватися, коли в такій пустці як тут і по такім знищенні, по близько 800 літах, лишився тільки сей шматок оловяної бляхи з даху катедри Ярослава", сказав о. Ректор. Слушно.

Беру в руки ту грубу оловяну бляху. Тяжка. Відки її могли привозити?

Беру в руку стоплений бронз мабуть з дзвонів катедри. І пожар її стає мені перед очима в уяві моїй. Виринають картини грабіжей наших святинь Татарами, тай не тільки Татарами... [7])

Manu facta manu diruuntur.

„Що людська рука зробила, те людська рука й руйнує".

Неможливість руїни залежить від моральної сили й запопадливости тих, що обороняють.

Над черепами наших прадідів стоїть свіжо зроблений хрест з білої берези. Ще раз кинувши оком на ті такі близькі нам черепи, виходимо з каплиці — і далі оглядаємо фундаменти великої катедри Ярослава.

Якже виразно видно три півокруглі абсиди її та місце, де було Горне Сідалище. Біліє гарно оброблений каміньвапняк, а старанно уложені форми його виглядають мов великі кости нашої старої державности. І се лежало в землі всього півтора метра під нею! І близько вісімсот літ ніхто не знав, де була катедра Ярослава Осмомисла...

Ба ні! Дивлюся я на теперішню церковцю, збудовану очевидно з білого тесаного каменя старої катедри і бачу, шо коли стати обличчям до трьох абсид старої катедри Ярослава та подивитися на ліву стіну нової церковці, збудованої ще на початку 16 століття, — то видно зовсім виразно, що ліву стіну тої нової церкви уставляли на центиметер рівно зі стіною старої катедри. Очевидно, що се не припадок. Розуміється, нова церква далеко менша.

Майстри, що будували нову церкву з каміння старої, просто вимірили, щоб вона одною стіною була немов продовженням катедри Ярослава. А щоб се так

[5]) Нинішну церкву побудував на початку 16 ст. боярин Марко Шумлянський. Підчас татарського нападу в 1676 р. її мури потріскали і в р. 1702 відреставрував її основно епископ Йосиф Шумлянський (гл. працю Й. Пеленського: Halicz, ст. 114, 117).

[6]) Тільки фундаменти полудневої стіни відкопаної катедри (відки я їх вперве побачив) і фундаменти абсид є 170 цнтм. глибоко, а фундаменти фронтової (західної) та північної стіни лежать на глибині 300 до 320 цнтм.

[7]) Вп. п. дир. Пастернак інформує нас ласкаво, що шматків бляхи знайшлося богато, але все те вже поховане. Все, що є в каплиці, се лиш забуті при хованні дрібниці з великої маси нахідок.

РЕДАКЦІЯ РУКОПИСІВ НЕ ЗВЕРТАЄ і з того приводу в переписку не входить.

членами инших племен, себто Ромун, бо стояв мовчки. Та незабаром вийшов нам на стрічу з якогось гарного дімка чоловік в поліційнім однострою. Сей заговорив до нас так чисто по українськи, що і в нашій власній державі мабуть не почуємо поліцаїв, що говорилиб лучше. Взяв від нас наші перепустки і поніс де треба. До середини граничного уряду ми не входили, отже не можу його описати.

Байдуже, чи той поліцай, що говорив так добре по українськи, наш чоловік, Українець з Буковини, чи Ромун, вихований між Українцями. Важне те, що такий урядує: він очевидно викликає відразу добре відношення до ромунської влади. Се один з проявів штуки правління.

Перші наші кроки звертаємо, розуміється, до гр. кат. церковці. Вона стоїть ліворуч від граничної комори, де ми показували свої перепустки.

Недалеко.

Церковця скромна, без східної бані, з двома вежами. Замкнена. Йдемо до дуже скромного партерового дімка біля неї. Очевидно дім пароха. Стукаємо. Просять.

Малесенька приходська канцелярія. В ній молодий священик. Каже, що радо занявсяб нами, але недавно його жінка зломала собі руку в двох місцях, рани так заогнюються, що таки зараз везе її до Черновець до шпиталю: Просимо вибачення, що в таку пору зайшли і хочемо виходити.

— Та ні, каже о. Бойчук (називається так як станиславівський о. Ректор), дослівно зараз не їду. Прошу хоч хвильку посидіти.

Присутні зі мною священики вдалися з ним в розмову на тему мішаних подруж вірних нашої гр. катол. Церкви з православними, видавання метрик і т. п.

Я запитав, кілько є парохіян при сій гр. катол. парохії. — 1.200, але в тім числі є і з прилучених.

Питаю, чи о. парох родом з Галичини. Так, але теольогію студіював в Ромунії. Тут уже 6 літ на сій парохії.

Оглядаю його підручну бібліотечку. Біблія в кількох томах у французькій мові і т. п. Ніякої української книжки я не запримітив. Може в иншій кімнаті.

Питаю, чи можна купити в місті тутейшу українську ґазету. Так, відповідає, в такій то жидівській крамниці можна купити український щоденник „Час", що виходить в Чернівцях.

Ще одно питання: Чи мігби нам хто показати церковцю внутрі? — Паламар має ключі, а він мешкає досить далеко, під верхом.

Значить, трудно, бо богато часу не маємо: до 5-ої по полудні мусимо перейти границю з поворотом, бо інакше треба ночувати.

Пращаємося з нашим священиком і йдемо оглядати місто. День не-торговий, отже людей не видно богато, але є досить, щоб зорієнтуватися по одягах, що тут нема нужди. Розуміється, переважно зустрічаємо Жидів, але видно й наших селян та селянок, звичайно по парі, в відомих народних буковинських одягах сеї околиці.

Доходимо до ринку. Тут бачимо перші українські надписи поруч ромунських, а саме на канцеляріях адвокатів і лікарів. Назвиська жидівські, але се тим виразніший знак, що наш народ тут жиє і що з ним рахуються навіть чужі, коли реклямують себе і в нашій мові. Над крамницями я не запримітив ніякого українського надпису, але дуже докладно я не оглядав усего.

Йду до тої крамниці, де можна купити українську ґазету. Питаю, чи є. Є. Купую два числа, з 11 і 12 серпня 1937. Переглядаю. Зміст 1-го: 1) Нема виглядів на замирення на Далекому Сході. 2) Погром червоних старшин у СССР. 3) Великі скількости совітських воєнних матеріялів в дорозі до Еспанії. 4) Підлисся (з нагоди свята на Білій Горі) — стаття Осипа Боднаровича, передрук з „Назустрічі", що зазначено. На 2 ст.: 5) Реферат з книжки Дра Ліка: „Німецькі будівничі сили в розвитку Польщі". 6) Київ 1919 року у французькій повісти. 7) В фейлетоні М. Черемшини „Бабин хід". На 3 ст. допис Ю. Б. з Парижа про виставу (враження з совітського павільону) і 5 дрібниць з чужого життя. На 4 ст. де-

докладно вимірити, вони мусіли мати перед собою розкопані фундаменти старої катедри. Зрештою річ зовсім ясна, що вони з мурів старої катедри брали каміння на будову нової церковці. Отже ясно, як сонце, що тому поверх чотириста літ численні люди, від наших Владик, духовенства і майстрів почавши, на звичайнім народі скінчивши, мусіли бачити не лише фундаменти величавої катедри Ярослава на Крилосі, але навіть її мури.

А що нігде досі не знаходимо в книжках і документах слідів того, що вони се бачили, то причина сього в тім, що в тих часах ще нігде в Европі не привязували ваги та значіння до старих руїн.

Правда, перші пошукування в землі розпочалися вже в часах Ренесансу, коли в Европі пробудилася любов до всего, що старинне, античне, — але се не було шукання за скарбами давніх часів в цілі їх збереження, тільки в цілі їх зужиття. Плянове перешукування землі за старинними річами зачалося щойно у 18 столітті, коли відкрито засипані вулканом Везувієм італійські міста Помпеї і Геркулянум. Новочасна археольогія, яка дорожить кождою памяткою з давніх часів, зачинається на Заході щойно від Вінкельмана.[8]) І то щойно з а ч и н а є тоді розвиватися. Епоха великих археольогічних відкрить в землі припадає щойно на другу половину 19-ого століття: Розкопи в Олімпії, Микенах, Тиренсі, Орхоменосі, на Дельосі, в Дельфах, в Атенах, в Тебах, в Аргосі, в Коринті і на місцях давних міст в Азії, а саме в Трої, Мілеті, Магнезії, Ефезі, Вавилоні, Ниниві, в Палестині і т. д. — в Африці головно в Єгипті, а за океаном головно в середній Америці.

Можна дивуватися, що навіть найкультурніші народи так пізно зрозуміли значіння систематичних розкопок в пошукуванні старих памяток, — але не вільно кидати каменем на наших предків за те, що вони не зрозуміли ваги і значіння своїх старих памяток скорше ніж зрозуміли се Греки, Італійці, Німці, Французи, Анґлійці, Американці...

(Далі буде).

[8]) Йоган Йоахім Вінкельман, уроджений 9 грудня 1717 у Штендалі, помер 8 червня 1768 р. у Трієсті, убитий грабіжником, що хотів на нім вимусити гроші. Вінкельман був бібліотекарем графа Бінава в Саксонії, в 1754 перейшов на католицизм, від 1755 працював в Римі як впорядчик збірок кардинала Альбані. Найславніший твір Вінкельмана „Історія мистецтва старини“, виданий у 1764 р.

сять дрібниць в тім одна п. з. „Французький голос про Закарпаття“. Новинки — 7 штук. Між дрібницями є така вістка: З Букарешту повідомляють, що міністерство освіти видало новий розпорядок, на підставі якого можуть бути господарями кляси в середних державних школах лише професори Ромуни з походження...

Значить, сарматський політично невироблений чинник бере між Ромунами верх над виробленим чинником римським — і тому аж так обмежує місцеве населення...

В слідуючім числі „Часу“ є одна господарська стаття про місцеві взаємини, більше місця присвячено новим подіям в СССР, зокрема на Україні, є стаття про Лесю Українку („Поетка незломної волі“), знов фейлєтон Черемшини „Чічка“ (мабуть з приводу появи у Львові першого збірного видання писань того гуцульського автора, але сего не зазначено), вісти з Галичини про свято на Білій Горі, про закриття 6 Читалень „Просвіти“, про 72-гі роковини Митрополита Андрея, про розвязання УСС у Львові, — далі поголоска, що в Ужгороді мають оснувати проурядовий щоденник українською мовою і т. п. В новинках м. і. ось що: Тана земля в Бесарабії (середня ціна 6—8 тисяч леїв за гектар, лея 3 сотики поль. валюти, але є й за 4—5 тисяч леїв), далі знаходжу таку характеристичну новинку:

(Кінець буде).

Афера Парилєвичевої

В Кракові зачався процес в голосній афері жінки б. презеса Апеляційного суду, пок. Ванди Парилєвичевої. На лаві обвинувачених сидить девять підсудних. Все те актори, які відгравали в тій великій і небуденній афері друго-або треторядну ролю. Бо пружиною всеї афери була покійна Ванда Парилєвичева. Вона не відповідає вже перед людським судом, а місце на лаві обвинувачених займають особи, що їх втягнено в вир тої своєрідної протекційної афери, і люди, які хотіли використати мнимо істнуючі „можливости“.

І так лаву обвинувачених займають: 1) Гінда вель Гелена Фляйшерова, жінка купця, зам. в Тарнові, що перебуває від 22 червня 1936 р. у слідчій вязниці. 2) Ізидор Фляйшер, муж першої обвинуваченої. 3) Естера вель Ерна Ферберова, зам. в Кракові, сестра Фляйшерової. 4) Йосиф Гохман, купець зам. в Ряшеві. 5) Йосиф Голєндер, купець зам. в Тарнові. 6) Др Самуель Шефтлєр, адвокат у Бохні. 7) Др Арнольд Шнайд, адвокат у Кракові. 8) Ляйб Ісслєр, купець у Кракові і 9) Марія Лапіньска, співвластителька реальности в Кракові.

В акті обвинувачення прокураторія закидає їм, що разом з В. Парилєвичевою брали участь в орґанізації („звязку“) 1) з ціллю м. ін. роблення за гроші заходів для узискання посад в судівництві, нотаріяті та всяких инших урядах, 2) в цілі наклонювання суддів до сторонничости, причім Ванда Парилєвич використовувала своє становисько жінки президента Апеляційного Суду та свої звязки в високих урядових сферах. Крім вище наведених двох головних злочинів той „звязок“ виказував многосторонну діяльність інтервенційну в ріжних справах як: 1) вироблювання концесій і 2) прав горожанства, 3) відкладання виконання кар, 4) уласкавлення і т. д. За все те головно Гінда Фляйшерова мала жадати ріжних грошевих сум на покриття мнимих видатків, а особливо на дарунки і приняття для осіб рішаючих про номінацію та неназваних урядників міністерства справедливости. Парилєвичева все потребувала богато грошей і все була задовжена. В постійній погоні за грішми не вагалася навіть нарушити каси в суспільних установах, в яких працювала на провідних становиськах. Вона привластила собі 13.975 зл. в „Звязку Горожанської Праці Жінок“ і 1083 зл. в „Урядничій Родині“. Шкоди ті покрив її чоловік Франц Парилєвич.

„Клієнтами“ Парилєвичевої були люди з ріжних сфер. Акт обвинувачення згадує коло 10 назвищ „клієнтів“, нпр. суддю Окр. Суду в Ряшеві Теодора Михайловського, що безуспішно старався про перенесення до Львова і в тій цілі дав Парилєвичевій 500 зл. векслевої позички; судового асесора Антона Сановского, що старався про аванс; жінку нотаріяльного асесора Оржеховского і т.д.

Одна з більших справ була інтервенція на річ засудженого на три роки вязниці за надужиття Яна Каньского. Він уділив Парилєвичевій „позички“, а Парилєвичева за те інтервеніювала у судді Хиліньского в справі відложения виконання кари. Інтервенцію пояснювала бажанням своєї „старенької“ мами, а судді заявила, що за полагодження тої просьби „може віддячитися тільки молитвою“. В тій справі Парилєвичева написала також лист до президента ради міністрів Складковского, сфалшувавши той лист іменем своєї мами Марії. Якраз перед полагодженням подання в справі уласкавлення Каньского відкрито цілу сензаційну аферу Парилєвичевої. Вона постійно говорила, що кермують нею тільки „високі цілі“, милосердя, любов ближнього і т. п. Докладніше висвітлення цілої афери завдячує прокураторія „скрупулятности“ пані Фляйшерової (спільнички Парилєвичевої). Вона переховувала в себе архів цілого того „звязку“ і для докладнішої евіденції не нищила записок.

При відчитуванні генералій обвинувачених звертають увагу дві нові рубрики: 1) державна приналежність і 2) національність кождого.

На лаві оборонців засідають: два львівські адвокати, Ляндав і Аксер, та чотири краківські: Возняк, Арнольд, Ріттінґштайн і Проц. Обвинувачена Фляйшерова сидить окремо на кріслі перед оборонцями, а коло неї сторожать поліцаї.

Большевики помагають Китайцям

Японський часопис „Гочі Шімбун“ звідомляє, що Совіти з тактичних оглядів не помагають Китайцям отверто, тільки за посередництвом совітського амбасадора в Китаю Богомолова заохочують марш. Чанґ-Кай-Шека, щоб провадив війну проти Японії. Совіти обіцяють Китайцям військову поміч в формі достави амуніції і приславня летунів. Большевицький марш. Бліхер відвідав недавно Зовнішну Монголію і перевів інспекцію монгольської армії. До Нанкіну прибуло вже кількадесять совітських літаків разом з офіцирами і пільотами. Ті літаки вже мали брати участь в боях з Японцями.

Освободили бандита за талант

Президент Польщі Мосціцкий помилував польського бандита Пясецкого, що має на совісти немало озброєних нападів і грабежей. 12 літ тому Пясецкий по звірськи вбив варшавського купця й ограбив його крам. По кількох днях його увязнено. Суд засудив його на кару смерти. Та за хоробре поведення в часі війни за польську незалежність замінено йому кару смерти на примусові роботи. В тюрмі Пясецкий зачав богато читати і постановив сам написати повість. По двох роках написав роман „Любовник Великої Медведиці“. Роман видано і він мав успіх. За ним слідував другий п. з. „Пятий етап“, автобіографія бандита. Талант автора був безсумнівно доказаний. Польські літературні орґанізації зачали вносити прохання, щоб помилувати бандита. Спершу президент РП не хотів сего зробити, та коли такі подання множилися, випустив бандита-письменника.

Дешеве джерело купна

САДЖЕНИЦІ ВИНОГРАДУ, нещеплені однорічні по 30 сот., дволітні по 35 сот. Саджениці щеплені на американській лозі однорічні 50 сот., дволітні 60 сот. в найліпших десерових сортах і відпорних на грибкові хороби враз з точними описами їх садження та дальшої годівлі, поручає зі своєї шкілки: Лев Пилявський, Czortków, ul. Średnia 42.

Розкопки в Новгороді

Рівночасно з великим відкриттям катедри Осмомисла в нашім старім Галичі (на Крилосі) наспіли вісти про великі археольоґічні відкриття в Новгороді (над Ільменським озером), основаним у прастарих часах після всякої правдоподібности пришелцями з нашої Галичини. До Москви вернулися учасники археольоґічної експедиції, зорґанізованої Державним історичним музеєм й Академією Наук СССР. Подібно як в минулих роках експедиція переводила розкопки на території старинного руського города — Новгорода Великого, — що був в X—XV століттях великим торговельним осередком. Начальник експедиції проф. А. В. Арціховський розповів про наукові висліди переведених розкопків. Учасники експедиції вели розкопки осель, майстрівень й укріплень Новгорода з епохи вічевого правління, себто XI — XIV століття. Нам пощастилося відкопати кількадесять тисяч старовинних предметів, що характеризують життя, мистецтво й ремесла тої епохи. Особливе значіння має найдення чотирох оловяних печаток з надписами новгородських вибірних урядових осіб і з їх емблемами. На одній з тих печаток є такий надпис: „Славна печать тіуна Новгородского” (тіун — адміністративний уряд у старім Новгороді). Для студій над новгородськими ремеслами велике значіння мають такі викопалини, як нпр. зелізні ковальські кліщі, довгі на біля метр (після них можна собі виробити погляд на давню металюрґію), пара ручних жорен, чотири старовинні олійні струменти, зроблені з дерева, з яких кождий важить по 150 кг. Найдено також поверх тисячу дивних красою скляних ріжнобарвних бранзолет, мідні прикраси в формі птиць, пестрі глиняні забавки-цяцьки, кістяні туалетні причандали і прекрасно збережену різьбу з кости, що представляє людську голову. В працях експедиції взяло участь поверх 40 людей, в тім чотири археольоги та 15 студентів московського університету. Поодинокі предмети, добуті у висліді розкопків, будуть виставлені для перегляду в салях Державного історичного музею.

Думали, що вже є війна

Мешканці села Альвайлер в Льотарингії пережили порядний страх і думали, що вже вибухла війна. Річ в тім, що на село почав летіти урагановий огонь з гармат. Град куль падав на доми й викликав паніку. Перелякані люди втікали в поле і крилися в пивницях. Тільки війт не стратив притомности, зателефонував до військових властей та запитав, чому бомбардують село. По тім запиті бомбардування зараз перервано. Показалося, що на село стріляли з фортів лінії Мажінота через помилку. В часі вправ хибно наставлено цільник і кулі падали не на поліґон, а кілька км. дальше. На щастя стріляно сліпими ґранатами. Та все таки шкоди наробили вони в селі не мало, подіравили богато дахів і будинків, а особливо пошкодили сільській церковці.

Лікарський фейлєтоник.

Гиперінсулінізм

Головним і своєрідним проявом сеї недуги — часте відчування голоду. Недуга ся є противенством так зв. цукриці, в якій цукор не спалюється в організмі, але виділюється з приводу невистарчального витворювання інсуліни в железах. Коли натомість желези виділяють забогато інсуліни, тоді виступає наглий голод, що характеризує сю недугу, названу її відкривцем дром Ґаррісом — гиперінсулінізмом. Кромі голоду відчуває хорий загальне ослаблення, дрощі кінчин, сильно пріє і часто мліє. Лікування полягає на зберіганні дієти, богатої в товщі і шкроб, а в дуже тяжких випадках вирізується частину железів.

З РЕЛІҐІЙНО-ЦЕРКОВНОГО ЖИТТЯ

Св. Отець припоручив підготовити виставу церковного мистецтва в місійних краях. Вона буде приміщена в тих павільонах, в яких містилася світова виставa католицької преси. Ціль вистави показати, як християнство впливало на мистецтво туземців.

Преосв. Ґреґорій, Епископ Станиславівський, виїхав знов на місійну працю в дієцезію.

900-ліття віддання всієї України під покров Пречистої Діви Марії відсвяткує громадянство Стрийщини торжественно Академією дня 28 серпня с. р. в день Успення Преч Діви. В год. 9-ій рано відбудеться Архієрейська Служба Божа з асистою, відтак о год. 12-ій в полудне святочна Академія під голим небом на Майдані в парку Йордана у Стрию.

Ювілейні Марійські торжества в Домажирі. З приводу 900-ліття проголошення Преч. Діви Марії Царицею Руси-України відбулися величаві торжества в Домажирі коло Львова дня 19 с. м. Саме свято попередили 3-денні реколекції для вірних, що ними проводив презес Марійського Т-ва Молоді, о. Іриней Назарко ЧСВВ. Передовсім у вечірних науках вірні брали численну участь. В день Господнього Преображення врочисту Службу Божу відправив о. М. Вояковський з Страдча. Співав гарно місцевий хор під кермою студ. Д. Ґандзія. Гарну проповідь про опіку Божої Матері над українським народом сказав о. Назарко ЧСВВ. До Пресв. Тайн приступило коло 1.000 осіб. Після Служби Божої промовив кількома словами до вірних декан о. О. Радзикевич з Вишенки Великої. Він провів для вірних чин посвяти Божій Матері. Вечером відбулася святочна академія. На програму склалися хорові продукції, деклямації, промова та інсценізація. Хорами проводив студ. Ґандзій. Баритонові соля виконав прегарно студ. Я. Придаткевич. Теноровіж соля відспівав студ. О. Штайн. На особлившу увагу заслуговали деклямації дітей з місцевого дитячого садка. Миле враження викликала промова о. Назарка, що вказав на велике значення Марійського Культу для розвитку української культури взаґалі. В святі взяли численну участь парохіяни й майже всі деканальні священики. Богато праці в виконання цієї академії вклав студ. Клим Александрович. Свято пройшло з повним успіхом. Вдячність за його уладження належиться місцевому парохові о. Осипові Александровичеві.

В Раві Руській відбудеться 12 вересня с. р. торжественне посвячення новорозмальованої і відновленої парохіяльної церкви св. Юрія. Акту посвячення довершить Преосв. Йосафат Коциловський, Епископ Перемиський. Крім того буде Архієрейська Служба Божа, проповідь і благословення Пресв. Тайнами.

З Познаня виїхала до Люрду проща зложена з 88 священиків з усіх майже польських дієцезій. Проща задержиться в Парижі, де її прийме кард. Вердіє, парижський архиепископ, на спеціяльній авдієнції.

Мексиканські католики домагаються відкриття костелів. 6.000 католиків з м. Кверетаро приїхало до столиці просити дозволу від през. Карденаса на відкриття пятьох костелів, що їх замкнула місцева влада. 1800 з них відбуло ту подорож пішки. В столиці приняв їх секретар президента й обіцяв їм, що прохання їх розглянуть в найблищому часі. Один з робітників-делеґатів заявив, що вони домагаються негайного відкриття костелів, бо коли місцева влада закриває костели за пів години, то дивно, що правительство потребує аж 30 місяців на те, щоб їх відчинити.

Число католиків цілої британської імперії виносить 18,500.000. В самій тільки Анґлії є їх 6,389.000, в кольоніях в Азії 5,113.000, в Америці 3,665.000, в Африці 1,952.000.

ПОЛІТИЧНІ ВІСТИ

НОВИЙ РОЗПОРЯДОК мін-ва справедливости дає право виставляти на ліцитацію доми й инші маєтки селян за грошеві кари, судові кошти і т. п. до висоти 100 (сто) зл. тільки в виїмкових випадках.

ВАРШАВСЬКА ПОЛІЦІЯ перевела ревізії в комуніст. діячів і викрила богато нелеґальних відозв, партійних записок, звітів і т. д. Крім того знайшла матеріяли про звязки польських комуністів з червоним правительством в Еспанії. Увязнено 56 осіб, в тім кільканацять провідників переворотної роботи в Польщі.

ОРҐАН ҐРУПИ ПОЛК. СЛАВЕКА „Ютро Праци” сконфіскували за дві статті.

СКАСУВАННЯ ПАШПОРТОВИХ ВІЗ між Польщею і Ромунією має наступити в осені сего року на основі окремої умови. Польща не має дотепер подібної умови з ніякою державою.

ЦЬКУВАННЯМ ПРОТИ ЧЕХІВ перериває ІКЦ час до часу неймовірне цькування проти Українців. І так в ч. 233 оповістив він статтю під соковитим заголовком „Чехи хочуть за одно покоління винищити польське населення в Чехословаччині”.

В 1920 Р. ЗАТОНУВ коло берегів Ромунії російський корабель „Петро Великий”, яким команда білих рос. військ хотіла вивезти частину царського скарбу в золоті за границю. Корабель той трафив на міну і зі всім пішов на дно. Тепер большевики пробують добути скарби з того корабля.

ЧЕХОСЛОВАЦЬКЕ ПРАВИТЕЛЬСТВО згодилося, щоб провідник Словаків о. Ґлінка приняв польський орден „Польонія рестітута”.

ЧЕСЬКА ПОЛІЦІЯ увязнила трох визначних діячів судетсько-німецької партії. Їм закидають державну зраду.

ВЕЛИКІ МАНЕВРИ РОМУНСЬКОЇ АРМІЇ відбудуться в вересні с. р. На них вибирається марш. Ридз-Сьміґли. Крім того має взяти участь в тих маневрах французький ґен. Ґамелен і ряд вищих чехословацьких офіцирів. Такі вісти принесла німецька преса.

БУДЖЕТ ФІНЛЯНДІЇ винесе в буджетовім році 1937/38 4.2 міліярдів фінських марок. Збільшено видатки на військові ціли, зокрема на розбудову летунства.

ВІЙСЬКА ҐЕН. ФРАНКА по завзятих боях перервали оборонні лінії червоних під Сантандером. Повстанці віддалені 25 км. від м. Сантандер.

4 ІТАЛІЙСЬКІ ДИВІЗІЇ бються на фронті під Сантандером. Такі вісти пускають червоні еспанські звідомлення.

ПОРТУҐАЛІЯ зірвала дипльоматичні взаємини з Чехословаччиною, бо ся не хотіла згодитися на вивіз зброї до Португалії.

БОЛЬШЕВИЦЬКИЙ ҐЕНЕРАЛ Блїхер ділає в Китаю скритий під китайським іменем Ґа-Лін. Большевизація найбільше залюднених країв Китаю робить застрашаюче скорі поступи.

КОМАНДАНТ КИТАЙСЬКОГО ҐАРНІЗОНУ в Шанґаю ґен. Шанґ-Шу-Рун заявив, що китайсько-японська війна може тревати навіть 10 літ. Китайці можуть стратити половину своєї території, одначе вони мусять побідити.

МІЖНАРОДНОЇ ДІЛЬНИЦІ В ШАНҐАЮ береже 7.000 жовнірів англійських, французьких, італійських та американських. Французька концесія і міжнародня концесія окружені двома оборонними лініями з кільчастого дроту.

ЯПОНСЬКИЙ ПРЕМІЄР Коное заявив, що Японія не стерпить втручування третої держави в Китаю. Північний Китай повинен стати бастіоном проти комунізму, але з виключенням протияпонських елєментів.

ЯПОНІЯ має тепер в північнім Китаю 150.000-ну армію. Таке оповістило китайське посольство в Лондоні.

НОВИНКИ

Церкву ОО. Студитів на Знесінні облили в ночи якісь невідомі справники бензиною і підпалили її. Полумя обняло одну з церковних стін. Нічні сторожі, які туди переходили завважили впору вогонь та заалармували монахів і їх службу. Завдяки енергійній рятівничій акції вогонь погашено. Поліція шукає за злочинцями, що допустилися того підпалу. Коло церкви найшли плащ, пачку сірників і баньку з бензини.

Міністерство рільництва і рільних реформ та м-во внутрішних справ видали розпорядок про скасування декотрих повітових роєемних урядів для маєткових справ власників сільських господарств. Зліквідовано повітові роєемні уряди в Городку під Львовом і в Яворові львівського воєвідства та в Скалаті й Збаражі тернопільського воєвідства. На область скасованих повітових роєемних урядів поширено діяльність повітових роєемних урядів у Львові й Тернополі.

Магістрат м. Львова видав в 1936 р. консенси на будову 271 партерових домів, 184 одноповерхових, 64 двоповерхових і 76 триповерхових та вищих. Дальше позволив на будову трьох нових шкіл, одної лічниці і двох костелів (при вул. Дверніцького та на Персенківці). В тім самім році перебудували у Львові 378 домів, викінчили 322 нових домів, сканалізували 337 реальностей і відновили фасади в 331 домах.

У Львові відбувається „Тиждень науки ходження та зберігання чистоти“. Наука відбувається покищо на відтинку від Великого Театру до готелю Жоржа. Хто не буде повинуватися приписам, буде платити карний мандат у висоті 50 гр. Така сама кара передбачена за розкидання по тротуарах недокурків папіросів, скірок з овочів і т. п. Від 1-ого вересня має настати у Львові безумовна тиша. Шоферам буде заборонено давати трубні сигнали від год. 10-ої вечером до 7-ої рано.

У Львові засудили б. начальника книговодства міської різні Л. Ю. Якубовского за спроневірення 21.027 зл. на два роки вязниці — з припиненням кари на 5 літ.

У Львові ведеться процес проти мґр-а Давида Бойка та його трьох товаришів, урядовців жидівської орґанізації „Бетар“. Акт обвинувачення закидає їм спроневірення поверх 60.000 зл., які вони побрали від легковірних Жидів на виїзд до Палестини.

В Станиславові покликано недавно до життя „кураторію будови людових домів“ при Т-ві розвою східних земель, яке вже розпочало свою діяльність. Воно переводить ремонт і будову костелів, каплиць і людових домів.

В околицях Луцька на Волині появилася саранча, що наробила великої шкоди. Стація ростинної охорони при волинській рільничій палаті ствердила, що се рід саранчі, яка виступає часто в середній Азії.

В Новоселиці, повіт Долина, невідомі справники вломилися в ночі до грекокатолицької церкви й украли дві золоті чаші значної вартости.

Гумор. — Ріжниця. — Стидайся, Николаю, так пити без ніякого поміркування! Таж навіть звірята знають, коли перестати. — Се правда. Я також знаю коли перестати, як пю воду.

Редактор „Нової Зорі“ вернувся з відпустки. Відповіди на залягаючі листи понаписує продовж місяця.

Шкільна кураторія виленської округи замкнула ведену литовським т-вом освіти „Культура“ школу в селі Кіркуті, свенцянського повіту.

Виленський воєвода зарядив ліквідацію білоруського вчительського Професійного Союзу. Як причину ліквідації подано „брак діяльности“ згаданого Союзу...

На Закарпатті посуха знищила 50% урожаю. Селяни бояться, що не зможуть прогодувати худоби і продають її за безцін. Чехословацьке правительство рішило дати потерпівшим від посухи допомогу 9 міліонів чеських корон.

Головний митний уряд СССР оповістив статистику ввозу за перше півріччя 1937 р. Показується, що СССР ввіз найбільше товарів з Німеччини, бо за 140.700.000 рублів в золоті. На другім місци стоїть Анґлія 115 міл., на третім Америка 107 міл. Вивезли Совіти найбільше сирівців до Анґлії, потому до Америки, на третім місци до Німеччини, вартости 166 міл., 57 і 54.

В Чехословаччині істнують 552 крамниці, в яких продають тільки „вічні пера“.

На Угорщині біля місцевости Капошвар ударився поспішний поїзд Будапешт — Фюме з товаровим поїздом. Кільканацять осіб ранених, з того 4 тяжко.

На замку в Німфенбергу повінчався кн. Генрих з лінії орлеансько-браганської, внук останнього цісаря Бразилії Дон Педра II-го, з княжною Марією Баварською. Шлюбу уділив кард. Фавльгабер, мінхенський архиепископ.

Великий молочарський конґрес відбувся в Берліні. Взяли в нім участь 2.000 делеґатів з 50 держав.

Славний гумористичний журнал „Юґенд“, що довгі літа виходив у Мінхені, перестав виходити з фінансових причин: з закладового капіталу 800.000 марок повної вартости лишилося при ліквідації його 50.000 і то на папері...

В Парижі від 1-го до 16-ого вересня відбудеться міжнародний конґрес Інституту Соціольогії. Основною темою конґресу буде проблема суспільної рівноваги. Проблему сю будуть розглядати проф. Діпра, ґенеральний секретар Інституту, проф. Еміль Леба, начальний редактор „Реві ентернасіональ де сосіольожі“, проф. П. Сорокін, предсідник Гарвард Юніверзиті й инші. Зголосили також участь в конґресі і свої реферати члени Міжнародного Інституту Соціольогії в Варшаві: проф. Й. Кохановский п. з. „Кілька завваг про головні сили суспільних рівноваг“, адв. Г. Карнецкий: „Право і суспільна рівновага“. Оба доклади виголосять вони по французьки.

АКТУАЛЬНА БРОШУРА!

Важне для матуристів!

ВИБІР ЗВАННЯ

Написав д-р ОСИП НАЗАРУК

Порадник для молоді, що виходить у світ шукати хліба й долі.

— Ціна 40 сотиків. —

Набути можна в Адміністрації „Нової Зорі“, Львів, ул. Гродзіцких 2, І. пов. і в книгарнях.

Спорт. В неділю 22-го почалися мячеві змагання за осінне мистецтво Львівської Окружної Ліги. В змаганнях бере участь 14 дружин, з того 7 львівських. — Перші змагання, що їх розіграла Україна зі самбірською Короною покінчилися ремісовим вислідом 2 : 2 (1 : 2). Гра України не надзвичайна, хоч Україна у всіх лініях дружина технічно краща від Корони, всежтаки не потрафила доказати сего цифрово. Нерішений вислід треба вважати щасливим для України, бо гра її стояла на низькім рівні. — По недільних змаганнях перше місце в табелі займає Другий Сокул перед Ресовією, замикає табелю дрогобицький Юнак, що грає в Окружній Лізі перший рік. Україна покищо на 10 місци. В неділю 29-ого с. м. грає Україна з Р[illegible]овією (Ряшів) у Ряшеві.

Світову Виставу в Парижі відвідало досі коло 10 міліонів осіб.

В Рагузі (Італія) з приводу відвідин Муссолінія відбулися пливацькі змагання італійських міністрів. Знак до старту подав сам Муссоліні. Як бачимо тяжкі завдання правління не перешкоджують італ. міністрам управляти спорт.

Жертви: Вп. Ілля Дикан, 1815 Н. Марсґаль ст. Філядельфія Па. З. Д. П. А. зол. 10.— для хорого Івана Заремби (збірка).

Гумор. — Добрий винахід. — Відомий адвокат видобув клієнта з дуже тяжкої справи. Після увільняючого присуду клієнт дякує адвокатови: Дорогий пане меценасе. Не знаю, як вам подякувати? — Пане, відколи Фенікійці винайшли гроші, такі питання злишні.

БІРЖА

ҐРОШІ. Долари амер. 5.29, дол. канадійські 5.29—5.26.

Німецька марка 1.37—1.33, фр. франки 19.92, шв. франки 121.90 — 121.10, фунти стерлінги 26.33 — 26.49, австр. шіллінги 99.00—98.50, чеські корони 17.50 — 16.80, ліри 24.30 — 23.60.

Сестри Милосердя

ПРИЮТА ПРЕСВЯТОЇ ТРОЙЦІ

в Станиславові, вул. Ґолуховського ч. 47

винаймають кімнати для Пань з цілим удержанням для 1 особи і більші для кількох осіб. Приймають також дітей сиріт на виховання від 1 року за малою оплатою.

ЦІНИ ОГОЛОШЕНЬ

Ціни розуміються за одношпальтовий рядок (ширини 70 мм.) о висоті 1 мм. Висота шпальти 370 мм. За оголошення (кромі дрібних) в застереженому місци дочислюється 20%. Дрібні оголошення поміщується по вплаченні належитости готівкою або почтовими значками.

Шпальтові оголошення

В рубриці: „Оголошення“	30 сот.
В тексті і в новинках	50 „
На першій сторінці	60 „

Дрібні оголошення по 8 сот. за слово. Перше слово і товстий друк числиться подвійно. Найменше оголошення (9 слів) 80 сот.

Сторінкові оголошення

На останній сторінці: 1/1 стор. 180. — зол., 1/2 стор. 90. — зол., 1/4 стор. 45. — зол., 1/8 стор. 25.—зол. В редакційному тексті: 1/2 стор. 280.— зол., 1/4 стор. 140. — зол., 1/8 стор. 70. — зол., 1/16 стор. 35. — зол.

При кількаразовім анонсуванні даємо значну знижку

Видає й редагує Комітет У. К. Ф. — З друкарні „Ґрафія“ Львів, Тиха 5. Тел. 202-83. — Відповідальний ред. Пантелеймон Хитра.

Opłatę pocztową uiszczono gotówką.

Рік XII. Львів, неділя, 29 серпня 1937. Ч. 65 (1065)

НОВА ЗОРЯ

Виходить 2 рази тижнево: в четвер на 8 ст. під неділю на 8 ст.

АДРЕСА: Нова Зоря, Львів, ул. Ґродзіцких ч. 2. І. п. - Тел. 105-72.

Передплата в краю: чверть-річно 6 зол., місячно 2 зол., Закордон. чверть-річно 9 золотих

ЦІНА ЧИСЛА 20 СОТ.

Конто П.Щ.Львів 505.796

Католицька Акція й боротьба з алькоголізмом

КАП звідомляє: В рамах першого міжнародного протиалькогольного конґресу католиків радитиме окрема секція Католицької Акції. Вона має усвідомити слухачам близький звязок Катол. Акції з протиалькогольним рухом. Теми викладів такі: Епископ Каллер з Німеччини: „Боротьба з алькоголізмом — пильне завдання Катол. Акції." Бельґійський Єзуїт о. Страке: „Новочасна жадоба уживання і новочасна аскеза". Др Рохгард з Австрії: „Суспільні чесноти як передумова здорової катол. родини". Кс. др Падач з Польщі: „Завдання протиалькогольних орґанізацій, особливо абстинентських". Кс. пралат Качиньский з Польщі: „Завдання катол. преси." Близших інформацій можна засягнути в Польській Протиалькогольній Лізі у Варшаві, Католицький Дім ім. Пія XI, Новоґродзка ч. 49, кімната ч. 15, телефон чч. 705-08 і 706-54.

Наражуете себе й свою рідню на непотрібну втрату майна, якщо не обезпечуєте від огню свойого збіжжа і паші в

Т-ВІ ВЗАЇМНИХ ОБЕЗПЕЧЕНЬ

„ДНІСТЕР"

ЛЬВІВ, УЛИЦЯ РУСЬКА Ч. 20.

Телєфон: 205-47.

Тернопільський воєвода про домагання Українців.

Підчас люстрації радехівського повіту зголосилася у воєводи м-ра Маліцкого делеґація Українців з села Дмитрова під проводом місцевого пароха о. Е. Бородайка. В канцелярії солтиса воєвода приняв делеґацію. Провідник делеґації о. Бородайко просив воєводу затвердити пляни перебудови церкви в Дмитрові й уможливити Українцям купно землі з парцеляції. Воєвода запевнив, що пляни перебудови церкви затвердить. Оскільки йде про приватну парцеляцію, то правительство не має (!) на неї впливу. Щож до парцеляції, яку переводить правительство, то Українці одержать відповідну скількість землі. В тім місці воєвода підкреслив, що тільки льояльні Українці можуть числити на те, що їх будуть трактувати на рівні з Поляками. Таке подає агенція „Всхуд".

Великі арештування серед польських людовців.

„Ґазета Польска" пише: В звязку з переступною діяльністю на терені села, яка вийшла на верх в послідних днях, власти безпеки довершили ряду арештувань між предсідниками кружків і діячами Сторонництва Людового на терені воєвідств львівського і станиславівського. В Переворську увязнено членів повітової управи Сторонництва Людового і богато инших діячів, загалом поверх 80 осіб. В Ярославі увязнено відомого діяча дра Віктора Єдліньского, емерит. капітана Яна Шрамма, Яна Петтера і Яна Здрогойовского. В Перемишлі увязнено предсідника повітової управи „Стр. Люд." Владислава Ґловача, в Березові адвоката Кенцкого, в Бурштині увязнено трох людових діячів, в Тарнобжеґу повіт. предсідника „Стр. Люд." Франца Корду і його заступника Владислава Козьола, в Мостиськах предсідника повіт. управи Чижика. У Львові увязнено адвоката дра Станіслава Табіша, лівого людового діяча в Бучаччині, і м-ра Бронислава Заленцкого. Власти прокураторії й суди провадять доходження проти всіх згаданих діячів „Сторонництва Людового".

Трівога Марти Ляцкої.

В 236 ч. ІКЦ появився допис якоїсь Марти Ляцкої зі Львова п. з. „Що зрозуміли Українці, а чого не розуміється у нас (Поляків)". Вона бє на трівогу з того приводу, що в липні 6.000 наших дрібних бідних ощадників зложило в нашім „Промбанку" 63.265.21 зл. І додає, що за ті дрібні ощадности викуповують Українці польські реальности. І так — пише — пропала „Ґафота", пропала „Малопольська фабрика жарівок", хитається пекарня „Меркурій", недавно ґазети принесли вістку, що Митрополит Шептицький купив лічничий осередок в Пустомитах. Польський стан посідання корчиться, пише, і може прийти хвиля, коли в обличчі наглої небезпеки станемо обезброєні морально й економічно. Нам Полякам бракує грошей на найконечніші інвестиції, отже треба загальної оборонної позиції всеї поль. суспільности, а головно складати ощадности у своїх місцевих установах на місцеві потреби. — Дивне вражіння викликають такі ревні жалі у своїй власній державі. А для нас вони вказівки, щоби скрізь аґітувати за складанням ощадностей у своїх кредитових установах.

Оенерівці викололи очи старцеви.... і втікли.

„Хвіля" звідомляє: З Острова Мазовецького приносить „Наш Пшеґльонд": До тутешного шпиталю спроваджено старого жидівського торговця Л. Козу з Цеханівця. Він їхав на торг до Зарембова Косц. В половині дороги напало на него кілька оенерівців (з Орґанізації Народово-Радикальней). Вони викололи старцеви очи ножиком. Після виконання того злочину ті звірі втікли. Поліція розпочала енерґійні доходження, щоб зловити злочинців.

Які сегорічні жнива?

Міжнародний збіжевий інститут оголосив звідомлення про збіжевий стан на міжнародньому ринку з кінцем липня с. р. Зі звідомлення виходить, що добре випали жнива в Болгарії, Ґреції, Вел. Британії, Естонії, Італії, Югославії, Румунії та Латвії. Середні жнива були в Польщі, Литві та Мадярщині, лихі у Франції, Бельґії, Голяндії, Німеччині, Португалії, Австрії та Чехословаччині.

Великі повені в Галичині.

Зі Станиславова звідомляють: Наслідком великих дощів у Ґорґанах Лімниця виступила з берегів і зірвала два мости, оден коло Мшани, другий коло Осмолоди. Бистриця коло Надвірної зірвала дві тами, знищила береги на просторі 2 км. і спрямувала свій біг в давне своє корито. Поважно загрожена східна часть міста Надвірної. З Борислава доносять, що річка Раточина підмила губицький міст, отже лучба автобусів між Бориславом і Дрогобичем відбувається з пересіданням. У Трускавці води ушкодили парк. Жертв у людях не було. В Делятинщині й Бережанщині обірвалися хмари. Шкоди поважні. Подібні вісти наспіли з західної Галичини. По нещастю посухи маємо тепер повіні. Се наслідки знищення лісів. Скрізь треба вносити подання в справі відпису податків.

Азія говорить

Азія, найбільша часть світа, цікава і важна для нас не тільки сама собою і впливом, який вона мала і ще може мати на все людство. Для нас Українців Азія подвійно важна як наша безпосередна сусідка, з якою ми як нарід від богатьох століть звязані сильніше ніж нам звичайно здається. Тому кожда поважна інформація про Азію, її новий розвиток, її цілі і змагання, має для нас особливше значіння.

Якраз тепер появилася така поважна інформативна праця рос. професора Е. А. Коровина п. з. „Японія і міжнародне право". Се книжка розміром невелика, а цінна тим, що жерельна. Автор її використав великий архівний і літературний матеріял і ясно представив нам складний розвиток взаємин між Японією й СССР та, що для нас іще важніше, ідеольоґію японської політики експанзії. Ось та японська ідеольоґія, представлена на підставі японських жерел:

Підставу японської політики експанзії становить віра в виїмкові прикмети японської раси. Та раса в переконанні японських ідеольоґів перевисшає всі инші раси з двох причин: 1) бо походження її божественне, 2) бо вона зберегла свою дуже стару традицію. Виразником таких поглядів є передовсім японські військові круги. І так японський ґенерал Аракі пише:

„Божий дух, на якім основана наша держава, не повинен обмежуватися тільки до одної нашої країни: він повинен бути поширений на весь світ в тій цілі, шоб японський імператорський дух став пануючим духом всего людства."

Отже маємо перед собою виразну ідеольоґію універзальної, світової держави-імперії.

Наразі японські ідеольоґи не кажуть, що дослівно вся земна куля повинна опинитися під владою Японії. Вони готові поділитися владою над світом з иншими народами. Та тут уже наступає ріжниця між ними. Одні кажуть, що право влади над світом повинно належати до пятьох народів: 1) японського, 2) американського (зі Злучених Держав Північної Америки), 3) анґлійського, 4) французького й 5) італійського. Другі ще обмежують се число до трійки: 1) Японії, 2) Америки й 3) Анґлії, а властиво до двійки: до раси японської й анґлосаської. Цікаво, що й одні і другі виключають від права управи світом такі два великі народи як руський і німецький. Притім обидві ґрупи японських ідеольоґів згідно видвигають клич: „Азія для Азіятів!" Се найбільше поширений клич в японських військових кругах. І хоч вони ще не видвигають претенсій до панування над усею земною кулею, то зовсім виразно домагаються панування Японії над Азією.

Якже вони думають осягнути свою ціль?

Передовсім, пишуть, треба сейчас

помагати збройною силою всім азійським народам, гнобленим білими.

„В Китаю вже продовж 20 літ безуговку панує нелад. Там до сеї пори нема навіть одного центрального правительства і нема самої суті держави... В Індії під гнетом Англії страдає поверх 300 міліонів людей, і вона тепер стоїть безпосередно перед поважною крізою... Як у Середній Азії, так і Сибірі не знайдеться ні один шматок свободи... В такій ситуації не вільно мовчати й опускати з виду Японію, найсильнішу державу у Східній Азії, яка має не тільки відповідну дійсну силу, але також історичну місію, спасти ряд держав Сх. Азії.”

Це сильне узасаднення, бо оперує правдою про гнет. Воно тричі сильне в часах розбудженого націоналізму. Анґлія вже зміркувала силу тої аргументації та попускає в Індії. СССР не попускає в своїм гнеті на Сибірі і тому очевидно може стратити Сибір аж по Урал. Японські ідеольоґи пишуть про се так:

„В часі коли позиції Японії в Азії були маленькі, можливо що Росіяни були потрібні Азії. А тепер, коли в Харбіні розхляпані дороги руки Японців покрили асфальтом, Росіяни вже непотрібні. Землі на схід від Урала й Алтаю — то Азія. Се місця для поширювання японської культури.”

Так пише пресовий орґан штабу квантунської армії. І знов же трудно відмовити узасаднення тому способові думання. Бо прецінь вони справедливо говорять, що всяка чужа сила,яка не робить відповідного вкладу в заняті землі, тратить рацію й підставу істнування на тих землях. Инша річ, чи японська сила буде на землях азійських народів лучша і пожиточніша для них ніж була російська, яка при всіх своїх хибах вносила на ті землі бодай відблиск західної культури (розуміється, поки істнувала царська влада).

Такі дальші цілі представників доктрини японської експанзії. А про найблищу їх ціль ґенерал Аракі сказав ось що в інтервю, напечатаним в одній харбінській ґазеті, видаваній в російській мові:

„Ми Японці повинні спасти російський нарід, вирвати його з тяжких обставин. Се наш загально людський обовязок... Чомуж ні одна инша нація не виконує того свого святого завдання, того свого обовязку супроти погибаючого брата? Чому? Тому, бо Европа отроєна еґоїзмом... Тепер Японія підіймає свого духа. Все ширше і ширше, все яркіше і яркіше між синами Японії розгоряється свята полумінь ідеалізму. Чи оставше людство хоче чи ні, ми Японці повинні спасти російський нарід.”

Так японський ґенерал заповідає велику боротьбу Японців проти большевицького матеріялізму. Щось европейське і немов природно-християнське віє з тих слів японського ґенерала. Чи воно щире? Трудно сказати: так. Нема права сказати: ні. Бо ми замало знаємо Азію й Азіятів. Та напевно можемо сказати, що ціна за освободження Японцями російського (й заразом нашого, українського) народу від большевицького жахливого ярма булаб велика, дуже велика...

За що увязнили совіт. академіка

Большевицька ґазета „Гудок” звідомляє, що в Ленінґраді увязнили академіка Н. С. Державіна. Він працював вже кілька літ над уложенням академічного словаря російської мови. Державіна проголосили контрреволюціонером за те, що він помістив в перших томах словаря цитати з творів „фашистівських шпіонів” Бухаріна, Каменева і Радека.

Доляр, що варт 1000 долярів

В м. Онтаріо (ЗДПА) безробітний Біль Віттінґтон купив убрання в крамниці уживаних річей і заплатив за нього пів доляра. Коли прийшов до дому і перешукав кишені, знайшов в одній старий помнятий і вицофаний з обігу доляровий банкнот. Віттінґтон показав банкнот знакомому банковому урядникови. Той ствердив, що се рідкий оказ і дуже цінний, бо походить ще з 1866 р. себто з часів закінчення громадянської війни в Злучених Державах. В цілім світі відомі тільки 2 банкноти того типу. Віттінґтон оповідав всім про свій банкнот. Аж раз прийшов до него аматор нумізмат, оглянув банкнот і дав Віттінґтонови за него 1000 долярів.

Процес скарбових урядників

Перед Окружним Карним Судом у Варшаві відбувається цікавий і незвичайний процес. На лаві обвинувачених засіли б. урядник міністерства скарбу Антін Любовидзкий і редактори трох ґазет, що помістили 5 статтей Любовидзкого. В тих статтях піднесено тяжкі закиди проти віцемін. Фердинанда Сьвітальского, проти дир. департаменту в мін-ві скарбу Юрія Любовидзкого, проти директорів Скарбових Палат: Аляндa, Ржатковского, Серадзкого, Квасіка і Войдата. Ті статті принесли ґазети „Паньство Праци”, „Зачин” і „Тиґоднік Роботніка”, значить ґазети санаційні й одна соціялістична. Прокураторія і згадані високі скарбові урядники виступили зі скаргою за знеславлення, коли Антін Любовидзкий виразно запитав їх в ґазетах, чому не скаржать.

Головний обвинувачений Антін Любовидзкий обстоює перед судом все, що написав. А саме закидає віцемін. Сьвітальскому, що укривав надужиття дир. Юрія Любовидзкого та що шикануе якраз найдбаліших урядників. Дир. Ржатковскому закидає, що тушував аферу б. дир. деп. Міхальского, якого увязнено та що не витягнув консеквенцій проти Міхальского, хоч уже мав в руках обтяжуючі матеріяли, а навпаки: сам з тих матеріялів усунув найважніші документи. Далі закидає дир. Серадзкому, що він не доставив слідчому судді службових документів Міхальского, а замість них післав судді зовсім непотрібні папери. Вкінці закидає 5 директорам Скарбових Палат надужиття влади. Любовидзкий каже, що свої ревеляції черпав з того, що сам бачив, та з інформацій инших урядників. На тій підставі закидає віцемін. Сьвітальскому, що він усунув зі служби урядника, який викрив надужиття та що оба директори тушували справу Міхальского. При тім зазначує, що засуджені за надужиття б. начальник скарбового уряду в Радомю Кшиштофорский і б. урядник скарбової палати Калета, се кузини дир. Серадзкого і тому користали з його протекції. Дир. скарбової палати в Луцьку Аляндови закидає, що він як міністеріяльний інспектор затушував справу двох урядників хабарників. Дир. скарбової палати в Кельцах Войдатови закидає, що він просто зігнорував скарги проти Серадзкого, а дир. палати в Берестю, що він тушував голосну потому справу Кшиштофорского. Вкінці закидає свому іменникови, Юрієви Л., що він лущарні рижу в Ґдині, яка затаїла дохід у висоті 1,600.000 зл., не вимірив ніякої гривни, хоч з того доходу належалося скарбови держави 700.000 зл. податку і хоч перша скарбова інстанція поставила внесок на вимір гривни, дир. Юрій Л. обтяжив потому гривною не фірму, тільки її урядників.

По заяві прокуратора, що мін. Квятковский увільнив всіх скарбових урядників від службової таємниці в тій справі, почали вони зізнавати. Перший з урядників зізнавав віцемін. Сьвітальский. Говорив близько 2 години. Закиди проти себе назвав неслушними. Щодо закидів немовби він гостив у себе в дома дир. Міхальского, то се було так. Раз зателефонував М., що має до него якусь справу, але не може прийти до бюра, бо буви би там заженований. Отже С. запросив його до свого помешкання тимбільше, що він з Міхальским „на ти”. На той сам час запросив нарочно до себе дир. Палати Мит, щоби мати свідка в розмові. Міхальский був дуже зденервований і з розмови з ним С. не міг довідатися, чого він хоче. — Відтак зізнавав З квадранси дир. Юрій Любовидзкий, заразом професор Висшої Торг. Школи. Він заявив, що лущарні за кару вимірено 3 міліони зл. гривни та що се неправда немовби лущарня сама хотіла дати 5 мія. зл. Політика мін-ва скарбу в того рода справах — чисто фіскальна, т. зн., що мін-во стоїть на становищі брати для скарбу, що тільки можна. В Польщі є 15.000 скарбових урядників. — З зізнань Квасіка й Войдатова цікаве признання, що Кшиштофорский окрадав державний скарб округло 10 літ так спритно, що ніякі контролі не відкрили сего, навіть контроля Найвисшої Палати. Щойно припадок відкрив його великі надужиття. — Свідок дир. Серадзкий заявив, що в справі Міхальского просто забули долучити акти доходжень проти нього, але потому їх післали.

З зізнань віцемін. Сьвітальского цікаві ще його характеристики свідків обвинуваченого Любовидзкого. Сьвітальский називає їх психопатами. І так про свід. Свенжковского говорить: Сей чоловік розголошує, немовби жінка б. міністра Чеховича побирала 30.000 зл. місячного хабара від варшавського Магістрату. Його наказали піддати обсервації в заведенні для умово хорих, але він просто не зголосився до шпиталю і дальше урядує в мін-ві скарбу! Інший свідок Гайдусевич як урядник скарбу наказував своїм конфідентам доставляти крамницям камінчиків до неостемпльованих запальничок, а потому казав переводити ревізії в тих самих крамницях і — здержував доходження. Також свідок Лаґуна несповна розуму. — Тоді оборонець обвинуваченых запитав, чому таких ненормальних умово урядників держать у мінві скарбу? На те відповів віцемін. Сьвітальский, що се діється наслідком неформального поступования персонального бюра того мін-ва. — Цікаве було ще зізнання дир. скарбової палати Квасіка. Йому закинено, що знав про надужиття Кшиштофорского і не повідомив настоятелів. Свідок каже, що він повідомляв про те дир. персонального бюра, але отримав від него відповідь: „Нащо вам в те мішатися?...”

Селянський страйк

Урядова ПАТ звідомляе: Вже в перших днях серпня поінформовано власти безпеки, що на підставі припоручень ззовні—якась група членів Сторонництва Людового рішила проголосити в часі торжеств з приводу польської побіди з р. 1920, тобто 15-ого б. м., політичний селянський страйк. Страйк мав на ціли спинення всякої господарської діяльности між селом і містом продовж 10 днів. Коли політичні власти ствердили відтак, що той намір шкідливий, в першу чергу сільському населенню, не до здійснення на терені 14 воєвідств, приказали уважно обсервувати хід подій у двох воєвідствах Галичини (львівськім і краківськім) як також приготовили деякі апровізаційні припаси на випадок, колиб льокально мали повстати якінебудь трудности під тим оглядом. В дійсности показалося, що крім кількох спорадичних випадків, що не мають ніякого, навіть демонстраційного значіння, страйкова акція прибрала поважнішу форму в західній частині львівського воєвідства, в кількох повітах краківського воєвідства, як також льокально у двох повітах тернопільського воєвідства. Вже 16 с. м. в ряді місцевостей провідники Сторонництва Людового підбурили сільське населення до тої міри, що демонстрація почала перероджуватися в саботаж і акти насильства. Силою не допускали спокійного населення до міст, силою нищено продукти сільського походження, спрямовувані до міст, силою пробували здержати рух на шляхах. Боївки Сторонництва Людового, підюджувані елементами виразно переступними, старалися навіть у тих місцевостях (Динів, пов. Березів, Ярослав, Бохня і Ліманова) противділати силою зарядженням і виступам властей безпеки. Припоручено виступити з цілою рішучістю проти організованої акції террору і насильств. Спокій всюди привернено. Спричинники виступів будуть суджені з цілою строгістю права.

ОГЛЯД ПРЕСИ

Край не цікавиться політикою

„Діло" в 175 ч. принесло статтю б. посла Яворського з Підгаєччини п. з. „Політичне життя в краю майже завмерло..." В ній пише м. ін.:

Коли уряд супроти українських представників ніяких зобовязань не приняв, то тоді нема чого нарікати, а можна би тільки жалувати, що українська сторона показалася такою легковірною... Зміна тактики УНДО і УПР не принесла Українцям фактично ніяких користей, а радше ніяких нац.-політичних здобутків, що зрештою ствердило само УНДО. Польське громадянство і льокальна адміністрація на провінції взяли зміну нашої тактики за капітуляцію з наших політичних змагань. Їм здавалося, що з хвилиною проголошення т. зв. нормалізації ми вже без застережень будемо брати участь у всіх польських походах і маніфестаціях та автоматично перемінимося у великих польських гурра-патріотів та заперестанемо на будуче боротися за наші політичні права. Нема сумніву, що зміна нашої тактики скріпила становище польської держави так внутрі, як і за границею. Українська справа в Польщі на якийсь час зникла з міжнародньої арени, а за границею можуть думати, що вона перестала вже істнувати навіть як польська внутрішня справа. Причинилася до того відома заява представника УНДО на Конґресі національних меншин та ослаблення контакту із заграницею, як також зміна тактики з опозиційної на проурядову. Наслідки т. зв. нормалізації у внутрішніх українських справах назагал відемні. В останніх двох роках політична активність мас ослабла. Громадянство почало розчаровуватись та тратити довіря до проводу. Політичне життя в краю тепер майже завмерло і більшість громадянства ставиться до політики апатично. Наш провід буде змушений безумовно піддати критиці свою дволітню діяльність і коли прийде до переконання, що польська сторона не має доброї волі чи може не має сили наладнати польсько-українські відносини, мусить з того витягнути відповідні висновки. Найближчим завданням українського національного політичного табору повинно бути національне обєднання! Обєднання всіх національно думаючих Українців, сильний і авторитетний український провід, це передумова доброї української політики на будуче!

М-р Олекса Яворський.

Ґенерал Ґаліца проти українства

Відомий із своїх поїздок по Галичині — та своїх промов на тему консолідації польської суспільности під прапором Озону — ген. Ґаліца, в неділю 22. VIII. в Бересті над Бугом м. ін. сказав таке: „З полудневої сторони — в обсягу Польщі Полісся стикається з українським народом. В своїй пружности намагається він нераз сягнути і на тутешній грунт. Використовуючи (!!) слабе освідомлення і лагідний характер поліського селянина, ріжні пришелці хотіліб створити тут осередки, в яких полонювалиб його під свої національні впливи. Того роду зазіхання ловити душі (!) треба означити як нарушення підставових і конституцією забезпечених прав громадянина означувати свою національну приналежність, і такі зазіхання на тій бідній землі мусять бути недопустимі. Коли говоримо про скріплювання польщини, не можу поминути питання, що на Поліссі має окреме значіння, і яке в останніх часах прибрало на гостроті. Справа ця — се справа ународовлювання польського господарського життя. Без сумніву, польський стан посідання на Поліссі... уявляє собою дуже прикру картину. В більшості він у непольських руках."

Примітка: Отже коли наш Поліщук перечитавши дану йому в руки напр. Історію України, стане свідомим Українцем, то се в розумінні п. ґенерала булоб нарушенням підставових прав, загарантованих польською конституцією. Коли на такій підставі має відбуватися яканебудь консолідація, то можна поґратулювати її тривкости...

Пів правди і ціла правда

П. з. „Що має писати преса, коли має виконати своє завдання" — приніс краківський ІКЦ в ч. 235 цікаву передовицю. В ній м. ін. пише: Припустім, що в краю вибухають неспокої, епідемії, чи инші нещастя. Про те всі говорять. А припустім, що власти видали заборону пресі писати про такі нещастя. Який бувби вислід? Очевидно тим не усунулосяб нещасть, а зате по краю почалиб розходитися фантастичні сплетні, яких здавити годі. Зрештою величезна більшість сплетнярів невинна, бо тільки повторяє те, що говорять, а сконтролювати того в пресі не можна. Так витворюється ґрунт під розвиток преси нелеґальної, пашквіляитської й революційної. А люди читають таку пресу і вірять їй, бо затратили критичну здібність — тому, що не могли контролювати дійсности, бо легальній пресі відобрано можливість обговорювати пекучі справи.

Примітка Ред. „Н. Зорі": Так пише краківський ІКЦ („Ілюстровани Курер Цодзенни"). Нема сумніву, що все те правда. Але не ціла. Ось вона: Коли в якійсь суспільности пера в щораз більшій мірі дістаються в руки скінчених драбів без найменшої совісти і до того ще очевидно без розуму, що напр. удаючи християн, все життя своє займаються головно свідомим викликуванням ненависти, тоді вони затроюють атмосферу і такої преси і такої суспільности. А тоді й уряд не може нормально поводитися — і все життя зачинає котитися стрімголов у пропасть, на дні якої видніє невилазне багно. Так виглядає ціла правда про те, що зачіпив ІКЦ.

33 злотих за корову...

„Ґазета Польска" принесла в 233 ч. замітку пані Ядвіги Дмоховскої п. з. „33 злотих за корову". В ній сказано м. ін.: „Відомо, що в богатьох місцевостях пропали озимини, ярі збіжжа спалені, бараболі всохли, паші ні стебелини. Статистика виказує до 80 проц. страт спричинених посухою. Вже тепер, себто в половині серпня, даються завважити невмолимі наслідки тої стихійної катастрофи. Селяни масово випродують живий інвентар, якого не мають чим кормити. Ринки містечок в торгові дні просто завалені зігнаними коровами, ялівками, безрогами. Якийсь чоловік провадить з торгу корову на посторонку. — Кільки ви дали за неї? — 33 злотих відповідає. Слова завмирають на устах. В тій відповіди міститься ціла трагедія".

Поляки між собою

„Дзєннік Польский" в ч. 233 приніс отсей телефонат з Варшави: „В звязку з арештуваннями серед діячів (польського) Стронніцтва Людового, пригадують в тутешніх політичних кругах реверляції „Дзєнніка Польского" на тему діяльности „Фронту Морж" і ґен. Сікорского. Як відомо, наші реверляції викликали велике занепокоєння в кругах „Фронту Морж". Заатакував нас орґан сеї ґрупи „Ґонец Варшавский", а сам п. ґенерал Сікорский виступив у варшавській пресі з запереченням. Особливо звертають тут увагу на слідуючі інформації „Дзєнніка Польского", напечатані в ч. 197 з 20 липня: „Фронт Морж" приготовляється до політичної акції. А що підставою його діяльности Стронніцтво Людове, тому головну акцію відкладають на осінь, коли повні стодоли звільнять селянина від мозольної праці. Стронніцтво Людове, коли ходить про штаб, до тої акції вже підготоване. Ґен. Сікорский усунув непевних, т. зн. тих, що не хотіли і не хочуть підпорядкувати селянського руху впливам льож. В розмові з Ратаєм — коли його ліквідував — п. ґенерал заявив, що не може толерувати у проводі селянського руху чоловіка, що піддався сугестіям урядових кругів і не допустив до продовжування політики Новосілець та згодився на відкликання рацлавицького торжества. Сю поведінку п. Ратая напятнував острими і пристрасними словами, бо на його думку наспів час селянського діла. „Фронт Морж" мобілізує свої сили, підсичує ненависть, інспіруе потайки ріжні акції, що мають завдання розбити й підкопати ОЗН. — Предсказання провідників „Фронту Морж", зденервованих особливо останною акцією плк. Коца на терені села, що в осені будуть масові виступлення на тлі мнимо суспільнім і господарськім, переконали відповідальні політичні чинники про те, що період ліберальних метод мусить скінчитися в найблищому часі".

„Жінка" про нормалізацію

Двотижневик „Жінка" орган „Союзу Українок" приніс в числі 15—16 за серпень 1937 р. велику статтю п. Мілени Рудницької п. з. „Нормалізація на цензурі". В тій статті обговорено перших 11 анкетних голосів і закінчено статтю ось таким висновком:

Отже, реасумуючи: анкета стверджує, що сама засада нормалізації є дуже добра, але її висліди зовсім злі. Це так як би хтось твердив, що спосіб лікування успішний, але пацієнт від нього вмер; або що педагогічна засада спасенна, але вихованець від неї зледачів. І хотілось би запитати: Гей, панове, як же засада може бути добра, коли вона по Ваших власних словах дала фатальні наслідки? Як же Ви хочете мірити доцільність політичної угоди, як не її практичним вислідом? Скажете може, що лік був добрий, але лікар поганий? Що засада добра, але злі політики її стосували? Кажете нам вірити, що колиб українські провідники були зручніші, вони були би „перехитрили" другу сторону? А ми власне думаємо, що Поляки не могли бажати собі кращих контрагентів до нормалізації, коли вона булаб їм потрібна і корисна, як саме тих, яких мали. Сміємо твердити — всупереч загально поширеній опінії —, що саме ті провідники, які не знали ні варшавського ґрунту, ні звичаїв широкого світу, політично невироблені і примітивні, закохані в собі і вперті, але разом з тим які вірили свято в свою „місію" і щиро хотіли довести її до кінця, твердимо, що саме вони були покликані зробити справжню угоду, вони, або ніхто інший! — І тому у відповідях на це перше питання анкети добачуємо велику небезпеку. Бо тепер кожен має право сказати: „Коли засада добра, так давай її дальше стосувати! Я це краще зроблю, як мої попередники!" І при першій нагоді посипляться нові „нормалізаційні" оферти... Велика це небезпека, бо таке ставлення справи відкриває широке поле майбутнім помилкам, які можуть нас дорожче коштувати, ніж остання проба, що повинна була раз на все вилічити нас з ілюзій. Але ці побоювання щезають, або бодай зменшуються, коли добігаємо до кінця анкети. Відповіді на останнє питання („які завдання стоять перед українським національно-політичним табором?") наповнюють нас оптимізмом і найкращими надіями на майбутнє. Одним могутнім акордом лунають з усіх голосів анкети два гасла: національна консолідація і орієнтація на власні народні сили. Ці гасла завсіди визнавало і голосило українське зорганізоване жіноцтво і в їх реалізуванні національний табор може рахувати на нашу підтримку.

Мілена Рудницька.

„Якби встали старинні Римляни"

Відомий польський учений проф. Маріян Здзєховский помістив статтю в тижневику „Подбіпента" п. з. „Латинізм і германізм". В ній так характеризує теперішні часи: Жахливо скоре темпо сучасної цивілізації спричиняє постійний і з кождою хвилею зростаючий стан подразнення. В нім вже не видно інших границь, тільки шал і смерть. Якби встали старі Римляни, то будьмо певні, що їх перше вражіння булоб, що сучасні люди божевільні.

Дешеві ліки в обезпечальняк

Міжнародне Бюро Праці в Женеві оповістило свою опінію про дешеві ліки в обезпечальнях і касах хорих: Заосмотрювання населення в потрібні ліки се найважніший обовязок установ в тій цілі утримуваних. Лікарі мають обовязок приписувати такі ліки, які найскорше лічать, без огляду на те, чи ті ліки дорогі чи дешеві. Зрештою найдорожші ліки власне найдешевші, бо ними найскорше можна вилічити. Заборона приписувати хорим дорогі ліки не дасться погодити зі свободою й відповідальністю лікарського звання.

Дешеве джерело купна

САДЖЕНИЦІ ВИНОГРАДУ, нещеплені однорічні по 30 сот., дволітні по 35 сот. Саджениці щеплені на американській лозі однорічні 50 сот., дволітні 60 сот. в найліпших десерових сортах і відпорних на грибкові хороби враз з точними описами їх садження та дальшої годівлі, поручає зі своєї шкілки: Лев Пилявський, Czortków, ul. Średnia 42.

Японська проблєма

Підклад воєнних загроз у східній Азії.

Відколи Японія під натиском Америки й европейських держав мусіла отворити свої пристані, відтоді Японці, той далекий нарід островів, скоро почали розвиватися в модерну державу. Також скількість населення Японії від того часу скоро зросла. Нині число населення Японії можемо подати на 85 — 90 міліонів. [1]) До розпорядимости сеї величезної маси людности стоїть простір, що розтягається від полудневих островів з майже горячим кліматом аж до ледяних Куриллів. Одначе той цілий простір складається лише з вузького пояса островів, якого ширина від моря до моря лиш у немногих місцях виносить більше ніж 300 км., а в декотрих доходить ледви до половини того. Весь той простір обіймає 387.916 кв. км. [2])

Коли хочемо обчислити густоту населення якогось краю, тоді звичайно порівнуємо загальне число мешканців краю з цілим простором, що стоїть до розпорядимости тих людей. Так обчислена густота населення Японії виносить коло 170 душ на один км². Одначе таке порівнання для Японії дає цілком хибний образ. З округло 388.000 км² простору Японії лише коло 62.200 км² (одна шеста часть!) се земля до вжитку. Отже Японія при приблизно такому самому числі населення, що Німеччина, має лише четвертину ужиткової площі Німеччини! Правдива густота заселення Японії в дійсности більша ніж Голяндії. Пересічно в Японії припадає на один км² управної землі аж 1.000 людей! Отже нинішня Японія се край вже перелюднений: се особливо доказує погляд на стан японського рільництва.

Приблизно половина всіх Японців живе ще нині з управи ріллі. Одначе їх земельна власність (не говориться тут про посідання державців, пахтярів) — мала. Американський фармер має до розпорядимости кусень землі величини пересічно 50 моргів, французький селянин 10, італійський 5. Та японський селянин має пересічно 1.5 морга. Сей маленький шматок землі управляє він з безприкладною терпеливістю і справністю. Аж до гірських висот сягають рижові поля обведені малими греблями. Один письменник оповідає, як він зі здивуванням приглядався, що японський селянин в Кіюшу орав зовнішний кратер вулкану тоді, коли з новоповсталого недалеко кратеру бухав сірчаний дим. Тій муравлиній праці японського рільника треба завдячити, що земля там видатніша ніж деінде, де управляють риж, нпр. в британській Індії, або на Яві.

Одначе мимотого ужиткової землі в Японії замало і забогато на ній тяжить ріжних данин. Коли рільник сам власник землі, тоді тиснуть його податкові тягарі, коли він державить землю, тоді мусить давати велику частину зборів свому панові, щось 50—60%. Та тут не винен земельний власник. По відтягненні податків він дістає за свій капітал (землю) 3—5 проц. чиншу тоді, коли промисловий капітал процентується найменше на 10 відсотків та часто й богато вище.

Без сумніву, в Японії з землі мусить жити забогато людей. Від 50 літ скількість рільничого населення подвоїлася; одначе управна площа в тім часі збільшилася не більше як на 25%. Ясно, що пересічна площа управного ґрунту на одну родину в останніх 10 літах ще зменшилася. Збільшення накладу праці вже не рентується більше, бо з японської землі видобуто вже все, що лише вона могла дати. І в майбутності тяжко буде вже, крім в Гоккаідо, здобути там якісь нові простори для рільництва. Наслідок того такий, що до міст спливає струя населення. Робітниче населення зростає, з ним ростуть суспільні питання, недостача мешкань, безробіття. Чи промисл зможе йти в розвитку таким самим кроком, що зріст населення — се велике питання майбутності. Се для розвязки проблеми населення Японії має рішаюче значіння.

Що принесе будучність? Погляд на рух населення останніх років може кинути деяке світло на ту будучність. Від отворення краю (1854) японський нарід чисельно подвоївся. З 30 міліонів перед 60 літами зріс сьогодня до 85 міліонів. Загальний приріст від 1920 до 1925 виносив 773.769. В слідуючих роках річний приріст сягав від 800.000 до 1,000.000. Коли цифри залишаться незмінні, то дуже легко можна вирахувати населення найблизших 10, 20, 30 років. Спираючись лише на статистичних даних, Інагакі передбачує для 2.000 року 90—92 міліонів Проф. Пеарль для того часу 86 міліонів. В правлячих кругах Японії приймається ще вищі цифри. По тим передбачуванням населення Японії в найблизших 25 роках (коло 1957) зросте до 90 міліонів а до 1965 р. до 108 міліонів. Фантастично високі цифри (як на ті острови).

Японці се дуже молодий нарід. Лише 15 проц. їх людности має більше ніж 50 літ. Зате група дітей від 1—14 становить 36.7% загалу населення. Отже головний приріст японського населення наступить щойно в будучности. А тимчасом деякі цифри вказують вже на зменшення зросту. Статистичні дані зовсім легко дозволяють зауважити, що від ряду літ японські родини стають менші. Скількість супруж в році меншає. Именно богато дівчат вже вчасно находить працю в містах. Тому ні родина ні молода робітниця не має великого інтересу скоро закладати власне гніздо.

Інша причина того явища вкорінювання індивідуалістичних ідей в отсей колективістично думаючий народ. Досі заключування супружжа в Японії було менше справою одиниць а більше родинної наради. Задля почитання предків родина пильно мусить памятати про те, щоб через скоре оженення найстаршого сина зробити його представником роду, що мусить сповняти обовязки супроти предків. Ідеї, що всякають у край через переклади европейських й американських творів і не менше за посередництвом американських фільмів, підкопують постепенно почитання предків і значіння родинної ради. Наслідок опізнення заключування супруж на три до пяти літ такий, що родини мають одно або двоє дітей менше. Вже сегодня ті факти дають відчувати в статистиках. До якої границі дійде сей упадок числа уродин, покаже будучність. В кождім разі можна сподіватися, що в найблизших десятиліттях приріст населення дійде до 15—20

[1]) В статистичних даних спираюся передовсім на книжці W. Crockera з Baliol-College: The japanese population-problem. The coming crisis (London, Allen and Unwin 1931). Порівнай die Jahrgänge des „Japan Year-book". (Деякі дані походять з Ostasiat. Rundschau. 1. 1933).

[2]) Для порівнання пригадаємо: Українська етнографічна територія обіймає 987.000 км². На ній живе понад 56 міліонів населення. З того понад 42 міл. Українців. Простір Польщі виносить 388.000 км², її населення 32 міліонів. Гл. „Перший Річник Українського Економічного Бюра у Варшаві". Видання Української Секції Славянського Т-ва Мистецтва і Культури, Варшава 1933.

З НАШИХ ЛІТНИЩ **2)**

ВИЖНИЦЯ НА БУКОВИНІ

Як виглядаємо по ромунськім боці?

„Зміна назв стацій. Залізнича дирекція публікує в звязку з переіменуванням деяких стацій нові назви стацій: Арон Пумнул замінено назад на Іцкани, Фльондор на Жадова, Гурмузаки на Лашківку, Мірон Костін на Солонець. Ці зміни наступили на пропозицію генерального штабу."

З того привернення старих народних українських назв видно, що є розумні люди в ромунськім ґенеральнім штабі. Бо по перше невкорінені в народі назви можуть дуже пошкодити війську в часі війни, по друге — чужі, насильством накинені імена осмішують тих, які се роблять, а в народі таки не приймаються.

Та — дивлюся на адресу ґазети... Написано: „Редакція й адміністрація: Чернауць (!!), вул. Петровича ч. 4...". Значить, не вільно їм писати Чернівці... Пумнул і Гормузаки знесли, а „Чернауць" ще ні...

На загал ґазета живо й цікаво редаґована, може тільки замало вістей з українських місцевостей в Ромунії. Та тому вже не винна редакція, бо як наші люди не дописують з місць, то ніяка редакція дописів не видумає.

Отже якось бється живчик життя українського народу також під ромунською владою.

На ринку зустрічаю знакомого інтелігента, Галичанина, що має родину в Ромунії. Питаю його, як тут держиться наш народ, чи не асимілюється. Він відповідає:

— Наш простий народ держиться як мур. Тільки з інтеліґенцією не так. За Австрії говорила вона тут між собою звичайно по німецьки, тепер говорить по ромунськи. Навіть віру змінить, коли се вигідно.

— Якто віру? питаю.

— Та з гр. катол. на православну, бо Ромуни переважно православні.

— Як ви се пояснилиб, що народ так добре держиться, а його інтеліґенція, що прецінь з того народа вийшла, така зовсім інакша?

Здвигнув раменами, подав руку і кудись поспішив. А мені здається, що причини того діляться на залежні від нас і незалежні. До залежних від нас самих належить брак зусиль у прилюднім усвідомленні собі того, що діється і в недостачі зорґанізування своїх людей по фахам, в недостачі о р ґ а н і з о в а н о г о зацікавлення нашими людьми: де вони, кілько їх в якій місцевости, як їм поводиться, з ким вони сходяться і побираються, який маємо доріст, який духовий корм того дорості, яка його доля під оглядом матеріяльним і т. д. Оснування окремого комітету, навіть невеличкого, який занявсяб такою роботою, моглоб на 50% спинити розпорошкування інтеліґентів, які головно через те розпорошкування і брак звязків пропадають як іскри серед вогкої студені.

Якби ми спромоглися на такі комітети в ріжних краях і якби ті комітети згодом увійшли в звязок між собою та поділилися своїм зібраним досвідом, — то і рада знайшласяб на богато наших недостач і болячок.

Вступаємо до якоїсь жидівської крамниці з виноградом і солодощами. Тут і їмо т. зв. султанський хліб. Се малі, желятиновато-мягкі цукорки, ріжних красок, по 5 грошів штука. Польських грошів. Значить, таксамо дорого як і по польськім боці. А виноград по 40 поль. гр. кґ. Дешевий.

Їмо. Тут Рачок забув про своє колесо і відзискав гумор.

Тут купуємо й видові картки. Беруть від нас по 10 гр. штука! Дороще ніж у Галичині. А вислатиж треба до знакомих. Між світлинами бачу одну з підписом: „Живець над Черемошем". *) Вид гарний: ріка, лісом покриті гори. Та де є той „курорт" чи „ревна"? Якісь 2, дослівно дві деревляні шіпчини, чи одна шіпчина, друга кепська хата з ґанком, ґонтами крита, і біля них щось іще менше, ні кошиця, ні виходок... То се „курорт"? Приходить ревна думка, що тут можнаби зробити „курорт", але на те треба капіталу, підприємчивости й праці. А передовсім капіталу...

Питаю якогось старого Жида, не власника льокалю, в котрім сидимо, а

*) „Revna p. Ceremuși". Жид поясню нам, що се значить „Kurort am Ceremosch".

міліонів, коли не більше. Коли вже тепер для 60 міліонів стає тісно, то в який спосіб знайдуть там місце, хліб і працю майбутні 80—90 міліонів?

Міліони населення, що надвигаються, потрібують праці. Сільське господарство не може їх приняти. Тому одинока дорога, отворена перед ними, се йти до фабрик. Одначе і фабрики вповні обсаджені. Дальшим міліонам вони вже тепер праці не можуть дати. Отже требаби поширити існуючий промисл. Для народу, що кождого року збільшується майже на міліон, се стає життевою проблемою. Головна пожива в тім краю, се білий, лущений риж; крім того риба у всіх її можливих приправах. Окружаюче Японію море дуже богате на риби. Японія се край, що має найбільшу риболовлю, більшу ніж Америка, Англія або Норвегія. Інакше мається річ з рижом. Привіз рижу до Японії від 1922 року почав скорим темпом зростати. На підставі обчислень „Annual Review" Japan Advertiser'y в 1931/32 привіз рижу з коло 7½ міліонів „коку" в 1922 році зріс в 1932 р. до 11½ міліонів „коку" і приблизно до 14 міліонів в 1933 році. Корея і Формоза мають у привозі до матірного краю львину частину. Та се такий привіз, що з другої сторони мусить бути вирівнаний вивозом. Отже той край змушений розбудувати свій промисл до потреб вивозу.

І в дійсности Японія, особливо від світової війни, наставила своє господарство на вивозовий промисл. І так[8]) продукція сирого шовку з 234.000 балів в 1914 р. зросла на 283.000 балів в 1928 р. Загальна вартість вивозу сирого шовку в тімсамім часі зросла на 450 проц. Продукція бавовняних товарів зросла в тім часі потрійно. Таксамо продукція пряжі і штучного шовку виказала сильний зріст. Повищі текстильні товари се головний промисл Японії. Він затруднює більше ніж половину всіх фабричних робітників.

Також інші галузи промислу: паперовий, мучний і цукровий йдуть вперед. Продукція зеліза, сталі і вугля росте. Урядові цифри зелізного промислу з останнього року означають в порівнанні з мин. роком майже на кождій области значний скок вперед. Тимчасом останні політичні події не остали без впливу на японське господарство: вони проявляються наглядно в значнім зменшенні вивозових і привозових цифр останніх років. Велике обниження курсу єна без сумніву знов дало сильний товчок до оживлення заграничної торговлі.

При всім тім розвитку промислу залишається одначе факт, що нема сирівця в належній скількості і що внутрішньо-японський ринок для такого промислу далеко замалий. Китай в останніх роках постійно обмежував купно японських товарів; а прецінь якраз сей многоміліоновий нарід, побіч Америки, був точкою тяжости японської торговлі!

Остає ще останній вихід: е м і г р а ц і я. Цілий ряд країв замкнув вступ Японцям. Натомість Бразилія й інші держави полудневої Америки якийсь час радо впускали Японців. В Манджурії хоче правительство в слідуючих 12 літах поселити 800.000 людей. Сильну і важну кольонізацію в Гокаідо поминаю тут, бо сей край належить до властивої Японії. Загальне число Японців на еміграції виносило в 1927 р. 675.000. З того на Китай припадало 150.000, на Манджурію 102.000, на півн. Америку, особливо на Каліфорнію, 140.000, на Гавайські Острови 130.000, вкінці на південну Америку 85.000. Число японських еміграитів без сумніву значно буде зростати. Хто так привязаний до своєї батьківщини як Японець, той рішається покидати свій край лише під дуже тяжким примусом. Залишається факт, що скількість населення в найблизших десятиліттях зросте о дальших 15 — 20 міліонів і що не всі зможуть знайти заняття на селі, отже мусітимуть мандрувати до міст. Се прискорить зріст промислу з його всіма відемними сторонами — безробіття, нужди, суспільних питань. Сей зріст матиме також як наслідок зростаючу еміграцію, особливо на остров Гоккаідо, до Бразилії та до Манджурії.

Зі становища міжнародної справедливости і бажання мира воєнної акції Японії в Китаю не можна одобрити. Одначе коли докладніше розглянемо японську проблему заселення, то зрозуміємо її спонуки як спробу запевнити підставу з сирівцями для японського промислу, як змагання здобути японському населенню необхідну управну площу, як зусилля здобути для японської еміграції свободу розселення: звязку з родинним краєм і для японської заграничної торговлі ринку збуту. Одначе й мілітарною акцією в Китаю японської проблеми перелюднення не можна буде остаточно розвязати. В кождому разі се принесе для Японії в найблизших роках поважні клопоти. Маймо надію, що питання будуть розвязані без дальших міжнародних конфліктів, що богато скорше можна буде осягнути вдоволяючу розвязку дорогою мирної співпраці. І також, щоби внутрішні противенства не стали до тої міри небезпечні, щоби не промощували дороги для большевицької агітації!

Се закінчення автора статті (о. Й. Фр. Шітте, Т. І., з Колегії ім. Ігнатія в Фалькенбурґу) очевидно тільки побожне бажання миролюбивого священика. В дійсности на мирове полагодження тих тяжких проблемів трудно числити.

[8]) Kennedy: „The changing fabric of Japan" London 1930.

Англія й Араби

Великий муфті Єрусалиму Ель-Гуссейн, що вже від довшого часу схоронився в мечеті Омара, видав відозву проти поділу Палестини. В ній взиває Арабів, щоб не слухали еміра Трансйорданії Абдуллага, що як відомо не противиться поділови Палестини. Відозва закидає йому, що він підпирає політику Англії, бо хоче дістати від Англії титул короля. Ви певно чули, голосить відозва, що британське правительство понизило мусулманський світ допускаючись у Палестині найстрашніших річей, які колинебудь виконано проти Арабів. Англійське правительство хоче поділити Палестину між Велику Британію і Жидів. Відозву муфтія кольпортують Араби в цілій Палестині.

Сантандер в руках постанців

Радієва стація повстанчого правительства звідомляє, що національні війська разом з цивільною ґвардією під проводом ґен. Давілля здобули Сантандер. Повстанчий комунікат подає далі, що положення на інших фронтах також дуже корисне для нац. військ. На фронті в Наваррі повстанці здобули лінію Нортера—Барцена, на східному фронті лінію Джінарес—Урієто, на астурійському війська ґен. Франка відкинули ворожий наступ на м. Беґеда, вкінці на арагонському фронті ворог потерпів також поважні втрати. Повстанці здобули м. Торре Ляведа без одного вистрілу. До міста перша увійшла компанія повзів під пров. ґен. Ґарція, що заняв свого часу Більбао. Шлях Коруна—Більбао опанований військами ґен. Франка.

захожого, яке тут життя, легке чи тяжке, які податки і т. д. Старий каже:

— Можна жити, зарібок є, податки менші як по другім боці (показує рукою в напрямі польської границі). Тільки вас пускають сюди, а нас не пускають туди.

— Та чому? питаю.

— Або я знаю, чому. Не хочуть. Якби так пускали, то всьо булоб добре.

Тому до щастя нічого більше не треба крім перепустки через границю. Поговорив я з ним ще. І бачу з тої розмови, що життя в Ромунії далеко лекше ніж по другім боці. Цікаво булоб розібрати причини того, та здержуюся „з причин від мене незалежних".

Помалу наближається полудне, отже йдемо на обід. Питаємо, чи є тут який український ресторан, — нема. Значить, ідемо до жидівського.

Входимо. Ряд кімнат.

Доволі чисто. За одним зі столів сидить наша молодиця в гуцульськім місцевім строю, з чоловіком. Вона жінка як грім, він марний, виглядав на недужого. При слідуючім столі якісь три ромунські молодці. Пізнати вже по очах і виразі обличча, згодом і по їх розмові.

Питаємо, яка є спеціяльно ромунська страва. Обслуга наша: і кухар наш і та, що розносить страви, молодиця, гарно і чисто вбрана, по народньому, круглолиця, гарна. Кажуть, що Ромуни їдять залюбки „пражоль" чи „пражуль". Добре, принесіть і нам.

Нема, нема — і приносить. Сам кухар приніс, у білім одязі, з білою шапочкою. Дивимося. Справді „пражуль"! На якихсь простокутних „руштах" з зеліза д и м и т ь с я купа накраяного мясива; місцями воно так припечене, що аж чорне.

Пригадалися нам описи з Гомера, як пирували старі Греки, пальцями розбираючи мясо. Але нам дають вилки, ножі, тарілки. Отже розбираємо той „пражуль" серед правдивої веселости. Показується, що се вепрове мясо. Смакує всім не зле. Хліб також гарний. А вино знамените. І не дороге. Від 40 гр. до 1 зл. літра. Справді добре.

Нікого по вині голова не боліла потому: знак, що вино гарне.

І ще омлет нам зробив з вишень наш кухар. Також добрий. І солодкої паприки приправив з рижом. Не зле. А передтим всім давали „закуску" з риби, бо дехто випив по келишку горівки, м. і. я випив. Лучша ніж в Галичині. Закуска (так і написано по ромунськи „закуска", тільки латинкою) в помідоровім сосі. Не зла. Словом, всьо добре і не дороге. Тільки малий Рак знов мав пригоду: дали на стіл крім солодкої паприки, вареної, ще гостру, сиру, сушену. Вона справді пекла. А малий Рачок як вкусив її, як не зачне просити води... Сто потіх ми мали, заки він перестав полокати уста і пити содову воду по тій паприці...

В веселім настрої почав дехто з нас „говорити по ромунськи", додаючи до кождого нашого слова ромунське закінчення „ул".

Потому переїхалися ми в напрямі на Виженку, понад Черемош. Види дійсно прекрасні, але фякри дорогі: беруть за таку поїздку, по 2 зл. 50 сот. Польські гроші там всюди ходять, видають ними і т. д.

Вертаємося, бо о 5 год. замикають перехід через границю. А години там трохи інакші ніж по сім боці, та яка саме ріжниця, ніхто не міг докладно поінформувати. Одні казали, що скорші, другі, що пізніші. Ріжницю подавали на цілу годину.

Отже приходимо. Ще час. Пані купили винограду, але цло на польській границі більше ніж два рази висше від ціни... Тай помнявся той виноград по дорозі. Лучше ще трохи додати і купити собі в Кутах, без клопоту.

Знов переходимо через довгий міст на Черемоші. Дошки в нім місцями вже зогнили. Хтось обізвався жартом: „Ще за цісаря Франца Йосифа сей міст будували. Гей, тату, тату! І на кого ти все те тай нас лишив?"

Ми переходили Черемош по мості серед дуже чистого воздуха й великої ясности.

І снувалися ріжні думки по голові. З них наведу тільки одну: Мабуть удержавсяб у Вижниці оден невеличкий ресторан заложений нашим чоловіком...

А. Ч.

ЛІТЕРАТУРА — НАУКА — МИСТЕЦТВО

Розмова з духом

Популярні оповідання о. Василя Попадюка.

Василь Попадюк. **Розмова з духом** й інші оповідання. Видавничий Інститут „Добра Книжка" ч. 121. Львів, Р. Б. 1937. Ст. 128, форм. 125×179 мм. Ціна 95 грошів. Обгортка роботи Володимира Ласовського.

Отець Василь Попадюк, безженний священик станиславівської епархії, відомий читачам католицьких часописів: він часто містить свої оповідання в „Правді" й інших катол. популярних газетах. „Розмова з духом" перший твір сього священика, виданий у книжковій формі. Оповідання попереджує цікава передмова пера Т. Коструби. В сій передмові читаємо:

Подаємо читачеві збірку католицьких оповідань знаного вже автора, о. Василя Попадюка. Зразу ж мусимо зазначити, що вони вдоволять не всякого читача. Хто шукатиме в отсій збірці надто блискучої форми, що вже сама своїм чаром малаб захопити читача, той відкладе книжку після двох-трьох оповідань. Навіть і такого читача не вдоволить отся книжечка, що шукатиме якоїсь новини в тематиці. Аджеж тут бачимо ті самі мотиви, що їх опрацьовували такі письменники, як Стефаник, Черемшина, Мельник і інші менші: гірська або підгірська селянська доля (чи недоля), рідше інтелігентські сюжети (напр. „Розмова з духом"), — але й вони якісь „дешевенько моральні", як назвавби їх читач естет. Отже такий читач не найде для себе отієї „форми без ідеї", як називається твори без глибшої думки, без світогляду. А врешті не знайдеться тут ні сензаційних тем, ні кримінальних, ні еротики — отого нині пошукуваного змісту в т. зв. краснім письменстві. — Всежтаки гадаємо, що книжка найде читача й то масового. Вона не писана для вибагливого естета й такого читача не шукає. Натомість оповідання о. Попадюка найдуть читачів у тих кругах, що з них вийшли — а саме в нашім селі, що таке голодне доброї книжки. Село не вимагає тріскучого естетизму форми, селяни — фільософи, але вчилися тієї фільософії не в університетах, а таки в житті; тому вони вимагають змісту, ідеї в краснім письменстві. Лише такий твір є дійсно гарний, що відзначається глибиною змісту, життєвою правдою, не в розумінні брудних натуралістів, але того „хлопського фільософа" в нашім селі. Тут маємо інші вимоги, — їх можнаб назвати „естетичним синкретизмом", — а саме вимоги ще не зріжничкованої психіки. Тут оцінює твір не лише почування, але ще й розум і воля, словом — оцінює твір ціла людина. — Отже книжка з ділянки „література для народу"? Чисті естети так будуть оправдувати своє незацікавлення отсією книжкою й поринуть у читання для них цікавих сензаційно-кримінальних романів із їх банальним „артизмом". Такий читач нагадує дуже одну постать якраз із отсих оповідань — а саме пана директора, що на смертній постелі не вспів уже докінчити розпочатого роману („Яке життя, така смерть"). На щастя є ще й інші читачі й серед інтелігенції, і для них ці оповідання не перейдуть неспостережно. Думаємо про читача чистого серцем, що вмітиме радуватися тріюмфом добра й упадком зла. Цей читач зрозуміє ніжні звуки, що ними бренять струни авторової душі. (Ст. 3—4).

Чи треба нам сьогодні т. зв. „популярної літератури", письменства для простолюддя? Хто приглянувся краще нашому сучасному селу й місту, того певно вдарило в очі, що в місті й серед інтелігенції видно зріст релігійного життя, натомість в селі релігійність меншає. Не диво, адже на нарід, а не на еліту бе тепер большевицька й радикальна агітація; ось така прим. безвірницька „Самоосвіта" хвалиться в „Госп. Кооп. Часописи", що видала досі сто популярних книжечок та пустила їх у пів міліона примірників між нарід. На популярність в народі бють також інші угрупування; прим. Тиктор видає популярні книжечки (кожда по 15—30 тисяч накладу!), видають подібні книжечки й 105% націоналісти. А видають ті книжечки переважно в популярній формі оповідання, щоб так лекше поділяти на нарід та здобути його для своїх ідеалів. Лише одні католики на тім полі майже нічого не роблять...

Отже добре зробив о. Попадюк, що відважився вийти саме з оповіданнями популярного типу.

Не погоджуюся вповні з п. Т. Кострубою, начеб то тематика оповідань о. Попадюка була ненова; саме навпаки. О. Попадюк порушує в своїх оповіданнях незвичайно свіжі, актуальні теми: сектанство, жидівське питання, будову української державности, навернення людини, вплив злих книжок, виховання дітей, зіпсуття села, комунізм і богато подібного. Отже річи дуже на часі й досьогодні в нашій белєтристиці майже непорушувані. Бож саме наша белєтристика останніх часів під впливом розкладової діяльности дра М. Рудницького й інших жидівствуючих лібералів залізла в якусь „башту зі слоневої кости" й збайдужніла до живих горячих справ і потреб українського життя.

І тут о. Попадюк інакший. Коли старі письменники-католики, прим. о. Т. Бордуляк тільки пасивно малювали бачене, то новіші католики прим. о. Лещук і о. Попадюк ставляться вже до баченого активно, волево. Коли з оповідань покійн. о. Бордуляка віяв смуток малощо не безнадійний і майже кожде оповідання кінчилося сумним запитом до читача, то в оповіданнях о. Попадюка бачимо вже часто християнський оптимізм, навіть часом аж геппі енд (= щасливий кінець, обовязковий у давніших американських фільмах), на прим. в оповіданні „У жидів на службі".

Оповідання о. Попадюка тенденційні — скажуть критики зпід стягу людового фронту. Правда, та чому не вільно бути тенденційним католикові, коли кожде радикальне, комуністичне чи навіть націоналістичне оповідання — теж тенденційне? Чи не мають тенденції — очевидно гнилої — нариси дра Парфановичевої, оповідання дра М. Рудницького й інших лібералів? Чи аж не розбиває тенденція творів молодих націоналістів, напр. роману Самчука „Кулак"? Отже?

Отже — скажуть дальше деякі критики — але тенденцію треба вміло сховати. Можнаби з тим згодитися, колиб у нашому случаю йшло про літературу для еліти-інтеліґенції. Та нарід і навіть ті з інтеліґенції, що не заражені краснодумством „слонебаштанників", якраз хочуть тенденції ясної, як на долоні виложеної... Адже сьогодні „провінція" волить читати тенденційного старого Грінченка з його довгими етичними проповідями, ніж модні пансексуалізми Левинського чи імпотенції М. Рудницького... Посвідчить це кожда книгарня. Ба, що більше: популярні письменники вчать нарід взагалі читати, отже корисні й потрібні навіть для самих краснобаїв.

Пише дальше п. Т. Коструба:

А як будуть такі читачі-католики, що таки домагатимуться кращої форми, то мусять виждати, щоби ми мали такий вибір католицьких письменників, як нині маємо в нашій літературі — некатолицьких. Бодай такий скромний вибір давби нам католицьких Коцюбинських, і Кобилянських, і Яцкових і Стефаників і Франків і т. д. Але покищо — жниво велике, та робітників мало. Чим більше будемо мати інтеліґенції з католицьким світоглядом, тим більше зпоміж неї вийде направду католицьких письменників. Нині ми вдячні кождому піонірові в цій ділянці — між ними й авторові отсих оповідань.

Правда, белєтристична форма наших католицьких оповідачів: о. О. Лещука, В. Маковського й інших не вповні вдоволить вибагливого читача-естета. В тих авторів богато ще невироблення, неосвідомлення своїх мистецьких засобів, навіть недбалости. Прикро вражає недотягненість рівня їх творів: одні з тих творів дбало й уміло викінчені — й поруч них заразже наївні й неотесані. Так само наші католицькі белєтристи мало дбають про мову й не шукають свого власного стилю. Сі — сказатиб — громадські хиби наших католиків-белєтристів найдемо і в о. Попадюка. Він не має ще свого виробленого стилю тай мова його оповідань — хоч назагал досить старанна — всетаки не має ще останнього „шліфу", потрібного високому мистецтву. Таксамо будова оповідань не скрізь іще старанна; поруч добре збудованих оповідань (пр. „Серце в кайданах"), маємо також недобудовані, хоч добрі помислом річи („Вольф"). Видно, що о. Попадюк не став ще автором свідомим усіх мистецьких засобів, які Провидіння дало йому в руки. Він ще нераз уживає трафаретних порівнань, хоч мігби мати свої власні й то дуже гарні. Бо чи не бачите мистецької руки хочби в такім порівнанні: „День вліз до келії як якийсь хитрий злодій, з блідим обличчям". (Ст. 75). Як гарно воно достосоване саме в оповіданні з тюремного життя!

Таксамо й довші описи о. Попадюка вказують, що він має талант доброго белєтриста. Ось кілька вдатних описів:

Надійшла осінь. Жовті й червоні листки з цвинтарних дерев спадають і стелиться багряно-золотим килимом поміж гробами. Старий грабар Данило скінчив сипати свіжу могилу. Припер рискаль до березового хреста, прикляк і молитви шептав. Все так робив, коли тільки когось у землю закопав. (Ст. 11—12).

...І пригадує собі Ганя, як мама в хаті на лаві лежала у білій перемітці. Кругом воскові свічки в поставниках горіли, а з них скапували гарячі каплі, як великі сльози. А потім упало на домовину віко й замкнуло маму й мамину журбу. Казали, що серце мамі з гризоти тріснло.

Лише чорний хрестик лишився в пазусі Ганюськи. І вже так півтора року носить його за пазухою, тулить і до нього за тата молиться. Бо так мама наказувала. (Ст. 22—23).

Прикляк у стіп Його і змивав землю слізьми покаяння, а від хреста відходив з усмішкою на устах. Відходив радий від радісного вже Спасителя, що з деревляного хреста вказував наверненому дорогу правди і щастя. А поля летеніли врожаєм, і жайворонки під облаками співали хвалу Богові й мир людям. (Ст. 25).

Зараз на ліво, як вїжджається до міста, чорніють величезні мури криміналу. З тих мурів зазирають три ряди вікон, а їх побілені шиби гейби очі зайшли більмом. Дивляться, щоби нічого не видіти: ані зелених ланів ген-ген за містом, ані темних стяжок лісів, ані домів, ані навіть людей, що попри них ходять то сюди, то туди. А лучі сонця з ласки лизали шиби тюремних вікон. Хотіли-б бодай на хвилинку пролізти крізь них і своїм блеском розігнати вічний сумерк келій. Та де там! Не можна. (Ст. 72).

Наведені зразки дадуть читачеві сеї рецензії деяке уявлення про о. Попадюка-белєтриста. А коли я й застерігся передтим проти деяких хиб сього автора, то такіж застереження маю й супроти інших наших католицьких белєтристів. Ставлю їх свідомо в імя засади: ліпше є все ворогом доброго. І наші белєтристи-католики не повинні уповати виключно на свій талант, а й усвідомити собі тайни творчости й вивчити мистецьке ремесло основніше, ніж се досі робили. Воно напевно не зашкодить благородній тенденції, а навпаки — зробить її для читачів ближчою й лекше приємливою.

Та зновже хиби, помічені в наших католицьких письменників, не повинні зражувати до них читаючу католицьку публику. Навпаки, ся публика повинна їм ті хиби вибачити й з усіх сил допомогти католицькому видавництву й авторам, розкуповуючи масово їх книжки. Тимбільше відноситься сказане до книжки о. Попадюка, яка популярна не лише своїм змістом, але й ціною (95 грошів). Спеціяльно дешева ціна, подібно як в „Українській Бібліотеці" Тиктора, повинна зробити те, щоб „Розмова з духом" знайшлася в кождій католицькій установі: в читальнях „Скали", братствах, кооперативах, парохіяльних і деканальних бібліотеках і т. п.

А. Куновський.

Відкрили рукописи Пушкина

В циганській оселі Варзарешті в Бесарабії знайшли рукописи й інші памяткові річи російського поета Пушкіна. Як відомо, Пушкін мешкав ряд літ на засланні в Бесарабії, перебував тижнями разом з циганами і студіював їх вірші й танці. Ромунські власти рішили закупити ті памятки і рукописи, з яких декотрі не були ще печатані. Рукописи мають напечатати, а памятки віддали до музею в Кишиневі.

З РЕЛІГІЙНО-ЦЕРКОВНОГО ЖИТТЯ

Поділля складає поклін Гошівській Матері Божій. З великим одушевленням приймило Поділля вістку, що ОО. Василіяни в Бучачі започаткували організацію ювілейної прощі до Гошева. Вістку про те понесли члени Апостольства Молитви по селах і парохіях. Коли вже намір уладження прощі дійшов до відома околичних сіл, ОО. Василіяни в Бучачи видрукували величаві афіші і розіслали по всіх парохіях повітів бучацького, чортківського, заліщицького і борщівського та сумежних. ОО. парохи приймили симпатично сей намір і підперли його, промовляючи в тім дусі по церквах і заохочуючи нарід до участи в ювілейній прощі. Зорганізовано деканати бучацький, чортківський, скальський і заліщицький. Навіть з Городенщини і Золотопотіччини зголосились на прощу. По довгих дощах і зливах, що неодному відбирали надію на прощу, в пятницю 20. 8. заясніло сонічко, а з ним і надія, що прощa відбудеться. І дійсно: в пятницю прибули до Бучача, серця Поділля, прочани з Ягольниці, Улашковець і Миловець та Капустинець під проводом о. Когутяка з Улашковець, а вечером прибули прочани з Ласковець теребовельського повіту, з орхестрою. Вечером сповідали ОО. Василіяни, відправився Молебен — а прочан прибувало щораз більше. Раненько в суботу о год. 4.30 місцевий ігумен о. Каровець ЧСВВ відправив Службу Божу з виставленням Найсв. Тайн, бо велику церкву заповнили прочани. В перших лавках засіли пані з Марійського Товариства Пань та Марійські Дружини бучацька, нагорянська і др. По благословенню Найсв. Тайнами покропив о. ігумен всіх прочан свяченою водою і з церкви виступила процесія в похід. Йшли наперід Отці парохи, наша інтелігенція, студенти й ученики. Орхестра грає побожні пісні. Впорядчики уставляють прочан чвірками. Рушив похід. На переді прапори, перший з Жизномира, за ним з Порхови, Звенигорода і т. д. Вже прочани перейшли бучацький ринок, відтак посунули під гору, в сторону стації, а коло церкви ОО. Василіян ще збираються прочани! Коли було глянути згори на той довжезний похід, що тягнувся на кільометер, то можна було побоюватися, що поїзд не змістить усіх. Орхестра грає, мешканці Бучача, навіть Жиди виходять подивитися на той величавий похід, а серця всіх наших радіють, що їдемо до Гошева, до Чудотворної Марії. Дехто плаче з радости, бо сам вид так величавого походу наповняє радістю. На стацію заїздить довжезний, окремий поїзд. Сідаємо. На переді вагони 1, 2, 3 і 4 вагон для Бучача і Нагорянки, відтак Чортківські, що приїхали саме тепер, о год. 6.30. Між Чортківськими прочанами є Озерянські і Борщівські, з Залісся і т. д. В дальших вагонах сідають прочани з Джурина, Ласковець і ин. Вручаємося опіці Матери Божої Гошівської. Стаємо лише на деяких стаціях, як Монастириська, бо ту сідають нові прочани. В Нижневі досідають люди з Коропця, Стінки і инших місцевостей, бо їм близше до Нижнева як до Бучача. В епископській столиці Станиславові затримуємося 21 мінут, а не стаємо вже навіть в Калуші і Долині. Грає орхестра, співають по вагонах, а всі раді і веселі, бо їдемо до своєї Неньки, Божої Матери. Ясне сонічко осушує нам дорогу. З вікон видно величавий Дністер, що візбрав по зливах. Візбрала і менша від нього Ворона, доплив Дністра та затопила городи і поля. В руслі клекоче жовта вода, змішана з глиною, але прочани всі веселі. Ходимо по вагонах, всі щасливі, так інтелігенція, як селяни, дякують ОО. Василіянам, що уладили сю прощу. Питаємо, чи вдоволені і чи варт та спільна їзда 7 злотих. Всі признають, що варт. Богато було таких, що їхали перший раз зелізницею. Висідаємо в Болехові. Всі стають до походу: старші пані і дехто з поважніших Отців сідають на вози, бо приїхало богато фіякрів і звичайних сільських фір. В поході бачимо навіть поважні пані, як пані деканова В., пані бучацької Марійської Дружини, далі бувших офіцирів УГА, але переважає, як все, селянство і молодь. Дівчата в українських строях. Ідуть пішки й отці парохи. Бачу між своїми парохіянами Впр. о. декана Вальницького. Декотрі парохії співають пісні до Матери Божої, хвилями грає орхестра, парохіяни з Озерян коло Борщева відмовляють голосно вервицю, а перший між ними ступає скромно, не розглядаючись ніде їх пастир, о. парох. Яке збудование! Так ідеться на прощу, так приготовляється на повитання Матінки Божої —і се справді найкраще приготування. Вступаємо на високу, прикру гору, але вона не прикра нині, бо се ступаємо на Ясну Гору, де царює Матінка Божа, де приймає поклін своїх дітей, де вислухує скарг і жалів українського народу... й обіцює кращу долю своїм поклонникам. Потерпіть ще — вже не довго — і спадуть ваші окови, насамперід гріха й неволі і заясніють для всіх гарні соняшні дні. Але треба перше вийти на високу, прикру гору. З неї погляньмо в далеку далечінь, на схід, де наші брати заковані в кайдани тяженької неволі — і на захід і на північ — а всіх нас зеднає одна радісна думка про свободу, найвисще добро на сім світі. Стаємо перед святинею на Гошівській Горі. До нас промовляє місцевий ігумен о. Шипітка, витає прочан з Поділля і вводить нас до святині. Відкривають нам ікону чудотворної Матери Божої. Отвирають помалу. Дивимося як зачаровані — над нами ясніе Божа Мати в світлі і золоті. Клонимо наші голови і серця, дякуємо, що нас щасливо довела до своєї обителі, дехто плаче з радости, дехто просить прощення, бо не всі маємо спокійне, чисте серце, але маємо надію, що Опікунка грішних вимолить нам у свого Сина ласки навернення і поправи. По відспіванню „Під Твою милость” вручаємося Її найдорощій опіці. — Вечером проповідав о. С. Соколовський ЧСВВ, знаний проповідник. Приходили ще тоді процесії зпід Гошева і навіть люди з дальших сіл. Рано від досвіта Служби Божі, причащаються люди на всіх Службах Божих. Примарію з виставленням Найсв. Тайн правив о. М. Каровець, ігумен з Бучача, співану Соборну правлять оо. декани, скальський о. Вальницький, чортківський о. Воробкевич і сивий-старенький парох Трибуховець, о. Коцюбинський, проповідає о. Полішко ЧСВВ. По Службі Божій відходять процесії зпід Гошева. Ми готуємося до пращання. При обіді засідають всі Отці, о. декан Воробкевич дякує Отцям Василіянам бучацьким й ігуменови за приняття. Йому відповідає гарною промовою о. Соколовський і вступаємо до церкви, щоби попращатися з найдорощою Царицею сього місця. З проповідниці промовляв бучацький ігумен о. Каровець, дякуючи господареви святині Ісусу Христу, що гостив нас тут всіх не земською стравою, але небесною, подаючи нам Найсв. своє Тіло і Кров як корм для духа, дякуючи і Пані Господині сеї святині Чудотворній Матері Божій, що нас тих два дні гостила і нами опікувалася. Вручає нас бесідник і на дальше опіці нашої найдорощої Неньки, щоб нас вела в дорозі сього життя і завела щасливо до наших домів, до наших родин, а відтак допомагала нам дійти до нашої Вітчини на вічне весілля, яке справив Отець Небесний Свому Найдорожчому Синові і Синові нашої Неньки. — З дверей промовив ще о. ігумен Шипітка і поблагословив на дорогу, покропивши свяченою водою і ми з музикою на переді ступаємо з гори, де всі присутні зазнали тілько щастя і веселости. Перед самою стацією в Болехові пустився дощ і богато людей змокло, хто не вспів заняти перед тим місце в вагоні. Винні трохи впорядчики, що бачили, як наближалася хмара, а вони стримували похід: прецінь можна було йти трохи скорше. Один чоловік з Переволоки їхав на прощу з тим заміром, щоб коло Чудотвор. Марії умерти. І випросив собі ту ласку, бо по св. Сповіди, Причастю та св. Єлеопомазанню залишився на св. Горі, щоб там спочати близько чудотворної ікони Матінки Божої.

ПОЛІТИЧНІ ВІСТИ

НАРАДУ ГРОМАДЯН ІНТЕЛІГЕНТІВ ТУРЧАНЩИНИ скликано на 25. VIII. зі слідуючим порядком: 1) Відчинення і вибір президії. 2) Турчанщина в світлі сьогоднішних подій — референт Др Д. Марців. 3) Українське студенство і його життєві обставини — референт Б. Соболь. 4) Марево православя і як протиставитись йому. 5) Польонізація і „нобілітація” Турчанщини. 6) Справа шкільного плебісциту — референт Др В. Бабій. На скликуючих картах додано: З уваги на повагу хвилі і конечну розвязку порушених питань, приявність всіх Українців інтелігентів обовязкова. Неприявність на нараді буде доказом цілковитої байдужости і легковаження так важних справ, які тепер рішаються в нашу некористь, а приявні на нараді будуть примушені витягнути з цього як найдальше ідучі послідовности. За ініціятивний комітет підписані о. Іван Федевич, вр., Др Мирон Кондрат вр., Богдан Соболь вр.

РЕВІЗІЇ Й УВЯЗНЕННЯ перевела тайна поліція в с. Бобятин і Копитів у сокальськім повіті. Ревізії були дуже докладні. В Бобятині нпр. розбирали навіть стріхи в Демчука Івана і Микитюка Івана. Після ревізій увязнено кількананцять селян з Бобятина і Копитова. В Бобятині не вільно ходити по селі по 9 год. вечером.

ПОЛІТИЧНА РОЗПРАВА проти 42 Українців з Володимирщини і Ковельщини, відложена недавно, ведеться знов в окружному суді в Луцьку.

У ЛЬВОВІ політична поліція перевела ряд ревізій і увязнень між комуністами.

В ЛЕНІНҐРАДІ розстріляли 9 членів „Троцьківської Контрреволюційної Організації”. Їм закидували, що „вони виконали ряд злочинів” м. і. нарочно троїли робітників і спричинили вибух в одній фабриці амуніції.

СОВІТИ достарчили Китаєви 362 літаків, 200 танків, 450 гармат і 1500 тяжких машинових крісів. За те Совіти одержали ріжні концесії на терені північного Китаю. Такі вісти принесла японська преса.

В АВСТРІЇ мають утворити нову орґанізацію, Ортшуц. Вона має скріпити корпус внутрішної безпеки в його боротьбі зі зростаючим гітлєризмом.

В ЦІРИХУ скінчилися наради Ради Жидівської Аґенції. Вона м. ін. ухвалила резолюцію про співжиття між Арабами і Жидами. Крім того інша резолюція взиває анґлійське правительство скликати спільну конференцію Жидів та Арабів. Вона малаб устійнити умовини згідного співжиття Жидів і Арабів так, щоб не ділити Палестини.

В ЄҐИПТІ викликала сильне вражіння промова Муссолінія про закордонну політику. Єгипетські рішаючі круги мають зачати переговори з Італією безпосередно, не дивлячись на Анґлію.

АМЕРИКАНСЬКЕ ПРАВИТЕЛЬСТВО вислало 1200 стрільців до Шанґаю.

АМЕРИКАНСЬКИЙ АМБАСАДОР в Лондоні Бінґґем виїхав несподівано до Вашинґтону на спеціяльне візвання през. Русвелта.

24-ҐОДИННА БИТВА НА БАҐНЕТИ відбулася серед зливного дощу між Японцями і Китайцями на захід від м. Нанкав. То 4 китайська дивізія окружена Японцями хотіла перебитися до своїх. Японці твердять, що відперли всі наступи тої дивізії.

ЛЕТУНСЬКА БОМБА, що вибухла в товаровім домі в Шанґаю завалила цілий дім і вбила 500 осіб.

Через свою високу якість здобули паперці і тутки (повноватки) „КАЛИНА” СОТНІ ТИСЯЧ ВІДБОРЦІВ

НОВИНКИ

Репортаж п. з. В Княжім Крилосі перерваний тому, бо треба було справдити в бібліотеці ще деякі історичні і фактичні дані, а се вимагає часу.

В Варшаві відбулося в архиепископській палаті засідання Синодальної Комісії Епископату Польщі. В засіданні взяли участь: кард. Каковский, митр. Сапіга, еп. Пржи[illegible]цкий та еп. Лісовский. Проводив кар[illegible]ринас Гльонд. Предметом нарад Сино[illegible]альної Комісії була справа проголошення декретів, що їх ухвалив перший Краєвий Синод в Ченстохові м. р. Ті декрети затвердила Апостольська Столиця. Проголошення декретів наступить правдоподібно по плєнарній конференції польського Епископату, що відбудеться в вересні.

Рада міністрів признала в буджеті на рік 1937-38 кредит у висоті пів мільона злотих як поміч для хліборобів, що їх навістили стихійні нещастя.

Міністерство освіти в Варшаві повідомило кураторії, що в ліцеальних школах можна вживати дотеперішних підручників, що їх видано для скасованих 7-их й 8-их кляс середних шкіл.

Іспити по всіх приватних загальноосвітніх школах, що одержали концесію на ліцеї, відбудуться в днях від 30-го с. м. до 2-го вересня.

У Львові помер визначний польський письменник і учений романіст, член Польської Академії Наук і професор львівського університету Едвард Порембович.

„Львовскі Дзєннік Народови” в ч. 233 на ст. 5 приніс отсю новинку: Перша гуцульська книжка. В найблизшім часі накладом Т-ва Приятелів Гуцульщини і при помочи Інституту Культури Села появиться том оповідань Петра Шекерика Доникового, війта з Жабя, п. з. „Дідо Іванчик”, писаний в цілости чистим гуцульським говором („гварон”). До того треба замітити, що у нас вже є не один твір писаний гуцульським говором, нпр. у творах Черемшини, Коцюбинського, Хоткевича й инших.

В тиждень по посвяченні церкви в Раві Руській, с. є в неділю, дня 19 вересня с. р. відбудеться рівнож архієрейське посвячення теж новорозмальованої мурованої церкви в Яблінці Нижній, повіт Турка н/Стр. Акту посвячення довершить Преосвящ. Йосафат, Епископ перемиський.

В Холмі міська управа рішила побудувати будинки для зелізничої дирекції. На сю ціль призначено кредит 3 міл. зл.

У Лодзі адміністраційні власти перевели ревізію в домівці секти Дослідників св. Письма. По ревізії сконфіскували около 300.000 книжок, брошур та друків тих сектантів.

Виленська шкільна кураторія звільнила зі служби 14 литовських учителів, які викладали в утраквістичних вселюдних школах. Причин звільнення не подано.

В Могильні у Познанщині зацвили другий раз вишні.

Гумор. — „Молодша”. — Скажіть, чи ви і ваша сестра близнята? — Ми були близнятами, а тепер моя сестра 5 літ молодша від мене...

В Варшаві назначать від 1-го вересня 40 адвокатів-опікунів, що мають виконувати нагляд над працею аплікантів по судах і канцеляріях патронів в области варшавської Адвокатської Ради.

В державних педагогічних ліцеях устійнено висоту чесного на 30 зл. півріч-но.

У всіх місцевостях, положених у пограничній смузі, почали перевірювати управнення мешканців до побуту на пограничному терені.

В Люблині ведеться апеляційна розправа б. начальника скарбового уряду в Радомі, Кржистофорского, що його засудили були на 15 літ тюрми.

В Брянську Підляшському (воєвідство білостоцьке) вибухли протижидівські заворушення. Польські ендеки побили кількадесять Жидів і вибили кількасот шиб в жидівських домах. Поверх 50 осіб ранених, з того 7 тяжко.

Самоуряди протестують. Тому три роки наложено на самоуряди високі процентові складки (1.5 або 1 про міль) від їх сум звичайних видатків адміністративних і підприємств на кошти урядової контролі. Тимчасом мимо постійного вплачування високих сум виставляють тепер самоурядам окремі рахунки за переведення у них контролі! Не диво, що самоуряди протестують проти накладання на них безправних тягарів.

Польща має 30 мандрівних цирків. В них виступає 200 акторів.

Посольства большевицьке і польське зложили протест проти участи української високошкільної дружини у Всестудентських Ігрищах в Парижі. Коли та вістка правдива, то треба числитися з тим, що у Всестудентських Ігрищах, українська одинацятка участи не візьме.

В м. Вільдесгайм і Ґетинґен в Німеччині сконфісковано маєток 2 масонських лож, що їх розвязано в тих днях.

В Німеччині будуть уважати неплідність недугою і Каси Хорих лічитимуть її на власний кошт.

В м. Целле біля Мінстеру (Німеччина) вибухла велика пожежа. 12 осіб погибло, богато ранених.

В Ромунії помер в м. Рамікуль Сарат один з найстарших мешканців тої держави, господар Ніколяс Ґеразе у віці 110 літ.

В м. Стефанесті (Ромунія) скажений пес попав до місцевої лічниці та покусав 20 осіб.

В Газі відбувся міжнародній конґрес порівняльного права. Участь в ньому взяли правники 40 держав. Конґрес висказався за створенням міжнароднього часопису, що його малиб присвятити порівнанню права. Крім того ухвалено резолюцію про конечність введення предмету порівняльного права на правничих факультетах всіх університетів світа.

В м. Гук в Голяндії заведено примусовий табор праці для тих, що ухиляються від військової служби, зглядно проповідують дефетизм. Особи поміщені в тому таборі, працюватимуть над скріпленням надморських дюн.

До Парижа приїхало особистим літаком Гітлєра десять осіб з його найблищого окруження, щоб звидіти світову виставу. Літак осів на парижськім летовищі Ле Бурже, де викликав сензацію.

Англійська фльотиля контрторпедовців, що мала відплисти на Далекий Схід, одержала приказ залишитися на Середземнім Морі.

Англійський корабель „Ноемі-Джулія”, що плив з Тунісу до Барцельони, напали два таємничі літаки зі знаками чорних хрестів св. Андрія на білому полі. Такі самі літаки бомбардували недавно англ. корабель „Брітіш Корпораль” біля берегів північної Африки.

Полярна експедиція Мак-Мільона дійшла до місця, де на всіх географічних картах світа зазначений великий острів Резолюціон, що мавби мати поверхню біля 10 тис. кв. км. Експедиція виказала, що такого острова взагалі нема.

На нашій землі живе тепер 2.077 міл людей. З того найбільше, бо понад 1 міліярд 135 міліонів замешкує Азію, 524 міліони — Европу, 174 міліони — Америку, 230 міл. — Африку і вкінці поверх 10 міл. — Австралію.

Гумор. — Між Шкотами. — Скажи мені, Меку, чому ти носиш тільки соломяні капелюхи? — Бо як постаріються, то кормлю ними мої кози.

ЛИСТУВАННЯ РЕДАКЦІЇ

Вповажаний В. П-о в Празі: Чи Ви одержали лист редактора, писаний до Вас з Косова в відомій справі упорядкування ідеольогії Східної України? Справу ту вважаємо пекучою з огляду на події, які надвигаються. Тому просимо скоро відповісти. Бо коли розпічнеться великий рух на Сході, тоді на порядкування ідеольогії вже не буде часу.

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення Редакція не відповідає.

КІНА

АТЛЯНТИК: Тайний плян Р. 8.
КАСИНО: Стрінулися в Парижі.
КОПЕРНИК: Північ кличе.
ПАЛЯС: Фякер ч. 13.
СТИЛЕВЕ: Жовтий скарб.

Парохія Пилипче, до заміни. Спеціяльність виноград. Ласкаві зголошення: Отець Дмитро Паланиця в Пилипчі, п. Uście Biskupie.

ФАБРИКА ХЕМІЧНИХ ВИРОБІВ О. ЛЕВИЦЬКА і С-ка
Львів, ул. Кордецького 51.
Тел. 260.04. ПКО. 503.881.
поручає власні вироби найкращої якости:
Пасту до взуття „Елеґант” терпент.
Пасту до підлоги, Французьку масу.
Пасту до взуття „Елеґант” воскову
Віск комбінований до підлоги
Васеліну до шкіри
Синку до білля
помадкову й коронову
Шварц до чобіт
Віск шевський
Смолу шевську
Л е п на мухи

ЦІНИ ОГОЛОШЕНЬ

Ціни розуміються за одношпальтовий рядок (ширини 70 мм.) о висоті 1 мм. Висота шпальти 370 мм. За оголошення (кромі дрібних) в застереженому місци дочислюється 20%. Дрібні оголошення поміщуються по вплаченні належитости готівкою або почтовими значками.

Шпальтові оголошення

В рубриці: „Оголошення”	30 сот.
В тексті і в новинках	50 „
На першій сторінці	60 „

Дрібні оголошення по 8 сот. за слово. Перше слово і товстий друк числиться подвійно. Найменше оголошення (9 слів) 80 сот.

Сторінкові оголошення

На останній сторінці: 1/8 стор. 180. — зол., 1/4 стор. 90. — зол., 1/8 стор. 45. — зол., 1/16 стор. 25.—зол. В редакційному тексті: 1/2 стор. 280.— зол., 1/4 стор. 140. — зол., 1/8 стор. 70. — зол., 1/16 стор. 35. — зол.

При кількаразовім анонсуванні даємо значну знижку

Видає й редагує Комітет У. К. О. — В друкарні „Графія” Львів, Тиха 5. Тел. 202-83. — Відповідальний ред. Панталеймон Хитра.

Opłatę pocztową uiszczono gotówką.

Рік XII. Львів, четвер, 2 вересня 1937. Ч. 66 (1066)

НОВА ЗОРЯ

Виходить 2 рази тижнево: в четвер на 8 ст. під неділю на 8 ст.

АДРЕСА: Нова Зоря, Львів, ул. Гродзіцких ч. 2. І. п. - Тел. 105-72.

Передплата в краю: чверть-річно 6 зол., місячно 2 зол., Закордон. чверть-річно 9 золотих

ЦІНА ЧИСЛА 20 СОТ.

Конто П.Щ.Львів 505.796

НЕЗВИЧАЙНІ ПОДІЇ В ГАЛИЧИНІ

Урядова ПАТ доносить: П. воєвода львівський приняв 28. VIII. делеґацію з ярославського повіту. Вона заявила, що величезна більшість населення ярославського повіту та цілого терену, обнятого т. зв. селянським страйком, не солідаризується з тою акцією та що аґітатори навіть вимусили терором участь більшости учасників у чинних виступах. Хліборобське населення звертається до державних властей за охороною, бо не хоче, щоб його видали на поталу авантурникам, що використали трудне положення малоземельного селянина в перенаселених повітах, покликуючись явно на поміч зпоза держави. Вигнали дослівно палицями людей позатим поважних на дороги, спинювали нормальний рух, виступали проти поліційних орґанів, а в останній хвилині скривалися за плечі збаламучених. У відповіді п. воєвода заявив, що прохання делеґації за охороною проти невідповідальних людей, що ділають проти дійсних інтересів держави, розглянеться якнайстаранніше. В делеґації взяли участь представники дрібної, середньої та більшої земельної власности як також представники „Звйонзку Стржелецк'ого". — Другий урядовий комунікат в тій справі гляди на ст. 2.

Перший кіоск „Апостольства Преси".

Гарна новість, гідна найбільшого поширення по наших містах і навіть по селах, стрінула мене на Святоспаському Відпусті в Судовій Вишні. А саме на площі перед церквою Св. Спаса замість давніших крикливих перекупок побачив я гарний кіоск з написом Апостольство Преси в Судовій Вишні. Як довідуюся, цей кіоск побудовано при помочі місцевих церковних брацтв і в ньому будуть стало розпродувати католицьку пресу, молитовники й книжки та девоціоналії. Се діло гідне якнайбільшого наслідування й розпропаґування, як це діється в Познанщині. Наслідки таких кіосків дадуться сильно відчути по часі. (Чужий).

Проєкт зміни виборчої ординації.

Ендецькі часописи пишуть, що в часі надходячої парляментарної сесії зложать внесення в соймі про зміну виборчої ординації. Авторами внесення мають бути парляментаристи, що тяготіють до лівих кругів. Те внесення обіймалоб проєкт нової виборчої ординації, опрацьований подрібно. Його малиб наперед узгіднити з партіями польської лівиці, яка не репрезентована в теперішнім соймі. Автори внесення висувають погляд, що ухвалення нової виборчої ординації спричинить велике політичне відпруження. Та ініціятива може числити на підпертя всіх парляментарних кругів, зокрема найчисленнішого кола рільників з ґен. Желіґовским на чолі. Також в лоні правительства сподіються, що зміна виборчої ординації булаб принята без нехіті. Питання тільки, як до неї поставиться ОЗН. Та він організується і може взяти незабаром участь у виборах.

Кровавий замах на Троцького.

З Мехіко Сіті доносять: Чотири узброєні напасники прибули самоходом до м. Койокакан і задержалися перед віллею Троцького. Силою вдерлися до огороду і задумували вдертися до віллі. Аґенти, що стережуть Троцького, зачали обстрілювати напасників. Одначе вони не уступили і отворили огонь на дозорців. Стрілянина тревала пів години. Оден з оборонців Троцького вбитий, два інші ранені. Напасники булиб дістатися до нутра віллі Троцького, колиб не прибув сильний відділ поліції, заалярмованої відгомоном стрілів. Напасники всіли до авта і втікли, обстрілюючи поліцаїв. Заряджена погоня осталася без успіху. Нема сумніву, що напасники заміряли замордувати або живцем схопити Троцького. (Гарно він виглядавби, якби так доставили його до „революційної матушки Москви", яку він сам помаґав революціонувати).

Союз Народів про значіння письменства.

Комітет для справ письменства і мистецтва при Союзі Народів видав комунікат такого змісту: Комітет уважає письменство чинником незмірно важним в осяганні найвисших цілей людства та заслуженим в розвиванні дібр, без яких наше життя не малоб підстави і значіння. Одначе стверджує тяжкі економічні відносини та суперництво мистецтва з механічними засобами розповсюднювання його, що викликає застій в продукції й обороті книжки. Той застій в деяких краях вже цілковитий. Письменники в щораз тяжшім положенні у звязку з економічними труднощами всего світа. З другої сторони стає неможлива свобідна виміна думок задля все нових перешкод між державами. Супроти того комітет предкладає три анкети, які малиб ствердити пануючі відносини і придумати способи поправи долі письменників, евентуально утворенням міжнародного фонду в порозумінні з Бюром Міжнародної Унії для опіки над творами письменства і мистецтва в Берні. Будуче істнування літератури звязане очевидно з матеріяльною й моральною незалежністю її представників.

Американський корабель збомбардований на китайських водах.

З Шанґаю звідомляють: На східно-азійських водах невідомі літаки збомбардували 22.000-тоновий американський корабель „Гувер". Кілька осіб ранених. Державної приналежности літаків не устійнено. Командант американської східно-азійської фльоти вислав на місце два воєнні кораблі.

5 літ сну без перерви.

В Шикагу дівчина Патриція Магір захорувала на сплячку і спить без перерви від 15 лютого 1932 р. Лікарі заявляють, що хора може колись пробудитися, але може також спати до кінця свого життя. Мати хорої Патриції не відступає від неї вже пять літ і все потішається, що дочка незабаром пробудиться і буде здорова. Вона провадить точні записки про найменші рухи сплячої дівчини. Хора час-до-часу отвирає очи на кілька хвиль. Одначе і в тих хвилинах пробудження не відзискує повної притомности.

Милостинею чи роботою?

Зимова поміч безробітним.

Під увагу компетентним чинникам.

Як повідомляють часоп[illegible] також у сім році, подібно як в ми[illegible], буде зорґанізована т. зв. зимова поміч безробітним. Як відомо, в минулім році акція зимової помочи безробітним почалася досить пізно, бо аж з початком грудня. Зате в сім році та акція має початися вчасніше, бо вже з початком вересня. Очевидно, тут іде покищо про зібрання засобів на зимову поміч безробітним. Самаж поміч буде реалізована щойно в зимовій порі.

Як була зорґанізована та зимова поміч безробітним в минулім році?

Отже передовсім був утворений у Варшаві оден для цілої держави центральний комітет зимової помочи безробітним. Він покликав до життя цілий ряд льокальних комітетів зимової помочи. Такий льокальний комітет повстав був між ін. у Львові і розвинув тут дуже живу акцію. Та акція складалася з двох чинностей: зі збирання засобів для помочи безробітним і з самої помочи їм.

Пригляньмося тій акції ближче.

Що торкається збирання засобів для зимової помочи безробітним, то збирання те переводив комітет досить особливо. Хоч самі жертви, що їх мали складати мешканці міста, були д о б р о в і л ь н і, то комітет в и з н а ч у в а в з г о р и к в о т и, які кождий з мешканців повинен був жертвувати і раз-у-раз допоминався зложення тих визначених квот. Хто не дав, тому нпр. не давали дозволу на виїзд за границю, хоч мав уже заплачений пашпорт...

Притім визначування квот було ще більш особливе. А саме: комітет визначував квоти жертв на зимову поміч безробітним на основі льокалів, які займали „жертводавці". Визначував так, що накладав значні квоти навіть на такі льокалі, як п у б л и ч н і б і б л і о т е к и (!), або установи удержувані з ґуманітарних датків, звільняючи одночасно зовсім від жертв на зимову поміч т. зв. льокалі фахові, себто торговельні, промислові і ремісничі, що зазначене виразно в примітці на візванню до чинитьб... Отже публичні бібліотеки, які обслуговують населення, між ін. і безробітних, зовсім безкорисно (зичать безплатно книжки, вдержують безплатні читальні, які зимою опалюють й освітлюють), не звільнені від чинитьб на т. зв. зимову поміч безробітним, але зате звільнені від тих чинитьб нпр. фабрики горівок, броварі і т. п. заклади публичної „ужиточности"!...

Тому першою зміною, яку належалоб перевести в т. зв. зимовій помочи безробітним, повинна бути передовсім зміна способу збирання засобів для тої помочи. Та зміна повинна йти в двох напрямах: 1) звільнення від чинитьб усіх тих установ, які безкорисно обслуговують населення і 2) наложення чинитьб на всі ті установи, які працюють н а з и с к и і їх мають. Се вимога аж надто справедлива, щоб її ще окремо обосновувати.

Ще основнішої зміни вимагає дотеперішній спосіб самого уділювання зимової помочи безробітним.

Як відомо дотепер комітет зимової помочи безробітним зібрані ним засоби роздавав безробітним грішми і натуралїями д а р о м. Крім того відчинив був

згаданий комітет для безробітних у Львові ще безплатну харчівню і навіть безплатну каварню, в яких безробітні крім харчу мали також розривки, як шахи і т. п. Подібно виглядала вся т. зв. зимова поміч безробітним, яку вели комітети центральний і льокальні.

Та чи такий спосіб уділювання безробітним зимової помочи властивий?

Передовсім так уділювана поміч має безперечно характер милостині, яку дається звичайно тим, що вже не можуть працювати. Далі так уділювана поміч призвичаює безробітних до бездільности, якої дехто з них не хоче покидати навіть тоді, коли трафляється йому в сезоні т. зв. зимової помочи робота і заробіток. Бо пощо братися комусь за якусь роботу, коли він і без неї одержить даром на прожиття, — а одержить тільки тоді, коли не буде працювати і буде безробітним. Вкінці є й такі, що свідомо не шанують і не щадять зароблено гроша в літі, бо числять на даремну поміч безробітним в зимі.

Річ ясна, що такий спосіб уділювання безробітним зимової помочи невластивий. Бо він у високій мірі понижує бозробітних і деморалізує їх.

Та як уникнути того пониження і деморалізації? Уникнути їх можна дуже просто і легко. Треба тільки т. зв. зимову поміч безробітним зорганізувати так, щоб замість милостині давати безробітним роботу. І ту роботу оплачувати з фондів зібраних на т. зв. зимову поміч безробітним. А публичних і приватних робіт знайдеться також у зимовій порі аж надто богато.

Правда. Дехто може замітити, що деякі фахи неможливо буде занятн в зимі, бо їх сезон — літо (напр. мулярі, брукарі і т. п.). Та на те треба відповісти, що людина в потребі не повинна перебирати в родах праці, але братися за кожду, якою зможе заробити собі на життя. Так роблять всі розумні люди, так повинні і мусять робити також безробітні.

Як у свій час повідомляв центральний комітет зимової помочи безробітним, на зимову поміч безробітним зібрано в цілій Польщі минулої зими около 25,000.000 зол. готівкою, не числячи значних жертв в натурі. З того у самім Львові зібрано около ½ міліона зол. готівкою і богато натуралій (харчів, одягів і т. п.). І майже все те роздано безробітним зовсім даром. Зокрема львівський комітет мав на своїм постійнім удержанню кілька тисяч безробітних і їх родин.

Колиб зібрані минулої зими в цілій державі жертви на зимову поміч безробітним центральний і льокальні комітети вжили були не на милостиню безробітним, але на оплату робіт, даних безробітним, то сума тих робіт представляласяб дуже поважно. Вона винеслаб, числячи пересічно по 2.50 — 3 зол. за день, ок. 10.000.000 робочих днів. Скільки пожиточних для всіх робіт можна булоб зробити в тім часі! Робіт публичних і приватних. Бо богато з дотеперішніх жертводавців волілоб, зовсім певно, замість давати для безробітних жертви через комітети — дати безпосередно безробітним якусь платну роботу на суму тих жертв.

Тут належить застановитися дещо докладніше над тим, як належалоб зорганізувати зимову поміч для безробітних більш раціонально, ніж доси.

Як згадали ми вже вище, зимова поміч безробітним повинна бути не милостинею, але подачею безробітним роботи і зарібку. У звязку з тим виринає питання про саму організацію тої подачі і того зарібку. Хто і як повинен занятися тою справою, яка, річ ясна, більше складна, ніж дотеперішнє давання безробітним милостині?

Не може бути двох думок про те, що подачею роботи безробітним не може займатися дотеперішній комітет зимової помочи безробітним. Се переходилоб його сили. Дотеперішній комітет має аж надто роботи, збираючи жертви на ту поміч і адмініструючи тими жертвами. Тому дальше обтяження його новими функціями, які до того далеко складніші, ніж збирання й адміністрування жертв, булоб для того збирання й адміністрування тільки шкідливе. Бо воно гальмувалоб і збирання жертв і їх адміністрування.

Хтож і як повинен займатися подачею роботи безробітним?

Відповідь на се питання хіба найменше трудна зі всіх справ, звязаних з зимовою помічю безробітним. Бо та відповідь сама насувається кождому зовсім природно і льогічно. А саме: подачею роботи безробітним повинні занятися передовсім міста, яких мешканці головно складають жертви на зимову поміч безробітним і в яких ті безробітні головно живуть та є їх суспільним тягарем. А зорганізувати ту подачу роботи безробітним повинні міста так, щоб уможливити жертводавцям жертвувати для безробітних не тільки гроші і харчі, але також саму роботу.

Вкінці ще одна справа, що має тісний звязок з обговореною тут справою помочи безробітним. Та справа се оплати на безробітних, які ріжні публичні установи стягають примусово при ріжних нагодах з населення. Так напр. почта вже давно наложила певні оплати в користь безробітних на всіх, що користають з її послуг (ті оплати містяться у всяких почтових оплатах, як порта й ін.). Так напр. міські електричні заклади м. Львова накладають певні оплати у користь безробітних на всіх, що користуються електрикою з міської електрівні. Також інші установи стягають при ріжних нагодах оплати на безробітних.

Річ ясна, що всі згадані вище оплати, які ріжні установи стягають примусово при ріжних нагодах у користь безробітних, мали оправдання тоді, коли не було ще окремої організації т. зв. зимової помочи безробітним, яка істнує вже нині і яка спеціяльно займається збиранням жертв для безробітних. Та нині, коли вже істнує окрема організація для збирання жертв у користь безробітних і жертви ті з успіхом збирає, всі згадані вище окремі оплати на безробітних не мають уже оправдання і повинні бути скасовані.

Тілько про т. зв. зимову поміч безробітним. Тут слід іще підчеркнути, що вся та поміч відноситься виключно до безробітних по містах. Зате про безробітних по селах, яких є також чимало, ніхто не турбується. Вони полишені на ласку Божу і доля їх часто куди гірша, ніж доля безробітних по містах. Та про се мало хто й знає.

Тому се обовязок наших інтелігентних одиниць, які живуть по селах і бачать життя сільських безробітних, інформувати про них за посередництвом преси і спеціяльних подань громадянські і державні чинники та вимагати подібної помочи, яку одержують бозробітні по містах. Зробити се треба тим більше, що безробітні по селах се майже поголовно самі Українці, отже крім гуманітарних мотивів промовляють за тим іще мотиви національні.

Та найкраще булоб, колиб, подібно як по містах, потворилися комітети зимової помочи безробітним також по селах і почали подібну акцію, як се ведуть комітети по містах.

41 УБИТИХ

Кілько ранених в Галичині, не знати.

На основі матеріялів у справі подій в центральних повітах Галичини та аналізи цих подій правительство оповістило отсей урядовий комунікат з датою Варшава 30. VIII.:

„Стронніцтво Людове“, використовуючи дорогі всім Полякам роковини перемог польського вояка, скликало на 15 серпня ц. р. богато віч, на яких оголосило 10-денний селянський страйк, що мав підтримати політичні гасла і домагання партії. Страйк мав довести до здезорганізування господарського життя в державі, внеможливляючи довіз харчів до міст. При тім спеціяльно зорганізовані та озброєні боївки хотіли його перевести при допомозі терору. Страйк мав охопити цілу державу, але не вдався завдяки громадянському почуттю селянських мас, свідомих акції уряду, що змагає до поліпшення положення села. Ці маси відчувають теж безсумніву поправу свого буття внаслідок лучшої конюнктури. Страйк переведено в центральних повітах Галичини при допомозі розгітованої частини членів „Стронніцтва Людового“, які походять здебільша з малоземельного населення або зовсім не звязаних з землею. Вони вживали терору супроти мешканців села, які не хотіли мати нічого спільного зі страйковою акцією. Тому що не вдалися спроби стримати зовсім доставу харчів до міст, ватаги, кермовані членами „Стронніцтва Людового“, намагалися викликати заворушення і довели до ряду насильств та звичайних кримінальних проступків. Барикадували дороги, підпалювали будинки, стинали овочеві дерева, вбивали потягових звірят, що належали до осіб, які не солідаризувалися зі страйком; вкінці переривали телефонічні і телеграфічні получення та приступали до розбирання мостів. Дійшло потому до того, що озброєні ватаги почали нападати на відділи поліції, повіривши обманливим запевненням своїх провідників, що можуть діяти безкарно, бо поліцаям видано заборону вживати пальної зброї. Щойно втікаючи по першій поліційній сальві, обманені учасники нападів переконалися, що поліція має не лише право, але й обовязок ужити зброї в обороні публичного ладу і спокою, — Ця обманлива та злочинна акція довела до того, що підчас подій вбито 41 осіб, а 34 ранено. Число ранених годі вважати остаточним, бо богато ранених напасників скривається зі страху перед відповідальністю по лісах і відлюдних селянських хатах. На лісті жертв зовсім нема провідників та проводирів подій, які запевняли про безкарність їх учасників, а опісля не дбаючи зовсім про долю ранених знайшли безпечні криївки. Пролита селянська кров заваготіе на тих, що в імя власних політичних інтересів обманливо пхнули невідповідальні одиниці до актів насильства та терору, не рахуючись із жертвами, які це мусіло потягнути за собою. — Зневажливе для почування Поляків надужиття роковин перемоги польської зброї для проголошення хліборобського страйку та доведення невідповідальних селянських гуртів до актів насильства і терору не може проминути без відгомону та потягне неминучі консеквенції, передовсім у відношенні до провідників. — Такі виступи, що в наслідку потягають за собою жертви людського життя та нарушують єдність і суцільність народу, не можуть вплинути на дальшу поведінку уряду, що змагає до ступневої поправи матеріяльного положення селянських мас і запевнення ладу та порядку в державі.

Ген. Славой-Складковский
Премієр Ради Міністрів.

Сила Німців на морі

Німецька воєнна фльота має тепер три панцирники, чотири кружляки, одну дивізію контрторпедовців, три фльотилі торпедовців, дві фльотилі лінійних кораблів, дві фльотилі травлерів і дві фльотилі підводних суден. Моряцькі академії мають до розпорядимости 11 боєвих одиниць ріжних типів, вивінованих в найновіші здобутки техніки. Крім того ужи-

вається кілька старих торпедовців, міненосців і лінійних кораблів меншого тонажу. В часі найблищих 6 літ боевий стан німецької фльоти побільшиться о пять лінійних кораблів, три 10.000-тонові панцирники, два кораблі-летовиця, 14 кружляків, 40 контрторпедовців і кількадесять підводних суден, що їх тонаж винесе загально 23.000 тон.

Візита Муссолінія в Берліні

В берлінських політичних кругах запевняють, що в вересні с. р. Беніто Муссоліні приїде з офіціяльною візитою до Берліна. Він має взяти участь в маневрах німецької армії в Меклємбургії. Після їх закінчення відбудеться велика військова ревія на честь італійського гостя. Візита Муссолінія в Берліві має бути чимсь більше як реваншом за візиту Гітлера в Венеції 1934 р. Берлінська візита с. р. має підкреслити супроти цілої Европи, що італійсько-німецька співпраця устійнилася.

ОГЛЯД ПРЕСИ

В справі загроженої шляхти

„Українські Вісти" принесли в ч. 185 отсю статтю, що заслугує на уважне перечитання і *примінення в життю:*

На нашу дрібну шляхту йде зорганізований польонізаційний наступ. Цей наступ ведеться на основі продуманого до подробиць пляну. Тому дає він уже наслідки. Десятки, а то й сотки збаламучених дрібних шляхтичів, як ось у Боднарові, покидають свій прадідівський обряд і тимсамим українську національність та переходять у польський табор. А в нас, замість зорганізованої освідомлюючої протиакції, час до часу сциняють по часописах відруховий і безрадний лемент, переплітаний взаїмними обвинуваченнями. Натомісць загал далі приглядається цему бездільно й безучасно. А тимчасом тут треба менше балаканини, менше пустого крику, а більше доцільної і плянової праці. Передусім треба пізнати корінь лиха: Чому з української шляхти, нащадків давних наших бояр та новіщих суспільних формацій, стільки перейшло і далі переходить у чужий, ворожий нам табор? Чому в неї таке слабе привязання до *свойого обряду і нації, що вистарчить трохи агітації,* щоб вона перейшла там, де обіцюють їй матеріяльні блага і більше виріжнення? — Все це треба спокійно і з наукового становища прослідити на місцях, на основі історичного і сучасного матеріялу. Треба теж добре і вдумчиво прослідити методи польонізаційної роботи і щойно тоді забратися до плянової і послідовної протиакції. — Але хто це має зробити? Хто має дати почин до цього? Сама собою насувається думка, *що лиш ті, що цю нашу шляхту найкраще знають,* що добре визнаються в її способі думання, її світогляді та орієнтуються в її добрих і слабих сторонах. Бо нема сумніву, що наша дрібна шляхта, хоч побутом і матеріяльним положенням дуже мало ріжниться від селян, то основно ріжниться від них почуттям своєї станової окремішности, вдачею та поглядами. А все те найкраще знає наша інтелігенція шляхотського походження та свідомі хлібороби шляхтичі. Тому передусім вони *повинні взятися до акції рятування останків* нашої шляхти. Вони мусять самі зорганізуватись і заснувати якесь культурно-освітне і видавниче товариство, якого членами булиб самі тільки шляхтичі. Це товариство повинно видавати освідомлюючі книжки, брошури і влаштовувати відчити, що освідомлювалиб шляхту, яку вона ролю відгравала в давнину, пригадувалиб їй її відвічне українське походження та збивалиб брехні ширені чужою пропагандою в роді тих, що, мовляв, уся *греко-католицька шляхта в Галичині була колись* римо-католицькою і походить від Поляків. — Але в нас зараз найдуться „щирі" демократи і радикали (навіть шляхтичі з походження), які скажуть: „це не демократично і не час тепер відігрівати якісь давні шляхотські привілеї і претенсії та вводити ще одно роздріблення і заколот. Ми чейже селянська і демократична нація з крови і кости!" — На це є така відповідь: Те, що ми виключно селянський нарід, нема чим хвалитися, а радше *боліти, бо то свідчить тільки, що ми неповна* нація, бо через утрату державности втратили також вищі верстви, які перейшли до тих, які репрезентували хочби чужу, але державність на наших землях. Ми можемо мати жаль до наших вищих верств, що покинули свою національність й обряд, але це є не тільки українська спеціяльність. Всюди, де нація тратила в давнині свою державу на довший час, тратила теж свої вищі верстви. Це загальнолюдське явище. *Постійне підкреслювання брошуркового демократизму* і суспільного радикалізму відстрашило від українства ще в XIX і XX ст. останки нашої богатшої шляхти й інтеліґенції шляхотського походження та загнало їх у польський табор. — Розділювання землі, лісів і пасовиськ забездурно на передвиборчих вічах перед війною і в часі нашої державности 1918—19 рр. нашими соціялістами і радикалами робило і далі робить своє. Воно дає ендекам прекрасну зброю до рук. — В значній мірі *вину поносить тут і наше духовенство.* Чому? Бо його душпастирська і національно освідомлююча праця не була настільки інтензивна і доцільна, щоб викресала у нашої шляхти таку сильну любов до своєї віри, обряду, батьківщини й національности та почуття вищости нашої культури над чужою, що се моглоб стати заборолом проти чужих впливів й агітації. Конкуренції з римокатолицьким духовенством воно, на жаль, не видержує. Це завважує кождий, хто знає відносини на селі. Правда, є в нас *священики,* які прекрасно дають собі раду з ловлею душ польськими ксьондзами, але таких, на жаль, не богато. Наше духовенство теж дало було себе пірвати цій псевдодемократичній струї. — Щоб оминути всяке непорозуміння, підкреслюю, що не йде мені про те, щоб у нашої шляхти плекати якусь клясову виключність і зарозумілість, яка на інші верстви казалаб дивитись згори, але йде про усвідомлення їй, що вона походить від наших славних бояр та що вона з крови і кости українська. Шляхті треба постійно пригадувати, що її предки відограли важну ролю в історії нашої нації та що й тепер перед нею стоять важні завдання. — Є околиці де не тільки шляхта але й селяни взагалі дуже слабо або й зовсім не знають уже українського письма (гражданки), а йде до того, що знатимуть його чимраз менше, бо до того веде теперішня шкільна політика. Тому вже завчасу треба подбати про те, щоб бодай один часопис, молитовники й освідомлюючі брошури видавати також латинкою. Про те, що знання гражданки серед *молодого покоління* заникає, свідчать дописи з краю до українських редакцій. Це особливо кидається в очі у дописах з Холмщини, Підляшшя і Волині. — Здаю собі справу, що проти впроваджування латинки піднесуть у нас крик. Але це буде тільки пустий крик, бо хто глядить на справу трохи глибше і більш вдумчиво, той признає, що чим скорше це станеться, тим більше загрожених і відчужених врятуємо для нашої нації і віри. — В обличчі національної небезпеки для української шляхти треба дати голос в першій мірі самій шляхті, а не накидати їй опіку згори. Вона сама, а передусім її свідоміша частина, т. зн. інтеліґенція і свідоміші хлібороби-шляхтичі повинні взяти в свої руки ініціятиву оборонної акції та створенням життєздатної культурно-освітньої і видавничої, а навіть клюбової організації та освідомлюючою працею дати належний відпір непрошеним її опікунам. Така організація повинна тісно співпрацювати з існуючими вже в нас того рода загально-національними організаціями. — В цій дуже важній справі побажані булиб дальші голоси для всестороннього її висвітлення.

М. Пасіка.

Гріб Виговського у Скиті Манявськім

Хвальна Редакціє!

Про гріб гетьмана Івана Виговського, що лежить похований у Скиті Манявськім, згадуємо звичайно з деякою непевністю. З таким самим ваганням згадує той гріб також одна українська газета, що піднесла на днях зовсім слушну потребу зберегти руїни Скиту Манявського від цілковитої заглади. Щоб розвіяти раз на все ті сумніви, дозвольте навести на сторінках Вашого почитного органу місце зі „Зводної літописи" о. А. Петрушевича, т. V, стор. 284, де читаємо дослівно: „В городку Руді (коло Кохавини і Роздолу в Галичині) находился на болотах построєний замок, где пребивал козацкий гетман Іван Виговский і бил со своєю женою погребен в Скиті Манявском, а не в сем городку Руді, як пишет Ємеловский в своїх памятниках". Годиться зазначити, що давня боярська родина Виговських жила в Галичині і здибаємо її на ріжних становищах світських і духовних за давньої Польщі.

Львів, 21 серпня 1937. Проф. Й. Пеленський. — „Діло", ч. 186.

Після рільного страйку

Селянський страйк.

Польський тижневик „Зврот" пише в 4 ч. під повисшим заголовком: Про найповажнішу подію місяця, а саме про 10-денний хлопський страйк, не вільно було писати. Всі згадки були *докладно конфісковані. Край довідувався про по*дії „пантофлевою" почтою або з закордонних радіостацій. Крім того читалося в пресі про дорожнечу харчів, про численні увязнення діячів Людового Сторонництва. Щойно 25 серпня появився офіціяльний комунікат. Нема в нім ніяких інформацій, чи були кровавi зудари чи ні, чи є вбиті і ранені. Комунікат виразно легковажить страйк. Каже, що власти знали, що страйк не має виглядів на здійснення „на терені 14 воєвідств". *Отже чому також на терені тих 14 воє*відств (з них більшість була виділена людовцями з области страйку) не вільно було писати про те ні слова? Для автора урядового комунікату страйк се наслідок „інструкції, що походить зсовні". Може з Москви, як се будуть підповідати услужні газетки? Та як се сталося, що мимо всего на деяких теренах навіть на думку властей „*страйкова акція набрала поважнішого* характеру"? Які були політичні цілі страйку? Про се проурядова преса, поражена якоюсь дивною сліпотою, не буде писати. Та для опінії буде ясно, що ті домагання то кличі на селі дуже популярні і що так розміри страйку як і зарядження властей вказують, що між погідними звітами діячів Озону, а дійсною дійсністю на селі є просто пропасть. Хлоп пробудився з летаргу. На селі витворилася могутна політична сила, що справно ділає. Село домагається повноти політичних прав, домагається демократії. Сего положення не вільно не завважувати!

„Наука минулих днів".

„Глос Народу" (ч. 235) обговорює під таким наголовком останні події в Польщі та звертає увагу на співпрацю П. П. С. з людовцями: „Дня 25 с. м. на Домі Гірників замаяли червоні прапори. Знаємо вже одну державу, де червоний прапор став державним прапором. Знаємо, якої долі дочекався російський хлоп. В нас стараються *про ласку селянства. Про колективіза*цію й російські досвіди не говориться селянинові. А хтож міг би заперечити, що послідовне здійснення соціялізму мусить довести до колективізації села. Соціялісти поставили високу ставку. Гра дуже сміліва й амбітна. Нам здається, що соціялісти повірили в хлопську наївність і хочуть на тій наївності поспекулювати..."

Спасення в ендеках.

„Варш. Дзєннік Народови" (ч. 235) на справу „хлопського чину" глядить інакше: „Требаж ствердити — і суди се напевно ствердять — що головною погоновою силою в тім хлопськім страйку — по його вибуху — були комуністичні елементи, які приступили з великою енергією до монтування на селі „людового фронту". — Під тим оглядом „хлопський страйк" повчив усіх немов лябораторійно, в який спосіб має в Польщі виферментувати на дріжджах польського села червоний „фолксфронт"...

...Трагічні випадки, що зайшли в Галичині, повинні бути остерігаючим і грізним „менто" не тільки для безпосередніх спричинників тих випадків, але теж і для тих усіх, які не добачують вибухового матеріялу, що находиться постійно в закутках ріжних середовищ, які формально (і нераз субєктивно) не мають нічого спільного ані з політичним, ані з культурним комунізмом. — Єдина рада — пише „В. Д. Н." — се посилення народової (читай: ендецької) ідеольогії. („У. В.").

Крадуть всі...

„Глос Народу" в 235 ч. приніс допис п. з. Клопоти Рави Руської. В нім є уступ п. з. Крадуть всі. Там сказано м. ін.: Пишучи про справи Рави Руської, не можна не звернути уваги на язву крадежей, зокрема пільних крадежей. Рава знана з того, що в ній крадуть постійно. Але те, що діялося недавно і ще діється, се річи просто нечувані. Три села під Равою: Рата, Шабельня і Рички, се осідки фахових пільних злодіїв. В тих оселях крадуть майже всі — і діти і старі і бідні і богаті. Така їх привичка і наліг. Діти розпущені і вчені родичами виходять на поля на цілий день, нібито збирати колоски. Ідуть з мішками, ножами і серпами. На полях обтинають колосся зі снопів і напихають ним приготовані мішки. Навіть молотять крадені снопи і то в день та нікого не бояться... Старші ходять вечером зі шнурами на чуже поле і носять крадене збіжжа на своє найближче, щоб звідти забрати вже возом. А інші їдуть просто на чуже поле возами і забирають, що дасться. Крадуть збіжжа панське, хлопське, яке трафиться. — Язва тих крадіжей у згаданих селах ширится з кождим роком щораз більше. Бідні властителі нераз півморгового шматка поля мусять стерегти цілими ночами або привозити до дому сирі снопи і тут іще стерегти з нараженням свого життя. Бо злодії мають не тільки мотузи і дручки, але і зброю. І що застановляє: крадуть і богаті господарі, що мають свого аж занадто. Та чуючи безкарність і солідарність зі сторони спільників, користають з нагоди по цілих ночах. — Хто винен тому? Давно крали, але не так безлично. Нині крадуть вже в живі очі. Колиб суд, поліційні власти, староство і місцеві чинники зачали протиділати спільними силами, тоді та страшна язва непошанування чужої власности може пересталаб, а певно зменшиласяб. — Та про се треба подумати і треба хотіти помогти окраденим. — М.

Примітка Ред. „Нової Зорі": Автор сеї статейки забув одно, може найважніше: для викорінення крадіжей серед простого народа треба доконче, щоб зменшилися масові крадежі, дефравдації та надужиття серед інтеліґенції, урядництва і взагалі вищих верств.

ОСИП НАЗАРУК 2)

В Княжім Крилосі

Враження, описи, рефлєксії й одна проблєма: Чи відкрита катедра князя Ярослава Осмомисла була православна чи католицька?

Отже се правда, що наші предки тому поверх чотириста літ не тільки знали, де стояла величава катедра Ярослава Осмомисла і не переказали нам сего, але ще забрали з неї каміння для будови иншої церкви і мешкального дому та засипали навіть сліди катедри, а на місци, де вона стояла, засадили дерева і поставили капличку... [9])

Не робили вони сего зі злоби, тільки поступали як люди з инших народів. Отже не маємо підстави нарікати на них за се, а тішмося, що не знищено й того, що збереглося. Воно для нас дуже цінне.

З відкопаної катедри Ярослава Осмомисла найбільше враження роблять білі величаві абсиди й алябастрова долівка в церкві. Навіть по фундаментах видно, яка прекрасна і пишна мусіла бути катедра Осмомисла. Найбільше дивує, що все те лежало на яких півтора метра під землею, лежало століттями і наша нація не знала про те.

А найбільш таємничу річ, відкопану в катедрі Осмомисла, опишу потому, все по черзі як я оглядав.

Катедральна церква князя Осмомисла мусіла бути біла як сніг, тільки золотий хрест блестів над нею високо-високо на тлі синього неба.

І пригадалася церква другого, далеко пізнішого, велитня нашої цікавої історії.

„Стоїть в селі Суботові
На горі високій
Домовина України
Широка, глибока.
Ото церква Богданова..."

Підношу очи від округлих і білих абсид Осмомисла і таки зараз біля них бачу бідні селянські хати на розпарцельованих вже по війні шматках найдорощого ґрунту на нашій землі, найдорощого споминами нашої історичної величі.

Все перетривали ті бідні селянські дімки: і білу алябастрову церкву Осмомисла і золотий престол його, що ось тут стояв недалеко на місци, яке ще й досі народ називає Золотий Тік, і війська його і великі скарби і фльоту на Дністрі та Дунаю і дипльоматів його і розємні суди Осмомисла, яким добровільно піддавалися чужі володарі, і походи його і сильний рід його, — все перетривала наша селянська спільнота, обнявши маму-землю.

Найбільший поет нашого лицарства, автор „Слова о полку Ігоревім", характеризує могутність Ярослава ось як:

„Осмомисле Ярославе,
Княже в галицькім околі!
Ти високо сів на троні —
Злотокованім престолі.
Ти підпер угорські гори
Скрізь залізними полками,
Королеви путь заставив,
Дунаєви замкнув брами.
Мечеш бремена над хмари,
До Дунаю судиш суди.
Твої грози йдуть світами,
По землям текуть усюди.
Ти і Київу ворота
Відчиняєш в кождій хвили
І з вітцівського престола
У султанів мечеш стріли.
Стріляй Кончака поганця
За наругу Половчина
І за рани Ігореві —
Святославового сина!" [10])

Ще раз кидаю оком на нову церкву, збудовану в 16 ст. і відновлену в 1702 р. та порівную розміри її з великою катедрою Осмомисла. Нова майже три рази менша ніж була стара.

Навіть ще в 1702 р. не вродився був той, що навчив культурне людство розуміти й шанувати памятки минувшини. Він щойно пятнацять літ опісля прийшов на світ. Отже не дивуймося, що в 16 ст. з білого каменя катедри Осмомисла поставили наші предки меншу церкву, а решту засипали.

Яке-ж дивне те людство! Буквально всего треба його вчити, навіть найбільш очевидної річи, навіть пошанівку свого власного національного скарбу. О, якіж неслушні нарікання на все, що діється у нас! Бо хто-ж нас учив, що, коли й як робити в публичних справах. І пригадався великий свояк Осмомисла, Володимир Мономах, з його „Поученієм Дітям". Говорив про досвід свого життя і Ярослав Осмомисл перед смертю: „в болѣзни тяжьцѣ созва мужи своя и всю Галичскую землю и сборы вся и монастырѣ и нищая и сильныя и худыя"... Та що він говорив до них, не знаємо, можемо тільки додумуватися на підставі його характеристики в Літописі:

„...Був се князь мудрий, добрий бесідник, богобойний, поважаний по чужих землях і славний своїми полками, ласкавий для бездомних, годував бідних, богато давав милостині, в усім сповняв закон Божий, сам пильнував церковних справ і в порядку держав крилос..."

Отже про ті річи, що становили характер його, мусів він і поучати перед смертю представників всеї Галицької Землі. Значить мусів говорити про розум, такт і розвагу, про потребу добрих промов у публичнім життю, про богобойність як підставу всего, що добре, про потребу оборони рідної землі (очевидню мусів поучувати наших людей, що нема „невтралітету", коли йде бій за батьківщину), мусів поучувати про потребу милосердя й допомоги вбогим, а передовсім про виконування заповідей Божих і пильнування церковних справ, бо в тім велич всякої держави, від египетської почавши, а на державах наших часів скінчивши.

Для кождого провідника а для монарха особливо такт се найважніша прикмета у проводі людьми. Та чи можна його виробити без релігійности з роду в рід? Адже тільки вона вяже внутрішні пристрасти, темперує нехіть і ненависть до людей, зменшує злобу, вводить у душу систематичні, правильні обрахунки совісти. А де її не стане, там зачинаються вибухи, які стають щораз більше напрасні, аж поки не доведуть до систематичних убийств. Головна засада такту: поводитися навіть з ворогом так, щоб він міг стати колись Вашим приятелем. Говоріть з собою в публичних справах навіть тоді, коли Ви так розсварилися, що особисто між собою вже не говорите. І чим більша гроза йде на Вас, тимбільше наближайтеся до себе.

Якже вчас відкрилася перед нами величава катедра наймудрішого з князів роду Ростислава!

Тепер немов віє та наука з білих як сніг абсид й алябастрів великої катедри

[9]) Як інформує мене п. дир. Пастернак, мурована капличка мабуть старша від церкви боярина Марка, а поставлено її, щоби Владика мав де відправляти. Щойно потому ставили помалу теперішню церкву.

[10]) Подаю за найлучшим українським переспівом Василя Щурата, дозволивши собі змінити одну стрічку.

П. ЧААДАЄВ 8)

Філософічні листи

*до Пані * * **

Фільософія помагала відкрити тільки нового, що навіть найбільше вперта незичливість не всилі встоятися перед тими достовірними свідоцтвами. І нам, думаю, вказано запримітити, що коли воля Провидіння така, щоб люди були навчені тим способом, то близький той час, коли велике світло засяє над тьмою, що покриває ще частинно історію нової суспільности. [1])

Мушу вернутися знов до впертости протестантів, що не бачать християнства, зачинаючи від другого або що найбільше від третого століття. Коли їм вірити, то в тій епосі християнство збереглося лише настілько, кілько треба було, щоб воно остаточно не зникло.

Забобонність і темнота тих одинацяти або дванацяти століть були настілько сильні, що вони видавалися протестантам одним ідолопоклонством, ще більше жалюгідним ніж ідолопоклонство поган. По думці протестантів, колиб не появився Вальденз, [2]) урваласяб нитка святого передання, а якби забарився своєю появою Лютер, християнська релігія зниклаб зовсім.

Тому насувається питання, чи можна бачити божеську печать на тій науці, позбавленій сили, міцности і життя, в яку вони обертають християнство, на тій науці проминаючій і брехливій, котра замість того, щоб обновити людство, приєднати його до нового життя, як обіцяно, появилася на землі на короткий час, щоб опісля згаснути. Протестантська наука зродилася на те, щоб заразже зникнути або зробитися знаряддям людських пристрастей.

Отже (з навчання протестантів виходить, що) доля Церкви залежала тільки від бажання папи Льва X скінчити базиліку св. Петра! І колиб він в тій цілі не продавав відпустів в Німеччині, то до нашого часу з християнства не осталосяб і згадки. Не знаю, що може лучше вказати на сю основну недостачу реформації, як той вузький і дрібний погляд на обявлену релігію. Чи це не суперечність з власними словами Ісуса Христа і всею ідеєю Його науки? Коли Його слово має тревати довше ніж небо і земля і Сам Він все посеред нас, то якже храм здвигнений Його руками міг завалитися в одній хвилі? І яким способом той храм міг такий довгий час стояти пустим як будова, що загрожує розвалом?

Одначе треба протестантам справедливо признати, що — вони були послідовні: коли вони спочатку віддали на костир цілу Европу, коли опісля пірвали звязки, обеднуючі всі християнські народи в одну родину, то тому, бо думали, що християнство було на передодні загибелі. Справді, чи не слід було все принести в жертву, щоб спасти його?

Та ось факт: ніщо лучше не доказує божественности нашої релігії, як її безперервний вплив на людського духа. Той вплив хоч і меншав деколи і рахувався з ріжними потребами народів і століть, та ніколи не припинявся ні на час, не кажучи вже про те, щоб колинебудь міг зовсім урватися.

Ся картина його володарської могутности, незмінно діюча всупереч безконечним перепонам, що їх витворює зіпсуття нашої природи і погубне наслідство поганства — найлучше вдоволяє розум: чомуж отже твердять, що католицька Церква виродилася з первісної Церкви? Хіба Отці Церкви не журилися зіпсуттям християн у третім столітті? І хіба завсіди не повторялися ті самі журби в кождім столітті і на кождім соборі? А правдива побожність хіба не громила завсіди надужиття і пороків духовенства, а коли слід було, то й незаконне загарбування зі сторони духовної власти?

Що може бути прекрасніше від осліплюючих промінів світла, що довгі часи прорізували хмарну ніч, яка весь світ покривала! То були взірці найвищої побожности, або чуда віри народного ду-

[1]) Після того як написано отсі рядки, Ґізо оправдав нашу надію в значній мірі.

[2]) Петро Вальденз, що оснував недовго перед 1180 р. секту відродження християнства „в апостольськім дусі".

Осмомисла. З них говорить розум віків до нашого покоління, яке в молодости своїй з глумом і реготом говорило про церковні справи і — докотилося до тої нищети та упокорення, в яких мучиться тепер. О, якже на часі відкрито величаву церкву Осмомисла!...

— О, алябастрова долівка була в церкві нашого князя... сказав хтось з захопленням біля мене. Так, справді, виразно видно великі плити її.

А під нею відкрито найбільш таємничу зі всіх викопалин катедри: камяний саркофаг, трумну (домовину) з каменя. Се великий простокутник, трумна як на дорослого чоловіка, камінь сірий, звичайний, згрубша тесаний, без ніяких прикрас. Камяне віко тої домовини розбите на кілька куснів і поскладане так, що держиться, але видно діру. Очевидно, саркофаг був ограблений, та хто його ограбив, мабуть остане тайною назавжди: може Татари, може инші чужинці-наїздники, а може й свої люди. Такі грабіжі саркофагів не новина. Їх практиковано навіть в часах найстарших династій Фараонів. Цей саркофаг відкрито під алябастровою долівкою катедральної церкви Ярослава Осмомисла майже на самій середині притвору катедри.

Чия се домовина? Нема ніякого надпису, ніякого знаку. Та вже само місце схоронення свідчить, що се домовина якогось дуже визначного чоловіка, бо пречінь в катедральній церкві не хоронили когобудь тай домовини з каменя для когобудь не робили. Правда, сей камяний саркофаг скромний, не може рівнатися з саркофагом Ярослава Мудрого. Сей не полірований, нема на нім ніяких різьб. Та це не виключає, що може се бути саркофаг князя Ярослава Осмомисла. Може він зі скромности казав себе похоронити в такім саркофазі з простого каменя. А може се була тільки тимчасова домовина і потому мали зробити кращу, мармурову, та незабаром по смерти того князя почалася затяжна боротьба за владу в його роді і в тій сумотосі нікому було подумати за величаву домовину для найбільшого з князів Галицької Землі з роду Ростислава.

Так, знаємо напевно, що тут похоронено його, Ярослава Осмомисла, сина Володимирка, внука Володаря, князя Звенигородського, правнука Ростислава, а похоронено дня 2 жовтня 1187 р. Знаємо також, що тут у сій церкві похоронено князя Романа Великого, батька короля Данила, а похоронено його в році 1205-ім. Отже коли взяти під увагу положення саркофагу, то льогіка каже приняти, що в нім спочивають кости одного або другого князя. Скромність саркофагу зовсім добре може відноситися і до Романа Великого, а то з тої причини, що і його ненавиділи бояри, отже напевно не квапилися прилагодити для нього саркофаг з мармору. А молода жінка Романа Великого по його несподіваній смерти під Завихостом не могла рішати про відповідний саркофаг для мужа, бо задля ненависти бояр вона скоро по смерти мужа втікла з Галицького замку, ведучи за руку малого Данила і несучи на руці ще меншого тоді Василька. Значить який саркофаг визначили бояри, такий мусів бути. Дальші розкопки може видобудуть на верх ще оден саркофаг і тоді можна булоб зробити деякі висновки на підставі їх порівнання. Та коли не буде знайдений другий саркофаг, то скорше можна припустити, що в сім спочивають тлінні останки Ярослава Осмомисла ніж Романа Великого, а се з тої причини, що бутне галицьке боярство більше ненавиділо Романа Великого ніж Ярослава Осмомисла. І тому скорше можна приняти, що при смерти першого урядило для Ярослава Осмомисла хоч скромний, а всетаки камяний саркофаг, а тлінні останки Романа Великого вправді про людське око допустило до похоронення в катедрі, та не дало йому саркофагу з каменя.

На думку так і тиснеться запит до костей розкинених в сім камянім саркофагу:

— „Хто Ти? Хто Ти? Хто Ти?"

Якесь напружене прочуття каже, що се княжий саркофаг і княжі кости в нім, розкинені в поспіху грабіжниками-злочинцями. Що вони дійсно в поспіху грабили сей саркофаг і не перешукали всего докладно, на те вказує факт, що зараз біля нього знайдено золоте чільце (діядем) на чолі жінки, похороненої в деревляній домовині. Жінка чи дочка? Внучка чи своячка? А може се Настася з Чагрових? В кождому разі золотого діядему напевно нігде ніколи не давали до гробу комубудь. І в усякому разі грабіжники булиб знайшли ту золотисту прикрасу, якби докладніше були перешукали. Та вони очевидно спішилися, коли не знайшли й не забрали золотого діядему.

Щодо сего є дві можливости. Саркофаг могли ограбити свої ще за існування нашої княжої держави, очевидно такі, які знали, де похоронено того визначного чоловіка. І зі страху перед відкриттям та карою так дуже спішилися, що не забрали навіть золотого діядему, а взяли розуміється тільки більше впадаючі в очи дорогоцінности. Саркофаг могли ограбити чужі наїздники, здобувши укріплену княжу домівку разом з церквою, яка також була твердинею. А чогож вони малиб аж так спішитися, коли вже здобули столицю і Крилос і катедру? Може тому, що все те вже було в огні і грабіжникам вже дошкулювала пожежа катедри і всіх будинків довкруги неї.

Я не мав змоги докладно придивитися розбитому вікові камяного саркофагу, тому не можу сказати, чому те віко в такім стані: чи його розбивано молотами, чи камінь потріскав під впливом великої пожежі, чи може просто з упливу часу, або під впливом атмосферичних причин. Коли те віко нарочно розбите, тоді відпадає перша гіпотеза, що грабіжи доконали наші люди в часі, коли ще там була наша княжа влада. Бо річ ясна, що тоді мусів хтось пильнувати такої монументальної будівлі як отся катедра. Зрештою недалеко була палата владики. Отже бити молотами в камяне віко саркофагу в церкві так, щоб ніхто не почув, очевидно неможливо.

Та можливе те, що злочинці, які докладно знали ситуацію, закралися до катедри нпр. серед темної ночі й великої бурі, добули саркофаг зпід алябастрової долівки, винесли його з церкви і в поспіху розбили десь у лісі, а потому княжі люди віднайшли його вже ограблений і назад принесли до церкви та поставили на своє місце. На те можна замітити, що в такім випадку кости покійного булиб якось упорядковані, а не так помішані як їх знайдено. Та з другої знов сторони не виключена можливість, що саркофаг ограблено пару разів, бо Ярослав Осмомисл належав до наших не тільки найрозумніших але й найбогатших князів. Він „затворив устя Дунаю", розуміється побираючи дань від кораблів всіх держав і народів, що плили тою великою торговельною артерією середньовіччя, не кажучи вже про його доходи з инших жерел, з Галицької Землі та з самого Галича, який належав до найбільших міст світа й сягав аж по Сокіл і Крилос, по Бринь і Викторів, по Косину і Питрин, по Тяжів і Селець, по Чешибіси (Єзупіль) і багна Бистриці. Ярослав Осмомисл, син Володимирка, внук Володаря, правнук Ростислава, князь на Галичи, Перемишлі, Звенигороді й Теребовлі, власник Ряшева, Сянока, Ушиці й Бакоти та прекрасних городів Погорини — мав величезні богатства: отже по ограбленню його саркофагу можна було сподіватися надзвичайної добичі. Яка-ж це тема для історичної повісти! А вся та велич й упадок її, яка-ж прекрасна тема для поезії![11])

(Далі буде).

[11]) Пан дир. Пастернак інформує мене, що саркофаг не був під алябастровою долівкою, але під деревляною, яка відтак згоріла. Одначе не виключено, що перед деревляною, себто ще перед ограбленням саркофагу була й там алябастрова долівка. Далі підчеркує дир. Пастернак, що жінка з діядемом могла бути похоронена вже по ограбленню саркофагу. Фактом є, що насамперед був похоронений князь у саркофагу, а потім біля саркофагу в деревляній домовині женщина в діядемі. Щодо віка, то нема ніяких слідів розбивання його молотами: воно потріскало при безцеремоннім поведенню з ним грабіжниками та при поновнім накладанню його після грабіжей своїми людьми на саркофаг, а може й під тягарем землі й долівки над ним. Саркофагу на його думку не виносили з церкви в ліс, бо він важить добрих 400 — 500 кг. Та й не грабили його кілька разів, тільки могли кілька разів заглядати до нього, чи нема там ще чим поживитися.

ха і поодиноких осіб. Церква все те збирала і творила з него свою оборону і своє богацтво. Таким шляхом збудувалася вічна будова в такий спосіб, який найлучше міг надати їй відповідну форму.

Християнство силою факту не могло назавсіди зберегти свою первісну чистоту. Треба було, щоб воно підлягло всім степеням зіпсуття, щоб задержало всі сліди, що їх мала наложити на него свобода людського розуму. При тім доскоиалість апостольської Церкви була обусловлена малою численністю християнської спільноти, загубленої в величезній поганській суспільности. Силою того факту воно не могло мати переваги над всемірною людською суспільністю. Золотий вік Церкви, як відомо, се був вік її найбільших терпінь, коли діялося ще мучеництво, що мало стати основою нового порядку, коли ще струєю плила кров Спасителя. Нерозумно мріяти про поворот того порядку річей, що був вислідом великих терпінь перших християн.

Чи бажаєте знати тепер, що зробила та реформація, яка хвалиться тим, що вона знову „знайшла християнство"? Ви бачите, що се один з величезних проблемів, які може завдати собі історія. Реформація знов кинула світ в розєднаний поганський стан. Вона відновила великі духові відокремлення і те розєднання душ і умів, що його конець проповідував Спаситель.

Коли реформація і помагала бистроті поступу людського ума, то разом з тим і забрала людській свідомости плідну і велику ідею загальної спільности!

Всякий роздор у християнськім світі нарушує ту таїнственну єдність, котра становить суть цілої божеської ідеї християнства і всю його могутність. Ось чому католицька Церква ніколи не мириться з віроісповіданнями, що від неї відкололися. Горе Їй і горе християнству, колиб колинебудь скінчений Авторітет признав конечним се діло розєднання!

Тоді знову прийшовби хаос людських ідей, брехні, розвалу і руїни, яка доводить до пороху. Тільки видима, що так скажу, намацальна постійність правди могла охоронити царство духа на землі; тільки втілюючись у форми дані людською природою, панування ідеї стає міцним і постійним. І врешті, що сталосяб з тайною причастя, тим геніяльним витвором християнського розуму, котрий, оскільки можна так висловитися, матеріялізує душі, щоб лучше їх злучити — коли відкинулиб видиме зєднання і вдоволилисяб внутрішною спільністю поглядів, позбавлених зовнішних форм? Нащо тоді лучитися зі Спасителем, коли люди будуть відвертатися один від другого?

(Кінець буде).

РЕДАКЦІЯ РУКОПИСІВ НЕ ЗВЕРТАЄ і з того приводу в переписку не входить.

Як узброєна американська Фльота

Представник департаменту маринарки Злучених Держав Північної Америки заявив, що американські воєнні кораблі одержать в найблищім часі нові гармати 16 цалеві (42 центиметрові). Вони бють на 17½ морських миль (коло 30 кільометрів). Одно стрільно важить 1.000 кг.

З КРАЮ

Нарада громадян - інтелігентів Турчанщини.

Заповіджена вона була на 25. VIII. с. р. і дійсно відбулася, тільки зі скупіщою програмою, як подано до відома на запрошеннях.

І так: по відчиненню наради п. дром М. Кондратом і виборі президії, в якої склад увійшов о. М. Конюшко як предсідник, а студент Шийка Мик. як секретар, слідував перший реферат. Виголосив його п. др. Марців. Наголовок реферату: „Турчанщина в світлі сьогоднішних подій". Реферат був радше сухим зіставленням статистичним всіх ділянок життя — установ наших, жидівських та польських приватних та державних в Турці й Турчанщині. — Другий реферат був студента п. Богд. Соболя. Сей референт мав збудити у інтелігентів заінтересування долею студентства взагалі, з осібна Турчанщини. Та реферат зладжений чи самим п. референтом, чи ким іншим, а ним лиш в уривках прочитаний, замість насвітлити дійсно невідрадне положення студенства, — говорив про ролю нашого студенства в нашому народі, а квінтесенцією сего реферату було, що й виразно сказав п. Соболь: „На студенстві полягає майбутність нації". Певно й наслідком сеї „вартости" студентства були випади п. Соболя й інших під адресою української інтелігенції взагалі, а з осібна духовенства за їх громадянську неактивність і неінтересування студентством. — В обороні духовенства станули о. дек. Куновський і о. М. Вовчик. Особливо прикро було присутним на нараді священикам, а було їх 9, що й один зі священиків вторував світським в їх нападі на духовенство. — Дискусія велася без порядку, як слушно завважив це о. дек. Л. Попель. Тому й не довела до нічого конкретного. Загал присутних на нараді, а прибуло на 80 запрошених 35 разом з 10 студентами - гостями, по 2-годинній „дискусії", яку можна назвати переливанням з пустого в порожне, вийшов з салі, бо не було виглядів на покінчення дискусії, а ще більше не надіявся нічого конкретного по такій дискусії, що й сталося.

Справу розвязання проблєм, що їх мала розвязати „Нарада громадян інтелігентів Турчанщини", ухвалено при одній третій присутніх, бо 2/3 в часі дискусії вийшли, віддати до порішення колеґії голов всіх установ Турки. Властиво вся дискусія крутилася коло питання — хто винен лихому станові укр. життя Турчанщини на всіх його ділянках: провід установ в центрі, в Турці, чи „неслухняна інтелігенція", яку ініціятивний комітет наради поклав собі за завдання, може вже сею нарадою, „зактивізувати". Та відносно намагання ініц. комітету наради зактивізувати укр. інтелігенцію Турчанщини, належалоб цему комітетові сказати словами одного польського часопису на намагання плк. Ковалевского з ОЗН „уактивіць сполеченьство": „Коли горожанин незалежно від таких чи інших (або й жадних) його політичних переконань має змінити своє відношення до держави, то треба засадничої умовини: щоби змінилося практичне відношення держави до горожан".

Щоб укр. інтелігенція й взагалі укр. суспільність змінила своє відношення до укр. проводу в Турці та зактивізувалася, треба щоби в першій мірі укр. провід в Турці змінив своє поведення, своє практичне відношення до укр. суспільности Турчанщини взагалі, а з осібна до інтелігенції, якої львину часть творять священики. Вони працюватимуть ще інтензивніще, як працюють, що виказав фактами о. Куновський, але їх треба допустити до сеї праці. Провід у всіх установах в Турці, розуміється філіяльних, не повинен бути монополем і спочивати в руках 9 людей, що ствердив п. А. Горечко, просвітянський урядовець, що доповнив своїм словом реферат др-а Марціва й поруч п. Соболя старався дати на нараді „добру лекцію" священикам. — В дискусії над способами придбання фондів для „Центру по справам керування акцією у всіх ділянках народнього жуття Турчанщини", що його мало вибратися зпоміж присутніх на нараді, а не вибрано, забирали ще голос оо. декан Тимчук І. і Криса І. Згадати теж треба, що на нараді був і мав слово член Гол. Виділу „Сільського Господаря", який, як сам сказав, случайно на ній знайшовся. Він сказав, що підхід до всіх справ нашого життя повинен зачатися від виходу з господарської ділянки, головно тут в Турчанщині, де з приводу цілковитого неурожаю селянство стоїть перед маревом голоду. Над засобами протиставлення ширенню в Турчанщині православія, польонізації й „нобілітації" й не говорено, хоча справа ся була поставлена на порядку дня нарад в запрошенні. Ствердив тільки п. Горечко, що така язва є та що їй винні ми самі. Чи ми лиш самі винні, про це вже говорили й говоритимуть ще документи. Не було й реферату шкільного п. др-а Бабія. — Нараду закінчено резолюцією, як вище, а іменно, що колеґія голов всіх установ Турки займеться розвязкою проблєм, що їх мав розвязати збір інтелігентів Турчанщини. Вчк.

Для правників

Товариство Українських Студентів Права „Правнича Громада у Львові" — подає до відома, що студенти, які стараються о приняття на університет І. К. у Львові, Виділ Права, обовязані зложити в квестурі Університету (вул. Костюшка 9): оплату за лікарські оглядини в квоті зл. 4; оплату маніпуляційну в квоті зл. 10 і піддатися лікарським оглядинам, що відбудуться в днях від 13 до 16 вересня ц. р. Опісля повинні внести до Деканату Виділу Права (Новий Університет І. поверх) подання о приняття, до якого долучити: 1) метрику хрещення (в ориґіналі), 2) свідоцтво з VII і VIII кл. (в ориґіналі), 3) свідоцтво зрілости (в ориґіналі), 4) посвідку зложення вступних оплат, 5) посвідку відбутих лікарських оглядин, 6) виповнену карту індивідуальну, 7) куррікулюм віте і евентуально свідоцтво моральности, коли студент має перерву в студіях. Крім того на Виділі Права обовязують вступні іспити: з латинської мови (писемний) і історії (устний), які відбудуться в днях 16, 17, 18 і 20 вересня. — Оплата за вступний іспит виносить 20 зл. Вислід полагодження подань подасть Деканат до відома на таблиці оголошень Виділу Права. Студенти приняті на університет платять вписове в квоті зл. 30 і річну оплату 200 зл. Рівночасно повідомляємо, що вписи для студентів всіх років відбудуться від 27 IX до 2 X. Звертаємо увагу студентам, що всякі подання і вписи доконувати треба цього року виключно особисто. Докладніших інформацій уділювати буде дижурний Т-ва кождої суботи від год. 12 — 13 в канцелярії Студентської Домівки при вул. Земялковських ч. 2 (Міцкевича 5) партер. Регулямін вписів можна набути в крамниці Університету в ціні 10 сотиків.

Що відчитано в лютеранських церквах

В усіх громадах „Бекентніскірхе" в Німеччині відчитали відозву до вірних. Відозва написана в тоні спокійному хоч рішучому. На вступі стверджує, що в половині липня радили в м. Кассель власти „Бекентніскірхе". Висліди нарад зібрано в меморіялі до правительства Німеччини. Меморіял жалувався на відомі протицерковні зарядження держави і просив наново обговорити взаємини між Церквою і привительством. Відповідь на меморіял дотепер не наспіла. Відозва говорить дальше про тяжке положення евангелицької Церкви і про неминучу боротьбу між „політичними претенсіями і наказами Бога" та протиставить політичній єдности, що її здобув німецький нарід, акцію „деяких розкладових сил" в релігійній ділянці. Покликуючись на катехизм Лютра, відозва критикує примат теорії „Блют, Боден унд Рассе" як тенденцію до вивисшення „сотворіння понад Сотворителя" та протестує проти пониження Христової релігії. Вкінці автори відозви полемізують з закидами, немовби Церква підважувала політичну єдність німецького народу й кінчить закликом, витревати в ідеалах віри.

Лікарський фейлетоник.

Цукрова недуга

Її можна зовсім вилічити дієтою.

Як відомо, мимо винаходу інсуліни цукрова недуга вимагає дуже уважної і строгої дієти. Хорим на цукрицю не вільно пити пива ні їсти мучних легумін і т. п. Тимчасом якраз такі хорі мають сильний потяг до тих заборонених річей. Отже вони потішають себе, що рідке уживання заборонених страв не пошкодить їм. Але так не є. По якімсь часі опановує їх т. зв. „кома", стан утрати притомности, брак віддиху і т. п., з якого вони вже не годні прийти до себе. Або кінчать життя передвчасно на одну з недуг, які звичайно товаришать цукриці, нпр. на сухоти легенів. А якби держалися строго приписаної їм дієти, то моглиб або зовсім вилічитися, або бодай удержати до пізного віку повну працездатність.

Остра англійська нота до Японії

Анґлійський посол в Токію Додд передав мін. Гіроті ноту свого правительства в справі пострілення анґлійського амбасадора в Китаю. В ній сказано м. ін., що японський літак нарушив приписи міжнароднього права, бо обстрілював не-комбатантів і то в полосі, де не було ніяких узброєних Китайців. Поступок японських пільотів доказує, до чого можуть довести атаки переводжені без застанови. Се безправний і нелюдський звичай не відріжняти між воюючими і невоюючими. Тому правительство Великої Британії домагається, щоб японське правительство: 1) формально перепросило правительство Великої Британії, 2) щоб покарало прикладно виновників і 3) запевнило, що видасть необхідні зарядження, які унеможливилиб повторення таких випадків на будуче.

Страшний голод в Китаю

Один анґлійський кінооператор відбув тритижневу подорож по китайській провінції Шечуган. Він оповідає, що там страшний голод. Люди мруть з голоду масово. Виголоджені добувають ночами похоронених трупів і зїдають їх. В однім случаї стверджено, що вкраденого трупа занесено до дому багатого купця. Він мав великі суми грошей, та не міг за них купити навіть кілька зерен рижу. В містах, де панує голод, безнастанно зникають молоді хлопці і дівчата. Положення погіршується тим, що місцеві китайські власти не позволяють на свобідний рух населення.

З РЕЛІГІЙНО-ЦЕРКОВНОГО ЖИТТЯ

Боротьба під прапором Ісуса Христа. По перше розважте, що на землі є й віддавна були два противні собі царства, дві противні собі справи: Єрусалим і Вавилон, місто Бога і місто сатани. Два противні собі прапори: прапор Ісуса Христа і прапор сатани. Від часу, коли чоловік в нещасливий спосіб через гріх відпав від Бога, сатана заложив свою тиранську деспотію, яку він потому намагався вдержати всякого рода хитрощами і брехнею, приманюючи нещасливих людей блеском світової пишноти, богацтв і радостей, щоб були його невільниками і боролися під його прапором. А тим, що він поширив між людьми свої засади й думки, хоче він осягнути не що інше, як зробити їх нещасливими дочасно і на віки. І якже йому вдалося се у міліонів людей! Як безчисленно богато людей звязалося з ним проти свого Бога на всі часи і на всіх місцях! Як дуже поширений по всій землі цей нещасливий Вавилон!

По друге розважте, що Ісус Христос прийшов на світ, щоб застромити свій прапор напроти прапору сатани і завізвати людей слідувати за ним, коли він дав торжественну обіцянку увільнити тих, що підуть за ним, від нещасть і дати їм всі свої добра. Ті, що радо вислухують запрошення Ісуса Христа і горнуться під Його царський прапор, творять Боже місто, святий Єрусалим, Церкву святих. Та розважте тепер безмежну ріжницю між тими двома противними містами та їх мешканцями: які щасливі одні та які нещасливі другі! Діти Вавилону направду нещасливі. Вони невільники пристрастей, яких ніколи не зможуть задоволити; вони невільники світа, якого ніколи не можна вдоволити; невільники пекольних тиранів, які їх постійно стягають з собою до пекла; вони невільники смішної суєти, діточих дрібниць та глупостей і брехні. Вони мучаться під постійним страхом, журбою, клопотом, смутком і безчисленними іншими лихами. Не дізнають тільки правдивої і тривкої радости. А якіж щасливі зате діти Єрусалиму! Якого вдоволення, якого спокою, якої чистої радости душі зазнають вони вже в сім житті. А на другім світі чекають їх вічні радости! Отже, моя душе, чи маєш ти хоч одну хвилину застановлятися, що ти повинна вибрати з тих двох річей: прапор Христа, чи прапор сатани, Єрусалим, чи Вавилон, все добро, чи все зло, правду чи суєту, щастя чи нещастя, небо чи пекло?

По третє розважте, що всі можливі причини, час і вічність, наш початок і наш кінець, обовязок і користь, честь і приємність, страх і любов, словом, все можливе заохочує душу, зробити слушний вибір і повзяти щасливу постанову: йти з незрушимою вірністю за прапором Ісуса Христа. О тому, моя душе, відвернися від того Вавилону, повного ганьби, неспокою і неладу! Розірви свої ланцюхи й освободи свою шию, увязнена дочко Сіону! Задля твого вічного щастя вирічися царя гордости, тирана, що так неслушно присвоїв собі панування над сим світом і його обманеними любителями, Вирічися його пишноти і його діл з усіми його товаришами, князями темноти, і всіми його невільниками та звернися до святого Єрусалиму, міста мира. Прилучися до царя мира та його славного прапору. Привяжися до нього цілим своїм серцем! Вибери собі його на царя на завсіди. Зложи йому чолобитню з тілом і душею та приречи йому непоколибиму вірність і послух.

Постанови собі, тепер, коли ти вибрав Ісуса Христа на твойого короля, також відважно аж до смерти боротися під царським прапором Христа проти його і твоїх ворогів, проти світа, розкошей і діявола. А щоб ти міг добре боротися, то возьми собі до серця вправу молитви і науки евангелія. Бо вони се військові приписи, що їх дав Ісус своїм жовнірам.

ПОЛІТИЧНІ ВІСТИ

МАРШ. РИДЗ - СЬМІГЛИ приняв кілька разів на послуханні віцемін. внутрішних справ Пацьорковского. Він інформував маршалка про політичне положення в державі.

ПІДЧАС ПОЛЬСЬКОГО СЕЛЯНСЬКОГО СТРАЙКУ в Галичині їздив по українських селах кс. Панась, відомий демагог польського Сторонництва Людового, і взивав українських селян, щоб прилучилися до страйку польських людовців. Підчас своїх промов заявляв, що українські селяни мають такесаме право купувати землю з парцеляції як польські селяни. („Діло“).

ДОХОДЖЕННЯ В СПРАВІ ХЛОПСЬКИХ ЗАВОРУШЕНЬ в східній Галичині провадить прокуратор Окружного Суду в Перемишлі др Тиміньский.

ПЕРША РОЗПРАВА проти польських людовців за організування хлопського страйку відбулася в м. Шамотулах. Прокуратор закидав 15 людовцям, що продовж 10 днів затримували на дорогах селян, що їхали до міста, відбирали їм харчеві продукти і нищили їх. Засуджено одного обвинуваченого на 6 місяців, другого на 4 місяці, решту звільнено. Суд ствердив, що вправді страйкувати і намовляти до страйку вільно, але не вільно терором змушувати до страйку.

ВАРШАВСЬКА ПОЛІЦІЯ перевела ревізію в помешканні „Звйонзку Галерчикуф“ у Варшаві. Після ревізії увязнено трох членів головної управи „Звйонзку“ й опечатано його льокаль.

ПРАВИТЕЛЬСТВО СССР зажадало від Японії скасування японських конзулятів в Одессі і Новосибірську. Між Японією й СССР істнує умова, що обі держави можуть мати тільки само конзулятів.

НА НІМЕЦЬКІМ ШЛЕСЬКУ Ґестапо увязнило 30 Поляків. Між увязненими є 5 жінок.

МАДЯРСЬКИЙ РЕГЕНТ ГОРТІ відвідав Відень. Звідти виїхав на двотижневу подорож по Альпах. У Відні кружляють поголоски, що Горті має стрінутися з канцлером Гітлером підчас своєї альпейської подорожі.

ШВЕДСЬКИЙ МІНІСТР закордонних справ Зандлер відвідав Польщу і відбув наради з мін. Беком та був на послуханні у президента держави.

ШЕФ ІТАЛІЙСЬКОЇ ПОЛІЦІЇ Бохіні прибув до Берліна, щоб познакомитися з організацією служби безпеки в Німеччині.

В КАТАЛЬОНІЇ мала вибухнути протикомуністична революція під проводом полк. Одона. Таку вістку принесла французька преса.

ПЛЯН ЗДОБУТТЯ САНТАНДЕРУ випрацював італійський ген. Бергонцоллі, учасник італійсько - абісинської війни. Він був шефом штабу групи еспанських повстанців, що здобула Сантандер.

ПОВЕРХ 20.000 УБИТИХ коштувала офензива еспанських повстанців на Більбао і Сантандер.

29.000 ЕСПАНСЬКИХ УТІКАЧІВ прибуло до Франції після того, як повстанці здобули Сантандер.

КИТАЙ І СССР заключили договір про ненапад. Тайна клявзуля того договору має запевняти совітську поміч для Китаю.

В ШАНҐАЮ японські війська посунулися за тиждень 2 км. вперед.

НОВИНКИ

Краєвий Комітет Допомоги Українському Студенству вибрав дня 25 м. м. Президію та комісію для виготовлення статуту майбутнього Товариства Допомоги Українському Студенству. З уваги на те, що академічний рік уже починається, Комітет прохає громадянство поспішитися з пересилкою жертв. Жертви пересилати на конто Комітету в Промбанку, Львів, ул. Ґродзіцких ч. 1, складанками ПКО 506.778 на рахунок 140, та в Центробанку, Львів, вул. Третього Мая ч. 16, складанками ПКО ч. 503.267, на рах. 13.060.

Тернопільське воєвідство відмовило дозволу Управі Філії Т-ва „Сокіл“ у Тернополі на влаштування в днях 4 і 5 вересня с. р. „Окружного Сокільського Свята“. В мотивах подано, що проектоване Свято „може загрожувати безпеці, спокоєві і прилюдному порядкові“...

Чортківське староство розвязало „Луг“ у Паушівці за те, що впровадив в себе „цвічене войскове“, навчав своїх членів „засад бойових“ і „шермеркі“.

В Підгаєччині арештували хліборобів Вл. Зарембу, Ю. Ґерляха та приватного урядовця Ю. Ричая, всіх трьох членів „Сторонництва Людового“. Всі вони відіграли важну ролю в селянськім страйку в підгаєцькім повіті.

Міністерство освіти введе цікаву новину в школах ліцеального типу. В ліцеях загально - освітних і педагогічних будуть зорґанізовані обовязкові музичні авдиції для молоді найменше два рази в місяць. Програма авдицій обіймати-ме клясичні твори.

Новий службовий додаток для вчителів середніх і вселюдних шкіл введуть з початком шкільного року. Додаток буде прислугувати за працю в надчисельних годинах. Висота додатків від 5 до 10 зл. за годину залежно від типу школи. Одночасно устійнено висоту платень нових учителів.Учительки дошкілля зачислено до XI-ої групи платень, вчительство вселюдних шкіл до X-ої, середніх до VIII-ої групи.

В Надвірнянщині внаслідок дощів прибули потоки: Стримба й Флякомийка та залили нище положені площі і державний тартак.

В долинському повіті перейшла буря зі зливою. Вода в р. Лужанці піднеслася на 1.50 м. та залила пасовиська й луки.

В Станиславові засудили на кару двомісячної вязниці б. поліціянта Вл. Русака. Він обманював людей, обіцюючи їм поміч в урядах і побираючи за те гроші.

В Лодзі увязнено урядника 6-го скарбового уряду в звязку з залеглістю 1 міліона зл. податків збанкротованої фірми Юзеф Ріхтер С. А.

Цифра учнів в Польщі у вселюдному й середньому шкільництві буде виносити з початком шк. року 1937/38 поверх 5.000.000. Шкіл буде 30.000.

Польський цукор коштує за границею 8 разів дешевше ніж в краю, вуголь 3 рази дешевше. За ті продукти дістає Польща бавовну й гуму з кольоній тих держав, до яких вона їх висилає.

Гумор. — Ріжно буває. — Микола носить цеглу на будові. Раз каже майстер: — Слухай Миколо, чи то правда, що твій брат доктор? — Правда, пане майстре.— А ти цеглу носиш? — Я також про се нераз думав... Та не було ради. Мій брат заслабий, щоб носити цеглу...

Дешеве джерело купна

САДЖЕНИЦІ ВИНОГРАДУ, нещеплені однорічні по 30 сот., дволітні по 35 сот. Саджениці щеплені на американській лозі однорічні 50 сот., дволітні 60 сот. в найліпших десерових сортах і відпорних на грибкові хороби враз з точними описами їх садження та дальшої годівлі, поручає зі своєї шкілки: Лев Пилявський, Czortków, ul. Średnia 42.

З 67 (1067) числом „Нової Зорі”, з дня 5 вересня б. р. вишлемо всім нашим П. Т. краєвим передплатникам почтові складанки (чеки П. К. О.). Ними просимо прислати дальшу передплату й вирівнати евентуальну залеглість. — Адмін.

В польській пресі велике зацікавлення викликає закид піднесений проти голови ПАЛ (Поль. Акад. Літератури), що він оповістив казки відомих німецьких учених і письменників братів Ґріммів — як свої. Коли йому се публично закинено, відповів, що чув ті казки ще від своєї няні. На ту тему появляються ріжні дотепи, напр. щоб ту няню „впровадити до літератури” і т. п.

Міст ім. марш. Сміґлого - Ридза відкриють на Вислі під Влоцлавком при кінці вересня с. р. Се буде один з найгарніших мостів зелізної конструкції в Польщі. Його довжина виноситиме 630 м.

В совітському судівництві викрили велику корупційну аферу. В богатьох містах прокуратори припинювали за хабарі кримінальні справи, протеґували злочинців і ошуканців. Державні трести виплачували урядовцям прокуратури правильно окремі пенсії. Свердлівська прокуратура припинила 9000 кримінальних справ. Доходження викривають щораз нові факти корупції совітської судової влади.

В Югославії виконали револьверовий атентат на посла Рамадановіча, що поцілений кількома кулями помер на місци.

В Ризі (Латвія) відбувся конґрес істориків балтійських країв.

В Стокгольмі відкрили шпіонську організацію між закордонними журналістами. Були се аґенти німецької тайної політичної поліції, що мали слідити за ним. еміґрантами у Швеції.

Шведський літак російсько - шведської лінії Москва—Стокгольм перевіз з державного совітського банку до Лондону через Ригу дальший транспорт 10 кґ. діямантів і дорогих каменів.

Найдешевший сезон у Черчі. Вересень найдешевший місяць у Черчі. Хворі на гостець (ревматизм), ісхіяс, ґіхт, ниркові, шлункові, нервові і жіночі недуги, повинні користати з нагоди дешево і вигідно вилікуватись. Живець відчинений до 10 жовтня. 76 — 1—3

У Фінляндії панує нечувана в тій порі року спека. В Гельсінґсфорсі занотовано в останніх днях 38 степенів в тіни.

Над озером Ладоґою зударилися два військові літаки в часі пробного лету і впали до озера. Пільоти й обсерватори обох літаків погибли.

В Шікаґу, дня 10 липня с. р., представники авіяційної референтури Союзу Гетьманців Державників закупили новий літак за 10 тисяч дол. Посвячення й хрестини цього літака відбулися 18 липня с. р. Літак назвали іменем столиці України „Київ”. Разом з літаками „Україна” й „Львів” се вже третій літак нашої еміґрації.

Гумор. — Казимир Чаховский, що написав монографію про Вацлава Серошевского, телеґрафує до видавця: Змінити наголовок на: „Творчість няні Вацлава Серошевского”. (Врублє, 34). — Про байки Серошевского говорять тепер, що се тільки „Ґрімаси” малої дитини. — До архитворів польської літератури поруч „Міста моєї мами” прибула тепер „Байка моєї няні”. — Презес ПАЛ Серошевский так боронить перед закидом, що сплаґіював Ґріммів: „Я не міг того відписувати, бо я тоді був неґрімотний”. (Врублє, ч. 34).

Спорт. Друга неділя змагань за мистецтво Львівської Окружної Ліґи принесла нові несподіванки. Україна програла в Ряшеві з Ресовією 4 : 1 (1 : 1). До половини була Україна рівнорядним противником та часто загрожувала воротам Ресовії. По половині, особливо по другім голі, заломлюється психічно, не видержує темпа та не ставить майже ніякого опору. Гра рішилася в останніх минутах другої половини. Се черговий доказ спадку форми України. Головна причина останних програних нашої одинацятки се очевидно брак амбіції та сильної волі до перемоги, а без цих прикмет годі вийти переможцем. В найблищу неділю грає Україна з РКС-ом у Львові. Може тут Україна прийде врешті до форми та поправить своє положення в табелі. Покищо опинилася вона на 11-ому місці, маючи за собою найслабші провінціяльні клюби. Перед в табелі веде Другий Сокул перед Ресовією та стр. Погонею.

По вухах пізнається характер кождої людини. З такою теорією виступила естонська лікарка др Кріста Люїґ.

Жертви. Впр. о. М. Божак, Утороп и п. Яблонів зол. 2 — для хорого Івана Заремби.

Гумор. — Найлучший інтерес в моїм життю зробив я коли дав свою дочку вчити співу. — А се як? — Бо як вона зачала співати, то оба сусідні доми продано за безцін і я їх купив.

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення Редакція не відповідає.

КІНА

АТЛЯНТИК: Тайний план Р. 8.
КАСИНО: Герої моря.
КОПЕРНИК: Підводний човен.
МУЗА: Пані міністер танцює.
СТИЛЕВЕ: В тіни самітної сосни.

Парохія Пилипче до заміни. Спеціяльність виноград. Ласкаві зголошення: Отець Дмитро Паланиця в Пилипчі, п. Uście Biskupie.

Іспитований дяк, молодий, диріґент хору й орхестри, з теноровим голосом, добрий режисер і орґанізатор К.А.У.М. глядає посади від зараз. Ласкаві зголошення: М. Островерха, в Бучачі, За замок 180. 77 — 1—1

РІК ОСНУВАННЯ **1878.**

На літний і осінний сезон

КАПЕЛЮХИ ШАПКИ

поручає

Фірма **АНТІН КАФКА**

Львів, ул. Галицька ч. 4.

Ціни знижені! 3-? Вибір великий!

В Адміністрації „Нової Зорі“

можна дістати отсі видання Бібліотеки Укр. Катол. Організації:

Ціни в злотих:

Ч. 1.	**Основи соціольоґії**	3.—
Ч. 3.	**Спіритизм**	2.—
Ч. 4.	**Життя св. Кирила і Методія**	0.80
Ч. 6.	С. Томашівський: **Петро, перший уніятський митроп. України-Руси**	1.50
Ч. 7.	**Греко-катол. Церква** (історія)	0.90
Ч. 8.	Д-р О. Назарук: **Преса**	3.—
Ч. 9.	**Борці за Церкву. Ч. І. Св. Павло**	2.—
Ч. 11.	Д-р О. Назарук: **Вчасна весна в північній Альберті**	0.50
Ч. 12.	о. Т. Галущинський: **Найвищий Пастирський Уряд в Хр. Церкві**	0.60
Ч. 13.	**Зброя до оборони і наступу.** Начерк проповіди про пресу (добров. даток)	
Ч. 14.	о. Т. Галущинський: **Царство сатани наступає на нас**	0.80
Ч. 15.	**Борці за Церкву. Ч. II.**	2.—
Ч. 16.	**Християнське виховання молоді**	0.40
Ч. 17.	Еп. Гр. Хомишин: **Пастирський Лист про політичне положення**	0.40
Ч. 18.	О. Назарук: **Галицька делеґація в Ризі 1920 р.**	1.80
Ч. 19.	Борис Колодій: **Галицька Соціялістична Радянська Республика**	0.50
Ч. 20.	о. Т. Галущинський: **Неділький Дзвін**	2.—
Ч. 21.	А. Кругельський: **Тилявська Схизма на Лемківщині**	1.—
Ч. 22.	о. М. Каровець, ЧСВВ: **Три Синодальні Архіереї**	0.25
Ч. 23.	Еп. Гр. Хомишин: **Про грозу духової руїни (Пастирський Лист)**	0.40
Ч. 24.	А. Ч. **Українська молодь Христові**	0.60
Ч. 25.	о. В. Породко, Ч. Пресв. Ізб.: **Хто такий був Лютер?**	0.50
Ч. 26.	Осип Назарук: **На спокійнім океані**	0.40
Ч. 27.	„ „ **Жінка і суспільність**	0.50
Ч. 28.	„ „ **Жіноча справа**	0.40
Ч. 29.	В. Маковський: **„Андрей” на засланні**	0.80
Ч. 30	А. Ч.: **Террор в минувшині**	0.40
Ч. 31.	Еп. Гр. Хомишин: **Українська Проблема**	1.50
Ч. 32.	Осип Назарук: **Вибір звання**	0.40
Ч. 33.	о. Б. Кренціцкий: **Моя розмова з дослідниками св. Письма**	0.40
Ч. 34.	А. Ч.: **І-ий Зїзд Молоді**	0.40
Ч. 35.	о. С. Вапрович: **Про Аргентину**	0.40
Ч. 36.	Еп. Гр. Хомишин: **Справа целібату**	0.40
Ч. 37.	Т. Коструба: **Радикали про Унію**	0.25
Ч. 38.	О. Убиш: **Танас Горлач**	0.30
Ч. 39.	**Скала і Просвіта**	0.20

ІНШІ ВИДАННЯ:

Д-р О. Назарук:	**Гр.-катол. Церква і укр. ліберальна інтеліґенція**	3.00
о. Д-р Т. Галущинський:	**Думка і наука Церкви в питанню літург. мови**	0.20
Д-р С. Томашівський:	**Десять літ українського питання в Польщі**	1.50
Д-р С. Томашівський:	**Наша чільна партія у власнім зеркалі. Критичні замітки**	1.00
Д-р С. Томашівський:	**Про ідеї, героїв і політику**	2.00
О. Назарук:	**Роксоляна** (повість)	6.—
О. Н.:	**Ідеольоґічні основи Укр. Катол. Нар. Партії**	0.50
Проф. Л. Коплер:	**Релиґія і політика**	1.80
	С. Томашівський, історик, політик, публіцист	1.00
А. Ч.:	**На калиновім мості** (Листя до молоді)	0.80
Д-р Осип Назарук:	**Католицький журналіст обвинуваченій за державну зраду**	1.30
Станіслав Лось:	**За конструктивну політику на Червоній Руси**	1.00
Гадяцький Договір		0.50
Осип Назарук:	**Націоналізм Донцова**	0.60
„ „	Венеція	3.—
„ „	Ерема кай аноніма	0.50
„ „	Гоги і Магоги	0.50
	З історії анархії на Україні	0.80
Осип Назарук:	**Галичина й Велика Україна**	0.70
	Узасаднення Скали	0.20
	Пастирський лист трьох Владик	0.10
	Перша Бібліотека на Україні	0.20
о. І. Братик:	**Останній Свят-вечір**	0.20
	Програма винародовлення Українців і Білорусинів в Польщі	2.00
	Епопея сміху	0.20
Ол. Мох:	**Покажчик змісту „Н. Зорі”**	4.—
Еп. Р. Челлонер:	**Розважування над правдами й обовязками християнства**	0.50
Осип Назарук:	**Рома Етерна. Вічний Рим**	1.—
	Про Книгу Голубину	0.50
	Просвітянський рух в Галичині	0.45

ЦІНИ ОГОЛОШЕНЬ

Ціни розуміються за одношпальтовий рядок (ширини 70 мм.) о висоті 1 мм. Висота шпальти 370 мм. За оголошення (кромі дрібних) в застереженому місци дочислюється 20%. Дрібні оголошення поміщуеться по вплаченні належитости готівкою або почтовими значками.

Шпальтові оголошення

В рубриці: „Оголошення” . . . . 30 сот.
В тексті і в новинках . . . . . 50 „
На першій сторінці . . . . . 60 „
Дрібні оголошення по 8 сот. за слово. Перше слово і товстий друк числиться подвійно. Найменше оголошення (9 слів) 80 сот.

Сторінкові оголошення

На останній сторінці: 1/1 стор. 180. — зол., 1/2 стор. 90. — зол., 1/4 стор. 45. — зол., 1/16 стор. 25.—зол. В редакційному тексті: 1/2 стор. 280.— зол., 1/4 стор. 140. — зол., 1/8 стор. 70. — зол., 1/16 стор. 35. — зол.

При кількаразовім анонсуванні даємо значну знижку

Видає й редагує Комітет У. К. О. — З друкарні „Графія” Львів, Тиха 5. Тел. 202-83. — Відповідальний ред. Панталеймон Хитра.

Opłatę pocztową uiszczono gotówką.

Рік XII. Львів, неділя, 5 вересня 1937. Ч. 67 (1067)

НОВА ЗОРЯ

Виходить 2 рази тижнево: в четвер на 8 ст. під неділю на 8 ст.

АДРЕСА: Нова Зоря, Львів, ул. Гродзіцких ч. 2. І. п. - Тел. 105-72.

Передплата в краю: чверть-річно 6 зол., місячно 2 зол., Закордон. чверть-річно 9 золотих

ЦІНА ЧИСЛА 20 СОТ.

Конто П.Щ.Львів 505.796

Лемківщині загрожує голод

Слово до Лемків в Америці.

Внаслідок сегорічної посухи населенню Лемківщини загрожує голод. Стан урожаю дуже лихий. Такого злого стану плодів не занотовано тут від кількадесяти літ. До того половина хліба лежить у полі і гниє, бо слота не дозволяє висушити та звезти збіжжя. Капусту, картоплі й іншу городовину знищили гусениці. Щоби внаслідок голоду не повстали на Лемківщині пошесні недуги, компетентні чинники повинні завчасу прийти з допомогою загроженим селам. Зокрема Український Комітет в Америці повинен прислати на відповідні руки більшу грошеву поміч, щоб зберегти наші села перед голодом. — „Н. Лемко".

Зїзд Марійських Дружин

У днях 1—4 с. м. відбувся в Інсбруці Міжнародній Зїзд Провідників Марійських Дружин з ріжних европейських держав. У цьому Зїзді були заступлені також українські Марійські Дружини в особі президента Марійського Т-ва Молоді о. Іринея Назарка ЧСВВ, що між ін. відчитав на тому Зїзді окремий реферат про орґанізаційні окремішності українських Марійських Дружин.

133 літ тяжкої вязниці 34 Волинякам

Після 14-дневної розправи перед окр. судом в Луцьку проти 42 молодих Українців і Українок проголошено такий засуд: 1) Івана Климова на 10 літ вязниці; 2) Павла Мигаля на 8 літ; 3) Івана Коханського, 4) Василя Савича, 5) Андрія Марченка по 7 літ; 6) Віталія Харуцького-Сухозанця, 7) Бориса Пашкевича, 8) Теодора Крука, 9) Ів. Халимона, 10) Атанасія Матвійчука по 5 літ; 11) Алексія Комаревича, 12) Петра Джуґала, 13) Олену Штукалко, 14) Атанасія Юника, 15) Якова Пенджовського і 16) Сергія Федоровича по 4 роки; 17) Никанора Мандзюка, 18) Григора Антонюка, 19) Іляріона Климюка, 20) Василя Дишканта, 21) Сергія Мартіянова, 22) Теодора Вітковського, 23) Родіона Артищука й 24) П. Марчака по 3 роки; 25) Теофана Кравця, 26) Павла Вишневського, 27) Алексія Левчука, 28) Віктора Ваврищука, 29) Івана Левосюка, 30) Михайла Замкевича, 31) Івана Фіту, 32) Степана Борисюка й 33) Василя Третевича по 2 роки; 34) Теодора Скоповського на 1 рік важкої вязниці. Вісім підсудних увільнено від вини й кари. Всім засудженим вчислено слідчу вязницю. В устних мотивах суд підкреслив, що оборона підсудних, немов би то О. У. Н. боролося виключно з комунізмом — не відповідає правді, бо розправа виказала, що діяльність підсудних змагала відірвати західно-українські землі від Польщі... Щодо гострого виміру кари, суд станув на становищі, що майже всі підсудні — інтелїґенти.

Цінні відкриття на Волині.

На Волині в районі сіл: Конюшки, Костинці та Липи розкопали ряд могил, що походять з XI-ого та XII-ого століття. Се правдоподібно останки половецьких войовників, що при кінці XI-ого та спочатком XII-ого століття брали участь в боротьбах за Волинську Землю. Вони боролися в рядах численних українських князів, між якими панували тоді міжусобиці. Вказують на те останки зброї та прикраси, що їх найдено в могилах. Крім того відкрили старинне кладовище з епохи неоліту з численними кремяними й керамічними предметами.

Наглий приказ фльоті.

Анґлійські воєнні кораблі „Гарді" й „Гіперіон" опустили несподівано пристань Ґібральтару й виплили на Середземне Море. Вечером патролі моряків ходили по всіх готелях, каварнях і ресторанах та доручували членам залог обох тих кораблів наказ, сейчас вертатися на поклад. — Слідуючі депеші донесли, що причиною наглого приказу був напад незнаного підводного судна на анґл. корабель „Гевлок". Такі таємничі напади щораз частіші. Се властиво початок підїздової війни проти Анґлії без виповідження війни...

Жиди проти реформи календаря.

Жидівський комітет для справ проєктованої реформи календара, на чолі якого стоять начальний рабін Франції Ізраель Лєві та начальний рабін Анґлії др І. А. Гертц, оголосив комунікат. В нім сказано м. і.: Справа реформи календара стала знов актуальна. Представник Чілі в Союзі Народів зголосив проєкт, щоб завести в кождім році один осьмидневний тиждень. Се довелоб до нарушення традиційного терміну суботи. Совітський делеґат Літвінов підпирає той проєкт. Надрабін др Гертц, вибраний на конференції в Франкфурті в 1931 р. предсідником жидівського комітету для справ реформи календара, нанавязав контакт зі всіми начальними жидівськими установами в ціли оборони ненарушности суботи. Таке доносить Жидівська Аґенція Телеґрафічна.

Тайні клявзулі в сов. - китайськім договорі про ненапад.

Токійський щоденник „Йоміюро" пише, що китайсько - совітський договір про ненапад має три тайні клявзулі. А саме: 1) Взаїмна поміч і військова співпраця на випадок інвазії внутрішньої або зовнішньої Монголії. 2) Совіти мають доставити Китаєві зброю, муніцію, харчі і плинне паливо та дати військових дорадників. 3) Китайський уряд має залеґалізувати китайську комуністичну партію та признати їй право брати участь в уряді. Крім того Китай зобовязався не заключати ніякого протикомуністичного договору з третою державою.

Найбільший кіновий екран.

В Нірнберґу на час популярних обходів організації „Крафт унд Фройде" уряджено найбільше в Німеччині кіно під голим небом. Сам екран кіна матиме поверхню 120 кв. метрів. В тім кіні будуть висвітлювати щодня найновіші фільми німецького фронту праці. Диктатури люблять великі підприємства.

Унія й православя

В УКРАЇНСЬКІЙ ІСТОРІЇ 1. ПОЛ. XIX. СТ.

Відповідь проф. Дмитрові Дорошенкові.

„Царювання Миколи I (1825—1855) все пройшло під знаком тяжкої політичної реакції. Розпочавшися з жорстокого здушення повстання декабристів, воно відразу заповіло непримиримy ворожнечу до всяких ліберальних ідей. За основні принципи, що на них мала стояти вся російська державність, проголошено: православя, самодержавя й народність. Православя означало виключне панування одної православної церкви, яка була поставлена в повну залежність від світської влади й мусіла служити виключно піддержанню існуючого режиму".

(Проф. Дмитро Дорошенко, Нарис історії України, т. II. Варшава, 1933, стор. 294—295).

I.

Ніколи не сподівався я, що доведеться мені в полемічній формі відповідати високо шанованому мною проф. Дмитрові Дорошенкові та ще до того й публично. Здавалося мені, що не зважаючи на ріжницю конфесій (проф. Дорошенко православний, я католик) і території (наддніпрянець - лівобережець і галичанин) я в своїх скромних працях (переважно в формі статтей по ріжних часописах) оцінював події з історії України з того самого ідеольоґічного заложення, що й проф. Дорошенко. Що більше, можу сказати, що праці проф. Дорошенка були поважними творами для формування мого світогляду. Аж до недавна, аж до останнього часу я коли й сподівався — що так скажу — контратаки на мої погляди, то менше всього від нашого заслуженого історика.

А проте доводиться мені полемізувати з проф. Дорошенком. Спонукала мене до того одна стаття, в якій проф. Дорошенко гостро звертається проти моїх поглядів. Можна булоб і не полемізувати публично на ці теми, але в статті проф. Дорошенка бачу подразнення й деякі особисті дотинки на мою адресу такого роду, що мовчати годі. До того хотілосяб уже врешті, бодай коротко, висловити свій погляд на т. зв. „національне відродження" України в 1 пол. XIX стол., бо це мабуть „камень претковенія" для багатьох неісториків і навіть істориків.

У „Новій Зорі" з 2 травня с. р. (1937, ч. 32, заг. нумер. 1032) появилася моя стаття п. н. „У століття „Русалки Дністрової" (1837 — 1937)" з піднаголовком: „Чому українське відродження в Галичині вийшло з кругів духовенства?" В сій статті я перевів паралєлю між ролею духовенства в „національнім відродженні" 1 пол. XIX стол. по обох боках кордону: під Австрією й Росією. Се порівнання випало на користь греко-катол. галицького духовенства, де можна вказати на національну працю не лише парохіяльного клиру, але й Епископату. Натомість про православне духовенство під Москвою не можна того сказати; там воно загалом не брало участи в національнім відродженні, а полишило сю працю цілком дворянству. Якраз православні ортодокси, писав я, були найбільше ворожо настроєні до українства аж до останніх часів (1917 — 1920); навіть нпр. над перекладом св. Письма на українську мову (з одним виїмком) працювали світські, а не духовні православні. — Такий був зміст того місця моєї статті. Щоби мати певність, що не помиляюся, я питався двох визначних уче-

них православних Українців — історика Церкви й знавця літератури — й вони не оспорювали моєї тези, не дали мені матеріялу, що мігби змінити мої висновки. Тоді я пустив свою статтю в друк. В ній я старався вияснити сей, будь що будь, цікавий факт і написав про се ось що:

„Діялося й діється так тому, що якраз православна Церква в ярмі у світської влади, яка й наказує, що робити. Тому зпоміж православного духовенства не міг вийти „Кобзар", не могла вийти „Енеїда", так як у Галичині вийшла „Русалка Дністрова".

Минули два місяці, православні читали мою статтю й ніхто не казав мені, що я написав невірно, або що. Аж ось у журналику „Церква і Нарід" появляється в ч. 13/14 с. р. стаття проф. Дмитра Дорошенка п. н. „В обороні історичної правди", а в ній з обуренням відкидається мої висновки, тай то ще в який спосіб! Ось трохи примірів. Вже мовляв сам наголовок каже, що я виступив проти історичної правди, себто написав неправду. А полягає та правда в тім, що духовенство (православне українське) таки брало участь у національнім відродженні. В статті читаю нпр. такі вислови про мою скромну особу:

„п. Коструба уживає таких аргументів, що не знаєш, чому більше дивуватись: чи його крайній тенденційності, чи незнанню основних фактів з історії українського національного відродження, — і те і друге річ непростима для солідного історика, яким заявив себе п. Коструба в своїх численних наукових працях" (с. 466); — „Легко тепер ревнителям унії збиткуватись над лежачим і зневажати православну церкву, коли вона опинилась під ярмом у червоного сатани" (с. 468).

Інші поминаю, хоч є між ними й такі, що я кидаю при цій нагоді камінцем на православне духовенство й т. п. неприємні вислови. Щодо них, то вільно проф. Дорошенкові їх уживати до вподоби; лише щодо „знущання над лежачим" то сей вислів уважаю за образливий і невідповідний для людини того стажу, що проф. Дорошенко. Кождий, хто мене знає, таксамо знає й те, що я ніколи не думав ображати чи зневажати (!) православну Церкву, — хіба що проф. Дорошенко за Церкву вважає обмосковлене українське духовенство; але й його я не зневажив, лише ствердив факти. Як вони зневажливі, то не я тому винен! На всякий випадок я завжди пишу слово „Церква" з великої літери, а се відома річ, що писання з великої літери означає пошану, отже щось протилежне зневазі. Натомість оборонці тієї Церкви, як от нпр. послідовно проф. Дорошенко, пишуть се слово з малої літери. Гадаю, що тут якраз у них виявляється брак пошани до бороненої Церкви, а в мене, що її „зневажаю" — пошана!

Всежтаки виходить, що моя характеристика як „ревнителя Унії" й прихильника „любих моєму серцю Єзуїтів", як се ствердив проф. Дорошенко (ст. 468) в відношенні до православного українського духовенства по-перше загостра, по-друге невірна. Розгляну отже наперед інші характеристики, безсторонних, а то й православних авторів, а далі дані зі статті проф. Дорошенка, що мають опрокинути мою характеристику. Подам тут кілька характеристик цілком не „ревнителів Унії".

І так проф. Михайло Возняк у своїй „Історії української літератури" (т. II, стор. 354—355) пише таке, обговоривши історію цензури Міней Димитрія Ростовського:

„Історія проб видати Тупталенкові Минеї в 20—50 рр. XVIII. в. це тільки одна течійка тої повені, котра нанесла на поверхню української православної церкви московського намулу, позбавляючи її щораз більше права бути національною церквою Українців. Діялося це в тім самім часі, коли в уніятській церкві почав український національний елемент приходити до щораз більшої сили та значіння. Ті самі давні українські богослужебні книги, що їх кілька разів веліла московська церковна влада українським архиєреям відбирати по всій Україні й заміняти їх московськими, уживалися спокійно в уніятській церкві. Крім того унія була більше толєрантна від православя для народньої освіти, бо не витискала народньої мови з проповіди, катихизації й початкової шкільної науки, як це робила на Україні Московщина з своїм обєднуючим православєм. Під впливом релігійної полеміки й ще більше козацьких війн, а далі й загальноєвропейських течій серед уніятів-Українців зявилася довга низка єрархів і визначних духовників, що зводили довгу й завзяту боротьбу проти польщення і латинщення Українців... Словом — чим далі йдемо у вісімнадцятий вік, тим швидше можна шукати ознак національної церкви не під московським патріярхом,[1]) а в уніятській церкві. Вимовне ствердження правдивости цих слів дають памятки українського письменства, що вийшли зпід пера православного й уніятського українського духовенства протягом XVIII віку."

А Михайло Грушевський так характеризує українське духовенство (православне) XVIII ст.:

„Рахуючися з тенденціями російського уряду, що часами загострювались, часами трохи слабшали, але загалом все йшли до тої самої мети — можливого ослаблення культурної сили й моральної відпорности українського народу, українське духовенство, і його єрархія зокрема, загально беручи покірно і навіть запопадливо виконувала урядову волю, а навіть ішла на зустріч її бажанням. Ся верства, що колись концентрувала в собі все свідомійше, що було в українськім народі, була, такби сказати, його мозком, тепер цілком стратила розуміння його інтересів, або відчужилась від його потреб і збайдужніла до всього, що лежало поза її власними клясовими інтересами, взятими в найбільш тіснім і матеріяльнім розумінню. За втрачену автономію і свободу свого духового життя вона чула себе нагородженою тим простором, який давала її амбіціям російська держава: був час, за Петра і його наступників, коли всі важнійші церковні посади цілої імперії обсаджувалися перед усіми київськими вихованцями, отже вони не дуже й журились автономією української церкви, почуваючи себе господарями цілої церкви російської.

„Се, правда, в другій половині століття, за цариці Катерини, вже й минулось, і пізнійше навпаки, на Україну стали насилатись духовні великоруські, але за той час офіціяльна православна церква України та її духовенство особливо вище, омертвіло, відірвалось від громадянства, стратило вплив і значіння в громадськім та культурнім житті. Суспільність цілком збайдужніла до сих царських служальців в рясах, що іменувались без її волі і впливу, виробили собі ласку у царського уряду і зобовязувались до повної й безмежної служби йому включно до обовязку доносити владі відкрите на сповіді, оскільки воно містилоб у собі яку небудь небезпеку для держави" (М. Грушевський, Із історії релігійної думки на Україні. Львів, 1925, стор. 94—95).

Так характеризують два визначні дослідники (Грушевського вважають за найбільшого історика — так і проф. Дорошенко) українське православне духовенство. Я ні разу не вжив таких гострих слів — за те я — мовляв — „зневажаю" й „кидаю камінцем на правосл. духовенство"; Грушевський називає його „царськими служальцями" — але він найбільший історик, що по думці проф. Дорошенка перший насадив у Галичині правдиву історичну науку. Чомуж я не мав від нього навчитися?!

Адже і сам проф. Дорошенко стверджує в своїх працях, що „національне відродження" Сх. України вийшло з кругів дворянства. Щож торкається православного духовенства, то найвимовніше говорить про його ролю оте місце з „Нарису" проф. Дорошенка, що подане як мотто до сеї моєї статті. В іншім місці „Нарису" (т. II, стор. 297) проф. Дорошенко говорить про обниження освітнього рівня в народі й пише дослівно:

„Народні маси були доведені до крайнього ступня забитости й духової темноти. Не могло їм помогти й своє православне духовенство, бо воно саме було мало освічене, принижене, вбоге й матеріяльно залежне від панів".

Так було. Чи таке духовенство могло когось відроджувати?

Які фактичні дані дає проф. Дорошенко в своїй статті й як було направду, про се буде мова в дальшій статті.

Теофіль Коструба.

[1]) власне Синодом. — Т. К.

ВИРОК

в компромітуючім процесі.

Вироком в сензаційнім процесі за зневагу висших урядників міністерства скарбу всіх підсудних засуджено й узнано винними. Суд рішив, що більшість закидів проти приватних позовників не доказана. Автора статті Антона Любовидзкого, б. урядника мін. скарбу, засуджено на 9 міс. вязниці і 200 зл. гривн. Редактора „Тиґодня Роботніка" Збігнева Мітцнера засуджено на 6 міс. вязниці і 300 зл. гривн, Владислава Ґаіка на 3 міс. вязниці і 150 зл. гривн, редактора „Паньства Праци" Кавецкого на 3 міс. і 150 зл. гривн, редактора „Зачину" Борковского на 2 міс. і 100 зл. гривн з завішенням виконання кари. В мотивації вироку суд станув на становищі, що обвинувачені не перевели цілковитого доказу правди. Коли йде про закиди обвинувачених під адресою приватних позовників висших урядників, то обвинувачені не доказали закидів корупції, доконання надужить і покривання таких надужить. Декотрі закиди суд уважав слушними. І так, коли йде про б. міністеріяльного інспектора Алянда, теперішнього директора Скарбової Палати в Луцьку, то суд стверджує, що ділав він невластиво у звязку з ревізією в члена картелю Сурина. Директор Алянд був остільки не в порядку, що коли скарбові ревіденти натрафили на докази проступків, то не повинен був зарядити виготовлення протоколу такого змісту, що не знайдено нічого. Ревізія, переведена в того члена картелю, могла дати якісь висліди. Коли йде про закиди проти теперішнього директора податкового департаменту Юрія Любовидзкого, то суд стверджує, що він поладнав справу надужить лущарні рижу остільки нефортунно, що дир. Любовидзкий повинен був вимірити кару гривни особисто власникам і уділовцям тої фірми, а не самій фірмі. Коли йде про закиди під адресою дир. Серадзкого в справі видання актів Міхальского на [illegible]гання слідчого судді для справ особливої ваги, то могло істнувати підозріння, що дир. Серадзкий був трохи заінтересований тими актами, але розправа нічим не потвердила тих сумнівів. В дальших мотивах суд стверджує, що в міністерстві скарбу була дійсно нездорова атмосфера. Її збільшували ще надужиття в скарбовім ресорті й те, що тих надужить не викривали надзірні власти міністерства, але вони виходили наверх тільки припадково. Отже серед низших урядників повстала думка, що є такі надужиття. А се потягнуло за собою недовіря тих працівників до своїх начальників. В тій групі невдоволених скарбових урядників був також обв. Любовидзкий. Суд підчеркнув, що Любовидзкий ділав спочатку в публичнім інтересі. Одначе коли довідався, що надужиття вже винищується та що вони стали вже предметом карних доходжень, та мимо того дальше оповіщував свої інформації, то не ділав уже в інтересі публичнім, а мав на цілі тільки пониження приватних позовників. Сим шкодив безпосередно інтересам скарбових урядників, а посередно інтересові держави. — Всі засуджені зголосили відклик.

ОГЛЯД ПРЕСИ

Що то є „Організація Українців м. Львова?"

„Українські Вісти" в ч. 191 принесли під повисшим наголовком ось що:

В „Ділі" появилася стаття дра Костя Левицького, у якій м. і. читаємо: „У нас (у Львові. — Ред.) є осередня старшина Організації Українців міста Львова, що ставить основи ідеольогії міст на західно-українських землях. Та наше львівське громадянство за мало цікавиться тою ідеольогією і працею Організації, хоч потребу її всі відчуваємо і при всякій нагоді дорікаємо, що її ще не переведено; але не стаємо всі до тієї роботи, якої за нас ніхто не зробить! І тут нема що оправдуватись партійними постановами як мотивами, бож усі партії за сим є, наші посли також хочуть нам помогти — і тільки громадяни та за ними й наші установи якось легковажать собі сіру роботу: потребу моральної і матеріяльної підмоги для Організації Українців". Дальше др К. Лев. пише, що „Організація Українців м. Львова має стати живим осередком, що зединить тут усіх Українців та Українок без ріжниць партійних чи станових".

Не читали ми нігде ніякого комунікату О. У. м. Львова про те, що вона змінила свій статут, свою організаційну позицію. Тому здивувала нас стаття п. К. Левицького і його заклик. Бо О. У. м. Львова це ундівська прибудівка, організаційно вона підчинена Проводові УНДА і ундівський провід кермує нею. Голова О. У. м. Л. з уряду входить до Центрального Комітету УНДА і унд. провід має вирішний вплив на Провід О. У. м. Львова. Але тепер, коли УНДО стало угодовецькою групою й репрезентує лише дуже незначний відсоток в народі, така залежність від УНДА лише шкодить тій Організації і від неї відійшли ті, які не хочуть мати з УНДО-м нічого спільного. Тому то О. У. м. Львова самозрозуміло підупала.

П. К. Левицький апелює під кепською адресою. Він повинен спершу заапелювати до О. У. м. Львова, щоби вона перестала бути прибудівкою УНДА, а щойно тоді взивати всіх Українців Львова, щоби вони вступали у її члени. Це не 1848-ий і навіть не 1890-і роки, щоби писати, що „усі партії за сим є, тай наші посли також хочуть нам помогти". Нашим гимном давно перестав бути „Мир Вам браття". О. У. м. Львова — потрібна організація. Але вона мусить заняти безпартійну позицію. Щойно тоді можна говорити про відбудову тієї організації. До того часу — ні!

Українсько-польська справа

Ще оден голос вопіющого в пустині.

Бюлетин Польсько-український в ч. 222 приніс статтю Юліяна Бабіньского в українській справі. Він пише м. ін.: Взагалі в українській справі польська публична опінія спить. Будиться щойно тоді, коли десь хтось піднесе справу відібрання Польщі Львова. Тоді підносять у пресі крик: Не віддамо Львова! Польський Львів! Ні пяди польської землі... Того рода реакція, як наглий вереск після часу цілковитої індолєнції, се прояв не тільки невідповідного трактування української справи в Польщі. Той вереск на тему „неві́ддання Львова" доказує просто глупоту, цілковите неорієнтування в положенні. Бо ще кількана́цять літ таких відносин, які панують „на окра́їнах", а мусітимемо віддати не тільки Львів. Ніяка людська сила не вдержить при Польщі Львова. Під загрозою цілковитого роз'ятрення Польщі мусітимемо віддати цілу Галичину і Волинь. А саме тій Україні, котру в енергійнім темпі творять і котру — коли будемо спати дальше — с т в о р я т ь Н і м ц і. Ось куди йдемо в польсько-українських взаєминах.

Нове підприємство

„Новий Час" в ч. 192 приніс під повисшим наголовком отсю замітку:

Поза кількома приватними й кооперативними крамницями, торговля в Богородчанах всеціло в жидівських руках, коли не згадувати кількох польських склепів. Бідні підгірські села не могли видати зі себе людей, що з більшою готівкою зважилисьби йти до міста та творити для себе самостійні варстати праці. Під цим оглядом наше містечко лишилось далеко позаду інших містечок. Доперва цього тижня як перші молоді хлопці брати Химинці зі Саджави отворили в ринку харчівню для селян. Того рода підприємство повинно добре розвиватися, бо Богородчани є місцем попасу фірманок на шляху з гір до Станиславова і кількана́дцять таких жидівських підприємств стоїть незгірше. Свідоме довколичне селянство повинно поперти нову нашу станицю, тимбільше, що вона своїм уладженням і чистотою перевищає всі чужі харчівні. Є надія, що брати Химинці започаткують наплив сільської молоді до міста, бо, як зачуваємо, також деякі інші хлопці хочуть братися до торговлі.

Знов та сама історія

Шкільний рік зачався — підручників нема.

В звязку з початком нового шкільного року „Вєк Нови" в ч. 10.883 пише м. і.: Здавалосяб, що все приготоване до нового шкільного року. Тимчасом досі нема підручників. Підставовий чинник шкільної праці, засадничий елемент навчання, многократно підчеркуваний в програмі, статуті і шкільнім законі — підручник — стоїть під знаком питання! Урядовий Денник мін. освіти з 2 серпня с. р. містить вправді обіжник в справі підручників, затверджених на 1937/8 р., та знаходимо там тільки книжки для народніх міських шкіл. Сільські школи, а таких є величезна більшість, дістали тільки виказ для перших двох кляс. А що з рештою? Ні книгарні, ні видавці нічого не знають, вчительство не може вибрати підручників, бо нема спису, діти в очікуванні на книжки будуть тратити дні науки, а лекції, виповнювані імпровізованим матеріялом відібються відемно на вислідах навчання... Очевидно всі підручники в сім шкільнім році мусять бути передруковані згідно з Нітш'івською правописю. Менше з тим. Та пощо для І кляси народної школи затверджується аж 8 побічних елементарів, оставляючи вибір кождій школі?... Хіба тільки на те, щоб дезорієнтувати вчительство (хто зможе переглянути всі ті книжки?), родичів і дітей. Видавець боїться печатати, бо не знає, яка книжка матиме набувців, книгар не орієнтується, яку скількість спровадити на склад... А тепер гімназії й ліцеї! Тут також аж роїться від інновацій. Змінені всі підручники на 1 кл. гімназії. Напевно за рік наступить дальша зміна, бо розгін є. Ледви три роки минули від введення нової програми й організації гімназійних шкіл, а вже зачинаються зміни...

Поляки між собою

Проф. Рибарский доказує в „Дзєннік'у Народов'ім", що сецесії (роздори) в старих політичних таборах не доводять до нічого путнього: „Група, яка повстала через сецесію, зломання дисципліни, не зможе вдержати тої дисципліни й у себе. Сецесії з сецесій стають типовим явищем. Можна сказати: Хто роздором воює, той від роздору гине. Може згинути також в инший спосіб, а саме через те, що зайде туди, де первісно не мав заміру йти. Задля ріжних обставин сецесіоністи переходять нераз еволюцію яскраво суперечну з тим, в ім'я чого повстали. З революціонерів стають „пацифістами", з безоглядних політичних Катонів — дуже гнучкими політиками." (Все те піяне головно проти групи, яка гуртується коло щоденника АБЦ, який і реагував на ту зрештою слушну критику).

З клопотів ОЗН

Легіонова лівиця творить нову партію?

Від зїзду польських легіоністів у Кракові в політичних кругах кружляли поголоски про організування „легіонової лівиці" як опозиції проти ОЗН. В тій справі на днях забрав голос „Краковскі Курєр Вєчорни", що майже від самого повстання ОЗН веде проти нього акцію. „К. К. В." пише м. і.: „Не заперечуємо, що ми трибуна, яка уділяє голосу передовсім легіоновій лівиці та всім тим, що служать демократії. Маємо назвиска визначних особистостей зі світа політичного і самоурядного, які не відмовлять свойого підпертя демократичній партії в Польщі. Та партія буде інтегральною складовою частиною демократичного табору, що його стрижнем будуть Стронніцтво Людове і ППС. Не скриваємо, що наш орган отворить сторінки для тої партії і буде авангардом її засад, овіяних духом західньо-европейської демократії." („Слово" ч. 240).

Катедра і катедратікум

З приводу відкопання у Крилосі.

Трагікомічний був ювилей у 50-ліття вченого крилошанина львівської капітули о. Антона Петрушевича, що писав про княжі будівлі в Галичі. На чолі і в імени депутації промовив до нього сеніор Ставропігії проф. Шараневич, котрий також писав про церкви і княжі теремн в Галичі. Промовляючи, сказав Шараневич, що ювилят у справі Крилоса і Галича помилявся. — — „То ви, господине, не розуміетеся на справі" — перервав ювилят Петрушевич. І так з ювилейного привіту вийшла сварка, причім оба спеціялісти наговорили собі багато простих, полемічних слів... Правда в цій справі вийшла на верх аж тепер, по смерти обох ученних, коли др Ярослав Пастернак відкопав при помочі митрополита основи Богородичної церкви-катедри в Галичі-Крилосі. Велика то річ, і не диво, що вона потрясла цілим нашим народом. Тепер вже Могильницький не писавби, що „яке дно було (Галича) — тяжко відгадати". — Та пішли тривожні писання в часописах, як законсервувати чи відбудувати ті дорогі нам мури, де крилися і криються гроби Ростиславичів і декого з Романовичів. Позволю собі подати і свою думку в цій справі. Перша річ — зробити те, що роблять в решті Европи, як відкопають яку грецьку чи римську святиню або театр. При такій справі відразу вирівнюють по верху ті мури і цементують верх мальтою, що робиться дуже дешевим способом. Так забезпечуються мури перед розпадом, вітренням та евентуально злобною людською рукою. Потім, як є засоби, то на тій охороні ставляться мури — відбудова, або переводиться основна консервація фундаментів. — Вже тепер повстало питання, чи дасться відбудувати ця катедра. Митрополити і епископи мають канонічне право накладати на всі церкви вірних „катедратікум" на будову своїх катедральних храмів. Таке було і з будовою церкви св. Юра у Львові. Наша митрополія, що має титул „галицької", може і повинна наложити на відбудову своєї пра-катедри, чи пак на тривалу охорону мурів і будову якогось музею-мавзолею таке „катедратікум", що повинні зробити також владики з Перемишля і Станиславова. — Звертаю ще увагу на дуже цікавий збіг часу при відкопанні основ тої катедри. Саме тепер минає 900 літ від вибудування катедри св. Софії в Києві і 750 літ від смерти Ярослава Осмомисла, якого і гріб і ним збудовану ту святість-катедру відкопано. Треба, щоб усі наші установи відбули ці роковини відповідними імпрезами-концертами-академіями і дохід з них призначували на відбудову катедри. Але очевидно, головною і певною „форсою" сталоби тут таки „катедратікум".

О. Д-р З а с т и р е ц ь. — „Діло" ч. 186.

Таємнича справа на Клепарові

Перед другою годиною вночи з 30-го на 31-го серпня с. р. два поліцаї, Ян Вишневский і Павел Маньковский, йшли як патруля передмістям Львова і почули крик з дому при вул. Клепарівській ч. 30, взиваючий помочі. Втім побачили, як з того дому вибіг мущина й зачав утікати. Вони закричали: „Стій! Стій! Поліція!" Та він утікав дальше. Біг ул. Клепарівською вгору, потому Жерельною і через площу Казимира. В місци, де зачинається вул. Вірлят, постерунковий Вишневский очевидно втомлений погонею лишився трохи позаду, а постерунковий Маньковский гонив дальше за втікаючим. Втім загримів вистріл і Маньковский, трафлений в чоло, впав і погиб на місци. Вишневский також був трафлений кулею, але вона відбилася від спряжки і він таки дігнав утікаючого мущину і придержав його. Польська преса пише, що той мущина се греко-католицький священик при церкві св. Андрея в Клепарові, о. Володимир Яценків, замешкалий при вул. Варшавській 40 та що при нім мали знайти автоматичний пістолєт. Слідство провадить суддя Цісло. „Діло" звідомляє з певного жерела, що о. В. Яценків був суспендований ще з кінцем попереднього тижня. „Українські Вісти" в ч. 193 заперечують се.

Напад на катол. семинарію

Китайські нерегулярні відділи напали на французьку катол. духовну семинарію в м. Гей-Шан-Ков, на північний захід від Пекіну. Директор семинарії тяжко ранений. Бандити зрабували уряджения місії та задержали 27 монахів в характері закладників і домагаються викупу. Японські власти мають вислати на місце відділ війська.

Хто такий др Лякс?

І ХТО ТАКІ ТІ, ЩО НЕ МОЖУТЬ ЗАДЛЯ НЬОГО УСПОКОЇТИСЯ?

Переглядаючи українську пресу за час вакацій, знайшли ми в 150 ч. „Діла" велику 3-шпальтову непідписану статтю п. з. „Хто такий др Лякс? Неприємна справа, якій слід покласти край." Стаття зачинається так:

„Станиславів має знову сензацію. 10 днів тому, в понеділок 28 червня ц. р. арештовано на приказ прокуратора відомого адвоката д-ра Лякса, який перебував на вільній стопі за кавцією, та уміщено його в станиславівській тюрмі для відсиджування трилітної кари. В три дні потім відвідав його в тюрмі Преосвящений еп. Хомишин та перевів довшу розмову. Тому що про особу д-ра Лякса та його звязки зі станиславівською греко-катол. капітулою від довшого часу говорить вся Станиславівщина, а чимало вже разів були про це згадки у пресі, подаємо про ці справи інформації, оперті на документальних даних."

По перечитанню сего зрештою зовсім спокійного і навіть правдивого вступу статті непідписаного автора пригадується мимохіть відомий російський віршик:

„Въ его лицо вглядитесь строже:
Какая нѣжность, тонкость кожи!
Какъ снѣгъ бѣла рука,
Въ рѣчахъ, въ пріемахъ
Тактъ и мѣра,
Величье лондонского „сэра"..."

Далі слідує доволі докладна життєпись дра Ігнатія Лякса. Отже написано, що він походить з дуже бідної жидівської родини, що уродився в Корничі коломийського повіту в квітні 1882 р., що володіє дуже добре (говорить і пише) українською мовою, що ні сам не мав ще по війні ніякого маєтку, ні панна Софія Гаммерівна, з якою оженився, — але доробився „через те, що довгі літа жирував на церковнім маєтку станиславівської епархії, зразу як синдик і правний дорадник епископа, потім як необмежений плєніпотент епископства, завідувач богородчанських дібр та епископських каменіць у Станиславові. Не тисячі, а десятки тисяч плили з епархіяльної каси до кишені того звичайного аферіста - обманця. Лякс був у епископа всім, першою по епископі особою в діецезії."

Вже з таких зворотів, як „жирував на церковнім маєтку", і „необмежений плєніпотент епископства" видно злобу невідомого автора — передовсім супроти того епископства тай Особи, що стоїть на його чолі. Та ми стоїмо на становищі, що навіть на людську злобу треба дивитися поблажливо з двох причин: По перше тому, що вона неуникнима в людських взаєминах, а по друге тому, що як сказав знаний лявреат Нобля Ман „злоба буває душею критики, а з критики родиться поступ і освідомлення."

Отже тому з увагою перечитуємо раз і другий раз згадану статтю в „Ділі", щоб витягнути з неї все, що в ній дійсно заносить критикою, щоб опісля усвідомити передовсім нам самим, що є на річи, тай витягнути з того науку на будуче.

Історія того будь що будь цікавого феномену представляється в очах непідписаного дописувача „Діла" ось як:

I. „Лякс був меткий і швидко придбав чимало знайомих."

II. „Зокрема познайомився з покійним радником суду Алексієм Саляком, який представив його Преосв. Еп. Лятишевському та Преосв. Еп. Хомишинові як знаменитого адвоката".

III. „Відтоді епископ Хомишин почав уживати Лякса як правдивого дорадника і синдика свого та епископства у ріжних судових процесах та маєткових справах епархії."

По сім, такби сказати, вступі, слідує перше противорічча в статті непідписаного дописувача „Діла". А саме він пише так:

„Першою такою більшою трансакцією була продаж Т-вом „Непорочне Зачатіє" великої каменици на розі вул. Собіського і Липової в Станиславові т. зв. „Варшави", в якій за української влади відбувалися засідання Національної Ради. Каменицю набув при посередництві Лякса львівський лікар др Бронислав Овчарський, а Лякс став його повновласником та адміністратором каменици. Ця трансакція відразу поставила Лякса на ноги. Заробив як посередник, заробив за зладження пунктацій і контракту та став повновласником дра Овчарського й адміністратором найбільше доходової каменици в Станиславові."

Ціла стаття непідписаного автора в „Ділі" наставлена на те, щоб доказати нашому духовенству і всій суспільности, що др Лякс доробився майна на церковнім маєтку. А тут сам її автор забувши ту свою ціль, пише, що дра Лякса поставила на ноги трансакція, яку він зробив у характері повновласника відомого лікаря п. Овчарського, якраз заступаючи його в справі проти одної з установ в діецезії.

Шукаємо далі за доказами брудної клевети непідписаного автора, який відважно твердить немовби десятки тисяч поплили з епархіяльної каси до кишені Лякса. Одначе той „благородний" автор далі описує фінансові взаємини між д-ром Ляксом і д-ром Овчарським з таким дослівно висновком:

„Овчарський вийшов з цілого інтересу без сотика, зате його адміністратор і повновласник Лякс доробився великого маєтку, готівки, каменици і т. п."

Отже при чім тут Епископи? При чім тут Епископство? При чім тут капітула? При чім тут епархіяльна каса? При чім тут Т-во „Непорочного Зачаття", яке по словам автора статті продало свою каменицю др-ви Овчарському, а далі др Лякс доробився в фінансових взаєминах з д-ром Овчарським...

Щойно тут слідує невиразний і нарочно баламутний перехід до твердження, немовби др Лякс доробився на епархіяльній касі. А саме в статті написано ось що:

„При всіх тих інтересах др Лякс брав величезні гонорарі від своїх клієнтів, яких справила доводив до руїни. Маючи добрі знайомства серед суддів і покликуючися на ці звязки вмів їх відповідно розреклямувати і канцелярія його виросла на одну з перших у Станиславові. До цього причинилося в великій мірі його становище як синдика гр.-катол. Консисторії та зичливість, яку виявляв йому Преосв. еп. Хомишин."

По якости хитрости кождого з тих речень можна на 99% припустити, що ту статтю писав правник. Але хитрість зовсім не рівнозначна з розумом і вправою в думанні, що найлучше видно з наведеного вище уступу. Він має у газетного читача викликати враження, що Лякс як адвокат від всіх своїх клієнтів брав величезні гонорарі, але хитрий автор словечко „всіх" кладе лише при „тих інтересах", про які досі говорив: а досі він не говорив ще про ніякий інтерес Лякса ні з Епископом, ні з епископством, ні з епархіяльною касою. Отже в разі, якби його анонімність відкрилася і хтось запитав його, що він понаписував, він мавби навіть право відповісти: „А перечитайте мою статтю уважно, тоді самі побачите, що я не наводжу ні одного інтересу Епископа, ні епископства, при якім Лякс взявби величезний гонорар. З приводу величезних гонорарів Лякса вказую тільки на те, що до цього причинялося в великій мірі його становище як синдика консисторії та зичливість Епископа."

Хто тільки трохи вдумається в сей

П. ЧААДАЄВ 9)

Філософічні листи

до Пані * * *

Що жорстокий Кальвін, убийник Серве, що буйний Цвінглі, що тиран Генрих VIII з облудником Кранмером не признали всемогутности любови і єдности, обнятих великою тайною Евхаристії — се мене не дивує; та що глибокі і правдиво-релігійні уми лютерської Церкви, де се ограблення Евхаристії не впроваджено яко догми і при тім ревно оспорювано його основателем, — могли так дивно блудити щодо духа тайни і піддалися мертвій думці кальвінізму — се незрозуміле.

Треба признати, що всі протестантські Церкви одержимі манією розвалу. Вони неначе нестримно стремлять до самознищення й усувають все, що моглоб продовжити їх істнування.

Хіба на тім полягає наука Того, що прийшов на землю дати життя і побідити смерть? Невже ми мешканці неба, щоб безкарно відкидати умовини істнуючого порядку? І чи той порядок не є згоджування найчистіших помислів розумної істоти з потребами його істнування? Адже перша з них — се потреба суспільности, взаємини умів, зливання думок і почувань. Тільки вдоволяючи ті потреби правда оживає, з области поглядів переходить в реальну область; з ідеї переміюється в факт — і вкінці дістає характер сили природи, а діяння характер законности, як діяння всякої іншої природної сили.

Та як все те може відбутися в ідейній суспільности, що істнує тільки в баженнях і уяві? Невидима Церква протестантів в дійсности наче неістнуюча. Всі християнські ісповідання обєднаються в тім дні, коли ті, що відлучилися від Церкви, з почуттям покаяння, покори і знищення прийдуть до свідомости, що відпадаючи від Церкви-Матери вони далеко відкинули від себе виповнення слідуючої молитви Спасителя: Отче Святий збережи їх в імя Твоє, тих, що їх Ти мені дав, щоб і вони були єдине як і ми. [3])

Я зовсім годжуся з тим, що папство моглоб бути, як се твердять, людською установою, колиб явища того рода були ділами людських рук. Та воно суттєво випливає з духа християнства. Воно символ єдности, а супроти довершеного роздору — і символ зєднання. Чи не справедливо тому признати папству головство над всіми християнськими суспільностями?

І кому не дивна його незвичайна доля! Не дивлячись на всі переворотні зіпсуття, нещастя, на власні помилки, на всі напади безвірства і навіть на його тріюмф — папство стоїть сильніше, ніж колинебудь. Позбавлене людської слави воно від того стало тільки сильніше; а байдужність, що тепер йому оказують, тільки закріпляє його більше і надійніше забезпечує його продовження. Колись додавала йому сили і пошана християнської суспільности, що інстинктовно бачила в папстві охорону свого земського добробуту і запоруку небесної щасливости. Тепер піддержує папство його скромне положення серед земних володарів; та тепер як і завсіди папство досконало виконує своє призначення, воно зосереджує християнські ідеї, зближає їх разом, взиває навіть тих, хто відмовився від ідеї єдности, від тої висшої засади віри. І завсіди силою свого божеського покликання, котрим воно переняте, велично вітає над світом матеріяльних інтересів. Якби й не говорили, що на папство тепер мало звертають уваги, та припустім, що воно мимо сподівання нагло щезлоб з лиця землі, — ви побачилиб тоді, в яке замішання попалиб всі спільноти, коли переставби істнувати сей живий памятник історії великої суспільности. Тоді пробувалиб знайти се втілення єдности, яким тепер так мало дорожать, — та його ніде не знайдуть. І без сумніву та дорогоцінна свідомість своєї великої будучности, що наповнює тепер християнський розум і дає йому те висше життя, яке так відріжняє його від звичайного розуму — розсіється тоді силою конечности, подібно і до тих надій, що основувалися на спогаді про діяльне істнування. Ті надії затрачуються від тої хвилі, коли вся та діяльність покажеться безнаслідною і навіть сама память про наше минуле вислизнеться від нас як безпожиточна.

[3]) Иоан, XVII, 11.

трік автора статті в „Ділі", той сам збагне її крутійство. Бо від кого міг Лякс як адвокат брати величезні гонорарі? Дрібні клієнти взагалі не мають величезних справ і тому фізично неможливо брати від них величезні гонорарі, навіть якби адвокат хотів наразитися на дисциплінарні доходження за те і на зворот того, що побрав неправно. При множестві противників, яких мав Лякс як адвокат, се просто виключена річ, щоб його хтось не доніс за побирання надзвичайних гонорарів. А оскільки нам відомо він ні разу не був засуджений за таку провину, навіть тоді, коли дістав 11 літ вязниці. А знов клієнти більшого калібру, до яких належать і такі установи як епископства, знаменито розуміються на тім, який гонорар величезний, який великий, який середний, а який малий. І колиб навіть давали „величезні" гонорарі, то видно діло, малиб за що давати. Та в дійсности, хоч Лякс належав до дуже докладних, спритних і щасливих адвокатів, то можна кождої хвилі доказати, що працював для Епископства і для Дієцезії за винагородженням не скромним, але д у ж е скромним, особливо в порівнанні з деякими українськими адвокатами, яким поручалося заступати справи і які ще до того програвали їх. А др Лякс вигравав всі справи Епископства, котрі йому поручувано. Йому завдячується відкуплення великого готелю „Варшава", він полагодив остаточно справу купна Богородчан, котра тягнулася девять літ і котрої ніхто з наших людей не міг закінчити, а полагодив ту справу так, що для Епископства лишилося ще поверх 150.000 зл. Справа Земельного Банку тут не порушується прилюдно, хіба зайде конечність. На разі зазначується, що в тій справі др Лякс зділав велику прислугу для Епископства. Його правні поради були все дуже влучні і хосенні.

Отже правда виглядає так, що не тисячі і десятки тисяч плили з епархіяльної каси до кишені адвоката Лякса, тільки було якраз навпаки: десятки, ба сотки тисяч заощадили Епископству і Дієцезії запопадливість і докладність, знання і здібність того жидівського адвоката. І хоч він нині відбуває трилітну кару тюрми, то се зовсім не повинно стояти на перешкоді тому, щоб дати свідоцтво правді, коли знаходяться клеветники, які кидають тінь на наших Владик за те, що вони, мовляв, дозволили грабити церковне майно.

Притім належить ствердити також:

а) що др Лякс ніколи не був посередником при купні д-ром Овчарським від Тов-а „Непор. Зачаття Преч. Діви Марії" камениці зв. „Варшава" в 1920 р., ні правним дорадником ні др-а Овчарського, ні Тов-а „Непорочного Зачаття" при тій трансакції і тому з того приводу не отримав від Тов-а ні шелюга;

б) що др Лякс не був ніколи синдиком ні Епископа, ні Консисторії, ні Капітули, а тим менше необмеженим плені-потентом Епископства;

в) також не був він ніколи завідателем ні богородчанських дібр, ні епископських камениць. Лишень у важних і трудних справах Епископ нераз засягав його правної поради і то все з великою користю для справи. А коли він заступав справи Епископства, то заступав їх все з великим пожертвуванням і з безінтересовністю.

У клеветницькій статті в „Ділі" написано ще ось що:

„Владика заманіфестував прилюдно свої почування до нього довгими відвідинами у вязниці, дарма, що досі ніколи сього не зробив, хоч нераз у вязниці, серед слідства, сиділи поважні священики і такої моральної підтримки не діждалися."

Розуміється, се також лож, немовби Епископ ніколи не відвідував у вязниці священиків. Пригадаємо тільки голосну в своїм часі історію пароха Попельник, о. Онутського. Було то в часі, коли Галичиною правив намісник Бобжиньский. Між визначним послом консерватистів Мойсою з Росохача і о. Онутським прийшло до політичного конфлікту, за який о. Онутський кінець-кінців попався під ключ в коломийській вязниці. Тоді Преосвящ. Григорій Хомишин, Епископ Станиславівський, зараз поїхав до Коломиї і відвідав його в тюрмі. Се намісник не забув випімнути Преосвященому. А за сей крок Преосвященого пок. о. Александер Стефанович дуже вихвалював Преосв. Григорія якраз в „Ділі" (хоч нераз воював проти того Владики). Крім о. Онутського Епископ в часі війни й по війні боронив світських і священиків перед арештуваннями, або своєю інтервенцією витягав з вязниці.

А що значать спеціяльно злобні слова „такої моральної підтримки не діждались"? До чого властиво моральної підтримки? Преціньколиб якийнебудь Епископ давав моральну підтримку вязневи, то тільки тоді, колиб був переконаний, що той вязень не винен або коли й винен, то щоб вийшовши з тюрми поправився.

Взагалі ціла стаття в 150 ч. „Діла" перенята великою злобою не так до Лякса як до обидвох станиславівських Владик, яких в очах публичної опінії доконче хоче представити як руйників церковного майна на користь Жида Лякса.

В тій ціли цілий зміст і тон статті старається викликати передовсім здивування, що Епископ уживав як адвоката Жида і то такого Жида, що нарешті попався в тюрму під закидом обману. Одначе таки з тоїж самої статті видно, що Епископ мав відповідні підстави, щоб поручати справу якраз тому адвокатови.

А саме автор статті в „Ділі" наводить виїмки судового вироку, яким Лякса засуджено на довгу вязницю. Та навіть в тім судовім присуді сказано дослівно, що Лякс був адвокатом небуденної мірки і мав небуденні здібности. Отже чи може кепського адвоката вибрав для Дієцезії Станиславівський Владика, коли таку опінію висказав про того адвоката навіть трибунал, що його засудив? А щодо характеру Лякса, то якої іншої запоруки міг очікувати Епископ як мав в опінії судового радника Алексія С а л я к а, одного з найчистіших людей, які колинебудь засідали на судейськім кріслі, що прецінь знають і признають і власти і нарід всюди, де урядував пок. рад. Саляк, як також його ще живучі товариші. А щодо скромности гонорарів за добре полагоджування справ, то Епископ сам особисто переконався про те і можна кождого про те переконати рахунками Лякса, які по сей день істнують та порівнанням тих рахунків з адвокатською тарифою і з рахунками інших адвокатів.

Отже на якій підставі відбувається дальше цькування проти Епископа в укр. „патріотичній" пресі?

А може скаже хто: Та нащо було взагалі приймати адвоката Жида? На се питання була вже докладна відповідь в одній з великих статей „Нової Зорі", яка потому вийшла й окремою відбиткою в брошурі. *) Тут скажемо коротко: То був час, коли всі українські адвокати або отверто ворожо виступали проти Епископа і Церкви, як прим. провідник радикалів др Лев Бачинський, або просто не хотіли заступати Епископа цькованого т. зв. патріотичною пресою, бо не хотіли наразитися тій пресі та підбурюваній нею суспільности. Отже що властиво мав Епископ робити з численними справами? Засягнув опінії найчеснішого судового радника і після його вказівок віддав справи здібному чужому адвокатови: бо іншого виходу не було.

А відвідини в тюрмі чейже зовсім зрозумілі для кождого думаючого чоловіка, хочби з тої причини, що хто перед судом заступав нераз дуже тяжкі і великі справи Епископства, той складаючи своє урядування не всьо міг відразу пояснити, що вимагає пояснень.

Так виглядає правда про взаємини між Преосв. Григорієм, Епископством та епархіяльною касою з одної сторони й адвокатом Ляксом з другої сторони.

А на кінець найцікавіше. В обговорюваній статті „Діла" є таке місце:

„Це не є байдужа і маленька справа, коли оборонець Лякса у своїй промові перед судом прилюдно боронить Лякса словами: „Oskarżony dr Laks mimo swych przewinień musi posiadać pewne walory, skoro stan. biskup ks. dr Chomyszyn od szeregu lat używa go jako swego doradcę prawnego, a także ks. biskup sufragan Latyszewski żyje z oskarżonym w zażyłej przyjaźni."

Не входимо в те, чи в своїй промові перед судом оборонець Лякса боронив його якраз так, чи може трохи інакше. В усякому разі жидівський оборонець виказав більше пошани для катол. Епископів, ніж деякі люди, що називають себе католиками і містять клевети на своїх Епископів у пресових орґанах, які також нераз називають себе католицькими. В наведенім цитаті цікаве щось инше, а саме те, що автор статті в „Ділі" ужив його очевидно задля дистинкції, яку зроблено між Преосв. Хомишином (що тільки „уживав" Лякса як свого правного дорадника) і Преосв. Лятишевським (який мнимо живе з Ляксом в тісній приязни). Хто вміє читати між стрічками і між словами, той з самого факту наведення такого цитату може додумати, яка повінь злоби жде Преосв. Лятишевського, якби так по найдовшім життю Преосв. Григорія довелося йому вийти на Голгофту, де жде кермування станиславівською дієцезією.

З факту наведення того цитату видно доволі виразно, якої категорії люди помагали його вкладати в ту статтю авторови, який виступає в ролі „обличителя" і моралізатора супроти обидвох станиславівських Владик: старшого Еп. Ординарія й молодшого Епископа Помічника.

Sapienti sat, як колись любило писати „Діло", sat на тепер і на будуче.

*) Гл. в брошурі „Гоги і Магоги", Львів, 1936 — статтю п. з. „Антонів огонь", ст. 39—43.

З Німеччини

Зїзд католицьких Епископів.

Берлінський кореспондент „Стампи" звідомляє, що у висліді конференції німецького Епископату виїде до Кастель-Ґандольфа спеціяльна місія, яка повідомить Святішого Отця про резолюції зїзду. Вони відносяться в першу чергу до проблеми віроісповідної партії, що її ліквідує тепер німецьке правительство. В звязку з тою вісткою кружляють поголоски в добре поінформованих кругах, що підчас конференції у Фульді мали проявитися тенденції націховані більшим зрозумінням для становища німецького правительства. Се дозволялоб мати більшу надію на деяке відпруження у взаємовідносинах між німецьким Епископатом і світськими властями III-ої Німеччини. Такі самі вістки подає берлінський кореспондент „Месаджеро".

Дешеве джерело купна

САДЖЕНИЦІ ВИНОГРАДУ, нещеплені однорічні по 30 сот., дволітні по 35 сот. Саджениці щеплені на американській лозі однорічні 50 сот., дволітні 60 сот. в найліпших десерових сортах і відпорних на грибкові хороби враз з точними описами їх садження та дальшої годівлі, поручає зі своєї шкілки: Лев Пилявський, Czortków, ul. Średnia 42.

ЛІТЕРАТУРА — НАУКА — МИСТЕЦТВО

Марійські видання

о. Іриней Назарко ЧСВВ. **Євхаристія й культура.** Накладом Марійського Товариства Молоді. Львів 1937. Ст. 36 + 1 нпг., форм. 168 × 240 мм. Ціна 0.50 зл.

„Де Євхар. Христос почав виконувати свій спасенний вплив, там людська культура поступала скорим темпом вперед, там наставала доба якнайкращого розцвіту справжньої культури". Сю тезу доказує о. Ір. Назарко в книжці „Євхаристія й культура" на основі цікавих історичних даних. Отже розглядає вплив Пресв. Євхаристії на культуру серця. Дальше маємо уступ про вплив Пресв. Євхаристії на зверхню культуру. Через культуру серця Пресв. Евхаристія впливає на зверхню культуру через обнову суспільного ладу, через розвій науки та мистецтв. Рівночасно Пресв. Евхаристія викликує повстання ріжних монаших чинів. Отже справедливо о. Вайс накликував на Евхаристійному Конґресі у Відні 1913 року: „Нехай сьогоднішні народи дозволять Евхаристійному Христові ділати на свої держави, а тоді пануючі будуть безпечні, піддані будуть вдоволені й щасливі, а при тім побачимо справжній розвиток культури на кождій ділянці людського життя."

Другу частину книжки о. Назарко назвав „Євхаристія й українська культура". На основі маловідомих історичних даних автор дає начерк про культ Пресв. Евхаристії на українських землях та його поширення. Дані дуже цікаві. Ось прим. чи знаємо ми, що за останній рік у самих тільки 20 василіянських церквах приступило до св. Причастя понад 571 тисяч людей?... Отже „живчик евхаристійного життя серед нашого народу бе щораз то сильніше, піддержуючи в нас справжнє внутрішнє життя, даючи нам внутрішню силу та спираючи духову культуру нашого народу на найтрівкіших підвалинах" (ст. 27).

Дійшовши отак до висновку, що культ Пресв. Евхаристії має свою світлу історію й традицію серед нашого народу, автор доказує дальше цікавими фактами з нашої історії вплив Пресв. Евхаристії на культуру серця світлих постатей нашого минулого та вплив на важніші ділянки української зовнішної культури, прим. на літературу, архітектуру, іконографію, проповідництво, музику й т. п.

Хоч брошура о. Назарка не вичерпує основно предмету, проте навіть у тім начерку подає систематично богато цікавого матеріялу й так стане піонірською працею в тій ділянці.

Мова автора приємно відбігає від сумної традиції мовної неохайности. Гірше з коректою. Видання дуже гарне, хоч просте, та дешеве.

о. Іриней Назарко ЧСВВ. **Під Марійський Прапор!** Бібліотека Марійських Товариств ч. 1. Львів 1937. Стор. 28, форм. 71×115 мм. Ціна?

Симпатично написана брошурка обговорює дві проблеми: 1) Сучасність і Марійські Дружини та 2) Методу еліти в Марійських Дружинах. Цею брошуркою Марійське Т-во Молоді відкриває нову „Бібліотеку Марійських Дружин"; на жаль видавництво не подає пляну й намірів, хоч має три вільні сторінки на обгортці.

Катехизм Марійських Дружин. На основі Гаррассера уложив о. Іриней Назарко ЧСВВ. Львів 1937. Накладом Марійського Т-ва Молоді. Ст. 42, форм. 101×160 мм. Ціна 0.30 зл.

В нас ще й досі не знають, що таке Марійські Дружини, чим вони ріжняться від церковних брацтв, які дають духовні користи й т. п. Відповідь на всі ті питання знайдемо в „Катехизмі Марійських Дружин". Маємо в нім 60 запитів і відповідей на такі головні теми: 1) Істота й ціль Марійської Дружини; 2) Перші початки й розвій Мар. Дружини; 3) Мар. Дружини на українських землях; 4) Члени М. Д. та їх обовязки; 5) Оснування і провід М. Дружин; 6) Дружинні сходини; 7) Дружинні привілеї та користи; 8) Розквіт і занепад Марійської Дружини.

Коли порівняти „Катехизм" у перерібці о. Назарка з оригіналом Гарассера, то бачимо, що наша перерібка не лише дорівнює оригіналові, але навіть перевищає його; особливо симпатична більша льогічність і ясність брошури о. Назарка від оригіналу о. Гарассера. Дальше зовсім нові дані маємо в о. Назарка про наш Марійський рух. Шкода лише, що о. Назарко не подав чомусь даних про Марійські Кружки й Союзи, які в нас особливо сильно розвинені. Маймо надію, що в другому українському виданні „Катехизму Марійських Дружин" автор доповнить свою цінну брошуру такими даними.

Основний Статут Марійських Дружин. Видання друге справлене і доповнене, зладив о. Ір. Назарко ЧСВВ. Накладом Марійського Т-ва Молоді у Львові. 1936. Стор. 54, форм. 73×113 мм. Ціна 0.30 зл.

Наче доповненням „Катехизму Марійських Дружин" є отсей „статут". Він подає офіціяльні дані, що то є Марійська Т-во і яка його ціль, а в додатку маємо ще в тім статуті витяг з рішень І і ІІ зїзду Провідників Мар. Т-ва Молоді, короткий витяг обовязуючих рішень та інструкцій Головної Управи М. Т-ва Молоді (м. і. про Марійські Кружки й Союзи), дані про обовязки Виділів і членів Мар. Дружин та вказівки й літературу для оо. Провідників. Отже сей Статут властиво можнаб назвати коротенькою енцикльопедією цілей і обовязків та програми праці для наших Марійських Дружин, Союзів і Кружків, для їх Провідників і Виділів.

Обряд приняття до Марійських Дружин і Кружків зладив о. Іриней Назарко ЧСВВ. Львів 1936. Накладом Марійського Т-ва Молоді. Стор. 54, форм. 100×150 мм. Ціна?

Се одобрені Митрополичим Ординаріятом обряди приняття до: 1) Марійських Дружин, канонічно основаних, 2) Марійських Кружків. У книжечці є крім того гимни (з нотами) Мар. Дружин і Мар. Кружків. На кінци брошури подано спис відпустів і привілеїв Марійських Товариств. Коли хто довідається про ті великі духові користи, хочби вже з самих відпустів, які дає католицька Церква для Марійських Товариств, той уже длятого впишеться до сего знаменитого Товариства, щоб стати учасником тих користей.

о. Іриней Назарко ЧСВВ. **Молодь. Її сучасний стан в ріжних краях Европи.** Львів 1935. Накладом Марійського Т-ва Молоді. Стор. 32, форм. 118×173 мм. Ціна 0.20 зл.

Ця книжечка-відбитка з „Нової Зорі" (чч. 859—862) з 1935 року. Подано в ній схематичний огляд католицького руху й життя серед молоді українського й інших народів. Спеціяльну увагу звертає автор на католицькі організації й товариства молоді по всіх важніших країнах Европи. Отже се дуже цінна інформаційна праця й добре, що вийшла осібною відбиткою. Шкода лише, що автор не подав іще точних адрес важніших товариств та літератури на тему, про яку пише.

Як бачимо з наведеного огляду, наша Марійська література розвивається досить гарно. Особливо — на мою гадку — причиниться до її зросту й поширення відновлене видавання „Вістника Марійських Товариств". Як відомо (про се писала „Нова Зоря" в статті „На шляху до Альказару") „Вістник Мар. Товариств", орган Управи Мар. Т-ва Молоді, виходить від 1937 р. вже періодично, покищо як тримісячник. Річна передплата 2 зл., поодиноке число 0.50 зл. — адреса: Марійське Т-во Молоді, Львів, почт. скритка 108. „Вістник М. Т." редагований живо й цікаво та містить богато інтересного матеріялу.

Для дальшого уліпшення своєї пресової акції Мар. Т-во Молоді повинно продовжувати видавництво популярних апольогетичних брошур „Правда — листки для поглиблення світогляду" (яких досі вийшло вже 18 чисел) та „Цікавих Оповідань" (досі 20 книжечок). Також можнаб печатати додатково в „Вістнику М. Т." якісь Марійські театральні сценки та оповіданнячка. Можнаб також видавати переклади повістей на Марійські теми. Така белетристика напевно причиниласяб до поглиблення й поширення Марійської ідеї.

Ще одно: свої видання Мар. Т-во Молоді повинно оголошувати постійно на кождій своїй книжці, а не лишати обгортку брошур вільними. Хоч воно краще виглядає та рекляма видань вартніша від естетичного вигляду.

Малий підручник для вжитку провідників і членів Архибрацтва Божої Матери Неустанної Помочи, основаного при церкві ОО. Редемптористів у Станиславові. Станиславів 1935. Накладом Чина ОО. Редемптористів. III наклад, 20—50 тисячів (!). Стор. 64, форм. 91 × 153 мм. Ціна?

Дня 22 грудня 1927 р. в Станиславові при церкві ОО. Редемптористів повстало брацтво в честь Пр. Діви Марії Неустанної Помочі. Закладаючи те брацтво, ОО. Редемптористи мали намір зарадити особливим потребам вірних нашого обряду, а саме „згуртувати богато душ, у першу чергу таких, що брали участь у св. Місіях голошених Місіонарями Ч. Св. Ізбавителя, щоб за Неустанною Поміччу Божої Матери вести життя більш совершенне через часте приниманя св. Тайн". (Ст. 8). Одобрене всіми трьома Ординаріятами се брацтво так поширилося, що при кінці 1929 року мало вже 15 тисяч членів. На прохання І. Е. Преосв. Григорія Хомишина Свт. Отець Пій XI письмом з 12. IX. 1932 р. підніс се брацтво до гідности Архибрацтва з постійним осідком у Станиславові. Рівночасно Свт. Отець уділив членам Архибрацтва богатих відпустів.

„Малий підручник" подає коротку історію ікони Матери Божої Неустанної Помочі, історію Архибрацтва, його статути, спис відпустів, молитов і обряду приняття членів Архибрацтва. Дальше маємо в книжечці дуже гарно підібрані всякі молитви та розважання при посіщеннях Найсв. Тайн. Так „Малий підручник" є наче коротким духовим провідником і рівночасно молитвенником для членів Архибрацтва. — о м м.

Нові видання

Catalogus Ordinis basiliani s-ti Josaphat Provinciae ss. Salvatoris ineunte anno 1937. Żowkwa, Typographia PP. Basilianorum — 1937. 22.5×15.1, 53 + (3).

Catalogus Provinciae s-ti Nicolai Ordinis basiliani s-ti Josaphat ineunte anno 1937. Uhorod, Typographia PP. Basilianorum — 1937. 23×15.2, 51 + (1).

Catalogus Ordinis basiliani s-ti Josaphat Provinciae Americano-Canadensis ss. Cordis Jesu ineunte anno 1937. Mundare Alta, Typographia PP. Basilianorum — 1937. 23×15.2, 27 + (1).

Перед нами нові василіянські Каталоги, а саме трьох василіянських Провінцій: Галицької пресв. Спаса, Закарпатської св. Николая й Американсько-Канадійської Пресв. Ісусового Серця. Пе-

чатані василіянські Катальоґи (Схематизми) на українських землях мають свою славну традицію від другої половини 18 стол. Давніші Катальоґи, передовсім з 18 стол., це сьогодні бібліографічні рідкості. Комплєти їх має Василіянська Бібліотека у Львові, а комплету їх не має ні одна прилюдна бібліотека в Польщі. Нема сумніву, що василіянські щорічні Катальоґи мають велике значення для історичної науки в нас як тепер так і пізніше для будучих дослідників василіянського минулого.

Галицька Провінція Пресв. Спаса, що нею рядить Впр. о. Віталій Градюк ЧСВВ як протоігумен, має 20 монастирів у місцевостях: Бучач, Букова, Варшава, Добромиль, Дрогобич, Гошів, Завалля, Золочів, Жовква, Краснопуща, Крехів, Кристинопіль, Лаврів, Львів, Михайлівка, Перемишль, Підгірці, Погоня, Станиславів і Улашківці. Членів монахів має ця Провінція 378 (священиків 123, студентів 108, братів 147). Яку розмірно велику й широку працю ведуть галицькі Василіяни в нашому народі, — це відоме всій нашій суспільності.

Закарпатська Провінція св. Николая, що до неї належать монастирі в Чехословацькій Республиці, Мадярщині, Югославії й Румунії, має 11 монастирів. Членів 163 (священиків 45, студентів 42, братів 76). Протоігумен у цій Провінції: Впр. о. Полікарп Булик ЧСВВ (родом із Галичини).

Американсько-Канадійська Провінція Пресв. Ісусового Серця, що нею рядить Впр. о. протоігумен Навкратій Крижанівський ЧСВВ, має 5 монастирів у Шікаґу, Едмонтоні, Монтреалі, Мондері й Вінніпегу. В Мондерському монастирі приміщений новіціят, далі студії гімназійні, реторичні, фільософічні й богословські. Членів має ця Провінція 93 (священиків 26, студентів 46, братів 21).

Крім цих трьох Провінцій василіянський Чин має ще Віцепровінцію Аргентино-Бразилійську св. Йосифа, якої Катальоґ на цей рік ще до нас не дійшов. Рядить нею Впр. о. Маркіян Шкирпан ЧСВВ. Провінція та має 6 монастирів. Членів минулого року мала 23 (в тому священиків 12). Увесь василіянський Чин при кінці 1936 р. мав 637 членів: священиків 192, студентів 207, братів 238. Всім Чином кермує ґенеральний Настоятель Всесв. Отець Архимандрит Діонисій Ткачук ЧСВВ, що має свій осідок у Римі. — Слід іще згадати, що 2 Галицькі Василіяни працюють на місійних станицях у Городлі й Грабівці коло Грубешова; крім цього 3 члени Галицької Провінції ведуть Папський Семінар св. Йосафата в Римі.

Плуг та Меч, неперіодичне видання Українського Союзу Гетьманців Державників. „Плуг та Меч“ в Реп. Аргентині. Буенос Айрес, травень 1937, ч. 3. Сторін 24, формат 16.3×18 цм. Зміст: С. Гаріл: Молитва за Україну. Ст. Цапенко: Прогаяні можливости. А. Білопольський: Маса і провід. Н. Корчак: Монархізм і націоналізм. Б. Катамай: Військовий вишкіл в Америці і Канаді. В. Липинський: Територія як державно-творчий чинник. З організаційного життя: Комунікат Гетьманської Управи. Блискучий успіх Гетьманців. Ріжне. Адреса Редакції: Casilla de Correo 1060, Correo Central, Buenos Aires.

Пушкін по еврейськи

Твір Пушкіна „Евген Онєгін“ появився в Палестині в староєврейськім перекладі А. Шлонського. Для прикладу, як звучить переклад: „Деревня, гдѣ скучалъ Евгеній, Была прелестный уголокъ“. „Кфар хамудос, піно надахас, Шебо Евгеній гор Машмім“. Або таке: „И вотъ уже трещатъ морозы И серебрятся средъ полей“: Взоафім квор кефор вокерах, Гаксеф ясхифу пней шодай... Се більший том „ін фоліо“, на гарнім папері, з дуже гарними ілюстраціями Кузміна.

З РЕЛІҐІЙНО-ЦЕРКОВНОГО ЖИТТЯ

В справі вавельських гробів. Аґенція ПАТ звідомляє: Після приязної виміни гадок між Апостольською Столицею і польським правительством апостольський нунцій о. архиепископ Кортезі й міністр закордонних справ Йосиф Бек устійнили в дипльоматичних нотах засади поведінки на будуче. Згадані ноти звучать: Ексцеленціє! Щоб уникнути всякого сумніву щодо ненарушимости гробів Вавельської Катедри,згідно з бажанням, що його висказало польське правительство супроти Апостольської Столиці, нижче підписаний апостольський нунцій уповажнений потвердити предложення сформуловане Й. Е. краківським архиепископом в письмі до Й. Е. Пана Президента Річипосполитої. Згідно з предложенням гроби королівські й визначних особистостей, в першу чергу марш. Пілсудського, поміщені на постійне в крипті вавельської катедри мається вважати ненарушимими. В послідовности того колиб внаслідок виїмкових обставин наступила конечність якоїсь зміни, устійнюється, що буде річю необхідною узгіднити передтим, в тім разі — з През. Річипосполитої або особою, що її до того визначать — заряджения, що мають бути підприняті. Нижче підписаному приємно висказати Й. Е. міністрові закордонних справ вдоволення, з яким Апостольська Столиця довідалася про щасливе полагодження тої справи, що дотикала глибокі й управнені почування шляхотної польської нації. Монсіньоре Ф. Кортезі користає з тої нагоди, щоби ще раз впевнити Й. Е. плк. Бека про своє найвище поважання. (—) Ф. Кортезі, архиепископ сираціенський, апостольський нунцій. — Ексцеленціє! Я мав честь одержати письмо Вашої Ексцеленції з дня 25 серпня 1937 р., в якому Ваша Ексцеленція зволили мені потвердити, з уповажнення Апостольської Столиці, предложення сформуловане краківським архиепископом в його письмі до П. Президента Річипосполитої. (Тут дослівно повторений 2-ий уступ з ноти Мнс. Кортезія). Користаю з тої нагоди, щоб висказати Вашій Ексцеленції вдоволення, що його відчуває моє правительство, коли бачить справу вавельських гробів полагоджену в спосіб, що узгляднює управнені почування польського народу, а одночасно не нарушує пошани, яку має в Польщі Католицька Церква. Ваша Ексцеленція зволить приняти запевнення мого дуже високого поважання. Міністр закордонних справ (—) Й. Бек. Варшава, дня 25 серпня 1937 р.

Католицька Акція в Польщі орґанізує у Варшаві „Католицьку Студію“, присвячену католицькій суспільній ідеї. „Студія“ обіймає загал актуальних проблєм суспільного життя, насвітлюючи і розвязуючи їх в дусі католицької науки. На ті теми виголосять 23 реферати на пленарних засіданнях, на секціях: перебудови устрою, суспільних проблєм та суспільного виховання. Найбільшу увагу присвятять обговоренню корпоративного устрою, господарської реформи та суспільної політики в Польщі, як також проблємі польського села та середньому станові. Прелєґентами будуть професори і доценти університетів, визначні фахівці та суспільні діячі з цілої Польщі. „Студію“ відкриють в неділю 5 вересня. Після Служби Божої відбудеться інавґураційне зібрання. На ньому виголосять слідуючі реферати: „Фільософічні основи католицької суспільної думки“, „Обсяг і характер заінтересування католицькою суспільною думкою“.

В Ню-Йорку почали в 1872 р. будову катедри в честь св. Йоана на Морнінґсайд'і Райст. В 1892 р. відправлено в храмі першу Службу Божу, хоч будівля не була ще тоді готова. І до нині вона ще не готова, хоч коштує досі поверх 14 міліонів долярів. На докінчення потреба ще 10 міліонів.

ПОЛІТИЧНІ ВІСТИ

ҐУБЕРНАТОРСЬКИЙ УРЯД НА ЗАКАРПАТТІ зачне незабаром свою діяльність. Декотрі посади в ньому вже обсаджені. На провідні становища в ґуб. уряді мають покликати: др-а Семена Грибовського, теперішнього начальника в Перечині, др-а Андрія Марка, фінансового надкомісара з Ужгороду та Бачинського, що вестиме господарські справи. Надкомісарем у ґуб. уряді має стати др М. Лацанич, пресовим референтом Федір Скраль. (Ужгородське „Українське Слово“).

У КРАКОВІ опечатано редакцію „Пяста“, орґану Людового Стронніцтва.

В ДОМІВЦІ ҐАЛЄРЧИКІВ у Кракові поліція перевела ревізію й забрала ряд документів і машину до писання. Дальше слідство ведуть судові власти.

В ЗАКОПАНІМ увязнено професора краківського університету Станіслава Кота і доставлено його до Кракова. Це стоїть у звязку з селянськими заворушеннями на заході. „Дзєннік П.“ в ч. 241 пише, що Кот належить до головних представників масонерії та рішаючих інспіраторів фронту Морж.

У ВАРШАВІ в серпні с. р. сильно зросла почитність закордонної преси. Кіоски на головних вулицях продають не нотовану дотепер скількість тих часописів.

ПРОЦЕС ЗА ЗНЕСЛАВЛЕННЯ висших урядників міністерства скарбу, скінчений недавно у Варшаві, потягне за собою нові карні процеси. І так бувший презес волинської скарбової палати буде обвинуваченій за неправдиве представлення фактів, коли зізнавав в характері свідка, а інші свідки будуть також взаїмно себе скаржити.

В МІНСЬКУ розстріляли 8 „троцкістів - шпигунів“ за затроювання (!) воїяків та підпал військових складів.

БОЛЬШЕВИКИ стягають з поспіхом свої війська до Владивостоку. Там є вже около 1000 літаків, 1100 швидких танків і богато підводних суден.

В М. СІНАЯ (в Ромунії) відбулися наради представників Малої Антанти.

КОНФЕРЕНЦІЯ СКАНДИНАВСЬКИХ ДЕРЖАВ відбудеться 7 вересня с. р. в Стокгольмі. В ній візьмуть участь міністри закордонних справ: Швеції, Норвеґії, Данії й Фінляндії.

МУССОЛІНІ приїде до Німеччини 25 с. м. Він стрінеться з канцлєром Ґітлєром у Берхтесґадені і звідти виїдуть оба до Берліна. Візита Муссолінія в Німеччині триватиме кілька днів.

В ШТУТҐАРТІ (Німеччина) відбувся великий зїзд орґанізації заграничних нац.-соц. партій. На зїзді промовляли м. ін.: шеф орґанізації заграничних нац.-соц. партій Болє, мін. Нойрат і партійний заступник Ґітлєра Гесс. В звязку зі зїздом уряджено виставу під кличем „Нарід і раса“.

МІЖ ПАРИЖЕМ І ЛОНДОНОМ ведуться наради на тему евентуального зорґанізування спільної контролі на Середземнім Морі в звязку з численними випадками атакування торговельних кораблів. Участь в тій контролі малиб взяти також Югославія, Ґреція, Туреччина й Голяндія.

ҐЕН. ФРАНКО володіє 35 еспанськими провінціями і всіми кольоніями. Під владою червоних є вже тільки 11 провінцій в цілости і 4 частинно.

КОЛО АЛЬЖИРУ корабель невідомого походження сторпедував совітський корабель „Тімірязев“, поємности 1.078 тон. Совітський корабель їхав до пристані Саїду з ладунком угля. Залогу врятовано.

ҐЕН. ҐАМЕЛЄН, шеф штабу французької армії, виїхав з візитою до Анґлії.

12 ЯПОНСЬКИХ ЛІТАКІВ бомбардувало велике китайське місто Нанкін.

НАНКІНСЬКИЙ УРЯД має покликати незабаром до зброї всіх мужчин у віці 18 до 45 літ.

Через свою високу якість здобули паперці і тутки (повноватки) „КАЛИНА” СОТНІ ТИСЯЧ ВІДБОРЦІВ

З сим (67) числом „Нової Зорі”, з дня 5 вересня б. р. висилаємо всім нашим П. Т. краєвим передплатникам почтові складанки (чеки П. К. О.). Ними просимо прислати дальшу передплату й вирівнати евентуальну залеглість. — Адмін.

НОВИНКИ

З Тернополя пишуть нам: Ділимося радісною вісткою, що в Тернополі осіли СС. Василіянки й отвирають ще в цім шкільнім році Інститут для дівчат. Дім для приміщення Сестер відступив даром Всч. о. Кордуба при вулиці Дороша. Українська суспільність Тернопільщини прийме радо цю вістку і батьки, які мають дітей в школах, помістять їх в Інституті СС. Василіянок, чим забезпечуть їм солідну опіку і поміч в науці. СС. Василіянкам на новій позиції щасть Боже!

На пресовій конференції, що відбулася у Старостві, заявив староста, що незабаром будуть навчати ходити публику в усіх дільницях. Дотепер вишколено кільканацять плютонів поліції, спеціяльно призначеної до реґуляції вуличного руху. На деяких вулицях зовсім здержать коловий рух. Згодом, коли час викаже доцільність тих заряджень, Староство визначить червоними кістками лінії переходу через поодинокі вулиці. Всіх, що не будуть повинуватися інструкціям адміністраційних властей, каратимуть гривною по 1 зл. В найблищих днях перенесуть відтинок навчання публики у напрямі Східних Торгів, де сподіються більшого колового руху у звязку з відкриттям Сх. Торгів.

Як ходити. У Львові з доручення старости порозліплювано ряд афішів, що повчають публику про спосіб ходження. І так вулицю треба переходити все в прямій лінії, а ніколи наскіс. Дозволено се тільки на вулицях і відтинках незагрожених коловим рухом. Крім того треба ходити все правою стороною. В більше рухливих частинах міста позначено вапном лінії переходу з хідника на хідник. Лише в тих місцях вільно переходити вулиці, інакше на місци платиться кару 1 зл. Розуміється, з поліцаями не треба задля того сваритися, бо вони тільки виконавці наказу.

Микола Удовиченко, ґенерал-хорунжий армії УНР, помер після тяжкої недуги в Омекурі у Франції (департамент Мозель). Покійний був недужий на сухоти.

Катедру Осмомисла в Крилосі відвідало в день Успення Пресв. Богородиці знов коло 5000 прочан з усіх сторін нашого краю.

У Станиславові вийшов на волю Михайло Остапяк, студент богословії, засуджений на 10 місяців вязниці у шкільному радчанському процесі.

В Узині станиславівського повіту оснували Польську Безвідсоткову Позичкову Касу. Головою управи вибрали кс. Клеменса Колву, настоятеля ОО. Домініканів.

В Олексятах і Берестянах самбірського повіту посвятили нові „людові доми” для латинників і тепер почали будову „людового дому” в Корналовичах.

Гумор. — Чи можеш позичити мені 100 злотих на один день? — На жаль ні! Але можу позичити 1 зл. на 100 днів.

Східні Торги у Львові вдадуться сего року дуже добре. Привезено велику масу заграничних експонатів, головно з Німеччини. Новоприбуваючим вже відмовляють місця. Відкриття наступило 4-ого с. м.

Підчас Східних Торгів у Львові заведуть почтовий уряд у павільоні „Табромік”. Цей уряд буде доступний для публики в днях 3 — 17-го вересня с. р. включно від год. 8-ої до 20-ої без перерви й без огляду на неділі й свята.

Розправа скарбових урядників затьмила навіть скандалічну аферу Паралевичевої. Так ту розправу характеризує польська преса. Свідки зізнають, що протеґовано тих урядників, які робили надужиття і що оден з фільварків коло Вілянова називають „фільварком заслужених”, бо там мають власність самі урядники мін-ва скарбу.

В Варшаві страйкують сезонові робітники, заняті при каналізаційних роботах, при водотягах та при міських плянтаціях. Вони домагаються підвижки платень 20 — 25% і поширення робіт до 6 днів в тиждень.

В Білостоці почав виходити соціялістичний щоденник напряму ППС. Він називається „Роботнік Бялостоцкі”.

До Польщі вернулося кільканацять інжинірів, техніків та інших фахівців, яких заанґажували були Совіти до ріжних робіт. Тепер большевики розвязують умови зі „спецами” у звязку з відомою акцією проти чужинців.

В жидівській лазні ритуальній жебрак Фольсок наробив великого крику. Показалося, що коли він лишив свій одяг в розбиральні, а сам пішов до лазні, невідомий справник відтяв йому ногавицю в штанах і щез з нею. А в тій ногавиці жебрак мав зашитих 7.000 зл. в банкнотах по 50 зл.

Найдешевший сезон у Черчі. Вересень найдешевший місяць у Черчі. Хворі на гостець (ревматизм), ісхіяс, ґіхт, ниркові, шлункові, нервові і жіночі недуги, повинні користати з нагоди дешево і вигідно вилікуватись. Живець відчинений до 10 жовтня. 76 — 1—3

В Берліні почали офіціяльно роздавати протиґазові маски між населення. Ціна одної протиґазової маски 5 нім. марок (около 9 зл.).

В м. Блянкенбурґу (Німеччина) помер у 80-тім році життя нім. ґен. Буссе, б. командант твердині Бовен у Сх. Прусії. Він вславився в початках світової війни геройською обороною тої твердині, що нею не допустив до злуки російських армій над Німаном і Нарвою. Се мало великий вплив на дальший хід війни.

Кард. Вердіє, парижський архиепископ, приняв на авдієнції прогульку польських священиків з еп. Томаком перемиським суфраґаном на чолі.

Голяндія займає перше місце в продукції квітів.

Гумор. — Теперішні служниці. — Марисю! Шиби такі брудні, що вулиці не видно! — Прошу пані, або не можна отворити вікно?...

ЕКОНОМІЧНІ ВІСТИ

Вимір ґрунтового податку. В звязку з декретом президента з дня 4 листопада 1936 р. про зміну приписів щодо ґрунтового податку скарбові уряди приступили до виміру того податку на змінених умовинах. Велика скількість платників ґрунтового податку, повторювання імен і назвиск на терені тої самої громади і врешті нескладання податкових заяв, передбачених розпорядком міністра скарбу, внаслідок браку належного знання тих приписів, — можуть при вимірі податку спричинити блуди щодо особи платника, або податкового предмету. Супроти того міністерство внутрішніх справ в порозумінні з мін. скарбу зарядило, щоб уряди громадські і міські зголошували завважені незгідности властивим скарбовим урядам, щоб їх дослідити й усунути. Рівночасно в звязку з сумнівами, що їх підносять воєвідські уряди і самоурядні союзи східних воєвідств щодо примінювання дегресії при вимірі комунальних додатків до ґрунтового податку, мін-во вияснило, що полекші для дрібних платників державного ґрунтового податку, передбачені декретом президента, відносяться автоматично до виміру комунальних додатків до державного ґрунтового податку. Справ тих треба завчасу припильнувати, бо тут найяркіше справджується приповідка: „Що затягнуть пером, того не витягнеш волом”.

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення Редакція не відповідає.

КІНА

АТЛЯНТИК: Велика любов Бетовена.
КАСИНО: Герої моря.
КОПЕРНИК: Підводний човен ч. 9.
МУЗА: Пані міністер танцює.
СТИЛЕВЕ: В тіни самітної сосни.

Бідна, інтеліґентна сирота, в середнім віку, без праці, в крайній нужді, просить сею дорогою якоїнебудь праці. Ласкаві зголошення: С. С. у п. Костя Башенського в Гутиску, п. Крехів.

ФАБРИКА ХЕМІЧНИХ ВИРОБІВ
О. ЛЕВИЦЬКА і С-ка
Львів, ул. Кордецького 51.
Тел. 260.04. ПКО. 503.881.
поручає власні вироби найкращої якости:
Пасту до взуття „Елеґант” терпент.
Пасту до підлоги, Французьку масу.
Пасту до взуття „Елеґант” воскову
Віск комбінований до підлоги
Васеліну до шкіри
Синку до білля
помадкову й коронову
Шварц до чобіт
Віск шевський
Смолу шевську
Л е п на мухи

ЦІНИ ОГОЛОШЕНЬ

Ціни розуміються за одношпальтовий рядок (ширини 70 мм.) о висоті 1 мм. Висота шпальти 370 мм. За оголошення (кромі дрібних) в застереженому місци дочислюється 20%. Дрібні оголошення поміщується по вплаченні належитости готівкою або почтовими значками.

Шпальтові оголошення

В рубриці: „Оголошення” . . . . . 30 сот.
В тексті і в новинках . . . . . 50 „
На першій сторінці . . . . . 60 „
Дрібні оголошення по 8 сот. за слово. Перше слово і товстий друк числиться подвійно. Найменше оголошення (9 слів) 80 сот.

Сторінкові оголошення

На останній сторінці: ¹/₂ стор. 180. — зол., ¹/₄ стор. 90. — зол., ¹/₈ стор. 45. — зол., ¹/₁₆ стор. 25.—зол. В редакційному тексті: ½ стор. 280.— зол., ¹/₄ стор. 140. — зол., ¹/₈ стор. 70. — зол., ¹/₁₆ стор. 35. — зол.

При кількаразовім анонсуванні даємо значну знижку

Видає й редагує Комітет У. К. О. — В друкарні „Графія” Львів, Тиха 5. Тел. 202-83. — Відповідальний ред. Панталеймон Хитра.

Opłatę pocztową uiszczono gotówką.

Рік XII. Львів, четвер, 9 вересня 1937. Ч. 68 (1068)

НОВА ЗОРЯ

Виходить 2 рази тижнево: в четвер на 8 ст. під неділю на 8 ст.

АДРЕСА: Нова Зоря, Львів, ул. Гродзіцких ч. 2. І. п. - Тел. 105-72.

Передплата в краю: чверть-річно 6 зол., місячно 2 зол., Закордон. чверть-річно 9 золотих

ЦІНА ЧИСЛА 20 СОТ.

Конто П.Щ.Львів 505.796

ЩО ДІЄТЬСЯ В СВІТІ

Бельгія заборонила конгрес безбожників.

Правительство Бельгії під натиском всеї публичної опінії заборонило відбути в Брукселі міжнародний конгрес безбожників, на який вже дало було дозвіл. Натиск був майже однодушний, бо виступили проти конгресу не лише католицькі, але й некатолицькі ґазети. Незалежний щоденник „Метрополь" писав, що большевики розвинули просто затрівожуючу пропаганду в справі того конгресу. Централя безбожників у Москві розіслала 1,200.000 запросин на конгрес у Брукселі в формі почтівок, адресованих до ріжних установ і приватних осіб всіх країв. Крім того розіслано 3,600.000 безплатних брошур до 43 держав, головно до Еспанії, Франції, Бельгії й Чехословаччини. Бельґійська преса слушно перестерігала перед тим заливом отруї безбожництва, вияснюючи, що се під покришкою „боротьби за релігійні ідеї" відбувається експанзія большевизму. „Памятайте, що по Мадриді може прийти черга на Брукселю!" закричала преса й уряд Бельгії послухав її та заборонив конгрес безбожників.

Лівий студентський інтернаціонал.

„Вег унд Ціль" в ч. 8—9 приніс отсю замітку: В Парижі відбувся в половині липня конгрес обєднання соціялістичного і комуністичного студентського інтернаціоналу. В ньому взяли участь 154 делегати з 24 країв. Конгрес закінчено створенням обєднаного студентського інтернаціоналу. Нова організація обіймає вже від свойого оснування понад 70.000 членів в 24 державах. Інтернаціонал буде видавати орган з правильними інформативними вістями. Провід віддадуть секретаріятові й прибічній раді, в якій обі обєднані організації будуть заступлені в однаковій силі. — Се очевидно грізний прогностик для Европи.

Цікаві відкриття в Софійськім Соборі.

В київськім Софійськім Соборі вже кілька літ переводять реставраційні праці. В останніх днях під тинком одного луку відкрили мозаїкове зображення праотця Аарона. Відкрита частина мозаїки відзначається, по словам „Ізвестій", незвичайною яркістю красок і гостротою рисунку. За ввесь час реставраційних праць під слоями тинку відкрито около 200 кв. метрів мозаїки. Се цінна памятка перших часів христіянства на Руси, яке совіти так божевільно винищують.

Нова виборча ординація в Польщі.

„Дзєннік Польскі" в ч. 246 приніс телефонат з Варшави такого змісту: Коли візьметься під увагу, що на крайній правиці партій є Стронніцтво Народове (Вшехпольське), нездібне в тій ситуації до ніякої реальної політичної концепції й обтяжене баґажем своїх формул та невилічимих пересудів, то для відповідальної державної політики висувається конечність сформулювати такий плян, який перешкодивби розпутанню в Польщі домашньої війни на еспанський взірець. Се тим більший обовязок, що викликання такої війни в Польщі належить до плянів Коміntерну. Розуміється, нема мови про поворот до старої ординації, а випрацьовують нову на підставі обовязуючої квітневої конституції.

Нові політичні переґруповання.

Остання заява Падеревского, оповіщена в тижневику „Зврот", офіціяльнім орґані т. зв. „Фронту Морж", означає, що Падеревский, який дотепер тримався, що правда тільки офіціяльно, далеко від політичного життя, постановив отверто і чинно підперти концепцію Центрум, зложеного з людовців, НПР (Національної Партії Робітничої) і Х. Д. (Христіянської Демократії). В політичних кругах твердять, що справа повстання Центрум поважно поступила наперед, бо наступило остаточне вирівнання ріжниць між Корфантим, Попелєм і Вітосом. До того Центрум мають тяготіти також деякі елементи ендеції, особливо познанська група. Натомісць між людовцями повстає проти тої політики Вітоса опозиція на терені Конґресівки. (Виленське „Слово", ч. 244).

Населення Франції зменшується щодня о 200 осіб.

Секретар ґрупи послів, що займається популяційною справою у Франції, звернувся до премієра з листом предкладаючи введення у Франції спеціяльних позичок для молодих людей, що хотіли би вступити в стан подружий. Внескодавець мотивує своє предложення тим, що в сім році населення Франції зменшується з кождим днем о 200 осіб. Це поява страшна для будуччини Франції.

Нац.-соц. конґрес в Нірнберґу.

В понеділок зачався в Нірнберґу осьмий конґрес нац.-соціялістичної партії. Він потриває 8 днів. В останнім дні конґресу на традиційній військовій ревії покажуть публиці нові типи мисливських і бомбардуючих літаків. Канцлєр Гітлєр буде промовляти щодня. Він та його співробітники і сим разом ударять в протибольшевицький тон. Рівночасно з конґресом відбувається в Нірнберґу протикомуністична вистава, в якій взяла участь також Італія. Під оглядом внутрішньої політики засадничою нотою промов буде зосередження всіх сил народу довкруги здійснення другого чотиролітнього пляну. Напади на „політичний католицизм" мало правдоподібні. В конґресі возьме участь вперве ввесь дипльоматичний корпус в Берліні. Совітського амбасадора не запрошено. На конґрес прибуде парусот почесних гостей, м. і. брат японського цісаря кн. Шішібу. („Ґ. П.").

Часописи з шовку.

Одно велике токійське видавництво постановило видавати часопис на дешевім шовку замість на папері. Сю постанову видавництво узасаднює тим, що шовк мало що дорожчий від паперу, а Японія мусить ощаджувати ліси та зменшувати своє девізове задовження. Наклад ґазети на шовку буде 26.000 прим.

Козачий націоналізм

й УКРАЇНСЬКА КУБАНЬ. *)

Американський часопис „Наш Стяг" (за березень 1937 р.) приніс довгу статтю кубанського козака С. Федорова-Лантуха, як історичну розвідку в справі „Козакії" під заголовком „Що таке Козакія"? Вона має характер відповіді на мою статтю в справі угоди між Гетьманським Центром та „Козакією" (себто з Козаками - націоналістами), що була уміщена в „Ділі" (за листопад 1936 р.), під заголовком „Козачий сепаратизм та Українська Кубань" і в американській „Свободі" (ч. 263 і 264 з 1936 р.), під назвою „Не зрікатись українських земель" (чч. 57 і 58, 1937).

Всупереч редакції „Нашого Стягу", котра називає згадану статтю п. С. Федорова „розвідкою історичною, бо вона опирається на точних наукових історичних даних", зазначую, що та стаття зовсім не має характеру розвідки і вона не спирається на правдивих даних. У своїй статті п. С. Федоров не наводить ніяких історичних документів і не покликується на ніякого вченого історика, ні на історичні праці.

Отже насамперед зазначую, що вся нібито „історична точність та науковість даних", поданих п. С. Федоровим, спрямована та пристосована лише для послуг поставленої ним політичної задачі — створення специфічної козачої держави — „Козакії" та витворення для цієї держави специфічного народу — козацького — „козачої нації". Хоч, правда, ця теорія Федорова розходиться навіть з теорією „козачої нації" УНАКОР — Полтавця - Остряниці.

Майже ціла розвідка п. С. Федорова се грубе порушення історичної правди і науки. Тут маю передовсім на увазі Північно-Кавказькі Українські Землі — Кубанщину, Чорноморщину, Ставропольщину, укр. частини Донщини, Терщини та Астраханщини. Ті землі п. Федоров неодмінно хоче уважати не-українськими та одірвати од України, бо йому подобається власне на них будувати нову державу „Козакію".

Пан Федоров прекрасно бачить усю неприродність своїх замірів — будувати на живому суцільному тілі одної нації ще якесь ніби інше національно-державне тіло (це так, якби хтось хотів, щоб Полтавщина була самостійною од України державою). Отже п. Федоров не шкодує часу і праці, щоб довести дві речі, а саме: 1) що Кубань та инші Північно-Кавказькі Українські землі історично тіло зовсім самостійне, не звязане орґанічно з Україною та її минулим і 2) що етноґрафічно це також не українські території, а якась „покруч", і говорять там люди не чистою українською мовою, а кубанським „наречієм" і т. д. і т. д.

Для цього пан Федоров уживає „доказів" і „способів", якими не користувалися в науці навіть найбільші національні вороги українського відродження, старі

*) В двох числах „Нової Зорі", 1021 і 1022, помістили ми велику статтю кубанського козака п. С. Федорова-Лантуха. Тепер містимо відповідь і на ту статтю пера наддніпрянського Українця, п. В. Васюка. Поручаємо всім Галичанам уважне перечитання сеї статті, бо порушені в ній справи мають велике значіння для загально-української справи. Наші думки в тих справах вискажемо по докладнішім перестудіюванні їх. — Ред.

російські праві кола та вшехполяки, а зі своєю „кубанською мовою" п. Федоров зі Сходу України попадає просто у зворушливу спілку з тими нашими „приятелями" на Заході, що видають „лемківські" букварі та спеціяльні календарі для Гуцульщини, аби лише якось довести, що Лемки та Гуцули — се не Українці.

Пан Федоров антибольшевик, це так, але ради створення „Козакії" робить спільну працю з малоросами та московськими большевиками — комуністами на Північнім Кавказі й Кубані (відомими Мальками, Чорними, Шіянівськими і п.), які ради карієри завзято боряться з українством та теж доводять, що української мови на Північнім Кавказі й Кубані нема, а є мова „кубанська", бо кубанські Українці під впливом якихось невідомих сил виродилися, мовляв, у спеціяльну „кубанську націю" та що „всім національностям єдиний шлях до соціялізму через великоросійську культуру". (З дискусій про українізацію Північного Кавказу в РСФСР).

Таким чином московські комуністи й малороси Північно-Кавказьких земель й Кубані і п. Федоров-Лантух на еміграції роблять під цим оглядом о д н у національно-ворожу р о б о т у, а суть цієї роботи в тім, що там і тут провадиться наступ на українство, лиш іншими способами.

Ріжниця між цими акціями лише та, що п. Федоров виступає тут перед українським суспільством як „у к р. п о л к о в н и к" і це створює йому певний „авторитет". Тимчасом лідер другої ґрупи — „Козакії" з „Вільного Козацтва", теж Кубанець п. І. Білий, рішуче заперечує п. Федорову цей титул як також інші дані, подані Федоровим про свою особу в статті „Що таке Козакія" (д. Вільне Козацтво, ч. 221). Цим титулом, коли справді він його не має (та й іншими неправдивими даними) п. Федоров особливо надужив довіря Українців з Галичини та инших земель, які в далеких од них східно-українських справах менше поінформовані і слабше орієнтуються.

Це причинилося теж до того, що широко розіслану до українських часописів статтю Федорова „Що таке Козакія" деякі редакції умістили, не підглянувши ближче тенденцій та мети виступу п. Федорова.

Що-ж п. Федоров твердить у цій своїй статті?

Отже передовсім п. Федоров силкується цілком відсепарувати історію українського народу Кубані, Чорноморщини, Ставропольщини та українських частин Донщини від історії України. Для цього він нпр. твердить, що (передаємо в перекладі з російської статті „Дуби мамріческія"):

а) „на цих землях жили козачі предки, коли ще не було і самої київської держави князя Володимира" і „тоді вони мали тут свою епархію, в той час, коли Русь (Україна В.) ще не була хрещена, і захищали свої границі";

б) „на самій Кубані було лише 50% населення, що балакало говіркою, близькою до української мови";

в) „таксамо не можна говорити і про відділення цих земель від України і передачу їх „Козакії", бо вони ніколи не були українськими, а завжди і лише козачими, і ніколи не було ніякого державного акту про приєднання цих земель до України";

г) „козаки (які?) відбудовують свою цілком незалежну суверенну державу „Козакію", таксамо як це роблять Українці з Україною";

д) „назва Україна, як назва державна, не більш старша, ніж наша держава козача, котру ми тепер називаємо „Козакія";

е) „земля ця була козачою, а не українською, на котрій українське населення опинилося лише в силу кольонізації її старшиною, а на Кубані і зовсім лише з 1864 року, коли було дозволено селитися на Кавказі не козакам";

ж) „Кубань і всі Північно-Кавказькі землі не є ні етноґрафічно ні історично українською територією і ніколи не належали до старо-українських земель";

з) і кінчає тим, що „йти на безвідповідальну провокацію, рекомендовану Васюком, означалоб загубити в корені все українське діло меншин на території козачої державности..."

Отже у всіх цих своїх твердженнях п. Федоров різко росходиться з правдою і наукою. Бо Східні чи Північно-Кавказькі українські землі се продовження суцільної української національної території, національно ґравітуючої до України, се прастара власність українського народу, як і землі Великої України, Галичини і т. д.

Вже довго передтим як виступила Київська Держава на ширшу історичну арену свого державного буття сиділи сильні старо-українські племена на Подонню й Підкавказзю. Український народ, створивши свою державу над Дніпром у другій половині IX ст., ширив свої володіння не тільки на південь, до Чорного моря та долішнього Дунаю, не тільки на захід, до Висли і Карпатських гір, не тільки на північ, але і на схід і південний схід.

Існує навіть думка, що тут у Тмуторокані, був один із центрів найдавнішої Руси-України (Пархоменко).

В кождім разі території, про які говоримо, належали по Озівське море, Кавказ, Каспій і Волгу до старої Київської держави, до Великого Князівства Київського.

Вже в останній четвертині IX ст. київські князі відбувають низку походів на р. Дон, на Північний Кавказ і навіть аж на південний беріг Каспійського моря (Походи: кн. Олега в 913 р., кн. Ігоря в 944—945 рр., кн. Святослава в 964—966 р. і т. д.), для зміцнення Української Держави на сході (Грушевський, І. т. ст. 411).

Підтвердженням того, що Українська Київська Держава міцно тримала під своїм володінням Північно-Кавказькі укр. землі, свідчить договір Київського князя Ігоря з Византією 944 р., яким Ігор між іншим приняв на себе зобовязання не перепускати з північного Кавказу до Криму Чорних Болгар. (Груш. І т., ст. 374).

Крім того відомо, що 80 років після цього договору син Володимира Великого, східньо-український князь Мстислав Хоробрий, якому батько віддав в управління Подонські, Кримські і Кавказькі землі, вирушив був зі своїм військом з Північного Кавказу проти свого брата Ярослава, що сидів у Київі. По Листвинській битві брати підписали угоду між собою, згідно з якою Мстислав володів землями по лівому березі Дніпра, як також Донеччиною і князівством Тмутороканським, а Ярослав рештою земель України-Руси. В початках XI ст., в 1029 р., Мстислав і Ярослав відбули вдалий похід на Північний Кавказ, проти Ясів (Осетин) та Косогів (кубанських Черкесів), де Мстислав вславився своєю перемогою над Редедею (Груш. т. І, 911) і т. д.

Маємо також цікаву памятку, що українські запорозькі козаки-чорноморці прибувши перші в організованій формі на Кубань в 1792 р., пристали до старої української землі Тмуторокані, під іменем Війська Чорноморського. Тут вони знайшли на Таманському півострові (б. Тмуторокань) мармурову плиту з написом: „В літо 6576 (1068) р. індікта 6, Гліб князь мірив море по леду од Тмуторокані до Крчева 854 сажені" (проф. Щербина Ф., т. І, ст. 317).

Отже й українські козаки-чорноморці оселилися на тій самій Кубані, яка в старовину належала до Української Держави. Між іншим ще й до сьогодня на Тамані (стара Тмуторокань), в станиці таманській, там де вийшли на берег українські чорноморські козаки з Рідного Краю-України, стоїть памятник на невеликій скелі, бронзова постать українського, запорозького козака, символ національної традиції сучасного українського козацтва з Кубані.

Можна навести ще богато інших історичних даних, що свідчать про прямий, і то не лише державно-національний, але й духово-культурний та матеріяльний звязок північно-кавказьких земель з Київом.

Тмуторокань (тепер Таманський півострів), яка лежала на великому торговому шляху Европи з Азією, мала велике значіння для давної української держави. І тому київські князі не раз ходили походами на Північний Кавказ, щоб зміцнити її державне положення.

Як і инші українські землі в ті часи Тмуторокань мала свого князя: свого архієрея (архієрей у Фанагорії був уже в VIII ст.). Але с в о г о княжого роду не мала, там князями були ввесь час київські князі.

В другій половині XII ст. Україна стратила Тмуторокань. Спочатку її захопили Черкеси, потім Греки, Італійці, далі Татари й нарешті Турки.

Українське населення в Тмуторокані було дуже знищене, але воно там не переводилося, ховаючись при небезпеці в плавнях та живучи далі між пануючим на тих землях чужим елементом. Натиск Половців, Печенігів, Турків і татарських орд почав випирати український елемент з Подоння й Північного Кавказу, а татарська навала перемінила тутешні землі в пустиню, майже безлюдну, кочовище татарських орд, з центром в Криму. Все-ж таки в XV—XVI ст. на цю пустиню Північного Кавказу, богату всілякими дарами природи, посунулися знову від заходу українські, а від півночі і здовж Дону — донські козаки.

Згодом, як виникла Запорозька Січ (XV ст.), запорожці і взагалі український елемент стали ходити на старі українські житла, селилися там і навіть ворогували з донцями, котрі також забрідали на Озівське море — побережжа Кубані.

Так вже указ російської цариці Лизавети з 11 липня 1745 р. свідчить, що в ті часи на Кубані жило чимало запорожців п о с т і й н о (Еварницький, т. І, ст. 19—20).

А 3 серпня 1775 р. московська цариця Катерина II сповіщає маніфестом: „Зі Запорозькою Січю вже цілком покінчено, знищивши на майбутне й саму назву запорозьких козаків".

Січ руйнує 66.000-не московське військо, армія ген. Текелія, в склад якої входило і 13 полків донських козаків.

Та не дивно, що донські козаки разом з московським військом руйнували Запорожську Січ, бо про це Катерина у своїому маніфесті говорить:

„Нарешті, тіж самі Запорожці стали поширювати свої свавільні присвоєння й до земель, котрі з давніх давен належали нашому Війську Донському, непохитному в належній до нас вірности, яке завжди з відзначенням та мужністю в нашій службі бувало і порядком та доброю поведінкою придбало назавжди для себе дуже добре наше Високочайше Монарше благовоління, — і тим саме робячи донським козакам заборону користуватися тими землями, які вже довгий час були в їх володінню; кождий нормально думаючий може тут легко збагнути як лукавий намір запорозьких козаків, так і дійсну шкоду від того для держави. Заводячи власне хліборобство, вони (запорожці) тим самим розривали основу їх залежности від престолу Нашого і задумували звичайно утворити з себе серед „отечества" область цілком незалежну під своїм власним шкідним управлінням"... (Н. Маркевич, „Исторія Малорос.", т. IV, ст. 446—451).

Це був явний страх перед незалежністю України. Бож Запорожці тягли туди й українських селян-хліборобів з родинами.

Та все це не помагало й рух на північно-кавказькі землі й Кубань продовжувався і продовж XVI—XVII-го віку щораз кріпшав, Українці займали щораз то нові земельні простори та міцно осідали на них.

(Кінець буде).

Інж. В. Вишняк.

РЕДАКЦІЯ РУКОПИСІВ НЕ ЗВЕРТАЄ і з того приводу в переписку не входить.

ОГЛЯД ПРЕСИ

Преосв. Чарнецький в Бельгії

„Новий Час" в ч. 198 приніс допис. К. Мулькевича п.з. „З життя української еміграції в Бельгії". В нім читаємо м. і.:

Українську еміграцію в Бельгії можна сміло поділити на два роди. Перший: це бувші члени У. Г. А. і У. Н. Р., що не можуть, чи мають замкнені ворота до краю, другий: це сірі, денні фізичні робітники, що напливають до Бельгії в пошукуванні праці, бо на своїй землі найти її не можуть. Під теперішню хвилину найбільше засилюють бельгійські фабрики, а передусім копальні Українці з Закарпаття. Начислюють їх около 5 тисяч, — у тому до 500 родин. Найбільшим осередком української еміграції з Закарпаття це: Шарлєруа, Езден, Лімбург, Шерат, Ліеж і Серен. Бельгія начислює після державної статистики 104 тисячі безробітних, (але) нема майже дня, щоб нові транспорти чужинців-робітників не приїздили по контрактам на працю до Бельгії. Це не дивно. Бельгійці, а передусім вальонці, не люблять копальняної праці. Для них вона затяжка і *малоплатна*. І слушно зауважив головний директор езденських копалень у розмові з Преосв. Кир Николаєм, що „без рук чужинців — бельгійські копальні вугілля не випродукувалиб навіть 1/4 *запотребування вугілля на бельгійському ринку*". Українець — добрий робітник. Це почуєте не лише в Бельгії, але всюди, де лише працює українська рука. Тому і використовують нас і шукають за нами. З нагоди висвячення українських питомців у Любені — відвідав Преосвящений Кир Николай нашу розсіяну еміграцію у Бельгії. В Ездені (самі Закарпатці) дня 22. VIII. відбулася торжественна архиерейська Служба Божа в супроводі хору українських емігрантів. Тогож дня загостив Преосвящений до серенської кольонії, де зібралися теж громадяни з Ліежу і Шерату. У великій католицькій салі в Серені короткими словами в імені української кольонії привитав Преосвященого п. Мельничук, а діти зі Шерату привитали деклямаціями й піснями. В півгодинній промові Преосвящений зясував присутнім теперішне наше політично-національне положення на українських землях та радісно витав усіх тих, що, мимо невідрадних відносин, не забувають за свою Батьківщину й свою Церкву. Лагідні й гарні слова Преосвященого остануть надовго в памяті присутніх. По відспіванні „Многая літа" Преосвящений відїхав до Анґлії, щоб там у Манчестері відправити для Українців Сл. Божу. Релігійні потреби Українців у Бельгії заспокоює о. І. Вердт, редемпторист, що укінчив Богословську Академію у Львові. Хоча фляманець, не зле володіє українською мовою і старається всіма силами зєднати українську еміграцію в Бельгії при Церкві. Тимбільш тепер, коли з кожним днем напливають українські робітники з Закарпаття і які наражені на пропаґанду ріжних невідрадних типів зпід червоного і інших стягів, потрібний і дуже побажаний український місіонар-священик — побіч о. Вердта. Донедавна був у Бельгії о. Хомин з Галичини, вихованок *любенського університету*, якому українська еміграція в Бельгії завдячує дуже богато. Він Українець і знав Українців. Вмів підійти до кожного, заглядав до всіх. До сутерин, мансард і до *першорядних помешкань Українців* — переконував, піддержував та приносив радість і успіх усім тим, що їх потребували. Але його відкликали. І ніхто не знає чому. Тепер маємо нових священиків-Українців з Любену, що радо згодилисяб остати в Бельгії і тут працювати, треба лише постанови наших церковних властей.

Польський хаос

„Діло" в ч. 192 принесло передовицю п. з. „Польський хаос". В ній пише м. і.:

Коли чуємо від наших сусідів зітхання, що — мовляв — „ви, Українці, *тримаетесь купи*", — то це може в першій хвилині подобає на глум. А проте фактом є, що українська розпорошеність це ідилля в порівнанні з „декомпозицією" (дуже модне слово) по *польській стороні*. З цього можна вже собі уявити, як виглядають нинішні польські суспільно-політичні відносини. Виглядають вони так, що найкращі специ від польських справ, навіть не зпоміж „меншин" чи закордонних чужинців, а зпоміж самих таки польських журналістів і політиків, щораз більше тратять орієнтацію — хто з ким, де і чому. Варшаву залила в останніх місяцях така повінь преріжних періодиків, органів преріжних партій, груп, течій, клік і котерій, що визнатись у тому лябіринті справді штука. Крім того у щоденній пресі (головно серед 10-грошівок) безупинні зміни та „еволюції". Орієнтуватись найкраще по особах редакторів. Але ба! Хто хотівби до осіб польських політиків і публіцистів прикладати мірку їхнього світогляду зперед — скажім — двох чи трьох літ, той наразивсяби на страшну компромітацію. Стара латинська *пословиця, що* „міняються часи і ми змінюємось із ними", остільки правильна, що нинішній польський день не подібний до вчерашнього...

Найбільш сутнім джерелом польського суспільно-політичного розбиття і розпорошення, що вже доводить до внутрішніх потрясень і криє у собі небезпеку потрясень далеко поважніших, це хибні засновки всього нинішнього державного устрою Польщі, всієї її системи, побудованої на тезі державно-національної однородности, уніфікації і централізму, до якої в останньому часі *причеплено тезу тотальности*, запозичену у чужинецьких взорів, що ніяк до державного польського взору не підходить. Брак свідомости у польських інтелігентських верств та у широких польських масах, *яку небезпеку криє в собі* геополітичне положення Польщі; розбіжність між польською закордонною та внутрішньою політикою; брак зрозуміння для цілої низки найповажніших внутрішніх проблєм Польщі, між ними у першій черзі для проблєми національної; врешті вічне кермування себе почуваннями (яких причини сьогодні здебільша політично неактуальні) як вирішним чинником при вирішуванні найважніших справ, з усуванням на задній плян чинника розумового; з одного боку вибуялий гін до гасел, що їм поклоняється політично примітивна вулиця, з другого боку легковаження собі прилюдної опінії там, де вона дійсно має правду, — це все наприхапцем схоплені, давно відомі, ноторичні причини нинішньої польської „декомпозиції", дарма, що більшість польських громадян ані не свідома тих причин, ані їх не признає.

Постерунковий приказує

„Український Бескид" ч. 34 приніс отсю інформацію: „Командант постерунку в Горуцькім домагається від виділів українських культурних товариств, щоб вони повідомляли його про кождочасне засідання чи сходини виділу. Це нічим необосноване дивне домагання *допроваджує* лише до непотрібних конфліктів з поліцією. Можеб відповідні чинники повчили пана коменданта постерунку в Горуцькім, що такі домагання крайно безпідставні, а то й прямо дивовижні."

Стронніцтво Людове приготовляє демонстрації

„Дзеннік Польскі" пише в 244 ч.:

В політичних кругах звертають увагу, що „збаламучені чинники Стронніцтва Людового, які мають звязки з такимиж чинниками за границею", підготовляють дальші спроби викликання анархії в Польщі. Особливо задумують викликати 10 вересня демонстрацію на польсько-чехословацькому кордоні, підчас котрої демонстранти малиб очікувати повороту Вітоса. Ся форма виступів чисто демонстраційна, тому що поворот Вітоса всеодно не наступить. Після тої демонстрації невідповідальні чинники Стронніцтва Людового малиб перевести спробу таких виступів як в серпні. Деякі чільні представники Стронніцтва рішуче протиставляться тим всім проєктам і зазначують, що в останніх часах провід й організація *демонстрацій опинилися* в руках комуністів, а документи, оголошені в варшавській пресі, виразно вказують, що комуністична партія Польщі зовсім свідомо прямує до масових виступів і взиває до спільного т. зв. *демократичного фронту*. Власти видали строгі розпорядки, що мають завдання ліквідувати всякі спроби анархії. Одночасно можна завважити рішучу нехіть селян до продовжування якихнебудь дальших авантур. В тих умовинах можна надіятись, що злочинні наміри збаламучених чинників не вдадуться і покінчаться цілковитим фіяском.

Чого хоче народ

„Роботнік" в ч. 262 пише в статті п. з. „Народний рух":

...Селяни хочуть бути господарами в незалежній Польщі, а не предметом досвідів „еліти"... бюрократичної. Робітники таксамо хочуть бути господарами. Умові працьовники — також. Ось правда. Від сеї правди вже ніхто не відступить, бо дійсність доставила аргументів без кінця: 1) Процес спільників Парилевичевої, 2) мотиви судового вироку в справі Любовидзкого. Ми льояльно і чесно не генералізуємо тих справ. Та все таки вони — хоч не хоч — характеристичні. Бюрократична „еліта" не здала іспиту... Мусить бути успішна контроля, а таку контролю ґарантує тільки демократія. В тім суттевий сенс домагань людового руху. Такі самі й домагання польського соціялістичного руху і сегодня вже також руху легіонової лівиці: зміна виборчої ординації й нові свобідні вибори... Останній час зрозуміти се і... приняти до відома. — М. Недзялковский.

Що діється внутрі ОЗН?

Появилося друге число місячника „Młoда Польска", офіціяльного органу сектора молодої ОЗН. Як інформує соціялістичний „Дзеннік Людови", місячник ОЗОН-у пише далі про „Фольксфронт", про марксівсько-масонські елєменти та повторює кличі нелеґального ОНР, Болеслава Пясецкого і „Фалянґи" з ближче неозначеним „національним переломом". Місячник „Młoда Польска" нападає на старих легіоністів, оповіщуючи таку заяву: „Для успокоєння умів подаємо, що групку, яка видає „Чарно на бялем", уважаємо рішучо залежною від впливів Фольксфронту". Коли плк. Ковалевский у своїм інтервю з дня 19 серпня с. р. признав, що найбільша польська радикальна партія ППС всетаки національна, бо перше слово її офіціяльної назви це слово „польска" — то молоді озонівці пишуть таке: „Польська лівиця мимо своїх голосних і демонстративних протестів цілком переслякла впливами комунізму. *Комуністи знають* про се аж *занадто* добре, бож самі її спенетрували ідеольоґічно й організаційно — знаючи, що в рішаючій хвилині можуть числити на неї як на цілком свою." Роблячи такі *порівнання*, „Дзеннік Людови" стверджує, що або всі ідеольоґічні заяви Озону продиктовані тактичними зглядами, або Озон не панує над своїм молодим нарибком. В кождому разі такий ідеольоґічний *балаґан* дивно виглядає в організації, що повстала під кличем волі, кермованої одностайно. — „Хвіля", 6630.

Про денунціяцію

Ґазета молодих ендеків АБЦ написала, що ґазета „Зврот" се продовження завішеної владою „Однови". Редакція „Однови" назвала се денунціяцією, якої не повиннося терпіти в приличних дневникарських взаєминах. На те редактор виленського „Слова" Мацкевич станув в оборонї того рода метод і запитує, що властиво значить денунціяція і чому вона має бути зла. Відповідає йому „Роботнік" в ч. 263 як слідує: Є деякі річи, яких доказати не можна і не треба, бо вони істнують поза розумовими виводами, їх вичувається почуттям чести, достоїнства і доброго смаку. Не треба доказувати, що свинство — свинством, або що неприличність — неприличністю. Тайний аґент, який одержує ґажу на підставі ухвалення буджету, нюшкує і доносить так, *як йому каже його влада, не робить* прецінь нічого злого, — але можна сумнівати, чи п. ред. Мацкевич хотівби піднятися того рода роботи, або чи не уважавби образою, якби хтось назвав його „катом", що вішає делінквентів — навіть згідно з судовим вироком. Є річи, яких чоловік з почуттям чести виконувати не може не тому, що се забороняє право чи льоґіка, але тому, що се забороняє почуття особистого достоїнства і смаку. Тому й тов. Недзялковский осудив того рода депунціяторські методи в ґазеті...

Час працює для Німеччини

Паріжський „Фіґаро" приніс статтю Люсієна Роміера з оглядом політики Ґітлєра за останні два роки. В ній читаємо м. і.: „Перед двома роками була Стреза: Німеччина була зізольована... Потому тисячі італійських жовнірів умирали в Абесинії, а Німеччина не стративши ні одного жовніра, не жертвувавши ні одного ґроша, обсадила своїм військом країну над Райном і без спротиву *скріпила* свій вплив над Дунаєм. А що на те французько-англійський бльок? Анґлія впала вже була порядно в дві лапки: в Абесинії й Палестині, а крім того не мала щастя і в Еспанії. Франція мала доволі „*заняття*" *на своїм полудневім фронті* і клопоту з береженням своїх получень. А тепер японський „колеґа" Анґлії постарався, щоб Анґлія мала уріжнороднене життя, він розбурхав Росію й виставив на пробу ґордість Америки. Коли Муссоліні побачиться з Ґітлером, скаже йому: „Ти маєш богато щастя, бо виграєш і пальцем не рушивши!" А Ґітлєр відповість йому: „Я навчився, що блуд Німеччини в 1914 р. полягав на нерозумінні її, що час працює для Німеччини..."

Марксісти між собою

Що плянує Сталін?

Соц. дем. орган „Наєр Форвертс" в ч. 219 на 1-ій стороні п. з. „Що плянує Сталін" висказує про се такі цікаві порівнання й думки: Чи треба приняти, що Сталін по застріленні Тухачевського хоче перевести ту політику, яку в часі процесу підсувано Тухачевському — зовсім так як колись переводив політику Троцького, усунувши Троцького? Коли Роберт Піл в Анґлії прихилився до торговельно політичних поглядів ліберальс, Дізраелі так його вкипів у парляменті: „Благородний льорд заскочив ліберальс в часі купання і вкрав їм одяги". А Сталін знаний з того, що не вдоволяється крадіжю одягів — він має ще звичай розстрілювати обкрадених, щоб потому не могли зголошувати права до своєї власности. Свою методу Сталін так уже виробив, що по розстрілах, які він наказує переводити, можна приблизно міркувати, який буде будучий курс його *політики* (то значить, що він робитиме політику, яку хотіли робити розстріляні — за ту власне політику)...

ОСИП НАЗАРУК

В Княжім Крилосі

Враження, описи, рефлєксії й одна проблєма: Чи відкрита катедра князя Ярослава Осмомисла була православна чи католицька?

Членові недержавної нації робиться часом ніяково на серці, коли оглядає сліди величі своєї давної державности: бо мимохіть приходить на думку питання, чому ми стратили ту свою державність? В наших історіях звичайно пишеться, що ми стратили свою стару державу головно через страшні напади Татар. Та се очевидно неправда. Бо напад Татар нпр. на Персію був далеко страшніший ніж на нас і командував тим нападом сам Джінгіс-Хан, а Персія таки встоялася, хоч кровю сплила ціла. Отже не головно напад Татар повалив нашу княжу державу, а щось інше.

А що таке?

Коли головно не зовнішній удар був причиною упадку нашої державности, то річ ясна, що тої головної причини упадку треба шукати внутрі, в нас самих. А в кім саме? Простий народ очевидно не входив тоді в рахубу. Він робив те, що йому робити казали. Значить, причин упадку нашої держави треба шукати в нашій провідній верстві. Головно розвалювала нашу державну силу анархія бояр і брак ідеольоґічного уоснування центральної влади нашого монархізму. Се останне мабуть іще більше ніж анархія, бо якби не бракувало того уоснування, то влада наших монархів булаб сильна і булаб задушила анархію. Вправді зустрічаємо в літописах заклики до згоди, одначе все те, хоч і щирі, та надто загальні прояви проповідництва, щоб вони могли мати поважний і тривалий вплив. За ввесь час нашої історії не остав навіть найменший слід бодай одної спроби ідеольоґічного угрунтування нашої монархії з сильним центральним правлінням, яка одиноко моглаб тай ще тепер може завести людське життя на великанських українських просторах.

Нема ніякого сумніву, що в народі є навіть глибоке відчуття, ба й розуміння того, яке значіння має господар в господарстві, все одно чи те господарство мале чи велике. Се видно на кождім кроці. Відчуває се навіть дитина з народа. От стоїмо над фундаментами святині Ярослава Осмомисла, а від Золотого Току надїігає малий хлопчина, літ коло 9, з двома яблуками, одно вже надкусив і їсть. О. ректор Бойчук питає його, як називається? Той каже.

— Ну а що тут відкопали, питає його далі.

— Дитина хвилину надумується, а потому каже: „Голову відкопали"...

„Інстинктовна", але глибока думка. Дійсно голову відкопали, голову держави, її сили, значіння і блеску. Та якже далеко також сучасній українській провідній верстві до зрозуміння в політичній практиці, що значить монархія на таких просторах і в таких обставинах.

Тай чи тільки українській провідній верстві далеко до того? Інтеліґенція майже цілого континенту Европи, вихована на кепсько перетравлених охлапах клясичних письменників, що походять головно з часів розкладу античного світа, думає, що брак монарха рівнозначний зі свободою. Се одна з головних причин жахливої пропасти, в яку котиться Европа і з нею вся людська цивілізація.

Очи мимохіть підносяться на дерева, що виросли над фундаментами церкви Осмомисла. Явір, липа.

Шіснацять перехресть було в сій катедрі Ярослава. На кождім з них стояла правдоподібно колюмна, що підпирала повалу.

Величава се мусіла бути святиня.

Входимо до нової скромної церкви.

Цікаво, чи богато з наших інтеліґентів або з людей нашої провідної верстви взагалі відмовило тут молитву за душу Осмомисла. А без такого наставлення не скріплять нас ніякі вихвалювання давної могутности нашого Княжого Роду на сій землі. Традиція не навязується словами, ні самим знанням її, але тим, що становило хребетний стовп її та її творців: тою самою вірою, що мали вони.

Відвідини інтеліґентів, які мають на ціли виключно заспокоєння своєї національної гордости, буквально нічим не заважать на поліпшенні нашої долі. Вони не спинять навіть тої соромної утечі з наших національних і церковних рядів, яку можемо обсервувати в деяких кругах нашої суспільности, втечі, яка втікачам не приносить ні чести, ні навіть матеріяльного забезпечення, тільки погорду...

В новій церковці замітна велика чистота. Се вже заслуга СС. Служебниць, що працюють при ній. Вишивки, квіти. Царські врата оригінальні, з нерізблєного дерева, але по свойому гарні. Церква без мальовил, долівка деревляна, з простих дощок.

Сиджу я в ній і на думку тиснуться слова, які хтось сказав мені ще в Станиславові: Польський катол. орган „Мали Дзеннік" написав, що в Крилосі відкрили „православну катедру".

Нема сумніву, що наші князі і наш нарід приняли християнство зі Сходу, з земель Византії, що відти прийшли перші наші митрополити, єпископи і священики, всі наші церковні уряджєння та взагалі все наше духове й релігійне життя. Та тоді між Царгородом і Римом в догматичнім відношенні панувала цілковита єдність, отже й віра наших предків, хоч принесена зі сходу, була католицька, тай тим самим Церква наша була зєдинена з Апост. Столицею в Римі. Знаємо зовсім певно, що католиками були ті царгородські патріярхи, що прислали на Русь перших чотирох митрополитів Греків. Отже католиком був перший наш митрополит Михаїл I (988 — 992), той сам, що охрестив Володимира Великого і що похоронений в Києві. Католиком був і другий наш митрополит Леонтій (992 — 1008). Католиком був і третій наш митрополит Йоан I (1008 — 1033), що похоронив Володимира Великого. Католиком був і четвертий наш митрополит Теотемпт (1033 — 1050), той сам, що за нього збудовано в Києві велику Софійську катедру і що в ревности своїй охрестив кости наших великих князів Олега і Ярополка, які не були християнами. Всі ті чотири митрополити були Греки. Пятим нашим митрополитом був уже наш чоловік, Іларіон (1051 — 1068). Його вибір і консекрація від-

УРОЛЬОҐ
Д-р Богдан Макарушка
спеціяліст недуг нирок
і мочево-половних орґанів
Львів, ул. Руська ч. 16
вернувся
і ординує від год. 3 до 6 — тел. 108-85.

PAX ROMANA

З приводу 16-го конґресу тої орґанізації.

Як відомо, в днях від 24.VII. до 2.VIII. 1937 р. відбувся у Франції 16-й конґрес „Пакс Романа". Се міжнародня організація катол. студенства та в ширшому кат. інтеліґенції з висшою освітою. Членами її не є звичайні католицькі орґанізації, але однонаціональні Союзи, що обєднюють всі орґанізації, чи пак тільки часть (як от у Швайцарії) орґанізацій кат. молодої інтеліґенції. Ціль П. Р. двояка — навязати контакт між поодинокими союзами кат. студ. орґанізацій, що позволилоб на успішнішу, бо зорґанізовану працю (всіх) в ширшому розмірі для католицької ідеї. А друга ціль — свідомо працювати для ідеї зближення та взаїмного пізнання поодиноких націй всіх континентів.

Осідок П. Р. в Швайцарії, у Ф р а й б у р ґ у. Там є ґенеральний секретаріят і там зїздиться на свої наради раз або двічі в рік Міжфедеральна Рада П. Р. Її творять представники (по одному) поодиноких федерацій — членів П. Р. Рік річно — в час великих ферій — відбуваються конґреси П. Р., що їх влаштовують по черзі поодинокі члени в своїх краях.

Делєґат Союза як господар конґресу є стало президентом П. Р. Австрія, Чехословаччина, Італія, Люксембурґ — се кілька країв, де останніми роками відбувалися конґреси сеї орґанізації. Праця П. Р. розділена між поодинокі секретаріяти: секр. місійний, „про редіта", пресовий, студенток, медичний, фармацевтичний, юристів, літературний і соціяльно-харитативний. Осідки секретаріятів там, де живе провідник даного секретаріяту, звичайно не студент (з огляду на фахові кваліфікації). Журнал-місячник Пакс Романа (10 чисел в рік — 3 франки шв.; писаний він в мовах французькій, німецькій, анґлійській) дає перегляд праці поодиноких членів П. Р., ґен. секретаріяту та поодиноких секретаріятів. Вкладки членів і підмоги „Т-ва Приятелів П. Р." позволяють сій міжнародній орґанізації провадити свою цінну працю. (Мимоходом: всего один Українець належить до Т-ва Приятелів П. Р.; се Ексцеленція Митрополит Шептицький).

До П. Р. належать дві українські орґанізації: львівська „Обнова", Т-во укр. студентів католиків (давніше з осібною секцією — Укр. кат. акад. Сеніорат) й Американська Ліґа укр. Кат. Молоді.

Сегорічний конґрес П. Р. був скликаний до Франції, де був він офіціяльним конґресом паризької світової вистави (так що всі конґресисти мали даровий вступ на виставу підчас цілого конґресу). Перша частина конґресу була в Буфемонт'і від 24. VII. до 28. VII. 1937. Це село недалеко від Парижа, замітне тим, що тут є славний, люксусово влаштований жіночий коледж (приватний), в якім саме найшли приміщення конґресисти. Ідилічний спокій (будинок-палата коледжу положена в кільканацятиморґовім парку з такими приємними утензіліями як тенісовий корт, став, лодки і т. п.) — як неможе краще був пристосований до інтензивної ділової праці численної (до двох сотень) конґресової братії. Туди мали право приїхати тільки провідники поодиноких орґанізацій, з кождої найбільше 5 з огляду на обмежену скількість місць і більше діловий характер сеї частини зїзду т. зв. „студійних днів". Темою їх було передискутувати меншебільше цілість питань, звязаних з католицькою студентською акцією П. Р. і її членів. Засідання відбувалися щоденно рано (по Службі Божій) і по обіді. Вперід — на 20-хвилиннім пленарнім засіданню вислухувано загального реферату на дану тему, опісля обговорювано ту справу в дискусіях на поодиноких комісіях, яких було три; по скінчених комісійних засіданних предсідники кождої з трох комісій здавали на повнім засіданні звіт з обрад своєї комісії. Таких циклів було кождої днини два: рано й пополудні.

Теми поодиноких рефератів були такі:

I. Формація релігійна й фільософічна (з комісіями: форм. моральна; внутрішне життя; виховання догматичне й фільософічне).

II. Формація культурна (комісії: кіно- радіо- преса; універсалізм християнський; виховання гуманістичне студентів).

булися вже без участи царгородського патріярха, як він сам пише про се:

„Хвала будь Господу за все, що постановив наді мною а що перевисшає сили мої. Мене, з Божої ласки монаха і священика Іларіона, по вподобі Його освятили й ординували побожні епископи у великім місті Києві, яке нехай Господь охороняє, щоб я був в тім місті Митрополитом, пастирем і учителем. Сталося се в році 6559 (1051) за правління правовірного князя Ярослава, сина Володимира. Амінь". *)

Чому се сталося таким надзвичайним способом, без згоди царгородського патріярха, і навіть без згадування його?

А сталося це головно тому, бо в тім часі в Царгороді Михайло Керулярій відновив схизму Фотія. Отже се, що сталося в Києві, було протестом проти того, — протестом понад усякий сумнів розумним і благородним. Тоді наші епископи в порозумінні з великим князем Ярославом Мудрим не звертаючись до Царгороду, що попав в схизму, самі вибрали й посвятили нашого митрополита.

Чи треба виразнішого доказу, що наші князі й наша провідна верства взагалі мали доволі розуму, щоб не датися ужити Византійцям до їх політичних цілей і не дати надужити до того нашої віри та Церкви...

Хоч потому царгородські патріярхи знов іменували наших митрополитів, то наші митрополити за нашої держави правили самостійно. Видно се також з форм відношення царгородських патріярхів до наших митрополитів і до інших владик. Коли до інших писали вони листи з восковими печатками, то листи до наших митрополитів посилали з печатками металевими.

За ввесь час нашої державности нема ніякої ухвали ні нашої церковної ні нашої світської влади про розрив з Апостольською Столицею в Римі. Отже формально за нашої старої держави такий розрив ніколи не наступив. Зате знаємо про змагання до Унії з Римом ріжних наших князів. Між ними Романа Великого й короля Данила. За останнього навіть успішно переведено Унію й він одержав королівську корону з Риму тай коронувався нею в 1253 р. в Дорогичині (Дрогичин над Бугом на Підляшші, в північній частині Берестейщини).

Отже нащо були потрібні змагання до Унії, коли не було формального роздору, мігби хтось запитати.

Рішав про ті справи фактичний вплив Греків - Византійців, які приходили на Русь в характері владик і священників. На наших землях роздором між Византією й Римом народ не інтересувався, отже він фактично був у тій вірі, яку приняв на початку і яку напевно визнавало перших пять його митрополитів, себто в вірі католицькій. І коли як коли, а за Ярослава Осмомисла не було потреби говорити про Унію, бо се був католицький монарх. Знаємо се відти, що дві його дочки віддані були заміж за польських князів, а Рим у тих часах не давав диспензи на подружжя католиків з некатоличками. Підкріпляє се також факт, що Ярослав Осмомисл був заприязнений з византійською династією Комненів, а про цісаря Олексія Комнена (1088 — 1118) знаємо, що він дуже рішучо виступав проти схизми та що разом з ним поступав таксамо тодішній царгородський патріярх і два митрополити, Йоан III і Єфрем II. За останнього заведено на Руси в 1090-их рр. свято перенесення мощів св .Николая, яке постановив завести Папа Римський Урбан II (того свята неєдинена грецька Церква ніколи не приняла). Це найбільший доказ, що Русь-Україна признавала тоді Апостольський Престіл і була католицька. Крім цього живі звязки київського князя Ізяслава I Ярославича (1054 — 1078) з Апостольським Престолом, далі сина його Ярополка-Петра, якого Папа Григорій VII вінчав на володаря Галичини й Волині в 1070-их рр., і київського князя Всеволода I (1078—1093) свідчать про злуку нашого народу з Римом. У 12-13 ст. про католицизм на наших землях свідчить католицький опис подорожі до Єрусалиму полоцької ігумені св. Євфросини ЧСВВ, написаний у 1173—1175 рр. і католицька діяльність наступниці її, ігумені в полоцькому монастирі св. Параскевії († 1239 в Римі), що її Папа Римський Григорій врочисто проголосив святою 1273 р.

Аж до самої смерти Ярослава Осмомисла нема ніякого сліду, щоб наша Церква в Галичині й на Волині зірвала з Апост. Столицею. Тимсамим не може бути мови про те, щоб нововідкрита катедра Ярослава Осмомисла в Галичині була православна, хоч деякі наші приятелі очевидно волілиб, щоб вона була навіть магометанським мечетом, аби тільки не католицькою церквою.

*) Гл. „Geschichte der Union der ruthenischen Kirche mit Rom von den ältesten Zeiten bis auf die Gegenwart" Еппа Пелеша, том I, ст. 169 і далі.

Самогубство „премієра" Любченка

Мин. тижня скінчив самогубством голова ради народніх комісарів совітської України, Панас Любченко. Він належав у 1917 р. до визначних членів української партії соціялістів - революціонерів і перейшов до большевиків з гуртом своїх товаришів. В 1930 р. Любченко виступав у характері прокуратора в голоснім процесі 45-ох українських діячів за приналежність до Союзу Визволення України. Незабаром потім іменовано його премієром сов. України. В останньому часі Любченко мав увійти в порозуміння з бльоком української націоналістичної опозиції, щоб повести акцію проти Сталіна. Як відомо, недавно совітський уряд повів нагальну русифікацію України, отвираючи нові російські школи і зменшуючи число українських шкіл. На тому тлі повстав український опозиційний бльок. Належав до нього правдоподібно й Любченко, один з нечисленних комуністів Українців, які займали високі становища в адміністрації на сов. Україні. На місце Любченка призначили 34-літнього Бондаренка. — Напевно не знати, чи Любченко застрілився, чи його застрілено без суду й оповіщено, що він скінчив самогубством. В усякому разі був се чоловік негативного типу, бо для власної карієри вигублював останки національно свідомої інтеліґенції.

Нелеґальні фахові курси

Шкільні кураторії одержали розпорядок міністерства освіти в справі поборювання нелеґальних фахових курсів. Від кількох літ організується в ріжних місцевостях краю т. зв. покази, як обходитися з винаходами, що мають влекшити науку крою і шиття. Ті мнимі курси тревають 2 — 3 місяці. Від їх учасників побирається оплату до 75 зл. Ті покази се в дійсности фахові курси, що повинні бути залеґалізовані в кураторіях. Вони видають безправно також посвідки покінчення курсу. З огляду на те, що організатори курсів переносяться з місця на місце, адміністраційні власти будуть примінювати супроти них безпосередний примус на підставі приписів права про проступки і примусового поступування в адміністрації. — До того слід замітити, що се наслідок все зростаючих трудностей в осяганню фахового знання і заробітку...

III. Формація професійна (комісії: правники; фільософи; медики й фармацевти, техніки).

IV. Формація соціяльна (комісії: християнська соц. доктрина; соц. праця студ. кат. орґанізацій поодиноких країв; форми соц.-хар. діяльности студентів).

V. Проблєми збірного життя католицьких студентів (орґанізація станова чи корпоративна; можливости й форми розривкового життя в катол. орґанізації і т. д.)

VI. Роля П. Р. в катол. студ. життю (про конґрес та студійні дні в Буфемонті; що дає П. Р. своїм членам, обовязки членів супроти П. Р.; 5-мінутові звіти поодиноких делеґатів з життя їхніх орґанізацій).

В Буфемонті з Українців були: о. др І. Гриньох, проф. др М. Чубатий, п. М. Граб, що репрезентував Ліґу Укр. Катол. Молоді, ред. В. Глібовицький, студ. Ю. Тершаковець та студ. Б. Лончина. У всіх засіданнях Українці брали активну участь, забираючи голос в дискусії на комісійних засіданнях, піддаючи часто ріжні форми праці орґанізаційної, випробувані вже в нас, а не практиковані на заході, що викликувало зрозуміле зацікавлення. В Б. відправив о. Гриньох нашу Службу Божу для всіх учасників конґресу; підчас неї богато конґресистів приступило до св. Причастя.

В Парижі була друга частина конґресу від 28. VII. до 2. VIII. Її характер вже офіціяльний, більше маніфестаційний, обчислений теж на те, щоби зблизька познакомити учасників конґресу з католицьким світом Франції зокрема й культурою Франції (світова вистава і т. д.) взагалі. Число учасників побільшилося значно, до 700. З Українців прибули туди о. М. Гаврилюк, п. М. Донцова і п. Н. Голубцівна. Більшість конґресистів найшла приміщення в дільниці університетських домів, що влаштовані далеко не на нашу мірку. Головна тема паризького конґресу — безробіття академічної молоді. Ряд визначних прелеґентів (між ними професорів університету) обговорив в цілім циклю викладів основно ту цікаву й актуальну тему. Попри се відбулися засідання поодиноких секретаріятів в католицькім Інституті, де приймав конґресистів кард. Бодріляр, ректор сего кат. університету. На засіданні секретаріяту „про редіта" предсідничив нещодавно вибраний голова сего секретаріяту проф. др М. Чубатий. Се правдива приємність для Українців, що в правлячім орґані „П. Р.", в т. зв. екзекутивнім комітеті, до якого входять голови секретаріятів, засідатиме Українець, що до того як фаховець у справах східної Церкви дає запоруку, що праця унійного секретаріяту буде успішна і що сей секретаріят сповнить своє завдання познайомлення і зацікавлення католиків заходу справами східної Церкви.

Богата програма конґресу з ріжними обїздками по Парижі лишила безумовно найкращі спомини у всіх учасників. Зі всіх Богослужень, що відбувалися кождої днини в ріжних святинях Парижа, виріжнилися найбільше два: величава, понтифікальна Служба Божа в наміренні світового мира в катедрі Нотр Дам в неділю, 1 серпня і — день передтим — у величавім храмі Серця Христового на Монтмартрі Служба Божа в греко-катол. обряді зі спільним святим Причастям для всіх учасників конґресу. Сл. Божу правили 3 священики: два Українці і Англієць, езуїт східного обряду. Нечисленний хор, зложений з паризьких Українців, співав підчас Служби Божої вповні удатно як висказувалися захоплені чужинці і як писав кат. щоденник Ля Круа (з дня 2 серпня 1937, де згадується про „чудові українські пісні", співані підчас Служби Божої).

Учасники конґресу провели один день на світовій виставі, де рано вислухали Служби Божої в папськім павільоні, яку відправив апостольський нунцій у Франції, а проповідь виголосив почесний президент „П. Р.", швайцарський епископ Бессон. Слід підчеркнути, з якою увагою взагалі відносяться в католицькім світі до конґресів П. Р. Свідчить про се хочби ряд привітів, що їх дістають кождорічні конґреси а поза тим участь у конґресах ряду Епископів. Згадатиб тільки про важніші сегорічні привіти: від Святішого Отця, кардиналів Франції Вердіє та Бодріляра, кардиналів-примасів Угорщини, Ірляндії та Польщі, кард. Фавльгабе-

Німецька воєнна історія в Україні

В роковини замордування генерала фельдмаршала Айхгорна.

„Völkischer Beobachter“ в ч. 215 з 3. VIII. 1937 приніс отсю статтю (подаємо її в цілости):

При кінці 1917 р. відбулися мирові переговори між центральними державами і совітською Росією в Берестю Литовськім. На чолі червоної делеґації стояли товариші Йоффе і Бронштайн-Троцький. Очевидно ті Жиди використали переговори на пропаґанду пролетарської світової революції. Троцький пробував сторпедувати розмови, висуваючи відомий клич: Ми не провадимо дальше війни, але й не заключаємо також мира. Сею формулкою кокетували большевики антантську масонерію, з якою большевицький рух був тісно злучений. Новий наступ німецьких військ в напрямі на Москву закінчив скоро ту гру.

Одначе підписання мирового договору не означало, що большевицьке правительство зреклося ворожих ділань супроти центральних держав. Після того як центральні держави 9 лютого 1918 р. заключили окремий мир з новоповставшою українською республикою, післало большевицьке правительство узброені банди на Україну. Се мало унеможливити виконання умов мирового договору з Україною й антанта могла провадити дальше й без війни свою політику, що зміряла до бльокади Німеччини.

Той наступ московських большевиків приневолив правительство української республики, яка щойно недавно проголосила свою незалежність від Москви і ще не розпоряджала власною армією, до того, щоб просити помочи в центральних держав. Німецька головна команда бачила ясно, що одинока можливість забезпечити мир на східнім фронті — полягала на тім, щоб відтяти Москву від її головної бази заосмотрення — України. Виходячи з тих міркувань прирекла німецька головна команда поміч української республиці.

18 лютого 1918 р. часть німецької армії, що під командою ґен. Лінзінґена стояла на Волині, вирушила в напрямі на північну Україну і на столицю Київ. 1-го березня ввійшли в Київ німецькі війська разом з українськими відділами добровольців. Після того як німецькі війська очистили Україну і Крим від большевицьких банд, йшли вони дальше на полудневий схід, увільнили козацькі области Дону і Кубані від большевиків і Кавказ аж до перської і турецької граници. Всюди витано німецькі війська як визвольників з большевицького ярма.

Переведення сего наступу відтяло централю світової революції від джерел зеліза, вугля й инших сирівців України. Німеччина мала через те забезпеку, що большевики не були в стані знов зачати воєнні операції проти центральних держав і перешкодити тому, що центральні держави здійснювали ту точку мирового договору з Україною, в якій устійнено достарчування харчевих продуктів і сирівців.

Та очищенням України від большевицьких банд положення ще не було вповні забезпечене. Політичний провід на Україні мав тоді революційний парлямент, т. зв. Центральну Раду. Увага того правительства була звернена головно на ріжні ідеольоґічні і революційні завдання. Московське правительство се зрозуміло і використувало; большевики почали переводити розкладові революційні акції, при чім правительству Ради часто бракувало зрозуміння як зовнішнього так і внутрішнього положення.

Виконання німецьких завдань на Україні припоручено тоді начальному командантови німецької армії на Україні марш. Айхгорнови. З великим політичним тактом і далекозорістю заступав він німецькі інтереси в непривичних обставинах чужого краю, щоб знайти вихід з крайно замотаного положення. Айхгорн приступив до виконання своїх політичних і військових завдань з заміром: співпрацювати по приятельськи з заступниками української держави в цілі виконання спільних завдань. Та скоро показалося, що інтереси Німеччини і ще більше інтереси самої України без зміни політичного проводу України ледви чи можна було зберегти. Та конечність стала особливо пекуча, бо серед самого українського населення постійно скріплявся рух, звернений проти правительства Ради. Скоро стало ясним, що те правительство могло істнувати ще тільки з підмогою німецької зброї.

Після кількакратних безуспішних спроб посередничення марш. Айхгорн у власнім імени видав зарядження, що мало забезпечити правильне переведення жнив. Основною думкою розпорядку було, що збір повинен належати тим, які засіяли насіння. Строгими карами загрожувано грабування і нищення збору. Той розпорядок викликав бурю в кругах українського революційного правительства. Та буря мала також деякий відгомін у парляментарних кругах в Берліні. Та реакція не мала одначе ніяких дійсних наслідків, бо марш. Айхгорн стратив остаточно надію на співпрацю з правительством Центральної Ради. З одної сторони політики Центральної Ради провадили до анархізування господарки, з другої сторони приходили з України вісти про невдоволення широких шарів народа. Політика марш. Айхгорна полягала отже на тім, щоб лишити подіям вільний біг і чекати, доки інші політичні напрямки не усунуть правительства Центральної Ради.

Дня 29 квітня 1918 р. Хліборобські організації (організація селян і великих землевласників) та инші фахово-станові ґрупи установили національне соціяльно-поступове правління, достосоване до відносин краю. Того дня всеукраїнський хліборобський конґрес в Києві проголосив ґенерала Павла Скоропадського Гетьманом України.

Гетьман перебрав всі зобовязання попереднього правительства, що випливали з мирового договору. Се творило підставу його співпраці з німецько-австрійською начальною командою. Спільність німецьких та українських інтересів була для обох сторін ясна — так, що добрі взаємини не були заколочувані непорозуміннями.

Одначе дня 30 липня 1918 р. замордовано марш. Айхгорна бомбою, що її кинув терорист присланий з Москви. Разом з ним убито також його адютанта капітана Дреслера. Убийника зловили на місци. Се був якийсь Донской, що прибув з Москви кілька днів перед тим. Він належав до терористичної ґрупи, зорганізованої в Москві. На чолі тої організації стояв Жид Ґриґорій Смоляньский, що займав високе становище в большевицькім правительстві. Як перші жертви террору вибрала та організація німецького посла в Москві графа Мірбаха, марш. Айхгорна і Гетьмана України. Історію тої терористичної організації написала пізніше її членка, Жидівка, Кашовская, яку тоді також увязнено, одначе пізніше випущено з вязниці.

Незабаром після смерти Айхгорна вибухло повстання проти Гетьмана. Одначе українство як національно-свідома спільнота скріпилося в послідних двох десятиліттях. Проблема України та її державного істнування се справедливо одна з проблем, що домагаються свого місця у всіх розмовах про совітську унію.

ра, Інніцера, їх Ексцеленції Митрополита Шептицького, ряду епископів та світських католиків. Присутність при відчиненні конґресу делеґатів міністерства закордонних справ Франції та муніціпальних властей Парижа, відтак спеціяльна гостина-бенкет для учасників конґресу в парижськім ратуші — доказують, з якою увагою відносилися до конґресу світські власти.

Католицький університет в Парижі, ряд нових парижських церков, побудованих вже за кардинала Вердіє, будинок Кат. Акції, величавий зовні та внутрішним машиновим уладженням будинок кат. преси, що їх показувано конґресистам, відтак чудова Пасійна Містерія, виставлена з нагоди світової вистави і конґресу 1 серпня на площі перед Нотр Дам (що під оглядом режисерським вийшла направду імпонуючо) — се все задемонструвало силу французьких католиків.

Як найбільша участь Українців в того рода конґресах безумовно конечна: нам треба приглядатися зблизька роботі й успіхам довголітних католицьких орґанізацій заходу та користати з їх досвіду в праці для Кат. Акції у себе, на місцях. Побажатиб, щоб орґанізація П. Р. найшла у нас якнайбільше зацікавлення передовсім серед священства і кат. інтелігенції, що моглиб матеріяльно підпомагати сю орґанізацію, стаючи в ряди „Приятелів П. Р.“ — Студент.

◆

Геройство катол. священиків в Еспанії

Анґлійський католицький тижневик „Католік Гералд“ приніс оповідання католицького священика, якому вдалося втечи з пекла червоної Еспанії. Священик оповідає м. ін.: Я відправляв Службу Божу звичайно в їдальні якогось приватного дому. На столі стояла завсіди фляшка вина до половини випорожнена і тілько надпитих склянок, кілько було осіб в покою. Збанок на воду і велика склянка замість чаші доповняли цілість. Частиці робили ми зі звичайного хліба безпосередно перед освяченням. Не було ні хреста, ні літурґічних риз, ні взагалі нічого, що моглоб викликати підозріння. Очевидно, що не було й служебника. Відповідні молитви відчитував я з малесенької книжечки, декотрі молитви виголошував я з памяти. На всякий случай одна з дощок долівки була відбита так, щоб можна було в кождій хвилі сховати під неї книжечку. Коли хтось застукав до входової брами, я переривав Сл. Божу. Прихожий міг побачити в кімнаті кільканацять мущин, що попивають вино, і жінок, що шиють однострої для міліціянтів. Уділювання Пресв. Тайн було трудне і небезпечне. Навіть хвилева зупинка і коротка розмова двох осіб на вулиці викликали підозріння. Зараз зявлялася стежа міліціянтів і питала про що йде розмова. Коли обі особи не оправдувалися однаково, тоді їх арештовано. Також слухання сповіди відбувалося оригінально. Священики стрічалися з каянниками ніби случайно в віндах. Заки вінда доїхала до найвисшого поверха, каянник висповідався і одержував розгрішення. Часто носили ми Пресв. Тайни вулицями міст, перебрані за міліціянтів. В Барсельоні священики ходять від дому до дому перебрані за робітників і за жовнірів. Найлучше мати з собою якусь соціялістичну летючку або брошуру. В тім місті працює скрито 200 монахинь. Вони не хочуть опускати Барсельони мимо нагоди до втечі. Працюють переважно як служниці в приватних домах або як помічниці у лічницях. Богато з них вписалося навіть до анархістичних організацій, щоб приспати чуйність червоних. На фронтах працюють перебрані священики і монахині. Священики ходять в жовнірських одностроях, бо тільки так можуть зблизитися до вмираючих на полі бою. Часом бувае, що їх хтось видасть, та назагал се рідкі случаї.

З листів до Редакції

Високоповажаний Пане Редакторе!

Прошу ласкаво помістити на сторінках „Нової Зорі" мій відклик слідуючого змісту:

„В числах 1 і 2 „Дяківського Прапору" з дня 12 і 26 квітня 1936 р. я помістив допис, в котрім відважився скритикувати поступування Преосвященого Владики зглядом дяків а спеціяльно в моїй справі. — Я почуваюся, що такий виступ в публичній газеті був вповні не на місци, кривдячий Преосвященого Епископа, котрий перший і найбільше подбав за матеріяльне забезпечення дяків а в моїй справі не хотів становити прецеденсу для других в надмірних претенсіях, длятого відкликую, жалую і перепрошую Ексцеленцію Преосвященого. — Михайло Волощакевич, б. редактор „Дяківського Прапору". — Коломия, дня 23 серпня 1937 р. — (Адреса): Мих. Волощакевич, Коломия, ул. Хоноевських ч. 38.

Зїзд Марійських Провідників

В Інсбруці покінчився 4 с. м. Зїзд Провідників Марійських Дружин. Учасників-провідників Дружин із ріжних держав прибуло 250. Про українські Марійські Дружини відчитав окремий реферат о. Іриней Назарко ЧСВВ. В неділю 5 с. м. всі учасники поїхали до Зальцбургу, до тамошньої Марійської Дружини Панів. У понеділок усі провідники Марійських Дружин прибули до Лінцу, де відбувся також зїзд Марійських Дружинників середньошкільної молоді. Також у Лінцу учасники зїзду почули окремий реферат про українські Марійські Дружини. Слід замітити, що наші Дружини стрінула прилюдна похвала з уст представника Пріма Прімарія о. Маріо.

Брат Ворошилова священиком?

В газетах появилися вістки, що рідний брат червоного маршала Ворошилова висвятився на священика. Ворошилов публично відрікся свого брата. (Варшавське православне „Слово", ч. 36).

Муссоліні в Німеччині

25 с. м. Муссоліні приїде з візитою до Німеччини. В його подорожі будуть йому товаришити міністр загр. справ гр. Чіяно, міністр народньої культури Альфієрі та три висші старшини армії, фльоти й летунства. Програма передбачує урядову візиту в Мінхені, „столиці руху", де Муссоліні зложить вінці на гробах 16 померших учасників нац. - соц. замаху 9 листопада 1923 р. В Берліні Муссоліні має бути присутний на великій маніфестації всіх партійних організацій, зорганізованій в його честь на олімпійськім стадіоні. Поїде туди відкритим автом з канц. Гітлером. Крім того Муссоліні возьме участь у кінцевій фазі маневрів в Мекленбургії та в перегляді війська.

Лікарський фейлетоник.

Харч без соли

Харч без соли приписують лікарі особливо при недугах серця й обігу крови, при недугах нирок, затовщенні, мігрені, скірних недугах і т. п. Такі недужі вдоволяються тим, що уживають несолених страв. Вправді сіль є також у неварених річах, які споживаємо, але вона не дуже шкодить таким недужим. Інакше мається річ зі штучними средствами поживи, такими як солений хліб, ковбаса, масло і т. п. В більших містах є вже такі різники, пекарі й ресторани, що приготовляють всьо без соли, але на селах тяжко дістати такі страви. До того є такі хорі, що не можуть їсти несолених страв. Для них треба брати в аптиці т. зв. дієтну сіль.

ПОЛІТИЧНІ ВІСТИ

ЗАГАЛЬНЕ ПОГІРШЕННЯ міжнародньої ситуації слідне не лише в Европі, але й на цілім світі. Хоч свідомість того у великій пресі зовсім ясна, то мимо того видно загальну байдужність. Се один зі знаків, що сучасна цивілізація дозріває до упадку.

ВИЇЗД МАРШ. РИДЗА - СЬМІҐЛОГО до Ромунії відложений задля пильних занять в Польщі.

ЛЬВІВСЬКИЙ ВОЄВОДА Білик перевів люстрацію повітів Перемишль і Яворів та відбув нараду зі старостами про біжучі справи.

В СОКАЛІ поліція увязнила Миколу Марцинюка. В с. Лучицях, сокальського повіту, увязнено Володимира Короля і відставлено до Сокаля. Причини невідомі.

ДО ОЗН вступили: преміер Складковский, міністр справедливости Ґрабовский, міністр рільництва Понятовский і міністр освіти Сьвєнтославский. Вступлення до ОЗН мін. Понятовского викликало сензацію в політичних кругах, бо відоме було непорозуміння між ним і полк. Коцом. Виленське „Слово" подаючи сю вістку питає: „Чи ОЗН прийшов до мін. Понятовского, чи мін. Понятовский до ОЗН?"

НА МАНЕВРИ до Польщі приїдуть на днях шефи ґен. штабів Естонії, Фінляндії і Латвії.

ЦЕНТРАЛЬНА УПРАВА ППС (Польської Партії Соціялістичної) оповіщує, що має вже вісім щоденних часописів: 1) „Роботнік", 2) „Напшуд", 3) „Ґазета Роботніча", 4) „Роботнік Познаньско-Поморскі", 5) „Лодзянін", 6) „Роботнік Пйотрковскі", 7) „Роботнік Радомя, Кельц, Скаржиска", 8) „Роботнік Бялостоцкі".

ПРОФ. КОТ, увязнений недавно у звязку з подіями в зах. Галичині, вийшов на волю.

В МЄХОВІ на виїздній сесії келецького окружного суду зачнеться 13 с. м. великий карний процес проти 62 польських селян за відомі кровавi демонстрації в Рацлавіцах.

НІМЕЦЬКА АМБАСАДА у Варшаві повідомила польський уряд, що в Берліні виточено слідство авторові статті в ґазеті „Дер Арбайтсман", зверненої проти культу Ченстоховської Богоматери.

ЧЕХОСЛОВАЦЬКИЙ ПОСОЛ в Португалії Фідлер покинув Лісбону. Так Португалія не має свого представництва в Празі, а Чехословаччина в Лісбоні. Дипльоматичні взаємини остаточно зірвані.

СОЮЗ ІТАЛІЇ З РОМУНІЄЮ стає щораз більше правдоподібний. Булоб се великим ударом для Франції.

ІТАЛІЯ не вишле своєї делеґації на найблизшу сесію Союзу Народів, доки не буде поладнана остаточно справа виключення делеґата Абісинії з Союзу Народів.

СЕРЕДЗЕМНОМОРСЬКА КОНФЕРЕНЦІЯ має відбутися у Швайцарії 10 або 12 с. м. в справі запевнення безпеки на Середземнім Морі. Британське правительство має предложити на тій конференції „вакації підводних суден", т. зн. зобовязання всіх середземноморських держав, забрати підводні судна з Середземного Моря. Покищо не знати, котрі держави возьмуть участь у тій конференції.

НА ВОДАХ ГРЕЦІЇ підводне судно з еспанським повстанчим прапором затопило совітський корабель „Марякев", містоти 5.500 тон. — На тих самих водах підводне судно невідомого походження сторпедувало совітський корабель „Благоєв", містоти 3.000 тон.

ПРЕЗИДЕНТ АМЕРИКИ Русвелт і преміер Австралії Лайонс прилюдно зложили Жидам желання з приводу Рош-Гашана (жидівського Нового Року).

ГОЛОВНІ КИТАЙСЬКІ СИЛИ посуваються здовж великого каналу в напрямі на Тіен - Тсін. В найближчім часі сподіються там кит. офензиви.

НОВИНКИ

Преосв. Николай Чарнецький, Апостольський Візитатор, загостив до Англії. Його запросили на посвячення найбільшої католицької митрополичої катедри в Ліверпулю. Преосв. Чарнецький відправив там у дні посвячення 5 с. м. архиєрейську Службу Божу. Українська кольонія в Манчестері прислала на се богослуження хор з близько 70 осіб. Архиепископ Ліверпулю розіслав по всій діецезії окремі запрошення на ту „прегарну літургію східного обряду". З Преосв. Чарнецьким приїхав до Англії о. Л. Боський (Ван ден Бош) з Брукселі.

Міністр освіти видав розпорядок про утворення цілого ряду нових катедр у високих школах. М. і. у львівськім університеті створено катедру педагогії. А про відновлення катедри української літератури з українським професором ані слиху, хоч нас у Польщі 7 міл. платить податки і дає рекрута.

У Львові відкрили в суботу 4-ого с. м. „Східні Торги". На відкриттю були м. ін. міністр промислу і торговлі Роман та кілька закордонних дипльоматів.

В Станиславові в днях 26 і 27 вересня відбудеться кооперативне свято, на якому посвятять прапор Окружного Союзу Українських Кооператив.

У Крехівцях, пов. Станиславів, арештовано рідношкільних діячів Петра Коровайчука, Олексу Петрова та Олексу Дівнича. Увязнено їх у звязку зі слідством, яке ведуть у справі шкільного плєбісциту з минулого року.

Староство у Городенці розвязало на днях філію Карпатського Лещетарського Клюбу у Серафинцях і припинило в діяльности У. С. К. „Пробій" в Городенці. Оба товариства були дуже діяльні.

Міністерство шляхів зарядило, що всі особові двірці мусять мати годинник, приміщений назовні від сторони зелізничих шляхів, щоб виділи його подорожні. Ніччю ті годинники будуть освітлені.

Б. преміера й міністра, Єнджея Морачевского, засудили за знеславлення колишнього прокуратора в Городні, Клясси, на 3 місяці арешту й 100 зл. гривни.

Нові надужиття. Варшавська прокураторія виготовила акт обвинувачення проти Генрика Лучка, урядника скарбового уряду в Варшаві. Йому закидують спроневірення 17.000 зл. та фальшування ріжних квітів на шкоду скарбового уряду.

В Варшаві арештували около 100 осіб під замітом хабарництва і перекупства. Стоїть це у звязку з відкриттям надужить власника 5 склепів Альфреда Зельоного, що вспів втекти за кордон.

Виленське „Слово" в ч. 238 принесло отсей клич „Чи мешканці приграничної полоси будуть платити такі самі податки як дотепер? Чи не дістануть ніяких полекш з причини їх безсумнівного господарського упослідження?" Слушне домагання. Та якось не чути, щоб наші політичні провідники робили щось в тому напрямі, хоч на заведенні приграничної полоси терпить найбільше наш нарід.

В Польщі сконфіскували кілька часописів за подання політичної заяви Падеревского, що перебуває тепер у Швайцарії.

Найвищий Адміністраційний Трибунал та суд для інвалідських справ відновляють працю сего тижня по двох місяцях перерви. В НАТ і в інвалідському суді залягає тепер 1.200 справ.

У Виленщині таке переповнення у школах, що біля 30% зголошених учнів не приймуть.

Політичний гумор. — Не знаєш, над чим буде радити в найблищій сесії польський сойм? — Гадаю, що над кольонізацією західної Галичини українськими селянами. — Та чому? — Бо вони бодай не робитимуть страйку коло Кракова.

Совітська преса повідомляє, що археольогічна експедиція викрила біля Керчу на Кримі засипані піском руїни старинного міста Дій, основаного у VI ст. перед Христом. Відкопано вже цілі вулиці, міські мури, вежі і т. п. Знайдено богато предметів домашнього вжитку і поверх 2.000 срібних монет з III. ст. по Христі.

Совітський безбожницький союз оголосив конкурс на атеїстичний гимн з надгородами по 25, 15 і 10 тис. рублів. Гимн має бути перепоєний атеїстичним духом, легкий до вивчення на память і до перекладу на чужі мови.

Сталін рішив розвязати союз безбожників у Совітах тому що в тій організації викрило ГПУ протисталінівські групи... Провідників безбожницького руху арештували в Москві й на провінції та перевезли до вязниці на Лубянці. „Пті Парізієн“.

ГПУ арештувало вдову по премієрі Української Совітської Республики, що застрілився кілька днів тому. Її арештували у хвилі, коли вона задумувала потайки покинути територію СССР.

Київський театр зачинає сегорічний оперовий сезон оперою Лисенка „Тарас Бульба“. Відтак йде „Запорожець за Дунаєм“.

В совітській Україні появилася масово саранча і наробила великого знищення.

Вдова по Тухачевськім скінчила самогубством у крайній нужді.

Найдешевший сезон у Черчі. Вересень найдешевший місяць у Черчі. Хворі на гостець (ревматизм), ісхіяс, гіхт, ниркові, шлункові, нервові і жіночі недуги, повинні користати з нагоди дешево і вигідно вилікуватись. Живець відчинений до 10 жовтня. 76 — 1—3

У Югославії, в Руському Керестурі, появився новий український часопис для дітей наших бачванців під назвою „Наша заградка“. Се по тижневику „Руски Новини“ й двотижневику „Рідне Слово“ вже третій часопис наших земляків у Руському Керестурі.

Католицький орган „Мадяр Культура“ повідомляє з обуренням, що німецькі студенти, поміщені в Будапешті в характері ґостей в колеґії св. Емерика, усунули хрести в салях, де ночували. Так скоро затроєно їх душі розенберґівською пропаґандою...

Німецьке мін-во прохарчування припоручило нім. ґастрономічному промислові перевести дальші зміни у списі потрав. В ресторанах мають приготовляти потрави, що відповідалиб ріжним порам року, передовсім в кождій їді повинно бути богато ярин, овочів і овочевих соків. На списі потрав має бути спеціяльна рубрика: „Що нам приносить пора року?“ В тій рубриці мають поміщувати потрави зі свіжих ярин і овочів. Особливо поручають тепер консумцію овочевих напоїв, зовсім звільнених від податків.

Куденґове-Калерґі творець „Паневропи“ каже, що боротьба ґітлерівської Німеччини з жидівством була тільки претекстом до підготовки боротьби з христіянством. Від висліду сеї боротьби залежить майбутність Европи. Новопоганська Німеччина може спричинити богато воєн і революцій.

Гумор. — В менажерії. — Погромець дних звірят тресує їх у клітці. Прибігає хлопець і каже: Пане шефе! Прийшов швець з рахунком. — Добре. Нехай прийде сюди!

Святіший Отець подарував 300.000 італ. лірів для дітей Сантандеру.

Італійська воєнна фльота має 6 великих модерних панцирників (Вітторіо Венето, Чезаре, Кавур, Дуіліо, Доріа і Літторіо), 19 кружляків, 15 лінійних кораблів, 44 контрторпедовців, 36 торпедовців та 98 підводних суден. Сюди не вчислено малих італійських узброєних суден т. зв. МАС-ів (Мементо авдере семпер), що їх Італія має біля 50 штук. Ці останні наймодерніший та найнебезпечніший тип воєнних суден у морських боях.

В Ніцці у Франції арештували 17-літнього Івана Толстого, внука голосного московського письменника. Хлопець сей, покинений 7 літ тому батьками, що розійшлися, став небезпечним кишеневим злодієм. В Ніцці схопили його на горячому вчинку крадежі дорогоцінностей.

В м. Бордо (Франція) арештували 15-літнього хлопця, якому невідомі люди дали були 10 франків, щоб підпалив ліс. Арештований не хоче подати назвиська особи, що намовила його до підпалу. Здогадуються, що се робота комуністів.

Франція має тепер 41 міл. 907 тис. мешканців, між ними 2 міл. 453 тис. чужинців.

В м. Гуль (Англія) зударилися два військові літаки підчас вправ. Оба літаки впали на скали й згоріли. Погибли 4 летуни.

В бразилійських містах Осаско, Сао Каетано й Адва Бранка (у стейті Сао Павльо) спалюють щодня 15 до 20 тис. мішків кави. Мають ще спалити 2 мілїони мішків. Місцеве населення звернулося до влади з проханням усунути шкідливі гази, що виділяються при спалюванні кави та затроюють воздух в околиці.

В Ню-Йорку помер Андрю Меллон, визначний фінансист, політик, б. міністр фінансів і амбасадор Злуч. Держ. Півн. Америки в Лондоні. Був се оден з найбогатших людей світа. Маєток його обчислюють на 10 міліярдів долярів. Андрю Меллон був також великим філянтропом. Останніми часами коштом 12 міл. дол. заснував велику Ґалерію Мистецтва в Вашинґтоні.

В Пітсбурґу (ЗДПА) дійшло до кривавих заворушень між страйкуючими і поліцією. 9 осіб ранених.

Спростування похибок. В „Новій Зорі“ ч. 67 у статті „Хто такий др Лякс?“ на ст. 4 у шпальті 2, у стрічці 26, замість „правдивого дорадника“ має бути „правного дорадника“. — В ч. 62 на ст. 5, в замітці „Протестанти і зединення“ замість „перша така конференція відбулася в Льозанні 1937 р.“ має бути: в 1927.

Спорт. У чергових змаганнях за мистецтво Окружної Ліги грала мин. неділі Україна з Р. К. С.-ом (Робітничим Спортовим Клюбом). Сі змагання всупереч всім сподіванням не потрафила Україна вирішити у свою користь. Ремісовий вислід 2 : 2 (1 : 1) і страта 1 цінного пункту з таким слабим противником як РКС вказують на те, що Україна не відограє в осінній рунді мистецтв ніякої поважнішої ролі. В табелі перід веде Ресовія перед Чарними й Польонією. Україна опинилася на 10-тому місци.

Гумор. — Бідачисько. — Я дуже вдоволена з мого мужа. Не грає в карти і не пє. — Чи також не курить? — Як зїсть добрий обід, то викурить одну папіроску, але се лучається дуже рідко.

ЕКОНОМІЧНІ ВІСТИ

Економічний комітет міністрів радив у Варшаві під проводом віцепремієра Квятковского. Рішено припоручити міністрові справедливости виготовити проект закону, що продовжувавби знижки комірного для середніх мешкальних льокалів до 31 III. 1938 р., а для найменших помешкань (1-о і 2-о кімнатних) навіть на довше. Рівночасно той проект має передбачувати поступенну і повільну ліквідацію охорони всіх льокаторів.

І Грибові Торги відбудуться в Сарнах на Волині в днях 9 — 23 с. м. Їх ціль: зосередити торговлю грибами на Волині, дати можність експортерам і купцям купувати товар безпосередньо у збирача, виявити кон'юнктуру на товар при помочі нотування цін підчас торгів і оголошування їх у пресі, піднести техніку грибозбирання, сортування і сушення грибів при помочі пропагандивних курсів і поширювання відповідних брошур серед збирачів.

Важне для еміґрантів до Бразилії. Шеф поліції стейту Ріо де Жанейро та шефи поліції інших стейтів оповістили важний для еміґрантів розпорядок, що карти візвання, т. зв. „картас де шамада“ можуть видавати тільки ті поліційні уряди, що в них постійно замешкує висилаючий ту карту. Далі розпорядок каже, що хто прибув до Бразилії за туристичним пашпортом і купив кусень землі, той ще не здобуває через те права, залишитися в Бразилії на постійно. Щоб мати право осісти в Бразилії, треба купити землю вартости найменше 3 тисяч мільрейсів та дістати на те дозвіл уряду стейту.

Банкроцтво серед кооператив. „Вядомосьці Статистичне“ подають зіставлення банкроцтв підприємств, оповіщених у рр. 1930—1936. Найбільше банкроцтв підприємств було в р. 1930, бо аж 836. Від того часу число банкроцтв паде і в 1936 р. вже було тільки 139 банкроцтв. Щодо банкроцтв в кооперації, найбільше було їх в 1932 р. Від того року число банкроцтв кооператив паде. В 1936 р. було їх на терені Польщі тільки 14.

Конґрес польського купецтва має відбутися у Варшаві в жовтні с. р. під кличем „ународовлення торговлі“. Конґрес має м. ін. відновити акцію дотично примусового наукового цензусу для купців і натиснути на уряд, щоб він видав виконуючий розпорядок до закону про промисл. право з 1933 р. Дальшою темою нарад має бути вишкіл купців, усправнення торговлі, кредити, обмеження торговлі, торгів, ярмарків і т. п. Словом, підготовляється нові обмеження також у тій области життя й зарібкування.

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення Редакція не відповідає.

КІНА

АТЛЯНТИК: Велика любов Бетовена.
КОПЕРНИК: Пасажирка зайцем.
МУЗА: Клюб жінок.
ПАКС: Герої Сибіру.
СТИЛЕВЕ: В тіни самітної сосни.

Дяк, молодий, з добрими поручennями, дирігент хору, з фаху столяр, глядає місця. Ласкаві зголошення: Гр.-катол. Уряд парох. в Себечеві, п. Лешків. 80—1—2.

ЦІНИ ОГОЛОШЕНЬ

Ціни розуміються за одношпальтовий рядок (ширини 70 мм.) о висоті 1 мм. Висота шпальти 370 мм. За оголошення (кромі дрібних) в застереженому місци дочислюється 20%. Дрібні оголошення поміщується по вплаченні належитости готівкою або почтовими значками.

Шпальтові оголошення

В рубриці: „Оголошення“ . . . . . 30 сот.
В тексті і в новинках . . . . . 50 „
На першій сторінці . . . . . 60 „
Дрібні оголошення по 8 сот. за слово. Перше слово і товстий друк числиться подвійно. Найменше оголошення (9 слів) 80 сот.

Сторінкові оголошення

На останній сторінці: 1/1 стор. 180. — зол., 1/4 стор. 90. — зол., 1/8 стор. 45. — зол., 1/16 стор. 25.—зол. В редакційному тексті: 1/2 стор. 280.— зол., 1/4 стор. 140. — зол., 1/8 стор. 70. — зол., 1/16 стор. 35. — зол.

При кількаразовім анонсуванні даємо значну знижку

Видає й редагує Комітет У. К. О. — В друкарні „Графія“ Львів, Тиха 5. Тел. 202-83. — Відповідальний ред. Панталеймон Хитра.

Opłatę pocztową uiszczono gotówką.

Рік XII. Львів, неділя, 12 вересня 1937. Ч. 69 (1069)

НОВА ЗОРЯ

Виходить 2 рази тижнево: в четвер на 8 ст. під неділю на 8 ст.

АДРЕСА: Нова Зоря, Львів, ул. Гродзіцких ч. 2. І. п. - Тел. 105-72.

Передплата в краю: чверть-річно 6 зол., місячно 2 зол., Закордон. чверть-річно 9 золотих

ЦІНА ЧИСЛА 20 СОТ.

Конто П.Щ.Львів 505.796

АРХИЕПИСКОПСТВО НА ЗАКАРПАТТІ

ПАТ звідомляє з Праги: *Оголосили* тут папську буллю у справі співжиття між Чехословаччиною й Ватиканом. Булля, що устійнює межі католицьких діецезій у Словаччині і Закарпатській Руси, творить два архиепископства: одно для Словаччини, друге для Закарпатської Руси гр.-катол. обряду. Таким чином булля управильнила положення католиків на кордонах Мадярщини та Австрії. Справа католиків, які мешкають на кордонах Німеччини, не управильнена тому, що не дійшло до порозуміння в тих справах між Ватиканом та Німеччиною.

Зміна виборчої ординації

Навязуючи до недільних промов лідерів Озону в Кракові і Лодзі, соціялістичний „Дзєннік Людови" звідомляє, що провідні чинники в Озоні рішилися на внесення проєкту нової виборчої ординації вже на найближчій парляментарній сесії. Проєкт ще не готов. В якому напрямі піде зміна виборчої ординації, покищо невідомо. Відомо тільки загально, що має бути змінена виборча ординація до сойму і спосіб зголошування кандидатів. Справу евентуальних національних курій і справу голосування на листи чи особи ще розважують. Щодо нових виборів, то в тій справі є два напрями: один хоче вдержати теперішний парлямент до кінця його каденції, зн. до 1940 р., другий є за розвязанням парляменту і розписанням нових виборів на підставі нової виборчої ординації. ОЗН („Обуз Зєдноченя Народовєго") прихильник першої концепції.

Як зреформують сойм?

„Дз. П." ч. 248 пише, що будучий сойм має складатися з послів, вибираних фаховими й господарськими організаціями, а друга його часть з послів, вибираних загалом горожан. Є тенденція, щоб посли загального голосування не мали чисельної переваги в соймі. Число соймових послів буде правдоподібно збільшене. В сенаті більших реформ не буде, тільки поширять чинне виборче право. Все те появляється в ще не обовязуючих формах.

Зміни на становищах воєводів.

24 годин по виданні комунікату, що полк. Коц мав розмову з премієром Складковским (та розмова тривала повні три години), наступили зміни на становищах воєводів у тих воєвідствах, де в рр. 1936 — 37 були розрухи. А саме звільнено: білостоцького воєводу Стефана Кіртікліса, люблинського воєводу дра Йосифа Ружнецкого, як також краківського воєводу Міхала Гноіньского, якого рівночасно делєговано до центрального заряду мін-ва заграничних справ. Одночасно іменовано: люблинським воєводою дотеперішнього поліського воєводу — Юрія Альбіна Трамекура, на становище поліського воєводи вертається назад Вацлав Костек-Бернацкий, воєводою краківським іменований прокуратор Окружного Суду в Перемишлі др Юзеф Тиміньский, вкінці білостоцьким воєводою іменовано старосту в Каліші, Генрика Осташевского. У львівськім воєвідстві будуть тільки зміни на становищах старостів.

Нові розстріли в СССР.

ПАТ звідомляє: В декотрих районах ленінградської округи, як повідомляє совітська преса, викрито протисовітські ґрупи, що поставили собі за ціль розбивати колхози й дискредитувати їх в очах населення. Для осягнення своєї цілі ті ґрупи підривали господарські сили колхозів нищенням живого інвентаря, здержуванням механізації рільництва і т. д. В декотрих колхозах засівали жито змішане з пшеницею, а опісля змушували колхозників виривати жито чи пшеницю. Всіх членів шкідливої правої ґрупи в островському районі засуджено на кару смерти. В красноярському районі засуджено на смерть 8 членів правої ґрупи. Процес ґрупи совхогодського району ще триває. Як повідомляє совітська преса, „населення приняло присуди смерти з захопленням".

Конґрес Гітлерівців.

Відкриття девятого конґресу нац.-соц. партії відбулося в Нірнберґу, в салі Люідпольда, де може зміститися 50.000 осіб. Конґрес відкрив заступник Гітлера Гесс, називаючи його „партійним конґресом праці". При тім перший раз ужив слова „партія Німеччини". Провідник баварської округи Вагнер відчитав заяву Гітлера. В ній сказано, що партія й дальше буде вести рішучу боротьбу з большевизмом в політиці внутрішній і міжнародній. В останніх роках комунізм шириться на Сході й на Заході, але нац.-соціялізм блищий до ідеалу як марксизм, що розриває суспільности. Одна з великих турбот проводу Німеччини це запевнення народові достаточної поживи. Цього завдання Німці не можуть виконати поки не мають кольоній. Версальський договір перестав істнувати. Німеччина вже вільна. Її армія забезпечує її свободу. Сегодня Німеччина вже не осамітнена, а звязана міцною приязню з могутніми державами. З Італією має природну спільноту інтересів. Умова з Японією служить також обороні перед наступами на культурний світ. Канцлер висказав надію, що й інші держави приступлять до „зміцнення того фронту розсудку та забезпечення мира й культури".

Жінки в масонській льожі.

Бруксельська „Ля Лібр Бельжік" принесла цікаву статтю про мало знану в нас масонську льожу „Дроа Імен" (Людське право), що приймає також жінок. Льожу „Дроа Імен" заснувала в 1892 р. відома зі своєї протицерковної діяльности й авантурничого життя Марія Деразм разом з масоном Мартіном. Та льожа має тепер понад 20.000 „братів" і „сестер" в 42 краях. Програма „Дроа Імен" в найбільшій мірі розкладова. Влекшування розводів, свідоме материнство, удержавнення й ляїцизація шкільництва, „освідомлення" молоді в сексуальній ділянці і т. п. — ось кличі льожі „Дроа Імен".

ГОСПОДАРСЬКІ ЗНАРЯДИ, ПАША, ЗБІЖЖЯ І СВЯТОЧНА ОДІЖ це велике майно кождого господаря, тому безумовно треба обезпечити його від огню й від крадежі-влому в

Т-ВІ ВЗАЇМНИХ ОБЕЗПЕЧЕНЬ

„ДНІСТЕР"

ЛЬВІВ, УЛИЦЯ РУСЬКА Ч. 20.

Телєфон: 205-47.

Алькоголізм і держава

(З приводу Міжнароднього Протиалькогольного Конґресу у Варшаві).

В днях 12 — 17 вересня с. р. відбудеться у Варшаві XXI Міжнародній Протиалькогольний Конґрес. Протекторат над тим конґресом обняв Президент ПР проф. І. Мосціцкий а провід в почеснім комітеті маршал Е. Сьмігли - Ридз. З приводу того конґресу видав варшавський рим.-катол. митрополит кардинал Каковский окремий пастирський лист до вірних в справі алькоголізму. Також шкільна влада повідомила в своїм уряджовім деннику про той конґрес підлегле їй учительство.

Як бачимо, до протиалькогольної акції поставилися позитивно однаково Церква і держава. І зовсім слушно. Бо алькоголізм в однаковій мірі ворог і Церкви і держави.

Та як виглядає алькоголізм у Польщі?

Відповідь на се питання дає нам найновіший урядовий Малий Статистичний Річник на 1937 р.

Отже 100° консумпційного спірту (і пива) випродуковано в Польщі в гл.:

в 1932 р.	228.000	(1.410.000)
в 1933 р.	251.000	(1.027.000)
в 1934 р.	261.000	(1.117.000)
в 1935 р.	306.000	(1.065.000)
в 1936 р.	346.000	(1.114.000)

Коли той випродукований у Польщі консумпційний спірт розложити на загал населення Польщі, то на 1 мешканця (вчисляючи дітей) припадає л.:

в 1932 р.	0,7
в 1933 р.	0,8
в 1934 р.	0,8
в 1935 р.	0,9
в 1936 р.	1,0

Як видно, продукція консумпційного 100° спірту в Польщі з року на рік зростає, а продукція пива зростає від 1933 року.

До того треба дочислити ще консумпцію вина, яке спроваджується переважно з заграниці, як також частинну консумпцію спірту, продукованого для промислових цілей, т. зв. „скаженого". Не зважаючи на небезпеку затроєння, широкі маси населення вживають часто і того промислового замість дорожчого консумпційного алькоголю. Вкінці не слід забувати і про домову продукцію алькоголю т. зв. самогону, яка процвитає головно по селах на сході держави.

Шкідливість алькоголю для населення виявляється головно в двох напрямах. Алькоголь руйнує населення передовсім фізично. Бо він деґенерує його і тимсамим сильно ослаблює його відпорність на ті невідрадні умови, в яких населення в Польщі живе. Зокрема алькоголь ослаблює у високій мірі відпорність на

ріжні хороби, яких у нас аж надто богато і які рік-річно забирають богато жертв. Та алькоголь не тільки фізично руйнує населення. Не менш руйнує він його і матеріяльно. Бо як виказує урядова статистика, населення у Польщі видає на алькоголь сотки міліонів золотих річно. Так нпр. продано консумційного спірту в Польщі:

в 1932/33 р. за 292,000.000 зол.
в 1933/34 р. „ 301,000.000 „
в 1934/35 р. „ 297,000.000 „
в 1935/36 р. „ 308,000.000 „
в 1936/37 р. „ 320,000.000 „

а в 1937/38 р. предвиджується його продажу за 337,000.000 зол. Отже, як видно з наведених вище цифр, населення в Польщі з року на рік чимраз більше руйнується матеріяльно на алькоголь.

Та чи треба розводитися широко про шкідливість алькоголю для організму і добробуту людей? Про се вже тілько написано, що все те річи загально відомі і загально признані. Одначе не зважаючи на се, язва алькоголізму не перестає переслідувати людей. Однаково: по містах і по селах. Якаж причина того сумного явища?

Причина — в недостаточнім поборюванню алькоголізму взагалі. Бо як звичайно поборюють алькоголізм в нас?

Поборюють передовсім словом і письмом. Отже викладами, проповідями, статтями в часописах, брошурами і т. п. А крім того від часу до часу резолюціями протиалькогольних організацій і зїздів. На тім і кінчиться звичайно т. зв. протиалькогольна акція в нас. Річ ясна, що і такий спосіб поборювання алькоголізму має свої корисні наслідки. Бо він відвертає богато людей від алькоголю. Та всеж таки язва алькоголізму істнує і навіть шириться. А се наглядний доказ, що тільки таким способом алькоголізму ніхто ніколи не поборе.

Якжеж належить поборювати алькоголізм, щоб його викорінити між людьми?

Передовсім треба ствердити, що деякі держави самі почали продукувати питний алькоголь та виключно торгувати ним. Те державне продукування і торгування алькоголем відоме під назвою державного монополю спірту. Такий державний монополь спірту істнує нині між ін. також у Польщі. Що се властиво? Се очевидно законне пособлювання алькоголізмови...

Безперечно. Так зв. державний монополь спірту, себто продукування державного алькоголю і торгування ним — приносить державі чималі приходи. Так нпр. Польща має з того жерела около чверть міліярда зол. чистого річного зиску (в 1936/37 р. 215,000.000 зол. а на 1937/38 р. — 227,000.000 зол.), що становить поважну частину всіх державних приходів. Се велика позиція в щорічнім буджеті держави.

Та чи здобування приходів державою коштом фізичної, матеріяльної і моральної руїни своїх власних горожан виходить державі на користь?

Не може бути ніякого сумніву, що держава в вишукуванню приходів не повинна кермуватися тільки бажанням за всяку ціну добути приходи. Вона повинна також пильно вважати на жерела тих приходів. Передовсім чи ті жерела з суспільного становища позитивні чи негативні. Себто: чи ті жерела вже самим своїм істнуванням приносять суспільности — і тимсамим державі користь чи шкоду? Бож є жерела, котрі також несуть чималі приходи тим, що черпають свої приходи з тих жерел, а з котрих держава в інтересі загального добра не тільки сама не користає, але навіть забороняє користати з них своїм горожанам і за ломання тої заборони навіть карає. Не називаємо тих жерел виразно по імени, бо вони дуже погані.

Та факт остає фактом. Хоч алькоголізм з суспільного, отже і державного, становища жерело приходів негативне, бо фізично і морально руйнує суспільности, отже і держави, то всеж таки деякі держави самі користають з того жерела, добуваючи з нього чималі приходи. Ба, що більше! В ріжних краях чути голосні і справедливі нарікання протиалькогольних організацій, що державні урядники навіть перешкоджують в боротьбі з алькоголізмом.

Отже перед нами безперечне блудне колесо: з одного боку суспільна акція проти алькоголізму як ворога суспільностей і держав, а з другого — державне продукування і торгування алькоголем себто пособлювання алькоголізмови зі сторони держав, що є чейже організаціями суспільностей! Чиж можна супроти того дивуватися, що дотеперішна протиалькогольна акція серед суспільностей не може похвалитися значнішими успіхами та що та акція в таких умовах і на далі не матиме значніших успіхів?

Зі сказаного вище аж надто ясно, яким шляхом повинна піти протиалькогольна акція, коли вона має серіозно поборювати язву алькоголізму серед суспільностей світа. Себто протиалькогольна акція повинна змагати передовсім до знесення державного монополю алькогольних напитків.

Та чи се можливе до переведення в Польщі?

Як видно з позитивного становища найвищих державних чинників в Польщі супроти протиалькогольної акції, вони вповні свідомі шкідливости алькоголізму для держави. Вся трудність в тім, щоби знайти для держави жерела приходів, які заступилиб дотеперішні приходи з державного монополю консумційного спірту. Та жерела такі знайти можливо.

Тут у першу чергу належалоб взяти під увагу нпр. нафту і вуголь. Змонополізування їх принеслоб державі чи не більші навіть приходи, ніж дотеперішній монополь консумційного спірту.

Та якби там не було, держава під ніякою умовою не повинна добувати своїх приходів з жерел, які руйнують її горожан морально, фізично і матеріяльно. А таким жерелом є питний алькоголь. Се треба ствердити виразно з приводу чергового міжнароднього протиалькогольного конґресу, який саме відбувається під протекторатом найвищих державних чинників у Варшаві.

Східні Торги

Сего року Східні Торги мали щастя. Погода прекрасна, публики богато, експонати кращі ніж в попередніх роках і богато їх.

Ідемо по порядку. Тютюневий павільон звертає увагу цілком модерним, чистеньким урядженням. В павільоні, де виставлений денатурований спірт, цікава його статистика: в 1936/7 р. продано 24.305.000 літрів того спірту. Цікаві лямпи освітлювані ним. Хто знає чи не будемо вертатися до них, коли електрика ще подорожіє. — До оригінальніших належить павільон, де виставлені болгарські вироби. Гарні краєвиди, гарний портрет монархині Іванки в народнім строю. Та вже кілька днів попитують люди за ціною славних болгарських перфум в мініятурних фляшечках, а ціни ще не визначені.

Військова книгарня виставила доволі богато книг, але цінника не можна в ній дістати.

Третій павільон для нас найцікавіший, бо в нім у середині є також українські написи: „Сільський Господар", „Українське Народне Мистецтво", Гуцульщина", „Гуцульська різьба" й „Комета". Питаємо в однім з тих відділів, який денний торг. „Доходить до 150 зл." Є також гуцульські вироби в польських фірмах, що тут виставляють. — Недалеко „Мацеж Школьна в Ґданську" оголошує, що має в тім місті 18 захоронок, 7 загальних шкіл, ґімназію, вищу торговельну школу, музичну консерваторію, доповняючий курс польської мови та польської історії (ось такі курси повинні Українці творити для своєї мови та історії), театр ляльок, зимову допомогу та дожившлювання польських дітей. В сім році вислала вона з Ґданська 1500 дітей на вакаційні кольонії в Польщі. Добре уложене повідомлення про її теперішню боротьбу в Ґданську: „Ґданська поліція насильством стягає польських дітей до німецьких шкіл, арештує родичів за посилання дітей до польських шкіл. Покриймо кари, наложені на Поляків за посилання дітей до польських шкіл!" Се взірець короткого й змістовного оповіщування про зміст боротьби. Публика очевидно інтересується тим. Сегодня видно особливо богато української публикн. Потішаюча поява, що наше жіноцтво й взагалі Українці звертаються до чужих виставців з запитами у своїй рідній мові. Видніють написи: Станиславів, Яворів, Вильно, Комарно. Впадає в очи велика ріжниця в мистецьких виробах з дерева Гуцульщини з одної сторони та всіх інших околиць з другої сторони. — Павільон ремесел представляється дуже вдатно. Є в нім вироби камяні, деревляні, металеві й т. д. Слідує павільон з німецькими машинами. Видно в тих виробах солідність і міць. — Мабуть найкращий зі всіх павільонів ромунський. В нім є гарно уложені види, а з виробів звертають увагу прекрасні овочі, смушки на футерка та моделі домашніх звірят, безрога кучерява як вівця й т. д. Коло вишиваних блюзок збираються пані й випитують за ціну. Продаюча пані відповідає, що одна блюзка коло 25—30 зл., але продавати ще нині (то була середа) не може, бо точних цін ще не одержала. — Далі слідує павільон з килимами та шкіряними виробами. — В книгарні „Атляс" знов попитуємо за катальогом — надармо. Вкінці дістаємо маленький катальог варшавського видавництва М. Арцта, виданий в століття його істнування. — Зі всіх текстильних виробів найбільше враження роблять золотисті бучацькі макати. Від них бє немов спомин давнього богацтва та мистецького смаку. — Слідують найновіші типи американських друкарських машин. А далі сухий лід! Тут трудно діпхатися, бо всі хочуть діткнутися його. Він дійсно сухий і студений. Один кг. коштує 6 сотиків і видержує 24 год. на сонці. Так пояснює якийсь пан з боку. — Та найбільше зацікавлення видно коло фірми „Кребс". Там на дворі стоїть малий автомат в формі медведя, що сам наливає собі з фляшки якогось плину до чарки й сам пє. Малі діти мають тут сто потіх. — А далі видно плуги, авта, перегонових коней і т. д. Словом, цікаві сего року Східні Торги. — Деяких павільонів ми ще не вспіли оглянути.

Колєктивізація під терором

Статистичні звідомлення, оповіщені совітською пресою, виказують, що процес колективізації рільництва в СССР треває далі та що доля решти індивідуальних сільських господарів пересуджена. Совхози і колхози розпоряджають вже 90% всего управного простору СССР. Дотепер 8 проц. сільського населення не приступило до колхозів і воліє господарити індивідуально на малесеньких нивках, що творять разом 0.8 проц. управної рілі. Колектівізація відбувається під примусом і терором, як се виходить з голосів совітської преси про щораз частіші случаї самовільної ліквідації колхозів. У всіх случаях винних ліквідації колхозів засуджують на 6 до 10 літ вязниці.

ОГЛЯД ПРЕСИ

Зміна обряду

в світлі оречення Найвищого Суду.

Під таким заголовком „Новий Час" в ч. 196 приніс більшу статтю дра В. Лисого. В ній сказано м. і. ось що:

Горожанка польської держави в Галичині римо-кат. обряду принесла на оповіди з греко-католиком до латинського пароха. Цей відмовив голошення оповідей. Тоді вона зголосила своє виступлення з римо-католицької Церкви політичній владі першої інстанції, це є в старостві, а зголосивши виступлення з римо-католицької Церкви, особисто зголосилася у властивого душпастиря греко-католицького обряду та заявила, що вступає до гр.-кат. Церкви. Греко-католицький душпастир приняв це зголошення протоколярно до відома і на цій підставі оголосив оповіди в гр.-кат. церкві тієї громадянки, а опісля уділив їй вінчання. — Староство покарало з цього приводу гр.-кат. душпастиря гривною 200 зл. по думці арт. 27 про проступки, а Окружний Суд у Тернополі присудом з дня 30 грудня 1936 р. до ч. акт. II. кад. 584/36 потвердив цей карний наказ і засудив душпастиря з стат. 27 закону про проступки гривною в квоті 200 зл., з заміною вразі нестягаємости на 20-денний арешт. Найвищий Суд у Варшаві присудом з дня 5 травня 1937 до II. K. 202/37 потвердив присуд Окружного Суду в Тернополі. Мотиви цього присуду отсі:

Зі змісту постанов статті VI закона з 25. 5. 1868 року В. З. Д. ч. 49 і пар. 5 розп. міністра з 18. 1. 1869 р. В. З. Д. ч. 13 випливає, що виступлення з Церкви викликує правні наслідки щойно тоді, коли виступаючий зголосить своє виступлення з Церкви владі загальної адміністрації першої інстанції, а влада та повідомить про те виступлення душпастиря покиненої Церкви по попереднім виданні властивого розпорядження. І щойно з цією хвилиною, це є з виданням розпорядження через владу й внаслідок заяви виступаючого з даної церковної суспільности, перестає він бути членом покиненої Церкви.

Примітка Ред. „Н. З.": Можна й так полагоджувати справу зміни обряду, але тільки тоді, колиб появилася правна постанова про те, до якого часу адміністраційна влада обовязана приняти до відома зголошення про зміну обряду та що коли мине законний речинець, зміна наступає на підставі зголошення і приняття до відома новою духовною властю. Без того вистарчить не приймати до відома ніякої зміни з р.-кат. на гр.-кат. обряд і так можнаб фактично знести вільний вибір релігійного віроісповідання, гарантований на папері найвищими законами.

Жінка про нормалізацію

„Діло" в ч. 195 принесло дальший голос в анкеті про нормалізацію, пера п. Ірини Козаневич з Городка. Вона пише м. ін.:

Зміна національно-політичної тактики, яка прийшла два роки тому та яка висловилась т. зв. нормалізацією, прийшла запізно, бо в 15 літ по партійнім хаосі та пошукуванні ріжних спасенних рецепт. Історія вчить нас, що кожда війна кінчається перемогою одної з воюючих сторін, а після війни приходять переговори між обома противниками, причому обовязує стара максима „горе переможеним"; переможець диктує умовини, які переможений мусить приняти. У нас сталось інакше, ми в 1920 р. війну програли, а наші політики та за ними і ціле наше громадянство не хотіло чомусь признати програної. Верх узяв сентимент, а наш тодішній провід замість навязати переговори і заключити пакт з Поляками, який у 1920 р. міг ще може принести нам якісь користи, чекали змилування і спасення у закордонних держав. І треба було аж 15 літ часу, щоби зрозуміти: раз, що з сусідами треба найти якийсь „модус вівенді", а друге, що тільки на своїх власних силах треба спиратись. Так отже „нормалізація" прийшла запізно і саме тому вона не могла і не може мати ані дати ніяких поважних реальних користей для нас. Зате „нормалізація" корисна для Поляків, раз тому, що через неї Поляки дістали спокій в краю і за границею, і по друге, що польська преса й ціле польське громадянство, ведучи проти нас нагінку, рахує на наші замкнені „знормалізовані" уста. — А і для внутрішніх українських відносин позитивні висліди „нормалізації" — ніякі. Серед загалу інтелігенції вже від самого початку була недовірчивість получена з вичікуванням серед міського міщанства і пролетаріяту комплетна байдужність, а село пішло своїм шляхом і булоб тим самим шляхом пішло без огляду на політику нашого проводу. Факт, що десь часом якийсь Українець здобуде клаптик землі чи новий скромний варстат праці, виростає в очах польської преси до страшних розмірів „паношеня сєн гайдамацтва", до криків, алярмів, „оборони стану посіданя", а ця польська „оборона" полягає на протиукраїнській експанзії. Будова костелів, домів людових кольонізація земель, (тут чорна пляма), затруднювання навіть при будові наших доріг імпортованих робітників, все це не „оборона", а зорганізований протиукраїнський наступ. У таких обставинах не можна дурити ні себе ні других „нормалізацією", і коли вона взагалі є, то тільки для Поляків. На „загрожену польськість" і „польську оборону" треба і нам відповісти дійсною „обороною", на консолідацію польських сил треба відповісти і нам консолідацією і діловою працею. Зміст і спосіб праці треба мати для кождого повіту осібно, а повинні тим занятись чолові представники всіх наших товариств на спільних зборах у рямцях статутів поодиноких товариств. У першій черзі треба тямити, що наша сила в селі і тому фронтом треба станути до села. На селі чекає нас ріжна робота, і шкільно-освітня і кооперативна і консолідаційна, але ця праця мусить бути обдумана, згармонізована, реальна; через працю на селі мусимо здобути довіря і провід села, довіря, яке тепер захитане. В містах мусимо при помочі священиків і Церкви звернути пильну увагу і протидіяти всякими засобами мішаним подружжям і латинізації. В кождім повітовім місті повинна працювати народня повітова канцелярія, яка збиралаб всякі матеріяли, потрібні для зорганізованого відпору теперішньому наступові. Цими матеріялами повинна відповідно цікавитися та вміти вихіснувати їх наша УПР.

Страйк і летючка

З приводу голосного страйку селян, зорганізованого „людовцями", „Мета" в ч. 34 пише між ін.:

Маємо до занотування явище, яке повторялось уже кілька разів у відродженій Польщі: хоч українське громадянство свідомо ставляє себе осторонь усіх внутрішно-польських розгривок за владу, мимо того український чинник узгляднюється в розрахунках тих, що за ту владу змагаються; але узгляднюється його тільки в негативнім змислі, як елемент, що мігби самим своїм питомим тягарем заважити на такім чи іншім висліді змагання... Політичні відносини в польській державі вже від ряду літ розвиваються в такім напрямі, що селянство як політичний чинник тратить щораз більше на значінню. Це викликує очевидно реакцію польських селянських мас, які памятають часи Вітоса, коли вони будь-що-будь були „правлячою" верствою. Цю реакцію і невдоволення з утрати всякого політичного впливу стараються капіталізувати для себе людовці, які — можемо бути ріжної думки про тих, що віддали в Галичині 450.000 га землі польським кольоністам, — є одною з найсильніших політичних організацій сучасної Польщі. Вони зуміли найліпше зорганізувати і використати політичний голод польського села. А що той голод дається досить сильно відчувати самим таки польським селянам, видно хочби з того, що він стягнув на „хлопський зїзд" в Мисьленіцах около 150 тисяч селянської маси, яка там демонструвала свої чисто політичні, а не соціяльні домагання: політичної амнестії (повороту Вітоса), нової виборчої ординації і розписання нових виборів до сойму та сенату.. Зі страйком звязана тісно акція зорганізованого польського громадянства в Галичині. Маємо на думці відомі відозви „Порозумівавчого Секретаріяту", які були масово розкинені з літаків на терені повітів: перемиського, ярославського, ланцуцького і ряшівського. Не можемо очевидно мати нічого проти того, щоб те громадянство виявляло своє відношення до таких важних справ польського життя, як „селянський страйк", але мусимо висловити дуже поважні застереження проти того тону, в якім ця відозва заторкує українську „небезпеку". А цей тон дуже вимовний, він говорить богато... Тон сеї відозви назвав не без підстави один український щоденник погромницьким. В добі, яка малаб довести до дійсної нормалізації, такі виступи, як цей виступ „Порозумівавчого Секретаріяту" (верховного органу польського зорганізованого громадянства Галичини), щонайменше дивні. Коли українське громадянство ради нормалізації польсько-українських взаємин зробило максімум того, що в даних умовинах було можливе, то не можна цього сказати про громадянство польське в Галичині. Нехайжеж тоді ніхто не дивується, що дотеперішні нормалізаційні спроби не принесли ніяких успіхів. Летючка „Порозумівавчого Секретаріяту" є цього проречистим доказом. Вона ставить у поважний сумнів усі ті заяви з сторони польського громадянства, в яких воно висловлювало бажання співжиття і нормалізації наших взаїмних стосунків.

„Воюючий" безбожник

„Гудок" в ч. 157 звідомляє: „Недавно на стації Никола-Полома північної зелізниці почали шукати в якійсь справі предсідника місцевого відділу „Союза воюючих безбожників". Показалося, що предсідник... причащається в церкві..."

„Провід нації"

чи її затуманювання?

Як відомо, від довшого часу товчеться по нашій нещасній землі очевидно нерозумна „ідея", що треба „скасувати" всі українські політичні партії й організації, які не визнають Палієва та Іванейка диктаторами нації, а тоді буде „одна партія, але добра". Сю ідею „фікс" можна точно таксамо виконати в практиці як нпр. скочити на місяць при сучаснім стані техніки. Що в Італії, в Німеччині й Совітах здійснено монопартійну ідею, се очевидно не доказ, що й тут у нас, без власної держави можна втяти таку або подібну штуку. Але ту неможливість „провід нації" вбиває в голови наших селян, як свідчить стаття, оповіщена в „У. Вістях" ч. 199 з підписом „Юрко Винничук, селянин в Княжу п. Снятин". В ній той селянин жалується, що „Нова Зоря" чвалає на чолі товкітні проти Ф1.Є. Так, Пане Винничук, чвалає вже довго проти всяких нонсенсів і буде чвалати дальше проти затуманювання. При сій нагоді звертаємо увагу на таке „просвічування й виховування" нації в органі ФНЄ „У. В." в ч. 197. Ми помістили в „Н. Зорі", в чч. 64 і 65, фейлетон „Вижниця на Буковині". Має він 12 підвальних стовпців друку. В 10 з них обговорюється справи економічні, цлові, податкові, церковні, національні, пресові, асиміляційні, ономатичні у звязку з цікавою постановою романського генерального штабу і т. д., причім описується те, що можна було запримітити в короткім часі побуту на романськім боці. Приблизно 2 стовпці на 12 присвячено описові харчів, бо й се належить до побуту, та головно з того приводу, що автор бачив там спеціяльно романську страву, яка очевидно характеристична для місцевого побуту і про яку загал читачів, що не були між Романами, напевно нічого не знає та й автор досі не знав. Отже „провід нації" ні словечком не згадує про зміст 10 стовпців, а подає виписки з двох, на тій підставі „стверджує", що автор того фейлетону не має нічого цікавого сказати і прилюдно запитує: „Чимже ви, пане редакторе, годуєте читачів?" — Відповідаємо: В сім випадку годуємо доказами, що в органі „проводу нації" фальшують документ, на підставі якого хочуть понизити нас і наш орган в очах своїх читачів, бо се таксамо фальшування документу, якби хто з актів, що на їх підставі мають судити когось, усунув десять дванацятих частин і судив тільки на підставі двох дванацятих, впевняючи слухачів, що в інших частях нема нічого цікавого для оцінки того, кого судять. І ще годуємо читачів нашим запевненням, що з так поступаючих людей рішучо не може вирінути ніякий поважний провід в нічім, бо так поступають тільки люди несеріозні. Гадаємо, що сей корм придасться читачам і що згодом навіть читачі газет „проводу нації" будуть самі собі дивуватися, як вони могли хочби короткий час вірити, що може витворитися „провід нації" з людей, які вживають таких смішненьких і дрібненьких публіцистичних прийомів. Дмитруню, повірте, що ніколи не буде з вас не то провідник нації, але навіть поважний публіцист, коли будете „управляти" такі штучки в своїх органах, або годитися на те, щоб інші „провідники нації" таке виправляли.

Примусова парцеляція

„Курієр Варшавскі" (ч. 241) доказує цифрами, які користи може принести примусова парцеляція: „Коли продовж року, згідно з пляном міністерства рільництва, мають розпарцелювати 100.000 гектарів, то отримаємо понад 6.000 нових землевласників, зате втратить посаду 3.300 ординаріїв (форналів), з яких лише частина дістане парцелі, підчас коли решта зійде до категорії безземельних. Цифра 3.300 походить з вичислення, що на 300 гектарів землевласности припадає 10 ординаріїв, а тому на 100.000 гектарів буде їх 3.300. Таким більш-менш шляхом мусить піти еволюція, сперта на введенні в життя призначення на примусову парцеляцію 100.000 гектарів землі річно. Так витворене положення не йде в напрямі піднесення, а хочби навіть утримання на нинішнім рівні хліборобської культури"...

Література у вязниці

Під таким заголовком приніс ІКЦ в ч. 236 замітку не позбавлену гумору: В польських тюрмах — появився шал графоманії. Карні заведення стали великими фабриками літератури. Ремісники вже протестували проти конкуренції тюремних варстатів. Тепер повинні се зробити і літерати. Бо літерат, який має удержання в тюрмі, може продуковати дешевше ніж літерат на свободі. Таким чином витворився нарешті оригінальний польський карний систем: злочинців будемо перемяняти на літератів. І вже не буде клопоту з комплетуванням достойних організацій літератів. В потребі оголоситься просто... малу амнестію. І так мало є письменників з Божої ласки, отже множаться вони з ласки держави. Витвориться і спеціялізація між кримінальниками: фабрикантки ангелів писатимуть милі байочки і радіеві авдиції для дітей, фальшівники документів займуться суспільними справами, убийники будуть нас захоплювати ліричними поезіями, бігамісти піснями про свободу і т. д....

„Національне відродження“

й УКРАЇНСЬКЕ ПРАВОСЛАВНЕ ДУХОВЕНСТВО. *)

Треба мені, в обороні перед закидами проф. Дорошенка, подати фактичний матеріял у відповідь на питання, брало чи не брало участь українське православне духовенство в національнім відродженні Східної України. Для сього мушу спинитися над самим поняттям т. зв. національного відродження, а потому над участю в ньому українського православного духовенства. Спокійна аналіза, зясування собі фактичного стану покаже на ділі, чи я „крайно тенденційний“, „не знаю основних фактів“ і тому причепився як пяний плота до — на погляд проф. Дорошенка — дуже заслуженого на полі національного відродження українського православного духовенства.

Щож таке оце „національне відродження“ й у чім воно виявило себе?

Зрозуміла річ, що я не можу входити в сій короткій статті в таке обширне питання основно, з усіми подробицями, отже мушу обмежитися лише до загального нарису, відкладаючи ширше обговорення на пізніше, в відповіднім до того місці. Та в першу чергу найцікавіше тут *питання про походження поняття* „національне відродження“ й середовище, в якім се поняття витворилося. Закріпив його в нашій синтетичній історіографії М. Грушевський, але ґенеальогія сього терміну старша. Виводиться він з одного боку з традиції й ідеольогії української інтеліґенції, що в перших десятиліттях XIX ст. під діланням західно-европейських культурних течій (головно романтизму) звернулася до людовости (чи, як у нас говорено, до народу) й там знайшла оправдання для свого „україноФільства“ (!), а з другого — від істориків літератури, що в Котляревськім з його „Енеїдою“ (1798) бачили почин нової, „народньої“ вже літератури, й бачили в тому й відродження національне. В передмові до „Історії України-Руси“ (1898), навязуючи виразно і свідомо до дати появи „Енеїди“ (тоді обходжено її столітній ювилей) як початку нової доби в нашій історії, Грушевський заявив, що XIX ст. — це доба синтези, що прийшла після давніших тези й антитези (за термінольогією Гегеля). В настроях української інтеліґенції й лучилося появу „Енеїди“ з національним відродженням. Знаний вірш Шевченка („На вічну память Котляревському“) й інші (напр. Старицького в століття „Енеїди“) виразно на се вказують. В той спосіб створено погляд, принятий майже за аксіому в українській історіографії й іще більше в інтелігентній суспільності, що, мовляв, у XIX ст. було в нас „національне відродження“.

Такий погляд висловив і проф. Дорошенко в своїм „Нарисі історії України“. Рецензуючи сей „Нарис“ (у „Записках ЧСВВ“ VI, 1—2) я звернув увагу на невідповідність сього терміну і ствердив, що в XIX ст. можемо обсервувати якраз *найбільший продовж цілої* історії України політичний і національно-культурний занепад, себто москалізацію України. Не місце тут на ширшу аналізу історії України в XIX ст., але мушу звернути увагу на деякі її основні моменти. Починаючи з політичної ділянки, бачимо сильний занепад української національно-державної думки. Нащадки козацької старшини, українське дворянство, ще в *перших двох десятиліттях* XIX ст. виявляло виразні політичні аспірації — хочаб назвати Лукашевича з його гуртком (до речі — Лукашевич масон), чи тих, що хотіли в оперті на Наполеона відбудувати Українську Державу. Се були люди, що з їх кол вийшла й знаменита з погляду *політичної* ідеольогії „Історія Русов“. Звертаю увагу, що писана вона по московськи. Тимчасом уже тоді появляється низка українських письменників, що *по-українськи* висловлюють свій російський патріотизм: це Котляревський, Артемовський-Гулак, Гребінка й багато інших.[1]) Загалом українська *по мові* література, себто та, що мала започаткувати „національне відродження“, аж до появи протимосковських поезій Шевченка в 1840-их роках, була якнайльояльніша супроти московських окупантів України! Отже *змістом* вона з національним відродженням мала не більше спільности, як українські вірші Ценґлевича, польського революціонера, або відозва ґен. Роґ до „львівських Русинів“, видана по-українськи в листопаді 1918 року... Якже візьмемо на увагу лише сам акт, що ці твори українські по мові, то наука історії української літератури як не можна краще виявила їх звязок з такоюж літературою XVIII ст. Супроти того „Енеїда“ не становить *ніякої епохи* ні в нашій літературі, ні тим менше в політичнім житті — й так XVIII ст., взяте як культурно-історичний період, сягає аж до 1840-их рр.

Рівночаснож бачимо ліквідацію останків української окремішности й то при цілковитім браку спротиву „відроджуваних“ Українців. Вже в пятім десятку літ XIX ст. знесено правну окремішність Гетьманщини, касуючи судівництво по Литовському Статутові. Ще 1835 р. знесено останню тінь української політичної окремішности — Малороссійське Ґенерал-губернаторство. Чому не реаґувало на се українське громадянство в своїй масі, бодай так, як то було в XVIII ст. — вказують такі появи, як напр. Гоголь, що вже цілком психічно засимілювався з російською державною ідеєю й своє „малоросійство“ вміщав побіч „великоруськости“ дуже добре в „общом атєчєствє“, очевидно під диктатом Москви... Зазначую — бо се дуже важне — що Гоголь був правдивий православний християнин, і погляди про його фільокатолицькі настрої — просте непорозуміння на точці розуміння католицизму й світогляду Гоголя. В писаннях Гоголя є яркі протикатолицькі виступи; з другого боку його чисто теольогічна праця про св. Літуржію має апробату православної духовної цензури як цілком правовірна. Відношення Куліша до ліквідації Гетьманщини знане хочби з його „Епільогу“ до „Чорної Ради“, де він просто похвалив отсю ліквідацію.

Оскільки йде про національний характер тодішньої літератури, то разить її чимраз більше поширювання вживання московської мови — навіть у Шевченка! Оскільки перейти на церковне поле — тут обмосковлення в мові (виговорі) богослужебних текстів закінчилося

*) Гл. „Н. Зорю“, ч. 67.

[1]) Приміри зібрані в знаменитій праці п. Вол. Дорошенка у зб. „Життє і слово“, Львів, 1918, стор. 17 і дд.

УРОЛЬОГ
Д-р Богдан Макарушка
спеціяліст недуг нирок
і мочево-полових органів
Львів, ул. Руська ч. 16
вернувся
і ординує від год. 3 до 6 — тел. 108-85.

Історія недуги

Нова совітська гумореска.

Щиро кажучи, я волію хорувати вдома.

Розуміється, нема мови, в лічниці може бути чистіше і культурніше. І кальорійність харчів, може бути, в них більше передбачена. Та, як кажуть, вдома і солома їдома. До лічниці привезли мене з черевним тифом. Домашні думали тим облекшити мої неімовірні терпіння. Та тим вони не осягнули ціли, поскільки мені попала якась особливша лічниця, де мені не все сподобалося.

Всетаки, тільки хорого привезли, записують його в книгу і нараз він читає на стіні плякат: „Видача трупів від 3 до 4-ої“.

Не знаю, як інші хорі, та я просто заточився на ногах, коли перечитав сей поклик. Головне, я маю високу горячку і життя взагалі ледве тепліє в моїм орґанізмі, можливо, що на волоску висить — і нагло треба читати такі слова.

Я сказав мужчині, що мене записував:

— Що ви, кажу, товаришу фельчере, вивішуєте такі погані надписи? Всетаки, кажу, хорі не мають інтересу се читати.

Фельчер, чи як його там звуть лекпом[1]) — здивувався, що я йому так сказав і говорить:

— Дивіться: хорий і ледве ходить і мало йому пара не йде з рота від горячки, а також, каже, все критикує! Коли, каже, ви поправитеся, що ледви чи станеться, тоді й критикуйте, а ні, то ми направду видамо вас від 3 до 4-ої супроти того, що тут написане. От тоді будете знати!

Хотів я з тим фельчером вилаятися, та тому, що я мав високу горячку, 39.8, то я не зачав з ним сваритися. І я тільки сказав йому:

— Ось почекай, горожанине лекпоме, як поздоровію, то відповіш мені за свою нахабність. Невже, кажу, можна хорим слухати такі річи? Се, кажу, морально підкошує їх сили.

Фельчер здивувався, що тяжко хорий так свобідно з ним розправляє і відразу замняв розмову. І тут сестричка підскочила:

— Підемо, каже, хорий на обмивочний пункт.

Та від сих слів мене також скубнуло:

— Лучше, кажу, називалиб не обмивочний пункт, а ванна. Се, кажу, гарніше і підносить хорого. І я, кажу, не кінь, щоб мене обмивати.

Медсестра каже:

— Дарма, що хорий, а також завважує всякі тонкости! Певно, каже, ви не виздоровієте, що так до всього пхаєте ніс.

Тут вона привела мене до ванни і приказала роздягатися.

І ось я став роздягатися і нагло бачу, що в ванні над водою вже сторчить якась голова. І нараз бачу, що неначе якась старушка сидить у ванні, певно з хорих.

Кажу сестрі:

— Кудиж ви мене, собаки, привели — в дамську ванну? Тут, кажу, вже хтось купається.

Сестра відповідає:

— Та се тут одна хора старушка сидить. Ви не звертайте уваги на неї. В неї висока горячка і вона вже на ніщо не реаґує. Так, що ви розбирайтеся без надуми. А за той час ми виймемо старушку з ванни і напустимо вам свіжої води.

Я кажу:

— Старушка не реаґує, та я може ще реаґую. І мені, кажу, очевидно неприємно бачити те, що там у вас пливає.

Втім знову приходить лекпом.

— Я, каже, перший раз бачу такого вередливого хорого! І се йому, нахабникові, не подобається і те йому негарне. Вмираюча старушка купається, і за те він висловлює претенсію. А вона має можливо й коло 40° горячки і нічого не бере в рахубу і все бачить як крізь сито.

[1]) Лікарський помічник.

по наказу згори. Навіть у ділянці народньої освіти, шкільництва, аж до сіл включно — бачимо обмосковлення й упадок.

Переходимо тепер на властиве поле — на церковну ділянку. Треба згори зазначити ось що: Хоч, на думку проф. Дорошенка, православне духовенство „значно допомогло" дворянству при українськім національнім відродженні, а таксамо люди, що вийшли з кругів духовенства, то й досі ніхто з православних „відроджених" Українців не постарався опрацювати теми про участь духовенства в тім відродженні. Така праця булаб дуже пожиточна й для „ревнителів унії", що досі даремно чекають на її появу й тому мусять самі собі виробляти погляд на ту справу. Зате лають їх як тенденційних і обжаловують у незнанні фактів. Чи не краще відповістиб працею з фактами, а не іритацією? Ось нпр. поставитиб і відповістиб на таке питання: кілько було в Україні дієцезій і епископів і кілько з них відзначилося чимнебудь в історії нашого національного відродження? Де православні Снігурські, Ангеловичі, Сембратовичі й інші? Ось що цікаво булоб почути — а те саме й про нижче духовенство. На жаль проф. Дорошенко не постарався дати чогось такого у своїм „Нарисі". На се я звертав увагу в моїй рецензії й писав там так:

„Гр.-кат. Церкві в Галичині не відводиться протягом XIX ст. майже ніякого місця (як, зрештою, і православній, чи то в Сх. Україні, чи на Буковині). Отже не згадується ні Митрополитів, ні Епископів, крім тих, що загачують своєю діяльністю за політичне, чи освітнє життя" (с. 376).

А характеристична річ — проф. Дорошенко з тієї рації міг назвати кількох гр.-катол. Епископів, а не назвав ні одного православного! Припадок? Недогляд? Чи просто таки — не було кого назвати? Чогож тоді іритуватися на „ревнителів унії" і прихильників Єзуїтів, що заповняють сю прогалину?

Та я, мовляв, тенденційно й незгідно з „основними фактами" змалював свою паралелю про католицьке й православне духовенство в моїй статті. Щож подає проф. Дорошенко? З першої половини XIX ст. подає шан. учений таких священиків, що брали участь у національнім відродженні: П. Огієвського, Петра й Степана Писаревських, Степана Александрова й М. Іфімовського — і крапка. Разом пять! Але й отся цифра виявиться завеликою. Писаревські були ще студентами богословії як писали свої українські вірші. Александрів знаний як автор „Вовкулаки", Іфімовський направду мало відомий навіть спеціялістам. До тогож — чим саме їх вірші були в позиції національного відродження? Чи може вони ріжнилися чимнебудь від віршів вище згаданих поетів, українських по мові? Чи може в них була національна ідея?

На жаль, маємо документи, що говорять про роботу духовенства в його масі. Радить мені проф. Дорошенко прочитати для доповнення мого історичного знання „Хмари" Нечуя - Левицького. Можу впевнити шан. вченого, що я не лише читав „Хмари", але й мав нагоду писати про них, як і про інші твори Нечуя-Левицького. Тому думаю, що більше до річи тут булаб згадка про повість „Старосвітські батюшки й матушки". Вона змальовує нам українське духовенство 20-их і 40-их років XIX ст., — якраз час, що про нього мова. Справді вартаб медалі той, хто мігби в цій обширній повісті, де мова про українське (по національності!) духовенство, вказати бодай один маленький слід якоїнебудь праці над національним відродженням своєї пастви! Правда, Балабуха (один із героїв, Українець - священик) пише вірші, подібно до вище вичисленої пятки, але Левицький надто добре знав українське православне духовенство, щоб се вязати з... національним відродженням. А Левицький походив зі священичої родини, то добре знав обставини з оповідань хочби свого діда, о. Степана, на якого оповіданнях і основана повість.

Другий момент, що вказує напрямні діяльности нашого православного духовенства, се знамените виклинання Мазепи. Виклинали в „неділю православія" „вора Мазепу" в с і священики, бо мусіли. Та мало того. Булаж спеціяльна служба на 27 червня ст. ст. (річниця бою під Полтавою), де Петро І. називається „Христом Господнім", а Мазепа „другим Юдою".[2]) Направду це огидне блюзнірство — вживання церковного богослужения до політичних рахунків — мусіло з одного боку зражувати до Церкви всяких дворянських і інтелігентських лібералів, а з другого вповати в широкі маси погорду й огиду до ідеї Мазепи. Винно в тому, чи не винно наше православне духовенство — нехай собі на се в совісті відповідять його нинішні оборонці перед „Єзуїтами", що перекручують, мовляв, історичну правду; та яким правом вони можуть домагатися, щоб тому духовенству признати заслуги над... національним відродженням?! Чи тих кількадесять віршів се така магічна палочка, що закасувала всю руїнницьку діяльність анатеми по всіх тисячах і тисячах українських церков?

Факти провадять не лише до маси. Маємо й визначних діячів з українського православного духовенства, що — як кажуть історики — визначалися нпр. любовю до українських народніх пісень і робили пильні прислуги Москві. Такий знаменитий Йосиф Сімашко, що його навіть згадувати не хотів проф. Дорошенко ні в Історії, ні в репліці проти мене. Коло Сімашка були згуртовані й інші того роду духовники, що мали „відроджувати" Українців. Додам іще, що Драгоманів, дуже цінений проф. Дорошенком, нераз вказував на каригідні занедбання українського православного Епископату на національній ниві — й за що? За перспективи праці в цілій Росії!

Так виглядають ноторично відомі факти. Проти пятьох третьорядних поетів стоять фалянги більше й менше визначних виклинателів. Отже що говорять факти і хто тенденційний у їх виборі? Я до того не почуваюся.

Теофіль Коструба.

[2]) Гл. о. П. Табінський, Анатема за вірність Україні, у зб. п. н. „У лоні неєднаної прав. Церкви", Луцьк.

9.000 духовних в таборах

Офіціяльна совітська статистика подає, що в травні 1936 р. в концентраційних таборах в СССР було 9.216 духовних ріжних віроісповідань. Та не подає, кілько їх поза тим є у вязницях, або на „добровільнім вигнанні" в ріжних сторонах краю. Буде се число мабуть не менше. Заграничні інформаційні жерела твердять, що в Совітах остало ще 25.000 духовних православних, які відправляють богослуження в церквах. (І. К. Ц.).

Великі маневри в Німеччині

Сегорічні осінні німецькі маневри будуть переведені вперше від впровадження в Німеччині загальної військової служби в дуже великих розмірах, як щодо скількости війська так і щодо терену, на якім будуть відбуватися. Вестиме їх особисто мін. війни фельдмаршал Бльомберг як головнокомандуючий німецькою армією. Незалежно від того створять осібні штаби для армії сухопутньої, фльоти й летунства. Маневри відбудуться здовж Балтійського Моря на Поморі та в Мекленбургії.

Та вже в усякім разі ваш вид не задержить її на сім світі злишних 5 мінут. Ні, каже, я більше люблю, як до нас приходять хорі в безпритомному стані. Бодай тоді їм все до смаку, всім вони задоволені і не запускаються з нами в наукові спори.

Тут старушка, що купається, підносить голос:

— Виймайте, каже, мене з води, або каже, я сама зараз вийду і всіх вас тут розжену!..

Тут вони занялися старушкою і мені казали роздягатися.

І заки я розбирався вони вмить напустили горячої води і казали мені туди сісти.

І знаючи мій характер, вони вже не стали спорити зі мною і старалися в усім потакувати. Тільки після купання вони дали мені величезне, не на мій ріст, білля. Я думав, що вони нарочно зі злоби підкинули мені такий комплет не до міри. Та потому я побачив, що в них се нормальне явище. В них маленькі хорі з правила були в великих сорочках, а великі в малих.

І навіть мій комплет показався лучшим як інші. На моїй сорочці шпитальний знак стояв на рукаві і не псував загального виду. А на інших хорих знаки стояли в декого на спині і се морально понижувало людське достоїнство.

Та в міру того, як моя горячка підвищалася, то й я не став спорити про ті речі.

А положили вони мене в невеликім будинку. Та проте там лежало до 30 ріжного рода хорих. І декотрі, видно, були тяжко хорі. А декотрі навпаки, поправлялися. Декотрі свистали. Інші грали в варцаби. Ще інші пленталися по будинках і по складам читали, що написано над головою.

Я кажу сестриці:

— Може я попав в лічницю для умово хорих. Отже ви так і скажіть! Я, кажу, що року лежу в лічницях і ніколи не бачив нічого подібного.

А вона відповідає:

— Може скажете себе положити в окремім будинку і поставити коло вас вартового, щоб обганяв мухи і блохи від вас?

Я підняв крик, щоб прийшов головний лікар, та замісць него відразу прийшов — той самий фельчер! А я був в ослабленім стані. І на його вид я остаточно стратив притомність.

Аж очунявся я, певно, так думаю, за три дні.

Сестричка каже мені:

— Ну, каже, ви маєте просто двожильний організм. Ви, каже, перейшли через всі тортури. І навіть ми вас случайно положили коло отвореного вікна. І то ви ненадійно стали поправлятися! І тепер, каже, коли ви не заразитеся від своїх хорих сусідів, то, каже, вас можна буде з чистим серцем поздоровити з виздоровленням. Се не такто часто буває в нашій лічниці.

Я кажу:

— А які тут у вас хорі? І яких захорувань я маю боятися?

Сестра відповідає:

— Ви, каже, неначе навмисно попали в такий будинок, де случайно є майже всі сучасні недуги.

Я, розуміється, попав в сум, одначе мій організм не піддався тим недугам. Тільки я одиноко перед самим виходом занедужав на діточу хоробу — на коклюш.

Сестричка говорить:

— Се ви вхопили заразу з сусідного крила. Там наш діточий відділ. І ви, певно, неосторожно попоїли з посуди, з котрої їла коклюшна дитина. Ось тому ви й занедужали.

Назагал організм скоро взяв своє і я знов став поправлятися. Та коли прийшло до випису, то я й тут, як кажуть, натерпівся і знов занедужав, сим разом на нервову недугу. В мене на нервовім підложжі на скірі викинуло прищики в роді віспи. І лікар сказав: „Перестаньте денервуватися і се в вас зчасом перейде".

А я нервувався просто тому, що вони мене не виписували з лічниці. То забу-

ЛІТЕРАТУРА — НАУКА — МИСТЕЦТВО

Веселобрмячая евфонія

РУССКИЙ ШЕКСПІР МАТВЕЙКОВЪ.

Театральна штука. **Народ в Талергоф. „Цар Николай в торбу".** Мельодрама в 5-тьох актах з життя галицько-руского народа перед сьвітовой войни до первой половини місяця серпня 1914 року. Написалъ **М. Ф. Матвейковъ. 1931.** Ціна 2 зол. Ст. 40, форм. 11.3×15 цм.

Сьвітло-правильні **Стихотворенія і пісни** з страданій руского народа 1914 р. і прилога до театральной штуки „Народ в Талергоф" з заміною назви „Сруль громадскій писар". Написалъ **М. Ф. Матвейковъ 1933 г.** Фольварки п. Золочевъ. Ціна 20 гр. Стор. 16, форм. 11.3×15 цм.

У нас люди якось повірили в упадок радянофільства, хоч маємо гірший „людовий фронт" під боком. І повірили в упадок москвофільства, хоч воно зовсім не впало, а вригадує собі часи намістника Андрія Потоцького... Правда, його культурні вартости впали, та все-таки лишилися його емоціональні „вальори" й вони діють дальше... Один з доказів на те се „драматичні" твори селянина Матвійкова, чи — як він себе підписує — Матвейкова.

„Народ в Талергоф" чи „Сруль громадскій писар" не мають властиво ніякої драматичної завязки. Се рід сцен з життя галицьких москвофілів у 1914 р., без усякої літературної вартости. Автор навіть не здає собі справи з того, чим має бути його твір, комедією чи драмою. Йде йому головно про зогидження всього українського; та рівночасно ніяк не вдається йому представити вищість „русских" над „мазепами".

„Мазепи - ізмінники" се в „драмі" Матвійкова „егомость", його „услуга" а властиво наліжниця Маланка, її нешлюбний син ідіот Іосафат(!). Помагають тим мазепам війт пянюга, глухий присяжний, Поляк - жандарм Сьвітальскій і інші представники австрійської влади. Очевидно егомость казали Маланці, заки(!) вона ще вродила сина: „Маланко памятай! Що як вродиш, а буде хлопец, то я тобі кажу!... Що маеш го назвати Іосафат! Бо нам всім так прійшло від самого митрополіти. Що всі мами на цілім сьвіті, як вродят хлопця... то мають назвати Іосафат, — бо інакше?.. то вели-

---

вали, то чогось не мали, то хтось там не прийшов і не можна було „визначити". То вкінці, в них зачався рух недужих жінок і весь персонал з ніг падав. Фельчер каже:

— В вас тільки 8 день перебір і то ви шарпаєтеся і підіймаєте гамір. А в нас тут декотрих виздоровців по три тижні не виписуємо і се вони терплять.

Та незабаром вони мене виписали і я вернувся до дому.

Жінка каже:

— Знаєш, Петю, тиждень тому ми думали, що ти відійшов в загробний сьвіт. Бо з лічниці прийшло повідомлення, в якім кажеться: після одержання сего письма своєчасно прийдіть по тіло вашого мужа.

Показується, що моя жінка побігла до лічниці, та там оправдалися за помилку, що сталася в них у книговодстві. То в них упокоївся хтось інший, а вони чомусь подумали, що то я. Хоч я в тім часі був здоровий і тільки мене обкидало прищами на нервовім підкладі. Взагалі мені чомусь стало неприємно від тої події і я хотів побічи до лічниці, щоб там з кимнебудь полаятися. Та як я пригадав собі, що в них там буває, так, знаєте, не пішов.

І тепер хорую вдома.

Мих. Зощенко.

кій, страшний і смертельний гріх. І жадна мама того гріха неспокутуеся на тім сьвіті. Бо чий хліб іш Маланко, того і волю виконуй..."(ст. 17). Такі то представники Українців... в розумінні автора.

Та не дуже ліпші й „русскі". Коли австрійський комісар приступає до „русского" молодця Романа „і легонько тарбае (!) за чуб волося", то „твердий" Роман (падае на землю): Ой, ой, люди, ратуйте! Гвалт! гвалт! голова! голова, голова! Кто в Бога віруе, ратуйте!.. (ст. 27) й очевидно вже нездужає в III акті так, що аж лікаря до нього кличуть. А знов „тверді" Оля і Дівчина І нічого не роблять, лише плачуть, хоч нема ще чого плакати: „Дів. І (обіймае Олю за шію і обі плачут) Будь здорова Олю... Пійду! бо закім зайду, (плачут жалоснійше) А там мама самі в дома з дітьми і тоже нездорові. А мій пішов овес косити". (ст. 33). І чогож тут плакати? А знову „русский" дід Саврас, коли капраль „штуркае діда незамітно кулаком і недуже голосно роптае)", то дід („впадае в розпач) Ах вирод ні сини! І защож ви мене убиваете? Защо віддаете в жертву швабам невинний рускій народ? (голосно) Боже! кинь свою пімсту! (тихше) Сердце болит... в очах темно... (голоснійше) Люди, ратуйте! (по хвили і тихо) душно мені (голосно) Ой!.. Олена і Оля (разом) Умирае! люди, ратуйте чоловіка!" (ст. 39) і т. д. Словом „тверді" дуже мягко представлені й такі крихкі гей жидівська дитина... Навіть „русский" козак, що в додатково виданій брошурі „Сруль громадскій писар" побиває всю Австрію й мазепу, і він навіть („коли знайшов в фельдф(ляші) рум радісно сказав) Водка єй Богу, красная водка" (ст. 13). І взагалі при всяких чинностях мабуть лише ця „красная водка" держить його в силі. Коли водку випили, то автор словами козака зраджує свої „русскі" заміри супроти Українців: „да еще поіщом Єгомостя паніча Маланку і какого там Сафота да целий свод австрійского „ржонду"... а будет ім ну... ну..." (ст. 15). Це — уявіть собі — так говорить козак „по русски"...

Відповідно до такої драматичної акції й правдиво „русскої" мови почтенний автор уживає й відповідного опису. Ось прим. лікар урядує так: „Прошу розібрати сина з сорочки (відтак умивае руки, запинае на себе білий фартушок, приступае до ліжка, міряе горячку, ставит градус поза уха, всьо робит помало. А коли укончив церемонію, обертаесь до всіх і каже): Ніц ту страшлівего не відзіми. Цось мі то подейжане (сідае за стіл і щото пише).

Олена Е, пане неговоріт того Кого неприпікае, тойся невідсуває, кого не болит, той неіойкотит. А чого так голова опухла?" (ст. 28). Єлейно - церемонійний стиль каже нам тут здогадуватись, чи припадком господин Матвейковъ не був давніше паламарем?...

Не бракуе теж щиро „русскої" функції: козак („винимае за холяви нагайку і числит війтови в тилок) адін, два, трі, чотіри, пять, шесть, сем, восьм, девять, десять" (ст. 14). Що до того приходять ріжні „ругання" від „сукен син", це вже самозрозуміле.

Та попри шекспірівські спроби господин Матвейковъ спробував ще свойого пера як галицький Пушкін у „Сьвітло - правильних стихотвореніях і піснех". Нема їх богато, всього сім штук, зате дібрані так, що мабуть і сам Бендасюк краще не второпавби. Ось прим. „За Матер Русь" описуе терпіння нещасних „русских" у 1914 р., коли то навіть „духовний отец Мазепа „калїка - слїпец" на смерть видавав брата" (ст. 2). А знов „Поклон Талергофскім Могилам" (ст. 3) зачинаеться так:

Звін тревоги ударяе в Галицкой землиці
Плаче отец, плаче матер братя і сестриці
Кати шваби і мадяри Яничар - Мазепа
І Матрона кривоклуба, попова телепа.
Сруль капруль, війт - хрунь Данило, жандарм
[вахміщ пан
Син нашого Єгомостя, каліка туман.
По всіх селах лазюкают, в Читальні заходят
Руских людей забирают перед корчму зводят."

Найгірші очевидно тоті Яничар - Мазепи, бо вони

...„стареньку Мать родную гірко зрабували
Подуріли окаянні немают сумління
В жертву Мамі замість хліба кидают каміня
Обікрали школу, церков всьо майно на Руси
Самі лазят поза межі очайдухи - труси
До Англії, до Німоти то на „Клин Зелений"
Водит ними як медведів їх вітчим скажений
Німак грае на бандурку дурний скаче аж зіпрів
Дістав кольку і біль голви дітям байку плів
Цитьте дїти я ще не вмру... ще не вмерла ненька
[Україна
Вокруг станут „Січовики"... буде переміна
І на поле нейдіт дїти сіяти, орати,
А котрі з вас вчені гарні ідіт рабувати
Но відважно і бундючно... а якби зловили
Якби на гак повісили?... будем ся молили
Будут дзвононьки дзвонити сумненько як треба
За ідею повішені... всі підут до неба" (ст. 12).

Не диво, що „побожний" автор пише твір „Война на небі за украіну (пісь)", в якій славить „веру чудную, рускую, православную" (ст. 7—9):

„А святий Гарвіїл пазубам палучіл — —
А Петр небо закрил Іосафата невпустил — —
Все Пралати, кардинали по под небо па-
[гуляли
З Михаїлом борбу точат, украіни в небе
[хотят — —
Не тарапісь Ліціпери маем свае камердери
Базілянки, базіляні будут тоже здесь со
[нами — —
Самостійна украіна в пекло встрягла по-
[коліна
Чорти кроплят батогамі, она фиркает но-
[гамі
Вера чудная моя, вера чудная моя
Вера чуд, чуд, чуд, вера руская: право-
[славная."

Очевидно, що почтенний господин Матвейковъ не хоче „украіни" навіть на землі, не то в небі. Длятого написал стихотвореніе п. н. „Українска война і „Держава" 1918 року" (ст. 5—7). Згадуе ту войну незлим словом:

Помните ви рускі люди украінску войну?
Тую „гидру" дурновату звіруку покой-
[ну. — —
Тай я крісом тарах в землю, сховався до
[ями
Чорт бери всю украіну, утік знов до мами."

Тай не лиш автор так хоробро воював: подібна була й його родина. Ось прим.:

А Микола, мої цьотки ото добрий брат
Стягнув штани і чоботи а сам втік назад.
Ми вже втікли натамтой бік, москалів (!) питаем
Где нам бігчи, як просити, сами вже
[незнаем.
Что хатіте Галїчані, почто к'нам ідьотї
Вот ви банда, вот ви сволоч, а нет патріотї!"
(ст. 6).

Всякий читач признае тут хіба рацію москалям: такі русскі справді не патріоти, а банда і сволоч...

Дехто, перечитавши отсі замітки, може подумае: І нащо таке поміщувати в поважній газеті? Чи не ліпше зігнорувати таку писанину? Сеж не література, а безнадійна графоманська дурниця, замітна хіба своїм мимовільним гумором.

Відповім на те, що така критика тої появи правдива, одначе ігнорування її може скінчитися так, як скінчилося довголітне ігнорування лівої агітації. І та агітація мала й має в собі мимовільний гумор, не було й нема в тій агітації здорової льогіки. Доказ: до чого вона довела в Росії. А всетаки якіж маси вона в своїм часі щиро захопила! А й дотепер є ще богато простолюддя справді перенятого тою агітацією. Одна з головних причин того страшного стану те, що в початках, коли ту агітацію можна ще було доволі легко внешкідливити, — ігнорувалося її, бо вона — „без сенсу". Отже не ігноруймо бодай тепер таких появ „без сенсу", але — де їх побачимо в руках народа — там пояснюймо йому чим і чому такі появи смішні й дурні.

Араміс.

Нові видання

Олександер Мох (Араміс). **На фронті української книжки.** *Статистика, висновки й здогади про те, чим тепер духово кормиться наша суспільність на захід від Збруча і що з того вийде. — Видавничий Інститут „Добра Книжка“, ч.122. Львів, Р.Б. 1937.* Ст. 48, форм. 125 × 179 мм. Ціна 50 грошів.

Читачі „Нової Зорі“ нераз мали змогу читати статті Араміса про положення на нашім книжковім ринку та про видавничі потреби й обовязки католиків-Українців. Відновлена „Добра Книжка“ дала тепер авторові змогу зібрати ті статті в одну цілість та доповнити їх цікавим вступом й іншими додатками. На зміст книжки Араміса складаються отсі розділи: 1) Як і кого виховує сучасна зла преса і книжка; 2) Приготовляють нове радянофільство, 3) За здоровля нації, 4) „Невинність“ большевицьких книжок, 5) Наші видавничі справи, 6) За „людовий фронт“ католицької книжки.

Книжка розкриває хитро укриту підлазку большевиків і масонів на видавничому фронті та на основі статистики й цікавих примірів доказує, до чого доведе нас і наших сусідів дальша інертність католиків у ділянці книжки й преси. Читачам „Нової Зорі“ ся брошура дуже придасться, бо в ній зібрано й розповіджено про такі справи, яких наш — а навіть і польський католицький загал чомусь не хоче добачувати. А хіба справи деморалізації й нового радянофільст та рівночасно справа упадку католицької преси*) й книжки досить важні, щоб католицький загал не лише ними цікавився, але й мав навіть тяжкий обовязок сими справами поважно занятися. Длятого книжка Араміса корисна, потрібна й дуже-дуже актуальна. — С. Б.

*) Вправді в нас ще властиво не було розвитку катол. преси, щоб можна було говорити про її упадок, але я маю на гадці той відомий факт, що катол. видання дійшли вже були до 14% всіх українських видань, та потім з тих 14% впали чисельно до 10%.

о. Ельпідій Ч. Бр. М.: **Кличі новітнього невірства особливо соціялізму й комунізму.** З німецького переложив о. Андрій Перхач. Перемишль, власним накладом, 1937, ст. 116, форм. 15×11.5 цм.

Р. Леонтович: **На прю!** Повість з української старини. Львів 1937. Видавець Іван Тиктор. „Українська Бібліотека“. Ст. 128, формат 13×17.5 цм.

Слово. Збірка віршів на кооперативні свята. Львів 1937. Зібрала Е. Вербицька. Видав Ревізійний Союз Українських Кооператив. Число Бібліотеки 62. Ст. 47. Формат 20×14 цм.

Юрій Танчаковський: **Як на швидку руку визначати товарову якість зерна.** Бібліотека Ревізійного Союзу Українських Кооператив ч. 59. Львів 1937. Ст. 52. Формат: 16.6×12 цм. Ціна 0.50 зл.

Історичний календар-альманах „Червоної Калини“ на 1938 рік. Львів, 1937. Накладом Видавничої Кооперативи „Червона Калина“. Ст. 162+28 нпг.+20 оголошень. Формат 22.8×15.3 цм.

Народний ілюстрований ювилейний календар „Просвіти“ на звичайний рік 1938, річник 58, накладом Товариства „Просвіта“ у Львові, стор. 233+18 нпг. Формат 22.8×15.5. Ціна 1.20 зл.

Золотий Колос, календар на рік 1938 (девятий річник). Львів 1938. Накладом Івана Тиктора. Ст. 175 + 17 нпг.

—о—

Оповіщення заголовка якогонебудь видання в сій рубриці ще не означає, що ми се видання поручаємо.

Продають твори рел. мистецтва

Мистецький комітет при раді народніх комісарів СССР видав розпорядок, щоб зібрати всі твори релігійного мистецтва зі всіх російських музеїв. Частину тих творів мають продати за границею, одначе з тим застереженням, що звільно буде їх продавати тільки приватним музеям. (КАП).

З РЕЛІГІЙНО-ЦЕРКОВНОГО ЖИТТЯ

Приписи, що їх Ісус Христос дав своїм наслідникам. Поперше розважте закони, що їх Ісус Христос приписує всім, що хотять стати його воїнами. (Мат. 16, 24): „Коли хто хоче йти за мною, нехай заперечить себе самого і возьме свій хрест на себе, нехай йде за мною“. Виконування тих трох засад творить досконалого Христового борця. Мусимо виречися самих себе, мусимо взяти свій хрест на себе і нести і мусимо йти слідами Ісуса Христа. Зіпсуття чоловіка гріхами, ранами, якими гріх покрив цілу душу чоловіка, могутністю наших непорядних пристрастей і натиском наших природних нахилів до злого, роблять безумовно потрібним, щоб ми себе самих виріклися, щоб ми самі з собою боролися. і ненавиділи наші природні нахили, коли хочемо бути щасливі тепер і колись. Не маємо небезпечнішого неприятеля, як нас самих. Навіть діявол не може нам і половини тілько пошкодити, як ми самі собі шкодимо, коли йдемо за нашою власною волею і догоджуємо нашим власним нахилам. Самовідречення се отже перший артикул військового припису Христа. Тим ми повинні згнобити наше нещасливе самолюбство. Се корінь всіх наших нещасть і проявляється головно трояким способом: тілесними роскошами, роскошами очей і житейською гордістю. Син Божий зійшов з неба, щоб нас зєднати до тої святої війни. Покора, убожество, добровільні терпіння його уродження, його життя і його смерти були звернені проти тих неприятелів.

Подруге розважте, що борець Ісуса Христа мусить витримати при його прапорі. Він не сміє втікати від хреста, він мусить взяти його на себе і нести. Він мусить звести богато боїв. Він мусить терпеливо підчинитися всім трудам і мозолям того короткого походу свого смертного життя і зносити їх з незнищимою відвагою. Він не сміє хотіти, щоб йому було лучше, ніж його провідникові і цареві. Всі терпіння і смутки се ніщо для хороброго жовніра, коли він йде за своїм князем. Він почувається щасливим близько него. Отже християнський жовнір мусить з радістю нести свій хрест за Ісусом Христом, що нам хрестом отворив небо і через хрест провадить своїх воїнів до неба. Ах, моя душе, обійми сей знаряд твоєї щасливости! В нім ти знайдеш невичерпане джерело ласки і потіхи, коли несеш його так як ти повинен. Віддайся з радістю святій волі Бога, що накладає на тебе хрест, щоб тим вести тебе до себе. Він знає, що для тебе найлучше, бо він безконечно мудрий. І він дає тобі, що для тебе найлучше, бо він безконечно добротливий сам в собі і супроти тебе. Ти не можеш йти ніякою безпечнішою і лучшою дорогою, як дорогою хреста, якою Ісус Христос і всі його святі зайшли до неба. Вже в сім житті находять правдиві борці Ісуса Христа дуже часто більшу радість, ніж у всіх приємностях сего світа, які тільки можна придумати.

Потретє розважте, що воїни Ісуса Христа без виїмку покликані до його наслідування подібно як його перші ученики. Значить, вони покликані йти його слідами і мусять таксамо жити як він жив. Він зійшов з неба, щоб бути нашим учителем і нашим взором. І се невідкличний обовязок всіх, що хочуть до него належати, наслідувати його святий приклад і копіювати в собі життя Ісуса Христа; від него вчитися бути лагідним і покірним з серця; від него вчитися убогости духа, погорди почестей, богацтв і радостей світа сего. Від него вчитися свободи серця від всіх земських річей; від него вчитися відрази до гріха і послуху аж до смерти; від него вкінці вчитися постійної згідности з волею Божою і щирої любови до кождого ближнього. Таке було життя Ісуса Христа і таке повинно бути життя всіх його воїнів.

Постанови собі, придержуватися як найдокладніше приписів Ісуса Христа. Се воістину божеські приписи, бо він зійшов з неба, щоб їх учити, і тому їх перестерігання заведе нас до неба.

Примітка: Піст зачинається у римо-католиків часом перед, часом по 20 лютого. Слідуючі розважування треба отже доповнити тими, що є після осьмидневниці Божого Тіла.

Епп. Р. Челлонер
Апостольський Вікарій Лондону.

ПОЛІТИЧНІ ВІСТИ

СМЕРТЬ ПРЕМІЄРА УКРАЇНИ Любченка пояснює берлінський „Анґріф“ ось як: Любченка обвинило ГПУ за опозиційну змову з Тухачевським й Якіром. Крім того Любченко мав домагатися в Москві збільшення відсотка Українців-урядників на Україні, мав бути противний русифікації частини української преси та присилці з Москви на комісаря внутрішніх справ України Еркона, начальника ГПУ.

УКРАЇНСЬКИЙ ЕМІГРАНТСЬКИЙ КОНҐРЕС має відбутися у Варшаві в останніх днях жовтня і перших днях листопада с. р. Конґрес скликає Український Центральний Комітет в цілі обговорення актуальних справ української політичної еміґрації в Польщі.

В ТЕРНОПОЛІ зачнеться 13 с. м. процес проти 16-ох Українців з с. Токів збаражського повіту, обвинуваченых у приналежности до КПЗУ та за посідання зброї.

ПОЛІТИЧНА НАРАДА відбулася у Варшаві при участи преміера Складковского, віцеміністра Пацьорковского, віцеміністра Корсака й полк. Адама Коца. Нарада тривала 3 год. Загально думають, що темою нарад була теперішня політична ситуація і плян ділання супроти актуальних подій.

В ПОЛІТИЧНИХ КРУГАХ розійшлася поголоска, що головний командант польської поліції ґен. Кордіян Заморский має бути іменований на одно з найвисших адміністраційно-політичних становищ. („Слово“, ч. 246).

НАВІТЬ ПОЛЬСЬКІ ЕНДЕКИ зачинають помалу звертатися проти Німеччини. Стверджує се „Роботнік“ в ч. 262 (7144).

ДР КРОФТА, чехословацький міністр заграничних справ, заявив в розмові з представником „Курієра Варшавского“, що Мала Антанта рішила дійти до порозуміння з Угорщиною на досить широкій платформі, що обіймалаб також справу дозброєння Угорщини. Крім того держави Малої Антанти предложили Угорщині заключення договору про ненапад.

СОВІТСЬКА АМБАСАДА в Римі переслала до рук італ. міністра закорд. справ ґр. Чіяна ноту, в якій уряд СССР приписує Італії відповідальність за атакування совітських кораблів на Середземнім Морі та домагається відшкодування. Мін. Чіяно відкинув домагання Совітів.

НОТА СССР до італійського правительства викликала здивування й невдоволення в політичних кругах Европи з огляду на середземноморську конференцію, що мала занятися виясненням ситуації на Середземнім Морі. Побоюються, що Італія не возьме участи в тій конференції.

АҐЕНЦІЯ ГАВАСА (Ава) приносить заперечення з Риму про підписання таємного договору між Італією та Японією. Мимо того в пресі вдержуються такі поголоски.

ДЕ ЛЯ РОК, провідник „французької суспільної партії“, заскаржив до суду кількох політиків і ряд щоденників, які закинули йому, що він брав субвенції від уряду.

В БІЛГОРОДІ увязнено Воіслава Яніча, б. міністра віроісповідань. Яніч як предсідник конкордатової комісії в Скупштині гостро виступив проти конкордату й уряду.

НОВИНКИ

Стаття п. інж. В. Васюка п. з. „Козачий націоналізм й українська Кубань" буде подана в цілости на другий тиждень.

Зїзд загонової шляхти має відбутися в половині жовтня с. р. у Львові. Польські організатори того зїзду задумують надати йому патріотичний характер, уважаючи загонову шляхту „бастіоном на кресах" та не числячися з тим, що більшість сієї „шляхти" греко-католицького обряду й української народности.

Редакція „Ниви" повідомляє нас, що з причини конфіскати 9-го числа (за вересень с. р.) воно не появиться в свій час, а зате при кінці цього місяця вийде „Нива" в подвійнім обємі за вересень і жовтень.

Підгаєцьке староство не видає дозволів на імпрези в цілому повіті аж до відкликання. Отже упуст енергії в публичнім житті населення зовсім затамувало. Чи се вийде на добре?

В Бережанах власти перевели трус майна, приладдя й діловодства українського спортового клюбу „Лисоня". Потому забрали всю кореспонденцію, опечатали майно й приладдя клюбу та заявили, що клюб не має права вести дальше свою діяльність. Писемного зарядження досі не одержано.

У львівській кураторії переведено зміни: начальника виділу середніх шкіл д-ра Юсса перенесли до поморської кураторії, дра Зайдлєра, начальника виділу народнього шкільництва, і Шульца, начальника загального виділу — перенесли до инших виділів львівської кураторії. Начальником загального виділу призначений др Генрик Вражей, б. урядовець університетської бібліотеки.

Учасники Східних Торгів, що тривають від 4—16-го вересня, можуть користати зі 75% знижок на зелізницях при повороті на основі індивідуальних карт участи, що їх можна одержати безплатно у всіх бюрах подорожі та на важніших зелізничих стаціях Польщі. Карти участи треба при закупні повного білєту остемплювати в стаційній касі або бюрі подорожі, бо тільки тоді можна користати зі згаданої знижки.

У Львові відбудеться конґрес інжинірів. Організаційний комітет урядує в будинку польського політехнічного т-ва при вул. Зіморовича ч. 9.

Курс для підготови кооперативних інструкторів. В 35 ч. „Господарсько-Кооперативного Часопису" находиться оповістка про вписи на зимовий курс підготови кооперативних інструкторів. В оповістці подані ближчі умови для вношення прохань. Речинець для прохань 18 вересня с. р

Дневний порядок Надзичайних Загальних Зборів Пром-Банку, Кооперативного Торговельно-Промислового Банку з відповідальними уділами у Львові з 12 с. м.: 1) Відчитання протоколу зі Звич. Заг. Зборів з дня 28. II. 1937. 2) Зміна статуту у статті 5 та 45. 3) Інформаційний звіт Дирекції з діяльности за 8 місяців 1937. 4) Означення найвищого кредиту для члена. 5) Означення найвищої межі зобовязань Банку. 6) Ріжне.

Гумор. — Якийсь молодий чоловік кермує автом так, що відразу видно, що він не має поняття про їзду. Поліцай задержує його і каже: „Пане, чоловік, що так кермує автом, не повинен був отримати права їзди..." — А ви гадаєте, що я маю право їзди?...

В статті „Хто такий др Лякс" в 67 ч. „Н. З." є згадка про 11 літ тюрми. Фактично одержав він тільки 3 роки тюрми.

У високомазовецькому повіті невідомі справники спалили село Ружкі-Земякі. Пожежа вибухла водночас з ріжних сторін села. Слідство устійнило, що палії приїхали самоходами і з усіх сторін підложили вогонь. Село те під впливом ендеків.

Важний присуд. В Лодзі засуджено Нахмана Купфермінца на пів року тюрми за те, що „поправив" термін платности векселя з 8 на 18 листопада, на що згодилися і виставець і жирант. Отже не вільно на векслях нічого зміняти, ні поправляти ні перероблювати, не вільно також підписувати на векслях чужих назвиск, навіть тоді, коли той, що має те назвиско, виразно на те годиться.

В Криниці пов. Перемишль будують новий костел для кількох римо-католицьких родин. До будови причинився місцевий дідич, відступаючи безплатно землю на цегольню.

За надужиття увязнено директора Обезпечальні в Тарнівських Горах, Слюсарчика.

„Хвіля" в ч. 6632 пише, що жидівське побожне населення в Стриї засуджене на виголодження, бо на особу призначено около 30 дкг. ритуально битого мяса на місяць. Коли ще в лютім дозволено ритуально бити 44.000 кг., то на вересень призначено всего 13.000 кг.

В с. Краснім коло Грималова війт волосної громади Адам Міхальский замкнув якогось бідного подорожного у громадському арешті тому, що не мав при собі ніяких документів. За арештанта всі забули. Щойно за місяць отперили шпихлір та найшли вже розложеного трупа. Арештований помер страшною голодовою смертю.

У Бродах арештовано контрольора скарбової палати у Львові, Льва Куриловича, що перебував там на інспекції.

В Шелеєві виплекано кілька величезних бараболь. Декотрі з них важать до 2 кільограмів.

Збір збіжжя в Польщі сего року 30 відсотків нижчий, як минулого року.

В Молошковицях яворівського повіту вибухла пошесть червінки. Дві особи померли. Санітарні власти видали відповідні розпорядки, щоб здавити пошесть.

В багні надужить. В Ковлі відбувся процес проти б. директора торгов. школи Людвіка Гільґера і б. секр. держ. ґімназії Яна Жабіцкого за фінансові надужиття. Обох засуджено на вязницю по 4 роки.

Ромунська влада припинила раз на все появу тижневика „Самостійність" та літературного журналу „Самостійна думка". Проти припинення внесено відклик.

В Кагулі в Ромунії перун убив священика Йогана Ванґза у хвилі, коли він відправляв богослуження.

У Відні на 20.000 молодих хлопців і дівчат, що скінчили школи в 1937 р., знайшло працю практикантів (-ток) всего 7.000, а 13.000 не має місця.

Німецький літак Люфтганзи перелетів понад гірським пасмом Паміру. Літак вистартував з Кабулю в Афґаністані і причалив в Сучаві в Китаю.

Гумор. — Галю, та не кричи так, будь тихо, возьми собі приклад з братчика. — Еее, то не штука, що він так тихо сидить. Ми бавимося в „тата й маму", він „тато", що прийшов пізно до дому, а я „мама".

В м. Ніцці (Франція) померла 4 вересня с. р. Марія гр. Потоцька, фундаторка і благодітелька монастиря ОО. Василіян в Бучачі. Дня 8 вересня відправилося в церкві ОО. Василіян поминальне Богослуження за спокій душі покійної.

На Литві введено новий спосіб виконування кари смерти троєнням газом. До тої ціли вживатимуть окису вугля.

Англійський лікар, спеціяліст ушних недуг др Артур Велс пише в „Брітіш Медікаль Джурналь", що в Англії є тепер 6,474.895 глухих. З того виходить, що кождий шестий Англієць недочуває. Др Велс каже, що причина того не так сучасний вуличний гамір, як ріжні новітні способи пливання.

Єгипетський король Фарук заручився з 16-літною донькою Юссуфа Бей Зульфікара, високого палатного урядовця.

В м. Сан Дієго (Каліфорнія) впав військовий гидроплян з приводу дефекту в моторі. 6 членів залоги погибло, 2 тяжко ранені.

В Кампані (Аргентина) вибухла пожежа в складі нафти. Згоріли 2 міліони літрів нафти.

Гумор. — Молода жінка до чоловіка: Ромцю, мені здається, що в зупі було забагато соли. — Не журися, Галю, бо то властиво було замало зупи в соли.

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення Редакція не відповідає.

КІНА

АТЛЯНТИК: Велика любов Бетовена.
КОПЕРНИК: Пасажирка зайцем.
МУЗА: Її високість танцює вальса.
ПАКС: Антко поліцмайстер.
СТИЛЕВЕ: Дівча з Парижа.

Дяк, молодий, з добрими порученнями, дирігент хору, з фаху столяр, глядає місця. Ласкаві зголошення: Гр.-катол. Уряд парох. в Себечеві, п. Лешків. 80—1—2.

Парохіяни Якторова рішили відновити в своїй церкві іконостас, що походить з 1715 р. Роботу цю віддали п. Миколі Павникови, позолотникові з Жовкви, вул. Конопніцкої ч. 1. Роботу цю виконав п. Микола Павник точно після умови артистично і солідно так, що всі ми дуже вдоволені і з чистою совістю можемо поручити п. Миколу Павника до виконування таких робіт. — Якторів, дня 30. VIII. 1937 р. — о. Аркадій Гуглевич, парох. 82—1—1

ФАБРИКА ХЕМІЧНИХ ВИРОБІВ О. ЛЕВИЦЬКА і С-ка
Львів, ул. Кордецького 51.
Тел. 260.04. ПКО. 503.881.
поручає власні вироби найкращої якости:
Пасту до взуття „Елеґант" терпент.
Пасту до підлоги, Французька маса,
Пасту до взуття „Елеґант" воскову
Віск комбінований до підлоги
Вазеліну до шкіри
Синку до білля
помадкову і коронову
Шварц до чобіт
Віск шевський
Смолу шевську
Л е п на мухи

ЦІНИ ОГОЛОШЕНЬ

Ціни розуміються за одношпальтовий рядок (ширини 70 мм.) о висоті 1 мм. Висота шпальти 370 мм. За оголошення (кромі дрібних) в застереженому місци дочислюється 20%. Дрібні оголошення поміщуеться по вплаченні належитости готівкою або почтовими значками.

Шпальтові оголошення

В рубриці: „Оголошення"	30 сот.
В тексті і в новинках	50 „
На першій сторінці	60 „

Дрібні оголошення по 8 сот. за слово. Перше слово і товстий друк числиться подвійно. Найменше оголошення (9 слів) 80 сот.

Сторінкові оголошення

На останній сторінці: 1/1 стор. 180. — зол., 1/4 стор. 90. — зол., 1/8 стор. 45. — зол., 1/16 стор. 25.—зол. В редакційному тексті: 1/2 стор. 280.— зол., 1/4 стор. 140. — зол., 1/8 стор. 70. — зол., 1/16 стор. 35. — зол.

При кількаразовім анонсуванні даємо значну знижку

Видає й редагує Комітет У. К. Ѳ. — В друкарні „Графія" Львів. Тиха 5. Тел. 202-83. — Відповідальний ред. Панталеймон Хитра.

Opłatę pocztową uiszczono gotówką.

Рік XII. Львів, четвер, 16 вересня 1937. Ч. 70 (1070)

НОВА ЗОРЯ

Виходить 2 рази тижнево: в четвер на 8 ст. під неділю на 8 ст.

АДРЕСА: Нова Зоря, Львів, ул. Ґродзіцких ч. 2. І. п. - Тел. 105-72.

Передплата в краю: чверть-річно 6 зол., місячно 2 зол., Закордон. чверть-річно 9 золотих

ЦІНА ЧИСЛА 20 СОТ.

Конто П.Щ.Львів 505.796

РЕФОРМИ КАЛЕНДАРЯ НЕ БУДЕ

Технічна дорадна комісія Союзу Народів для справ комунікації і транзиту скінчила свою 20 сесію. Комісія розглядала проєкт реформи календаря й ухвалила зняти ту справу з денного порядку нарад внаслідок застережень, висунених релігійними установами, передовсім Ватиканом. Апостольська Столиця, що вже давніше виступила проти зміни дат рухомих свят, сего року стисліше означила своє становище, підчеркуючи м. ін., що реформа Григоріянського календаря малаб те до себе, що введення т. зв. білих днів спричинилоб заломання тяглости тижнів, а се не далосяб погодити з традиціями, що істнують від століть. Беручи під увагу ті застереження, комісія вважає, що в теперішній хвилі не належить скликувати конференції для реформи календаря, яка не має ніяких шанс.

Совіти грозять, що зруйнують Токіо.

Лондонська „Морнінґ Пост" доносить з Москви: Ґарнізони совітських військ у східній Сибірі постійно більшають. Скріпляють особливо летунські кадри. У звязку з тим совітська преса виразно пише, що незабаром підготовні праці посунуться так далеко, що в потребі совітські летуни могтимуть зруйнувати столицю Японії Токіо і найбільше промислове місто Осаку.

Військова диктатура в господарстві Німеччини.

Агенція Ава звідомляє: В урядових кругах Німеччини потверджено вістку про уступлення міністра господарки Шахта. Його ресорт обійме тріюмвірат високих офіцирів „Райхсвери", а саме: директор відділу сирівців у мін-ві летунства плк. Леб, автор славного висказу, що „ґармати потрібніші ніж масло", далі плк. ґен. штабу Томас, творець поняття „тотальної війни", та плк. Ганнехен, знавець сирівців. На місце шефа ґенер. штабу плк. Бека, що не годився з проводом партії, має прийти генерал фон Райхенав. На вістку про те лондонська „Ню Кроникл" написала, що Шахт, який 14 літ стояв на чолі німецької банковости, вмів якось годити зброєння з господарським життям і що був се чоловік уміркований, а тепер золото і мир Европи залежать від останків того уміркування в німецькій політиці. Тому уступлення Шахта будить глибокий неспокій.

Дві таємничі катастрофи в Парижі.

При вулицях коло Тріюмфального Луку, в льокалях Ґенеральної Конфедерації Французького Патронату і Союза Металюрґійного Промислу наступили серед ночі такі сильні вибухи, що ліве крило ҐКФП зовсім збурене. Експльодувала мала скринка, яку невідомий чоловік передав сторожеві для предсідателя ҐКФП, а в СМП, де сторожа нема, підложено таку скринку в сходовій клітці. Погибли два поліцаї. Матеріяльні шкоди великі. Вся преса згідно осуджує злочин, але права преса пише, що замах походить з лівиці, а ліва преса пише, що з правиці. Знавець інж. Клінґ заявив, що замаховий матеріял становить рід мелініту або толіту, що сила його величезна, що такого матеріялу вживають головно поза границями Франції та що бомби ті мусіли бути сфабриковані людьми, які мали знамениті лябораторії. Сейчас заряджено остру контролю на всіх границях Франції, але справці могли вже висмикнутися, бо від хвилі заложення бомб до хвилі їх вибуху минули 4 години, а з Парижа до Бельгії зелізниця їде 3 години.

Версальський трактат відлучать від договору про Союз Народів?

Комітет Союзу Народів для справ поліпшення діяльности Союзу Народів приняв дві важні постанови. А саме комітет рішив перестудіювати можливости відлучення договору про С. Н. від версальського трактату. Значіння сего рішення в тому, що воно означає, хвилево теоретично, приняття знаної німецької точки погляду. Друге рішення, коментоване також як зворот Женеви до Берліна, заповідає уможливлення державам, які не належать до Союзу Народів, зголошування проєктів щодо реформи женевської установи.

Реформа ремісничих карт.

На найближчій сесії законодатних установ мають розважати проєкти новелізації ремісничого права. М. ін. задумують зреорґанізувати систему видавання ремісничих карт. Згідно з проєктами, що їх зголосили ремісничі палати, промислові власти реєструвалиб тільки ремісничі карти при зголошуванні нових підприємств. Карти видавалиб ремісничі палати. Є також проєкти обмежень, що полягалиб на видаванні ремісничих карт виключно на підставі майстерських листів, з яких можуть користати тільки іспитовані ремісники. До іспиту будуть допускати челядників з 5-літною практикою. Всі дотеперішні полекші знесено.

Наслідки скарбового процесу.

В висліді голосного процесу за зневажлення висших урядників міністерства скарбу наступили вже перші персональні пересунення. Референта в міністерстві Сьвенжковского, що в тім процесі виступав як філяр обвинуваченых, перенесено в стан спочинку. Таксамо звільнено: міністеріяльного урядника Сідора і скарбового урядника Гайдукевича. Б. міністеріяльного інспектора Ґальспера, тепер висшого скарбового урядника в Люблині, перенесено до митної дирекції в Мисловицях, а міністеріяльного урядника Ізґірда, який вславився висланням упімнення до податника за заплату 3 сотиків, перенесено до дирекції мит.

Тайфун над західною Японією.

Над західною Японією перейшов надлях тайфун. Найбільше потерпіли острови Гонао і Шіков. Там тайфун знищив цілковито кільканацять сел і містечок. Число жертв у людях в тій окрузі доходить до 400. М. і. тайфун збурив школу, в якій було 40 дітей. В м. Осака вода залила понад 600 домів. В місцевості Окаяма погибло 60 осіб. Число ранених ще неустійнене. Морські филі відірвали від берегів десятки рибацьких суден та знищили кілька великих кораблів на морі. В Токію буря попереривала тільки телеґрафічні й телефонічні получення.

МІЖНАРОДНІ СПРАВИ

ЛОЖ

Як вона опановує правительства й держави в 20-ліття її сформулювання.

Людство переживає тепер щось таке, чого ще ніколи не переживало і що навіть за памяти сего покоління було колись неможливе.

Старші люди ще добре пригадують собі, як в 1900 р. вбито в Пекіні німецького дипльомата Кеттелера. Тоді обурилися всі держави Европи і згідно вислали карну експедицію на Пекін під верховною командою німецького фельдмаршала ґрафа Вальдерзе. До тої виправи прилучилися також Америка й Японія. Словом, увесь світ йшов разом, обурений на злочин.

А тепер р. Б. 1937 японський воєнний літак бомбардує авто посла Великої Британії й тяжко ранить того посла, а японське правительство не хоче навіть з того приводу оправдатися. І се не становить приводу до війни навіть для Англії, не то для інших держав. Та діються безкарно не тільки такі річи. Одні другим затоплюють на морі торговельні кораблі, нападають літаками й підводними суднами на воєнні кораблі, цілковито загрожують водні шляхи, нищать великі торговельні капітали чужих горожан і могутніх спілок, ломлять всякі неписані й писані договори, — але все те не становить вже причини до виповідження війни. Що більше! Навіть дійсно ведена війна з масовим убиванням військ і мирного населення, з бомбардуванням великих міст і забиранням великанських провінцій — не називається тепер війною. І так нпр. в однім тільки місті Шанґгаю за короткий час по урядовим даним мають Китайці в боротьбі з Японцями 30.000 убитих, 20.000 ранених і десятки тисяч спалених домів, але китайське посольство сидить в столиці Японії, японське посольство сидить в столиці Китаю, а Китай преспокійно предкладає Японії проєкт заключення „пакту про неагресію". Воістину! Такої ложі ще не було.

А триває та лож уже довгий час. І так в 1932 р. Японія силою відорвала від Китаю країну величини давньої австро-угорської монархії. Були битви, лилася кров, але сего не називали війною, се була „боротьба за самоозначення манджурського народу". Недавно була тяжка війна в Африці, але також її не називали війною, тільки кампанією за поширенням цивілізації. А тепер на Далекому Сході маємо дуже криваву війну між Японією й Китаєм, але й сего ніхто не уважає війною, навіть нападений Китай. Колиж нема війни, то й Союз Народів не має чого нею займатися. Тимбільше, що делеґат Китаю вручив ґенеральному секретареві Союза Народів ноту про останні події в своїм рідним краю, але не просив, щоб Союз Народів поставив ту справу в програму дня...

Таке діється нетільки в Азії й Африці, але також в Европі. І так в Еспанії літаки „невідомої національности" бомбардують еспанські міста, а підводні судна „невідомої національности" затоплюють вже не лише еспанські, але й невтральні кораблі. Ба, цілі дивізії чужих військ беруть участь у боротьбі, а війни як не було так нема...

Відколи-ж зачався такий ненормальний стан між державами й народами? Якраз наближається свого рода „ювілей" його 20-ліття. Як відомо, 20 листопада 1917 р. в Берестю зійшлися перший раз

Кирило-Методіївці

Їх політична й релігійна ідеольогія. *)

Чи дивно, що супроти такого становища українського православного духовенства, себто, як його досадно схарактеризував Грушевський — царського аґентства в рясах,—чи дивно, що представники українства були негативно настроєні до нього, а за тим і до проповідуваного ним православя? Та на думку проф. Дорошенка було інакше — й тут знову в його статті чергова колючка для мене, що, мовляв, не знаю фактів. Ось що пише проф. Дорошенко:

„Історик повинен би знати, що батько української прози Квітка (що за молоду був навіть монастирським послушником) був перейнятий високим християнським почуттям (?) і (одночасно майже з М. Шашкевичем) перекладав Св. Письмо на українську мову; не меншим християнським ідеалізмом одушевлені були й кирило-мефодіївці, особливо Костомаров, Білозерський і той же Куліш (про нього була мова скорше, Т. К.). Осуджуючи „хаос“ і „плутанину“, що н а ч е б то панували в умах православних діячів, п. Коструба забуває, що їх ідеями жили з половини XIX ст. галичане грекокатолики, по скільки не забігали просто в табор православної Москви“ (с. 467).

Отже на думку проф. Дорошенка я не маю слушности, бо, очевидно, Квітка був перенятий „високим християнським почуттям“, а ніякого хаосу в релігійнім світогляді кирило-методіївців направду не було. Авторитет такого заслуженого дослідника як проф. Дорошенко та ще й історика Церкви на православній теольогії здавалосяб — побиває мене й моє твердження вже самим, що так скажу, своїм тягарем. Та справа цілком не така ясна, щоб одним-двома реченнями пришпилити противника, тим більше, що „прихильник Єзуїтів“ має в руках факти...

Наперед треба зазначити, що кажучи про релігійний хаос я мав на думці не взагалі всіх українських православних діячів, лише кирило-методіївців, і так я писав у своїй статті. Тому примір з Квіткою тут ні при чім. Проти такого мого погляду читається в статті шан. вченого про „високе християнське почуття“. Коли так, то сходимо з переконань у сферу почувань, а тут, ясна річ, може собі існувати й хаос. Колиж думати про релігійний світогляд, то кождий признає, що тут справді панував хаос і то великий. Шкода, що проф. Дорошенко не поцікавився ближче літературою про релігійний світогляд Ш е в ч е н к а; про се писали др В. Щурат, о. Г. Костельник, др М. Гнатишак, а навіть хіба вже добре знаний шан. вченому М. Грушевський. Сі студії виявили основно, що Шевченків релігійний світогляд був якнайбільше хаотичний, оскількиж йде про догми — то він навіть відкидав догму про надприродне почаття Христа („Марія“) як втіленого Божого Сина. Що торкається К у л і ш а, то його релігійні екстраваґанції так загально відомі, що не треба аж спеціяльної студії (хоч таку й написав др Щурат), щоб не зачисляти його до людей з упорядкованим релігійним світоглядом. Відносно К о с т о м а р о в а навіть є матеріял, що вказує, побіч його релігійности, таки на деяку хаотичність у його світогляді. Правда, досі про релігійний світогляд Костомарова писав (як і про Квітчин) лише один проф. В. Заїкин у „Новій Зорі“ [1]), тай то коротенько; але знаємо нпр., що в першій, знищеній дисертації Костомарова (збереглися всього три примірники) він різко висловлювався про православне духовенство, а в „Книгах битія“ бачимо сильні симпатії для... Лютра й намагання реставрувати „чисте“ християнство, мовляв, „зіпсоване“ Єрархією... Чи се дуже православні погляди, чи нема тут хаосу, нехай осудить після пильної розваги сам проф. Дорошенко.

Не буду входити тут у питання релігійного світогляду інших, менше визначних кирило-методіївців (про Оп. Марковича пишу при іншій нагоді); перейду до їх політичної концепції. І зновуж доводиться сказати те саме, що й у попередньому, а саме, що ніхто з ідейних спадкоємців Брацтва не постарався дати огляд ідеольоґії цього товариства в історичній перспективі (крім хіба одного Єфремова, але й того праця побіжна) [2]). Покажчик літератури про Брацтво, поданий при праці проф. М. Возняка, не нотує ні одної праці того роду [3]); самже автор міг сказати, що „на грунті славянського романтизму та мрій людей більш із добрим серцем ніж із ясним політичним розумом зарисовуються поодинокі точки властивої соціяльно-політичної програми“ Брацтва (с. 92). Отже на основі того, що знаємо про політичну ідеольоґію кирило-методіївців, ніяк не можемо приписувати їм ясної, виразної національно-політичної програми. Особливо два моменти спричиняють наші застереження: по-перше, словянофільська ідея федерації всіх словянських держав-республик, по-друге — відношення України до Москви. Маємо богато вказівок на те, що братчики думали не стільки про самостійність України, скільки про переміну устрою Росії в дусі демократії й федерації. Ділали вони не стільки підо впливом національно-визвольної ідеї Мазепи, як радше французьких революціонерів і романтиків, а також панславістів. Тому в них найважнішою справою була не окремішність України від Москви як держави, але устрій — не монархічний, республиканський. По тій лінії пішли ідейні спадкоємці Брацтва, українська інтеліґенція, що якраз налягала на устрій Росії й доходила до соціялізму; політичним ефектом сеї ідеольоґії були сумної памяти універсали Центральної Ради 1917 року, про що добре знаємо з праці проф. Дорошенка. Се все давало мені право говорити про туманність ідеольоґії кирило-методіївців. У порівнанні з ясною й безкомпромісовою ідеєю Мазепи й мазепинців се був рішучо крок назад, крок, що, побіч мовної українізації, з політичного погляду був затемненням ідеї української національної державности. Коли отже порівнати таку ідеольоґію з часами від упадку княжої державности, то ніколи в політ. житті України не було такої ідеольоґічної туманности: були або свідомі державницькі змагання, або льояльність у відношенні до монархів польського чи московського — на основі договорів міжнароднього характеру, чи династичної сукцесії.

Виїмком був Ш е в ч е н к о. Він був непримиримо настроєний не лише до царату, але й до Москви взагалі. Причина сього була не в ідеольоґії Брацтва, а з одного боку в політичнім радикалізмі Шевченка, з другогож у тих зносинах з українським ворожо до Москви настроєним дворянством, що з ним приставав Шевченко. Якраз в одного Шевченка стрічаємося з виразною мазепинською ідеєю — чи то в його натяках віршових, чи в малярських сюжетах; на се я звертав увагу у своїм часі [4]). Тому навіть у дослідах над Брацтвом радикальні політичні ідеї Брацтва приписується впливові Шевченка. І замітна річ, що словянофільство Шевченка слабеньке: поза „Іваном Гусом“ і „Гайдамаками“ не знаходимо його поважніших відгомонів. Словянофільство в Шевченка радше затемнювало його виразну політичну ідеольоґію — й він скоро отрясся з того накиненого йому впливу.

Очевидно це все не має означати негативного відношення до ідеалістів київського гуртка 1840-их років. Кождий Українець завжди буде високо цінити їх за ідеалізм, що за нього вони й потерпіли. Та се не звільняє нас від обовязку критичної оцінки їх політичної програми. Тому я відповідно до того критично висловився про Брацтво. Коли робота й ідея Мазепи теоретично і практично давала безкомпромісові змагання самостійницькі й протимосковські, аж до символічної назви „мазепинця“, то такаж робота й ідея кирило-методіївців теоретично і практично створила тип Українця-інтеліґента, що мріяв про зміну устрою Росії, недільні школи і... невідділювання від Москви. Такий був і є наслідок обох фактів, ділання обох ідей.

Тепер іще кілька слів про методу полеміки проф. Дорошенка. Шан. учений забуває, чи не хоче взяти на увагу, що в моїй статті була мова лише про першу половину XIX ст., бо лише той час звичайно називається в історіографії „добою національного відродження“. Проф. Дорошенко цілком непотрібно для річевої дискусії чи полеміки зачислює сюди не лише ціле XIX ст., але й увесь час у XX ст.! Виходить з того, що наша бідна нація ще досі „відроджується“ й не зважаючи на великі заслуги в тій ділянці українського православного духовенства — ще й досі не може відродитися... Я спроваджую дискусію до властивих часових рямок — першої половини минулого століття. Моваж була в моїй статті про „Русалку Дністрову“ й про тогочасне українське православне духовенство. Інша річ, чи від того часу стан дуже поправився чи погіршився, але се вже до нашої теми не належить.

Далі проф. Дорошенко, не маючи змоги назвати по імени тих православних духовників, — отже єпископів і священиків, — що працювали над українським національним відродженням, радить собі дуже просто, хоч і не з користю для себе. А саме шан. учений притягає до духовенства не лише священиків (тих пятьох названих вище), але й дяків, ба навіть тих, що вийшли зі священичих родин. Таким чином, безумовно, круг імен у статті проти мене поширюється. Отже заслугою українського православного духовенства була м. ін. і праця... М. Грушевського (с. 469)! Признаюся, що я не думав так широко розуміти вислів „духовенство“, щоб до нього зачисляти дяків і ін. церковний причет, а ще до того й ліберально-атеїстичне потомство українських священиків. Щодо потомства, то не можу приписувати його заслуг предкам, ні обтяжувати їх провинами нащадків. Зводжу полеміку й тут до властивої ділянки: що дало духовенство, православне й католицьке, українській нації. Тому навіть абстрагуючи від пізніших часів, не маю причини спинятися на діяльності таких, вичислених у статті проф. Дорошенка, вихованців українських духовних семинарій, як Єфремов, Лотоцький, Міхновський, Петлюра (по словах Винниченка — масон), Чеховський, Біднов „і багато-багато інших“, як пише шан. учений, аж до знаменитого Липківського. Спитаю лише проф. Дорошенка: Чому ті всі панове, вихованки українських гутків по православних духовних семинаріях, не стали священика-

---

*) Гл. „Н. Зоря“ чч. 67 і 69.

делеґати большевиків з делеґатами центральних держав. По двох днях їх нарад наступило завішення зброї. Та не був се ні стан мира, ні стан війни. А дня 10 лютого 1918 р. Троцький сказав в Берестю зовсім виразно, що „большевики не заключують мира, але й не ведуть далі війни“. Се була спекуляція на продовження непевного стану, щоб серед тої непевности могла лекше поширюватися революція в Европі. Тоді Німці предвиділи се й не далися водити за ніс. Тепер в цілім світі панує такий або й гірший стан непевности, який тоді вперве сформулував представник большевиків. Нема ні війни ні мира, є тільки страшна, крівава непевність. А дальші її наслідки можуть бути ще страшніші, ще більше загальні...

---

[1]) Микола Костомарів. В 111-ту річницю уродин. „Нова Зоря“, 1928, ч. 37 (139).

[2]) С. Єфремов, Біля початків українства. Генеза ідей Кирило-Методіївського Братства. „Україна“, 1924, кн. I - II.

[3]) М. Возняк, Кирило-Методіївське Братство. Львів, 1921, стор. 234 — 238.

[4]) Пор. статтю „Одна з Шевченкових карт“, у Хліб. Шляху, 1934, ч. 10.

ОГЛЯД ПРЕСИ

Наші церкви у Львові

З приводу вмурування грамоти в угольний камінь нової церкви св. Івана Богослова при вул. Потоцького на площі СС. Василіянок у Львові пишуть „У. В.” в ч. 203: Це тайна усім відома, що головно у Львові ми тратимо річно тисячі людей. Вони покидають греко-катол. обряд, а враз з тим і змінюють національність. Що ми все таки у Львові не топніємо, се заслуга все нового й нового припливу з сіл, який втрати вирівнює. Та це мало потішаюче. Факт, що ми тисячі тратимо, не улягає сумнівові, вистарчить заглянути до статистик львівських парохіяльних урядів. Причина того між іншим — у повнім застою на церковному полі. Тільки подумати: Церква при вул. Потоцького, що в її мури вмуровували в неділю грамоту — перша, що її будує Львів у XX-ім столітті. — Погляньмо до шематизму, ствердім дати будови істнуючих львівських церков. І так: Церква св. Юрія — мурована в рр. 1745—1760. — Церква Успення Пресв. Діви Марії (Волоська) — мурована в рр. 1590—1591. — Церква Неп. Зач. П. Д. М. (при вул. Зиблікевича) — мурована 1885 року. Церква Преображення Господнього (при вул. Краківській) — мурована 1890 р. — Церква св. Параскевії (св. Пятниць) — мурована 1644 р. — Церква св. Петра і Павла — мурована 1748 р. — Церква св. Николая — дата мурування не подана, але се церква старинна. — Щойно у світлі тих дат побачимо, що всі церкви, які маємо у Львові, це діло наших дідів, пра і прапрадідів. Наші батьки — спочивали сном блаженних, жили капіталом минулих поколінь. Наше покоління здобулося щойно тепер на будову першої церкви у Львові (коли не числити т. зв. бойківської церкви, перенесеної на львівський кайзервальд, де поселилися Студити). — Під оглядом кількости храмів Божих Поляки перевисшають нас бодай тричі. Але не зважаючи на те, Поляки вже у XX столітті за урядування архиеп. Більчевского і Твардовского збудували 5 костелів: Єлисавети (м. і. побудований на площі, що належала до св. Юра), Остробрамский (Личаків), при вул. Дунін Борковского, на Замарстинові і на Персенківці. — Хіба ясна диспропорція і наш повний імпас. Тому саме неділя 12 вересня це великий день Львова. Отсе по майже 50-и роках повстає у Львові перший новий храм — твердиня одної дільниці. Прорваний на тому полі каригідний сон і зїдання тільки капіталів, призбираних минулими поколіннями. — Дай Боже, щоби це був добрий початок, заповідь нових храмів. А покищо львівське українське громадянство мусить чимскоріш зложити бракуючі гроші на докінчення будови церкви, якої мури оглядало вчора кілька тисяч врадуваних вірних.

Два страйки — 1902 і 1937

„Діло” в ч. 199 принесло статтю дра Степана Барана п. н. „Два страйки — 1902 і 1937”. В ній пише м. і. ось що:

Порівняймо тепер галицькі рільничі страйки з 1902 р. з цьогорічним страйком. Оба явища масові, але підмет і терен — інші. Перші мали виразну українську національну рису й українські політичні цілі, другі — польські і польські цілі; тереном перших східна, тереном других головно середуща і західна Галичина. Перші звернулися проти польських дворів і тодішнього польського режиму, другі проти міст і проти теперішнього польського державного режиму. Страйки з 1902 р. були вихідною точкою для політичної боротьби українських мас за демократичну реформу виборчого права до сойму і парляменту, при цьогорічних знову польські хлопи, згуртовані у П. С. Л., домагаються не тільки амнестії і повороту до краю свого провідника Вітоса, але теж демократичного виборчого права без номінацій старостами їх людей до сойму і сенату та до самоуправних територіяльних установ. Є й очевидна анальогія між репресіями, які в деяких подробицях може і гостріші, як це було в 1902 р., з огляду на справді насильний характер страйкової акції людовців, що дуже поважно загрожувала публичному ладові й порядкові та часто колідувала з цілою низкою постанов карного кодексу. При найближчій нагоді буде й дебата над цьогорічними страйками в соймі і то — слід сподіватися — горяча. Які політичні наслідки принесуть страйки, покаже вже недалека майбутність. Безсумнівний рефлекс мали рільничі страйки і в краківській промові сенатора Галіци в неділю зі заповіддю домагання сільського сектора Озону щодо зміни виборчої ординації до сойму й сенату. Слід теж думати, що цьогорічні мазурські рільничі страйки, які мали виключно тільки політичний характер, причиняться до значного зрадикалізування і так уже радикального польського села. А те все ускладнить та утруднить положення теперішнього урядового режиму на польському селі в середущій і західній Галичині. Цьогорічні рільничі страйки — чисто польська акція, диктована польською політикою і для польських політичних цілей, нам чужа, хоч ця акція може мати вплив і на події у східно-галицькому, польському чи мішаному селі, чого вже й були докази в повітах Підгайці, Бережани і Бучач. Тому й ми стежимо за дальшим розвоєм подій на тлі недавнього страйкового руху.

Господарські перспективи „окраїнних“ земель

„Новий Час” в ч. 202 приніс статтю М. Охоцького на тему господарського положення на Волині. Подаємо з неї цікавіші місця:

Навіть близько більших міст (на Волині) можна купити в селян при масовому закупі (на пуди) гірші яблука по 5—6 гр. за кільогр., ліпші по 8—10 гр.; в дальших від міст селах ціни нижчі майже на половину. Колиж до цього додати, що завдяки низькій культурі добрих 75 відс. овочів хробачливі й ще більше тратять у ціні, то можна собі уявити психічний стан модерних господарів, що готові проклинати й тих, хто їм радив займатися садівництвом, і себе, що послухали їх. Справа городництва зарисувалася ще гірше і селянки починають дякувати Богові, що не розгорнулися з садками занадто широко. Бо, напр., годинами лазити по містах і містечках з кількакільовими вінками гатункової цибулі, щоб узяти по 2—3 гр. за кільогр., не є привабною річчю навіть для найбідніших... Стоїмо напередодні дуже небезпечного явища: селяни можуть проголосити непоплатність додаткових галузей господарства й почати їх закидати, започатковуючи господарський регрес. На північно-західніх українських землях (теж і на білоруських) низька якість додаткового селянського продукту й незорганізованість збуту відчуваються особливо сильно. І вина за одно й за друге падає на селян-продуцентів лише в невеликій мірі, бо вони позбавлені природного шляху й до здобуття необхідного знання й до наладнання збуту — власних сільсько-господарських організацій. Позбавила селян цих організацій помилкова господарська політика, що виявила нездорову тенденцію відібрати хліборобській масі її власну ініціятиву й самодіяльність та передати їх самоурядам і з центру накиненим організаціям, що не виросли з місцевого ґрунту, а саме: ріжним „кулкам рольничим”, що повстають і штучно утримуються волею адміністрації. Ці штучні новотвори й не вспіли охопити все населення, бо позбавлені притягової сили і не можуть через те зорганізувати збірної волі, бо в самій своїй природі йдуть проти неї, як витвір чужої волі. Доба кермування згори хліборобською продукцією ще не скінчилася, але провал цієї керми в ріжних ділянках уже позначився: зааранжовані ріжними самоурядами й експортованими сюди спілками підприємства беруть у лоб. Найгірша перепона до направи методів господарської праці те, що найлагідніша фахова й цілком справедлива критика сьогоднішніх господарських плянів і методів трактується майже як чин ворожий і каригідний. Українські селяни-хлібороби вже напочатку перебудови своїх господарств на новий лад розуміли, що без сільсько-господ. організацій, що запевнилиб їм агрономічну поміч, та без наладнання збуту продуктів, господарювати неможливо. І масово заходилися біля закладання „Сільського Господаря” та кооператив, у тому числі спеціяльно-збутових. Дарма. „Вища політика” все спинила й змела. А тепер життя змітає її саму. Українські хлібороби, позбавлені можливости наладнати збут, з огляду на ступневий зріст продукції, за рік — за два дійдуть до того, що, подібно виленським селянам, або продаватимуть свої продукти забезцін, або кидатимуть їх у місті, щоб не везти додому. Що виграє на цій „високій політиці” рільництво й що виграє держава?

ми, щоб на тім пості відроджувати свою націю? Чому вони вибрали якраз світські професії? І чи справді в тих українських гуртках набралися вони християнської ідеольогії, та ще й православної, без хаосу в релігійнім світогляді? І далі, що тому винні духовні семінарії, що там були українські гуртки? Чи може їм патронували отці професори і Преосвященні Епископи? Гадаю, що навіть не знали про них, а колиб були знали, то булиб їх так „відродили”, що й одного з них не булоб остало в семінарії. Коли отже й се кладеться в заслугу українському православному духовенству, то направду трудно полемізувати з таким становищем і на сім відтинку дискусію слід залишити. Впрочім вона, як сказано, й так виходить поза хронольогічні й річеві рямці.

Теофіль Костpуба.

Система чи брак такту?

„Український Бескид” в ч. 35 приніс отсю інформацію: „Кілька українських абсольвентів державної гімназії в Перемишлі внесло прохання до львівської кураторії прийняти їх на дволітній курс педагогії. Тепер одержали вони відповідь на свої прохання. На чвертках паперу подається мотиви відмови: „брак вольних мейсц”, а на зверненних проханнях — мабуть дійсна причина відмови — через цілу картку виписано червоним олівцем: „греко-католік”. Абсольвенти не знають, як вияснити собі цей напис. Справою повинні зацікавитися наші панове посли!”

Верховина голодує

Ужгородська „Народня Сила” в ч. 17 принесла отсей допис робітника з Ясіня на Закарпатті:

Вже кілька тижнів Верховина голодує. Нема мелаю, нема хліба. Недавно привезли до Ясіня щось пять вагонів мелаю, та тільки цей мелай був такий добрий і здоровий, що не тільки люди, але й худоба не могла його їсти! Мелай запліснів, тхне від нього на кілька метрів! Як же можна розпродувати такий мелай між населення, та цеж отрута; тут скриваються зародки небезпечних, заразливих недуг! Якже можна з тих паршивих викидків мелаю пекти хліб, що буде з тих дітей, що їх будуть годувати таким мізерним „хлібом”? Таж кожному ясно, що запліснілий мелай може бути розсадником зарази! Хто має на тому інтерес, щоб українське селянство й робітництво нищити фізично й щоб нищити людське здоровля! Бо тільки українські селяни й робітники примушені живитися мелайним хлібом. Жиди, Мадяри й Чехи можуть собі дозволити на білий хліб. Якже держава хоче мати здорових, сильних вояків, коли населення змалку заморюється всякими пліснями! Але: Ситий голодному не вірить! Панове, грайтеся й далі усякими монополями, далі виснажуйте сили українського селянина й робітника! Українське село скоро здере маску з вашого обличчя й не дасть себе більше дурити всяким пройдисвітам, що тільки перед виборами богато дають, а по виборах хоч — сідай та плач! Хто не дорожить народнім здоровлям, дозволяючи, щоб населення в мирні часи корчилось від голоду й холоду, того буде теж саме населення ненавидіти й гнати з села, коли він знову прийде вербувати виборців.

Коли будуть нові вибори?

Консервативний „Час” пише на тему зміни виборчої ординації м. і. ось що: Зміна виборчої ординації необхідна. Не можна удержувати виборчої системи, якій противиться 90 відс. населення і яка — се виказав дотеперішній досвід — показалася хибною системою. Мусимо боронити конституцію. Вона один з клейнодів спадщини великого маршала. Суспільна опінія мусить бути про неї переконана, мусить оцінювати її вартости, мусить зрозуміти, що вона вводить устрій, що береже польський нарід так перед анархією, як і перед тоталістичним невільництвом. Нехай критичне відношення до виборчої ординації не кидає тіни на конституційну уставу. Бо ті річи ріжняться цілковито. Не думаємо, щоб ОЗН мав вже готовий проект нової ординації. Радше думаємо, що опрацювання такого проекту займе не богато часу. Не можемо собі позволити на третій експеримент. Сегодішні часи не надаються до експериментів. Ординація, що обовязує тепер, була експериментом, який не вдався. Таксамо було експериментом пятьприкметникове виборче право, що обовязувало передтим. Його вислід був теж відємний. Відси висновок, що нова ординація, сперта на тому подвійному досвіді, буде третою системою й узгляднятиме конечність можливо як найбільш всесторонньої репрезентації політичних напрямків у суспільности. Річ конечна, щоб вибори до законодатних палат були попереджені виборами до самоврядних установ. В тій ділянці треба передовсім зробити порядок. Тут муситься перш за все привернути суспільному чинникові належні йому права. Треба скінчити з сегодішньою фікцією сільських самоурядів, таксамо слід положити край комісаричному правлінню в найбільших містах РП. Самоврядні вибори будуть повчаючою генеральною пробою перед виборами до законодатних палат. Ся проба повинна нам дати богато цінних вказівок.

ОЗН і польські радикали

Голова польської РПХ (Радик. Партії Хлопів) оповістив через аґенцію „Ехо” отсе письмо: ОЗН оповістив, що РПХ буцімто покликується на співпрацю з ОЗН. Супроти того заявляємо: Начальні власти РПХ не зголосили приступлення до ОЗН а то з причин натури засадничої і тим самим ніколи не говорили про якийнебудь звязок свого угруповання з ОЗН. У своїх виступах все підчеркуємо готовість до співпраці з кождою організацією, яка має польський характер, в її змаганнях до скріплення польської державности і добробуту людей праці. Дивує нас, що ОЗН взяв ту заяву до себе. Презес Радик. Партії Хлопської Едмунд Кшижановский.

Козачий націоналізм

й УКРАЇНСЬКА КУБАНЬ.*)

Донські козаки зложились у перше в XVI ст. з московської та української пограничної людности всуміш (Соловєв, Еварницький, Савелєв, Сухоруков, Семенов і ін.). Їх національна приналежність була з роду не одноціла...

В XVII і XVIII-тім ст. дуже богато Українців ходило „в донські козаки". В XIX ст. оселилось богато хліборобського українського населення з України над р. Доном, тому навіть в б. Росії був такий погляд, що в Донській області творять більшість населення саме Українці (див. Словник Брокгауза і Ефрона).

Крім того в 1887 р. прилучено до Донщини Таганрозький округ, частину давніх запорозьких - українських земель з 90% українського населення. Се ще збільшило % Українців на Донщині. Розуміється, тяжко шукати правдивих даних про це в офіційній статистиці — московській, яка завжди в цій галузі була по мистецьки фальшована на шкоду Українцям та цілком підпорядкована московській політиці.

При організації Війська Донського були два осередки: один на долішній течії Дону і понад р. Донцем, — це так зв. Низове Донське Військо, антропольогічно, мовно й звичаєво се Українці; другий осередок повстав далеко від першого на північнім Сході, між Волгою р. і р. Доном, понад Хопром і Медведицею, — це так зв. Верхове Донське Військо, — переважно Москалі зі своїм діялєктом та звичаями, далеко відмінними від перших.

В кінці XVI ст. ці два осередки обєднались в одно Військо Донське. Українське населення взяло велику участь в організації Низового Донського Війська. Ріжні історичні дані підтверджують, що в другій половині XVI і в XVII ст. запорозькі козаки часто приходили малими й великими ватагами та разом з донськими козаками ходили походами на м. Озів або громили татарські і турецькі береги Озівського і Чорного моря. (Сухоруков).

Отже українські запорозькі козаки не тільки з боку Наддніпрянщини, але й з боку Донщини і Північного Кавказу захищали від тодішніх ворогів землі, що в X і XI ст. входили в склад Київської Держави.

Чимало було й таких запорозьких і українських козаків, які осідали над Доном і з часом увійшли в склад Війська Донського. Історик Кубанського козачого війська, проф. Ф. А. Щербина, підкреслює той факт, що запорозькі козаки заснували на одному з островів долішнього Дону м. Старочеркаск, яке було довго потім столицею Війська Донського.

И. Бикадоров (автор „Історії Козакії" — ст. 131-132) також стверджує, що ще в 1570—1572 рр. мало місце значне підсилення Донського Низового Війська кількома тисячами запорозьких козаків, що заснували тоді на Донщині нові міста (городки) — Старочеркаск, Манич і підсилили Роздоли Нижні. Таким чином природній рух українського елєменту на простори Північного Кавказу зростав до того, що вже „запорозьці брали участь нарівні з донськими козаками і в рішеннях Військового Кругу", при чім запорозьці були рішучими національно - політичними противниками Москви. Це так стурбувало Москву, що московська влада вже „з 30-х років XVII ст. у своїх грамотах Донському Війську домагалася, щоби запорозьких черкас в Круг не пускати" (ст. 152).

Таким чином бачимо, що розселення українських запорозьких козаків та хліборобського населення України на Донщині існувало і було великою частиною природньої кольонізації українського народу на схід і південний схід. Українська природня кольонізація не спинилася тут і все посувалася далі на схід, несучи на ці землі свою національну духову та хліборобську культуру й національну історію та традиції.

Українське хліборобське населення займає ці вільні землі і обробляє їх своїм плугом з кінця XVII ст., як при першій, так би мовити, українській „к о з а ч і й" кольонізації, так і при другій українській „селянсько - козачій". (Це той укр. козачий елємент, який вже не зачислявся до тамошнього козачого стану — В.).

Треба знати, що російський уряд, бажаючи мати з донських козаків лише залежне од нього охоронне й служиве військо, ще в 1690 р. з а б о р о н я в їм з а й м а т и с я х л і б о р о б с т в о м на Дону під загрозою смертної кари (Сватиков). Тому навіть історики Дону визнають велике культурне й господарське значіння заселення українською людністю цих земель (Савелєв).

Отже, не дивлячись на те, що донське козацтво й московська влада вживали найріжнородніших заходів для припинення поселення українських хліборобів на Донеччині й Донщині, природній кольонізаційний рух українського народу на Північний Кавказ не лише не припинявся, але з кождим десятиліттям дуже зростав (продовж 300 літ). Бо через Донщину ведуть іменно два великі переселенчі шляхи: через північну Донщину веде шлях з України до південної Сибірі, а через південну з України на Передкавказзя й до Центральної Азії. Український хліборобський елємент з ріжних причин при переселенню залишався по дорозі на Донщині, з початку як хлібороби і сельські робочі, а потім помалу вони пускали коріння, закладали власні господарства й осідали своїми селищами.

Крім того існувало організоване переселення українських козаків - запорожців на Кубань та Північно - Кавказькі землі в рр. 1792—1793, а саме українського Чорноморського Війська Запорожського. А в першій половині XIX в. переселено туди сто тисяч українських козаків (селян) з Полтавщини, Чернигівщини, Харківщини і т. д.

Увесь цей переселенський рух був лише черговим проявом кольонізаційного походу Українців для мирного залюднення тих земель, якими володіла Українська Держава в старі часи в X і XI ст. З тої то доби український народ переніс многовікову боротьбу за своє національне буття з чужими варварськими навалами та панованням чужих гнобителів.

Так український нарід витримав організований натиск на південь, поборов степ і міцно засів на заселених ним Північно - Кавказьких українських землях.

На Кубанщині продовж рр. 1792 1860 організувалося В і й с ь к о К у б а н с ь к е як воєнно - службова громада. Воно склалося: з Чорноморського Війська (а саме з укр. запорозьких козаків, українських козаків з Полтавщини, Чернигівщини та Харківщини), з Хоперського Війська (українські і донські козаки), з Озівського Війська (козаки Задунайської Запорізької Січі), з частини Катеринославського українського війська та з меншої примішки донських, уральських і терських козаків.

Коло $^2/_3$ Кубанського Війська становили Українці. На схід од Війська Кубанського аж до берегів Каспійського моря організувалося Військо Терське, що веде

*) Гл. „Н. З." ч. 1068.

Нема чим дихати...

З того берега.

Його літературний псевдонім — Рудольф. З походження він Мадяр. Молодий чоловік. Літ трицять, не більше. Ще на похоронах Кірова він був „їх". А нині в замкненім емігрантськім кружку розказує, чому він утік від „них".

До комуністичного руху він причалив ще як студент. Працював в рядах комуністичної партії у Франції, потому в Німеччині. Потому рішився поїхати до комуністичної Мекки, до Москви.

Працював в СССР по лінії Комінтерну і Профінтерну, спочатку в Москві, потім в Петербурзі, вів пропаганду серед робітників, завідував редакцією комуністичної газети в німецькій мові, в ролі „спеца", що знав мови німецьку, французьку й англійську. Обслугував приїжих чужинців й обманював їх в области совітських „досягнень". Був записаний у зверхних властей як знаменитий, мав забезпечене становище і міг очікувати всякого роду авансів, бо працював щиро, з правдивим запалом. Перед ним відкривалися широкі перспективи з огляду на його закордонний комуністичний стаж і знання европейських мов.

Та ось одного прекрасного дня після трилітного побуту в СССР, коли він вспів опанувати російську мову, хоч і не докладно, він все те покинув і користуючись своїм національним паспортом покинув також границі комуністичного царства. І опинився в буржуазній Празі без засобів до життя і без ніяких виглядів. Чому?

Бо жити в СССР стало трудно?

„Ні, жити можна, лише дихати нема чим", говорить він своєю ломаною мовою. Його оповідання робить враження повної щирости і глибокого переконання.

— Нема чим дихати!

Він не робить ніяких сензаційних відкрить, не говорить ні про розстріли, ні про всю криваву обстановку совітської влади.

Він навіть не осуджує тої влади, лише представляє загальну атмосферу, яка повстала при тій владі.

Як літерат і журналіст він черпає приміри з близької йому области, яку він добре вистудіював. Ось нпр. редакція комуністичної газети.

Такби сказати „ідеольогічний" маяк (ліхтар). Всі помічники комуністи, а редактор „випробований робітник", з великим „партстажем" (партійним виробленням).

Всі товариші.

І всі слідять один за другим, один одного вивідують, один на другого доносять. Шукають похибок один в одного і зараз виявляють. Та похибки в часописній праці і пропущення півбіди! Страшне се „ідеольогічні ухили". Ухилів шукають один в одного від рана до ночи. При тім зміст „ухилів" зміняється: що нині уважають відповідаючим „генеральній лінії", завтра може бути проголошене „ухилом". До речі, дуже характеристичний жарт про ухили, що кружляє по редакціях совітських газет.

— Що таке правий ухил?

— Се коли нема хліба в містах, але є в селах.

— А що таке лівий ухил?

— Се тоді, коли нема хліба в селах, а є в містах.

— А коли нема хліба ні в селах, ні в містах, то се що?

— Се генеральна лінія...

Та на чолі редакції стоїть очевидно досвідчений товариш.

Може хоч він знає, як відріжнити „ухил" від „лінії", може його апробата забезпечує співробітника від провалу?

Нічого подібного! Редактор сам в вічнім сумніві і в вічнім страсі.

Поруч редактора працює совітський цензор.

В „вільній пролетарській батьківщині" нема слова „цензор", та в кождій редакції сидить представник „Главлі-

свій початок з XVI ст. і складається з національно різнородних елементів. Одначе і в склад цього, порівнюючи невеликого, козачого війська, увійшло досить українського елементу. Відомо також, що західня частина Війська Терського теж складається в значній мірі з українських козаків. Серед некозачого населення Терека в деяких його частинах більшість складають теж Українці, бо і сюди докотилася в другій половині XIX ст. велика филя українських переселенців, що бігом останніх десятиліть минулого століття і за перші роки XX ст. залили Кубанщину, Чорноморщину, Ставропольщину, значну частину Донщини, Терщини й Астраханщини (в меншій ч.) та перекинулась у своїм кольонізаційнім русі за Волгу, в Туркестан, на великі простори Сибіру і дійшла до далекого Амуру й Зеленого Клину, біля Великого Океану.

Отже українські землі Північного Кавказу в одній частині належать до споконвічних старо-українських територій, а в другій се теж старий простір мирної кольонізації українським народом, який він заселив продовж поверх двох століть та міцно осів компактною етнографічною масою.

Черен цих Північно-Кавказьких українських земель творить Кубанщина (стара Тмуторокань), одно з б. удільних князівств старої Київської Держави, що вдруге дістало українське населення аж при кінці XVIII ст., коли Катерина II пересадила сюди останки запорозьких козаків в 1792 р. Далі московська влада безнастанно доповнювала його переселенням українського козацтва і населення з України, в інтересах своєї імперіялістичної політики, — з одного боку, щоб їх як мога дальше віддалити від центра України, а з другого, щоб зробити з них забороло проти черкеських нападів на тутешнє пограниччя, як „військову прикордонну сторожу". Але далі це причиняється до того, що витворюється сильний природній переселенський рух українського населення з України на Північний Кавказ і Кубань, як на землі, що їх посідали свої рідні люди, брати, родичі й земляки. Аж до 60-их років XIX-го ст. поселювано на Кубанщині тільки Українців і значить лише Українці туди переважно вимандрували. Вони й творили там українсько-кубанське чорноморське козацтво.

В 1860 р. чисто українських козаків Кубанщини (чорноморців) злучено з волі московської влади в одно ціле з лінійними кавказькими козаками, серед котрих була значна примішка московського з походження елементу і названо „Кубанським Козачим Військом". Далі московська влада, продовжуючи політику Петра I і Катерини II, постепенно нищить національний характер українського козацтва на Кубані, як і саму назву „Чорноморського Війська".

Нищать і деякі прикмети давнього січового ладу, що чорноморці принесли на Кубань, а саме: Військову Раду, виборного Кошового Отамана та виборну військову старшину, свій суд, свою школу, своє духовенство, самоврядування, свої форми землеволодіння, навіть побут і національні традиції, а заводиться — російське.

Для московської імперіялістичної політики та військової охорони кордонів була необхідна орґанізація козачого війська, наскрізь просякнута воєнно-адміністративною системою. Вона витворювала з нього спеціяльну військову громаду, члени якої користуються певними становими привилеями, соціяльно-економічного, політично-правного і матеріяльного характеру, при певних зобовязаннях перед московською державою і владою.

Такий характер орґанізації козачих військ в козачих областях спричинив поділ населення Північно-Кавказьких земель на „військове" і „невійськове", себто „військове-козаче" населення, що входить в склад козачого війська-кубанського, донського, терського і т. п. та невійськове-„іногородне" населення (це всі селяни й мешканці козачих областей некозаки, — в більшости своїй Українці-козаки ґуберній Полтавської, Чернигівської, Катеринославської, Херсонської і т. д.).

„Козаче" населення, що по кількости не складало ні абсолютної, ні відносної більшости серед населення Північно-Кавказького Краю, — відограло головну ролю в соціяльно-політичному й економічному побуті цього краю аж до большевицької революції.

Від 1868 р. дозволено також „некозакам" набувати землю на Кубанщині й велика кількість переважно українського хліборобського люду набувала на власність або брала в аренду землю й ставала помалу корінним населенням країни. Поза Українцями представників інших націй туди переселилось дуже небагато.

Тубильці, передовсім Черкеси (осетини), масово виселились з Кубанщини: перший раз по Кримській війні (1854—1856), другий раз по російсько-турецькій війні (1877 — 1878), а землі їх подаровано Чорноморським укр. козакам-кубанцям.

Українська духова культура, традиція, мова і звичаї панують всюди на Кубанщині в широких народніх масах й заглушують московські цілком, хоч московська мова настирливо плекається та затримується серед русифікаторської інтелігенції (малоросів). Вона залишається в масах лише як наслідок московської школи, Церкви, адміністрації та війська.

Майже такий самий черен українства творять Ставропольщина й Чорноморщина. Вони входили колись у склад Кубанщини а згодом їх відокремлено в окремі области (ґуберній). Але й вони поповнювалися та заселювалися тими самими національними елементами переселенців, що й Кубанщина.

Далі ще є суцільна українська національна територія висунена найдальше на схід і південний схід. Вона займає частину Астраханщини (Чорноярківський, Царівський пов. і т. д.) й Терщини (Пятигорський пов. і т. д.). Цю останню територію заселяють також Кіргізи, Калмики та гірські народи Кавказу й терські Козаки, але це селитьби та кочовища, до тогож дуже попереривані українськими кольоніями і рідко заселені.

Ось так представляється сьогодня у світлі науки й документальних даних історія й заселення Північно-Кавказьких українських земель.

Нині це безсумнівно територія орґанічно звязана з українськими землями, заселена українським народом і творить з Україною одну національно-політичну цілість. При всіх симпатіях до державної орґанізації чужо-національних козачих народів українська державна рація орґанічно противиться неприроднім і штучним намаганням творити на живому одно-національному тілі українському штучно побудовані державні орґанізми. Як бачимо, в теорії, на папері, ці намагання вже нині ведуть до необхідности тенденційно і фальшиво представляти минувшину та сучасний стан справи і ставати на непочесний і сумнівний шлях ріжних комбінацій окремих політичних ґруп.

В дійсності само життя тим скорше перекреслить штучні і надумані (та ще й на еміґрації) кордони, якими збираються щераз ділити єдину соборну Україну.

Інж. В. Васюк.

Прага, в серпні, 1937 р.

Ювілей

70-ліття уродин Ексцеленції Ґригорія Хомишина, Епископа Станиславівського.

Дня 22 серпня с. р. духовенство і вірні Гусятинського деканату відсвяткували Ювілей 70-ліття уродин Свойого Архипастиря в їх родинній місцевости, в Гадинківцях. В суботу дня 21 серпня пополудні сповідали Впр. ОО. Сусіди і прибувші на се торжество — уроженці парохії Гадинківці, Впр. оо. Віталій Байрак ЧСВВ з Жовкви і Анатоль Байрак ЧСВВ з Крехова, гадинковецьких парохіян до 11 год. ночі. В сам день Ювілею від год.6-ої ранку відправлялися читані Св. Служби Божі, на яких вірні приймали Св. Причастя в наміренню Найдостойнішого Ювілята. О год. 10 приїхали Кондеканальні Отці і сповідали вірних деканату. Після Утрені почалася о год. 11.30 співана Служба Божа, яку відправляв Впр. О. Декан Анатоль Малиновський в сослуженню Впр. О. Совітника Курпяка і Романа Ульванського. Діяконували Впр. ОО. Рогушевський і Кисілевський. По відчитанню Св. Євангелія душпастир Гадинковець виголосив проповідь про устрій катол. Церкви і ґідність Епископів. До Св. Причастія того дня приступило 1006 вірних і жертвувало Його в наміренню Найдостойнішого Ювілята. Після Заамвонної Молитви при виставлених Найсв. Тайнах відспівали вірні „Тебе Бога хвалим", відмовили 5 Отче наш і 5 Богородице Діво в наміренню Ювілята і закінчили піснею „Под Твою Милость". Відтак по одпусті відслонено в гадинковецькій церкві мармурову пропамятну таблицю. На ній є погруддя Архипастиря-Ювілята і такий напис: 25 III. 1867 — 25 III. 1937 На памятку Ювілею 70-ліття уродин їх Ексцеленції Кир Ґригорія Хомишина, Епископа Станиславівської Дієцезії. — Духовенство і вірні Гусятинського Деканату. По короткій перерві Духовенство і вірні перейшли на приходське подвіря, де відбулася святочна Академія в честь Найдостойнішого Ювілята. Відкрив її О. Декан Малиновський. Гарно співали релігійні пісні і псальми хори: Гадинковець, Пробіжної і Чабарівки. Промовляли: Пан Меценас Осип Капустинський, проф. Микола Бабин і О. Декан Йоан Заверуха про життя, труди і діяльність Архипастиря Ювілята. Також діточки гадинковецького садка відспівали свої желання. Все це робило гарне і миле враження. Вірні піднесені на дусі розійшлися домів. — Д. Смирний.

Богата фльора і фавна на бігуні

Проф. Самойлович звідомляє з кригоголому „Садко", що на підбігуновім острові Зохов, архіпеляґу Дельонґа, нема ледняків. Зате стверджено там богату ростинність і фавну. Є там м. ін. у великій скількости медведі та всяка птиця.

та" (в Москві) або „Горліта" (на провінції).

І ось сей представник головного або городського „літературного" комітету обовязаний читати цілий часопис рядок за рядком. Без його дозволу ніодин рядок не дістанеться в число.

Візьміть якунебудь совітську ґазету і побачите, що крім зазначення відповідального редактора є примітка представника „главліта". Се й є цензорський дозвіл. Притім представник „главліта" підписується не назвищем, лиш буквою і числом. І сам редактор не все знає правдиве імя приставленого йому цензора: зашифровані цензори є на рахунку в „главліті".

Цензор слідить за редактором і доносить до „центру" про його похибки й ухили. Але й редактор слідить за цензором і в свою чергу доносить на нього.

При такій системі взаїмного чатування і доношництва інтереси „генеральної лінії" уважають там забезпеченими, та скрізь і завжди лучається, що оба — і редактор і цензор — попадають у клопіт. І тоді „здіймають" їх з роботи, а буває, що й посилають на заслання. Тому в совітських редакціях постійні зміни осіб і всі жиють в напруженій атмосфері вічного страху за завтрішний день. Так що й провідникам „дихати тяжко".

(Кінець буде).

Під увагу „Культурі"

За католицьку справедливість і культуру.

З малих зерен піску повстають гори а з малих краплин води — море. Через малі неправди і кривди веде дорога до великих.

У Познані, рухливім центрі польського католицького видавничого руху, виходить вже другий рік поважний катол. літературно - суспільний тижневик під загол. „Культура". Форматом і тематикою — се католицькі „Вядомосьці Літерацке", давно ожиданий рівноважник того масоно-жидівського журналу. Видавець і гол. редактор цього періодику конечного для католицької думки в Польщі о. Др. Станислав Бросс, відомий і талановитий публіцист та видавець. Співробітників дібрав собі також добрих. Журнал сей — треба тішитися і признати — гарно редагований та — коли устоїться з який десяток літ і стане почитним в краю, може сильно причинитися до прочищення брудної, щораз то більше лівої струї польського літературного і видавничого світа.

Тому з великим заінтересуванням беру до рук кожде число „Культури", молодої трибуни здорової думки нашого сусіда - католика та й радію з рівня і розвою цього катол. орґану, сторожа видавничої моралі і правди. Се становище католика-Українця до праць і змагань католиків - не-Українців. Раптом сі мої почування католицької солідарности вразила немило стаття пана Юрія Бандровського, поміщена в 35 ч. згаданої „Культури" під загол. „Розмови з арійцями". В сій своїй черговій контр - жидівській статті, культурній по формі, а безцеремонній по суті (ствердження факту „зажидження", а відтак — шляхи і способи „віджидження" Польщі) — зачіпив автор несподівано і нас Українців. Правда — цілком мимоходом і ніби „незначно", та однак болюче і дуже кривдячо, як не безлично. Се тим більше дивно, що досі сей молодий журнал відносився до нас Українців-католиків „добре", то є — мовчав про нас...

Отже на 4. стор. згаданого числа „Культури", в підзаголовку „Нумерус клявзус (для Жидів) не вистарчає" читаємо ось що: „Відомо, що маємо замало лікарів. Хто — „маємо"? Ми — то є — Польща. Стисліше: Край наш має замало лікарів. Таке ствердження факту деінде булоб цілком вистарчаюче. У нас треба се конечно спрецизувати. Польща має замало лікарів — Поляків. Але то ще не стисло сказане, бо одну трету людности Польщі становлять племена (підчеркнення моє): Русини, Білорусини, Українці, Лемки, Гуцули, Бойки. Тим також належиться відповідне число лікарів." — Тілько і таке написано в перших 15-ох рядках сеї статті п. Бандровського, в католицькій „Культурі"!

Прочитав я се речення раз, другий, протер очі та й поглянув на заголовок ґазети — чи не взяв я часом у руки замість „Культури" — краківського „ЦИКА" чи подібну ґазетку з його фамілії. Та ні — се таки „Культура" катол. тижневик, що його видає і якого гол. редактором є кс. Стан. Бросс; тижневик, який уважають за аванґард Католицької Акції в літературно - видавничій ділянці життя сучасної Польщі. Отже ревеляція і відкриття першої кляси! Гідне надгороди Нобля. Не було, нема (і „не буде" — от що!...) — українського народу, окремої компактної етноґрафічної маси, що живе в межах — відомих з якогонебудь ґеоґрафічного підручника вселюдної школи... Очевидно „старого типу", бо в новім може бути „інакше", прим., що Львів оснував польський король Казимир, здобувши його на „Русинах" чи „Бойках" в тім і тім році... Менше-більше те саме з обсягу української (словянської) історії та етноґрафії твердить завзятий реґіоналіст - католик з „Культури"... Такого хаосу понять і злоби в католицькім орґані не стрічав я вже давно! Се брехня така велика і довга, як маріяцька вежа у Кракові. А може се походить з незнання, чи иншої людської „немочі"? Коли с е мало місце, то радимо Шан. Авторові-католикові з „Культури", заглянути до першої з краю енциклопедії під гасло Русь чи Словяни — і не писати так більше! Бо ніхто з нас Українців (і не тільки католиків, але й не-католиків) не поставить прим. Кашуба, що літком ловить шпроти коло Ґдині — на рівні з Чехом, чи полабським Сербом або „замашистого" Мазура зпід Ряшева — зі шариським Словаком!... Бож точно таке саме наше (Українців) відношення до Білорусинів (а та сама племінна єдність Гуцулів, Лемків, Бойків і инших племен українських) — як відношення Чехів чи Словаків до польського племени, а Мазурів, Куявяків, Кашубів і т. д. до Поляків. А якщо має тут місце зла воля, шовінізм і инші некатолицькі „прикмети" — чесноти, то радимо авторові сих „католицьких" рядків піти у вільній хвилині під прегарний памятник Пресв. Серця Христового, що його воздвигнено недавно на одній з кращих площ католицького Познаня — і навчитися дечого конечного від Того, що сказав про себе: Я шлях, правда і життя... Сі слова важні і необхідні не тільки в життю католика як одиниці, але і як спільноти, народу. А недостача одної з тих чеснот-правил життя, поданих самим Спасителем всім людям (чи то простолюдин, чи інтелігент - редактор) віддалює від Христового Серця і робить йому чужою, далекою не тільки одиницю, але й цілу суспільність... Думаю, що се дивне речення про нас Українців ображаюче нас і кривдяче, вкралося до кат. орґану через п е р е о ч е н н я чи що там. Та що автор сих рядків і редакція цього орґану далека від неетичного і нехристіянського (а крокодилячого) погляду і наміру супроти свого брата католика - Українця.

К а т о л и к.

Масові увязнення людовців

ПАТ звідомляє: В Ярославі увязнено Й. Каспшака з Павлосева, другого заступника голови повітової управи „Сторонництва Людового", що кермував страйковою акцією в повіті по увязненні Віктора Єдліньского. Каспшак скривався і щойно тепер зголосився добровільно до прокуратора, що урядує в Ярославі. Недавно увязнено також Яна Муца, голову кола „Стр. Людового" в Дунковичах, орґанізатора страйкової акції „Стр. Людового" в околицях Радимна і в яворівському повіті. — В звязку з ліквідацією селянського страйку в Бучаччині власти безпеки перевели численні увязнення між членами „Стр. Людового". До розпорядимости судових властей віддано: Ожеховского Петра, голову повітової управи „Стр. Людового", Островского Казимира, секретаря тоїж управи, Сову М. і Кордика Ст., членів управи, та ряд инших діячів. Увязненим закидають напад на постерунок поліції, знищення повітового авта, знищення жидівських крамниць, протидержавну діяльність і недозволену агітацію. — У висліді ліквідаційної акції людового страйку на терені тернопільского воєвідства увязнено і відставлено до суду дві особи з бережанського повіту, 7 осіб з копичинецького, 20 з підґаєцького і 10 з бучацького повіту. — До окружного суду в Перемишлі вплинув перший акт обвинувачення проти двох селян, обвинувачених за участь у селянському страйку. На лаві обвинувачених засядуть Казимир Качмарж і Петро Дармобіт, селянські діячі з Ростевчка пов. Мостиська. Вони обвинувачені з арт. 154 за накликування до проступку або його публичне вихвалювання. До вязниці в Перемишлі привезли ряд увязнених селян з перемиської судової округи. Між увязненими є б. посол Бруно Ґрушка, голова окружної управи „Стр. Людового".

18 старостів звільнено з посад

Міністр внутр. справ звільнив зі становищ отсих старостів: М. Белявку в Опочні, В. Вишковского (з огляду на вік у стан спочинку) у Влощовій, дра Р. Клімова в Горлицях, Л. Маньковского в Лимановій, Ст. Станєвича у Білій Підляській, А. Тилька в Березові, К. Стемпеня у Коросні, Ст. Ґонсовского у Переворську, Л. Скуревича в Камені Коширському, Ю. Вольфарта в Ґостині, Й. Віммера в Коломиї, Я. Візера у Святині, В. Склодовского в Товмачі, Р. Кульпіньского у Зборові, К. Кособудского в Ґостиніні, В. Недзьведзького в Любомлі та Ю. Марошанія в Яслі. Старосту в Яворові Станислава Косовского переніс міністр внутр. справ на становище старости в Кобрині. Повітовим старостою в Яворові іменований референдар суспільно-політичного виділу при воєв. у Львові Болеслав Ґаленда.

Присуд на спільників Парилєвичевої

У скандальному процесі спільників Ванди Парилєвичевої оголошено отсей присуд: 1) Гінду (Гелєну) Фляйшерову суд засудив на 3 і пів року вязниці, 100 зл. гривни з заміною на 10 днів арешту на випадок нестягальности і на втрату ґром. та почесних прав на 10 років; 2) Ізидора Фляйшера та 3) Ерну Фарберову по 1 році вязниці і позбавл. ґром. прав на 3 роки; 4) Йосифа Гохмана на 2 роки вязниці і на втрату ґром. прав на 6 років; 5) Йосифа Голендра на півтора року вязниці, 60 зл. гривни і на втрату ґром. прав на 6 років; 6) Ляйба Ізлєра на 1 рік вязниці; 7) дра Шнайда трибунал увільнив від вини і кари. — Трибунал по довшій нараді рішив затримати в арешті Гохмана, доки не зложить кавції у висоті 2.000 зол. та Гелену Фляйшерову. Інших засуджених трибунал залишив покищо на волі. По оголошенні присуду Фляйшерова вибухла спазматичним плачем, а Ізлєр так занедужав, що спровадили до нього лікаря.

Постанови „піратської" конференції

Анґлія і Франція берегтимуть безпеки Середземного Моря.

У швайцарськім містечку Ніон, віддаленім 16 км. від Женеви, відбулася конференція 9 держав у справі забезпечення плавби на Середземнім Морі. З запрошених не взяли участи в конференції Німеччина, Італія й Альбанія. У висліді дводневних нарад Анґлія і Франція дістали місію контролювати оборону кораблів перед нападами на цілім Середземнім Морі з виїмком територіяльних вод. Рішено також звернутися до Італії, як третої великодержави особливо заінтересованої в середземноморських справах, з предложенням взяти участь в контролі. Крім того конференція постановила, що кожда середземноморська держава має право нищити піратські підводні судна на своїх територіяльних водах.

Крадіж у Ватикані

У Ватикані сталася незвичайна подія. Слуга кардинала Альборія, одного з найблищих співробітників Св. Отця, прийшовши рано в кабінет кардинала, побачив, що огнетревала каса вломана. В кімнаті був непорядок, який свідчив про те, що в ній були злодії. Показалося, що забрано значну суму грошей, дорогоцінности і цінні папери, власність Церкви. Коли зловлять злодіїв, то судовий трибунал у Ватикані буде їх вперве судити за крадіж з вломом.

Совітські офіцири оповідають...

Цікаве світло кидає на совітські відносини поведінка та міркування совітських летунів, що майже чудом вийшли ціло з летунської катастрофи на червоному фронті. Два з них офіцири, один підофіцир. Всі три признаються до атеїзму. Та кождий з них має поняття про Бога, хоч воно невиразне і примітивне. Коли мають нагоду послухати щонебудь про релігію, то слухають з очевидним заінтересуванням. Кождий з них згадує родину зі зворушенням. На питання, чи добровільно виїхав до Еспанії, відповідає один з них: „Мою родину заслалиб у противному разі на Сибір“. Комуністичне виховання не змогло знищити в них почуття родинної любови. Коли йде про національне почуття, то хоч комунізм нищить його немилосердно в ім'я „правдивої батьківщини працюючого пролетаріяту, що має обіймати цілий світ“, то всетаки він не в силі викорінити се почуття. Совітські летуни говорять, що світ поза Росією для них загадка, тому не можуть його ненавидіти. Вони не вміли навіть показати на карті, де лежить Еспанія. Підофіцир не знав навіть, пощо його тут прислали. Щодо політичних та суспільних проблем, то вони заявили, що ті річи зовсім їм невідомі. На питання про зміну режиму найінтеліґентніший з тих офіцирів заявив, що весь російський нарід надіється її, але се буде можливе хіба в часі війни.

Мадрид підмінований

Утікачі з Мадриду оповідають, що війська мадридського ґарнізону заложили міни під будинками театру, еспанського банку та будинком почт і телеґрафів, в якому є один з головних муніційних складів. Заложено також міни на Пуерта де Соль (центр столиці) близько міністерства внутрішніх справ, на вул. Алькаля в сусідстві військового касина та під будинком мін. освіти. Всі ті міни получені електричними проводами і в разі потреби за натиском ґузика можуть висадити місто в воздух.

Лікарський фейлетоник.

Жах перед бактеріями

Що про се думає франц. Академія.

Хто не знає, який жах панує часом перед бактеріями. Є люди, що на тім тлі доходять до смішности, бояться нпр. взяти за клямку в чужім домі і т. п., „щоб не заразитися.“ Отже на днях французька Академія виріжнила надгородою твір Ґастона Байссет'а про старинного грецького лікаря Ґіппократа. В тім творі виразно осуджено надмірний жах перед бактеріями. Байссет пише: „Се тяжкий в наслідки блуд, хотіти пояснити мікробами внутрішну і зовнішну причину пошестей. Відкриття Пастера і Коха не можуть пояснити появи епідемій.“ Більша часть бактерій все є, але через те не вибухають епідемії. Се відноситься не тільки до ґрипи і сухіт (їх первопочини кождий чоловік має в собі здається постійно), але також до холери, червінки, тифу, жовтачки, дифтерії і т. д. Проф. Ф. Вольтер пише, що епідеміольоґія мусить тепер старатися відділитися від бактеріольоґії та стати окремою наукою. (Гл. „Натур унд Культур“, серпень 1937). — Розуміється, все те не повинно впливати на зменшення чистоти.

З РЕЛІҐІЙНО-ЦЕРКОВНОГО ЖИТТЯ

В неділю 12 вересня с. р. відбулося врочисте посвячення угольного каменя під будову нової церкви св. Івана Богослова у Львові (при монастирі СС. Василіянок). Святові сприяла ввесь час прегарна соняшна погода. Воно почалося Архиєрейською Службою Божою, яку відправив на вільнім воздусі Преосв. Бучко в асисті численного духовенства. Підчас Служби Божої співав хор СС. Василіянок. По Богослуженні виголосив о. прал. Леонтій Куницький коротку проповідь. Акту посвячення пропамятної ґрамоти (яку вмурують опісля в запрестольну стіну церкви) довершив Ексц. Митрополит Кир Андрей. Угольний камінь поблагословив Преосв. Бучко. Свято відбулося в дуже піднесеному настрої, при великім здвизі народа. Сама будова поступає скоро вперід так, що можна сподіватися, що її викінчать ще сего року.

Зі всіх сторін світа, а головно з Англії, надходять до Ватикану численні прохання про беатифікацію папи Пія X. Постулятор Дон Альберто Паренті впевняє, що більшість трудностей вже усунена. Дієцезальні процеси в Мантуї, Тревірі й Венеції вже покінчені; акти тих процесів вислано до Конґреґації Віроісповідань. До тої-ж Конґреґації спрямовано всі твори й наукові праці папи Пія X-ого. Святіший Отець має в найблищому часі рішити, коли пічнеться апостольський процес.

Безбожницький рух в Совітах. Помимо величезного державного апарату, що ним послугуються безбожники в Совітах, безбожницький рух не популярний. Число членів безбожницьких клюбів не виносить більше ніж 6.5 міліонів, при тім одна третя членів має менше ніж 18 літ. Вік більшости членів вагається між 18 — 30 літ. Щоб затерти сліди непопулярности того руху, рішено в останніх часах вписувати на лісту безбожників всіх студентів і дітей повище 8 літ. Останній безбожницький конґрес в Москві ствердив, що передовсім треба скріпити пропаґанду безбожництва. В богатьох випадках завважили, що навіть діяльні члени антирелігійних клюбів беруть участь в церковних богослуженнях.

По 1211 літах посвячують катедру. Стара катедра в місті Раймс, збудована перед 726 р., після всякої правдоподібности ніколи не була посвячена. Свідчить про се передовсім брак в катедральних архівах якогонебудь документу про таку важну подію в історії тої святині. Тому кардинал архепископ Сіар доконає на днях посвячення старезних мурів катедри. Торжество посвячення відбудеться тільки при участи невеличкої ґрупи священиків. Щойно від 3 липня 1938 р. катедра буде відчинена для вірних. Тепер тревають ще праці над відбудовою тої історичної памятки, знищеної в часі світової війни.

В Мінхені сконфіскували будинок, урядження й машини католицького видавництва В. Гефлінґа. Се мабуть репресія за видрукування тексту папської Енцикліки про переслідування Церкви в III Німеччині.

Кардинал Вільнеф, архиепископ Квібеку (Канада), якому англійська преса закидала недавно прямування до створення нової фашистівської системи, спертої на ріжних клясах суспільности, виголосив проповідь на тему любови батьківщини. В ній заявив, що він ніколи не думав про введення фашистівського ладу в своїй провінції та що все бажав забезпечити членам всіх станів конституційне право оборони спільних інтересів. Право се повинні мати так працедавці, як і працівники. Відтак кард. Вільнеф відвідав 10.000 страйкуючих робітників-католиків, занятих у текстильному промислі, впевняючи їх про свою симпатію. Робітники домагаються збірної умови праці та права свобідно ґуртуватися в професійних союзах.

ПОЛІТИЧНІ ВІСТИ

НАРАДА Української Парляментарної Репрезентації Волині відбулася 31-го серпня с. р. Обговорено актуальні справи політичного дня і ствердженo, що „українське життя на Волині з кождим днем зустрічає все тяжчі й тяжчі перешкоди для свого розвитку“. Крім того ухвалено відповідні постанови у справах: церковних, політичних, господарських і пресово-видавничих.

КОНФЕРЕНЦІЇ польського міністра заграничних справ Бека відбулися в Парижі з участю міністра промислу й торговлі та в присутности премієра. До поважнішого припливу французьких капіталів до Польщі досі не дійшло.

МІНІСТЕРСТВО ПУБЛИЧНИХ РОБІТ мають реактивувати в Польщі.

ПАНІ ГОЛУФКОВА відступила 62% уділів ґазети „Курєр Поранни“ особам, що звязані з Озоном. Супроти того виповіджено працю всім дотеперішнім співробітникам. (Є вже заперечення).

В МИНСЬКУ увязнено премієра совітської Білорусі Волковича, що обняв те становище перед двома місяцями, та кількох висших державних урядників. Їм закидають контакт з українською опозицією з метою поборювати московський централізм. Наслідником Волковича став молодий комуніст Ковалєв.

ҐПУ увязнило сина розстріляного Каменєва Александра. Його обвинувачують в зорґанізуванні терористичної ґрупи, яка мала висадити в воздух воєнну лябораторію в Ленінґраді.

В ЕСТОНІЇ оповіщено нову конституцію. Вона ввійде в життя 1 січня 1938 р.

КАНЦЛЄР ҐІТЛЄР заявив в розмові з закордонними журналістами, що справа кольоній се для Німеччини справа чести.

ЗВЕРТАЄ ЗАГАЛЬНУ УВАГУ, що в останній заяві Ґітлєра на конґресі в Нірнберґу не було згадки про Польщу, хоч Ґітлєр у своїх промовах звичайно покликувався на взаємини з нею як на доказ згідливости Німців.

ІТАЛІЯ рішилася приступити до протикомуністичного німецько-японського договору. Таку інформацію приніс японський щоденник „Йоміюрі“.

В ЖЕНЕВІ ВІДБУВАЄТЬСЯ 98 сесія Союзу Народів. Проводить нею премієр валенсійського уряду Негрін.

В м. БІЯРІЦ відбулися розмови між представниками Катальонії і представниками ґен. Франка на тему капітуляції Катальонії. Розмови покищо не дали ніякого висліду. Катальонці покинули Біярріц, заповідаючи скорий поворот.

СОВІТИ ПОМАГАЮТЬ КИТАЄВІ. Японська аґенція Домеї звідомляє, що на шанґгайськім фронті є вже 29 сов. літаків, які обслугують совітські горожани. Крім того в дорозі до Китаю з СССР є 250 літаків, 100 гармат і 100 протилетунських гармат.

ЦІСАР ЯПОНІЇ виголосив престольну мову на відкритті надзвичайної сесії японського парляменту. Він сказав м. ін.: Нашою найбільшою журбою було все утревалення мира і стабілізація взаємин на Далекому Сході завдяки співпраці з Китаєм. Жалуємо, що Китай не зрозумів правдивих намірів Японії та заняв провокаційне становище, яке довело до теперішнього конфлікту. Японські жовніри намагаються пригадати Китаєві давні досвіди й утревалити мир на Далекому Сході.

СТРАТИ КИТАЙЦІВ в самім тільки Шанґгаю виносять в теперішній війні дотепер 30.000 убитих і 20.000 раненых.

В БЕЙРУТІ скінчилася панарабська конференція в справі поділу Палестини. Рішено вести дальшу боротьбу за незалежність арабської Палестини, домагатися відкликання деклярації Бальфура і палестинського мандату та створення незалежної арабської держави на взірець Іраку.

БОЛІВІЯ рішила признати правительство ґен. Франка.

Через свою високу якість здобули паперці і тутки (повноватки) „КАЛИНА” СОТНІ ТИСЯЧ ВІДБОРЦІВ

НОВИНКИ

Справа календаря. На іншім місци містимо вістку, що справу реформи календаря знято з денного порядку Союза Народів. Так отже зникає надія тих між нами, які думали, що можна буде позбутися старого Юліянського календаря при нагоді зміни Григоріянського календаря в цілім світі. Тепер зміна Юліянського календаря знов стає для нас актуальна й навіть пекуча, бо старий календар се одна з головних причин постійного ослаблювання нашого церковного і національного життя.

До Головного Виділу „Скали” зголошено 7 новоосно́ваних читалень „Скали”. Загальне число читалень „Скали” виносить тепер 302. Таким чином розвиток „Скали” поступає наперед мимо уїдань ворогів.

У Львові посвятили першу українську фабрику оцту під назвою „Винниця”. Посвячення довершив о. Галянт в приявности представників економічних установ та преси.

В Бережанах поліція перевела ревізії в членів старшини місцевого „Сокола”, а саме в дир. Осипа Пеленського, Івана Крамарчука й студ. Романа Божиківського. Всіх переслухали в комісаріяті поліції та списали протоколи.

У львівському університеті переймає лекторат української мови з новим шкільним роком др Василь Лев на місце дотеперішнього лектора м-ра Йосифа Шемлея.

Найвищий суд вирішив, що чеки підлягають також девізовим обмеженням, а сам факт усуватися від девізової контролі потягає за собою кару, незалежно від шкоди, якої мігби зазнати державний скарб.

Один по другім. В Варшаві арештували коморника 24 ревіру Йосифа Янушевського. Йому закидають спроневіріння державних грошей та ошукування своїх клієнтів. Попередником Янушевського був коморник Ляцерда, якому доказано надужиття на квоту 100.000 зл. та засуджено на три роки тюрми.

Прокуратор Гарбачинский заповів апеляцію від низького виміру кари в процесі Фляйшерової й товаришів.

Жидівська преса в Польщі приносить щораз частіші звіти про напади польської шовіністичної молоді на Жидів в зелізницях і на вулицях міст. Нашим людям треба все памятати, щоб не далися спровокувати до співучасти в нападах, по перше тому, що такі напади на безборонних і невинних людей поява глибоко неморальна, по друге тому, що напасники зачинають вправлятися в нападах на Жидів, а скінчать нападами на нас і бійками між собою. Себто скінчать викликуванням загальної анархії, в якій нікому не буде солодко жити.

80.000 осіб відвідало Східні Торги в неділю 12-го с. м.

В Ромунії розвязали за політику всі союзи зелізничників.

Гумор. — На поліції. — Комісар: То чий годинник? — Злодій: Або я знаю. Також маєте, пане комісарю, вимоги! Чиж в натовпі на вулиці я мав спиняти того пана і питатися, як він називається?

Б. президент Чехословаччини др Тома-Ґарріґ Масарик помер ві второк, 14 с. м., на замку в Ланах під Прагою. Покійний прожив 87 літ. Статтю про нього помістимо в слідуючім числі.

Совіти не хочуть заплатити за будову свойого павільону на міжнародній виставі в Парижі. Підприємець, що будував той павільон, задумує домагатися заплати через французьке мін-во заграничних справ.

В Совітах розстріляли трьох військових кухарів за те, що зварили летунам зіпсуту вепровину. Можна собі уявити, який крик піднялаб ліва преса, якби так подібний вирок наступив за царської влади. А „народному” судові товаришів ніхто навіть не дивується.

В м. Циріль (Болгарія) наступив вибух земного ґазу в копальні вугля. Досі видобули 26 шахтярів. Доля решти шахтярів невідома.

На великі маневри німецької армії приїде полевий маршал Деверел, шеф ґенерального штабу британської армії.

В Німеччині панує холодна осіння погода. В баварських горах впав уже сніг.

У Франкфурті відкривають виставу присвячену Лютрові.

В Нірнберґу положили угольний камінь під будову нового велитенського німецького стадіону. При сій нагоді шеф С.А. Люце заявив: „Німецька армія програла у світовій війні тому, що Німці не мали сильних характерів. Нова Німеччина не може допустити до подібної трагедії і тому мусить виховати молодь з сильними характерами”. В тій цілі збудували саме новий стадіон на приказ Ґітлєра.

В Парижі відбудеться в жовтні міжнародний зїзд проти расизму й антисемітизму. Се має бути відповідь на зїзд у Нірнберґу.

Французьке правительство виплачує 40.000 еспанських втікачів щомісячні запомоги. Вони дістають такі платні, як французькі безробітні.

Велике число текстильних фабрик у Франції переноситься до Бельґії, бо у Франції не можуть видержати задля надто високих податків.

Бельґійську горожанку Марію Меєр, що словно обидила французького віцепремієра Блюма, засудили на 10 днів арешту.

Анґлія заняла три острови ґрупи Гендерсона на Тихім Океані. Острови ті невеличкі і незамешкані та мають велике значіння для летунства. На них побудують летунську базу.

В Ню-Йорку розглядають тепер спеціялісти проект будови тунелю під панамським каналом. На випадок війни та перервання комунікації на каналі, військо і зброю можнаб перевезти тунелем.

Злучені Держави Півн. Америки позичили Бразилії сім торпедовців.

Жидівські робітничі організації в Америці „Арбайтер Рінґ” зібрали 50 тис. дол. на фонд допомоги польським Жидам.

Гумор. — Іване, підеш на двірець. Має приїхати моя теща. За труд дістанеш золотого. — А коли не приїде? — То дістанеш два.

Спорт. Недільні змагання України з Лехією з вислідом 1 : 1 (1 : 1) заслугують на гостре напятнування. Нерішений, слабий суддя позволив грачам Лехії задемонструвати брутальну й небезпечну ґру, що болюче відбилася на грачах України, з яких одному зломили ногу, другого тяжко контузіювали. Веденя змагань суддею Драбіковським очевидно заслуговувалоб на нагану відповідних спортових чинників. Змагання перериване кілька разів, при чому інтервеніювала поліція. Гра виказала вже ліпшу форму України, яка мала ввесь час ґри рішучу перевагу. Як дружина безперечно краща повинна була виґрати. Покищо Україна займає 9 місце, маючи 3 точки здобуті, а 5 утрачених. В найблищу неділю ґрає Україна в Ярославі з Ориском.

Жертви. На Видавництво „Скали” зложили: о. декан Бріль з Бучача 50 зл. і о. Крвавич з Опришовець 10 зл.

ОПОВІСТКА

XV ЗВИЧАЙНІ ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ

Товариства „Інститут Непорочного Зачаття Пречистої Діви Марії” в Станиславові відбудуться в **четвер, дня 7 жовтня 1937 р. о год. 10-ій рано** в салі Товариства „Скала” при вул. Перацького ч. 1. з отсим

порядком нарад:

1. Відкриття Загальних Зборів Предсідателем Товариства.
2. Вибір Предсідателя Загальних Зборів.
3. Відчитання протоколу послідних Загальних Зборів.
4. Звіт з діяльности Виділу Товариства.
5. Звіт касовий за час від 23. XII 1933 до 30. IX. 1937 р.
6. Звіт Контрольної Комісії та уділення абсолюторії.
7. Вибір членів Виділу Товариства.
8. Справа площі під церкву при вул. 3-го Мая (город Белея).
9. Внески і запити.

Якщо о годині 10-ій не збереться відповідне число членів, вимагане статутом, Збори відбудуться о год. 11-ій перед пол. з тим самим порядком нарад без огляду на число приявних членів.

Тогож дня о годині 8-ій рано відправиться в тут. катедральній церкві дві Служби Божі за живих та померших членів Товариства.

ЗА ВИДІЛ ТОВАРИСТВА:

† О. Др Й. Лятишевський вр.
Предсідатель.

Теодор Величко вр.
Секретар.

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення Редакція не відповідає.

КІНА

АТЛЯНТИК: Тайна жовтого міста.
КОПЕРНИК: Пасажирка зайцем.
МУЗА: Її високість танцює вальса.
ПАКС: Антко поліцмайстер.
СТИЛЕВЕ: Право молодости і ревія.

ЦІНИ ОГОЛОШЕНЬ

Ціни розуміються за одношпальтовий рядок (ширини 70 мм.) о висоті 1 мм. Висота шпальти 370 мм. За оголошення (кромі дрібних) в застереженому місци дочислюється 20%. Дрібні оголошення поміщується по вплаченні належитости готівкою або почтовими значками.

Шпальтові оголошення

В рубриці: „Оголошення” . . . . . 30 сот.
В тексті і в новинках . . . . . 50 „
На першій сторінці . . . . . 60 „
Дрібні оголошення по 8 сот. за слово. Перше слово і товстий друк числиться подвійно. Найменше оголошення (9 слів) 80 сот.

Сторінкові оголошення

На останній сторінці: 1/1 стор. 180. — зол., 1/4 стор. 90. — зол., 1/8 стор. 45. — зол., 1/16 стор. 25.—зол. В редакційному тексті: 1/2 стор. 280.— зол., 1/4 стор. 140. — зол., 1/8 стор. 70. — зол., 1/16 стор. 35. — зол.

При кількаразовім анонсуванні даємо значну знижку

Видає й редагує Комітет У. К. О. — В друкарні „Графія” Львів. Тиха 5. Тел. 202-83. — Відповідальний ред. Панталеймон Хитра.

Opłatę pocztową uiszczono gotówką.

Рік XII. Львів, неділя, 19 вересня 1937. Ч. 71 (1071)

НОВА ЗОРЯ

Виходить 2 рази тижнево: в четвер на 8 ст. під неділю на 8 ст.

АДРЕСА: Нова Зоря, Львів, ул. Гродзіцких ч. 2. І. п. - Тел. 105-72.

Передплата в краю: чверть-річно 6 зол., місячно 2 зол., Закордон. чверть-річно 9 золотих

ЦІНА ЧИСЛА 20 СОТ.

Конто П.Щ.Львів 505.796

КАРА ЗА СПІВАННЯ БОЖЕ ВЕЛИКИЙ ЄДИНИЙ...

З кругів родичів українських політичних вязнів, що перебувають у тюрмі в Луцьку, повідомляють нас, що від дня 20-серпня до дня 20 вересня тюремна адміністрація не приймає ніяких харчевих і взагалі посилок для політичних вязнів від їх родичів. Окремо також тюремна адміністрація зарядила через цілий той час обмеження тюремних харчів для тих вязнів. Як причину зарядження адміністрація подала те, що українські політичні вязні допустилися демонстрації у формі співання в келії гимну „Боже, Великий, Єдиний..." В цій справі ходили родичі до прокуратора окружного суду в Луцьку, але справа далі лишилася не вирішена. Гими „Боже, Великий, Єдиний" співається у кождій церкві на Волині, де відправляється Служба Божа українською мовою. Цей гимн співають не тільки в містах, але й по селах. Чим кермувалася тюремна адміністрація в Луцьку, накладаючи кару на вязнів за співання молитви — не знати. Варто булоб, щоб цією справою заінтересувалася ближче Українська ПР („Н. Ч." ч. 206).

Хто має право зміняти церковні печатки.

Горлицький староста др Ромуальд Клімуф, що на днях мусів уступити, видав у часі свого урядування зарядження до всіх гр.-катол. парохіяльних урядів у Горличчині, щоб українські парохіяльні печатки змінити на польські... Це зарядження самовільне, бо справа зміни парохіяльних печаток належить виключно до компетенції церковної влади. Під сим оглядом католицька Церква має повну автономію і лише вона може видавати такі зарядження.

Конфіскують українські календарі за сокальським кордоном.

Ще памятаємо загальне здивування та пригноблення нашої прилюдної опінії з приводу минулорічної конфіскати українських календарів на Волині, Холмщині, Поліссі й Підляшші. На місці коментарів до вісток про ці конфіскати залишилися тоді як сумний спогад білі плями на сторінках української преси. А тепер маємо початок анальогічних випадків. Нам пишуть з Холмщини: Дня 31 м. м. селянин Іван Салдачук з Лазисків замойського повіту дістав з адміністрації календаря „Золотого Колосу" кількадесять примірників цих календарів для розпродажі між односельчанами. Начальничка почтового уряду в Скірбишеві видала пачку з календарями Салдачуковому синові, але негайно повідомила команданта місцевого постерунку поліції, що наказав двом поліціянтам забрати всі — ще не розпаковані — календарі. Наказ виконано. Селяни живо коментують цю подію. Стільки ляконічна інформація нашого кореспондента. Тут додамо, що Лазиска — це одно з сіл, де рік тому перекотився гураган польсько-українського хлопського найдивачнішого під сонцем бунту. Чи українські, дійсно українські, але суто релігійні, будуючі, поважні й чисто господарські календарі на тих селах вам пошкодять? Чи краще, щоб на їх місце чиясь рука підсунула щось, що пошкодить і вам і нам і цілій християнській цивілізації? („Діло", ч. 204).

Анґлійці предкладають Німеччині кольонії у східній Европі.

„Хвіля" в ч. 936 принесла отсю дуже замітну вістку: З голосів лондонської преси, яка дуже живо зареаґувала на домагання кольоній для Німеччини, висунене канцлером Гітлером (на конґресі в Нірнберґу), на особливу увагу заслугує голос „Манчестер Ґуардіян'а". Він посувається до твердження, що німецькі кольонізаційні простори лежать на сході Европи. „Тільки на великих просторах східної Европи, пише той щоденник дослівно, Німці можуть знайти можливість здійснення своїх кольоніяльних аспірацій". (Такий голос перший раз появився в поважній публичній опінії Англії. Коли се знак, що в тій опінії наступила зміна в дотеперішних поглядах, то незабаром прийшлоб до великих змін).

Офензива безбожників у Польщі.

В Кракові видано й розкинено по всій Польщі однодневку п. з. „Протест". На 10 сторінках великого формату є статті проти катол. релігії й Церкви. Редакція пише, що та однодневка присвячена „справам клерикалізму в Польщі в звязку з останнім вавельським конфліктом" та що „ліквідацію того рода конфліктів на будуче бачить тільки в відділенні держави від Церков усіх віроісповідань". Між авторами статтей є м. і. отсі: проф. Улашин, б. соціялістичний посол Дібоа, знаний безбожник Здзіслав Межиньский та Леон Кручковский.

Селяни узброєні в коси машерували на „відсіч" Баришеві.

ПАТ звідомляє: В бучацькім повіті поліція переводить дальші увязнення винуватих в останніх подіях, що в богатьох случаях скриваються перед властями в дооколичних лісах. На днях поліція знайшла й увязнила 4-ох т. зв. „косинєрів", що в ґрупі кількасот осіб, узброєних в коси, спішили на „відсіч" м. Баришеві. Увязнені походять з Ковалівки коло Монастириск. Їх відставлено до суду.

Переклали велику кіргізьку епопею „Манас".

„Гослітіздат" видає в найблищому часі в російській мові найбільш відому частину кіргізької поеми „Манас" — „Чон-Газат" („Весняний похід"). Переклад сеї частини, яка має біля 40.000 віршів, зробили Пеньковський, Липкин і Тарловський. В поемі пояснюється народні леґенди про славу Аттилі, Джінґіс-Хана, Тімура. В кіргізьких переказах ті діячі минулого представлені як національні герої. Їх діла описують у формі подвигів хана-лицаря Манаса. „Дуже дивна, — пишуть „Ізвестія" — популярність Манаса в кіргізькім народі. Нема ні одного більш або менш інтеліґентного Кіргіза, який не знавби на память уривків з поеми про Манаса". Поема була знана по переказам. В рр. революції зроблено записки з устних текстів. Одну записку зробили в 1923 — 1924 рр. т. зв. „Алат-ординці". Її вважають у Москві контрреволюційною. Другу записку перевів червоний партизан Каралаїв. Після каралаївської записки зроблено саме російський переклад. Та епопея звертає загальну увагу.

Тома Масарик

Перший Президент Чехословацької держави помер у 88 році життя.

Тома Масарик, найбільший державний муж Чехословаччини, фільософ і соціольог, помер дня 14-ого вересня 1937 р. о год. 3.29 над раном в замку на Ланах коло Праги в 88-ім році життя.

Покійний Масарик уродився 7. III. 1850 р. в містечку Годонині на Словаччині як син візника. Родина дала його до слюсарського майстра на науку і він був слюсарським помічником до 15-ого року життя. Ремесло покинув тому, бо мав якісь перешкоди в одержанні челядницького свідоцтва. В 15-ім році життя вступив до німецької ґімназії в Берні на Моравії, та мусів з неї виступити задля конфлікту з директором. Скінчивши ґімназію студіював у віденському університеті клясичну фільольоґію, анатомію та оріенталістику. Був якийсь час помічником учителя (суплєнтом). В 1878 р. став доцентом віденського університету, в чотири роки опісля професором пражського університету. Політичну карієру розпочав в 1891 р. Тоді вибрали його послом молодочеської партії. Незабаром зложив мандат, але майже в 20 літ опісля знов став послом. В р. 1900-ім оснував „Чеську Народню Партію" (нетотожна з теперішньою). В політичній боротьбі поборювано його в чеській пресі так безоглядно, як рідко котрого політика. Лайки в роді „огидний зрадник" належали ще не до найґірших. Були й замахи...

Покійний належав до надзвичайно робучих людей. Він не тільки живо займався політикою та богато подорожував, але також дуже богато писав. Оставив по собі безліч дрібних статтей і розвідок. До головних його творів належать: „Спроба конкретної льоґіки" (1885), „Основи марксизму" (1899), „Росія й Европа" (1913), „Нова Европа" (1922), „Світова революція в рр. 1914—1918" (1927). Замітні спомини з його життя.

В 1918 р. вибрано Масарика президентом Чехословацької республики й вибирано ще двічи, поки сам не уступив задля глибокої старости, поручивши на голову держави свого найблищого співробітника Бенеша.

Покійний Масарик визначався таким кріпким здоровлям, що ще в 8-ім десятку літ їздив кінно. Притомність стратив тільки на дві мінути перед смертю. Був жонатий з Американкою, оставив по собі двох синів і дочку.

Як фільософ був позитивістом в значінні Конта і Спенсера та основником т. зв. реалістичного напрямку.

В часі світової війни мав цивільну відвагу втечи за кордон, наражуючись на те, що вразі побіди центральних держав не мігби вже був до смерти вернутися до своєї батьківщини. За кордоном вспів переконати рішаючих державних мужів Антанти про потребу розбиття Австро-Угорщини й створення Чехословацької держави. Як Чех був приятелем Росії, але до Українців не відносився ворожо: ввесь час коли був при владі дуже опікувався українською еміґрацією та нашим студентством. Політично уважав для України та для Росії й всеї Словянщини хосенною федеративну злуку України з Росією з забезпеченням як найширшої культурної та політичної автономії України.

Хоч ми як католики не годимося з його релігійно-фільософічними поглядами, то мусимо признати, що се був чоловік дуже великого формату. Його здіб-

Німеччина й Україна

Після заяви канцлєра Гітлєра про анулювання версальського договору.

Як повідомили ми вже в ч. 69 „Нової Зорі", на відкриттю девятого конґресу німецької нац.-соц. партії — „партії Німеччини" — в Нірнберґу провідник баварської округи відчитав заяву Гітлєра, в якій між ін. є такі слова: Версальський договір перестав існувати. Німеччина вже вільна. Її армія забезпечує її свободу...

Отсі слова заяви Гітлєра мають велику вагу. Бо їх сказав не вічевий промовець до вічевої товпи, котрий не числиться зі словами. Їх сказав нинішній диктатор Німеччини на конґресі партії, яка держить кріпко всю владу в Німеччині в своїх руках. Сказав в обличчі німецького правительства, німецької армії і — що найважніше — в обличчі офіціяльних представників чужих держав, що були присутні на конґресі. Між ін. і тих держав, які 28. VI. 1919 р. подиктували були Німеччині небувало важкий договір у Версалі.

Отже Німеччина анулювала вже версальський договір формально й оконечно. Анулювала таксамо рішучо ввесь договір, як анулювала була вже передтим деякі його окремі постанови, нпр. постанову про контрибуцію, про роззброєння Німеччини, про чужинну окупацію надренської области і т. д. І що найбільш цікаве: коли проти анулювання згаданих вище частин версальського договору головні автори його, Франція й Анґлія, ще протестували, то нині про протести тих держав проти анулювання Німеччиною цілого версальського договору зовсім не чути. А при проголошуванню анулювання версальського договору начальником Німеччини були присутні офіціяльні представники Анґлії, Франції й Америки — та не запротестували проти того анулювання і не вийшли... Бо Німеччина справді вже свобідна і має свою волю. А на сторожі тої волі стоїть відроджена могутня німецька армія, про яку і згадав диктатор Німеччини безпосередно після згадки про анулювання версальського договору. Те безпосереднє сусідство обох згадок неприпадкове. І також неприпадкова мовчанка держав, заінтересованих в істнуванні версальського договору.

Та які наслідки випливають з факту анулювання Німеччиною версальського договору?

Наслідки ті далекосяглі. Бо треба тільки прочитати обемистий текст версальського договору, щоб побачити, що згадані вище анульовані вже доси Німеччиною окремі постанови того договору се тільки одна частина з цілого ряду подібних постанов, які побідні держави Антанти подиктували Німеччині в 1919 р. Отже нпр. обкроєння території Німеччини на заході, на сході і на півночі, позбавлення її всіх її заморських кольоній і т. д. і т. д. Всі ті постанови версальського договору з хвилею анулювання його Німеччиною тратять в її очах свою правну силу і Німеччина у відповідній хвилі витягне і щодо тих постанов відповідні консеквенції з їх анулювання. Вона зрештою вже відмовилася ґарантувати свої обкроєні східні границі, домагається звороту колишніх своїх заморських кольоній і т. п.

Та для нас особливо цікаві дві постанови версальського договору, який Німеччина тепер анулювала. Се артикули 116 і 292 того договору.

Щож постановляють ті артикули?

Отже перший з тих артикулів, 116, постановляє дослівно слідуюче:

„...Німеччина признає остаточно договори, заключені в Берестю Литовськім, як також всякі інші порозуміння чи конвенції, які вона заключила з максималістичним правительством в Росії, як такі, що не істнували."

А другий зі згаданих вище артикулів, 292, постановляє:

„Німеччина признає, що всі договори, конвенції й порозуміння, які вона заключила перед 1 серпня 1914 або після тої дати, аж до хвилі, коли отсей договір стане правосильним, — з Росією або з котроюнебудь державою чи правительством, котрих території були передтим частинами Росії, як також з Румунією, є й остануть зіпсені. [1])

Щож значать постанови тих артикулів версальського договору?

Вони значать, що Німеччина признає за неістнуючі всі договори, які вона колинебудь заключила була чи то з Росією чи з котроюнебудь державою, що повстала була на території, яка передтим входила у склад Росії. Зокрема, що Німеччина признає за неістнуючі договори, заключені в Берестю Литовськім з Росією і між ін. з Україною. Бо Україна входила передтим у склад Росії.

Для нас особливо важний договір, який Німеччина заключила була в Берестю Литовськім дня 9 лютого 1918 р. з Україною. Бо, як відомо, договором тим Німеччина визнала була Україну самостійною і незалежною державою і навіть дала була Україні військову поміч, коли на Україну напала була большевицька Москва. Завдяки тій німецькій військовій помочі й істнувала в 1918 р. українська держава над Дніпром.

Головний артикул того договору Німеччини з Україною виглядає дослівно так:

„Тому що Український Народ впродовж сучасної війни проголосив себе незалежним і виразив бажання привернути мирний стан між Українською Народньою Республікою і державами, що находяться у війні з Росією, постановили правительства Німеччини, Австро-Угорщини, Болґарії і Туреччини заключити мирний договір з правительством Української Народньої Республіки...

„Стаття І. Українська Народня Республіка з одної сторони і Німеччина, Австро-Угорщина, Болґарія і Туреччина з другої заявляють, що воєнний стан між ними закінчений. Сторони, заключаючі договір, рішилися надалі жити взаїмно в мирі і дружбі." [2])

Та Німеччина не тільки визнала була в 1918 р. в Берестю Україну як самостійну і незалежну державу і дала їй військову поміч проти Москви. Вона також примусила Москву таксамо визнати Україну самостійною і незалежною державою і навіть заключила з Україною окремий мировий договір. А примусила вона Москву до того в договорі, який заключила була з Москвою таксамо в Берестю Литовськім дня 3 березня 1918 р. — отже в місяць після договору, заключеного тамже з Україною.

Дотичне місце того договору Німеччини з Москвою виглядає так (наводимо його в російськім оригіналі):

„Статья VI. Россія обязывается немедленно заключить миръ съ Украинской Народной Республикой и признать мирный договоръ между этимъ государством и державами Четверного Союза. Территорія Украины незамедлительно очищается отъ русскихъ войскъ и русской красной гвардіи. Россія прекращаетъ всякую агитацію или пропаганду противъ правительства или общественныхъ учрежденій Украинской Народной Республики." [3])

Так виглядали договори, які Німеччина заключила була в Берестю Литовськім з Україною і з Росією і які анулював версальський договір.

Та тепер Німеччина анулювала версальський договір. У висліді того анулювання оба згадані вище берестейські договори стають для Німеччини знов правосильні. Одначе під теперішню пору міжнародне положеня таке, що Німеччина наразі не може ще увести ті договори знов у життя. Та всі познаки вказують на те, що вона при першій сприяючій нагоді зробить се. [4])

У звязку з тим слід звернути увагу ще на оден момент у відносинах між Німеччиною й Україною. Як відомо, договір у Берестю заключила була Німеччина з Українською Центральною Радою і тому в тексті того договору Україна виступає як Українська Народня Республика. Та дня 29. IV. 1918 р. наступив був в Україні державний переворот і на місце Української Народньої Республики й Української Центральної Ради повстала Українська Держава з Гетьманом на чолі. Ту зміну Німеччина тодіж негайно визнала і визнавала Українську Державу і Гетьмана весь час опісля аж до примусового підписання договору у Версалі. Та й після підписання версальського договору Німеччина зазначила своє відношення до України. Бо коли по заломанню старої німецької армії, між ін. і тої, що стояла на Україні, анархічні українські елєменти підняли повстання проти Української Держави та її Гетьмана і завалили Українську Державу, то Німеччина дала Гетьманови України в себе азиль, з якого Гетьман користає по нинішній день. А се свідчить наглядно, що відношення нинішньої Німеччини до України таке саме, як було тоді, коли істнувала Українська Держава з Гетьманом на чолі.

Ствердити се належить нині, коли Німеччина анулювала остаточно версальський договір і коли може незабаром знов дасть успішну поміч Україні проти найлютішого її ворога — большевицької Москви.

---

[1]) Диви текст версальського договору в французькій, англійській і польській мові в „Dziennik-y Ustaw RP." 1920 Nr. 35.

[2]) Д. Дорошенко: Історія України 1917-1923 рр. Т. І. Ст. 423—424. Ужгород 1932.

[3]) Мирный договоръ между Германіей, Австро-Венгріей, Болгаріей и Турціей съ одной стороны и Россіей съ другой.

[4]) Що про се таксамо думають розумніші польські діячі й публіцисти, наводили ми вже нераз в „Новій Зорі".

ність, систематична робучість і велика витревалість роблять його репрезентативним представником не тільки Чехословаччини, але в рівній мірі також всеї Словянщини, завдаючи брехню відомій гіпотезі про меншевартність словянського племени.

Добрий часопис для дітей

На днях появилося перше післявакаційне число часопису „Наш Приятель". Цим числом розпочало видавництво сімнацятий рік існування й дуже корисної праці над релігійним і національним вихованням української дітвори й молоді. Часопис цікавий і змістом ріжнородний. В 1-шім числі богато такого матеріялу, що вяжеться з початком шкільного року. Є там етично-моральне оповідання любленого автора, О. Горицвіта, („Навіть у пса є щось гарного"), початок довшого оповідання популярного, дитячого письменника, А. Лотоцького („У світовій заверюсі"); оповідання з ділянки гігієни („Нерозумний Івасик"), техніки („Невидима сила, а ясно світить"), фольклору („Гуцулик"), статейка про Перший Марійський Конґрес у Львові і т.ін. Найдемо тут богато віршів особливо милої авторки Іванки Т. (Трішневської)-Савицької, започатковану серію Марійських леґенд, віршованих Я. Вільшенком („Маки"), першу часть віршованої „епопеї" п. з. „Війна Звірів із Тиграми", Я. Вільшенка. Є окрема сторінка, де попи-суються молоді автори-читачі і б. ін. Все те переважно ілюстроване (в числі шіснацять ілюстрацій!).

Як видно з умов передплати, часопис дуже дешевий, бо на цілий рік коштує всього 1.50 зл. Мало того, бо при пренумеруванні більшої скількости примірників на одну адресу (в одній пачці) значна знижка. І так: при побиранні 6-10 примірників платиться по 13 сотиків, при 10-50 прим. по 12 сот., при 50-100 прим. по 10 сот., а при 100 й більше прим. по 9 сот. за примірник. Отже часопис надається до масового поширення.

В першу чергу наше Впр. Духовенство повинно занятися ревним поширенням цієї милої й корисної газетки між школярів і дітвору в парохії.

Адреса: **„Наш Приятель" — Львів, вул. Сикстуська ч. 39 а.**

ОГЛЯД ПРЕСИ

Резолюції VI унійної конференції в Пінську

Шеста Унійна Конференція, що відбулася в Пінську в днях 1—3. IX., ухвалила отсі резолюції:

1. Шеста пінська конференція постановляє прямувати до того, щоб 500-ліття фльорентійської унії святковано в цілій Польщі.

2. Шеста пінська конференція постановляє зложити подяку пленарній конференції епископів Польщі за її ухвалу з 24 серпня в справі приготування до торжественного ювилею 500-ліття фльорентійської унії та рівночасно просить, щоби в короткім часі покликано спеціяльну комісію, зложену з представників обох обрядів, яка устійнилаб час і спосіб зорганізування ювилейного свята.

3. Шеста пінська конференція пропонує розпочати приготування до згаданої урочистости в цілій Польщі 5 червня, як у дні зіслання Св. Духа.

4. Шеста пінська конференція висказує свою радість з приводу цьогорічного зїзду Про Оріенте Хрістіяно в Римі у справі покликання Міжнародньої Ради такої самої назви і сподіється, що представники всіх католицьких народностей Польщі будуть покликані до названої Ради.

5. Шеста пінська конференція висказує побажання, щоб видано у формі окремих брошур реферати епископа Пшездзецкого про фльорентійську унію й о. Урбана про положення православної Церкви та можливо поширено їх серед православних.

6. Шеста пінська конференція просить церковну владу розпочати вступні кроки до беатифікації ревного ширителя унії Йосифа Рутського в 300-ліття його смерти.

7. Шеста пінська конференція пропонує, щоб на будуче унійні конференції відбувалися що 4 роки в Пінську, а в міжчасі в інших містах Польщі по вибору оо. епископів.

Учасники розїхалися з Пінська з переконанням, що найближчого року уладить унійну конференцію ближчий до нас Луцьк.

(Спеціяльну статтю про останню пінську конференцію сподіємося помістити незабаром. — Ред. „Н. З.").

Кріза нормалізації

Черговий голос в анкеті „Діла" на тему нормалізації забрав посол Кузьмович („Діло" ч. 201). Він пише м. ін.:

Голосування на двох кандидатів і політичну концепцію, що вибори це лише вступ до дальшої „нормалізації", треба сьогодні вважати помилковими. З перспективи двох років видно, що це перші тактичні потягнення, які разом з іншими, пізнішими, спричинили кризу „нормалізації". Воно (голосування на двох кандидатів) до того пече залізом ображеної гідности, особливо після відомих виступів деяких східно-галицьких польських послів. Спільне голосування не малоб може того відемного політичного посмаку — підорвання поваги виборчого акту, а за тим політичної умови, яка його попередила, — колиб поведінка цих польських послів була... знормалізована. — Політична льогіка не наказувала доконче робити з виборчого компромісу вступ до діла, закроєного на історичну мірку. Сьогодні показується, що вигідніше було і безпечніше звести значіння виборів до конечного в даній дійсности практичного кроку, а не створювати з цього приводу і звязувати з ними велику концепцію „нормалізації". А тоді кожда добута дрібниця булаб пішла на конто посольської праці, а не цілої концепції, яка скоро стала неспівмірною з фактичними досягненнями. Колиж виставлено вже у звязку з виборами велику концепцію польсько-українського замирення чи то своєрідного вирівнання, то треба було консеквентно цю концепцію вдержати у площині великої ідеї, а не розмінювати її на дрібну монету. Наслідком цього мусілоб було, правдоподібно скоро, прийти до поважної кризи, може зложення мандатів цілої УПР. Аналіза, чи кращий бувби такий вихід, чи сьогоднішній стан, не є темою моєї відповіди. Стверджую, що наступила „акомодація" (пристосування) до скромних умовин політичної дійсности. Ціла енергія проводу і поодиноких членів УПР почала сходити на те, щоби добитися здійснення дрібних здобутків для оправдання початкової політичної лінії, яка тимчасом почала викликувати серед українського громадянства щораз більші застереження. Однак „здобутки" теж не приходили. Мені не відома ні одна проблема, вирішена, чи устійнена у Варшаві в міністерських кабінетах, яку автоматично переведеноб у життя на долині, в краю. Приклад терміну „український", „Народного Дому", тернопільської гімназії і цілої низки інших справ не лише підтверджує сказане, але доказує, що ці вирішення були для Українців або без практичного значіння або просто політично шкідливі.

Тоталізм се катастрофа

Орган ОО. Єзуїтів „Пшеґльонд Повшехни" приніс замітну статтю А. Несьоловского „Перспективи тоталізму". Головне в ній отсе: Під владою тоталізму політична свобода (самоуправа) стала вже не фікцією, а тіню фікції, обовязком „згоди" під загрозою найстрашніших кар, обовязком сліпого послуху для раз проголошеного вождя. Та найстрашніше з усего це жертва свободи совісти і думки, посвячення ідеалів правди, добра і краси: бо правдою стає те, що годиться з інтересами тоталізму, добро те, що служить цілям одної групи, а красою культ масовости видовищ, призначених до смаку товпи. Та чи витримає постійне напяття запалу в масах? Коли заведуть внутрішні цілі, треба буде скермувати енергію на зовні: тоді зявиться загроза загальному мирові. А внутрі загрожують: вибух здавлених сил і справа наслідника. Спираючись на досвіді історії, мусимо дійти до висновку, що тоталізм се катастрофа культури. Брак свободи думки і сумління, невільнича услужливість як чинник, що рішає про поводження, отже виразна протиселекція характерів, тупе доктринерство, настрій постійного страху перед „ідеольогічною поліцією", виключно дочасне, гедоністичне наставлення і культ маси та приміненя культурної продукції до вимог товпи, — все те мусить нечувано обнижувати рівень духової культури і забити всяку дійсну творчість. А позірна творчість творить конюнктуру для мірноти. Католицизм з тоталізмом погодитися не може, бо релігія не може істнувати без свободи совісти. Зрозумів се Муссоліні й оставив Церкві свободу навчання та — як на тотальну державу — розмірно велику свободу рухів, хоч конкордат не означає апробати катол. Церкви для фашизму. Церква все старається погодитися з політичними обставинами. Не була без великих хиб і демократія, особливо та, якою кермували таємні організації. Одначе тоталізм з катол. становища се небезпека далеко грізніша, навіть тоді, якби він, — так було з невдатним „бельґійським Гітлєром", Дегрелєм, — хотів оповіщувати панування Христа-Ціаря. Католицизм вирісе уже з віри в успішність „брахіюм секуляре" і не вернеться також до інквізиції. Ті його давні блуди можуть сегодня робити ще його молодші противники.

Промова канцлєра Гітлєра

ПАТ звідомляє: На закінчення нац.-соц. конґресу в Нірнберґу як одинокий бесідник промовив канцлер Гітлєр. Промову його трансмітували не тільки всі німецькі радіостації, але також італійські. В словах, націхованих силою та прецизією, в півторагодинній промові виступив він з актом обвинувачення проти Москви й її володарів. Вказавши на незвичайну й велитенську мобілізацію духових і матеріяльних сил, що її довершив націонал-соціялізм в Німеччині, канцлер заявив, що навіть сама Німеччина мусить признати, що така мобілізація можлива тільки у великих хвилях, які розвиваються довкруги подій. Вона консеквенція деяких примусових обставин. Погром Німеччини показався у висновку благодатю, бо дав Німеччині можність відродження, яке вона тепер переживає. Владу захопили ідейні фанатики, що піднесли німецьку націю. Сегодня місце нац.-соціялістичної партії заняв національно-соціялістичний нарід. Обставини, що приневолюють до такої мобілізації се наслідок великої борні, яка ведеться сегодня у світі. В сій боротьбі не йде про господарські інтереси, ні про справлення границь, але йде тут про культурний дорібок людства. Не ходить тут про російську, еспанську, мадярську чи баварську недугу, але про міжнародню небезпеку, що має завдання розбити Европу й світ. Блаженні у своїй наївности ті демократичні державні мужі Заходу, що не хочуть признати міжнароднього характеру комуністичної загрози. Димітров з Москви, Еспанії, Німеччини чи з Софії все той самий Димітров. Нац.-соціялістам цілковито очевидні й ясні причини й цілі большевизму, як також величина небезпеки, що з його приводу загрожує Европі. Одинокий рятунок відмежитися від Москви або також іммунізуватися, вкінці поборювати міжнародній бакцильо в його джерелі. Коли йде про Німеччину, то подібно як Італія, відмежилася вона від тих впливів. Натомість решта світа не забезпечена перед тою „московською орґанізацією злочинців". Ся орґанізація абсолютно жидівська. Я свідомий того, що говорю, бо маємо докази чорне на білому. Незмінні закони природи обовязують також в розвитку поодиноких народів. Росія ніколи не розвивалася природним способом, а підлягала чужим впливам, що 200 чи 300 літ тому створили величезну імперію, а тепер вона підчинена владі жидівства. Словянський нарід не відіграв майже ніякої ролі. Коли Жиди обмежувалисяб сегодня виключно до совітської Росії, та справа моглаб бути байдужа. Та коли вони змагають до переведення того самого деінде, тоді се перестає бути російським питанням і стає світовою проблемою з фактичною підпорою в Москві. Се питання мусить бути розвязане в той або інший спосіб і розвязане буде. Роля Жидів полягає на тому, що починаючи від впливів у торговлі переходять до впливів у політиці. Їх повно всюди, так серед князів, як і серед їх противників. Жиди є завжди і всюди, а остаточна їх мета — жидівська світова революція, що має їм уможливити здобуття влади. Після знищення всього при помочі розшалілої товпи та злочинців, випущених з тюрем, лишається при владі все тільки Жид. Думаю, що ввесь світ загрожений. Жиди кидають кличі диктатури пролетаріяту, але в дійсности побіда большевизму не є ніколи диктатурою пролетаріяту, але диктатурою жидівського інтелектуалізму. Совітська Юдея доказом на се. Таксамо зрештою було й у Німеччині. Таксамо було в Мадярщині й Еспанії. Не фашисти лише Жиди змагають до знищення демократії. Їх ціль знищити перш за все національну господарку. Викликуючи в той спосіб політичні заворушення, доходять вони до влади. Відтак творять військо для переведення перевороту так, як це діється тепер в Еспанії, а в Росії се вже довершене. Є держави посередно або безпосередно загрожені небезпекою тої найбрутальнішої диктатури. Німеччина загрожена сею небезпекою посередно. Не можемо бути байдужі на розвиток подій в Еспанії. Англія й Франція твердять, що мають там „святі інтереси". Німеччина хоче знати, чи ті інтереси господарські чи політичні. Політичних інтересів в Еспанії не може мати хіба ніхто, оскільки теперішні події не загрожують світовому мирові. Коли держави мають там господарські інтереси, то Німеччина признає їм до сего повне право, але стверджує одночасно, що має там подібні інтереси. Так як Франція й Англія не бажають собі пересунення сил в користь Німеччини й Італії, так і Німеччина не бажає собі пересунення тих сил в користь Совітів. Заграниця мусить признати, що фашистівська і націонал-соціялістична ідеольогія залишається виключно в рямцях свого народу без ніяких міжнародніх зверхніх чинників. Большевизм має свій зверхній і міжнародній чинник в Москві. Всі інші большевицькі відтинки се тільки міжнародні секції. Ми бачимо в поширенні совітських впливів пересунення европейської рівноваги. Таксамо важна як політична рівновага — рівновага господарська. Вона моглаб також підлягати забуренням. Для Німеччини конечне спокійне, урегульоване господарство на цілому світі, бо Німеччина потребує господарської вимінн з іншими державами. Німеччина не відсувається від міжнародньої солідарности, не бажає політичної ізоляції, а бажає лише безпеки перед комуністичною пошестю. Подібно річ мається і з мнимою господарською ізоляцією, що її Німеччина також не бажає. Натомість не може вона стерпіти думки, щоби в Европі правила Москва. Німеччина викинула від себе ту комуністичну пошесть, та колиб ся пошесть спробувала прийти ззовні, тоді нац.-соціялістична держава створилаб собі зброю, щоб таку спробу моментально здавити. Бомби кинені на „Дойчлянд" дістали вже свою відповідь. Подібна відповідь Німеччини жде всі того рода замахи. Німеччина стоїть за своєю армією так, як армія стоїть перед Німеччиною. — Свою промову закінчив канцлер Гітлєр подякою всім співробітникам ідеї й учасникам нац.-соціялістичного руху.

РЕДАКЦІЯ РУКОПИСІВ НЕ ЗВЕРТАЄ І З ТОГО ПРИВОДУ В ПЕРЕПИСКУ НЕ ВХОДИТЬ.

Палати для війтів

„Курер Віленьскі" звертає увагу на люксусові будівлі в найнужденнішій дільниці краю, бо на Полїссі. „Я оглядав — пише репортер „Курера В." — такий один будинок. Будинок? Не будинок. Такої віллі не посоромилисяб ні Вісла, ні Юрата, ні ніякий інший репрезентаційний живець. В тій будівлі, очевидно, міститься помешкання пана війта. Скляний дах, всякі прикраси й вигоди! Злобні твердять, що дах розсуваємий і в спеку п. війт без клопотів може „пляжуватися" в помешканні. — Я особисто не справджував, та все можливе. Бракує тільки звисаючих городів Семіради. — В тих сторонах має бути більше таких будівель. Кожда ґміна вважає для себе почестю висадитися на палатку". — А наш Поліщук стогне під податками та примирає з голоду...

Нова релігія Польщі

Орган ґрупи плк. Славка „Ютро Праци" вихвалює нову конституцію; називає її навіть „новою релігією Польщі". Притім жалується, що „досить загальна у Поляків схильність до життевої поверховности уможливляє переходження до денного порядку над тою релігією нової Польщі". „Мали Дзеннік" завважує до того: „Можна відноситися найльояльніше до обовязуючих конституційних приписів, можна бути найбільше переконаним їх прихильником, та чомуж зараз надавати їм легкодушно назву „релігії"? Бо колиб квітнева конституція була в наших очах релігією, то ким тоді ставби її творець, плк. Славек?"

Церковні справи в Ромунії

В році 1700 приступив ромунський епископ з Семигороду (тоді одинокий в краю) до св. єдности з католицькою Церквою. Цілих 50 літ був сей край католицький, з винятком міста Брашів, яке було під особливим впливом волоського князя. Аж як Марія Тереса була занята шлеською війною з Прусією і коли австрійське військо стягнули з Семигороду, до краю вдерлися схизматицькі аґітатори грецькі, сербські і волоські і звели велику часть населення назад до схизми. Нині уніятська Церква в Семигороді має 1½ міліона вірних з митрополією в м. Бляй (Блязендорф) і чотири дієцезії. По світовій війні злучено Семигород з королівством Ромунії. В часі великих торжеств в старинним місті Римлян Альба Юлія (Kalksburg) дістали католики тимчасову обіцянку повної релігійної свободи. Одначе дуже скоро по довершенім прилученню та обіцянка пішла в забуття, щоб зробити місце сильній аґітації. Намагалися зразу підлещуванням і обітницями наклонити зединених до відступства від католицької віри. Як це не вдалося, вхопилися грубого насилля. Узброєні ватаги нападали на уніятські церкви; схизматицькі священики скроплювали ті церкви їх свяченою водою і правили богослуження. Аж по довшім часі судовою дорогою можна було відібрати заграблені церкви. Мимоходом кажучи, ті заграблені схизматиками церкви були побудовані уніятами. Перед Унією були Ромуни в кріпацтві і мусіли гірко відчувати на собі ярмо кальвінів. Їх церкви виглядали нераз як землянки, над котрими був соломяний дах з вікнами. Тимбільше право мали уніяти на свою власність. Північна часть Семигороду була мимо аґітацій щиро віддана Унії, бо чужі аґітатори 18 століття лише на пограниччі вели своє злощасне діло. По світовій війні повели також на півночі аґітацію особливо два попи. З них один служив перше за фірмана в одної богатої родини. Однак вислід тої аґітації був дуже малий — хоч так як і тепер ще адміністративні уряди нераз помагали тим аґітаторам. Аж 23 липня появляється нагло в державнім вістнику рішення міністерства, на основі котрого, при дальшім вирішенню неприсутного короля, заводиться на півночи Семигороду нову схизматицьку дієцезію з осідком епископа в Сиґеті. Вилучено три деканати з двох таксамо недавно утворених схизматицьких дієцезій і прилучено до нової дієцезії, для котрої мусить вистарчити смішно мале число душ. Говориться, що нездинена Церква має замало епархій. Сам патріярх нарікає, що епархії в старім королівстві завеликі. Однак там нічого не зміняють, лиш між населенням півночі, що майже ціле уніятське, творять нову епархію для аґітації. Католицький часопис „Унівеа” в ч. 31 називає ціле те поступування національним злочином і виводить у своїй статті, як то все сталося в незаконній дорозі, бо нові дієцезії можуть основуватися на законах, а не на міністеріяльних розпорядках. Міністерство вибрало на се якраз час, коли короля зовсім не було в краю. За минулий рік уніятська Церква в Ромунії має до занотування подібний акт насильства в Буковині. В Сучаві відібрано в маю с. р. за ініціятивою митрополита Бессаріона в Чернівцях від Українців уніятів церкву Воскресення. Забрання сталося нагло, хоч Українці уживали її вже сотню літ на підставі заряджения правної влади і хоч для чотирох тисячів Ромунів схизматиків є в місті ш і с т ь церков до розпорядимости. Уніятам забрано навіть плебанію і дяківку, які вони своїм коштом вибудували. Все те передано схизматикам. Спроби уніятів, відправляти богослуження під голим небом, заборонила поліція, а міністерство затвердило сю заборону. Інтерпеляцію епископа сеї дієцезії, яку піднесено в сенаті, майже зігнорували. Нажаль невідомо, як державна влада поступила, щоб уніятам забезпечити приличну домівку на відправу богослуження. Як мотив сього насильного поступування подало правительство, що церкву, якою користувалися уніяти цілу сотку літ, „побудувала ромунська княгиня”. Католицькі часописи висвітлили сю поведінку правительства якслід, однак досі не знаємо, які будуть наслідки. М.

Совітські дівчата

Олена Кононенко, одна з провідних совітських виховниць, оповістила недавно в „Комсомольській Правді” ряд статтей з подорожі. В них подає висліди своїх наукових подорожей по ріжних краях СССР. Ціль тих наукових подорожей була, запізнатися з духовим наставленням молодого дівочого світа та станом його шкільного образування. „Оссерваторе Романо” з 4. 6. 1937 подає висновки, до яких дійшла п. Кононенко. Сучасні совітські дівчата, пише вона, знають лише один ідеал: вони хочуть бути летунками, скакунками з легкопадами, інжинірами, архітектами, артистками, або журналістками. Ні одна з них не думає про те, щоб заложити родину, займатися домом і дітьми! Це відноситься особливо до 16—18-літніх, які дістали „цілковите” (інтеґральне) комуністичне образування. Вони знаходять приємність у спорті і технічних забавах. Пришити ґузики, печи налисники, або замітати кімнату — вони „не можуть”. Але і старші дівчата не хочуть нічого знати про подружжа і родину! Пані Кононенко наводить як примір 28-літню студентку з околиці Москви, яка хоче присвятитися званню архітекта і на питання, що вона думає про родинне життя, відповіла:

„Комуністична система передбачує родинне життя в спільноті. Ріжні жінки, призначені нарочно до того, займаються веденням кухні, інші дбають про лад у хаті та про одежу. Через те інші члени такої великої родини мають можність присвячуватися важнішим, позахатнім працям”...

Батько тої студентки дуже терпить з причини таких поглядів своєї дочки. Він вдівець і мусить сам собі направляти свій одяг, бо його дочка на тім не визнається. На питання, чи вона сама не хотілаб мати дітей, відповіла студентка, що се „не заслуґує на ї увагу” і зрештою не потрібне (!), бо навіть державний закон уможливляє родичам увільнятися від дітей...

Та булоб помилкою вірити, що молодим совітським дівчатам - смотрикам бракує деякої сентиментальности, прикметної буржуазним дівчатам в тім віці. Нпр. 12-літні дівчата майже всі мають т. зв. памятники, в яких вони можуть виливати свої мрії. У відріжненні від памятників з давнішого, буржуазного часу, є в них дуже часто всякого рода безстидности і найбрудніші вуличні пісні.

Під зовнішним виглядом совітська дівчина також не представляє радісного образу. Вона носить яскраву одіж, послуґується всіми „здобутками” косметики та прикрашується неблагородними камінцями, що їх совітські державні фабрики виробляють серіями. Неможливий спосіб, в який одягаються численні дівчата, зробив уже актуальним питання, чи не булоб лучше завести знов однострої для учениць. На кінці п. Кононенко говорить про противенства між старими й молодими вчительками і стверджує, що старі вчительки лучші, як нові.

Нема чим дихати...

З того берега.

Редакція не може ратуватися тим, що зачне здержуватися від обмірковування тих або інших питань: мовчанку й уникання уважають з л о б н и м с а б о т а ж е м, Радість у вказаних начальством случаях мусить бути обовязкова. Часописні „кампанії”, приписані начальством, треба переводити безумовно, з „ентузіязмом” випереджуючи себе в брехні і в підлизуванні. І від тої вічної брехні та постійного взаїмного обдурювання люди зачинають задихатися.

Брешуть здолу „рабкори” і „селькори”,[1]) підлизуючись під домагання начальства — і брешуть згори верховоди, щоб обманювати низи. Вкінці клубок брехні так замотується, що вже неможливо зрозуміти, хто кого обріхує. Але й зупинитися не можна, бо „вичистять”, звільнять з роботи, викинуть на вулицю або й підтягнуть під параґраф — і замість в редакції опинишся миттю на Соловках або й гірше. Критика влади і комуністичної системи найостріше заборонена, одначе обовязкова т. зв. „самокритика”, себто „роздягання до нага” низших аґентів влади. Та се повиннося вести зі всею обережністю, щоб не зачіпити самої системи.

Таким чином совітська журналістика се заняття не з легких і не без небезпеки та страшно вимотує нерви. Притім треба памятати, що правдиво совітської преси нема: всі справи преси всеціло в руках комуністичної партії. І провінціяльні часописи, дуже одноманітні, „уніформовані”, по словам оповідача, не мають свого обличча. Вони лише пережовують столичну пресу, яку безнастанно повчають центральні орґани комуністичної партії, що має писати.

Як оплачують працю журналістів в Совітах? Рівно два рази лучше як „зарплатня” (заробітна платня) робітника. Одначе „аристократія” совітської журналістики (Радек, Кольцов і ін) „витягають” за статті і в формі платні до 10.000 рублів місячно себто 50 разів більше як пересічний робітник!

Сама комуністична партія невдоволена зі своєї преси. Мова провідних орґанів недоступна не лише для маси населення, яке мимо торжественних заяв про ліквідацію неграмотности ледви читає складами, — але також для партійних низів. А провінціяльна преса мимо всіх нукань, щоб проявила самостійність, волїє обганятися передруками і переповіданням того, що пишуть в центральних орґанах.

Вихід з такого положення влада знаходить в орґанізації „радіо-авдиції”. Індивідуальних радіоприймачів більшої сили — дуже мале число. І всі вони окремо списані. А „широкі маси” обслуґувані державними голосниками. Таким чином совітський горожанин не може „ловити” те, що хоче, а слухає тільки те, що „оповіщує” комуністичне начальство.

Пропаганда печатаним словом і радіем се виключний монополь комуністичної партії. При таких передумовинах говорити про якунебудь демократизацію совітської влади що найменше наївно.

Ось нпр. рішено ввести тайне голосування при виборах до рад. В Европі се рішення можуть приняти за прояв демократизації, на що сі заходи й обчислені.

Одначе по суті се рішення нічого не зміняє. Чи не все одно — явним або тайним голосуванням вибирати кандидатів, коли на кандидатську лісту можуть дістатися лиш особи одобрені одинокою комуністичною партією?

І відтак в ніякім разі не вільно забувати, що ради („совети”) взагалі нічого не значать: се маріонетки, які пускає в рух комуністична партія, властивий „господар” русскої землі. Нема совітської держави. А є комуністичне царство.

І такий в тім царстві „дух”, що не лише горожанина, але й „партійного чоловіка” зачинає нудити, як тільки він живіший і чесніший.

С. Варшавскій (Прага).

[1]) Рабкор = робітничий кореспондент. Селькор = сільський кореспондент.

Враження з села

По кількох літах побуту в місті приїзджаю до мого рідного села в товмацькому повіті на вакації.

Неділя. На дорогах гуртки дівчат і хлопців. Всі одягнені „зпанська". Ще тому кілька літ я сего не бачив. Значить, думаю, не так зле на нашому селі, як пишуть часописи, коли селяни аж так одягаються. Стрічаю знакомого, поважного селянина. Питаю, що нового в селі.

— Стара біда, каже, тільки нивки наші чимраз вузші...

— А от, показую на гурт молоді, як гарно одягаються! Видко, мають гроші.

— В тім то, каже, й біда, що грошей нема, а вони конче „пруться в пани". Від губи собі відривають, крадуть в дома і в чужих, щоб тільки „по шляхотськи" вбратися...

Про те, що наших селян огортає манія „панськости", свідчить також отсей, донедавна нечуваний на селі, приклад: селяни зачинають внутрі малювати свої хати. Очевидно, не можнаб мати нічого проти того, колиб се було проявом дійсного зросту культури в нашому селі. Та коли хтось каже малювати собі хату, що в ній спить, їсть, варить собі й худобі, то се тільки марне витрачування гроша.

Хоч кріза в світі минає, матеріяльний стан нашого села мало що покращав. Селян огортає горячка еміграції. Кільканацять родин збирається до Парагваю, бо хтось пустив чутку, що там „добре жити". Виїздять також до Аргентини.

В селян замітний великий нахил до торговлі. Та не маючи відповідних фондів і потрібного знання, закладають собі марненькі крамнички в селі, замість іти до міста. В селі, що про нього пишу, на около 2.500 душ є аж 8 українських крамниць (жидівської нема ні одної). Всі вони при загальнім зубожінні села ледви животіють та цілком сидять в кишенях маломістечкових Жидів. Рівночасно з зацікавленням торговлею росте у наших селян також заінтересування ремеслом. Та й тут відчувається сильно брак фондів і що найважніше фахової освіти.

На селі шириться язва бездітности. Знаю подружжя, що вже кілька літ по шлюбі, а не мають дітей. Є також богато подруж, що мають тільки по одній дитині. Такі випадки найчастіші в заможніших селян. Коли селянам звертати увагу на шкідливість такого поступування, вони викручуються нуждою, тяжким часом, а врешті просто заявляють: „Пани таксамо роблять". З подруж, що мають більше дітей, навіть сміються! Називають їх старомодними. Для ілюстрації упадку уродин в селі наведу порівнання, що його подав мені наш місцевий священик. Коли порівнувати число уродин в рр. 1911 і 1936, то, не дивлячися на зріст населення, який за 25 літ всетаки мусів бути, число уродин впало на половину! Колиж до того додати велику смертність дітей тепер (на 47 уроджених в 1936 р. вже померло 32), то приріст населення зникаючий. Як так дальше піде, то українська нація за якийсь час може зникнути з лиця землі сама від себе...

Під релігійним оглядом село, по часовім розбитті, знов зедналося. Євангеликів вже тільки недобитки. Всего кільканацять родин. Се переважно люди, що вже в ніщо не вірять. Що так воно дійсно є, показує отсей факт: До місцевого греко-католицького священика приходить в метрикальній справі один з „визначних" євангеликів. Священик, знаючи його як червоного, питає, чому він властиво перейшов на євангелизм, коли він і так в ніщо не вірить. Той отверто відповів: „А, тоді я ще вірив".

Одначе роздор на релігійному тлі, мимо того, що належить вже до минувшини, лишив по собі сліди, які не так скоро дасться затерти. Він сильно ослабив релігійність наших селян. Се можна найлучше завважити в неділю, чи в свята. На Богослуженнях (рано чи пополудні) переважають жінки. Мужчин обмаль. Також дорастаюча молодь, особливо мужеська, не дуже пильнує церкви. Другий факт, що вказує на упадок релігійности наших селян, се загальне незберігання постів, приписаних Церквою. Нпр. у великий піст в селі масово розходиться мясо.

Не без впливу на упадок релігійности в наших селян було також те, що до села довгий час приходила тільки радикальна преса. Які спустошення поробила вона в душах наших селян, вказує отсей факт: Священик на годині релігії переповідає дітям II кляси якусь подію зі Св. Письма. В одній хвилині 9-літній хлопець перериває священикові словами: „Це все попи вігадали!"... Тепер в сім напрямі наступила деяка поправа. Крім радикального „Гром. Голосу", який все ще має перевагу в селі, приходять до села: кількадесять примірників „Місіонаря", кілька примірників „Правди" і „Нашого Приятеля". З інших найбільше йде до села „Народньої Справи". Паліївської преси в тім селі нема.

Переходів на латинський обряд тут між нашими селянами нема. В кількох останніх роках змінили обряд тільки два півінтелігенти ради хліба. Один з них це син нашого заможного і свідомого селянина, другий син б. двірського лькая. Оба вони — вихованки польських шкіл, від молодости зжиті з польським середовищем. Перший з них дістав посаду секретаря в сусіднім містечку Н. й оженився з учителькою Полькою, що вчить також в тім самім містечку. Життя його дуже прикре. Селяни добре знають, хто він, та на кождому кроці пригадують йому його походження. Другий хотів остати постійно у війську. Та якось не повезло і він тепер бідує з жінкою в Станиславові.

В селі є кілька римо-катол. родин, що донедавна нічим не ріжнилися від наших селян. Говорили по українськи, ходили до церкви, святкували наші свята і т. п. Тепер до церкви вже не йдуть... Декотрі з них ходять до костела до містечка Н., декотрі взагалі нігде не ходять. Їх дітей (6), що ходять до школи в селі, вчить релігії римо-катол. священик з м. Н. Він або приїздить спеціяльно до школи на релігію, або їдучи на науку релігії до поблизької польської кольонії, бере тих 6 дітей на свій візок і везе до польської школи.

Декотрі наші діти ходять до чисто польської школи на мазурській кольонії. Школу ведуть польські СС. Юзефітки. Довгий час наші священики рідко заїздили туди й наші діти ходили на години римо-катол. релігії. Аж прийшов до села молодий священик С. Довідавшись, що наші діти ходять на науку римо-катол. релігії, постановив завести там науку греко-катол. релігії. Приїздить туди і просить сестру-управительку виділити йому всіх гр.-католицьких дітей, бо відтепер він буде вчити їх гр.-катол. релігії. Сестра згодилася. Входить наш священик до кляси, бачить: повна кляса дітей. Та всі вони говорять — по польськи й чогось підсміхаються. Питає священик дітей, якого вони віроісповідання. Вони кажуть, що греко-катол., та моляться по польськи, бо вони — Поляки... Всего кількоро дітей вміло молитися по українськи. Це сильно збентежило священика. Він не знав, як до тих дітей взятися. Думав, що вже цілком спольонізовані. Щойно пізніше виявилося, що сестра-управителька нарочно підставила йому дітей-Поляків. Се очевидно роблено в тій ціли, щоб гр.-катол. дітям тяжче було зжитися зі своїм отцем і тим самим, щоб не дати їх „зукраїнізувати"...

Під впливом невідрадних матеріяльних відносин наших селян огорнула психоза війни. Десь хтось пустить якусь несправджену вістку про конфлікт між двома державами, в селі аж гуде. В кут ідуть всякі нарікання, болячки щоденного життя, у всіх на устах війна. Разом з тим відживає надія на краще завтра. Сей воєнний настрій села проявляється також у тому, що селяни найрадше читають ті часописи, в яких є богато світової політики.

Зате загал селян дуже мало цікавиться українським політичнм життям і в ньому не визнається. Пересічно свідомий селянин скорше вичислить всіх провідних людей теперішньої Европи, як назве одного, двох наших політиків. Мабуть тому, що про них ніде не чути... Покутське село назагал ще радикальне, або й лівіше. Се тут очевидно овоч довголітньої праці др-а Макуха. За його працю стрінула його тепер і належна надгорода. Місце тов. Макуха займає в головах лівих „батько" Сталін. Знаю одно село в товмацькому повіті (колись твердиня радикалізму), де на вулицях вже в білий день виспівують пісні в честь „геніяльного... батька народів..." — Б.

До боротьби з алькоголізмом

Отворення міжнароднього протиалькогольного конґресу в Варшаві відбулося в великій салі університету в присутности Апостольського нунція Кортезія, двох кардиналів і представників правительства. Першу промову виголосив міністр Ходзько. По уконституованні президії промовив міністр Косцялковский. Зміст: Польське правительство раде з того, що могтиме взяти участь в нарадах над вишуканням успішних способів боротьби з найбільшою суспільною язвою, яка від непамятних часів гнобить людство. Алькоголізм нарушує суттєві підстави суспільної моралі та підстави нормального розвитку людської думки, праці і суспільних цілей чоловіка. Алькоголізм се ворог поступу й цивілізації, що знищенням обтяжує слідуючі покоління, і як з таким треба боротися.

По смерти Масарика

Похорон б. президента Масарика відбудеться 21 с. м. В суботу, неділю і понеділок тлінні останки будуть виставлені на замку в Празі. В дні похорону жалібний похід перейде головними вулицями столиці. До часу остаточних вирішень тіло б. президента зложать на малім кладовищі в Ланах, побіч померщої його жінки Кароліни.

Коли Німеччина вдарить

„Ґлос Народу" в ч. 254 приніс інтервю свого кореспондента з визначною особою Франції, якої імени не подає. Та особа заявила м. і.: Йти тепер на порозуміння з III Німеччиною булоб абсурдом. III Німеччина зброїться. Ті зброєння служать не лише для забезпеки краю, але незабаром мусять зачати рентуватися. Гітлер хоче дійти до добробуту Німеччини побідними підбоями. Німецький меч має здобути чужі землі й богацтва, а підбиті люди і краї мають заплатити з надвишкою кошти німецьких зброєнь... Числимося з тим, що вибух наступить конечно й неминучо, не пізніше як за рік, за два, під кінець німецьких зброєнь. Тоді III Німеччина не зможе довше чекати і зачне війну.

Через свою високуякість здобули паперці і тутки (повноватки) „КАЛИНА" СОТНІ ТИСЯЧ ВІДБОРЦІВ

ЛІТЕРАТУРА — НАУКА — МИСТЕЦТВО

Нові календарі на 1938 р.

Історичний календар - альманах „Червоної Калини" на 1938 рік. Львів, 1937. Стор. (32) + 162 + (24) + 8 обосторонних ілюстраційних вкладів; форм. 153 × 227 мм. Обгортка рис. Івана Івання. Ціна?

Народній ілюстрований ювилейний календар „Просвіти" на звичайний рік 1938. Річник 58. (Львів, 1937). Стор. 233 + (35); форм. 154 × 228 мм. Обгортка Святослава Гординського. Ціна 1.20 зол.

Золотий Колос. Календар на рік 1938 (Девятий річник). Львів 1938 (!). Накладом Івана Тиктора. Обгортка й образки Е. Козака. Стор. (8) + 175 + (17) нпг.; форм. 199 × 270 мм. Ціна 1 зол.

Рецензент С. М. писав у статті „Наші календарі на 1932 рік" („Нова Зоря" ч. 491) таке:

Календарі належать до тих видань, що мають великий вплив на читача, головно по сільських і міщанських хатах. Там книжку стрінете рідко, але зате календар стрінете майже в кождій хаті. Книжку чоловік прочитає раз і відложить її тай зовсім забуде, а календар продовж цілого року все має під рукою.

До найбільш популярних календарів світського змісту належать календарі „Просвіти", „Червоної Калини" й „Золотого Колосу". Спеціяльно великий наклад має „Золотий Колос": сього року 80 тисяч і до того той наклад зростає, бо прим. попереднього року мав лише 65 тисяч. Виходить з того, що ділання календарів на людей велике в масі і часі, бо календар іде в широкі маси та діляє на них малощо не цілий рік. Значить: календарі важний корм для духа нації. Отже й важно приглянутися, які вітаміни і які бактерії маємо в тому кормі.

Календар „Червоної Калини" призначений для еліти нації, а до того важний іще й тому, що його ціль — будувати традицію військового чину для будови української державности. Річник 1938 призначений спеціяльно підкресленню моментів зперед 20-ти літ, що й зазначено на вступі „У двацяті роковини". Попри інформативно - споминові статті маємо в ньому виїмково гарну новелю Ю. Липи п. з. „Моренко", про українського хлопчину, що для своєї державности переміг у собі страх перед смертю. Шкода, що поза тим одним оповіданням в альманасі „Червоної Калини" нема майже ніякої белетристики. Цікаве явище такий брак; відбивається тут пропаганда безсвітоглядового письменства („Діло", др М. Рудницький та інша „Европа"), як також брак християнського характеру в наших письменників: ніхто не може горіти довго ідеалами, коли не спомагає того горіння віра й св. Тайни. Без них люди сходять на споминкарів, що підгрівають свій ідеалізм зрідка плятонічними споминами про свої заслуги в минулому...

Річеві, історичної вартости спомини се „48 днів на чолі Тернопільської Військової Округи" дра Никифора Гірняка. Цікава й хосенна розвідка В. Січинського про „Український національний знак і прапор". Богато нового дає згадка полк. В. Євтимовича про революційний рух українських націоналістів у російській армії в 1904 — 1907 рр. Тай інші спомини з часу 1918 року, поміщені в тім річнику, писані цікаво й мають корисний для нації підйомний, часом протибольшевицький характер.

Але є й але. І так у мнимо мудрій статті про „Єдність думки й чину" С-Сів п. Петро Сагайдачний, вихвалюючи страшенно сю військову формацію, перемахнувся: „Не дивлячись на те, що (С-Си) були тільки військовою формацією — виявили (вони) напричуд добре й бистре орієнтування в політичній ситуації та небуденний хист у передбачуванні подій" (ст. 8). Якраз події, прим. повстання проти Гетьмана, свідчать про С-С-ів зовсім противне: що вони були добрі жовніри, а ніякі політики. Про те писала в своїх споминах Олена Степанівна - Дашкевичева, згадуючи плк. Е. Коновальця, а видала ті спомини якраз „Червона Калина". Взагалі Українці злі пророки: недавно переглядав я старі політичні пророцтва одного з найвизначніших українських політиків і ствердив, що політична дійсність пішла якраз не по лінії тих пророкувань...

Дальша хиба альманаху „Черв. Калини" се його виразне протигетьманське наставлення. Видне воно прим. зі статті „Київ 1918", пера відомого з гумових поглядів п. І. Кедрина, редактора „Діла". Та — правда часом мимоволі виходить на верх: І. Кедрин признається, що в важних справах 1918 року рішали „не гетьман і не німці, тільки чорносотенна кліка", „просто не допускають до гетьмана Українців" (ст. 19). А чому Гетьман допустив до голосу московську офіцерню? І на те найдемо посереднього свідка, саме в п. І. Кедрині: „Бо не було достаточного численного, рідного, фахово вишколеного й вартісного кадру старшин" (ст. 21). Сими словами п. Кедрин боронить період УНР, та вони хіба ще більше надаються до періоду Гетьманщини. Тойже сам автор стверджує виразно: „Протигетьманське повстання маніфестувало червоний прапор поруч із жовто-блакитним" (ст. 22). Цінне признання!

Про цікавий вислів українського поведення, яке спричинив очевидно традиційний лібералізм, а не християнське милосердя, оповідає п. А. Крезуб:

Зловлених навіть зі зброєю в руках большевиків наша команда відпускала по кількох годинах знову на волю, з приятельською порадою, більше не виступати проти українських військ. Колиж один з молодших старшин зажадав, щоб зі зловленими большевиками поступати по їхньому воєнному звичаю, то другий старший старшина обурився і заявив, що „ми культурні люди" і не сміємо воювати так як противник. (Ст. 53).

Великий хист у живому розповіданні виявив полк. Михайло Середа. Щирі його признання, як от прим., що до української армії Центр. Ради „лекше було пристроїти звичайного прапорщика, ніж фахового царського полковника" (ст. 84). Або прим. „тепла згадка" про нашого соціялістичного віцеміністра війни підполк. Жуківського, який мало мав часу для вищого командування, бо:

...відживлявся з рогу революційної фортуни. Тому на авдієнції у першу чергу приймав і залюбки розмовляв зі шоферами, телефоністами, четовими, каптенармусами, артельщиками. (Ст. 86).

Командантом Військового Секретаріяту був б. фершал Ровинський, який приймав полковників грізно і з криком... Річ ясна, що не лише „чорносотенний" Гетьман мусів приймати на службу Москалів, а робила се й „поступова" Центральна Рада: от прим. начальником Ген. Штабу Ц. Р. був Москаль-монархіст ґен. Бобровський (ст. 88).

Знову зі статті полк. Євтимовича довідуємося про підпоручника Сливу-Сливинського, як про відважного й успішного повстанця проти царської армії в 1904 році. Полк. Євтимович причислює діло того підп. Сливинського на рахунок нашого націоналізму (ст. 96). Та знову зі статті М. Середи бачимо, що той сам Сливинський вже як полковник армії Ц. Р. всіми правдами і неправдами старався прищепити тій армії ідеали французького демократичного військового життя і статуту (ст. 90). Очевидно тимсамим „націоналіст" деморалізував і розбивав ту армію. Отже ліберальний, революційний націоналізм розбиває ідею української державницької армії. Такі й под. „моральні науки" можна винести з читання нового альманаху „Червоної Калини".

Прикро вражають деякі недогляди редакції. І так — на мою гадку — не випадало містити Триндикового сатиричного нарису „Шукаю кватири", бо він своїм фривольним змістом не підходить до високого ідеалізму і поваги для армії, яким овіяний альманах. Таксамо не випадало містити в цілости споминів М. Середи „На вулицях Киева". Таке брамарбасівство мало де стрінете. Ось оповідання полк. М. Середи про його бравуру:

Сотник Герасимів... почав гукати: — Скорше, скорше! До вас стріляють! — Можливо; колиб він не попереджував мене, я так і дробивби, алеж після його панічних вигуків, я відчув на своїй душі якусь лють і упертість. Поздовж хідника на Хрещатику вкопані чавунні тумби (слупчики). На один з них я примостився і спокійно запалив папіроску. Здивовані большевики зосередили на мені ввесь свій кулеметний вогонь. Сиджу я, курю і ото слухаю монотонну музику: „бж-ж... бж-ж..." Посидів трохи, потім підвівся на ноги, повернувся до большевиків, підніс догори руки і голосно крикнув до них: Голотяпи ви, голотяпи! Гріш поганенький вам ціна, коли на 200 кроків ви не змогли поцілити у нерухому мишеню. Ви витратили на мене, принаймні, 100 куль, і щож? Подивіться на мене, яку прекрасну зложив я для вас дулю. — Сказав оце і спокійнесенько перейшов на ріг Фундукліївської вулиці. (Ст. 27).

І хто тому повірить, навіть якби се була правда? А до того, хто може в се повірити, коли полковник каже таке, як прим., що „ввесь кулеметний вогонь" дав за кілька мінут „100 куль"... І тут треба було мати якусь міру.

Таксамо редакція повинна прикладати більше уваги до чистоти мови в статтях. А то в деяких статтях (прим. Крезуба) маємо безліч ярких московизмів; видно їх автори й редактори гадають, що коли щось звучить не по галицьки, то воно вже тимсамим суто українське. Така „вікраїнізація" нагадує „русску" мову наших москвофілів.

З того всього треба заключити, що новий альманах - календар „Червоної Калини" буде корисний для правдивих інтелігентів, та в душах менше критичних людей, готов посіяти неодно лихе зерно, особливо щодо поглядів на Гетьманщину 1918 р. й на українську армію.

Календар має 27 сторін анонсів, отже ся справа поставлена в „Червоній Калині" майже зразково: вміють ходити коло інтересу. Нажаль між тими оголошеннями стрічаємо анонс радикальної „Самоосвіти"; видно „Червона Калина" забуває часом про „людовий фронт", якого ідеали ширить „Самоосвіта". На щож тоді здалося воювати в тексті з большевизмом і розховстаною демократією - отаманією, коли в анонсах якраз поручається завязок тих лих? Нагадує се тих жидівських ґешефтярів, які видають антисемітські книжки...

Про дальші календарі на другий раз.

Арамік.

Про деякі порушені тут справи редакція висказе свої погляди, коли рецензент скінчить писати свої рецензії на сю тему.

Вже вийшов з друку

НАЙСТАРШИЙ — НАЙДЕШЕВШИЙ І НАЙБІЛЬШ УЛЮБЛЕНИЙ КАЛЄНДАР

МІСІОНАРЯ

НА РІК 1938.

Богатий і ріжнородний зміст — численні ілюстрації на крейдянім папері — цікавий додаток для найменших. 133 сторін друку. Ціна 75 гр., з почтою 1 зл. — При більших замовленнях почту оплачує Видавництво ЧСВВ в Жовкві.

Нові видання

Звідомлення Виділу „Кружка Родичів” при державній гімназії з українською мовою навчання в Перемишлі за шкільний рік 1936 — 1937. Перемишль, 1937. Ст. 160 Формат: 24.5 × 16.8 цм. 44 ілюстрацій.—Хто колинебудь видавав книжки або альманахи, той з подивом і з дійсно глибоким признанням перегляне вище згадане Звідомлення Виділу „Кружка Родичів”, бо в нього вложено дуже богато надзвичайно уважної праці. Тому се Звідомлення може довгі літа слʼужити за взірець публичним установам. Воно має три головні прикмети: 1) все в нім річеве, потрібне і цікаве, 2) редактори Звідомлення зрозуміли вагу відгомону того, що передтим давали суспільности і значіння відповідного сформулування та утревалення того відгомону на папері, 3) видання під оглядом технічним і корєктурним виїмково старанне. Ся трета прикмета важна тим, що на ніщо не придасться навіть найрозумніша праця, коли в ній кепська коректа. І не тільки на ніщо не придасться, але ще й баламуцтва вводить. Отже се тут виключене задля великої дбайливости редакторів і видавців. Взагалі, коли докладно переглядається се особливше видання, в якім на нашу думку суспільно найцінніша друга його прикмета, — то мимохіть в умі повстає теза, що молодь, яка виростає під впливом так надзвичайно дбалих людей, повинна видати з себе подібно взірцевих працьовників в дальшім суспільнім житті. Наскільки ся теза слушна в пропорції до інших заведень, можна буде ствердити по 20-ти, або 30-ти літах. І велику заслугу в педаґоґії мавби той, хто колись завдавби собі труду ствердити се. Цікаві дані знаходимо в тім Звідомленні у статейці Е. Бачинського п. з. „Як б. учні підтримали матеріяльно В-во Ювилейного Альманаху в 40-ліття першої матури?” Той Альманах п. з. З юних днів, днів весни видано в 1936 р. в 1500 примірниках. На 787 прим., розісланих поза Перемишль, вернулося 53. Причини звороту були: неточні адреси, смерть адресатів і т. п., але були і свідомі звороти. Датки прислало 405 осіб на суму 1.794 зл. 45 сот. Отже се можна назвати в наших відносинах навіть дуже гарним матеріяльним успіхом, а моральний успіх навязання контакту з б. учениками очевидно без усякого порівнання більший. Працю п. Е. Б. згадали ми з природи річи, а не тому, немовби інші дуже старанні й цікаві праці в тім альманаху не звернули на себе нашої уваги. — А. Ч.

Пісня про минуле України. Княжа доба. Київське князівство. Написав Володимир Переяславець. Львів 1937. Видавництво „Українська Дітвора”, Львів, Ґродзіцьких 1. III. п. Випуск І. Накладом Ярослава Ткачука. Ст. 32. Формат: 18× 13 цм.

Вавилонські математики

Відомий ассиріольоґ проф. копенґаґського університету О. Найґебавер відшифрував по довголітній праці 44 глиняні таблички записані клиновим письмом. Вони походять з 20 століття пер. Христом. Їх відкрили ще в 1911 р. підчас розкопок старинного Вавилону. Та ніхто не міг відчитати їх. Найґебавер устійнив, що се збірка математичного знання тодішних Вавилонців. Показується, що Вавилонці знали богато з того, що донедавна приписували Грекам. Нпр. вавилонські математики знали табличку множення, вміли обчисляти поверхню, підносили числа до другої і третої степені, розвязували рівнання першої і другої степені і т. п. Відкриття проф. Найґебавера вносить переворот в історію математики. Рівночасно виясняє великий поступ грецьких математиків, дотепер незрозумілий. Показується, що Греки одержали від Вавилонців солідний спадок, включно зі знаменитим твердженням Пітагора.

ПОЛІТИЧНІ ВІСТИ

ПОЛЬСЬКІ КОНСЕРВАТИСТИ на першім осіннім засіданні сойму мають закинути правительству Складковского, що не має ніякої програми в найважніших справах Польщі, в українській і жидівській, не веде послідовної політики ні в справі земельній, ні в справі перенаселення села та безробіття. На тій підставі будуть домагатися уступлення того правительства.

МОСКОВСЬКА „ПРАВДА” звідомляє, що в Карелії викрили протисовітську націоналістичну організацію. На послугах тої організації стояв щоденник „Красная Карелія”. У проводі тої організації були секретар окружного комітету Мікольский, предсідник ЦВК карельської республики Архіпов і комісар здоровля Заводов. Крім того до організації належали прокуратор республики Гетлєр і комісар справедливости. Видно, „приємне” мусить бути життя в СССР, коли аж такі достойники меншин ідуть в революціонєри.

СОВІТИ домагаються, щоб Японія зліквідувала два свої консуляти в містах Новоросійську та в Одесі, бо там нема японських горожан. Японський уряд не згодився на те, кажучи, що до пристані кождої хвилі можуть причалити кораблі з японськими горожанами. Совіти відповіли, що перестають визнавати міжнародне право та звичаї відносно японських консулятів в тих містах.

ВИБОРИ до найвисшої ради СССР відбудуться з початком грудня с. р.

ВОЄННИЙ СТАН в Ромунії продовжено до 16 березня 1938 р.

НІМЕЦЬКИМ АМБАСАДОРОМ в Салямаиці імєнований др фон Шторер.

НА ПІДСТАВІ ДОГОВОРУ в м. Ніон 87 англійських і французьких кружляків, торпедовців і контрторпедовців обняло з днем 16 с. м. сторожу над торговельними шляхами на Середземнім Морі.

ПЕРЕЛЯКАНА ПОДІЯМИ В АЗІЇ Велика Британія з таким неймовірним поспіхом зачала зброїтися, що зачинає будову трьох воєнних кораблів в однім дни...

КОМІСАР ПОЛУДНЕВОЇ АФРИКИ Теватер заявив в інтервю, що на його думку Полуднева Африка взялаб участь у загальнім договорі в справі звороту Німеччині кольоній, коли се не станеться коштом її безпеки.

СИЛЬНЕ НАПРУЖЕННЯ взаємин наступило між урядами Гондурасу і Нікараґуї. Причиною напруження була емісія почтових значків Нікараґуї з мапою того краю, на якій видніє частина території Гондурасу як „спірна територія”. В обох державах запанував воєнний настрій.

В КИТАЙСЬКІМ ТУРКЕСТАНІ вибухло повстання магометанського населення проти комуністів. В повстанні бере участь около 25.000 узброєних людей.

КИТАЙ вніс до Союзу Народів скаргу на Японію з домаганням примінити арт. 17 договору Союзу, який передбачує санкції супроти держави, що напала на члена Союзу. Скаргу приняли в Женеві як прикру і клопітливу несподіванку.

КИТАЙСЬКІ ВІЙСЬКА відступили на всіх відтинках північного фронту й усадовилися в другій оборонній лінії, довготи 20 миль, здовж зелізничої лінії Шанґгай—Нанкін.

ДЛЯ ПРОВІНЦІЇ ЧАҐАР в Китаю створили Японці провізоричний автономний уряд.

ЯПОНСЬКІ ПОЛІТИЧНІ КРУҐИ припускають, що війна в Китаю може потревати до весни 1938 р., або й довше, хоч японський ґенеральний штаб старається вибороти побіду як найскорше. До служби покликано 29 емеритованих японських ґенералів і тисячі резервістів.

ЯПОНСЬКІ ОФІЦИРИ, що вертаються з Китаю до Японії, твердять однодушно, що китайські війська бються дуже хоробро. Одначе Китайцям бракує артилерії і змоторизованих транспортів.

НОВИНКИ

У Вашківцях на Буковині невідомий справник застрілив бурмистра того міста Дмитра Усятюка. Вбивство має політичний характер. Усятюк з роду Українець пішов з Ромунами на компроміс і допустив Ромунів до міської управи в чисто українському містечку.

У Львові арештували студента техніки Рогожу й перевезли до Бережан.

Начальником загального виділу у львівському воєвідському уряді іменовано дра Людвика Ляневского, б. нач. виділу в тернопільськім воєвідстві.

У Львівських Броварах вибухла пожежа. Пожежна сторожа зльокалізувала вогонь. Втрати доходять до 100 тис. зол.

Львівські трамваї минулої неділі пустили в рух 136 трамваїв і 6 автобусів, що перевезли разом 147.000 осіб. Такої фреквенції в трамваях не занотовано досі підчас ніяких попередніх Східних Торгів.

В Хирові та в довколичних селах поліційні власти перевели ряд ревізій. У висліді тих ревізій розвязали наше т-во „Сокіл” у Хирові й домівку т-ва опечатали. Крім того перевели ревізії у кількох членів „Сокола”. Арештували братів Миколу й Степана Пертаків, Остапа Коропея та інших. Всіх арештованих перевезено до слідчої тюрми в Самборі.

В Стрию арештували Богдана Бігуса й перевезли до Бережан.

Над Перемишлем обірвалася хмара. Вода залила цілий ряд пивниць у камяницях і домах, спричиняючи великі втрати. В ринку вода вирвала каналові крати й залила склеп.

Конґрес польських інжинірів ухвалив на закінчення резолюції, в яких підкреслює загальне зубожіння інжинірського стану та підпорядкування інжинірів нефаховим людям й домагається реактивізації мін-ва публичних робіт.

Дирекція ПАСТ-и (Польської Акційної Спілки Телєфонічної) в Варшаві веде переговори з одною шведською фірмою, щоб спровадити до Варшави окремий апарат, який віщувавби погоду. За накрученням відповідного числа буде можна довідатися про погоду, що буде в найблищих 8-ох годинах. Апарат заінсталюють вже з кінцем с. м. на головній телефонічній стації при вул. Зельній.

В Пісках, волковиського повіту, арештували коменданта постерунку поліції за хабарництво.

Мін-во скарбу видало обіжник, в якому поручається урядовцям сумлінно й точно виконувати свої обовязки та здержуватися від критики потягнень у ділянці скарбової, податкової й господарської політики.

Міністерство суспільної опіки опрацьовує проєкт закону про поборювання туберкульози. Проєкт предложать обом законодатним палатам на найблищій звичайній сесії парляменту. Цікава іновація — покликання головного комітету поборювання туберкульози при мін-ві сусп. опіки, як також створення таких комітетів при воєвідських урядах.

Державний інститут гігієни в Варшаві подає, що минулого року занотовано 4.497 випадків укушення псами: 41 осіб померло на скаженину, бо не завізвали лікаря впору.

В Ґдині урядники митної контролі арештували емер. суддю В. Пашковского зі Львова, що намагався нелеґально вивезти за кордон 4.800 зл. Мав їх привязані під коліном.

У Виленщині зародили сади с. р. так обильно, що ціна яблок упала до 5 ґр. за кільоґрам.

В Смоленську ГПУ арештувало 12 вищих совітських офіцирів під закидом шпіонажі. Жде їх кара смерти.

Гумор. — Легкий початок. — Коли я зачинав свою карієру, оповідав хтось Шовові, я не мав нічого, крім інтеліґенції. — Ну, то треба признати, що ви від малого зачали... перервав йому письменник.

Гітлерівська партія має тепер 7 міліонів членів.

В Берліні відбудеться ловецька виставa від 2 до 21 листопада с. р.

В Ризі вродилася дитина мужеського пола зі серцем, що находиться наверха над грудною кліткою. Серце прикрите тільки шкірою. Сею рідкою аномалією в історії медицини занялися місцеві хірурги. Дитина покищо здорова.

Естонія вивозитиме **до** Ленінграду біля 10 тисяч літрів свіжого молока денно. Експорт, що його перервали з приводу транспортових труднощів, відновлять з початком жовтня.

Грецький парлямент приняв закон про вязничні кари супроти несовісних платників, особливо у відношенні до державного скарбу. В тій цілі при атенському цивільному суді побудовано спеціяльну вязницю в формі вежі. Вязниця має 200 келій, а сидітимуть в ній ті, що не платять державних податків.

На замку Фреденсборґ біля Копенгаґи відбулося вінчання князя Кристіяна фон Шавмбург - Ліппе з княжною Теодорою, старшою донькою князя Гаральда, брата пануючого данського короля.

Біля Петенбаху (Австрія) відкрили на полі сліди староримської кольонії. Відкопали римські терми з рурами, що нагадують теперішне центральне огрівання, крім того найдено останки ваз, амфор і одну монету з першого ст. по Христі.

Під м. Нойсом у Вестфалії вискочив з рейок особовий поїзд, один вагон розбився, кілька ушкодилося. Погибло 14 осіб, 12 тяжко ранених.

В Китаю появилася епідемія холери. В міжнародній концесії Шанґаю занотовано 500 випадків холери, у французькій концесії 300. Епідемія поширюється особливо серед Китайців, хоч трафляються також занедужання Европейців.

Озеро вилетіло в воздух в Новій Скотії. Вода його, викинена на 100 м. вгору, стала така горяча, що падаючи на береги, зварила всю ростинність і попарила двох хлопців. Невідомо, чи той дивний вибух — наслідок підземного вулькану, чи упадку метеора в озеро.

Орґанізатори світової вистави в Нью-Йорку, що має відбутися в 1939 р., запропонували др-ові Алан Рой Дафові 500.000 дол. за показ канадійських пятернят на тій виставі. Опікун славних на ввесь світ пятернят не приняв сего предложення.

Союз Народів зібрав статистику осіб, що перебувають по вязницях у 88-ох державах. Найменший відсоток арештантів має Анґлія, бо на 100.000 мешканців припадає там тільки 30 арештантів, в Польщі 150, в Німеччині 157, в Литві 162, в Естонії аж 276. Очевидно, що треба тут узгляднити загальне число населення тих держав.

На світових ринках брак сталі. Стоїть це в звязку з величезними зброєннями Анґлії і Німеччини. Продукція сталі в Анґлії виносить 1 міл. 100 тис. тон, в Німеччині півтора міл. тон. Кілька літ тому ті краї виробляли разом всего 1 міліон тон.

Японський олімпійський комітет заявив, що не ризиґнує з орґанізації олімпійських ігрищ у Токію в 1940 р. з причини воєнної акції. Одночасно міська рада японської столиці призначила демонстраційно 5 міл. єн на орґанізацію тих ігрищ.

Гумор. — Кажуть, що в Польщі дороги тому називають автострадами, бо на них можна пострадати авто.

ЕКОНОМІЧНІ ВІСТИ

Надзвичайні загальні збори Пром-Банку відбулися у Львові 12 с. м. Збори відкрив дир. Скопляк, голова Надзірної Ради банку. Опісля дир. Міляних подав інформаційний звіт з діяльности банку за 8 місяців 1937 р. Пром - Банк має тепер власних фондів 41.000 зл., оборотових фондів загально 316.000 зл. Відношення власних капіталів банку до чужих виносить 1 : 6.5. Про розріст банку свідчать отсі числа: за 8 місяців 1937 р. банк збільшив власні фонди з 17.5 на 41.000 зл., чужі фонди з 72.3 на 275.000. В порівнанні з попереднім роком збільшено касові обороти 8 разів, а загальні обороти 9 і пів разів. Капітали, які стоять до розпорядимости банку, обертає банк в 1937 р. пересічно 3 рази в місяць. Се вказує на великий рух в банку. В 1937 р. збільшено скількість платних працівників з 3 бюрових сил і 2 орґанізаторів на 10 бюрових сил і 5 орґанізаторів. Банк має тепер 480 членів. Продовж 8 місяців 1937 р. Пром-Банк уділив своїм членам-кліентам 1 міліон зл. отвертого короткоречинцевого кредиту та на 589.000 зл. довшеречинцевих позичок. Кліентеля банку назагал дуже солідна. Доказом те, що на півтора міліона уділених позичок до скарги пішло всего 523 зл. Банк розвинув свою діяльність також на провінції, де є вже чотири кореспондентури, що орґанізують ощадности. Рівночасно в 20 містах є ощадностеві проводи, зложені з місцевих громадян. Вони також збирають ощадности. Найбільше щадять робітники, бо їх найлекше орґанізувати. Коли йде про селян, то на першому місці стоїть Синевідсько, де є понад 1000 вкладчиків. — Опісля збори змінили статут банку згідно з вимогами реєстраційного суду та в напрямі поширення діяльности Пром-Банку.

Закордонна торговля Польщі. Експорт Польщі за перших 7 місяців с. р. виносив загально 680 міліонів 390 тис. зл. В тім самім часі минулого року виносив він 566 міл. 39 тис. зл. З тої суми припадає на европейські ринки в б. р. 536 міл. 812 тис., решта 143 міл. 578 тис. на ринки інших частин світа. В порівнанні з м. роком упав польський експорт до Анґлії на 8 міл., до Данії на 1 міл., до Греції на 2 міл. і до СССР на 3 міліони. Натомість побільшився експорт до Австрії, ЧСР, Франції, Голяндії й Норвеґії. Особливий зріс завважено при експорті до Німеччини, що побільшився на 9 міл., до Італії на 7 міл. і Швеції на 9 міл. в порівнанні з тим самим періодом м. р. Постійний зріст виказує теж польський експорт до заморських держав, передповсім до ЗДПА, де він зріс на 30 міл. зл.

Польські цукроварні продали в серпні с. р., на внутрішньому ринку 30.660 тон цукру. В минулому році внутрішній ринок сконсумував 30.269 тон. Експорт за місяць серпень виносив 2.444 тони, минулого року в серпні виносив 382 тон.

Буджет Злуч. Держ. Пінв. Америки на 1938 р. виносить поверх 200 міліярдів франків. Він богато більший від буджетів Анґлії та Франції разом узятих.

БІРЖА

ҐРОШІ. Доляри амер. 5.29, дол. канадійські Німецька марка 1.37—1.33, фр. франки 19.92, шв. франки 121.90 — 121.10, фунти стерлінґи 26.33 — 26.49, австр. шілінґи 99.00—98.50, чеські корони 17.50 — 16.80, ліри 24.30 — 23.60.

ІНФОРМАЦІЇ

ПРО СТУДІЇ НА КАТОЛИЦЬКІМ УНІВЕРСИТЕТІ В ЛЮБЛИНІ.

Се приватний університет, удержуваний коштом католицького Епископату, з повними правами державних університетів. Має покищо 4 виділи, а саме:

I. Два богословські факультети: 1) теольоґічний і 2) канонічного права, призначені тільки для священиків, які по укінченні духовного семинара посвячуються вищим богословським студіям. Священики - студенти мешкають в окремому конвікті, студії тривають 3—4 роки. Оба богословські виділи надають абсольвентам степень ліценціята і доктора. Під сю пору студіює тут тільки 1 священик гр.-кат. обряду, який рівночасно виконує душпастирські обовязки для української греко-кат. кольонії в Люблині і відправляє Богослуження в церкві св. Йосафата при вул. Зеленій. З уваги на те, що цей священик остане тут іще тільки один рік, булоб дуже вказане, щоби з котроїсь галицької дієцезії вислано в цьому році знов одного священика на студії до Люблина, щоб люблинська гр.-кат. (кольонія) громада не остала на будуче без священика.

II. Два світські виділи, а то: 1) права й суспільно-економічних наук (поділений на 2 секції: права й економії) та 2) ґуманістичних наук (з групами: фільософії, польської, клясичної і французької фільольоґії, історії та педаґоґіки). Оба світські факультети надають дипльом магістра, який має в Польщі ті самі права, що дипльом державного університету. Вимоги приняття такі, як на державних університетах, тільки нема вступних іспитів ані лікарських оглядин, ні інших обмежень. Приймають християн без огляду на віру, також православних.

Подання про приняття складається особисто в часі до 15. IX. і від 1 до 2-го жовтня с. р. на спеціяльних друках. Потрібні документи: 1) свідоцтво зрілости (оригінал), 2) метрика, 3) свідоцтво моральности, коли була перерва в студіях, 4) військові документи, 5) три фотоґрафії (37x52) і 6) посвідка, що вплачено 100 зл. Оплата за 1 рік виносить враз з вписовим 265 зл.

Інформації за надісланням пошт. значка подає: Евген Мороз, студент прав, Люблин, Університет, вул. Алеє Рацлавіцке.

Можливе приняття винятково і по річниці вписів (важне для тих, що їх не принято на інших університетах).

ПОСМЕРТНА ЗГАДКА

† о. Олексій Пясецький, офіцял Митрополичої Консисторії, помер 15 с. м. в 66 році життя.

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення Редакція не відповідає.

ФАБРИКА ХЕМІЧНИХ ВИРОБІВ О. ЛЕВИЦЬКА і С-ка
Львів, ул. Кордецького 51.
Тел. 260.04. ПКО. 503.881.

поручає власні вироби найкращої якости:
Пасту до взуття „Елеґант“ терпент.
Пасту до підлоги, Французьку масу.
Пасту до взуття „Елеґант“ воскову
Віск комбінований до підлоги
Вазелїну до шкіри

Синку до білля
помадкову й коронову
Шварц до чобіт
Віск шевський
Смолу шевську
Лєп на мухи

ЦІНИ ОГОЛОШЕНЬ

Ціни розуміються за одношпальтовий рядок (ширини 70 мм.) о висоті 1 мм. Висота шпальти 370 мм. За оголошення (кромі дрібних) в застереженому місци дочислюється 20%. Дрібні оголошення поміщуються по вплаченні належитости готівкою або почтовими значками.

Шпальтові оголошення

В рубриці: „Оголошення“ . . . . 30 сот.
В тексті і в новинках . . . . . 50 „
На першій сторінці . . . . . 60 „
Дрібні оголошення по 8 сот. за слово. Перше слово і товстий друк числиться подвійно. Найменше оголошення (9 слів) 80 сот.

Сторінкові оголошення

На останній сторінці: 1/8 стор. 180. — зол., 1/4 стор. 90. — зол., 1/8 стор. 45. — зол., 1/16 стор. 25.—зол. В редакційному тексті: ½ стор. 280.— зол., 1/4 стор. 140. — зол., 1/8 стор. 70. — зол., 1/16 стор. 35. — зол.

При кількаразовім анонсуванні даємо значну знижку

Видає й редагує Комітет У. К. О. — З друкарні „Графія“ Львів, Тиха 5. Тел. 202-83. — Відповідальний ред. Панталеймон Хитра.

Opłatę pocztową uiszczono gotówką.

Рік XII. Львів, четвер, 23 вересня 1937. Ч. 72 (1072)

НОВА ЗОРЯ

Виходить 2 рази тижнево: в четвер на 8 ст. під неділю на 8 ст.

АДРЕСА: Нова Зоря, Львів, ул. Гродзіцких ч. 2. І. п. - Тел. 105-72.

Передплата в краю: чверть-річно 6 зол., місячно 2 зол., Закордон. чверть-річно 9 золотих

ЦІНА ЧИСЛА 20 СОТ.

Конто П.Щ.Львів 505.796

Гадяч чи Переяслав?

В 225 ч. „Польсько-Українського Бюлетину" появилася замітна стаття Ф. Загори. В ній читаємо м. і.: Робиться гармідер за польський стан посідання на окраїнах. Показується, що Українці всьо загортають, що в господарстві так загрожують, що треба творити якісь фонди з суспільної жертвенности на оборону польської власности! Як то? Вибачайте, адже Українців нема і справи української нема, отже пощо тих галасів і трівог, того мобілізування сил і грошей до боротьби — з нічим? Пощо та істерія панів Янів Бобжиньских, Гломбіньских, Ромерів і инших?... Ми Поляки привикли не тільки витикати Українцям їх блуди і вади, але менторувати й поучувати, а самі не вміємо дбати за свої власні завтрішні справи. Ми не йдемо до Хмельниччини, ми до неї прийшли! Хмельниччина дозріла. Инша, глибша, не боротьба з авантурницько-клясовим посмаком, але бій за чисто національні ідеали, за права, які подиктувала доба націократичних рухів. Розгриваються новочасні Пилявці, Корсуні, Жовті Води, а наслідки їх ще важніші ніж давні. Може вже нині рішається дилєма в роді „Гадяч чи Переяслав". Хмельниччина йде через Москву? Ні, через Польщу! А через Москву йде наразі новочасний Шеля, йде гниль в наше польське життя. Кроки Хмельниччини Москва тільки влекшує. Ми самі своєю рукою творимо Хмельниччину і по старому програємо. І все будемо програвати, поки в тій появі будемо мати не партнера, але ворога. — Так пише Поляк і очевидний польський патріот. Не маємо що додавати до тих розумних думок, хіба понуру заяву про безнадійність голошення розумних думок в польській сучасности...

Протест Ватикану в Берліні

Віденська преса звідомляє на підставі вістей з Ватикану: Папська нунціятура в Берліні одержала припорученння, запротестувати в німецькім уряді заграничних справ проти нападів німецької преси на катол. Церкву. Ватикан уважає ті напади обидою. Папський нунцій мнс. Орсеніго є тепер на відпустці в Римі, де поінформував Ватикан про теперішний стан конфлікту з Церквою.

Увязнення священиків у Совітах.

В останніх днях агенти ГПУ увязнили римо-катол. пароха в Харкові кс. Леонарда Гашиньского. Тепер на цілій лівобережній Україні нема вже ні одного католицького священика. Рівночасно на совітській Білорусі увязнено кс. Авґля, апостольського адміністратора могилівської дієцезії, та кс. Кашица, пароха в Орші. На совітській Білорусі чинний тепер тільки один рим.-кат. священик.

Грізна міжнародна ситуація.

Найповажніші політичні круги ріжних держав здають собі справу з того, що міжнародна ситуація не тільки в Европі, але й на цілій кулі земній погіршується так напрасно, що кождої хвилі може вибухнути світовий пожар. Мимо того в світі панує загальна байдужність. Велика американська преса пише, що Америка не може безучасно дивитися на те, що робить Японія в Азії, бо се булоб заохотою для Німеччини й Італії, поступати таксамо в Европі.

Італія укріпляє острови Додеканезу.

На островах Астипалеа, Лєрос, Патмос і Ялі скріплено італійські форти тяжкими гарматами й оточено їх 6-ма лініями кільчастого дроту. В дуже глибоких підземеллях переховують там бензину і воєнний матеріял. На ті острови прибуло 5 нових літаків-бомбовозів. На летнищі острова Партені є тепер 270 бомбовозів і воєнних скорих літаків та 1200 італ. летунів. В пристані Аркі є 40 тяжких гидроплянів і 18 підводних суден. Сильно укріпили Італійці також остров Родос. Там стоїть 160 їх літаків, в тім 60 бомбовозів.

Заговір „Людового Фронту".

Німецька преса з великим неспокоєм слідить за дальшим скорим розвитком середземноморської справи. Знесення контролі еспанського побережжя, вперті поголоски про близьку ліквідацію Франціею сухопутньої контролі, згідна і рішуча постава Англії та Франції — все це поясняють у пресі як заговір проти Італії. „Нахтавсґабе" твердить, що „большевизм і послушні йому політики людового фронту у Франції та декотрих инших краях започаткували велику політичну акцію в користь большевицької Еспанії і проти ґен. Франка". Витягнення консеквенції з положення на Середземному Морі, пише часопис, це річ Італії.

Атака Русвелта на диктаторів.

Президент Америки Русвелт виголосив промову, в якій остро напав на диктаторів, закидаючи їм, що під плащиком диктатури укривають дух інвазії. Паризький щоденник „Тан" апробує те становище Русвелта, але додає, що за ту небезпеку для цивілізації співодвічальна Америка, бо вона, наймогутніша фінансова сила світа, відвернулася від справ Европи, отже тим самим причинилася до ослаблення мира і тих демократичних держав, що боряться за устійнення устрою. Німецька преса закидає Русвелтові, що він тому атакує диктатури, бо хоче відвернути увагу американської опінії від власних диктаторських амбіцій.

150 км. пішки по посаду вчительки.

Одна з абсольвенток учительського семинара в Ярославі чекала 6 літ на посаду вчительки. Всякі спроби й намагання, щоб дістати посаду, були безуспішні. Перед початком сегорічнього шкільного року вибралася вона пішки з Ярослава до Львова, беручи по дорозі в кождій місцевості посвідку, що йде пішки до Львова. По тижні мандрівки опинилася у львівській кураторії. Там предложила своє прохання й нарешті одержала посаду.

ЗБІЖЖА І ПАШУ заасекуруєте під найкориснішими умовами тільки в

Т-ВІ ВЗАЇМНИХ ОБЕЗПЕЧЕНЬ

„ДНІСТЕР"

ЛЬВІВ, УЛИЦЯ РУСЬКА Ч. 20.

Телефон: 205-47.

МІЖНАРОДНІ СПРАВИ

Розвязана загадка

Загально відомо, що Японці дуже уважно обраховують наперед сили і впливи свої та своїх противників, заки возьмуться до воєнного діла. Отже тимбільше здивування викликав новий японський напад на Китай. По перше тому, що Китай сегодня не той, що був літ тому кілька. А по друге тому, що Китай може числити на тайну й явну поміч Англії, Америки, Франції, Голяндії та СССР, бо всі ті держави бояться скріплення Японії. Людського матеріялу в Китаю є тілько, як в ніякім іншім краю на світі. Китайський жовнір добрий, треба йому тільки дати зброю й амуніцію, а се чужі держави можуть доставити. Отже перед світом появилася незрозуміла загадка, як могла уважна Японія вмотуватися у війну з таким великанським муравлищем як Китай, при такім ворожім до неї наставленню богатьох держав.

Зразу заграничнa преса приносила тільки інформації про ту дивну появу. А тепер зачинає вже приносити спроби розвязки тої загадки.

Річ в тім, що всі европейські держави, які моглиб помагати Китаєві, дуже далекі від нього. Таксамо далека й Америка. Отже наладнання правильних транспортів зброї та амуніції для величезних китайських військ чи радше ватаг — зорґанізувати не легко. Тай колиб навіть зорґанізовано правильну доставу, то вона не моглаб остати незамітна, а сего держави хотілиб уникнути. Отже Японія бодай покищо може не боятися правильної достави зброї й амуніції для Китайців. Найбільш небезпечний для Японії союзник Китайців бувби СССР, бо він має безпосередну сухопутну границю з Китаєм через Монґолію. Туди можна безперервно везти днями й ночами всьо, що для армії потрібне. Також вразі отвертої війни всі інші держави булиб для Японії далеко менше небезпечні ніж СССР. І тут власне розвязка загадки. Японська розвідка принесла вісти, що червона армія Совітів, яка в останніх літах доведена була до високого стану під оглядом технічним, сегодня майже зовсім в стані розвалу. Розвал її зачався від хвилі розстрілу 9 червоних ґенералів з Тухачевським на чолі. Від тоді вже ряд місяців шаліє там черезвичайка (ГПУ). Розстрілюють безуговку й масово не лише ґенералів, але й офіцирів, політруків (політичних руководителів), простих солдатів, добровольців, членів Оссоавіяхім'у і винищують військові кадри власної армії. Про всіх оголошують, що вони „пси", „шпіони", „зрадники", всюди гримлять розстріли, сусід боїться сусіда, брат брата, в червоній армії цілковито зникли довіря й дисципліна, бо нема в ній людей, які не очікувалиб арешту, суду й розстрілу. Тому кождий мріє про переворот, про смерть Сталіна, про якесь

„Золотий Колос”

Календар печатаний у 85.000 примірників.

Девятий річник Тикторівського календаря „Золотий Колос”, призначеного для селян, збільшив свій перший наклад о 20 тисяч у порівнанні з 1936 роком. Сей найбільше популярний, хоч не найдешевіший календар має сього року 85 тисяч накладу. Як сумно виглядають при ньому наклади наших католицьких календарів! Ось прим. один католицький календар, що виходить уже трицять кілька літ („Золотий Колос” усього 9 літ) і на 25% дешевіший від „Золотого Колосу”, має всього - навсього нецілу одну четвертину накладу „З. Колосу”.., Не винен тут Тиктор, лише безнадійна „мертва вода” волі загалу наших католиків. Не знаю кільк. „мужів довіря” і кольпортерів має Тиктор, та знаю, що католицькі книжки приймає всього о д н а д е с я т а частинка загалу наших священиків. А що вже говорити про світських католиків...

34 сторінки анонсів „З. К.” напевно покрило видавцеві більшу частину, а може і всі кошти накладу календаря. І тут би католикам учитися: в однім з наших християнських календарів на 1938 рік знаходжу всього 4 сторінки оголошень. Отже відношення 34 : 4, в користь Тиктора. „Український Християнський Календар” (вид. „Мети”) має 128 сторінок формату 171×252 мм., а „Золотий Колос” 200 сторін великого форм. 199×269 мм. „Укр. Христ. Кал.” пішов на добрий смак і дав тонкий папір, на якім виходять добре ілюстрації; зате хребет календаря має 7 мм. Тиктор натомість „свище” на добрий смак і дав газетний папір, на якому ілюстрації зле виходять, але зате хребет має 11 мм. грубости; а відомо, що „на палець” груба книжка не лише на селі імпонує... І т. п. і т. п.

„Але зміст” — закинуть мені люди, що не люблять критики. Певно, в змісті є ріжниця; щож, коли на ту ріжницю католики мабуть не звертають уваги, що видно хочби з порівнання накладів (гл. вище). „Золотий Колос” 1938 зредагував мґр М. Топольницький, знавець права і видавець корисних правничих книжок. Але ми не можемо забути, що тойже мґр Т. рівночасно видавав власним накладом таку моральну гниль як „Пригоди Швейка” комуніста Гашека (пор. рецензію в „Новій Зорі”, ч. 642), шкідливу навіть з чисто-національного становища. В календарі співпрацював також оден член радикальної партії і інші ліберали.

В анонсах маємо очевидно оголошення на цілу сторінку радикально-соціялістичної „Самоосвіти”; натомість не оголошується ніхто з „клерикалів”, хіба що вважати за клерикала самого Тиктора, бо видав „Святе Євангелія” й очевидно оголошує се в календарі.

В справах політики й державницького світогляду „Золотий Колос” стоїть на становищі т. зв. „жовтої” преси; отже виступає проти монарха-господаря. Се ліберальщина, „народовластя” й подекуди легкий пацифізм (Є. Яворівський). В українських справах становище протигетьманське, аж до яркої неправди включно:

Коли б не цей виступ (проти Гетьмана) Українського Національного Союзу, вірніше Директорії, коли б не цей збройний чин (повстання проти Гетьмана) Січових Стрільців, к е р м у п о д і й в Україні в цьому періоді нашого минулого в з я в б и б у в чужий, ворожий нам б о л ь ш е в и ц ь к и й е л е м е н т — (ст. 36).

Таку „правду” пише п. Петро Сагайдачний, відомий нам уже з подібного „правдомовства” в календарі „Черв. Калини”... А чейже саме через той „збройний чин” і інші „мудрі” витівки Директорії прийшли большевики! Свідчать же про те навіть петлюрівські видання, от хочби новіші річники видання „За Державність”...

„Золотий Колос”, коли розглядати його як календар популярний, цікавий для народу й містить у собі не одну добру річ. Є тут популярна „Письменницька частина”, белетристика в національно-патріотичнім дусі, переважно про 1918 рік. Дуже цінна й корисна „Господарська частина”. Цікаві „Поради для жінок” про виховання, хоч про Бога нема в них ані згадки; видно п. Стефанія Мартинюк — прихильниця французької „еколь ляік” (світської школи без Бога). Врешті є в тім календарі богато статтей, потрібних і корисних для села.

Поза повним ляїцизмом відношення „Золотого Колосу” до католицької релігії старається бути гладке й навіть позитивне. Свідчать про се статейки про Папу Пія XI (з портретом, ст. 139) і про Лісків, діло катол. священика. Треба тут зазначити, що під релігійним оглядом „З. К.” 1938 далеко більше приличний, ніж попередні річники, які редагував Ю. Шкрумеляк. Отже хочби задля тої „приличности” треба похвалити не лише редактора, але й видавця за їх добру волю. Та на адресу редактора „Золотого Колосу” слідби поставити побажання, щоб взагалі не давав комічної назви „українсько-православні свята”, бо чейже відомо йому, що нема в Польщі української, а є лише п о л ь с ь к а п р а в о с л а в н а Церква.

Сімдесять літ тому, на перших зборах „Просвіти” старенький парох Лопянки, о. Осип Заячківський, сказав до тих зборів таке:

„Засияв 1848 рік і воскрес руський народ, а на чолі народу поставив себе стан духовний. Нарід узнав його за свого провідника й заступника; узнали його й чужі. Не дивож, що на нас піднялася вся ража сила; а ми, священики, не до боротьби поставлені (?!), але радше апостоли мира, злякались тої бурі, зачали оглядатися поза себе, щоб собі плечі забезпечити і — відступили так далеко, що стратили з очей нарід, — а нарід нас. Тож на наше місце хочете ви, панове, ставати й повести дальше діло просвіти народу там, де ми перестали. За те нарід вам дякує, а Бог най благословить!” (Кал. „Просвіти” 1938, ст. 59—60).

В тих словах зперед сімдесяти літ є богато прикрої правди для нас, сучасних католиків. Ми справді й не припускали навіть, що були вже 70 літ тому такі священики, які так легко зрікалися проводу над народом та віддавали той провід в руки світських людей, чи — коли хочете — „Просвіти”. А, віддаючи той провід світським, ті священики, на жаль, не подбали про свій тяжкий обовязок: запевнити представникам катол. Церкви в „Просвіті” рішаючий голос у духовому проводі тої установи. Через те занедбання католики є до сьогодні в тій — тай в інших національних установах — лише комірниками, залежними від вагань на біржі загальних зборів та всяких скритих і явних клік. На щастя, вже сьогодні приходить до отямлення й священики нового, правдиво Христового духа, зрозуміли, що не вільно їм покидати проводу над духом і мораллю світських та віддавати сей провід у непевні руки химерної стихії. Поступаюче вперед діло „Католицької Акції” та її ділянки „Скали” дає доказ тому зрозумінню.

Та хоч богато зроблено вже хочби тим, що чимало нашого священства й світських зрозуміло потребу католицького проводу над духовим добром нації, то проте це зрозуміння ще не обняло загалу й дуже воно ще неповне. Повно ще в ньому прогалин, крізь які втискаються непомітно ворожі Церкві гадки й ідеї.

Між іншим наші католики д и в н о б а й д у ж і на справи видавничі й тут досьогодні покутує між ними повно таких, що мають духа зперед сімдесять літ. Богато католиків і навіть священиків забуває про основну засаду Католицької Акції: „Возглавити в с я во Христі Ісусі” та другу, подібну їй: „Основанія бо іного никтоже может положити паче лежащаго, еже есть Ісус Христос”. (І Кор., ІІІ, 11). Коли отже наші католики за ліниві, щоб узяти в свої руки видавничий ринок, то повинні бодай домагатися, щоб українські книжки, отже й календарі, куповані за гроші католиків, не лише не мали нічого противного вірі, але ще й ту Христову віру позитивно обстоювали. Словом: боротьба католиків за свої права в українських видавництвах повинна йти також п р о т и л я ї ц и з м у в наших виданнях.

Ляїцизм — се „невтральність” у справах віри. Мовляв — ми видаємо річи для всіх, віруючих і невіруючих, отже не можемо ображувати невіруючих релігійними твердженнями. Таке фальшиве слово ріжних наших видавців, слово, якого основою відома масонська підлазка. Та чому — спитаємо — видавці, не бажаючи ображувати невіруючих, обиджують католиків? Бо чейже вже те саме, що промовчують Абсолют: Христа й Його науку — се вже обида одиноко правдивої віри, яка є саме „основанієм” усього. Бо таким промовчуванням вирікаються Христа, основи всього, отже й основи культури, нації і всіх інших великих ідеалів. А зновже католики, які „забувають” про Христа й допускають отак ляїцистичну підлазку, повинні пригадати собі слова апостола: „Аще кто не любить Господа Ісуса Христа, да будет проклят, маран ата” (І, Кор., XVI, 22).

Ми, католики вже настільки на добрій дорозі, що в богатьох видавництвах добилися того, що видавці перестали виразно ображувати наші релігійні почування. Та не вільно нам на тому спинитися. Мусимо йти дальше й домагатися від українських видавців, щоб вони поважали не лише наші релігійні почування, але і наші релігійні п е р е к о н а н н я. Се значить, мусимо домагатися від видавців не „невтральности” (ляїцизму) супроти релігії, але позитивного відношення до католицтва скрізь. Відношення, що стоялоб на ґрунті Католицької Акції, яка хоче, „щоб головою всього був Христос”.

А р а м і с.

чудесне спасення з того пекла. І Сталін знає, що діється в армії. Тому й він не має до неї довіря як до сили потрібної в міжнародній політиці. Начальник ГПУ Єжов так уже перестріляв офіцирський корпус, що нема не тільки сяк-так підготованих ґенералів, але навіть полкових комендантів. Ще заки наступила найстрашніша оргія розстрілів, Москва вже боялася якоїнебудь зачіпки з Японією і навіть з Манджурією. Тому коли 30 червня Манджурці затопили совітську каноніркy на Амурі, совітська влада навіть не зажадала від них відшкодування. Незабаром опісля на домагання Японії червоне військо опустило два острови на Амурі, Великий (Большой) і Сіннуху, хоч ті острови по договорам належали до Росії. Такого ганебного уступлення Росія ще не переживала. А щойно потому прийшов найбільший розвал в армії. Японці пізнавши наслідки того розвалу відважилися на війну з Китаєм, бо фактично Росії так якби вже не було на Далекому Сході. І се має бути властива причина того, чому Японці заняли Пекін, Нанкеу, Калган та заводять на очах всего світа свою повну гегемонію в пятьох великих північних провінціях Китаю.

Се відбувається ліквідація впливу Росії, який вона там здобувала близько пів тисячеліття, бо від 16-го століття почавши. Здобувала не тільки силами властивої Росії, але й України.

Зміни в уряді?

У Варшаві кружляють поголоски, що незабаром мають уступити три міністри, а саме: міністр освіти Сьвентославский, міністр рільництва Понятовский та міністр суспільної опіки Косьцялковский. Премієр Складковский мавби зречися теки міністра внутрішніх справ, яку обнявби теперішній міністр справедливости Грабовский. Наслідником Сьвентославского мавби стати проф. Коланковский, шеф ОЗН у Львові.

ОГЛЯД ПРЕСИ

Бастіони національної культури

„Мета" в ч. 36 принесла статтю про значіння церков у нашому національному житті. Наводимо декотрі місця з неї:

Національно - освідомлююча роля Церкви *не належить до історії, але се наскрізь сучасне явище.* Зрештою хто як хто, але саме ми, Українці в Галичині, найкраще знаємо, яку величезну національно - освідомлюючу й національно - консервуючу ролю відіграє Церква. Колиб не греко - католицька Церква і духовенство — границя етнографічної української території мабуть булаб відсунулася дещо на схід. Національно-освідомлюючу ролю Церкви добре оцінюють також наші західні сусіди. Свій наступ на українство вони починають з правила від того, що будують у даній місцевості „косцюлек" — все одно чи мешкають там їх вірні, чи ні. Тисячі цих „косцюлків", розсіяних по наших селах і містечках, є, ніде правди діти, в першу чергу базами польського національного наступу. Так воно було перед десятками літ, коли польський елемент ще не чувся всемогучий у нашому краю, але так воно є і тепер, хоч,здавалосяб, власна державність дає Полякам запоруку розвитку. Мимо того посвячення кождого нового „косцюлка" в українському селі є й досі наче офіціяльним торжеством при участі повітового старости й інших урядовців, а польска аристократія й інтеліґенція, хочаб і до самої релігії байдужа, не щадить щедрих жертв на будову „косцюлків" — бо знає їх національно-суспільну вартість. Зокремаж *особливо заздрісно боронять Поляки і особливо* ревно розбудовують свої релігійно-національні бастіони по містах. — Коли польське громадянство, яке живе в своїй державі і має підтримку з усіх боків, таку велику національно-суспільну вагу приписує будові нових костелів — то щож казати про нас, яких організаційні можливості з кождою хвилиною корчаться так, що релігійно-церковна царина остає помалу одиноким незалежним полем для плекання також і національного українського життя? І саме еліта українського громадянства, особливо по наших містах, має обовязок зрозуміти релігійно-моральну й національно-суспільну вагу нових церков, виступити з невтомною, масовою, невгнутою ініціятивою в тій справі та перевести ці почини в життя. Щойно тоді, коли наші села, міста й містечка вкриються якнайбільшим числом Божих храмів, можна буде з радістю ствердити, що вповні забезпечений не лише релігійно-моральний рівень, але й національне майбутнє українського народу на Галицькій Землі.

Священик перед судом

під замітом кольпортажі сконфіскованого молитовника.

„Наш Прапор" в ч. 104 приніс отсю інформацію:

Товариство „Епархіяльна Поміч" в Перемишлі видало було „Малий молитовник для всіх", в якому на кінці поміщено молитву „Боже Великий, Творче Всесильний". Цей молитовник дістав апробату перемиського Епископа, то ж поширюванням його занялося духовенство перем. епархії, а між іншими о. Дмитро Бахівський, гр.-кат. парох у Корчині. Міжтим молитовник (якраз з приводу цієї молитви) сконфісковано. Окружний суд у Перемишлі конфіскату затвердив, що оголошено в „Моніторі Польскім" дня 8 вересня 1936. Про конфіскату нікого зі священства не повідомлено і воно дальше поширювало сконфіскований молитовник. Дня 20 квітня 1936 львівська прокуратура вислала проти о. Д. Бахівського акт обвинувачення за те, що він свідомо ширив сконфіскований молитовник. Обвинувачений виправдувався, що він про конфіскату нічого не знав і довідався про неї доперва тоді, коли проти нього введено карні доходження. Від того часу переставши ширити молитовник. Городський суд в Угнові засудив о . Бахівського *на гривну 300 зл.* з заміною гривни (в разі нестягаємости) на 60 днів арешту. Свій присуд узасаднив суддя тим, що конфіската, „проголошена в урядовім щоденнику, мусить бути уважана як достаточно проголошена і несвідомістю цеї заборони... обвинуваченій оправдувати себе не може". Дальше в мотивах присуду подано, що **„wogóle na marginesie niniejszego procesu należy zaznaczyć — co zostało ujawnione — że oskarżony na tutejszym terenie uprawia działalność wybitnie antypaństwową і że w tych warunkach usunięcie oskarżonego ze stanowiska nieetatowego nauczyciela rel. gr. kat. w tutejszych szkołach byłoby ze wszech miar pożądanym", а дальше кінчить суддя мотиви присуду словами: „Jako wysoce obciążającą okoliczność ujawnione jego nastawienie do władz polskich, jego cynizm w postępywaniu pokryte płaszczykiem fałszywej lojalności."** Проти цього присуду о. Бахівський вніс апеляцію, закидуючи, що проголошення в „Моніторі Польскім" не обовязує нікого знати про це проголошення, чого найліпшим доказом булаб та обставина, що навіть державні власті, які робили донесення на нього, довший час не знали про згадане проголошення. Проголошення в „Моніторі Польскім" не належить ідентифікувати з проголошенням у Вістнику Законів Державних. Окружний суд прихилився до апеляції о. Бахівського, присуд городського суду в Угнові скасував і обвинуваченого уневинив, приймаючи несвідомість конфіскати.

„Обороньци Львова"

погрожують збірною відповідальністю.

В неділю, 19 с. м. „Звйонзек обороньцуф *Львова" скликав надзвичайне зібрання своїх* членів. Санаційно-ендецький „Дзєнник Польскі" в ч. 259 пише про це зібрання: „Зібрання скликано в справі останніх українських виступів на терені Східньої Галичини і саботажів, доконаних через ОУН. — В салях „Звйонзку" при вул. Рутовського зібралися майже всі „обороньци Львова". Зібрання отворив і проводив майор Юзеф Котик, реферат виголосив інж. Жеребецкий, звертаючи увагу на зріст актів саботажу на терені південно-східніх воєвідств. Після реферату вибрано президію в складі: др А. Матковський і Г. Ставнічи. З черги забирало голос ще кілька промовців, що однозгідно підносили нельояльність українського населення. Під кінець зібрання предсідник піддав під голосування резолюцію, яку принято через аклямацію. Деякі уступи цеї резолюції звучать ось як:

„Резолюція стверджує, що проступки ОУН вдаряють у добро й честь Річипосполитої, її громадян і польського суспільства на південно-східніх землях. Зібрання осуджує ті факти і звертається до українського суспільства, твердячи, що воно мусить понести повну відповідальність за цей стан, коли не вміє, чи не хоче протиставитися актам ОУН". „Уважаючи, що все без виїмку польське суспільство С. Галичини мусить станути до акції, „обороньци Львова" закликають всіх Поляків зорганізувати одноцілий фронт при порозумівавчім секретаріяті і заповідають, що коли факти злочинів і саботажу не припиняться, тоді відповідять безпосереднім виступом проти спричинників і співвинних, хоча чужа їм була досі засада: око за око, зуб за зуб".

Примітка ред. „Н. З.": І якже спокійне українське населення може бути відповідальне за саботажі одиниць чи навіть організацій, коли український нарід не має ніякої участи в адміністрації краю й коли саботажників не можуть відкрити Поляки, що мають всю владу в тім краю! До того в останніх часах не було й нема буквально ніяких вістей про саботажі в східній Галичині роблені Українцями, а зате було богато вістей про розрухи польських селян. Отже погроза „обороньцуф" дуже дивна.

Остра критика VI Унійної Конференції в Пінську

„Новий Час" приніс у 209 ч. на ту тему передовицю, в якій м. і. пише:

Вже рік тому здавалося, що з IV-ою пінською конференцією вся маєстатичність унійної акції на теренах Польщі ляже в могилу. Загально навіть не передбачували тоді можливости скликати V-ту конференцію. Дійшло ж до того, що назвали її — пестіс перніціозіссіма! Не наладнало взаємин пять унійних конференцій у Пінську, не наладнає шоста!.. Коли дві особи собі неохочі і нераді — важко, щоб їх обєднити. А щож казати про середовища, гурти, про віроісповідання і народи, коли вони собі нераді і ворожі?.. Невжеж поможуть їм зїзди?!.. Мабуть ще ніколи пінська саля засідань не була свідком стільки виявів воюючого польського патріотизму, як у днях 1 і 2 вересня 1937 р. Коли не формально, так напевно фактично, легко, ба й з обуренням, перекреслювано культурні форми чемности, гостинности та здержливости, що їх зберігає і виявляє культурний господар дому супроти запрошеного гостя, хочаб собі немилого. Перекреслювано в імя польського патріотизму резолюції попередніх унійних конференцій *щодо уживання в рефератах та дискусіях рідного слова*, щодо рівноправности меншин, свободи рухів у висловах, критиках, пропозиціях, тощо. Пробували навіть деякі палкі патріоти перекреслити основні засади суспільної етики, стан річевої статистики, ба й саму історичну правду... — (Чи треба ще острішої критики католиків католиками — в часі коли большевизм підкладає міни під усяку релігію? Ба, але чи та критика безпідставна? Ось питання, над яким треба застановитися окремо. „Нова Зоря").

Польська преса про страйк

„Пшеґльонд Католіцкі":

„Ще одно треба собі сказати: Хлопський страйк в Малопольщі показав, що ми зачинали вже недоцінювати сили мас, а переціновати могутність держави. Держава може богато дозволити собі, як учить приклад Совітів та інших тотальних держав, але тільки тоді, коли піде *на консеквентний тоталізм.* Одначе в Польщі брак умовин до сего (потрібні: динамічна ідея, вождь і недостача побоювань хочби перед найбільшим проливом крови)".

„Наруд і Паньство":

„Поліція не є найтривкішим і найліпшим елементом державної і національної єдности. Сей елемент — перш усього відповідна моральна постава найширших верстов народу, що випливає з почуття їх ролі в державі і їх відповідальности за державу".

„Політика":

„В першу чергу слід привернути негайно самоврядування — справжне, вільне, незалежне від адміністрації. На перший огонь громадську самоуправу, відтак повітову, потому міську, а слідби також подумати про воєвідську. Треба привернути також предсідників повітових соймиків з вибору, замість старостів. Се вже далоб відпруження. Краків і Львів мусять мати воєводів намісниківського типу. А дальше слід радикально провірити господарську політику під кутом потреб Галичини як терену визначно перенаселеного".

Аґенція „Іскра":

„В імя чого зрушені маси? — Відповідь на се питання по суті узмістовлюється в одному: „Поворот Вітоса". Все інше прибудова до тої „програми". На торжестві посвячення прапору в Ясені (берестейського повіту) член „Стронніцтва Людового" Чеслав Понєцкий сказав: „Коли не дадуть нам Вітоса, то спровадимо його і волос йому з голови не спаде"! В Домброві Шляхоцькій під Краковом Ян Гайох говорив: „Коли не буде амнестії для Вітоса, то підемо по нього до Чехословаччини". В Стшельцах Малих др Вітек заповідав, що „сей обхід це остання спокійна маніфестація за поворотом Вітоса". „Рамова" програма. А докладніше зясована програма — це слова визначного члена штабу „С.Л." в Ряшеві, Брон. Кльоца: „З хвилею приходу до влади „Строн. Людового" не буде ніякої забави в ріжні демократії, від першого дня заберемося до кровавої розправи, до р о з с т р і л і в". Вкінці „Іскра" представляє погляд одного старости, що в Польщі замало поліції...

„Прихильність" для рільників

Ст. Меженьский в „Часі" м. ін. пише:

„Умовини розвитку винниць на Поділлі дуже вигідні. Може їх тут повстати понад 2000 гектарів. Вистарчить, *коли додамо, що скількість винограду* з тих винниць покриласи вповні запотребування краю, при чому моглиби ми продукувати богато дешевого вина, обмежуючи таким чином імпорт. Під управу винограду зужитоби береги ярів, що сьогодні стоять неужитками. Один гектар винниці на такім „неужитку" може дати річно до 5.000 зл. доходу брутто, затруднюючи і даючи удержання численним родинам. Здавалосяб, що нема нічого простішого, як взятися енергійно до закладання винниць і що слід дивуватися, чому досі не зроблено цього? Так каже льогіка. Інакше виглядає воно в практиці. Маємож скарбове законодавство! Управа винної лози тісно вяжеться з продукцією вина. Так вже є і нема на це ради. Навіть продукуючи десерові відміни, частину винограду, менше дорідну, якої завжди є доволі богато, треба переробити на вино. В найкращому випадку з десерових відмін, у пригожих умовинах можна продати у свіжому стані 60% збору. А що зробити з рештою? Треба переробляти на вино. На жаль, маємо до діла з польським законом про виріб і оподаткування вина, який цю продукцію зовсім унеможливлює. Отже перш усього податок — 1 зл. 26 гр. від літри вина, коли найбільший того роду податок в Европі, а саме в Австрії виносить тільки 10 грошів від літри! В інших краях вагається від 1 до 3 грошів від літри! За ціну нашого податку можна в Німеччині дістати в реставраційнім вагоні фляшку доброго вина! Але в Німеччині нема взагалі податку від вина, бо там уряд зрозумів господарське значіння розвитку винниць. На цьому не кінець. Уявім собі, що господар, який має кусень яру, засадив винницю, погоджується на податок і хоче продукувати вино. По думці закону він обовязаний уладити „приписову" фабрику з 4 (обовязково!) кімнат, мусить мати спеціяльно приписані апарати і начиння, дальше мусить на час продукції удержувати у себе скарбового урядовця, який має контролювати продукцію (не якість, тільки скількість!). Так виглядає „розвиток краєвої господарки", „фронтом до села", „підтягання вгору" і низка інших, на жаль, завжди тільки фраз. Найкращу охоту забиває бездумність і тупий бюрократизм. До цього всього ще одна „цвітка". Здавалосяб, що в таких умовинах перевіз свіжого винограду не повинен стрічатися з ніякими перепонами. Тут маємо до принотування ще один „куріоз". Коли ромунський виноград користується спеціяльною пільговою перевозовою тарифою, для польського винограду вона підвищена... Рік-річно спроваджується сотки вагонів винограду з Ромунії, Угорщини, Греції, Болгарії та інших країв, а водночас дуситься власну продукцію".

Питання без відповідей

у статті проф. Дорошенка. *)

. В закінченні моїх полемічних заміток мушу ще спинитися на деяких „питаннях без відповідей” у статті проф. Дорошенка, що часто переходять у нічим неоправдані колючки як супроти мене особисто, так і супроти Галичини й Галичан, що їх проф. Дорошенко неслушно легковажить. Зроблю се по змозі повно, щоби в належнім світлі виступила моя мнима тенденційність і ніби-то правдива „обєктивність” шановного ученого.

Перецитовуючи в виривках одну частину моєї статті, проф. Дорошенко наводить і те місце, де я кажу, що католицька Церква не лише дозволяє кождому народові жити, як йому Бог призначив, але й наказує любити свій нарід. Коло слова „наказує” шан. учений поставив питайник — мовби я сказав якусь „єрунду”, кажучи по-наддніпрянськи. Можу спарафразувати, чи радше обернути в другий бік слова мого опонента, і сказати, що не знаю чому більше дивуватися: чи крайній тенденційності проф. Дорошенка, чи його незнанню основних фактів про катол. Церкву — одне і друге річ непростима для солідного історика (с. 466). Щоб довго не заходитися, беру знаний загально твір Епископа, Впреосв. Григорія Хомишина, п. н. „Українська проблєма” й читаю там таке:

„Свій нарід любити наказує нам вже природне право. А коли та любов походить з надприродної віри і любви до Бога, тоді вона є чеснотою і то надприродною та має свої надприродні заслуги, таксамо, як кожда инша надприродна чеснота. Так любити свій нарід значить, любити тому, що так приказує Бог, що в тім є воля Божа, що в тім є уподобання Боже, вкінці, що через се зазначується і виконується любов до Бога. Так любити свій нарід значить, любити після засад і вказівок надприродної обявленої віри, любити так, як сего вимагає воля Божа” (с. 7).

„Католицька Церква ведена Христовим життям наказує любити свій нарід” (с. 127).

Се не одинокий вислів католицького Епископа. Хіба проф. Дорошенко знає діяльність Кардинала Мерсіє, що про нього недавно видано книжку й по-українськи; кілько там вказівок на християнський патріотизм якраз з позитивного наказу катол. Церкви! Не шкодилоб познакомитися і з іншими висказами католицьких Епископів, чи націольогів.[1])

Отже, як бачимо, питайник проф. Дорошенка цілком не до річи. Можливо, що професор історії Церкви заключає тут по анальогії до знаної йому науки правосл. Церкви; але як воно инакше в теорії і практиці католицького світа, на се я вказував якраз у своїй інкримінованій статті.

Друга колючка вже особисто проти мене цілком гідна нпр. „Почаївського Листка” й инших „будуючих” творів. Учений історик у формі закиду мені пише, що Єзуїти любі моєму серцю (с. 468). Признаюся до „злочину”, що Єзуїти справді більше любі моєму серцю, як нпр. масони й ріжні лятомізовані круги. Дивно лише мені, як можна в будь-щобудь поважній полеміці вживати таких засобів у цілі компромітації противника? Та вірю в те, що скомпромітований буду, навіть в опінії серіозних православних, не я... Правда, тут крім особистої колючки є ще й ширша, загальна. В полемічнім запалі чи подразненні мій опонент, відповідаючи на мій заміт про виклинання правосл. духовенством гетьмана Мазепи, каже дослівно таке:

„Не буду заглядати далеко, аж у XVIII століття, коли „на горі”, як каже п. Коструба, галичанин Стефан Яворський і вихованець любих серцю п. Коструби, єзуїтів Феофан Прокопович проклинали Мазепу” (с. 468).

Виходить з того, що ніби-то особливу премедитацію до виклинання Мазепи мали: 1) Галичани, 2) вихованці Єзуїтів. Не входжу в те, на якій фактичній основі історик проф. Дорошенко дійшов до таких історіософічних узагальнень, а ствердюю лише: ад 1) його спеціяльну нехіть до Галичан і 2) до Єзуїтів і їх вихованків. Бо факти говорять щось цілком инакше. Православний ревнитель з утіхою находить між виклинаючими Мазепу одного Галичанина й забуває про тисячі Наддніпрянців, православних духовників. Ця погана инсинуація направду обурює, та ще й у людини того стажу, що проф. Дорошенко. Спровокований сим виявляю, що знаю про загалом неприхильне становище проф. Дорошенка до Галичан, особливож до їх ролі у Сх. Україні в 1917—1920 рр., й ніяк не можу зрозуміти того...

А що сказати про закид „єзуїтським вихованкам”? Тут знову проф. Дорошенко забуває про те, що Прокопович се моральна гниль, карієрович і тип крайно негідний.[2]) А инсинуювати Єзуїтам виховання в тім дусі теж не свідчить про хрустальну чистість мотивів, що довели до такого вислову. Невже шан. Професор не знає инших вихованків Єзуїтів і не шанує їх? В якім же світлі ставить він сам себе? Чи не в однім ряді з авторами й редакторами протикатолицьких летючок, переповнених якраз такими „аргументами”? Хіба „єзуїтське виховання” казало Прокоповичеві поповняти всяку гидоту, що він її допускався? Пишу це все з великою прикрістю: направду аж досі не сподівався я таких полемічних метод у шанованого мною проф. Дм. Дорошенка...

Така сама инсинуація, що її з обуренням відпираю, отсе солодко-приманчиве закінчення:

„Що було б, як би у Київі сидів канонічний митрополит, а може й патріярх Української Автокефальної церкви в незалежній Українській Державі? Чи не було б це для багатьох галицьких греко-католиків ще більшою атракцією, ніж за часів Головацького й Наумовича?”

Иншими словами: Панове Галичани-католики! Якої мари вам обстоювати Унію? Чекайте ще трохи, настане православя з канонічним Митрополитом і... повною шкатулою, й ви побіжите самі до Киева! Чогож тепер роздирати ризи? Так же робили ваші предки!

Не знаю, як уважав за можливе написати се проф. Дорошенко. Він звалює тут на Галичан вину за більше або менше продажних апостатів, москвофілів і зрадників своєї віри й нації. Ніхто з поважних Галичан не робив такого генералізування про Наддніпрянців. Тому з обуренням відкидаю се й маю право вважати того рода вихватки за пониження не Галичини й Галичан, а того, хто таких засобів уживає в полеміці.

Треба кінчити отсю найбільше неприємну для мене полеміку з усіх, які доводилося мені колинебудь досі провадити. Мушу всежтаки спинитися ще на двох моментах статті проф. Дорошенка.

Вже на початку своєї статті автор пише про мою статтю, що вона

„відбиває в собі настрої й думки, які останніми часами, на жаль, усе частіше доводиться спостерігати на сторінках певної частини галицької преси, і які виявляють собою дуже різку агресію, наступ на православну Церкву та її духовенство. Ця агресія (до речи — нічим не викликана з боку самих православ. українців) проти церкви, до якої належить принаймні 9/10 усього українсько-

*) Гл. „Нова Зоря” чч. 67, 69, 70.

[1]) Пор. о. В. Василик, Ідея національности в світлі християнства. „Альманах Українських Богословів”, Львів, 1923.

[2]) Гл. хочби остання праця Б. Крупницького, Т. Прокопович і шведи. „Записки ЧСВВ.”, VI, ст. 296—307.

М. КУРЧИНСЬКИЙ

Поміченння з ферій

Про нутро духа нашого простолюддя в одній околиці та нашого інтелігентного жіноцтва.

На феріях був я м. і. і в містині В., де стрінувся з товариством літників. Воно складалося з чотирьох священиків, двох гімназійних учителів і кількох паній, переважно вчительок. Товариство сиділо там два повні місяці. За той час через перший місяць пані пляжувалися, а панове від ранку до вечора (!) грали в карти. В другому місяці ходили вже на прогульки. Ходили аж до втрати сил. Врешті панове ловили цілими днями рибу, а пані читали книжки, позичені в визичальні, яку веде відомий радикальний діяч. Бачимо з того, що пані назагал переводили ферії більш інтелігентно ніж панове.

В неділю панове — за виїмком священиків — лежали в ліжку; пані йшли кілька кільометрів до церкви. В церкві Служби Божі йшли часом і по кілька нараз, неначе в св. Юрі у Львові. А шкода, бо якби були священики між собою переговорили й Сл. Божі правили в відступах, бодай що пів години, то безсумніву й літникам і самим жителям містини булоб се більше на руку й очевидно більше людей моглоби взяти участь у богослуженні. Цікаво, що малощо не кождий священик правив Сл. Божу инакше, з обрядовими відмінами, хоч усі панотці були з львівської епархії! Сам парох відправляв Сл. Божу тиху дуже голосно, євангеліє читав лише по українськи, а проповідь говорив щойно перед кінцевим „Буди імя Господне”. Проповідь була справді популярна, так говорена, що нарід мусів собі її затямити й дуже актуальна, прим. на тему попирання католицької доброї преси і книжки.

На Сл. Божій, хоч містина значна, було всього-навсього ледви половина церкви людей. Зате треба признати, що такого виразу правдивої віри я ще ніде не стрічав, як у тих простих людей, переважно старців і жінок. До св. Причастя приступали зате лиш інтелігенти. В сусіднім селі, як я довідувався, є „єгомосьць”, що „не любить” частого св. Причастя; цікаво, що він Українець, а не москвофіл. Видно, що наказ і припорученння в справі частого св. Причастя, виданий ще мабуть у 1907 р. Свт. Вітцем Пієм X, не дійшов до деяких частин нашого „беренлянду”. А може дехто уважає се... „латинізацією”.

Церква всередині неймовірно брудна й нехарна, хоч має цікаві мальовила й іконостас. На стіні в церкві прибита таблиця в память Маківки. Подібно патріотичні написи, але вже зовсім нецерковного духа, гідні радше читальні, стрічав я у тамошнім костелі. Та костел був повнісенький і, треба се признати, аж світився від чистоти. Зате підчас Сл. Божої в костелі молодь вела основний флірт, а проповідь була дуже слаба, як на інтеліґентів-слухачів. Бо в костелі не було властиво напливових робітників, що становлять там більшість парохіян; костел заповнили всякі „гарцерки” й инші літники, майже самі жінки. Посіщення костела мало отже більше „традиційний” характер, навіть патріотично-маніфестаційний, поверховний, а не випливало з глибини серця, як у нашім випадку. Всетаки і така „традиційність” краща від лежання в ліжку наших інтеліґентів — саме в неділю! Гарцерки співали так жахливо, що вже таки краще слухати „сладкаго пінія” наших дяків. Під самим костелом будують величавий дім „Товаржиства Школи Людовей”. Сей дім прислонить від фронту сам костел, та тут се „цо іншеґо”. Ще одно можна було завважати в костелі: народ був там переважно молодий, властиво в більшости ще діти й дорастаюча молодь. Натомість у нашій церкві побожні міряни се були або малі діти, або старі люди. Середини: парубоцтва, дівчат і молодих подруж мало. Що жінки не мають богато часу й мусять пильнувати хати і в неділю — зрозуміла річ, особливо, коли до церкви є 4 км. Та чому нема мужчин, парубків і дівчат?

Отже їх відриває від церкви поганський націоналізм. Якраз тоді, коли в церкві була відправа, на вигоні біля ріки дівчата вели вправи з дорослом: підготовлялися до пополудневого фестину. Цікаво, що вправи були вже зовсім міські: відбиванка, вправи вінками до спі-

го народу, до такої міри шкідлива з погляду інтересів духовної й культурної єдности цього народу, що давно вже пора звернути на це належну увагу і дати цій агресії певну одсіч" (с. 465—466).

Як та „певна одсіч" виглядає, читачі мали нагоду бачити вже з попереднього. Тут найінтересніший підхід до справи проф. Дорошенка. Він не входить у мотиви, для яких виявляється отся „дуже різка агресія", ні не наводить, хто й де її управляє, — а шкода. Мотиви сі такі: поборювання релігійного заблудження наших розеднаних братів з любови до Бога й до наших ближніх. Щоб така праця і в імя таких ідеалів мала бути шкідлива, на се хіба ніхто з тверезо думаючих людей не пристане. З другого боку мотиви проф. Дорошенка не мають нічого спільного з нашими. Він дивиться лише на земні цілі і справи („духова і культурна єдність"), не входячи в питання віри і правди. З того, що $^{9}/_{10}$ Українців належить до правосл. Церкви, ще не виходить, що й $^{1}/_{10}$ католиків має туди прилучитися, як того „для святого спокою" бажає собі проф. Дорошенко. Типовий східний пасивізм, навіть не в дусі українського православя, або взагалі дивний погляд! Хіба нпр. у Китаю тому не треба провадити християнської місійної діяльности, що більшість — погани? На се чейже не згодяться й православні однодумці проф. Дорошенка.

Інша річ — справа правильности нашого становища з погляду догматичного й історичного. З природи річи не можу полемізувати з шан. ученим на догматичні теми, бо се й не потрібне: ті справи вже давно вияснені на користь католицизму. Йде лише про історичний бік питання: чи ідея, що її пропагує „певна частина галицької преси", себто католицька преса в Галичині, слушна з історичного погляду, чи ні? Чи була позитивним явищем у нашій історії Унія, або бодай наближення до католицизму нпр. могилянського православя? І чи навпаки, сьогоднішнє, чи з XIX — XX ст. православя, було корисним для нашої нації? Не маю змоги входити тут у се широчезне питання й відсилаю читача до праць Степана Томашівського, особливо до книжки „Церковний бік української справи" (1916); зазначу лише, що кождий, хто бодай трохи знає історію Церкви в Україні, бачить, що наближення до католицизму й єдність з ним оживляли й оживляють й нашу Церкву й націю, віддаленняж від католицизму було їх занепадом.

Католицька Церква має ще й ту заслугу, що виховує громадянство, доводить його до суспільної повнолітности; православя натомість всюди підчинюється державі. Виходить се останнє вже хочби з засади автокефальности прав. Церкви, браку такого морального й фактичного центру, як у католиків Апостольська Столиця. Тому в практиці легко поневолити автокефальну Церкву політичною силою, а неможливо поневолити вселенську, католицьку. Тому не лише Москва поневолила була навіть морально українську православну Церкву, але зробить се скорше чи пізніше й будуча українська влада з „канонічним митрополитом у Києві". А се не ідеал Христової Церкви!

Чи може в історії було інакше? Чи я писав і тепер пишу неправду? Тож послухаймо, що каже в своїй полемічній статті сам таки проф. Дорошенко:

„Кожному відомо, що становище українського духовенства в російській імперії було сугубо важке власне в звязку з специфічною політикою Росії в церковній справі. Вже не кажучи про загальне становище православія підпорядкованого владі світській і зведеного до ролі знаряддя тої влади, політика російського уряду прямувала до того, щоб зробити церкву знаряддям русифікації України" (с. 468).

Далі слідують приміри, що Москві се справді вдалося. Виходить отже, що хіба історично не оправдала себе в нашій історії правосл. Церква. Колиж не переконує історія, то погляньмо на сучасність. Сьогодні маємо правосл. Церкву й у СРСР і в Польщі, й гр.-катол. Церкву в межах Польщі й поза нею, на еміграції. Бачимо національну ролю одної і другої. Напевно цікавитеся сим і Ви, Пане Професоре Дорошенку! І невже Ви, історик і Українець, справді — після розваги — вважаєте правосл. Церкву за позитивний чинник у нашій історії й сучасности, а гр.-катол. за шкідливий? Невже справді, Пане Професоре?

На сім кінчу. Полемічні статті, очевидно, не можуть бути систематичним, позитивним викладом. Таким м. ін. займаюся і я в відношенні до ролі католицизму, зокремаж Унії, в історії України. За перо для полеміки беру нерадо. Колиж всетаки доводиться, то се справляє мені прикрість. Не тому, що противники атакують мою особу; можу служити їм за ціль при стрілянні; а прикро мені тому, що так тяжко приймається правда, що так прикро відкидають святу справу.

Теофіль Коструба.

Напад на Дм. Паліева

„У. Вісти" в ч. 209 пишуть: В неділю пополудні відбувався на майдані С. Б. Сокільський Попис Львівської Округи, влаштований у память 750-ліття смерти володаря Галицької Землі, кн. Ярослава Осмомисла. На цей попис прийшов і провідник ФНЄ Дмитро Паліїв. Коли після попису провідник вертався в товаристві ред. Катамая, на вулиці Стрийській приступив до них якийсь тип, який назвав себе Федоруком чи Федорчуком, членом „групи Голосу". Цей тип заявив, що „Українські Вісти" обидили „групу Голосу" тим, що помістили вістку „Гром. Голосу" про те, що „Голос" є на петлюрівськім хлібі й намагався чинно зневажити Д. Паліева. Провідник був на те приготований і вимірив собі сатисфакцію змісця, після чого кинув напасника до паркану. Але виявилося, що „герой" не був сам. У тому моменті прискочило яких 6—7 його спільників і намагались побити провідника і ред. Катамая. Нападені відборонились від „героїв" при помочі громадян, що верталися з майдану Сокола. — До сеї інформації „У. В." можна замітити ось що: Нема сумніву, що аргументи ножа, кола або пястука в політичній боротьбі заслугують на рішучий осуд, без огляду на те, проти кого звертаються. Суспільність, у якій закорениться таке поведення, може дійти до того, що скінчиться в ній всяка політична свобода думки й рішатимуть боївки — та побої, чий погляд „лучший".

Цікавий процес

за половину середмістя Варшави.

Іменем Згромадження ОО. Місіонарів варшавський адвокат Надратовский вніс позов проти громади столиці Польщі Варшави за половину її середмістя. Річ в тім, що згаданий Чин в часах перед розборами Польщі і потому займався добродійною акцією на велику міру. Отже зі всіх сторін одержував значні жертви. В тих часах прийшов він в посідання великих теренів від теперішньої вул. Травгута аж по вулицю Святохрестну і площу Наполеона. Крім того мав той Чин ґрунти, на яких тепер є вулиці Маршалківська і Новоґродзка. По році 1863 Росія сконфіскувала Чинови ті маєтки за те, що він збирав жертви на повстання й укривав повстанців. Сконфісковані терени перейшли на власність міста.

ву й т. п. Зновже по дорозі до церкви стрічав я хлопців, які в гуртках читали на голос „Самоосвітника" (націоналістичний часопис, що пропагує самоосвіту, конкуренція радикальної „Самоосвіти"). По хатах скрізь на місці давніх св. образів або поруч них усякі національні образи, переважно видання „Української Культури". Образи святих часто без рямок, натомість образи Шевченка, Франка, Крут і т. п. в рямах за склом.

По дорозі до церкви в присілку С. стрінув я величаву поверхову будівлю з білого каменя; з вигляду зовсім подобала на костел. Отже се будують читальню „Просвіти" в присілку, де всього 76 чисел і чотири пари коней на ввесь присілок; люди возять там снопи ручними візками. А проте здобулися для національної ідеї на таку величаву будівлю, що навіть у Львові ніяка читальня „Просвіти" такої не має! Виходить, що наш селянин не такий „матеріяліст", як його деякі малюють; лише треба вміти викресати в його душі той ідеалізм. І націоналісти се вміють робити, бо хочуть; католики волять... грати в бріджа і потім казати — „е, хлоп — матеріяліст"...

І тут і в ще кількох містинах, скрізь стрічався я зі старим способом душпастирства. Я називаю його „пасивним". Переважно священик сидів на плєбанії або в церкві (звичайно в неділю) й тут вичікував на вірних. Хто прийшов, то добре, а не прийшов, то друге добре. Та як відомо, є вже новочасний душпастир, прим. такий парох Берліна, бл. п. о. Зоненштайн. Він не ждав на своїх парохіян, а ходив по них сам, пізнавав їх у їх домах і трактував індивідуально як людей, а не наче якісь фіґури на шахівниці. Від бл. п. о. Зоненштайна приняли вже в нас „картотеки парохіян", де кождий парохіянин має своє місце, де є опис його родини, матеріяльних і духових відносин і т. п. річей, потрібних для правдивого душпастиря; але „рухомого душпастирства" я ще не стрічав у нас, ані не чув про нього. Коли священики не заходять до парохіян, то се причиняється до зляїцизування парохіян. Не винні тому націоналісти, бо вони хіба моглиб бути приміром тої горячости, про яку згадує Апокаліпса (3, 15 і сл.). І тут, в нашім випадку, націоналісти-погани були горою, бо прецінь католики не видають уже віддавна ні порядних дешевих святих образів, ані не було в церкві оголошення про парохіяльну бібліотеку, ні не занявся ніхто кольпортажею католицької преси і книжки, ні не було секції католицького товариства для молоді, ні нема врешті й досі спеціяльного видавництва католицьких самоосвітніх книжок, не згадуючи вже про часопис для тої ціли. (А націоналістичний „Самоосвітник" живо редагований і бе 13.000 примірників накладу!) Чогож дивуватися, що беруть верх націоналісти згл. радикали, як ми нічого не робимо? А спитатиб іще: чи націоналісти згл. радикали мають у своїх руках таку змогу видавати й такий організаційний апарат, як ми, католики?... Не диво отже, що наповнив церкву щойно... зливний дощ.

Наповнив людьми церкву дощ, та не заповнить дітьми українських хат поганський націоналізм: люди в селі не мають (властиво: не хочуть мати!) більше як одно-двоє дітей. Молодіж обох полів „любиться" між собою, по придорожніх деревах вирізують в українській мові сороміцькі написи. Але ті, що між собою „люблятся", нераз по кілька літ не женяться з собою; вони женяться з ґрунтом, особливо ті, чиїх нивки з собою близько. Хоч господарі там заможні, бо крім хліборобства працюють іще в тартаках і до того торгують овочами, то діти ходять на-пів голі й у літі не мають в чім піти до церкви, бо мають лиш одіж на зиму! Коні виголоджені, з повїданими в тіло ґедзами, наче жидівські шкапи, так немилосердно биті батоґами, аж батоги ломляться. Пси також биті й такі виголоджені, що ходять по виходках і їдять кал; і то навіть пси кількадесять моґрових ґаздів! Нарід дуже амбітний і національно добре освідомлений: скрізь у ґміні українські надписи на урядових будинках і по дорогах, повно кооператив і читалень. Та чогось у тійже самій кооперативі, яка йде зовсім добре, кіт такий виголоджений, що навіть у Жидів такого я не бачив. Сорокморґова ґаздиня не дає молока дітям на сніданок оправдуючи се тим, що „нема, бо пани зїли"!... (Д. б.).

Націоналізм в СССР

Як він будиться у звязку з роковинами історичної слави царської Росії.

На день 125-их роковин славної битви під Бородіном старанно відновлено дорогу з Москви до села Бородіна (120 км.). 6 вересня рушили на Бородінське побоєвище прогульки червоноармійців та школярів. Для воєнних учасників прогульки на самому Бородінському побоєвищі начальник воєнно-історичного відділу полковник Подгурський відчитав доклад про битву 26-го серпня 1812 р. (після ст. ст.). По словам учасників прогульки, памятники на Бородінському побоєвищі назагал відновлені. Тільки надпис на гранітному постументі в селі Горки в дечому змінений. Новий надпис виглядає так: „Відси фельдмаршал Михайло Іларіонович Голєніщев-Кутузов проводив військами в битві під селом Бородіном 26 серпня 1812 р.“ (пропущено титули). Всетаки державний (царський) орел на верху памятника збережено. Приведений до ладу і збудований Французами в 1912 р. (в часі святкування сотних роковин) обеліск у місці, де стояв полевий намет Наполеона. Давний надпис на тім обеліску (по французьки): „Погибшим великої армії 5—7 вересня 1812 р.“; на французькім обеліску величезний, позеленілий за 25 літ, наполеонський орел. Деякі надписи на братських могилах показалися незрозумілими червоним командантам. На могилах тих, що погибли при обороні Шевардинського шанця й Семеновських редут (флешей *) згадується нпр. „піонірів“. Полковний Подгурський вияснив, що саперів називали раньше „піонірами“. 7 вересня з Москви й Можайська товпами рушили паломники до Бородіна. Автобуси треба було здобувати приступом. Окремі поїзди з Москви були виповнені вщерть. За дня зібралося на Бородінському побоєвищі поверх 10 тисяч людей. Люди товпами, гідно й мовчки ходили від памятника до памятника, від одної братської могили до другої. Богато відвідувало відкритий саме 7 вересня в селі Бородіно музей битви. В музеї особливу увагу звертали картини Бородінського бою кисти Верещагина й Рубо. З історичного горбка, на якому стояла 125 літ тому батерія Раєвського, передавали радієву авдицію. В Петербурзі назначено на день 7 вересня жалібне зібрання в колишній великій конференційній салі Академії Наук. На нім відбулися виклади про Бородінський бій.

Все те виразні признаки пробудження російського націоналізму, який незабаром зачне сильно впливати на відносини також поза кордонами СССР.

*) Полеве, часове укріплення, місце оточене ровом і валом.

Масарик на пражськім замку

В пятницю вечером тлінні останки президента Масарика перевезено з замку Лани на пражський замок. Домовину зложено на катафальку і прикрито державним прапором, до якого припнято всі чотири чехословацькі військові відзнаки. Здовж цілої 40-кільометрової дороги з Ланів до Праги населення утворило шпалір. Від границі Праги жалібний похід супровожав відділ кінноти. На вулиці міста вилягли безчисленні маси народу. На подвірі королівського замку очікували на жалібний похід президент Бенеш в окруженні найвисших достойників та відділ чеських легіоністів в історичних строях. Тіло пок. през. Масарика зложено в колюмновій салі замку, де від суботи рано пращають президента-освободителя маси народу. Коло домовини зложено вже тілько вінців і квітів, що в найблизчих салях замку забракло місця для них. До Праги прибула така маса людей з цілої держави і заграници, що оповіщено відозву, не приїздити тепер до столиці, бо вона не може помістити гостей з провінції.

Прояв розкладу

В головнім Банку Греції в Атенах вломники забрали 18 міліонів драхм. Увязнено коло 300 осіб. Злочинців викрив один слюсар. Він зізнав, що у нього замовив дуплікати трьох ключів якийсь гарно одягнений пан. Коли з ним сконфронтовано увязнених, він показав того пана. Був се головний контрольор ограденого банку, Ставрос Гатос. Він подав як свого спільника славного в Атенах гінекольога, Николая Дулгеракіса. Зізнання його були правдиві, бо у них знайдено 17 міліонів з украдених грошей. Таким чином перед здивованим світом картина розкладу інтелігентної верхівки Греції.

Лікарський фейлетоник.

Здорові зуби

Чому їх мали люди камяної доби, а тепер не мають?

На послідному міжнародньому конгресі дентистів подав німецький вчений проф. Ойлер (Бресляв) свої дуже цікаві досліди над черепами з молодшої камяної доби. Сі черепи знайдено на Шлесвку. При помочі сегоднішніх новочасних метод можемо собі докладно представити, як тоді, перед 4000 літами, люди нездужали на зуби. Для необізнаного висновок просто дивний, але наука була до сего приготована. Досліди переведено над 1589 постійними та 138 молочними зубами. Стверджено, що 1,7% постійних зубів а з молочних зубів лише 0,7% нездужало на порохницю зубів. На тім-же Шлеську, як і переважно в решті Німеччини, 95% всего узублення випадає сегодня у дітей і дорослих з причини порохниці зубів. Сегодня на 100 людей нездужає на зуби 95, тоді на 100 людей був округло хорий один. Якже дійшло до того нечуваного зросту порохниці зубів? Винне тут невідповідне відживлювання, що з розвитком цивілізації ставало щораз більше невідповідним. З останків відшуканого харчу знаємо, який був той харч людей камяної епохи. Тоді нпр. вживали як хліба продукту з пшениці й проса, що його пекли у формі пляцка. Він був незвичайно твердий. Крім молока, яєць та сира люди їли тоді передовсім чісник, горох, фасолю і корінці. З овочів були тоді малини, суниці, свого рода боз і ягоди. Мід заступав тоді цукор. Збіжжа мелено ручно на камені при помочі другого каменя і його перероблювано не викидаючи з нього полови. Бачимо отже в камяній добі твердий хліб з повним зерном, молоко, свіжу городовину, корінці та овочі. А сегодня: виполокана, невідживна городовина, мягкий, білий хліб з замілко вимеленої муки. І тут саме причина всього лиха. З кінцем вчасної камяної доби коли горнець до варення почав уже своє панування, коли кипяток забрав городовині те, що в ній найбільш поживне, коли зерно забогато вимелене давало муку пересіяну і питльовану, тоді саме почався побідний похід порохниці зубів. Висновок простий. Мусимо знов вернутися до відповіднішого відживлювання. У свіжій городовині й овочах треба шукати потрібної скількости вітамін, їсти повновартісне зерно. Тільки тоді зможемо усунути одну з найважніших причин порохниці зубів. Очевидно, кілька літ не направить сего, що попсували тисячеліття. („Натур у. Культур“, 8).

Відозва

На ратунок нашій академічній молоді.

Свідомість великої небезпеки змушує нас кликати все українське громадянство на рятунок нашій академічній молоді. Всі знаємо, що без сталого припливу молодих людей з високою освітою грозить нам занепад усіх ділянок нашого національного життя та що вслід за тим мусівби прийти упадок української нації на рівень безпомічної етнографічної маси. Всі знаємо, що без кадрів молодого дорасту власної освіченої інтелігенції нація пересталаби бути новітньою нацією і не моглаби бути творцем своєї кращої будучности. Знаємо і те, які перешкоди зустрічає наша академічна молодь у своїому поході на вершини знання і що ті перешкоди дуже часто переростають сили тої молоді й нищать її або спиняють на половині дороги. Українське громадянство може усунути богато тих перешкод. Темна і холодна хата, невідповідний харч, брак опіки в недузі й брак грошей на вписові та іспитові оплати це ті буденні перешкоди нашої академічної молоді, що українське громадянство мусить усувати. Це наш національний обовязок і ніхто зі свідомих Українців не може від нього відмовитися. Не тільки тут в краю, але і там далеко за океаном всі Українці повинні взяти на себе цей обовязок. Не тільки наші установи, але й кожда приватна одиниця мусить прийти з допомогою нашому найбіднішому студенству. Спільним зусиллям допоможемо нашій молоді досягти високого рівня освіти, даючи їй можливість з відповідними силами і з високою думкою станути колись у проводі нації. Грошеві жертви на ту ціль прохаємо пересилати Краєвому Комітетові Допомоги Українському Студенству, що повстав у висліді консолідації всіх допомогових гуртків, на його конто в „Пром-Банку“, Львів, ул Гродзіцких 1 складанками ПКО 506778 на рахунок ч.: 140 та в „Центробанку“, Львів, ул. Третього Мая 15 складанками ПКО 503267 на рахунок ч.: 13070. Усі давніші пожертви просимо теж спрямовувати на подані конта. Закордонну пресу прохаємо цей заклик передрукувати. — Краєвий Комітет Допомоги Українському Студенству. — Слідує 25 підписів.

Лярго Кабалеро грозить Европі

У французькій правій пресі викликало велике обурення інтервю, що його уділив представникові „Матену“ б. еспанський премієр, тепер делегат на зїзд професійних інтернаціоналів у Парижі, Лярго Кабалеро. Він заявив, що коли Союз Народів не рішився-б на енергійне ділання в користь республиканської Еспанії, то еспанський (червоний) уряд звернеться до обох Інтернаціоналів з домаганням, щоб у своїх краях повели безпосередну акцію (аксіон діректь), яка змусилаб уряди демократичних країв до боротьби з фашизмом.

Нові видання

Теофіль Коструба: **Пресвята Богородиця Цариця України.** У 900-ліття віддання в її високу опіку українського народу князем Ярославом Мудрим. Львів 1937. Накладом Марійського Т-ва Молоді. Ст. 36. Формат: 16.6 × 12 цм. — Книжечка заслугує на якнайбільше поширення.

Андрій Чайковський: **Перед зривом,** історична повість з передмовою Гр. М. Лужницького. „Українська Бібліотека“ ч. 55. Видавець Іван Тиктор. Львів 1937. Сторін 128, формат 12.5×17.3 цм.

Публій Корнелій Тацит, **Аннали або Літопис від скону божественного Августа.** Книги I—III. Переклад і вступне слово про Тацита А. Бойковича. Станиславів 1935. „Універсальна Бібліотека“, ч. 4—5. Форм. 165×103 мм., стор. XXVIII + 2 іл. + 22 + (3). Ціна 1 злотий.

Переклади з грецьких і римських авторів на рідну мову то одна з найконечніших підстав національної літератури. В нас є мало тих перекладів. Виказ їх, поданий при праці Тараса Франка „Нарис історії римської літератури“, 1921, стор. 197—204 (лише римські автори), доказує, як їх дуже мало, а головно як хаотично, без усякого пляну видавано сі переклади. З пізніших перекладів треба згадати хіба Вергілієву „Енеїду“ (пер. М. Білик, вийшли книги 1—6 у Стрию в 1931 році) й недавно отсей переклад Тацита „Анналів“. Правда, в рукописі лежить іще богато перекладів пера пок. Ілляріона Огоновського, але вони, нажаль, не видані досі. Щодо перекладу Тацита, то треба його щиро привитати. Маємо покищо три перші книги, отже лише початок. Треба надіятися, що перекладчик подасть повний переклад книг, які збереглися. В „Анналах“ маємо м. ін. одну з найстарших — поза Євангеліями — згадок про Ісуса Христа (буде в дальших книгах). Лише на будуче требаб побажати на адресу перекладчика, щоб більше дбав про мову. Нпр. він постійно передає присудок іменниковий у називній формі, зам. орудній (номінатівус зам. аблятіва), що добре в латині, а разить в українській мові. Далі слід булоб не вживати таких форм, як „обмежився припоручити“ (21), „установлений від Авґуста“ (23), „отці жовніри“ (26, отці се духовники!), „війни домашні“ (48) зам. домашні війни, „по тій причині“ (49) і т. п. Складня в перекладчика взагалі занадто латинська, як се клясично малює I 24: „Чутки проті події, хоч як Тиберій був замкнений у собі і тим більше скритий, чим сумніше було його положення, спонукали його післати...“ Слова, подані розбивкою, повинні стояти коло себе. Але се дрібнички, які легко при дальших книгах направити. Головне те, що маємо перший український переклад Тацита і можна лише бажати якнайскорішої появи докінчення. Зовнішна форма книжечки чепурна, друк старанний, помилок мало, а ціна низька. Отже „Аннали“ повинні знайти богато читачів!

Т. К.

Вже вийшов з друку

НАЙСТАРШИЙ — НАЙДЕШЕВШИЙ І НАЙБІЛЬШ УЛЮБЛЕНИЙ КАЛЄНДАР

МІСІОНАРЯ

НА РІК 1938.

Богатий і ріжнородний зміст — численні ілюстрації на крейдянім папері — цікавий додаток для найменших. 133 сторін друку. Ціна 75 гр., з почтою 1 зл. — При більших замовленнях почту оплачує Видавництво ЧСВВ в Жовкві.

З РЕЛІГІЙНО-ЦЕРКОВНОГО ЖИТТЯ

Євангеліє на празник св. Матея. По перше розважте, як наш Господь повний радости у св. Дусі отсими словами звертався до свого небесного Отця (Мат. 11, 25): „Величаю Тебе, Отче, Царю неба і землі, що Ти се (високі правди Євангелія) скрив перед мудрими і розумними (сего світа), а обявив се маленьким“. Вчися, моя душе, тут подивляти і почитати дивні дороги Божої мудрости, яка все протиставиться гордим і дає свою ласку покірним. І тому усувається і усуває та скриває свої правди перед тими, що надулися своєю власною мудрістю, яка є тільки глупотою. А свої тайни обявляє Господь малим і покірним, наповняє їх душі своїм небесним світлом і в них та через них довершує своїх найбільших чудес. Се бачимо на апостолах Божих і знаходимо скрізь, що покірні і прості були в Божих руках знарядами всіх великих діл, якими Бог спричиняв навернення й освячення душ. О, прославлене нехай буде його імя на завсіди, що йому подобається показувати свою могутність у слабих посудинах і вибирати погорджених сим світом до засоромлення нашої гордости! О, навчи мене, Господи, мій Боже, бути все малим і покірним.

По друге розважте, як приязно запрошує нас до себе наш Господь в тім самім Євангелію, кажучи: „Прийдіть до мене всі втомлені й обтяжені й я вас покріплю“. Ах, ми всі втомлені в сій долині сліз. „Дні світа сего короткі і злі, повні гризоти і біди: чоловік сплямлений численними гріхами, спутаний численними пристрастями, мучений богатьома побоюваннями, непокоєний богатьома клопотами, часто зводжений непотрібною цікавістю, збаламучений богатьома марностями, окружений численними блудами, пригноблений богатьома клопотами і трудами, атакований богатьома покусами“ (Тома Кемпійський). І чи се не називається бути втомленим і тяжко обтяженим? Так, „тяжке ярмо лежить на дітях Адама від того дня почавши, коли вони виходять з материнського тіла, аж до дня, коли вони будуть похоронені в землі, матері всіх нас“ (Екл. 40, 1). Який одначе є спосіб проти всіх тих лих? Мусимо спішити до Христа і він нас покріпить, він нас потішить і скріпить. Мусимо взяти його ярмо на нас, а він нас спасе від неволі гріха і сатани. Він нам облекшить всякий тягар. Він нам дасть побіду над нашими пристрастями і покусами. І ми знайдемо спокій для нашої душі. Бо його ярмо солодке і тягар його легкий.

По третє розважте, що наш Господь запрошує нас вчитися від него, його взяти собі за нашого учителя і стати його учениками. Яка велика честь для нас мати за вчителя Сина Божого, що зійшов з неба! Але чого ми повинні учитися від такого великого учителя? Чи ми повинні вчитися від него створити небо і землю? Або кермувати і рядити цілим світом? Або чи повинні ми вчитися від него творити ріжні чуда і воскрешати мертвих? О, ні! Ми повинні від него вчитися бути лагідними і покірного серця. Щоб нас того навчити, на те зійшов цар неба до нас. Коли ми его навчимося, знайдемо певний спосіб проти всіх наших лих. Ніхто крім него не міг нас того навчити. Навіть колиб ми могли збудити мертвих, то й се на ніщо нам не придалосяб, колиб ми не вміли бути лагідні і серцем покірні та якби ми не вміли погамувати нашої пристрасти і нашої гордости.

Постанови собі, моя душе, відтепер йти за тими приязними закликами і запросинами твого Господа і Бога як найвірніше і спішити до него та служити йому з цілого серця. Щоб ти могла при помочи його ласки стрясти зі своїх рамен тяжке ярмо світа, мяса і діявола, а зате взяти на себе його легке ярмо і спочити завше в Бозі.

ПОЛІТИЧНІ ВІСТИ

УКРАЇНСЬКА ПОЛІТИЧНА ЕМІГРАЦІЯ внесла до Союзу Народів меморіял, що відмовляє Совітам права репрезентувати перед Союзом Народів Україну та домагається привернення давного устрою на Україні. Крім того українська політична еміграція запротестувала перед сиґнатарями договору в Ніоні проти участи большевицького делеґата в ніонській конференції, бо СССР став чорноморською державою лише через завоювання України, Дону, Кубані та Грузії.

В ПОЧАЄВІ відбулося 10 с. м. в день відпусту св. Йова велике зібрання, на якому посли Скрипник, Тимошенко і сен. Маслов виголосили реферати про сучасне положення православної Церкви в Польщі. Після того принято резолюції, де в різкій формі осуджено політику митр. Дениса і православного епископату в Польщі, поставлено домагання негайно скликати церковний Собор і візвано церковну владу не робити перешкод у відмосковлюванні православної Церкви на українських землях.

„ЗВРОТ“, орган фронту Морж, має бути перенесений з Катовиць до Варшави і від жовтня с. р. має бути щоденником.

ЦЕНТРАЛЬНИЙ ВИКОННИЙ КОМІТЕТ РСФСР звільнив зі становища народнього комісара справедливости Криленка і назначив на його місце Антонова-Овсєєнка, дотеперішнього совітського консуля в Барсельоні.

„ФЕЛЬКІШЕР БЕОБАХТЕР“ звідомляє з Лондону, що команданти англійських і совітських кораблів на Середземному Морі дістали вже наказ обстрілювати й топити кожде підводне судно, що напалоб на торговельний корабель якої-небудь національности з виїмком еспанської.

РІББЕНТРОП, німецький амбасадор в Лондоні, має уступити з того становища. На його місце має прийти німецький амбасадор при Ватикані фон Гассель. До Риму має бути перенесений фон Папен, дотеперішний посол у Відні.

АНҐЛІЯ І ФРАНЦІЯ рішили занехати виконування морської контролі при берегах Еспанії, виходячи з заложення, що кораблі, заняті виконуванням неінтервенційної контролі, повинні бути ужиті до поборювання піратів на Середземному Морі.

В ПАРИЖІ викрили тайну орґанізацію „Каґулярд“ крайно правого напрямку. Члени орґанізації були зорґанізовані майже на військовий лад, мали скоростріли, ґранати і т. п.

В ЖЕНЕВІ на засіданні Ліґи Народів міністр загр. справ Іден виголосив промову. В ній сказав м. ін., що критична міжнародна ситуація приневолює Анґлію й інші народи до великих зброєнь.

ВИБОРИ ДО РАДИ СОЮЗУ НАРОДІВ відбудуться с. тижня. На три вільні місця зголошено чотири кандидатури: Туреччини, Персії, Еспанії й Перу.

В НІОНІ підписано додатковий договір, який запевняє „поміч і оборону“ всім торговельним кораблям нападеним літаками або кораблями, з виїмком підводних суден. Се не відноситься до кораблів, що пливуть під еспанським прапором.

АСТУРІЙСЬКІ АНАРХІСТИ проголосили Астурію незалежною державою, зірвали звязки з Валенсією та зорґанізували директорію з членів „іберійської анархістичної федерації“. Нова директорія наказала увязнити штаб північної червоної армії та совітських військових спеціялістів і розстріляти всіх професійних старшин.

КОЛО ПРИСТАНІ ХІХОН в Еспанії літак невідомого походження збомбардував британський контрторпедовець „Фірлес“.

ВІЙНА В КИТАЮ коштує Японію детепер 556 міліонів ен.

НОВИНКИ

В 750-ліття смерти Ярослава Осмомисла Сокіл-Батько влаштував в неділю 19 с. м. окружний сокільський показ. Участь в ньому взяло коло 450 членів (ок) львівської сокільської округи. На програму показу зложилися вправи вільноруч дівчат, танки, вправи на дручках, поруччах, вежі і т. п. Всі точки були виконані бездоганно. Публики було 2.000, переважно молодшої.

У Крилосі приступила Управа Столових Дібр Митрополії до прикривання фундаментів княжої катедри на зиму, до часу підняття дальших робіт у черговому році.

В „Католицькім Домі" в Варшаві відбулася 13 і 14-ого конференція Епископату Польщі, в якій взяло участь 30 епископів. Темою нарад була розбудова Католицької Акції, наладнання паломництв, активізація організацій молоді та деякі застрашаючі прояви в суспільнім житті. В першому дні нарад брав участь папський нунцій.

У Львові, завдяки стараннням Впреосв. Митрополита, відкриють з днем 1 жовтня 1937 р. в бувшому Академічному Домі при вул. Супінського 21, християнський інтернат для студіюючої молоді. Зголошення приймає Управа при вул. Супінського 21. До прохання треба долучити поручення о. пароха, згл. катехита, та одної з місцевих установ. Докладніші інформації появляться незабаром в пресі.

Президент РП на внесок міністра освіти заіменував в самім Львові 9 нових професорів високих шкіл (університету, політехніки й ветеринарійної медицини). Іменування одного одинокого професора української літератури дальше нема.

З початком нового академічного року має вийти розпорядок у справі платности чесного. Сплата чесного буде розложена на три рати. Крім того будуть запомоги й беззворотні позички.

У Львові відкриють з початком жовтня с. р. велику летунську фабрику. В звязку з тим прибула до Львова комісія експертів, щоб запізнатися зі станом дотеперішніх робіт.

Книгарня Наукового Т-ва ім. Шевченка у Львові зголосила в поліції крадіж 1.200 зл.

Тернопільська шкільна округа одержала 13 нових шкіл з 70 шкільними салями. До вжитку віддано 30 нових саль.

В Борщівщині появилася пошесть червінки. Є кілька смертельних випадків. Власти розліпили оголошення з поученням для населення, як поборювати сю хоробу.

Надужиття в польській студенській організації „Братня Помоч" при львівськім університеті виносять 5.000 зл. Університетські власти зробили донесення до прокураторії проти Роберта Штекера, члена харчевої комісії в кухні тої організації.

В Варшаві арештували Яна Кушту, куратора богатьох інституцій. Займаючи становище куратора, Кушта допустився цілого ряду великих грошевих дефравдацій.

В Яновицях під Тарновом арештували Карла Регеца, заступника голови „Пясту" в Тарнові.

Гумор. — Кельнер! Що значить „курка а ля Рентген"? — Мяса не видно, тільки самі кости.

Варшавський апеляційний суд проголосив присуд у справі Юдки Хаскелевича, вбивника вахмистра Буяка. Смертний присуд замінено на досмертну вязницю.

Варш. мін. справедливости готовить проект новелі до розпорядку президента Польщі про охорону льокаторів і про обнижку комірного. Льокалі одно- і двокімнатні ся охорона обіймає ще рік.

В Глибокому, 200 км. на північний схід від Вильна, мають побудувати нову радіостацію. Завдання нової радіостації: поборювати большевицьку пропаганду з Минська.

З Москви звідомляють, що комісар внутрішніх справ Єжов видав урядникам ГПУ нові приписи в справі рішучого поборювання релігійних настроїв населення. Перш за все приказав прослідживати як найточніше всякі промахи духовних проти комуністичного світогляду. Кожде поборювання безбожницької акції каратимуть негайним закриванням церков.

До Риги надійшла вістка про схоплення сина Сталіна, 12-літнього Василя. Хлопця схопили у хвилі, коли вертався зі школи до помешкання на Кремлі. Син Сталіна користувався великою свободою та брав активну участь у працях комсомолу. Здогадуються, що схоплення сина Сталіна доконали опозиційні круги, які в той спосіб хочуть приневолити Сталіна до деяких уступств. Йде тут передовсім про зломання Сталіна, що дуже привязаний до свого сина.

У СССР арештували кільканацятьох рабінів за те, що відправляли новорічне богослуження. 21 жидівських кагалів на Білоруси розвязали і їх божниці призначили на публичні ціли.

„Ленінградзкая Правда" жалується на надмірне число шинків у Ленінграді. Більшість тих шинків лежить біля районних совітів і шкіл. Всі вони відкриті цілу ніч та повно в них ріжного шумовиння.

В Чехословаччині вийшло друком в 1935 р. (за 1936 р. статистики ще нема) 7.678 книжок. З того числа припадає на: чеські й словацькі книжки 5.159, німецькі 999, мадярські 172, підкарпаторуські 20, російські 45, українські 18, польські 18, лужицько-сербські 2, латинські, романські, англійські та ін. 166. Мап видано 75, нот 886. На чеську або словацьку мову переложено 593 творів, в інших мовах було 100 перекладів.

В м. Топец (Чехословаччина) вибухла пожежа, що в короткім часі знищила ціле село. Згоріло 120 мешкальних домів, костел, школа й рільнича кооператива. На місце пожежі прибуло 30 пожарних сторожей та відділ війська, одначе всі їх зусилля показалися безуспішні.

У Відні вибухла пожежа в будинку „Ротунди", збудованому при кінці мин. століття підчас світової вистави у Відні. Копула „Ротунди" була одною з найбільш характеристичних ціх загального виду столиці Австрії. Останніми часами в тому будинку відбувалися Віденські Торги. Причина пожежі не устійнена.

В рурському басейні (Німеччина) побудовано величезний збірник газу, що поміщує 600.000 куб. метрів газу. Збірник займає площу 5.000 кв. метрів, його промір 80 м., а висота 135 м.

Гумор. — Причина і наслідок. В шиночку зустрілися два приятелі. Оден, вже підхмелений, каже: Знаєш, відколи мене покинула моя наречена, світ став для мене пустинею. — Розумію, відти тьоя спрага...

Конґрегація св. Офіції помістила на індексі німецьку книжку „Життя в монастирах". Її автор Бургґардт Асмус. Книжку видали в Берліні в 1937 р., видавець А. Бок.

У Франції сильно обнизилася температура та падуть нагальні дощі. В богатьох місцевостях ріки та потоки виступили з берегів і залили луки й пасовиска.

В Римі проголошено декрет, що має завдання підпомагати італійські родини й їх розвиток при помочі позичок. Кожда позичка має бути не менша ніж 1.000 лірів і не більша ніж 3.000 лірів.

Рим має тепер 1,232.500 мешканців. Таке число подає найновіша статистика.

Дня 23 вересня минає 2.000 літ від уродження римського цісаря Авґуста. За його панування прийшов на світ Христос Спаситель. В Італії уряджують з того приводу великі торжества.

Спорт. В минулу неділю грала Україна з Огніском у Ярославі. І сим разом не пощастилось Україні вирішити змагання у свою користь. Ремісовий вислід 2 : 2 (1 : 1) се вже четвертий з черги нашої одинацятки. Всетаки видно деяку поправу форми України. Вслід за тим можна сподіватися, що вже в найблищу неділю виграє вона врешті перші сьогорічні змагання. Україна займає по 5 грах 10 місце, має 4 здобуті та 6 страчених точок. На чолі табелі опинилася зовсім несподівано жидівська Гасмонея. За нею йдуть Чорні й Польонія.

Гумор. — Получив приємне з пожиточним. — Малий Ромко вибирається на імянини свого товариша. — На маєш золотого, каже мама, якби падав дощ, то приїдь фякром. — Вечером Ромцьо вертається серед зливного дощу, ввесь мокрий. — Таж ти мав приїхати фякром! — Мамусю, я й приїхав. А як приємно було! Я ввесь час сидів коло візника на козлі!

БІРЖА

ГРОШІ. Доляри амер. 5.29, дол. канадійські 5.29, німецька марка 1.34 — 1.38, фр. франки 18.16, шв. франки 121.20 — 120.00, фунти стерлінги 26.33 — 26.16, австр. шілінги 98.00—96.50, чеські корони 18.50 — 17.80, ліри 23.50 — 22.60.

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення Редакція не відповідає.

КІНА

АТЛЯНТИК: Пратер.
КОПЕРНИК: Знахор.
МУЗА: Відень — Лондон.
ПАКС: Прокажена і Ординат Міхоровский.
СТИЛЕВЕ: Право молодости і ревія.

РІК ОСНУВАННЯ **1878.**

На осінний і зимовий сезон

КАПЕЛЮХИ ШАПКИ

поручає

Фірма **АНТІН КАФКА**

Львів, ул. Галицька ч. 4.

Ціни знижені! З-? Вибір великий!

ЦІНИ ОГОЛОШЕНЬ

Ціни розуміються за одношпальтовий рядок (ширини 70 мм.) о висоті 1 мм. Висота шпальти 370 мм. За оголошення (кромі дрібних) в застереженому місци дочислюється 20%. Дрібні оголошення поміщується по вплаченні належитости готівкою або почтовими значками.

Шпальтові оголошення

В рубриці: „Оголошення"	30 сот.
В тексті і в новинках	50 „
На першій сторінці	60 „

Дрібні оголошення по 8 сот. за слово. Перше слово і товстий друк числиться подвійно. Найменше оголошення (9 слів) 80 сот.

Сторінкові оголошення

На останній сторінці: 1/1 стор. 180. — зол., 1/2 стор. 90. — зол., 1/4 стор. 45. — зол., 1/8 стор. 25.—зол. В редакційному тексті: 1/2 стор. 280.— зол., 1/4 стор. 140. — зол., 1/8 стор. 70. — зол., 1/16 стор. 35. — зол.

При кількаразовім анонсуванні даємо значну знижку

Видає й редагує Комітет У. К. О. — В друкарні „Графія" Львів, Тиха 5. Тел. 202-83. — Відповідальний ред. Панталеймон Хитра.

Opłatę pocztową uiszczono gotówką.

Рік XII. Львів, неділя, 26 вересня 1937. Ч. 73 (1073)

НОВА ЗОРЯ

Виходить 2 рази тижнево: в четвер на 8 ст. під неділю на 8 ст.

АДРЕСА: Нова Зоря, Львів, ул. Гродзіцких ч. 2. І. п. - Тел. 105-72.

Передплата в краю: чверть-річно 6 зол., місячно 2 зол., Закордон. чверть-річно 9 золотих ЦІНА ЧИСЛА 20 СОТ. Конто П.Щ.Львів 505.796

„ПЕРСТЕНЬ РИБАКА"

Папський камергер мнс. Мелля завважив, що в нього пропало кілька дорогоцінних предметів, між ними папський перстень, відомий під назвою „Перстень рибака". Той перстень служив за печатку, яку прибивали на офіціяльні папські документи. Зроблений він з масивного кованого золота з дорогоцінним каменем, на якому вирізаний св. Петро в лодці. Перстень звичайно накладають на палець нововибраного папи, а опісля віддають його канцлерові, щоб прибивав печатки на документах. Зникнення перстеня потягає за собою деякі недогідности. Доки не буде нового, ні одно письмо не може вийти з Ватикану. Злодіїв, що вкрали перстень, увязнили в Міляні, та вони вже розтопили кільце і продали золото. Де подівся дорогоцінний камінь з вирізьбленим на нім образом св. Петра, не знати. („Последнія Новості", ч. 6021).

„Літаючий безбожник".

Центральна рада Союзу Безбожників у Москві дістала недавно новий літак, що його сконструував інж. Яковлів. Літак назвали: „Літаючий безбожник". На крилах літака виписано великими буквами: „Релігія се опій для народу".

Перед новою чисткою в СССР.

Промовляючи на першім всесоюзнім зїзді професійних союзів працівників судівництва і прокуратури, прокуратор Вишиньский ствердив, що також в судівництві і прокуратурі є ворожі елементи, які належить знищити. Сила й успіх в боротьбі з ворогами на всіх відтинках додають бадьорости до нової боротьби, підчеркнув Вишиньский. — Коли слова Вишиньского не тільки реторика, то належить сподіватися нагінки в судівництві та прокуратурі СССР.

Домагаються виселення Жидів з Ченстохови й околиці.

Ендецькі радні зголосили на засіданні міської ради Ченстохови отсей внесок: Міська рада Ченстохови заявляється за усуненням Жидів з Ченстохови й околиці, що обіймає граничний пояс, з огляду на релігійний характер Підясногірського Городу, його значіння для всего польського народу, як місця спеціяльного релігійного культу, та з огляду на оборонність держави. Міська рада постановляє звернутися до рішаючих чинників з внеском виселити Жидів і привернути Ченстохові право, що забороняло Жидам мешкати в Ченстохові й околиці. Президент міста не піддав внеску під голосування.

Напередодні злуки Австрії з Німеччиною?

З Брукселі звідомляють: Особи, що їздили до Берліна з офіціяльною місією і на днях вернулися до Бельгії, оповідають, що в ріжних департаментах німецького міністерства війни появилися австрійські офіцири. Вони носять свої воєнні однострої і працюють в ролі „дорадників". На питання бельгійських гостей авторитетні представники німецького міністерства війни пояснили, що німецькі офіцири працюють в австрійськім міністерстві на таких самих засадах. В поінформованих кругах припускають, що Німеччина підготовляє „аншлюс", задумуючи поставити Европу перед доконаним фактом. Це станеться скоро по виїзді Муссолінія з Німеччини. Гітлер використає візиту „дуче", щоб дістати в нього згоду на „аншлюс" в заміну за піддержку в еспанській справі.

Японці хочуть збурити Нанкін.

З Токія звідомляють: Японські круги думають, що знищення великого міста Нанкіну приспішить кінець війни деморалізуючи китайські війська, які бються під Шанґгаєм. Дотеперішні бомбардування Нанкіну були принагідні й не були належно підготовані. В будучности Японці будуть переводити бомбардування з зимною кровю та по солідній підготовці. Около 100 літаків нового типу, попереджуваних відповідною скількістю мисливських апаратів, закине Нанкін запальними бомбами. За знищенням Нанкіну піде знищення Ган-Чеу та двох зелізничих шляхів, що ведуть до Шанґгаю. Се, на думку Японців, приспішить капітуляцію нанкінського уряду і тимсамим закінчення війни...

Останній шлях Масарика.

Вже в ночі з понеділка на второк та у вчасних ранніх годинах на вулицях Праги, якими мав перейти похорон през. Масарика, зачали збиратися незлічимі маси народу. На всіх домах повівали жалібні прапори. В 10-ій год. серед биття дзвонів і звуків жалібних фанфар похід покинув замок на Градчанах і перейшов містом до двірця Вилсона. На чолі походу їхав на коні ґен. Сірови, ґенеральний інспектор армії. За ним ішла ґрупа, що несла прапори всіх полків чехословацької армії. Домовину през. Масарика везли на ляветі, запряженій в 6 конѐй. За нею йшли члени родини, за ними през. Бенеш та заграничні представники. В хвилі, коли похід покидав Градчани, залунала сальва батерії артилерії і над замком перелетіла ескадра літаків. На двірці ґен. Сірови віддав останню почесть помершому. Перед домовиною відбулася дефіляда. Опісля висші офіцири занесли домовину до поїзду, який завіз тіло през. Масарика до Ланів. Там зложено домовину до родинного гробівця на сільськім кладовищі, відповідно до останної волі першого президента Чехословацької Республики.

Римо-католицький священик оженився з Жидівкою.

„Хвіля" в ч. 6646 звідомляє: До Варшави перенесено шкільного інспектора давніше в Сандомирі, опісля в Цеханові, б. ксьондза Адама Бялецкого. Кс. Бялецкий недавно виїхав за границю, де оженився зі шкільною лікаркою Жидівкою, польською горожанкою. Оженившися, священик зложив духовний одяг. Внаслідок того, що його бойкотували в Цеханові, постарався він про перенесення до Варшави. — По новим вісткам Бялецкий вже зрікся посади.

КОЖДИЙ ДБАЙЛИВИЙ ГОСПОДАР обезпечує своє збіжжа й пашу від огню в

Т-ВІ ВЗАЇМНИХ ОБЕЗПЕЧЕНЬ

„ДНІСТЕР"

ЛЬВІВ, УЛИЦЯ РУСЬКА Ч. 20.

Телефон: 205-47.

Що се?

На тлі дивних польських резолюцій. Безумовна конечність консолідації.

Краківський „ІКЦ" в ч. 263 з 22 вересня 1937 приніс отсей допис зі Львова п. з. „Пшеціф нєцним віхшеньом Украіньцуф протестує Звйонзек офіцеруф окр. львовскєго": „На зборах членів львівської округи Союза Офіцерів у стані спочинку, відбутих у днях 15 і 17 с. м. у Львові, ухвалено по дискусії резолюцію, в якій м. ін. читаємо: Від довшого часу польська суспільність на полуднево-східних окраїнах алярмована нападами й убийствами діячів польських суспільних організацій і прихильних Полякам Русинів, ба навіть греко-католицьких священиків, як також нищеннями їх дорібку т. зв. Українцями. Польська суспільність не може дальше спокійно дивитися на те і толерувати. Збори Союза Офіцирів у стані спочинку якнайостріше осуджують убийства й напади на Поляків, замешкалих на полуднево-східних землях, і перестерігають Українців, що коли вони не занехають свого підлого поступования, то польська суспільність мусітиме хопитися якнайстрогіших средств. Заразом збори апелюють до *польських горожан, що називають себе* Українцями, особливо до війтів і грекокатолицьких священиків, щоб у власнім інтересі занехали свого нікчемного („нецнего") поведення супроти Поляків, які сих окраїн боронили власною кровю і тут остануть на віки на сторожі полуднево-східних границь Річипосполитої."

Перечитали ми сю резолюцію раз, перечитали другий раз — і з диву не можемо вийти. На українській території в Польщі якраз тепер повний спокій, від довгого часу нема буквально ніяких вістей *про які небудь саботажі або убийства* зі сторони Українців, — а тут така резолюція! І не одна вона. В попереднім числі „Нової Зорі" подали ми подібну резолюцію польської організації „Звйонзку Оброньцуф Львова" з погрозою, що будемо збірно відповідати — за зовсім незнані нам злочини й саботажі.

Се не шутка, не жарт, коли дві такі польські організації публично оповіщують таку резолюцію, з підбурюванням проти духовенства — в сих часах, — а державна цензура пускає се у пресі, хоч українській суспільности невідомі абсолютно ніякі злочини ні саботажі проти Поляків, ні проти польського майна.

Розуміється, навіть якби щось подібне було, то ні ми, ні взагалі люди, що бажають здорових відносин у державі, не можуть признати засади збірної відплати на зовсім невинних людях, які не мають нічого спільного з такими злочинами. Право від споконвіку становить єдність з моралю й релігією. Нема такого права, щоб кого небудь карати за злочин, якого він не зробив і про який навіть не знає. Хто так поступає, той ломить право і нищить почуття права, той ломить мораль і релігію. А коли се буде

поломане, тоді не може встояти ніяка суспільність.

Тому в інтересі нашім і вашім звертаємося до всіх ще здорово думаючих сусідів, щоб застановили такі поклики до несправедливого ділання супроти людей, які в нічім невинні.

Чи мало науки дали дотеперішні події в відродженій Польщі, відродженій во істину чудом і ласкою Божою?

Чи таке поведення має бути подякою Господу Богу за чудотворне спасення з неволі?

Між Українцями є дуже богато людей, які розуміють, що ослаблювання сили польської держави булоб рівнозначне з ділянням на нашу власну загибіль. Щож подумають собі маси таких людей, перечитавши такі погрози і на свою адресу?

Припускаємо, що серед польської суспільности знайдуться ще люди, які матимуть в собі настільки благородности й політичного вироблення та державно-правного інстинкту, щоб не допустити до катастрофи тай ще до того задля поголосок про саботажі й інші злочини, які нам Українцям взагалі незнані...

А до Українців кличемо в сім дивнім і страшнім часі психоз: Збережіть всюди спокій і достоїнство своє. Не бійтеся людської злоби, памятаючи, що є Бог справедливий, котрий за добре нагороджає, а за зле карає. Отже робім добро і підпираймося взаїмно між собою, де тільки зійдемося, бо время люте. Наш нарід ще не переживав тяжших часів як теперішні. Такі часи не можуть довго тревати, коли тільки ми будемо чисті в совісти нашій та взаїмно будемо підпирати себе на кождім кроці, стоячи твердо при своїй вірі і Церкві.

Бог милосердний і має більше, ніж роздав, як слушно говорить наш нарід. Покажімся достойними уваги і ласки Його в сім тяжкім лихолітті, а перетріваємо навіть найтяжші часи.

Тільки великим блудом булоб заложити спокійно руки і ждати в лінивстві виключно на поміч Божу. Тут потрібна збірна акція всего, що в нас зорганізоване. Бо наведені документи вказують, що нормалізація рішучо скінчена. Ті, що пробували її робити, не довели до ніякої поправи і не мають навіть на стільки впливу, щоб не допустити до такого рода закликів проти нас, які публично лунають. Щож остає? В такій ситуації конечна скора консолідація всіх наших зорганізованих сил. Се перша передумовина якого небудь скріплення нашого невимовно тяжкого становища. Без такої консолідації дійде до подій очевидно катастрофальних. Брак консолідації між нами під таку пору се злочин супроти свого народу і супроти порядку в державі, в котрій живемо. Більшого злочину тепер взагалі не може бути. Так, ми дійсно будемо винні, коли тут наступить балканізація, а саме будемо винні своєю глупотою й неорганізованістю. Спільнота, серед якої зникає навіть примітивний політичний розум, мусить пропасти.

Відзнаки за плідність в Німеччині

На нарадах партійного конґресу в суспільних справах провідник німецьких лікарів др Вагнер заявив, що на припорученя канцлера установлено почесну відзнаку для німецьких матерей з великою скількістю дітей. Мамі 4 дітей прислугує зелізна відзнака, мамі 6 дітей срібна, мамі 8 дітей або більше золота відзнака. Роздавання відзнак буде відбуватися за посередництвом нац.-соц. партії щороку 12 серпня, як в дні уродин канцлера Гітлера. Той день буде рівночасно почесним днем німецької матери.

Папір, що не горить

Одна американська фірма випустила на ринок папір, що не горить. Його почали вже вживати до векслів і важних документів. Фабриканти ріжних родів паперів роблять застереження, що досі таких винаходів було богато і ніодин з них не оправдав покладаних на нього надій.

Адвентисти 7-го дня

І. Єреси взагалі; їх шкідливість.

Проти Христової Церкви, заснованої для вічного й дочасного добра, повстали численні єреси вже за життя Апостолів. Сама назва „єресь“ грецького походження; грецьке слово „гайрезіс“ означає „вибір“, у релігії — вибір деяких правд Церкви, щоб їх доповнити своїми блудами. Вже Апостоли в своїх письмах вказували на єреси; сі місця з апостольських листів будуть подані в відповідних місцях отсеї праці. Очевидно, що треба не вибирати щось з обявлення, але приймати його ціле. „Хто заховає ввесь закон, а прогрішиться проти одного, стався в усім винуватим. Бо Той, що сказав: Не чужолож, сказав також: Не убий. Колиж ти не чужоложиш, а вбиваєш, ти став переступником закона“ (Як. II 10, 11). Тому єретики, що відкидають хочби одну правду правдивої віри, що її голосить католицька Церква, провиняються супроти віри — й тим самим вони поза церковною спільнотою, поза Церквою, поза містичним Тілом Христа. Хтож є поза Церквою, для того нема спасення, він часто навіки пропащий.

Се шкода для душі від єреси. Крім того єреси незвичайно шкідливі й у суспільнім житті. Вони множаться дуже скоро, розпадаються на дрібніші частини, що себе взаїмно поборюють з великим завзяттям і крім того поборюють ще й Церкву. В суспільності повстає розєднання й то найгрізніше — релігійне. Крім того єреси дуже часто мали радикальні суспільні програми, що спровадзували велике замішання в суспільне життя, робили неможливою нормальну працю, руйнували здобуток культури й добробут. Крім того єреси шкідливі і для нації, бо звичайно їх фінансують заграничні чинники, зокремаж деякі з них підпомагає грішми міжнародний жидівський капітал. Діється се особливо з жидівствуючими сектами, як от т. зв. „дослідники св. Письма“ або „бадачі“, як вони з-польська називаються в нашім краю. Судово доказано, що „бадачів“ підпирають американські Жиди, а з другого боку поліція в Варшаві знайшла докази на їх звязки з большевиками.[1]) Таксамо загально знана річ, що Троцький поручав большевикам підпирати сектантів, і справді большевики з того користали нпр. у 1920 р. в Польщі.

Очевидно, шкідливість єресей так для душ, як і для суспільного чи національного життя випливає вже з самої їх природи. Не може лихе дерево родити добрих овочів. Отся шкідливість єресей повинна остерегти нашу суспільність перед ними і перед їх носіями сектантами, чи, як вони фальшиво називають себе — євангеликами. Вони не є правдиві євангелики, бо відкидають науку Євангелія; правдиву євангельську науку голосить катол. Церква — отже вони будуть хіба „євангеликами“ так званими, не правдивими.

ІІ. Походження єресей.

Єреси повстають у ріжний спосіб. Можуть вони мати чисто розумові підстави, коли людина своїм розумом старається цілком зглиблювати чи поясняти Божі правди — й нераз так далеко захопиться своєю спекуляцією, що розминається з обявленням. Так повстала Аріева єресь. Деякі старі християнські письменники (нпр. Оріген) у добрій вірі старалися пристосувати філософію Платона до вияснення догми про Слово, Сина Божого — й дійшли до заперечення Його єдиносущности з Отцем і Його родження від Отця. Інші знову, теж часто в добрій вірі, з надмірного привязання до жидівських передань, хотіли, щоби всі християни, навіть наверенні з поган, зберегали цілий Мойсеїв закон — отже обрізання, їдження лише дозволених потрав, святкування жидівських свят, особливо суботи й т. д. Ще інші вкінці сходили цілком на манівці — чи то підо впливом ворожої християнству науки (так нпр. гностики, що проти них св. Йоан написав свою Євангелію), чи підо впливом неморального життя, щоб не мусіти розставатися зі своїми гріхами. Очевидно, що про сих останніх шкода говорити, бо вони з вірою властиво не мають нічого спільного; можна говорити лише про тих, що зведені на манівці чи то поганськими мудрощами, чи то жидівськими переданнями.

Так перед одними, як і перед другими остерігали християн уже Апостоли. Св. Павло остерігає: „Глядіть, щоби хто не підійшов вас фільософією й пустим обманством по людському переданні, по засадах світа, а не по Христі“ (Колос. II 8); а до Тимотея так пише: „Зберігай те, що тобі повірено, оминаючи безбожні розмови і суперечности мудрости, брехливо мудрістю названої, до котрої деякі признаючися відпали від віри“. (1 Тим. VI 20, 21). Щоб мати певність, що не піддається обманові чужої мудрости, радить св. Павло вживати сильної духової зброї, себто знання надприродних правд, обявлених Ісусом Христом; ся зброя бурить „усяку висоту, що повстає проти пізнання Божого й бере в полон кождий розум під послух Христа“ (2 Кор. X 4,5). Треба отже в усім іти за обявленою вірою. Св. Тома Кемпійський так про се говорить:

„Усякий розум і всяке природне досліджування повинно йти вслід за вірою, а не перебігати й не підкопувати її.“ „Допустиме є побожне й покірне доходження правди, з готовістю кожкой хвилини датися повчити і з бачністю йти за здоровою наукою св. Отців“ (Насл. Хр., кн. IV, гл. 18).

Ще виразніше вчить сього самого св. Ігнатій Льойоля. Він поручає в усім іти за наукою Христової Церкви, бо Вона непомильна Учителька віри і Св. Дух перебуває в Ній постійно так, що вона не може помилитися.

Відносно жидівствуючих сект, то вже св. Павло в богатьох місцях своїх листів поборював їх науку і навіть написав у сій справі спеціяльний лист (до Галатів). Вони залюбки покликуються на св. Письмо, хоч не признають ніякої поваги (авторитету) в Його викладі. Кождий сектант, по їх науці, має право пояснювати св. Письмо, а не має — на їх думку — того права Церква! Не має права й інший, не сектант. Сектанти отже заперечують властиво свою власну засаду „свобідного пояснювання“ св. Письма й монополь у викладі задержують собі. Ніякі місця зі св. Письма їх не переконують про фальшивість їх науки; вони відкидають здоровий розум, просте розуміння Євангелія, й дають свій виклад. Очевидно, що до того вони не мають ніякого права, бо се проти них свідчить св. Петро, як пише про листи св. Павла, що „в них дещо трудно зрозуміти, що невчені й неутверджені перекручують, як і прочі Письма, на свою власну погибель“ (2 Петр. III 16). Якже спитати їх, яке вони мають право вияснять так св. Письмо, то вони кажуть, що мають Св. Духа! Так каже майже кождий сектант. Чомуж тоді кожда секта вчить інакше? Чи Св. Дух суперечить собі? Чи се плід Св. Духа сварки й розєднання між сектами, що їх число досягає соток? Коли вони мають якого духа, то не святого, бо плоди Св. Духа не сварка й розєднання, а мир і любов. Вони відкидаючи св. Тайни якраз відреклися Св. Духа, що ділає в катол. Церкві; того Св. Духа, що направду освячує Христову Церкву й Її легіони Святих. Сектиж не признають Святих — і слушно, бо з-поміж них правдивий Святий не вийшов і не вийде.

Ділання Св. Духа в Церкві сектанти відкидають. Щоб якось дати собі раду хочби з численними чудами в катол. Церкві, сектанти кажуть, що сі чуда робить діявол! Таксамо казали Жиди про Ісуса Христа, що Він творить чуда діявольІ

[1]) Пор. зам. „Ревізії у варшавських редакціях“ на 1 стор. „Нової Зорі“, 1937, ч. 13 (1013).

ською силою, але тоді Господь сказав, що се гріх проти Св. Духа й він не буде дарований ні в сім житті, ні в будучім. У такім страшнім грісі, що може походити лише від найбільших Божих ворогів, живуть сектанти. Додаючи гріх до гріха, вони називають Папу — антихристом! Се вже направду через їх уста говорить ворог Бога й людського роду, батько брехні (Йоан VIII 44). Не мають ані сорому, ані опамятання; тут вони так уже себе показують у правдивій постаті, що навіть цілком стороння людина мусить відчути обридження до такої „науки". Чорний палець батька їх „науки" тут видко як не можна краще. І що найцікавіше, так се те, що отсю „науку" в подиву гідній згоді голосять усі секти. Видко той дух, що їх наповняє, в сім однім згідний: у ненависті до Голови Церкви, до Скали, що на ній Церква збудована. Знаємо зі слів Христа Господа, що сили пекольні будуть старатися знищити сю Скалу — але не зможуть (Мат. XVI 18). Ось де правдиві предтечі антихриста, чоловіка гріха, сина погибелі.

III. Адвентисти 7-го дня.

Одна з жидівствуючих сект се адвентисти 7-го дня або суботники (бо відкидають неділю і святкують із Жидами суботу). Поширюється та секта й у нашім краю та старається відтягати людей від катол. Церкви. Є вже кілька українських праць, що обговорюють і відкидають науку адвентистів. Перша з них, їм спеціяльно присвячена книжечка о. проф. Леоніда Лужницького, автора також шкільних підручників релігії (Догматика, Етика, Літургіка), вийшла в 1926 році у Львові.[2]) Крім коротенько поданих історичних даних про сю секту, маємо в книжечці головні точки науки адвентистів і її відкинення в формі позитивного викладу науки катол. Церкви в сих справах. В два роки пізніше накладом УХО вийшла (як відбитка з „Нової Зорі") книжечка Я. Л. про секти взагалі, а між ними говориться й про суботників (стор. 19—29).[3]) Третя врешті, остання перед отсею, праця, що займається також наукою адвентистів 7-го дня, се більша книжка Гр. Дворянина про секти й сектантів; дані про науку сеї секти тягнуться через цілу книжку (історичні дані на стор. 6—13).[4]) В усіх трьох працях подано історичні дані про повстання секти, про її науку й відповідь зі становища католицького, — найобширніше в праці Дворянина. Всежтаки, мимо того, що вийшли вже сі праці про адвентистів, не зайвим буде ще раз розглянути спеціяльно їх науку, виказати її неправдивість, незгідність зі св. Письмом так Старого, як і Нового Завіту, й дати відповідь направду євангельську, таку, як передали Апостоли.

Отся праця буде більше практична, як теоретична. Вона спирається на спеціяльних студіях св. Письма, — автор розглядав, оскільки наука адвентистів згідна зі св. Письмом. При тім автор сеї праці переводив дискусії з адвентистом, що тривали більше як рік, і мав нагоду пізнати сю науку. Деяка література доповнила образ. Йде мені про се, щоб люди доброї волі пізнали, як слаба й чужа св. Письмові наука адвентистів, і щоби збаламучені нею мали змогу пізнати правдиву євангельську науку, збережену лише в катол. Церкві. Натомість історичні дані відкладаю до іншої праці, що її маю намір при Божій помочі написати — про історію єресей. Тому обмежуся тут лише до найконечніших даних з історії й діяльности адвентистів.

В. Княжецький.

---

[2]) о. Л. Лужницький, Адвентисти-суботники а наука католицької Церкви. Львів, 1926. Накладом „Видавництва Релігійних Книжок". 16°, VIII + 83 + (1) стор.

[3]) Я. Л., Секти й сектанти. Львів Р. Б. 1928. „Бібліотека Української Християнської Організації", ч. 5. 16°, (4) + 61 + (3) стор.

[4]) Григорій Дворянин, Наука сектантів і католицька Церква. Зі вступом Їх Ексцеленції Митрополита Кир Андрея Шептицького. Львів, 1935. Видавництво „Русалка". 8°, 16 нпг. + 174 + 2 нпг. стор.

ОГЛЯД ПРЕСИ

Край потребує лікарів

Нашої молоді не приймають до лікарських шкіл.

Під таким заголовком „Новий Час" в ч. 206 пише м. і.:

У західньо-европейських державах на кождих 10.000 населення припадає приблизно 10—14 лікарів. Тільки в Польщі, де загальне число лікарів виносить 10.644 (у 1933 р.) — на 10.000 мешканців припадають лише 3,3 лікарі. Статистика, що відноситься до цілої держави, з природи речі богато гірша для Галичини, а передовсім для наших земель по той бік сокальської баріери. У нас для лікарів-громадян дуже богато місця і велика їх ожидає робота. Доволі часто подибуємо тепер у пресі, як таке, або інше містечко подає до відома, що дуже радо бачилоб у себе лікаря Українця. А скільки в нас ще тих містечок — тут у Галичині й там на Волині, де взагалі так мало лікарів, а народом піклуються знахорі, бабки та ворожбити. Ті молоді лікарі, що пішли від нас на Волинь, своєю працею захоплені та кличуть туди других. Не менше від лікарів відчувається в нас велика недостача їх щоденних товаришок праці, тобто фахових гігієністок і піклувальниць, а також кваліфікованих повитух. Для наших інтеліґентських дівчат це покищо незнаний рід праці, — так, що на пальцях можнаб полічити тих, що вибрали собі те хосенне звання.

Те все наші молоді люди знають і кождого року на кождому лікарському факультеті Польщі найдете, коли не більше, то десятки подань українських студентів за приняттям їх на лікарські студії. А в висліді: у Львові на 120 місць приймуть 8—10 Українців, а по інших містах по 2—3, або й стільки ні. Навіть для жидівської молоді доступ туди куди лекший.

Актім досвід учить і самі наші сусіди признають (статті в „Польскій Газеті Лекарскій" про гігієну села, недавній зїзд „гігієни всі" у Варшаві), що українські лікарі виявляють більше суспільного вироблення, ніж інші. Бо польські лікарі не люблять працювати на селі, а одинока їх кооперативна здоровля вже від кількох місяців без лікаря. Її організатори з досади відгрожувались, що візьмуть туди українського лікаря. Чомуж із ярких мотивів національної ненависти спиняють процес уздоровлення наших земель? Чому силоміць задержують розвій наших лікарських сил? Адже недуга — це така річ, що переноситься дуже часто з людини на людину й загрожує всьому населенню. — Б. О.

„Дзєннік Польскі" лементує

Ендецько-санаційний львівський „Дзєннік Польскі" в ч. 257 приніс інформацію про зміни на терені львівської шкільної округи та про усунення людей, які разом з б. куратором Гадомским „ділали на шкоду польського шкільництва"... „До таких належав, пише „Д. П.", між іншими візитатор Тулея, великий прихильник польсько-української нормалізації по думці засад куратора Гадомского. Ефект діяльности того пана такий, що в декотрих місцевостях відсоток Українців зріс поважно. Сюди зачисляємо Стрий, де візитатор Тулея в часі свого урядування насилав постійно вчителів не-Поляків. Недавно до жіночого педагогічного ліцею і місцевих гімназій, як висказуються, перенесено „цілий Яворів", побільшуючи в той спосіб стан учителів Українців до 70 процент. У звязку зі змінами польська суспільність сподіється, що незабаром новий дух запанує в шкільництві на полудньово-східних землях". — Щасливі ті Українці!.. Всюди мають своїх прихильників. Недавно АБЦ хотів зробити приятелем Українців найбільшого ворога українського шкільництва, б. куратора Гадомского, а тепер „Дзєннік Польскі" відкриває ще одного приятеля... Се вже мабуть вершок наших „здобутків" з часів памятної нормалізації.

6.000 літрів вина вилили в Дністер

В репортажі з подорожі на „свєнто вінобрани" Ст.Меженьский в „Часі" подає отсей причинок до характеристики сучасної господарки під кличем „фронтом до села": „Архиепископ (виленський) Ялбжиковский закупив на Поділлі великі терени, що надаються під управу винограду, і заложив на них винниці з думкою продукувати літургічне вино, яке у великій кількості спроваджується з заграниці. Винниці заложено, виноград зародив, розпочався виріб вина з добрим вислідом. На жаль, забули про нещасний податок. Коли прийшли скарбові урядовці й докладно обчислено, кілько треба буде заплатити, після переведення докладної калькуляції показалося, що спроваджене з заграниці вино коштуватиме дешевше і що в цих умовинах продукція не може оплатитися. Що більше, обчислено, що краще випродуковане вино вилити в Дністер і спровадити заграничне, ніж оплачувати податок. І так треба було, на жаль, зробити. 6.000 літрів вина вилили до ріки. Що за парадокс. В Польщі, яка не має майже зовсім власних вин, де його майже в цілости імпортується, 6.000 літрів того цінного плину виливається до ріки, щоб заспокоїти вимоги тупого й бездумного бюрократизму".

ББ, ОЗН і вибори на Поліссі

„Газета Полеска" радується з повороту Костка Бернацкого на Полісся і при тій нагоді захвалює ББ і ОЗН: „Безпартійний Блок Співпраці з Урядом (ББВР) не довів до кінця свого виховного завдання, та підготовив терен, на якому міг виступити ОЗН (Обуз Зєдноченя Народового). Без переорання порослих буряном ґрунтів і змеліорування забагненої польської дійсности продовж осьмилітньої діяльности ББ не бувби можливий виступ ОЗН-у. ОЗН переймає сьогодні ролю і завдання ББ вправді на зміненій ідеольогічній площині, але мусить користати з його досвіду, коли не хоче скривити самої ідеї зєднення". — Коли ОЗН пише „Курєр Варшавскі", буде так „еднати" як ББ, то напевно така сама буде його доля. Видно, що Полісся було Піємонтом ББ. Адже то на Поліссі при виборах майже однодушно переходили всі кандидати блоку, і то навіть такі, яких там ніхто ніколи не бачив. Може наведений погляд се якраз вираз мрій тих кандидатів у звязку з дискусією про ординацію і нові вибори.

Протижидівський курс ОЗН-у

Польська преса звідомляє: Звйонзек Młodej Польскі, на чолі якого стоїть, як відомо, плк. Коц (його заступник Юрій Рутковский) в комунікаті з 13 с. м. звідомляє: „В дні розпочаття викладів у висшій школі будови машин ім. Вавельберґа і Ротванда члени Звйонзку Młodej Польскі пересадили студентів Жидів на ліву сторону авлі. Се відбулося зовсім спокійно, при загальнім захопленні численно зібраних слухачів, яких частина зараз зголосила приступлення до Звйонзку Młodej Польскі". Сю інформацію поміщують проурядові часописи з „Газетою Польскою" на чолі. Натомість преса ендецька і оенерівська зігнорувала той факт.

„Христовий фронт" в Німеччині

ІКЦ в ч. 257 п. з. „В Німеччині твориться одностайний Христовий фронт" приніс кореспонденцію з Мінхену. В ній м. і. пише: Гітлєризм уже усвідомляє собі, що християнський фронт у ІІІ Німеччині кріпшає та що гасло релігійної боротьби не знайде пожаданого відзиву. Новопоганство лучить католиків й евангеликів у щораз більше одностайний хоч і самосівний „Христовий фронт". Маніфест німецьких евангеликів іде за ходом катол. думки, висказаної в пастирських листах катол. Епископів і голосить, що „накинена боротьба мусить бути переведена солідарно всіми ісповідниками Христа без ріжниці." В виводах визначних протестантів знаходиться щораз більше думок з папських енциклік, а в катол. ґазетах, напр. у „Райхспост'і" появляються статті пасторів. Увільнення суперінтендента Дебеліюса се доказ, що „римська зараза, як кажуть, брунатні провідники, розточує німецький судейський корпус". Американські Німці-католики запротестували проти рел. гнету в Німеччині й оповістили свій протест в „Католішес Вохенблят" разом зі словами признання для кард. з Шікаґа Мунделяйна, що осудив неопоганство. Крім того німецька амбасада в Бразилії одержала протест до канцлера Гітлєра з підписами 70.000 бразилійських Німців. Вони пишуть, що як Американці не хочуть мішатися у внутрішні справи Німеччини, але як Німці болїють з приводу рел. переслідування в Німеччині, бо се приносить шкоду німецькому імени й культурі. Той адрес підписала також група бразилійських Німців-протестантів. До того на правиці є вже група під проводом гр Ревентльова і марш. Макензена, яка противиться рел. боротьбі, а в нац.-соц. тижневику „Фрідерікус" могла перед самим зїздом в Нірнберґу появитися передовиця п. з. „Християнство потрібне".

Священик і публичний виступ

З приводу статті о. М. Блозовського „Віра й Церква — й ФНЄ" в 208 числі „Українських Вістей".

Публичний виступ кождого чоловіка, навіть коли той виступ з конечности острий, повинен бути націхований очевидною розвагою й обдуманням всього, що говориться або пишеться. В подвійній силі відноситься се до священика, бо кождий священик в католицькім розумінні сего слова належить до стану, який Спаситель називає „сіллю землі", себто чимсь виїмковим, що повинно бути взірцем для людей.

Річ ясна, що цілий стан, теоретично річ беручи, ніколи не відповідає за промахи своїх поодиноких членів, бо вони можуть голосити погляди, з якими стан не погоджується і які навіть поборює. Одначе таксамо ясна річ, що поодинокі члени стану, особливо священичого, повинні з великою розвагою обдумувати й виконувати свої публичні кроки, бо в життєвій практиці, в публичній опінії, цілий стан ф а к т и ч н о відповідає за помилки одиниць. Се не значить, що та публична опінія має рацію, але фактично так діється в світі і з тим треба рахуватися. Ба що більше: За помилки поодиноких священиків, або деяких гуртів між ними, фактично відповідає в публичнім життю не тільки духовний стан як цілість, але се може відбитися навіть на долі Церкви. Доказів на се в історії немало. І в нашій найновішій історії довго треваючі помилки поодиноких священиків-ундистів відібються і вже відбиваються на цілім нашім духовнім стані й навіть на нашій Церкві, а головний рахунок за те ще мабуть прийдеться Церкві заплатити.

Отсі вступні замітки уважали ми вказаним написати заки возьмемося до розбору статті гр.-катол. священика о. М. Блозовського, оповіщеної в органі ФНЄ. Та стаття має на цілі аґітацію за тим, щоб греко-католицькі священики вступали як члени до ФНЄ (Фронту Національної Єдности), Фронту, в якому творить ідеольогію до крайности схаотизований ум п. Іванейка.

Таксамо хаотичний нині публичний виступ о. М. Блозовського, який тут розберемо.

Передовсім звертає в нім увагу те, що о. Блозовський раз-у-раз пише: так зв. „католицькі редактори", або так зв. „католицькі журналісти" (в лапках). Се може відноситися тільки до редакторів і журналістів працюючих в „Меті", або в „Новій Зорі", або в обидвох тих орґанах. А се з тої причини, що в „Меті" була свого часу критика з повним названням імени й назвиска о. М. Блозовського у звязку з його роботою в ФНЄ, а в „Новій Зорі" вправді ніколи не було критики поведення о. М. Блозовського, одначе була критика головного пресового орґану ФНЄ: 1) за поміщування похвал для кальвінської секти і 2) за поміщування дописів з нападами на „Скалу" мимо того, що в тім самім орґані була недавно передтим також розумна оцінка появи і становища, „Скали". Більше ніяких „гріхів" супроти о. М. Блозовського ми не маємо. Іменем редакторів і журналістів з „Мети" ми відповідати не маємо права й не будемо, але в імені своїм застановимося над тим, чи має о. Блозовський моральне право писати про нас, що ми „так звані католицькі редактори і журналісти". Ми приготовані на закид „вдар в стіл і ножиці обізвуться" тай відповідаємо на той закид наперед: коли є таке право природи, що по ударі обзиваються навіть мертві ножиці, то се тимбільше природне, що обзиваються живі редактори.

Отже наперед запитаємо: Чи о. Блозовський дає добрий приклад духовенству і всій нашій суспільности, коли редакторів і журналістів католицької ґазети прозиває „так званими редакторами" і „журналістами"? І робить він се, хоч знає, що дотична преса під опікою духовної Влади та що та Влада не раз і не два, а богато разів поручала ту пресу всім вірним... І мимо того о. Блозовський має сумну відвагу працівників католицької преси прозивати „так зв. католицькими редакторами" і „журналістами".

Що більше, о. Блозовський вимірюючи цілим тенором своєї статті свої головні удари проти католицьких редакторів і журналістів, оперує своїми поняттями так, щоб виходило, що ті редактори і журналісти се якісь несамовиті біси, що без причини чіпаються націоналізму. Словом, маємо прекрасний публичний виступ греко-католицького священика проти католицької преси, від богатьох літ поручуваної католицькою Духовною Владою. І нехай хтось скаже, що таке публичне поведення одиниці з духовного стану не може відбитися в життєвій практиці не тільки на католицькій пресі, але й на католицькій Церкві!...

А в ім'я чого поступає так о. М. Блозовський? Йдім по порядку. Наперед о. Блозовський оповідає зі св. Письма, як Ісус Христос оздоровив чоловіка опанованого бісом і пише:

„...український націоналізм опутали ріжні біси на те, щоб його знищити. Один біс, це схоплення націоналізму як волевої сили, котрою може порядкувати кожний член нації, по своєму уподобанню. Це біс, що кидає націю в огонь неопанованої пристрасти. Другий біс накидається на український націоналізм і хоче йому *пришпилити поганство* та трубить по всьому українському світу, що націоналізм це суперник Бога, ворог Христа і катол. Церкви. Цей біс найрадше втопивби націоналізм в воді несамовитої писанини. Є ще богато бісиків, з котрих кожний на свій лад опоганює націоналізм і виродже в потвору, котрої віруючий чоловік боїться, або використовують його для брудної конкуренції привати..."

Не будемо застановлятися над тим, чи такий вступ про бісів у статті, якої цілий тенор має очевидно на цілі пониження католицьких редакторів і журналістів і тим самим катол. преси, можна назвати надуживанням св. Письма, — і приступаємо до розбору думок і поглядів о. М. Блозовського. Що тут за хаос і якаж тьма кромішня в тім хаосі!

1) Наперед о. Блозовський стверджує, що український націоналізм опутали ріжні біси на те, щоб його знищити. Добре, що бодай не ми самі, католицькі редактори і журналісти, в уяві о. Блозовського займаємося такою руїнницькою роботою! З тим більшою цікавістю приглядаємося, яких інших бісів греко-католицький священик дав за товаришів гр.-католицьким редакторам.

2) Вже слідуюче речення не лишає про те ніякого сумніву в кождого, що знає наші відносини: „Один біс це схоплення націоналізму як волевої сили"... Чи є хто в нашій суспільности, що перечитавши сі слова, відразу не подумає про ред. „Вістника" Дмитра Донцова, що перший оформив модерний націоналізм на нашім ґрунті й навіть написав книжку п.з. „Націоналізм"... Чи не були

М. КУРЧИНСЬКИЙ 2)

Поміченння з ферій

Про нутро духа нашого простолюддя в одній околиці та нашого інтелігентного жіноцтва.

Отже навіть богачі вже змалку виробляють у своїх дітей ненависть до „панів", властиво теж хлопського походження, й до того вчать тих дітей брехати й підлизуватися тим „панам".Так їх виховають, як того голодного й битого пса, що замість відваги й живучости на оклик дитини сунеться рачки до буди! Крім того при дітях родичі тяжко кленуть та прозиваються; роблять се і дозрілі діти родичам — таких тяжких проклонів я ще ніде не чував.

Чималий вплив на деморалізацію нашого народа мають і „холерники"-літники. Всі ті пани й молодь обох полів ходять в самих пливучках („швімках") та переважно неприлично залицяються до себе при людях. Особливо прикро вражають коедукаційні кольонії чужинців. Виховання в них зовсім на большевицький лад і сумно буде виглядати держава, коли ті „діти" підростуть і візьмуть у свої руки правління. Пишуть часом на сю тему польські консервативні часописи, та їх ніхто не слухає, бо виховання в руках „Звйонзку Научицельства Польскєґо", орґанізації визначно „антиклерикальної" та лівизуючої.

Підчас розмов з нашими „холерниками" я запізнавався мимоволі зі світоглядом моїх співрозмовців. Бо (поза обмовою, найчастішим гріхом на літнищі) приходилося нераз порушити світоглядові питання. Ще й тому нераз говорили ми на теми ріжних проблем світогляду, що ферії — час, коли люди „хлопіють" на селі й через те мимоволі розмова сходить нераз для відміни й оживлення... на поважніші теми. Зачіпалося за такі теми ще й тому, бо — як я вже згадав — пані навезли з собою богато книжок з випозичальні, отже по їх прочитанні можна було зачепити за неодну справу. Цікаво й те, що охоту до розмови на теми світогляду мали саме пані; панове воліли не вмішуватися дискретно в таку „прикру справу". З огляду на відпочинок — може й мали рацію...

Якіж книжки стрінув я в читанні у наших паній? Були се твори комунізуючого буржуя Аптона Сінклера, жидівського порноґрафа, що пише під псевдонімом Пітігріллі, хоробливі книжки Налковскої, пацифістична нудьга якоїсь американської місис Смит чи Бравн, довоєнні новелі соціяліста Даніловского і врешті одна-однісенька книжка католички Коссак-Щуцкої. Цікаво, що українських книжок з визичальні пані не мали ні одної. З ґазет були тільки „Діло" і радянофільські „Вядомосьці Літерацке".

Чому наші пані роблять такий вибір? Гадаю, що склалися на те дві річи: 1) постійне поручування всякого ліберального барахла в „Новій Хаті", 2) просто не було ліпшого вибору в такій випозичальні книжок. До першої точки: „Нова Хата", часопис для нашого жіноцтва, майже в кождім числі містить рецензії на „цікавіші" книжки, що їх можна випозичити в „Ізмарагді". Не булоб у тім ніякого лиха, якби не те, що ті поручувані архитвори — се переважно гнила ліберальщина, пацифізм, розводовство, а вже в найкращім випадку жидівщина. Зате про католицькі книжки Українки Н. Королевої п. Л. Бурачинська писала в „Н. Хаті" (з 1. V. 1937 на 3 ст. оклад.) таке: „Щойно тут" (це значить на пятому місці, М. К.) „приходиться згадати Н. Королевої „Інакший світ" і „Без коріння", хоч це твори подвійно нагороджені в тому році. Тематика обох книжок така далека й несучасна, що книжки ці нашій публиці не припали до вподоби". Отже етичні й релігійні питання, що їх заторкують твори Королевої, для п. Л. Бурачинської „далекі й несучасні", зате книжки з людовофронтовими „ідеалами" — гідні поручення!

До другої точки — в визичальні такого типу нема кращого вибору книжок. Докажу се примірами. Я взяв нарочно два катальоґи двох українських визичалень і зробив порівнання. В катальозі одної випозичальні відділ книжок у польській мові має 887 авторів. З того числа аж 686 авторів, то є 75%, мало тенденції похвалювати: розводи, злочини, злодійства, вбивство, терпор, порноґра-

його видання поручувані в пресі, яку редаґував колись провідник того самого ФНЄ, якого оборонцем є тепер о. М. Блозовський? Отже тоді Донцов не належав до бісів, а тепер він вже біс? Щож таке сталося в міжчасі? Чому сего не пояснює о. Блозовський своїй суспільности? Ну і в якім тоді світлі являється політичне (тай чи тільки політичне?) вироблення о. М. Блозовського, коли провідник його власної організації захвалював колись того біса, о. Блозовський ніколи тому не противився, а тепер ні сіло ні впало називає „бісом" того, що виховав йому провідника організації, до якої о. Блозовський закликає вірних гр.-катол. Церкви, від її священиків почавши! Диво тай тільки. І якже тоді суспільність має знати, котрий націоналістичний ідеольог — біс, а котрий не біс і коли властиво стає бісом? Тай хто про се між націоналістами рішає, при яких умовинах і відколи член або провідник націоналістичної струї стає бісом?

3) Другий біс має в очах о. Блозовського дві прикмети: се той, що: а) накидується на український націоналізм і б) хоче йому пришпилити поганство. Річ ясна, що обі ті „прикмети" є зовсім певно у кваліфікації, яку сам о. Блозовський дав „першому" бісові, бо в тій кваліфікації він очевидно накинувся на донцівський націоналізм і то розуміється не за що інше тільки за поганство. Бо як відомо, хто не визнає і не почитає правдивого Бога, той з природи річи мусить скермувати своє почитання до якогось сотворіння, отже мусить стати поганином. Поганство (ідолопоклонство) се власне віддавання Божої почести сотворінню („нація понад усе!"). Поганством або ідолопоклонством є віддання себе душею й тілом якійсь сотвореній річи. Все те виразно виступає в писаннях ріжних націоналістів, між іншими Донцова і його ріжних учеників.

4) Хоч о. Блозовський батька українського націоналізму назвав бісом нумер 1, то мимо того дальше пише про український націоналізм як про якусь цілість. Та такої цілости в націоналізмі нема, а є ріжні струї, які взаїмно себе поборюють і яких члени взаїмно завдають собі рани і навіть життя позбавляють других націоналістів, вже за ріжницю в поглядах на тактику, а не тільки на „засади націоналізму"!

5) Та на тім не кінчиться хаос у голові о. Блозовського, як одного з головних орґанізаторів і пропаґаторів українського націоналізму. Він пише далі так: „Є ще богато бісиків, з котрих кожний на свій лад опоганює націоналізм і вироджує в потвору, котрої віруючий чоловік боїться..." Отже віруючий чоловік не має боятися ніякого націоналізму? То з Апостольської Столиці не лунає пересторога, що модерний націоналізм се найнебезпечніша єресь? *) І якже так без застанови говорити, що слина на язик принесе — та ще й до того католицькому священикові!

6) Хаос в голові о. Блозовського більшає дальше. Отже він пише таке: „І не диво, що батько націоналізму, український нарід, хоче уздоровлення свого сина, опанованого бісами". Тут що слово то диво. Перше диво се твердження о. Блозовського немовби український нарід був батьком націоналізму! Передовсім ніякий нарід не є і не може бути батьком не то націоналізму, але взагалі ніякої ідеї, ні еретичної ні доброї. Так націоналізм як большевизм, як усяка інша ідея повстає в голові одиниці й потому шириться, приймається, або вяне в ріжних стадіях свого вироблення й поширення. Якби український нарід був батьком націоналізму, тоді о. Блозовський не потребувавби йому поручати його власного сина. Друге диво в тім твердженню се те, що о. Блозовський „пасує" український нарід на творця націоналізму взагалі. З його твердження виходилоб, що то від українського народу взяли націоналізм Німці, Італійці, Французи, Поляки, Чехи і т. д. Ось що значить „ясно" писати! Трете диво полягає на ствердженні о. Блозовським, що український націоналізм опанований бісами та що український нарід хоче уздоровлення його. Колиж нарід хоче уздоровлення націоналізму, то річ ясна, що той націоналізм нездоровий, бо якби був здоровий, то не булоб чого хотіти його уздоровлення. І мимо того, що сам о. Блозовський говорить, що націоналізм нездоровий і навіть опанований бісами, — він поручає його як рідного сина свому народові і грекокатолицьким священикам особливо, щоб не боялися його і переймалися ним... Словом, такого баламутства, як наговорив о. Блозовський, ще в Галичині не складано українськими черенками, бо навіть славні резолюції УНДА, які ми свого часу в кількох статтях оцінювали, не були аж такі баламутні.

Та се ще далеко не все, що здивованим очам представляється в одній тільки статті того духовного пропаґатора українського націоналізму.

Про се на другий раз.

*) Haeresis perniciosissima.

фію, теософію, апостазію, буддизм, пацифізм, соціялізм, революцію і т. п. „сучасні й актуальні" теми. Ледви 37 авторів, то є 4%, було католиків, а 164 авторів, то є 11%, було невтральних. Знов у другому „катальозі новостей" взяв я під увагу 75—78 ст. спису. Там на 171 книжок польською мовою було 127 авторів, а на 78 кн. українською мовою було 60 авторів. З того в польськім протикатолицькі ідеї мало 80 авторів, а католицькі всього 2 (два) автори. З книжок в українській мові протикатолицьких авторів було 26, католицьких 6. Коли додамо всіх авторів (127 + 60), дістанемо число 187. Отже в тім числі було протикатоликів (80+26) 106, то зн. 56%, а католиків (2 + 6) 8, то зн. 4%.

На ев. заміт, що нема ще відповідної скількости катол. книжок до випозичалень, відповідаю ось що: Якби зібрав відповідні книжки з німецької, польської й української літератури, то з них напевно зложивби бібліотеку доброї випозичальні. Замічу ще, що в випозичальнях є величезна скількість барахла, яка ніякого хісна публиці не приносить ані вона за ним не попитує. Підчеркую, що 90% читачів радиться, що позичити, а не вимагає сього чи того. Отже якість бібліотек-випозичалень залежна не від публики, а від власників тих випозичалень. Значить, якби були катол. випозичальні, то публика черпалаб напевно з них і спосіб думання читаючого загалу бувби інакший. (Кінець буде).

Консолідація католицизму

На терені польського сойму завязалася католицька група, т. зв. клюб послів і сенаторів. Вони поставили собі за завдання боронити підчас парляментарних нарад загрожених прав католицької Церкви. Такий клюб набирає спеціяльного значіння, коли взяти під увагу сильний зріст протицерковних настроїв в польськім парляменті. Клюб сей буде мати завдання дуже тяжке і відповідальне. — Не лиш в Польщі слідна така консолідація. Відродження католицизму бачимо по війні й у Франції, саме у тій Франції, котра так сильно була підпала впливам масонів і радикалів. Зродилося зрозуміння, що духові вартости, найцінніші кождому католикові, вимагають спільної оборони. Подібне явище запримічуємо і в Німеччині, де в міру заострення боротьби уряду проти католицької Церкви росте релігійний настрій і кристалізується тверда постава католиків, які боронять свою Церкву. Католицький світ починає щораз більше розуміти, що нині не вистарчає молитва, а треба ще мужної постави в обороні того, в що віримо, бо на наші святощі чигає щораз більше небезпек. Треба зеднати всі сили до спільної оборони. Та консолідація католицизму в обороні своєї Церкви додає відваги і нам. Ми осягнули вправді вже богато, але скільки ще остається до роботи! У нас католики йдуть кождий зосібна, самопасом та по більшій части скриваються зі своїми переконаннями. Ми ще не спосібні до спільних виступів, бо не здобули належного освідомлення, яку ролю мусимо відограти супроти нашої Церкви. Як далеко у нас ще до того, щоб кождий католик був заразом Христовим воїном. А сего вимагають від нашого народа нинішні часи, коли проти Церкви збираються на овиді хмари грізніші ніж коли небудь. Не словом, а ділом! Відважно признаватися до своєї Церкви і творити суцільний фронт, коли ходить про відпертя якихнебудь наступів на нашу віру і Церкву, — се обовязки, від яких нині нікому відступити не вільно.

Заступний військовий обовязок

Міністерство внутрішніх справ розіслало обіжник до всіх воєвідств і старостів про спосіб введення в життя заступного військового обовязку. Заряди ґмін і ПКУ повинні негайно зладити списки осіб, що підлягають заступному військовому обовязкові, і пляни робіт та ще сего року покликати ті особи до праці, урухомлюючи роботи з обсягу заступного військового обовязку. Особи, обовязані до праці, повинні бути занятi в місцях замешкання. Підготовні чинности до заступного військового обовязку повинні бути скінчені в такім терміні, щоб вже від жовтня можна було приступити до праці.

Архів Масарика

Покійний президент Масарик оставив на замку в Ланах богату бібліотеку і величезний архів, зложений з 310.000 примірників. В склад архіву, що є вже тепер власністю держави, входять численні документи та дипльоматичні ноти з часу будування незалежности Чехословаччини. Загальну вартість приватної бібліотеки Масарика оцінюють на 250 тисяч корон.

Французькі летуни на Далекому Сході

Парижський кореспондент японського часопису „Нічі-Нічі Шімбун" звідомляє, що совітське правительство дістало обіцянку вислання до Китаю французьких військових летунів і літаків. Летуни діставатимуть річно 20.000 долярів. Грошей тих не буде виплачувати ні французький, ні китайський уряд.

Кістяк людини зперед 12.000 літ

В часі археольоґічних розкопів в м. Каддар в Англії вдалося відкопати добре збережений людський кістяк. Вчені обчисляють його вік на 12.000 літ. Точні досліди виказали, що се був мущина високий на 5½ стіп і мав у хвилині смерти 23 роки. З переведених помірів виходить, що за 12.000 літ зайшли в будові людського тіла тільки дуже малі зміни.

ЛІТЕРАТУРА — НАУКА — МИСТЕЦТВО

„Різьблю віддаль..."

Ярослав Дригинич. **Різьблю віддаль.** Поезії. (Вид.) Варяг. Варшава 1935. Стор. 48, форм. 122 × 155 мм. Ціна?

У 632 ч. „Нової Зорі" була рецензія на першу збірку поезій Ярослава Ярого-Дригинича п. з. „Відчиняю вікно", яка вийшла ще в 1932 році. В тій рецензії схарактеризовано Ярого - Дригинича як поета - націоналіста, до того модного:

„Коли хочете взяти до рук книжку молодого галицького поета, до того ще й модного, то беріть „Відчиняю вікно". Та беручи сю книжку до рук, глядіть, щоб самі підійшли до читання вже зі зворушенням у серці. Бо не знаю певно чи зворушить вас сам Ярий. Коли в Михайла Рудницького розум нераз убиває лірику, то те саме діє в Ярого якась підсвідомість. Воно сьогодні модне і Ярий як націоналіст іде в своїй збірці за тією модою. Всю збірку Ярого проходить воля перемогти „слабі хвилини" й горіти тільки для одної волі хотіння: „знад брів, з чола різьблене владно —: „Хочу!" Біда лиш у тому, що і прочитавши всю збірку, ми таки не довідалися, чого автор хоче.

Значить Ярий - Дригинич захопився був ідеалами „вольового імперіялізму" (made by „Wistnyk") і дав вияв тому захопленню в своїй першій збірці „Відчиняю вікно".

Обгортка другої збірки „Різьблю віддаль" показує відкрите вікно, крізь яке на білому овиді бачимо два чорні кораблі, попеласто синє море й далеку хмаринку. Так поет крізь відчинене вікно бачить далину й хоче її вирізьбити словом. У віршах Дригинича часто повторено „брила, бриластий" і под. терміни з різьби, навіть другу частину своєї збірки назвав „Спокій брил". Видно автор хотів представити віддаль пластично, бо різьба чи не найбільше пластична з усіх мистецтв. Та чи вдалося се авторові?

Як плавко сплигують хвилини сполохом.
Мідяні обрії — гонг — дзвонять тінню.
Пагодою росте далінь. І вузшає безмежне коло
пливкої швидкости від хижих та тугих напруг,
аж бухає шугасто та яскраво — тугою
у шорохливім попелі — нежданий сумерк синій.
(Ст. 33).

Чуємо в тім якусь сіреалістичну динаміку, бачимо абстракцію в барвах і рисунку, та не доторкуємося пластичної різьби. Помішання абстрактного з конкретним лекше до вислову малярськими засобами. А „різьба" Дригинича се богацтво слів, з якого лиш де-не-де проблискує почування в якімсь невисказанім хаосі. І знову все те гасне в якійсь пяній негармонійній мішанині, наче потверджує поетове признання: „що я нерівний та безглуздо юрний" (ст. 8). Піна формального слова прислонює значіння. Порівнання через свою екзотику перестають нас гармонійно вражати і з твору, що мав бути поезією, виходить „напудрена ґротеска" (ст. 33). До того всього долучується часто якась деревляна ритміка і вона ще більша утруднює читачеві працю сприймання віршів Дригинича.

Автор різьбленої віддалі мало оригінальний у своїх віршах, хоч неодному може й мігби таким здаватися. Та в Дригинича, як і в Гординського, Косача й інших подібно силувана екзотично-морська тематика в дусі „причинного Рембо" [1]), нашого Влизька й Яновського. Всі ті молоді наші поети вспіли вже зложити свою „школу", що має свої добрі й лихі наслідки. Навіть слова й порівнання починають у них повторюватися, подібно як це діялося в „школі" польських поетів, обєднаних біля місячника „Скамандер". Ось прим. вже в першім вірші Дригинича „Чорне серце" читаємо: „пручасто", улюблене слово Ольжича; маємо асоціяцію з Кравцева: грати - вікна - каштани і т. п. Зновуж такий другий вірш з циклю „Причинний Рембо" (ст. 13), якби ми не знали, що його написав Дригинич, то безперечно моглиб його приписати Косачеві. Не можна сього брати зараз як якийсь плягіят: ні, се просто підсвідомий вплив „спільної мови" тих молодих поетів.

Та крім тих домашніх впливів часом видно в Дригинича й заграничні. Ось читаємо:

Стоїш один — і шорсткістю камінною
повзе порожній, полинялий день.
Мов ртуть, — мороз скрипить за спиною, —
нічого вже не ждеш.
Стоїш один. Пейсаж — мов з брил.
Росте у коло мідно опальове — місяць.
І ти і місяць — два поблідлі лиця.
— Напудрена гротеска. Це кінець. (Ст. 33).

Хоч яке воно модерне, та чи не бачите тут подібности до Нічшевого „Die Krähen schrei'n" (подаю в перекладі):

Ворони крячуть і летять
Із гавом в город:
Невдовзі сніжить буде —
Добро́ тому, хто має вітчину!
А ти стоїш закостенілий,
Глядиш вперед так довго, довго!
У світ перед зимою,
У світ ти, блазню, втік?
До тисячі німих і зимних
До тисячі пустинь ворота: світ!
Нема ніде пристанища такому,
Хто стратив те, що ти.
На блукання-стужу заклятий,
Такий бліди стоїш,
Як дим, що зимою у небо
Підходить, хоч там і зимніш.
Закряч же нам піснею, галко,
На нуту пустинної птахи!
Закуй у лід та глум
Ти, блазню, серце кроваве!
Ворони крячуть і летять
Із гавом в город:
Невдовзі сніжить буде —
Та в нас вже нема вітчини!

Можнаб тут іще подати подібність до вірша Германа Гессе „Wie das so seltsam traurig macht" і под. На Дригинича мали також великий вплив французькі поети: Рембо, Верлєн і інші, що й чується в його віршах. Та коли прим. Гординський приняв з французькими впливами також французьку ясність виразу й досить звучний вірш, то і вислів і мельодія Дригинича радше німецькі, тяжкі, неясні й часто незвучні. Може се й тому, що Гординського мабуть більше навчили ясні французькі парнасці, коли на Дригинича поезіях бачимо радше вплив французьких символістів, неясністю схожих більше на Німців і через те до деякої міри чужих традиційному духові французької літератури. Неясність вислову Дригинича нагадує мені то „старого" Француза Малярме, то знову німецьких повоєнних поетів - експресіоністів:

Кольори гаснуть втомлені безмежжям.
В застиглій струнксті загострюється линява да-
[лінь,
— Долонею пересуваю мягко по чолі.
Напружено тривожу.
Безмежжя пружиться, мов сталь, тужавіє в про-
[зорість
і різбить тінями доспілу дійсність брил.
— В спіралях сплигують думки, хвилюють, наче
[обрій...
:(Проста людина на-розстаї —)
де стрімко випнулися міст шорстких тривожні
[вежі,
людської містики нестриманий порив. (Ст. 41).

Молодий поет - маляр В. Гаврилюк (пор. рецензію на „Сольо в тиші" — „Нова Зоря", ч. 1053) теж часто пише мнимо незрозумілі речення; але в Гаврилюка нам лекше відчути їх сенс чуттевий, підсвідомий. А в Дригинича часто мусимо томити себе наче „Пролеґоменами" Канта й до того за розумовим безсенсом не дочутися поетового серця.

Стою на вулиці — і думаю без сенсу,
безбарвно й просто. І геометричне серце
вимірює трикутники розгублених думок са-
[мітної людини.
(Ст. 42).

Не перечу, що правдива лірика не потребує конечно розумового сенсу; писали так прим. Гаврилюк чи пок. Антонич. Але за поетичними образами мусить тоді стояти живе, а не ґеометричне серце, мусимо відчувати природність почування а не самі видумані раціонально писарські знаки, за якими нема справжнього серця. А то виходить справді якесь ломане arpeggio, [2]) в якім поза поодинокими тонами нема цілости музичного сенсу:

Збігаються розгублені півтони наче крик на
[роздоріжжі
в енгармонійне скерцо, —
в нерівні кострубаті вірші

справедливо пише про себе (ст. 9) сам Дригинич. Його словам - віршам недостає саме того гармонійно - тяглого legato, [2]) яке щойно з поодиноких слів творить правдиву поезію, нераз і без розумового сенсу, подібно як у музиці. Отже справедливо назвав Дригинич першу частину своєї збірки терміном Arpeggio.

Коли порівняємо першу збірку Дригинича з другою, то побачимо недостачу морального поступу, а може навіть відступ. Кораблі на овиді Дригинича пливуть по сивому морю, та ось-ось утечуть з овиду. І невідомо самому авторові, куди пливуть ті кораблі. В новій збірці Дригинича його волеве „різьблене владно —: „Хочу!" майже зовсім зникло. На його місце, в природньому розвитку, прийшла заміна альтруїстичного гону на гін еготичний. Націоналістично неопределене „хочу волею" — зробило місце еготичному „прагну гонами". Коли в попередній збірці Дригинич усував „слабі хвилини" тілесного „я", то в другій збірці слабі хвилини запанували вповні над поетовим віршом і перетворили націоналістично - імперіялістичне на еротично - афективне. Словом: тіло взяло верх над духом. Зовсім правильно. Бо такий лад у природі людини, що де чоловік свідомо понехує розум, там дає слово підсвідомости, а та підсвідомість веде очевидно до тіла. Не диво отже, що дуже богато віршів другої збірки Дригинича має виразно еротичний характер.

Каже один з католицьких критиків, що поет, який починає від суспільних віршів а не від еротики — се неприродний поет. Отже зворот Дригинича до еротики для його поетичної природи радше бувби корисний, як шкідливий. Його еротики мають очевидно більше щирости й природности ніж суспільницькі вірші. Зворотом до еротиків Дригинич безсумніву збогатив свої вірші у правдиву поезію:

Хвилястим, пелехатим вихром твого мурого во-
[лосся
пеститиму прозору радість рівних плинних буд-
[нів, —
аж білими світаниками — загубиться марудна осінь
у крижаній скрипучій студені. (Ст. 21).

Ваш лист нагадує мені блакитну віддаль —
[наче дим
і матові пейсажі осені.
(Дарма, що я ще молодий,
— нездужаю на спомини непрошені)
Ви знаєте? Я вичитав у вашому листі
привабний усміх, що мов плюск під веслами
— і ці мої слова схвильовані й прості
весь біль розлуки й тугу — перекреслили...
(Ст. 22).

Але еротика буває ріжна. Може бути здорова, одуховлена красою правдивої любови; назвім таку еротику збаналізованим терміном: ідеальна. Так любили наші батьки матерей наших. Таку еротику треба поставити високо, бо вона змагає до ідеалу матери й родини. Не диво, що прим. німецькі католики видали навіть осібний альманах, зложений з таких еротиків. Та буває й інша еротика, що любується не в серці, а в тілі: стегнах, грудях і т. п. прибутнях полового в людині. Така еротика в ділі брудить тіло „храм св. Духа"; в літературі брудить не лише саму поезію, але й тих, що її читають. Грубо - еротична поезія се властиво один зі способів духового самонасилля. В такім напрямі йдуть — нажаль — нові еротики Дригинича. Коли в збірці „Відчиняю вікно" був лиш один непристойний вірш, то в новій збірці

[1]) Французький поет, геніяльний в описі пекельних гріхів, моря й хаотичности почувань. — (Ред.).

[2]) Arpeggio = вриване; legato = тягло — терм. з музики.

майже кождий еротик змагає вже не так до вислову прагнення, як радше до насолоджування - розпамятування полового (ст. 20, 21, 24, 27, 29 і і.).

Деякі прибутні тої половости, прим. „волосся" повторяються в віршах Дригинича так часто (ст. 19, 20, 21, 24 і д.), що мимоволі йде чоловікові гадка, чи аби Дригинич не половий фетишист... І жаль, що з колишнього „хочу" виходить „поезія" самонасилля думкою: „Я сам, — і до крови розжуті уста". (Ст. 39). Сам поет бачить свою недугу: „Ні! Спомини — це хворість" (ст. 28), та проте (слідує вірш, який пропускаємо — Ред.).

1933 р. писав я про його 1-шу збірку:

Поезія невідомого не може мати якоїсь моралі; вона переважно аморальна, хоч нераз манить своєю фальшивою містикою. Поезія невідомого, як завершення, веде до того, що зве себе в наші часи „невідомим богом". Тільки, що в наші часи — як справедливо каже Честертен — невідомому богові на імя: Сатана. Великим поетом невідомого, підсвідомого, був у трьох перших збірках Тичина. А чим він сьогодні?!

Сумні гороскопи ставить авторові його друга збірка, а властиво він сам собі їх ставить. Бо в тій самій збірці в 1935 р. щераз поміщує вірш „Молитва погання", печатаний іще 1932 р. в „Дажбозі";

Як у медовому похмілли липи зашелестять,
і колисанково — бліді, розпелехані тіні,
— я — на вітер — мій профіль, і з вітром — крик.
І тоді — у хороводі ілюзій прозорих —
далекий мідний захід — за плинний обрій,
і мої долоні простягаю у простір...
— (Все — колом у ритм — як вітрак,
що хвилює набренілу самоту
скам'янілих сумерком безмеж...)
Я не знаю, чи є хто крім мене...? (Ст. 10).

З Тичини, поета неясних і неосвідомлених поривань, вийшов комуніст. Дригинич - націоналіст з першої збірки — зїхав на еротомана в другій збірці. Хіба це поступ? Такі сумні наслідки приносить „владне хочу", волевий імперіялізм і т. п. міти зле зрозумілого націоналізму. Отже чи саме не в інтересі націоналізму лежить вигублювати тих „волевих імперіялістів", які своїми безглуздими балачками про потребу „підсвідомости й мітів" доводять молоді уми до звихнення й гріха. Доводять до дуже, дуже сумного стану, що ніяк не нагадує „вольовости", радше декадентизм „фен де сіеклю" й сумного „надчоловіка" божевільного Нітше:

Стоїш один. Пейсаж — мов з брил.
Росте у коло мідно опальове — місяць.
І ти і місяць — два поблідлі лиця.
— Напудрена гротеска. Це кінець. (Ст. 33).

Справді: Weh dem, der keine Heimat hat, як писав „надчоловік" Нітше. Брак Бога, єдиної правдивої батьківщини всякого чоловіка, се найбільше обіднїння серця. Се кінець усіх, що повірили в злорадні слова „батька брехні": Eritis sicut dii, scientes bonum et malum...

Направду, серце чоловіка все те саме: ще й досі звенять у ньому арпеджія з часів Адама й Еви. Аpaмic.

Нові видання

Микола Голубець: **Княжий Галич.** Бібліотека для молоді „Ранок", ч. 9. Вересень 1937. Видавець Іван Тиктор. Ст. 32. Формат: 16.8 × 12.3 цм.

Веселі оповідання (з ілюстраціями). Бібліотека „Народньої Справи" „Рідне Слово" ч. 7—8. Липень — серпень 1937. Львів. Видавець Іван Тиктор. Ст. 64. Формат: 17 × 12.2 цм.

Нове видання „Руської Правди"

Совітська академія наук приступила до видання найстаршого збору законів Руси, „Руської Правди". „Ізвестія" поясняють, що та знаменита юридична памятка старої Руси, яка повстала правдоподібно в 9 ст., дійшла до нас тільки в копіях з 13 — 14 ст. Копій зібрано тепер 110. З них пять признано найстаршими й начальними. З тих пятьох копій робиться фототипи для типографії „Гознак". В тій типографії й будуть печатати нове видання „Руської Правди". Його признано, як пояснюють „Ізвестія", конечним тому, що „без обзнакомлення з тою памяткою неможливе розуміння старої русскої історії".

З РЕЛІГІЙНО-ЦЕРКОВНОГО ЖИТТЯ

В Апостольстві Молитви є тепер приблизно 30 міліонів членів, зорганізованих в 100.000 огнищах. Релігійних місячників видає Апостольство Молитви 69 у всіх частях світа. Річно виходить накладом 29 міл. 207 тисяч 964 примірників, друкованих у 45 мовах.

Населення Жангади (Бразилія) мало честь гостити в своїй кольонії дорогого гостя Преосв. Епископа з Пальмас'у. Тішилися своїм дорогим гостем не лише тамошні Бразилійці, але й наші Українці. По приїзді в кольонію, серед величавої маніфестації, Владика не погордив запросинами наших поселенців. В супроводі процесії й діточих привітів вступив Владика до грек.-катол. Церкви й по молитві та проповіди обіцяв відправити в нашій церкві Безкровну Жертву. Вдоволяючи прохання громадян-Українців відправив епископ Службу Божу в нашій українській церкві та взивав у проповіді, щоб усі Українці трималися й вірно заховували свій питомий укр.-катол. обряд. Владика з Пальмас'у дуже полюбив наші пісні й зацікавився українською історією.

Доля Печерської Лаври в Києві. Совітська преса звідомляє, що в останньому часі видно, особливо серед молоді, заінтересування безбожницьким музеєм в Києві, що його урядили в київській Печерській Лаврі. Орган Комсомолу „Комсомольська Правда" подає з приводу того кілька відомостей про долю Печерської Лаври під совітським правлінням. Монаший чин розвязано в 1926 р. Мимо того частина монахів мешкала в ріжних забудованнях Печерської Лаври аж до 1930 р. В тім році прогнано відтам всіх монахів й обвинувачено їх за мниму участь в якімсь убивстві. Відтоді призначено Печерську Лавру на безбожницький музей. Всі памятки релігійного мистецтва випродано. В часі робіт над влаштуванням музею пропали з архіву при монастирі всі цінні історичні документи й рукописи.

З приводу арештувань закордонних духовників, що посвячувалися душпастирській праці між горожанами своєї держави, які перебувають на терені СССР, виринуло питання, чи закордонні посольства й амбасади мають право будувати власні церкви. Совітські правники твердять, що власти можуть відмовити уділення терену на ту ціль, бо церкви найшлисяб в суперечности з комуністичним характером Москви. Одначе уряджуванню каплиць внутрі будинків нїчо не стоїть на перешкоді, та ходити на богослуження в тих каплицях можуть тільки чужинці.

Програму Міжнароднього Евхаристійного Конґресу устійнюють вже тепер. Конґрес відкриють в Будапешті 25 травня 1938 р. Слідуючого дня приступить до Найсв. Тайн 100.000 дітей (частиці будуть з зерен пшениці, що їх самі діти зобовязалися кидати через цілий рік до спеціяльних збірників після кождого доброго вчинку). Того самого дня пополудні відбудеться величава процесія кораблями по Дунаю. 27-го травня, ввесь день буде днем війська. Того дня офіцири і жовніри-католики мадярської армії приймуть спільно св. Причастя. 28-ого буде св. Причастя для всіх мущин, що возьмуть участь в Конґресі. Пополудні всі учасники зберуться на спільне богослуження. О півночі один з кардиналів відправить Службу Божу. Після того останне конґресове богослуження відправить папський легат. Підчас богослужень співатиме хор з 2000 дітей. Конґрес закінчиться торжественною процесією. Відтак пічнуться торжества з приводу ювілею св. Стефана. Велика інсценізація, що її зорґанізують з того приводу найвизначніші мадярські артисти, буде представляти 1000-літній розвиток мадярської історії, при чому особливо узглядянять епоху панування першого християнського короля Мадярщини.

ПОЛІТИЧНІ ВІСТИ

НА ВЕЛ. УКРАЇНІ дальше лютує „чистка" між високими урядовцями. ГПУ масово виарештовує інтеліґенцію. Голова одеської окружньої комісії парт. контролі Шепко відобрав собі життя після ревізії в його помешканні. Увязнено також голову партійної контролі Озівсько-Чорноморського краю Шадунця. Арештованих тортурують, щоб вимусити зізнання. Арештовано сими днями жінку б. голови ради нар. комісарів України Любченка. Вона померла у вязниці внаслідок жахливих знущань над нею.

1.088 ЧЛЕНІВ усунено на днях з українського Комсомолу.

НАЙЗАМІТНІША ПОДІЯ міжнародного політичного життя се тепер побут Муссолінія в Німеччині від 24 — 29 с. м. Рівночасно перебуває там брат японського цісаря.

У ВАРШАВІ під проводом премієра Складковского відбулася нарада, в якій взяли участь воєводи: варшавський Наконечніков-Клюковский, волинський Юзефский, люблинський Де Трамекур, келецький Дзядош, львівський Білик, краківський Тиміньский, станиславівський Паславский і тернопільський Маліцкий. Предметом нарад були політичні справи.

ДО ВАРШАВИ має приїхати міністр заграничних справ Австрії Шмідт.

ШВЕЦІЯ призначила 7.075.000 корон на дозброєння.

„ЛЄ ЖУР" звідомляє з Берліна про можливість близького скликання конференції наддунайських держав під проводом Риму й Берліна.

ШАРЖЄ Д'АФЕР ФРАНЦІЇ Й АНҐЛІЇ запропонували італійському міністрові Чіянові, щоб знавці трьох держав (Франції, Англії й Італії) зійшлися незабаром у Парижі для устійнення змін у ніонському договорі, щоб до нього могла приступити Італія. Мін. Чіяно згодився на це. Про цю справу був поінформований Берлін.

ФРАНЦУЗЬКІ ВЛАСТИ увязнили на французько-еспанській границі военного коменданта Іруну майора Трончезо. Се увязнення стоїть у звязку зі спробою схоплення підводного судна червоного еспанського уряду з французької пристані в Бресті.

БРИТІЙСЬКА АДМІРАЛІЦІЯ визначила докладну трасу для британських торговельних кораблів, що курсують на Середземному Морі. Ні один з 13-ох поданих шляхів не йде ні через море Адрійське ні Тиренське.

ҐЕН. ФРАНКО звернувся до британського правительства з домаганням признати йому право отворити на терені Британії два консуляти, один в Лондоні, другий в Савтемптоні. Домагання ген. Франка розглядає Форейн Офіс.

КАЛІФ ТЕТУАНУ надав ген. Франкові титул „вибраного сина Тетуану".

АНАРХІСТИ В АСТУРІЇ увязнили совітського консуля. Се має бути репресія за переслідування анархістів в Барсельоні і Валенсії.

БЕРЛІНСЬКИЙ „АНҐРІФ" повідомляє, що Комінтерн приготовляє нову акцію в Японії. Йде тут про зреволюціонізування населення Формози та приготування його до збройного повстання проти Японії. В тій цілі створено „Союз визволення Формози". Акцією керує Димітров.

АМЕРИКАНСЬКЕ ПРАВИТЕЛЬСТВО заборонило урядовим торговельним кораблям перевозити зброю до Японії й Китаю.

КИТАЙЦІ перервали гати на ріках на полудневий захід від Пекіну в намірі здержання наступу японських військ та вратування 50.000 китайських жовнірів, окружених Японцями.

ЯПОНСЬКИЙ МІНІСТР ВІЙНИ ген. Сугіяма заявив, що в найближчім часі поширять фронт у північнім Китаю, бо Японці мусять „завдати противникові рішаючий погром зі стратеґічної точки погляду".

НОВИНКИ

Осінь се час, коли відновляється передплату газети на слідуючий рік. Хто се робить правильно в осени, той причиняється до скріплення своєї преси. Просимо памятати, що сучасна католицька преса по довгих десятках літ занедбання бореться з дуже тяжкими обставинами й тому правильне підтримання її конечне.

Дра Мирона Кордубу іменував президент Польщі на внесок міністра освіти звичайним професором історії України в університеті Пілсудского в Варшаві.

В городському старостві у Львові відбулася карно-адміністраційна розправа проти провідників розвязаних клюбів львівської округи УСС (Українського Спортового Союзу), а саме: УРСК-у, Тризуба, Черника, Буйтура, Буревія і Чорноморців. Всіх провідників названих клюбів покарано гривною по 10 зл. з заміною на одну добу арешту.

Кооперативне свято у Станиславові, получене з посвяченням прапора, заповіджене на 26 і 27-ого с. м., не відбудеться через заборону влади.

Комісаря львівського магістрату м-ра М. Депяка засудили за зловживання на рік вязниці з припиненням кари.

У Львові на міських плянтаціях зацвили каштани в богатьох місцях. Деякі дерева покриваються вдруге зеленю.

В Косівщині застрайкувало кількасот робітників, занятих при зриванні овочів в садах. Робітники діставали досі денну винадгороду від 1.50 до 2.25. Вони домагаються підвишки до 3—4 зл.

В Золочеві арештували Фр. Голячека, начальника рахункового відділу Окружного Суду в Золочеві. Йому закидають присвоєння собі облігацій народової й інвестиційної позички на квоту 5.000 зл., що були власністю судових урядників.

Ярославський староста відмовив видання дозволу на уладження кооперативного свята, що його мав підготовити Повітовий Союз Кооператив.

Міністр внутр. справ наказав таке: На публичних дорогах з твердою наверхнею гнати звірят чередою не вільно. Можна гнати тільки поодинокі звірята, але тільки на привязі і правим боком дороги, щоб не гальмувати нормального руху. Стадом або чередою вільно гнати звірят виїмково тільки з теренів, що прилягають до дороги з другого боку, або там, де нема іншої дороги виводити звірят з обори, стайні і т. п. на пасовиско і назад. Винуваті будуть відповідати в карно-адміністраційній дорозі.

Мін-во скарбу пригадує, що 30-го с. м. минає останній речинець зголошування запальничок до остемплювання. Зголошування приймають всі скарбові уряди, що побирають від звичайної запальнички 1 зл., від столової або стінної 3 зл. Після того речинця всіх власників неостемпльованих запальничок потягатимуть до відповідальности.

В цілій Польщі зареєстровано 15 вересня с. р. 252.276 безробітних, 1 вересня було їх 261.884. Виходилоб, що за 2 тижні число безробітних зменшилося о 9.608 осіб.

Польська Академія Літератури (ПАЛ) розглянувши на останньому засіданні закиди в справі плягіяту, спрямовані на адресу голови сеї Академії, Вацлава Сєрошевского, висказала йому повне довіря.

В Гнєзні помер емеритований підкомісар поліції Ґрефнер, б. комендант концентраційного табору в Березі Картузькій. (Є вже заперечення).

Еміграція з Польщі до Канади припинена з причини вичерпання контингенту, призначеного для рільних осадників з Польщі. Її відновлять аж 1-го січня 1938 р.

5,754.459 злотих зібрано до 15 вересня у публичних збірках на цілі ФОМ-у (Фонду Морської Оборони) в Польщі.

В Ленінґраді відкрили ряд рукописів, летючок і документів, що відносяться до славного російського хеміка Менделєєва. Ленінґрадський університет має видати незабаром спеціяльний том наукових заміток, в якому помістять всі нововідкриті матеріяли.

В Петропавловську на Камчатці урухомлено величезну фабрику мясних і рибних консерв. Фабрика буде виробляти 27 міліонів консерв річно, головно для червоної армії.

Вулькан Ключевський на Камчатці знов проявляє активність. Величезні потоки лави залили простір кількох кільометрів. Маси попелу засипали околицю вулькану в промірі 40 км.

В м. Гельпа на Словаччині застрайкували школярі проти поведінки чеського вчителя Свозіля, який заборонив їм відмовляти молитви перед і по науці.

Закордонна торговля Німеччини. В серпні с. р. імпортувала Німеччина товарів на загальну суму 482 міліонів марок. В порівнанні з серпнем м. р. зріс імпорт Німеччини о 136 міл. марок. В тім самім місяці вивезла Німеччина товарів на загальну суму 541 міл. марок, себто 2% більше як в серпні м. р.

У Кельні підчас дефіляди полевих відділів завалилася трибуна, на якій було 7.000 осіб. Кількадесять осіб потовклося.

В Парижі має відбутися в днях 9—11 жовтня конґрес анархістів. Конґрес скликає французька Анархістична Унія. Права преса рішучо домагається заборони тої імпрези.

Французько-польське зелізниче товариство одержало від французького правительства 540 міліонів франків позички на розбудову вуглевої магістралі Шлеськ—Ґдиня.

В м. Вар біля Анґулєм (Франція) зударилися два поспішні поїзди. У катастрофі погибло 8 осіб, ранених 25, з того 15 важко.

Інжинір Гайман, що до вибуху домашньої війни жив постійно в Еспанії, а тепер перенісся до Франції, оголосив, що винайшов спосіб дешевої фабрикації синтетичної нафти з кавчука.

Гумор. — Гордість. — Мій син на університеті. — Студіює? — Ні, покриває дах.

Трансатлянтійський корабель „Нормандія” підчас останньої подорожі з Нью-Йорку до Гавру згубив одну з чотирьох моторових шруб. Мимо того корабель відбув ту подорож в приписовому часі.

В Альпах недалеко Монте Роза на верху 3000 метрів, що зветься Коль д'Олен, де є астрономічна обсерваторія, будують тепер церковцю.

Населення Італії збільшилося до 43,444.000 людей. За 8 місяців заключено там 209.405 подруж, себто о 50.631 більше, як за цей сам час у 1936 р.

Новим архиепископом Севіллі іменований кардинал Сегур и Саеза, б. толедський архиепископ.

В Туреччині ведуть велику кампанію *проти пиття кави.* Її мають заступити ріжного рода овочевими напитками, продукованими на місци.

В Бразилії призначили на спалення 51.247.198 мішків кави за час від січня до половини серпня. Роблять се в цілі забезпечення плянтаторам відповідних цін.

Гумор. — Поділ праці. — Що, панство маєте аж дві папуги? — Так, одна моя, а друга жінки. — І обі говорять? — Так, жінчина папуга каже: „Куди ти ходив старий пияку?”, а моя: „Мясо вже знов припалене?”.

ЛИСТУВАННЯ РЕДАКЦІЇ

Впр. о. Плавюк в Товмачі. — Стаття про есперанто буде незабаром поміщена.

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення Редакція не відповідає.

КІНА

АТЛЯНТИК: Пратер.
КОПЕРНИК: Знахор.
МУЗА: Королева танку.
ПАКС: Прокажена і Ординат Міхоровский.
СТИЛЕВЕ: Чарівниця зі Салему і ревія.

ФАБРИКА ХЕМІЧНИХ ВИРОБІВ О. ЛЕВИЦЬКА І С-ка
Львів, ул. Кордецького 51.
Тел. 260.04. ПКО. 503.881.

поручає власні вироби найкращої якости:
Пасту до взуття „Елеґант” терпент.
Пасту до підлоги, Французька маса,
Пасту до взуття „Елеґант” воскову
Віск комбінований до підлоги
Вазеліну до шкіри

Синку до білля
помадкову і коронову
Шварц до чобіт
Віск шевський
Смолу шевську
Лєп на мухи

БРАВНІНГ „PIORUN“

точно н/о рисунку з безпечником!

Сензаційна новість 1937!! Бельґійський фасон! Тип 6-ти м/м! Репетується перед кожним стрілом й автоматично викидає луски! Ошоломлюючий гук! Ідеальна оборона перед нападом! Виконання люксусове: дуло гарно оксидоване, ручка вкрита лискучим бакелітом! Вага 250 гр., довж. 10 цм., шир. 7 цм. Фабрична ґарантія на 5 років! Ціна тільки зол. 6.95. 2 штуки зол. 13.50. Сотка набоїв сист. „Фльоберт” зол. 3.65. Платиться при відборі. Адреса: Przedst. „**PERFECT-WATCH**“, WYDZ. 64 WARSZAWA 1. ul. Marjańska 11—1. ЗАВВАГА: Бережіться дешевої тандити, поручуваної покупними продавцями! Домагайтеся скрізь у крамницях тільки автоматів „Пйорун” з безпечником!

ЦІНИ ОГОЛОШЕНЬ

Ціни розуміються за одношпальтовий рядок (ширини 70 мм.) о висоті 1 мм. Висота шпальти 370 мм. За оголошення (кромі дрібних) в застереженому місци дочислюється 20%. Дрібні оголошення поміщуеться по вплаченні належитости готівкою або почтовими значками.

Шпальтові оголошення

В рубриці: „Оголошення” . . . . . 30 сот.
В тексті і в новинках . . . . . 50 „
На першій сторінці . . . . . 60 „
Дрібні оголошення по 8 сот. за слово. Перше слово і товстий друк числиться подвійно. Найменше оголошення (9 слів) 80 сот.

Сторінкові оголошення

На останній сторінці: 1/8 стор. 180. — зол., 1/4 стор. 90. — зол., 1/2 стор. 45. — зол., 1/16 стор. 25.—зол. В редакційному тексті: 1/2 стор. 280.— зол., 1/4 стор. 140. — зол., 1/8 стор. 70. — зол., 1/16 стор. 35. — зол.

При кількаразовім анонсуванні даємо значну знижку

Видає й редагує Комітет У. К. О. — З друкарні „Графія” Львів, Тиха 5. Тел. 202-83. — Відповідальний ред. Панталеймон Хитра.

Opłatę pocztową uiszczono gotówką.

Рік XII. Львів, четвер, 30 вересня 1937. Ч. 74 (1074)

НОВА ЗОРЯ

Виходить 2 рази тижнево: в четвер на 8 ст. під неділю на 8 ст.

АДРЕСА: Нова Зоря, Львів, ул. Гродзіцких ч. 2. І. п. - Тел. 105-72.

Передплата в краю: чверть-річно 6 зол., місячно 2 зол., Закордон. чверть-річно 9 золотих

ЦІНА ЧИСЛА 20 СОТ.

Конто П.Щ.Львів 505.796

СТРАЙКИ РОБІТНИКІВ У ВАРШАВІ

У Варшаві страйкували робітники трамваєві, шпитальні, ґазові та в елєктрівнях. У трамваєвих ремізах уряджувано масові віча. По тих вічах наступила велика дезорґанізація в комунікації. Нпр. з празької ремізи виїздило рано лише 14 пар ваґонів, замість сто пар, з Муранівської рем. замість 46 пар 6 і т. д. Президент м. оповістив, що перед 1. IV. 1938 місто не в силі підвисшити платень.

Бомба зранила кількадесять осіб.

В неділю відбувався в Варшаві зїзд соціялістичної молоді. О год. 2 коли та молодь переходила через Єрусалимські Алеї, між Новим Світом і Брацькою вул., кинено в її ряди сильну бомбу. Залунав гук великої детонації й серед клубів диму далися чути крики і зойки ранених. Повстало велике замішання. Бомба тріскаючи зранила кількадесять мужчин й одну жінку. Ранені самі Поляки. Дві підозрілі особи увязнено. Кажуть, що бомбу кинула жінка. Цікаво, чи й тепер „Обороньци Львова" та „Звйонзек офіцеруф резерви" зажадають збірної відповідальности населення Варшави за сей жахливий прояв террору й анархії, чи скажуть „то цо іннего" і таке домаганя ставитимуть тільки щодо Українців, які тепер взагалі ніякого террору не роблять...

Напад членів Звйонзку Млодей Польскі на редакцію „АБЦ".

„Дзєннік Людови" пише: До льокалю редакції оенерівського „АБЦ" ввійшла ґрупа Звйонзку Млодей Польскі. Командант ґрупи видав припоручення не демолювати льокалю. Присутних редакторів АБЦ зневажено та підчас замішання знищено частинно машини до писання й уряджения. В ночі ЗМП розіслав до преси заяву, підписану „Відділом Охорони ч. 1". В ній стверджує, що ціллю „карної експедиції" було скартання редакторів „АБЦ" за атакування ЗМП, а та кара наступила в формі побиття членів редакції. „Д. Л." додає, що маємо тут діло з копією гітлєрівських метод не лише в методах і назвах („охоронний відділ" рівнається гітлєрівській СС), але і в практиці. Часопис осуджує мексиканські відносини і методи, примінювані у пресовій боротьбі.

Старости усунені з суспільних орґанізацій.

Премієр Складковский як міністр внутрішних справ оповістив розпорядок такого змісту: Найдальше до двох місяців пп. старости мають зречися становищ презесів суспільних орґанізацій з виїмком орґанізацій висшої публичної ужиточности, як пр. ЛОПП. — Нема сумніву, що узасаднення того розпорядку зовсім правдиве: залежність суспільних орґанізацій гальмує їх ініціятиву і самостійність. (Розуміється, також усяка інша „опіка" адм. урядників над орґанізаціями пануючої нації мусить довести до занепаду тих орґанізацій і згодом викликати фатальні наслідки далекосяглого значіння).

Подорож Муссолінія до Німеччини.

Дня 24. IX. о год. 12.30 опустив Муссоліні Рим спеціяльним поїздом. Той поїзд складається з двох могутних льокомотив, 5 сальонових ваґонів, 1 ресторанного воза, одного ваґона на річи й одного службового. Всі ті ваґони получені телєфонами. Крім того поїзд має радієве получення з Римом і спеціяльне телєфонічне урядження, яке диктаторові Італії уможливляє на кождій стації получитися з кождою місцевістю в Італії, де тільки є телефони. Дня 25. IX. о год. 9 рано міністр Гес, заступник диктатора Німеччини Гітлєра, з представниками нац.-соц. партії та військових сил Німеччини привітав Муссолінія на границі держави, в місцевости Кіферсфельден, іменем канцлєра. О год. 10 витав його вже сам канцлер Гітлер на стації Мінхен, в столиці Баварії.

Совіти будують воєнну фльоту.

Дотепер червоні теоретики стояли на становищі, що вистарчить мати тільки легкі воєнні судна. На підставі тої теорії збудували совіти поверх 100 підводних суден. Але половина їх вже до бою нездатна. Тай взагалі еспанська практика виказала, що легкі воєнні судна тільки тоді можуть з успіхом робити службу, коли мають підпору в великих солідних кораблях, з міцним панцирем. Бо літаки страшенно нищать неопанцирені кораблі. А панцирний корабель, що має подвійний панцир грубости не менше як 100 мм, може опертися літакам. По перше тому, що такий корабель має коло 40 гармат, які можуть відганяти літаки. По друге, щоби перебити його панцир, треба трафити його бомбою ваги одної тони з висоти 4—5.000 м., а се не легка річ. Одначе совітські доки не приспособлені до будови великих кораблів. Отже совіти замовили три великі панцирники в Америці, по 80 міліонів долярів за один. В тій ціли основано там окрему приватну спілку. На її чолі стоїть Карп, шваґер Молотова.

Горить 65 китайських міст.

З Тієнтсіну звідомляють: Японські літаки кинули богато бомб на 65 китайських міст і навіть на села. Велика полумінь обняла міста й відбивається вже ряд ночей на небі. Представник японського ґенерального штабу капітан Ізобе заявив, що такі пожежі викличуть Японці в Китаю на всім фронті, що має 3.000 клм. Представник Анґлії висказав у Токію свій жах задля великанських страт в людях, які спричиняють японські бомбардування.

Політичне вбийство в Назареті.

ПАТ звідомляє з Назарету: Коли британський комісар Галилеї Ендрю виходив з анґліканської церкви, незнані справники вистрілами з револьверів вбили його і комісаря поліції, що товаришив йому. Жиди й Араби висказали з того приводу жаль. Поліція довершує масових увязнень.

ПОГРОМ

що став для погромленого народу БЛАГОДАТЮ.

„Погром Німеччини показався у висновку благодатю, бо дав Німеччині можність відродження, яке вона тепер переживає. Владу захопили ідейні фанатики, що піднесли німецьку націю..."

З промови канцлера Гітлєра на закінчення конгресу в Нірнберґу.

(„Н. Зоря" ч. 1071).

Історія не знає богато прикладів такого погрому, який впав на Німеччину в рр. 1918/19. Бо що подиктував Німеччині версальський договір? Він передовсім позбавив Німеччину величезних і людних територій (між ін. всіх заморських кольоній). Він далі наложив на Німеччину великанську воєнну контрибуцію (150 міліярдів золотих марок!). Він вкінці зовсім розброїв Німеччину, зносячи німецьку армію та обовязок військової служби. А крім того він наложив на Німеччину ще цілий ряд інших „санкцій", які до решти пригнітали Німеччину своїм тягарем.

І такий погром Німеччини — по словам канцлєра Гітлєра — показався для Німеччини благодатю! А показався благодатю через те, що в його висліді в Німеччині наступило відродження і скріплення...

Наведені вище погляди канцлєра Гітлєра дуже важні. Бо вони стверджують виразно, в який спосіб Німеччина не тільки не упала під тягарем погрому з 1918/19 рр., але дуже скоро навіть відродилася та стала знов великодержавою, з якою всі мусять числитися і числяться.

Перші познаки того звороту в Німеччині можна замітити вже таки в 1918/19 рр. Свідчить про се наглядно сам версальський договір, який Німеччина, не зважаючи на його незвичайно важкі постанови, приняла і підписала. А приняла і підписала тому, бо зрозуміла, що дальший її опір не тільки не приніс би їй користи, але ще більшу шкоду. Бо колиб Німеччина не приняла була і не підписала важкого договору у Версалі, то противники її булиб напевно подиктували їй ще важчий договір, може в самім Берліні, який булиб заняли. Одначе Німеччина, хоч як дуже версальський договір громив її, приняла його і тим вратувала себе від іще страшнішого погрому.

Ще більше наглядно виявила Німеччина познаки здоровля після підписання версальського договору. Виявила ті познаки передовсім тим, що у противенстві до погромленої Росії не спалахнула подіями, які мали місце у Росії після її погрому. Навпаки. Вся післявоєнна політика Німеччини, внутрішна і заграничная, визначається холоднокровністю і поміркуванням. Се треба ствердити передовсім щодо заграничної політики, у висліді якої Німеччина ще до виступу нинішнього канцлєра значно облекшила собі тягар, який наложив був на неї версальський договір. Та і внутрішна політика Німеччини після закінчення війни розвивалася помалу, одначе постійно по лінії відродження Німеччини. А обняття влади нинішнім канцлєром надало мілітарному скріплюванню Німеччини особливого темпа.

Як відомо, перед обняттям влади нинішнім канцлєром Гітлєром влада в Німеччині була в руках наймогутнішої доси німецької партії соціял-демократичної. Се та партія, яка в 1918 р. викликала була в Німеччині тут і там революційні виступи пролєтаріяту, котрі за-

хитали непобідимий доси німецький фронт і котрі були головною причиною погрому Німеччини. Бо мілітарно держави антанти не побідили Німеччини. Побідила її загроза внутрішньої революції, яку підготовила була саме німецька соціял-демократія.

Та не тільки погром Німеччини в 1918/19 рр. був головно „заслугою" німецьких соціялістів. Вони підготовляли ломалу, а систематично ще більший погром Німеччини в будуччині. А підготовляло його ліве крило німецьких соціялістів, котре своєю програмою проголосило комунізм і котре, вже як німецька комуністична партія, змагало отверто до комуністичного перевороту в Німеччині і до захоплення влади в ній у свої руки. І не тільки змагало. Воно вже навіть захопило було декуди владу на деякий час (Баварія).

Відвернути від Німеччини небезпеку комунізму з одного боку і скинути з неї кайдани, які наложив на неї версальський договір, з другого — стало боєвим кличе Гітлера. З тим кличем пішов він до німецького народу.

Річ ясна, що передумовою успіху в однім і в другім напрямі мусіло бути поконання німецьких партій соціял-демократичної і комуністичної та перенятя влади в Німеччині Гітлером і його сторонниками. І по літах Гітлерови одно й друге вповні вдалося.

Тут слід підчеркнути оден дуже важний факт. Гітлер поконав німецьких марксистів і переняв владу в Німеччині не насильством, як се було з большевиками в Росії, але шляхом всенароднього плебісциту, який подавляючою більшістю голосів заявився за ним. А се значить, що сучасне німецьке покоління витягнуло з дотеперішньої своєї національної катастрофи відповідні висновки і в консеквенції того змінило основно свій дотеперішній національний провід. Воно виразно осудило тим свій дотеперішний провід.

Повна перемога Гітлера над марксистами і переняття ним влади в Німеччині се найбільш характеристична риса сучасного покоління німецького народу. Бо та побіда і те переняття влади свідчать наглядно, що сучасне покоління німецького народу вилічилося вже з недуги, на яку захоріла була Німеччина в 1918 р. і яка коштувала Німеччину тілько і таких важких жертв.

Минуло ледви кілька літ, як Гітлер обняв владу в Німеччині і Німеччина змінилася до непізнання.

Передовсім з могутних доси німецьких марксистів і зокрема комуністів нині в Німеччині нема і сліду, хіба в підпіллі. Замість того нині панує в Німеччині дуже сильне протимарксівське і зокрема протикомуністичне наставлення. А се в нинішніх часах сильної акції по всіх краях і серед усіх народів комуністичної Москви має велике значіння як охоронний вал проти поширення комунізму в Европі взагалі. Се безперечна позитивна сторона нинішньої Німеччини.

А далі: Німеччина під кермою канцлера Гітлера крок за кроком скидала з себе важкі кайдани, які наложив був на неї версальський договір. Отже найперш вона відмовилася сплатити решту воєнної контрибуції й не заплатила її. Далі вона заняла назад найбільш промисловий рурський басен, який версальський договір відірвав був від неї. Вкінці Німеччина привернула знов німецьку армію і обовязок військової служби всіх своїх горожан. А привернувши могутну німецьку армію, Німеччина анулювала всю решту версальського договору.

Такими етапами йшло відродження німецького народу і Німеччини після підписання версальського договору і зокрема під кермою теперішнього канцлера Гітлера. Як бачимо, погром Німеччини в 1918/19 рр. став для неї дійсно благодатю. Бо він став жерелом нового її відродження, яке Німеччина і весь німецький нарід переживають під нинішню пору. Се безперечний факт і безперечна заслуга канцлера Гітлера.

Та стверджуючи той факт, не можна не ствердити ще й іншого факту — негативного. Той негативний факт се вороже відношення нинішньої влади Німеччини до християнської і зокрема до католицької релігії. Се поява дуже дивна. Бож християнська і зокрема католицька релігія се найпевніше забороло людства перед руїною, яку несе йому комунізм. І держава дуже добре може співпрацювати з Церквою не тільки в поборюванню комунізму але й на всіх ділянках людського життя. Що се так, наглядний доказ того нинішня Італія під владою Муссолінія, з якою Німеччина Гітлера стоїть у дуже приязних відносинах. Наладнані взаємини між Апостольською Столицею і Муссолініем як диктатором Італії вправді не означають акцептування фашизму катол. Церквою, але те наладнання рівнозначне з можливістю трівкого розвитку і Церкви і держави.

Тому в інтересі охорони перед спільною небезпекою, яка загрожує однаково Церкві і державі, треба бажати, щоб відносини між державою і Церквою в Німеччині Гітлера як найскорше змінилися з ворожих на такі, які є в Італії Муссолінія, що по новим вісткам англійської преси й було одним з предметів розмов між обома диктаторами двох великих націй.

Що діється і що буде

Бернард Зінґер, один з найздібніших жидівських публіцистів, пише в „Хвилі" ч. 6649 ось що:

Таємні наради, що відбуваються в останніх тижнях, візити на Замку, в Ґенеральнім Інспектораті, у премієра, конференція воєводів у раді міністрів, — все те доказує, що в найближчих днях будуть приняті постанови, що рішать про дальше становище міродатніх чинників супроти ряду справ у Польщі. Справа ОЗН се тільки епізод. До сеї пори не вдалося тій організації позискати ширші верстви суспільности і вступлено там на старі, знані шляхи ББ. Вже створено клітини ОЗОН'у в поодиноких міністерствах, вже натискається на урядників у справі приналежности до „обозу". ОЗОН зачинає вже вицофуватися з обіцянок у справі нової виборчої ординації до сойму і сенату та „гандлює" тимчасом тільки антисемітизмом, переселюванням купців з Поморя на окраїни та до Східньої Галичини. Рівночасно цілком занедбано сільський сектор. Провідник того сектора ґен. Ґаліца закінчив сезон заявою, що реорґанізаційну працю вже скінчено й тепер можна вже приступити до діла. На чім полягатиме нова праця, очевидно не знає також ґен. Ґаліца. Їздив, взивав, а селяни далекі від захоплення для його виводів. Не вдалося йому ні на волос злагіднити рух. Опозиційні настрої на селі зростають. Скріпляють їх мотиви економічної натури. Згідно з офіціяльною статистикою сегорічний урожай в порівнанні з урожаєм в останніх пятьох літах впав, коли йде про пшеницю, о 8.4 проц., про жито 14.7, коли йде про ячмінь о 10.3, овес 8.8. Брак соломи і сіна змушує бідних селян, масово вирізувати худобу. Упадок цін на мясо в околицях діткнених посухою дійшов до 80 процент. В той спосіб на ніщо пішов у міжчасі ввесь плян міністра Понятовского, що стремів до піднесення інтензивности селянської господарки шляхом плянової годівлі худоби. Для консерватистів се нагода атакувати міністра рільництва, бо спричинники всіх нещасть се: „Направа", Понятовский і Жиди. Отже правительство має клопоти не лише з торговельним білянсом, але також зі справою вивозу збіжжя й худоби та зі справою ввозу паші з заграниці і більших кредитів для селян. В таких тяжких умовинах трудно вірити, щоб реорганізація ОЗН могла бути ліком на опозиційні настрої. Навпаки! Здають собі справу, що навіть провідники „Стронництва Людового" не зможуть відгравати ввесь час ролі гасителів огню. Селянськими справами заінтересувався також проф. Бартель, що запризнений з найвисшим чинником. Б. премієр був кілька днів у Моравській Остраві. Згадані справи сильно інтересують катол. Церкву. Під час останньої наради Епископату докладно сбговорено справу західної Галичини. Зі звітів оо. парохів виходить, що радикалізація росте, що дається зауважити сильна тенденція для співпраці з робітничими масами в місті та що особливо розгорячена сільська біднота. Кардинал Гльонд приняв б. маршала сойму Ратая. Пізніше зложив візиту президентові РП й марш. Ридзові-Сьміглому. На нараді Епископату рішено прийти з допомогою для сільського населення на згаданих теренах. Розуміється, що це все не діється припадково. Кардинал Гльонд належить до найрухливіших і найінтеліґентніших духовних в Церкві. Бере участь у всіх найважніших міжнародніх і краєвих конґресах, виголошує промови та вилітає літаками до віддалених країв. Сам син зелізничного підурядника, дивиться на соціяльні справи в дусі папської енцикліки („Рерум Новарум") Льва XIII, яка протиставить науковому марксівському соціялізмові суспільну ідеольогію, що відкидає боротьбу кляс. На тій підставі перебудовано тому кілька літ католицький християнсько-демократичний центр (хадеція в Польщі). Се має бути лік на небезпеку соціяльної революції. — Розуміється, події в Еспанії відґрають тут поважну ролю. Церква не хоче допустити в ніякім разі до еспанізації, до блоку „Стронництва Людового" з ППС і хоче передовсім злагіднити настрої серед селян філянтропійною акцією. До Тарнова прибув папський нунцій Кортезі, що був гостем місцевого епископа Лісовского. Як відомо, Тарнів се центр хлопського руху (округа Вітоса). Спроби відірвання групи від „Стронництва Людового" безцільні.

Український Робітничий Університет

Ідея т. зв. народніх університетів дуже поширена за границею. Також наші сусіди зрозуміли вже вагу таких університетів і тепер сітка польських „людових університетів" досить густа. В нас якось не чути було дотепер, щоб десь орґанізувалися такі народні університети. Почин в тій ділянці належиться Товариству Українських Робітників „Сила" у Львові. Воно зорганізувало для своїх членів Український Робітничий Університет (УРУ). В суботу, 25 с. м., в домівці Т-ва „Сила" відбулося святочне відкриття того Університету. На відкриття прибули численно представники української преси та культурно-освітніх і економічних установ. Святочні сходини відкрив голова „Сили", п. Музика, складач по званню. На програму сходин зложилися: дуже солідно опрацьований реферат робітника п. Ніклевича про розвиток та сучасний стан нашого робітництва, деклямації робітників Зданевича і Світенького та виступ робітничого хору під орудою інж. Драґана. Слідували привіти від Наукового Т-ва Шевченка, „Рідної Школи", УПР, Т-ва „Відродження", „Сільського Господаря", від лекторів Робітничого Університету та від робітників басейну. Кінцеве слово виголосив п. Тригук, голова столярської секції при „Силі". На кінець відбулася спільна знимка. — Відкриття робило дуже приємне враження. По настроях, що пробивалися в промовах і рефератах робітників, можна твердити, що українському робітництву, зорганізованому в Т-ві „Сила", далекі ідеї руйництва „пролетарів всего світа" східного покрою.

ОГЛЯД ПРЕСИ

Відгук нападу на Дм. Палієва

„Діло в ч. 209 пише: В нашій Редакції зявився п. Федорик, представився та приніс ширшу замітку у формі листа до Редакції, з просьбою помістити її. У тій замітці він вияснював причини, чому приступив до п. Паліева на вулиці, подав запити, які дав п. Паліеву і його відповідь та „спростував", що не п. Паліїв його, а він п. Паліева двічі вдарив. Редакція „Діла" з місця відмовила п. Федорикові помістити йому того його листа. Ми зазначили, що нам зовсім байдуже, хто кого вдарив, байдужні нам подробиці вуличної пересправи. Фактом є, що журналіста хтось намагався побити за те, що той журналіст у своїй газеті на другу газету написав і що образжена сторона вважала фізичні побої єдиним можливим засобом сатисфакції, бо не старалась навіть передати раніш справу громадянському судові. З таким підходом до писаного слова і робітників пера ми — так ми заявили п. Федорикові — рішуче не можемо погодитися. Не грає тут ролі, хто кого образив, а хто реагував побоями, себто партійна чи ідеольогічна приналежність інтересованих осіб: сьогодні „кравцівець" набє „паліївця", завтра „паліївець" „штикалівця"; були вже напади на редакторів „Діла" і на редактора „Нової Зорі", — може це завтра трапитись з іншим часописом, — це простісінька дорога до македонізації українських відносин. З моментом, коли хтось вибірає пястук — не може найти на сторінках „Діла" місця для своїх пояснень. Нам здається, що таке становище едино можливе у тій теперішній атмосфері, коли культ пястука грозить анархізацією українському життю, і то акуратно в моменті широкого наступу на все українство ворожих нам елєментів. У такій хвилині, здається нам, треба відмежувати політичні симпатії й антипатії та нашу внутрішньо-ідеольогічну боротьбу від засадничих справ, якими є етика та пошана до друкованого слова, хочби навіть те друковане слово стояло на дуже низькому рівні і дехто в недопускальний спосіб зловживав ним. І тому з правдивою прикрістю ми зауважили, що інший український щоденник заяву п. Федорика таки видрукував. — (Нема сумніву, що становище редакції „Діла" в сій справі цілком таке, яке повинно бути).

„Сполечна опєка" й Українці

„Наш Прапор" в ч. 105 приніс м. і. отсю інформацію:

Найкращою ілюстрацією політики, що її веде т. зв. „Опека Сполечна" у Львові супроти Українців, може послужити такий факт: Сиротухлопчину, Українця, Маріяна Воськала, що жив у нужді, „Опека Сполечна" віддала на удержання до мазура-кольоніста в Кугаєві к. Львова, якому платила за його вдержання біля 25 зл. місячно. Колиж мати того хлопчини, свідома, яке виховання може дати її дитині мазур-кольоніст, внесла прохання, щоб її сина віддали під опіку оо. Студитам до захисту при вул. Мучній, „Опека Сполечна" не то що не вволила волі матері, але взагалі відмовилася давати якунебудь поміч її осиротілому синові. Залишаючи цей богатомовний факт на боці, спитаємо: Невже Українці Львова не платять датків теж на „Опеку Сполечну", щоби український сиротинський захист оо. Студитів не мав права до грошевих підмог тієї публичної установи?

Характеристика відносин у Польщі

П. з. Як довго має тривати се представлення? приніс „Зврот", орган фронту Морж, в ч. 7 отсю статтю:

В одному з щоденників появилася стаття проф. Стронського, що заслугує безсумніву на більшу увагу. Має вона оригінальний наголовок: „Панове на хідлах і з кредитом" та займається програмовими й ідейними відгомонами Озону, які звучать раз-у-раз інакше та стають крамничкою з товаром для кождого потрібним. Аналізуючи неповажні виступлення мнимих спасителів народу, зазначує між іншим, що коли кують коня, жаби не повинні наставляти ніг, а рекламові вигуки з хідел, на які видрапалися, щоб бути горою над суспільністю, се „кепська забава в хвилі, коли тілько завдань в краю". Уваги надзвичайно слушні і дуже на часі. Ми Поляки привикли майже до всього. Ми стратили не тільки вражливість, але й почуття дійсности. Не хочемо бачити небезпеки, що наростає біля нас, не відчуваємо того, що чаїться у світі. Живемо штучним і ненормальним життям, обріхуючи часто себе самих. Річи деінде звичайні та щоденні підноситься до надзвичайности, ледви не до чудес, сполонілу фразу підноситься до значіння догми. Будуємо ідолів зі звичайної глини й вибиваємо перед ними поклони. Обвішуємо пересічних людей ріжними цяцьками, щоб вони їм дали розум і натхнення. Ждемо на щасливий припадок, коли про чудо вже трудно. Бездумність і апатія, невільничість і карієровичівство стали єгипетськими язвами. Виведені з рівноваги і виколеєні з властивого шляху громади людей вештаються манівцями і політичними вертепами. Засади й погляди порушуються як соняшники, відповідно до платні й конюнктури. Старий кармазин готов виректися минулого і прибратися в одяг блазна, аби тільки приподобатися найменшій урядовій фігурі. Поважні, досвідчені люди кермуються постановами ріжних молодих воробчиків — тільки тому, що вони цьвіріньцкають урядовим тоном. Першорядні публіцисти смарують обемисті статті про справи або особи, що їм не варт присвятити двох рядків. Старі, відомі й заслужені часописи замість бути трибуною контролі, силуються на невільничу услужливість, аби тільки не наразити підприємства на дрібну втрату. З тої трибуни, що має не тільки інформувати, але й вести суспільність, пороблено будн, в яких хитрі продавчики мають на продаж все. Відшукайте їх родоводи, а довідаєтеся, чим вони були недавно! Так зазяті приклонники націоналізму, як і відомі радикальні льви, забувши минуле, співають на ту саму ноту подиктовані й оплачувані пісоньки, що є виразним запереченням дійсности. Після викинення правд і знищення засад на широкій пустині безпляновости садиться ліси фраз. В гуцавині тих фраз губиться останки здорового розуму і заглушується гін до свободи. „Пес зїдає пса, коли йому не стане зайця", каже може не дуже влучно дібрана пословиця. А тих „зайців" таки дуже брак. Возьмім хочби радіо. Кождий місток на шляху, кільометр вибудованої зелізниці, відкрита школа (коли їх тисячами нема!), вибрукування подвіря, три верховинці у строях, кілька телят на виставі, приїзд гостей, обіди і снідання, привітання й пращання — займають тілько часу й місця, що їх не вистане на те, щоб подати конечно потрібні відомости. А при тім тон, перехвалювання, надутість, високопарні слова, з яких можнаб заключити, що ми диктуємо нашу волю не тільки найменше половині світа, але також деяким небесним силам. Коли пильний і льояльний слухач зсумує все, що чув і в що йому кажуть вірити, коли почислить ті торжества, приняття, сніданя, обіди, вечері, чайні вечорі, номінації, відзначення, здобутки, то мусить дійти до переконання, що в Польщі вже всьо зроблено й остало тільки святкування тріумфів. Тимчасом нажаль є зовсім інакше. А як воно є, пригадують події щоденного життя і то події зовсім не веселі. Тими подіями польське радіо не хоче займатися. На цілому сяк-так цивілізованому світі злочинець йде в тюрму, скомпромітований відходить в тінь, а коли ті, що завинили, не хочуть того самі зробити, тоді їм дається примусову поміч. Особливо коли йде про публичні справи. У нас діється навпаки. Хтось, що почав моральну санацію народу від ломання права, що кинув в огонь докази своєї кількалітньої діяльности, що поносить тяжку відповідальність за теперішній стан краю, замість скритися під землю, приходить до суспільности як мораліст і реформатор, стає на хідлах протекції, щоб хоч в той спосіб бути горою. Се смішне й негідне, але декому до життя потрібне. Тільки декому, бо життевий інтерес держави і нації вимагає, щоб се представлення як найскорше скінчити. Держава того не видержить.

В. В.

Ятріюча рана

Так назвав мешканеву справу в Польщі М. Ярошиньский, предсідник Ревізійного Союзу Територіяльної Самоуправи і предсідник Союзу Повітів („Газета Польска" з 8 с. м.). Тепер „Газета Польска" в ч. 253 принесла більшу статтю на ту тему пера Стефана Стажиньского, предсідника союза міст у Польщі. В ній читаємо м. і.: Відсоток населення, що поміщується в одно і дво-кімнатних помешканнях, постійно зростає і в 1931 р. виносив уже 64.7 проц., то значить обіймав 2/3 всего міського населення. Залюднення тих однокімнатних помешкань у Польщі осягнуло в 1937 р. 3,85 осіб на одну кімнату, а в Варшаві навіть 4 особи. В 1937 р. те залюднення напевно ще більше! А колиб дані дозволили на обчислення однокімнатних правдиво кавалерських помешкань, то ми переконалисяб, що пересічно на одну кімнату припадає значно більше осіб. У Варшаві й деінде в однокімнатних помешканнях гніздиться по кілька родин з дітьми! В таких умовинах родяться, жнють і вмирають цілі покоління!

Зїзд диктаторів

Голоси заграничної преси.

Рішення про війну і мир.

Під таким заголовком пише соц.-дем. „Форвертс" у 223 ч. м. і.: Поява Муссолінія в Німеччині має велике значіння: Не задля пропаганди і не задля залякування мирних держав, а задля того, що в часі побуту Муссолінія в Берліні буде вирішена справа війни і мира... Муссоліні хоче перемінити Середземне Море в італійське і тим трафити в саме серце силу Англії та Франції. А перед Німцями в звязку з Італією і Японією отвираються виглядн на новий поділ світа, на здобуття нових просторів в Европі і кольоній. Ризико в війні з західними державами дуже велике. Та при диктатурі рішає одна особа, а не обективні чинники... Гітлер вже звязаний з Муссолінієм і цофнутися йому не легко. Тепер є вже три военні терени: 1) Еспанія, 2) ціле Середземне Море, 3) Китай. Головна боротьба в Азії концентрується з Шанґаю, бо через Шанґай іде 60% китайського ввозу і поверх 50% вивозу. В тім особливо заінтересовані Англія й Америка. „Таймс" оцінює інвестиції самої Англії в Китаю на велику суму 250 міл. фунтів, з того 50 міл. в позичках, 200 міл. в інтересах, з чого 180 міл. в самім Шанґаю. Та не в господарських інтересах головна річ, бо Японці загрожують не лише торговлю й інвестиції, але й територіяльні посілости Англії, важні точки опору для всеї Великобританської Імперії. Війна щойно в початках і як вона поширіться, невідомо. А рівночасно загрожена й „головна життєва жила" Англії: шлях через Середземне Море. Таким чином всі три простори, навіщені війною, не ізольовані від себе, а разом звязані. І кипить на них війна не проти большевизму, не проти Росії, а проти Англії. То в її серце вимірені удари. А Муссоліні й Гітлер порозуміваються про найблищі акти війни...

„Тан" (Час):

Мінхенський кореспондент паризького „Тану" приносить свою оцінку, причім уміщує її під отсим характеристичним заголовком: „Остаточна ліквідація ідей 1789 р. в Европі".

„Журналь де Деба":

Сей орган підчеркує, що гітлерівська преса так ставиться тепер до Англії: „Англійська кольоніяльна імперія се не дар богів, ні мира, тільки збройний підбій, доконаний за ціну вивласнення інших кольоніяльних великодержав. Тільки, що лекше слоневі перейти через вушко голки, як англійському міністрові заграничних справ зрозуміти потреби інших країв."

„Парі Суар":

„Паризьку площу в Берліні, де є французька амбасада, прикрашено на честь Муссолінія на двоповерховій висоті диктаторськими ліктарями так, що французькому амбасадорові в Берліні Понсетові вистарчить глянути через вікно, щоб завважити наставлені проти себе блискучі і грізні вістря чотирьох великих диктаторських ліктарів."

„Ентрансіжан":

Приносить статтю Еміля Людвіга, що пророкує „неможливу до уникнення німецько-французьку війну." Е. Людвіґ узасаднює се тим, що „незалежно від усіх причин, які мала Німеччина Вільгельма II, щоб виповісти війну Франції, нинішня Німеччина має ще одну причину, додаткову: „реванж, реванж, дорогий серцю кождого Німця, причому ніяке ризико не знеохотить Німців, бо вони на свій спосіб ідеалісти." Людвіґ апелює до Америки, що коли не зрозуміє конечности ратувати Европу, то війна буде неминуча.

„Пті Бле":

Французька опінія найбільше боїться відгребання Пакту Чотирьох, який бувби, як висловлюється редактор „Пті Бле", Пактом Трьох проти одного. Часопис підозрівае Англію, що вона готова за якунебудь паперову обіцянку прихилитися на сторону оси Рим—Берлін. Тут повсталоб питання, що сталосяб тоді з французько-совітським договором. „Пті Бле" твердить, що французько-совітський договір заступивб до певної міри Польща й Мала Антанта. Часопис не вірить у приязнь Совітів таксамо як не вірить Німеччині й Італії.

„Джіорнале д'Італія":

Вірджініо Гайда в кореспонденції з Мінхену звідомляє, що оба вожди віддаються на услуги европейського мира, одначе під умовиною, що 1) повинна запанувати цілковита пошана для фашизму й нац.-соціялізму, 2) Німцям й Італійцям мають признати права рівности політичної, технічної, а особливо моральної, 3) повинно проявитися більше зрозуміння й пошани для життєвих справ і права до поступу всіх народів, 4) всі народи повинні солідарно протиставитись переворотним напрямкам.

Гумор. — Це обурююче! — жалується один мешканець Едінбургу другому. Управа нашого міста обнизила трамваєву тарифу до пів пенса. Як тут ощаджувати в таких умовинах? — Не розумію. — Давніше, коли я не їхав трамваєм, я ощаджував пенса, а тепер тільки половину того.

Священик і публичний виступ

З приводу статті о. М. Блозовського „Віра й Церква — й ФНЄ“ в 208 числі „Українських Вістей“.

II.

1) Всч. о. М. Блозовський так поручає ФНЄ греко-католицьким священикам:

„Дотепер ФНЄ ніколи ні словом ні ділом не зломив своїх зобовязань супроти релігії й Церкви.“

Та певно, що не зломив своїх зобовязань супроти ніякої Церкви, а то з тої простої причини, що ФНЄ ніколи не затягав ніяких зобовязань супроти ніякої Церкви. А щодо релігії, то в тезах ФНЄ говориться тільки „загально“ про християнську релігію, а під се поняття можна підтягнути релігію кальвінську, лютерську і взагалі релігію кождої християнської секти без виїмку. Під сим оглядом вже програмові тези Унда ясніші, бо Ундо в Галичині признає греко-католицьку Церкву, а за сокальським кордоном — православну. ФНЄ не признає ніякої виразної релігійної конфесії. А як відомо: „Religion ohne Konfession ist Konfusion“.

Колиж о. Блозовський під словом Церква в вище наведеним реченні розуміє католицьку Церкву, то пригадуємо йому, що в „Укр. Вістях“, головнім органі ФНЄ, появилася стаття з захвалюванням кальвінської секти під оглядом релігійним і національним. Про се були свого часу статті в „Новій Зорі“ пера п. Т. Коструби й др О. Назарука. *)

Значить справа була висвітлена публично і тому о. Блозовський не може оправдуватися, що не знає про се, коли береться писати про ті справи.

2) Далі о. Блозовський так поручає греко-католицьким священикам пресу ФНЄ й рівночасно понижує католицьку пресу:

„Навіть у полеміці з політикою деяких католицьких журналістів преса ФНЄ не боролася такими некатолицькими засобами, якими послугувалися ці католицькі редактори в боротьбі проти ФНЄ. Нашу тактику диктує нам наше переконання. Ми нікому не закидали неслушно браку віри чи релігійности взагалі, та на жаль стрічалися й стрічаємося з того рода закидами з боку противників. Бо ми стоїмо на становищі, що „релігія є скарбом нації“, котру Бог дав всім членам нації, а не одній групі.“

Тільки з огляду на приналежність о. Блозовського до духовного стану не кваліфікуємо сего способу писання так, як він на се заслугує, але запитаємо: Кому, де і коли католицькі редактори й журналісти закидали неслушно брак віри чи релігійности взагалі? Чомуж о. Блозовський не навів хоч одного прикладу некатолицького поведення католицьких редакторів в боротьбі проти ФНЄ? Адже нпр. в „Новій Зорі“ боронилося провідника ФНЄ перед тяжкими закидами в ундівській пресі, боронилося, хоч той сам провідник ФНЄ безоглядно нападав перед тим і на католицького Епископа й на редактора „Нової Зорі“. Колиж ми виступили проти захвалювання кальвінської секти в пресі ФНЄ і проти нападів у тій пресі на католицьку організацію „Скали“, то се був наш обовязок як католиків. Про спосіб нашої оборони також невільно нікому говорити, що він некатолицький, поки не викаже, де й коли ми вживали в тій боротьбі некатолицького способу. Се кождий шануючий себе полеміст виказує цитатами, а не загальниками. Говорення, що „релігія є скарбом нації“, се пуста фраза, бо треба сказати, яка релігія і як хто до того скарбу відноситься в життєвій практиці. Твердження, немовби Бог дав релігію тільки одній групі, ми не зустрічали досі під ніяким видом у ніякій пресі.

3) Далі в статті о. Блозовського є така рекляма для його політичної організації:

„Ні теорія ні практика ФНЄ не можуть зроджувати в душі священика сумнівів й страху, якщо він буде приглядатися без упередження й безпосередно до ФНЄ. Тому то противники ФНЄ найчастіше висувають загальний закид, мовляв: націоналізм, це одна з форм нового поганства.“

Кількож тут неправди й хаосу! Просто дивно робиться на думку, як католицький священик може писати таке. Таж в тезах ФНЄ не поручено народові католицьких засад, а в пресовій практиці ФНЄ виразно захвалювано кальвінську секту і провід ФНЄ до сеї пори не уважав вказаним те захвалювання відкликати та заявити, що не годиться з ним. Коли противники націоналізму висувають закид, що націоналізм се одна з форм нового поганства, то закид той не тільки слушний, але ще й до того взятий з відзивів Апостольської Столиці. Інша річ приміненння того закиду до конкретної організації націоналістів. Щоб говорити про се, треба навести хто, де, коли й як зробив сей закид і в якій формі, чи в формі твердження, чи в формі припущення, що даний рух дійде до поганства і т. п. Таким способом, яким полемізує о. М. Блозовський, полемізувати взагалі невільно.

4) А далі пише о. Блозовський ось що:

„Чому вони (католицькі журналісти) забувають, що в Італії сучасний націоналізм знайшов своє перше здійснення? Чому вони забувають, що фашизм погодився на відновлення ватиканської держави і знаходиться в згоді з найвищою владою катол. Церкви? Чому вони не хочуть пригадати своїм читачам про поставу італійського духовенства підчас війни Італії з Абесинією? Чи тоді італійське духовенство за прикладом т. зв. „католицьких редакторів“ протестувало проти фашистівського клича „добро держави понад усе?“

Се взірець поверховности думання о. Блозовського. Вистарчить звернути увагу на таке писання, що фашизм знаходиться в згоді з найвищою владою католицької Церкви! Чи се може значить, що найвища Влада католицької Церкви апробує фашизм? Так як о. Блозовський хоче, щоб гр.-катол. духовенство в Галичині апробувало його політичну організацію? І як могло італійське духовенство виступати проти фашизму та ще й до того в часі війни?! І де ж найвища Влада катол. Церкви апробувала клич, що добро держави понад усе? І деж вона взагалі апробувала якунебудь війну Італії чи іншої держави в ціли забрання чужої країни?!

5) А далі читаємо в статті о. Блозовського ще кращі квітки. Він пише:

„Ми знаємо здається краще від т. зв. українських „католицьких редакторів“, що Церква і Нація це не два ворожі світи, але навпаки два совершенні чинники, котрі взаїмно собі помагають в осягненні своїх цілей.“

Во істину прекрасні річи знає о. Блозовський і то знає краще від т. зв українських „католицьких редакторів“. Між ін. „знає“ він, що Церква і Нація це два совершенні чинники! Се правда, що й т. зв. „католицькі редактори“ і дійсні католицькі редактори до сеї пори не знали сего. А думали сараки, що навіть Церкви в її людській частині не можна уважати совершенним чинником а вже про націю то й подумати смішно, щоб її ставити в якенебудь відношення до совершенства. Бо тільки уявіть собі такі складові частини того „совершенного чинника“, як нпр. пп. Мудрого, Целевича, Кедрина, Зенка Пеленського зі „Свободи“, Паліева й Катамая, як вони бороняться перед позаушниками редакторів „Голосу (Нації)“ і членами інших суто національних організацій, які уряджують особисті напади то на Мудрого, як ред. „Діла“, то на дра Гладиловича як редактора „У. В.“, то на

*) Гл. „Нова Зоря“ ч. 1030 і 1031.

На водах Полісся

Давна казка оповідає про злющу чарівницю, що закляла була у твердий сон лицарський замок. Під її чарами заснула гарна княжна над вишиваним рушником, заснула при куделі служанка, заснув кухар над казаном, заснув потах вогень у печі, заснула птичка у клітці, заснула мушка на стіні, заснув кінь при водопою, заснула й собачка на лаві... Глуха тиша сповила дрімотою всьо...

Така казочна мертвеччина окружала мене одного вересневого ранку в київській пристані столиці Полісся—Пінська. Вже сема доходить, а в пристані ніякого життя. Шукаю людини. Треба мені доконче знати, чи й коли відходить який пароплав рікою Припятю в напрямі большевицької границі. А тут ніде живого духа! Холодна імла таємничо сповиває легким серпанком і доми й береги й очерети. Також непорушно стоять притулені до камяного „моля“ пароплави з погаслими коминами. Здається, що й лінива ріка Піна застигла у безрусі. Кидаю на її спокійне плесо папірець звинений в кульку. Чорна як спартанська юшка вода непомітно зморщилася невеличким колісцятком, а папірець гейби шпилькою до плеса пришпилив. Нагло з шуварників з противного берега підбилася вгору мева. Танцюристим помахом крил зачеркнула у воздусі колесо, спустилася вниз, білою груддю запорола об воду і лискавкою вихватила рибку тай щезла за очеретами...

Така тиша, така картина настроює до задуми. Сеж історична земля, на якій стою. Кажуть, що про Пінщину думав вже батько історії Геродот тоді, як описував північну країну, повну густих лісів і непроходимих болот. Може й за римськими легіонами з Дакії стягалися сюди і купці, щоб звідси брати струнке сосни — „пінус“ для римських тривесельників. Може й ті купці дали назву столиці Полісся „Пінськ“, або як Нестор пише „Пінеск“.

Пінськ має за собою бурливу минувшину. Були там віки слави й занепаду. Вже віщий Олег забирав синів Пінщини, Полісся й Холмщини та водив їх на коварних Греків. Туди Володимир Вел. йшов походом на литовське племя Ятвягів, що замешкували нинішню Сідлеччину. Сей св. князь увіковічнив свою славу в 10 ст. будовою величавої церкви й монастиря в Пінську. Пінським шляхом і Ярослав Мудрий ішов війною на Мазовшан. Та незабаром навістило Пінщину й національне лихоліття княжих межиусобиць. На поліських болотах звойовували себе полоцькі та київські князі. Щойно в 12 ст. за князя Ізяслава Мстиславича проживало пінсько-турівське князівство щасливу добу господарського розквіту й політичної незалежности. Однак згодом сі землі щораз більше підпадають під політичні впливи Литви так, що в 14 ст. Гедиміновичі управляють поліськими областями. По Гедиміновичах і Олельковичах переняли владу над Поліссям і Пінськом Ягайлони. На пінських болотах товклися й татарські загони, громлені Острожським.

І релігійне життя Пінщини мало свою скалю розквіту й занепаду й знову підйому. В добі знесилюючої націю схизми — православний владика Леонтій Пелчицький і архимандрит Гоголь були між першими пастирями, що зрозуміли вагу церковного зединення з Римським Престолом для руської нації. Тому вже 1591 р. підписали унійний декрет. На пінськім владичім престолі засідали такі визначні в історії Церкви владики як Рафаїл Корсак, Пахомій Война Оранський, Маркіян Білозор, Порфір Кульчицький, Йосафат Булгак і ін. До останніх літ перед великою війною на подях Почапова в околиці Пінська лежала на-

дра Назарука як редактора „Н. З." — буває по 5 до 10 зл. „від штуки". Ну, і чи з таких чинників не можна зложити більшого „совершенного чинника"? До прекрасних висновків доводить о. Блозовського його благословенний побут в передових рядах теоретиків ФНЄ. І ще пише „ми знаємо здається краще від т. зв. українських „католицьких редакторів". Отсе місце, що правда, найвеселіше в цілій статті о. М. Блозовського.

6) Далі виливає о. Блозовський на папір такий хаос:

„Оборона віри — це був національний прапор Українців. І нині оборона гр.-катол. Церкви означає рівночасно оборону української нації й навпаки, оборона української нації, це оборона Церкви."

Перше речення коротке, та найбільш темне зі всего, що написав о. Блозовський. Як відомо, оборона віри й народу була в нашій історії найголосніше реклямована як національний прапор нашого козацтва й потому гайдамацтва якраз тоді, коли в імя тої злуки кличів кріваво винищувано на нашій землі св. Унію й уніятську Церкву, якої священником є о. Блозовський. Те винищування Унії та уніятів століттями переводила Москва, надуживаючи клича про оборону віри до своїх страшних політичних цілей та уживаючи до того темного як ніч козацтва й гайдамацтва, розїданого чужими аґентами.

А що значить: „і нині оборона української гр.-катол. Церкви означає рівночасно оборону української нації" —у приложенні до інтересів одної з націоналістичних струй, за якою аґітує о. Блозовський? Та-ж зовсім що інше українська нація, а щось інше український націоналізм і його ріжні струї! В усякому разі оборона гр.-катол. Церкви зовсім не рівнозначна з обороною групи Палієва й Іванейка. Хочби о. Блозовському не знати як хотілося неймовірною мішаниною понять „Церква й нація" заагітовувати недумаючих людей до одної з націоналістичних струй во імя оборони гр.-катол. Церкви, — то як катол. священик не повинен заагітовувати до такої націоналістичної струї, яка у своїй пресі вихвалює кальвіністичну секту і навіть не хоче признати, що зле сталося! До тої міри безкритично пише о. Блозовський і ще другим закидає безкритичність хоч ні разу не наводить ніодної безкритичної думки своїх противників.

7) Та не се ще вершок безкритичности о. Блозовського, а ось де. Він пише:

„Хочу звернути увагу на одну причину, котра робить організацію ФНЄ особливо близькою свідомости гр.-катол. священика. Організація ФНЄ — авторитарна. Її провід згори до долу не вибирається демократичним голосуванням, але назначується на основі проби в праці. А саме церковна катол. організація побудована на таких основах, і гр.-катол. Церква виховує в тому дусі своїх вірних. Це перша подібність організаційних засад."

Отже по думці о. Блозовського подібність організації ФНЄ з організацією католицької Церкви має бути тою підставою, на якій гр.-катол. священики й вірні повинні належати до організації ФНЄ. Коли так, то далеко скорше повинні катол. священики належати до большевицької організації під прапором Сталіна. Як відомо, ся організація передовсім старша ніж ФНЄ й засада авторитарна переведена в ній на практиці далеко строгіше ніж в ФНЄ. На її просто діявольську подібність до організації Церкви вказали католицькі письменники вже давно. І так большевицька організація має своє „святе письмо" (твори Маркса, писання Леніна, брошури Сталіна). Пропаґатори і слуги большевизму так жеруться над кождим словом свого „святого письма", що аж викликають і винищують себе, закидаючи собі взаїмно нерозуміння свого „святого письма". Большевики мають свої менші, більші та загальні соборчики та собори, мають свої мощі, до яких рік-річно паломничають міліони їх вірних, мають свою на ввесь світ поширену „ідейну організацію", голосять богатирам, щоб віддали їм „імініе своє", причім забирають те „імініе" в кого попало, щоб усі були рівні перед маєстатом їх „святого письма" та їх вселенських соборів, уряджуваних у III. Римі, в Москві. В усякому разі всі ті риси большевизму далеко більше фраппантні й авторитарні ніж риси організації ФНЄ.

8) Та в безкритичности о. Блозовського ми ще не дійшли до вершка його конфузности. А ось той вершок:

„Закидають ФНЄ, що він наслідує чужі організаційні форми, пересаджуючи їх в цілком інші обставини. Наші противники кажуть, що і фашизм і націонал-соціялізм боровся проти демоліберального партійництва в своїй державі, а ми їх наслідуємо. Найдивніше, що такий закид проти ФНЄ повторяють за ліберальною пресою й українські католицькі органи."

9) А знаєте чому се для о. Блозовського найдивніше? Він Вам зараз скаже — отсими словами:

„Та християнство якраз в боротьбі проти поганства й сект, що розкладали світ і в ворожій для себе, римській державі кесарів, збудувало авторитарну католицьку Церкву на Скелі, котру ніякі адові сили не перемогли і не переможуть."

Так дійшли ми до місця, на котрім о. Блозовському треба доконче пригадати засаду католицького світогляду:

Ne misceantur sacra profanis!

Всечесний Отче Добродію!... Тому збудовано католицьку Церкву на Скелі, якої ніякі адові сили не перемогли і не переможуть, бо так заповів Божий основник Церкви, Христос Спаситель, і потрібним до того духом переняв свою Церкву, а не тому, що християнство було якраз в боротьбі проти поганства й сект та що воно ту боротьбу вело в ворожій для себе римській державі.

І що за спосіб писання! О. Блозовський пише, що християнство збудувало Церкву в боротьбі з сектами. Ну, а християнські секти не належали до християнства? І деж можна сказати, що християнство збудувало катол. Церкву?! Таж правда виглядає якраз навпаки: католицька Церква збудувала правдиве християнство поширюючи його по цілім світі, а католицьку Церкву збудував Ісус Христос, поручивши дальшу її розбудову Апостолам і наслідникам їх.

10) На тлі того всего, що понаписував о. Блозовський, його дальший висновок вже тільки розброює. Бо о. Блозовський доходить в сім місці до такого висновку:

„Чи положення християнства серед поганського світа римської держави не нагадує положення українського творчого націоналізму? Він розбудовує організацію ФНЄ для своїх ідей, серед дуже подібних обставин, маючи проти себе старий світ і його речників" і т. д.

Ви правду пишете, Отче Добродію, хоч і мішаєте річи святі й великі з політичними і малими на нашім загумінку. Але та Ваша правда — своїм змістом така загальна, що вона може бути примінена не лише до ФНЄ але й до комунізму: бо прецінь не лише ФНЄ, але й III Інтернаціонал розбудовує свою організацію для своїх ідей, маючи проти себе старий світ і його речників, розбудовує й у ворожих для себе державах і в боротьбі з ріжними своїми сектами. І заки інтернаціональний комунізм здобув Росію, він також не мав на свою оборону нічого іншого, тільки привязання до своїх переконань, які його провідники уважали правдою, та санкції, які вони уважали моральними. Тай що з того виходить? Чи тому гр.-катол. священики мають вступати до III Інтернаціоналу або до ФНЄ? І деж в тім є яканебудь льоґіка?

Та ми ще не показали всіх прелестей прекрасної статті о. М. Блозовського в „У. Вістях". Зробимо се в слідуючім ч. „Н. Зорі", залишивши найсмачніші частини тої статті на десер.

Літак — великан

В заведеннях Юнкерса в Дессаві викінчено комунікаційний літак типу „Ю90". Він може помістити 40 пасажирів. Його звичайна скорість 350 км. на годину, найскорша 430. Літак довгий на 26 м. Ширина крил 35 м.

могильна плита, під якою велів себе похоронити еп. Методій Терлецький, один з перших подвижників Унії на Поліссі. Плита не мала дати смерти Терлецького й запропастилася підчас світової війни.

Підчас козацьких воєн також Пінщина сплила кровю. Нема де правди діти: Козаки і Москалі вирізували населення в імя оборони православя, а Поляки вирізували населення в імя оборони католицизму. Сумні були ті кріваві часи. Радше їх не згадувати. А як вже згадувати, то обєктивно та й з великою дозою милосердя.

Можна однак передбачувати, що незабаром майже вся польська преса матиме нагоду розтрясати згадані кріваві події 17 ст. І не маємо найменшого сумніву, що сусідські письменники постараються здисконтувати минуле лихоліття на хвалу польської „цивілізаційної місії" на кресах. Притокою до таких подвигів послужить сусідам сьогоднішне запопадливе старання єзуїтського ордену коло приспішення канонізаційного процесу бл. Андрея Боболі, пінського єзуїта, що втікаючи з міста перед воєнною завірухою, попав у руки козаків отаманів Попенка і Зеленецького, і ті вбили його в Поліськім Янові 16 мая 1657 р. Скажемо мимоходом, що підчас тортурування бл. Боболі ждав своєї черги уніятський священик Іван Залєвський. Козаки вже привязали його до плота, щоб упоравшись з єзуїтом замучити і унійського священика. Однак місцеві уніяти відвязали о. Івана від плота і скрили в очеретах.

Тут насувається мені на думку сумна взагалі для Українців і вже деінде стверджена правда, що підданим Хмельницького йшло передовсім про винищення огнем й мечем — Унії на Поліссі, а переслідування польського римокатолицизму, підчас котрого наложив головою бл. Боболя, мало тільки епізодичний характер. Незбитих доказів на се достарчують події на Поліссі. Коли в місяць по вбиттю бл. Боболі делеґати пінської округи цілковито піддалися Хмельницькому (20. 6. 1657 р.), тоді в підданчій присязі торжественно засвідчали: „Віру так православну грецьку як і римську католицьку боронитимемо ми і наслідники наші. Унію й інші чужі віроісповідання мусимо викорінювати одностайно з усею братією,... не бажаючи для християнських душ сего повіту такої пошести і спокуси"... Удобруханий таким актом Хмельницький видав 28 червня 1657 р. декрет, в якім „під сумлінням убезпечує" людям римської віри, що „їм в обрядах зовсім не будемо перешкаджати з нашими наслідниками і цілим військом запорозьким, ані нікого з них до Православної Грецької (-віри) насильством примушувати. Чужі однак секти і унію як великого зла притоку викорінювати обопільно постановляємо"...

Такі то невеселі спомини будила в моїй душі історична пінська земля. Підвів я очі на погружену в ранній дрімоті столицю Полісся. Над низькими домами, що виглядали як порозкидувані химерною рукою чотирогранні коробки, бовваніли верхи могутньої єзуїтської колеґії і костела. Се замітне, що де тільки усадовилися Єзуїти в Польщі, чи на Україні, там здвигали велитенські будівлі, які імпонують навіть своїми руїнами. Але й се правда, що єзуїтські будівлі не грішать величністю ні красою. Так зв. „єзуїтський стиль" в Німеччині і других краях — се барок перевантажений штукатеріями і окрасами. Однак яке могуче мусіло бути се кресове „крулєвйонтко" Альбрехт Радивил, який потрапив здвигнути на пінських болотах такий будівельний масив, що перетривав великі дієві хуртовини й нині на далеких кресах служить орденові Єзуїтів для таких самих цілей, яким служив і перед століттями. — К. П.

Поміченння з ферій

Про нутро духа нашого простолюддя в одній околиці та інтелігентного жіноцтва.

3) Саме вийшла брошура „На фронті української книжки". В першім її розділі п. н. „Як і кого виховує сучасна зла преса й література" сказано, що большевики нарочно деморалізують інтеліґенцію через злу книжку, щоб виховати з тої інтелігенції аморальних хаотиків, „десперадів", попутчиків і помічників большевизму. Колиб навіть не вірити тим словам, то наведені дані з катальоґів наших визичалень наявно доказують до чого ведуть визичальні, ведені в такім дусі.

Мав я нагоду переконатися про се з досвіду на читачках, клієнтках тих визичалень. Отже пані, які в неділю йшли 4 км. до церкви, щоб там помолитися й виконати обовязок католичок, ті самі пані підчас розмов обстоювали: націоналістичний террор і рівночасно пацифізм зовсім у большевицькім дусі! Монахів і монастирів — на їх гадку — зовсім не треба. Краще — на їх гадку — перейти на протестантизм, ніж на римо-католицизм. Похвалювали розводи й рівночасно противилися уневажненню подружжя катол. Церквою. Обстоювали повне право „регуляції" дітей у родинах. Були за тим, що все можна і треба читати. Що в часописах пишуть проти большевизму, се — на гадку тих паній — звичайна аґітаційна брехня (!) і т. д. Я мігби навести ще богато таких „прекрасних" ідей з арсеналу людового фронту, ідей, які наші пані спокійненько та з переконанням виголошували, хоч рівночасно вважали себе за практикуючих католичок! Та, гадаю, й сих досить буде...

Такі ідеї дефетизму й деструктивізму мусять ширитися силою факту, коли людовий фронт у наших визичальнях має 75%, а католицькі автори всього 4%. Очевидно, при такій частоті й інтензивности вражінь з протикатолицьких ідей, вони мусять уділятися як психічна конечність навіть тим кругам, які без тої пропаґанди може й захованисяб бодай невтрально у справах релігії.

„Монс. Р. Ю. Бензен, відомий католицький белєтрист, у своїм романі про кінець землі п. н. „Володар світа", наводить тип такого інтелігента, який — хоч переконаний про правдивість католицтва — не вірить, бо „не може": так його віру вбиває на кождім кроці частота й інтензивність протирелігійної пропаґанди й атмосфери. До того ця пропаґанда йде кроплями, еволюційно, майже непомітно, зате з залізною витревалістю. Прим. читаємо в книжці на 200 — 300 сторін усього одно-два речення проти моралі чи якоїсь релігійної побічної правди. А ті два речення одіті в таке займаве вбрання, що нормальна малокритична одиниця навіть і не чує того, як маленька доза отруї входить непомітно в її духовий орґанізм".[1])

З наведеного ясно, що се наглий обовязок католиків запобігти такому отроюванню духа та заложити скрізь свої католицькі визичальні книжок.

Коли пройтися вулицями Львова, то скрізь стрічаємося з жидівськими визичальнями книжок. В останніх часах такі визичальні закладають уже навіть по дільницях, де інтелігенти майже не мешкають; значить книжкова отруя переходить вже й на пролетаріят. Я сам ствердив, що богато жителів сутерин завзято читає книжки, отруйну белєтристику з визичалень; особливо жіноцтво й безробітні. Значить, є попит на „інтерес" визичалень, чого доказом хочби те, що Жиди до того беруться. І наші дві визичальні, які маємо у Львові, йдуть досить добре, а позичає в них навіть богато жидівської клієнтелі.

Чомусь лише католики досі до того не взялися! Льокаль на таку визичальню напевно знайшовсяб при добрій волі наших катол. установ чи духовенства. Урядничок теж не забраклоб: я стрічав безробітних інтелігенток, які працюють доривочно й за 20 — 30 зол. місячно. Про добір книжок до таких визичалень були вже відповідні статті в „Новій Зорі". Книжки можнаб хвилево, на початок, частинно зібрати з наших бібліотек катол. товариств та доповнити їх докупном. Гроші на те требаб конечно зібрати між заможнішими католиками й у церковних кругах, які напевно до того причиняться так, як причиняються до вдержання катол. преси й книжки; адже справа таких визичалень се лише консеквентне поширення пресової акції.

При закладанні таких бібліотек треба вважати, щоб не „тучити" занадто читачів суто католицькою лектурою: ліпше буде подавати їм католицькі ідеї каплями, а колиб і це не йшло, то вже великим ділом буде те, що бодай відвернемо їх від зла.

Гадаю, що ініціятиву в цім ділі повинні дати наші Марійські Дружини Паній. Саме між нашим інтелігентним жіноцтвом найгірше коріниться читання злих книжок. А що наші пані належать до того стану й найкраще знають його звички й потреби, то — гадаю — будуть теж найкраще надаватися до започаткування діла католицьких визичалень книжок.

Автор сих стрічок просить ев. листи в тій справі спрямувати на адресу редакції „Нової Зорі" з дописком „для М. Курчинського".

[1]) Пор. „На фронті української книжки", стор. 6—7.

Стан посідання Жидів у рільництві

ЖАТ звідомляє: Вересневе число Економічно-статистичного Бюлетину приносить цікаві цифрові дані про територіяльне розміщення і структуру жидівського рільництва в Польщі. З тих даних, що обіймають 11 воєвідств (поза лодзьким, краківським та ґрупою західних воєвідств), виходить, що жидівські рільні господарства в загальнім числі 17.165 становлять 0.6 проц. загалу господарств у Польщі. Більше як половина (9.514) господарств припадає на 3 воєвідства у Сх. Галичині. Там цілком окреме місце займає львівське воєвідство, яке зі своїми 5.403 жидівських господарств полишає далеко взаді навіть станиславівське воєвідство, друге після величини числа жидівських господарств. На увагу заслугує також значна скількість карловатих господарств, що мають менше як 2 га рільних ужитків, особливо висока (понад 50 прц.) також у Сх. Галичині, де рільництво між Жидами відносно більше поширене. Ті карловаті господарства враз з малими господарствами (2—5 га) становлять 4/5 загалу жидівських господарств. Бюлетин підмічує, що тільки 1/10 жидівських господарств користає з наємної праці.

Велика вистава в Римі

В день перед своїм виїздом до Німеччини відкрив Муссоліні велику виставу в Римі в память 2000-ліття уродин цісаря Авґуста. „Та вистава, сказав професор фаховець Гіґліолі, що стоїть на чолі вистави, покаже кождому дива культури, яку створили наші батьки, покаже, що в цісарськім Римі і тільки в тім Римі був початок модерного світа." Вистава поділена на 4 части. І. Історія Риму й історія старинної катол. Церкви. II. Урядження римської держави: урядництво, право, військо, маринарка, релігії, культи, виховання молоді, родина, соціяльна опіка. III. Римська культура, техніка, будова міст (докладно представлено Рим за Константина), лучба (комунікація), пристані, водні будови, промисл і ремесла, торговля, рільництво, наука й мистецтво. IV. Приватне життя. Сей діл надзвичайно богатий. Старі Римляни їли майже точно так, як тепер їдять Англійці. Рано було солідне снідання: молоко, яйця, рибні консерви, оливки, мід, овочі. Потому легкий „лонч" з мясної зупи з додатком і овочі. Між 7 і 10 год. вечером наш обід, з трома мясами і 3 родами риб, з яриною, легумінами й овочами. Ціни за Августа були майже такі самі як тепер в перечисленні на ліри. „Тільки ціна риби піднеслася", каже проф. Гіґліолі. Виставу варт оглянути.

Лікарський фейлєтоник.

Журба й довговічність

Найновіші досліди лікарів вказують, що журба й пригноблення викликують поважні неправильности у виділюванні жолудкових квасів, дуже потрібних при травленні харчу. Брак відповідної скількости жолудкових квасів унеможливлює процес травлення до тої міри, що декотрі частини нашого орґанізму відчувають його майже негайно. В часі більших журб кормовий провід відмовляє зовсім послуху так, що людина в такому стані не всилі проковтнути навіть трохи якогонебудь харчу. Далі журба, страх, смуток ділають некорисно й на печінку, здержуючи виділювання жовчі. Журба і пригноблення ослаблюють також серце і кровоносні посудини. Частий стан духової апатії й мелянхолії може причинитися й до передвчасної появи склерози. Між духовим станом і правильним діланням всіх людських орґанів є тісний звязок. Часта журба й мелянхолія викликають передвчасну старість і нидіння. В який спосіб се діється? Перш за все журба ділає на мозок, а відси дорогою нервів відбивається на цілім орґанізмі. В людському орґанізмі нема, як відомо, ні одного знаряду, ні одної клітини, що не підлягалиб центральному нервовому укладові. З того виходить, що всякі зміни в мозкових клітинах, які викликує журба, або смуток, мусять відбитися в якийсь спосіб на інших орґанах. — Як вистерігатися журби? Кожда порада в тій справі видається на перший погляд теоретичною, бо в практиці трудно уникнути журби й пригноблення, до яких життя дає нам богато причин. Властиво є лиш одна добра рада: перевиховати себе під тим оглядом і за кождим разом, коли маємо чимось журитися, завдати собі питання, чи справа, яка нас пригноблює, дійсно аж така важна, щоб задля неї наражувати на поважні заворушення центральну нервну систему. А відтак завдаймо собі питання, чи журба доведе до чогось, чи вона поправить стан річей? Зовсім певно переборщують ті, які твердять, що в нинішніх часах люди занадто журяться. Що правда, нервовий поспіх модерного життя всіх нас зробив дещо більше вразливими так, що часто справи дрібні й без значіння викликують у нас пригноблення і смуток. Американці зрозуміли се краще, ніж усі інші народи. В Америці вже змалку вчать всіх привикати до життєвих труднощів та брати всьо на весело. Всюди по залізничих двірцях, трамваях, почтах і навіть в судах та в інших публичних установах висять вивіски з відомим: Усміхнися! (Кіп смайлінґ - Держи сміх). Демокрит 2 і пів тис. літ перед Хр. казав, що найкращий лікар той, що вміє розвеселити своїх пацієнтів. В останніх часах проф. Решке віднайшов методу лікування сміхом. Сміх це здоровля — ось модерний клич. Се рівночасно й секрет довговічности.

Важне для батьків

Міністерство освіти устійнило засади признавання полекш у шкільних оплатах в році 1937/38. Подання в справі полекш для ґімназійних учеників у школах державних і ліцеях розглянуть педагоґічні ради найдальше до 20 жовтня с. р. Полекші для учеників не можуть перевишшати 25 проц. загального числа учеників поодиноких кляс.

Зник російський ґенерал

Минулого тижня зник у Парижі предсідник російського загально-воєнного союза ґен. Міллер. Обставини зникнення ґен. Міллера пригадують схоплення ґен. Кутєпова в січні 1930 р. Ґенерал Міллер вийшов зі свого помешкання о год. 12.10 в полудне й дотепер не вернувся. Кілька годин пізніше в такихже таємничих обставинах зник близький співробітник ґен. Міллера, ґен. Скоблін. Загальна опінія така, що ґен. Міллера упровадили ґен. Скоблін та його жінка Плєвіцкая-Скоблінова. Слідчий суддя увязнив п. Скоблінову та видав приказ увязнити також ґен. Скобліна, як головного спричинника схоплення ґен. Міллера. Підозрівають, що ґен. Скоблін був на службі ҐПУ, бо жив над стан і мав навіть своє власне авто. Хотів ним вивезти також ґен. Денікіна і предкладав йому спільну їзду своїм автом на якийсь зїзд у Брукселі, але ґен. Денікін відмовив.

Сталін створив світ...

Місійна праця на далекій півночі дає дуже гарні висліди. Богато Ескімосів, що замешкують Аляску, є вже тепер охрещених. Нераз лучається, що Ескімоси з Аляски у своїх човнах запускаються аж до Сибіру. В той спосіб мешканці Сибіру зустрічаються з християнським ескімоським населенням Аляски. Останнє число часопису „Єзуїт Міссіонс" наводить цікаву розмову між Ескімосом-католиком і мешканцем Сибіру. На питання Ескімоса: „Хто вас створив?", Сибірієць відповів без надуми: „Сталін". — А хто створив світ? — питав дальше Ескімос. — Сталін. — Хто створив небо, місяць і звізди? — Сталін. — А хто створив китів? — Також Сталін. Словом, Сталін створив цілий світ. Завдяки йому живемо. — Тоді Ескімос запитав: Чи ваші предки мали риби й кити? — Очевидно, відповів Сибірієць. — Кілько літ має Сталін? — Около 45. — Отже, в який спосіб Сталін міг створити риби ще перед приходом на цей світ, запитав з тріюмфом Ескімос. — Та чи Ескімос переконав вихованка сталінської ідеольоґії, сумнівне. (КАП).

Новий спис населення в СССР

Аґенція ТАСС подає: З огляду на те, що центральна дирекція національної й економічної статистики перевела спис населення СССР дня 6 січня 1937 р. з якнайяскравішим нарушенням основних засад науки яктакож з нарушенням інструкцій, затверджених урядом, рада народніх комісарів узнала організацію списи невдоволяючою, матеріяли списи неповними й припоручила дирекції національної й економічної статистики зорґанізувати новий спис населення СССР в січні 1939 р.

Реформа Союзу Народів

Комітет правників в Женеві перевів фактичне відділення договору Союзу Народів від версальського трактату й опрацював ряд поправок до договору Союзу Народів, які усувають всякі натяки щодо висліду останньої великої війни, а саме зносять поділ на держави союзні та держави побіджені. Ті поправки прийме правдоподібно ще сеґорічна сесія Союзу Народів.

З РЕЛІҐІЙНО-ЦЕРКОВНОҐО ЖИТТЯ

Відпуст Рождества Матери Божої в Погоні. В старинній монастирській церкві ОО. Василіян в Погоні, товмацького повіту, під самим Станиславовом є чудотворна ікона Матери Божої наділена Апостольським Престолом великими відпустами майже цілий рік, почавши від Благовіщення. В день Рождества Матери Божої помимо того, що навколо у сусідніх парохіях були празники, зійшлося богато людей, деякі покинули празник навіть у себе. Крім трох місцевих Отців Василіян прибули ще Отці з монастирів Бучацького і Станиславівського та близші сусіди світські Отці. По читаних Службах Божих в церкві перед чудотворною іконою співана була на дворі, бо церква не помістилаб усіх. Сім священиків сповідало, бо нарід тиснувся до св. Сповіди. Проповідь мав бучацький ігумен о. М. Карівець ЧСВВ. Вказавши яке велике значіння займає Преч. Діва в ділі відкуплення і взагалі в християнській релиґії, який великий вплив має у свойого Сина своїм заступництвом і мольбами, підніс, що якраз в тутешній хоч бідній церкві царює та Цариця Ангелів і людей і приймає молитви своїх дітей. — Мають інші народи свої Люрди, Марія-Целлі, Ченстохови, має й наш український нарід свій Гошів, свою Погоню і др., де та сама Божа Мати зі свойого престола вислухує просьби і мольби народу. А тих просьб маємо ми так богато. Мають їх одиниці, родини, села, парохії, має й весь наш нарід. Проповідник заохотив до набоженства до чудотв. ікони Матери Б. погонської і вказав, що саме днесь прийшла тут сама своїми ногами дівчина з околиці, що дізнала чудесного уздоровлення від Матери Б. в Погоні хоч лікарі хотіли їй ампутувати ногу, бо була, по їх думці, невилічимо хора. Нарід заохочений проповідником — по Службі Божій горячо молився до чудотворної Божої Матери за свої родини і за всю нашу націю.

Посвячення церкви й головного престола в Яблінці Нижній. Від одного з наших передплатників одержали ми на ту тему більший допис. З нього подаємо зміст: В неділю, 19 вересня с. р. в Яблінці Нижній, повіт Турка над Стрием, відбулося торжественне посвячення церкви й головного престола. Посвячення доконав Преосвящений Йосафат, Епископ перемиський, в асисті о. декана Тимчука, о. Добрянського, о. Ільницького й о. Федевича. Діяконували оо. Кабаровський і Дідич. По посвяченні церкви і престола відбулася Архиерейська Служба Божа. В часі Служби Божої 10 священиків сповідало людей. Принагідну проповідь виголосив о. Мартинович. Також Преосв. Йосафат виголосив проповідь на тему: „Про правдивість катол. Церкви й потребу єдности з нею". — На посвячення церкви прибула маса людей з самої Яблінки Н. та з довколичних сел.

В Римі за останніх 25 літ зросло населення з 540.000 до 1,200.000 мешканців. Після обчислень римської Курії в 1930 р. 600 тис. людей не мало правильної душпастирської опіки з тої причини, що деякотрі парохії, особливо на периферіях міста, були завеликі та що церкви в тих дільницях були замалі. Сей стан заістнував ще перед війною. Тодішній Папа Пій X видав відповідні розпорядки, щоб тому запобігти. Одначе щойно Пій XI, що призначив кард. Марчетті-Сальваджіянія вікарієм Риму, причинився до поліпшення того положення. Завдяки енергійній праці кард. Марчетті-Сальваджіянія створено в Римі за останніх 10 літ 33 нових парохій та побудовано 60 нових церков, каплиць і т. п. Декотрі з тих церков (пр. „Мадре ді Діо" при Понте-Мільвіо) се величаві й богато випосажені будівлі, інші скромніші й більш убогі, залежно від населення, для якого вони призначені. На ту ціль видано за 10 літ поважну суму 70 міліонів лірів. Більшу частину коштів покрив сам Св. Отець.

ПОЛІТИЧНІ ВІСТИ

СЕСІЮ СОЙМУ мають скликати вже в половині жовтня с. р. Одною в перших справ, що ввійдуть на денний порядок сойму, буде справа новелі до закону про охорону льокаторів і продовження обнижки комірного до 1. IV. 1938 р.

ПОЛЬСЬКА ПРЕСА повідомляє: До Риму приїхав голова ОУН полк. Коновалець, який перевів розмови зі своїми прихильниками та деякими італійськими політиками, використовуючи підготовку свого уповноваженого представника в Римі, Евґена Онацького. Полк. Коновалець дальше уживає литовського паспорту.

ВОЄВОДА ЮЗЕФСКИЙ УСТУПАЄ? В звязку з останніми подіями на Волині виринули поголоски про уступлення волинського воєводи. Противники воєв. Юзефского твердять, що його урядування на Волині незабаром скінчиться, бо він, мовляв, вів „занадто україно-фільську політику"...

У ВАРШАВІ повстав організаційний комітет „Клюбу Демократії" під проводом проф. унів. дра Мігуловича. Подібний комітет повстав також у Кракові під проводом полк. Вояковского і б. сенатора Сенка. Такі комітети мають повстати і в інших центрах Польщі. В інтервю на тему створення клюбу проф. Мігулович сказав м. і.: „Будуччина належить до демократичного табору. Маємо могутній людовий рух, могутній робітничий рух та інтеліґенцію. Процес кристалізації демократичного табору це структурний процес".

ПРЕМІЄР СКЛАДКОВСКИЙ приняв деле ґацію жидівських послів і сенаторів. Вони представили премієрові зденервування жидівського населення, викликане протижидівськими ексцесами. Премієр Складковский заявив, що уряд не допустить до дальших протижидівських виступів.

ХАДЕЦІЯ І НПР („народова партія праци") мають злучитися в одну партію. На 9 і 10 жовтня с. р. скликано до Варшави конґрес обох тих партій для ухвалення справи злуки.

У МОСКВІ увязнили трьох визначних польських комуністів: Уншліхта, Гемпля і Варского - Варшавского, б. посла до польського сойму. Їм закидують шпигунство.

НАНЗЕНІВСЬКИЙ УРЯД зліквідують в 1938 р. На його місце повстане правдоподібно уряд міжнародньої опіки над еміґрантами.

„ЕКСЦЕЛЬЗІОР" звідомляє, що Муссоліні запросив Ґітлера прибути в можливо найкоротшім часі до Італії. Канцлер приняв запрошення.

В ПАРИЖІ відбуваються наради морських знавців Франції, Англії й Італії на середземноморські теми.

В МАДРИДІ викрили заговір, до якого було вмішаних понад 7.500 осіб. Завданням заговору було співділати з військами ґен. Франка. 5000 заговірників мало напасти ззаду на червоні війська, що боронять Мадриду. Решта заговірників мала опанувати уряди. Червона поліція увязнила дотепер парусот осіб.

„БАЛІЛЮ", організацію італійської молоді, підпорядкують з днем 29 жовтня с. р. безпосередно фашистівській партії. В тім самім дні всі організації італійської молоді будуть злучені в одну, під назвою „Джіовінеца Італіяна дель Літоріо".

В М. УЛАН БАТОР, столиці Зовнішньої Монголії, створено міжнародню комуністичну бриґаду на взір подібних відділів в Еспанії. Бриґада має інтервенювати в подіях на Далекому Сході.

ЯПОНІЯ відкинула посередництво Союзу Народів у китайсько - японськім конфлікті.

ЯПОНСЬКІ ВІЙСЬКА здобули Пао-Тінґ-Фу. Японське міністерство війни виявнило, що здобуття Пао-Тін-Фу се закінчення першого етапу японських діланъ у північнім Китаю.

П. Т. ПЕРЕДПЛАТНИКАМ „НОВОЇ ЗОРІ” ДО ЛАСКАВОГО ВІДОМА!

Старі чеки (складанки) П. К. Ощадности, ч. 405.867 **вже неважні.** Хто пішле ними передплату на „Нову Зорю” одержить гроші назад, бо такого числа „Нова Зоря” вже не має. **Нові чеки** (складанки) П. К. О. на „Нову Зорю” мають число 505.796 і лиш ними просимо присилати гроші. Їх вишлемо всім нашим П. Т. Передплатникам з 75 числом „Нової Зорі”. **АДМІНІСТРАЦІЯ.**

НОВИНКИ

Всім, що звертаються до нас в справі поміщення в нашім часописі яких небудь відзивів, подаємо ще раз до відома, що непередплатникам не містимо буквально ніяких оповісток. Хто не уважає вказаним, мати у своїм домі католицьку газету, той повинен мати бодай тілько стиду, щоби в своїй потребі не хотіти вислугуватися нею.

У Львові в червні с. року зужили 8,060.115 гектолітрів води, 386.906 кубічних метрів газу, 2,783.220 кільоватів електричного струму, з чого 803.324 на приватне освітлення, 41.836 на публичне освітлення, 1,272.878 на мотори, а 665.181 кільоватів на трамваї.

Львівське електричне заведення приступає до будови електричної траси Жовква—Рава Руська. Довжина траси буде 32 км.

В Якторові, пов. Перемишляни, вибухла пожежа в лісах нашої Митрополії. Згоріли 2 гектари ліса й 6 кіп галуззя. Вогонь повстав від недокурка папіроски.

В Самборі помер нагло 46-літній Матій Мельнарович, начальник шкільного інспекторату для самбірського, турчанського й рудецького повіту.

Варшавське мін-во промислу й торговлі розглядає тепер проєкт заборони продажі яєць на штуки з тим, що малиб їх продавати подрібно й гуртово на вагу. За проєктом висловлюються більші підприємства рільних продуцентів і більші торгівці. Проти проєкту виступає дрібне купецтво, менші хлібороби й деякі круги споживачів. За велике вмішування урядів у торговлю може її порядно підірвати.

З Польської Академії Літератури виступив Кароль Губерт Ростворовский, один з найвизначніших польських драматичних письменників. Причина виступлення відоме становище презеса тої Академії В. Серошевского у вавельському конфлікті.

Доплати за лікарську поміч у суспільних обезпечальнях. З початком холоднішої пори члени обезпечальні будуть обовязані до таких доплат: 1) за кожду лікарську поміч по 20 сот., 2) за кождий лікувальний захід по 10 сот., 3) за кождий лік по 10 сот. і 4) за кождий медичний специфік по 30 сот. Не побирається ніяких доплат: а) від хорих і нездібних до праці довше як 4 тижні; б) коли недуга повстала через випадок при праці; в) від осіб, що нездужають на фахову хоробу; г) від осіб, за які цілу вкладку платить працедавець. Крім того не береться доплати від всіх обезпечених за: 1) хірургічні заходи, 2) розпізнавчі заходи, 3) насвітлювання лямпою дітей до 3 літ, 4) охоронне щіплення, 5) за лікарські поради в таких недугах: заразливі хороби, всі хороби дітей до 3 літ, умові хороби, інші гострі хороби та наглі випадки.

Гумор. — Стрічаються два Шкоти. — Знаєш вже найліпший жарт на нашу тему? — Ні. Скажи мені його. — Дай пенса, то скажу. — Дійсно, добрий жарт.

Банк Господарства Краєвого признав безвідсотковий кредит в сумі 100 тис. зл. на переселення польських купців з Заходу на „Східні окраїни”.

В Осьвенцімі увязнили почтового урядника Францішка Носаля під закидом крадежі 50.000 зл.

Увязнено коморника з Олеська Збігнєва Міллера та осаджено в арешті в Золочеві.

В Завершю викрили великі зловживання в податковім уряді. У звязку з тим увязнено двох урядовців того уряду Юрашка й Красновску.

В озівсько-чорноморській окрузі панують тепер великі спеки. В кущівському районі температура доходить до 34°, в Краснодарі, Ростові й довколичних місцевостях занотовано + 31°.

Віденський лікар Венкенбах, спеціяліст серцевих недуг, що його завізвали були в тих днях до хорого до Варшави, одержав за одну лікарську пораду гонорар 15.000 зл., не числячи звороту коштів за переїзд з Відня до Варшави...

Муссоліні удекорував канцлера Гітлера відзнакою почесного вістуна (капраля) фашистівської міліції. Се найвище відзначення фашистівського режіму, якого чужим не дається, тільки дуже виїмково.

Німецькі власти пропагують плянову збірку каштанів. Збіркою мають занятися школи та каштанові централі. За доставу одного сотнара до школи платять півтора марки, до централі 2 марки.

У Стокгольмі майже ввесь персонал одного великого ресторану захорів на тиф. 113 осіб перевезли до протипошестної лічниці.

Фінляндія, що має всього 3,800.000 мешканців, імпортувала за перших 6 місяців с. р. заграничних книжок за 10 мілл. 44 тисяч 287 фінських марок. З 2500 творів, друкованих у Швеції, імпортовано до Фінляндії 2000. З 21.500 творів, виданих у тому часі в Німеччині, спроваджено до Фінляндії 15.000, з 18.000 англійських 10.000, з 15.000 французьких творів, виданих у тому часі, спроваджено до Фінляндії 8.000.

„Парі Суар” пише, що суддя Найвищого Трибуналу Гуго Ляфает Блек, іменований недавно през. Русвелтом на те становище, є членом Ку-Клюкс-Кляну (тайної террористичної орґанізації).

В Англії помер в 50-тому році життя Тяйни Тайм, найменший чоловік світа. Він був 50 цм. високий, а важив 11 кг. Більшу частину свого життя провів він на подорожах по всіх краях Европи.

В Александрії (Єгипет) в торжественнім поході зорганізованім в честь короля Фарука взяло участь 80 тисяч людей. В часі походу з невідомих причин повстала між юрбою величезна паніка. Внаслідок того погибло 40 осіб і богато учасників походу важко ранених.

В провінції Кордоба (Аргентина) впали такі великі сніги, що викликали неправильности в зелізничій комунікації.

Гумор. — Рідка нагода. — Лекція аритметики в совітській школі: Отже уважайте, хлопці, каже учитель. Батько купив кг. хліба за чотири рублі... Хор учеників: Де?... Де?...

Спорт. В неділю 26-ого с. м. розіграла Україна чергові змагання з польською Погонею зі Стрия. Вислід сих змагань 3 : 0 (2 : 0) в користь України. В той спосіб проломила Україна пехову пассу в осінній рунді змагань за мистецтво окружної ліги та виграла перший футбольний метч в сім сезоні. Виграти не було легко, бо противником України була дружина тверда, кондиційно (фізично) добре розположена та що найважніше амбітна. Тому ввесь час гра була цікава. Наша одинацятка відзискала, здається остаточно, добру весняну форму. В Україні не було сим разом слабих пунктів та сміло можна сказати, що всі грали жертвенно й амбітно, всі лінії (напад, поміч й оборона) прекрасно розуміли одна одну. Змагання вів суддя Гловач назагал вдоволяючо. **Після сих змагань** Україна займає 7-ме місце в табелі. На чолі стоять далі жид. Гасмонея, Чарні й Польонія.

В Канаді організують бойкот німецького вугля. Канада буде спроваджувати тепер вуголь з Англії.

Погибша Атлянтида. Так називається нова книга Джемса Брамвеля. Він зібрав у ній всьо, що в тій справі написано від часів Платона.

Умові недуги зачинають лічити інєкціями інсуліни, а саме лічать фурію і схізофренію. Досвіди перевів німецький лікар др Затлер. Для ослаблення тих недуг треба 6 тижнів лічення, цілковито з них вилічити ще не можна.

Гумор. — В американськім суді. — Прокуратор в стейті Мічіґен знаний з того, що поводиться з вязнями по батьківськи. Його промови в суді повні добродушних моральних поучень. Раз після відчитання присуду звернувся до засудженого: Обвинувачений богато нагрішив. Та припускаю, що кара смерти буде для него поважною пересторогою на будуче.

БІРЖА

ГРОШІ. Доляри амер. 5.29, дол. канадійські 5.29, німецька марка 1.34 — 1.38, фр. франки 18.16, шв. франки 121.20 — 120.00, фунти стерлінги 26.33 — 26.16, австр. шилінги 98.00—96.50, чеські корони 18.50 — 17.80, ліри 23.50 — 22.60.

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення Редакція не відповідає.

КІНА

АТЛЯНТИК: Володарка пралісу.
КОПЕРНИК: Знахор.
МУЗА: Діти вулиці.
ПАКС: Прокажена і Орданат Міхоровский.
СТИЛЬВЕ: Король Бродвею.

Вже вийшов з друку

НАЙСТАРШИЙ—НАЙДЕШЕВШИЙ І НАЙБІЛЬШ УЛЮБЛЕНИЙ КАЛЄНДАР

МІСІОНАРЯ

НА РІК 1938.

Богатий і ріжнородний зміст — численні ілюстрації на крейдянім папері — цікавий додаток для найменших. 133 сторін друку. Ціна 75 гр., в почтою 1 зл. — При більших замовленнях почту оплачує Видавництво ЧСВВ в Жовкві.

ЦІНИ ОГОЛОШЕНЬ

Ціни розуміються за одношпальтовий рядок (ширини 70 мм.) о висоті 1 мм. Висота шпальти 370 мм. За оголошення (кромі дрібних) в застереженому місци дочислюється 20%. Дрібні оголошення поміщується по вплаченні належитости готівкою або почтовими значками.

Шпальтові оголошення

В рубриці: „Оголошення”	30 сот.
В тексті і в новинках	50 „
На першій сторінці	60 „

Дрібні оголошення по 8 сот. за слово. Перше слово і товстий друк числиться подвійно. Найменше оголошення (9 слів) 80 сот.

Сторінкові оголошення

На останній сторінці: 1/1 стор. 180. — зол., 1/4 стор. 90. — зол., 1/8 стор. 45. — зол., 1/16 стор. 25.—зол. В редакційному тексті: ½ стор. 280.— зол., 1/4 стор. 140. — зол., 1/8 стор. 70. — зол., 1/16 стор. 35. — зол.

При кількаразовім анонсуванні даємо значну знижку

Видає й редагує Комітет У. К. О. — З друкарні „Графія” Львів, Тиха 5. Тел. 202-83. — Відповідальний ред. Панталеймон Хитра.